ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟΣ

Τόμος Β΄

ΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

orthodoxa-keimena.gr

Περιεχόμενα

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Α΄ (Ο αυτοεξευτελισμός είναι άξιος τιμής) 4
ΥΠΟΘΕΣΙΣ Β' (Ταπείνωση: Να αγαπούμε την εξουδένωση) 39
ΥΠΟΘΕΣΙΣ Γ' (Να μην μένουμε αργοί) 79
ΥΠΟΘΕΣΙΣ Δ' (Για ποιον σκοπό πρέπει να εργάζεται ο μοναχός) 98
ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ε' (Ποία πρέπει να φυλάττουν οι αδελφοί, όταν εργάζονται μαζί) 105
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΣΤ' (Στο κοινόβιον δεν υπάρχει ιδιοκτησία κανενός) 108
ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ζ' (Να σεβόμαστε τα αφιερωμένα στο μονμαστήρι) 121
ΥΠΟΘΕΣΙΣ Η' (Πως πρέπει να υπηρετούμε ή να υπηρετούμεθα) 133
ΥΠΟΘΕΣΙΣ Θ' (Πότε πρέπει να προτιμάται η υπηρεσία από την προσευχήν) 144
ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ι' (Να είμαστε πρόθυμοι στην αγρυπνία και την προσευχή) 148
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΑ' (Περί ψαλμωδίας και προσευχής και ευταξίας) 164
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΒ' (Να σεβόμαστε τις θείες συνάξεις) 179
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΓ' (Να αγρυπνούμε πάντοτε) 186
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΔ' (Περί φιλαυτίας) 202
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΕ' (Περί εγκρατείας) 205
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΣΤ' (Πως αγαπάμε τη νηστεία) 216
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΖ' (Οι Άγιοι μας διδάσκουν υπομονή και ταπείνωση) 224
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΗ' (Η σωστή άσκηση και εγκράτεια) 238
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΘ' (Η διατροφή μας στις εορτές) 257
ΥΠΟΘΕΣΙΣ Κ' (Περί λαθροφαγίας) 261
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΑ' (Φαγητό μετά την ενάτη) 264
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΒ' (Να μην τρώμε για ευχαρίστηση) 270
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΓ' (Η τάξις της τράπεζας του μοναχού) 280
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΔ' (Περί φαγητού και ποτού) 290
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΕ' (Ο πόλεμος της πορνείας) 297
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΣΤ' (Πόλεμος της πορνείας – Τέλεια αγνεία) 317

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΖ' (Η αγνεία, η πορνεία και η πληρωμή) 332
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΗ' (Η συγκατάθεση στους αισχρούς λογισμούς) 336
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΘ' (Να αποφεύγουμε τις γυναίκες και όσα μας ερεθίζουν) 372
ΥΠΟΘΕΣΙΣ Λ' (Να μην ακούμε μουσικά όργανα) 405
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΑ' (Περί ενυπνιασμού - σπερματόρροιας) 407
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΒ' (Περί πένθους – είδη και δάκρυα) 411
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΓ΄ (Επίθεσις των δαιμόνων στο τέλος της ζωής μας) 449
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΔ' (Η ελευθεριότης, τα γέλια, και η ευλάβεια) 457
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΕ' (Ο θυμός, η γέννησίς του και η θεραπεία του) 463
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΣΤ΄ (Ταραχή εναντίον του αδικούντος) 482
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΖ' (Να είμαστε μακρόθυμοι και να μην εκδικούμαστε) 487
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΗ' (Με την ανεξικακία να μεταβάλουμε τον αδικούντα) 513
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΘ' (Να μην ζητούμε εκδίκηση για την αδικία σε εμάς) 534
ΥΠΟΘΕΣΙΣ Μ' (Να αγαπούμε και να ευεργετούμε τους εχθρούς μας) 542
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΑ' (Δεν πρέπει να μισώμεν κανένα άνθρωπον) 565
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΒ΄ (Πόσο ολέθρια είναι η μνησικακία) 569
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΓ' (Δεν πρέπει να καταρώμεθα κανένα) 581
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΔ΄ (Να ευλογούμε εκείνους που μας υβρίζουν) 586
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΕ΄ (Δεν πρέπει να ψευδώμεθα, αλλά να λέγωμεν την αλήθειαν) 589
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΣΤ΄ (Να υπομένουμε αγόγγυστα την συκοφαντία) 595
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΖ΄ (Περί λόγου, σιωπής, αργολογίας) 612
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΗ' (Περί όρκου) 625
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΘ' (Να μην καταλαλούμε και να μην ανεχόμαστε φιλοκατήγορο) .. 632
ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ν' (Οι αδελφοί να μενουν μαζί να αλληλοδιορθώνονται) 645

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Α΄
(Ο αυτοεξευτελισμός είναι άξιος τιμής)

Ὅτι οἱ εὐτελίζοντες ἑαυτοὺς ἔντιμοι εἶσι παρὰ τῷ Θεῷ.

Όσοι αυτοεξευτελίζονται θεωρούνται άξιοι τιμής από τον Θεόν.

Α'. Του Αγίου Παλλαδίου

ΕΝ ΤΑΒΕΝΝΗ ἔστι Μοναστήριον γυναικῶν ὡσεὶ τετρακοσίων, ἀντίπερά των ἀνδρῶν, ἐν ᾧ παρθένος τὶς ἦν διὰ τὸν Χριστὸν ὑποκρινομένη μωρίαν, ὀνόματι Ἰσιδώρα, ταπεινοῦσα ἑαυτὴν καὶ κατευτελίζουσα. Ταύτην ἐπὶ τοσούτον ἔβδελυξαντο πᾶσαι αἱ ἀδελφαί, ὡς μηδὲ συνεσθίειν αὐτή, καὶ τοῦτο μετὰ χαρᾶς ἐδέξατο. Ἦν γὰρ ἡ ἀρετὴ αὐτῆς ἐν τῷ Μοναστηρίῳ λίαν ὠφέλιμος πᾶσαν γὰρ ἐποίει ὑπηρεσίας, πάσαις ὡς δούλη ὑπείκουσα εἰς πᾶσαν χρείαν αὐτῶν καὶ μετὰ πραότητος πάσης δουλεύουσα αὐταῖς καὶ ἦν αὕτη σπόγγος τῆς συνοδείας, καθὼς ὁ Κύριος ἔφη" «ὁ θέλων εἶναι μέγας, ἔστω πάντων δοῦλος» καὶ «εἰ τὶς δοκεῖ σοφὸς εἶναι, μωρὸς γινέσθω».

Τῶν μὲν οὖν ἄλλων πασῶν το σχῆμα ἦν κεκαρμένον, κουκούλια ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουσων αὕτη δὲ ράκος ἀναδήσασα τὴν κεφαλήν, οὕτως ἐποίει πᾶσαν τὴν ὑπηρεσίαν. Οὐδεμία δὲ τῶν τετρακοσίων εἶδε αὐτὴν ἐσθίουσαν πότε, οὐδὲ κλάσμα ἄρτου λαβοῦσαν, ἀλλὰ τὰς ψίχας σπογγολογοῦσα τῶν τραπεζῶν καὶ τὰς χύτρας περιπλύνουσα, τούτοις ἠρκεῖτο. Μηδέποτε ὑποδησαμένη, οὐχ ὕβρισε ποτὲ τινά, οὐκ ἐγόγγυσεν, οὐκ ἐλάλησε μικρῶν ἢ μέγα ρῆμα, καῖπερ ὑβριζομένη καὶ κονδυλιζομένη καὶ κατάρας δεχομένη καὶ ὑπὸ πολλῶν μυσαττομένη.

Περὶ ταύτης τῆς ὄσιωτατης τῷ Ἁγίῳ Πιτηροῦν παρέστη Ἄγγελος, ἀνδρι δοκιμωτάτω καὶ ἔναρετω ἀναχωρητή, καὶ λέγει αὐτὸ διατὶ μέγα φρονεῖς ἐπὶ τοὺς κατορθώμασί σου ὡς εὐλαβής, καὶ ἐν τοιούτῳ καθεζόμενος τόπω; θέλεις ἰδεῖν εὑρήσεις ἐκεῖ μίαν, διάδημα ἔχουσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐκείνη σου ἀμείνων ἐστι. Τοσούτω γὰρ ὄχλω πυκτεύουσα καὶ διαφόρως πάσαις δουλεύουσα, οὐδέποτε τὸν νοῦν αὐτῆς εἴασεν ἀποστῆναι τοῦ Θεοῦ, καῖπερ παρὰ πασῶν βδελυσσομένη σὺ δὲ καθεζόμενος ὧδε, τὰς πόλεις τὴ διανοία φαντάζῃ, ὁ μηδέποτε οἰκουμένην ἰδών.

Ἀναστᾶς οὖν ὁ Μέγας Πιτηροῦν ἦλθεν ἐπὶ Ταβέννην, καὶ παρεκάλει τοὺς διδασκάλους διαβῆναι εἰς τὸ Μοναστήριον τῶν γυναικών. Ὡς οὖν ἔντιμόν των Πατέρων

ὄντα καὶ ἐν ἀσκήσει γηράσαντα, θαρροῦντες εἰσήγαγον αὐτόν, διαπεράσαντες τὸν ποταμὸν καὶ μετὰ τὸ εὔξασθαι αὐτούς, ἐπεζήτησεν ὁ μέγας πάσας τὰς παρθένους ἰδεῖν κατὰ πρόσωπον.

Πασῶν οὖν ἐλθουσῶν ἐν τῷ μέσῳ, ἐκείνη οὗ παρεφαίνετο. Λέγει αὐταῖς ὁ μέγας φέρετε μοὶ πάσας των δὲ λεγουσῶν, παρεσμεν πᾶσαι, λέγει αὐταῖς λείπει μία, ἣν ἔδειξε μοὶ ὁ "Ἄγγελος λέγουσιν αὐτῶ" μίαν ἔχομεν ἐν τῇ μαγειρεῖο, σαλὴν λέγει ὁ μέγας ἀγάγετε κακείνην' ἄφετε ἴδω αὐτὴν ἡ δὲ οὐχ ὑπήκουσεν, αἰσθομένη τὴν αἰτίαν (ἴσως γὰρ καὶ ἀπεκαλύφθη αὐτή). Σύρουσιν οὖν αὐτὴν μετὰ βίας, ἄγουσαι καὶ λέγουσαι" καὶ "Ἅγιος Πιτηροῦν ἰδεῖν σὲ θέλει (ἣν γὰρ ὀνομαστὸς οὗτος).

Ἀχθείσης οὖν ἐθεάσατο ὁ μέγας το πρόσωπον αὐτῆς, καὶ τὸ ράκος τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ μετώπου καὶ πεσῶν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῆς λέγει αὕτη εὐλόγησον μέ, Ἀμμὰ" πεσοῦσα δὲ καὶ αὐτὴ εἷς τους πόδας αὐτοῦ, ἔλεγε σὺ μὲ εὐλόγησον, κύριέ μου Πάτερ. Ἰδούσαι δὲ τοῦτο πᾶσαι ἐξέστησαν καὶ λέγουσιν αὐτῶν 'Ἀββᾶ, μὴ πάσχε ὕβριν σαλὴ γάρ ἐστι. Λέγει αὐταῖς πάσαις ὁ "Ἅγιος ὑμεῖς ἔστε σαλαὶ αὕτη δὲ καὶ ὑμῶν καὶ ἐμοῦ ἀμείνων οὖσα, 'Ἀμμᾶς ἔστιν, ὃ ἐστι πνευματικὴ μήτηρ καὶ εὔχομαι σὺν αὐτὴ ἄξιος εὑρεθῆναι» ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.

Ταῦτα ἀκούσασαι προσέπεσον αὐτῶ πᾶσαι κλαίουσα καὶ ἐξομολογούμεναι, πῶς διαφόρως τὴν ἁγίαν ταύτην ἔλυπουν καὶ ἡ μὲν ἔλεγεν ἐγὼ αὐτὴν ἀεὶ ἔχλευα- . ζον' ἡ δέ, ἐγὼ τὸ σχῆμα αὐτῆς τὸ ταπεινὸν κατεγέλων" καὶ ἄλλη, ἐγὼ τοῦ πίνακος τὸ ἀπόπλυμα πολλάκις ἐπάνω αὐτῆς κατέχεα ἄλλη πάλιν, ἐγὼ αὐτὴ πληγᾶς δέδωκα καὶ ἑτέρα, ἐγὼ αὐτὴ κονδύλους ἔνετριψα ἄλλη, ἐγὼ τὴν ρῖνα αὐτῆς πολλάκις ἔσιναπισα καὶ ἀπαξαπλῶς πᾶσαι διαφόρους ὕβρεις ἀπήγγειλαν πεποιηκέναι εἰς αὐτήν. Δεξάμενος οὖν αὐτῶν τὴν ἐξομολόγησιν ὁ "Ἅγιος Πιτηροῦν καὶ εὐξάμενος ὑπὲρ αὐτῶν ἅμα αὐτή, καὶ ἐπὶ πολὺ παρακαλέσας τὴν τιμίαν του Χριστοῦ δούλην εὔχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, οὕτως ἐξῆλθεν.

Ἐκείνη δὲ ἡ ἔντιμος τῷ θεῷ καὶ "Ὅσία μετὰ ἡμέρας ὀλίγας, ὑπὸ πασῶν τιμωμένη μεγάλως καὶ θεραπευομένη, μὴ ἐνεγκοῦσα τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τὴν παρὰ πάσης της ἀδελφότητος καὶ τὰς ἀπολογίας, λάθρα ἐξῆλθε τοῦ Μοναστηρίου καὶ ποὺ ἀπῆλθεν, ἢ ποὺ κατέδυ, ἢ ποὺ ἐτελεύτησεν, οὐδεὶς ἔγνω.

Ερμηνεία

ΕΙΣ την Ταβέννην υπάρχει ένα γυναικείον Μοναστήρι με τετρακοσίας περίπου μοναχάς, απέναντι από το ανδρικόν. Εις αυτό έζη μία παρθένος, ονομαζομένη Ισιδώρα, η οποία δια τον Χριστόν υπεκρίνετο την χαζήν, εταπείνωνε τον εαυτόν της και αυτοεξευτελίζετο. Αυτήν τόσον πολύ την απεστράφησαν όλαι αι αδελφαί, ώστε δεν ήθελον ούτε να τρώγουν μαζί της αυτό δε εκείνη το εδέχθη με χαράν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Α΄ (Ο αυτοεξευτελισμός είναι άξιος τιμής)

Ητο λοιπόν η αρετή της πάρα πολύ ωφέλιμος δι' ολόκληρον το Μοναστήρι διότι εκτελούσε όλας τας υπηρεσίας, εις όλας υπήκουεν ως να ήτο δούλη, εις κάθε ανάγκην των και με καλωσύνην υπηρετούσεν όλας. Και ήτο δια την αδελφότητα και σπόγγος που καθαρίζει τα πάντα (όπως δηλαδή το σφουγγάρι καθαρίζει πάσαν ακαθαρσίαν έτσι και αυτη έκαμνε κάθε ταπεινήν υπηρεσίαν), όπως είπε και ο Κύριος: «όποιος θέλει να είναι μεγάλος, να γίνη δούλος όλων» (Ματθ. κ' 26-27) και «αν κανείς νομίζει ότι είναι σοφός, ας γίνεται μωρός» (Α' Κορ. 6' 18).

Όλων των άλλων καλογραιών τα μαλλιά της κεφαλής ήσαν κουρευμένα και έφορούσαν κουκούλια: ενώ αυτή, αφού έδεσεν ένα κουρέλι γύρω από την κεφαλήν της, εκτελούσεν έτσι όλας τας υπηρεσίας. Ποτέ καμμιά από τας τετρακοσίας μοναχάς δεν την είδε να τρώγη, ή να παίρνη ένα κομμάτι ψωμί, αλλά αφού έμάζευεν από τα τραπέζια τα ψίχουλα και εξέπλυνε τας χύτρας από τα υπολείμματα των φαγητών ήρκείτο εις αυτά. Ουδέποτε εφόρεσεν υποδήματα, ποτέ δεν ύβρισε κανένα, ποτε δεν εγόγγυσε, ποτέ δεν επρόφερε το στόμα της λέξιν υβριστικήν ή υπερήφανον, αν και υβρίζετο και εκτυπάτο και πολλές φοράς εδέχετο κατάρας και πολλαι την απεστρέφοντο.

Δι' αυτήν λοιπόν την όσιωτάτην Ισιδώραν παρουσιάσθη Αγγελος Κυρίου εις τον άγιον Πιτηρούν, ο οποίος ήτο δοκιμώτατος και ενάρετος αναχωρητής και του λέγει: «Διατί έχεις μεγάλην ιδέαν διά τα κατορθώματά σου, ότι είσαι ευλαβής και ότι κάθεσαι εις τέτοιον τόπον; Θέλεις να ίδης γυναίκα περισσότερον ευλαβή από εσένα; Πήγαινε εις το γυναικείον Μοναστήρι των Ταβεννησιωτών και εκεί θα εύρης μίαν μοναχήν, η οποία έχει στέμμα επάνω εις την κεφαλής της εκείνη είναι πολύ καλύτερη από εσένα. Διότι αν και υπηρετεί τόσον πλήθος και εξυπηρετεί όλας με διαφορετικόν τρόπον κάθε μιάν, εν τούτοις ποτέ δεν άφησε τον νούν της να απομακρυνθη από τον Θεόν, αν και όλαι την αποστρέφονται: ενώ συ κάθεσαι εδώ και με την σκέψιν σου φαντάζεσαι τας πολιτείας, συ που δεν είδες ποτέ κόσμον.

Αμέσως ο Μέγας Πιτηρούν έξεκίνησε και ήλθεν εις την Ταβέννην και παρεκάλει τους διδασκάλους να τον περάσουν εις το γυναικείον Μοναστήρι. Επειδή λοιπόν εξετιμάτο από τους Πατέρας και του είχον εμπιστοσύνην, διότι είχε γηράσει εις την άσκησιν, τον επέρασαν εις την αντικρυνήν όχθης του ποταμού και τον οδήγησαν εις το Μοναστήρι. Και αφού έκαμαν τας συνηθισμένας ευχάς, ο Μέγας Πιτηρούν εζήτησε να ίδη όλας τας μοναχάς μίαν προς μίαν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Α΄ (Ο αυτοεξευτελισμός είναι άξιος τιμής)

Αφού λοιπόν ήλθον όλαι, εκείνη δεν εφαίνετο πουθενά. Λέγει προς αυτάς ο Μέγας: Να φέρετε εμπρός μου όλας. Όλαι ευρισκόμεθα εδώ, απαντούσαν εκείνοι. Και όμως λείπει μία – επέμενεν ο "Αγιος- αυτή, που μου υπέδειξεν ο Αγγελος. Τότε του λέγουν: έχομεν εις το μαγειρείον: μίαν αλλά είναι ολίγον χαζή. Φέρετε την εδώ και έκείνην - είπεν ο Μέγας– αφήσατε να την ίδω εκείνη όμως δεν υπήκουσεν, αντιληφθείσα προφανώς την αιτίαν (ίσως μάλιστα και να της το απεκάλυψεν ο Θεός). Την σύρουν λοιπόν διά της βίας και καθώς την έφερναν της έλεγαν: ο Αγιος Πιτηρούν θέλει να σε ίδη (διότι ήτο όνομαστός).

Μόλις την έφεραν, την εκοίταξε με προσοχήν εις το πρόσωπον ο Μέγας καθώς και το κουρέλι, που είχε γύρω από την κεφαλήν της και επάνω από το μέτωπόν της και αφού έπεσεν εις τα πόδια της, της λέγει: Οσία, Μητέρα, ευλόγησέ με. Τότε πίπτουσα και εκείνη εις τους πόδας του, του λέγει: Συ να με ευλογήσης, κύριέ μου Πάτερ.

Οταν είδαν αυτό το πράγμα, όλαι παρεξενεύθησαν και του λέγουν: Αββά, μη ταπεινώνης τον εαυτόν σου· διότι αυτή είναι «κουτή». Και τότε ο Αγιος λέγει προς όλας αυτάς: Σείς είσθε ανόητες αυτή και από σας και από εμέ είναι καλυτέρα, είναι Αμμάς, δηλαδή πνευματική μητέρα και εύχομαι ο Θεός να με αξιώση να ευρεθώ μαζί της, κατά την ημέραν της Κρίσεως.

Μόλις αι μοναχαι ήκουσαν αυτά, έπεσαν αμέσως όλαι εις τους πόδας του και με δάκρυα έξωμολογούντο, ότι με διαφόρους τρόπους η κάθε μια επροξενούσαν λύπην εις εκείνην την Αγίαν. Και άλλη έλεγε: εγώ πάντοτε την εχλεύαζα. Αλλη, εγώ την επεριγελούσα διά το ταπεινον παρουσιαστικόν της. Αλλη, πάλιν, εγώ πολλές φορές έχυσα επάνω της το απόπλυμα από τα πιάτα. Αλλη, εγώ της επροξένησα πληγάς. Και άλλη εγώ την εκτύπησα. Αλλη, εγώ πολλές φορές της έβαλα σιναπισμόν εις την μύτην. Και γενικώς όλαι ανέφεραν ότι της είχαν κάμει διαφόρους προσβολάς. Αφού λοιπόν ήκουσεν ο Αγιος Πιτηρούν την εξομολόγησιν όλων αυτών και προσευχήθη, μαζί με την Ισιδώραν, δι' αυτάς και παρεκάλεσε πολύ την τιμίαν δούλην του Χριστού να εύχεται δι' αυτόν, ανεχώρησεν.

Εκείνη δε ή από τον Θεόν τιμημένη και Οσία, μετ' ολίγας ημέρας έφυγε κρυφά από το Μοναστήρι, επειδή όλαι την ετιμούσαν και την επεριποιούντο και δεν ήμπορούσε να δέχεται τας τιμάς αυτάς και τας απολογίας της αδελφότητος δια την προηγουμένην συμπεριφοράς και ποτέ δεν έμαθε κανείς που έφυγεν, ή που έκρυβη ή πού απέθανεν.

Β'. Γρηγορίου του Διαλόγου

Ο ΑΓΙΟΣ Αἰκύτιος, καὶ μεγάλων παρὰ Θεοῦ χαρισμάτων ἀξιωθεῖς καὶ πολλᾶς ψυχᾶς τῷ Κυρίῳ προσενεγκῶν διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ τοῦ κηρύγματος, καὶ ἐκ Θεοῦ ἐπετράπη, οὗτος πάνυ εὐτελεστάτοις ἐνδύμασιν ἐκέχρητο, ὡς τέ τους μὴ γινώσκοντας αὐτόν, προσκυνουμένους ὑπ' αὐτοῦ, βδελύττεσθαι τοῦτον ἀντιπροσκυνῆσαι. Εἷς τινὰ δὲ τόπον ἕτερον πορευθῆναι αὐτὸ μέλλοντι, ἔθος ἦν τῷ εὐτελεστατῳ πάντων των ἐν τῷ Μοναστηρίῳ ἵππων ἐπιβαίνειν καπιστρίω δὲ ἀντὶ χαλιναρίου καὶ ἀντὶ σέλλας, δέρματι προβάτου ἐκέχρητο τὰς δὲ ἱερᾶς βίβλους ἐν δερματίνῃ δισακκίω ἐβάσταζε καὶ ὅπου δ' ἂν ἀπήρχετο, τὴν τῆς γραφῆς ἀνοίγων πηγήν, τὴν τῶν νοημάτων ἐπότιζε γῆν.

"Ἔφθασεν οὖν ἢ περὶ αὐτοῦ φήμη καὶ μέχρι τῆς Ρώμης καὶ τινές, φθόνω φερόμενοι, κατεῖπον αὐτοῦ πολλὰ πρὸς τὸν Πατριάρχην, καὶ οὐ πρότερο:: ἰοῦ κατηγορεῖν ἐπαύσαντο, ἕως παρέπεισαν αὐτόν, τὸν δεφένσορα Ἰουλιανὸν ἀποστείλαι, ὡς τὲ αὐτὸν τὸν "Ἅγιον ἀγαγεῖν. Ὁ δέ, διὰ τάχους τὸ τοῦ Αἰκυτίου καταλαβῶν Μοναστήριον, εὗρε τοὺς τῶν ἀδελφῶν προύχοντας καλλιστραφούντας, οὓς ἐπηρώτα ποὺ ὁ ἡγούμενος ὑπάρχει οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον ἐν τῇ ὑποκειμένῃ κοιλάδι χόρτον θερίζει.

'Ἀπέστειλεν οὖν τὸν παῖδα αὐτοῦ καὶ δεφένσωρ, πάνυ ἐπηρμένον ὄντα καὶ ὑπερήφανον, ἵνα πρὸς αὐτὸν καλέση τὸν "Ἅγιον· ὁ δὲ παῖς, πρὸς τοὺς θερίζοντας ἀπελθῶν, ἐπεζήτει τὶς ἔστιν ὁ Ἀλκύτιος ὡς δὲ παρ' αὐτῶν διέγνω τὸν ἄνδρα, ἀναριθμήτω φόβω ληφθεῖς, ἤρξατο τρέμειν καὶ ἀγωνιᾶν καὶ μόλις βαδίζειν δυνάμενος. Ἐλθῶν οὖν πρὸς τὸν "Ἅγιον καὶ τοὺς αὐτοῦ ποσὶ προσπεσῶν, τὴν τοῦ κυρίου αὐτοῦ παρουσίαν ἐμήνυσεν ὑποδησάμενος οὖν καὶ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος καὶ δεσμήσας τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ ὤμου βαστάζων τὸ δρέπανον παρεγένετο.

Ὁ οὖν Ἰουλιανός, μαθῶν παρὰ τοῦ παιδὸς ὅτι οὗτος ἔστιν ὁ Αἴκυτιος, ἐξ αὐτοῦ του σχήματος αὐτὸν ἔβδελυξατο, καὶ οὔτρεπιζε πὼς αὐτὸ διαλεχθῆ σοβαρῶς. Πλησιάσαντος δὲ τοῦ Ἁγίου, ἀνυπόστατος φόβος κατέλαβε τὸν Ἰουλιανόν, καὶ τρέμως μόλις ἀναγγείλαι ἠδυνήθη τὸ διατὶ ἐλήλυθε καὶ οὕτω ταπεινωθεῖς, τοῖς γόνασι τῷ Ἁγίῳ προσέπεσε καὶ εὐχὴν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ποιῆσαι ἤτειτο. Ὁ δέ, ἀναστήσας αὐτόν, ἐπηύξατο, καὶ εὐθύς της πρὸς τὸν Πατριάρχην φερούσης ὁδοῦ σὺν αὐτῶ ἄψασθαι παρεκάλει ἔλεγε γάρ, ὅτι ἐὰν τὴ σήμερον ἡμέρα μὴ πορευθῶμεν, αὔριον λοιπὸν ἀδύνατον ἔστιν ἡμᾶς ἀπελθεῖν. Ὁ δὲ Ἰουλιανὸς ἔφη ἔσιανθης ἐκ τῆς ὁδοῦ, Πάτερ, καὶ σήμερον ἔξελθειν οὐ δύναμαι. Ἀναγκασθεῖς οὖν παρὰ τοῦ δεφένσωρος, τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν τῷ Μοναστηρίῳ σὺν αὐτῶ ἔμεινεν.

Τὴ δὲ ἐπιούση, ἤδη ὑπαυγαζούσης ἡμέρας, παῖς ἐκ τοῦ Πατριάρχου πρὸς Ἰουλιανὸν κατέλαβε, παραγγέλλων αὐτῶ ἕνα τὸν τοῦ Θεοῦ δοῦλον μὴ τολμήση κινῆσαι ἐκ τῆς

μονῆς αὐτοῦ ἐρωτώμενος δὲ τὴν αἰτίαν εἴρηκεν, ὅτι τὴ διελθούση νυκτὶ δι' ὀπτασίας θείας ὁ Πατριάρχης ἔμφοβος γέγονεν, ὅτι ἀποστείλαι ἐτόλμησεν ἵνα τὸν τοῦ Θεοῦ δοῦλον ἄγαγη. Παρευθὺς οὖν ἀναστᾶς καὶ Ἰουλιανὸς ἔφη πρὸς τὸν Αἰκύτιον" παρακαλεῖ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ Πατριάρχης του μὴ κοπωθῆναι ὑμᾶς καὶ δέ, πάνυ λυπηθεῖς, εἶπεν οὐ χθὲς εἶπον σοί, ὅτι εἰ μὴ εὐθὺς πορευθῶμεν οὐδαμῶς ἀπελθεῖν δυνησόμεθα; "Ἔτι οὖν διὰ τὴν ἀγάπην παρακατασχὼν αὐτόν, καὶ ὑπὲρ τοῦ κόπου μισθὸν τινὰ αὐτὸ παρασχῶν, καίτοι μὴ θέλοντι, ἀπέστειλεν ἐν εἴρηνῃ.

Γνώθι οὖν, Πέτρε, ἐν ποίᾳ δόξῃ ὑπάρχουσιν οἱ ἑαυτοὺς ἐν τῷ παρόντι βίω βδελυκτοὺς εἶναι ἐλόμενοι μετὰ γὰρ τῶν τῆς ἐπουρανίου πατρίδος πολιτῶν ἀριθμοῦνται. "Ὅσοι δὲ διὰ τῆς ὑψηλοφροσύνης ἑαυτοὺς ἐνώπιόν των ἀνθρώπων δικαιούσι καὶ διὰ τῆς κενοδοξίας φυσιοῦνται, ἀπεναντίας τῶν τοῦ Θεοῦ ὀφθαλμῶν κεῖνται οὗτοι· διὸ καὶ διελέγχων αὐτοὺς ὁ Χριστὸς λέγει: «ἐμεῖς ἔστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτούς», καὶ τὰ ἑξῆς.

Ερμηνεία

Ο ΑΓΙΟΣ Αικύτιος, ο οποίος ήξιώθη να λάβη από τον Θεόν μεγάλα χαρίσματα και οδήγησεν εις τον Κύριον, με την διδασκαλίας και το κήρυγμά του, πολλας ψυχάς, σύμφωνα με την εντολήν που του έδωσεν ο Θεός, εφορούσε πάρα πολύ πτωχικά ενδύματα, ώστε να σιχαίνωνται να του ανταποδώσουν τον καλογηρικόν ασπασμόν, αυτοί τους καιποίους έχαιρετούσεν. Οταν δε επρόκειτο να μεταβή εις άλλο μέρος, είχε την συνήθειαν να ιππεύη το χειρότερον από τα άλογα του Μοναστηρίου: έχρησιμοποιούσε δε καπίστρι αντί να χρησιμοποιή χαλινάρι και ένα δέρμα προβάτου αντί σέλλας. Μαζί του εβαστούσε πάντοτε ένα δερμάτινον δισάκκι με τα ιερά βιβλία, και οπουδήποτε και αν επήγαινεν, ήνοιγε την πηγήν της Αγίας Γραφής και επότιζε την γήν των νοημάτων.

Η φήμη του λοιπόν έφθασε και μέχρι της Ρώμης. Μερικοί, τότε, από φθόνον, είπον πολλά εναντίον του εις τον Πατριάρχην και δεν έπαυσαν να τον κατηγορούν, μέχρις ότου τον έπεισαν να στείλη τον φρούραρχον Ιουλιανόν διά να φέρη ενώπιόν του τον Αγιον. Ο φρούραρχος μετέβη αμέσως εις το Μοναστήρι του Αλκυτίου, όπου εύρε τους πλέον σπουδαίους μεταξύ των Μοναχών να συζητούν και τους ήρώτησε που ευρίσκεται ο Ηγούμενος. Εκείνοι του απήντησαν εις την κοιλάδα, ολίγον πάρα κάτω, και θερίζει χορτάρι.

Αμέσως ο φρούραρχος στέλλει τον υπηρέτης του, πάρα πολύ φαντασμένος και υπερήφανον, διά να φωνάξη τον Αγιον. Ο υπηρέτης, αφού μετέβη εις τους θεριστάς,

έζητούσεν από αυτούς να πληροφορηθή ποίος είναι ο Αικύτιος. Μόλις όμως από τας πληροφορίας των θεριστών ανεγνώρισε τον Αγιον, ήρχισε να τρέμη και να αισθάνεται αγωνίαν και μόλις να ήμπορη να βαδίζη. Αφού λοιπόν επλησίασε τον Αγιον και έπεσεν εις τους πόδας του, του εφανέρωσε την παρουσίας του κυρίου του εις το Μοναστήρι.

Χωρίς χρονοτριβήν ο άνθρωπος του Θεού εφόρεσε τα υποδήματά του, τα έδεσε και αφού έβαλε το δρεπάνι εις τον ώμον του επέστρεψεν εις το Μοναστήρι.

Μόλις ο Ιουλιανός έμαθεν από τον υπηρέτης του ότι αυτός είναι ο Αικύτιος, ησθάνθη αηδίαν από την εμφάνισίν του και εδίσταζε να ομιλήση μαζί του σοβαρά. Όταν όμως τον επλησίασεν ο Αγιος, ένας απερίγραπτος φόβος κατέλαβε τον Ιουλιανός και με δυσκολίαν, τρέμων. ημπόρεσε να του είπη διατί ήλθε. Ταπεινωμένος έτσι με τον τρόπον αυτον ο Ιουλιανός, έγονάτισεν εμπρός εις τον Αγιον και του εζήτει να κάμη ευχήν δι' αυτόν. Ο Αγιος, αφού τον έσήκωσε, τον ηυλόγησε και τον παρεκάλει να ξεκινήσουν αμέσως δια τον Πατριάρχην. Διότι -έλεγεν ο Αικύτιος- αν δεν υπάγωμεν σήμερον, αύριον θα είναι αδύνατον. Τότε ο Ιουλιανός του απήντησε: Πάτερ, εκουράσθηκα από την οδοιπορίαν και σήμερον δεν ημπορώ να ξεκινήσω πάλιν. Έξαναγκασθείς λοιπόν από τον φρούραρχον παρέμεινεν εκείνο το βράδυ μαζί του εις το Μοναστήρι.

Την άλλην ημέραν, μόλις ήρχισε να χαράζη η ημέρα, ήλθεν εις τον Ιουλιανόν ένας υπηρέτης από τον Πατριάρχης και του παρήγγειλε να μη τολμήση να μετακινήση από το Μοναστήρι του τον δούλον του Θεού. Ερωτώμενος δε ο υπηρέτης από τον Ιουλιανόν διά την αιτίαν αυτής της μεταβολής, απήντησεν ότι την περασμένην νύκτα ο Πατριάρχης κατετρόμαξε από μίαν θεϊκήν οπτασίαν, διότι ετόλμησε να στείλη (άνθρωπον) διά να συλλάβη και οδηγήση ενώπιόν του τον δούλον του Θεού. Αμέσως λοιπόν, την ιδίαν στιγμήν, έσηκώθη ο Ιουλιανός και είπε προς τον Αικύτιον: Ο Πατήρ ημών, ο Πατριάρχης, παρακαλεί να μη υποβληθητε εις τον κόπον. Τότε εκείνος, πάρα πολύ λυπημένος, του είπε: Δεν σου είπα χθές, ότι αν δεν ξεκινήσωμεν αμέσως, δεν θα ήμπορέσωμεν πλέον να υπάγωμεν; Αφού λοιπόν εκράτησεν εις το Μοναστήρι, χάριν αγάπης, τον Ιουλιανόν και του προσέφερε κάποιο φιλοδώρημα διά τον κόπον του, αν και δεν ήθελε να το δεχθή ο Ιουλιανός, τον κατευόδωσεν, αφού τον ηυλόγησε.

Μάθε λοιπόν, Πέτρε, πόσον δοξάζονται όσοι προτιμούν εις την παρούσαν ζωήν να τους αποστρέφονται οι άλλοι συγκαταλέγονται, δηλαδή, μαζί με τους πολίτας της επουρανίου πατρίδος. Αντιθέτως, όσοι με την υψηλοφροσύνην των παρουσιάζονται ως δίκαιοι ενώπιον των ανθρώπων και καμαρώνουν διά την κενοδοξίαν των, αυτοί

ευρίσκονται μακράν από τους οφθαλμούς του Θεού. Δι' αυτό και ελέγχων αυτούς και Χριστός λέγει: «σείς είσθε, που από μόνοι σας δικαιώνεσθε» (Λουκ. ιστο, 15) και τα επόμενα. ,

Γ'. Εν τω βίω τού Αγ. Γρηγορίου του θαυματουργού

ΠΟΤΕ τῶν ἐκ τῆς πόλεως Κομάνων τῆς ἀστυγείτονος πανδημεῖ προσελ. θόντων τῶν θαυμαστὴ Γρηγορίω, καὶ ἀξιούντων ἐλθεῖν πρὸς αὐτοὺς καὶ τὴν παρ' αὐτοῖς Ἐκκλησίαν διὰ τῆς ἱερωσύνης συστήσασθαι, ὑπακούσας ὁ μέγας, ἐγένετο παρ' αὐτούς. Καὶ τῶν μὲν ἐν τέλει πάντως αἱ γνώμαι, τοὺς προέχειν δοκούντας λόγω τὲ καὶ γένει καὶ τὴ λοιπὴ περιφανεία περιείργαζοντο, καὶ πολλαχὴ ταῖς ψήφοις ἔμεριζοντο, ἄλλων ἄλλον προαιρουμένων.

Ὁ δὲ μέγας, θεόθεν αὐτῶ τινὰ ἀνέμενε πρὸς τὸ προκείμενον συμβουλῶν καὶ καθὼς ὁ Σαμουὴλ μνημονεύεται μὴ ἐκπλαγῆναι κάλλος σωμάτων καὶ μέγεθος ἐπὶ τῇ τῆς Βασιλείας χρίσει, ἀλλὰ ψυχὴν ζητεῖν βασιλικήν, κὰν ἐν καταφρονουμένῳ σώματι τύχη, τὸν αὐτὸν τρόπον κακεῖνος, τὰς περὶ ἑκάστου τῶν ἐψηφισμένων σπουδᾶς παραβλέπων, πρὸς ἓν ἀφεώρα μόνον, εἰ τὶς καὶ πρὸ τῆς ἀνακηρύξεως δὶ' ἐπιμελείας βίου καὶ ἀρετῆς ἓν τρόπο τὴν ἱερωσύνην φέρει.

Ὡς οὖν οἱ μὲν μετ' ἐγκωμίων παρήγον οὗς ἐψηφίσαντο, καὶ δέ, καὶ πρὸς τοὺς εὐτελεστέρους κατὰ τὸ τοῦ βίου βλέπεις ἔνεκελευετο. δυνατὸν γὰρ εἶναι καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις εὑρεθῆναι τινὰ τῶν περιφανῶν ἐκείνων κατὰ τὸν πλοῦτος τῆς ψυχῆς ὑψηλότερον. "Ὕβριν ὤηθη τὶς τῶν περιεστηκότων τῆς ψήφου καὶ χλευασμὸν τὴν τοιαύτην τοῦ μεγάλου κρίσιν εἰ τῶν λόγω καὶ ἀξιώματα καὶ τὴ φαινομένη τοῦ βίου μαρτυρία προκεκριμένων τῶν ἄλλων, μηδενὸς ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην παραδεχθέντος, ἐκ τῶν βάναυσων πρὸς τὴν τοιαύτην χάριν νομίζουντο τινὲς ἀξιώτεροι. Καὶ ἅμα κατειρωνευόμενος πρὸς αὐτόν, εἰ ταῦτα κελεύεις, φησί, τούτους μὲν τοιούτους ὄντας περιοφθῆναι τοὺς πάσης ἐξειλεγμένους τῆς πόλεως, ἐκ δὲ τῶν συρφετῶν εἰς προστασίας τῆς ἱερωσύνης ἀναχθῆναι τινά, ὥρα σοὶ λοιπὸν τὸν ἀνθρακέα καλεῖν ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην Ἀλέξανδρος, καὶ μεταβάντες, εἰ δοκεῖ, συμφωνήσωμεν πρὸς ἀλλήλους ἢ πόλις πᾶσα.

Ταῦτα μὲν οὖν ἔφθεγγετο, τὴν γνώμην διαβάλλων αὐτοῦ διὰ τῆς εἰρωνικῆς ταύτης ψήφου, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς προλαβούσιν ἄκρισιαν καταμεμφόμενος. Τὰ δὲ μεγάλη γίνεται διὰ τῶν εἰρημένων ἐνθύμιον, μὴ ἄθεει τὸν Ἀλέξανδρον ἐν μνήμῃ τῶν ψηφιζομένων γενέσθαι. Καὶ τὶς, φησιν, οὗτος ὁ Ἀλέξανδρος, οὗ τὴν μνήμην πεποίησθε;

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Α΄ (Ο αυτοεξευτελισμός είναι άξιος τιμής)

Εἶτα τινὸς τῶν συμπαρόντων ἐν γέλωτι παραγαγόντος εἰς μέσον τὸν μνημονευθέντα, ρακίοις πιναροῖς ἠμφιεσμενον οὐδὲ ὅλο το σώματι, καὶ ἅμα δεικνύντα τῶν φαινομένω τὴν ἐργασίας, χερσὶ τὲ καὶ προσώπων καὶ τὰ λοιπό του σώματος κατασβολωμένον τοϊς ἀνθραξι, τοῖς μὲν λοιποὺς γέλωτος ἦν ὑπόθεσις ἐν μέσῳ τοιοῦτος ἐστῶς ὁ Ἀλέξανδρος, τὸ δὲ διορατικῶ ἐκείνω ὀφθαλμῶ πολλὴν παρεῖχεν ἔκπληξιν τὸ γινόμενον ἀνὴρ ἐν τοσαύτῃ πενία καὶ ἀτημελημένα τῷ σώματι πρὸς ἑαυτὸν βλέπων, καὶ οἷον ἐπαγαλλόμενος τούτοις, καὶ τοῖς ἀπαιδεύτοις ὀφθαλμοϊς ἦν καταγέλαστον, καὶ οὕτως εἶχεν. Οὐκ ἀνάγκη πενίας ἐπὶ τὸν τοιοῦτον ἔληλυθει βίον, ἀλλὰ φιλόσοφος ἦν ὁ ἀνήρ, ὡς καὶ μετὰ ταῦτα βίος ἔγνωρισεν, ὡς καὶ μέχρι τοῦ μαρτυρίου φθᾶσαι διὰ πυρὸς τελειώσας τὸν δρόμον το δὲ λανθάνειν ἐπετήδευε, κρειττων ὑπάρχων τῆς ἐσπουδασμένης παρ' αὐτῶν εὐκληρίας καὶ ἀντ' οὐδενὸς τὸν βίον ποιούμενος τῆς ὑψηλοτέρας καὶ ἀληθοῦς ζωῆς τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων, ὡς ἂν μάλιστα τὸν πρὸς ἀρετὴν κατορθώση σκοπὸν λανθάνειν ἐμηχανάτο.

Τοιοῦτος ὢν, τῷ ἀτιμωτέρῳ τῶν ἐπιτηδευμάτων οἷον εἰδεχθεῖ τινι τὰ προσωπείω ὑπεκρύπτετο" ἄλλως τὲ καὶ ὑπερανθὼν τὴ νεοτητι, σφαλερὸν ἠγεῖτο τῷ τῆς σωφροσύνης σκοπῶ φανερὸν ποιεῖν τὸ κάλλος τοῦ σώματος ἤδει γὰρ χαλεπῶν καταπτωμάτων ἀφορμὴν τοὺς πολλούς το τοιοῦτον γινόμενον. Ὡς ἂν οὺν μήτε πάθοιτι τῶν ἄβουλητων, μήτε πάθους ὑπόθεσις ἀλλοτρίοις ὀφθαλμοῖς κατασταίη, καθάπερ τί προσωπεῖον εἰδεχθές, τὴν ἀνθρακοποιίαν ἑκουσίως ἑαυτῶ περιτίθησι, δὶ' ἧς τὸ τὲ σῶμα τοὺς πόνους πρὸς ἀρετὴν ἐγυμνάζετο, καὶ τὸ κάλλος τὴ ρύπει τῶν ἀνθράκων ἐπεκαλύπτετο καὶ ἅμα τὸ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶ προσγινόμενον, εἰς ἐντολῶν 5πηρεσίαν ὤκονομειτο.

Ἐπειδὴ οὖν μεταστήσας αὐτὸν τοῦ συνεδρίου, πάντα τα κατ' αὐτὸν δὶ' ἀκριβείας ἐπίθετο, τὸν μὲν δίδωσι τοῖς περὶ αὐτόν, ἐντειλάμενος & χρὴ πράττειν, αὐτὸς δὲ πάλιν καταλαβῶν τὸ συνέδριον, ἐκ τῶν ἐν χερσὶ τοὺς συνειλεγμένους ἐπαίδευε, τοὺς περὶ τῆς ἱερωσύνης λόγους αὐτοὺς παρατιθέμενος, καὶ διὰ τούτων τὸν κατ' ἀρετὴν ὑπογράφων βίον. Καὶ διήγαγεν ἐν τοῖς τοιούτοις λόγοις παρακατέχων τὸν σύλλογον, ἕως ἐκπληρώσαντες οἱ ὑπηρετοῦντες τὸ προσταχθέν, ἐπέστησαν ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν τὸν Ἀλέξανδρον, λουτρῶ τὲ τὴν ἐκ τῆς ἀσβόλης ἀηδίαν ἀποκλυσάμενον, καὶ τοῖς τοῦ μεγάλου ἱματίοις ἠμφιεσμενον (ταῦτα γὰρ ἦν αὐτοῖς ἐντειλάμενος ποιῆσαι).

Πάντων δὲ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρος ἐπιστραφέντων καὶ θαυμαστικῶς πρὸς τὸ φαινόμενον διακειμένων, οὐδὲν κοινῶν πεπόνθατε, φησὶ πρὸς αὐτοὺς καὶ διδάσκαλος, ὀφθαλμοῖς ἀπατηθέντες, καὶ τὴν αἰσθήσει μόνη τὴν κρίσιν τοῦ καλοῦ ἐπιτρέψαντες. Σφαλερὸν γὰρ κριτήριον τῆς τῶν ὄντων ἀληθείας ἡ αἴσθησις, τὴν πρὸς τὸ βάθος τῆς ἀληθείας εἴσοδον δὶ' ἑαυτῆς ἀποκλείουσα, ἅμα δὲ καὶ τὰ τῆς εὐσεβείας ἔχθρω δαίμονι

τοῦτο φίλον ἦν πάντως, ἀργῆσαι τὸ τῆς ἐκλογῆς σκεῦος τὴ ἀγνοῖα συγκαλυπτόμενον, μηδὲ παρελθεῖν εἰς μέσον ἄνδρα, τῆς ἐκείνου δυναστείας καθαιρέτην ἐσόμενον.

Ταῦτα εἰπῶν, προσάγει τῷ Θεῷ διὰ τῆς ἱερωσύνης τὸν ἄνδρα, κατὰ τὸν γενομισμένον τρόπον τελειώσας τὴ χάριτι. Πάντων δὲ πρὸς τὸν νέον ἱερέα ἀποβλεπόντων, προτραπεῖς τινὰ λόγον πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ποιήσασθαι, ἔδειξεν εὐθὺς ἐν προοιμίοις τῆς ἀρχῆς ὁ Ἀλέξανδρος ἄψευστον ἐπ' αὐτὴ τοῦ Γρηγορίου τὴν κρίσιν" ἦν γὰρ αὐτῶ πλήρης διανοίας ὁ λόγος, ἧττον τῷ ἄνθει κεκαλλωπισμένος τῆς λέξεως.

Ὅθεν τὶς τῶν νέων ἀγέρωχος, ἐκ τῆς ἀτθίδος αὐτοὺς ἐπιχωριάζων, τὸ ἀκαλλὲς τῆς λέξεως ἐπεγέλασεν, ὅτι μὴ τὴ περιεργεία τῆς ἀττικῆς κεκαλλώπιστο ὃν φάσιν ἐκ θειοτέρας ὄψεως σωφρονισθῆναι, περιστερῶν ἀγέλην ἰδόντα ἀμηχάνω τιγὶ κάλλει διαλαμπουσῶν καὶ τινὸς ἀκηκοέναι λέγοντος Ἀλεξάνδρου τὰς περιστερᾶς εἶναι ταύτας, ἃς ἐν γέλωτι ἐκεῖνος ἐπεποίητο.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ από την γειτονικήν πόλιν Κόμανα όλοι οι κάτοικοι εξεκίνησαν και έπήγαν να συναντήσουν τον θαυμαστόν Γρηγόριον τον έπαρακαλούσαν δε να έλθη εις την πόλιν των και να στερεώση την Έκκλησίαν των διά χειροτονίας ιερέως. Ο Μέγας, πράγματι, υπήκουσε και ήλθε προς αυτούς. Τών αρχόντων αι προτιμήσεις εστρέφοντο προς εκείνους, που εθεωρούντο ανώτεροι και κατά την μόρφωσιν και κατά την καταγωγής και κατά την λοιπήν κοσμικήν άξίαν και έτσι αι ψήφοι, δια τους υποψηφίους, έμοιράζοντο εις πολλούς, διότι άλλοι επροτιμούσαν τον ένα και άλλοι τον άλλον.

Ο Μέγας Γρηγόριος όμως επερίμενεν από τον Θεόν κάποιαν συμβουλήν διά το ζήτημα αυτό. Και όπως ο Σαμουήλ, καθώς αναφέρεται εις την Αγίας Γραφήν, δεν εξεπλάγη από την ωραιότητα και το μέγεθος σωμάτων, όταν επρόκειτο να χρίση βασιλέα των Εβραίων, αλλά αναζητούσε ψυχήν βασιλικήν, έστω και αν υπήρχε εις ταπεινόν άνθρωπον, έτσι και εκείνος παραβλέπων τα προσόντα ενός εκάστου εξ εκείνων, που είχαν προτιμηθή διά ψήφου, εις ένα πράγμα μόνον επρόσεχεν: αν κάποιος από τους υποψηφίους, και πριν ακόμη χειροτονηθή ιερεύς, έφερεν εις την ψυχήν του το χάρισμα της ιερωσύνης, με την επιμέλειαν του βίου του και τον τρόπον της αρετής του.

Όταν λοιπόν οι άρχοντες παρουσίαζαν, με επαίνους, εκείνους που εψήφισαν δι' ιερείς, ο άγιος Γρηγόριος παρήγγελλεν εις αυτούς να προσέξουν και τον βίον των ταπεινοτέρων, εκ των κατοίκων πόλεως, διότι –ως έλεγεν ήτο δυνατόν να ευρεθή

μεταξύ αυτών κάποιος, που να αξίζη περισσότερον, κατά τον πλούτος της ψυχής, από εκείνους που αυτοί εθεωρούσαν σπουδαίους. Κάποιος από τους παρευρισκομένους έθεώρησεν ως περιφρόνησιν της αποφάσεώς των και ως χλευασμόν την κρίσιν του Μεγάλου, να μη γίνη δηλαδή κανείς δεκτός εις την ιερωσύνην από όσους είχαν προκριθή δια την μόρφωσίν των, το αξίωμά των και τον τρόπον της ζωής των, και να προτιμηθούν, διά την χάριν της - ιερωσύνη, άλλοι αμόρφωτοι και άξεστοι. Και, ειρωνευόμενος τον Άγιον, προσέθεσεν: αν διατάσσης αυτά, τότε ας περιφρονήσωμεν αυτούς, που εξέλεξεν ολόκληρος ή πόλις, και ας ανυψωθή εις το αξίωμα της ιερωσύνης κάποιος άξεστος από τον όχλον. Ώρα, λοιπόν, είναι να καλέσης εις την ιερωσύνην και τον Αλέξανδρον τον καρβουνιάρης και αν το νομίζης καλόν, αφού συναθροισθώμεν, να συμφωνήσωμεν ολόκληρος η πόλις μεταξύ μας.

Αυτά, λοιπόν, έλεγε, κατηγορών τον Αγιον με την ειρωνικήν αυτην πρότασίν του, διά τά, δήθεν, απερίσκεπτα λόγια, που ανέφερε προηγουμένως. Εις τον Αγιον όμως εγεννήθη η σκέψις, από τα λεχθέντα, μήπως το όνομα του Αλεξάνδρου, μεταξύ των υποψηφίων διά την ιερωσύνην, ανεφέρθη κατά φώτισιν Θεού. Και ποιος είναι – έρωτά τους παρισταμένους- αυτός ο Αλέξανδρος, που τώρα τον έθυμηθήκατε;

Κατόπιν αυτού κάποιος από τους παρισταμένους, γελών ειρωνικά, έφερεν εις το μέσον αυτόν τον Αλέξανδρος, που έφορούσεν ελεεινά κουρέλια, χωρίς να σκεπάζουν καν ολόκληρον το σώμα του και εφανέρωνε, με την εμφάνισίν του, το επάγγελμά του. Τα χέρια του και το πρόσωπόν του και το υπόλοιπον σώμα του, που δεν έκαλύπτετο από τα κουρέλια, ήσαν σκεπασμένα από την μουντζούρα. Το θέαμα ενός τέτοιου 'Αλεξάνδρου, ο οποίος εστέκετο εις το μέσον, εις όλους μεν τους άλλους έδωσεν αφορμήν να γελάσουν· διά τον διορατικόν όμως οφθαλμόν του Αγίου Γρηγορίου, αυτό που συνέβαινεν, εγεννούσεν εις την ψυχήν του έκπληξιν και θαυμασμόν.

Ένας άνθρωπος με τόσην φτώχειας και τόσον απεριποίητον το σώμα του ήτο συγκεντρωμένος εις τον εαυτόν του και εφαίνετο ωσάν να έχαιρε δι' αυτά, που δια τους απαίδευτους ήσαν καταγέλαστα. Και έτσι ήτο. Δεν κατήντησεν εις αυτόν τον βίον από την ανάγκην της φτώχειας, αλλά διότι ο άνθρωπος ήτο φιλόσοφος, ως απέδειξεν η μετέπειτα ζωή του, αφού έφθασε και μέχρι του μαρτυρίου και ετελείωσε τον επίγειον δρόμον του διά πυρός. Επεδίωκε να ζή χωρίς επίδειξιν, επειδή ήτο ανώτερος από την προσποιητήν σπουδαιότητα των άλλων. Και επειδή δεν αντήλλασσε με τίποτα την υψηλοτέραν και αληθινήν ζωήν, που επιθυμουσεν, επροσπαθούσε με κάθε

τρόπον να αποφεύγη την προσοχήν τών άνθρώπων, δια να επιτύχη τον σκοπόν της αρετής.

Επειδή λοιπόν είχε τοιούτον υψηλόν φρόνημα έκρύπτετο με το πλέον ταπεινόν επάγγελμα, ώς να εφόρει άσχημον προσωπίδα, ενώ μάλιστα ευρίσκετο εις το άνθος της νεότητος. Ένόμιζεν επικίνδυνον, διά τον σκοπόν της σωφροσύνης, να επιδεικνύη την ωραιότητα του σώματός του· διότι εγνώριζεν, ότι ένα τέτοιο πράγμα εγένετο αφορμή για σοβαρά παραπτώματα εις τους πολλούς. Διά να μη πάθη λοιπόν κάτι ανεπιθύμητος και διά να μη γίνη αφορμή πάθους είς ξένα μάτια, έχρησιμοποίει, ως κάποιαν άσχημον μάσκαν, το επάγγελμα του καρβουνιάρης έτσι και το σώμα του εγύμναζεν εις την αρετήν με τους τόπους της εργασίας και την ωραιότητα της νεότητος εσκέπαζε με την ασβόλην (καπνιά) από τα κάρβουνα. Εν τω μεταξύ όσα έκέρδιζεν από τον κόπον της εργασίας του διέθετε διά να εκτελή τας εντολάς του Κυρίου.

Αφού λοιπόν ο άγιος Γρηγόριος εκάλεσεν ιδιαιτέρως από το Συνέδριον τον Αλέξανδρον εζήτει να πληροφορηθή από αυτόν, μετά πάσης ακριβείας, τα του βίου του. Εν συνεχεία τον παραδίδει εις την συνοδίαν του και δίδει εντολήν να κάμουν ό,τι έπρεπεν. Ο ίδιος ο Αγιος έπανελθών πάλιν εις το Συνέδριον εδίδασκε τους παρισταμένους εκ τού προχείρου περί της ιερωσύνης και περιέγραφες έτσι τον ενάρετον βίον. Και παρέτεινε την διδασκαλίαν επί πολύ, διά να συγκρατήση το Συνέδριον, να μη φύγουν οι Σύνεδροι, μέχρις ότου επέστρεψαν οι υπηρέται, που ανέλαβαν να εκπληρώσουν την εντολήν του Αγίου. Μαζί των είχον τον Αλέξανδρον, αφού εκαθαρίσθη με λουτρόν από την ασβόλην (καπνιά) και είχε φορέσει τα άμφια του Αγίου (διότι αυτή ήτο η εντολή του).

Ενώ δε όλοι έστρεψαν τα μάτια των προς τον Αλέξανδρον και τον εθαύμαζαν έτσι όπως τον έβλεπαν, είπε προς αυτούς και Διδάσκαλος δεν επάθατε τίποτε το παράδοξον με το να ξεγελασθήτε από τα μάτια και να στηρίξετε την κρίσιν σας δια το καλόν μόνον εις την αίσθησιν της οράσεως· διότι, πράγματι, η αίσθησις είναι κριτήριον σφαλερόν διά την εκτίμησιν της αληθείας των πραγμάτων, επειδή εμποδίζει την διείσδυσιν εις το βάθος της αληθείας συνάμα αυτό ήτο οπωσδήποτε αγαπητον εις τον εχθρόν της ευσεβείας, τον δαίμονα, να παραμείνη αχρησιμοποίητον το σκεύος της εκλογής σκεπασμένος με την άγνοιαν, και να μη παρουσιασθή εις τον μέσον άνθρωπος, που πρόκειται να καταλύση την τυραννίαν του.

Αφού είπεν αυτά, αφιερώνει τον Αλέξανδρον διά της ιερωσύνης εις τον Θεόν, σφραγίσας αυτόν διά της Θείας Χάριτος, σύμφωνα με τον τρόπον, που υποδεικνύουν οι Ιεροί Κανόνες. Και ενώ όλοι έπαρατηρούσαν τον νέον ιερέα, τον προέτρεψαν να ομιλήση προς το εκκλησίασμα: έδειξε δε αμέσως τότε ο Αλέξανδρος πόσον αληθινή ήτο η κρίσις, που έκαμε δι' αυτόν ο Αγιος Γρηγόριος. Διότι ο λόγος, που εξεφώνησεν, ήτο γεμάτος από υψηλά νοήματα, χωρίς όμως πολλά ρητορικα άνθη.

Δι' αυτό κάποιος υπερήφανος νέος, που εγνώριζε την αττικήν διάλεκτον και ευρέθη εκεί, έσχολίασεν ειρωνικώς το άτεχνον της ομιλίας, επειδή, τάχα, δεν είχε στολισθή με τα ρητορικά σχήματα της αττικης διαλέκτου. Λέγουν δε, ότι ο νέος εκείνος εσυνετίσθη από κάποιαν θεϊκην οπτασίαν είδε, δηλαδή, σμήνος περιστεριών, να λάμπουν από απερίγραπτον ωραιότητα και ήκουσε κάποιον να του λέγη: αυτά τα περιστέρια είναι του Αλεξάνδρου, που συ περιγέλασες.

Δ'. Εν τω βίω του Οσίου Μαρκέλλου

Ο ΘΕΙΟΣ Μάρκελλος ἐξ Ἀπαμείας ἔλκων τὸ γένος, ἐν τῇ μονῇ τὴ λεγομένη τῶν Ἀκοιμήτων, διὰ τὸ ἀπαύστους ἐν αὐτῇ γίνεσθαι ἐκ διαδοχῆς τὰς εἰς Θεὸν δοξολογίας, προσέρχεται καὶ εἰσδεχθεῖς, μετὰ χρόνον τινὰ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ προεστῶτος αὐτῆς τὰ τῶν Μοναχῶν ἀμφιέννυται. Ἦν δὲ πρὸ αὐτοῦ ἐκεῖσε ἀποκειράμενος καὶ Ἰάκωβος τὶς, ὃς συνήθης μὲν πρότερον ἐγεγόνει Μαρκέλλη Ἀλεξάνδρου δὲ φοιτήσας, πρῶτος αὐτῶ ἓν μαθηταῖς ἦν. Οὐ πολλοῦ οὖν διαγεγονότος χρόνου, ὁ Μάρκελλος οὐ μόνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν Ἰάκωβον ἀσκήσει καὶ ἀρεταῖς ὑπερέβαλλε διὸ καὶ σφόδρα τῷ Ἀλεξάνδρᾳ καταθύμιος ἦν.

Εἶτα καθάρσει νοὸς τὴν τοῦ καθηγητοῦ προγνους τελευτήν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μέλλειν ἐπ' αὐτὸν πίπτειν τὴν τῆς ἀρχῆς ψῆφον προεγνωκῶς, καὶ δείσας μὴ καὶ νέος ἄρξη γερόντων καὶ τὴν φίλην ἀποβάλῃ ὑποταγήν, ἢ λίαν ἔχαιρε, διὰ μετριοφροσύνης ὑπερβολήν, τῆς μονῆς οὐδενὸς αὐτὸ συνειδότος ὑποχωρεῖ. "Ἔπειτα μετὰ βραχὺ μεταστάντος τοῦ ἱεροῦ Ἀλεξάνδρου, Μάρκελλος εὐθὺς ἐν τοῖς ἁπάντων στόμασιν ἦν, καὶ ὅτι μὴ παρὴν λίαν ἔλυπει. Ὡς οὖν ψηφισθεῖς οὐχ ηὑρίσκετο, Ἰωάννης ἄρχειν ἐκρίθη, ἀνὴρ καὶ τὴν τρίχα πολιός, καὶ τὴν σύνεσιν. Ταῦτα δὲ οὕτω προβάντα Μάρκελλος μαθῶν, καὶ αὐτὸς ἐπανῆκεν εἰς τὴν μονήν, καὶ τὸ Ἰωάννη συγέμισγε, χεὶρ αὐτω δεξιὰ γινόμενος καὶ συνδιαφέρων ἄριστα τὴν ἄρχην.

Ποτὲ οὖν ἀποδημοῦντος Μαρκέλλου, λόγοι τινὲς ἐγίνοντο πρὸς Ἰωάννης περὶ αὐτοῦ. Τῶν Μοναχῶν οὖν οἱ μὲν σπουδαιότεροι τ' ἄλλα τὲ τοῦ ἀνδρὸς θαυμάζοντες ἦσαν, καὶ

ὅτι τῆς ἀρχῆς ἐξέστη καὶ τὸν θρόνον οὕτω ραδίως ἀπέλιπεν. Οἱ ῥάθυμοι δὲ καὶ τὸ μέγεθος ἀγνοοῦντες τῆς τοῦ Μαρκέλλου ψυχῆς, αὐτὸ τοῦτο τὸ δόξαν φυγεῖν ἐκ φιλοδοξίας αὐτὸν πράξαι ἔλεγον εἰδῶς γὰρ ὡς ὁ Ἰωάννης αὐτοῦ μᾶλλον προτιμηθήσεται, καὶ μὴ θέλων ἑαυτὸν ἐκείνου φανῆναι δεύτερον, διὰ τοῦτο τῆς μονῆς ἀπεδήμησε.

Τοῦτο καὶ Ἰωάννης ἀκούσας, καὶ θέλων τοὺς Μοναχοὺς πεῖσαι μὴ ραδίως καταγινώσκειν, ἅμα δὲ καὶ δείξαι τὸν Μάρκελλον εἰς ὅσον ὕψος ταπεινοφροσύνης ἀφίκετο, ἔργοις, ἔφη, ὦ τέκνα, τὴν κρίσιν ἐπιτρεπτέον καὶ μηδὲν πλέον φθεγξάμενος, ἔστρεφε κατὰ νοῦν, ἐπανήκοντι τῷ Μαρκέλλῳ, τὴν ἀτιμωτάτης τῆς ὑπηρεσίας τάξιν, τοῦ ὄνου τὴν ἐπιμέλειαν αὐτὸ ἐγχειρίσαι. Ἐπεῖ οὖν ἐκεῖνος ἐπανῆκε καὶ τὸ ἐφύβριστον τοῦτο δοκοῦν ἐπ' ὄψει πάντως ἐπέταττεν καὶ καθηγητής, ἐνταῦθα ὁ Μάρκελλος ἔδειξε σαφῶς τῆς μετριοφροσύνης αὐτοῦ τὴν ὑπερβολὴν οὐ μόνον γὰρ χαίρων ἐδέξατο τὸ ἐπιτάγμα, ἀλλὰ τί καὶ μεῖζον καὶ χαριέστερον ὑπεδείκνυτο.

Οὕτω γὰρ φησιν ἀσμένως τὴν λειτουργίαν ὑπήρχετο, ὅσο καὶ εὐεργεσίαν αὐτὴν ἐλογίζετο, καὶ γραμματεία τὸ ἀσφαλὲς ἤξιου λαβεῖν, ὡς τὲ μηδέποτε ταύτης ἔκστηναι αὐτόν. Καὶ οὐκ εἶπε μὲν οὕτως, οὐκ ἔπραξε δέ. Οὔδε ἔπραξε μέν, ἐπ' ὀλίγον δὲ ἀλλὰ πολὺ μὲν θερμοτερος ἐπὶ τῶν ἔργων ὡράτος ἐπὶ τοσούτον δὲ καὶ τὴν ὑπηρεσίας παρέτεινεν, ἕως καὶ πολλὰ δεηθέντες, ἱκέται πάντες αὐτοῦ γεγόνασιν, ὡς τὲ αὐτοὺς μὲν συγγνώναι, τῆς δὲ τοιαύτης ἐκστῆναι δουλείας. Ἄτοπον γὰρ ἄνδρα τοιὸν δέ, τὸν καὶ ποίμνης λογικῆς ἄρχειν ἄξιον, καὶ εἰς μεγάλα τούτους εὐεργετεῖν, εἰς τὴν εὐτελῆ ἐκείνην ὑπηρεσίας καταγίνεσθαι, ἣν καὶ ὁ τυχῶν τελεῖν ἤδυνατο.

Ερμηνεία

Ο ΘΕΙΟΣ Μάρκελλος, που κατήγετο από την Απαμειανή, έρχεται να γίνη μοναχός εις την μονήν των Ακοιμήτων. ωνομάζετο δε έτσι η Μονή, επειδή μέσα εις αυτήν η δοξολογία του Θεού ήτο ακατάπαυστος από τους Μοναχούς ημέρας και νύκτα. Αφού έγινεν άδελφός, μετ' ολίγον χρόνον ενδύεται το Μοναχικόν σχήμα από τον Ηγούμενον της Μονής Αλέξανδρον. Πριν από αυτόν, εις το ίδιον Μοναστήρι είχε καρή μοναχός και κάποιος Ιάκωβος, γνωστός του Μαρκέλλου από πρίν. Ο Ιάκωβος αυτός, αφού παρέμεινε κοντά εις τον Αλέξανδρον, ανεδείχθη πρώτος μεταξύ των μαθητών του. 'Αφού επέρασεν όμως ολίγος χρόνος και Μάρκελλος, όχι μόνον τους άλλους, αλλά και αυτόν τον Ιάκωβον. έξεπέρασεν εις την άσκησιν και τας αρετάς. Δι' αυτο και ηγαπήθη πάρα πολύ από τον Αλέξανδρον.

Μετά αρκετον καιρόν, λόγω της καθαρότητος του νοός, προείδε τον θάνατον του καθηγητού ακόμη, ως προορατικός, προέβλεψεν ότι εις αυτόν επρόκειτο να πέση η

εκλογή διά τήν θέσιν του Ηγουμένου. Και επειδή έφοβήθη μήπως, ενώ ήτο ακόμη νέος, γίνη προϊστάμενος γερόντων και έτσι χάση την αγαπημένης του υποταγήν, διά την οποίαν ήτο πάρα πολύ ευχαριστημένος, από υπερβολικήν μετριοφροσύνην φεύγει από το Μοναστήρι, χωρίς να το γνωρίζη κανείς. Έπειτα, αφού μετ' ολίγον απέθανεν ο ιερός 'Αλέξανδρος, το όνομα Μάρκελλος ήτο είς τα στόματα όλων και το ότι δεν ήτο παρών τους επροξενούσε μεγάλης λύπην. Επειδή λοιπόν εψηφίσθη ηγούμενος, αλλά δεν ανευρίσκετο, εκρίθη άξιος διά το αξίωμα αυτό ο Ιωάννης, άνθρωπος λευκομάλλης, σεβαστός και συνετός.

Μόλις ο Μάρκελλος επληροφορήθη, ότι έτσι συνέβησαν τα πράγματα, επέστρεψε και αυτός εις το Μοναστήρι και συνειργάζετο με τον Ιωάννην, σωστο δεξί του χέρι, συμβάλλων εις την αρίστην διοίκησιν.

Κάποτε, όταν απουσίασεν εις ταξείδι ο Μάρκελλος, έγιναν ώρισμέναι διαβολαι προς τον Ιωάννην δι' αυτόν. Οι σπουδαιότεροι από τους Μοναχούς εθαύμαζον τον Μάρκελλον, διότι, όπως έλεγαν, και την ηγουμενείαν απέφυγε και τον θρόνον του Ηγουμένου τόσον εύκολα εγκατέλειψεν. Οι αδιάφοροι όμως και οκνηροί, που αγνοούσαν την αξίαν της ψυχής του Μαρκέλλου, έλεγαν ότι το ότι απέφυγε την δόξαν, το έκαμεν ακριβώς από φιλοδοξίαν· διότι όπως ισχυρίζοντο έγνώριζε καλά ότι θα προτιμηθη ο Ιωάννης από την αδελφότητα ως Ηγούμενος και επειδή δεν ήθελε να φανή κατώτερος από εκείνον, δι' αυτό απεμακρύνθη από το Μοναστήρι.

Όταν ήκουσεν αυτό ο Ιωάννης και θέλων να πείση τους Μοναχούς να μη κατηγορούν τόσον εύκολα και συγχρόνως να φανερώση είς ποίον ύψος ταπεινοφροσύνης έφθασεν ο Μάρκελλος, είπε προς τους Μοναχούς: Τέκνα μου, από τα έργα πρέπει να κρίνωμεν τον άλλον. Και χωρίς να είπη τίποτε άλλο, έσκέπτετο, όταν θα επέστρεφεν ο Μάρκελλος, να του αναθέση την πλέον εξευτελιστικών υπηρεσίαν, την φροντίδα δηλαδή του όνου. Πράγματι, λοιπόν, μόλις, επέστρεφεν εκείνος, του ανέθεσεν ο Ηγούμενος, ενώπιον όλων, το θεωρούμενον ως προσβλητικόν διακόνημα της φροντίδος του όνου: τότε ο Μάρκελλος έδειξεν ολοκάθαρα την υπερβολικήν του μετριοφροσύνην. Διότι όχι μόνον εδέχθη με χαραν την εντολήν του Ηγουμένου, αλλά παρουσίασε και κάτι ακόμη μεγαλύτερον και χαριτωμένον. .

Με τόσην ευχαρίστησιν – καθώς λέγεται- εξετέλει την υπηρεσίαν, και την εθεωρούσεν ως ευεργεσίαν, ώστε να ζητή και έγγραφον διαβεβαίωσιν, ότι ποτέ δεν θα τον απομακρύνουν από αυτήν την υπηρεσίαν. Και δεν το είπε μεν διά λόγων, το έδειξεν όμως έμπράκτως. Και ούτε εξετέλει το διακόνημα δι' ολίγον χρόνον απ'

εναντίας εφαίνετο να έχη θερμότερον τον ζήλον διά το έργον τούτο. Τόσον δε πολύ παρέτεινε το διακόνημά του αυτό, ώστε τον παρεκάλεσαν πάρα πολύ, αυτούς μεν να συγχωρήση, να εγκαταλείψη δε αυτήν την ταπεινής εργασίαν. Διότι ήτο πολύ άτοπον ένας τέτοιος άνθρωπος, ο οποίος ήτο άξιος να είναι ποιμήν του λογικού ποιμνίου και από της θέσεως αυτής να τους ωφελή πάρα πολύ, να καταγίνεται με ένα τέτοιο ευτελές διακόνημα, που και ο πρώτος τυχών μοναχός ήμπορούσε να εκτελέση.

Ε'. Εν τω Γεροντικώ

ΛΕΓΕΤΑΙ δὲ περὶ τοῦ 'Ἀββᾶ Παμβῶ, ὅτι τρία ἔτη ἔμεινεν αἰτούμενος τὸν Θεὸν καὶ λέγων" μὴ δοξάσης μὲ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ οὕτως ἐδόξασεν αὐτὸν ὁ Θεός, ὥστε μὴ δύνασθαι τινὰ ἀτενίσαι εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐκ τῆς δόξης ἧς εἶχεν ἔλαμπε γὰρ λίαν' το δὲ αὐτοῦ χάρισμα ἔσχε καὶ ὁ 'Ἀββᾶς Σισώης καὶ ὁ 'Ἀββᾶς Σιλουανός.

2. Εἶπεν ὁ 'Ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Κολοβός, ὅτι γέρων τὶς πνευματικὸς ἀπέκλεισεν ἑαυτὸν καὶ ἦν ἐπίσημος ἐν τῇ πόλει καὶ δόξαν ἔχων πολλῶν. Ἐδηλώθη δὲ αὐτῷ, ὅτι μέλλει τὶς τῶν ἁγίων ἀναλύειν καὶ δεῦρο ἄσπασαι αὐτὸν πρὶν κοιμηθῆναι. Καὶ ἔγεθυμηθη ἐν ἑαυτῷ, ὅτι ἐὰν ἐξέλθω ἡμέρας, ἐπιτρέχουσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ πολλὴ μοὶ δόξα γίνεται, καὶ οὐκ ἀναπαύομαι ἐν τούτοις ἀπέλθω οὖν ὄψε ἐν τῇ σκοτίᾳ, καὶ λανθάνω πάντας. Ἐξελθῶν οὖν ὀψὲ τοῦ κελλίου, ὡς θέλων λαθεῖν, κ ἃ ἰ ἰδοὺ ἐκ τοῦ Θεοῦ καταπέμπονται δύο Ἄγγελοι μετὰ λαμπάδων, παραφαίνοντες αὐτῷ· ἰδοῦσα δὲ πᾶσα ἡ πόλις τὴν δόξαν, κατέδραμεν ὄπισθεν αὐτοὺς καὶ ὅσον ἠθέλησε φυγεῖν τὴν δόξαν, τοσούτον ἐδοξάσθη, κατὰ τὸ γεγραμμένον «πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται».

3. Εἶπεν ὁ 'Ἀββᾶς Ἰσαὰκ ὅτε ἤμην γεωτερος, ἔκαθημην μετὰ τοῦ 'Ἀββᾶ Κρονίου, καὶ οὐδέποτε εἶπε μοὶ ποιῆσαι ἔργον, καὶ πὲρ γέρων ὢν καὶ τρέμων, ἀλλ' αὐτὸς ἠγείρετο καὶ παρεῖχε τὸ βαυκάλιον(*) ἐμοὶ καὶ πάσιν ὁμοίως. Καὶ μετὰ τοῦ 'Ἀββᾶ Θεοδώρου τῆς Φέρμης ἐκάθισα, καὶ οὐδὲ αὐτὸς ἔλεγε μοὶ ποιῆσαι τίποτε, ἀλλὰ καὶ τὴν τράπεζαν δὶ' ἑαυτοῦ ἐτίθει καὶ ἔλεγεν ἀδελφέ, ἐὰν θέλῃς, δεῦρο φᾶγε: ἐγὼ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔλεγον 'Ἀββᾶ, ἦλθον πρὸς σὲ ἕνα ὠφεληθῶ καὶ πῶς οὐ λέγεις μοὶ τίποτε ποιῆσαι; καὶ δὲ γέρων πάντοτε ἐσιώπα.

Ἀπῆλθον οὖν καὶ ἀνήγγειλα τοῖς γέρουσι καὶ ἐλθόντες ἐκεῖνοι πρὸς αὐτὸν εἶπον 'Ἀββᾶ, ἦλθεν ὁ ἀδελφὸς πρὸς τὴν ἁγιωσύνην σου ὠφεληθῆναι καὶ διατι οὐ λέγεις αὐτῷ ἕνα ποιήση τίποτε; Ἀπεκρίθη δὲ αὐτοῖς ὁ γέρων" μὴ γὰρ κοινοβιάρχης εἰμι, ἕνα διατάξωμαι αὐτή; ἐγὼ τέως οὐδὲν λέγω αὐτῷ ἐὰν δὲ θέλῃ, καὶ βλέπει μὲ ποιοῦντα,

ποιείτω καὶ αὐτός. Ἀπὸ τότε οὖν προελάμβανον καὶ ἐποίουν ἐϊ ἔμελλεν ὁ γέρων ποιεῖν αὐτὸς δὲ εἰ τί ἐποίει, σιωπῶν ἐποίει καὶ τοῦτο μὲ ἔδιδαξε, τὸ ποιεϊν σιωπώντα.

4. "Ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς Πέτρος, ὅτι ἦν ἀκακία τοῦ 'Ἀββᾶ Μακαρίου πολιτευομένου πρὸς πάντας τους ἀδελφούς, καὶ πάσιν ἑαυτὸν ταπεινοῦντος, ἔλεγον αὐτὸ τινὲς διατὶ οὕτως σεαυτὸν ποιεῖς; "Ο δὲ ἀπεκρίνατο δώδεκα ἔτη ἔδουλευσά το Χριστῷ μου, ἵνα μου χαρίσηται τοῦτο καὶ ἄρτι βουλεύετε μοὶ ἀποθέσθαι αὐτό;

5. Εἶπεν ὁ 'Ἀββᾶς Ποιμήν, ὅτι ἐὰν σεαυτὸν εὐτελίσης, ἔξεις ἀνάπαυσιν εἰς οἷον δ' ἂν τόπον καθίσης.

6. Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Πέτρου καὶ τοῦ 'Ἀββᾶ "Επιμάχου, ὅτι συμφωνηται ἦσαν εἰς Ραϊθῶ ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔβιασαντο αὐτοὺς εἰσελθεῖν εἰς τὴν τράπεζας τῶν γερόντων, καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου ἀπῆλθεν ὁ 'Α6βάς Πέτρος μόνος καὶ ὡς ἀνέστησαν, λέγει αὐτῶ ὁ 'Ἀββᾶς Ἐπίμαχος πῶς ἐτόλμησας ἀπελθεῖν εἰς τὴν τράπεζας τῶν γερόντων; λέγει αὐτῶ ὁ 'Ἀββᾶς Πέτρος εἰ ἐκάθισα μεθ' ὑμῶν, ὡς γέροντα οἱ ἀδελφοὶ ἔμελλον προτρέπεσθαι μὲ εὐλογεῖν πρώτον καὶ ὡς μείζων ὑμῶν εἶχον εἶναι νῦν δέ, ἀπελθῶν ἐγγύς των Πατέρων, μικρότερος πάντων ἤμην καὶ ταπεινότερος τῷ λογισμῷ.

7. Πέτρος καὶ τῶν Δίου πρεσβύτερος, εἰ πότε ηὔχετο μετὰ τινός, ἐπειδὴ διὰ τὴν ἱερωσύνην ἔμπροσθεν ἵστασθαι ἤναγκαζετο, τὴ ταπεινοφροσύνη αὐτῶν ὀπίσω ἵστατο ἐξομολογούμενος, ὡς εἰς τὸν βίον τοῦ Ἀββᾶ Ἀντωνίου γέγραπται, καὶ τοῦτο ἐποίει μηδένα λυπῶν.

8. Εἶπε γέρων: ἢ φεύγων φεῦγε τοὺς ἀνθρώπους, ἢ ἐμπαίζων ἔμπαιζε τὸ κόσμω, μωρὸν σεαυτὸν ὡς τὰ πολλὰ ποιῶν.

Ερμηνεία

ΛΕΓΕΤΑΙ διά τον Αββάν Παμβώ, ότι επί τρία έτη επιμόνως παρεκάλει τον Θεόν και έλεγεί μη με δοξάσης επάνω εις την γην. Και τόσον πολύ τον έδόξασεν ο Θεός, ώστε να μη ήμπορη κανείς να τον κοιτάξη εις το πρόσωπον, από την δόξαν, που είχε, διότι έλαμπε πάρα πολύ. Το χάρισμα του Αββά Παμβώ είχαν αποκτήσει και ο Αββάς Σισώης και ο Αββάς Σιλουανός.

2. Ο Αββάς Ιωάννης ο Κολοβός διηγήθη ότι κάποιος πνευματικός Γέρων έκλείσθη μέσα εις το κελλίον του, και ήτο ονομαστός εις όλην την πόλιν, έχων πολλήν δόξαν. Κάποτε λοιπόν τον επληροφόρησαν ότι κάποιος Αγιος επλησίαζε να αποθάνην πήγαινε να τον χαιρετίσης –τού είπον– πρίν να κοιμηθή. Έσκέφθη όμως αμέσως μέσα.

του ότι, εάν εξέλθω από το κελλί μου κατά το διάστημα της ημέρας, θα τρέχουν από πίσω μου οι άνθρωποι και θα με δοξάζουν πολύ εγώ όμως δεν αναπαύομαι εις αυτά. Ας υπάγω λοιπόν αργά, όταν θα σκοτεινιάση, οπόταν κανείς δεν θα με προσέξη.

Πράγματι εξήλθεν αργά από το κελλί του, διότι ήθελε να αποφύγη τους ανθρώπους. Αλλά ιδού τι συνέβη; δύο Αγγελοι στέλλονται από τον Θεόν, να του φέγγουν με λαμπάδας, διά να περιπατη ασφαλώς. Μόλις είδεν αυτήν την δόξαν ή πόλις, έτρεξαν όλοι πίσω του.

Έτσι όσον εκείνος ήθελε να αποφύγη την δόξαν, τόσον περισσότερον εδοξάσθη, κατά το ρητόν της Αγίας Γραφής. «Όποιος υπερηφανεύεται, θα ταπεινωθή εκείνος, όμως που θεληματικά ταπεινώνεται, θα υψωθή» (Ματθ. κγ', 12).

3. Ο Αββάς Ισαάκ διηγήθη τα εξής: Οταν ήμουν νεώτερος, έκαθήμην μαζί με τον Αββάν Κρόνιον και ποτέ δεν μου είπε να κάνω κάποιαν εργασίαν, αν και ήτο γέρων και έτρεμε ο ίδιος έσηκώνετο και έδιδε το δοχείον με το νερό και εις εμένα και εις τους άλλους. Επίσης παρέμεινα κοντά και εις τον Αββάν Θεόδωρον της Φέρμης και ούτε αυτός μου έλεγε να κάνω τίποτε. Μόνος του ετοίμαζε το τραπέζι του φαγητού και μου έλεγεν αδελφέ, αν θέλης, έλα να φάς. Εγώ, τότε, του έλεγα: Αββά, ήλθα κοντά σου να ωφεληθώ διατί, λοιπόν, δεν μου λέγεις να κάνω κάτι; Ο Γέρων όμως έσιωπούσε πάντοτε.

Έπήγα και το είπα αυτό είς τους Γέροντας. Και αφού ήλθαν εκείγοι του είπαν: 'Αββά, ο αδελφός ήλθε κοντά εις την αγιωσύνην σου, δια να ωφεληθή διατί δεν του λέγεις να κάνω κάτι και αυτός; Ο Γέρων τους απήντησε: Μήπως είμαι Κοινοβιάρχης, διά να τον διατάξω; Εγώ τουλάχιστον δεν πρόκειται να του είπω τίποτε. Αν θέλη, ας κάνη και αυτός αυτό που βλέπει να κάνω εγώ.

Από τότε επρόφθανα και έκανα εκείνο που επρόκειτο να κάμη και Γέρων. Αυτός δε ό,τι έκανε, το έκανε σιωπηλά. Και με έδίδαξεν αυτό, να εκτελώ την εργασίας μου σιωπηλός.

4. Ο Αββάς Πέτρος έλεγε τα εξής: Μερικοί, που έβλεπαν τον Αββάς Μακάριον να είναι άκακος απέναντι όλων των αδελφών, και να ταπεινώνεται εμπρός εις όλους, τον έρωτούσαν: Διατί κάμνεις έτσι τον εαυτόν σου, Αββά;

Εκείνος απαντούσε: Δώδεκα χρόνια εδούλευα τον Χριστόν μου, διά να μου δώση αυτό το χάρισμα και τώρα με συμβουλεύετε να το εγκαταλείψω;

5. Ο Αββάς Ποιμήν είπεν, πώς άν ταπεινώσης τον εαυτόν σου, (θα έχης ανάπαυσιν είς οποιονδήποτε τόπον και αν καθήσης.

6. Διά τον Αββάς Πέτρον και τον Αββάν Επίμαχον διηγούντο τα ακόλουθα: Ησαν συνασκηται εις την Ραϊθώ. Κάποτε λοιπόν, ενώ έτρωγον εις την Εκκλησίαν, τους έπίεσαν να εισέλθουν εις την τράπεζαν των γερόντων. Κατόπιν δε πολλού κόπου, επήγε μονάχα ο Αββάς Πέτρος.

Όταν έσηκώθησαν διά να φύγουν έρωτά ο Αββάς Επίμαχος – Πώς ετόλμησες να υπάγης εις την τράπεζας των γερόντων; Ο Αββάς Πέτρος του απήντησεν:

- Αν έκαθόμουν μαζί σας, επειδή είμαι γέρων, οι αδελφοί θα με παρεκίνουν να ευλογήσω πρώτος και θα με είχον ως τον μεγαλύτερον από όλους σας τώρα όμως που επήγα κοντά εις τους Πατέρας, ήμουν μικρότερος από όλους και περισσότερον ταπεινός κατά την σκέψιν.

7. Ο Πέτρος, που ήτο πρεσβύτερος εις το Μοναστήρι του Δίου, αν κάποτε ετύχαινε να συμπροσεύχεται με κάποιον, επειδή ήτο ηναγκασμένος, λόγω του αξιώματος της ιερωσύνης, να στέκεται εμπρός, αυτός από ταπεινοφροσύνην παρέμενεν οπίσω από όλους εξομολογούμενος, όπως είναι γραμμένον εις τον βίον του Αββά Αντωνίου. Και αυτό το έκανε, χωρίς να στενοχωρή κανένα.

8 Γέρων έλεγεν ή να αποφεύγης, διά της φυγής, τους ανθρώπους, ή να εμπαίζης τον κόσμον, με το να παρουσιάζης τον εαυτόν σου τας περισσοτέρας φοράς ως μωρόν.

ΣΤ'. Του Αββά Κασσιανού

ΝΕΟΣ τὶς κατὰ κόσμον περιφανὴς ὢν καὶ πλούσιος, καὶ γονέων ἐνδόξων υἱός, ἔτι δὲ καὶ ἀναγνώσμασι σπουδαίους ἐγγεγυμνασμένος, καταλείψας τὸν ἴδιον πατέρα καὶ πᾶσαν τὴν κοσμικῆς περιφάνειαν, πρὸς τὸν μονήρη βίον ὥρμησε καὶ δὴ πρὸς δοκιμὴν τῆς αὐτοῦ πίστεως καὶ ταπεινώσεως, προστάσσεται ὑπὸ τοῦ Ἀββᾶ δέκα σπυρίδας βαστᾶσαι, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν πωλῆσαι, καὶ μὴ πάσας δμοῦ, ἀλλὰ κατὰ μίαν αὐτᾶς πωλεῖν. “Όπερ ἐκεῖνος μετὰ πάσης ὑπομονῆς καὶ ταπεινώσεως ἐπλήρωσεν, ἐπιθεῖς τοὺς ὤμους τὰς σπυρίδας, καὶ ταύτας κατὰ μίαν πωλήσας, οὐδαμῶς λογισάμενος τὴν εὐτέλειας τοῦ πράγματος, καὶ τοῦ γένους τὴν λαμπρότητα, καὶ τὴν δοκοῦσαν ἀτιμίαν τῆς πράσεως ἔσπουδαζε γὰρ ἑαυτὸν μιμητὴς ἀναδείξαι τῆς τοῦ Χριστοῦ ταπεινώσεως.

2. Καὶ ἄλλον δὲ τινὰ τῶν Πατέρων ἐθεασάμεθα, τὸν Ἀββᾶς Πινούφριον, ἄνδρα πάσαις ἀρεταῖς κατακεκοσμημένον, ὃς τὶς ἦν Πρεσβύτερος καὶ Ἀββᾶς Κοινοβίου μεγάλου, καὶ ἔστιν ἐν Αἰγύπτῳ, ἐγγύς της Πανεφῶ πόλεως.

Οὗτος ὁρῶν ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν προσοῦσαν αὐτὴ πολιτείας καὶ διὰ τὸ γῆρας, καὶ διὰ τὴν ἡγουμενείαν ὑπὸ πάντων δοξαζόμενον καὶ τιμώμενον, καὶ μὴ δυνάμενος ἐγγυμνάζεσθαι τοῖς τῆς ταπεινοφροσύνης ἐπιτηδεύμασιν, οἷς πὲρ ἐξ ἀρχῆς διὰ τῆς αὐτὴ περιποθήτου ὑποταγῆς ἐνησκήθη, λάθρα φυγῶν ἀπὸ τοῦ ἰδίου Κοινοβίου, ἀνεχώρησε μόνος εἰς τὰ ἔσχατα μέρη τῆς Θηβαΐδος. Καὶ ἐπάρας τὸ σχῆμα τοῦ Μοναχοῦ καὶ ἔνδυσαμενος κοσμικὰ μάτια, ἀπῆλθεν εἰς τὸ Κοινόβιον τῶν Ταβεννησιωτῶν, νομίζων ἐν τούτῳ λανθάνειν τὶς ἂν εἴη, διὰ τὲ τὸ πλῆθος τῶν ἀδελφῶν καὶ διὰ τὸ ἀπέχειν πολύ του κλίματος, ἐν ὢ ἦν τὸ αὐτοῦ Κοινόβιον.

Ἐπὶ πολλᾶς οὖν ἡμέρας παρακαλῶν δεχθῆναι, ὕστερον διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν ὑπὸ τοῦ Ἀββᾶ προσεδέχθη ὃς παραδίδωσιν αὐτῶ ὡς γέροντα καὶ εἰς μηδὲν ἄλλο χρησιμεύσαι δυναμένω τὴν τοῦ κήπου φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν, μετὰ καὶ ἄλλου ἀδελφοῦ, ὢ τινι ὑποτασσόμενος, τὴν περιπόθητον αὐτῶ ταπείνωσιν καὶ ὑπακοὴν ἐξετέλει καὶ οὐ ταύτη μόνη τὴ διακονία ἤρκειτο, ἀλλὰ καὶ ὅσα τῶν ἔργων δυσχερῆ ἄλλους ἔδοκει, αὐτὸς προθύμως ἐποίει.

Διατελέσας οὖν οὕτω λανθάνων τριετῆ χρόνον, τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐπιζητούντων αὐτῶν κατὰ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον, μόλις ὑπὸ τινὸς ἐγνώσθη ἀδελφοῦ, ὃς τὶς ἦν παραγενόμενος ἐκεῖσε δν θεασάμενος καὶ ἐπιγνοὺς τὸν χαρακτῆρα τοῦ προσώπου, καὶ ἔτι ἀμφιβάλλων, ἐπειράτο καὶ φωνῆς τούτου ἀκούειν. Οὐ γὰρ εἶχε τὸ ἀσφαλὲς ἐκ μόνης της ὄψεως, θεωρῶν τὸν τοιοῦτον ἄνδρα γεγηρακότα καὶ δίκελλαν κρατοῦντα, καὶ γῆν ἐργαζόμενον, καὶ κόπρον τοὺς οἰκείους ὤμους βαστάζοντα, καὶ ταῖς ρίζαις τῶν λαχάνων ἐπιβάλλοντα.

Ὁτε τοίνυν τὸν τῆς φωνῆς ἦχον ἐπιμελῶς ἐξιχνεύων ἠδυνήθη καταλαβεῖν ὃς τίς ἐστι, ρίψας ἑαυτὸν πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ μεγίστην ἔκπληξιν τοῖς παρούσι παρεῖχε διότι τοῦτο ἐποίησεν ἀνθρώπω, ὃς παρ' αὐτοὺς ἀρχάριος, καὶ ὃς οὐ πρὸ πολλοῦ τὸν κόσμον καταλείψας, ἔσχατος ἔνομιζετο. "Ἔτι δὲ κατεπλάγησαν μάλιστα, ὅτε τὸ ὄνομα τούτου ἔμαθον, καὶ πρὸ τούτου μέγα παρ' αὐτοὺς ἠκούετο καὶ συγγνώμην ἤτουν, διότι τοῦτον ἀγνοήσαντες μετὰ τῶν ἐσχάτων ἔταξαν. Παρακαλέσαντες δὲ αὐτὸν πολλά, εἰς τὸ ἴδιον κοινόβιος ἐξέπεμψαν ἄκοντα καὶ ὀδυρόμενον, ἅτε δὴ μὴ συγχωρηθέντα ἐκτελέσει τὴν αὐτῶ φίλην ταπείνωσιν τὲ καὶ ὑπακοήν.

Ποιήσας οὖν ὀλίγον χρόνον ἐν τῷ αὐτοῦ Μοναστηρίω, πάλιν πυρωθεῖς τὴ πόθο τῆς αὐτοῦ ταπεινώσεως καὶ ὑποταγῆς, ἐπιτηρήσας καιρόν, νυκτὸς ἔφυγες, οὐκέτι μὲν εἰς Θηβαΐδα, ἀλλ' εἰς ἀλλοτρίαν καὶ ξένην χώραν. Ἐμβᾶς γὰρ εἰς πλοῖον, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη

τῆς Παλαιστίνης, ἐλπίζων ἐκεῖ εἶς τέλος διαλαθεῖν καὶ παραγενόμενος ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τῷ πλησίον του σπηλαίου ἔνθα ὁ δεσπότης Χριστὸς ἐκ τῆς Παρθένου ἐτέχθη, ἐδέχθη ἔτυχον δὲ τότε ἐγὼ ἐκεῖ διατρίβων. Ἀλλ' οὐδὲ ἐν ἐκείνῳ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἠδυνήθη λαθεῖν, κατὰ τὴν δεσποτικὴν φωνὴν τὴν λέγουσαν" «οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη».

Ἐλθόντες γὰρ οἱ ἀδελφοὶ ἀπὸ τῶν μερῶν τῆς Αἰγύπτου εἰς προσκύνησιν τῶν ἁγίων τόπων καὶ ἐπιγνόντες αὐτόν, πολλαῖς δεήσεσι καὶ ἱκεσίαις καὶ ὀδυρμοὺς πείσαντες, ἀπήγαγον πάλιν εἰς τὸ ἴδιον κοινόβιον. Τούτω δὲ τῷ ἁγίῳ ἀνδρὶ κάγω συνοικήσας ὀλίγον χρόνον ἐν Αἰγύπτῳ, ἅπερ ἀκῆκοα αὐτοῦ νουθετοῦντος ἕνα ἀδελφόν, ον παρουσία ἔμη ἐδέξατο, διηγήσομαι, ὡς ἂν ἐκ τούτων καταμάθητε τὸν ἄνδρα, οἵας παρὰ Θεοῦ ἠξιωται γνώσεως καὶ ἀσκητικῆς πάσης πολιτείας ἰδέαν εἰς ἄκρον ἐκ πείρας ἤπιστατο. Καὶ λοιπὸν καὶ συγγραφεὺς ἐκτίθησι τὴν τοῦ ἁγίου παραίνεσιν, ἣν ὁ βουλόμενος γνώναι, ἐν τῷ βιβλίο ἐκείνω ζητήσας εὑρήσει καὶ ἀναγνούς, ἐκπλαγήσεται.

Ερμηνεία

ΕΖΗ κάποτε ένας νέος, σπουδαίος κατά κόσμον, πλούσιος και υιός ενδόξων γονέων επί πλέον δε και αρκετά μελετημένος.

Αυτός, λοιπόν, εγκατέλειψε τον πατέρα του και όλην την κοσμικήν δόξαν και αφοσιώθη εις τον μοναχικόν βίον. Διά να δοκιμασθή δε η πίστις του και η ταπεινοφροσύνη του, τον προστάζει, μίαν ημέραν, ο Αββάς να σηκώση εις τον ώμον του δέκα ζεμπίλια και να υπάγη να τα πωλήση εις την πόλιν από την οποίαν κατήγετο. Και όχι όλα μαζί, αλλά ένα - ένα ξεχωριστά. Πράγματι εκείνος, με όλην την υπομονήν και την ταπείνωσιν, εξετέλεσε την εντολήν επήρε, δηλαδή, εις τους ώμους του τα ζεμπίλια, τα επώλησεν ένα - ένα, χωρίς να λογαριάση καθόλου τον ταπεινωτικών χαρακτήρα του πράγματος, την λαμπράν καταγωγής του και την προσβολήν, που θα του εγίνετο από την πώλησιν. Διότι έφρόντιζε συνεχώς να αποδείξη τον εαυτόν του μιμητής της ταπεινώσεως του Χριστού.

2. Και κάποιον άλλον Πατέρα εγνωρίσαμεν, τον Αββάς Πινούφριον, άνθρωπον στολισμένον με όλας τας αρετάς, που ήτο ιερεύς και Αββάς Μεγάλου Κοινοβίου εις την Αίγυπτον, κοντά εις την πόλιν Πανεφώ.

Αυτός λοιπόν επειδή έβλεπε να τον δοξάζουν και να τον τιμούν όλοι και δια την ενάρετον ζωήν του, και διά την μεγάλης ηλικίας του και διά το αξίωμα του Ηγουμένου που είχε και επειδή δεν ήμπορούσε να ασκήται εις τα έργα της ταπεινοφροσύνης, εις τα οποία εξ αρχής επεδόθη δια της αγαπητής του υποταγής, έφυγε κρυφά από το

Κοινόβιόν του. Ανεχώρησε μονάχος του εις απομακρυσμένα μέρη της Θηβαΐδος και αφού έβγαλε το σχήμα του Μοναχού και εφόρεσε κοσμικά ενδύματα, εν συνεχεία μετέβη εις το Κοινόβιον των Ταβεννησιωτών. Ένόμιζες ότι έτσι θα διέφευγε την προσοχήν ποίος ήτο, και λόγω του πλήθους των Μοναχών του Κοινοβίου για: Σύτι το Κοινόβιον αυτό των Ταβεννησιωτων ευρίσκετο πολύ μακράν από τον τόπον του ίδικού του Κοινοβίου.

Αφού επί πολλές ημέρας παρεκάλει να γίνη δεκτός, επί τέλους τον εδέχθη ο 'Αββάς, κατόπιν της υπομονής και της καρτερίας του. Επειδή δε ήτο γέρων και εις τίποτε άλλο δεν μπορούσε να χρησιμεύση, τού αναθέτει την φροντίδα και καλλιέργειας του κήπου, μαζί με κάποιον άλλον Μοναχόν, εις τον οποίον έγινε υποτακτικός και έτσι εφήρμοζε την αγαπημένης του ταπείνωσιν και υπακοήν. Δεν ήρκείτο δε εις αυτό μονάχα το διακόνημα, αλλά και όσα άλλα έργα εφαίνοντο δύσκολα εις τους άλλους, αυτός τα εξετέλει με προθυμίαν.

Έτσι επέρασαν τρία χρόνια, χωρίς να γίνη αντιληπτός από κανένα. Εν τω μεταξύ οι μαθηταί του τον αναζητούσαν εις όλην την Αίγυπτον και μόλις, μετά την τριετίαν, ανεγνωρίσθη από κάποιον αδελφόν, που είχεν έλθει εκεί. Οταν τον είδεν ο αδελφός εκείνος, τον ανεγνώρισεν από τα χαρακτηριστικά του προσώπου του και επειδή ακόμη αμφέβαλλε, προσεπάθει να ακούση και την φωνήν του. Διότι δεν ήτο βέβαιος μονάχα από την όψιν του προσώπου, επειδή έβλεπεν ένα τέτοιον άνδρα να έχη γηράσει, να κρατη δίκελλαν, να καλλιεργή την γην, να σηκώνη την κόπρον εις τους ώμους του και να την βάζη εις τας ρίζας των λαχάνων.

Οταν λοιπόν, μετά προσεκτικήν παρακολούθησιν της φωνής ήμπόρεσε να καταλάβη ποίος ήτο, αμέσως έπεσεν εις τα πόδια του, προς μεγίστην έκπληξιν των παρόντων· διότι τοιαύτας εκδηλώσεις έκαμνεν εις άνθρωπον, ο οποίος δι' αυτούς ήτο ακόμη αρχάριος, ο οποίος προ ολίγου καιρού εγκατέλειψε τον κόσμον, και εθεωρείτο τελευταίος. Ακόμη όμως περισσότερον εξεπλάγησαν, όταν έμαθον και το όνομα αυτού, το οποίον προηγουμένως ηκούετο από αυτούς με μεγάλον θαυμασμόν. Και έζητούσαν συγγνώμην, διότι, χωρίς να τον γνωρίσουν, τον κατέταξαν με τους τελευταίους. Αφού δε τον παρεκάλεσαν πάρα πολύ, τον έστειλαν εις το Κοινόβιόν του, χωρίς να θέλει και ενώ οδύρετο, διότι δεν τον άφησαν να κατορθώση την αγαπημένης του ταπείνωσιν και υπακοήν.

Αφού έμεινεν ολίγον χρόνον εις το Μοναστήρι του, εκυριεύθη και πάλιν από τον πόθον της ταπεινώσεως και της υποταγής. Δι' αυτό αφού εκοίταξε να εύρη την

κατάλληλον ευκαιρίαν έφυγε νύκτα, όχι πλέον εις την Θηβαΐδα, αλλά είς ξένην και άγνωστον χώραν. 'Αφού, δηλαδή, επεβιβάσθη εις πλοίον, ήλθεν εις την Παλαιστίνην, ελπίζων ότι εκεί θα παραμείνη, μέχρι τέλους, άγνωστος. Κατήντησε δε εις το Μοναστήρι, που είναι κοντά εις το Σπήλαιον, όπου ο Δεσπότης Χριστός ετέχθη εκ της Παρθένου και έγινε δεκτός από τον Ηγούμενον. Την εποχής εκείνην ήμουν και εγώ εκεί. Αλλ' ούτε και εκεί ήμπόρεσε να παραμείνη άγνωστος επί πολύν χρόνον, σύμφωνα με την φωνήν τού Δεσπότου μας Χριστού: «δεν ημπορεί μία πόλις, κτισμένη επάνω εις ένα βουνόν, να κρυφθη» (Ματθ. ε΄, 14).

Ηλθον, δηλαδή, οι αδελφοί από τα μέρη της Αιγύπτου, διά να προσκυνήσουν τους Αγίους Τόπους και αναγνωρίσαντες αυτόν, τον έπεισαν με πολλές παρακλήσεις και ικεσίας και θρήνους και τον οδήγησαν πίσω είς το Κοινόβιόν του.

Με αυτόν τον Αγιον άνθρωπον συγκατώκησα και εγώ δι' ολίγον χρόνον εις την Αίγυπτον: εκείνα δε που ήκουσα, όταν ένουθετούσεν ένα αδελφόν, τον οποίον ενώπιόν μου εδέχθη ως δόκιμον εις το Κοινόβιον, θα τα διηγηθώ, διά να μπορέσετε να γνωρίσετε καλώς τον άνδρα, ποίας γνώσεως ήξιώθη από τον Θεόν και πώς είς το έπακρον έγνώριζεν εκ πείρας το ιδεώδες της άσκητικής πολιτείας.

Εν συνεχεία ο συγγραφεύς εκθέτει την παραίνεσιν του Αγίου, την οποίαν αυτός που επιθυμεί να την μάθη, θα την εύρη είς εκείνο το βιβλίον και πράγματι θα εκπλαγή όταν την αναγνώστη.

Ζ'. Του Αββά Ισαάκ

ΣΜΙΚΡΥΝΟΝ σεαυτὸν ἐν πάσι πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ ὑψωθήση ἐπάνω των ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἐξευτέλισον σεαυτόν, καὶ ὄψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἐν σεαυτῷ' ὅπου γὰρ βλαστάνει ἡ ταπείνωσις, ἐκεῖ ἢ τοῦ Θεοῦ βρύει δόξα. Ἐὰν φανερῶς ἐξουδενωθῆναι ἀγωνίση, ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ποιεῖ σὲ δοξασθῆναι ὁ Θεὸς ἐὰν δὲ ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἔχῃς τὴν ταπείνωσιν, ἐν τῇ καρδίᾳ σου δείκνυσι σοὶ ὁ Θεὸς τὴν δόξαν αὐτοῦ. Γενου εὐκαταφρόνητος ἓν τὴ δικαιοσύνη σου σπούδασον τοῦ καταφρονηθῆναι, καὶ τῆς τιμῆς τοῦ Θεοῦ ἐμπλησθήση. Μίσησον τὴν τιμήν, ἵνα τιμηθῆς καὶ τρέχων ὄπισθέν της τιμῆς, φεύγει ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ καὶ φεύγων αὐτήν, καταδιώκει αὐτὸν καὶ κῆρυξ γίνεται πάσιν ἀνθρώπους τῆς ταπεινώσεως αὐτοῦ. Εἰ καταφρονεῖς ἑαυτοῦ, ἕνα τιμηθῆς, ὁ Θεὸς δημοσιεύσει σὲ εἰ δὲ διὰ τὸν Θεὸν ἐπ' ἀληθείας σεαυτὸν εὐτελίζεις, ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς πάσι τοῖς κτίσμασιν αὐτοῦ ἐπαινέσαι σε" καὶ ἀνοίξουσιν ἔμπροσθέν σου τὴν θύραν τῆς δόξης τοῦ πλαστουργοῦ σου, καὶ ἐπαινέσουσι σὲ διότι σὺ ἐν ἀληθεῖᾳ,

κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ ὑπάρχεις. "Ἄνθρωπον ταῖς μὲν ἀρεταῖς διαλάμποντα, τοῖς δὲ ἀνθρώποις εὐτελῆ φαινόμενον, καὶ φωτεινὸς μὲν τῷ βίῳ, σοφὸν δὲ τὴ γνώσει, καὶ ταπεινόν το φρονήματι, τὶς τεθέαται;

Ερμηνεία

ΜΙΚΡΥΝΕ τον εαυτόν σου εις όλα ενώπιον όλων των ανθρώπων και θα υψωθής επάνω από τους άρχοντας του αιώνος τούτου ταπείνωσε τον εαυτόν του και θα ίδης την δόξαν του Θεού εντός σου. Διότι όπου βλαστάνει η ταπείνωσις, εκεί αναβλύζει και η δόξα του Θεού.

Έαν αγωνίζεσαι φανερα να ταπεινωθής, ο Θεός σε κάμνει να δοξασθής από όλους τους ανθρώπους: αν έχης την ταπείνωσιν εις την καρδίαν σου, εις την καρδίαν σου φανερώνει ο Θεός την δόξαν Του. Όταν εργάζεσαι διά την αρετήν, να φροντίζης να σε καταφρονούν οι άνθρωποι και τότε θα τιμηθής υπό του Θεού.

Μίσησε την τιμήν, διά να τιμηθής εκείνος που τρέχει οπίσω από την τιμήν, φεύγει η τιμή από εμπρός του. Και εκείνος που αποφεύγει την τιμήν, τον καταδιώκει η τιμή και γίνεται κήρυξ της ταπεινώσεώς του είς όλους τους ανθρώπους. Αν καταφρονης υποκριτικά τον εαυτόν σου, διά να ταπεινωθής, θα σε φανερώση ο Θεός· αν όμως πραγματικά εξευτελίζης τον εαυτόν σου, τότε ο Θεός επιτρέπει εις όλα τα κτίσματά Του να σε επαινέσουν και τότε θα ανοίξουν έμπρός σου την θύραν της δόξης του Πλαστουργού σου, και θα σε επαινούν. Διότι συ υπάρχεις πραγματικά, κατ' εικόνα και ομοίωσιν του Θεού.

Ανθρωπον, που να διαλάμπη από τας αρετάς του, και να φαίνεται ασήμαντος εις τους ανθρώπους, και φωτεινόν μεν εις την ζωήν του, σοφόν δε κατά τας γνώσεις και ταπεινόν κατά το φρόνημα, ποίος είδεν έως τώρα;

Η'. Εν τω Γεροντικώ

ΑΔΕΛΦΟΣ ἤρωτησε τινὰ γέροντα λέγων" πῶς τὶς μωρὸς γίνεται διὰ τὸν Κύριον καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων παιδίον ἦν ἐν Κοινοβίῳ τινὶ καὶ παρεδόθη γέρονται ἀσκητή, ἵνα ἀγάγη αὐτὸ καλῶς καὶ διδάξῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἔλεγεν οὖν τὸ παιδίω ὁ γέρων τέκνον, ὅταν βρίση σὲ τὶς, εὐλόγησον αὐτὸν καὶ ὅταν καθίσης εἰς τὴν τράπεζαν, φᾶγε τὰ σαπρὰ καὶ ἄφες τὰ καλὰ καὶ ὅταν πρόκειται ἱμάτιον ἐκλέξασθαι, ἄφες τὸ καλὸν καὶ λάβε τὸ σαπρόν. Λέγει αὐτὸ τὸ παιδίον τὰχ ἄ, Ἀββᾶ, μωρὸς εἴμι ὅτι λέγεις μοὶ ταῦτα

ποιεῖν; "Ἔφη ὁ γέρων τέκνον, διὰ τοῦτο λέγω σοῖ ποιεῖν ταῦτα ἕνα γένη μωρὸς διὰ τὸν Κύριον, καὶ σοφίσει σὲ ὁ Κύριος. Ἰδού, ἔδειξεν ὁ γέρων τί ποιῶν τὶς μωρὸς γίγεται διὰ τὸν Κύριον.

2. Ἔλεγεν ὁ 'Ἀββᾶς Δανιὴλ περὶ τοῦ Ἀββᾶ Δουλά, ὅτι τὰ πρῶτα ἐν Κοιγοβίῳ ἐκάθητο ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα εἶτα ἐν τῇ Σκήτει ἡσύχασε, καὶ ἐν τοῖς μεγάλους των Πατέρων: ἐλογίσθη. Οὗτος οὖν φησιν ἔλεγεν, ὅτι διαφόρως δοκιμάσας, εὗρον ὅτι οἱ ἐν τοῖς Κοινοβίοις ὑπὲρ τοὺς ἡσυχαστας πλεῖον μᾶλλον καὶ τὰ χύτερον προκόπτουσιν εἰς ἐργασίας ἀρετῶν, ἔα καὶ τὴν ὑποταγὴν ἐξ ἀληθινῆς καρδίας μετέρχωνται.

Ἀδελφὸς γὰρ τὶς ἦν ἐν Κοινοβίῳ, τῷ μὲν σχήματι εὐτελὴς τὲ καὶ ἐξουδενωμένος ὑπὲρ πάντας τους ἐν αὐτῷ, τὴ δὲ διανοία μέγας καὶ ἔντιμος. Οὗτος ὑπὸ πάντων ὑβριζόμενος τὲ καὶ χλευαζόμενος, πολλάκις δὲ καὶ τυπτόμενος ἀδίκως, ἔφερε γενναίως, μηδενὶ μηδὲν ἐγκαλῶν. "Ἕτερος δὲ τὶς τῶν ἐκεῖ ἀδελφῶν, ὑπὸ τοῦ διαβόλου ἐνεργηθεῖς, τὰ ἐν τῷ ναῷ ἱερὰ σκεύη ἐσύλησε, πάντας διαλαθῶν. Εἶτα ἐξετάσεως γενομένης περὶ τῶν συληθέντων, πάντες των ἀδελφῶ ἐκείνω τῷ ἑαυτὸν εὐτελίζοντι προσήπτον τὸ ἔγκλημα καὶ τοῦτον ἐνεργῆσαι τὴν ἱεροσυλίαν ἐξ ὑπονοίας κατέκρινον.

Ὡς δὲ ἐκεῖνος ἀγνοεῖν ὅλως περὶ τοῦ πράγματος ἔλεγε, προτροπὴ τοῦ προεστῶτος τὸ σχῆμα ἐξ αὐτοῦ ἀφελόμενοι, σίδηρα περιτιθέντες, παραδιδούσιν αὐτὸν εἰς ἐξέτασιν τῷ οἴκονομό της Λαύρας ὃς καὶ βουνεύρους μαστίξας αὐτὸν ἱκανῶς, καὶ ἄλλαις τιμωρίαις ἐκδούς, ὡς οὐδὲν ἔσχεν ὁμολογοῦντα, ἀλλ' ἐπίσης τὴν ἄγνοιαν τοῦ γενομένου σαφῶς προβαλλόμενον, τὸ ἀρχοντι τῆς χώρας τοῦτον παρέπεμψεν ἵνα πλειόνως ὑπ' αὐτοῦ κολασθῆ.

Ὁ δὲ παντοίας βασάνους εἰς αὐτὸν ἔνδειξαμενος, καὶ πυρὶ τὰς σάρκας καταφλέξας αὐτοῦ, καὶ πολυημέρω ἀσιτία καὶ εἰρκτὴ ζοφώδει καὶ πνιγηρὰ τὸν ἄνδρα ἐκδούς, ὡς τὴν ἱεροσυλίαν ὁμοίως εὕρισκεν ἀπαρνούμενον, συναινέσει τοῦ προεστῶτος καὶ τῶν ἀδελφῶν, θανάτω αὐτὸν κατεδίκασε κατὰ τὴν τοῦ νόμου διάταξιν" τῆς γὰρ ἱεροσυλίας τὸ ἐπιτίμιον, θάνατος ἤγετο οὖν ἀποκεφαλισθῆναι.

Ἰδὼν δὲ καὶ τὰ ἱερὰ συλήσας ἀδελφὸς καὶ παθῶν τὴν ψυχήν, προσελθῶν τῷ 'Ἀββᾷ, λέγει ἔμαθον ὡς εὑρέθησαν τὰ ἱερὰ σκεύη διὸ σπούδασον μὴ ἀποκεφαλίσαι τὸν ἀδελφὸν ὁ δὲ ἀναφέρει τὸ ἄρχοντι καὶ ἀπολυθεῖς ὁ ἀδελφός, ἦλθεν εἰς τὸ Κοινόβιον ἐπιζήσας δὲ τρεῖς ἡμέρας, πρὸς Κύριον ἐκδημεῖ ἐν τῷ προσεύχεσθαι καὶ ἐπὶ γόνυ πεσεῖν ἀποδοὺς τὴν ψυχήν. Ἐλθόντες οὖν πάντες οἵ της μονῆς καὶ εὑρόντες τὸ σῶμα αὐτοῦ οὕτω κείμενον εἰς μετάνοιαν, ἔλαβον αὐτὸ καὶ ἤνεγκαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἂν ἐκεῖσε κατατεθῆ. Κρουσθέντος δὲ τοῦ ξύλου, συνήχθη πᾶσα ἡ Λαύρα καὶ πάντες προσέτρεχον τῷ σώματι, μέρος τί τῶν ἀμφίων ἢ τῶν τριχῶν ἀφελεῖν βουλόμενος ἕκαστος εὐλογίας χάριν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Α΄ (Ο αυτοεξευτελισμός είναι άξιος τιμής)

Ὁ δὲ Ἀββᾶς, φοβηθεῖς μήπου καὶ τὸ σῶμα διασπασθῆ, εἰς τὸ ἱερατεῖον τοῦτο εἰσενεγκῶν, τὸ κλειδίω ἤσφαλισατό το οἴκημα, προσδεχόμενος καὶ τὸν 'Α6βάν τῆς Λαύρας παραγενέσθαι. Μετὰ δὲ βραχὺ ἔλθοντος κακείνου, ὡς ἀναψαντες πάντες κηροὺς καὶ ἀνακαύσαντες θυμιάματα, ἐζήτουν τὸ σῶμα τοῦ ἱερατείου προαγαγεῖν καὶ τὸν τῆς Μονῆς προεστώτα ἀνοίξαι τὸ τάχος κατήπειγον.

Ἀνοίξας ἐκεῖνος καὶ εἰσελθῶν μετὰ καὶ ἄλλων πολλῶν, τὰ μὲν μάτια καὶ σανδάλια τοῦ ἀπελθόντος εὗρον, τὸ δὲ σῶμα ἦν οὐδαμοῦ. "Ἤρξαντο οὖν πάντες δοξάζεις τὸν Θεὸν καὶ κράζειν πρὸς ἀλλήλους μετὰ δακρύων καὶ λέγειν βλέπετε, ἀδελφοί, οἵα προξενεῖ ἡμὶν ἡ μακροθυμία καὶ ἡ ταπείνωσις; Ἀγωνισώμεθα οὖν καὶ ἡμεῖς ὑπομένειν πειρασμὸν τὲ καὶ ἐξουδένωσιν διὰ Κύριον, καὶ ἐσόμεθα δεδοξασμένοι καὶ τίμιοι καὶ αὐτῶ εἰς αἰῶνας συμβασιλεύσομεν.

3. Παυλὸς τὶς ὀνόματι, τὴν ἀξίαν Ἰλλούστριος, ἔχων γυναῖκα καὶ τέκνα καὶ πλοῦτον πολύν, ἠθέλησε γενέσθαι Μοναχὸς καὶ καλέσας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, ἐξεῖπεν αὐτοῖς τὸν οἰκεῖον σκοπὸν ὁ δὲ εὗρων καὶ αὐτοὺς προθύμους εἰς τοῦτο καὶ τῆς μοναδικῆς πολιτείας ἐρώντας ὁμοίως αὐτῶ, εἶπεν αὐτοῖς εἰ τῷ ὄντι ὠφεληθῆναι βούλεσθε, ὡς δούλους ὑμᾶς ἐν Μοναστηρίοις πωλήσω" οἱ δὲ καὶ τοῦτο μετὰ χαρᾶς κατεδέξαντο.

Λαβῶν οὖν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, εὐτελὲς σχῆμα ἠμφιεσμενην καὶ δουλικόν, καὶ τὸ ἀνήκουν αὐτὴ τῶν πραγμάτων μέρος, ἀπέρχεται σὺν αὐτὴ εἰς Μοναστήριον γυναικὼν καὶ παραδίδωσιν αὐτὴν τὴ ἡγουμένη, οἵα δούλην εἶναι ἐν τῇ μονῇ, συμπαραδοὺς αὐτὴ καὶ τὰ πράγματα. Ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς παίδας αὐτοῦ ἀπαγαγῶν εἰς ἕτερον Μοναστήριον, τῷ ἡγουμένῃ ὡς δούλους παρέδωκε καὶ τὰ ἐπιβάλλοντα αὐτοις πράγματα. "Ἔσχατον δὲ ἀπελθῶν καὶ αὐτὸς εἷς ἄλλο Μοναστήριον, ἐποίησεν ὁμοίως καὶ ὡς δοῦλον παρέδωκεν ἑαυτόν. Εἶτα λέγει τὸ Ἀββᾶ: εἰ κελεύεις, βούλομαι μόνος εἰσελθεῖν εἰς τὸ εὐκτήριόν" του δὲ ἐπιτρέψαντος, εἰσῆλθε καὶ τῶν θυρῶν ἀσφαλισθεισῶν, διαπετάσας τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἔκραξε λέγων: ὁ Θεός, σὺ γινώσκεις ὅτι ἐξ ὅλης καρδίας προσῆλθον σοί. Καὶ ἦλθεν αὐτῶ φωνὴ λέγουσα κάγω ἔγνων καὶ ὁλοκαρδίως προσεδεξάμην σε.

Διατρίψας οὖν ἐν τῷ Κοινοβίῳ συχνόν, καὶ ὡς δοῦλος πᾶσαν μετελθῶν εὐτελῆ διακονίαν, καὶ ὑποκάτω πάντων γεγονῶς, ὑψώθη ὑπὸ Θεοῦ διὰ τῆς ταπεινώσεως καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τὸ μνῆμα ἃ ὐ τοῦ μύρον ἔβλυσε καὶ πολλὰ σημεῖα καὶ τέρατα ἐν αὐτῷ γέγογεν.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ αδελφός ήρώτησε κάποιον Γέροντα:

– Πώς μπορεί κάποιος να γίνη μωρός διά τον Κύριον;

Και ο γέρων του απήντησεν

– Εις ένα Κοινόβιον ήτο κάποιο παιδί. Και το παρέδωσαν εις ένα Γέροντα ασκητήν, διά να το διαπαιδαγωγήση και να του διδάξη τον λόγον του Θεού. Έλεγε λοιπόν ο Γέρων εις το παιδί παιδί μου, όταν σε υβρίση κάποιος, συ ευλόγησε τον και όταν καθίσης εις το τραπέζι, να τρώγης τα χαλασμένα φαγητά και να αφήσης τα καλά. Και όταν πρόκειται να διαλέξης ένδυμα, άφησε το καλό και προτίμησε το άσχημο. Το παιδί, τότε, λέγει προς αυτόν: Μήπως, Αββά, είμαι ανόητος, και μου λέγεις να κάμω αυτά; Και ο Γέρων του απαντά: δι' αυτό σου λέγω να τα κάνης αυτά, διά νά γίνης, προς χάριν του Κυρίου, ανόητος και ο Κύριος θα σε αναδείξη σοφόν. Να πως έδειξεν ο Γέρων τον τρόπον, διά να γίνη κανείς μωρος χάριν του Κυρίου.

2. Ο Αββάς Δανιήλ έλεγε διά τον Αββάν Δουλάν, ότι αρχικά παρέμεινεν εις το Κοινόβιον επί σαράντα χρόνια μετά ησύχασεν εις Σκήτην και εθεωρήθη ως ένας από τους μεγάλους Πατέρας. Αυτός λοιπόν –συνεχίζει ο 'Αββάς Δανιήλ- έλεγεν, ότι αφού εδοκίμασα και τους δύο τρόπους ζωής, ευρήκα ότι εις τα Κοινόβια προκόπτουν πολύ περισσότερον εις την εργασίας των αρετών, από τους ήσυχαστάς, αν βέβαια εφαρμόζουν την υποταγήν με όλην τους την καρδιά.

Είς κάποιο Κοινόβιον έζη ένας αδελφός, ο οποίος κατά μεν την εμφάνισιν και το εξωτερικών σχήμα εφαίνετο καταφρονεμένος και ασήμαντος περισσότερον από όλους, κατά την γνώσιν όμως ήτο αξιόλογος και σπουδαίος. Αυτός λοιπόν υβρίζετο και έχλευάζετο από όλους και πολλάκις τον έδερναν άδικα: τα υπέφερεν όμως με γενναιότητα, χωρίς να κατηγορή κανένα διά τίποτε.

Ένας άλλος αδελφός, από το ίδιον Κοινόβιον, από διαβολικήν ενέργειαν, έκλεψε τα ιερά σκεύη του Ναού, χωρίς να τον αντιληφθη κανείς. Μετά, αφού έγινεν έρευνα διά τα κλαπέντα σκεύη, όλοι απέδιδον το έγκλημα εις εκείνον τον αδελφόν, που εταπείνωνε τον εαυτόν του και τον κατέκριναν ότι αυτός έκαμε την ιεροσυλίαν.

Επειδή δε εκείνος ισχυρίζετο ότι αγνοεί τελείως το ζήτημα, του αφήρεσαν το μοναχικόν σχήμα, κατά προτροπήν του Ηγουμένου, και αφού τον έδεσαν με αλυσίδας, τον παρέδωσαν εις τον οικονόμον της Λαύρας δια να τον εξετάση. Ο οικονόμος τον έμαστίγωσε με βούνευρα και του επέβαλε και άλλας τιμωρίας. Παρά ταύτα τίποτε δεν ώμολόγησεν, αλλ' εξηκολούθει, χωρίς περιστροφάς, να προβάλλη

άγνοιαν των γενομένων. Κατόπιν αυτού τον παραπέμπουν εις τον άρχοντα της χώρας, δια να τιμωρηθή από εκείνον σκληρότερον.

Ο άρχων τον υπέβαλεν εις διάφορα βασανιστήρια, έκαψε με πυρωμένον σίδηρον τας σάρκας του και τον έκλεισεν, επί πολλάς ημέρας τελείως νηστικόν, εις μίαν σκοτεινής και αποπνικτικήν φυλακήν. Επειδή όμως εξηκολούθει να αρνήται την ιεροσυλίαν, δι' αυτό, με την σύμφωνον γνώμην του Ηγουμένου και των αδελφών, τον κατεδίκασεν εις θάνατον, κατά τας διατάξεις του Νόμου. Διότι η ποινή, που επιβάλλεται εις την ιεροσυλίαν, είναι ο θάνατος. Κατόπιν αυτού οδηγείτο να αποκεφαλισθη.

Μόλις είδεν αυτό το πράγμα εκείνος που έκλεψε τα ιερά, επόνεσεν η ψυχή του και αφού έπλησίασε τον Αββάν του λέγει: έμαθα πώς ευρέθησαν τα ιερά σκεύη, δι' αυτό φρόντισε να μη αποκεφαλίσουν τον αδελφόν.

Ο Αββάς το αναφέρει εις τον Αρχοντα. Αφού δε ο αδελφός απελύθη, κατόπιν αυτού, επέστρεψεν εις το Κοινόβιον. Μετά ταύτα έπέζησε τρείς ημέρας και εξεδήμησε προς Κύριον την ώραν που προσηύχετο και παρέδωσε την ψυχήν του, καθώς ήτο γονατιστός.

Ηλθον τότε όλοι οι Μοναχοί και αφού εύρον το σώμα του μεταστάντος εις αυτήν την στάσιν της μετανοίας, το παρέλαβον και το μετέφεραν εις την Εκκλησίαν, δια να το ενταφιάσουν εκεί.

Αμέσως εκτύπησε το ξύλον (εννοεί το τάλαντον) και συνεκεντρώθη ολόκληρος η Λαύρα. Από σεβασμόν δε όλοι οι πατέρες προσέτρεχαν εις από τας τρίχας τους χάριν ευλογίας.

Ο Αββάς, από φόβον μήπως κομματιάσουν και το λείψανον, το μεταφέρει εις το ιερόν και το έκλείδωσε καλά, περιμένων να έλθη και ο Αββάς της Λαύρας. Μετ' ολίγον ήλθε και εκείνος και αφού ήναψαν όλοι κεριά και ητοίμασαν θυμίαμα, έζητούσαν να βγάλουν το λείψανον από το ιερόν και δι' αυτό εβίαζον τον προεστώτα να ανοίξη γρήγορα.

Μόλις όμως εκείνος ήνοιξε και εισήλθεν εις το ιερόν μαζί με πολύ λούς άλλους, ευρήκαν μέν τα φορέματα και τα υποδήματα του μεταστάντος, όχι όμως και το σώμα, το οποίον τελικώς δεν εύρον πουθενά.

Τότε όλοι ήρχισαν να δοξάζουν τον Θεόν, να φωνάζουν και να λέγουν μεταξύ των με δάκρυα: Βλέπετε, αδελφοί, ποία αξιοθαύμαστα πράγματα μάς προξενεί η μακροθυμία και η ταπείνωσις; Ας αγωνισθώμεν λοιπόν και ημείς να υπομείνωμεν πειρασμούς και εξευτελισμός διά τον Κύριον, και πράγματι θα δοξασθώμεν και θα τιμηθώμεν και θα συμβασιλεύσωμεν μαζί Του εις τους αιώνας.

3. Έζη κάποτε κάποιος Παύλος, Ιλλούστριος κατά το αξίωμα, που είχε γυναίκα, παιδιά και πλούτη πολλά αυτός ηθέλησε να γίνη Μοναχός. Αφού εκάλεσε την γυναίκα του και τα τέκνα του, τους εφανέρωσε τον σκοπόν του. Τους ευρήκε προθύμους εις αυτό και να επιθυμούν και αυτοί τον μοναχικόν βίον, όπως και αυτός. Κατόπιν αυτού τους είπεν: αν πραγματικά θέλετε να ωφεληθήτε, θα σας πωλήσω ως δούλους εις τα Μοναστήρια. Αυτοί δε εδέχθησαν και αυτό μετά χαράς.

Αφού λοιπόν επήρε την γυναίκα του, η οποία εν τω μεταξύ είχε φορέσει πτωχικήν ενδυμασίαν και είχε πάρει την εμφάνισιν δούλης, καθώς και το μερίδιόν της από τα πράγματα του σπιτιού, φεύγει μαζί της εις Μοναστήριον γυναικών και την παραδίδει εις την Ηγουμένην διά να είναι ως δούλη εις το Μοναστήρι μαζί παρέδωσε και τα πράγματα της. Εν συνεχεία με τον ίδιον τρόπον ώδήγησεν εις άλλο Μοναστήρι και τα παιδιά του, και τα παρέδωσεν ως δούλους εις τον Ηγούμενον, μαζί με τα πράγματά των. Τελευταία, αφού μετέβη και ο ίδιος είς άλλο Μοναστήρι, έκαμε το ίδιος και παρέδωσε τον εαυτόν του ως δούλον.

Μετά ταύτα λέγει εις τον 'Αββάν: αν μου το επιτρέπης, θέλω να εισέλθω μόνος μου εις τον Ναόν. 'Αφού του το επέτρεψεν, εισήλθεν. 'Αμέσως τότε έκλεισε καλά τας θύρας του Ναού και αφού ύψωσε τας χείρας του προς τον ουρανόν ανέκραξε: «Θεέ μου, συ γνωρίζεις, ότι με όλην μου την καρδίαν αφοσιώθην είς Σέ». Και είς απάντησιν ηκούσθη φωνή η οποία έλεγε: Και εγώ το γνωρίζω και σε εδέχθην με όλην μου την καρδίαν.

Παρέμεινε λοιπόν εις το Κοινόβιον πολύν καιρών και εξετέλει, ως δούλος, όλας τας ταπεινωτικές υπηρεσίας υποτασσόμενος άγογγύστως εις όλους. Έτσι ανυψώθη από τον Θεόν διά της ταπεινώσεως και μετά τον θάνατός του, το μνήμα του ανέβλυσε μύρον και έγιναν εις αυτο πολλά θαύματα.

Θ'. Περί Ευφροσύνου του Μαγείρου

ΕΝ ΤΙΝΙ Κοινοβίω ἀδελφὸς τὶς ἦν, νέος τὴν ἡλικίαν, Εὐφρόσυνος ὀνόματι ὑπηρέτει δὲ τοὺς ἀδελφοὺς ἐν τῷ μαγειρίων καὶ ἐλάνθανε τοὺς πολλούς, τὴ συνεχεῖ πρὸς τὴν τέφραν καὶ τὴν ἀσβόλην διατριβή, τὸ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ λαμπρὸν ὑποκρύπτων. Ἀεὶ γὰρ κατηθαλωμένος ὢν καὶ ρυπῶν, γέλως καὶ παίγνιον τοῖς τῶν ἀδελφῶν ἀμελεστέροις προύκειτο, οἳ καὶ ὀνειδισμοὺς αὐτὸν καὶ ὕβρεσι καὶ χλευασμοὺς διηνεκῶς ἐπλῦνον, πρὸς τὸ εὐτελές του ἐνδύματος καὶ τὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ πρᾶος καὶ σιωπηλὸν καὶ ἀνεξίκακον ἀφορμὴν εἰς τὸ ἀδεῶς αὐτὸν μυκτηρίζειν τὲ καὶ ἐξουθενεῖν, πολλάκις δὲ καὶ τύπτειν εὑρίσκοντες. Ἐκεῖνος δὲ τοιαῦτα παρὰ πολλῶν καθ' ὥραν ἀκούων καὶ πάσχων, ἔφερε γενναίως, μηδενὶ μηδέποτε ἀντειπῶν ἢ ἐγκαλέσας, ἢ ὅλως στυγνάσας ἐφ' οἷς ἀδίκως ὑβρίζετο ἢ καὶ ἐτύπτετο.

“Ο οὖν πατὴρ τῆς τοιαύτης μονῆς κατὰ Θεὸν ἐν πάσι πολιτευόμενος καὶ πολλὴν ἐντεῦθεν πλουτῶν τὴν πρὸς Θεὸν οἰκειότητα, ποτὲ παρηνωχλήθη ὑπὸ τινὸς λογισμοῦ τοιούτου" ἐπεθύμησε διαγνώναι τὶς ἐκ τῆς κατ' αὐτὸν μονῆς ἢ ποίμνης τὴ ἀρετὴ κρατεῖ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, καὶ ἔστιν ἐν τοῖς κατὰ Θεὸν τῶν ἄλλων διαφορώτερος; Ἐνδελεχοῦντος δὲ αὐτὸ τοιούτου λογισμοῦ, ἔδεηθή του Θεοῦ εἶς ἔργον αὐτὴ τὴν ἐπιθυμίαν ἔκβηναι καὶ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸ τὸν ἐν τοῖς ἀδελφούς τα τῆς ἀρετῆς πρωτεῖα ἀποφερόμενον.

Προσευχόμενος οὖν ἐν νυκτὶ κατὰ μόνας, γέγονεν ἐν ἐκστάσει καὶ ἥρπαγη εἶς τινὰ τόπον, ἄρρητον τὴν τέρψιν καὶ ἡδονὴν ἔχοντας εὐωδία τὲ γὰρ θαυμαστὴ τινι κατεπνέετο καὶ δενδρεσι παντοίους πάντοθεν ἔκεκοσμητο. Οἱ δὲ ἐν τούτοις καρποὶ οὐδενὶ τῶν παρ' ἡμὶν ἦσαν ὅμοιοι, ἀλλὰ τὸ κάλλει καὶ μεγέθει πολλῶ τούτων διέφερον, ἀνθρωπίνην πᾶσαν νικῶντες διήγησιν. "Ὕδωρ τὲ διειδέστατον κατωθεν τῶν δένδρων ὑπέρρεε, καὶ ὅλως ἐξαίσιος τὶς ἦν ἢ τοῦ τόπου θέα καὶ καλλονή.

Εὐχαρίστει οὖν τῷ τῶν ἀγαθῶν αἰτίω Θεῶ ὁ ταῦτα θεώμενος καὶ ἑαυτὸν ἐμακάριζεν, ὡς τοιαύτης ἀξιωθέντα τιμῆς. Εἶτα ὀρεγόμενος τῶν θαυμασίων ἐκείγων καρπῶν, ὥρμησε λαβέσθαι τινὰς ἐξ αὐτῶν καὶ οὐκ ἴσχυσεν, εἰς ὕψος σὺν τοὺς κλάδους αἰρομένων αὐτῶν. Ὡς δὲ πολλάκις τοῦτο προθέμενος καὶ ἐπιχειρήσας ὁμοίως κεναῖς κατωθεν τῶν δένδρων ἐναπέμενε ταῖς χερσίν, ὁρᾷ τὸν ἀδελφὸς ἐκεῖνον τὸν νέον, τὸν τῆς Εὐφροσύνης ἐπώνυμον, ἐν ἐκεῖνο τὸ τερπνοτάτω παραδείσω ἔμπροσθεν αὐτοῦ πορευόμενον, καὶ πάντων των ἐκεῖ τὴν ἀπόλαυσιν ἄφθονον ἔχοντα, ὑποκατακλινομένων τῶν κλάδων αὐτῶ, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς καρπῶν ἕτοιμον παρεχομένων ὧν βούλεται τὴν μετάληψιν.

Ἐκπλαγεῖς οὖν ἐπὶ τῷ παραδόξῳ θαύματι, ἔφη αὐτῶν τέκνον Εὐφρόσυνε, τὶς σὲ ἐνταῦθα ἤγαγε καὶ διαγειν ἐπέτρεψεν; δ δὲ μειδιώντι προσώπω φησὶ πρὸς αὐτὸν ὦ Πάτερ, τούτων ὧν ὁρᾷς ἀγαθῶν τὴν ἀπόλαυσιν καὶ τὴν ἐξουσίας καὶ μόνος φιλάνθρωπος ἐμοὶ κατεπίστευσεν. Ὁ δὲ Πατὴρ εἶπε καὶ δύνασαι μοὶ νῦν ἐκ τούτων τί παρασχεῖν; λέγει ἐκεῖνος λάβε, Πάτερ, ὅσα καὶ βούλει καὶ ὁ Πατὴρ πάλιν' οὖ, φησι, τέκνον πολλάκις γὰρ τοῦτο ποιῆσαι θελήσας οὐκ ἠδυνήθην. Τότε ὁ Εὐφρόσυνος ἐνὶ τῶν ἐκεῖσε δένδρων προσελθῶν μετὰ θάρσους, καὶ ἐκ τῶν ἐν αὐτὸ καρπῶν λαβῶν τὴ χειρί, μῆλα δὲ ἦν, ἐξαίσια οἷα καὶ τὴν ὅρασιν καὶ τὴν εὐωδίαν, τρία τούτων τὸ γέροντα δίδωσιν.

"Ο δὲ μετὰ πολλῆς αὐτὰ δεξάμενος τῆς χαρᾶς, εἰς ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὀπτασίας εὐθὺς ἐπανῆλθε καὶ εὗρεν ἐπ' ἀληθείας τὰ τρία μῆλα ἐν ταῖς οἰκείαις χερσί. Φρίξας δὲ ὅλος, καὶ γενόμενος συντρόμος, ἐκέλευσε παραχρῆμα κρουσθῆναι τὸ ξύλον" καὶ τότε μὲν σὺν τοῖς ἀδελφούς τους ἑωθινοὺς ὕμνους τελέσας ἡσύχασε μηδενὶ μηδὲν εἰρηκῶς ὧν ἐθεάσατο. Τοῦ δὲ καιροῦ τῆς θείας μυσταγωγίας ἐνστάντος καὶ τῶν ἀδελφῶν ἐν τῷ ναῷ συναχθέντων, ἱερουργήσας αὐτὸς καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοὺς τελέσας τὴν θείαν μυσταγωγίαν, μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν, στᾶς πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου, ἔτι τὴν ἱερατικὴν στολὴν περικείμενος, τὸν ἀδελφὸν Εὐφρόσυνον κληθῆναι προσέταττεν.

Τινὲς οὖν τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸ μαγειρεῖον ἀποδραμόντες, ἤγαγον αὐτὸν ἓν σπουδὴ καὶ τὸ προεστώτι παρέστησαν, ὅλον κατησβολωμένον ὄντα ἐκ τῆς τέφρας τοῦ μαγειρείου καὶ ρύπου πεπληρωμένον, τὰ τὲ ἱμάτια καὶ τὸ πρόσωπον. "Ἔφη οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ πατὴρ ποῦ, τέκνον, ἐν ταύτῃ διέτριβες τὴ νυκτί; ὁ δὲ πρὸς γῆν νεύσας, οὐδὲν τὸ σύνολον ἀπεκρίνατο. Τοῦ δὲ προεστῶτος ἐπὶ πολὺ προτείνοντος τὴν ἐρώτησιν καὶ εἴπειν ἐκβιαζομένου, συνδακρυς ὁ νέος γενόμενος, πραεία καὶ συνεσταλμένη τὴ φωνὴ πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο' οὖ γινώσκεις, ὦ πάτερ, ὅπου ἀμφότεροι διετρίβομε ν;

Τότε φρίκη ὁ γέρων κατασχεθεῖς, τὰ τρία μῆλα παρευθὺς ἐκβαλῶν εἶπε: καὶ ἐπιγινώσκεις ταῦτα; ὁ δὲ ναί, φησι, πάτερ, οἶδας γὰρ ὡς ἐγὼ σοὶ ταῦτα παρέσχον ὑπό σου κελευσθεῖς. Λέγει οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ πατὴρ ἐπὶ πάντων μακάριος εἰ, τέκνον Εὐφρόσυνε, ἀγαθῶν τοιούτων ἠξιωμένος διὸ δέομαι σὲ προστάτην γενέσθαι καὶ τῆς ἔμης ἀθλίας ψυχῆς καὶ ἐξῆς διηγεῖτο τοῖς ἀδελφούς, καὶ ἐν τῇ ὀπτασίᾳ τεθέαται. Εἶτα, μετὰ τὴν διήγησιν, τοῖς τοῦ Εὐφροσύνου προσπίπτει ποσίν, ἔκεινου δυσχεραίνοντος λίαν τῷ γινομένῳ, καὶ ὡς τὰ δεινότατα πάσχοντος οὕτως ὀλοφυρομένου ἐπὶ τῷ τῆς τιμῆς ὑπερβάλλοντι καὶ θρήνους ἑαυτὸν συνταράσσοντος.

Μετὰ δὲ τοῦτο καὶ προεστῶς, κρατήσας αὐτὸν τῆς χειρός, ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ εἰσήγαγε καὶ μελίσας τὰ τρία ἐκεῖνα μῆλα ἐν ἱερὸ σκεύει, πάσι τοῖς ἀδελφοὺς τούτων μετέδωκεν ὁ δὲ νέος, μὴ φέρων τὰς ἐξ ἁπάντων τιμᾶς τὲ καὶ εὐφημίας, λάθρα ἐκ τῆς

Μονῆς ἔξελθων, ἀφανὴς γέγονε, τοὺς ἐξ ἀνθρώπων ἐπαίνους ψόγους ἀληθῶς καὶ ψυχῆς βλάβας μεγίστας εἰδῶς, καὶ διὰ τοῦτο πόρρω αὐτῶν γενέσθαι νουνεχῶς τῷ ὄντι καὶ σωτηρίως αἱρετισάμενος.

Ερμηνεία

ΕΙΣ κάποιο Κοινόβιον εζούσεν ένας νέος Μοναχός ονομαζόμενος Ευφρόσυνος. Αυτός υπηρετούσε την αδελφότητα ως μάγειρος εις το μαγειρείον. Επειδή δε ευρίσκετο συνεχώς ανακατωμένος με την στάκτην και την ασβόλην (καπνιάν), οι πολλοί δεν έδιδον εις αυτόν καμμίαν προσοχήν έτσι κατώρθωνε να αποκρύπτη την λαμπραν αρετήν του. Διότι με το να είναι πάντοτε γεμάτος στάκτης και μαυρισμένος από την καπνιάν, εγελούσαν μαζί του και τον ενέπαιζαν οι αμελέστεροι αδελφοί, οι οποίοι τον περιέλουαν συνεχώς με πειράγματα, ύβρεις και χλευασμούς: ελάμβανον δε αφορμήν προς τούτο από τα ευτελή ενδύματά του, το ήρεμον πρόσωπόν του, την σιωπήν του και την ανεξικακίαν του και έτσι χωρίς φόβον τον ενέπαιζαν, τον εξηυτέλιζαν και τον εκτυπούσαν ακόμη.

Εκείνος όμως μολονότι ήκουε και υφίστατο αυτά κάθε ώραν από τους πολλους, τα υπέμενε με γενναιότητα, χωρίς να αντιμιλήση ποτε σε κανένα, ή να κατηγορήση κανένα, ή να θυμώση δι' όσα εντελώς άδικα τον ύβριζαν και τον εκτυπούσαν ακόμη.

Ο Ηγούμενος λοιπόν του Μοναστηριού εκείνου, ο οποίος είς όλα επολιτεύετο όπως ήθελεν ο Θεός και έτσι είχεν αποκτήσει μεγάλην παρρησίαν προς τον Θεόν, έβασανίσθη κάποτε από τον εξής λογισμόν: Επεθύμησε, δηλαδή, να μάθη ακριβώς, ποίος από το Μοναστήρι του, ή το πνευματικών του ποίμνιον είναι ανώτερος, κατά την αρετήν, από τους υπολοίπους αδελφούς και διαφέρει από τους άλλους κατά την εφαρμογήν των εντολών του Θεού.

Επειδή δε διαρκώς έβασανίζετο από αυτόν τον λογισμόν, παρεκάλεσεν επιμόνως τον Θεόν να πραγματοποιηθή η επιθυμία του και να του φανερωθή εκείνος που έχει τα πρωτεία της αρετής μεταξύ των αδελφών.

Καθώς λοιπόν προσηύχετο μόνος του μίαν νύκτα, περιέπεσεν εις έκστασιν και ανηρπάγη εις κάποιον τόπον, ο οποίος είχεν απερίγραπτον χάριν και επροκαλούσε μεγάλην ευχαρίστησιν: ήτο δηλαδή γεμάτος από κάποιαν θαυμαστής ευωδίαν και

εστολίζετο από κάθε είδους δένδρα. Οι καρποί των δένδρων αυτών δεν ήσαν όμοιοι με κανένα από τους καρπους των γνωστών δένδρων, αλλά τελείως διαφορετικοί κατά την ώραιότητα και το μέγεθος, ανώτεροι από κάθε περιγραφήν. "Έτρεχε δε κάτω από τα δένδρα αυτά καθαρώτατον νερόν και ήτο πράγματι εξαισία η θέα και η ωραιότης του τόπου.

Ο Ηγούμενος, ο οποίος έβλεπεν όλα αυτά, ευχαριστούσε τον αίτιον των αγαθών Θεόν και έκαλοτύχιζε τον εαυτόν του, διότι ήξιώθη μιάς τόσον μεγάλης τιμής. Επιθυμήσας κατόπιν τους θαυμασίους εκείνους καρπούς, έτρεξε να πιάση μερικούς από αυτούς, αλλά δεν ημπόρεσε· διότι οι καρποί, μαζί με τα κλαδιά, επήγαιναν υψηλά. 'Αφού δε εδοκίμασε πολλές φορές να πραγματοποιήση την επιθυμίας του, χωρίς αποτέλεσμα, και έμεινε με άδεια τα χέρια κάτω από τα δένδρα, βλέπει τον νέον εκείνον αδελφόν, τον ώνοματισμένος με το όνομα της χαράς. τον Ευφρόσυνον, μέσα εις εκείνον τον τερπνότατον Παράδεισον να πορεύεται εμπρός από αυτόν και να απολαμβάνη άφθονα όλα όσα ευρίσκοντο εκεί, να γέρνουν έμπρός του τα κλαδιά και να του προσφέρουν ετοίμους τους καρπούς των, διά να κόψη και να φάγη όποιον ήθελε.

Έκπληκτος λοιπόν από αυτό το παράδοξον θέαμα, τού λέγει:

– Παιδί μου, Ευφρόσυνε, ποίος σε έφερε και σου επέτρεψε να μένης εδώ;

Και εκείνος με γελαστόν πρόσωπος του απαντά:

– Πάτερ, ο μόνος φιλάνθρωπος, ο Θεός, μου ενεπιστεύθη αυτά τα αγαθά που βλέπεις, να τα απολαμβάνω και να τα έχω υπό την εξουσίαν μου.

Ο Ηγούμενος είπεν εκ δευτέρου:

– Και ημπορείς τώρα θα μου δώσης κάτι από αυτά;

– Πάρε, Πάτερ, όσα θέλεις, απήντησεν ο Ευφρόσυνος.

– Όχι, παιδί μου, είπεν ο Ηγούμενος· διότι, αν και πολλάκις το εδοκίμασα, δεν ήμπόρεσα.

Τότε ο Ευφρόσυνος, αφού επλησίασεν ένα δένδρον με θάρρος και επήρε, με το χέρι του, από τους καρπούς του, ήσαν δε μήλα εξαίσια, πράγματι, να τα βλέπης και να τα μυρίζης, έδωσε τρία από αυτά εις τον Γέροντα.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Α΄ (Ο αυτοεξευτελισμός είναι άξιος τιμής)

Ο Ηγούμενος, αφού τα παρέλαβε με πολλήν χαράν, συνήλθεν αμέσως από την οπτασίαν, και ευρήκε πραγματικά είς τα χέρια του τα τρία εκείνα μήλα. Γεμάτος δε φρίκης και τρέμων ολόκληρος, διέταξεν αμέσως να κτυπήση το τάλαντον και τότε μέν, αφού έκαμε την πρωϊνήν ακολουθίαν μαζί με τους αδελφούς, δεν είπεν εις κανένα τίποτε από όσα είδεν. '"Όταν όμως έφθασεν η ώρα της Θείας Λειτουργίας και είχαν συγκεντρωθή εις τον Ναόν οι αδελφοί και αφού έλειτούργησεν ο ίδιος και ετέλεσε μαζί με τους αδελφούς την θείαν Μυσταγωγίαν, μετά την απόλυσιν, εστάθη έμπρός εις την Αγίαν Τράπεζας και φέρων ακόμη την ιερατικήν του στολήν, διέταξε να καλέσουν τον αδελφόν Ευφρόσυνον.

Μερικοί τότε από τους αδελφούς έτρεξαν εις το μαγειρείον και γρήγορα - γρήγορα τον έφεραν και τον οδήγησαν έμπρός εις τον Ηγούμενον έτσι καθώς ήτο μουντζουρωμένος εις το πρόσωπον και τα ενδύματά του γεμάτα από την στάκτης και την ασβόλην (μουντζούρα), του μαγειρείου.

Τον έρωτά λοιπόν ο Ηγούμενος - Παιδί μου, που ευρίσκεσο αυτήν την νύκτα;

Εκείνος έχαμήλωσε την κεφαλήν προς την γην και δεν απαντούσε καθόλου.

Επειδή όμως ο Ηγούμενος επέμενε πολύ εις την ερώτησιν και τον εβίαζε να απαντήση, ο νέος, γεμάτος δάκρυα, με ήρεμος και ταπεινην φωνήν του απήντησε:

– Δεν γνωρίζεις, Πάτερ, που ευρισκόμεθα και οι δύο;

Τότε ο Ηγούμενος, κυριευθείς από φρίκην, παρουσίασεν αμέσως τα τρία μήλα και τον έρωτά:

– Μήπως τα αναγνωρίζεις αυτά;

– Ναι, Πάτερ, απαντά ο Ευφρόσυνος: διότι γνωρίζεις, ότι εγώ σου τα έδωσα, επειδή με διέταξες.

Λέγει λοιπόν προς αυτόν, ενώπιον όλων ο Ηγούμενος:

– Παιδί μου, Ευφρόσυνε, είσαι μακάριος, διότι έχεις αξιωθή να απολαμβάνης τέτοια αγαθά δι' αυτό σε παρακαλώ να γίνης προστάτης και της ιδικής μου αθλίας ψυχής. Εν συνεχεία διηγήθη εις τους αδελφους εκείνα που είδεν εις την οπτασίαν.

Κατόπιν έπεσεν εις τους πόδας του Ευφροσύνου, ενώ εκείνος έστενοχωρείτο πάρα πολύ δι' αυτό που εγίνετο και, ωσάν να έπαθε μεγάλον κακόν, έκλαιε με στεναγμούς,

δια την υπερβολικήν τιμήν και ολόκληρος συνεταράσσετο από τους θρήνους και τα δάκρυα.

Κατόπιν ο Ηγούμενος τον έπιασεν από το χέρι και τον οδήγησεν είς το ιερόν. Εκεί αφού έκοψεν εις μικρά τεμάχια, μέσα εις ένα ιερόν σκεύος, τα τρία εκείνα μήλα, έδωσεν από αυτά είς όλους τους αδελφούς.

Ο δε νέος, επειδή δεν ήμπορούσε να δέχεται τις τιμές και τα έγκώμια εκ μέρους όλων, έφυγεν κρυφά από το Μοναστήρι και εξηφανίσθη, διότι εθεωρούσε τους επαίνους των ανθρώπων ως κατηγορίας και μεγίστης βλάβης της ψυχής. Διά τούτο επροτίμησε, με πολλήν σύνεσιν, δια να επιτύχη την σωτηρίαν του, να φύγη μακράν από αυτάς τας τιμάς.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Β'
(Ταπείνωση: Να αγαπούμε την εξουδένωση)

Ὅτι ἡ μὲν ἐξουδένωσις τὴν ταπείνωσιν, ἡ δὲ τιμὴ τὴν ὑπερηφανίαν προξενεῖν πέφυκε, διὸ καὶ οἱ ταπεινόφρονες ἐξουδενούμενοι μὲν χαίρουσι, τιμώμενοι δὲ λυποῦνται.

Εκ φύσεως ή μεν εξουδένωσις προξενεί ταπείνωσιν, ή δε τιμή την υπερηφάνειαν δι' αυτό και οι ταπεινόφρονες όταν μεν περιφρονούνται χαίρουν, ενώ όταν τιμώνται λυπούνται.

Α'. Γρηγορίου του Διαλόγου

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ τὶς, ἀνὴρ εὐλαβέστατος, πλησίον της πόλεως Ἀγκώνων κατοικῶν, ἐν τῷ ναῷ διηκόνες Στεφάνου τοῦ Πρωτομάρτυρος. Καὶ πότε ἐκλιπόντος αὐτῶ τοῦ ἐλαίου μὴ ἔχων ὅθεν τὰς κανδήλας σκευάσει, ὕδατος αὐτᾶς πλήσας καὶ ὡς ἔθος ἑκάστη ἐνθέμενος τὸ ἀπτρίν, προσαγαγῶν τὸ πῦρ ἦψεν, οὕτω δὲ τὸ ὕδωρ ἐν ταῖς κανδήλαις ἦψεν ὡς πὲρ ἔλαιον. Ὁ οὖν τοιοῦτος ἀνήρ, ἄκουσον καὶ ποίαν εἶχε ταπείνωσιν. Τῆς γὰρ περὶ αὐτοῦ φήμης μέχρι πολλοῦ διαδραμούσης, διὰ τὰς δυνάμεις ἃς ἐνήργει δὶ' αὐτοῦ ὁ Θεός, καὶ πολλῶν ἐκ διαφόο ρῶν τόπων συντρεχόντων ἕνα αὐτὸν ἴδωσι, γεωργὸς τὶς μήκοθεν καὶ αὐτὸς παραγέγονεν ἐπὶ τῷ τοῦτον θεάσασθαι.

Ἔτυχε δὲ τότε τὸν ἅγιον ἐν ξυλίνῳ τετραποδίω ἱστάμενον τὰς κανδήλας σκευάζειν" πάνυ δὲ βραχὺς ὑπῆρχε τὴ ἡλικία καὶ τὸ σῶμα ἰσχνὸς καὶ ἀειδὴς τὴ μορφή. Ὁ οὖν γεωργὸς ζητῶν ἐπιμελῶς δειχθῆναι αὐτῶ τὶς ἔστιν ὁ εὐλαβέστατος ἀνὴρ Κωνσταντῖνος, οἱ παρόντες τὴ γεωργῶ τοῦτον ὑπέδειξαν. Ὁ δέ, ὡς πὲρ ἐκ τῆς τοῦ σώματος κατασκευῆς τὴν ἀρετὴν ὁριζόμενος, ἰδὼν αὐτὸν οὕτω βραχὺν καὶ ἰσχνὸν ὄντα, διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ μὴ τοῦτον εἶναι, ὃν διὰ τῆς φήμης μέγαν εἶναι ἀκήκοεν.

Ὡς δὲ παρὰ πολλῶν ἔμαθε τοῦτον εἶναι ἀληθῶς καὶ οὐκ ἄλλον τὸν εὐλαβῆ Κωνσταντῖνος, ἀπὸ τοῦ σχήματος αὐτὸν καὶ τοῦ εἴδους τοῦ σώματος βδελυξάμενος, καταγελῶν ἔφη" ἐγὼ ἄνθρωπον προσεδόκων ἰδεῖν, οὗτος δὲ ἀνθρώπου οὐδὲν ἔχει. Τοῦτο οὖν ἀκούσας καὶ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, τὰς κανδήλας καταλιπῶν, μετὰ σπουδῆς εἰς τὸν τοῦ γεωργοῦ ἀσπασμὸν ἔδραμε καὶ περιχυθεῖς αὐτῶ, ἤρξατο καταφιλεῖν τοῦτον

γνησίως καὶ μεγάλας ὁμολογεῖν αὐτω χάριτας, ὅτι περὶ αὐτοῦ οὕτως ἔκρινεν ἔλεγε γὰρ αὐτῶ, ὅτι σὺ μόνος τους ὀφθαλμούς σου ἔχεις ἀνεωγμένους εἰς ἐμέ.

Καταβόησον οὖν, Πέτρε, πόσης καὶ θαυμαστὸς οὗτος ἀνὴρ εἶχε ταπείνωσιν, ὃς τὶς τὸν βδελυσσόμενον αὐτὸν γεωργὸν περισσοτέρως μᾶλλον ἠγάπησεν ἑκάστου γὰρ τὴν ἔνδον κεκρυμμένην διάθεσιν ἢ προσαγομένη ἐκτὸς ὕβρις δοκιμάζει. Ὡς γὰρ οἱ ὑπερήφανοι ταῖς τιμαῖς, οὕτως οἱ ταπεινόφρονες ταῖς ἀτιμίαις καὶ ἐξουδενώσεσι χαίρουσι καὶ μᾶλλον εὐφραίνονται, εἰ ὑπὸ πολλῶν ὀφθαλμοῖς τὰ τῶν ἀτιμιῶν πάσχουσιν. Ἐξουδενούμενοι γάρ, τότε τὴν ἰδίαν κρίσιν, ἣν περὶ ἑαυτῶν εἶχον, βεβαίαν εἶναι πιστεύουσιν, ὅτι ὁποίους ἑαυτοὺς εἶχον, τοιοῦτοι καὶ παρὰ τοὺς ἀνθρώποις ἔνομισθησαν.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΙΟΣ Κωνσταντίνος, άνθρωπος πάρα πολύ ευλαβής, ο οποίος κατοικούσε κοντά εις την πόλιν Αγκώνα(*), υπηρέτει εις τον ναόν του Πρωτομάρτυρος Στεφάνου. Κάποτε του ετελείωσε το λάδι και έπειδή δεν είχε με τι να ανάψη τα κανδήλια, αφού τα έγέμισε με νερόν και έβαλε το συνηθισμένον φιτίλι εις το καθένα απ' αυτά, τα ήναψε ως εαν είχαν λάδι.

Αυτός λοιπόν ο άνθρωπος, ο οποίος έκανε τέτοια θαύματα, άκουσε πόσην ταπείνωσιν είχεν. Επειδή η φήμη του είχε φθάσει μακράν, διά τα θαύματα που έκανε δι' αυτού ο Θεός, και αρκετοί προσέτρεχαν από διάφορα μέρη για να τον δουν, ήλθε και κάποιος γεωργός από πολύ μακραν δια να τον ίδη.

Έτυχε δε τότε ο Άγιος να είναι ανεβασμένος επάνω εις ένα τετράποδον ξύλινων σκαμνί και να ετοιμάζη τα κανδήλια: ήτο δε πολύ κοντος εις το ανάστημα, με αδύνατον σώμα και άσχημον πρόσωπον. Ο γεωργός λοιπόν ανεζήτει επιμόνως να του

(*) Ο Αγκών είναι πόλις της Ιταλίας επί της ακτής της Αδριατικής θαλάσσης, κτισθείσα υπό Ελλήνων εκ Σικελίας, κατά το 394 π.Χ. Υπό των Ιταλών καλείται σήμερον Ανκόνα (Ancona), έχει δε περί τας 85.000 κατοίκων. Ο πρώτος ναός της πόλεως είναι και του Αγίου Στεφάνου, κτισθείς επί του Ασκανίου λόφου (ιταλιστί Capodimonte), ονομαστόν χριστιανικών προσκύνημα. Κατά την παράδοσιν, την οποίαν αναφέρει ο ιερός Αυγουστίνος, ο ναός αυτός εκτίσθη επί λίθου, εξ εκείνων οι οποίοι ερρίφθησαν κατά του Πρωτομάρτυρος Στεφάνου κατά τον λιθοβολισμός αυτού υπό των Εβραίων. Τον λίθον αυτόν μετέφερες από τα "Ιεροσόλυμα κάποιος ευσεβής άνθρωπος, ο οποίος παρίστατο κατά τον λιθοβολισιόν, έγινε δε απόστολος του Χριστιανισμού εις τον 'Αγκώνα.

δείξουν ποιος είναι ο ευλαβέστατος άνθρωπος Κωνσταντίνος οι παρευρισκόμενοι έδειξαν εις τον γεωργόν εκείνον (που ήτο ανεβασμένος εις το σκαμνί).

Ο γεωργός τότε, ως να έκρινε την αρετήν του ανθρώπου από αυτός, που είχεν ακούσει, από την φήμην του, ότι ήτο μεγάλος.

Όταν όμως έμαθεν από πολλούς, ότι αυτός πραγματικά είναι ο ευλαβής Κωνσταντίνος και όχι άλλος, τον έσιχάθηκεν από το σχήμα του και την σωματικής του κατασκευών και είπεν ειρωνικά:

- Εγώ επερίμενα να δω άνθρωπον αυτός όμως δεν έχει καμμίαν ομοιότητα με άνθρωπον. Μόλις ήκουσε τους λόγους αυτούς ο άνθρωπος του Θεού, άφησε τα κανδήλια και τρέχει γρήγορα να ασπασθή τον γεωργόν. Αφού τον αγκάλιασεν, ήρχισε να τον φιλή ειλικρινά και να διακηρύσση ότι τού χρεωστεί μεγάλην χάριν, διά την κρίσιν που έκαμε δι' αυτόν. Έλεγε δε προς τον γεωργόν:

– Συ μονάχα έχεις ανοικτά τα μάτια, για να ίδης ποιος είμαι. Σκέψου λοιπόν, Πέτρε, πόσην ταπείνωσιν είχεν ο αξιοθαύμαστος. εκείνος άνθρωπος, ώστε ηγάπησε, με περισσήν αγάπην, τον γεωργών εκείνον, ο οποίος τον εσιχάθη. Διότι την διάθεσιν, που έχει ο καθένας κρυμμένην μέσα του, φανερώνει ή προσβλητική ύβρις, που του γίνεται απ' έξω.

Όπως δηλαδή οι υπερήφανοι ικανοποιούνται εις τας τιμάς, έτσι και οι ταπεινόφρονες χαίρουν και εξαιρετικώς ευχαριστούνται εις τας προσβολής και την περιφρόνησιν που τους γίνονται, εαν δηλαδή διά τα μάτια των πολλών θεωρούνται αξιοκαταφρόνητοι.

Όταν, δηλαδή, εξουθενώνονται από τους άλλους, τότε την γνώμην, που έχουν οι ίδιοι δια τον εαυτόν των, την θεωρούν ως ορθήν· διότι όπως έθεώρουν τους εαυτούς των, έτσι και από τους άλλους νομίζονται.

Β'. Εν τω βίω του Οσίου Εφραίμ

ΤΩι ΘΑΥΜΑΣΤΩ. Ἐφραὶμ πρὸς ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ ἀρεταῖς καὶ τοῦτο προσήν, τὸ πρὸς τοὺς ἐπαίνους λίαν εὐλαβῶς ἔχειν καὶ τοὺς εὐφημούντας αὐτὸν οὐ μόνον οὐχὶ προσίεσθαι, ἀλλὰ καὶ φανερῶς αὐτοῖς ἄχθεσθαι, ὡς πὲρ τοϊς κωμωδούσιν ἕτερος καὶ λοιδορουμένοις, ἐρυθριᾶν τὲ καὶ εἰς γῆν βλέπειν, καὶ χρόαν μὲν ἄλλοτε ἄλλην τῆς ὄψεως ἀμείβειν, ἰδρώτι δὲ λεπτὸ στάζεσθαι καὶ παντελῶς ἄφωνος μένειν, καθάπερ τῆς αἰσχύνης αὐτὴ τὴν φωνὴν ἐπεχούσης.

Ερμηνεία

Ο ΘΑΥΜΑΣΙΟΣ Έφραίμ κοντά εις τας άλλας αρετάς του είχεν ακόμη και αυτό το προτέρημα: το να φοβάται, δηλαδή, και να αποφεύγη τους επαίνους και όχι μόνον να μη πλησιάζη αυτους που τον επαινούσαν, αλλά και φανερά να δυσαρεστήται μαζί των, όπως ένας άλλος θα έστενοχωρείτο εναντίον εκείνων, που τον γελοιοποιούν και τον περιπαίζουν. Όταν τον επαινούσαν εκοκκίνιζεν, ήλλασσε χρώματα το πρόσωπόν του, περιλούετο από λεπτον ιδρώτα και έμενε τελείως άφωνος, ως εάν η εντροπή να του έκοβε την φωνήν.

Γ'. Εν τω βίω της Οσίας Συγκλητικής

ΕΛΕΓΕΝ ἢ μακαρία Συγκλητικὴ πρὸς τὰς ἔλθουσας πρὸς αὐτήν, ὅτι ὡς πὲρ ὁ κηρὸς τήκεται ἀπὸ προσώπου πυρός, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ὑπὸ ἐπαίνων διαχεῖται καὶ ἀποβάλλει τὸν ἑαυτῆς τόνον. Τὸ δὲ ἐναντίον, ὡς πὲρ ἢ ψῦξις τὸν ὑπὸ τῆς θερμότητος διαλυθέντα κηρὸν πεπηγότα καὶ συνεστῶτα ἀπεργάζεται, οὕτω καὶ ὕβρις καὶ ἐξουδένωσις συσφίγγει αὐτήν, καὶ στερεῶν ἀποδείκνυσιν «χαίρετε γάρ, φησι, καὶ ἀγαλλιάσθε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι», καὶ τὰ ἑξῆς καὶ ἀλλαχοῦ «ἐν θλίψει ἐπλάτυνας μέ»,

Οὗ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν ἀρετῶν, τὴν ταπεινοφροσύνην ἡ ἐξουδένωσις μάλιστα ἔμποιειν πέφυκε τὴ ψυχή. Νεῦρα γὰρ ὄντως τῆς ταπεινοφροσύνης εἰσὶν οἱ ὀνειδισμοί, αἱ ὕβρεις, αἱ πληγαι, αἱ ἐξουδενώσεις, ἵνα ἀκούσῃ τὶς, ἄφρων, πένης, εὐτελής, ἀσθενής, ἀπρόκοπος ἓν ἔργοις, ἄλογος ἐν προφορᾷ, ἄτιμος ἐν εἴδει.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἰσχυροποιοῦσε τὴν ταπείνωσιν" καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ ἤκουσε καὶ ἔπαθε Σαμαρείτην γὰρ αὐτὸν εἶπον καὶ δαιμόνιον ἔχοντας ἐρραπίσθη, πληγαις ἠκίσθη, κακοῦργος καὶ πλάνος ἐκλήθη. Δεῖ οὖν καὶ ἡμᾶς μιμείσθαι τὴν ἔμπρακτον ταύτην ταπεινοφροσύνην εἰσὶ γὰρ τινὲς καὶ διὰ μὲν τῶν ἐκτὸς σχημάτων ὑποκρίνονται τὴν ταπείνωσιν, καὶ ἐκ τούτου δόξαν θηρώμενοι, ἐκ δὲ τῶν καρπῶν ἐπιγινώσκονται. Καὶ γὰρ ἐπιπολαίως ὑβρισθέντες οὐκ ἤνεγκαν, ἀλλ' εὐθύς, ὡς πὲρ ὄφεις, τὸν ἑαυτῶν ἰὸν ἐξήμεσαν.

Ερμηνεία

Η ΜΑΚΑΡΙΑ Συγκλητική έλεγε προς εκείνας που την επεσκέφθησαν, ότι όπως το κερί λειώνει κοντά εις την φωτιάν, έτσι και η ψυχη παραλύει από τους επαίνους και χάνει την δύναμίν της. Αντιθέτως όπως η ψύξις το κερί, που διελύθη από την θερμότητα, το πήζει και το κάνει στερεόν, έτσι και η ύβρις και η καταφρόνησις

συσφίγγουν την ψυχήν και την στερεώνουν. Διότι, όπως λέγει και η Αγία Γραφή «να χαίρετε και να ευχαριστησθε, όταν σας ονειδίσουν και σας καταδιώξουν» (Ματθ. ε', 11) και τα υπόλοιπα. Και εις άλλο, πάλιν, μέρος «με την θλίψιν με έκανες μεγάλον» (Ψαλμ. δ', 1).

Όχι δε μόνον αυτό αλλά και την σπουδαιοτέραν των αρετών, την ταπεινοφροσύνην δηλαδή, η εξουδένωσις είναι εκείνη που την εμφυτεύει, εκ φύσεως, μέσα εις την ψυχήν. Διότι, πραγματικά, νεύρα της ταπεινοφροσύνης είναι οι χλευασμοί, αι ύβρεις, τα κτυπήματα, η περιφρόνησις, που μας κάνουν το να ακούση κανείς να του λέγουν είσαι άμυαλος, πτωχός, τιποτένιος, άρρωστιάρης, απρόκοπτος εις την εργασίαν, λέγεις ανοησίας, έχεις ελεεινήν μορφήν.

Αυτά και τα παρόμοια δυναμώνουν την ταπείνωσιν αυτά ήκουσε και αυτά έπαθε και ο Κύριός μας. Τον είπαν, δηλαδή, Σαμαρείτην, ότι έχει δαιμόνιον (Ιωάν. η', 48): έρραπίσθη, έπληγώθη, τον είπαν πλάνον και κακούργον. Πρέπει λοιπόν και ημείς να μιμούμεθα αυτήν την έμπρακτον ταπεινοφροσύνην του Κυρίου. Διότι υπάρχουν και μερικοί, που υποκρίνονται τους ταπεινούς με εξωτερικά σχήματα, και επιδιώκουν με αυτό την δόξαν των ανθρώπων, από τους καρπούς όμως γνωρίζονται ότι δεν είναι ταπεινοί επειδή και όταν ολίγον υβρίσθησαν, δεν το ήνέχθησαν, αλλ' αμέσως ως όφεις έχυσαν το δηλητήριόν των.

Δ'. Εν τω βίω του Αγίου Ιωάννου τού Ελεήμονος

ΤΩι ΘΑΥΜΑΣΤΩι Ἰωάννη τὸ Πατριάρχη ἀνεψιὸς ἦν Γεώργιος τούνομα οὗτος, ὑβρισθεῖς παρὰ τινὸς τῶν καπήλων τῆς πόλεως, ἰσχυρῶς τὲ ἐδήχθη καὶ χαλεπώτατα ἤνεγκε τοῦτο γὰρ ἐποίει τὸ πολὺ εἶναι τὸ μεταξὺ ἀμφοτέρων, ἢ τὲ πρὸς τὸν μέγαν αὐτοῦ ἀγχιστεία, καὶ τὸ πάνυ τοῦ ὑβρίσαντος αὐτὸν ἐξουδενωμένον. Προσέρχεται τοίνυν κατὰ μόνας τὰ μακαρίω δάκρυσιν ὁ νέος καὶ συνοχὴ καρδίας τὴν ὕβριν ἀνακλαιόμενος.

Ὁ δὲ οὕτως ἰδὼν ἡττηθέντα τοῦ πάθους, καταψᾶν αὐτὸν ὡς πὲρ καὶ ἀναλαμβάνειν βουλόμενος, καὶ ὅλως ἐτόλμησε, φησί, κατά σου στόμα διάραι; ὅλως καθυβρίσαι τὸν ἐμοὶ φίλτατον; Εὐλογητὸς Κύριος πρᾶγμα ἐπ' αὐτῶ ποιήσω, ὡς τὲ πᾶσαν ἐκπλαγῆναι τὴν Ἀλεξάνδρειαν. "Ὡς δὲ εἶδεν ἔπι τῷ λόγῳ βραχὺ τί ἀνεθέντα τῆς ἀθυμίας, τέκνον, εἶπεν, ἐμοὶ ποθεινότατον" εἰ ταῖς ἀληθείαις βούλει ἔμος ἀνεψιὸς καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι, παρασκεύασον σαυτὸν οὐ πρὸς βρεῖς μόνον, ἀλλ' εἰ δεῖ τί καὶ πλέον εἰπεῖν, καὶ πρὸς αὐτᾶς τὰς μάστιγας. Ἡ γὰρ ἀληθὴς εὐγένεια οὐκ ἐξ αἵματος καὶ σαρκός, ἀλλ' ἐκ τῆς ψυχικῆς ἀρετῆς οἶδε χαρακτηρίζεσθαι.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Β΄ (Ταπείνωση: Να αγαπούμε την εξουδένωση)

Τὸ τάχος οὖν τὸν τῶν καπήλων ἐξάρχοντα μετακαλεσάμενος, παραγγελία παρήγγειλε μηδέποτε τοῦ λοιποῦ παρὰ τοῦ ἔξυβρικοτος εἰς τὸν ἀνεψιὸν τὸ σύνηθες τέλος λαβεῖν ἢ ἄλλο τί τῶν κατὰ συνήθειαν τὴ Ἐκκλησία παρ' αὐτοῦ διδομέγων ἐφ' οἷς ἐκπλαγέντες τὸ ἀπαράβλητός της τοῦ ἀνδρὸς ἀνεξικακίας, συνήκαν ἅπαντες ταύτην εἶναι τὴν τιμωρίαν, ἣν πᾶσα ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐκπλαγήσεσθαι ἔμελλεν.

Ερμηνεία

Ο ΘΑΥΜΑΣΤΟΣ Ιωάννης ο Πατριάρχης είχεν ένα ανεψιόν, τον οποίον έλεγον Γεώργιον. Αυτός λοιπόν υβρίσθη κάποτε από κάποιον ταβερνιάρην της πόλεως από αυτό προσεβλήθη πάρα πολύ και το έφερε βαρέως. Αιτία ήτο η μεγάλη κοινωνική διαφορά, που οφείλετο αφ' ενός μεν εις την συγγένειάν του προς τον μεγάλον Πατριάρχην, αφ' ετέρου δε εις την ασημαντότητα αυτού που τον ύβρισε. Παρουσιάζεται λοιπόν μόνος του εις τον μακάριον και του παραπονείται, με δάκρυα και σφιγμένην την καρδίαν, διά την προσβολής που του έγινε.

Ο Πατριάρχης Ιωάννης, όταν είδε τον ανεψιόν του να έχη νικηθή από το πάθος και επιθυμών να τον παρηγορήση και να του δώση θάρρος, του λέγει: ετόλμησεν αυτός να ανοίξη το στόμα του και να προσβάλη τόσον πολύ τον πολυαγαπημένον μου ανεψιόν; Ας είναι ευλογημένος ο Κύριος θα του κάνω κάτι, που να ξαφνιασθή όλη η Αλεξάνδρεια. Μόλις δε τον είδεν ότι παρηγορήθη ολίγον από την στενοχωρίαν του με τους λόγους αυτούς, προσέθεσε: περιπόθητον παιδί μου, αν πραγματικά θέλης να είσαι και να ονομάζεσαι ανεψιός μου, να είσαι προετοιμασμένος όχι μόνον να δέχεσαι ύβρεις, αλλά, αν πρέπει και κάτι παραπάνω να ειπώ, ακόμη και μαστιγώσεις. Διότι η πραγματική ευγένεια δεν χαρακτηρίζεται από την σαρκικήν συγγένειαν, αλλά από την αρετήν της ψυχής.

Εν συνεχεία εκάλεσεν αμέσως τον επόπτην των ταβερνιάρηδων και του παρήγγειλε ποτε πλέον να μη δεχθή την συνηθισμένην συνδρομήν ή οποιανδήποτε άλλην εισφορών για την Εκκλησίαν, από αυτόν, ο οποίος εξύβρισε τον ανεψιόν του. Με αυτό εθαύμασαν την ασύγκριτον ανεξικακίαν του Αγίου όλοι και ήννόησαν ότι αυτή ήτο η τιμωρία του ταβερνιάρη, διά την οποίαν επρόκειτο να απορήση ολόκληρος η Αλεξάνδρεια.

Ε'. Εν τη διηγήσει των περιόδων του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Ἰωάννης διασωθεῖς ἐκ τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου ναυαγίου μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ ἐκβρασθεῖς ὑπὸ τῆς θαλάσσης πλησίον Ἐφέσου, ὡς εὗρε κάμε τὸν Προχορὸν ἐν τῷ αἰγιαλῷ ἐκείνη στάμενον, καθὼς μοὶ πρὸ τοῦ ναυαγίου παρήγγειλε, περιχυθεῖς μου καὶ εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, εἶτα παραλαβῶν μέ, εἰσήλθομεν εἰς "Ἔφεσον καὶ κατελύσαμεν πρὸς τὸ καλουμένη τῆς Ἀρτέμιδος τόπω, ἔνθα καὶ βαλανεῖον ἦν Διοσκορίδους τινὸς πρώτου της πόλεως. Εἶπεν οὖν μου καὶ Ἰωάννης τέκνον Προχορέ, μηδεὶς τῶν ἐν τῇ πόλει ταύτη γνώτω τίνες ἔσμεν, καὶ δι' ἣν τινὰ αἰτίαν ἐνταύθα ἤλθομεν, ἕως ἂν ὁ Κύριος ἀποκαλύψη ἡμᾶς καὶ σχῶμεν παρρησίαν.

Ταῦτα δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος, ἐπέστη Ρωμάνα, γύναιον τί σοβαρὸν ὑπὸ τὴν ἐξουσίας τοῦ Διοσκορίδους τελοῦν καὶ τὴν τοῦ βαλανείου αὐτοῦ ποιούμενος πρόνοιαν" ἣν δὲ τοῖς πάσι φευκτον, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ὠμότητος. Αὕτη προνοοῦσα τοῦ βαλανείου, εἶδεν ἡμᾶς καὶ λογισαμένη ὅσον ἀπὸ τῆς εὐτελείας τοῦ σχήματος, ἄρτου τὲ εἶναι ἐπιδεεῖς καὶ τὸ βαλανείω ταύτης γενέσθαι χρησίμους διὰ τὴν ἀπορίαν, μηδὲ μεγάλους μισθοὺς ἀπαιτήσοντας, παραυτίκα λέγει τὴ Ἰωάννη πόθεν ἐστέ, ἄνθρωπε; καὶ ποίας θρησκείας; “Ο δὲ ἔφη ἐξ ἀλλοδαπῆς τυγχάνομεν γῆς, Ἰουδαῖοι τὴν ρίζαν, Χριστιανοὶ τὴν χάριν, ναυαγίου ἄρτι διισωθέντες. Ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν θέλεις μου καίειν αὐτὸς μὲν τὴν κάμινον τοῦ βαλανείου, καὶ σὸς δὲ ἑταῖρος τὸ ἔνδον ἔργον τοῦ λουτροῦ ἐπιτελεῖν; καὶ ὁ Ἰωάννης κατέθετο.

Εἰσήγαγεν οὖν ἡμᾶς εὐθὺς εἰς τὸ βαλανεῖον καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις κατέταξεν ἔργοις ἐπεχορήγει δὲ ἡμὶν εἰς τροφὴν ἡμερήσιον λίτρας ἄρτου τρεῖς καὶ ὀβολοὺς τέσσαρας. Τὴ οὖν τετάρτη ἡμέρα τῆς ἐκεῖσε διατριβῆς ἡμῶν ἀτεχνότερον πῶς ὁ Ἰωάννης περὶ τὸ ἔργον τῆς καμίνου διατεθεῖς, τῆς συμμετρίας ἐξέπεσε τῆς ἐκκαύσεως. .

Ἐλθοῦσα δὲ ἡ Ρωμάνα καὶ κατανοήσασα τοῦτο, ἀναίδης τὸν Ἰωάννην αὐτοχειρία ἐτυπτησε καὶ τὸ ἐδάφει προσρήξασα διελοιδορεῖτο βοώσα" πελάτα, φυγόπολι, κακὴ τύχη, ἐξόριστε, εἰς οὐδὲν χρησιμεύειν δυνάμενος, διατὶ τοιούτου ἔργου ὑπῆλθες τὴν πρόνοιαν; ἐπιθέτης εἰ ὡς ἔοικεν ἐγὼ διελέγξω τὰς μηχανᾶς σου “Ρωμάνη δουλεύεις, τὴ καὶ μέχρι Ρώμης διαβοήτως δοῦλος ἔμος εἰ τοῦ λοιποῦ. Μὴ οἷου διαφυγεῖν τῆς σῆς κυρίας τὰς χεῖρας, εὔμαρως δυναμένης σὲ συλλαβεῖν, εἰ πότε τοῦτο τολμήσειας, καὶ κακηγκάκως ἐξαναλώσαι ἀμειψαι οὖν σου τὴν κακότροπον γνώμην, καὶ ὡς πὲρ τὴ τῆς τροφῆς χρεία ἤδεως οὕτω καὶ τὸ ἔργο σου πρόσεχε, πρὶν οἰκτιρμῶν δίχα διαφθαρῆς.

Ὁ δὲ Ἰωάννης πρὸς αὐτὴν κυρία, γεωστὶ ἀπηρξάμην τοῦ ἔργου, ἀμαθὴς ὢν τούτου τὸ πρότερον ὁ χρόνος δέ, πιστεύσας τὴν πεῖραν, καὶ τὸ χρησιμεύειν χαρίσεται. Ἐπὶ

τούτοις ἀπῆλθε τὸ γύναιον ἐμοὶ δὲ βαρυτάτη ἀθυμίας ἀχλὺς κατεσκεδάσθη ἐπὶ τοῖς τῷ Ἰωάννῃ ἀθρόον οὕτω συναχθείσι καὶ ἀπηνῶς καὶ ταῦτα, μηδὲ τέτταρας ὅλας ἡμέρας ἡμῶν ἐν τῷ τόπῳ διηνυκότων. .

Γνοὺς δὲ ὁ Ἰωάννης τὸ πνεύματι, εἶπε πρὸς μὲ τέκνον Προχορέ, διστάσαντός μου τοῦ λογισμοῦ, ὅτε μοὶ ἡ Ἀσία ἀπεκληρώθη, γινώσκεις οἵω ναυαγίω περιπεπτώκαμεν οὐ μόνον δὲ ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀναίτιοι οἱ ἐν τῷ πλοίῳ, τῆς καταδίκης συμμετέσχον τῆς ἔμης, ναυαγήσαντες κακείνοι κὰν προνοία τοῦ Θεοῦ διεσώθησαν. "Ὅπως τὲ ἐποίησα τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐν τῇ θαλάσσῃ, παιδευόμενος πείθεσθαι Θεῶ μᾶλλον ἢ λογισμοὺς ἀνθρωπίνοις, ἕως ὁ Θεὸς οἰκείους σπλάγχνοις ἐπικαμφεῖς ἀπέδωκε τὴ ξηρά. Ταύτ' οὖν εἰδότα σε, οὐκ ἀδημονεῖν, ἀλλ' εὐχαριστεῖς δεῖ ἐπὶ τοὺς πειρασμούς, καὶ μηδὲ πειρασμὸν ἡγείσθαι γυναίου ἑνὸς ψυχρᾶς ἀπειλᾶς ἀπελθε οὖν εἰς τὸ πιστευθὲν σοῖ ἔργον, καὶ ποίει αὐτὸ μετὰ πάσης ἐπιμελείας ὁ γὰρ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ποιητὴς τῶν ἁπάντων, ἡμὶν γενόμενος ὑπογραμμὸς καὶ τύπος καὶ τῆς ὑπομονῆς τὸ κέρδος παραδεικνύων, ἔφη" «ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχᾶς ὑμῶν».

Τούτοις τοῖς λόγοις ἀπαντλήσας τὸ τῆς ἀθυμίας πάθος, ἀνεκτήσατο μέ. Τὴ οὖν ἐπαύριον ἦλθεν ἡ Ρωμάνα καὶ λέγει τὰ Ἰωάννη πολλὰ πάλιν ἤκουσα κατά σου, λεγόντων ὅτι τὸ ἔργο σου οὐ προσέχεις καὶ ὡς κακοθελῶς τοῦτο ποιεῖς, ὅπως ἀπολύσω" ἀλλ' εἰς μάτην ταῦτα διανοὴ καὶ κατὰ τῆς σαυτοῦ τεχνάζῃ κεφαλῆς. Εἰ γὰρ ἀληθῶς ταῦτα οὕτως ἔχοντα διαγνῶ, οὐδὲ ἕν των μελῶν σου χρησιμεύειν σου καταλείψω, ἄρδην δὲ πάντα συντρίψω καὶ τέλεον ἀχρειώσω.

Ἐπὶ τούτοις οὐκ ἀντεῖπεν ὁ Ἰωάννης ἢ δὲ περιδεὲς μᾶλλον καὶ ἰδιωτικός το πρᾶος καὶ ἡσύχιον λογισαμένη τοῦ Ἰωάννου, καταπληκτικώτερον αὐτῶ προσεφέρετο, διαπειλοῦσα καὶ λέγουσα οὐκ εἴ μοῦ δοῦλος, κακότροπε; τί λέγεις; οὐχ ὁμολογεῖς τὴν σὴν τύχην; εἰπὲ ἀποκρίθητι μοί. Καὶ ὁ Ἰωάννης ναί, δοῦλοι 5πάρχομεν ἐγὼ τὲ καὶ ὁ σὺν ἔμοι Προχορός. Ἐπιλαβομένη δὲ τούτων τῶν ρημάτων, εὐθὺς κατὰ τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν ἐχώρησε καὶ δικολόγω τινὶ προσελθοῦσα τὰ τῆς ἐπιβουλῆς ἐξηρτύετο λέγουσα. Δύο καταλειφθέντες μοὶ δοῦλοι παρὰ τῶν γονέων ἀπέδρασαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ὧν δὴ τῷ χρόνῳ καὶ τὰς ὠνᾶς προσαπώλεσα νῦν δὲ παρεγένοντο πρὸς μὲ καὶ ὁμολογούσι δοῦλοί μου ὑπάρχειν" δύναμαι οὖν ἑτέρας ὤνας ποιήσασθαι; Ὁ δὲ δικολόγος ἔφη" ἐὰν δοῦλοί σου τυγχάνειν ἐκ προγόνων ὁμολογήσωσιν ἐπὶ μαρτύρων, δύνασαι τοῦτο ποιῆσαι.

Γνοὺς δὲ ταῦτα ὁ Ἰωάννης τὸ πνεύματι, εἶπε πρὸς μὲ τέκνον Προχορέ, γίνωσκε ὅτι τὸ γύναιον τοῦτο ὁμολογίαν ἔγγραφον ἀπαιτεῖ ἡμᾶς, δούλους ταύτης εἶναι μηχανωμένη ἐπὶ μαρτύρων κυρώσαι. Μὴ οὖν σχὴς λύπην ἐν τῇ καρδίᾳ σου τούτου ἕνεκεν, μᾶλλον δὲ χαῖρε διὰ γὰρ τούτου ὁ Θεὸς δοξασθήσεται καὶ τάχιον δείξει τίνες ἐσμέν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Β΄ (Ταπείνωση: Να αγαπούμε την εξουδένωση)

Ταῦτα λαλοῦντος τοῦ Ἰωάννου, ἰδοὺ ἡ Ρωμάνα εἰσῆλθε καὶ λαβομένη τῆς χειρὸς Ἰωάννου ἤρξατο ραπίζειν αὐτὸν καὶ λέγειν δοῦλε κακέ, διατὶ ὅτε εἴσερχεται ἡ κυρία σου οὗ προσαπαντᾶς καὶ προσκυνεῖς; μὴ δοκεῖς ἐλεύθερος εἶναι; δοῦλος εἰ Ρωμάνας καὶ εὐθέως ἐπηρώτα διαπειλοῦσαν οὐκ ἦτε μου δοῦλοι; "Ἔφη αὐτὴ ὁ Ἰωάννης καὶ ἅπαξ καὶ δὶς εἶπον σοί, ὅτι δοῦλοι ὑπάρχομεν ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν τίνος δοῦλοι, κακότροπε; ὁ δὲ ἔφη οὐ τινὸς τὸ ἔργον ποιοῦμεν. Ἡ δὲ εἶπεν: ὄντως, ἔπει καὶ τὸ ἔργον ἡμέτερον, ἡμέτεροι καὶ αὐτοὶ ἔστε" ὁ δὲ Ἰωάννης εἶπε: καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως ὁμολογοῦμεν ὅτι δοῦλοι ὑπάρχομεν" ἢ δὲ φησιν' ἔγγραφως θέλω ἐπὶ μαρτύρων: "Ὅ δὲ καὶ εἰ βούλει, φησίν, μὴ μέλε, ἀλλὰ ποίει τὸ δοκοῦν σοί.

Τότε λαβοῦσα ἡμᾶς ἤγαγεν ἔγγιστα ποῦ τοῦ ἱεροῦ της Ἀρτέμιδος, ἐν δημοσίῳ τόπω, καὶ ἐπὶ μαρτύρων ἐγγράφως ἔποιησε τὶς καταθέσεις ἡμῶν. Εἶθ' οὕτως ἤγαγε πάλιν ἕκαστον εἰς τὸ ἤδη πιστευθὲν ἔργον τοῦ βαλανείου, ἐν ᾧ τὶς ἐξ ἀρχῆς ἐφήδρευε δαίμων καὶ τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ τοὺς ἄφυλακτως λούεσθαι εἰσιόντας ἀπέπνιγε.

Δόμνος οὖν, καὶ τοῦ Διοσκορίδους υἱός, τῆς ὥρας φροντίσας τοῦ σώματος, ἐν μιᾷ ἄωρί των νυκτῶν μόνος εἰσῆλθε λουσόμενος, ὁ δαίμων δέ, ἐφορμήσας ἐξαίφνης, τοῦτον ἀπέπνιξεν. Εἰσελθόντες δὲ οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ εὑρόντες αὐτὸν τεθνηκότα, ἐξήεσαν κλαίοντες καὶ λέγοντες οὐαὶ ἡμίν, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν ἀπέθανε τί ποιήσομεν; Ἡ δὲ Ρωμάνα, ἀκούσασα τοῦτο, διαρρήξασα καὶ αὐτὴ τῆς κεφαλῆς τὸν ἐπίδεσμον καὶ τὰς τρίχας ἐκτίλλουσα ἔκλαιε, καὶ κοπτομένη ἐβόα: Οἴμοι! τί εἴπω ἢ τί ἀποκριθήσομαι τὸ κυρίω μου Διοσκορίδει, περὶ τούτου διαπυνθανομένω; ἄπαρηγορητος ἐστιν ἡ συμφορὰ τάχα ποῦ καὶ ἀποψύξει πεσῶν, τῆς ἀκοῆς τὸ βάρος οὐκ ἐνεγκῶν μονογενὴς γὰρ ἦν ὁ κύριός μου Δόμνος ἀλλ' ἡ μεγάλη "Ἄρτεμις Ἐφεσίων βοήθει.

Ταῦτα καὶ πλείονα τούτων λέγουσα, κατέτεμνε τοὺς βραχίονας αὐτῆς καὶ τὸ πρόσωπον ἔτυπτε καὶ δὲ Ἰωάννης τοῦ ἰδίου προελθῶν ἔργου λέγει πρὸς μὲ τέκνον Προχορέ, τί ἐστι τὸ θρυλούμενον; καὶ τί πέπονθε τὸ γύναιον; Ἡ δὲ Ρωμάνα, ὡς εἶδεν ἡμᾶς ὁμιλοῦντας ἀλλήλοις, δραμοῦσα ἐκράτησε τὸν Ἰωάννην λέγουσα μάγε, εὑρέθησαν αἱ μαγεία σου, ἃς ἐποίεις ἀφ' ἧς γὰρ ἡμέρας εἰσῆλθες ὧδε καὶ ἡ ἡμετέρα θεὰ ἐγκατέλιπεν ἡμᾶς ἢ τοίνυν ἀναστησον τὸν υἱὸν τοῦ κυρίου μου, ἢ τὴν ψυχήν σου τὴ ὥρα ταύτη ἀπὸ τοῦ σώματός σου χωρίζω. Εἶπε δὲ αὐτὴ ὁ Ἰωάννης κυρία, τὸ λυποῦν σὲ τί ἔστιν; ἀπάγγειλον μοὶ ἢ δέ, ἀσχέτω κατειλημμένη θυμῶ, κουφίζει τὴν χεῖρα καὶ ραπίζει τὸν Ἰωάννην λέγουσα: Δοῦλε πονηρὲ καὶ διὰ τοῦτο ἐξόριστε, πᾶσα ἢ Ἐφεσίων πόλις ἤδη ἔγνω τὸ γεγονός, καὶ σὺ ὡς ἀγνοῶν ἐρωτᾷς; ὁ υἱὸς τοῦ κυρίου μου Διοσκορίδους τέθνηκεν ἐν τῷ βαλανείῳ.

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἰωάννης, χαρίεις πῶς ἐμοὶ τέως ὡράθη γενόμενος καὶ μικρὸν ὑπαναχωρήσας εἰς εὐχήν, ἐν τῷ βαλανείῳ εἰσῆλθε καὶ τὸν ἀκάθαρτον δαίμονα

ἐξοικήσας ἐκεῖθεν, εἰσοικίζει τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου ἐν τῷ σώματι. Καὶ λαβόμενος αὐτοῦ της χειρός, προήγαγε βαδίζοντα ἔξω καὶ πρὸς Ρωμάνας εἶπε λάμβανε τὸν υἱὸν τοῦ κυρίου σου ζῶντα καὶ μὴ χαλέπαινε. Ἡ δὲ Ρωμάνα, ἰδοῦσα τὸ γεγονός, ἐξέστη καὶ προσπεσοῦσα τοῖς ποσὶν Ἰωάννου, ἐδέετο αὐτοῦ συγχωρηθῆναι αὐτὴ ἅπερ εἰς αὐτὸν δεινὰ διεπράξατο. Ὁ δὲ ἔφη" γύναι, πίστευσον εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, οὐ ἐγὼ μαθητὴς εἴμι καὶ Ἀπόστολος, καὶ ταῦτα πάντα συγχωρηθήσεταί σοί· ἡ δὲ εἶπε πιστεύω, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τοῦ νῦν πάσι τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματός σου.

Ἐν δὲ τῷ μεταξύ, δραμῶν τὶς τῶν παίδων Διοσκορίδους, ἀπήγγειλεν αὐτῶ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Ὁ δὲ τῷ ἀπροσδοκήτῳ τῆς συμφορᾶς, οἷα ρομφαῖα πληγεῖς, παραυτίκα πεσῶν ἐξέψυξεν. Ὁ δὲ Ἰωάννης, μαθῶν τοῦτο, ἐλθῶν ἤγειρε καὶ αὐτόν, καὶ πάντας αὐτοὺς πιστεύσαντας, ἐβάπτισε πολλοὶ δὲ καὶ τῶν λοιπῶν Ἐφεσίων ἐκ τούτου τὴ πίστει προσέθεντο.

Ερμηνεία

ΟΤΑΝ ο Απόστολος Ιωάννης διεσώθη από εκείνο το φοβερόν ναυάγιον[(*)], και μετα σαράντα ημέρας τον έβγαλεν η θάλασσα κοντά εις την Έφεσον, ευρηκε και εμένα, τον Πρόχορον, να στέκομαι εις την παραλίαν, όπως ακριβώς μου το είχε μηνύσει πριν από το ναυάγιον. Αφού λοιπόν με ενηγκαλίσθη και ηυχαρίστησε τον Θεόν, κατόπιν με επήρε μαζί του από κοινού δε εισήλθομεν εις την Έφεσον και εκαθίσαμεν κοντά εις ένα τόπον, ο οποίος ελέγετο τόπος της Αρτέμιδος. Εκεί υπήρχε και το λουτρόν ενός Διοσκορίδου, άρχοντος της πόλεως.

Τότε μου είπεν ο Ιωάννης παιδί μου Πρόχορε, ας μη μάθη κανείς από τους κατοίκους της πόλεως ποίοι είμεθα και διά ποίαν αιτίαν ήλθομεν εδώ, μέχρις ότου ο Κύριος φανερώση εις ημάς το θέλημά του και αποκτήσωμεν την εν Θεώ παρρησίαν.

(*) Μετά την Ανάληψιν του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, συναχθέντες οι θείοι Απόστολοι έβαλον κλήρους περί του τόπου εις ον θα επορεύετο έκαστος να κηρύξη το Ευαγγέλιον του Χριστού. Εις τον Ιωάννην έλαχεν ο κλήρος της 'Ασίας επειδή όμως βαρέως εδέχθη τούτο, κατά παραχώρησιν Θεού ταξιδεύων πρός την Ασίαν έναυάγησε και το μέν πλοίον κατεποντίσθη, οι επιβάται όμως μεταξύ των οποίων και ο μαθητής του Αγίου Απόστολος Πρόχορος διεσώθησαν χάριτι θεία εκβληθέντες υπό των κυμάτων εις την ξηράν. Εξ όλων των ναυαγών μόνος και θείος Ιωάννης έταλαιπωρήθη επί πολύ παραμείνας εν τη θαλάσση δερόμενος υπό των κυμάτων επί τεσσαράκοντα ήμερονύκτια.

Τα περί του ναυαγίου τούτου καθώς και τα εν συνεχεία ενταύθα αναφερόμενα περί Ρωμάνας κ.λπ. βλεπέτωσαν οι επιθυμούντες κατά πλάτος εις τας Περιόδους του Αγίου ενδόξου Αποστόλου και Ευαγγελιστού Ιωάννου μεταφρασμένας παρ' ημών εν τώ ημετέρω «Μεγάλο Συναξαριστή της Ορθοδόξου Εκκλησίας» Τόμος Θ' σελ. 556-623.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Β΄ (Ταπείνωση: Να αγαπούμε την εξουδένωση)

Ενώ έλεγεν ο Απόστολος ακόμη αυτά, παρουσιάσθη η Ρωμάνα, ένα αναιδέστατον γύναιον, δούλη του Διοσκορίδου, η οποία έφρόντιζε διά το λουτρόν. Αυτήν την γυναίκα την απέφευγαν όλοι διά την υπερβολικήν σκληρότητά της. Καθώς λοιπόν εφρόντιζε διά το λουτρόν μάς είδεν αμέσως λοιπόν έσκέφθη, συμπεραίνουσα από την πτωχικήν εμφάνισίν μας, ότι είχομεν ανάγκην και από το ψωμί και ότι, εξ αιτίας της πτωχείας μας, θα είμεθα χρήσιμοι διά την υπηρεσίας του λουτρού, χωρίς να έχωμεν αξιώσεις διά μεγάλους μισθούς δι' αυτό και λέγει εις τον Ιωάννην:

- Ανθρωπε, από πού είσθε; ποία είναι η θρησκεία σας; Ο Απόστολος Ιωάννης απήντησεν:

– Είμεθα ξένοι Ιουδαίοι κατά την καταγωγήν, με την χάριν του Θεού Χριστιανοί, οι οποίοι μόλις προ ολίγου διεσώθημεν από ναυάγιον.

Η Ρωμάνα προσέθεσε:

- Θέλεις να μου ανάβης σύ το λουτρόν και ο σύντροφός σου να ασχολήται εις το εσωτερικόν έργον του λουτρού;

Ο Απόστολος Ιωάννης εδέχθη την πρότασιν και συνεφώνησε.

Αμέσως λοιπόν μάς ώδήγησεν εις το λουτρόν και μάς έτακτοποίησεν εις διάφορα έργα. Μας έδιδε δε καθημερινώς, διά την τροφήν μας, τρεις λίτρας άρτου και τέσσαρας οβολούς[(*)]. Κατά την τετάρτην ημέραν της παραμονής μας εκεί ο Ιωάννης, από κάποιαν αδεξιότητα εις το άναμμα της εστίας, δεν κατόρθωσε να θερμάνη το λουτρόν όσον εχρειάζετο.

Μόλις ήλθεν η Ρωμάνα και το αντελήφθη, εκτύπησεν αναιδέστατα τον Ιωάννην, με τα ίδια της τα χέρια, και αφού τον έρριψε κατά γης, τον ύβριζε με υστερικές φωνάς:

-Έλεεινέ, ερημοσπίτη, -του έλεγεν– εξόριστε, που δεν είσαι ικανός να κάνης τίποτε, διατί ανέλαβες την φροντίδα ενός τέτοιου έργου; Είσαι, όπως φαίνεται, απατεών: εγώ θα φανερώσω τα τεχνάσματά σου. Εις την Ρωμάναν δουλεύεις, η οποία είναι ονομαστή μέχρι της Ρώμης. Απ' εδώ και πέρα θα είσαι δούλος μου. Μη σου περάση από τον νούν, ότι ήμπορείς να ξεφύγης από τα χέρια της κυρίας σου· διότι πολύ

(*) Η λίτρα ήτο μέτρον βάρους της ρωμαϊκής εποχής και ισοδυναμούσε πρός 320 σημερινά γραμμάρια περίπου. Ο οβολός ήτο το 1/6 της αρχαίας δραχμής και είχεν αξίαν ίσης με ένα και ήμισυ σημερινών γραμμάριον αργύρου (ασήμι). Ητο δηλαδή ο οβολός το μικρότερον εις άξίαν από τα αρχαία νομίσματα.

εύκολα της είναι δυνατόν να σε ξαναπιάση, αν τολμήσης ένα τέτοιο πράγμα, και να σε αποτελειώση κακήν κακώς. Αλλαξε λοιπόν την κακήν γνώμην σου και όπως έχεις τον νούν σου εις το φαγητόν, έτσι να προσέχης και την δουλειά σου, πρίν θανατωθής άσπλάγχνως.

Ο Ιωάννης με καλωσύνην της απήντησε:

- Κυρία, τώρα, προ ολίγου ακόμη, ήρχισα την εργασίαν αυτήν, την οποίαν δεν εγνώριζα προηγουμένως ο χρόνος όμως, που πλουτίζει τον άνθρωπον με πείραν, ασφαλώς θα με καταστήση χρήσιμον και δι' αυτήν την εργασίαν.

Υστερα από αυτά ανεχώρησε το γύναιον. Εμένα όμως με κατέλαβε πολύ βαρεία στενοχωρία δι' όσα συνέβησαν με τόσην σκληρότητα εις τον Ιωάννην και τόσα πολλά, ενώ ακόμη δεν είχαν περάσει ούτε τέσσαρες ημέραι από τότε που έφθάσαμεν εις εκείνον τον τόπον.

Μόλις ο Απόστολος Ιωάννης αντελήφθη, με το πνευματικόν χάρισμά του, τας σκέψεις μου, μου είπε:

– Παιδί μου Πρόχορε, γνωρίζεις είς ποίον ναυάγιον είχομεν περιπέσει, επειδή εδίστασεν ο λογισμός μου, όταν έκληρώθη εις εμέ η Ασία. Οχι μονάχα δε ημείς, αλλά και οι άλλοι επιβάται του πλοίου, οι οποίοι δεν έπταιον καθόλου, υπέστησαν τας συνεπείας της καταδίκης μου, με το να ναυαγήσουν και εκείνοι, έστω και άν, τελικώς, διεσώθησαν από την πρόνοιαν του Θεού και ότι έταλαιπωρούμην σαράντα ημέρας, εις την θάλασσαν δια να μάθω ότι πρέπει να πείθωμαι εις τον Θεόν και όχι εις τους ανθρωπίνους λογισμούς, έως ότου ο Θεός από ευσπλαγχνίαν Του με έβγαλεν εις την ξηράν. 'Αφού λοιπόν τα γνωρίζεις αυτά, δεν πρέπει να στενοχωρήσαι, αλλά να ευχαριστής τον Θεόν διά τους πειρασμούς και ούτε καν να θεωρης πειρασμόν τας ψυχρας απειλές μιάς γυναικούλας. Πήγαινε λοιπόν εις την εργασίας, που ανέλαβες και να την εκτελής με περισσήν φροντίδα. Διότι ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός, που είναι ο δημιουργός όλων, όταν έγινε δι' ημάς πρότυπον και οδηγός διά την τελειότητα, δεικνύων εις ημάς το κέρδος της υπομονής, είπε: «με την υπομονήν θα κερδίσετε τας ψυχάς σας» (Λουκ. κα΄, 19).

Αφού με τα λόγια αυτά απεδίωξεν από την ψυχήν μου την λύπην, μου έδωσε θάρρος. Την άλλην λοιπόν ημέραν ήλθεν η Ρωμάνα και λέγει εις τον Ιωάννην· πολλά ήκουσα να λέγουν πάλιν εναντίον σου, ότι δεν προσέχεις εις την εργασίας σου και ότι χωρίς όρεξιν την εκτελείς, διά να σε απολύσω: ανώφελα όμως σκέπτεσαι αυτά και

κακόν του κεφαλιού σου κάμνεις· διότι αν πραγματικά διαπιστώσω ότι αυτά είναι αληθινά, δεν θα σου αφήσω ούτε ένα από τα μέλη σου χρήσιμον, αλλά θα σου τα συντρίψω όλα.

Εις αυτά δεν αντιμίλησε καθόλου και Ιωάννης: η δε Ρωμάνα, θεωρήσασα ως δειλίαν και βλακείαν την πραότητα και ηρεμίαν του Ιωάννου, του συμπεριεφέρετο ακόμη αυθαδέστερον, φοβερίζουσα και λέγουσα· δεν είσαι δούλος μου, μοχθηρέ; Τί λέγεις; Δεν αποδέχεσαι την τύχην σου; Μίλησε· απάντησέ μου. Ναι, απήντησε ο Ιωάννης είμεθα δούλοι σου και εγώ και ο σύντροφός μου ο Πρόχορος.

Στηριζόμενη τότε εκείνη είς τα λόγια αυτά, αμέσως επροχώρησεν εναντίον της ελευθερίας μας. Έπεσκέφθη, χωρίς αναβολήν, κάποιον δικολάβον και του εξέθεσε το πονηρόν σχέδιόν της, λέγουσα: Δύο δούλοι, τους οποίους έκληρονόμησα από τους γονείς μου, είχαν αποδράσει επί πολλά έτη, μαζί με αυτούς, με την πάροδον του χρόνου, έχασα και τα έγγραφα της ιδιοκτησίας. Τώρα όμως επέστρεψαν κοντά μου και όμολογούν ότι είναι δούλοι μου: ήμπορώ λοιπόν να κάνω νέα έγγραφα αγοράς και ιδιοκτησίας; Είς αυτά ο δικολάβος της απήντησεν: Αν όμολογήσουν ενώπιον μαρτύρων ότι είναι δούλοι σου εκ προγόνων, τότε ήμπορείς να το κάνης αυτό.

Μόλις αντελήφθη ο Ιωάννης, διά του πνευματικού χαρίσματος, αυτά, μου είπε: Τέκνον μου Πρόχορε, να ξέρης ότι αυτό το γύναιον θα ζητήση, εντός ολίγου, από ημάς γραπτην ομολογίαν, επειδή θέλει να επικυρώση, με μάρτυρας, την πονηρίαν της να είμεθα δούλοι της. Πρόσεξε λοιπόν να μη δοκιμάσης λύπην εις την καρδίαν σου εξ αιτίας αυτου, αλλά μάλλον να χαίρης· διότι με αυτήν την δοκιμασίαν μας θα δοξασθή ο Θεός και γρήγορα θα φανερώση ποίοι είμεθα.

Ένα ακόμη έλεγεν αυτά ο Ιωάννης, ιδού και παρουσιάζεται η Ρωμάνα και αρπάζουσα από το χέρι τον Ιωάννην, ήρχισε να τον κτυπά εις το πρόσωπον και να του λέγη: διατί, δούλε κακέ, όταν εισέρχεται η κυρία σου δεν την υποδέχεσαι και δεν την προσκυνείς; Είσαι δουλος της Ρωμάνας. Και αμέσως τον ηρώτα απειλητικά δεν είσθε δούλοι μου; Ο Ιωάννης της απήντησε και μίαν και δύο φοράς σου είπα, ότι είμεθα δούλοι. Και τίνος δούλοι, μοχθηρές ήρώτησε πάλιν. Αυτού εις την εργασίας του οποίου δουλεύομεν, απήντησεν εκείνος. Σωστά, είπε συμπερασματικά η Ρωμάνα, αφού η εργασία είναι ιδική μου και σεις είσθε δούλοι μου. Και ο Ιωάννης πάλιν και αγράφως και γραπτώς ομολογούμεν ότι είμεθα δούλοι. Γραπτώς θέλω, λέγει εκείνη, ενώπιον μαρτύρων. Αν θέλης, απήντησεν ο Ιωάννης, μη καθυστερής, αλλά κάνε όπως νομίζεις.

Τότε, αφού μάς επήρε, μάς έφερε κάπου κοντά εις το ιερόν της 'Αρτέμιδος, εις ένα δημόσιον τόπον και ενώπιον μαρτύρων μάς υπεχρέωσε να ομολογήσωμεν γραπτώς ότι είμεθα δούλοι της. Ύστερα ωδήγησε πάλιν τον καθένα εις την εργασίας του λουτρού, την οποίαν μάς είχεν ήδη αναθέσει. Μέσα εις αυτό το λουτρόν έκατοικούσεν από την αρχήν κάποιος δαίμων, ο οποίος τρείς φορές τον χρόνον εκαιροφυλακτούσε και έπνιγεν εκείνους που εισήρχοντο να λουσθούν, χωρίς προφύλαξιν.

Ο Δόμνος, λοιπόν, ο υιός του Διοσκορίδη, φροντίζων διά την σωματικής του ωραιότητα, εισήλθε μόνος εις το λουτρόν, περασμένα μεσάνυκτα, διά να λουσθή ο δαίμων τότε ώρμησεν εξαφνικά εναντίον του και τον έπνιξεν. "Όταν εισήλθον εις το λουτρόν οι υπηρέται του και τον εύρον νεκρόν, εξήλθον κλαίοντες και λέγοντες· αλλοίμονόν μας, διότι απέθανεν ο κύριός μας: τι θα κάμωμεν τώρα; Μόλις ήκουσεν αυτό το πράγμα η Ρωμάνα, αφού κατεξέσχισε τον κεφαλόδεσμόν της, έτραβούσε τα μαλλιά της, έκλαιε και εβόα με θρήνους: Αλλοίμονον εις εμέ, τι να είπω ή τι να αποκριθώ εις τον κύριόν μου τον Διοσκορίδης, όταν θα το μάθη; Δεν υπάρχει παρηγορία δι' αυτήν την συμφοράν. Ίσως μάλιστα και να αποθάνη, διότι δεν θα αντέξη το βάρος της θλιβεράς ειδήσεως. Διότι ο κύριός μου ο Δόμνος ήτο μοναχογυιός. Μεγάλη Αρτεμις των Έφεσίων, βοήθησέ μας.

Λέγουσα αυτά και άλλα περισσότερα, κατεξέσχιζε τας σάρκας της και εκτύπα το πρόσωπόν της. Ο Ιωάννης, εξερχόμενος από εκεί που είργάζετο, μού λέγει: Τέκνον Πρόχορε, τι συμβαίνει; Τι έχει πάθει αυτή η γυναίκα; Μόλις η Ρωμάνα μάς είδε να συνομιλούμεν, έτρεξε και ήρπασε σφικτά τον Ιωάννην λέγουσα: μάγε, ευρέθησαν τα μάγια που έκανες διότι από την ημέραν που ήλθες εδώ μέσα και η θεά μας μάς εγκατέλειψε: ή λοιπόν ανάστησε τον υιόν του κυρίου μου, ή την ιδίαν αυτήν στιγμήν χωρίζω την ψυχήν από το σώμα σου. Ο Ιωάννης της είπε: κυρία, εξήγησέ μου, τι είναι εκείνο, που σου προξενεί λύπην; Εκείνη τότε, κυριευμένη από ασυγκράτητον θυμόν, σηκώνει το χέρι και κτυπά τον Ιωάννην λέγουσα· πονηρε δούλε, εξόριστε διά την πονηρίαν σου, ολόκληρος ή "Εφεσος έμαθεν ήδη αυτό που έγινε και συ έρωτάς, ως να μη γνωρίζης τίποτε; Ο υιός του κυρίου μου Διοσκορίδη απέθανε μέσα εις το λουτρόν.

Μόλις ήκουσεν αυτά ο Ιωάννης, μού εφάνη κάπως χαρούμενος. Και αφού απεσύρθη εις προσευχήν χωρίς να τον αντιληφθή κανείς, είσήλθεν εις το λουτρόν. 'Αμέσως εξεδίωξε τον ακάθαρτον δαίμονα από εκεί και επαναφέρει την ψυχήν του παιδιού είς το νεκρόν σώμα. Και αφού το επήρεν από το χέρι, το ωδήγησεν έξω και

είπε προς την Ρωμάναν πάρε ζωντανόν τον υιόν του κυρίου σου και μη στενοχωρείσαι. Οταν η Ρωμάνα είδεν αυτό το γεγονός, έμεινε κατάπληκτος και αφού έπεσεν εις τους πόδας του Ιωάννου, τον παρεκάλει να την συγχωρήση δι' όσα κακά του είχε κάμει. Εκείνος τότε της απήντησε: γυναίκα, να πιστεύσης εις τον Κύριον ημών Ιησούν Χριστόν, του Οποίου είμαι μαθητής και απόστολος και όλα αυτά θα σου συγχωρηθούν. Εκείνη του είπε: πιστεύω, άνθρωπε του Θεού, από τώρα εις όλα όσα εξέρχονται από το στόμα σου.

Εν τω μεταξύ έτρεξε κάποιος υπηρέτης του Διοσκορίδου και του ανήγγειλε τον θάνατον του υιού του. Ο Διοσκορίδης, από την απροσδόκητον συμφοράν, ώς να τον εκτύπησε ρομφαία, έπεσεν αμέσως κάτω και εξεψύχησεν. Όταν έμαθεν αυτό το πράγμα ο Ιωάννης ήλθε και ανέστησε και αυτόν όλους δε αυτούς, που επίστευσαν, τους εβάπτισε. Πολλοι δε και από τους άλλους κατοίκους της Εφέσου, εξ αιτίας του γεγονότος αυτού, ήσπάσθησαν την Χριστιανικής πίστιν και προσετέθησαν εις την Εκκλησίαν.

ΣΤ'. Εν τω Γεροντικώ

ΑΠΗΛΘΟΝ ποτὲ τινὲς πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἀγάθωνα ἤκουσαν γὰρ ὅτι μεγάλην ἔχει διάκρισιν· καὶ θέλοντες δοκιμᾶσαι αὐτὸν εἰ ὀργίζεται, λέγουσιν αὐτῷ σὺ εἰ 'Ἀγάθων; ἀκούομεν περί σου ὅτι πόρνος εἰ καὶ ὑπερήφανος καὶ δὲ εἶπε ναί, οὕτως ἔχει. Λέγουσι πάλιν αὐτῷ' σὺ εἰ 'Ἀγάθων καὶ φλύαρος καὶ κατάλαλος; ὁ δὲ εἶπεν: ἐγὼ εἴμι" οἱ δὲ πάλιν σὺ εἰ 'Ἀγάθων ὁ αἱρετικός; καὶ ἀπεκρίθη ὁ ὐ καὶ εἴμι αἱρετικός. Καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν λέγοντες· εἶπε ἡμίν, διατὶ τοσαύτα εἴπομεν σοὶ καὶ κατεδέξω, τοῦτον δὲ τὸν λόγον οὐκ ἐβάστασας; Λέγει αὐτοὺς τὰ πρῶτα ἐμαυτῷ ἐπιγράφω" ὄφελος γὰρ ἔστι τὴ ψυχή μου τὸ δὲ αἱρετικός, χωρισμὸς ἐστιν ἀπὸ Θεοῦ. Οἱ δὲ ἀκούσαντες τὴν διάκρισιν αὐτοῦ ἐθαύμασαν καὶ ἀπῆλθον οἰκοδομηθέντες.

2. Εἶπε γέρων: ὁ ἐπαίνων Μοναχόν, παραδιδωσιν αὐτὸν τῷ σατανᾷ.

3. Ἔλεγον οἱ γέροντες, ὅτι ἐδόθη ποτὲ εἰς σκήτιν πρὸς ὀλίγον ἰσχάδια καὶ ὡς εὐτελῆ ὄντα, οὐκ ἀπέστειλαν τὸ 'Ἀββᾶ Ἀρσενίω, ἵνα μὴ ὕβριν πάθη καὶ δὲ γέρων ἀκούσας οὐκ ἦλθεν εἰς τὴν σύναξιν λέγων" ἄφωρισατε μοί του μὴ δοῦναι τὴν εὐλογίαν, ἣν ἐπεμψεν ὁ Θεὸς τοὺς ἀδελφούς, ἣν οὐκ ἤμην ἄξιος λαβεῖν. Καὶ ἀκούσαντες πάντες ὤφεληθησαν εἰς τὴν ταπείνωσιν τοῦ γέροντος καὶ ἀπελθῶν καὶ πρεσβύτερος, ἀπήνεγκεν αὐτῷ τὰ ἰσχάδια, καὶ ἤνεγκεν αὐτὸν εἰς τὴν σύναξιν μετὰ χαρᾶς.

4. Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀμμωνᾶ, ὅτι τινὲς ἦλθον δικασθῆναι παρ' αὐτῷ ὁ δὲ γέρων ἔμωροποιει. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ τὶς ἔστη πλησίον αὐτοῦ καὶ εἶπεν οὗτος καὶ γέρων σαλὸς ἐστιν. "Ἤκουσεν οὖν αὐτῆς ὁ γέρων καὶ φωνήσας αὐτὴν λέγει: πόσους κόπους ἐκοπίασα ἐν τῇ ἐρήμῳ ἕνα κτήσωμαι τὴν σαλότητα ταύτης καὶ διὰ σὲ ἔχω ἀπολέσαι αὐτὴν σήμερον; οὐχί.

5. Ἐγένετο πότε συνέδριον εἰς τὰ κελλία περὶ πράγματος, καὶ ἐλάλησεν ὁ Ἀββᾶς Εὐάγριος. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ πρεσβύτερος οἴδαμεν, Ἀββᾶ, ὅτι εἰ ἦς εἰς τὴν χώραν σου ἴσως καὶ Ἐπίσκοπος καὶ κεφαλὴ πολλῶν εἶχες εἶναι νῦν δὲ ὡς ξένος καθέζη ὧδε. Ὁ δὲ κατανυγεῖς οὐκ ἐταράχθη, ἀλλὰ κινήσας τὴν κεφαλὴν λέγει αὐτῷ ἀληθῶς ἐστι, Πάτερ πλὴν ἅπαξ ἐλάλησα, ἐπὶ δὲ τῷ δευτέρῳ οὗ προσθήσω.

6. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης, ὅτι ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ ἔστιν ἡ ταπείνωσις καὶ οἱ Πατέρες ἡμῶν, διὰ πολλῶν ὕβρεων, χαίροντες εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν τοῦ θεοῦ.

7. Ὁ αὐτὸς εἶπε τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰ καὶ πάνυ εὐτελεῖς ἐσμεν ἐνώπιόν των ἀνθρώπων, ἀλλὰ χαρῶμεν ἐν τούτῳ, ὅπως τιμηθῶμεν ἐνώπιόν του Θεοῦ. Οὗτος ζέων ἦν ἀεὶ τῷ πνεύματι. Παραβαλῶν οὖν τὶς αὐτῷ, ἐπήνεσεν αὐτοῦ το ἔργον (ἦν δὲ ἐργαζόμενος τὴν σειρὰν) καὶ ἐσιώπησε πάλιν ἐκεῖνος ἐκίνησεν αὐτῷ λόγον ἐπαινῶν τὸ ἔργον καὶ πάλιν οὗτος ἐσιώπα. Ὡς δὲ καὶ τρίτον ἐκεῖνος ἐπήνεσε, λέγει αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης ἀφ' οὐ εἰσῆλθες ἐνταύθα, ἔβαλες τὸν Θεὸν ἀπ' ἐμοῦ.

8. Ὁ αὐτὸς ἐκάθητο πότε ἐν τῇ σκήτει καὶ οἱ ἀδελφοὶ κύκλω αὐτοῦ, ἔρωτωντες τοὺς λογισμοὺς ἑαυτῶν καὶ λέγει αὐτῷ εἷς των γερόντων" Ἰωάννη, ὡς πόρνη καλλωπίζουσα ἑαυτὴν οὕτως εἰ, ἥτις πληθύνει τοὺς ἐραστὲς αὐτῆς. Καὶ περιπτυξάμενος αὐτὸς ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης λέγει: ἀλήθειαν λέγεις, Πάτερ. Καὶ μετὰ τοῦτο ἠρώτησεν αὐτὸν τὶς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ λέγων" ἄρα οὐ ταράσσῃ ἔνδον, Ἀ6βά; καὶ λέγει οὐχί, ἀλλ' ὡς εἰμὶ ἔξωθεν, οὕτω καὶ ἔσωθεν.

9. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἰάκωβος, ὅτι καὶ ἐπαινούμενος λογιζέσθω τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ καὶ ἐννοείτω ὅτι οὐκ ἔστιν ἄξιος των λεγομένων, καὶ οὐ τοσούτον ἐκ τῶν ἐπαίνων βλαβήσεται.

10. "Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου, ὅτι εἰ προσήρχετο τὶς αὐτῷ ἀδελφὸς ὡς ἁγίω γέροντα καὶ μεγάλη μετὰ φόβου, οὐδὲν ἐλάλει αὐτό. Εἰ δὲ ἔλεγε τὶς τῶν ἀδελφῶν αὐτῷ, ὡς ἐξουθενῶν αὐτὸν Ἀββᾶ, ἄρα ὅταν ἦς καμηλίτης καὶ ἔκλεπτες νίτρος καὶ ἐπώλεις αὐτό, οὐκ ἔδερόν σε οἱ τηρηται; Εἰ ταῦτα τὶς ἔλεγες αὐτῷ, ἐλάλει αὐτὴ μετὰ χαρᾶς εἰ τί ἂν ὑπ' αὐτοῦ ἤρωτηθη.

11. "Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μωϋσέως, ὅτι ἐγένετο κληρικὸς καὶ ἐπέθηκαν αὐτὴ τὴν ἐπωμίδα καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἰδοὺ γέγονας ὁλόλευκος, 'Ἀββᾶ Μωϋσῆς ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη ἄρα τὰ ἔξω κείρει ὁ Πάπας ἢ καὶ τὰ ἔσω; Θέλων δὲ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος δοκιμᾶσαι αὐτόν, λέγει τοὺς κληρικοὺς ὅταν εἰσέρχεται ὁ 'Ἀββᾶς Μωϋσῆς εἰς τὸ ἱερατεῖον, διώξατε αὐτὸν καὶ ἀκολουθήσατε αὐτῷ, ἵνα ἀκούσητε τί λέγει. Εἰσῆλθεν οὖν ὁ γέρων καὶ ἐπετίμησαν αὐτῷ καὶ ἐδίωξαν λέγοντες καὶ πάγε ἔξω αἰθίοψ ὁ δὲ ἐξερχόμενος ἔλεγεν ἑαυτῷ καλῶς σου ἐποίησαν, σποδόδερμε μελανὲ μὴ ὢν ἄνθρωπος, τί ἔρχη μετὰ ἀνθρώπων;

12. Εἶπε γέρων καὶ πλέον τῆς ἀξίας τιμώμενος, πολλὰ ζημιούται καὶ δὲ μηδὲ ὅλως τιμώμενος ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἄνωθεν δοξασθήσεται.

13. Ἠρώτησεν ἀδελφὸς γέροντα λέγων" εἶπε μοὶ πρᾶγμα, ἵνα τηρήσω καὶ ζήσω δὶ' αὐτοὺς καὶ εἶπεν ὁ γέρων: ἐὰν δυνηθῆς ὑβρισθῆναι καὶ βαστᾶσαι, μέγα ἐστι τοῦτο ὑπὲρ πάσας τὰς ἀρετᾶς.

14. Εἶπε γέρων οὐχ ὁ ἑαυτὸν εὐτελίζων οὕτως ἐστὶ ταπεινόφρων, ἀλλ' ὁ μετὰ χαρᾶς τὰς παρὰ τοῦ πλησίον ὕβρεις καὶ ἀτιμίας καταδεχόμενος.

15. Εἶπε πάλιν ἐὰν ἐπαινέση σὲ ἄνθρωπος εἰς πρόσωπόν σου, ἐννόησον εὐθὺς τὰς ἁμαρτίας σου καὶ παρακάλεσον αὐτὸν λέγων· διὰ τὸν Κύριον, ἀδελφέ, παύσαι ἐπαινῶν μέ, ὅτι ταλαίπωρος εἴμι καὶ οὐ βαστάζω. Εἰ δὲ ὁ ἔπαινών σε μέγας ἄνθρωπος ἔστιν, εὔξαι τῷ Θεῷ ἐν τῇ καρδίᾳ σου λέγων· Κύριε, σκέπασον μὲ ἐκ τοῦ ἐπαίνου καὶ ψόγου τῶν ἀνθρώπων.

16. Καθημένου ποτὲ τοῦ 'Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ ἔμπροσθέν της Ἐκκλησίας ἔκυκλωσαν αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἐξήταζον αὐτὸ τοὺς λογισμοὺς αὐτῶν. Ἰδὼν δὲ τὶς τῶν γερόντων καὶ πολεμηθεῖς εἰς φθόνον, λέγει αὐτὸ τὸ βαυκάλιόν σου, Ἰωάννη, φαρμάκου γέμει. 'Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης οὕτως ἐστίν, 'Ἀββᾶ, καὶ τοῦτο εἶπας, ὅτι τὰ ἔξω βλέπεις μόνον εἰ δὲ ἔβλεπες τὰ ἔσω, τί εἶχες εἰπεῖν;

17. Γέγονε πότε συνέδριον ἐν τῇ σκήτει καὶ θέλοντες οἱ Πατέρες δοκιμᾶσαι τὸν 'Ἀββᾶς Μωϋσήν, ἐξουδένωσαν αὐτὸν λέγοντες τί καὶ ὁ αἰθίοψ οὗτος ἔρχεται εἰς τὸ μέσον ἡμῶν; ὁ δὲ ἀκούσας ἐσιώπησε. Μετὰ δὲ τὸ ἀπολυθῆναι αὐτούς, λέγουσιν αὐτῷ Ἀββᾶ, ἄρτι οὐκ ἐταράχθης; ὁ δέ, ἐταράχθην, φησίν, ἀλλ' οὐκ ἐλάλησα.

18. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμήν: πᾶς κόπος ὃς ἐὰν ἐπέλθη σοί, ἡ νίκη αὐτοῦ ἐστι τὸ σιωπᾶν.

19. Ἔλεγον περὶ τινὸς γέροντος, ὅτι ὅσο ἐὰν τὶς αὐτὸν ὕβριζεν ἡ ἔδοκει παροξύνειν, τοσούτω μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρὸς ἐκεῖνον ἔτρεχε λέγων, ὅτι οἱ τοιούτου αἴτιοι

κατορθωμάτων γίνονται τοὺς προσέχουσιν οἱ δὲ μακαρίζοντες πλανώσει καὶ ταράσσουσι τὴν ψυχὴν γέγραπται γὰρ «οἱ μακαρίζοντες ὑμᾶς, πλαγῶσιν ὑμᾶς».

Ερμηνεία

ΕΠΕΣΚΕΦΘΗΣΑΝ, κάποτε, μερικοί αδελφοί τον Αββάν Αγάθωνα, διότι επληροφορήθησαν ότι έχει μεγάλης διάκρισιν. Και θέλοντες να τον δοκιμάσουν αν οργίζεται, του λέγουν: συ είσαι ο Αγάθων; ακούομεν δι' εσέ ότι είσαι πόρνος και υπερήφανος. Εκείνος απήντησε: ναι, έτσι είναι. Του λέγουν, πάλιν σύ είσαι ο 'Αγάθων, ο φλύαρος και φιλοκατήγορος; Εγώ είμαι, επανέλαβεν εκείνος. Οι επισκέπται έκ τρίτου τού λέγουν: συ είσαι ο Αγάθων, ο αιρετικός; Είς αυτό εκείνος απήντησε: δεν είμαι αιρετικός. Μετά από αυτήν την απάντησιν, τον παρεκάλεσαν να τους εξηγήση: διατί, όταν σου είπαμεν τόσα πράγματα, τα παρεδέχθης, ενώ την κατηγορίαν ότι είσαι αιρετικός δεν την άντεξες; Και ο 'Αββάς τους είπε: τα πρώτα τα παραδέχομαι, διότι είναι όφελος για την ψυχήν μου την κατηγορίαν όμως ότι είμαι αιρετικός όχι, διότι η αίρεσις είναι χωρισμός από τον Θεόν. Οι επισκέπται μόλις ήκουσαν την απάντησιν αυτήν εθαύμασαν διά την διάκρισιν του Αββά και ανεχώρησαν ωφεληθέντες ψυχικώς.

2. Είπεν ένας Γέρων: αυτός, που επαινεί Μοναχόν, τον παραδίδει εις τον Σατανάν.

3. Διηγούντο οι Γέροντες, ότι κάποτε έδωσαν εις την σκήτιν ολίγα ξηρά σύκα και επειδή δεν ήσαν καλής ποιότητος, δεν έστειλαν απ' αυτά εις τον Αββάν Αρσένιον, διά να μη τον προσβάλουν. Οταν το επληροφορήθη αυτό ο Γέρων Αρσένιος, δεν προσήλθεν εις την σύναξιν, λέγων με απεκόψατε από την αδελφότητα με το να μη μου δώσετε την ευλογίαν, που έστειλεν ο Θεός εις τους αδελφούς και την οποίαν δεν ήμουν άξιος να πάρω. Όλοι όσοι ήκουσαν αυτά ωφελήθησαν από την ταπείνωσιν του Γέροντος. Αμέσως δε τότε επήγεν ο ιερεύς της σκήτης και του προσέφερε τα σύκα και με μεγάλην χαράν τον επανέφερεν εις την σύναξιν.

4. Διά τον Αββάν Αμμωναν διηγούντο, ότι κάποιοι ήλθον προς αυτόν, διά να τους δικάση. Ο Γέροντας όμως έκαμνεν ανοησίας (προσποιούμενος τον μωρόν). Μία γυναίκα εστάθη πλησίον του και είπεν αυτός ο Γέροντας είναι ανόητος. Όταν λοιπόν την ήκουσεν ο Γέρων, την εκάλεσε κοντά του και της λέγει: πόσους κόπους κατέβαλα εις αυτήν εδώ την ερημίαν διά να αποκτήσω αυτήν την μωρίαν και τώρα, εξ αιτίας σου, σήμερα θα την χάσω; Όχι.

5. Κάποτε έγινε σύναξις εις τα κελλία διά μίαν υπόθεσιν. Κατ' αυτήν ωμίλησε και ο Αββάς Ευάγριος. Του λέγει λοιπόν ο Πρεσβύτερος: Αββά, γνωρίζομεν, ότι αν ήσουν εις την πατρίδα σου, ίσως θα είχες γίνει επίσκοπος και αρχηγός πολλών τώρα όμως ως ξένος κάθεσαι εδώ. Ο Αββάς ένοιωσε συγκίνησιν από αυτά, χωρίς να ταραχθή, κινών όμως την κεφαλήν του είπε: Πράγματι έτσι είναι, Πάτερ μίαν φοραν ελάλησα, δευτέραν φοράν δεν θα ομιλήσω.

6. Ο Αββάς Ιωάννης είπεν, ότι η πύλη του ουρανού είναι η ταπείνωσις και οι Πατέρες μας εισήλθον εις την πόλιν του Θεού, αφού έδοκίμασαν πολλές περιφρονήσεις.

7. Ο ίδιος είπεν εις τον αδελφός του αν και είμεθα πάρα πολύ ασήμαντοι ενώπιον των ανθρώπων, ας χαίρωμεν δι' αυτό, διά να μάς τιμήση ο Θεός. Αυτός ήτο πάντοτε θερμός κατά το πνεύμα. Κάποτε λοιπόν κάποιος που τον έπεσκέφθη, τον επήνεσε για το έργόχειρόν του (ήσχολείτο με το πλέξιμον σχοινιών): εκείνος εσιώπησεν. Ο επισκέπτης και πάλιν επήνεσε το έργόχειρον και πάλιν εκείνος εσιώπησεν. Οταν και τρίτην φοράν τον επήνεσε, του λέγει ο Αββάς Ιωάννης από την στιγμήν που εισήλθες εδώ, απεμάκρυνες από κοντά μου τον Θεόν.

8. Ο ίδιος εκάθητο κάποτε εις την σκήτην και οι αδελφοί τον είχον περικυκλώσει εξομολογούμενοι τους λογισμούς των. Κάποιος από τους Γέροντας του λέγει: Ιωάννη, όπως την πόρνην, που καλλωπίζεται, διά να αυξήση τους εραστές της, έτσι είσαι. Αφού τον ενηγκαλίσθη και Αββάς Ιωάννης του λέγει: Αληθινά λέγεις, Πάτερ. Μετά το γεγονός αυτό τον ήρώτησε κάποιος μαθητής του άραγε δεν ταράσσεσαι μέσα σου, Αββάς και εκείνος απήντησεν· όχι, αλλά όπως φαίνομαι εξωτερικώς, έτσι είμαι και εσωτερικώς.

9. Ο Αββάς Ιάκωβος είπεν, ότι εκείνος, που επαινείται, ας σκέπτεται τας αμαρτίας του και ας βάζη καλά εις τον νούν του ότι δεν είναι άξιος δι' αυτά που του λέγουν, οπόταν δεν θα ζημιωθή τόσον πολύ από τους επαίνους.

10. Διά τον Αββάν Μακάριον έλεγαν ότι όταν κάποιος αδελφός τον έπεσκέπτετο, με μεγάλον σεβασμόν, ως άγιον και μεγάλον γέροντα, δεν του ομίλει καθόλου. Αν όμως κάποιος από τους αδελφούς του έλεγε, τάχα διά να τον ταπεινώση: Αββά, όταν ήσουν καμηλιέρης και έκλεβες νίτρον(*) και το επώλεις, δεν σε έδερναν οι φύλακες;

(*) Το νίτρον είναι ορυκτόν, το οποίον εις τας χώρας εκείνας ανεμίγνυον με έλαιον και κατεσκεύαζον είδος σάπωνος.

"Αν λοιπόν κανείς του ωμίλει έτσι, τότε με χαραν του απαντούσεν εις ό,τι θα τον ήρώτα.

11. Διηγούντο διά τάν Αββάν Μωϋσήν το εξής: Όταν έγινε κληρικός και του εφόρεσαν τα άμφια, του λέγει ο Αρχιεπίσκοπος να που έγινες ολόλευκος τώρα, Αββά Μωϋσή. Εκείνος τότε του απήντησεν: Αραγε ο Πάπας το εξωτερικών χειροτονεί ή και το εσωτερικόν; Θέλων ο Αρχιεπίσκοπος να τον δοκιμάση λέγει εις τους κληρικούς όταν ο Αββάς Μωϋσής εισέρχεται εις το ιερόν βήμα, να τον διώξετε και να τον παρακολουθήσετε, διά να ακούσετε τι θα είπη. Πράγματι λοιπόν, όταν εισήλθεν εις τα ιερόν, τον έμάλωσαν και τον έδιωξαν. Πήγαινε έξω –τού είπαν- αράπη. Εκείνος, καθώς εξήρχετο, έμονολόγει: καλά σού έκαμαν, αράπη, χελωνόδερμες ενώ δεν είσαι άνθρωπος, τι γυρεύεις με τους ανθρώπους;

12. Ένας Γέρων είπεν: εκείνος, τον οποίον τιμούν οι άνθρωποι περισσότερον από όσον αξίζει, ζημιώνεται εκείνος όμως, που δεν τον τιμούν καθόλου οι άνθρωποι, θα δοξασθή εις τους ουρανούς υπό του Θεού.

13. Ένας αδελφός παρεκάλεσε κάποιον Γέροντα είπε μου κάτι, να το εφαρμόσω και να επιτύχω, με αυτό, την αιώνιον ζωήν. Και ο Γέρων απήντησεν: Αν ήμπορέσης να σε υβρίσουν και να ανεχθής αυτήν την προσβολήν, αυτό είναι μεγάλο κατόρθωμα, ανώτερον από όλας τας αρετάς.

14. Ένας Γέρων είπε: ταπεινόφρων δεν είναι εκείνος, που αυτοεξευτελίζεται και ταπεινολογεί, αλλά εκείνος, που υπομένει με χαράν τους εξευτελισμούς και τας ατιμίας, που προέρχονται από τον πλησίον,

15. Ο ίδιος πάλιν είπεν· αν ένας άνθρωπος σε επαινέση κατά πρόσωπον, σκέψου αμέσως τας αμαρτίας σου και παρεκάλεσε τον να σταματήση. Δι' όνομα του Θεού –είπε του- αδελφέ, σταμάτησε να με έπαινής, διότι είμαι ταλαίπωρος και δεν αντέχω. Αν πάλιν αυτός, που σε επαινεί, είναι σημαντικόν πρόσωπον, με αξίωμα, τότε προσευχήσου μέσα από την καρδίαν σου προς τον Θεόν. Σκέπασέ με, Κύριε -να λέγης- από τον έπαινον και την κατηγορίας των ανθρώπων.

16. Έκάθητο κάποτε ο Αββάς Ιωάννης ο Κολοβός εμπρός εις την Εκκλησίας και τον περιεκύκλωσαν οι αδελφοί εξομολογούμενοι εις αυτόν τους λογισμούς των. Όταν είδεν αυτήν την σκηνήν κάποιος Γέρων, ενικήθη από τον φθόνον και του λέγει: Το κανάτι σου, Ιωάννη, είναι γεμάτον δηλητήριον. Ήρεμα ο Ιωάννης του απήντησεν: Έτσι

είναι, 'Αββά, και τούτο το είπες, διότι είδες μόνον το εξωτερικόν· αν έβλεπες και το εσωτερικόν και τι δεν θα ήμπορούσες να είπης.

17. Κάποτε έγινε σύναξις εις την σκήτην. Και οι Πατέρες, θέλοντες να δοκιμάσουν τον Αββάν Μωϋσήν, τον προσέβαλαν με τα εξής λόγια. Τι γυρεύει μεταξύ μας και αυτός ο αράπης; Ο 'Αββάς Μωϋσής, αν και το ήκουσε, δεν είπε τίποτα. Οταν ετελείωσεν η σύναξις και διελύθησαν, τού λέγουν μερικοί: Αββά, δεν εταράχθηκες καθόλου με τα όσα ήκουσες, Εταράχθηκα –απήντησεν εκείνος- αλλά δεν ωμίλησα.

18. Ο Αββάς Ποιμήν είπεν: Οποιαδήποτε στενοχωρία και αν σου συμβή, θα την νικήσης με την σιωπήν.

19. Διήγούντο δι' ένα Γέροντα, ότι, όσον κανείς τον ύβριζε ή ενόμιζες ότι τον θυμώνει, τόσον περισσότερον ο Γέροντας έτρεχε κοντά του. Αυτοί, συνήθιζε να λέγη, γίνονται πρόξενοι κατορθωμάτων δι' έκείνους, που προσέχουν αντιθέτως, εκείνοι που μας επαινούν παραπλανούν και ταράσσουν την ψυχήν, όπως λέγει και η Αγία Γραφή: «όσοι σας μακαρίζουν, σας παραπλανούν» (Ησαΐας γ΄, 12).

Ζ'. Του Αββά Ησαΐου

ΕΙΠΕΝ ὁ Ἀββᾶς Ἠσαΐας ἐὰν ἀπὸ μικροψυχίας ἀποκριθῆ σοὶ ὁ ἀδελφός σου λόγον, βάσταξον αὐτὸν μετὰ χαρᾶς καὶ ἐὰν ἐκζητήσης τοῦ λογισμός σου ἐν κρίματι Θεοῦ, εὑρήσεις ἑαυτὸν ἁμαρτήσαντα.

2. Τὸ ἀπορρίψαι τὴν ψυχὴν ἐνώπιόν του Θεοῦ, τίκτει τὸ ὑποφέρειν ὕβριν ἀταράχως καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς σωὰ ἐστιν ἀπὸ πάντων των ἀνθρωπίνων. Τὸ μὴ μέμφεσθαι ἑαυτὸν φέρει καὶ τὸ μὴ ὑπομένειν τὴν ὀργήν.

3. Τῷ ἔχονται ταπείνωσιν οὐ μέλει περὶ ὀνειδισμοῦ ἀνθρώπων αἳ γὰρ ἴδια ἁμαρτίαι μνημονευόμεναι πανοπλία αὐτὴ γίνονται καὶ φυλάττουσιν αὐτὸν ἀπὸ ὄργης καὶ ἀνταποδόσεως, καὶ ὑποφέρει τὰ ἐπερχόμενα. Ποῖον γὰρ τὶς ὄνειδος ἔχει προσάψαι αὐτῶ, οἷον ἔχει ἐνώπιόν του Θεοῦ, πρὸ προσώπου αὐτοῦ των ἰδίων ἁμαρτημάτων;

4. “Ο δυνάμενος φέρειν ρῆμα σκληρὸν δυσχεροῦς καὶ ἀσυνέτου διὰ τὸν Θεὸν καὶ διὰ τὸ εἰρηνεύειν τοὺς λογισμούς, οὗτος δυνατός ἐστι κτήσασθαι εἰρήγης σώματος, ψυχῆς καὶ πνεύματος. Καὶ ἐὰν τὰ τρία ταῦτα συμφωνήσωσι καὶ παύσωνται οἱ ὠπλισμένοι κατὰ τοῦ νόμου τοῦ νοός, καὶ καταργηθῆ ἡ τῆς σαρκὸς αἰχμαλωσία, καὶ τοιοῦτος κληθήσεται

υἱὸς τῆς εἰρήνης καὶ ἐνοικήσει ἐν αὐτῷ τὸ Πνεῦμα τὸ "Ἅγιον ὅτι αὐτοῦ ἐγένετο καὶ οὐ χωρισθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

5. Μέγα κέρδος, ἀδελφέ, καὶ σωτηρίαν ψυχῆς σου πίστευε εἶναι τὰς ὕβρεις καὶ τὰς ἀτιμίας, τὰς διὰ Κύριον γινομένας εἰς σέ, καὶ βάσταξαι αὐτὸς προθύμως καὶ ἀταράχως, λογιζόμενος ὅτι ἄξιος εἶμαι καὶ πλείονα παθεῖν διὰ τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ ὅτι ὅλως καταξιοῦμαι παθεῖν τί διὰ τὸν Κύριον, ἴσως διὰ πολλῶν θλίψεων καὶ ἀτιμιῶν, κὰν ροπὴν τινὰ μιμητὴς γενήσομαι τοῦ πάθους τοῦ Θεοῦ μου. Καὶ ὁσάκις μνησθῆς τῶν θλιψάντων σε, ὡς μεγάλα σου κέρδη προξενησάντων ὑπερεύχου αὐτῶν ἀπὸ ψυχῆς μετὰ ἀληθείας, μὴ γογγύζων κατ' αὐτὸν τὸ σύνολον.

6. Πάλιν δὲ ὡς μέγαν θάνατος καὶ ἀπώλειας τῆς ψυχῆς σου καὶ κόλασιν αἰώνιον μίσησαν καὶ βδέλυξαι τελείως πᾶσαν φιλαρχίας καὶ φιλοξενίαν, καὶ τὸ θέλειν τινὰς ἐπαίνους παρὰ ἀνθρώπων.

7. Πρόσεχε σεαυτὸ ἀκριβῶς, ἵνα ἐὰν τὶς σὲ ἓν οἰωδήποτε πράγματι θλίψῃ, καὶ γένηται ἐν σοῖ λύπη ἢ θυμός, σιωπήσης καὶ μὴ λαλήσης τίποτε παρὰ τὸ πρέπον, ἕως οὐ πρώτον τὴ προσευχὴ πραϋνθῆ σου ἡ καρδία καὶ οὕτω λοιπὸν παρακάλει τὸν ἀδελφόν.

Ερμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ησαΐας είπεν· αν από μικροψυχίαν ο αδελφός σου σου απαντήση λόγον, υπόμεινέ τον χαρούμενα και εάν έρευνήσης τον λογισμόν σου, ως να σε έκρινεν ο Θεός, τότε θα εύρης ότι σύ έχεις αμαρτήσει.

2. Το να ταπεινώσης την ψυχήν σου ενώπιον του Θεού σε καθιστά ικανόν να υπομείνης προσβολήν χωρίς να ταραχθής και τα δάκρυα αυτής σώζουν από όλα τα ανθρώπινα. Το να μή κατηγορης τον εαυτόν σου οδηγεί εις το να μη υπομένης την οργήν.

3. Όποιος έχει ταπείνωσιν, δεν ενδιαφέρεται διά τον χλευασμόν που του κάνουν οι άνθρωποι επειδή τα ίδια τα αμαρτήματά του, καθώς τα ενθυμείται, του γίνονται πανοπλία και τον προφυλάσσουν από την οργήν και την διάθεσιν ανταποδόσεως, δια να υποφέρη άγογγύστως όσα του συμβαίνουν. Διότι ποίαν κατηγορίαν θα ήμπορέση κανείς να του προσάψη, χειροτέραν από εκείνης που αισθάνεται ο ίδιος απέναντι του Θεού από την ενθύμησιν των αμαρτημάτων του;

4. Εκείνος που μπορεί να υποφέρη τον σκληρόν λόγον ενός κακοτρόπου και ανοήτου ανθρώπου, διά τόν Θεόν και διά να ησυχάζουν οι λογισμοί του, αυτός είναι ικανός να αποκτήση την ειρήνην του σώματος, της ψυχής και του πνεύματος. Και αν αυτά τα τρία συμφωνήσουν και σταματήσουν να στρέφουν τα όπλα τους εναντίον του νόμου του νοός και καταργηθή ή αιχμαλωσία της σαρκός, τότε αυτός θα ονομασθή υιός ειρήνης και θα κατοικήση μέσα του το Αγιον Πνεύμα, διότι έγινε πλέον ιδικός του και δεν θα χωρισθή από αυτόν.

5. Αδελφέ, να πιστεύης ότι είναι μεγάλο κέρδος και σωτηρία ψυχής αι ύβρεις και αι ατιμίαι, που γίνονται εις βάρος σου, διά τόν Κύριον· δι' αυτό και να τους ανέχεσαι προθύμως και αταράχως, με την σκέψιν, ότι είμαι άξιος και περισσότερα να πάθω, εξ αιτίας των αμαρτιών μου, και ότι παίρνω μεγάλης αξίαν με το να υποστώ κάτι δια τον Κύριον. Ίσως –να σκέπτεσαι ακόμη– με τας πολλάς θλίψεις και ατιμίας που δοκιμάζω, γίνω, έστω και διά μίαν στιγμήν, μιμητής του πάθους του Θεού μου. Όσας φοράς δε ενθυμηθής εκείνους που σε έστενοχώρησαν, να εύχεσαι δι' αυτούς με όλην σου την ψυχήν και ειλικρινά, ως να σου επροξένησαν μεγάλα κέρδη, χωρίς να γογγύζης καθόλου εναντίον αυτών.

6. Αντιθέτως τελείως να αποστραφής και να μισήσης, ως φοβερον θάνατον και απώλειας της ψυχής σου και κόλασιν αιώνιον, κάθε φιλαρχίαν και φιλοδοξίαν και το να θέλουν μερικοί επαίνους από τους ανθρώπους.

7. Πρόσεχε τον εαυτόν σου με αυστηρότητα, αν κανείς σε στενοχωρήση δι' οποιοδήποτε πράγμα και γεννηθή μέσα σου λύπη ή θυμός, να σιωπήσης και να μην είπης τίποτε περισσότερον από αυτό που πρέπει, μέχρις ότου ήρεμήση πρώτα η καρδιά σου με την προσευχήν και κατόπιν εξηγήσου με τον αδελφόν σου.

Η'. Του Αββά Μάρκου

ΟΝΕΙΔΙΣΜΟΣ ἀνθρώπων θλῖψιν παρέχει τὴ καρδία, ἀγνείας δὲ γίνεται αἰτία τῷ ὑπομένοντι. Ἐὰν θέλῃς ἀκατακρίτως παρὰ ἀνθρώπων ἔπαινον λαμβάνειν, πρότερον ὑπὲρ ἁμαρτημάτων σου ἀγάπησον ἔλεγχον. "Ὅσην ἂν τὶς ὑπὲρ ἀληθείας Χριστοῦ καταδέξηται ἐντροπήν, ἑκατονταπλασίως ὑπὸ πλήθους δοξασθήσεται: κρεῖσσον δὲ πᾶν ἀγαθὸν ἐργάζεσθαι διὰ τὰ μέλλοντα. “Οταν Ῥδης λογισμὸν ἀνθρώπινήν σου δόξαν ὑπαγορεύοντα, γίνωσκε σαφῶς ὅτι αἰσχύνην σοὶ κατασκευάζει.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Β΄ (Ταπείνωση: Να αγαπούμε την εξουδένωση)

2. Ρίζα αἰσχρᾶς ἐπιθυμίας, ἀνθρώπινος ἔπαινος, ὡς πὲρ καὶ σωφροσύνης καὶ περὶ κακίας ἔλεγχος καὶ οὐχ ὅταν ἀκούωμεν, ἀλλ' ὅταν αὐτὰ καταδεχώμεθα. Ζημιωθεῖς ἢ ὀνειδισθεῖς ἢ διωχθεῖς παρὰ τινός, μὴ λογίζου τὸ παρόν, ἀλλὰ τὸ μέλλον ἐκδέχου καὶ εὑρήσεις ὅτι πολλῶν σοὶ ἀγαθῶν γέγονε πρόξενος, οὐ μόνον ἐν τῷ παρόντι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντᾳ αἰώνι.

3. Ἐὰν ἴδῃς τινὰ καθ' ὑπόκρισιν ἐπαινοῦντά σε, ἐν ἰδίῳ καιρῷ παρ' ἐκείνου ψόγον ἐκδέχου. "Οταν ἀτιμίαν τινὰ παρὰ ἀνθρώπων πάθῃς, εὐθὺς τὴν ἐπιφορὰν τῆς παρὰ Θεοῦ δόξης ἐννόησαν καὶ ἐπὶ μὲν τὴ ἀτιμία ἄλυπος καὶ ἀτάραχος ἔση ἐπὶ δὲ τὴ δόξη, πιστὸς καὶ ἀκατάκριτος εὑρεθήση, ὅταν ἐλεύσηται.

4. Ἐπαινούμενος ὑπὸ πλήθους κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ, ἐπιδεικτικὸν μηδὲν ἐπιμίξῃς τῆς κυριακὴ οἰκονομία, ἵνα μὴ πάλιν ἐκκαταβαλεῖς, εἰς τὸ ἐναντίον ἐκπέσῃς. "Οταν ἴδῃς τινὰ ἐν πολλαῖς ἀτιμίαις ὀδυνώμενον, γίνωσκε ὅτι λογισμοῦ κενοδοξίας ἐμφορηθεῖς, ἀηδῶς τῶν καρδιακῶν σπερμάτων θερίζει τὰ δράγματα. Ὁ φιλήδονος λυπεῖται ἐν ψόγους καὶ κακοπαθείαις, ὁ δὲ φιλόθεος ἐν ἐπαίνους καὶ πλεονεξίαις.

Ερμηνεία

Ο ΧΛΕΥΑΣΜΟΣ των ανθρώπων προξενεί θλίψιν εις την καρδίαν, γίνεται όμως αιτία εξαγνισμού δι' εκείνον, που υπομένει. Αν θέλης να επαινήσαι από τους ανθρώπους, χωρίς κατάκρισιν, προηγουμένως να αγαπήσης τον έλεγχον διά τα αμαρτήματά σου. Όσην εντροπήν ήμπορεί να ανεχθή κανείς διά την αλήθειαν του Χριστού, εκατονταπλασίως θα δοξασθή από τον κόσμον είναι καλύτερον να εργάζεσαι το κάθε αγαθόν, διά να κληρονομήσης τα μέλλοντα. Όταν αντιληφθής εντός σου σκέψιν να σου υπαγορεύη δόξαν ανθρώπων, να γνωρίζης καλώς, ότι η σκέψις αυτή σου προετοιμάζει εντροπήν.

2. Ρίζα αισχράς επιθυμίας είναι ο ανθρώπινος έπαινος, όπως ακριβώς και της σωφροσύνης και έλεγχος διά την κακίαν και όχι απλώς όταν τα ακούωμεν, αλλ' όταν τα παραδεχώμεθα. Όταν ζημιωθής ή χλευασθής, ή διωχθής από κάποιον, να μη σκέπτεσαι το παρόν, αλλά να περιμένης την μέλλουσαν ζωήν και θα εύρης ότι αυτό σου επροξένησε πολλά αγαθά, όχι μόνον εις τον παρόντα, αλλά και εις τον μέλλοντα αιώνα.

3. Αν ίδης κάποιον να σε επαινη υποκριτικά, να περιμένης την ιδίαν στιγμήν και κατηγορίαν εκ μέρους του. Οταν υποστης κάποιαν προσβολήν από τους ανθρώπους, φέρε αμέσως εις τον νούν σου την ανταπόδοσιν της δόξης εκ μέρους του Θεού και εις

μεν την περίπτωσιν της προσβολής θα παραμένης ατάραχος, χωρίς να λυπήσαι εις την περίπτωσιν, πάλιν, της δόξης, όταν θα έλθη, θα ευρεθής πιστός και ακατάκριτος.

4. Όταν έπαινήσαι από το πλήθος, κατ' ευδοκίαν Θεού, πρόσεξε να μη αναμίξης καμμίαν επιδεικτικότητα εις την οικονομίας του Κυρίου που σου παρεχώρησε τον έπαινον, διά να μη υπερηφανευθής και πέσης πάλιν εις το αντίθετον. Όταν ϊδης κάποιον να κλαίη και να υποφέρη διά πολλές προσβολές που του γίνονται, να γνωρίζης ότι, επειδή έκυριεύθη από λογισμόν κενοδοξίας, θερίζει, χωρίς να το καταλαβαίνη, τα χειρόβολα από τα κακά σπέρματα της καρδίας του. Όποιος αγαπά την ηδονήν, λυπείται διά τας κατηγορίας και την κακομεταχείρισιν αντιθέτως, εκείνος που αγαπά τον Θεόν λυπείται διά τους επαίνους και τας λοιπάς πλεονεξίας.

Θ'. Του Αββά Ισαάκ

ΥΠΟΜΕΙΝΟΝ τὴν ἐξουδένωσιν καὶ τὴν ταπείνωσιν χρηστῶ θελήματι, ἕνα σχὴς παρρησίαν πρὸς Θεόν. Πάντα λόγον σκληρὸν ὑπομένων ἄνθρωπος ἐν γνώσει, ἄνευ προηγησαμένης ἁμαρτίας ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν λαλήσαντα, στέφανον μὲν ἀκάνθινον ἐπιτίθησι τότε τῆ ἑαυτοῦ κεφαλή, μακάριος δὲ ἔστιν ὅτι ἐν καιρῷ, ὢ οὐκ οἶδεν, ἄφθαρτως στεφανούται. Τῆς ταπεινώσεως ἢ τελειότης ἐστὶ τὸ φέρεις ἐξουδένωσιν μετὰ χαρᾶς καὶ πᾶσαν ψευδῆ κατηγορίας καὶ γὰρ ὁ ταπεινόφρων ἐν ἀληθεῖᾳ ἀδικούμενος οὐ ταράττεται, οὐδὲ ἀπολογίαν ποιεῖ ὑπὲρ τοῦ πράγματος, οὗ ἤδικηθη, ἀλλὰ δέχεται τὴν συκοφαντίαν ὡς ἀλήθειας καὶ οὐ μεριμνᾷ πεῖσαι τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ἐσυκοφαντήθη, ἀλλὰ συγχώρησιν αἰτεῖται,

Τινὲς γὰρ τὸ ὄνομα τῆς ἀκολασίας ἑαυτοὺς ἑκουσίως ἐπεσπάσαντο, μὴ ὄντες τοιοῦτοι. Ἕτεροι τὸ τῆς μοιχείας, πόρρω τούτου ὄντες ὑπέμενον· καὶ ἐπικαρπίαν ἁμαρτίας, ἣν οὐκ εἰργάσαντο, διὰ τῶν δακρύων ἑαυτοῖς ἐπεφόρτιζον καὶ συγχώρησιν ἁμαρτίας ἣν οὐκ ἐποίησαν μετὰ κλαυθμοῦ παρὰ τῶν ἤδικηκοτων καὶ συκοφαντούντων ἐξητοῦντο, πάση καθαρότητα καὶ ἁγνεία ὄντες ἐστεφανωμένοι τὴν ψυχήν. "Ἄλλοι δὲ ἵνα μὴ δοξασθῶσιν ἐν τῇ ἐναρέτῳ αὐτῶν καταστάσει, οὖση αὐτοῖς κεκρυμμένη, ἐν σχήματι παραπλήγων ἑαυτοὺς τοὺς ἀνθρώποις ἐδείκνυον, τὰ θεία ἄλατι ἠρτυμενοι ὄντες καὶ τὴ ἐντὸς γαλήνη πάγιοι, ὡς τὲ διὰ τὴν ἄκραν αὐτῶν τελειότητα τοὺς Ἁγίους Ἀγγέλους ἀνακηρύττειν τὰ τούτων ἀνδραγαθήματα. Σὺ δὲ ταπείνωσιν μὲν νομίζεις ἔχειν, ἁπλῶς δὲ κατηγορούμενος οὐ φέρεις. Εἰ οὖν βούλει γνώναι εἰ ταπεινόφρων εἰ, δοκίμασαν ἐν τοῖς εἰρημένοις.

Ερμηνεία

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Β΄ (Ταπείνωση: Να αγαπούμε την εξουδένωση)

ΝΑ ΥΠΟΜΕΙΝΗΣ τον εξευτελισμόν και την ταπείνωσιν με καλήν θέλησιν, διά να αποκτήσης το θάρρος της ανεμποδίστου αναφοράς προς τον Θεόν. Όταν ο άνθρωπος υπομένη θεληματικά κάθε σκληρόν λόγον, χωρίς όμως προηγουμένως να έχη αμαρτήσει προς εκείνον ο οποίος του τον είπε, φορεί μεν εις την κεφαλήν του ακάνθινον στέφανον, γίνεται όμως μακάριος, διότι εις καιρόν, τον οποίον δεν γνωρίζει, στεφανώνεται άφθαρτα. Η τελειότης της ταπεινώσεως είναι το να ήμπορης να υποστης με χαράν εξευτελισμόν και πάσαν ψευδή κατηγορίαν. Διότι πραγματικά εκείνος που είναι αληθινά ταπεινόφρων, όταν αδικείται δεν ταράσσεται, ούτε απολογείται δια την υπόθεσιν, που ήδικήθη, αλλά δέχεται σαν αλήθεια την συκοφαντίαν και δεν φροντίζει να πείση τους ανθρώπους ότι ήδικήθη, αλλά ζητεί συγχώρησιν.

Μερικοί, δηλαδή, έγιναν οι ίδιοι αιτία να χαρακτηρισθούν ως ακόλαστοι, χωρίς να είναι τοιούτοι. Αλλους τους είπαν μοιχους και το υπέμειναν, ενώ ήσαν τελείως αθώοι απ' αυτό και τον καρπόν αμαρτίας, την οποίαν δεν διέπραξαν, εφόρτωναν, με τα δάκρυα, εις τους εαυτούς των και εζήτουν, από τους συκοφάντας των συγγνώμην δι' αμαρτίαν, που δεν διέπραξαν, ενώ είχον στεφανώσει την ψυχήν των με κάθε καθαρότητα και αγνείαν. "Αλλοι, πάλιν, διά να μη δοξασθούν διά την αρετήν των, η οποία είχεν αποκρυβή μέσα των, παρουσιάζοντο εις τους ανθρώπους ως τρελλοί, ενώ ήσαν αλατισμένοι με το θεϊκόν αλάτι και αμετακίνητοι εις την εσωτερικήν των γαλήνην, ώστε, εξ αιτίας της μεγάλης τελειότητός των, να διακηρύσσουν τα κατορθώματα των οι Αγιοι Αγγελοι. Συ όμως να μη νομίζης ότι έχεις ταπείνωσιν, όταν δεν ανέχεσαι να κατηγορήσαι δι' ασήμαντα πράγματα. Αν λοιπόν θέλης να μάθης αν είσαι πραγματικά ταπεινόφρων, δοκίμασε τον εαυτόν σου με όσα ελέχθησαν.

Γ'. Εν τω Γεροντικώ

ΑΠΗΛΘΕ πότε ἀπὸ σκήτεως ἀδελφὸς δόκιμος εἰς τὸ Κοινόβιον τῶν Ταβεννησιωτῶν ἦσαν δὲ οἱ ἐν αὐτῷ ἄνδρες πάντες σχεδὸν ἅγιοι καὶ ἀκριβεῖς ἄσκηται. Ὁ οὖν ἀδελφός, μετὰ ἡμέρας τριάκοντα, προσελθῶν τὸ ἀρχιμανδρίτη λέγει: ποίησον μοὶ εὐχήν, 'Ἀββᾶ, καὶ ἀπολυσὸν μὲν οὐ γὰρ δύναμαι μεῖναι ὧδε. Λέγει αὐτω ὁ Πατὴρ διατί, τέκνον; ἀπεκρίθη ὁ ἀδελφὸς διότι ὧδε κάματος οὐκ ἔστιν, οὐδὲ μισθὸς πάντες γὰρ οἱ Πατέρες ἀγωνισταὶ εἰσιν, ἐγὼ δὲ ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἶμαι καὶ ὑπάγω μᾶλλον ὅπου ὑβρισθῆναι εὑρίσκω καὶ ἐξουδενωθῆναι" ταῦτα γὰρ εἰσι τὰ σῴζοντα ἄνθρωπον ἁμαρτωλόν.

Ἀκούσας δὲ ὁ γέρων ἐθαύμασε καὶ εἰδῶς ὅτι ἔργατης ἐστίν, ἀπέλυσεν αὐτὸν εἰπῶν" πορεύου, τέκνον ἀνδρίζου καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία σου καὶ ὑπομεινον τὸν Κύριον.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ κάποιος δόκιμος Μοναχός επήγεν από την σκήτην είς το Κοινόβιον των Ταβεννησιωτών: οι δε Μοναχοί του Κοινοβίου ήσαν όλοι σχεδόν άνδρες άγιοι και ακριβολόγοι ασκηταί.

Υστερα από τριάντα ημέρας ο δόκιμος Μοναχός ήλθεν εις τον Αρχιμανδρίτην του Κοινοβίου και του λέγει: Αββά, ευλόγησε με και απόλυσέ με, διότι δεν ήμπορώ να μείνω εδώ. Διατί, τέκνον μου; τον έρωτά ο Πατήρ. Διότι –απήντησεν ο δόκιμος Μοναχός,- εδώ δεν υπάρχει κόπος, ούτε μισθός επειδή όλοι οι Πατέρες είναι αγωνισταί, ενώ εγώ είμαι άνθρωπος αμαρτωλός και θα προτιμήσω να υπάγω εκεί, όπου θα εύρω ανθρώπους να με υβρίζουν και να με εξευτελίζουν· διότι αυτά είναι που σώζουν ένα άνθρωπον αμαρτωλόν. Μόλις ήκουσεν αυτά ο Γέρων εθαύμασε και επειδή εγνώριζεν ότι είναι πραγματικός εργάτης των εντολών του Θεού τον απέλυσε, λέγων προς αυτόν πήγαινε, τέκνον, να ενδυναμώνεσαι και να ισχυροποιήται η καρδία σου και να υπομένης τον Κύριον.

ΙΑ'. Του Αββά Ζωσιμά

ΕΙΠΕΝ καὶ Ἀββᾶς Ζωσιμᾶς προαιρέσεων ὁρμαι διάφοροι εἰσιν" καὶ δύναται προαίρεσις θερμὴ ἐν μιᾷ ὥρα προσενέγκαι τῷ Θεῷ, ἅπερ οὐ προσφέρει ἄλλη προαίρεσις, νωθρὰ οὖσα, εἰς πεντήκοντα ἔτη. Οἷον, ἐὰν ἴδωσιν οἱ δαίμονες ὅτι ὑβρίσθη τὶς ἢ ἤτιμασθη ἢ ἔζημιωθη ἢ πᾶν ὁτιοῦν ἔπαθε καὶ θλίβεται, οὐχ ὅτι ἔπαθε κακῶς, ἀλλ' ὅτι μὴ ὑπήνεγκε γενναίως τὴν τοιαύτην ὁρμήν, λίαν φοβοῦνται οἱ δαίμονες γινώσκουσι γὰρ ὅτι ἥψατο τῆς ὁδοῦ τῆς ἀληθείας καὶ βούλεται περιπατεῖν κατὰ τὰς ἐντολᾶς τοῦ Θεοῦ.

2. Ἔλεγεν ὁ αὐτός, ὅτι ἐὰν μνησθῆ τὶς τοῦ θλίψαντος αὐτὸν ἢ λοιδορήσαντος ἢ ζημιώσαντος ἢ ἄλλο τί δεινὸν ποιήσαντος, ὀφείλει οὕτω μεμνήσθαι αὐτοῦ ὡς ἰατροῦ, καὶ ἐκ ψυχῆς αὐτοῦ ὑπερεύχεσθαι. Εἰ δὲ πλέκει λογισμοὺς κατ' αὐτοῦ, ἐπιβουλεύει τὴ ἰδία ψυχὴ ὡς οἱ δαίμονες. Μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἑαυτῷ δαίμων καὶ πολέμιος γίνεται, μὴ ἐπιθυμῶν ἀπαλλαγῆναι κακίας, ἀλλὰ νοσεῖν ἀνίατα καὶ γὰρ εἰ μὴ ἐνόσει, οὐκ ἂν ἔπασχε πρὸς τὸν θλίψαντα αὐτὸν ἢ λοιδορήσαντα, ὃς ἰατρὸς ἐπέμφθη αὐτῷ ὑπὸ Χριστοῦ, διὰ τῆς ὕβρεως ἢ ζημίας φανερῶν το πάθος αὐτοῦ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Β΄ (Ταπείνωση: Να αγαπούμε την εξουδένωση)

Εἰ οὖν ἐπιθυμῇ τῷ ὄντι ἰαθῆναι, ὀφείλει ἔχεις αὐτὸν ὡς εὐεργέτης καὶ δέχεσθαι τὰ παρ' αὐτοῦ ὡς φάρμακα ἰαματικὰ πεμφθέντα αὐτὸ παρὰ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ εὐχαριστεῖν ἐπ' αὐτούς, κὰν πρὸς τὸ παρὸν τὸ ἀλγεινὸν ἔχωσιν. Οὐδὲ γὰρ ὁ νοσῶν ἥδεως ἔχει τοῦ τέμνεσθαι ἢ καίεσθαι ἢ πίνειν καθάρσια, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἀηδίας τῶν τοιούτων μέμνηται ὅμως πείσας ἑαυτὸν ὅτι ἀδύνατον χωρὶς τούτων ἀπαλλαγῆναι τῆς νόσου, ἐκδίδωσιν ἑαυτὸν λοιπὸν τῷ ἰατρῷ, ἐπιστάμενος ὅτι διὰ μικρᾶς ἀηδίας ἀπαλλάσσεται πολλῆς κακοχυμίας καὶ πολυχρονίας νόσου.

Καυτὴρ τοῦ Ἰησοῦ ἔστιν ὁ ἐπιφέρων σοὶ ζημίαν ἢ ὕβριν, ἀλλ' ἀπαλλάσσει σὲ πλεονεξίας ἢ ὑπερηφανείας. Εἰ δὲ μὴ ἀνέχῃ τῶν τοιούτων καὶ οὐ μόνον οὐκ εὐχαριστῇς, ἀλλὰ καὶ πλέκῃς λογισμοὺς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, δυνάμει λέγεις τῷ Ἰησοῦ, οὐ θέλω ἐαθῆναι παρά σου οὐ θέλω δέξασθαι τὰ φάρμακά σου σαπῆναι βούλομαι ἐν τοῖς τραύμασί μου καὶ τί σοὶ λοιπὸν ποιήσει ὁ ἀγαθὸς Κύριος; Γίνωσκε οὖν, ἀδελφέ, ὅτι καὶ φεύγων πειρασμὸν ἐπωφελῆ, φεύγει ζωὴν αἰώνιον.

"Ἔλεγε γὰρ καὶ ὁ Εὐάγριος, ὅτι ἐγὼ τοὺς ἐμὲ κακολογοῦντας οὐκ αἰτιῶμαι, ἀλλὰ καὶ εὐεργέτας καλῶ" καὶ οὐκ ἀπωθοῦμαι τὸν ἰατρῶν τῶν ψυχῶν, φάρμακον ἀτιμίους προσάγοντα κενοδόξω ψυχὴ δέδοικα οὖν μήποτε καὶ περὶ τῆς ἔμης ψυχῆς εἴπῃ ἰατρεύσαμεν τὴν Βαβυλῶνα καὶ οὐκ ἰάθη καὶ γὰρ ἀγαθὸς ὢν ὁ Κύριος ἡμῶν, ἔδωκεν ἡμὶν ἐντολᾶς ἁγίας πρὸς τὰς κακίας ἡμῶν, καθαιρούσας αὐτᾶς διὰ καυτήρων καὶ καθαρσίων. Ἀδύνατον οὖν ἄλλως ἀπαλλαγῆναι τῆς νόσου, εἰ μὴ διὰ τῶν προσφυῶν καὶ καταλλήλων ἰατρειῶν.

4. "Ἔλεγε πάλιν, ὅτι οὐδεὶς ψεύδεται, εἴμη οἱ ἐπαινοῦντες καὶ μακαρίζοντες μὲ καὶ οὐδεὶς ἀληθεύει, εἰμὴ οἱ ψέγοντες καὶ ἐξουθενοῦντες μέ. Καὶ οὐδὲ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν λέγουσιν οὐδὲ ἀκριβῶς ἐπίστανται πάντα τα τῆς καρδίας μου. Εἰ δὲ ἤξιωθησαν, οὐ λέγω πάντα, ἀλλὰ μέρος τί τῶν ἐμῶν κακῶν κατιδεῖν, ἀπεστράφησαν ἂν ἀπ' ἐμοῦ ὡς ἀπὸ βορβόρου ἢ δυσωδίας ἢ ὡς ἀπὸ ἀκαθάρτου πνεύματος καὶ ἐὰν γένωνται τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων γλώσσαι εἰς τὸ λοιδορεῖν τὰ ἐμᾶ, πέπεισμαι, ὅτι οὐδεὶς ἔκανος ἔσται ἀξίως εἰπεῖν τὴν ἐμὴν ἀτιμίαν.

Εἰ γὰρ Ἰὼβ καὶ δίκαιος εἶπε πλήρης ἀτιμίας εἰμί, τὸ δὲ πλήρης προσθήκης οὐκ ἐπιδέχεται, ἐγὼ δὲ τί εἴπω, πέλαγος ὢν πάσης κακίας; Ἐν παντὶ ἁμαρτήματι ἐταπείνωσεν ἡμᾶς ὁ διάβολος καὶ οὐκ ὀφείλομεν ἐπιγνώμονες εἶναι τῆς ἡμῶν ταπεινώσεως; Οἱ οὖν ἑαυτῶν ἐπιγνώμονες συντρίβουσι τὸν σατανᾶν τὸν αὐτοὺς συντρίψαντα καὶ καθὼς εἶπον οἱ "Ἅγιοι Πατέρες, ὅταν κατενεχθῆ ἡ ταπείνωσις εἰς τὸν ἅδην, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάγεται, ὥσπερ καὶ ἡ ὑπερηφανία, ὅταν ὑψωθῆ ἕως τῶν οὐρανῶν, εἰς τὸν ἅδην κατάγεται. Καὶ ἔλεγε τὶς πείθει ποτὲ ταπεινὸν πλέξαι λογισμοὺς κατὰ τινός;

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Β΄ (Ταπείνωση: Να αγαπούμε την εξουδένωση)

Πὰν γὰρ καὶ ἂν πάθῃ λυπηρὸν καὶ ταπεινὸς ἢ ἀκούσῃ, ἀφορμὴν αὐτῷ ποιεῖται εἰς τὸ ἔξυβριζειν ἑαυτὸν καὶ ἀτιμάζειν, καθὼς καὶ ὁ 'Ἀββᾶς Μωϋσῆς, ὅτε ἐξέβαλον αὐτὸν οἱ κληρικοὶ ἐκ τοῦ ἱερατείου ὑβρίζοντες, πλέον ἐκείνων ὕβριζεν αὐτὸς ἑαυτόν. Εἰ δὲ συμβῇ καὶ ταραχθῆναι ποτὲ ταπεινὸν ἐκ τῆς ὕβρεως ἢ ἀδικίας, ἣν ὑφίσταται, εὐθέως εἰς προσευχὴν τρέπεται, δι' ἧς καὶ συντόμως τὴν καρδίαν πραύνεται. Οὗ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ταράττεσθαι σφοδρῶς ἑαυτὸν ἐπιπλήττει ἀεὶ καὶ ἐλέγχει, λέγων πρὸς τὴν ἰδίαν ψυχὴν τί μαίνῃ, ἀθλία ψυχή; τί ταράσσῃ ὡς οἱ ἀφρίζοντες; αὐτὸ τούτῃ τὴ ταράττεσθαι δεικνύεις ὅτι νοσεῖς εἰ μὴ γὰρ ἐνόσεις, οὐκ ἂν ἔπασχες τί ἀφεῖσα, ταλαίπωρε, τὸ ἑαυτὴν μέμφεσθαι, ἐγκαλεῖς τῷ ἀδελφῳ, ὅτι ἔδειξε σοὶ τὴν νόσον σου τὴν ἐν σοῖ κεκρυμμένην καὶ ἀγνοουμένην ἄχρι τοῦ VUy;

Μίμησαι τὸν Χριστόν, ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἤπειλει· ἀκούεις αὐτοῦ λέγοντος καὶ πράγματι δείξαντος «τὸν νῶτον μου δέδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγόνας μου εἰς ραπίσματα, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ἀπέστρεψα ἀπὸ αἰσχύνης ἐμπτυσματων». Καὶ σύ, ἀθλία, διὰ μίαν ὕβριν κάθη πλέκουσα μυρίους λογισμοὺς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του εὐεργετήσαντος σὲ διὰ τῆς μικρᾶς ἀτιμίας καὶ οὐκ αἰσθάνῃ, ἐπιβουλεύουσα σεαυτὴ ὡς οἱ δαίμονες; Τί γὰρ πλέον σου ἔχει ποιῆσαι ὁ δαίμων, ὧν σὺ ποιεῖς σεαυτή, ἄφρον καὶ ταλαίπωρε; Καὶ ἐπέφερεν ὁ γέρων, ὅτι τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ βλέπομεν, καὶ τὰ πάθη αὐτοῦ ἀναγινώσκομεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ ἔπαθε δὶ' ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς οὐδεμίαν ὕβριν φέρομεν ὄντως ἐξετράπημεν τῆς εὐθείας ὁδοῦ.

5. Ἔλεγε πάλιν, ὅτι ἐὰν ζήσῃ τὶς τὰ ἔτη τοῦ Μαθουσάλα καὶ μὴ ὁδεύσῃ ταύτην τὴν εὐθεῖαν οδόν, ἣν ὥδευσαν πάντες οἱ ἅγιοι, λέγω δὴ τὴν τοῦ ἀτιμάζεσθαι καὶ ζημιούσθαι καὶ φέρειν γενναίως, οὐ μὴ προβῇ εἷς τί ἀγαθὸν μικρῶν ἢ μέγα, ἀλλὰ μόνον τὰ ἔτη ἀναλώσει..

6. "Ἔλεγε πάλιν, ὅτι ποτὲ ἀδελφὸς τὶς ἠρώτησε μὲ λέγων· 'Ἀββᾶ, πολλοὶ εἰσιν αἳ ἐντολαὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ σκοτίζεταί μου ὁ νοῦς καὶ οὐ δύναμαι πάσας κατέχειν" εἶπε οὖν τί ποιήσω; καὶ ἀπεκρίθην αὐτω. 'Ἀδελφέ, μὴ θορυβηθῆς ἐκ τούτου τοῦτο δὲ λόγισαι καὶ ὡς δυνατὸν κάτεχε, τὸ πάντα τα ἐπερχόμενά σου εὐχαρίστως φέρειν, καὶ διὰ τούτου πάσας τὰς ἀρετᾶς κατορθοῖς εὐκόλως. Ποῖον γὰρ κόπος ἔχει τὸ ὑπὲρ τοῦ λυπήσαντος εὔχεσθαι; Σκάψαι ἐστὶ τὴν γῆν; ἢ ὁδεύσαι ὁδόν; ἢ περᾶσαι θάλασσαν ἢ ζημίαν ὑποστῆναι χρημάτων;

Εὐχαρίστει οὖν ἀτιμαζόμενος καὶ γέγονας μαθητὴς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, οἵτινες ἐπορεύοντο χαίροντες, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἀτιμασθῆναι. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ὡς καθαροὶ ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, ἡμεῖς δὲ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν χρεωστοῦμεν ἀτιμάζεσθαι καὶ κὰν μηδεὶς ἀτιμάση ἡμᾶς, ἄτιμοι ἐσμεν καὶ ἐπικατάρατοι «ἐπικατάρατοι γὰρ φησιν οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου». Οὐ γὰρ

πάντων ἔστιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἀτιμασθῆναι, ἀλλὰ μόνον τῶν Ἁγίων καὶ καθαρῶν, ὡς εἶπον των δὲ καθ' ἡμᾶς ἐστι τὸ εὐγνωμόνως ἐπὶ ταϊς προσφερομέναις ἀτιμίαις καὶ ὕβρεσι φέρειν καὶ ὁμολογεῖν, ὅτι δικαίως ἀτιμαζόμεθα διὰ τὰ φαῦλα ἔργα ἡμῶν.

Ἀλλ' ἡ ἀθλία αὕτη ψυχή, καὶ πὲρ γινώσκουσα τὰ ἔργα αὐτῆς τὰ ἀκάθαρτα, καὶ ὅτι ἀξίως πάσχει, εἰ τί ἂν καὶ πάσχῃ, κάθηται παραλογιζομένη τὴν ἰδίαν συνείδησιν καὶ πλέκουσα λογισμοὺς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ λέγουσα, ὅτι εἶπέ μου καὶ ἤτιμασε μὲ καὶ ἐλοιδόρησε μέ, καὶ ἀναισθητεῖ ἢ μωρὰ καὶ ἀσύνετος, ἐπιβουλεύουσα ἑαυτὴ καὶ τὸ τῶν δαιμόνων ἔργον ποιοῦσα. .

Ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστάτης παραδίδωσι τὴν τέχνην τὸ μαθητὴ καὶ ἔα αὐτὸν λοιπὸν καθ' ἑαυτὸν ἐργάζεσθαι καὶ οὐκέτι ἔχει χρείαν διηνεκῶς αὐτω παρακαθέζεσθαι, μόνον δὲ ἐκ διαλειμμάτων ἐπισκέπτεται αὐτὸν μήπως ἤμελησεν ἢ ἠφάνισεν. Οὕτω καὶ οἱ δαίμονες ἐὰν ἴδωσι ψυχὴν ὑπείκουσαν αὐτοὺς καὶ εὐχερῶς δεχομένην πονηροὺς λογισμούς, παραδιδόασιν αὐτὴ τὴν σατανικὴν τέχνην, ἤτοι τὴν ἕαυτων κακίαν καὶ πονηρίαν, καὶ οὐ χρείαν ἔχουσι λοιπὸν παρακαθήσθαι αὐτή, εἰδότες ὅτι ἀρκεῖ ἑαυτη πρὸς ἐπιβουλῆς καὶ ἀπώλειαν μόνον δὲ παραβάλλουσι διὰ χρόνου ἐπισκεπτόμενοι μήπως ἤμελησέ του ἔργου, οὐ ἐξ ἐκείνων παρέλαβεν.

7. Ἔλεγε πάλιν τί εὐκολώτερον τοῦ ἀγαπᾶν πάντας καὶ ἀγαπάσθαι ὑπὸ πάντων; Ποίαν ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν αἱ ἐντολαὶ τοῦ Χριστοῦ; ἀλλ' οὐχ ὁρμᾷ ἢ προαίρεσις εἰ γὰρ ὥρμα, τὴ χάριτι τοῦ Θεοῦ πάντα ἂν αὐτὴ εὔκολα ἦν καὶ μικρὰ ροπὴ τοῦ θελήματος ἡμῶν ἐπισπᾶται τὸν Θεὸν εἰς βοήθειαν, ὡς πολλάκις εἶπον. Καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ θέλειν ἡμῶν μόνου χρείαν ἔχει, ὡς ὁ θεῖος ἔφη Ἀντώνιος καὶ οὐ χρεία κόπου τινός, εἰς πάντα της χάριτος συνεργούσης. Ὁ οὖν πρᾶος καὶ ταπεινός, ποίαν οὐκ ἔχει ἀνάπαυσιν «ὄντως οἱ πραεῖς κληρονομήσουσι τὴν γῆν καὶ κατατρυφήσουσιν ἐπὶ πλήθει εἰρήνης».

8. "Ἔλεγεν καὶ αὐτός, ὅτι ποτὲ τὶς ἀδελφὸς μείνας μετ' ἐμοῦ καὶ λαβῶν παρ' ἐμοῦ τὸ σχῆμα, πολλὰ τὲ συγκροτηθεῖς παρ' ἐμοῦ εἰς τὸ ἀγαθὸν (καὶ γὰρ τῶν τρυφερῶν ἦν καὶ ἔχρῃζε πολλῆς ἐπιμελείας καὶ συμπαθείας διὰ τὴν αὐτοῦ ἀσθένειαν). Οὗτος, οὖν μιὰ προσελθῶν, λέγει μοὶ" 'Ἀββᾶ μου, πολλὰ ἀγαπῶ σε. Καὶ λέγω αὐτῶ ἐγὼ ἀκμὴν οὐχ εὗρον τινὰ ἀγαπώντα μέ, ὡς ἀγαπῶ αὐτὸν ἰδοὺ νῦν λέγεις ὅτι ἀγαπῶ σε καὶ πείθομαι: ἐὰν δὲ συμβῇ τίποτε μὴ ἀρέσκον σοί, οὐ μενεῖς καὶ αὐτὸς ἐγὼ δὲ πᾶν καὶ ἂν πάθω παρά σου, μενῶ πρός σε καὶ αὐτὸς καὶ οὐδέν. δύναται ἀποστῆναι μὲ τῆς ἀγάπης σου.

Μικρὸς χρόνος παρῆλθε καὶ οὐκ οἶδα τί συνέβη αὐτὴ (οὗ γὰρ ἔτι εἶχε τὴν οἴκησιν μετ' ἐμοῦ), καὶ ἤρξατο λέγειν κατ' ἐμοῦ πολλὰ δεινά, ἕως καὶ αὐτῶν τῶν αἰσχρῶν. Ἐγὼ οὖν ἀκούων πάντα καὶ ἔλεγε κατ' ἐμοῦ, ἔλεγον ἓν ἔμαυτω" οὗτος καυτὴρ ἔστι τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐπέμφθη ἰατρεύσαι τὴν κενόδοξόν μου ψυχὴν οὗτος ἀληθῶς εὐεργέτης μου ἔστιν.

Καὶ ἐμεμνήμην αὐτοῦ ὡς ἰατροῦ καὶ εὐεργέτου, καὶ γνησίως ὑπερηυχόμην αὐτοῦ, πρὸς δὲ τοὺς ἀπαγγέλλοντάς μου τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενο, ἔλεγον ὁ ἀδελφός τα φανερά μου κακὰ οἶδε καὶ οὐδὲ αὐτὰ ὅλα, ἀλλὰ μέρος τί καὶ μόνο ἐκεῖνα λέγει, ἃ οἶδεν, ἐπεῖ τὰ αὐτὸν λανθάνοντα καὶ τὰ κεκρυμμένα ἀναρίθμητα εἰσι.

Μετὰ οὖν καιρὸν ἀπαντᾷ μου εἰς Καισάρειαν καὶ ἔρχεται κατὰ τὸ ἔτος καὶ περιπτύσσεται καὶ καταφιλεῖ μὲ κάγω αὐτὸν ὁμοίως, ὡς μηδενὸς καινοῦ γεγονότος καὶ τοῦτο οὐχ ἅπαξ ἢ δίς, ἀλλὰ πολλάκις γέγονε. Καὶ οὕτως ἐν τῷ λέγειν τοιαῦτα κατ' ἐμοῦ, ὅτε ὑπῆντα μου περιεπτύσσετο μὲ πολλά, ἐμοῦ μηδὲ μίαν ὑποψίαν παρέχοντος αὐτῶ, μηδὲ λύπης τί λείψανον δεικνύοντος, καὶ πέρ, ὡς εἶπον, μηδενὸς τῶν παρ' αὐτοῦ λεγομένων τὰς ἐμᾶς ἀκοᾶς διαφεύγοντος.

Ὕστερον οὖν ὁμοίως ὑπαντήσας καὶ προσδραμῶν μοί, πίπτει πρὸς τοὺς ἔμους πόδας καὶ τούτους κατέχων λέγει μου συγχώρησον μοί, Ἀββᾶ μου, διὰ τὸν Κύριον, ὅτι πολλὰ δεινὰ ἐλάλησα κατά σου ἐγὼ δὲ ἀναστήσας αὐτὸν καὶ καταφιλήσας, ἔφην αὐτω μετὰ χαριεντισμοῦ. Μέμνηται ἡ θεοφίλειά σου, ὅτι ὅτε εἶπές μου πολλὰ ἀγαπῶ σε, ἀπεκρίθην σου ἐγώ, ὅτι οὔπω εὐρὸν τινὰ ἀγαπώντα μὲ ὡς ἀγαπῶ αὐτόν; καὶ τὰ ἑξῆς οἶδας, ἅπερ εἶπον σοί. Πληροφορήθητι οὖν, ὅτι οὐδὲν μὲ ἔλαθεν ὧν ἐλάλεις, ἀλλὰ καὶ ποὺ καὶ τισι πάντα ἔμανθανον, καὶ οὐδέποτε εἶπον, ὅτι οὐκ ἔστιν οὕτως ὡς λέγει ὁ ἀδελφός, οὐδὲ ἔπεισε μὲ τὶς εἰπεῖν κατά σου τί κακόν, ἀλλ' ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀπαγγέλλοντας, ὅτι, ἅπερ λέγει ἀληθῆ εἰσι καὶ ἀπὸ ἀγάπης λέγει ἰδιοποιούμενος μὲ καὶ οὐ διέλιπον μεμνημένος σου ἐν ταῖς προσευχαῖς. Καὶ τεκμήριόν της πρὸς σὲ μοῦ ἀγάπης, ποτὲ ἐπόνεσα τὸν ὀφθαλμόν μου σφοδρῶς καὶ μνησθεῖς σου ἐποίησα τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ εἶπον Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ ἀδελφοῦ του δὲ ἴασαι μὲ καὶ εὐθέως ἰάθην.

Ἔκτοτε οὖν ἔσχε πίστιν τελείαν εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός, καὶ τοῦ κατ' ἐμοῦ λέγειν ἐπαύσατο, ὑπερετίμα τὲ καὶ ἠγάπα μέ. Καὶ ἐπέφερεν ὁ γέρων ὅτι ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν ἀγαπάσθαι οὐδὲ τιμάσθαι, ἀλλὰ ἀπωλέσαμεν τὴν φρόνησιν ἡμῶν. Εἰ γὰρ τὶς βαστάσει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὅταν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐπηρεαζόμενος θυμοῦνται καὶ κινῆται κατ' αὐτοῦ, ἐκεῖνος μετὰ μικρὸν εἰς ἑαυτὸν ἐπανέρχεται καὶ γνοὺς τὴν ἀνεξικακίαν τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ὅπως ἔβαστασεν αὐτόν, εὐχαριστεῖ αὐτὴ μεγάλως καὶ εἰς τοιαύτην αὐτοῦ ἀγάπην ἔρχεται, ὡς ἑτοίμως ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆναι ὑπὲρ αὐτοῦ.

9. Διηγεῖτο δὲ καὶ περὶ τινὸς γέροντος λέγων, ὅτι γέρων τὶς ἦν, πάνυ πραότατος, δν διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀρετὴν καὶ τὰ σημεῖα & ἐποίει, ὡς "Ἄγγελος Θεοῦ ἡ περιχῶρος πᾶσα ἐσέβετο. Πότε οὖν ἀδελφός της, ἔγγιστα αὐτοῦ οἰκῶν καὶ αὐτὸ ἡγεμόνι πρὸς Θεὸν ὡς τὰ πολλὰ χρώμενος, ἐνεργηθεῖς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, μεταξὺ πολλῶν ἐστώτι τὸ γέροντα προσελθῶν, ἐσχάτως αὐτὸν ὕβρισεν. Ὁ δὲ γέρων ἔστατο μόνο προσέχων αὐτοῦ το στόματι καὶ λέγων" χάρις Θεοῦ εἰς τὸ στόμα σου, ἀδελφέ μου. Ἐκείνου δὲ πλέον

μαινομένου καὶ λέγοντος, ναί, φαῦλε, φαγοπόλιε· ταῦτα λέγεις ἕνα δόξης πρᾶος φαίνεσθαι" λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· ὄντως ἃ λέγεις, ἀδελφέ μου, ἀληθῆ λέγεις.

Εἶτα τὶς τῶν παρεστώτων ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων" ἄρτι οὐκ ἐταράχθης, καλόγηρε; ὁ δὲ ἀπεκρίθη οὐκ, ἀλλ' οὕτως ἤσθομήν της ψυχῆς μου, ὡς ὑπὸ Χριστοῦ σκεπόμενος. Καὶ γὰρ ἀληθῶς εὐχαριστεῖ, ὀφείλει τοῖς τοιούτοις, ὡς πολλάκις εἶπον, καὶ ἔχεις αὐτοὺς εἰ μὲν ἔμπαθης ἔστιν, ὡς ἰατροὺς θεραπεύοντας τὰ τραύματα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, εἰ δὲ ἀπαθής, ὡς εὐεργέτας προξενοῦντας αὐτὴ τὴν Βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

10. Εἶπε γέρων, ὅτι εἰ τέκνα ἐσμὲν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, Παῦλος γὰρ βοᾷ καὶ λέγει «ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγεννησα», ὀφείλομεν τὰ τέκνα τοὺς γονεῖς μιμείσθαι. Καὶ ὡς πὲρ ἐκείνου μαστιζόμενοι ἔχαιρον, συκοφαντούμενοι ἀτάραχοι ἔμενον, ἤκουον γὰρ παρ' Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων, ὅτι οὗτοι εἰσιν οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατοῦντες ταῖς μαγείαις καὶ φαρμακείαις αὐτῶν καὶ ἐν πάσι τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις οὐ μόνον οὐκ ἐλυποῦντο, ἀλλὰ καὶ ἔχαιρον. Διὸ καὶ καυχώμενοι ἔλεγον «λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν» καὶ τὰ ἑξῆς.

Ταῦτα δὲ διὰ τοῦτο ἐγράφη, ἵνα καὶ ἡμεῖς μιμησώμεθα. "Οταν οὖν τί τοιοῦτο πάθωμεν ἢ ἀκούσωμεν, ὀφείλομεν χαίρειν ὡς μέγα κερδαίνοντες καὶ κοινωνοὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Μαρτύρων γινόμενοι καὶ μείζονα τούτων προσδοκᾶν, ἵνα καὶ γνησιωτέραν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγχιστείαν φανῶμεν ἀποσώζοντες καὶ κερδήσωμεν μείζονα, τῆς ἐν οὐρανοὺς ἀϊδίου δόξης γεγονότες αὐτῶν συμμέτοχοι.

11. Ἐπηγέθη τὶς Μοναχὸς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸν Ἀββᾶς Ἀντώνιον καὶ δὲ παραβαλόντα αὐτὸν ἐπείρασεν εἰδέναι, εἰ φέρει ἀτιμίαν" καὶ γνοὺς ὅτι οὐ βαστάζει, εἶπεν αὐτῷ ἔοικας κώμη, τὰ μὲν ἔμπροσθεν κεκαλλωπισμένη, τὰ δὲ ὄπισθεν ὑπὸ ληστῶν συλουμένη.

12. Ἔλεγον περὶ τινὸς γέροντος ἐν τοῖς κάτω μέρεσιν, ὅτι ἐκάθητο ἡσυχάζων κοσμικὸς δὲ τὶς πιστὸς διηκόνει αὐτὴ ἔχων υἱόν. Συνέβη οὖν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀσθενῆσαι, καὶ πολλὰ παρακαλέσας τὸν γέροντα ἤξιου ὥστε ἐλθεῖν καὶ ποιῆσαι εὐχὴν περὶ τοῦ παιδίου καὶ ἀναστᾶς καὶ γέρων ἐξῆλθε σὺν αὐτῷ. Προδραμῶν δὲ ὁ κοσμικὸς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐκάλεσε πάντας τους ἐν αὐτῷ καὶ τοὺς γείτονας λέγων" δεῦτε εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ ἀναχωρητοῦ. Καὶ ὥρμησαν πολλοί. Ἰδὼν δὲ αὐτοὺς καὶ γέρων ἔρχομενους ἀπὸ μακρόθεν μετὰ λαμπάδων, ἐνόησε καὶ ἔκδυσαμενός τα μάτια αὐτοῦ, ἔβαλεν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἤρξατο πλύνειν, στήκων γυμνός. Ὁ δὲ διακονητὴς αὐτοῦ ἰδὼν ἠσχύνθη, καὶ παρεκάλεσε τοὺς ἀνθρώπους λέγων" ὑποστρέψατε, ὁ γὰρ γέρων ἐξέστη. Καὶ ἐλθῶν πρὸς αὐτόν, εἶπεν αὐτῷ Αββα, τί τοῦτο ἐποίησας καὶ ἐσκανδάλισας πάντας; πάντες γὰρ οἱ θεωροῦντές σε ἔλεγον, ὅτι δαιμόνιον ἔχει καὶ γέρων καὶ δὲ λέγει αὐτῷ κάγω τοῦτο ἤθελον ἀκούσαι.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Β΄ (Ταπείνωση: Να αγαπούμε την εξουδένωση)

Ερμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ζωσιμάς είπεν υπάρχουν πολλών ειδών κίνητρα των ψυχικών διαθέσεων. Είναι δε δυνατόν μία θερμή ψυχική διάθεσις να προσφέρη εις τον Θεόν, εις μίαν και μόνην ώραν, όσα δεν προσέφερεν άλλη ψυχική διάθεσις, εις διάστημα πεντήκοντα ετών, όταν είναι ψυχρά και χαλαρά. Έτσι, π.χ., εάν οι δαίμονες ιδούν ότι κάποιος υβρίσθη ή ήτιμάσθη ή έζημιώθη ή κάτι παρόμοιον έπαθε, και στενοχωρείται, όχι διότι έπαθε κάτι κακόν, αλλά διότι δεν υπέφερε με γενναιότητα, χωρίς να λυπηθη, τον πειρασμόν, αυτήν την ψυχικήν διάθεσιν φοβούνται πάρα πολύ οι δαίμονες: διότι γνωρίζουν, ότι ο άνθρωπος αυτός ευρήκε την οδόν της αληθείας και θέλει να περιπατη σύμφωνα με τας εντολάς του Θεού.

2. Έλεγε, πάλιν, ο ίδιος, ότι εάν κάποιος ενθυμηθή εκείνον που τον έστενοχώρησεν ή τον ενέπαιξεν ή τον έζημίωσεν ή, οπωσδήποτε, του επροξένησε κάποιο κακόν, πρέπει να τον ενθυμηθή ως ιατρών και από τα βάθη της ψυχής του να εύχεται δι' αυτόν. "Αν, όμως, υφαίνη εις τον νούν του λογισμούς εναντίον του, τότε σκέπτεται κακόν εναντίον της ψυχής του, όπως οι δαίμονες. Μάλλον ο ίδιος γίνεται δαίμων και εχθρός του εαυτού του, αφού δεν επιθυμεί να απαλλαγή από την κακίαν του, αλλα να υποφέρη αθεράπευτα. Διότι αν δεν ήτο άρρωστος, δεν θα ήνωχλείτο από το πάθος εναντίον αυτού ο οποίος τον έλύπησεν ή τον έστενοχώρησε και τον οποίον του έστειλεν ο Χριστός ως ιατρόν διά να του φανερώση την πάθησίν του με την προσβολής και την ζημίαν.

Αν λοιπόν, πραγματικά, επιθυμεί να θεραπευτή, οφείλει να θεωρή αυτόν που τον επείραξεν ως ευεργέτης του και να δέχεται όλα τα κακά που προέρχονται από αυτόν ως φάρμακα θεραπευτικά, που του εστάλησαν από τον Ιησούν, και να ευχαριστή δι' αυτά έστω και αν προς στιγμήν τον κάνουν να λυπηται. Διότι ούτε και ο άρρωστος ευχαριστείται, όταν έγχειρίζεται, ή καυτηριάζεται, ή πίνη καθαρτικά: απ' εναντίας μάλιστα αηδιάζει και όταν απλώς τα σκέπτεται. Επειδή όμως έπεισε τον εαυτόν του, ότι δεν ημπορεί χωρίς αυτά να θεραπευθή από την ασθένειάς του, παραδίδεται πλέον εις τον ιατρόν, διότι γνωρίζει καλώς ότι με ολίγην αηδίαν απαλλάσσεται από ενοχλητικήν και πολυχρόνιον ασθένειαν.

Είναι καυτήριον του Ιησού αυτός, που σε ζημιώνει ή σε υβρίζει, αλλά σε απαλλάσσει από την πλεονεξίαν ή την υπερηφάνειαν. Αν όμως δεν ανέχεσαι αυτά και όχι μονάχα δεν ευχαριστείς, αλλά και εξυφαίνεις εις τον νούν σου λογισμούς εναντίον του αδελφού σου, είναι ως να λέγης προς τον Ιησούν· δεν θέλω να περαπευθώ από

Εσένα δεν θέλω να δεχθώ τα φάρμακά Σου, θέλω να σαπίσω από τις πληγάς μου. Και τότε τι θα σου κάμη ο αγαθός Κύριος; Γνώριζε λοιπόν, αδελφέ, ότι αυτός που αποφεύγει ωφέλιμον πειρασμόν, αποφεύγει αιώνιον ζωήν.

3. Έλεγεν και ο Ευάγριος, ότι εγώ δεν κατηγορώ εκείνους, που με κακολογούν: απ' ένανείας τους ονομάζω και ευεργέτας μου και δεν αποδιώκω τον ιατρών των ψυχών όταν προσφέρη εις την κενόδοξον ψυχήν, ως φάρμακον, την εξουθένωσιν. Φοβούμαι λοιπόν μήπως και διά την ιδικήν μου ψυχήν ειπή το πνεύμα του Θεού: «ήθελήσαμεν να λατρεύσωμεν την Βαβυλώνα και δεν έθεραπεύθη» (Ιερεμ. κη΄ (να) 9). Επειδή δηλαδή είναι αγαθός ο Κύριός μας, μας έδωσεν αγίας εντολάς, αναλόγους προς τας κακίας μας, που τας εξαφανίζουν με καυτηριάσεις και καθάρσια. Είναι λοιπόν αδύνατον κατ' άλλον τρόπον να απαλλαγώμεν από την ασθένειαν, παρά μόνον με τας αρμοδίας και καταλλήλους θεραπείας.

4. Έλεγε, πάλιν, ο ίδιος, ότι κανείς δεν ψεύδεται, παρά μονάχα όσοι με έπαινούν και με μακαρίζουν και ότι κανείς δεν λέγει την αλήθειαν, παρά μόνον εκείνοι που με κατηγορούν και με περιφρονούν. Και δεν την λέγουν ολόκληρον την αλήθειαν, διότι δεν γνωρίζουν επακριβώς όλα τα απόκρυφα της καρδίας μου. Αν αποκτούσαν την ικανότητα, να γνωρίσουν δεν λέγω όλας, αλλά ένα ελάχιστον μέρος των κακιών μου, ασφαλώς θα με απεστρέφοντο, όπως τον βόρβορον, την δυσωδίαν ή το ακάθαρτον πνεύμα. Και αν ακόμη τα σώματα των ανθρώπων γίνουν γλώσσαι, διά να κατηγορούν τα ελαττώματά μου, έχω την πεποίθησιν, ότι κανείς δεν θα είναι ικανός να περιγράφη, όσον αξίζει, την ατιμίαν μου.

Διότι αν και δίκαιος Ιώβ είπε: «είμαι γεμάτος από ατιμίαν», (Ιώβ ι', 15), και το «γεμάτος» δεν παίρνει καμμιά προσθήκη, τι να είπω εγώ, που είμαι ολόκληρον πέλαγος από κάθε κακίαν; Με κάθε λογής αμάρτημα μάς εταπείνωσεν ο διάβολος και δεν έχομεν υποχρέωσιν να γνωρίζωμεν ότι εταπεινωθήκαμεν; Όσοι λοιπόν γνωρίζουν καλά τον εαυτόν των συντρίβουν τον σατανάν, ο οποίος τους συνέτριψε. Και όπως είπον οι Αγιοι Πατέρες, όταν η ταπείνωσις κατέλθη μέχρι του Αδου ο ταπεινός ανυψώνεται μέχρι του ουρανού όπως, αντιθέτως, και η υπερηφάνεια, όταν υψωθή μέχρι των ουρανών, ο υπερήφανος κατακρημνίζεται μέχρι του Αδου. Και έλεγε συμπερασματικά ποιός ημπορεί να πείση τον ταπεινόν να εξυφάνη εις τον νούν του λογισμούς εναντίον κάποιου;

Διότι ό,τιδήποτε λυπηρόν πάθη ή ακούση και ταπεινός, το θεωρεί ως αφορμήν διά να εξυβρίζη τον εαυτόν του και να τον εξευτελίζη, όπως έκαμεν ο Αββάς Μωϋσής

όταν, δηλαδή, κάποτε οι κληρικοί τον εξεδίωξαν από το ιερόν βήμα και τον ύβριζαν, αυτός ύβριζε περισσότερον από εκείνους τον εαυτόν του. Αν δε κάποτε συμβή να ταραχθή ο ταπεινός από την προσβολήν ή αδικίαν που υφίσταται, αμέσως καταφεύγει εις την προσευχήν, με την οποίαν σύντομα καταπραύνει την καρδίαν του. Όχι δε μόνον αυτό, αλλά και κατά την ώραν που ταράσσεται, επιπλήττει με σφοδρότητα συνεχώς τον εαυτόν του και τον ελέγχει, λέγων προς την ψυχήν του διατί κάνεις σαν τρελλή, αθλία ψυχή μου; Διατί ταράσσεσαι, όπως εκείνοι, που βγάζουν αφρούς από το στόμα των; Με αυτήν ακριβώς την ταραχήν σου φανερώνεις ότι είσαι άρρωστη διότι, αν δεν ήσουν άρρωστη, δεν θα έπασχες. Διατί, δυστυχισμένη, άφησες την αυτοκατηγορίαν και κατηγορείς τον αδελφόν σου, επειδή σου έφανέρωσε την αρρώστια σου, η οποία ήτο κρυμμένη μέσα σου και την αγνοούσες έως τώρα;

Να μιμηθής τον Χριστόν, ο Οποίος όταν έχλευάζετο δεν ανταπέδιδε τον χλευασμόν, ενώ έπασχεν από τους Φαρισαίους και Αρχιερείς δεν απειλούσε. Τον ακούεις να λέγη και να το έχη πραγματοποιήσει. «Έδωσα τα νώτα μου εις μαστίγωσιν, τα σιαγόνας μου εις ραπίσματα και δεν εγύρισα το πρόσωπόν μου άλλου, δια να αποφύγω την εντροπην των έμπτυσμάτων» (Ησαΐας ν΄, 6). Και σύ, αθλία, εξ αφορμής μιάς προσβολής κάθεσαι και πλάττεις αναριθμήτους λογισμούς εναντίον του αδελφού σου, ο οποίος σε ηυηργέτησε με ένα μικρό κτύπημα της φιλοτιμίας σου και δεν καταλαβαίνεις πως έτσι κάμνεις κακόν εις τον εαυτόν σου, όπως οι δαίμονες; Διότι τί περισσότερον ήμπορεί να σου κάμη ο δαίμων, από όσα συ ζημιώνεις τον εαυτόν σου, απερίσκεπτη και δυστυχισμένη; Και προσέθετε συμπερασματικά ο Γέρων: Βλέπομεν τον σταυρόν του Χριστού, και καθημερινώς μελετώμεν τα Πάθη που υπέφερε δι' ημάς, ημείς όμως δεν υποφέρομεν καμμίαν προσβολήν πραγματικά έχομεν παρεκκλίνει από τον ίσιον δρόμον.

5. Έλεγε πάλιν και τούτο, ότι αν ζήση κανείς όσα χρόνια έζησεν ο Μαθουσάλας και δεν βαδίση αυτόν τον ίσιον δρόμον που επορεύθησαν όλοι οι Αγιοι, να δέχεται δηλαδή ατιμίαν και ζημίαν και να υποφέρη με γενναιότητα, δεν θα προχωρήση σε κανένα καλόν, μικρών ή μεγάλο, αλλά μονάχα θα εξοδεύση άσκοπα τα χρόνια του.

6. Έλεγε πάλιν, ότι κάποτε με ηρώτησεν ένας αδελφός: Αββά, είναι πολλαι αι εντολαί τού Χριστού και σκοτίζεται ο νους μου και δεν ήμπορώ να τας γνωρίζω όλας είπέ μου, λοιπόν, τι να κάνω; Είς αυτό του απήντησα: αδελφέ, μη ανησυχήσης απ' αυτό μονάχα αυτό να σκέπτεσαι και όσον ημπορείς να το τηρής να υπομένης, δηλαδή, με ευχαρίστησιν όλα όσα σου συμβαίνουν και με τον τρόπον αυτόν εύκολα θα

κατορθώσης όλας τας αρετάς. Διότι ποίον κόπον έχει το να προσεύχεσαι δι' εκείνον που σε έλύπησε; Μήπως είναι το ίδιος με το να σκάψης την γήν; ή να βαδίσης δρόμον; ή να περάσης θάλασσαν ή να υποστής χρηματικήν ζημίαν;

Να αισθάνεσαι λοιπόν ευχαρίστησιν, όταν εξευτελίζεσαι και έγινες μαθητής των Αγίων Αποστόλων, που επορεύοντο με χαράν, διότι ήξιώθησαν να ατιμασθούν διά το όνομα του Χριστού. Και εκείνοι μεν ως καθαροί έπασχον διά το όνομα του Χριστού, ενώ ήμείς χρεωστούμεν να ατιμαζώμεθα διά τας αμαρτίας μας. Διότι ακόμη και αν κανείς δεν θίξη την τιμήν μας, είμεθα άτιμοι και επικατάρατοι. Διότι –λέγει- είναι κατηραμένοι όλοι όσοι παρεκκλίνουν από τας εντολάς Σου (Ψαλμ. ριη', 21). Δεν είναι όλοι ικανοί να ατιμασθούν διά το όνομα του Χριστού, αλλά μονάχα οι "Αγιοι και καθαροί, όπως είπα. Εκείνο δε που ήμπορούμεν να κάμωμεν ημείς είναι να υπομένωμεν με ευγνωμοσύνην τας προσβολές και τας ύβρεις που μας προξενούν και να ομολογούμεν, ότι δικαίως εξευτελιζόμεθα διά τα ελεεινά έργα μας.

Αλλ' η αθλία αυτή ψυχή, αν και γνωρίζει τα ακάθαρτα έργα της και ότι δίκαια πάσχει αν κάτι παθαίνη, εν τούτοις κάθεται και παραπλανά την συνείδησίν της και εξυφαίνει λογισμούς εναντίον του αδελφού της, λέγουσα ότι μου είπε και με προσέβαλε και με κακολογεί και παραμένει αναίσθητη ή ανόητος και ασύνετος, έχθρευομένη τον εαυτόν της και εκτελούσα τα έργα των δαιμόνων.

Οπως δηλαδή εις την περίπτωσιν των τεχνών, ο αρχιτεχνίτης παραδίδει εις τον μαθητής του την τέχνης και τον αφήνει πλέον να εργάζεται μόνος του και δεν έχει ανάγκην να κάθεται κοντά του συνεχώς διά να τον καθοδηγή, αλλά μονάχα εκ διαλειμμάτων τον επισκέπτεται, μήπως παραμέλησε την εργασίας του ή κάτι κατέστρεψεν από τα έργα του, έτσι ακριβώς κάνουν και οι δαίμονες: αν δουν μίαν ψυχήν να τους υπακούη και να δέχεται εύκολα πονηρούς λογισμούς, παραδίδουν εις αυτήν την σατανικήν των τέχνην, δηλαδή την κακίαν των και την πονηρίαν των και δεν έχουν πλέον ανάγκην να παραμένουν κοντά της, επειδή γνωρίζουν ότι είναι αρκετή μοναχή της να αυτοκαταστραφή και να χαθη. Μόνον δε κάπου - κάπου την επισκέπτονται μήπως παραμέλησε την εργασίας που παρέλαβεν από εκείνους.

7. Έλεγε πάλιν ο Αββάς Ζωσιμάς υπάρχει ευκολώτερον πράγμα από το να αγαπάς όλους και να αγαπάσαι από όλους; Ποίαν ανάπαυσιν δεν έχουν αι εντολαί τού Χριστού; Αλλά δεν μας παρακινεί προς αυτάς ή προαίρεσις· διότι αν μάς παρεκίνει, τότε, με την χάριν του Θεού, θα ήσαν όλα εύκολα διά την ψυχήν και η παραμικροτέρα κίνησις της θελήσεώς μας θα έφερνε κοντά μας τον Θεόν προς βοήθειαν, όπως είπα

πολλάκις. Η αρετή χρειάζεται μονάχα την θέλησίν μας, όπως είπεν ο ιερός Αντώνιος και δεν υπάρχει ανάγκη κανενός κόπου, αφού εις όλα συνεργεί η Χάρις. Ποίαν ανάπαυσιν, λοιπόν, δεν έχει ο ήσυχος και ταπεινός; Πραγματικά «οι πράοι θα κληρονομήσουν την γήν και αδιακόπως θα ευχαριστούνται μέσα εις ατελείωτον ειρήνην» (Ψαλμ. λστ΄, 11).

8. Ο ίδιος ο Αββάς Ζωσιμάς μας έλεγε κάποιος αδελφός, αφού έμεινε κοντά μου και με πολλήν προσπάθειαν κατηρτίσθη εις το αγαθόν του μοναχισμού (διότι ήτο καλομαθημένος και είχεν ανάγκην από πολλήν φροντίδα και κατανόησιν, λόγω της αδυναμίας του αυτής) έλαβεν από εμέ το Μοναχικόν σχήμα. Αυτός, λοιπόν, μίαν ημέραν μού λέγει:

– Αββά, σε αγαπώ πάρα πολύ. Εγώ του απήντησα:

- Ακόμη δεν εύρήκα κάποιον, που να με αγαπά, όπως τον αγαπώ. Τώρα μού λέγεις σε αγαπώ και σε πιστεύω: αν όμως συμβή κάτι, που να μη σου αρέση, δεν θα παραμείνης ο ίδιος. Εγώ όμως ό,τι και να πάθω από σένα, θα παραμείνω απέναντί σου ο ίδιος και τίποτε δεν θα ήμπορέση να με απομακρύνη από την αγάπην σου.

Έπέρασε, πραγματικά, ολίγος χρόνος και δεν γνωρίζω τί του συνέβη (διότι δεν συγκατοικούσε πλέον μαζί μου) και ήρχισε να λέγη εναντίον μου πολλά φοβερά, ακόμη και αισχρά. Εγώ μόλις επληροφορήθηκα όλα όσα έλεγεν εναντίον μου, είπα από μέσα μου αυτός είναι καυτήριον του Ιησού και εστάλη δια να θεραπεύση την κενόδοξον ψυχήν μου αυτός πραγματικά είναι ευεργέτης μου. Και τον εθεώρουν ως ιατρόν και ευεργέτην και προσηυχόμουν ειλικρινώς δι' αυτόν. Προς έκείνους δε που μου ανέφεραν όσα έλεγεν εναντίον μου, απαντούσα: ο αδελφός γνωρίζει τα φανερά ελαττώματά μου και αυτά όχι όλα, αλλά ελάχιστα. Και λέγει μόνον αυτά που γνωρίζει, διότι αυτά που διαφεύγουν την προσοχής του και παραμένουν κρυφά είναι αναρίθμητα.

Μετά, λοιπόν, από αρκετον καιρόν με συναντά εις την Καισάρειαν: έρχεται, κατά την συνήθειάν του, με αγκαλιάζει και με φιλεί θερμά. Και εγώ, επίσης, το ίδιον έκαμα, ώς να μη συνέβαινε τίποτα. Και αυτό όχι μίαν ή δύο, αλλά πολλές φοράς έγινεν. Ενώ, δηλαδή, έλεγε τέτοια εναντίον μου, όταν με συναντούσε, με αγκάλιαζε θερμά, χωρίς εγώ να του δίδω καμμίαν υποψίαν, ούτε ίχνος λύπης να του φανερώνω, αν και, όπως είπα, τίποτε απ' όσα έλεγεν εναντίον μου δεν εξέφευγεν από τα αυτιά μου.

Κάποιαν ημέραν, λοιπόν, ύστερα από αυτά, όταν με συνήντησε και έτρεξεν, ως συνήθως, κοντά μου, πίπτει εις τους πόδας μου και αφού τους εκράτησε, μού λέγει:

– Συγχώρησέ με, 'Αββά, διά την αγάπης του Κυρίου, διότι πολλά φοβερά ελάλησα εναντίον σου.

Εγώ τότε, αφού τον εσήκωσα και τον κατεφίλησα, του είπα χαριεντιζόμενος:

-Θυμάται η θεοφιλία σου, ότι όταν μου είπες ότι σε αγαπώ πολύ, εγώ σου απήντησα ότι δεν εύρήκα ακόμη εκείνον που με αγαπά, όπως τον αγαπώ; Γνωρίζεις και τα υπόλοιπα, όσα σου είπα. Μάθε, λοιπόν, ότι τίποτα δεν μου διέφυγεν από όσα έλεγες εναντίον μου: εμάθαινα όλα και το μέρος και σε ποιους τα έλεγες. Ουδέποτε δε είπα ότι δεν είναι έτσι, όπως λέγει ο αδελφός, ούτε κανείς με έπεισε να είπω έναντίον σου κακόν λόγον, αλλά έλεγα προς αυτούς που μου μετέφεραν τα καταλαλήματά σου, ότι αυτά που λέγει είναι αληθινά και ότι τα λέγει από αγάπην διά να με έχη φίλον και δεν παρέλειπα να σε ενθυμούμαι εις τας προσευχάς μου. Απόδειξις της αγάπης που αισθάνομαι απέναντί σου, είναι και αυτός κάποτε επόνεσε πάρα πολύ το μάτι μου και αμέσως, αφού σε θυμήθηκα, έκαμα το σημείον του σταυρού και είπα : Κύριε Ιησού Χριστέ, με τας ευχές του αδελφού τάδε, κάνε με καλά, και αμέσως εθεραπεύθηκα.

Από τότε ο αδελφός εκείνος απέκτησε τελείαν εμπιστοσύνην εις εμέ, έσταμάτησε να με κατηγορή, με υπερεκτιμούσε και με ηγάπα. Και κατέληξεν ο Γέρων ημείς δεν γνωρίζομεν ούτε να αγαπώμεθα, ούτε να εκτιμώμεθα, αλλά έχάσαμεν την φρόνησίν μας. Διότι αν κάποιος ανεχθή τον αδελφός του, όταν θυμώνη από σατανικήν ενέργειαν και κινηται εναντίον του, τότε εκείνος μετ' ολίγον θα συνέλθη. Όταν λοιπόν συναισθανθή την ανεξικακίαν του αδελφού και μάθη ότι τον ήνέχθηκε, τον ευχαριστεί πάρα πολύ και καταλαμβάνεται από τόσον ισχυράν αγάπην προς αυτόν, ώστε είναι έτοιμος να θυσιασθή προς χάριν του.

9. Διηγείτο, ακόμη, και διά κάποιον Γέροντα. Αυτός ο Γέροντας – έλεγε- ήτο πάρα πολύ πράος και διά την μεγάλην του άρετήν και διά τα θαύματα που έκανε, τον έσέβοντο όλοι εις την περιοχής. Κάποτε λοιπόν κάποιος αδελφός, που κατοικούσε πολύ κοντά του και εις πολλάς περιπτώσεις τον είχεν ως οδηγός του προς τον Θεόν, από σατανικήν ένέργειαν, τον ύβρισεν εμπρός εις πολλούς που έτυχε να ευρίσκονται κοντά εις τον Γέροντα. Ο Γέρων εστέκετο και μόνον το στόμα του επρόσεχε και του είπε: η χάρις του Θεού εις το στόμα σου, αδελφέ. Ενώ δε εκείνος εξεμάνη

περισσότερον και του έλεγε: ναί, ελεεινε και χαραμοφάη, τα λέγεις αυτά, διά να δείξης ότι είσαι πράος, ο Γέρων του απήντησε: πραγματικά, αδελφέ, όσα λέγεις είναι αληθινά. .

Μετά ταύτα, κάποιος από εκείνους οι οποίοι παρευρίσκοντο εις το επεισόδιον, λέγει εις τον Γέροντα: πραγματικά δεν εταράχθηκες, καλόγηρε; Όχι απήντησεν ο Γέρων– αλλά ήσθανόμουν έτσι την ψυχήν μου, ωσάν να με εσκέπαζε ο Χριστός. Πραγματικά πρέπει να ευχαριστη κανείς αυτούς που του δημιουργούν κάτι τέτοια επεισόδια, όπως πολλάκις είπα, και να τους θεωρη ως ιατρούς που θεραπεύουν τα τραύματα της ψυχής του, αν είναι εμπαθής, ή, πάλιν, αν είναι απαθής, ως ευεργέτας, που τον διευκολύνουν να κερδίση την Βασιλείαν των Ουρανών.

10. Ένας Γέρων είπεν.

Αν είμεθα παιδιά των Αγίων Αποστόλων, όπως φωνάζει και λέγει ο Απόστολος Παύλος, «διότι με την χάριν του Ιησού Χριστού εγώ με το Ευαγγέλιον σας εγέννησα» (Α΄ Κορ. δ', 15), τότε έχομεν υποχρέωσιν, ως παιδιά, να μιμούμεθα τους γονείς. Και όπως εκείνοι έδοκίμαζαν χαράν, όταν έμαστιγώνοντο και παρέμεναν ατάραχοι όταν έσυκοφαντούντο, διότι ήκουον από Έλληνας και Ιουδαίους ότι αυτοί είναι που αναστατώνουν την Οικουμένην μέ τάς μαγείας και τας φαρμακείας αυτών, έτσι και ημείς να αισθανώμεθα εις παρομοίας περιπτώσεις. Οι Απόστολοι εις όλα αυτά και τα παρόμοια όχι μονάχα δεν ελυπούντο, αλλά απ’ εναντίας εδοκίμαζαν χαράν. Δι' αυτό και έλεγαν με ικανοποίησιν: «όταν μας εμπαίζουν, ημείς ευλογούμεν, όταν μάς βλασφημούν, ημείς παρακαλούμεν δι' αυτούς» (Α' Κορ. δ', 12-13) και τα υπόλοιπα. Δι' αυτό δε εγράφησαν όλα αυτά, δια να τους μιμηθώμεν και ημείς. Όταν λοιπόν πάθωμεν κάτι τέτοιο ή ακούσωμεν πικρά λόγια, πρέπει να χαίρωμεν ωσάν να κερδίζωμεν θησαυρόν και να επικοινωνώμεν εις τας θλίψεις και τας στενοχωρίας των Αγίων Αποστόλων και των Μαρτύρων αλλά και μεγαλύτερα να περιμένωμεν, δια να δείξωμεν ότι παραμένομεν οι γνησιώτεροι συγγενείς των και δια να κερδήσωμεν τα σπουδαιότερα, με το να γίνωμεν συμμέτοχοι της ατελειώτου δόξης των ούρανών.

11. Κάποτε οι αδελφοί επήνεσαν ένα Μοναχόν εις τον Αββάν Αντώνιον. Όταν λοιπόν ήλθε προς αυτόν ο 'Αντώνιος εδοκίμασε να ίδη αν ανέχεται ατιμωτικής προσβολήν. Και όταν έκατάλαβεν ότι δεν ανέχεται, του λέγει:

– Ομοιάζεις με χωρίον, που είναι στολισμένον εμπρός, ενώ από πίσω λεηλατείται από ληστάς.

12. Έλεγον διά κάποιον Γέροντα, που έμενεν εις τα κάτω μέρη, ότι έζη με ασκητικήν ήσυχίαν. Τον εξυπηρέτει δε ένας κοσμικός που είχεν υιόν. Κάποτε ήσθένησεν ο υιός του κοσμικού και παρεκάλεσε θερμά τον Γέροντα να έλθη και να προσευχηθή επάνω εις το άρρωστον παιδί.

Μετά ταύτα εξήλθεν από το κελλί του ο Γέρων μαζί με τον κοσμικόν. Τότε ο κοσμικός έτρεξε και επήγεν εις το σπίτι του. Αμέσως εμάζεψεν όλους τους συγγενείς και τους γείτονας και τους είπε:

– Ελάτε να προϋπαντήσωμεν τον αναχωρητήν.

Αμέσως έτρεξαν πολλοί. Μόλις τους είδεν ο Γέρων να έρχονται από μακράν με λαμπάδες, έκατάλαβε τι συμβαίνει. Εξεδύθη τότε τα ενδύματά του και ήρχισε να τα πλύνη εις τον ποταμόν παραμένων γυμνός..

Οταν τον είδεν ο κοσμικός, που τον εξυπηρετούσεν, ησθάνθη εντροπήν και παρεκάλεσε τους ανθρώπους να επιτρέψουν εις τα σπίτια των, διότι –τους έλεγεν– ο Γέροντας έχασε τα μυαλά του. 'Αφού δε έπλησίασε τον Γέροντα, του είπε:

– Διατί, Αββά, το έκανες αυτό και τους εσκανδάλισες όλους; Διότι όλοι, που σε έβλεπαν, έλεγαν ότι ο Γέροντας έχει δαιμόνιον.

Εις αυτά του απήντησεν ο Γέρων:

– Και εγώ αυτό ήθελα να ακούσω.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Γ'
(Να μην μένουμε αργοί)

Ὅτι οὐ δεῖ τινὰ ἀργὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ σωματικῶς ἐργάζεσθαι καὶ ὅτι ἡ ἀργία πολλῶν αἰτία κακῶν.

Ότι δεν πρέπει κανείς να μένη αργός, αλλά και σωματικώς να εργάζεται, και ότι η αργία γίνεται αιτία πολλών κακών.

Α'. Παλλαδίου

Ο ΟΣΙΟΣ ΠΑΜΒΩ, ἐν τῷ μέλλειν ἐκλείπειν, λέγεται εἰρηκέναι τοῖς παρεστῶσιν Ἁγίοις Πατράσιν, ὅτι ἀφ' οὐ ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον ταύτην καὶ ᾠκοδομησά μου τὴν κέλλαν καὶ ὤκησα ἐνθάδε, οὐκ ἐκτὸς ἐργοχειρού μου ἐποίησα ἡμεραν μίαν, οὐδὲ μέμνημαι δωρεὰν ἄρτον φαγῶν ἀπὸ τινός.

Ερμηνεία

ΛΕΓΕΤΑΙ ότι όταν επλησίαζε να αποθάνη ο όσιος Παμβώ, είπε προς τους παρισταμένους Αγίους Πατέρας. Από τότε που ήλθα εις αυτήν την έρημον και έκτισα το κελλί μου και κατώκησα εδώ, ούτε μίαν ημέραν δεν έμεινα χωρίς το εργόχειρόν μου και ούτε ενθυμούμαι να έχω φάγει δωρεάν άρτον από κανένα.

2. Τού αυτού

ΠΕΡΙΕΤΥΧΟΝ ἐν Γαλατίᾳ καὶ συνεχρόνισα τῷ θεοφιλεστάτῳ Ἐπισκόπῳ Φιλορώμα, ἀνδρὶ ἀσκητικωτάτῃ καὶ καρτερικωτάτῳ, οὐ λίαν ἔκηδετο ὁ Μέγας Βασίλειος, ἡδόμενος αὐτοῦ τὴ αὐστηρία καὶ στυφότητα καὶ προσεχεία τοῦ ἔργου, ὃς εἰσέτι καὶ νῦν τοῦ καλάμου καὶ τῆς τετράδος του γράφειν οὐκ ἀνεχώρησεν, ὄγδοηκοντα ἐτῶν τὴ ἡλικία ὑπάρχων. Οὗτος ὁ μακάριος ἔφησεν, ὅτι ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος ἄχρι ταύτης τῆς ὥρας ἄρτον παρὰ τινὸς δωρεὰν οὐκ ἔφαγον, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων πόνων τοῦ ἔργοχειρου διακόσια νομίσματα τοῖς λελωβημένοις δέδωκα.

Οὗτος πεζὴ καὶ τοὺς τάφους τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἀπῆλθε προσκυνήσων ἓν Ρώμη καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις δεύτερον εὐχῆς χάριν καὶ προσκυνήσεως, καὶ

ἰδίοις ἀναλώμασιν ἐαυτῶ ἐπήρκεσεν· ἔλεγε δὲ καὶ τοῦτο ἡμὶν χάριν ὠφελείας, ὅτι οὐ μέμνημαι πότε ἀποστᾶς κατὰ νοῦν τοῦ Θεοῦ.

Ερμηνεία

ΕΥΡΕΘΗΝ κάποτε εις την Γαλατίαν και παρέμεινα αρκετόν χρόνον μαζί με τον θεοφιλέστατον επίσκοπον Φιλόρωμον, ασκητικώτατον άνδρα και πολύ υπομονητικόν. Δι' αυτόν ενδιεφέρετο πάρα πολύ ο Μέγας Βασίλειος, διότι ευχαριστείτο από την αυστηρότητά του και την προσοχήν που εδείκνυεν εις την εργασίαν του. Αυτός ακόμη και τώρα, που είναι ογδόντα χρόνων, δεν άφησε την πένναν και το τετράδιον διά να γράφη. Αυτός ο μακάριος έλεγεν· από τότε που εβαπτίσθην μέχρις αυτής της ώρας από κανένα δεν έφαγα δωρεάν ψωμί· απ' εναντίας από τους κόπους του έργοχείρου μου έχω δώσει διακόσια νομίσματα διά τους λεπρούς.

Αυτός επήγε πεζός, διά να προσκυνήση τους τάφους των Αγίων Αποστόλων εις Ρώμης και εις Αλεξάνδρειαν και εις Ιεροσόλυμα: αυτην δε την πορείαν την έκαμε δύο φοράς, με ιδικά του έξοδα, διά να προσκυνήση και να λάβη την ευχήν των Αγίων. Μάς έλεγε δε και τουτο, διά να ωφεληθώμεν ποτέ δεν ενθυμούμαι να απεμάκρυνα τον νούν μου από τον Θεόν.

3. Τού αυτού

ΕΝ ΤΩι ὄρει τῆς Νιτρίας ἐστὶν Ἐκκλησία μεγίστη, ἢ ξενοδοχεῖον παράκειται, εἷς καὶ τὸν ἀπελθόντα ξένον δεξιοῦνται πάντα τὸν χρόνον, εἰ θέλει συμμεῖναι, μέχρις οὐ αὐθαιρέτως ἀναχωρήση. Συγχωρούσι δὲ αὐτὸν μένειν ἐν ἄργιᾳ ἑβδομάδα μίαν, εἶθ' οὕτω περισπῶσιν αὐτὸν ἓν ἔργοις ἢ ἐν κηπίῳ ἢ ἐν ἀρτοκοπείῳ ἢ ἐν μαγειρείῳ, διδόασι δὲ αὐτῶ καὶ βιβλίον, ἵνα ἀναγινώσκη, μὴ συγχωροῦντες αὐτῶ ἕως ἕκτης ὥρας μηδενὶ συντυγχάνεις πάντες δὲ οὗτοι ὀθόνην ἐργάζονται ταῖς ἑαυτῶν χερσίν, ὡς εἶναι τοὺς πάντας ἀνενδεεῖς.

Ερμηνεία

ΕΙΣ το όρος της Νιτρίας υπάρχει μία μεγάλη Εκκλησία πλησίον της είναι κτισμένος ένας ξενών. Εις αυτόν τον ξενώνα φιλοξενούν ολόκληρον τον χρόνον όποιον ξένον θέλει να μένη κοντά εις τους μοναχούς, και δεν τον διώχνουν, αν δεν αναχωρήση μόνος του. Τον αφήνουν να μένη άργός μίας εβδομάδα κατόπιν όμως τον απασχολούν

εις έργασίας, ή εις τον κήπον, ή εις τον φούρνον, ή εις το μαγειρείον, ή του δίδουν βιβλίον διά να μελετά, και δεν του επιτρέπουν να συναντά κανένα μέχρις της έκτης ώρας. Όλοι δε αυτοί υφαίνουν με τα χέρια των σινδόνια, διά να μη δίδουν βάρος εις κανένα.

Β'. Εν τω βίο του Αγίου Ευθυμίου

ΕΛΕΓΕΝ ὁ Μέγας Εὐθύμιος πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητᾶς, ὡς ἄρα δεῖ τοὺς ἀποτασσομένους τῷ βίῳ καὶ τῆς περὶ τὸν βίον ὑπακοῆς φροντίζειν πανταχοῦ καὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ τοῦ μὴ τῷ ἰδίως στοίχειν θελήματι, πάντα τὲ τὸν χρόνον πάντα πόνον ὑπομένειν, καὶ χειρῶν τέχνη καὶ ἐργασία καὶ μάλιστα γέ, εἰ νέος ἐστὶν οὗτος καὶ τὴν ὁρμὴν ὑπὸ τῆς ἡλικίας κεκινημένος. Τότε γὰρ χρὴ πρὸς τὴ ἄλλη ἑαυτῶ φυλακή, καὶ πολλή το σῶμα ταλαιπωρία καταπονεῖν, ὡς ἂν εὐπειθὲς τὲ εἴη τῷ λόγῳ καὶ τὸ πυρῶδες ἀπομαραίνηται τῆς νεότητος, καὶ ἕνα μιμηται Παύλου καὶ ἅμα πληρωταὶ τῶν αὐτοῦ νόμων γινώμεθα, μὴ μόνον τὸ τῆς ἀργίας ἔγκλημα διαφεύγοντες, ἥτις οὐδὲ τροφῆς ἄξιον κρίνει τὸν οὕτω γωθῆ καὶ ἠμελημενον, ὁ ἀργὸς γὰρ φησι μηδὲ ἐσθιέτω, ἀλλὰ καὶ τὰς αὐτᾶς ἐκείνω κτώμενοι χεῖρας αἳ δὲ χεῖρες γὰρ φησιν αὗται ὑπηρέτησαν ἐμοὶ τὲ καὶ τοὺς μετ' ἐμοῦ. Ἐπεῖ καὶ τῶν ἀτόπων ἐστι τοὺς μὲν βιοτικούς των ἀνθρώπων γυναῖκα καὶ παίδας καὶ οἰκίαν ὅλην ἐκ τοῦ τῶν χειρῶν ἔργου διατρέφειν καὶ τὸν ἐπέτειον αὐτοῖς διαλύεσθαι φόρον, ἀλλὰ καὶ ἀπάρχεσθαι τῷ Θεῷ τῶν πόνων, καὶ εὖ ποιεῖν κατὰ δύναμιν, ἠμᾶς δὲ μὴ καὶ ἄλλους τοῦ τῶν χειρῶν ἠμῶν καρποῦ κοινωνεῖν.

Ερμηνεία

Ο ΜΕΓΑΣ Ευθύμιος έλεγε προς τους μαθητάς του, ότι αυτοί που απαρνούνται τον κόσμον και τα κοσμικά, πρέπει να φροντίζουν πάντοτε διά την υπακοήν, την ταπεινοφροσύνην και να μη ακολουθούν το θέλημά των να υπομένουν πάντοτε κάθε κόπον που προέρχεται από το εργόχειρον και την εργασίας, προ παντός μάλιστα όταν είναι κανείς νέος και αντιμετωπίζη έντονον την σαρκικήν ορμήν, λόγω της ηλικίας. Τότε, προ παντός, χρειάζεται, εκτός από την μεγάλην προσοχήν, να καταπονή κανείς και το σώμα του με μεγάλην ταλαιπωρίαν, διά να υπακούη εύκολα εις το λογικόν και να σβύνη σιγά – σιγά η φλόγα της νεότητος. Και έτσι να μιμούμεθα τον Απόστολον Παύλον και συγχρόνως να εφαρμόζωμεν τους νόμους του, όχι μονάχα αποφεύγοντες το αμάρτημα της αργίας, από το οποίον κρίνεται ανάξιος και αυτής της τροφής και νωθρός και ο αμελής, διότι, λέγει, ο οκνηρός ούτε να τρώγη- αλλά αποκτώντες και

ημείς τα ίδια χέρια με τον Παύλον –τα χέρια αυτά, λέγει, εξυπηρέτησαν και εμένα και εκείνους, που ήσαν μαζί μου.

Διότι είναι από τα πιό άτοπα οι μεν κοσμικοί άνθρωποι να διατρέφουν, από την εργασίας των, και γυναίκα και παιδιά και ολόκληρο σπιτικό, να πληρώνουν τον ετήσιον φόρον, αλλά και να προσφέρουν εις τον Θεόν τας απαρχάς των κόπων των, και να δίδουν κατά δύναμιν ελεημοσύνην, ενώ ήμείς να μη μπορούμεν να κάμωμεν κοινωνούς των καρπών της εργασίας μας και άλλους.

Γ'. Εν τω βίο του Αγίου Σάββα

ΝΕΩι ΟΝΤΙ τῷ Μεγάλῃ Πατρὶ Σάββα, καὶ ἐν Φλαβιαναῖς διατρίβοντι, αἳ χείραις οὐδέποτε ἠρέμουν αὐτῶ, ἀλλ' ὅτε μὴ τεταμένας εἶχεν αὐτᾶς πρὸς Θεόν, ἡ εὐχὴ ἔργον ἦν αὐτῶ διὰ παντὸς ἀνυόμενον, ὅπως μὴ καὶ βραχὺ ἀνεθέντος αὐτῶ τοῦ διανοητικοῦ, λάθη κατὰ τὸ κρυπτὸν ὁ ἐχθρὸς ἠρέμα παραδυόμενος. Ἐντεῦθεν κοῦφον αὐτὸ μᾶλλον τῆς ἀρετῆς τὸ πτερόν, καὶ πᾶσαν τὴν ἔκεϊ ἀδελφότητα, περίπου τοὺς ἑβδομήκοντα ὄντας, ὑπακοὴ καὶ ταπεινώσει καὶ πάσιν ἄλλοις κατορθώμασιν εὐαγγελικοὺς ὑπερέβαινεν. "Ἔειτα δὲ καὶ ἐκεῖθεν ἀπαναστᾶς τὴ τοῦ προεστῶτος γνώμη καὶ σὺν εὐχὴ ἀπολύσεις καὶ καταλαβῶν τὰ Ἱεροσόλυμα, τὴ Μεγάλη προσεισιν Εὐθυμία, ἐπὶ τὴν σύναξιν ἀπιόντι ὡς ἔθος, καὶ τοὺς αὐτοῦ ποσὶ προσπεσῶν, ἔδεϊτο μετὰ δακρύων, ἱκέτευεν, ἐλιπάρει πρόβατον αὐτοῦ λογικὸν γενέσθαι καὶ ὑπ' αὐτῶ ποιμένι σὺν τοῖς ἄλλοις ποιμαίνεσθαι.

Ὁ μέντοι Μέγας Εὐθύμιος, ἄριστος ὢν τὰ τοιαῦτα παιδοτριβεῖν, οἷα διὰ πάσης καὶ αὐτὸς πείρας τῶν πνευματικῶν ἀγώνων ἐλθῶν, ἐπεῖ νέον ἔτι τὸν Σάββαν ἐώρα, οἰηθεῖς μὴ θερμότης μόνον ὀξύρροπος εἴη τὸ σπουδαζόμενον, τὴν ἐκ τῶν λογισμῶν κρίσιν καὶ τὸ ἐκεῖθεν βάρος οὐκ ἔχουσα, οὐ πρότερον ἐφῆκεν αὐτῶ τῶν ἐν τῇ Λαύρᾳ Μοναχῶν τὴν συνοίκησιν, ἕως ἀγωγὴν πᾶσαν ἐν Κοινοβίῳ μετῆλθε Μοναχικήν, καὶ τὴν ἀπαιτουμένην ἀκρίβειαν ἐπεδείξατος ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτόν, ἀσύμβατον ὅλως, εἶπεν, ὦ τέκνον, νέον ὄντα σε, εἷς λαύραν οἰκεῖν. Τοῦτο γὰρ οὔτε τὴ λαύρα ὄνησιν φέρει, οὔτε σοὶ προσήκει, ἀλλ' εἰς τὸ κάτω νῦν φροντιστήριον, ἓϊ μου ἀκούεις, πρὸς τὸν 'Ἀββᾶς ἀφίξη Θεοκτιστόν, παρ' ὢ μεγίστην, ἐν οἶδᾳ, περιποιήση σαυτὴ τὴν ὠφέλειαν.

Πρὸς ταῦτα τοῦ μακαρίου Σάββα ὑπείξαντος (ἐπεπαίδευτο γὰρ πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ τὴν ὑπακοήν), καὶ ὅσα πὲρ ἂν αὐτὸς ἐνετείλαιτο εὐπροθύμως πάντα ποιήσειν ὑποσχομένου, τοῦτο γὰρ βούλεσθαι ἔφη καὶ τὴν πρὸς σὲ μοῦ καταφυγήν, ὅπως ἂν διά σου σωθείην, πέμπτει τοῦτον εὐθὺς ἐκεῖνος πρὸς τὸν μακαρίτης Θεοκτιστόν, πολλὴν

αὐτοῦ πρόνοιαν ποιείσθαι κελεύσας. Πλουσίαν γὰρ ἀτεχνὼς ἔφη ἐνορῶν ἐπιχεθείσαν αὐτὴ τὴν χάριν τοῦ πνεύματος, καὶ ὡς οὐ πολύ το μεταξὺ ἔσται, καὶ τῆς αὐτοῦ δόξης ἐμπλήσει τὴν οἰκουμένην, ἅπερ καὶ εἰς τοιοῦτον ἐξέβη τέλος, καὶ ἀληθῆ τὴν ἐκείνου ἔδειξε προαγόρευσιν.

Οὗτος οὖν ὁ θεῖος Σάββας, ὑπὸ τὴ μακαρίτη Θεοκτίστη γενόμενος, ὅλον ἑαυτὸν καθαρῶς ἐκδίδωσι τῷ Θεῷ καὶ πᾶς γίνεται τῆς ἐκεῖθεν ἐφέσεως εἰδῶς δὲ ἑαυτοῦ διπλὴν οὖσαν τὴν σύστασιν (ἐκ ψυχῆς λέγω καὶ σώματος) , διπλὴν ἐπενοήσατο καὶ τὴν ἄσκησιν. Νῦν μὲν πονῶν τῷ σώματι, νῦν δὲ τὴ ψυχή, καὶ νῦν μὲν ἐν σωματικοὺς κόποις διημερεύων, νῦν δὲ νύκτας ἐν προσευχαῖς αὔπνους διατελῶν νῦν ὑδροφορῶν, νῦν ξύλα διακομίζων, πάσι τὲ τοὺς διακονίαν τινὰ πεπιστευμένους τὰς ἐκείνων ἐργασίας διαφέρων, καὶ γὰρ ἦν τῆς κατὰ ψυχὴν εὔανδριας καὶ τὸ σώματι εὐμεγέθης, καὶ κομιδὴ ρωμαλέος. Καὶ μέντοι καὶ αὐτὸς ἄλλοτε ἄλλας ὑπηρεσίας καὶ δὴ καὶ τὴν τῶν ἡμιόνων ὑπελθῶν ἐπιμέλειαν, καὶ πρὸ πάντων μὲν εἰς τὴν σύναξις ἀπαντῶν, μετὰ πάντας δὲ αὖθις ἀπαλλασσόμενος, τὴ θεία τὲ προθύμως ὑπηρετούμενος λειτουργία, καὶ πάσι τούτοις κεφάλαιον ἐπιτιθεῖς ἱερόν, τὴν ὑπακοὴν καὶ τὸ μέτριον Διὸ καὶ παντὶ τοῦτο διὰ θαύματος ἦν τῷ πλήθει τῶν Μοναχῶν, ὅπως οὕτω νεάζουσαν ἡλικίαν ἀρετῶν στέφανος ἔκοσμει καὶ τελειότητος.

Ερμηνεία

ΟΤΑΝ Ο μεγάλος Πατήρ Σάββας ήτο ακόμη νέος και έμενεν είς Φλαβιανάς, ποτέ τα χέρια του δεν έμεναν αργά· οσάκις δε δεν τα είχεν υψωμένα προς τον Θεόν, τότε η νοερά προσευχή ήτο η εργασία του, από φόβον μήπως και από ελαχίστην διακοπής της απασχολήσεως του νού, τον ξεγελάση κρυφά ο εχθρός και σιγά – σιγά παρουσιασθή. Δι' αυτο και του ήτο η αρετή ελαφροτέρα και από το πτερόν και εξεπερνούσεν ολόκληρον την αδελφότητα, περί τους εβδομήντα μοναχούς, εις την υπακοήν, την ταπείνωσιν και εις όλα τα άλλα ευαγγελικά κατορθώματα. Έπειτα, αφού ανεχώρησεν από εκεί, με την γνώμην του προεστώτος, ο οποίος τον άφησε να φύγη με την ευχήν του, ήλθεν εις τα Ιεροσόλυμα: εκεί συνήντησε τον Μεγάλον Ευθύμιον, ο οποίος κατά την συνήθειάν του είχε μεταβή εις την σύναξιν, και αφού έπεσεν εις τα πόδια του, τον παρεκάλει με δάκρυα, τον ικέτευε, τον εκλιπαρούσε, να γίνη και αυτός λογικόν του πρόβατον και να ποιμαίνεται από αυτόν μαζί με τους άλλους.

Ο Μέγας Ευθύμιος, λοιπόν, ο οποίος ήτο εις αυτά άριστος παιδιαγωγός, αφού, άλλωστε, και αυτός απέκτησε με τα χρόνια πείραν των αγώνων αυτών, δεν του επέτρεψε να κατοικήση αμέσως μαζί με τους άλλους εις την Λαύραν. Διότι έβλεπεν ότι ο Σάββας ήτο ακόμη νέος και εσκέφθη μήπως η επιθυμία του οφείλεται εις μίαν

προσωρινήν μόνον θερμότητα, χωρίς την βαρύτητα μιας βαθείας σκέψεως. Έτσι τον άφησε να ζήση όλην την μοναχικήν ζωήν τού Κοινοβίου, καθώς πρέπει με την επιβαλλομένην ακρίβειαν, έξω από την Λαύρας. Αλλά ακόμη και μετά την δοκιμασίαν αυτήν του είπεν:

– Παιδί μου, δεν είναι σωστόν, λόγω της νεαρής ηλικίας σου, να κατοικής εις την Λαύραν· διότι αυτό ούτε την Λαύραν θα ωφελήση ούτε είς εσένα ταιριάζει. Αλλά αν θέλης να με ακούσης, να υπάγης τώρα εις το κάτω φροντιστήριον, προς τον Αββάν Θεόκτιστον, πλησίον του οποίου, είμαι βέβαιος, θα ωφεληθής πάρα πολύ.

Εις όλα αυτά υπήκουσεν ο μακάριος Σάββας, διότι, εκτός των άλλων, είχε μάθει και την υπακοήν υπεσχέθη δέ, με μεγάλην προθυμίαν, να εφαρμόση όλα όσα ήθελε τον διατάξει.

– Διότι αυτό επιθυμώ –απήντησεν ο Σάββας- και δι' αυτό κατέφυγα κοντά σου, διά να σωθώ με την βοήθειάν σου.

Τον στέλλει τότε ο Μέγας Ευθύμιος προς τον μακαρίτης Θεόκτιστον και τον διέταξε να τον φροντίζη πάρα πολύ διότι είπεν- έβλεπε πραγματικά να ξεχύνεται επάνω εις τον Σάββαν πλουσία η χάρις του Πνεύματος και ότι δεν θα περάση μεγάλο χρονικόν διάστημα και θα πλημμυρίση, με την δόξαν του, ολόκληρον την Οικουμένην. Αυτό δε πράγματι συνέβη εις το τέλος και επαλήθευσε η πρόβλεψης του Μεγάλου Ευθυμίου.

Αυτός λοιπόν ο θείος Σάββας, αφού έγινεν υποτακτικός του μακαρίτου Θεοκτίστου, παραδίδεται ολόκληρος ειλικρινά εις τον Θεόν και κατακτάται τελείως από τον θεϊκόν πόθον. Επειδή δε εγνώριζεν ότι είναι διπλή η σύστασής του (από ψυχήν, δηλαδή, και σώμα) εμηχανεύθη και διπλήν την άσκησιν· άλλοτε μεν ταλαιπωρών το σώμα, άλλοτε δε την ψυχήν. Έτσι έπερνούσε την ημέραν του με σωματικούς κόπους, την δε νύκτα παρέμενεν άγρυπνος με προσευχάς και πότε μεν έφερνε νερό, πότε πάλιν εκουβαλούσε ξύλα και έτσι υπερέβαινε, κατά την εργατικότητα, όλους τους άλλους που είχαν κάποιαν υπηρεσίαν. Διότι διεκρίνετο κατά την γενναιότητα της ψυχής, ήτο δε υψηλόσωμος και πραγματικά ρωμαλέος. Μόνος του εξετέλει και άλλας υπηρεσίας ανέλαβε μάλιστα και την υπηρεσίας των μουλαριών. Και παρ' όλα αυτά επήγαινε πριν από όλους εις την σύναξις της Εκκλησίας και έφευγε τελευταίος, μετέχων μετά προθυμίας εις την Θείας Λειτουργίας. Και επάνω από όλα έβαλεν εις την ζωήν του ως ιερόν κεφάλαιον την υπακοήν και την εγκράτειαν. Δι' αυτό και η κατάστασής του

επροκάλει τον θαυμασμόν του πλήθους των Μοναχών, ότι τόσον νέος έστολίζετο με το στεφάνι των αρετών και της τελειότητος.

Δ'. Εν τω βίω τού Αγίου Λουκιανού του Ιερομάρτυρος

Ο ΜΕΓΑΣ Λουκιανὸς νέος ὢν ἔτι, πρὸς τὸν μοναδικὸς ἀποκλίνας βίον, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πρὸς ἡδονᾶς πάσας της σαρκὸς ἀπεμάχετο, νηστείαις τὲ καὶ προσευχαῖς ἀδιαλείπτως προσκείμενος, ἐν βραχεῖ ἀστασίαστον τὴν σάρκα τὰ πνεύματι παρεστήσατο. Ἤσκητο δὲ καὶ τὴν ὀξυγραφίαν, καὶ τὸ ἐκεῖθεν αὐτω ποριζόμενον ἅμα μὲν ἑαυτῶ πρὸς τροφήν, ἅμα δὲ καὶ τοῖς πένησιν ἔχορηγει καὶ γὰρ εἰ μὴ πρὶν ἢ τροφῆς οὗτος μεταλάβοι, ἕτεροί του ἀπὸ τῶν αὐτοῦ χειρῶν βίου μετασχοιεν, ἀδικίαν τὸ πρᾶγμα ἐτίθετο.

Ερμηνεία

Ο ΜΕΓΑΣ Λουκιανός, αν και ήτο ακόμη νέος, εστράφη προς τον μοναχικόν βίον. Δι' αυτό και ενωρίτατα απεστράφη όλας τας σαρκικάς ηδονές και επεδόθη εις νηστείας και αδιαλείπτους προσευχάς. Έτσι κατώρθωσε μέσα εις ολίγον χρόνον να κάμη την σάρκα του να μη τον ενοχλή. Είχεν εξασκηθή και εις την ταχυγραφίαν και όσα έκέρδιζεν από την εργασίας αυτήν τα διέθετε διά την τροφήν του και δι' ελεημοσύνης προς τους πτωχούς. Διότι ενόμιζες ότι έκανεν αδικίαν, αν εγεύετο τροφήν, πριν πάρουν οι πτωχοί το μερίδιόν των από αυτά που εκέρδιζεν.

Ε'. Εν τω Γεροντικώ

ΠΑΡΕΒΑΛΟΝ πότε τῶν Ἀββᾶ Ἀχιλλά, ὁ Ἀββᾶς Ἀμμώης καὶ ὁ Ἀββᾶς Βιτίμιος πρωϊ λίαν, καὶ εὗρον αὐτὸν ἐργαζόμενον τὴν σειράν. Καὶ ἤρωτησαν αὐτὸν εἰπεῖν αὐτοῖς λόγον ὠφελείας, καὶ εἶπεν ἐγὼ ἀπὸ ὀψὲ ἕως ἄρτι ἔπλεξα εἴκοσι ὀργυιᾶς, καὶ φύσει οὐ χρῄζω αὐτῶν, ἀλλὰ μήπως ἀγανακτήση ὁ Θεὸς καὶ ἐγκαλέση μοὶ λέγων, διατὶ δυνάμενος ἐργάσασθαι οὐκ εἰργάσω, διὰ τοῦτο κοπιῶ καὶ ποιῶ ὅλην τὴν δύναμίν μου καὶ ὤφεληθεντες ἀνεχώρησαν.

2. Παρέβαλε τὶς ἀδελφὸς εἰς τὸ ὅρος τὸ Σινὰ τὸ Ἀββᾶ Σιλουανῶ" καὶ ἰδὼν τοὺς ἀδελφοὺς ἐργαζομένους, εἶπε τὸ γέρονται μὴ ἐργάζεσθε τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην. «Μαρία γὰρ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο», ὡς φησιν ὁ Σωτήρ. Λέγει ὁ γέρων τῶν μαθητὴ αὐτοῦ Ζαχαρία δὸς τῷ ἀδελφῷ βιβλίον, καὶ βάλε αὐτὸν εἷς κελλίον μηδὲν ἔχον'

ὁ δὲ ἐποίησεν οὕτως. "Ὅτε οὖν ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς ἐνάτης προσεῖχε τὴ θύρα ὁ ἀδελφὸς καὶ ἀπὸ ξένης, εἰ ἄρα πέμπουσι καλέσαι αὐτὸν εἰς τὸ φαγεῖν.

Ὡς δὲ οὐδεὶς ἐκάλεσεν αὐτόν, ἀναστᾶς ἦλθε πρὸς τὸν Ἀββᾶν καὶ εἶπεν αὐτῶν Ἀββᾶ, οὐκ ἔφαγον οἱ ἀδελφοὶ σήμερον; δ δὲ γέρων εἶπε, ναὶ καὶ ὁ ἀδελφὸς καὶ διατὶ οὐκ ἐκαλέσατε μέ; 'Ἀπεκρίθη ὁ γέρων: ἐπειδὴ ἄνθρωπος πνευματικὸς εἰ καὶ οὐ χρείαν ἔχεις τῆς βρώσεως ταύτης, ἡμεῖς δὲ σαρκικοὶ ὄντες θέλομεν φαγεῖν, καὶ διὰ τοῦτο ἐργαζόμεθα, σὺ δὲ τὴν καλὴν μερίδα ἐξελέξω, ἀναγινώσκων ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ οὐ θέλεις φαγεῖν σαρκικὴν βρῶσιν. Ὁ δέ, ὡς ἤκουσε ταῦτα, ἔβαλε μετάνοιαν λέγων συγχώρησον μοί, 'Ἀββᾶ καὶ ὁ γέρων εἶπε πάντως χρείαν ἔχει καὶ ἡ Μαρία τῆς Μάρθας διὰ γὰρ τῆς Μάρθας καὶ ἡ Μαρία ἐγκωμιάζεται.

3. Μοναχὸς τὶς εἰργάζετο ἐν ἡμέρᾳ Μάρτυρος ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἄλλος Μοναχός, λέγει αὐτῶ' ἔνι σήμερον ἐργάσασθαι; "Ο δὲ ἀποκριθεῖς εἶπε σήμερον ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ἐξέετο καὶ ἔβασανιζετο μαρτυρῶν, καγῶ ἐν τῷ ἔργῳ μικρὸν οὐκ ὀφείλω κοπιᾶσαι;

4. Ἠρωτήθη γέρων, τί δεῖ ποιούντα σωθῆναι; (ἦν δὲ σειρὰν ἐργαζόμενος καὶ μὴ ἀνανεύων ἐκ τοῦ ἔργοχειρου), καὶ ἀπεκρίθη ἰδοὺ ὡς βλέπεις.

5. "Ἄλλος γέρων ἦλθεν ἐπὶ τινὰ ποταμόν, καὶ εὑρῶν χάρακα καλάμων ἔκαθισε, καὶ κόπτων φυλλίδια ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἔπλεκε σειρὰν καὶ ἔβαλεν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ οὕτως ἐποίει ἕως οὐ ἦλθον οἱ ἄνθρωποι καὶ εἶδον αὐτὸν καὶ τότε ἀναστας ἀνεχώρησεν οὐ διὰ γὰρ τὸ χρήζειν εἰργάζετο, ἀλλὰ διὰ τὸν κόπον καὶ τὴν ἡσυχίαν.

6. Εἶπε γέρων ἀνιστάμενος τὸ πρωί, λέγε σεαυτο σῶμα, ἔργασαι ἕνα τραφῆς ψυχή, νῆφε ἕνα κληρονομήσης.

7. Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ, ὅτι εἶπε τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ το μειζοτέρω" νεώτερος ὢν ἤθελον ἀμέριμνος εἶναι ὡς οἱ Ἄγγελοι ἀμέριμνοι εἰσί, μηδὲν ἐργαζόμενοι, ἀλλὰ ἀδιαλείπτως λατρεύοντες τῷ Θεῷ. Καὶ ἀποδυσάμενος τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον καὶ ποιήσας ἑβδομάδα μίαν ὑπέστρεψεν εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Ὡς οὖν ἔκρουσε τὴν θύραν, ὑπήκουσεν ἔνδον ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ λέγει πρὶν ἀνοίξη τὶς εἰ σύ; ὁ δὲ ἔφη ἐγὼ εἴμι Ἰωάννης ὁ ἀδελφός σου ἔκεινος δὲ πάλιν ἔνδον ἀπεκρίθη λέγων: Ἰωάννης Ἄγγελος γέγονε καὶ οὐκέτι ἐν ἀνθρώποις ἐστὶν ὁ δὲ παρεκάλει φάσκων, ὅτι ἐγὼ εἴμι καὶ οὐκ ἤνοιξεν αὐτῶ, ἀλλὰ ἀφῆκεν ἕως πρωϊ θλίβεσθαι. Μετὰ τοῦτο ἀνοίξας λέγει αὐτῶ ἄνθρωπος εἰ; χρείαν ἔχεις πάλιν ἐργάζεσθαι ἕνα τραφῆς καὶ δὲ Ἰωάννης ἔβαλε μετάνοιαν λέγων" συγχώρησον μοί.

8. Εἶπε γέρων· τὸν ὀκνηρὸν καὶ τὸν ἀργὸν οὐ θέλει ὁ Θεός.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Γ΄ (Να μην μένουμε αργοί)

Ερμηνεία

ΕΠΕΣΚΕΦΘΗΣΑΝ κάποτε τον Αββάν Αχιλλάν ο Αββάς Αμμώης και ο Αββάς Βιτίμιος. Ητο πολύ πρωί και τον ευρήκαν να έργάζεται και να πλέκη το σχοινί. Τον παρεκάλεσαν να τους απευθύνη οφελίμους λόγους και εκείνος τους είπε:

- Εγώ από χθες το βράδυ έως τώρα έπλεξα είκοσι οργυιές και δεν έχω, πραγματικά, ανάγκην άπό τόσον εργόχειρον: εργάζομαι όμως μήπως αγανακτήση ο Θεός και με κατηγορήση λέγων εις εμέ διατί ενώ ήμπορείς να εργάζεσαι, δεν ειργάσθης; Δι' αυτό κοπιάζω με όλην μου την δύναμιν.

Από αυτούς τους λόγους ωφελήθησαν οι Πατέρες και ανεχώρησαν.

2. Κάποιος αδελφός ήλθεν εις το όρος Σινά και έπεσκέφθη τον Αββάν Σιλουανόν. Καθώς δε είδε τους αδελφούς να εργάζονται, είπεν είς τον Γέροντα:

– Να μη εργάζεσθε διά το φαγητόν, που χάνεται: «διότι η Μαρία εδιάλεξε την καλήν μερίδα» όπως λέγει ο Σωτήρ (Λουκ. ι', 4142).

Αντι απαντήσεως λέγει ο Γέρων εις τον μαθητήν του Ζαχαρίαν:

- Δώσε εις τον αδελφόν ένα βιβλίον και βάλε τον εις ένα κελλί, που να μη έχη τίποτα. Ο αδελφός, πράγματι, έτσι έκαμεν.

Όταν λοιπόν έφθασεν η ενάτη ώρα και φιλοξενούμενος αδελφός είχε διαρκώς τον νούν του εις την θύραν, μήπως στείλουν να τον καλέσουν διά να φάγη.

Αφού όμως επέρασεν η ώρα και κανείς δεν τον εκάλεσεν, έσηκώθη, ήλθεν εις τον 'Αββάν και του λέγει: ,

– Αββά, δεν έφαγαν οι αδελφοί σήμερα;

– Βεβαίως, απήντησεν ο Γέρων.

– Και διατι δεν με εκαλέσατε; ηρώτησεν ο αδελφός.

Επειδή είσαι άνθρωπος πνευματικός, απεκρίθη ο Γέρων, και δεν έχεις ανάγκης από αυτό το φαγητόν· ενώ ήμείς, επειδή είμεθα σαρκικοί, θέλομεν να φάγωμεν και δι' αυτό εργαζόμεθα. Συ όμως εδιάλεξες την καλήν μερίδα, όλην την ημέραν έμελέτας και τώρα δεν θέλεις να φάγης την σαρκικήν τροφήν.

Ο φιλοξενούμενος αδελφός, μόλις ήκουσεν αυτά, έκατάλαβεν, έβαλε μετάνοιαν εις τον Γέροντα και είπε:

- Συγχώρεσέ με, 'Αββά. Και ο Γέρων του απήντησε:

Πάντως και η Μαρία έχει ανάγκης από την Μάρθαν· διότι διά της Μάρθας εγκωμιάζεται και η Μαρία.

3. Κάποιος Μοναχός είργάζετο την ημέραν της μνήμης ενός Μάρτυρος. Μόλις τον είδεν ένας άλλος Μοναχός του λέγει:

- Επιτρέπεται να εργάζεσαι σήμερα; Και εκείνος του απήντησε:

– Σαν και σήμερα ο δούλος του Θεού έκομματιάζετο και έβασανίζετο και υφίστατο το μαρτύριον· και εγώ δεν πρέπει να κοπιάσω είς ένα τόσον μικρόν έργον;

4. Ήρώτησε κάποιος ένα Γέροντα, ο οποίος έπλεκε σχοινί και δεν εσήκωνε κεφάλι από το εργόχειρον, τί πρέπει να κάνη δια να σωθή;

Και εκείνος απήντησε:

– Νά, όπως βλέπεις,

5. Ένας άλλος Γέρων ήλθεν εις την άκραν ενός ποταμού και αφού ευρήκε καλαμιώνα, εκάθισεν, έκοπτε φύλλα από την όχθην, έπλεκε σχοινί και το έρριπτεν εις τον ποταμόν. Έτσι έκαμνε, μέχρις ότου ήλθαν οι άνθρωποι και τον είδαν. Και τότε πλέον έσηκώθη και έφυγεν.

Δεν είργάζετο, διότι είχεν ανάγκην, αλλά διά να κοπιάζη και να μένη ήσυχος από τους λογισμούς.

6. Ένας Γέρων είπεν: Όταν σηκώνεσαι το πρωί, να λέγης εις τον εαυτόν σου· σώμα δούλεψε, διά να τραφής: ψυχή, πρόσεχε έπαγρυπνούσα, διά να κληρονομήσης την αιώνιον ζωήν.

7. Διηγούντο διά τον Αββάς Ιωάννην τον Κολοβόν το εξής περιστατικόν.

Κάποτε, όταν ήτο νεώτερος, είπεν εις τον μεγαλύτερος αδελφόν του ήθελα να είμαι αμέριμνος, όπως οι Αγγελοι είναι αμέριμνοι, οι οποίοι δεν εργάζονται, αλλά συνεχώς λατρεύουν τον Θεόν. Και αφού έβγαλε το ιμάτιόν του, έφυγεν εις την έρημον. Εκεί παρέμεινε μίαν εβδομάδα και εγύρισε πάλιν εις τον αδελφόν του.

Μόλις εκτύπησε την θύραν, τον ήκουσεν από μέσα ο αδελφός του και λέγει, πριν να ανοίξη:

- Ποιός είσαι συ;

- Εγώ είμαι ο Ιωάννης, ο αδελφός σου απήντησεν εκείνος.

- Ο Ιωάννης έγινεν "Αγγελος και δεν ευρίσκεται πλέον μεταξύ των ανθρώπων απεκρίθη από μέσα ο αδελφός του.

Εκείνος όμως επέμενε και παρεκάλει εγώ είμαι, έλεγεν. Παρ' όλα αυτά δεν του ήνοιξεν, αλλά τον άφησεν έως το πρωί να στενοχωρηται.

Μετά την δοκιμασίαν αυτήν, τού ήνοιξε και του λέγει:

– Είσαι άνθρωπος και έχεις ανάγκην πάλιν να εργάζεσαι διά να τραφής.

Τότε ο Ιωάννης έβαλε μετάνοιαν εις τον αδελφός του και του λέγει: συγχώρεσέ με.

8. Ένας Γέρων είπε: τον οκνηρόν και αυτόν, που δεν εργάζεται, δεν το θέλει ο Θεός.

ΣΤ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΑΔΕΛΦΕ, περὶ τοῦ ἔργοχειρου μὴ ὀλιγώρει πολλάκις γὰρ ὑποβάλλει σοὶ ὁ λογισμὸς λέγων, ὅτι οὐδέποτε δυνήση μαθεῖν τὸ ἐργόχειρον τοῦτο ἀσθενὴς γὰρ εἰ καὶ ὀλίγωρος, καὶ τὴν μοχθηρίαν τοῦ ἔργου τούτου οὐ δύνῃ ὑπενεγκεῖν εἰς τέλος. Ἰδοὺ γὰρ τὰ μέλη σου ἤρξω πάσχειν ἀπὸ τοῦ κόπου: οὐ γὰρ ἔθισας κάμνειν, ἀλλὰ διελθῶν πορεύου ὅθεν παραγέγονας κακεῖ γάρ, φησιν, ἐὰν θέλῃς φοβηθῆναι τὸν Θεόν, σῴζῃ.

Μὴ οὖν ἐκλύου, ἀδελφέ, ὑπὸ τῶν τοιούτων λογισμῶν, ἀλλ' ὑπομεινον τὸν Κύριον τὸν καλέσαντά σε εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν αὐτὸς γὰρ εἶπεν «ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχᾶς ὑμῶν» καὶ πάλιν «ἐὰν ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἔρειτε τῷ ὄρει τούτῳ, μεταβηθι ἐντεῦθεν καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμίν». Καὶ ἡμεῖς οὖν, ἀγαπητέ, ὑπομείνωμεν οὐ γὰρ ἐπ' ἀνθρώπω ἤλπισαμεν, ὃς οὐ δύναται σώζειν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σώζοντι τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτόν.

Ἆρα οὖν ἀγαπητέ, γράμματα εἰ ἐμάνθανες, οὐχ ὑπέμενες τὸν σκυλμόν, εἰ δὲ καὶ τέχνης τοῦ κόσμου, οὐχ ὑπέμενες τὸν κόπον; εἰ δὲ ἐν ἐκείνοις μακροθύμως ὑπέμενες, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὀφειλέται ἐσμὲν ὑπομεῖναι πάντα διὰ τὸν Κύριον; Γέγραπται γὰρ «τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φάγεσαι, μακάριος εἰ καὶ καλῶς σου ἔσται» καὶ ὁ

Ἀπόστολος παραγγέλλει λέγων· «ταῖς ἰδίαις χερσὶν ἐργάζεσθε τὸ ἀγαθόν, ὡς τὲ μὴ μόνον αὐτὸν τὸν ἐργαζόμενον ἐσθίειν, ἀλλὰ μεταδιδόναι καὶ τὸ χρείαν ἔχοντι ἐκ τῶν ἰδίων πόνων». Ὁ οὖν μισῶν τὸ ἐργάζεσθαι, περίεργος ἔσται: πολλὴν γὰρ κακίαν ἔδειξεν ἡ ἀργία, ὁ δὲ ἀγαπῶν τὸ ἐργάζεσθαι ἄλυπος διαμένει.

Ἀγαπητὲ ἀδελφέ, ἐὰν ἐπιλέξῃ σεαυτῷ εὐλάβειαν, νῆφε μήποτε διὰ τῆς εὐλαβείας παρεισάξῃ σοὶ ὁ πονηρὸς ἀλλότριον λογισμόν, ἤγουν κενοδοξίας ἢ ὑπερηφανίας, ἐν τῷ μῇ βούλεσθαι σὲ συγκοπιᾶσαι τοὺς ἀδελφούς σου, ἵνα μὴ τὴν εὐλάβειαν δῆθεν καταλύσῃς, ἀλλ' ἔργασαι καθάπερ καὶ οἱ ὁμοψυχοί σου ἀδελφοί, καὶ τὴν εὐλάβειάν σου φύλαττε. Ἡ γὰρ ὀκνηρία τὴν εὐλάβειαν καταλύει καὶ ὄνομα ἐπονείδιστον ἐπιφέρει τὸ κεκτημένη αὐτήν. Συζεύγνυε οὖν τὴν εὐλάβειαν τὴ σπουδή, καὶ ἔσῃ ἀληθινὸς εὐλαβής.

'Ἀγαπητέ, ἐὰν ἦς ἐν κοινοβίῳ ἐργαζόμενος καὶ κοπιῶν ὑπὲρ τοὺς λοιπούς, ὅρα μήποτε ὑποβάλῃ σου καὶ πονηρὸς λογισμὸν πλήρη πικρίας θανάτου, καὶ εἴπῃς ἐν σεαυτῷ, ὅτι πολλοῦ μὲν μισθαρίου καταλύω, ἡ δὲ τροφή μου οὐδὲν ἔστιν, καὶ ζητήσῃς πλείονα ἢ διαφορωτέραν τροφὴν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς, καὶ ἔγεκεν βρώματος καταλύσης τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ ἐὰν γὰρ τοιαῦτα διαλογιζ ἡ, οὐκ ἔτι κατὰ αγάπην περιπατεῖς. "Ἄλλως τὲ καὶ παρὰ ἀνθρώπων ζητῶν μισθόν, ἀπολλυς τὸν παρὰ Θεοῦ.

Σὺ οὖν εἰ παρ' ἐκείνου ἐκδέχῃ τὰς ἀμοιβάς, τὰς παρὰ τῶν ἀνθρώπων μὴ θέλε, ταπείνου δὲ μᾶλλον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφούς σου, καὶ χαῖρε ἀφορῶν εἰς τὴν τοῦ δικαίου κριτου μισθαποδοσίαν, ἀποδιδόντος ἑκάστω κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ εἴποντος «τὶς ἄρα ἔστιν ὁ πιστὸς καὶ φρόνιμος δοῦλος, ὃν κατέστησεν ὁ Κύριος ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, διδόναι τοῖς συνδούλοις αὐτοῦ ἐν καιρῷ τὴν τροφήν; Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος δν ἐλθῶν ὁ Κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιούντα οὕτως ἀμὴν λέγω ὑμίν, ὅτι ἐπὶ πάσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῶ καταστήσει αὐτόν».

Οἶδα καὶ ἀδελφὸν ὃς εἴρηκεν ηὐχόμην ἂν τῷ Θεῷ ἕνα ἔδωκε χάριν τῷ ἔργοχειρώ μου, καὶ ὅλον το κοινόβιον ἐξ αὐτοῦ διετρέφετος μεγάλης γὰρ ἔσχον ἂν ἐν τούτῳ χαράν, καὶ τῷ Θεῷ πλειόνως ηὐχαρίστησα τὸ εἰπόντι: «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε».

Καὶ ἕτερος ἀδελφὸς μεγάλως ἐκοπία ἐν κοινοβίῳ, ἐπολεμεῖτο δὲ ὑπὸ λογισμῶν χάριν τοῦ κόπου, καὶ δὲ ἀπεκρίνατο λέγων" κακὲ δοῦλε, ἐπρέθης καὶ τί δύνῃ ποιῆσαι ἔτι; καὶ ὁ Κύριος παρεῖχεν αὐτῶ παράκλησιν.

Μακάριος Μοναχὸς καὶ τηρῶν τὰς ἐντολᾶς τοῦ Κυρίου καὶ ἐπιμελούμενος ἀεὶ τῶν τριῶν τούτων, σχολῆς εἰς προσευχήν, καὶ ἔργου, καὶ μελέτης γέγραπται γὰρ «σχολάσατε καὶ γνῶτε ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς» καὶ πάλιν «πτωχὸς εἶμαι ἐγὼ καὶ ἐν κόποις ἐκ νεότητός μου» καὶ πάλιν «καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός».

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Γ΄ (Να μην μένουμε αργοί)

'Ἀγαπητέ, ἐὰν ἦς ἐν κοιγοβίων ἀδελφῶν, γίνου ταπεινόφρων, κατὰ πάντα δουλεύων τοῖς ἀδελφούς σου, ἵνα καὶ τοὺς ἐξ οἴκτρου βίου παρόντας, εἷς τοῦτο παιδεύση ἢ σὲ καλὴ ἀναστροφή, καὶ βλέποντές σε διεγείρωσι τὰς ἑαυτῶν ψυχᾶς πρὸς ἐργασίας τῶν ἀρετῶν. "Οταν οὖν προστάξωσιν οἱ προεστῶτες συνεξελθεῖν τοῖς ἄδελφοις εἰς ἔργον, προθύμως προδρᾶμε καὶ μὲ ἄλλους περίμενε προλαβεῖν σε, μηδὲ ἔριζε τοῖς ραθύμοις, οἵτινες διὰ τῆς οἰκείας ἀμελείας μεγάλα ἑαυτοὺς ζημιούσι καὶ καταβλάπτουσι, πρώτον μὲν ἀνυποταξίας καὶ φιλαυτίας καὶ ἀργίας κομιζόμενοι κρῖμα, εἶτα καὶ τοῦ ἐκ τῆς ἐργασίας μισθοῦ στερούμενοι, τρίτον δέ, δ καὶ βαρύτατον, πρόφασιν καὶ τοῖς ἄλλοις διδόντες γογγυσμοῦ καὶ καταλαλιᾶς καὶ ἀπειθείας καὶ τῆς ἐκείνων βλάβης, αὐτοὶ τὴν δίκην ὑφέξουσι μείζονα.

Σὺ δέ, ἀδελφέ, μὴ πρόσεχε τούτοις οὐδεὶς γὰρ ἐν ἀμητῳ λέγει ποτέ, τοῦ πλησίον μὴ συνάγοντος ἑαυτὸ σῖτον, οὐδὲ ἐγὼ συνάγω ἐμαυτῶ" ἀλλ' ἕκαστος, ὡς καιρὸν ἔχει, συνάγει ἑαυτῶ τροφὲς καὶ τοὺς κτήνεσιν αὐτοῦ, ἕνα ἀνενδεὴς διαμείνη ἐν τῷ καιρῷ τοῦ χειμῶνος. Εἰ οὖν εἰς τὰ σαρκικὰ τοσαύτην σπουδὴν ἐπιδεικνύμεθα, οὗ πολλῶ μᾶλλον δεῖ ἡμᾶς σπουδάζειν εἰς τὰ πνευματικά; Εἰ δὲ ἴσως τὸ σῶμά σου ἀσθενὲς ὂν οὐχ ὑποφέρει τὸν κόπον, καθάπερ τὸ τῶν ἀγροίκων, σὺ μὲν δεῖξαν τὴν πρόθεσιν ἐν ἀληθεῖᾳ, οἱ δὲ ἰδόντες σου τὸ ἀσθενὲς καὶ ἀδύνατον κουφίσουσιν ἀπό σου τὸ βάρος μὴ ἀφῆς δὲ εἰς τὸ τέλος ἄραι αὐτὸ ἀπό σου, ἀλλὰ παρακάλει αὐτοὺς λέγων, καγῶ σὺν ὑμὶν θέλω ἔχειν μέρος, καὶ συγκοπίασαν αὐτοῖς κατὰ τὴν δύναμιν, ἣν ὁ Κύριος σοὶ ἔχαρισατο, καὶ ἔξεις μεγάλης ἀντιμισθίαν παρὰ Θεοῦ.

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, να μη αμελής το εργόχειρόν σου· διότι πολλές φοράς ο λογισμός σου γεννά την σκέψιν, ότι, τάχα, ποτέ δεν θα ήμπορέσης να μάθης αυτό το έργόχειρον: είσαι –σού λέγει- ασθενής και αμελής και δεν θα ήμπορέσης να ανθέξης εις τον κόπον δια την εργασίαν αυτην μέχρι τέλους. Νά, τα μέλη σου αρχίζουν να πονούν από τον κόπον διότι δεν συνήθισες να κουράζεσαι. Σήκω, λοιπόν, και πήγαινε από εκεί, που ήλθες. Και εκεί –λέγει ο λογισμός- αν θέλης να φοβηθής τον Θεόν, σώζεσαι.

Μή νικήσαι λοιπόν από τοιούτους λογισμούς, αλλά να υπομένης τον Κύριον, που σε εκάλεσεν εις την Βασιλείαν Του. Διότι Αυτός μάς είπε: «με την υπομονήν σας, θα κερδίσετε τας ψυχάς σας» (Λουκ. κα', 19) και «αν έχετε πίστιν όσον ο σπόρος του σιναπιού, θα είπητε εις αυτο το βουνό, μετακινήσου από εδώ και θα υπάγη όπου προστάξετε και τίποτε δεν θα είναι αδύνατον διά σας» (Ματθ. ιζ', 20). Και ημείς, λοιπόν, αγαπητέ, ας υπομείνωμεν· διότι δεν έστηρίξαμεν την ελπίδα μας είς άνθρωπον, αλλ' εις τον Θεόν, που σώζει όσους ελπίζουν εις Αυτόν.

Μήπως, αγαπητέ, εάν εμάθαινες γράμματα, δεν θα υπέμενες τα βάσανά των; "Αν πάλιν εμάθαινες μίαν κοσμικής τέχνην, δεν θα υπέμενες τον κόπον; Εάν λοιπόν δι' εκείνα υπέμενες μακρόθυμα, δεν θα πρέπει, πολύ περισσότερον, να τα υπομένωμεν όλα διά τον Κύριον; Διότι και η Αγία Γραφή λέγει· «τους κόπους των προσπαθειών σου θα φάγης, καλότυχος είσαι, και θα έχης καλόν» (Ψαλμ. ρκζ', 2) και ο 'Απόστολος μάς παραγγέλλει: «με τα ίδια σας τα χέρια εργάζεσθε το καλόν, ώστε να μη τρώγη μονάχα ο ίδιος ο εργαζόμενος, αλλά να προσφέρη από τους κόπους του και εις εκείνον, που έχει ανάγκην» (Έφεσ. δ', 28).

Εκείνος, λοιπόν, που μισεί την εργασίας, δεν θα είναι σωστός, διότι η αργία φανερώνει πολλήν κακίαν, ενώ εκείνος που αγαπά την εργασίας δεν δοκιμάζει λύπην.

Αγαπητέ αδελφέ, εάν διαλέξης διά τον εαυτόν σου την ευλάβειαν, πρόσεξε μήπως, με το πρόσχημα της ευλαβείας, βάλη μέσα εις τον νούν σου ο πονηρός ξένον λογισμόν, δηλαδή κενοδοξίας ή υπερηφανίας, με το να μη θέλης να κουρασθής μαζί με τους αδελφούς σου, διά να μη καταστρέψης, τάχα, την ευλάβειάν σου. 'Απ' εναντίας, δούλεψε, όπως και οι ομόψυχοι αδελφοί σου, και πρόσεχε την ευλάβειάν σου. Διότι η οκνηρία καταστρέφει την ευλάβειαν και εις αυτόν που την αποκτά, του δίνει όνομα εντροπής. Συνένωσε, λοιπόν, την ευλάβειαν με το ενδιαφέρον δι' εργασίας, και τότε θα είσαι πραγματικά ευλαβής.

Αγαπητέ, αν εργάζεσαι εις το Κοινόβιον και κουράζεσαι περισσότερον από τους άλλους, πρόσεξε μήπως και πονηρός βάλη κρυφα λογισμόν γεμάτος από πίκραν θανάτου και είπης από μέσα σου εγώ προσφέρω εργασίας, η οποία αξίζει για πολύν μισθόν, και όμως η τροφή μου δεν είναι τίποτα και έτσι ζητήσης περισσοτέραν ή διαφορετικών τροφήν από τους άλλους αδελφούς, και διά το φαγητόν καταργήσης την εργασίαν του Θεού. Διότι αν σκέπτεσαι τέτοια πράγματα, δεν βαδίζεις πλέον σύμφωνα με την αγάπην. Άλλωστε αν ζητης τον μισθόν σου από τους ανθρώπους, τον χάνεις από τον Θεόν.

Συ λοιπόν, αφού περιμένεις από Εκείνον τας αμοιβάς σου, να μη θέλης εκείνας, που προσφέρουν οι άνθρωποι. Καλλίτερα να ταπεινώνεσαι εις τους αδελφούς σου και να χαίρεσαι αποβλέπων εις την μισθαποδοσίαν από τον δίκαιον Κριτήν, που αποδίδει εις τον καθένα την αξίαν του σύμφωνα με τα έργα του και που είπε σχετικά: «Ποίος άραγε είναι ο πιστός και συνετός δούλος, που έταξεν ο Κύριος εις την οικίας του, να δίδη εις τους συνδούλους του την τροφήν, την ώραν που πρέπει; Μακάριος θα είναι ο δούλος εκείνος, που όταν έλθη ο Κύριός του θα τον εύρη να κάνη έτσι.

Αλήθεια σας λέγω, ότι τότε θα τον διορίση επιστάτην εις όλα τα υπάρχοντά του» (Ματθ. κδ' 45-47).

Γνωρίζω και ένα αδελφόν, ο οποίος είπε: θα ηυχόμην εις τον Θεόν να έδιδε την ευλογίαν Του εις το εργόχειρόν μου, ώστε το Κοινόβιον που διατρέφεται από αυτό διότι θα είχα μεγάλην χαράν από αυτό και περισσότερον θα ευχαριστούσα τον Θεόν, που είπεν: «έφ' όσον εκάματε το καλόν εις ένα από αυτούς τους ελαχίστους αδελφούς μου, εις εμέ το εκάματε» (Ματθ. κε΄, 40).

Και ένας άλλος αδελφός εκοπίαζε πάρα πολύ εις το Κοινόβιον και εξ αιτίας του κόπου επολεμείτο πολύ από τους λογισμούς του. Αυτός όμως απαντούσεν εις τους λογισμούς με τα εξής λόγια κακόγνωμε δουλε, επωλήθης και τι μπορείς να κάμης πλέον; Ο Κύριος τότε τον παρηγόρει και του έδιδε θάρρος.

Είναι μακάριος ο Μοναχός, ο οποίος τηρεί τας εντολάς του Κυρίου και φροντίζει συνεχώς δι' αυτά τα τρία, να είναι αφοσιωμένος εις την προσευχήν, εις το εργόχειρόν του και εις την μελέτης. Διότι η Αγία Γραφή λέγει «Προσέξατε και μάθετε ότι εγώ είμαι ο Θεός» (Ψαλμ. με', 11) και πάλιν: «εγώ είμαι πτωχός και από νέος κοπιάζω» (Ψαλμ. πζ΄, 95 16) και πάλιν: «και τον νόμον του Θεού θα μελετά ημέραν και νύκτα» (Ψαλμ. α', 2).

Αγαπητέ, αν ζής είς Κοινόβιον αδελφών, να είσαι ταπεινόφρων, να εξυπηρετής εις όλα τους αδελφούς σου, ώστε η καλή σου διαγωγή να οδηγήση εις το ορθόν και εκείνους, που ευρίσκονται εις αυτό μετά την προηγουμένην αθλίαν ζωήν των όταν θα σε βλέπουν αυτοί θα προετοιμάζουν τας ψυχάς των δια την εργασίας των εντολών. Όταν λοιπόν σε προστάξουν οι προεστώτες να υπάγης μαζί με τους αδελφούς σου εις κάποιαν εργασίαν, να τρέξης πρόθυμα και να μην περιμένης να σε προλάβουν οι άλλοι ούτε να φιλονικης με τους αμελείς, οι οποίοι από την αμέλειάν των ζημιώνονται και βλάπτονται πάρα πολύ. Αυτοί, πρώτ' απ' όλα, είναι άξιοι καταδίκης δια την ανυποταξίαν, την φιλαυτίαν και την οκνηρίαν των έπειτα χάνουν τον μισθόν από την εργασίας των τρίτον δε, που είναι και το βαρύτερον, δίδουν αφορμήν και εις τους άλλους δια γογγυσμόν, καταλαλιάν και ανυπακοήν. Έτσι θα λογοδοτήσουν εις τον Θεόν, ο οποίος θα τους κρίνη πολύ αυστηρά, διά την ψυχικήν βλάβην των άλλων,

Σύ λοιπόν, αδελφέ, να μη τους προσέχης· διότι ποτέ κανείς δεν λέγει κατά την εποχήν του θερισμού αφού ο γείτονάς μου δεν μαζεύει σιτάρι διά τον εαυτόν του, ούτε και εγώ θα μαζεύω σιτάρι διά τον εαυτον μου. Απ’ εναντίας, ο καθένας, όσον

έχει καιρόν, συγκεντρώνει διά τον εαυτόν του και τα ζώα του τροφάς, διά νά μή έχη ανάγκην τον χειμώνα. Αν λοιπόν φροντίζωμεν τόσον πολύ διά τα σαρκικά, δεν πρέπει, πολύ περισσότερον, να ενδιαφερόμεθα διά τα πνευματικά; Αν, πάλιν, το σώμα σου είναι ασθενικόν και δεν ημπορεί να κοπιάζη, όπως κοπιάζουν οι χωρικοί, συ δείξε ειλικρινά την καλήν σου πρόθεσιν, και εκείνοι που θα ιδούν την ασθένειας και την αδυναμίας σου, θα σε ελαφρώσουν από το βάρος. Ως τόσον μή τους αφήσης ολότελα να σηκώσουν το βάρος από επάνω σου, αλλά να τους παρακαλής και να τους λέγης και εγώ θέλω να έχω μαζί σας μέρος και κοπίασε μαζί τους, με όσην δύναμιν σου έχάρισεν ο Κύριος, και τότε θα έχης μεγάλης αντιμισθίαν από τον Θεόν.

Ζ'. Του Αββά Ησαΐου

ΑΔΕΛΦΕ, ὅρα μὴ καταφρονήσης τοῦ ἔργοχειρού σου, διὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μερίμνησαν περὶ αὐτοῦ ἐν φόβῳ θείῳ, ἵνα μὴ ἁμαρτήσης ἐν ἀγνωσίᾳ. Πὰν δὲ ἐργόχειρον, ὅταν διδάσκῃ, λέγε τὴ δεικνύοντι σοὶ καὶ μὴ αἰσχύνου συνεχῶς λέγειν αὐτῶ, ὅτι ποίησον ἀγάπην, βλέπε αὐτὸ εἰ καλὸν ἐστιν ἢ οὗ. Ἐὰν οἰκῇς μετὰ ἀδελφοῦ καὶ ἔστι παρέργον, ποίησον καὶ αὐτός, κοινώνησον εἰς αὐτὸ τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ μὴ φείση τοῦ σώματός σου διὰ τὴν συνείδησιν· μηδέποτε δὲ κατανοήσης τὸ ἐργόχειρον τοῦ ἀδελφοῦ σου, εἰ εἰργάσατο ὑπὲρ σὲ ἢ σὺ ὑπὲρ αὐτόν. Ἀναγκασον σεαυτὸν εἰς τὸ ἐργόχειρόν σου, καὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ παροικήσει σοί. Ἡ γὰρ ἄργια θάνατός ἐστι καὶ ἔκπτωσις τῆς ψυχῆς.

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, πρόσεχε να μη περιφρονήσης το έργόχειρόν σου, διά να φυλάξης, δήθεν, την εντολήν του Θεού· αλλά να το φροντίζης, με φόβον Θεού, δια να μη αμαρτήσης χωρίς να το ξέρης. Όταν διδάσκεσαι διάφορα εργόχειρα, να λέγης τάς απορίας σου εις εκείνον που σου τα δείχνει και να μη έντρέπεσαι να του λέγης συνεχώς αδελφέ, κάμε αγάπην και πρόσεξε αυτό αν είναι καλόν ή όχι. Αν συγκατοικής με άλλον αδελφόν και έχη κάποιαν πρόσθετον εργασίαν, να εργασθής και συ ο ίδιος, να λάβης και συ μέρος είς αυτήν την εργασίας και διά να έχης ήρεμον την συνείδησίν σου να μη λυπηθής το σώμα σου. Ποτέ να μη ζητήσης να μάθης διά το έργόχειρον του αδελφού σου, άν, δηλαδή, ειργάσθη περισσότερον από εσένα, ή συ περισσότερον από αυτόν. Να απασχοληθής εξ ολοκλήρου με το έργόχειρόν σου και ο φόβος του Θεού θα μένη πάντοτε εις την ψυχήν σου. Διότι η αργία είναι θάνατος και παραστράτημα της ψυχής.

Η'. Εν τω Γεροντικώ

ΠΑΡΕΒΑΛΕΝ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ὁ Μέγας τῷ Ἀββᾷ Ἀντωνίῳ εἰς τὸ ὄρος καὶ ὡς ἔκρουσε τὴν θύραν, ἐξῆλθε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος, καὶ λέγει αὐτῷ τὶς εἰ σύ; ὁ δὲ ἔφη, ἐγὼ εἶμι ὁ Μακάριος. Καὶ ὡς ἤκουσεν ἐκεῖνος, εἴσηλθε καὶ κλείσας τὴν θύραν ἀφῆκεν αὐτὸν ἔξω ὥρας δὲ ἱκανῆς διελθούσης, ἰδὼν τὴν ὑπομονὴν αὐτοῦ ἤνοιξεν αὐτῷ, καὶ χαριεντιζόμενος πρὸς αὐτὸν ἔλεγες ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἐπεθύμουν ἰδεῖν σε, ἀκούων τὰ περί σου. Καὶ φιλοξενήσας αὐτὸν ἀνέπαυσεν, ἦν γὰρ ἀπὸ καμάτου πολλοῦ. Ὀψίας δὲ γενομένης ἔβρεξεν ἐαυτῷ ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος θαλλία, καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος κέλευσον ἕνα κάγω βρέξω ἐμαυτῷ ὁ δὲ εἶπε: βρέξουν καὶ ποιήσας δεσμὸν μέγαν ἔβρεξε, καὶ καθήμενοι ἀπὸ ὀψὲ καὶ λαλοῦντες περὶ σωτηρίας ψυχικῆς ἐπλεκον, καὶ ἡ σειρὰ διὰ τῆς θυρίδος κατέβαινεν εἰς τὸ σπήλαιον. Εἰσελθῶν δὲ πρωὶ καὶ μακάριος Ἀντώνιος εἶδε τὸ πλῆθος τῆς σειρᾶς τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου καὶ εἶπε πολλὴ δύναμις ἐκ τῶν χειρῶν τούτων ἐξέρχεται.

2. Ἅ των Μασσαλιανῶν αἵρεσις ἐργάζεσθαι οὐ συγχωρεῖ, χρὴ δέ, φησιν, ἕν. εὐχαις ἀεὶ διατελεῖν, μισεργίαν διδάσκουσα.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ ο Αββάς Μακάριος ο Μέγας επήγε να επισκεφθή τον Αββάν Αντώνιον εις το όρος. Όταν έφθασεν, εκτύπησε την θύραν του κελλίου. Τότε εξήλθεν ο Αββάς Αντώνιος και τον έρωτά

– Ποιός είσαι, σύ;

– Εγώ είμαι ο Μακάριος, απήντησεν ο επισκέπτης.

Μόλις ήκουσεν αυτό ο Αντώνιος, εισήλθε και αφού έκλεισε την θύραν, τον άφησεν απ' έξω. Μετά αρκετήν ώραν, αφού είδε την υπομονήν του, του ήνοιξε και του είπεν αστειευόμενος από πολύν καιρόν επιθυμούσα να σε ιδώ, καθώς ήκουον διά σε. Πραγματικά δε τον εξεκούρασε με την φιλοξενίαν του. Οταν έβράδυασεν, έβρεξεν ο Αββάς Αντώνιος θαλλία, ήτοι βλαστούς φοινίκων, διά να κάμη εργόχειρον.

– Διάταξέ με να βρέξω και εγώ, του λέγει τότε ο Αββάς Μακάριος.

– Βρέξε, του απαντά ο 'Αββάς Αντώνιος.

Και αφού έκαμεν ένα μεγάλο δέμα, το έβρεξεν. Εκάθησαν τότε αποβραδίς, όμιλούσαν περί σωτηρίας ψυχής και έπλεκαν και η πλεξίδα του σχοινιού κατέβαινεν από το παράθυρον εις το σπήλαιον. Μόλις το πρωί εισήλθεν εις το σπήλαιον ο μακάριος Αντώνιος και είδε το μήκος της σχοινοσειράς του Αββά Μακαρίου είπε: «πολλή δύναμις εξέρχεται από αυτά τα χέρια».

2. Η αίρεσις των Μασσαλιανών δεν επιτρέπει εις τα μέλη της να εργάζονται. Αυτοί οι αιρετικοί διδάσκουν ότι πρέπει να προσευχώμεθα συνεχώς και να μισούμεν την εργασίαν.

Θ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΜΟΝΑΧΕ, μὴ ἐξ ὀκνηρίας προφασίζου σεαυτῶ ἀσθένειαν, διότι γέγραεται: «καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν ἔδωκεν αὐτοῖς».

Μὴ ἀθετῶμεν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ Κυρίου τοῦ ἐπιχορηγοῦντος ἡμὶν τὴν ἰσχὺν πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι τὸ ἀγαθὸν ἐν αὐτῇ δὲ τοῦτο ἐργαζόμενοι, εὐχαριστῶμεν τῷ Χριστῷ διὰ παντός. Γέγραπται: «ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον». Αἱ χεῖρές σου ἐργαζέσθωσαν τὸ ἀγαθόν, ἵνα καὶ ὁ χρείαν ἔχων εὕρηση ἄρτον, καὶ ἡ καρδία σου ἔστω πρὸς Κύριον διὰ παντός, καὶ ἔσῃ ἐργαζόμενος τὴν μένουσαν βρῶσιν, οὐ τὴν ἀπολλυμένην. Ἐργάζου οὖν καὶ μὴ ἀναπαύου, ἤγουν μὴ περιπάτει ἀργὸς πολλὴν γὰρ κακίαν ἔδειξεν ἡ ἀργία.

Ερμηνεία

ΜΟΝΑΧΕ, να μη προφασίζεσαι από οκνηρίαν, ότι είσαι ασθενής, διότι η Αγία Γραφή λέγει: «και την επιθυμίαν των έδωσες εις αυτούς».

Αδελφοί, ας μη περιφρονούμεν την χάριν του Κυρίου, η οποία μας χαρίζει την δύναμιν να εργαζώμεθα το καλόν με την δύναμιν δε αυτήν να εργαζώμεθα το αγαθόν και να ευχαριστούμεν πάντοτε τον Χριστόν. Εις την Αγίας Γραφής είναι γραμμένον· «να εργάζεσθε όχι διά το φαγητόν, που χάνεται, αλλά δι' αυτό, που διατηρεί τον άνθρωπον εις την αιώνιον ζωήν» (Ιωάν. στ΄, 27). Τα χέρια σου ας εργάζωνται το καλόν, ώστε και αυτός που έχει ανάγκην να εύρη άρτον, και η καρδιά σου να είναι συνεχώς αφοσιωμένη προς τον Κύριον, και τότε πραγματικά θα εργάζεσαι για την τροφήν, που μένει παντοτινά και όχι δι' αυτήν, που χάνεται μαζί με το σώμα. Να εργάζεσαι λοιπόν

και να μη αναπαύεσαι, δηλαδή να μη πορεύεσαι χωρίς εργασίαν· διότι η αργία φανερώνει πολλήν κακίαν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Δ'
(Για ποιον σκοπό πρέπει να εργάζεται ο μοναχός)

Ποίω σκοπῶ τὸν Μοναχῶν δεῖ ἐργάζεσθαι καὶ ἐπὶ πόσον καὶ τίνα ἔργα ἐπιτηδεύειν.

Διά ποίον σκοπόν πρέπει να εργάζεται ο Μοναχός, πόσον χρόνος και ποία έργα πρέπει να εκτελή.

Α'. Εν τω Γεροντικώ

ΠΟΤΕ ἀδελφοὶ παρέβαλον μεγάλο γέροντα καὶ δὲ λέγει τὸ πρῶτο αὐτῶν τί ἐργάζῃ, ἀδελφέ; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος σειρᾶς πλέκω, 'Ἀββᾶ ἔφη αὐτῶ ὁ γέρων: ὁ Θεὸς πλέξει σοὶ στέφανον, τέκνον λέγει καὶ τὸ δευτέρω" καὶ σὺ τί ἐργάζῃς καὶ δὲ εἶπε ψιάθια καὶ εἶπεν ὁ γέρων καὶ Θεὸς ἐνδυναμώσει σε, τέκνον. "Ἔφη δὲ καὶ τὸ τρίτο καὶ σὺ τί ἔργαζῃς εἶπε δὲ καὶ αὐτός, κόσκινα λέγει αὐτῶ ὁ Θεὸς φυλάξει σε, τέκνον. Εἶπε δὲ καὶ τὸ τετάρτη καὶ σὺ τί ἐργάζῃς καὶ ἀπεκρίθη, καλλιγράφος εἴμι ἔφη ὁ γέρων: σὺ οἶδᾳς. Εἶτα ἔρωτα καὶ τὸν πέμπτον· καὶ σὺ τί ἐργάζῃ; ὁ δὲ ἔφη τὸ λινυφικὸν ἔφη αὐτὴ ὁ γέρων: ἐγὼ πρᾶγμα οὐκ ἔχω.

Διὰ τούτων δὲ ἐδήλου ὁ γέρων, ὅτι ὁ πλέκων τῆς σειρᾶς, ἐὰν νήφῃ, μετὰ τοῦ Θεοῦ πλέκει ἑαυτὸ στέφανόν το δὲ ψιάθιον, ἰσχὺν θέλει, ὅτι κόπον ἔχει ὁ δὲ τὰ κόσκινα ἐργαζόμενος δέεται τῆς ἐκ Θεοῦ φυλακῆς, ὅτι εἰς τὰς κώμας αὐτὰ πωλούσιν ὁ δὲ καλλιγράφος χρείαν ἔχει ταπεινοῦν τὴν καρδίαν' τὸ γὰρ πρᾶγμα ὑψηλοφροσύνην φέρει τοῖς μὴ προσέχουσι. Τὸ δὲ τὸ λινυφικῶν ἐργαζομένα ἔφη οὐκ ἔχω πρᾶγμα, διότι πραγματεύεται καὶ οὐ μοναχικὸν ἔργον ἐπιτελεῖ. Ἐὰν γὰρ τὶς ἴδῃ τινὰ ἀπὸ μακρόθεν βαστάζοντα σπυρίδια ἢ ψιάθια ἢ κόσκινα, λέγει οὗτος Μοναχός ἐστι χόρτος γὰρ ἔστι τὸ ἔργοχειρος αὐτοῦ καὶ εἰς καῦσιν τοῦ πυρὸς ἐὰν δὲ τὶς ἴδῃ τινὰ πωλοῦντα ὀθόνια, λέγει ἰδοὺ οἱ πραγματευται ἦλθον τοῦ κόσμου γὰρ ἔστι τὸ ἔργον τοῦτο καὶ οὐ πολλοὺς ὠφέλιμον, ἤγουν Μοναχούς.

2. Ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Εὐνοῦχος, νεώτερος ὢν, ἠρώτησε γέροντα λέγων: πῶς ὑμεῖς ἠδυνήθητε ποιῆσαι τοῦ θεοῦ τὸ ἔργον ἐν ἀναπαύσει, ἡμεῖς δὲ μετὰ κόπου τοῦτο ποιῆσαι οὐ δυνάμεθα; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων ἡμεῖς ἠδυνήθημεν, ἐπειδὴ κεφάλαιον ἔχομεν τὸ

ἔργον τοῦ Θεοῦ, τὴν δὲ σωματικῆς χρείαν ἐλάχιστον· ὑμεῖς δὲ κεφάλαιον ἔχετε τὴν σωματικῆς χρείαν, τὸ δὲ ἔργον τοῦ Θεοῦ ἐλαχιστότερον, καὶ διὰ τοῦτο κάμνετε οὐ γὰρ σκοπεῖτε καὶ ὁ Σωτὴρ εἶπε τοῖς μαθηταῖς, «ζητεῖτε πρώτον τὴν βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμίν».

3. Ἀδελφὸς ἤρωτησε γέροντα λέγων" τί ποιήσω, ὅτι θλίβομαι διὰ τὸ ἐργόχειρον; ἀγαπῶ γὰρ τὴν σειράν, καὶ οὐ δύναμαι αὐτὴν ἐργάσασθαι. "Ο δὲ εἶπεν, ὅτι ἔλεγεν ὁ 'Ἀββᾶς Σισώης, ὡς οὐ χρὴ τὸ ἀναπαῦον ἡμᾶς ἔργον ἐργάσασθαι.

4. Ἠρώτησε τὶς ἀδελφὸς τὸν 'Ἀββᾶν Βιαρὲ λέγων" «τί ποιήσω ἕνα σωθῶ; καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων: ὕπαγε, ποίησον τὴν κοιλίαν σου μικρᾶν καὶ τὸ ἐργόχειρόν σου μικρόν, καὶ μὴ ταράττου εἰς τὸ κελλίον σου καὶ σῴζῃ, ἤγουν ἓν ἔγκρατεια καὶ ὀλιγαρκεία καὶ ἀμεριμνία δίαγε.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ μερικοί αδελφοί έπεσκέφθησαν ένα μεγάλον Γέροντα. Ο Γέροντας ερωτά τον πρώτον:

– Τι εργάζεσαι, αδελφέ;

– Αββά, πλέκω σχοινί, απήντησεν εκείνος.

– Ο Θεός θα σου πλέξη στεφάνι, παιδί μου.

Έπειτα τον δεύτερον:

– Και συ ποίαν εργασίας κάμνεις;

– Ψαθιά, απήντησεν εκείνος.

– Ο Θεός θα σε δυναμώση, παιδί μου.

Εν συνεχεία ο Γέροντας έρωτά τον τρίτον:

– Και συ τι εργάζεσαι;

- Κόσκινα, Γέροντά μου.

-Ο Θεός θα σε φυλάξη, παιδί μου.

Κατόπιν είπε και εις τον τέταρτον:

– Και συ τι εργάζεσαι;

– Είμαι καλλιγράφος, απήντησεν εκείνος.

- Συ γνωρίζεις, του είπεν εις απόκρισιν ο Γέροντας.

Ύστερα έρωτα και τον πέμπτον:

– Και συ τι εργάζεσαι; -

Υφαίνω λινά υφάσματα, απήντησεν ο πέμπτος.

– Εις αυτό δεν ανακατεύομαι, απεκρίθη ο Γέρων.

Με τις απαντήσεις αυτές ο Γέρων εφανέρωσε χαρακτηριστικά τα εξής: Εκείνος, που πλέκει το σχοινί, αν προσέχη, πλέκει, μαζί με τον Θεόν, στεφάνι δια τον εαυτόν του αυτός που κάνει το ψαθί, θέλει δύναμιν, επειδή έχει κόπον εκείνος, που εργάζεται κόσκινα έχει ανάγκης από την προστασίας του Θεού, διότι τα πωλούν εις τα χωριά και καλλιγράφος έχει ανάγκην να ταπεινώνη την καρδίαν του, διότι η τέχνη αυτη φέρνει υπερηφάνειαν εις όσους δεν προσέχουν. Είς εκείνον, που ύφαινε λινά υφάσματα, είπεν ότι δεν ανακατεύομαι, διότι αυτός εμπορεύεται και δεν ασχολείται με εργόχειρον, κατάλληλον διά μοναχούς. Διότι αν ήδη κάποιος από μακράν ένα να βαστάζη ζεμπίλια ή ψαθιά ή κόσκινα, λέγει: αυτός είναι Μοναχός, διότι το έργόχειρόν του είναι από χόρτον και καίεται από την φωτιάν. Εάν όμως ίδη κάποιον να πωλή υφάσματα, λέγει: να οι πραγματευται ήλθαν, διότι αυτό είναι κοσμική έργασία και δεν είναι ωφέλιμον διά πολλούς, δηλαδή Μοναχούς.

2. Ο Αββάς Ιωάννης ο Ευνούχος, όταν ήτο νέος, ηρώτησε κάποιον Γέροντα:

– Πώς σείς ήμπορέσατε να κάνετε το έργον του Θεού με ανάπαυσιν, ενώ ημείς, αν και καταβάλλωμεν κόπον, εν τούτοις δεν ήμπορούμεν να το κάμωμεν αυτό;

Ο Γέρων απεκρίθη:

- Ημείς ήμπορέσαμεν, επειδή είς πρώτης μοίρας θέτομεν το έργον του Θεού και θεωρούμεν εντελώς δευτερεύουσαν την ικανοποίησιν των σωματικών αναγκών ενώ σείς αντιθέτως, δίδετε πρωταρχικήν σημασίαν εις την ικανοποίησιν των σωματικών αναγκών και θεωρείτε ασήμαντον το έργον του Θεού, δι' αυτό και κουράζεσθε. Διότι δεν σκέπτεσθε εκείνο που είπεν ο Σωτήρ εις τους Μαθητάς Του: «να επιζητητε πρώτον την Βασιλείαν του Θεού και όλα αυτά θα σας έλθουν κατόπιν» (Ματθ. στ', 33).

3. Ένας αδελφός ήρώτησεν ένα Γέροντα.

– Τι να κάμω -του είπε- διότι στενοχωρούμαι εξ αιτίας του εργοχείρου; Επιθυμώ να πλέκω σχοινί, αλλά δεν ήμπορώ να το έργασθώ. Ο Γέρων του απήντησεν:

– Ο Αββάς Σισώης έλεγεν, ότι δεν πρέπει να ασχολούμεθα με έργον, που μάς αναπαύει και μας ευχαριστεί.

4. Ένας αδελφός ήρώτησε τον Αββάν Βιαρέ:

– Τι να κάνω, διά να σωθώ;

– Πήγαινε – του απεκρίθη ο Γέρων- κάμε την κοιλίαν σου μικραν και το έργόχειρόν σου μικρόν και να μη ταράσσεσαι εις το κελλίον σου και θα σωθής, δηλαδή να ζής, χωρίς φροντίδας, με ολιγάρκειαν και εγκράτειαν.

Β'. Του Αγίου Εφραίμ

ΑΔΕΛΦΕ, πρόσεχε σεαυτῶ ἀκριβῶς πολλὴ γὰρ καὶ ποικίλη καὶ τοῦ ἐχθροῦ κακία, καὶ διάφορά τα αὐτοῦ μηχανήματα. Ποτὲ μὲν γὰρ ὁ δόλιος ὀκνηρίαν σου εἰς τὸ ἐργόχειρον ὑποβάλλει, καὶ διὰ τῆς ἀκηδίας σὲ πολεμεῖ ἀποστῆναι τοῦ ἔργου καὶ ποιείν τα μὴ ἔργα ὡς ἔργα, ἢ καὶ ἐκ τῆς κέλλης ἐξενεγκῶν, διακινεῖν ματαίως καταλείψαντα τὸ οἰκεῖον ἐργόχειρον. Εἰ δὲ ἀντιστῆς αὐτῶ διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ μελέτης, ἐτέρω σὲ πολεμεῖ τρόπων δίδωσι γὰρ σοὶ προθυμίαν εἰς τὸ ἔργον, ὑπὲρ καὶ δεῖ, κατὰ πάθος ἢ φιλαργυρίας ἢ φιλολίας, καὶ εἰς αὐτὸ ὄρθριζειν καὶ ὀψίζειν ἐνδυναμού, ὥστε εἰ δυνατὸν καὶ ἀπὸ τῆς εὐχῆς καὶ τῆς συνάξεως καταργῆσαι σε. "Ὅταν κρούση εἰς τὴν σύναξιν, πάντων ἔσχατον ἀπαντᾶν πείθων, καὶ ἐν τῇ ἀπολύσει τῆς συνάξεως πρὸ πάντων ἔξιεναι παρασκευάζων, διὰ τὴν εἰς τὸ ἔργον ὑπὲρ τὸ μέτρον σπουδήν, καὶ οὕτω σου κατακυριεύσας κατὰ μικρόν, ὑλικῶν ὅλως πάλιν καὶ γήϊνον ἀποδείκνυσιν· ὢ γὰρ τὶς, φησίν, ἥττηται, τούτω καὶ δεδούλωται.

Σὺ οὖν, ἀγαπητέ, ἐπιγνοὺς τὴν τοῦ ἐχθροῦ ἀπάτην, μὴ ὑπακούσης αὐτῶ, ἀλλὰ πάντα ἐν μέτρων ποίει καθ' ὁ δεῖ, καὶ ἐν μέτρῳ ἐργάζου, ὅπως τὴ προσευχὴ καὶ τὴ συνάξει σχολάζῃς, καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως δίδωσι σοὶ ἰσχὺν καὶ χάριν ἐν παντὶ ἔργω ἀγαθῶ. Τὴ αὐταρκεία στοιχῶμεν καὶ περὶ τῆς χρείας τρέχωμεν καὶ μὴ περὶ τῆς τρυφῆς. Εἰ δὲ τὴν τρυφὴν διώξομεν καὶ πλεονεξίαν, πολὺς ὁ κόπος καὶ ἄστατος ὁ δρόμος, καὶ ἡ θλῖψις ἀπλήρωτος, καὶ ὁ βίος πολυμέριμνος, ἑνὸς δὲ ἐστι χρεία, ἀδελφοί μου, καθὼς φησιν ὁ Κύριος οὐδὲν ἀνώτερος ψυχῆς καὶ τιμιώτερον, περὶ ταύτης ἀεὶ τρέχωμεν καὶ

φροντίζωμεν καὶ ἑτοιμάζωμεν, καὶ μὴ δαπανήσωμεν ὅλον τὸν χρόνον ἡμῶν ἐν τῇ φροντίδᾳ τοῦ σώματος.

Ὅταν οὖν πεινᾷ τὸ σῶμα καὶ τὴν τροφὴν ἀπαιτῇ, ἐνθυμούμεθα ὅτι καὶ ἡ ψυχὴ τὴν ἰδίαν χρείαν ζητεῖ. "Ὡς πὲρ τὸ σῶμα, ἐὰν μὴ μεταλάβη τροφῆς, ζῆσαι οὐ δύναται, οὕτω καὶ ἡ ψυχή, ἐὰν μὴ μεταλάβη τῆς πνευματικῆς σοφίας, νεκρά ἐστι· διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Σωτήρ, οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος. Σὺ οὖν, ὡς καλὸς οἰκονόμος, δὸς τὰ τῆς ψυχῆς βρώματα τὴ ψυχή, καὶ τὰ τοῦ σώματος τῷ σώματι, καὶ μὴ ἐάσης σου τὴν ψυχὴν νεκρωθῆναι, ἀλλὰ θρέψον αὐτὴν ἐν λόγοις θείοις, ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν ἀναγνώσμασι τῶν θείων γραφῶν, ἐν νηστείαις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν προσευχαις, ἐν δάκρυσιν, ἐν ἐλπίδᾳ καὶ μελέτη τῶν μελλόντων ἀγαθῶν.

Ταῦτα καὶ τὰ ὅμοια τούτοις τροφή ἐστι καὶ ζωὴ τὴ ψυχή. Βλέπετε, ἀδελφοί, μὴ τὶς ἄκαρπος εὑρεθῆ λέγει γὰρ ὁ Ἀπόστολος «ὁ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει». Ὁ οὖν σπείρων εἰς τὴν σάρκα αὐτοῦ τρυφὴν καὶ ἡδονᾶς καὶ εὐστάθειαν, ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθορᾶς καὶ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα προσευχὴν καὶ νηστείαν, καὶ ἀγρυπνίαν, ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. "Ο μὴ μένων ἓν ἔργοχειρω ἑνί, ἐν ἀδιαφόροις ἔργοις συντριβήσεται. Ἀνὴρ μετέωρος ἐν ἡμέρᾳ εὐσῆμα ἐργάζεται, καὶ ἕνα ἐργασίμη διακινεῖ. Οὐκ ἔστιν αὕτη ἀρετή, ἀτιμάζεσθαι καὶ ἀναισθητεϊν, ἀλλὰ μᾶλλον συνιέναι καὶ ἀπορρίπτειν τὴν ἀμέλειαν ὀκνηρὸς γάρ, φησιν, ὀνειδιζόμενος οὐκ ἐντρέπεται.

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, πρόσεχε με πάσαν ακρίβειαν τον εαυτόν σου· διότι η κακία του εχθρού είναι πολλή και ποικιλόμορφος, και διαθέτει διάφορα μηχανήματα. Αλλοτε ο πανούργος σου φέρει οκνηρίαν διά το έργόχειρον και προσπαθεί να σε απομακρύνη από την εργασίας σου με την αδιαφορίαν, διά να ασχολήσαι εις έργα που δεν σου ταιριάζουν και αφού σε βγάλη από το κελλί σου, σε κάμνει να πηγαίνης άσκοπα εδώ και εκεί και να εγκαταλείπης το έργόχειρόν σου. Αν πάλιν του αντισταθής με την υπομονήν και την μελέτην, σε πολεμεί με άλλον τρόπον σου εμπνέει, δηλαδή, περισσοτέραν, από όσην πρέπει, προθυμίαν εις την εργασίας από φιλαργυρίαν ή αγάπης προς την ύλην και σου δίδει την δύναμιν να ξημερώνεσαι και να βραδυάζεσαι εις αυτήν, διά να σε εμποδίση, αν είναι δυνατόν, από την προσευχήν και την σύναξιν· σε πείθει να πηγαίνης τελευταίος απ' όλους και όταν τελειώση ή σύναξις της ακολουθίας σε παρακινεί να εξέρχεσαι πρώτος από υπέρμετρον φροντίδα για την έργασίαν· έτσι σιγά - σιγά σε κυριεύει τελείως και σε κάνει και πάλιν τελείως γήϊνον. Διότι όπως λέγει η Αγία Γραφή- «από εκείνο το πάθος από το οποίον κανείς έχει νικηθή, εις αυτό και έχει δουλωθή» (Β΄ Πετρ. β', 19).

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Δ΄ (Για ποιον σκοπό πρέπει να εργάζεται ο μοναχός)

Σύ λοιπόν, αγαπητέ, μόλις αντιληφθής ότι ο εχθρός επιχειρεί να σε εξαπατήση, να μη υπακούσης εις αυτόν, αλλά να τα κάνης όλα με το μέτρον που πρέπει, και να εργάζεσαι με μέτρον, διά να συχνάζης τακτικα εις την σύναξιν και την προσευχήν και η ευχή, που θα γίνεται με πίστιν, θα σου δίδη δύναμιν και χάριν εις κάθε καλόν έργον. Ας αγαπωμεν την αυτάρκειαν, και ας τρέχωμεν δια τα απολύτως αναγκαία και όχι διά την απόλαυσιν. Αν επιδιώξωμεν την απόλαυσιν και την πλεονεξίαν, τότε θα είναι πολύς ο κόπος, ακατάστατος ή πορεία, και η λύπη μας ανικανοποίητος και πολυμέριμνος η ζωή μας. Δι' ένα πράγμα μόνον υπάρχει ανάγκη, αδελφοί μου, όπως είπεν ο Κύριος τίποτα δεν είναι ανώτερον ή τιμιώτερον από την ψυχήν. Δι' αυτήν πάντοτε ας τρέχωμεν και ας φροντίζωμεν και αυτήν να ετοιμάζωμεν· και ας μη διαθέτωμεν όλον μας τον χρόνον διά την φροντίδα του σώματος.

Όταν το σώμα πεινά και απαιτη τροφήν, ας σκεπτώμεθα ότι και ή ψυχή έχει την ιδίαν ανάγκην. Οπως ακριβώς το σώμα, αν δεν λάβη τροφήν, δεν ημπορεί να ζήση, έτσι και η ψυχή, αν δεν μεταλάβη πνευματικής σοφίαν, είναι νεκρά. Δι' αυτό έλεγεν ο Σωτήρ ότι «ο άνθρωπος δεν ημπορεί να ζήση μονάχα με ψωμί» (Ματθ. δ', 4). Σύ, λοιπόν, ως καλός διαχειριστής, δώσε τα φαγητά της ψυχής εις την ψυχήν και τα φαγητα του σώματος εις το σώμα. Μή αφήσης την ψυχήν σου να νεκρωθή, αλλά να την θρέψης με θεϊκά λόγια, με ψαλμούς και ύμνους και άδας πνευματικάς, με αναγνώσματα από την Αγίας Γραφήν, με νηστείας, με άγρυπνίας, με προσευχάς, με δάκρυα, με την ελπίδα και την σκέψιν των μελλοντικών αγαθών.

Αυτά και τα παρόμοια με αυτά είναι τροφή και ζωή διά την ψυχήν. Προσέχετε, αδελφοί, ώστε κανείς να μη ευρεθή άκαρπος· διότι λέγει ο Απόστολος: «αυτό που θα σπείρη κανείς, αυτό και θα θερίση» Γαλατ. στ', 7). Εκείνος, λοιπόν, που θα σπείρη εις την σάρκα του απόλαυσιν και ηδονας και καλοπέρασιν, αυτός από την σάρκα του φθοραν θα θερίση: εκείνος που σπέρνει εις το πνεύμα του προσευχήν και νηστείαν και αγρυπνίαν, αυτός θα θερίση από το πνεύμα ζωήν αιώνιον,

Εκείνος που δεν μένει σταθερός εις ένα έργόχειρον, θα συντριβή εις έργα ανωφελή. Ο ακατάστατος άνθρωπος εργάζεται εις επίσημον ημέραν αργίας, και χάνει άσκοπα τον καιρόν του κατά τας εργασίμους ημέρας. Το να μή τιμά την επίσημον ημέραν και να παραμένη αναίσθητος, δεν είναι αρετή χρειάζεται να προσέχη και να αποδιώκη την αμέλειαν. Διότι, καθώς λέγει· «ο οκνηρός δεν εντρέπεται και όταν τον προσβάλλουν» (Παροιμ. κ', 4).

Γ'. Εκ των Διατάξεων των Αγίων Αποστόλων

ΠΑΣ ΠΙΣΤΟΣ ἢ πιστή, ἔωθεν ἀναστάντες ἐξ ὕπνου, πρὸ τοῦ ἔργον ἐπιτελέσαι, νιψάμενοι προσευχέσθωσαν· εἰ δὲ τὶς λόγος κατηχήσεως γίνεται, προτιμάτωσαν τοῦ ἔργου τὸν λόγον τῆς εὐσεβείας.

Ερμηνεία

ΚΑΘΕ πιστός και κάθε πιστή, μόλις σηκωθούν το πρωί από τον ύπνον, πριν να αρχίσουν εργασίας, αφού πλυθούν, ας προσευχηθούν: αν δε γίνεται θρησκευτική διδασκαλία, ας προτιμήσουν τον λόγον της ευσεβείας, από την εργασίαν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ε'
(Ποία πρέπει να φυλάττουν οι αδελφοί, όταν εργάζονται μαζί)

Τίνα δεῖ τηρεῖν τοὺς ἀδελφοὺς συνεργαζομένους ἀλλήλοις.

Ποία πρέπει να φυλάττουν οι αδελφοί, όταν εργάζονται μαζί.

Α'. Του Αββά Ησαΐου

ΑΔΕΛΦΟΙ, ἐὰν ἐξέλθητε μετ' ἀλλήλων εἰς παρέργον, ἕκαστος ὑμῶν πρόσχη ἑαυτῷ καὶ μὴ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, κατανοῶν εἰ εἰργάσατο ἐκεῖνος ὑπὲρ αὐτὸν ἢ αὐτὸς ὑπὲρ ἐκεῖνον. Ἀλλὰ μηδὲ διδάξῃ αὐτῷ ἢ διατάξηται, κἂν ἴδῃ αὐτὸν ὡς δήποτε τὸ πρᾶγμα ποιοῦντα. Μὴ εἴπῃ αὐτω, ὅτι ἠφάνισας τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἔαση τὸν ποιοῦντα τὸ ἔργον ποιῆσαι ὡς ἂν βούληται. Ἐὰν δὲ εἴπῃ ἐκεῖνος, ποίησον ἀγάπην, δίδαξον μέ, διδαξάτω αὐτὸν ἐν ταπεινώσει. Εἰ δὲ ἐπιστάμενος εἴπῃ, ὅτι οὐκ οἶδα καὶ οὐ διδάξει τὸν ἀδελφόν, οὐκ ἔχει τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ κατέχει πονηρίαν καὶ ὁ μὴ εἰδῶς τὸ ἔργον, μὴ αἰσχυνέσθω συνεχῶς λέγειν τῷ εἴδοτι, ποίησον ἀγάπην, βλέπει αὐτὸ εἰ καλὸν ἐστιν.

2. Ἐὰν ποιῆτε τὸ ἔργον μετ' ἀλλήλων, καὶ εἰς ὑμῶν ἀπὸ μικροψυχίας καταλύση, μηδεὶς αὐτῷ ἐπιπλήξῃ, ἀλλὰ μᾶλλον χάρητε μετ' αὐτοῦ.

3. Ἐὰν ἐργάζῃ μετὰ ἀσθενοῦς, μὴ φιλονεικήσῃς, θέλων ὑπὲρ αὐτὸν ποιῆσαι.

4. Ἐὰν ποιὴς τὸ ἐργόχειρόν σου, ποίησον τὴν δύναμίν σου μὴ καταμαθεῖν τί ἐποίησας ἢ τί ἐποίησεν ὁ ἀδελφός σου ἐν τῇ ἑβδομάδι ἀπαιδευσία γὰρ ἔστιν.

5. Ἐὰν ἀπέλθης εἰς παρέργον μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, μὴ θελήσῃς ἕνα μάθωσιν ὅτι ἐποίησας πλέον αὐτοῦ πᾶν γὰρ ἔργον καὶ ἂν ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐν τῷ κρύπτῳ, τοῦτο ἐστιν ὁ ζητεῖ ὁ Θεὸς παρ' αὐτοῦ.

6. Ἐὰν ποιῆτε ἔργον μετ' ἀλλήλων, πᾶν ἐλάττωμα καὶ εἶδες ἔξω παρ' ἄλλοις ἢ ἤκουσας, μὴ βαστάσης καὶ εὑρεθῇ ἐν τῷ στόματί σου τοῦ εἴπειν τοῖς ἄδελφούς σου θάνατος γὰρ ἔστι τὴ ψυχή σου, εἶπερ εἰ σοφός.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ε΄ (Ποία πρέπει να φυλάττουν οι αδελφοί, όταν εργάζονται μαζί)

ΑΔΕΛΦΟΙ, αν εξέλθετε πολλοι μαζί για κάποιαν πρόσθετον ομαδικήν εργασίας, ο καθένας από σας ας προσέχη τον εαυτόν του και όχι τον αδελφόν του: ας μη εξετάζη, δηλαδή, αν εκείνος ειργάσθη περισσότερον από αυτόν ή ο ίδιος περισσότερον από εκείνον. Αλλ' ούτε και να του κάνη τον δάσκαλον, ή να τον διατάσση, έστω και αν τον ίδη να μη κάνη καλά αυτό το πράγμα. Να μη του είπη ότι αυτό το πράγμα το εχάλασες, αλλά ας τον αφήση να το κάνη όπως θέλει. Αν όμως εκείνος του είπη: αδελφέ, κάμε αγάπην και υπόδειξέ μου, τότε ας τον διδάξη με ταπείνωσιν. Αν, ενώ γνωρίζει, απαντήση ότι δεν γνωρίζω και δεν διδάξη τον αδελφός του, δεν έχει μέσα του την αγάπην του Θεού, αλλά είναι πονηρός και εκείνος, πάλιν, που δεν γνωρίζει την εργασίας, ας μη έντρέπεται να λέγη συνεχώς εις αυτόν, που γνωρίζει, κάμε αγάπην, κοίταξε αυτό, αν είναι καλόν.

2. Αν εργάζεσθε μαζί με άλλους, και κάποιος από σας κάμη κάποιαν ζημίαν από μικροψυχίαν, κανείς να μη τον επιπλήξη, αλλά μάλλον να χαρήτε μαζί του.

3. Αν εργάζεσαι μαζί με άρρωστον, να μη συναγωνιστής μαζί του, με το να θέλης να κάμης περισσότερον έργον από αυτόν.

4. Αν κάνης το έργόχειρόν σου, βάλε όλα σου τα δυνατά, να μη πληροφορηθούν τί έκαμες συ ή τί έκαμε ο αδελφός σου, κατά το διάστημα της εβδομάδος διότι αυτό φανερώνει έλλειψιν μορφώσεως.

5. Αν μεταβής, μαζί με τον αδελφόν σου, είς πρόσθετον εργασίαν, να μη θελήσης να μάθουν, ότι συ εργάσθηκες περισσότερον από αυτόν· διότι κάθε έργον, που θα κάμη ο άνθρωπος κρυφά από τους ανθρώπους, αυτό είναι που ζητεί ο Θεός από αυτόν.

6. Αν εκτελήτε, μαζί με άλλους, κάποιαν εργασίας, κάθε ελάττωμα που είδες έξω, είς άλλους, ή το επληροφορήθης, να μη το κρατήσης μέσα σου και φθάση εις το στόμα σου, διά να το είπης εις τους αδελφούς σου· διότι αυτό είναι θάνατος δια την ψυχήν σου, αν βέβαια είσαι σοφός.

Β'. Του Αββά Κασσιανού

ΕΝ ΠΑΣΙ τοῖς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν Κοινοβίοις, καὶ μάλιστα τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ κανὼν τοιοῦτος κρατεῖ, τὸ ἅμα τὸ ἀπολυθῆναι τῆς συνάξεως μηδένα τῶν ἀδελφῶν τολμᾶν

στῆναι καὶ ὁμιλῆσαι μετὰ ἄλλου. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦ κελλίου προελθεῖν ἢ τὸ ἔργον καταλιπεῖν, καὶ μετὰ χεῖρας ἔχουσιν, ἀποστολικὸν πληροῦντες παράγγελμα, εἰ μήπου χρεία γίνεται πρὸς καθῆκον τινὸς ἀναγκαίου ἔργου πάντας συνελθεῖν, ὅπερ οὕτω μετὰ σπουδῆς καὶ ἡσυχίας πληρούσιν, ὡς μηδὲ μίαν δμιλίαν μεταξὺ αὐτῶν ἀνακύπτειν, ἀλλ' ἕνα ἕκαστον προσέχοντα τῷ ψαλμῶν καὶ τὴ μελέτη πληροῦν τὸ προστεταγμένον ἔργον. Μεγάλη δὲ σπουδὴ φυλάττουσι, μὴ τὶς μετὰ ἄλλου, καὶ μάλιστα μετὰ ἀρχαρίου, ἀπολειφθῆ τῶν ἀδελφῶν ἰδία πώποτε, ἢ τὰς ἰδίας χεῖρας ἐκτεῖναι τολμήση κατασχὼν καὶ περιπλακῆναι ἑτέρω εἰ δὲ τὶς παραβαίνων τὸν κανόνα τοῦτον εὑρεθῆ, ἐπιτιμίω βαρυτάτω ὑποβάλλεται.

Ερμηνεία

ΕΙΣ όλα τα Κοινόβια της Ανατολής, και προπαντός της Αιγύπτου, επικρατεί αυτός ο κανών: μόλις απολυθούν οι αδελφοί από την σύναξιν κανείς να μη τολμά να σταθή και να συνομιλήση με άλλον. Αλλά ούτε και από το κελλί επιτρέπεται να εξέλθουν οι Μοναχοί, ούτε να αφήσουν το έργόχειρον που έχουν εις τα χέρια των, σύμφωνα με αποστολικόν παράγγελμα (Α' Θεσ. 6', 9), εκτός αν υπάρχη κάποια ανάγκη, να συγκεντρωθούν όλοι δι' εκτέλεσιν κάποιας απαραιτήτου εργασίας. Και αυτό όμως, πάλιν, γίνεται με επιμέλειαν και ήσυχίαν, ώστε να μη πραγματοποιήται καμμια συζήτησης μεταξύ των, αλλά καθένας να προσέχη εις τον ψαλμόν και εις την μελέτην και έτσι να εκτελούν την προσταχθείσαν εργασίας. Προσέχουν δε με μεγάλην φροντίδα μήπως κανείς από τους αδελφούς απομείνη μόνος με άλλον και μάλιστα με αρχάριον, ή μήπως τολμήση και απλώση τα χέρια του να κρατήση ή και να πιασθή από το χέρι με άλλον. Αν κάποιος παραβη αυτόν τον κανόνα, τον υποβάλλουν σε βαρύτατον επιτίμιον.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΣΤ'
(Στο κοινόβιον δεν υπάρχει ιδιοκτησία κανενός)

Ὅτι ἐν τῷ Κοινοβίῳ οὐ δεῖ τινὰ ἴδιον τί κεκτήσθαι, τὸ δὲ κτησαμένῳ βαρυτάτη πήρτηται κόλασις.

Οτι εις το Κοινόβιον δεν πρέπει να έχη κανείς κάτι ιδικόν του δι' εκείνον δε που θα αποκτήση κάτι υπάρχει κίνδυνος να κληρονομήση βαρυτάτην κόλασιν.

Α'. Γρηγορίου του Διαλόγου

ΜΟΝΑΧΟΣ τὶς, Ἰοῦστος ὀνόματι, τὴν ἰατρικῆς τέχνην ἐπιστάμενος, Ν' ἔτι μοὶ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ ὑπάρχοντι, ἐκεῖσε καὶ αὐτὸς ὢν, καθ' ἑκάστην ὑπουργεῖν μοὶ εἴωθει ἐν ταῖς ἐξ ἔθους μοὶ προσπιπτούσαις ἀσθενείαις. Οὗτος, ἀσθενεία σωματικὴ συσχεθεῖς, περὶ τὰ τελευταῖα ἦν.

Ἀδελφὸς δὲ αὐτοῦ γνήσιος, Κοπιόσος ὀνόματι, παρίστατο αὐτὸ καὶ Α Α Ν ὑπηρέτει ἐν τῇ ἀσθενείᾳ, δς καὶ μέχρι τοῦ νῦν περιεστι, καὶ ἐν τῇ " πόλει ταύτη ἐκ τῆς ἰατρικῆς τέχνης τῆς προσκαίρου ζωῆς τὴν πρόσοδον πορίζεται.

Ὡς οὖν ὁ ἀσθενῶν διέγνω ἑαυτὸν τῷ θανάτῳ ἔγγιζοντα, τὸ ἀδελφῶ αὐτοῦ Κοπιάσω ἐδήλωσεν, ὅτι κεκρυμμένα χρυσίου νομίσματα εἶχε καὶ οἱ ἀδελφοὶ δὲ τῆς μονῆς μετὰ ἀκριβείας πάντα τα μένοντα τῆς ἰατρείας αὐτοῦ ἐρευγῶντες, ταῦτα τὰ τρία νομίσματα κεκρυμμένα ἐκεῖσε εὗρον, καὶ εὐθύς μου ἀνήγγειλαν. Ὡς δὲ τὸ τοιοῦτον κακὸν ἔμαθον περὶ τοῦ ἀδελφοῦ του μεθ' ἡμῶν ἐν τῷ κοινοβίῳ συζῶντος, ὑπενέγκαι οὐκ ἠδυνήθης" ὁ γὰρ καγῶν τοῦ ἡμετέρου Μοναστηρίου τοιοῦτος ἦν, ἵνα πάντες οἱ ἀδελφοὶ κοινοτέρως ζῶσι καὶ καθ' ἑαυτὸν τὶς μηδὲν κέκτηται. Σφοδροτάτη οὖν λύπη κατασχεθεῖς, διελογιζόμην τί ὤφειλον ποιῆσαι, πρὸς κάθαρσιν μὲν τοῦ ἀποθνήσκοντος, φόβον δὲ καὶ διόρθωσιν τῶν ζώντων ἀδελφῶν.

Τὸν οὖν οἰκονόμος τοῦ Μοναστηρίου καλέσας, εἶπον αὐτῶ' ἀπελθε καὶ παραγγειλον ἵνα μηδεὶς τῶν ἀδελφῶν προσεγγίση ἐκείνω τὰ τελευτώντι, μηδὲ λόγον παρακλήσεως ἐκ στόματος τινὸς αὐτῶν ἀκούση. Ἀλλ' ἐὰν πλησιάζων τῷ θανάτῳ τοὺς ἀδελφοὺς προσκαλῆται, ὁ σαρκικὸς αὐτοῦ ἀδελφὸς εἴπατω αὐτῶ, ὅτι διὰ τὰ τρία νομίσματα, ἅπερ

ἐν κρυφῇ εἶχες, παρὰ πάντων των ἀδελφῶν ἔβδελυχθης ἴσως κὰν ἐν τῷ θανάτῳ περὶ τοῦ πταίσματος τούτου τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐν πικροτάτῃ καταδικάσας μάστιγα, ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἧς ἐποίησε μικρὸν τί καθαρισθήσεται. “Ηνίκα δὲ τελευτήση, μὴ θάψητε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἔνθα οἱ λοιποὶ ἀδελφοὶ θάπτονται, ἀλλ' ἐν τῇ κοπρίᾳ λάκκον οἷον δήποτε ποιήσαντες, ἐν αὐτῷ τὸ σῶμα αὐτοῦ ρίψατε, τὰ δὲ τρία νομίσματα, ἅπερ κατέλιπεν, ἐπάνω αὐτοῦ ριφείτωσαν, πάντων ὁμοθυμαδὸν κραζόντων: τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοῖ εἴη εἷς ἀπώλειαν, καὶ οὕτως αὐτὸν γῆν σκεπάσατε.

Ὁ οὖν αὐτὸς Ἰουστος ἤδη ἐλθῶν εἰς τὸν θάνατος καὶ σφόδρα συνεχόμενος, ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοὺς παραθέσθαι ἐζήτησε" μηδενὸς δὲ τῶν Μοναχῶν αὐτῷ πλησιάζοντος, ὁ σαρκικὸς αὐτοῦ ἀδελφὸς ἐμήνυσεν αὐτῷ διατὶ παρὰ πάντων βδελυκτὸς γέγονεν ὁ δὲ παρευθὺς διὰ τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ μεγάλως ἐστέναξε, καὶ οὕτω στενάζων ἐξῆλθε τοῦ-σώματος, ἐτάφη δὲ οὕτως, καθὼς διεταξάμην. Οἱ οὖν ἀδελφοὶ πάντες διὰ τὴν δοθεῖσαν εἰς αὐτὸν ψῆφον μεγάλως συνταραχθέντες, ἤρξαντο ἕκαστος αὐτῶν εἷς μέσον φέρειν τὰ οὐδαμινὰ καὶ ἐλάχιστα πράγματα, ἅπερ αὐτοὺς ἔχεις καὶ τοῦ Κοινοβίου καγῶν οὐκ ἐπέτρεπε, σφόδρα φοβηθέντες μὴ τί παρ' αὐτοὺς εὑρεθῇ, ὅπερ αὐτοὺς κατακρίναι μέλλει.

Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν ἐκείνου, τριάκοντα ἡμερῶν ἤδη διελθουσῶν, ἤρξατο ἡ ψυχή μου τὰ τελευτήσαντι ἀδελφῶ συμπαθεῖν καὶ μετὰ πόνου βαθυτάτου τα αὐτοῦ κριτήρια κατανοεῖν, καὶ ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ λυτρώσεως ἐπίνοιαν τινὰ ἐπιζητεϊν. Πάλιν οὖν τὸν οἰκονόμος προσκαλεσάμενος, μετὰ πολλῆς στυγνότητος εἶπον αὐτω ἀρκετὸν ἔστιν ἐκεῖνον τὸν τελευτήσαντα ἀδελφὸν παρ' ἡμῶν μέχρι τοῦ νῦν παροραθῆναι: ὀφείλομεν οὖν διὰ τὴν ἀγάπην, εἰς καὶ δυνάμεθα βοηθῆσαι αὐτῶ ἀπελθε οὖν καὶ ἀπὸ τῆς σήμερον μέχρις ἡμερῶν τριάκοντα ἀνελλιπῶς ὑπὲρ αὐτοῦ θυσίαν ἀναίμακτον ποίησον προσφέρεσθαι καθ' ἡμέραν" δ δὲ ἐποίησεν οὕτως.

Προσεφέρετο οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ σωτηριώδης θυσία, ὡς εἶπον ἡμῶν δὲ περὶ ἕτερα τινὰ ἀσχολουμένων καὶ τὰς παρερχομένας ἡμέρας μὲ ἀριθμούντων, αὐτὸς ὁ τελευτήσας ἀδελφός, Κοπιάσω τὴ γνησίω αὐτοῦ ἀδελφῶ ἐν νυκτὶ καθ' ὕπνους ἐφάνη, αὐτὸς δὲ τοῦτον ἰδὼν ἠρώτησε λέγων" ἐν ποίους ἐκεῖσε ὑπάρχεις; ὁ δὲ ἀπεκρίθη ἕως μὲν τοῦ νῦν πάνυ κακῶς ἤμην, νῦν δὲ καλῶς εἶμι. Εὐθὺς οὖν ὁ Κοπιόσος, ἐλθῶν εἰς τὸ Μοναστήριον, τοῦτο ἐμήνυσεν ἡμίν, καὶ μετὰ ἀκριβείας τὰς ἡμέρας ἀριθμήσαντες, εὕρομεν ὅτι αὕτη ἡ ἡμέρα ἦν ἐν ᾗ ὑπὲρ τοῦ τεθνεῶτος ἄδελφου ἡ τριακοστὴ προσφορὰ πληρωθεῖσα ὑπῆρχεν.

Ερμηνεία

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΣΤ΄ (Στο κοινόβιον δεν υπάρχει ιδιοκτησία κανενός)

ΚΑΠΟΙΟΣ Μοναχός, ονομαζόμενος Ιούστος, που έγνώριζε την ιατρικήν, όταν έμενα εις το Μοναστήριον και ευρίσκετο και αυτός εκεί, συνήθιζε καθημερινά να με περιποιήται, επειδή πολύ συχνά αρρώσταινα. Αυτός, λοιπόν, ησθένησε και ευρίσκετο εις τα τελευταία του. Ο σαρκικος αδελφός του, ονόματι Κοπιόσος, του παρέστεκε, και τον εξυπηρετούσε εις την ασθένειάν του αυτός ο Κοπιόσος μέχρι σήμερα ακόμη ζή και προσπορίζεται τα προς το ζην άσκών την ιατρικήν εις αυτήν την πόλιν.

Όταν πλέον ο άρρωστος έκατάλαβεν ότι πλησιάζει προς τον θάνατον, εδήλωσεν εις τον αδελφόν του Κοπιόσον, ότι είχε κρύψει τρία χρυσά νομίσματα πράγματι, και οι αδελφοί του Μοναστηριού, που με λεπτομέρειαν ερευνούσαν όλα τα πράγματά του, ευρήκαν κάπου εκεί τα τρία χρυσά νομίσματα και αμέσως μου το ανέφεραν. Μόλις έμαθα ένα τοιούτο κακόν διά τον αδελφόν, που έζη μαζί μας εις το Κοινόβιον, δεν ημπόρεσα να το ανεχθώ, διότι ο κανών του Μοναστηριού μας ήτο τέτοιος, ώστε όλοι οι αδελφοί να ζουν μαζί, να τα έχουν όλα κοινά και κανένας να μη έχω τίποτα το ιδιαίτερον. Έκυριεύθην, λοιπόν, από μεγάλην λύπην και εσκεπτόμουν τι έπρεπε να κάμω, διά την συγχώρησιν του αποθνήσκοντος, αλλά και διά να φοβηθούν και να διορθωθούν οι υπόλοιποι αδελφοί.

Εκάλεσα αμέσως τον οίκονόμον[(*)] του Μοναστηρίου και του είπα: πήγαινε και δώσε εντολήν κανείς από τους αδελφούς να μη πλησιάση εκείνον, που πεθαίνει, ούτε ν' ακούση λόγια παρηγορητικά από το στόμα κανενός από αυτούς. Όταν δε ψυχορραγή και φωνάξη κοντά του τους αδελφούς, τότε ο σαρκικός αδελφός του ας του είπη ότι διά τα τρία νομίσματα, που είχες κρύψει, σε απεστράφησαν όλοι οι αδελφοί. Ίσως, τουλάχιστον, εις τον θάνατός του καταδικάση τον εαυτόν του με πικρόν έλεγχος και η λύπη που θα δοκιμάση, τον καθαρίση κάπως από την αμαρτίαν, που έκαμεν. Οταν δε αποθάνη, να μη θάψετε το σώμα αυτου εκεί που ενταφιάζονται και οι άλλοι αδελφοί, αλλά να ανοίξετε - πως - όπως ένα λάκκον εις την κοπριάν και να τον ρίξετε μέσα. Και τα τρία χρυσά νομίσματα, που άφησεν, ας ριφθούν επάνω εις το πτώμα ενώ όλοι μαζί οι αδελφοί να λέγουν: «το αργύριόν σου μαζί με σένα ας υπάγουν εις την απώλειαν» (Πράξ. η', 20). Και έτσι να τον σκεπάσετε με τα χώματα.

Πράγματι ο Ιουστος εντός ολίγου έφθασεν εις τον θάνατον και επειδή ελυπείτο πάρα πολύ, εζήτησεν από τους αδελφούς να έλθουν και να σταθούν κοντά του. Κανείς όμως από τους Μοναχούς δεν τον έπλησίαζε. Τότε ο σαρκικός αδελφός του τον

[(*)] Οικονόμος Μοναστηρίου είναι ο Μοναχός εις τον οποίος έχει ανατεθή η αγορά, η φύλαξις και η διαχείρισης όλων των πραγμάτων, τα οποία χρειάζονται διά το Μοναστήριον και τους Μοναχούς.

επληροφόρησεν, διατί όλοι τον απεστράφησαν. Ο Ιουστος αμέσως εστέναξε γοερά διά την αμαρτίαν του και με αυτά τα αναστενάγματα ανεχώρησεν η ψυχή του από το σώμα. Και τον έθαψαν, όπως διέταξα. Μετά από αυτήν την απόφασιν όλοι οι αδελφοί εταράχθησαν πάρα πολύ και ο καθένας από αυτούς παρουσίαζε τα ασήμαντα και ελάχιστα πράγματα, που δεν επέτρεπεν εις αυτους και κανών του Κοινοβίου να έχουν, επειδή κατετρόμαξαν μη τυχόν ευρεθή εις αυτούς κάτι, από το οποίον θα κατεκρίνοντο.

Αφού επέρασαν τριάντα ημέραι από τον θάνατον εκείνου, ήρχισεν η ψυχή μου να αισθάνεται συμπάθειαν διά τον αποθανόντα αδελφών και με πόνον βαθύν να συλλογίζομαι την κρίσιν του. Ανεζήτουν, λοιπόν, κάποιον τρόπον διά την λύτρωσίν του από αυτήν την αμαρτίαν. Αφού εκάλεσα τον οικονόμον, του είπα με πολλήν αυστηρότητα:

- Αρκετά αδιαφορήσαμεν έως τώρα δι' εκείνον τον αδελφόν. Έχομεν, λοιπόν, υποχρέωσιν, χάριν της αγάπης, να τον βοηθήσωμεν εις ό,τι ήμπορούμεν. Δι' αυτό πήγαινε και δώσε εντολήν, επί τριάκοντα ημέρας από σήμερα, να γίνεται συνεχώς, δια την ψυχήν του, Θεία Λειτουργία.

Και ο οικονόμος έκαμεν όπως εσυμφωνήσαμεν. Οπως είπα, λοιπόν, προσεφέρετο, χάριν της ψυχής του, η λυτρωτική θυσία. Ενώ δε ημείς είμεθα απασχολημένοι εις διάφορα άλλα ζητήματα, και δεν έμετρούσαμεν τας ημέρας που έπερνούσαν, παρουσιάσθη ο ίδιος ο αποθανων αδελφός εις τον σαρκικόν του αδελφόν Κοπιόσον μίαν νύκτα. Αμέσως ο Κοπιόσος τον ήρώτησε:

– Πώς ευρίσκεσαι εκεί; Και ο αποθανών Ιουστος απαντά: – Μέχρι τώρα ήμουν πάρα πολύ κακά τώρα όμως καλά.

Αμέσως τότε ο Κοπιόσος ήλθεν εις το Μοναστήριον και μας έφανέρωσε το όνειρον.

Αφού λοιπόν υπελογίσαμεν μετ' ακριβείας τας ημέρας, εύρήκαμεν πραγματικά ότι κατ' αυτήν την ημέραν συνεπληρώθη η τριακοστή λειτουργία διά την συγχώρησιν του αποθανόντος αδελφού.

Β'. Εν τω Γεροντικώ

ΑΔΕΛΦΟΣ ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶς Ποιμένα λέγων· θέλω εἰς Κοινόβιον εἴσελθειν καὶ οἰκῆσαι. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων: εἴι θέλεις εἰς Κοινόβιον εἰσελθεῖν, εἰ μὴ ἀμεριμνήσης

ἀπὸ πάσης συντυχίας καὶ παντὸς πράγματος, οὐ δύνασαι Κοινόβιον ἐργάσασθαι καὶ γὰρ βαυκαλίου μόνου ἐξουσίαν οὐκ ἔχεις.

2. Παΐσιος, ὁ ἀδελφός του 'Ἀββᾶ Ποιμένος, εὗρε μικρὸν σκεῦος ὁλοκοτίνων, καὶ λέγει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ το 'Ἀββᾶ Ἀνούβ: οἶδας ὅτι ὁ λόγος τοῦ Ἀββᾶ Ποιμένος σκληρός ἐστι πάνυ δεῦρο κτίσωμεν ἑαυτοῖς Μοναστήριον πούποτε, καὶ καθίσωμεν ἐκεῖ ἄμεριμνως. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ 'Ἀββᾶς Ἀνοῦς καὶ πόθεν ἔχομεν κτίσαι; δ δὲ ἔδειξεν αὐτῷ τὰ ὁλοκότινα ἰδὼν δὲ αὐτὰ ὁ 'Ἀββᾶς Ἀνοῦς πάνυ ἔλυπηθη, λογισάμενος τὴν ἐκ τούτου ζημίαν τῆς τοῦ ἀδελφοῦ ψυχῆς, λέγει δὲ αὐτῷ καλῶς, ἄγωμεν καὶ κτίσωμεν κελλίον πέραν τοῦ ποταμοῦ. '"Ἔλαβε δὲ τὸ σκεῦος καὶ 'Ἀββᾶς Ἀνοῦς καὶ ἔβαλεν εἰς τὸ κουκούλιον αὐτοῦ. "Ὡς οὖν περῶντες τὸν ποταμὸν ἔφθασαν κατὰ τὸ μέσον, ἐποίησεν ἑαυτὸν ὁ 'Ἀββᾶς 'Ἀνοῦς ὡς περιστρεφόμενον, καὶ ἐξέπεσε τὸ κουκούλιον μετὰ τῶν νομισμάτων εἰς τὸν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τούτω καὶ

Ἀββᾶς Ἄνους ὑπεκρίνετο λυπείσθαι. Λέγει δὲ αὐτῷ ὁ Παΐσιος μὴ λυπηθῆς, 'Ἀββᾶ: ἐπεῖ γὰρ ἀπῆλθον τὰ δλοκότινα, ἄγωμεν πάλιν εἰς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ ὑποστρέψαντες ἔμειναν μετ' εἰρήνης.

3. Εἶπε γέρων· πολλοί των Μοναχῶν ἐσκόρπισαν χρήματα, κατέλιπόν τα πατέρα καὶ μητέρα, ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, διὰ τὰς αὐτῶν ἁμαρτίας, εἰσελθότες δὲ ἓν Κοινοβίω τὰς μὲν μεγάλας ἀρετᾶς κατώρθωσαν, ὑπὸ δὲ τῶν ἐλαχίστων καὶ μηδαμινῶν σκελισθέντες γεγόνασι δαιμόνων ἐπιχάρμα διὰ τὸ περιτυπώσασθαι ἑαυτοῖς πήρας καὶ ἀρκλας, ἐχούσας ἔνδον ὀπώρας καὶ τραγήματα, βελόνας καὶ ψαλίδας καὶ σμίλας καὶ ζώνας, οἵτινες ὡς φίλαυτοι ὑπὸ τῶν ὀρθὰ φρονούντων ἐλέγχονται, κατὰ δὲ τὴν θείας Γραφὴν ὡς κατηραμένοι εἰς τὸ ἐξ ὧ τερον σκότος π ἔμπονται. Ἐπικατάρατος γάρ, φησιν, καὶ μετατιθεῖς ὅρους Πατέρων τῆς γὰρ μερίδος Ἀνανίου καὶ Σαπφείρας καὶ Ἰανη ἀξιωθήσονται ὡς μύσται αὐτῶν καὶ συμμέτοχοι.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ αδελφός ήρώτησε τον Αββάν Ποιμένα:

- Θέλω – του είπε – να εισέλθω και να παραμείνω είς Κοινόβιον.

Και ο Αββάς Ποιμήν του απήντησεν:

- Αν κατορθώσης να μη σε ενδιαφέρη καμμία συναναστροφή και κανένα πράγμα, τότε θα μπορέσης να ζήσης κοινοβιακά. Διότι εις το Κοινόβιον και αυτό ακόμη το δοχείον με το νερόν δεν το εξουσιάζεις.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΣΤ΄ (Στο κοινόβιον δεν υπάρχει ιδιοκτησία κανενός)

2. Κάποτε ο Παΐσιος, αδελφός του Αββά Ποιμένος, ευρηκεν ένα μικρόν κουτί με ολοκότινα[(*)] και λέγει εις τον αδελφός του τον Αββάν Ανούβ:

-Γνωρίζεις πόσον αυστηρά ομιλεί ο Αββάς Ποιμήν. Έλα να κτίσωμεν κάπου αλλού ένα Μοναστήριον και εκεί να καθήσωμεν οι δύο μας, χωρίς φροντίδας.

– Και πώς ήμπορούμεν να το κτίσωμεν; ηρώτησεν ο Αββάς Ανούβ.

Τότε ο Παΐσιος του έδειξε τα ολοκότινα.

Μόλις τα είδεν ο Αββάς Ανούβ, ελυπήθη πάρα πολύ, διότι έσκέφθη την ζημίαν της ψυχής του αδελφού του από αυτό το ζήτημα. Του λέγει λοιπόν:

- Έχει καλώς. Ας υπάγωμεν να κτίσωμεν ένα κελλί πέραν από τον ποταμόν.

Ο 'Αββάς Ανούβ επήρε, πράγματι, το κουτί με τα νομίσματα και το έβαλεν εις το κουκούλι του. Καθώς λοιπόν έπερνούσαν τον ποταμόν και έφθασαν εις το μέσον του ρεύματος, επροσποιήθη ο Αββάς Ανούβ, ότι έζαλίσθη και του έπεσε το κουκούλι με τα νομίσματα εις τον ποταμόν. Ο Αββάς Ανούβ έκαμεν ότι ελυπήθη.

Τότε ο Παΐσιος του λέγει:

– Μη λυπηθής, Αββά διότι αφού έχάθησαν τα νομίσματα, ας επιστρέψωμεν πάλιν εις τον αδελφόν μας. Πραγματικά εγύρισαν και έζησαν ειρηνικά.

3. Ένας Γέρων είπε: πολλοί από τους Μοναχούς εσκόρπισαν χρήματα, εγκατέλειψαν πατέρα και μητέρα, αδελφούς και συγγενείς, δια να σωθούν από τας αμαρτίας των. Όταν δε εισήλθον εις το Κοινόβιον κατώρθωσαν πραγματικά τας μεγάλος αρετάς: ενικήθησαν όμως από τα μηδαμινά και τα ελάχιστα και έγιναν παίγνιον των δαιμόνων με το να αποκτήσουν σακκούλια και κουτιά, διά να φυλάττουν οπωρικά, ξηρούς καρπούς, βελόνια, ψαλίδια, σμιλευτικά εργαλεία και ζώνας. Δι' όλα αυτά ελέγχονται ως φίλαυτοι από τους συνετούς, σύμφωνα δε με την Αγίας Γραφής αποστέλλονται ως κατηραμένοι εις το εξώτερον σκότος· διότι -λέγει- είναι κατηραμένος αυτός, που μετακινεί τους όρους των Πατέρων του. Αυτοί όλοι θα

[(*)] Τα ολοκότινα ή δηνάρια ήσαν χρυσά ή αργυρά νομίσματα της ρωμαϊκής και βυζαντινής εποχής.

ευρεθούν εις την ιδίαν μοίραν με τον Ανανίαν και την Σαπφείραν και τον Ιαννήν(*) ώσαν οπαδοι και συμμέτοχοί των.

Γ'. Τού Αββά Κασσιανού

ΕΙΣ ΚΟΙΝΟΒΙΟΝ εἰσελθῶν χάριν μονᾶσαι καὶ παρακρατῶν τί τῶν ἰδίων οὐ δύναται διαμεῖναι πολὺν χρόνον ἐν τῇ τοῦ Μοναστηρίου ὑποταγὴ καὶ ἐπιστήμη, οὐδὲ τῆς ταπεινώσεως καὶ ὑποταγῆς κατορθώσαι τὴν ἀρετήν, οὐδὲ τὴ τοῦ Κοινοβίου πτωχεία εἰς τὸ τέλος ἐγκαρτερῆσαι· ἠνίκα γὰρ οἵα δήποτε πρόφασις ἢ θλῖψις τὴν αὐτοῦ κινήση διάνοιαν, εὐθὺς αὐτὸν ἢ τοῦ ἀποκειμένου κτήματος ἐλπίς, ὡς πὲρ σφενδόνη λίθον, τοῦ Μοναστηρίου ἐκτινάσσει. Τῶν μὲν ἄλλων παθῶν οἱ ἐρεθισμοί, θυμοῦ, λέγω, καὶ ἐπιθυμίας, ἐκ τοῦ σώματος δοκούσιν ἔχειν τὰς ἀφορμᾶς καὶ τρόπον τινὰ ὡς ἔμφυτα καὶ ἀπὸ γενέσεως ἔχοντα τὴν ἀρχήν, καὶ διὰ μακροῦ χρόνου νικώνται. Ἡ δὲ τῆς φιλαργυρίας νόσος, ἔξωθεν ἐπερχομένη, εὐχερέστερον ἔγκοπτεσθαι δύναται, εἰ ἐπιμελείας τύχοι καὶ προσευχῆς ἀμεληθεῖσα δέ, ὄλεθριωτερά των ἄλλων παθῶν καὶ δυσαπόβλητος γίνεται. «Ρίζα γὰρ πάντων των κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία» κατὰ τὸν Ἀπόστολον.

Αὕτη οὖν ἢ νόσος, ὅταν χλιαρωτάτην καὶ ἄπιστον ἓν ἀρχαῖς τῆς ὑποταγῆς εὕρη ψυχήν, δικαίας τιμᾷς καὶ τὸ δοκεῖν εὐλόγους αὐτὴ προφάσεις ὑποβάλλει, πρὸς τὸ κατασχεῖν τίποτε ὧν κέκτηται. Ὑπογράφει γὰρ κατὰ διάνοιαν τὸ Μοναχῶ γῆρας μακρὸν καὶ ἀσθένειας σώματος, καὶ ὅτι αἳ διδόμεναι χρείαι ἐκ τοῦ Μοναστηρίου οὐχ ἔκαναι πρὸς παραμυθίαν, οὐ λέγω ἀσθενούντι, ἀλλ' οὐδὲ 5γιαίνονται, καὶ ὅτι ἐνταύθα οὐ γίνεται φροντὶς κατ' ἀξίαν τοὺς ἀσθενούσιν, ἀλλὰ ἠμελημένη καὶ ὡς, εἰ μὴ ἔχοι ἀποκεκρυμμένον χρυσίον, ἄθλιως ἀποθανεῖται. Τέλος ὑποβάλλει μηδὲ μένειν δύνασθαι

(*) Ο 'Ανανίας ήτο Ιουδαίος από τα Ιεροσόλυμα, ο οποίος εγένετο χριστιανός μαζί με την σύζυγός του Σαπφείραν. Ούτος επώλησεν ένα αγρόν και αφού εκράτησε μέρος από τα χρήματα που εισέπραξεν, εν γνώσει της συζύγου του, παρέδωσε τα υπόλοιπα εις τους Αποστόλους. Ο Πέτρος όμως, γνωρίζων εκ Πνεύματος "Αγίου την αλήθειαν, ηρώτησε τον Ανανίαν διατί έψεύσθη όχι πρός ανθρώπους, αλλά προς τον Θεόν. Ακούσας ταύτα ο 'Ανανίας αμέσως κατέπεσε νεκρός. Μετά τρείς ώρας ήλθε και η Σαπφείρα, μη γνωρίζουσα τον θάνατον του ανδρός της, και ο Πέτρος την ηρώτησεν, εάν πράγματι επώλησαν τον αγρόν, εις την τιμήν που είπεν ο σύζυγός της. Η Σαπφείρα έβεβαίωσε τούτο. Τότε ο Πέτρος λέγει προς αυτήν: «Διατί συνεφωνήσατε με τον άνδρα σου να εξαπατήσετε το Πνεύμα Κυρίου; Ιδού οι πόδες των θαψάντων τον άνδρα σου θα εξαγάγουν και σε απ' εδώ». Και αμέσως κατέπεσε και εκείνη νεκρά παρά τους πόδας του Πέτρου. (Πράξεων κεφ. Ε', 1-10).

Ο δε Ιαννής και ο Ιαμβρής ήσαν εκ των πρώτων μάγων της Αιγύπτου, οι οποίοι αντεστάθησαν εις τον Μωϋσήν και τον Ααρών, όταν εζήτουν ούτοι από τον Φαραώ να ελευθερώση τους Εβραίους. Διά την ασέβειάν των ταύτην ετιμωρήθησαν σκληρώς υπό του Θεού. Τα ονόματα ταύτα δεν τα συναντώμεν εις την Παλαιάς Διαθήκην, μολονότι μνημονεύονται συνεχώς εις τα ραβινικά βιβλία. (Βλέπε και εις την Β' Τιμοθ. γ', 8).

ἐν τῷ Μοναστηρίῳ εἰς τέλος, διὰ τὴν βαρύτητα τῶν ἔργων καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀκρίβειαν.

Καὶ ὅτε ταῖς τοιαύταις ἐνθυμήσεσιν ἀποπλανήση τὸν ἄθλιον πρὸς τὸ κὰν ἐν δηνάριον κατασχεῖν, τὸ τηνικαῦτα πείθει αὐτὸν καὶ ἐργόχειρον λάθρα τοῦ Πατρὸς μαθεῖν, ἐξ οὐ δυνήσεται τὸ περισπούδαστον αὐτῷ ἀργύριον ἐπαυξῆσαι. Καὶ λοιπὸν ἐλπίσιν ἀδήλοις ἀπατᾷ τὸν ταλαίπωρον, ὑποβάλλων αὐτῷ τὸ ἐκ τοῦ ἔργοχειρου κέρδος καὶ τὴν ἐκ τούτου ἄνεσιν καὶ ἀμεριμνίαν, καὶ ὅλος τὴ τοῦ κέρδους ἐνθυμήσει δεθεῖς, οὐδὲν τῶν ἐναντίων σκοπεϊ, οὐκ ὀργῆς μανίαν, εἰ πότε συμβῇ αὐτῷ ζημία περιπεσεῖν, οὐ λύπης σκότος, εἰ ἀποτύχοι τῆς ἐλπίδος τοῦ κέρδους, ἀλλὰ γίνεται, ὡς ἄλλοις ἡ γαστὴρ θεός, οὕτω τούτω ὁ χρυσός, διὸ καὶ εἰδωλολάτρης ἐστι, κατὰ τὴν τοῦ Ἀποστόλου ἀπόφασιν. 'Ἀποστήσας γὰρ τὸν νοῦν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, εἴδωλα ἀνθρώπων ἐγγεγλυμμένα τὰ χρυσὰ ἀγαπᾷ.

Τούτοις δὲ τοῖς λογισμοὺς καὶ Μοναχὸς σκοτωθεῖς καὶ ἐπὶ τὸ χεῖρον αὐξάγων, οὐδὲ μίαν ταπείνωσιν ἢ ὑπακοὴν ἔχειν δύναται, ἀλλὰ ἀγανακτεῖ καὶ ἀναξέει τὰ πάθει. Καὶ πρὸς ἕκαστον ἔργον γογγύζει καὶ ἀντιλέγει, καὶ μιᾶς δὲ μηδ' ὅλως ἐντολῆς τούτω πεφυλαγμένης ἢ εὐλαβείας, ὥσπερ ἵππος σκληρότατος κατὰ κρημνῶν φέρεται, οὔτε τὴ καθημερινὴ τροφὴ ἀρκούμενος. Καὶ διαμαρτύρεται μὴ δύνασθαι εἰς τέλος ταῦτα ὑπομένειν καὶ Θεὸν οὐκ ἐκεῖ μόνον εἶναι, λέγει, οὐδὲ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν ἐκείνη κατακεκλείσθαι τῷ τόπῳ, ἀλλὰ πανταχοῦ τοϊς ἐκζητούσιν αὐτὸν εὑρίσκεσθαι, καὶ εἰ μὴ ἀποστὴ τοῦ Μοναστηρίου ἐκείνου, ἀπολεῖται. Καὶ οὕτω τῆς διεφθαρμένης ταύτης γνώμης συνεργὸν ἔχων τὰ πεφυλαγμένα ἀργύρια, ὥσπερ πτεροῖς τούτοις κουφισθεῖς καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ Μοναστηρίου ἔξοδον μελετῶν, λοιπὸν ὑπερηφάνως καὶ τραχέως πρὸς πάντα τα παραγγέλματα ἀποκρίνεται καὶ ὡς ξένον καὶ ἐξωτικὸν αὐτὸν ἡγούμενος. τοῦ Εἰ τί ἐὰν ἴδῃ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ δεόμενον διορθώσεως, ἀμελεῖ καὶ περιφρονεῖ καὶ ψέγει πάντα τα ἐν τῷ Μοναστηρίῳ γενόμενα, ἔπειτα προφάσεις ἀναζητεῖ δι' ὧν ὀργισθήσεται ἢ λυπηθήσεται, ἵνα μὴ δοξη ἐλαφρῶς ἄνευ αἰτίας ἐξιέναι ἐκ τῆς τοῦ Κοινοβίου ἐπιστασίας. Ἐὰν δὲ καὶ ἄλλον δυνηθῆ ψιθυρισμοὺς καὶ ματαιολογίαις ἀπατήσας ἐκβαλεῖν ἐκ τοῦ Κοινοβίου, οὐδὲ τοῦτο παραιτεῖται ποιῆσαι, βουλόμενος ἔχειν τοῦ ἰδίου ἐλαττώματος συνεργόν, οὕτω δὲ ἀναπτόμενος τῷ πυρὶ τῶν - ἰδίων χρημάτων, οὐδέποτε δυνήσεται ἡσυχᾶσαι ἐν Μοναστηρίῳ ἢ ὑπὸ κανόνα ζῆσαι.

Ὅταν δὲ τοῦτον ὁ δαίμων ὡς πὲρ λύκος ἀφαρπάση καὶ ἀφορίση τοῦ ποιμνίου, καὶ ἕτοιμος πρὸς καταβρῶσιν λάβη, τὸ τηνικαῦτα παρασκευάζει αὐτὸν τὰ ἔργα, ἅπερ ἐν τῷ Κοινοβίῳ τεταγμέναις ὥραις ποιῶν ὤλιγωρει, ταῦτα ἐν τῇ κέλλῃ νυκτὸς καὶ ἡμέρας μετὰ πολλῆς προθυμίας ποιεῖν, καὶ οὔτε τῶν εὐχῶν τὰ ἔθη, οὔτε τῶν νηστειῶν τὸν τρόπον, οὔτε τῶν ἀγρυπνιῶν τὸν κανόνα φυλάττειν ἐπιτρέπει, ἀλλὰ τὴ τῆς φιλαργυρίας μανία τοῦτον ἐνδήσας, τὴν πᾶσαν σπουδὴν εἰς τὸ ἐργόχειρον ἔχεις ἀναπείθει.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΣΤ΄ (Στο κοινόβιον δεν υπάρχει ιδιοκτησία κανενός)

Τῆς δὲ νόσου ταύτης τρεῖς εἰσι τρόποι, οὗς ἐπίσης ἀπαγορεύουσι καὶ αἱ θείαι γραφαὶ καὶ αἳ διδασκαλία τῶν Πατέρων. Εἷς μέν, δν ἄνω διεγράψαμεν, δς παρασκευάζει τοὺς ἐλεεινούς, ἅπερ οὔτε ἐν τῷ κόσμο εἶχον, ταῦτα κτάσθαι καὶ θησαυρίζειν. Δεύτερος, ὃς μεταμέλεσθαι ποιεῖ τοὺς ἅπαξ τοῖς χρήμασιν ἀποταξαμένους, ὑποβάλλων αὐτοῖς ζητεῖν ταῦτα, ἅπερ τῷ Θεῷ προσήνεγκαν. Τρίτος, ὃς τὶς κατὰ τὴν ἀρχὴν ἀπιστία καὶ χλιαρότητα τὸν Μοναχὸν ἐνδύσας, οὐ συγχωρεῖ τοῦτον τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων τελείως ἀπαλλαγῆναι, ἀλλὰ παρακατασχεῖν τί ὑποτίθεται, φόβον πενίας ὑποβάλλων, ὡς προλαβόντες εἴπομεν, καὶ ἀπιστίαν τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας καὶ παραβάτην ἀποδεικνὺς τῶν οἰκείων ὑποσχέσεων, ὧν καθωμολόγησεν ἀποτασσόμενος τῷ κόσμῳ.

Τούτων δὲ τῶν τριῶν τρόπων τὰ παραδείγματα καὶ ἐν τῇ θείᾳ γραφή, καθ' & εἴρηται, κατακεκριμένα εὕρηκαμεν. Καὶ γὰρ ὁ Γιεζὴ χρήματα, καὶ πρότερον οὐκ εἶχε, βουλόμενος κτήσασθαι ἀπέτυχε τῆς προφητικῆς χάριτος, ἣν καταλείψαι αὐτὸ ἔβουλετο καὶ διδάσκαλος ἐν κληρονομίας τάξει, καὶ ἀντὶ εὐλογίας αἰωνίαν λέπραν διὰ τῆς τοῦ Προφήτου κατάρας ἔκληρονομησε. Καὶ ὁ Ἰούδας βουληθεῖς λαβεῖν χρήματα, καὶ πρότερον ἀπέβαλεν ἀκολουθῶν τῶν Χριστῷ, οὐ μόνον εἰς προδοσίας τοῦ δεσπότου νοσήσας τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων ἐξέπεσεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐν σαρκὶ ζωὴν βιαίω θανάτω κατέλυσεν. Ἀνανίας δὲ καὶ Σαπφείρα, διαφυλάξαντες τινὰ ἐξ ὧν ἐκέκτηντο, ἀποστολικὸ στόματι θανάτω τιμωροῦνται..

Καὶ ὁ Θεὸς δὲ διὰ Μωϋσέως ἐν τῷ Δευτερονομίῳ μυστικῶς παραγγέλλει τοὺς ἐπαγγελλομένοις ἀποτάσσεσθαι τὸ κόσμο καὶ φόβω ἀπιστίας πάλιν ἄντεχομενούς των γηΐνων πραγμάτων, λέγων· «εἰ τὶς ἔστι περίφοβος ἄνθρωπος καὶ δειλὸς τὴ καρδία, οὐκ ἔξελευσεται εἰς πόλεμον πορευέσθω καὶ ἀναλυέτω εἰς τὸν ἴδιον οἶκον, μήποτε πτοείσθαι ποιήση τὰς καρδίας τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ».

Ταῦτα δὲ φησι διδάσκων ἡμᾶς, ἀποτασσομένους τῷ κόσμῳ, τελείως ἀποτάσσεσθαι καὶ οὕτως ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐκβαίνειν, καὶ μὴ διὰ τοῦ βάλλειν ἀρχὴν χαύνης καὶ διεφθαρμένην ἀνατρέπειν καὶ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τῆς εὐαγγελικῆς τελειότητος, καὶ δειλίαν τούτοις ἐμβάλλειν. Μήπως καὶ ἐφ' ἡμὶν ἁρμόση καὶ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου λόγος, ὃν εἴρηκε πρὸς τινὰ συγκλητικὸν χλιαρῶς ἀποταξάμενον καὶ παρακατασχόντα τινὰ τῶν ἰδίων χρημάτων «καὶ τὸν συγκλητικὸν ἀπώλεσας καὶ Μοναχὸν οὐκ ἐποιησας».

Χρὴ τοίνυν, πάση σπουδὴ ἐκκόπτειν ἡμᾶς ἐκ τῆς ἰδίας ψυχῆς τὴν ρίζαν ἁπάντων των κακῶν φιλαργυρίαν, ἀσφαλῶς γινώσκοντας ὅτι, μενούσης τῆς ρίζης, εὐχερῶς οἱ κλάδοι φύονται. Ἔχειν τὲ πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ τοῦ θανάτου ἄδηλον, μήποτε ἔλθη ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν ὥρᾳ ἡ οὐ προσδοκῶμεν καὶ εὕρη ἡμᾶς ἐσπιλωμένος ἔχοντας τὸ συνειδὸς τὴ φιλαργυρία, καὶ ἔρει ἡμὶν ὅπερ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἐρρέθη τῷ πλουσίῳ ἐκείνω" «ἄφρον, ταύτη τὴ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσαν ἀπό σου, & δὲ ἠτοίμασας τίνι ἔσται ;» Δεῖ

δὲ εἰδέναι, ὅτι τὴν ἀρετὴν ταύτην κατορθώσαι δύσκολον, ἓν μὴ Κοινοβίῳ διάγοντας ἐν αὐτῷ γὰρ καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων Χρειῶν ἀμεριμνοῦμεν.

Ερμηνεία

ΕΚΕΙΝΟΣ που εισήλθε εις Κοινόβιον διά να μονάση και παρακρατεί κάτι από τα πράγματα που έφερε μαζί του, δεν ήμπορεί να παραμείνη πολύν χρόνον εις την πειθαρχίαν του Μοναστηρίου και την καλογηρικής επιστήμην ούτε ημπορεί να επιτύχη την αρετήν της ταπεινώσεως και της υποταγής, ούτε και θα ανθέξη μέχρι τέλους εις την πτωχείαν του Μοναστηρίου. Διότι οποιαδήποτε πρόφασις ή και θλίψις βασανίσει τον νούν του, αμέσως η ελπίς ότι έχει κάποιο ιδικόν του πράγμα τον ρίπτει έξω από το Μοναστήρι, όπως η σφενδόνη την πέτραν. Διότι οι ερεθισμοί των άλλων παθών, δηλαδή του θυμού και της επιθυμίας, ως γνωστόν έχουν την αφορμήν τους εις το ίδιόν μας σώμα: κατά κάποιον τρόπον η αιτία, που τα προκαλεί, είναι έμφυτος και γεννάται μαζί μας, και δι' αυτό χρειάζεται πολύς χρόνος να νικηθούν. Η αρρώστεια όμως της φιλαργυρίας, επειδή προκαλείται απ' έξω, ήμπορεί εύκολώτερα να κοπή, αν προσπαθήσωμεν και κάμωμεν θερμήν προσευχήν. Όταν όμως παραμελήσωμεν, γίνεται χειροτέρα από τα άλλα πάθη και δύσκολα ξεριζώνεται. Διότι, όπως λέγει ο Απόστολος, «ρίζα όλων των κακών είναι η φιλαργυρία» (Α΄ Τιμ. στ' 10).

Όταν λοιπόν αυτό το πάθος εύρη μίαν ψυχήν πολύ χλιαραν και χωρίς μεγάλην πίστιν, τότε, εις την αρχήν της υποταγής, της έμπνέει διαφόρους, κατά την γνώμην της, ευλογοφανείς προφάσεις, δικαίας τάχα τιμάς που της ανήκουν, διά να την κάμουν να κρατήση κάτι από αυτα που απέκτησε. Κάνει, δηλαδή, τον Μοναχός να σκέπτεται βαθειά γεράματα, σωματικής ασθένειας και ότι δήθεν, τα αναγκαία εφόδια, που δίδει το Μοναστήρι, δεν είναι αρκετά όχι μόνον δι' ασθενείς αλλ' ούτε διά τους υγιείς και ότι εδώ εις το Μοναστήρι η φροντίς διά τους ασθενείς είναι τελείως παραμελημένη και όχι όσον τους αξίζει. Δι' αυτό αν καγείς δεν έχη κρύψει μερικά χρήματα, θα αποθάνη εις αθλίαν κατάστασιν. Και εις το τέλος εμβάλλει εις αυτόν τον Μοναχών την σκέψιν ότι ούτε να μένη εις αυτό το Μοναστήρι δεν ημπορεί μέχρι τέλους, εξ αιτίας των σκληρών έργων και της ακριβολογίας του Ηγουμένου.

Και όταν ο Διάβολος κατορθώση, με τοιαύτας σκέψεις, να αποπλανήση τον άθλιον, ώστε να κρατήση κρυφά έστω και ένα δηνάριον, από εκεί και έπειτα τον πείθει να μάθη και έργόχειρον κρυφά από τον Ηγούμενον, με το οποίον θα ήμπορέση να αυξήση το πολυαγαπημένον του χρήμα. Εις το μέλλον εξαπατά πλέον αυτόν τον ταλαίπωρον με αβεβαίας ελπίδας, ότι, τάχα, θα έχη κέρδος από το εργόχειρόν του και

έτσι θα απολαύση άνεσιν και αμεριμνίαν. Και αφού δεθή καθ' ολοκληρίαν με τας σκέψεις του κέρδους, τίποτε άλλο πλέον δεν σκέπτεται ούτε την παραφοράν της οργής, αν τύχη κάποτε και ζημιωθή, ούτε το σκότος της λύπης, άν, παρ' ελπίδα, δεν κερδίση. Και όπως είς άλλους ή κοιλία γίνεται θεός, έτσι εις αυτόν ο χρυσός δι' αυτό και θεωρείται ειδωλολάτρης, όπως είπεν ο Απόστολος (Κολασ. γ', 5). Διότι αφού απεμάκρυνε τον νούν του από την αγάπην του Θεού, αγαπά ανθρώπινα είδωλα, που είναι σκαλισμένα εις τον χρυσόν.

Με τους λογισμούς αυτούς ο Μοναχός παραζαλίζεται και προχωρεί εις το χειρότερον ούτε την παραμικράν ταπείνωσιν ή υπακοήν ήμπορεί να έχη. Αντίθετα αγανακτεί και συνεχώς ερεθίζεται από το πάθος: γογγύζει και αντιλέγει διά κάθε εργασίαν, που του αναθέτουν, και επειδή καμμίαν πλέον εντολήν δεν φυλάττει, ούτε και ευλάβειαν έχει. Δι' αυτό ωσάν άλογον πολύ άγριον τρέχει προς τον κρημνόν ούτε και με το καθημερινόν φαγητον ευχαριστείται. Διαμαρτύρεται συνεχώς ότι δεν ημπορεί να τα υπομένη όλα αυτά μέχρι τέλους και λέγει, ότι ο Θεός δεν ευρίσκεται μονάχα εκεί είς το Μοναστήρι, και ότι η ψυχική του σωτηρία δεν έχει περιορισθή εις εκείνον μονάχα τον τόπον. Αλλά ισχυρίζεται, ότι ο Θεός ευρίσκεται παντού δι' όσους τον αναζητούν και ότι τέλος, αν δεν φύγη απ' αυτό το Μοναστήρι, θα χαθή. Και έτσι, επειδή έχει συνεργόν, εις αυτήν την αμαρτωλήν γνώμην του, τα κρυμμένα χρήματα, ωσάν να απέκτησε πτερα με αυτά, σχεδιάζει την έξοδόν του από το Μοναστήρι, απαντά απότομα και υπερήφανα εις όλα τα παραγγέλματα και νομίζει τον εαυτόν του τελείως ξένον και άσχετον.

Ο,τιδήποτε και αν ήδη εις το Μοναστήρι, που να έχη ανάγκην από επιδιόρθωσιν, αδιαφορεί και περιφρονεί. Κατηγορεί όλα όσα γίνονται εις το Μοναστήρι, και κατόπιν αναζητεί προφάσεις, δια να οργισθή και να λυπηθή, διά να μη φανή ότι ασυλλόγιστα και χωρίς αιτίαν φεύγει από την επιστασίας του Κοινοβίου. Αν δε ήμπορέση να εξαπατήση και άλλον με ψιθυρισμούς και μάταια λόγια και να τον παρασύρη έξω από το Κοινόβιον, ούτε και αυτό παραλείπει να το πράξη, διότι επιθυμεί να έχη συνεργόν εις το ελάττωμά του. Έτσι λοιπόν ξαναμμένος από την φωτιάν των χρημάτων του, ουδέποτε θα ήμπορέση να ησυχάση εις το Μοναστήρι, ή να ζήση κάτω από κανόνα.

Οταν πλέον ο δαίμων τον αρπάξη, ως λύκος, και τον χωρίση από το ποίμνιον και τον έχη έτοιμος να τον καταπίη, κατόπιν τον ρίπτει και είς άλλην παγίδα τον κάμνει, δηλαδή, και την ολίγην εκείνην εργασίαν, που ήτο υποχρεωμένος να εκτελή εις ώρισμένας μόνον ώρας εις το Μοναστήρι, και την παραμελούσε, να την εκτελή τώρα

με μεγάλης προθυμίαν μέσα εις το κελλίον του, ημέρας και νύκτα, και δεν του επιτρέπει ο δαίμων να φυλάττη ούτε την συνήθειαν της ευχής, ούτε την σειράν των νηστειών, ούτε τον κανόνα της αγρυπνίας. Αφού τον έδεσεν ο δαίμων σφικτά με το πάθος της φιλαργυρίας, τον πείθει να δώση όλην του την φροντίδα εις το εργόχειρον.

Το πάθος αυτό της φιλαργυρίας με τρεις τρόπους παρουσιάζεται, τους οποίους έξ ίσου απαγορεύουν και αι θείαι Γραφαί και αι διδασκαλίαι των Πατέρων. Ο ένας είναι αυτός, που περιεγράψαμεν παραπάνω· αυτός κάνει τους δυστυχισμένους που θα προσβληθούν απ' αυτόν, να προσπαθούν να αποκτήσουν και να θησαυρίζουν όσα ούτε ως κοσμικοί είχον. Ο δεύτερος είναι αυτός που κάνει όσους απηρνήθησαν μίαν φοράν τα χρήματα να μετανοούν δι' αυτό και υποβάλλει εις τον νούν των τον λογισμόν να ζητούν οπίσω αυτά, που αφιέρωσαν εις τον Θεόν. Και ο τρίτος είναι εκείνος, που αφού εις την αρχήν περιέβαλε τον Μοναχόν με απιστίαν και χλιαρότητα, δεν τον αφήνει να απαλλαγή τελείως από τας μερίμνας του κόσμου, αλλά τον προτρέπει να παρακρατηση κάτι, από φόβον τάχα της πενίας, όπως είπομεν προηγουμένως.

Έτσι κάνει τον Μοναχών να μη πιστεύη εις την πρόνοιαν του Θεού και να παραβαίνη τας ιδικάς του υποσχέσεις, που ώμολόγησεν όταν απηρνήθη τον κόσμον.

Τα παραδείγματα των τριών αυτών τρόπων του πάθους της φιλαργυρίας, τα ευρίσκομεν να κατακρίνωνται και εις την Αγίας Γραφήν, όπως είπομεν προηγουμένως. Ο Γιεζή[(*)] δηλαδή, επειδή ήθελε να αποκτήση χρήματα, τα οποία δεν είχε προηγουμένως, έχασε την προφητικήν χάριν, την οποίαν ήθελε να του αφήση και διδάσκαλός του ως κληρονομίαν έτσι αντί ευλογίας έκληρονόμησε, με την κατάραν του Προφήτου, παντοτινήν λέπραν. Ο Ιούδας, πάλιν, με το να θελήση να πάρη χρήματα, που τα άφησε προηγουμένως, όταν ήκολούθησε τον Χριστόν, κυριευθείς από το πάθος, όχι μόνον εις την προδοσίαν του Δεσπότου Χριστού έφθασεν και από τον χορόν των Αποστόλων εξέπεσεν, αλλά και εις το τέλος ετερμάτισε την επίγειον

(*) Ο Γιεζή ήτο υπηρέτης του προφήτου Ελισσαίου, ο οποίος υπέπεσεν εις το εξής αμάρτημα. Ο βασιλεύς της Συρίας Νεεμάν είχε προσβληθή από λέπραν. Και μία μικρά υπηρέτρια εξ Ιουδαίας είπεν εις την σύζυγος του Νεεμάν, ότι ο Προφήτης Ελισσαίος ημπορεί να τον θεραπεύση. "Ηλθε λοιπόν ο Νεεμάν, πρός τον Ελισσαίον, ο οποίος διέταξε να μεταβή εις τον Ιορδάνην να λουσθή επτά φοράς διά να θεραπευτή, πράγμα το οποίον και έγινεν. Ο Νεεμάν ηθέλησε τότε να ανταμείψη τον 'Ελισσαίον, αλλ' ούτος ηρνήθη μη δεχθείς τίποτα. Μετά την αναχώρησιν του Νεεμάν, ο Γιεζή επήγεν εις συνάντησίν του κρυφά από τον Ελισσαίον και έλαβε παρ' αυτού δύο τάλαντα αργύρου και δύο καινουργείς στολάς. Τότε ο Ελισσαίος τον κατηράσθη και η λέπρα του Νεεμάν έπεσεν επ' αυτόν. (Βασιλειών Δ', κεφ. ε').

ζωήν του με βίαιον θάνατον (Ματθ. κζ', 3-5). Ο Ανανίας, τέλος, και η Σαπφείρα με το να κρατήσουν ολίγα από εκείνα που απέκτησαν τιμωρούνται με θάνατόν που τους απήγγειλεν ο Απόστολος (Πράξ. ε', 1-11).

Και ο Θεός προδιατυπώνει είς τό Δευτερονόμιον, διά του Μωϋσέως, μίαν παραγγελίαν προς εκείνους που απαρνήθησαν τον κόσμον και από τον φόβον της απιστίας προσδένονται και πάλιν εις τα γήϊνα πράγματα. «Αν κάποιος» –λέγει- είναι δειλός και έχη δειλήν καρδίαν, δεν θα εξέλθη δια να πολεμήση: ας υπάγη και ας καθίση εις το σπίτι του, μη τυχόν κάμη να φοβηθούν οι αδελφοί του». (Δευτερ. κ', 8).

Τα λέγει δε αυτά δια να διδάξη ημάς, ότι όταν απαρνούμεθα τον κόσμον, να τον απαρνούμεθα τελείως και έτσι να εξερχώμεθα εις τον πόλεμον. Και να μη εμποδίζωμεν και τους άλλους από την ευαγγελικήν τελειότητα, με το να βάλλωμεν κακήν και άτονον άρχήν και να τους κάνωμεν να δειλιάζουν. Τότε ίσως και εις ημάς θα έχουν εφαρμογήν τα λόγια του Μεγάλου Βασιλείου, ο οποίος είπε σε κάποιον συγκλητικόν που απηρνήθη τον κόσμον χωρίς μεγάλην όρεξιν και παρεκράτησε μερικα από τα χρήματά του: «και το αξίωμα του συγκλητικού έχασες και Μοναχός δεν κατώρθωσες να γίνης».

Είναι ανάγκη λοιπόν ημείς να ξεριζώνωμεν από την ψυχήν μας την ρίζαν όλων των κακών, που είναι η φιλαργυρία. Διότι πρέπει να γνωρίζωμεν πολύ καλά, ότι εφ' όσον παραμένει η ρίζα εύκολα φυτρώνουν τα κλαδιά. Πρέπει, ακόμη, να έχωμεν εμπρός εις τα μάτια μας ότι η στιγμή του θανάτου είναι άγνωστος και μη τυχόν έλθη ο Κύριός μας εις ώρας που δεν τον περιμένομεν και μάς εύρη να έχωμεν λερωμένην την συνείδησίν μας από την φιλαργυρίαν. Τότε πλέον θα μας είπη έκείνο, που ελέχθη εις το Ευαγγέλιον προς τον πλούσιον εκείνον: «Ανόητε, αυτήν την νύκτα σου ζητούν επίμονα την ψυχήν σου· αυτά λοιπόν, που ετοίμασες, είς ποίον θα μείνουν»; (Λουκ. ιβ', 20). Πρέπει δε να γνωρίζωμεν ότι είναι δύσκολον να κατορθώσωμεν αυτήν την αρετήν, αν δεν ζούμεν εις Κοινόβιον· διότι μέσα εις αυτό και δι' αυτά τα απολύτως αναγκαία δεν φροντίζομεν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ζ'
(Να σεβόμαστε τα αφιερωμένα στο μονμαστήρι)

Ὅτι καὶ τῶν τὴ μονὴ διαφερόντων πραγμάτων καταπροδιδοὺς τί ἡ ὑφαιρούμενος μεγάλα εἰς τὸν Θεὸν ἁμαρτάνει, καὶ μείζονα κολασθήσεται· διὸ δεῖ αὐτῶν ὡς ἀφιερωμένων Θεῶ σφόδρα ἐπιμελείσθαι . καὶ μηδὲ τῶν εὐτελεστάτων καταφρονεῖν, καὶ ὅτι ἐν πάσι βλαβερὰ ἡ ἀμέλεια.

Οτι εκείνος που καταπροδίδει ή αφαιρεί κάτι από τα πράγματα που ανήκουν εις το Μοναστήρι, αμαρτάνει πάρα πολύ ενώπιον του Θεού και θα κολασθή περισσότερον δι' αυτό πρέπει να τα φροντίζωμεν πολύ ως αφιερωμένα εις τον Θεόν και να μη περιφρονώμεν ούτε τα πλέον ασήμαντα και ότι παντού η αμέλεια ζημιώνει.

Α'. Εν τω βίω του Αγίου Ευθυμίου

ΜΟΝΑΧΟΣ τὶς Θεοδοτὸς Γαλάτης ἓν τὴ μονὴ τοῦ Ἁγίου Εὐθυμίου ἀδελφὸς ὢν, ὑποβολὴ τοῦ πονηροῦ, τοὺς ἑξακοσίους χρυσούς, οὗς καὶ Στέφανος καὶ πρὸ τοῦ Θωμὰ τῆς αὐτῆς μονῆς καθηγησάμενος, τοῦ ἀδελφοῦ αὐτὸ τελευτήσαντος, ἐκ τῆς αὐτοῦ οὐσίας τὴ μονὴ προσαπέγειμεν. Τούτους ἐν τῷ διακογικῶν κειμένους, λάθρα ὁ Θεοδοτὸς ὑφαιρεῖται τοῦ Ἀπαμέως Θωμὰ τὴν τῆς μονῆς προστασίαν ἔγκεχειρισμενου. Ἐωθεν δὲ ἀναστᾶς ὁ Θεοδοτὸς προσεποιεῖτο τὸν ὀργιζόμενον καὶ ἀγανακτεῖν ἔσκεπτετο σφόδρα, καθάπερ ἡσυχίας ἀπολαύειν αὐτῶ μὴ παρόν, ἔνθεν του καὶ ἀπανίσταται τοῦ Μοναστηρίου, τῷ μὲν δοκεῖν ἐπιθυμία καθαροῦ θορύβων χωρίου, τὴ δὲ ἀληθεῖα, σπουδὴ τοῦ λαθεῖν αὐτὸν καὶ τὸ χρυσίον ἀφανίσαι.

Ὀρμηθεῖς τοίνυν πρὸς τὴν Ἁγίαν Πόλιν καὶ τῆς ἐπ' αὐτὴν πορείας ἀψάμενος, ἐπειδὴ τῆς τοῦ Μοναχοῦ Μαρτυρίου μονῆς ἀντικρὺ γέγονε, καθίσας ἤρεμα καὶ τοὺς χρυσοὺς ἐκβαλῶν καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἐξ αὐτῶν λαβῶν, τίθησι τοὺς λοιποὺς ὑπὸ λίθω τινὶ μεγάλω, καὶ τὸν τόπον ἐπισημήνας εὐθύς των Ἱεροσολύμων ἐχώρει. Ἐκεῖθεν δὲ πρὸς Ἰόππην ἄλογα μισθωσάμενος καὶ ἀρραβῶνα καταβαλῶν, ἐπανεισι πρὸς τὸν λίθον, ὑφ' ὃν τὸ χρυσίον ἔκρυπτετο καὶ πλησίον ἤδη γενόμενος, ὢ πάντα βλέποντες ὀφθαλμοί! ὢ κριμάτων δικαιοτάτων! "Ὁρᾷ τινὰ τοῦ λίθου τὰ μεγέθει μέγιστον καὶ τὴ μορφὴ

φοβερὸν ἐξερπήσαντα ὄφιν, καθάπερ φυλάττειν τοὺς χρυσοὺς τεταγμένον, καὶ ἀπείργειν αὐτὸν πειρώμενον πράγματος ἀλλοτρίου.

Δείσας οὖν ἐκεῖνος, τηνικαύτα μὲν κεναῖς ἐπάγεισι ταῖς χερσί, κατεισι δὲ πάλιν καὶ εὑρίσκει τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον τοῦ χρυσοῦ φύλακα ἐγρηγορότα λίαν ἐπιμελῶς, καὶ οἷον ἐπαγρυπνοῦντα τὰ χρήματι, ὡς μηδὲ πλησιάσειν ὅλως αὐτὸ Ῥξειναί το λίθω, ἀλλὰ καὶ προσβαλόντα διωχθῆναι συντόνως ὑπὸ τοῦ ὄφεως ἄχρι πολλοῦ, καὶ ἀγαπῆσαι εἰ γὲ καὶ ὅλως σωθεῖς ἐκεῖθεν ἀναχωρήσειε. .

Τὴ γοῦν ὕστεραια ἀφικνεῖται καὶ αὖθις κατὰ τὸν τόπον καὶ παραχρῆμα δύναμις τὶς ἐναέριος ἐπιπτάσα καὶ ὥσπερ τινὶ ροπάλη τοῦ Θεοδότου κατενεγκοῦσα καὶ πληγὴν αὐτῶ καιρίαν ἐκτείνασα, ἐκεῖνον μὲν ἀνατρέπει καὶ πολύ το νεκρῶδες ἔχοντα τὴ γῆ καταβάλλει. Λαζαριώται δὲ τινὲς ἐκ τοῦ παρήκοντος ἐπιστάντες καὶ οὕτως ἐρριμμένον ἀθλίως εὑρόντες, ἀναλαμβάνουσι τὲ καὶ εἰς τὸ κατὰ τὴν Ἁγίαν Πόλιν νοσοκομεῖον κομίζουσιν. Ἐκεῖσε τοίνυν ἐπὶ πολὺ κείμενος, ὄναρ δρᾷ πρεσβύτην τινὰ αὐτω χαλεπαίνοντα καὶ ἀναστῆναι σὲ ἄλλως οὐκ ἔνι λέγοντα, εἰ μὴ τὸ ὑφαιρεθὲν χρῆμα πρότερον τὴ τοῦ Εὐθυμίου μονὴ ἀποδώης.

Μεταστειλάμενος οὖν ἐκεῖθεν τὸν πανδοχέα, τὴν τὲ κλοπὴν καὶ τὰ ἑξῆς ὡς ἔσχεν ἀνακαλύπτει καὶ πρὸς τὸ Μοναστήριον ταῦτα εἰπεῖν ἀποστέλλει. Μαθόντες δὲ οἱ περὶ τὸν ἡγούμενον Θωμᾶν καὶ Λεόντιον τὰ γεγενημένα, ἀνέρχονται πρὸς τὴν Ἁγίαν Πόλιν εὐθὺς καὶ τινι φορεῖς τὸν Θεοδοτὸν ἐπιθέντες, ὥστε ὑποδείξει τὸν τόπον αὐτοῖς ὑφ' ὃν ὁ χρυσὸς κρύπτοιτο, εὑρίσκουσι μὲν αὐτὸν ὑπὸ τὴ λίθω κείμενον, ὁ δὲ φρικτὸς ἐκεῖνος φύλαξ, ὢ τοῦ θαύματος! οὐδαμοῦ, καθάπερ τοῖς ἀληθινοὺς δεσπόταις εἴξας τοῦ θησαυροῦ. Αὐτίκα γοῦν οἱ μὲν τοὺς χρυσοὺς ἀναιροῦνται μικρὰ τὲ τὰ ὑπὸ Θεοδότου δαπανηθέντα εἶναι νομίσαντες ὑπέστρεφον, αὐτὸς δὲ κακῶν ἦν ἀπαθὴς καὶ ὑγιῶς ἔχων τοῦ σώματος.

2. Καὶ ἕτερος δὲ τὶς Κέλιξ τὸ γένος, τὸ σχῆμα Μοναχός, Παῦλος ὄνομα, τῆς τοῦ Μαρτυρίου Μονῆς ἐξορμηθεῖς, πνεύματι πονηρὼ συνεχόμενος, ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων τῷ τοῦ Εὐθυμίου προσάγεται μνήματι. Τεθέντος τοίνυν αὐτοῦ παρὰ τὴ τοῦ λειψάνου θήκη, ἐποφθεῖς μετ' ὀλίγον ὁ μέγας μέσων νυκτῶν τὸν δαίμονα ἀπελαύνει. Καὶ τοῦτο μαρτύριον τῆς ἰάσεως ἀψευδὲς αὐτῆς γὰρ νυκτὸς ἀπελθῶν ὁ Παῦλος, παρὰ τὴν τῆς νυκτερινῆς ψαλμῳδίας ὥραν, εἷς τὲ τῶν ἀδόντων γίνεται καὶ ἐφ' ἡμῶν πάντων Θεῶ τὴν ἴασιν ἔξωμολογειτο. "Ἤδη γὰρ καγῶ ὁ συγγραφεὺς τὴ τοῦ μεγάλου μονὴ εἰσεδέχθην.

Ἔμενεν οὖν ὁ Παῦλος τὸ λοιπὸν ἐν τῷ Κοινοβίῳ, ἀναγραπτὸν τὴν χάριν παρ' ἑαυτῶ συντηρῶν, καὶ παντὸς πόνου, καὶ λειτουργήματος σὺν προθυμία πάση τοὺς ἀδελφοὺς ἐκοινώνει. Ποτὲ οὖν συλλέγοντες ἡμεῖς τροφὴν ἐπὶ τῆς ἐρήμου (ἣ δὲ ἦν & μανούθια σύνηθες ὀνομάζειν), ἠρόμεθα τὸν Παῦλον, ἐπὶ τῇ συλλογῇ καὶ αὐτὸν παρόντα, ὅ,τι τέ

πάθοι καὶ ὅθεν εἰς τὸ Κοινόβιον ἔλθοι, καὶ οἵας παρὰ τὴ τοῦ λειψάνου θήκη ἀπολαύσου τῆς θεραπείας, καὶ αὐτὸς συνήθως ἡμὶν ἔχων ἤδη φανερῶς ἅπαντα διεξείη.

Ἐγὼ διακονίαν, λέγων, ἐν τῇ τοῦ Μαρτυρίου μονὴ πιστευθεῖς, φιλοχρηματίας οὐκ οἶδ' ὅπως ἑάλων ἔρωτι' ἐπειδὴ δὲ σπόρους καὶ οὐκ εἶχον ὅθεν ἂν οὐδὲ δραχμὴν κτήσαιμι, ἔννοιά μου γίνεται τῶν ἱερῶν σκευῶν ὑφελέσθαι τινὰ καὶ κτῆσιν ἔμαυτω τινὰ τὸν δὲ τὸν τρόπον περιποιήσασθαι. Ἐπεῖ οὖν ἠττήθην τῶδε τὸ πονηρὸ λογισμὸ καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἀπεσεισάμην, ὕφαιρουμαι τὰς κλεῖς ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ διανοίξας ἔνθα των ἱερῶν σκευῶν ἡ ἀπόθεσις, τούτων τὰ μὲν κακούργως ἐνοσφισάμην, τὰ δὲ καὶ ἄλλοις ὀλιγώρως διένειμα.

Εἶτα τὴν διακονίαν ἐκτελέσας ἐκείνην, τὰς κλεῖς ἀποδίδωμι φέρων αὖθις τὸ θυσιαστηρίων τραπεῖς δὲ μετὰ τινῶν ἀδελφῶν ἐπὶ δεῖπνον καὶ εἰς κόρον οἴνου πιῶν, ἐπὶ τῆς στρωμνῆς ἄθλιος κατακλίνομαι. Καὶ αὐτίκα δὴ πᾶς ἀκολασίας λογισμὸς καταχεῖται μου τῆς ψυχῆς, ὥσπερ ἐπ' αὐτῶ τούτω πάντων μοὶ συνδραμόντων, ἐγὼ δὲ τὴν διάνοιαν ὑπὸ τῆς μέθης ἔτι διεφθαρμένος, ἤδεως ἔμαυτον τοῖς λογισμοὺς τούτοις ἀνῆκα καὶ μὲ παραλαβόντες οὕτω διέθηκαν ὡς καὶ γυναικὸς αἰσθάνεσθαι συμπαρούσης καὶ αὐτὴ συνανακείσθαι δοκεῖν.

"Ἀφγω οὖν προσβάλλει μοὶ νέφος σκοτεινὸν τὲ καὶ ἀλαμπές το δὲ ἦν ἄρα καὶ ἐπιπηδήσας μοὶ μιαρὸς δαίμων, ὑφ' οὗ χειρωθεῖς, ὡς αἰχμάλωτος ἔμεινα χρόνον συχνὸν ὑπ' αὐτοῦ τιμωρούμενος, καὶ τί μὴ πάσχων τῶν χαλεπῶν; Ποῦ γὰρ ἂν καὶ κόρον λάβοι τοιοῦτος ἐχθρός του κακῶς δρᾶν, ἐπειδᾶν ἅπαξ κύριος γένηται τοῦ κακοποιεῖν, ἕως ὀκτόν μου λαβόντες οἱ ἀδελφοί, ἀναιροῦνται μὲ καὶ παρὰ τὴν τοῦ Ἁγίου κομίζουσι θήκην. Παρ' αὐτὴ τοίνυν τεθεῖς καὶ παραχρῆμα οἷον ἀνενεγκῶν καὶ ἐν ἑαυτῷ γενόμενος, ἔδεομήν του Ἁγίου μετὰ θερμῶν δακρύων ἐλεῆσαι μὲ καὶ ἐπηρείας τοῦ χαλεποῦ δαίμονος ἀπαλλάξαι μὲ καὶ προσεκείνην ἀφ' ἑσπέρας αὐτῆς λιπαρῶν καὶ οὐκ ἀνίην δεόμενος.

"Ἤδη δὲ περὶ τὸ μεσαίτατον τῆς νυκτὸς ἔδοκει μοὶ παρὰ τινι διατρίβειν τόπω θείω καὶ θαυμαστῶ, οὐ τὴν θέσιν, τὸ κάλλος, τὴν χάριν εὔξαιτο μὲν ἂν τὶς ἰδεῖν, λόγω δὲ δυνατὸς εἰπεῖν οὐδαμῶς ἔσται. Ἐώκει δὲ μοὶ καὶ κουκούλιον τί μέλαν καὶ μαλοὺ πλῆρες ἐπικείσθαι μου τὴ κεφαλή. Ὁ δὲ μαλὸς αὐτῶ, ἀλεξίκακε θεράπον Θεοῦ Εὐθύμιε, μηδὲ ἑτέροις ἐπιτεθῆναι μηδαμῶς γένοιτο. Ἐκόμα μὲν γὰρ τὰ ἔνδον ἀκάνθαις ἀντὶ μαλῶν, καὶ ταύταις οὐ φορηταῖς δὴ τισι καὶ μετρίαις, ἀλλὰ τοῖς τῶν γραφικῶν ἐργαλείων κέντροις τὸ τὲ μέγεθος καὶ τὸ μῆκος παραπλησίαις. Ἐκέντει δὲ μοῦ σφοδρῶς τὴν κεφαλήν, καὶ οὐδὲ χαίρειν ὅλως οὐδὲ ἀναπνεῖν συνεχώρει.

Τοιούτω τοιγαροῦν κακῶ πιεζόμενος, διὰ γλώττης στρέφειν τὸ τοῦ Εὐθυμίου ὄνομα καὶ δείσθαι αὐτοῦ ἔδοκουν, καὶ ὃς εὐθὺς ἐπιφαίνεται μοὶ πολλῶ τὸ φωτο κύκλω

περιλαμπόμενος, πολιὸς τὴν τρίχα, στρογγύλος τὴν ὄψιν, φαιδρός τους ὀφθαλμούς, τὴν ἡλικίαν βραχύς, βαθὺς τὸν πώγωνα, μανδύαν μέλανα περικείμενος, ράβδον τὲ τὴ χειρὶ κατέχων, καὶ ὅτου δέοι πρὸς μὲ φησὶ τί δὲ βούλει ποιήσω σου;

Ἐμοῦ δὲ ὑποτρομὸν τί καὶ περιδεὲς ἀποκριναμένου οἰκτείραι τοῦ πάθους καὶ τοῦ χαλεποῦ τούτου δαίμονος ἀπαλλάξαι μέ, αὐστηρότερον ἐκεῖνος ὑπολαβῶν, σὺ δέ, ἀλλ' ἐπείσθης, φησίν, ὅτι τῶν γινομένων οὐδὲν τὸν Θεὸν λαθεῖν δυνατόν; *Ἔμαθες ἐξ ὧν ἔπαθες ἠλίκον τὸ τοῦ Θεοῦ περιφρονεῖν κακὸν καὶ ὡς ἂν καὶ τύχοι προΐεσθαι; "Ὡς πὲρ γὰρ ἡ τῶν ἀφοσιουμένων ταῖς Ἐκκλησίαις χάρις πρὸς Θεὸν ἀντικρυς διαβαίνει, καὶ αὐτὸς δὲ πάλιν ἄνωθεν οἶδε παρέχειν τὰς ἀντιδόσεις, οὕτω δὴ καὶ οἱ κακῶς αὐτοῖς κεχρημένοι οὐκ εἰς ἄλλον, ἀλλ' εἰς αὐτὸν ἐκεῖνον ἔμπαροινουσι καὶ τὴν ἀξίαν αὐτῶ δίκην ὑπέχουσιν.

Εἰ γὰρ ὁ 'Ἀνανίας πάλαι μετὰ τῆς γυναικός, ἐξ ὧν αὐτοὶ προσήνεγκαν - φελόμενοι, τηλικαύτην ἔδοσαν τιμωρίαν, ὡς αὐτὴ σὺν ἅμα τὴ κλοπὴ ἐπαποθανεῖν, ποίας ἄρα τεύξεται συγγνώμης καὶ μηδὲ ἄλλοτριας οὕτω προσφορᾶς φειδόμενος, Πλήν, ἀλλ' εἰ δίδως ἔτι συνθήκας μηκέτι χεῖρας ἀδίκους ἱεροὺς ἐπιβάλλειν πράγμασι, μήτε μὴν λογισμῶν παραδοχὴ φαύλων καθηδυπαθῆσαι, παρακαλεῖται, φησιν, ὁ Θεὸς καὶ ἰᾶται σε. Φιλάνθρωπος γὰρ καὶ «οὐ βούλεται τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἢ καὶ τὰ θεία διδάσκουσι λόγια, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτὸν» ἐπει καὶ διὰ τοῦτο σοῖ τὰ παρόντα συνέβη, ὅτι πραγμάτων ἱερῶν διακονίαν ἐγχειρισθεῖς, οὐ μὲν οὖν τῷ Θεῷ πιστὸν σεαυτὸν ἐφύλαξας, ἀλλὰ πρὸς δόλον εὐθὺς καὶ κλοπῆς ἔβλεψας, «θερίζων, ἀληθῶς εἰπεῖν, ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας». Ἐντεῦθεν ἢ ἐκ τῆς σαρκὸς ἐπήρεια καὶ ἀκολασία, καὶ τὸ δεινὸν δὲ τοῦτο παρὰ τῶν δαιμόνων κλυδώνιον ἐντεῦθεν ἐπηκολούθησεν.

Τούτων ἀκούσας ἐγώ, συνθήκας πρὸς αὐτὸν ποιοῦμαι τῆς εἶς το λοιπὸν φυλακῆς καὶ τότε φησὶ τῷ μιαρῷ δαίμονι ἐμβριμησάμενος καὶ λαβόμενός μου τὴ χειρὶ τοῦ κουκουλίου μόλις μὲν αὐτὸ καὶ σὺν βία τῆς κεφαλῆς ἀφαιρεῖται, τὸ δὲ ἄρα μετέβαλεν εὐθὺς τὴν μορφήν, καὶ μοῦ τὶς ἓν τὴ τοῦ Ἁγίου χειρὶ βραχὺς αἰθίου ὡράτο, πυρὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁμοίως. “Εώκει δὲ τὶς πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ βόθρος κομιδὴ βαθύτατος διωρύχθαι, καὶ τὸν μὲν ἀφῆκε κατὰ τοῦ βόθρου, ἐπιστρέψας δὲ πρὸς μὲ πάλιν, ἐκεῖνο φησίν, καὶ πρὸς τὸν παράλυτος ὁ Χριστός, «ἴδε ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἀλλὰ πρόσεχε σεαυτῶ, ἵνα μὴ χειρὸν τί σου γένηται».

Ἀνεθεῖς δὲ τοῦ πάθους ἐγὼ καὶ θερμοτέραν ἀποδοὺς Θεῶ τὴν εὐχαριστίαν, ἄπαθης ἐξ ἐκείνου καὶ εἶς δεῦρο κακοῦ παντὸς συντετήρημαι. Ταῦτα ἐμοὶ Παύλου διασαφήσαντος (καὶ συγγραφεὺς Κύριλλος ἐπάγει) καὶ κοινὴν ἐγὼ πάσι παρέθηκαι τὴν διήγησιν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ζ΄ (Να σεβόμαστε τα αφιερωμένα στο μονμαστήρι)

Ερμηνεία

ΕΙΣ το Μοναστήρι του Αγίου Ευθυμίου εζούσεν ένας Μοναχός από την Γαλατίαν, ο Θεόδοτος, κανονικόν μέλος της Αδελφότητος. Εις αυτόν, κάποτε, συνέβη το εξής, από φθόνον του πονηρού. Ο Στέφανος, ο οποίος διετέλεσεν Ηγούμενος του ιδίου Μοναστηρίου πριν από τον Θωμάν, προσέφερεν εις το Μοναστήρι εξακόσια χρυσά νομίσματα, τα οποία προήρχοντο από την περιουσίας του αποθανόντος αδελφού του.

Αυτά, λοιπόν, τα εξακόσια χρυσά νομίσματα, τα οποία είχαν τοποθετήσει εις το διακονικόν, τα έκλεψεν ο Θεόδοτος, όταν ανέλαβε την Ηγουμενίαν ο Θωμάς από την Απάμειαν. Την επομένην ημέραν εξύπνησε πρωί - πρωί ο Θεόδοτος και προσεποιείτο τον οργισμένος και ότι τάχα ήτο πολύ αγανακτισμένος, επειδή δεν μπορούσε να έχη ησυχίαν.

Έτσι με την αφορμήν αυτήν φεύγει από το Μοναστήρι, διότι, δήθεν, έπεθύμει ήσυχίαν εις την πραγματικότητα όμως το έκανε, διά να διαφύγη την προσοχήν των Μοναχών και να εξαφανίση τα χρήματα.

Πράγματι, λοιπόν, επήρε τον δρόμον διά την Αγίαν Πόλιν και εβάδιζε προς αυτήν. "Οταν έφθασεν απέναντι από την Μονήν του Μαρτυρίου, εκάθισε με την ησυχίαν του και αφού έβγαλε τα χρυσά νομίσματα εκράτησε πενήντα από αυτά και τα υπόλοιπα τα έβαλε κάτω από μίαν μεγάλην πέτραν. Έβαλε σημάδια, δια να αναγνωρίση τον τόπον και αμέσως επροχώρησε για τα Ιεροσόλυμα. Από εκεί ενοικίασεν άλογα διά να μεταβή εις την Ιόππην και αφού έδωσε προκαταβολήν, έπιστρέφει. είς την πέτραν, όπου είχε κρύψει τα χρυσά νομίσματα. "Όταν όμως έφθασε κοντά – ώ! οφθαλμοί του Θεού που τα βλέπετε όλα! ω! δικαιότατα κρίματα του Θεού – βλέπει να ξετρυπώνη κάτω από την πέτραν ένας τεράστιος και φοβερός την θέαν όφις. Ο όφις εκείνος έφαίνετο ώσαν να είχε διαταχθή να φυλάσση τα χρυσά νομίσματα και να εμποδίζη τον Θεόδοτον να πλησιάση το ξένον πράγμα.

Έφοβήθη, λοιπόν, ο Θεόδοτος και φεύγει αμέσως με άδεια τα χέρια. Επανέρχεται όμως και πάλιν και ευρίσκει εκεί τον φοβερόν φύλακα των χρυσών νομισμάτων να μη κοιμάται και ωσάν νά άγρυπνη επάνω εις τα χρήματα και να μη του επιτρέπη ούτε κατ' ελάχιστον να πλησιάση εις την πέτραν. "Οταν δε εδοκίμασε να πλησιάση, κατεδιώχθη με μανίαν από τον όφιν και ετρόμαξε τόσον πολύ, ώστε να παρακαλώ να ήμπορέση να γλυτώση και να φύγη από εκεί.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ζ΄ (Να σεβόμαστε τα αφιερωμένα στο μονμαστήρι)

Την επομένην, ήμέραν έρχεται και πάλιν εις εκείνον τον τόπον: αμέσως τότε ως εάν κάποια εναέριος δύναμις να επέπεσεν από υψηλά καί, ωσαν με ρόπαλον, εκτύπησε την κεφαλήν του Θεοδότου με τόσην δύναμιν, ώστε τον ανέτρεψε και τον έρριψεν εις την γην ως νεκρόν. Μερικοί όμως νοσοκόμοι, από το πλησίον Νοσοκομείον, όταν ήλθαν και τον ευρήκαν εις αυτήν την αθλίαν κατάστασιν, τον εσήκωσαν εις τας χείρας των και τον μετέφεραν εις το Νοσοκομείον, που ευρίσκετο εις την Αγίαν Πόλιν. Εκεί, αφού παρέμεινε νοσηλευόμενος αρκετές ημέρας, βλέτει ένα βράδυ εις το όνειρόν του κάποιον Γέροντα, ο οποίος εφαίνετο πάρα πολύ θυμωμένος εναντίον του.

– Δεν θα μπορέσης να σηκωθής από αυτό το κρεββάτι, του λέγει, κατ' άλλον τρόπον, αν προηγουμένως δεν επιστρέψης εις την Μονήν του Αγίου Ευθυμίου τα χρήματα που έκλεψες.

Αμέσως έστειλε και εκάλεσεν απ' εκεί τον ξενοδόχον, εις τον οποίον εφανέρωσε λεπτομερώς την κλοπήν και όλα όσα επηκολούθησαν. Τον στέλλει δε να τα εκθέση όλα λεπτομερώς εις το Μοναστήριον. Μόλις έμαθαν αυτά οι Γέροντες που ήσαν κοντά εις τον ηγούμενον Θωμάν και τον Λεόντιον, πορεύονται αμέσως προς την Αγίαν Πόλιν. Αφού δε ετοποθέτησαν τον Θεόδοτον επάνω εις ένα φορείον, τον μεταφέρουν, διά να τους υποδείξη τον τόπον, όπου είχε κρύψει τα χρυσά νομίσματα. Πράγματι ευρίσκουν τα χρυσά νομίσματα κάτω από την πέτραν. Εκείνος δε ο φοβερός φύλαξ, ώ του θαύματος!, είχε φύγει, ως να υπεχώρησεν εμπρός εις τους πραγματικούς ιδιοκτήτης του θησαυρού. Αμέσως τότε παραλαμβάνουν τα χρυσά νομίσματα και έπειδή εθεώρησαν ασήμαντα εκείνα που εδαπάνησεν ο Θεόδοτος, τον συνεχώρησαν και επέστρεψαν. Εκείνος δε από την στιγμήν εκείνην άπηλλάγη τελείως από το κακόν και ανέκτησε την σωματικής του υγείαν.

2. Κάποιος άλλος μοναχός, ονομαζόμενος Παύλος, κατήγετο από την Κιλικίαν. Ούτος προήρχετο από την Μονήν του Μαρτυρίου· επειδή δε εδαιμονίσθη, οδηγήθη από τους συγγενείς του εις τον τάφον του Αγίου Ευθυμίου. Τον έβαλαν, λοιπόν, κοντά εις την λάρνακα των λειψάνων του Αγίου. Κατά τα μεσάνυκτα ενεφανίσθη ο Αγιος και εξεδίωξε τον δαίμονα από τον Μοναχόν. Αληθινή απόδειξις της θεραπείας εστάθη και τούτο: την ιδίαν νύκτα, κατά την ώραν της νυκτερινής ψαλμωδίας, έφυγεν ο Παύλος από την θέσιν, που τον είχαν τοποθετήσει, έλαβε μέρος εις την ψαλμωδίαν αυτήν, μαζί με τους ψάλτας και ενώπιον όλων διηγείτο την θεραπείας, που του έκανε ο Θεός. Αυτό δε το γνωρίζω από προσωπικής αντίληψιν, διότι τότε πλέον και εγώ, ο συγγραφεύς, είχα γίνει δεκτός εις την Μονήν του Μεγάλου Ευθυμίου.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ζ΄ (Να σεβόμαστε τα αφιερωμένα στο μονμαστήρι)

Παρέμεινε λοιπόν ο Παύλος, κατά τον υπόλοιπον χρόνον, εις το Κοινόβιον και διετήρει εις την καρδίαν του άσβεστον την ευγνωμοσύνην. Ελάμβανε μέρος μαζί με τους άλλους αδελφούς εις κάθε έργον και υπηρεσίαν. Κάποτε ενώ έμαζεύαμεν τροφήν εις την έρημον (ήτο δε ή τροφή αυτή εκείνα που συνήθως ονομάζουν μανούθια), ήρωτήσαμεν τον Παύλον, που έμάζευε και αυτός μαζί μας, τι είχε πάθει και διά ποίαν αιτίαν ήλθεν εις το Κοινόβιον και πώς, τέλος, έθεραπεύθη κοντά εις την λάρνακα. Αυτός δε πρόθυμα, επειδή πλέον είχεν αποκτήσει εμπιστοσύνην, μάς τα εξιστόρησεν όλα λεπτομερώς.

Είς εμέ, - ήρχισε να μάς λέγη – είχον εμπιστευθή υπηρεσίας εις το Μοναστήρι του Μαρτυρίου. Δεν γνωρίζω, λοιπόν, πως εκυριεύτην από τον έρωτα της φιλοχρηματίας. Επειδή δε ήμουν πτωχός και δεν είχα από που να αποκτήσω έστω και μίαν δραχμήν, μού ήλθεν η σκέψις να αφαιρέσω μερικά από τα άγια σκεύη και, με τον τρόπον αυτόν, να αποκτήσω και εγώ κάτι ιδικόν μου. Αφού λοιπόν ενικήθην από αυτόν τον πονηρόν λογισμόν και έδιωξα από την καρδίαν μου τον φόβον του Θεού, κλέπτω τα κλειδιά από το ιερόν θυσιαστήριον: αφού δε ήνοιξα το σκευοφυλάκιον άλλα μέν από τα ιερά σκεύη κατεκράτησα ώσαν κακούργος, άλλα δε τα έμοίρασα ασυλλόγιστα και είς άλλους.

Αφού ετελείωσα την υπηρεσίας μου, τοποθετώ και πάλιν τα κλειδιά εις το θυσιαστήριον. Παρεκάθησα κατόπιν με μερικούς αδελφούς είς δείπνον, όπου ήπια οίνον κατά κόρον και κατόπιν έπεσα να κοιμηθώ εις το στρώμα μου εις αθλίαν κατάστασιν. Αμέσως τότε έπλημμύρισεν η ψυχή μου από όλους τους λογισμούς της ακολασίας, ως να εβοήθησαν εις αυτό όλαι αι περιστάσεις: εγώ, που ήμουν ακόμη ζαλισμένος από την μέθην, άφηνα ευχάριστα την σκέψιν μου να αιχμαλωτίζεται από αυτούς τους λογισμούς. Και τόσον πολύ με εκυρίευσαν αυτοί οι αισχροι λογισμοί, ώστε να αισθάνομαι κοντά μου και γυναίκα ακόμη και να νομίζω ότι κοιμούμαι μαζί της.

Ξαφνικά πίπτει επάνω μου κάτι ώσαν σύννεφον μαύρον και σκοτεινόν. Και αυτό βεβαίως το σκοτεινόν σύννεφον, που έπεσεν επάνω μου, ήτο ο μιαρός δαίμων, ο οποίος, αφού μού έδεσε τα χέρια, με εκράτησεν αιχμάλωτον αρκετήν ώραν απ' αυτόν, πλέον, ετιμωρούμην. Και τι φοβερόν υπήρχε, το οποίον να μη υποφέρω εκ μέρους του; Διότι πώς είναι δυνατόν να χορτάση ένας τέτοιος εχθρός από του να κακουργή εις βάρος του ανθρώπου, άπαξ και λάβη την εξουσίαν να κακοποιή; Και υπέφερα τα πάνδεινα μέχρις ότου οι αδελφοί, από οίκτον, με εσήκωσαν και με έφεραν κοντά εις

την λειψανοθήκης του Αγίου. Μόλις με ετοποθέτησαν δίπλα εις την λάρνακα, αμέσως, ώσαν να εξαλάφρωσα από ένα μεγάλο βάρος, συνήλθα και παρεκάλουν με θερμά δάκρυα τον Αγιον να με απαλλάξη από την επήρειαν του κακού δαίμονος. Είχα αρχίσει από το βράδυ αυτήν την δέησιν και δεν έσταμάτησα ούτε στιγμής να παρακαλώ.

Κατά τα μεσάνυκτα μού εφάνη, ότι ευρισκόμουν εις κάποιον τόπον θεϊκόν και αξιοθαύμαστον, του οποίου την θέσιν, την ωραιότητα, την χάριν θα ηύχετο κανείς να ίδη, είναι όμως αδύνατον να τα περιγράψη με λόγους. Μου εφάνη δε ότι ένα μαύρον κουκούλι γεμάτος μαλλί είχε τοποθετηθή επάνω εις την κεφαλήν μου. Το μαλλί όμως εκείνο – ώ θεράπον του Θεού Ευθύμιε, που αποδιώκεις τα κακά – είθε ποτέ να μη τοποθετηθή είς άλλους. Διότι εσωτερικώς είχεν αγκάθια αντί για μαλλιά και τα αγκάθια αυτά δεν ήσαν μικρά, ούτε εκινούντο, αλλά ωμοίαζον, κατά το μέγεθος και το μήκος, με σουβλερά καρφιά, σαν αιτα που χρησιμοποιούν εις την γραφικής τέχνην. Μου εσούβλιζαν δε τοσον δυνατά την κεφαλήν, ώστε δεν επέτρεπαν ούτε την αναπνοήν μου να πάρω.

Πιεζόμενος, λοιπόν, από ένα τοιούτον κακόν, μού εφάνη ότι είχα διαρκώς το όνομα του Ευθυμίου εις την γλώσσαν μου και ότι τον παρεκάλουν και αμέσως τότε μου παρουσιάζεται ο ίδιος, περιτριγυρισμένος από πολύ φώς, ασπρομάλλης, στρογγυλοπρόσωπος, με ζωηρά μάτια, κοντόσωμος, με μεγάλην γενειάδα, ενδεδυμένος με μαύρον ράσον: με την ράβδον εις το χέρι με πλησιάζει και μου λέγει:

– Τι θέλεις να σου κάνω; Εγώ δε κάπως τρομαγμένος και φοβισμένος του απαντώ:

- Να με λυπηθής δι' αυτήν μου την συμφοράν και να με απαλλάξης από αυτόν τον φοβερόν δαίμονα.

Εκείνος, πάλιν, με ήρώτησε, κάπως αυστηρότερα:

-Επείσθης, από όσα συνέβησαν, ότι τίποτε δεν μπορεί να διαφύγη τον οφθαλμόν του Θεού; Έμαθες, από όσα έπαθες, πόσον μεγάλον κακόν είναι να περιφρονή κανείς τον Θεόν, όταν μάλιστα έχη αφιερωθή εις Αυτόν;

Διότι όπως ακριβώς ή ευχάριστος προσφορά των αφιερωμάτων είς τας Εκκλησίας πηγαίνει κατ' ευθείαν προς τον Θεόν, και Αυτός, πάλιν, γνωρίζει να παρέχη από υψηλά τας δωρεάς Του, έτσι και αυτοί που χρησιμοποιούν κακώς αυτά (τα αφιερώματα) δεν αμαρτάνουν είς κανένα άλλον, παρά εις Αυτόν τον ίδιον τον Θεόν, από τον Οποίον και θα λάβουν την τιμωρίαν που τους αξίζει.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ζ΄ (Να σεβόμαστε τα αφιερωμένα στο μονμαστήρι)

Διότι αν ο Ανανίας, κατά τον παλαιόν καιρόν, με την γυναίκα του μαζί, ετιμωρήθησαν τόσον σκληρά, επειδή αφήρεσαν από αυτά που οι ίδιοι προσέφεραν, ώστε να αποθάνουν την ιδίαν στιγμήν που έκλεψαν, πώς είναι δυνατόν να συγχωρηθή εκείνος, ο οποίος δεν εσεβάσθη τα ξένα αφιερώματα; (Πράξ. ε΄, 1-11). Ως τόσον, αν υποσχεθής τώρα, ότι δεν θα απλώσης ποτε πλέον το χέρι σου εις ιερά πράγματα, ούτε θα δοκιμάσης ηδονήν από παραδοχήν φαύλων λογισμών, θα σε ευσπλαγχνισθή, ασφαλώς, ο Θεός και θα σε θεραπεύση αμέσως. Διότι είναι φιλάνθρωπος και «δεν θέλει τον θάνατον του αμαρτωλού»--όπως διδάσκουν τα θεία λόγια- «μέχρις ότου μετανοήση και κερδήση την αιώγιον ζωήν» (Ιεζεκ. ικ΄, 23). Δι' αυτό σου συνέβησαν και όσα έπαθες, επειδή ανέλαβες την διαχείρισιν ιερών πραγμάτων και όχι μόνον δεν έφάνης αξιόπιστος ενώπιον του Θεού, αλλ' αμέσως έστρεψες την προσοχήν σου προς την απάτης και την κλοπήν, «θερίζων» πραγματικά«εκεί, όπου δεν έσπειρες, και συγκεντρώνων από εκεί όπου δεν διεσκόρπισες» (Ματθ. κε΄, 24).

Από αυτήν την αμαρτίαν προήλθε και ο σαρκικός πόλεμος και ή ακολασία και η φοβερά αυτή τρικυμία από μέρους των δαιμόνων από εδώ εξεκίνησε.

Μόλις εγώ ήκουσα αυτά τα λόγια από τον Αγιον Ευθύμιον, αμέσως του δίδω υπόσχεσιν, ότι εις το μέλλον θα προσέχω πολύ. Τότε ο Αγιος επετίμησε τον βδελυρόν δαίμονα και αφού έπιασε με το χέρι του το κουκούλι, μόλις και μετά βίας το αφήρεσεν από την κεφαλήν μου το κουκούλι δε αυτό αμέσως ήλλαξε μορφήν και μου εφαίνετο εις το χέρι του Αγίου ως ένας κοντόσωμος αράπης με μάτια όμοια με φωτιάν. Μου εφάνη δε, ότι εμπρός εις τους πόδας του Αγίου είχεν ανοιχθή ένας βαθύτατος λάκκος, εις τον οποίον έρριψε τον δαίμονα» αφού δε επέστρεψε πάλιν καντά μου, μου είπε εκείνο, που είπε και ο Χριστός εις τον παράλυτον: «ιδού έθεραπεύθης, μη αμαρτάνης πλέον, αλλά πρόσεχε τον εαυτόν σου διά να μη πάθης τίποτε χειρότερον» (Ιωάν. ε', 14).

Εγώ τότε μόλις ανεκουφίσθην από το πάθος και αφού ηυχαρίστησα θερμά τον Θεόν, έθεραπεύθην τελείως από εκείνο το κακόν και είμαι έως τώρα υγιής.

Αυτά μου διηγήθη ο Παύλος (προσθέτει ο συγγραφεύς Κύριλλος) και εγώ τα έγραψα, δια να τα μάθη όλος ο κόσμος.

Β' Του Αββά Κασσιανού

ΠΑΡΑ τοῖς Κοινοβίους τῆς Ἀνατολῆς, σχεδὸν πάσης ἑβδομάδος οἱ ἀδελφοὶ ἐκ διαδοχῆς ποιούσιν ἔν τε τοὺς μαγειρείοις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς καθήκουσιν, ἅμα καὶ ἑαυτοὺς ἀναπαύοντες, καὶ μόνον ἀγάπης διὰ τὸ δουλεύειν ἀλλήλοις πληροῦντες. Συμπληρωθείσης δὲ τῆς ἑβδομάδος, τὴν ἀναστασίμων ἡμέρα, μετὰ τοὺς ἕωθινους ὕμνους, ἄλλοις πάλιν τοῖς εἰσερχομένους ὑπηρετήσει τα πρὸς τὴν χρῆσιν σκεύη σεσημειωμένα παραδιδόασιν, ἅτινα δεχόμενοι τοσαύτην φροντίδα εἰς τὴν τούτων παραφυλακὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδάζουσιν, μὴ τί ἐξ αὐτῶν ἀπολλυται ἢ κλασθῆ, ὅσην εἰκὸς τῶν ἐμπεπιστευμένων σκεύη ἱερὰ καὶ Θεῶ ἀνατεθειμένα. Ὑφέξειν γὰρ λόγον ἑτοιμάζονται οὐ μόνον τὸ παρόντι οἰκονόμο, ἀλλὰ καὶ τῷ Θεῷ, εἰ τύχοι ἐξ ἀμελείας ἢ ῥᾳθυμίας κλασθεν τίποτε ἢ μειωθὲν ἐξ αὐτῶν. Πρὸς πίστωσιν δὲ τῶν εἰρημένων, ὅπερ αὐταῖς ὄψεσιν ἐθεασάμεθα, προσθήσω τὰ διηγήματα.

Ἐν τῇ ἑβδομάδι τινὸς ἀδελφοῦ, παριῶν καὶ οἰκονόμος, ὀλίγους κόκκους φακῆς κατὰ γῆν ἐρριμμένους θεασάμενος, ου κατεφρόνησεν ὡς οἰκτροῦ πράγματος, ἀλλ' ἐγκαλέσας πολλὰ τῷ τὴν ἑβδομάδα πεπιστευμένο ἀδελφῶ, δέδωκεν ἐπιτίμιον, ὡς ἀμελούντι τῶν τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένων καὶ καταπατοῦνται τὴν ἰδίαν συνείδησιν. Τοσαύτη γὰρ πίστει καὶ σπουδὴ πάντων ἐπιμελοῦνται καὶ πάντα διοικούσιν, ὡς καὶ αὐτὰ ἅπερ ἡμὶν εὐτελῆ καὶ καταφρονήσεως ἄξια φαίνονται μετὰ πολλῆς προσοχῆς φυλάττειν, οἷον ἀγγεῖον κακῶς κείμενον μεταστῆσαι ἢ σκεῦος ἐρριμμένον συνάξαι, πιστεύοντες καὶ ὑπὲρ τούτων μισθὸν ἔχεις παρὰ τῷ δεσπότῃ Θεῶ.

Κατὰ πᾶσαν οὖν τὴν Ἀνατολὴν οὗτοι οἱ κανόνες τῶν ἑβδομάδων, ὡς εἶπον, γίνονται παρὰ δὲ τοῖς Αἴγυπτιοις οὐδαμῶς οἱ διακονηται ἐναλλάσσονται, ἀλλ' ἕκαστος, ἐν ᾧ δοκιμασθεῖς χρησιμεύειν, ἐν τούτῳ καὶ προσμένει ἀδιάδοχος, ἐφ' ὅσον δύναται, καὶ μήτε γῆρας αὐτῶ μήτε ἀσθένεια ἐμποδίσει. Καὶ ἥ του μαγειρείου δὲ φροντίς, ἐνὶ δοκιμωτάτω τῶν ἀδελφῶν ἐπιτρέπεται, ἕως ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ ἐπιδίδωσι καὶ ἡ ἰσχὺς τοῦ σώματος ὑπουργεῖ.

Ερμηνεία

ΕΙΣ τα Κοινόβια της Ανατολής οι αδελφοί υπηρετούν κατά σειράν, κάθε σχεδόν εβδομάδα, εις τα μαγειρεία και εις άλλα διακονήματα, διά να ξεκουράζωνται, αλλά και διά να εφαρμόζουν την αγάπην με το να εξυπηρετη ο ένας τον άλλον. "Όταν συμπληρωθή η εβδομάς, την Κυριακήν, μετά την ακολουθίαν του "Ορθρου, παραδίδουν είς άλλους, οι οποίοι έχουν σειράν να υπηρετήσουν, τα απαραίτητα σκεύη που είναι σημαδεμένα. Εκείνοι δε όταν τα παραλάβουν, φροντίζουν και τα προσέχουν τόσον πολύ, μη τυχόν χαθή ή σπάση κανένα από αυτά, ως να ήσαν ιερά

σκεύη αφιερωμένα εις τον Θεόν. Είναι έτοιμοι, δηλαδή, να λογοδοτήσουν όχι μόνον εις τον οικονόμον που έχουν εμπρός των, αλλά και εις Αυτόν τον Θεόν, αν τύχη από αμέλειαν ή οκνηρίαν να σπάση κανένα από αυτά ή να χαλάση. Προς επαλήθευσιν των λεγομένων, θα αναφέρω το εξής περιστατικόν που είδα με τα ίδια μου τα μάτια.

Κατά την εβδομάδα υπηρεσίας ενός αδελφού επέρασεν από το μαγειρείον ο οικονόμος. Έτυχε λοιπόν να ίδη ολίγους κόκκους φακής πεσμένους εις την γήν δεν διαφόρησε δε ωσάν να επρόκειτο για ασήμαντον πράγμα. Αμέσως επέπληξεν αυστηρά τον αδελφόν που είχεν υπηρεσίαν εκείνην την εβδομάδα και του επέβαλε τιμωρίαν, διότι παρημέλει τα αφιερωμένα εις τον Θεόν και κατεπάτει την συνείδησίν του. Με τόσην, δηλαδή, πίστιν και αφοσίωσιν φροντίζουν δι' όλα και διοικούν τα πάντα, ώστε και εκείνα που φαίνονται εις ημάς ασήμαντα και ευκαταφρόνητα, να τα φυλάσσουν με μεγάλην προσοχήν, όπως, π.χ., να μετακινήσουν ένα αγγείον κακώς τοποθετημένον, ή να περιμαζεύσουν ένα σκεύος παραπεταμένον, διότι πιστεύουν, ότι και δι' αυτάς τας μικρούπηρεσίας θα λάβουν αμοιβών από τον. Δεσπότην Θεόν. Εις ολόκληρον λοιπόν την Ανατολής, όπως είπα, ισχύουν οι κανονισμοί της υπηρεσίας των Μοναχών κατά εβδομάδα. Είς τους Αιγυπτίους όμως δεν αλλάζουν οι διακονηται, αλλά ο καθένας χρησιμοποιείται εις εκείνο το έργον που εδοκιμάσθη και εκρίθη ικανός και εις αυτό παραμένει όλην του την ζωήν, χωρίς διαδοχήν, εφ' όσον ημπορεί, και δεν θα τον εμποδίση ούτε γηρας ούτε ασθένεια. Και η φροντίδα του μαγειρείου ανατίθεται εις τον πλέον ικανόν αδελφόν μέχρις ότου διατηρείται η αρετή του και τον βοηθούν αι σωματικαι δυνάμεις του.

Γ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΠΑΝΤΩΝ τῶν καλῶν προδότης ἐστὶν ἡ ἀμέλεια, ἣν αἰχμαλωσία δεινὴ διαδέχεται, ἐν ἀργίᾳ χειρῶν καὶ ἀμελεῖα, τάξει οἰκεία, καὶ ὅτε βούλεται καὶ ἐν αὕτῃ μένων, φεύξεται ἀπ' αὐτῆς.

2. Ὀκνηρὸς Μοναχὸς οὐδὲ τὸ προθύριον τῆς κέλλης αὐτοῦ κλείσει, ἄχρις συντριβὴ ριπιζόμενον ὑπὸ ἀνέμου, καὶ δὲ νηφάλιος ἀκατάγνωστος ἔσται.

Ερμηνεία

ΟΛΩΝ των καλών προδότης είναι η αμέλεια: αυτήν διαδέχεται φοβερά αιχμαλωσία που έχει ως συνέπειαν την απραξίαν των χεριών και την αμέλειαν ώς και την

καθιέρωσιν προσωπικής τακτικής. Και όταν το αποφασίση αυτός που μένει εις αυτήν, δύναται να φύγη από αυτήν.

2. Ο οκνηρός Μοναχός ούτε το παράθυρον του κελλίου του θα κλείση, μέχρις ότου συντριβή καθώς θα το κτυπά ο άνεμος ενώ ο προσεκτικός Μοναχός θα είναι ακατηγόρητος.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Η'
(Πως πρέπει να υπηρετούμε ή να υπηρετούμεθα)

Μετὰ ποίας διαθέσεως δεῖ διακονεῖν ἢ διακονείσθαι, καὶ τί τὸ ἐκ τῆς διακονίας κέρδος.

Με ποίαν διάθεσιν πρέπει να υπηρετούμεν ή να υπηρετούμεθα και ποίον είναι το κέρδος από την υπηρεσίαν αυτήν.

Α'. Αντιόχου του Παντέκτου

Ο ΔΙΑΚΟΝΗΤΗΣ ὀφείλει ἐπιμελῶς ἐξ ὅλης της ἰσχῦος διακονεῖν, εἴδως ὅτι Θεοῦ ἔργον ἐστὶν καὶ μεταχειρίζεται, καὶ μὴ ἀμελεῖν ἓν τινι ἢ διὰ ὄκνον ἢ λύπην ἢ διὰ παροξυσμόν, ἢ ἔριν τινῶν ἀδελφῶν παραπέμπειν καὶ ραθυμεῖν. Πάντα γὰρ τὰ τῆς μονῆς τῷ Θεῷ ἀφιέρωνται καὶ μεγάλη καὶ βαρυτάτῳ κινδύνῳ ὑπόκειται καὶ ἀμελῶς διακονῶν, ὡς Θεοῦ καταφρονῶν: «ἐφ' ὅσον γὰρ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε» καὶ πάλιν «ἔφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε». Εἴτε οὖν ἐπιμελῶς εἴτε ἀμελῶς τὶς διακονεῖ, εἰς τὸν Θεὸν ἀνατρέχει ἡ διακονία αὐτοῦ.

Ἀκουσον οὖν τί περὶ τῶν ἀμελῶς διακονούντων ὁ Προφήτης λέγει "Ἱερεμίας «ἐπικατάρατος ἄνθρωπος καὶ ποιῶν τὸ ἔργον Κυρίου ἀμελῶς». Σπουδάσωμεν οὖν, ἀδελφοί, ἐκτὸς εἶναι τῆς τοιαύτης φρικωδεστάτης ἀρᾶς καὶ ὡς διάκονοι Χριστοῦ ἐν πάσῃ ἐπιμελείᾳ καὶ σπουδὴ τὴν διακονίαν ἡμῶν πληροφορήσωμεν, ἵνα καὶ τῆς εὐλογίας μετάσχωμεν ὡς μαθηται τοῦ εὐλογημένου, τοῦ εἰρηκότος «ἐὰν ἐμοὶ διακονῇ τὶς, ἐμοὶ ἀκολουθείτω καὶ ὅπου εἶμαι ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος καὶ ἔμος ἔσται καὶ ἐὰν τὶς ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατὴρ» καὶ πάλιν «ἐγὼ δὲ εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς καὶ διακονῶν καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν». Τὸ αὐτὸ οὖν καὶ τοῖς οἰκείους μαθηταῖς παραγγέλλει λέγων· «ὁ θέλων ἐν ὑμὶν πρῶτος εἶναι, ἔστω πάντων ἔσχατος καὶ πάντων δοῦλος καὶ πάντων διάκονος».

Ἀκούσωμεν δὲ τί καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει: «ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῆ ἡ διακονία, ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν,

ἐν ἀναγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμία, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύματι Ἁγίω, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτω, ἐν λόγῳ ἀληθείας». «Ἀλλ' ὡς δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, ποιούντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκ ψυχῆς, μετ' εὐνοίας δουλεύοντες ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις». Καὶ πάλιν παραινεῖ φάσκων: «ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἑδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργο τοῦ Κυρίου πάντοτε, εἰδότες, ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ». «Οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης, ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες». Λέγει δὲ καὶ περὶ αὐτοῦ «γυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις», «ἀλλὰ συναγωνίσασθαι μοὶ ἐν ταῖς προσευχαις ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα ρυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἕνα καὶ διακονία μου καὶ εἰς Ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος γένηται τοῖς ἁγίοις».

Κατανοήσωμεν οὖν, ἀδελφοί, ὅτι εἰ ἐκεῖνοι οἱ φωστῆρες τῆς οἰκουμένης καὶ στῦλοι τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τοσούτου ἀγῶνος καὶ πόθου διηκόνουν τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις πτωχοῖς, πόσω γὲ μᾶλλον ἡμεῖς χρεωστοῦμεν προθύμως καὶ σπουδαίως τοῖς ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀδελφοὺς διακονεῖς καὶ παντὶ τρόπω ἀγωνίζεσθαι εἰς τὸ θεραπεύειν αὐτούς, ὡς τὸν Θεὸν δὶ' αὐτῶν θεραπεύοντες.

Ερμηνεία

Ο ΔΙΑΚΟΝΗΤΗΣ πρέπει να εκτελή την υπηρεσίας του με έπιμέλειαν και με όλην του την δύναμιν να λαμβάνη υπ' όψιν του ότι αυτο το οποίον εκτελεί είναι έργον Θεού και να μη δεικνύη αμέλειαν εις τίποτε, ούτε να παραλείπη ή να παραμελή την υπηρεσίας του από οκνηρίαν, ή από λύπην, ή από παροξυσμόν, ή από φιλονικίαν με τους αδελφούς. Διότι όλα τα πράγματα του Μοναστηριού είναι αφιερωμένα εις τον Θεόν και εκείνος, που υπηρετεί με αμέλειαν αντιμετωπίζει μεγάλην και βαρυτάτην τιμωρίαν, επειδή καταφρονεί τον Θεόν. «Εφόσον δηλαδή έκάματε το καλόν εις ένα από αυτούς τους ελαχίστους, εις εμέ το εκάματε» -λέγει ο Κύριος και πάλιν- «εφόσον δεν εκάματε το καλόν, ούτε εις εμέ το εκάματε» (Ματθ. κε' 40 και 45). Είτε, λοιπόν, με επιμέλειαν, είτε με αμέλειαν υπηρετεί κανείς, ή υπηρεσία του αναφέρεται εις τον Θεόν.

Ακουσε λοιπόν τι λέγει ο Προφήτης Ιερεμίας δι' αυτούς που εκτελούν με αμέλειαν το διακόνημά των: «Καταραμένος ας είναι ο άνθρωπος, που εκτελεί με αμέλειαν το έργον του Κυρίου» (Ιερεμ. λα' 10). Ας φροντίσωμεν, λοιπόν, αδελφοί, να παραμείνωμεν μακράν από αυτήν την φρικτήν κατάραν και να εκτελέσωμεν την υπηρεσίας μας με κάθε επιμέλειαν και φροντίδα, ως υπηρέται του Χριστού, διά να

κερδίσωμεν και την ευλογίαν ως μαθηταί τού Ευλογημένου, ο οποίος είπεν: «Έαν με υπηρετή κάποιος, εμέ ας ακολουθή· και όπου είμαι εγώ, εκεί θα είναι και ο υπηρέτης μου και εάν κάποιος με υπηρετή, θα τον τιμήση και επουράνιος Πατήρ» (Ιωάν. ιβ', 26): και πάλιν: «εγώ δε ευρίσκομαι ανάμεσά Σας, όπως αυτός, ο οποίος διακονεί διότι ο υιός του ανθρώπου δεν ήλθε διά να Τον υπηρετήσουν, αλλά να υπηρετήση και να προσφέρη τήν ζωήν Του λύτρον προς χάριν των πολλών» (Ματθ. κ', 28). Τον ίδιον παραγγέλλει και εις τους Μαθητές Του. «Εκείνος, που θέλει -λέγει να είναι πρώτος μεταξύ Σας, ας είναι ο τελευταίος από όλους, ας είναι όλων δούλος και όλων υπηρέτης» (Μαρκ. θ', 35).

Ας ακούσωμεν τί λέγει και ο Απόστολος: «ίδου τώρα είναι κατάλληλος καιρός, τώρα είναι ημέρα σωτηρίας ας μη δίδωμεν εις κανένα αφορμήν προς σκανδαλισμόν, διά νά μή κατηγορηθή η διακονία, αλλ' εις κάθε περίστασιν ας συνιστώμεν και ας προβάλλωμεν τους εαυτούς μας, ως υπηρέτας του Θεού, με μεγάλην υπομονήν, με θλίψεις, με ανάγκας, με στενοχωρίας, με κτυπήματα, με φυλακάς, με ακαταστασίας, με κόπους, με αγρυπνίας, με νηστείας, με αγνότητα, με γνώσιν, με μακροθυμίαν, με καλωσύνην, με τον φωτισμόν του Αγίου Πνεύματος, με ανυπόκριτον αγάπην, με τον λόγον της αληθείας». (Β' Κορ. στ', 2-7). «Αλλά να υπακούετε ως δούλοι του Χριστού εκτελούντες το θέλημα του Θεού με όλην σας την ψυχήν, να προσφέρετε τας υπηρεσίας σας με καλήν διάθεσιν, ώς να υπηρετήτε τον Κύριον και όχι ανθρώπους». (Εφεσ. στ', 6-7).

Και άλλου, πάλιν, ο Απόστολος συμβουλεύει: «Ώστε, αδελφοί μου αγαπητοί –λέγει- στηριχθήτε γερά, παραμείνετε αμετακίνητοι, πλούσιοι πάντοτε εις το έργον του Κυρίου, γνωρίζοντες πολύ καλά, ότι ο κόπος σας δεν πηγαίνει χαμένος ενώπιον του Κυρίου» (Α' Κορ. ιε', 58). «Διότι δεν είναι άδικος, διά να λησμονήση τα καλά σας έργα και τον κόπον σας, δια την εφαρμογής της αγάπης, την οποίαν επεδείξατε εις το όνομα του Χριστού, με το να υπηρετήσετε τους Χριστιανούς και να εξακολουθήτε μέχρι σήμερον να εξυπηρετητε» (Εβρ. στ', 10). Λέγει δε και δι' αυτό: «τώρα πηγαίνω εις τα Ιεροσόλυμα, δια να υπηρετήσω τους αγίους» (Ρωμ. ιε΄, 25), «αλλά σας παρακαλώ, αγωνισθήτε μαζί μου με τας προσευχάς σας προς τον Θεόν, διά να γλυτώσω από τους απίστους Ιουδαίους και δια να γίνη δεκτή η υπηρεσία μου της μεταφοράς εις τα Ιεροσόλυμα της συνεισφοράς που έκαμαν δι' αυτούς οι εξ εθνών Χριστιανοί» (Ρωμ. ιε', 30-31).

Ας βάλωμεν λοιπόν καλώς εις τον νούν μας, αδελφοί, ότι αν εκείνοι οι φωστήρες της Οικουμένης και στυλοι της Εκκλησίας υπηρέτουν με τόσον αγώνα και πόθον τους πτωχους των Ιεροσολύμων, πόσον βεβαίως περισσότερον ημείς χρεωστούμεν να εξυπηρετούμεν με προθυμίαν και ενδιαφέρον τους εν Κυρίω αδελφούς μας και με κάθε τρόπον να αγωνιζώμεθα να ανακουφίζωμεν αυτούς, ώς να υπηρετούμεν τον Θεόν διά μέσου αυτών.

Β'. Εκ του Αγίου Βαρσανουφίου

ΑΔΕΛΦΟΣ ἤρωτησε γέροντα λέγων" προσπίπτω σοί, Πάτερ εὔσπλαγχνε, ἵνα ἐνδυναμωθῶ διὰ τῶν εὐχῶν ὑμῶν βλέπω γὰρ ὅτι ὅλην τὴν ἡμέραν ἐν τῷ περισπασμῷ εἰμί, καὶ σχεδὸν οὐδὲ συγχωροῦμαι μνημονεύσαι τοῦ Θεοῦ. Εἰ δὲ πότε διὰ τῶν εὐχῶν ὑμῶν δώη μοὶ ὁ Θεὸς μικρᾶν λύπην ἐπὶ τοῖς σφάλμασί μου, ἐγὼ κατὰ μικρὸν διὰ τοῦ ἔξωθεν νεωτερισμοῦ ἀπόλλω αὐτήν. Φοβοῦμαι δὲ καὶ περὶ τῆς διοικήσεως τοῦ νοσοκομείου, ὅτι ὡς αὐθεντία ἐστι, μήπως συνεργεῖ μοὶ πρὸς αὐθεντίαν καὶ παρρησίαν, καὶ τὸ μεταχειρίζεσθαι ὕλας συνεχῶς βρωμάτων εἰς τὴν γαστριμαργίαν ὡς εἰκὸς βαρύνει μέ. Οἶδας, Πάτερ, ὅτι οὐκ ἀκηδιάσας πρὸς τὴν διακονίαν ταῦτα λαλῶ τί γὰρ ποιῶ ὁ ταλαίπωρος; Ἀλλὰ φοβοῦμαι, μήπως κάθημαι παροξύνων τὰ πάθη μου ταῦτα, εἴτε ἐξ ἐμαυτοῦ, εἴτε ἐκ τῶν δαιμόνων νομίζω σὺ δέ, Πάτερ, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ δήλωσον μοί, καὶ ἐνδυνάμωσον μὲ ταῖς εὐχαῖς σοῦ τοῦ ποιῆσαι καὶ λέγεις, καὶ συγχώρησον μοί.

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων: ἄκουσον, ἀδελφέ, καὶ πληροφορήθητι ἐν Κυρίῳ, ὅτι ὁπότε ἐπετρέψαμεν σοῖ εἰς τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἰσελθεῖν, ἡ χεὶρ ἡμῶν καὶ ἡ καρδία μετά σου ἔστι, μᾶλλον δὲ ἢ χεὶρ τοῦ Θεοῦ, τοῦ παρακαλουμένου δὶ' ἡμῶν διὰ τῆς εὐχῆς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς σου, καὶ τῆς ἐνδυναμώσεως τῆς εἰς τὸ πρᾶγμα, καὶ τῆς εὐδοκιμήσεως καὶ τῆς σκέπης τῆς ἐν αὐτῷ, καὶ οὐκ ἔνι ἄλλως σωθῆναι ἢ οὕτως. Λοιπὸν μὴ ἀκηδιάσης, πίπτων, ἐγειρόμενος, σφαλλόμενος, μεμφόμενος ἑαυτόν, ἕως ἂν ποιήση Κύριος μετά σου τὸ ἔλεος καὶ θέλεις.

Πρόσεχε οὖν μὴ ἀμελήσης περὶ δὲ τοῦ περισπασμοῦ, ἀδελφέ, πολλοὶ ἀεὶ ἀκούουσι περὶ πόλεως, καὶ συμβαίνει αὐτοὺς εἰσελθεῖν εἰς αὐτὴν μὴ γινώσκοντες, ὅτι αὕτη ἐστίν. Καὶ σὺ οὖν ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὴν μνήμην εἰ τοῦ Θεοῦ καὶ οὐ γινώσκεις; Τὸ γὰρ ἔχειν ἐντολὴν καὶ σχολᾶσαι τοῦ φυλάξαι αὐτήν, καὶ ὑποταγή ἐστι καὶ μνήμη Θεοῦ καὶ καλῶς εἶπε σοὶ ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννης, ἔκβαλε πρώτον τὰ φύλλα, καὶ κελεύσει Θεοῦ ἐκβαλεῖς καὶ τοὺς καρπούς. Μὴ εἰδῶς οὖν τὸ συμφέρον, ἐξακολούθησαν τοῖς εἰδόσι, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ταπείνωσις, καὶ εὑρίσκεις τοῦ Θεοῦ τὴν χάριν.

Γίνωσκε οὖν ὅτι ἔνθεν σοὶ ἔστιν ἡ σωτηρία οὐκ ἦν γὰρ ἄνευ τοῦ Θεοῦ ἡ ἔλευσίς σου, ἀλλ' ὁ Θεὸς ὠδήγησέ σε. Ἐνδυναμώθητι ἐν Κυρίῳ οὐ μικρὸν γὰρ κέρδος καρποῦσαι ἐκ τοῦ περισπασμοῦ, οὗ λέγεις ἄλλως τέ, ἐπειδὴ οὔπω ἤλθομεν εἰς τελειότητα, ἕνα τελείως ἀπαλλαγῶμεν τῆς αἰχμαλωσίας τῶν παθῶν, συμφέρει μᾶλλον ἀδολεσχεῖν εἰς τὸν περισπασμὸς τῆς διακονίας, ἢ γὰρ εἰς τὰ πάθη. Θάρσει οὖν, ὅτι ὁ καταστήσας σὲ Κύριος εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, αὐτὸς οἰκονομήσει, καὶ ἡμεῖς βαστάζομεν μετά σου τὴν φροντίδα. Μὴ οὖν διὰ δικαιωμάτων πλανήση σὲ ὁ διάβολος" φησὶ γὰρ διὰ χρηστολογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων.

Ὁ καθιστῶν σὲ εἰς τὸ πρᾶγμα τοῦτο, αὐτός ἐστι τὸ πᾶν, καὶ εἴπών τους μαθηταῖς αὐτοῦ: «ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς» καὶ πάλιν «ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι». Μὴ φοβοῦ, καὶ μηδὲν ἀμελήσης ἀφ' ἑαυτοῦ περὶ τοῦ νοσοκομείου, ἀκηδιῶν ἀπὸ τῆς φροντίδος τῆς αὐθεντίας. Ἐὰν γὰρ ἔννοησης & εἶπον σοί, πρᾶγμα οὐκ ἔχεις, μόνον προσέχειν σεαυτῶ ὀφείλεις κατὰ τὴν δύναμίν σου, καὶ ὁ Θεὸς συναντιλαμβάγεται σοί, ἐν ὢ καὶ ἐνδυναμού.

2. Ἕτερος ἀδελφὸς πιστευθεῖς τὴν θύραν τοῦ Κοινοβίου καὶ κάμνων μένος, ἠρώτησε τὸν αὐτὸν μέγαν γέροντα, εἰ ὀφείλει λαβεῖν ἄλλον ἀδελφὸν μεθ' ἑαντου ἢ οὗ. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων ἀδελφέ, εἰ τὶς θέλει ἔλθειν πρὸς τὸν Κύριοι καὶ ὀδεύειν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, πειρασμοὺς καὶ θλίψεις καὶ ὀδύνας ὀφείλει προσδοκᾶν καθ' ὥραν" φησὶ γὰρ «υἱέ, ἐὰν προσέρχη δουλεύειν τῷ Κυρίῳ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμούς. Καὶ ὁ Κύριος εἶπεν: «ὁ ἐρχόμενος πρὸς μὲ ἀρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν καὶ ἀκολουθεῖτε μοί». Ὁ θέλων οὖν Αὐτοῦ μαθητὴς γενέσθαι, ἕως θανάτου ὀφείλει ποιῆσαι τὴν ὑπακοήν.

Τὸ εἶναι οὖν μόνον καὶ κοπιᾶν μικρὸν συμφέρει σοὶ περισσότερόν του ἔχειν ἄλλον χρείας δὲ γενομένης ἀεὶ παραβοηθεῖ σοὶ ἄλλος. Οὐχ οὕτως γὰρ πλεονάζει ἡ παρρησία, ἐὰν παραβοήθῃ σοί, ὡς πλεονάζει, ἐὰν ἐστε ὁμοὺ πάντοτε. Ἐὰν ἄκηδιαζης ἀπὸ τοῦ κόπου, εὑρίσκεις ταπείνωσιν" κὰν εὕρης ταπείνωσιν, λαμβάνεις ἄφεσιν ἁμαρτιῶν" φησὶ γάρ: «ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον μου καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου». Ἐὰν ταπεινωθῆς, λαμβάνεις τὴν χάριν ἐὰν λάβης τὴν χάριν, βοηθεῖ σοὶ ἡ χάρις κοπιάσας γὰρ ὁ "Ἅγιος Παῦλος περισσότερον πάντων των Ἀποστόλων ἔλεγεν «οὗ κάγω, ἀλλ' ἡ χάρις ἢ σὺν ἔμοι». Ἐὰν πιστεύσης ἀδιστάκτως, ἔχεις ἐνδυναμωθῆναι καὶ ποιῆσαι οὐ μόνον τὴν χρείαν τοῦ θυρωρείου, ἀλλὰ καὶ ἔτι ἄλλας χρείας. Ἐπ' ἐλπίδι οὖν πρόσεχε τὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ, καὶ ὡς οὐκ οἶδας οἰκονομεῖ ὁ Θεὸς τὸ πρᾶγμα.

Ἔφη ὁ ἀδελφὸς εὔξαι, Πάτερ, σύνεσιν καὶ δύναμιν δοθῆναι μοὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἰδιώτης εἰμὶ καὶ ἀσθενής. Ἀπεκρίθη ὁ γέρων ἀδελφέ, ἐὰν πιστεύσης ὅτι ἐκ τῶν ἀγώνων λίθων δύναται ὁ Θεὸς ἐγείραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ, καὶ ὅτι ὁ ἀνοίξας τὸ στόμα τῆς ὄνου δύναται καὶ τὸ σὸν ἀνοίξαι καὶ σοφίσαι καὶ συνετίσαι καὶ ἐνδυναμώσαι σε, πάντα δώσει

σοὶ ὁ Θεός. 'Ἀδελφέ, οὐκ οἶδας τὰ πράγματα; Ἡ θύρα τοῦ Κοινοβίου, θύρα ἐστι τοῦ Θεοῦ, καὶ οἶδεν ὁ Θεός, ὅτι χρῄζει σοφίας καὶ συνέσεως, γνώσεως τὲ καὶ δυνάμεως καὶ βοηθείας καὶ διακρίσεως καὶ δοῦλος αὐτοῦ καὶ θυρωρός. «Οἶδε δὲ γὰρ φησιν ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράγιος ὧν χρείαν ἔχετε, πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν». Ἐὰν καρτερήσῃς καὶ ὑπομείνῃς, μακαρία ἔσται ἡ ψυχή σου.

Λίαν ἦν ἀσθενὴς ὁ ἀδελφός, ὡς οἶμαι, τῷ σώματι, διόπερ καὶ ἐν τῇ διακονίᾳ, οὐ πάνυ βαρεῖα οὖσῃ, μόνος ἔκαμνεν ἀλλ' ὅρα τίνων αὐτῶ πρόξενος τὴν διακονίαν γενήσεσθαι καὶ θεοφόρος Πατὴρ ὑπέσχετο.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ αδελφός ήρώτησεν ένα Γέροντα:

Πάτερ -του λέγει– εύσπλαχνε, πίπτω είς τα γόνατά σου, διά να ενισχυθώ διά των ευχών σας διότι βλέπω, ότι όλην την ημέραν ευρίσκομαι εις περισπασμόν και σχεδόν δεν ευκαιρώ ούτε το όνομα του Θεού να ενθυμηθώ. Αν δε κάποτε μου δώση ο Θεός, με τας ευχάς σας, μικραν λύπην διά τα σφάλματά μου, εγώ σιγά - σιγά την χάνω εξ αιτίας των διαφόρων σκέψεων, που εισβάλλουν απ' έξω εις την ψυχήν μου. Φοβούμαι δε και διά την διοίκησιν του Νοσοκομείου, ότι επειδή είναι εξουσία, μήπως με παρασύρη είς υπερηφάνειαν και ελευθεροστομίαν το να μεταχειρίζομαι, επίσης, συνεχώς υλικά διαφόρων φαγητών, φοβούμαι μήπως με παρασύρη είς γαστριμαργίαν. Αντελήφθης, Πάτερ, ότι τα λέγω αυτά όχι διότι έβαρέθηκα την διακονίαν μου· διότι τί κάνω, ο ταλαίπωρος; Αλλά φοβούμαι, μήπως με το να παραμένω, ερεθίζω τα πάθη μου, είτε εξ υπαιτιότητός μου, είτε, καθώς νομίζω, από ενέργειαν των δαιμόνων. Συ λοιπόν, Πάτερ, φανέρωσέ μου το θέλημα του Θεού και ενίσχυσε με με τας ευχάς σου, ώστε να εκτελέσω εκείνο που λέγεις, και συγχώρησέ με.

Εις αυτά απήντησεν ο Γέρων: άκουσε, αδελφέ, και ας σε πληροφορήση ο Κυριος, ότι από τότε που σου ανεθέσαμεν αυτήν την υπηρεσίαν, το χέρι μας και η καρδιά μας είναι μαζί σου μάλλον δε το χέρι του Θεού είναι μαζί σου, τον οποίον παρακαλούμεν, με την ευχήν, διά την σωτηρίαν της ψυχής σου και την ενίσχυσιν εις την υπηρεσίας

σου, και την προκοπήν σου και την σκέπην σου από Αυτόν. Δεν είναι δε δυνατον να σωθής με άλλον τρόπον, παρά μονάχα έτσι. Απ' εδώ και εμπρός μη βαρεθής: οσάκις πίπτεις, να σηκώνεσαι πάλιν, οσάκις κάνεις λάθη να κατηγορής τον εαυτόν σου, μέχρις ότου σε ευσπλαγχνισθή ο Κύριος, όπως το θέλεις.

Πρόσεχε λοιπόν, μη παραμελήσης το έργον σου. Διά δε τον περισπασμόν, αδελφέ, έχω να σου ειπώ τα εξής: πολλοί άνθρωποι ακούουν πάντοτε διά μίαν πόλιν και συμβαίνει, όταν εισέλθουν εις αυτήν να μη γνωρίζουν, ότι είναι αυτή. Και συ λοιπόν όλην την ημέραν είσαι εις την ενθύμησιν του Θεού και δεν το γνωρίζεις; Διότι το να έχης λάβει μίαν εντολήν και να φροντίζης να την φυλάξης, αυτό είναι και υποταγή και ενθύμησις Θεού. Και καλά σου είπεν ο αδελφός Ιωάννης, βγάλε πρώτα τα φύλλα, και με την βοήθειαν του Θεού θα βγάλης και τους καρπούς. Αφού λοιπόν δεν γνωρίζεις το πνευματικόν σου συμφέρον, ακολούθησε εκείνους που το γνωρίζουν. Και αυτή είναι η ταπείνωσις και έτσι ευρίσκεις την χάριν του Θεού.

Γνώριζε λοιπόν ότι από αυτό έρχεται εις σε ή σωτηρία. Διότι δεν ήτο δυνατός ο ερχομός σου εδώ, χωρίς το θέλημα του Θεού· ο Θεός σε οδήγησε. Πάρε δύναμιν με την βοήθειαν του Κυρίου. Διότι δεν είναι και μικρόν το κέρδος, το οποίον κερδίζεις από τον περισπασμόν τον οποίον λέγεις. Αλλωστε, επειδή ακόμη δεν έφθάσαμεν εις τελειότητα, ώστε να ελευθερωθώμεν τελείως από την αιχμαλωσίαν των παθών, μάλλον συμφέρει να πολυλογώμεν εις τον περισπασμόν της υπηρεσίας, παρά εις τα πάθη. Έχε λοιπόν θάρρος, διότι ο Κύριος, που σε ετοποθέτησεν εις αυτήν την εργασίαν, Αυτός θα σε κυβερνήση και ημείς θα σηκώσωμεν μαζί σου την φροντίδα.

Μή σε αποπλανήση λοιπόν ο διάβολος δια των θελημάτων σου: διότι λέγει (ή Γραφή): «με την χρηστολογίαν εξαπατούν τας καρδίας των ακάκων» (Παροιμ. ιδ', 15). Αυτός που σε εγκατέστησεν εις αυτήν την εργασίαν, είναι το παν είναι Εκείνος που είπεν εις τους Μαθητάς Του «ιδού εγώ σας αποστέλλω» (Ματθ. ι΄, 16): και «ιδού εγώ είμαι μαζί σας» (Ματθ. κη', 20). Μη φοβάσαι και τίποτε να μη παραμελήσης από όσα εξαρτώνται από εσέ διά το Νοσοκομείον, λόγω κοπώσεως από την φροντίδα της εξουσίας. Διότι αν έννοήσης αυτό που σου είπα, δεν θα έχης ευθύνην. Να προσέχης μονάχα τον εαυτόν σου όσον ήμπορείς και ο Θεός θα σε βοηθήση, με την χάριν του Οποίου και θα ενισχυθής.

2. Ένας άλλος αδελφός ανέλαβεν υπηρεσίαν θυρωρού του Κοινοβίου. Και επειδή εκουράζετο μόνος, ηρώτησε τον ίδιον μεγάλον Γέροντα αν επιτρέπεται να πάρη κοντά του άλλον αδελφόν ή όχι. Και ο Γέρων του απήντησεν:

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Η΄ (Πως πρέπει να υπηρετούμε ή να υπηρετούμεθα)

– Αδελφέ, αν θέλη κάποιος να έλθη προς τον Κύριον και να βαδίση τον δρόμον της σωτηρίας, πρέπει να περιμένη πειρασμούς και θλίψεις και πόνους κάθε ώραν. Διότι λέγει η Αγία Γραφή «υλέ, αν ήλθες διά να δουλεύης εις τον Κύριον, ετοίμασε την ψυχήν σου να αντιμετωπίση πειρασμούς» (Σειράχ 6', 1). Ο δε Κύριος είπε: «αυτός, που έρχεται κοντά μου, ας απαρνηθή τον εαυτόν του, και ας σηκώση τον σταυρόν αυτού καθημερινά και ας με ακολουθή» (Λουκ. θ', 23). Έκείνος λοιπόν, που θέλει να γίνη μαθητής Του, έχει υποχρέωσιν να κάνη υπακοήν μέχρι θανάτου.

Το να είσαι λοιπόν μόνος και να κοπιάζης ολίγον, σε συμφέρει περισσότερον από το να έχης άλλον όταν είναι ανάγκη πάντοτε σε βοηθεί άλλος. Διότι έτσι, όταν σε βοηθή πότε - πότε άλλος, δεν αναπτύσσεται η παρρησία τόσον, όσον όταν είστε πάντοτε μαζί.

Εάν θα βαρεθής από τον κόπον, ευρίσκεις ταπείνωσιν και αν εύρης ταπείνωσιν, λαμβάνεις συγχώρησιν διά τας αμαρτίας σου. Διότι λέγει η Αγία Γραφή «πρόσεξε την ταπείνωσίν μου και τον κόπον μου και συγχώρησε όλας τας αμαρτίας μου» (Ψαλμ. κδ', 18). Εφ' όσον ταπεινωθής, λαμβάνεις χάριν: εάν λάβης την χάριν, η χάρις σε βοηθεί. Διότι μόνον αφού εκοπίασεν ο Αγιος Παύλος περισσότερον από όλους τους Αποστόλους έλεγεν: «όχι εγώ, αλλά η χάρις, η οποία ευρίσκεται μαζί μου» (Α' Κορ. ιε', 10). Εαν θα πιστεύης αδίστακτα, θα ήμπορέσης να ενδυναμωθής και να κάμης όχι μονάχα την υπηρεσίας του θυρωρού, αλλά και άλλας ακόμη υπηρεσίας. Πρόσεχε, λοιπόν, εις το έργον του Θεού ενισχυόμενος από την προς Αυτόν ελπίδα και διότι δεν ήξεύρεις πώς θα τα οικονομήση ο Θεός.

Είπε, πάλιν, ο αδελφός :

– Ευχήσου, Πάτερ, να μου δώση ο Θεός φρόνησιν και δύναμιν, διότι είμαι αμαθής και ασθενής.

Εις αυτό ο Γέρων απήντησεν:

- Εάν πιστεύης, αδελφέ, ότι ο Θεός ημπορεί από αγόνους λίθους να δώση παιδιά εις τον Αβραάμ (Ματθ. γ', 9), και ότι Αυτός, που έδωσεν ανθρωπίνην λαλιάν εις το στόμα της όνου ήμπορεί και το ίδικόν σου στόμα να πλουτίση με λόγον, να σου δώση δύναμιν, να σε συνετίση και να σε κάμη σοφόν, τότε να είσαι βέβαιος, ότι ο Θεός θα σου τα χαρίση όλα. Αδελφέ, δεν γνωρίζεις τα πράγματα; Η εξώπορτα του Κοινοβίου είναι θύρα του Θεού και γνωρίζει ο Θεός ότι ο δούλος Του ο θυρωρός έχει ανάγκην από σοφίαν και σύνεσιν, από γνώσιν και δύναμιν, από βοήθειας και διάκρισιν. «Διότι

γνωρίζει – καθώς λέγει η Αγία Γραφή- ο επουράνιος Πατέρας μας από ποια πράγματα έχομεν ανάγκην, πριν να τα ζητήσωμεν ημείς από Αυτόν» (Ματθ. στ', 8). Αν θα φανής καρτερικός και θα κάνης υπομονήν, θα είναι μακαρία η ψυχή σου...

Καθώς αντιλαμβάνομαι, ο αδελφός ήτο πάρα πολύ ασθενικός εις το σώμα και δι' αυτό και εις την υπηρεσίας του θυρωρού, αν και δεν ήτο πολύ βαρειά, εκουράζετο μόνος πρόσεξε όμως δια πόσα αγαθά του υπεσχέθη ο θεοφόρος Πατήρ, ότι θα του γίνη πρόξενος ή υπηρεσία αυτή.

Γ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΜΟΝΑΧΕ, ἐξῆλθες ἐκ τοῦ κελλίου σου πρὸς διακονίαν; τήρει τὶς αἰσθήσεις σεαυτῶ μὴ φέρων πολέμους καὶ ταραχᾶς διαλογισμῶν. Φρόνιμος Μοναχός, ἀποστελλόμενος εἰς διακονίαν, τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν θήσει περὶ τῆς εἰρήνης, ἤτοι μὴ φέρων μετὰ τὸ ὑποστρέψαι λόγους ταραχώδεις καὶ δὲ ἄφρων καὶ ἀπαίδευτος παρασκευάζει μάχας.

2. Θυρωρὸς σοφὸς οἶδεν ἀποκριθῆναι πτωχῶ καὶ ὀλιγοψυχούντι ἐν ἰλαρότητι, ὁ δὲ ἄφρων καὶ ἄσοφος ὑπερήφανος ἔσται. Ναί, ἀδελφέ, οὐδὲν παρέχομεν ἴσως, κὰν λόγον ἀγαθὸν δώσωμεν, σκοποῦντες μὴ καὶ ἡμεῖς τοὺς αὐτοὺς περιπέσωμεν ἐν πάσι γάρ, φησι, τοῖς ἔργοις σου τὰ ἔσχατά σου μιμνήσκου, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐχ ἁμαρτήσεις.

3. Θυρωρὸς ὀκνηρὸς πολλὰ ζημιωθήσεται, ὁ δὲ ζέων τῷ πνεύματι περιποιεῖται ἑαυτὸ στέφανον. Θυρωρὸς πιστός, μετὰ Θεὸν φύλαξ ψυχῶν καὶ δὲ ἄπιστος καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν προσθήσει. Ὁ γὰρ τοὺς ἔμπαθεσει λάθρα ἀνοίγων, ἄπιστός ἐστι, διὸ καὶ σὺν ἐκείνους καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν προσθήσει εἷς ἀπώλειαν. Σχολιάζοντι Μοναχῶ οὐκ ἀρέσει πιστὸς θυρωρός. "Ο διώκων τὸ δίκαιον οὐ σκανδαλίσει τὸν πλησίον. 'Ἀδελφέ, ἐὰν προχειριστῆς μεσάζειν τί ἤγουν ἐν τῷ μέσῳ διακονεῖν, ἢ ἀμέλεια τῆς σεαυτοῦ σωτηρίας, προφασιζόμενος προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, ὅτι καὶ ὁ Ἰωσὴφ ἐμέσαζε πράγματος ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ οὐ μόνον μιᾶς οἰκίας ἀνεδέξατο φροντίδα, ἀλλὰ καὶ πάσης γῆς Αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἐξέκλινεν ἐξ ὁδοῦ ἀληθείας καὶ ὁ Κύριος ἐδόξασεν αὐτόν.

Ερμηνεία

ΜΟΝΑΧΕ, έβγήκες από το κελλί σου δι' υπηρεσίαν; Να φρουρής άγρυπνα τας αισθήσεις σου, μη τυχόν μεταφέρης, δι' αυτών, εις την ψυχήν σου πολέμους και ταραχήν εις τους λογισμούς σου. Ο φρόνιμος Μοναχός, όταν αποστέλλεται εις υπηρεσίαν, θα διαθέση την ψυχήν του διά την τήρησιν της ειρήνης, δηλαδή, όταν

επιστρέψη δεν θα μεταφέρη λόγους που προξενούν ταραχάς, ενώ ο απερίσκεπτος και αμόρφωτος παρασκευάζει πειρασμούς.

2. Ο σοφός θυρωρός γνωρίζει να απαντά εις τον πτωχόν και εις τον ολιγόψυχον με καλωσύνην, ενώ ο απερίσκεπτος θα είναι πάντοτε και άσοφος και υπερήφανος. Ναι, αδελφέ, ίσως τίποτε να μη έχωμεν να δώσωμεν· ας προσφέρωμεν όμως ένα καλόν λόγον, σκεπτόμενοι μήπως πέσωμεν και ημείς εις τα ίδια. «Εις όλας σου τα έργα - λέγει– να ενθυμήσαι τα τελευταία σου, και τότε δεν θα αμαρτήσης ποτέ» (Σειράχ ζ', 36).

3. Ο οκνηρός θυρωρός θα ζημιωθή πάρα πολύ, ενώ ο δραστήριος και εργατικός προετοιμάζει διά τον εαυτόν του στέφανον. Ο πιστός θυρωρός είναι, μετά τον Θεόν, φύλαξ ψυχών, ενώ ο άπιστος και την ψυχήν του θα χάση. Διότι εκείνος, που ανοίγει κρυφά την θύραν εις τους εμπαθείς, είναι άπιστος, δι' αυτό και θα χάση την ψυχήν του μαζί με αυτούς. Εις τον Μοναχόν, που δεν βαδίζει τον ορθόν δρόμον, δεν αρέσει ο πιστός θυρωρός. Εκείνος, που επιδιώκει την δικαιοσύνην, δεν θα σκανδαλίση τον πλησίον.

Αδελφέ εάν ορισθής, μαζί με άλλον, εις κοινήν υπηρεσίαν, να μη αδιαφορής διά την σωτηρίαν σου, προφασιζόμενος προφάσεις εν αμαρτίας (Ψαλμ. ρμ', 4), δια να δικαιολογηθής. Διότι και ο Ιωσήφ υπηρέτει εις την Αίγυπτον και όχι μονάχα την φροντίδα μιάς οικίας ανέλαβεν, αλλά και ολοκλήρου της Αιγύπτου και όμως δεν εξέφυγεν από τον αληθινόν δρόμον και ο Κύριος τον έδόξασεν.

Δ'. Του Αββά Ισαάκ

ΤΟ ΟΡΝΕΟΝ ἐκπετασθεν ἐκ τῆς καλιᾶς αὐτοῦ διὰ τὴν χρείαν τῆς τροφῆς, πάλιν πρὸς αὐτὴν ἀεὶ ἐκ παντὸς τόπου τρέχει τοῦ ποιῆσαι ἐν αὐτῇ τέκνα. Οὕτω καὶ ὁ Μοναχός, κὰν πότε ἐκ τοῦ σκηνώματος αὐτοῦ ἐξέλθη δὶ' ἀνάγκην τινὰ κατεπείγουσαν, ὀφείλει πρὸς τὴν ἐπάνοδον ἀεὶ τὸν σκοπὸν ἔχεις καὶ ταχύνειν ὡς δυνατόν του ὑποστρέψαι εἰς τὸ ἑαυτοῦ σκήνωμα, ἐν ᾧ διὰ τῆς ἑαυτοῦ σπουδῆς καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ νάριτος ὁ καρπὸς τῆς ζωῆς γεννᾶται αὐτό.

Ερμηνεία

ΤΟ ΠΤΗΝΟΝ αφού πετάξη από την φωλεάν του, διά την ανάγκην της τροφής, επανέρχεται και πάλιν πάντοτε προς αυτήν, διά να γεννήση εις αυτήν τους νεοσσούς

του. Έτσι και ο Μοναχός και εάν χρειασθή κάποτε, διά κάποιαν απαραίτητον ανάγκην, να εξέλθη από το κελλί του, οφείλει πάντοτε να σκέπτεται την επιστροφήν του και να κάνη όσον ημπορεί γρήγορα, διά να επιστρέψη εις το κελλί αυτό, εις το οποίον με την προσπάθειάν του και την χάριν του Θεού γεννάται ο καρπός της αιωνίου ζωής.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Θ'
(Πότε πρέπει να προτιμάται η υπηρεσία από την προσευχήν)

Πότε καὶ παρὰ τισιν ἡ διακονία προτιμητέα της προσευχῆς.

Πότε και από ποίους πρέπει να προτιμάται η υπηρεσία από την προσευχήν.

Α'. Του Αββά Μάρκου

Ο ΚΥΡΙΟΣ ἡμῶν, εἰδῶς ὅτι πάντα διὰ προσευχῆς ὠχύρωται, φησί: «μὴ μεριμνήσητε τί φάγητε ἢ τί πίητε ἢ τί ἐνδύσησθε, ἀλλὰ ζητεῖτε πρώτον τὴν βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμίν». Τάχα δὲ καὶ εἰς μείζονα πίστιν διὰ τούτων ἡμᾶς προσκαλεῖται ὁ Κύριος τὶς γὰρ τὴν ὑπὲρ τῶν προσκαίρως μέριμναν ἀποβαλῶν καὶ ἀνενδεὴς γενόμενος, μὴ πιστεύση λοιπὸν αὐτὸ καὶ περὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν; δ καὶ φανεροποιῶν ἔλεγεν «ὁ ἕνα μικρὸ πιστὸς καὶ ἕνα μεγάλω πιστὸς ἐστιν». Ὅμως καὶ ἐν τούτῳ ἡμᾶς ἔφιλανθρωπευσατο εἴδως γὰρ ἀπαραίτητος οὖσαν τὴν ἐφήμερόν της σαρκὸς ἐπιμέλειαν, οὐ περιέκοψε τὴν καθημερινῆς φροντίδα, ἀλλὰ παραχωρήσας ἡμὶν τὴν σήμερον, περὶ τῆς αὔριον μὴ μεριμνᾶν παρακελεύεται πάνυ θεοπρεπῶς. Καὶ γὰρ οὐκ ἔστι δυνατὸν σάρκα φοροῦντας καὶ ἀνθρώπους τυγχάνοντας τὰ τῆς σωματικῆς χρείας καθόλου παραλογίσασθαι.

Συσταλώναι μὲν γὰρ πολλὰ εἰς ὀλίγα διὰ προσευχῆς καὶ ἐγκρατείας ἐνδέχεται, παντελῶς δὲ παροραθῆναι ἀδύνατον. Διὸ πὲρ ὁ βουλόμενος εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ καταντῆσαι, κατὰ τὴν γραφήν, οὐκ ὀφείλει προκρίνειν τῆς προσευχῆς πάσας τὰς διακονίας ἢ ἐκτὸς ἀνάγκης ταύτας ἐπισπάσθαι ὡς ἔτυχεν. Ἀπαντώσας δὲ κατὰ τινὰ ἀνάγκης καὶ οἰκονομίας Θεοῦ μὴ παρωθεῖς καὶ ἀποβάλλειν, προφάσει προσευχῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν διαφορὰν ἐπιγινώσκειν καὶ τὴ οἰκονομία τοῦ Θεοῦ δουλεύειν ἀδογματίστως. "Ο γὰρ μὴ οὕτω φρονῶν, οὔτε κατὰ τὴν Γραφῆς ἐντολῆς ἐντολῆς διαφορωτέραν καὶ περιεκτικὴν εἶναι πιστεύει, οὔτε κατὰ τὸν Προφήτην πρὸς πάσας τὰς ἐντολᾶς κατορθούσθαι οἰκονομικῶς, ἀπαντώσας βούλεται.

Τὰς μὲν οὖν ἀναγκαίας διακονίας καὶ οἰκονομικῶς ἀπαντώσας ἀπαραιτήτως χρὴ δέχεσθαι, τὰς δὲ ἄκαιρους ἀσχολίας παραιτείσθαι, προτιμώντας τὴν προσευχήν,

μάλιστα τὰς εἰς πολυτέλειας καὶ πλεονεξίαν χρημάτων ἡμᾶς κατασπώσας. Ὅσον γὰρ ἂν τὶς ἐν Κυρίῳ συστείλη ταύτας καὶ τὰς περὶ τὰς ὕλας αὐτῶν περικόψῃ, τοσούτον καὶ τὴν ἔννοιαν ἀπὸ ρεμβασμῶν συστέλλει. Καὶ ὅσον ἂν συστείλη τὴν ἔννοιαν, τοσούτον τὴ καθαρὰ προσευχὴ δίδωσι τόπον καὶ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐπιδείκνυσιν. Εἰ δὲ τὶς δὶ' ὀλιγοπιστίαν ἢ δὶ' ἑτέραν τινὰ ἀσθένειαν τοῦτο ποιεῖν οὐ δύναται, κὰν τὴν ἀλήθειαν ἐπιγινωσκέτω καὶ κατὰ δύναμιν ἐπεκτεινέσθω, τὴν ἑαυτοῦ νηπιότητα αἰτιώμενος. Κρεῖσσον γὰρ ἐλλείψεως δοῦναι λόγον, καὶ μὴ πλάνης καὶ οἰήσεως.

Πλὴν ἐπὶ πάσι τοῖς εἰρημένοις, πολλῆς ἡμὶν παρὰ Θεοῦ διακρίσεως δεῖ, τοῦ γνώναι πότε καὶ ποίαν ἀσχολίαν προκρίνειν τῆς προσευχῆς ὀφείλομεν, ἐπειδὴ ἕκαστος πρὸς τὴν ἠγαπημένην αὐτῶ χρείαν ἀσχολούμενος, ὀφειλόμενην διακονίαν ἐκτελεῖν δοκεῖ, ἀγνοῶν ὅτι πρὸς εὐαρέστησιν Θεοῦ μᾶλλον ἢ ἑαυτοῦ τὰ πράγματα κρίνειν ὀφείλει. Τὸ δὲ ἔτι τούτου δυσδιάκριτον, ὅτι καὶ αὐταὶ αἳ ἀναγκαίαι ἐντολαὶ οὐ πάντοτε, οὐδὲ αἳ αὗται, ἀλλ' ἑτέρα τῆς ἑτέρας ἐν ἰδίῳ καιρῶ προτιμάσθαι ὀφείλει, ἐπειδὴ οὗ πᾶσα μὲν διακονία πάντοτε ἀλλ' ἐν ἰδίῳ καιρῶ ἐπιτελεῖται, τῆς δὲ προσευχῆς ἀδιάλειπτος ἡ λειτουργία γενομοθέτηται. Τούτου χάριν τῶν ἐκτὸς ἀνάγκης ἀσχολιῶν προκρίνειν αὐτὴν ὀφείλομεν.

Ταύτην τὴν διαφορᾶς πάντες οἱ Ἀπόστολοι διδάσκοντες, τὸ πλῆθος περισπᾶν αὐτοὺς εἰς διακονίαν βουλόμενον ἔλεγον «οὐκ ἀρεστόν ἐστι, καταλείψαντας ἡμᾶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διακονεῖν τραπέζαις ἐπισκέψασθε οὖν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἄνδρας μαρτυρουμένους ἑπτά, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης, ἡμεῖς δὲ τὴ διακονία τοῦ λόγου καὶ τὴ προσευχὴ προσκαρτερήσομεν καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντός του πλήθους». Τί δὲ διὰ τούτων μανθάνομεν; "Ὅτι τοῖς μηδέπω τὴ προσευχὴ δυναμένους προσκαρτερεῖν καλόν το ἐγκείσθαι τὴ διακονία, ἵνα μὴ τῶν ἀμφοτέρων ἐκπέσωμεν τοῖς δὲ δυναμένοις κρεῖσσον το μὴ ἀμελεῖν τοῦ βελτίογος.

Ερμηνεία

Ο ΚΥΡΙΟΣ μας, επειδή γνωρίζει, ότι όλα στερεώνονται με την προσευχήν, λέγει: «να μη σας καταλάβη ή ανήσυχος μέριμνα τι θα φάγετε, ή τι θα πίητε, ή τί θα ενδυθήτε άλλα πρώτα να ζητείτε την Βασιλείαν του Θεού και όλα αυτά θα προστεθούν εις σάς» (Ματθ. στ', 30-33). Ασφαλώς με αυτά τα λόγια μας καλεί ο Κύριος εις μεγαλυτέραν πίστιν. Διότι ποίος, αφού κατορθώση να αποβάλη την ανήσυχον μέριμναν διά τα πρόσκαιρα και ελευθερωθή από κάθε ανάγκην, δεν θα δώση πλέον ολόκληρον την πίστιν του εις Αυτόν και διά τα αιώνια αγαθά; Αυτήν την αλήθειαν επεξηγών έλεγεν «εκείνος, που θα δείξη πίστιν εις τα μικρά ζητήματα, θα δείξη και εις τα μεγάλα». Όμως ο Κύριος και εις αυτό έδειξε την φιλανθρωπίαν Του επειδή γνωρίζει, δηλαδή,

ότι είναι απαραίτητος η καθημερινή φροντίδα διά την σάρκα, δεν την απαγόρευσε, αλλά μάς υπέδειξε να ασχολούμεθα μόνον με την σημερινήν ημέραν, ενώ μάς παραγγέλλει να μη φροντίζωμεν διά την αυριανήν, όπως αρμόζει εις φιλόθεον ψυχήν. Διότι δεν είναι δυνατόν, εφ' όσον είμεθα άνθρωποι και φορούμεν σάρκα, να παραβλέψωμεν τελείως τάς σωματικάς μας ανάγκας.

Το να περιορίσωμεν τα πολλά εις τα απολύτως αναγκαία, με προσευχήν και εγκράτειαν, είναι δυνατόν: το να τα παραβλέψωμεν όμως τελείως είναι αδύνατον. Δι' αυτό ακριβώς εκείνος που επιθυμεί να φθάση εις το μέτρον της πνευματικής ηλικίας του πληρώματος του Χριστού και να γίνη τέλειος άνδρας (Έφεσ. δ', 13), σύμφωνα με την Αγία Γραφήν, δεν πρέπει να προτιμά τας διαφόρους υπηρεσίας από την προσευχήν, αλλά ούτε και χωρίς ανάγκην να αναλαμβάνη αυτάς. Οταν όμως, κατ' ανάγκην και κατ' οίκονομίαν Θεού μάς παρουσιάζονται, να μη τας απομακρύνωμεν και τας απορρίπτωμεν, με την πρόφασιν τάχα της προσευχής αλλά και την διαφορών μεταξύ προσευχής και υπηρεσίας, που παρουσιάζεται κατά την δεδομένην στιγμήν, να διακρίνωμεν καλά, και την οικονομίαν του Θεού να υπηρετώμεν απροφασίστως. Διότι εκείνος, που δεν παραδέχεται έτσι, ούτε συμφωνεί με την Αγίαν Γραφήν, ότι η μία εντολή είναι μεν διαφορετική από την άλλην, αλλά όλαι αλληλοπεριέχονται, αυτός ούτε και θέλει, σύμφωνα με τον Προφήτην, να συμμορφώνεται προς όλας τας εντολάς, όταν τας συναντά κατ' οίκονομίαν Θεού (Ψαλμ. ριη', 128).

Τας απαραιτητους λοιπόν υπηρεσίας, που μας επιβάλλονται κατ' οικονομίαν Θεού, πρέπει οπωσδήποτε να τας δεχώμεθα να αφίνωμεν όμως τας ασκόπους απασχολήσεις, δια να προτιμώμεν την προσευχήν, όταν μάλιστα μας παρασύρουν εις την πολυτέλειας και εις την πλεονεξίαν χρημάτων. Διότι όσον περισσότερον ήμπορέση κανείς να περιορίση, με την δύναμιν του Κυρίου, αυτάς τας απασχολήσεις και περικόψη το υλικόν που τας τροφοδοτεί, τόσον και περισσότερον συμμαζεύει τον νούν του από ανησύχους περιπλανήσεις. Και όσον περισσότερον συμμαζεύει τον νούν του, τόσον και περισσότερον τόπον παραχωρεί εις την καθαραν προσευχήν και φανερώνει την πίστιν του εις τον Χριστόν. Αν δε κανείς από ολιγοπιστίαν ή από κάποιαν ασθένειαν δεν ημπορεί να το κάνη αυτό, τουλάχιστον ας γνωρίση καλά την αλήθειας και ας προσπαθή όσον ημπορεί, μεμφόμενος τον εαυτόν του δια την αδυναμίαν αυτήν και την νηπιακής κατάστασιν εις την οποίαν ακόμη ευρίσκεται. Διότι είναι πολύ προτιμότερον να δώσωμεν λόγον εις τον Θεόν διά παραλείψεις, παρά διά πλάνην και υπερηφάνειαν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Θ΄ (Πότε πρέπει να προτιμάται η υπηρεσία από την προσευχήν)

Πέραν από αυτά που είπομεν, μας χρειάζεται να έχωμεν από τον Θεόν πολλήν διάκρισιν, διά να γνωρίζωμεν πότε και ποίαν υπηρεσίας οφείλομεν να προτιμήσωμεν από την προσευχήν. Και τούτο διότι ο καθένας από ημάς απασχολούμενος με ό,τι τον ευχαριστεί, νομίζει ότι εκτελεί υποχρεωτικής υπηρεσίας, χωρίς να γνωρίζω ότι διά να ευχαριστήση κανείς τον Θεόν, οφείλει να κρίνη εαν αρέσουν τα πράγματα εις τον Θεόν και όχι εις τον εαυτόν του. Εκείνο όμως που είναι πολύ περισσότερον δύσκολον να διακρίνωμεν είναι το εξής: ότι και αυται ακόμη αι υποχρεωτικαί εντολαι δεν επιβάλλονται πάντοτε κατά τον ίδιον τρόπον αλλά, κατά τας περιστάσεις, οφείλομεν να προτιμώμεν πότε την μίαν και πότε την άλλην, επειδή αι διάφοροι υπηρεσίαι δεν εκτελούνται συνεχώς, αλλ' εις καθωρισμένην στιγμήν, ενώ, απ’ εναντίας, η προσευχή έχει νομοθετηθή να είναι πνευματική λειτουργία χωρίς καμμίαν διακοπήν (Α' Θεσ. ε', 17). Δι' αυτό ακριβώς πρέπει να προτιμώμεν την προσευχήν από τας απασχολήσεις που δεν είναι αναγκαίαι.

Αυτήν ακριβώς την διαφοράν μεταξύ της απολύτως υποχρεωτικής λειτουργίας της προσευχής και των διαφόρων άλλων απασχολήσεων εδίδασκον και οι Απόστολοι όταν δε το πλήθος των χριστιανών εις τα Ιεροσόλυμα ήθελε να τους απασχολήση εις την υπηρεσίαν των κοινών συσσιτίων είπαν. «Δεν είναι αρεστόν εις τον Θεόν έλεγον να αφήσωμεν ημείς τον λόγον του Θεού και να υπηρετώμεν εις τα συσσίτια: εκλέξατε λοιπόν μεταξύ σας επτά άνδρας, οι οποίοι να έχουν καλήν μαρτυρίαν, δια να τους εγκαταστήσωμεν εις την υπηρεσίαν αυτήν, ημείς δε να αφοσιωθώμεν εις το κήρυγμα και την προσευχήν. Και ήρεσεν ο λόγος αυτός εις ολόκληρον το πλήθος» (Πράξ. στ΄, 2-4). Τί διδασκόμεθα, λοιπόν, από αυτά; Οτι δι' εκείνους που δεν ήμπορούν να αφοσιωθούν εξ ολοκλήρου εις την προσευχήν, είναι καλόν να εκτελούν, με επιμέλειαν, την υπηρεσίας που τους ανατίθεται, διά νά μή εκπέσουν και από τα δύο: δι' εκείνους όμως που ήμπορούν, είναι προτιμότερον να μη παραμελούν το καλύτερον.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ι'
(Να είμαστε πρόθυμοι στην αγρυπνία και την προσευχή)

Ὅτι δεῖ σπουδαίως εἰς τὴν προσευχὴν διανίστασθαι καὶ ὑπομονητικῶς προσεδρεύειν αὐτή, πόθεν τὲ καὶ διὰ τί αἱ κατὰ τὰς τεταγμένας ὥρας προσευχαι ἀρχῆθεν ἐτάχθησαν, καὶ ὅτι οὐ δεῖ τούτων καταμελεῖν.

Πρέπει με προθυμίαν να εγειρώμεθα την νύκτα εις την προσευχήν και με υπομονήν να την παρακολουθώμεν. Από πού και διά ποίαν αιτίαν καθωρίσθησαν, από την αρχήν, να γίνωνται αι προσευχαι εις ώρισμένας ώρας και ότι δεν πρέπει να τας παραμελώμεν.

Α'. Γρηγορίου του Διαλόγου

ΕΝ ΤΙΝΙ τῶν Μοναστηρίων, ὧν καὶ τοῦ Θεοῦ θεράπων Βενέδικτος συνεστήσατο, ἦν τὶς Μοναχὸς ὑπὸ ῥαθυμίας ὄχλουμενος, ὃς ἐν τῷ τῆς προσευχῆς καιρῶ στηναι σὺν τοῖς ἀδελφοὺς οὐκ ἐκαρτέρει, ἀλλ' ἠνίκαι πάντες οἱ ἀδελφοὶ εἰς γονυκλισίαν ἑαυτοὺς ἐνώπιόν του Θεοῦ ἐστρώννυον, ἐκεῖνος ἐξήρχετο ἔξω καὶ τὴ ἀργολογία καὶ ῥαθυμία ἑαυτὸν ἐξεδίδου. Ὁ δὲ τούτου· Ἀββᾶς, πολλάκις αὐτὸν νουθετήσας καὶ μηδὲν ἀνύσας, πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον ἀπήγαγεν αὐτὸν καὶ τὸ πάθος αὐτοῦ ἀνήγγειλεν. "Ο δὲ "Ὅσιος Πατὴρ σεμνῶς τὲ καὶ πρεπόντως διήλεγξε τὴν ῥαθυμίας αὐτοῦ, καὶ τὴ νουθεσία στηρίξας ἀπέστειλεν. Ὑποστρέψας οὖν, μόλις ἓν τὴ τοῦ Ἁγίου νουθεσία δύο ἡμέρας διέμεινε, τὴ δὲ τρίτη εἰς τὸ διαβολικὸν ὑποστρέψας ἔθος πάλιν ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς πλάζεσθαι ἤρξατο. "Ο δὲ τούτου 'Ἀββᾶς, ἰδὼν αὐτὸν αὖθις νικηθέντα ὑπὸ τοῦ τῆς ἀκηδίας δαίμονος, πάλιν πρὸς τὸν Ἅγιον παρεγένετο καὶ τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸς διηγήσατο, πρὸς ὃν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ἀπεκρίθη ἐγὼ ἐλθῶν, δὶ' ἑαυτοῦ διορθοῦμαι αὐτόν.

Ἐλθῶν οὖν ἓν τὴ μονὴ καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἱστάμενος, ἠνίκα ἐπληρώθη καὶ τῆς ψαλμῳδίας ὕμνος καὶ ἑαυτοὺς οἱ ἀδελφοὶ εἰς προσευχὴν δεδώκασι γόνυ κλίναντες, εἶδεν ὁ Ἅγιος καὶ ἰδοὺ νεανίσκος τὶς Αἰθίοψ τῷ εἴδει, κρατήσας τὸ πτερύγιον τοῦ ἱματίου τοῦ ἀδελφοῦ ἐκείνου τοῦ ἐν τῇ προσευχῇ καρτερῆσαι μὴ δυναμένου, εἶλκεν ἔξω της Ἐκκλησίας. Πληρωθείσης οὖν τῆς εὐχῆς, ὅ του Θεοῦ

ἄνθρωπος ἐξελθῶν ἐκ τοῦ εὐκτηρίου καὶ εὗρων ἔξω ἐστώτα τὸν Μοναχόν, τοῦτον διὰ τὴν τύφλωσιν τῆς καρδίας αὐτοῦ τὴ ράβδω ἔτυψε, καὶ ἀπὸ ἐκείνης τῆς ὥρας ἠλευθερώθη ὁ ἀδελφὸς ἐκ τῆς συνεχούσης αὐτὸν ῥαθυμίας, καὶ λοιτον σὺν τοὺς ἀδελφοὺς ἐν τῇ προσευχῇ πρόθυμος ἵστατο μέχρι συμπληρώσεως αὐτῆς, μηκέτι τοῦ δαίμονος ἐκείνω τῷ ἀδελφῷ προσεγγίσαι τολμήσαντος, ἀλλὰ παντελῶς ἀποστάντος αὐτοῦ.

Ερμηνεία

ΕΙΣ ΚΑΠΟΙΟ από τα Μοναστήρια που ίδρυσεν ο δούλος του θεού Βενέδικτος έζη ένας Μοναχός ράθυμος. Αυτός δεν είχε την υπομονην να παραμείνη, κατά την ώραν της προσευχής, μαζί με τους αδελφούς, αλλ' όταν όλοι οι αδελφοί έγονάτιζον ενώπιον του Θεού, εκείνος εξήρχετο από τον Ναόν και επεδίδετο εις την αργολογίας και αδιαφορίαν.

Αφού, λοιπόν, ο Γέροντάς του τον ένουθέτησεν επανειλημμένως, χωρίς αποτέλεσμα, τον οδήγησεν εις τον δούλον του Θεού Βενέδικτον και του εφανέρωσεν το πάθος του. Ο δε Οσιος Πατήρ, αφού ήλεγξεν ευγενικά και όπως έπρεπε την αδιαφορίας του και τον έστήριξε, με την νουδεσίαν του, τον έστειλεν οπίσω είς το Μοναστήρι. Οταν ο Μοναχός έγύρισεν εις το Μοναστήρι, επί δύο ημέρας ήκολούθησε τις συμβουλές του Αγίου: την τρίτην όμως ήμέραν επανέλαβε πάλιν την διαβολικήν συνήθειαν και ήρχισε, κατά την ώραν της προσευχής, να περιφέρεται ασκόπως. Ο Γέροντάς του μόλις είδεν ότι ένικήθη εκ νέου από το δαιμόνιον της αδιαφορίας, επεσκέφθη πάλιν τον Αγιον και του διηγήθη την κατάστασιν του αδελφού.

– Θα έλθω εγώ –του απήντησε τότε ο άνθρωπος του Θεού- και τα τον διορθώσω.

Ηλθε, λοιπόν, πράγματι εις το Μοναστήρι. Και καθώς έστεκε μαζί με τους αδελφούς εις την Εκκλησίαν, μόλις ετελείωσεν η ψαλμωδία και γονατιστοί αφοσιώθησαν οι αδελφοί εις την προσευχήν, είδεν ο Αγιος κάποιον νεαρόν, όμοιον με αράπην, να κρατη την άκραν του ράσου του αδελφού εκείνου, ο οποίος δεν ήμπορούσε να αφοσιωθή εις την προσευχήν και να τον σύρη έξω από την Εκκλησίαν. Οταν λοιπόν ετελείωσεν ή προσευχή, ο άνθρωπος του Θεού εξήλθεν από τον Ναόν και ευρήκε τον Μοναχών να στέκεται έξω τότε τον εκτύπησε με το ραβδί του διά την ψυχικήν του τύφλωσιν. Από εκείνην ακριβώς την ώραν απηλευθερώθη και αδελφός από την ραθυμίαν που τον είχε κυριεύσει και εις το εξής εστέκετο πρόθυμα, μαζί με τους αδελφούς, εις την προσευχήν μέχρις ότου τελειώση. Ούτε και ο δαίμων ετόλμησε πλέον να τον πλησιάση και απεμακρύνθη τελείως από αυτόν.

Β'. Εν τω βίο του Αγίου Ιωάννου του Ελεήμονος

Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ Ἰωάννης, τὸ ῥᾴθυμός των κατολιγορούντων ἐν ταῖς θείαις συνάξεσι βουλόμενος διορθώσασθαι, τοιοῦτον τί ἐπετήδευσε μνήμης ἄξιον. Ἐπει γὰρ ἔγνω πολλούς των ἀμελεστέρων μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων Εὐαγγελίων ἐξιόντας τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀργολογία συσχολάζοντας, ἐν μιᾷ των ἐπισήμων - μέρα τὴν θείαν ἱερουργίαν ἀφεῖς, ἐξεισε καὶ αὐτὸς τοῦ Ναοῦ καὶ σὺν τὸ ὄχλω παντι κάθηται. Πάντων οὖν δι' ἔκπληξεως τοῦτο ποιουμένων, ἐκεῖνος, οὐ χρή, ἔφη, θαυμάζειν" ὅπου γὰρ τὰ πρόβατα, ἐκεῖ δεῖ πάντως εἶναι καὶ τὸν ποιμένα, ἐπεῖ γὰρ δι' ὑμᾶς καὶ τὴν ὑμετέραν ὠφέλειαν εἰώθαμεν τὰς συνάξεις ἐπιτελεῖν" ὑμῶν δὲ ἔξω διατριβόντων ἀνόνητον ἡμὶν τὸν κόπον συμβαίνει γίνεσθαι. Πέπεικα οὖν ἐμαυτὸν ἔξιουσι τὲ ὑμὶν συνεξέρχεσθαι, καὶ αὖθις εἰσερχομένους συνεισιέναι. Τοῦτο πολλοὺς διώρθωσε καὶ τῆς μὴ καλῶς γινομένης ἀπήλλαξε συνηθείας.

Ερμηνεία

Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ Ιωάννης, επιθυμών να διορθώση την ραθυμίαν εκείνων που δεν είχαν υπομονήν να παραμείνουν εις τας ιεράς συνάξεις, εφήρμοσε το εξής αξιομνημόνευτον. Όταν αντελήφθη, ότι πολλοί από τους αμελεστέρους εξήρχοντο από τον Ναόν μετά την ανάγνωσιν των ιερών Ευαγγελίων και αργολογούσαν μεταξύ των, τότε και αυτός, εις μίαν επίσημον ήμέραν, αφίνει την Θείαν Λειτουργίαν, εξέρχεται από τον Ναόν, και κάθεται μαζί με όλον τον όχλον.

Επειδή όλοι παραξενεύτηκαν, εκείνος τους λέγει:

– Δεν πρέπει να απορήτε: διότι, εκεί που ευρίσκονται τα πρόβατα, εκεί οπωσδήποτε πρέπει να είναι και ο βοσκός, διότι διά σας και προς ώφέλειάν σας συνηθίζομεν να επιτελούμεν τας λειτουργικές συνάξεις. Οταν, λοιπόν, σείς παραμένετε έξω, τότε δεν έχει καμμίαν ωφέλειαν ο κόπος μας. Έπεισα, λοιπόν, τον εαυτόν μου, όταν σείς εξέρχεσθε από τον Ναόν, να εξέρχομαι και εγώ μαζί σας, και όταν, πάλιν, εισέρχεσθε, να εισέρχομαι και εγώ.

Αυτό διώρθωσε πολλούς και τους ήλευθέρωσεν από την κακήν συνήθειαν.

Γ'. Εν τω βίω του Οσίου Παχωμίου

ΠΟΤΕ ὁ Μέγας Παχώμιος διδάσκων τοὺς ὑπ' αὐτὸν Μοναχοὺς καὶ δεικνὺς τὴν μεγίστην ὠφέλειαν, μεταξύ των λόγων ὥσπερ ἔνθους γενόμενος ἔστη ἐφ' ὥραν ἱκανήν. Εἶτα λέγει τὸ οἰκονόμω τῆς μονῆς ἠρέμα ἀπελθῶν εἰς τὸ δὲ τὸ κελλίον, γνώθι τὶς ἔστιν καὶ ἐκεῖ καταφρονῶν τῆς ἰδίας ψυχῆς καὶ μάρτυς γεγοὺ τῆς βλάβης αὐτοῦ. Ἔστω γάρ, οὐ παρεγένετο τῶν τοῦ Θεοῦ λόγων ὑπακούσαι ἐνταύθα, ὅπως δυναμωθῆ κατὰ τοῦ θλίβοντος αὐτὸν εἰς τὸν κόσμον, τίνος ἕνεκεν οὐκ εὔχεται ἐκεῖ, ἀλλὰ καθεύδει; Οὐκ οἶδα εἰ οὗτος γένηται Μοναχός. Καὶ οὗτος μετ' ὀλίγον, χωρισθεῖς τῶν Μοναχῶν ἀνέλυσεν εἰς τὸν κόσμον, μὴ δυνηθεῖς ὑπενεγκεῖν τὸν ἔλαφροτατόν του Κυρίου ζυγόν.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ ο Μέγας Παχώμιος διδάσκων τους Μοναχούς του και υποδεικνύων την μεγάλην ωφέλειαν που προέρχεται από την διδασκαλίαν, κατά την ώραν εκείνην εφάνη ως να εγένετο εν πνευματική εκστάσει, δι' αυτό και επ’ αρκετήν ώραν έσταμάτησε την ομιλίαν. Κατόπιν λέγει αμέσως εις τον οικονόμος του Μοναστηρίου ήρεμα:

– Πήγαινε εις το τάδε κελλίον και κοίταξε ποίος είναι εκεί, ο οποίος καταφρονεί την σωτηρίαν της ψυχής του και πρόσεξε να γίνης μάρτυρας της ζημίας που θα υποστη. Διότι έστω, δεν ήλθε εδώ, διά να ακούση τα λόγια του Θεού, και να πάρη δύναμιν εναντίον εκείνου, που τον θλίβει εις τον κόσμον διατί όμως δεν προσεύχεται μέσα εις το κελλί του, αλλά κοιμάται; Δεν πιστεύω αυτός να γίνη καλός Μοναχός.

Πράγματι, μετ' ολίγον καιρόν ο Μοναχός εκείνος έφυγεν από τους Μοναχούς και επέστρεψεν εις τον κόσμον, επειδή δεν ήμπόρεσε να υποφέρη τον ελαφρότατον ζυγόν του Κυρίου.

Δ'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΙΠΕ γέρων: ἐὰν ἐργάζῃ ἐργόχειρον ἐν τῷ κελλίῳ σου, καὶ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς εὐχῆς σου, μὴ εἴπῃς πληρώσω τὰ μικρὰ θαλλία μου καὶ τὸ μικρὸν μαλάκιον καὶ εἶθ' οὕτως ἐγείρομαι. Ἀλλὰ ἀνάστα ἑκάστη ὥρα καὶ ἀπόδος τὸ χρέος τῷ Θεῷ, ἐπει κατὰ μικρὸν συνηθίζεις ἀμελεῖν τῆς εὐχῆς καὶ τῆς λειτουργίας σου, καὶ γίνεται ἔρημος ἡ ψυχή σου ἑκάστου ἔργου, καὶ σωματικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἀπὸ πρωὶ γὰρ φαίγεται ἡ προθυμία σου.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ι΄ (Να είμαστε πρόθυμοι στην αγρυπνία και την προσευχή)

2. "Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου, ὅτι πορευόμενος πότε εἰς τὴν Ἐκχλησίαν ἐπιτελέσαι σύναξιν, δρᾷ ἔξωθεν κελλίου ἑνός των ἀδελφῶν πλῆθος δαιμόνων, τινῶν μὲν μετασχηματισθέντων εἰς γυναίκας ἀπρεπῆ λαλούσας, τινῶν δὲ εἰς νεανίσκους δυσφημα καὶ αὐτοὺς λαλοῦντας, ἄλλων δὲ ὀρχουμένων, ἑτέρων δὲ εἰς διάφορα σχήματα βαλλομένων. Ὁ οὖν γέρων, διορατικὸς ὤν, ἔγνω τὴν αἰτίαν καὶ στενάξας εἶπεν ἐν ἑαυτῷ πάντως ὁ ἀδελφὸς ἐν ἀμελείᾳ διάγει καὶ διὰ τοῦτο τὰ πονηρὰ πνεύματα οὕτω κυκλούσι τὸ κελλίον αὐτοῦ. Μετὰ δὲ τὸ πληρώσαι τὴν σύναξιν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ κελλίον τοῦ ἀδελφοῦ καὶ λέγει αὐτῷ θλίβομαι, ἀδελφέ, πίστιν δὲ ἔχω εἴς σέ, ὅτι ἐὰν εὔξῃ ὑπὲρ ἐμοῦ, πάντως κουφίζει μὲ ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς θλίψεως. Ὁ δὲ μετασήσας τὸ γέροντα λέγει: Πάτερ, οὐκ εἰμὶ ἄξιος εὔξασθαι ὑπέρ σου. "Ο δὲ γέρων ἐπέΣεγε παρακαλῶν τὸν ἀδελφὸν καὶ λέγων· οὐκ ἀπέρχομαι εἰ μὴ δῶς μοὶ λόγον μίαν εὐχὴν ποιεῖν ὑπὲρ ἐμοῦ καθ' ἑκάστην νύχτα. Ὑπήκουσεν. οὖν ὁ ἀδελφὸς τὴ προστάξει τοῦ γέροντος τοῦτο δὲ ἐποίησεν ὁ γέρων, θέλων ἀφορμὴν παρασχεῖν αὐτῷ τοῦ προσεύχεσθαι ἐν ταῖς νυξίν.

Ἀναστᾶς οὖν ὁ ἀδελφὸς ἐν τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐποίησεν εὐχὴν ὑπὲρ τοῦ γέροντος εἰτα, κατανυγεῖς, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ ἀθλία ψυχή, ὑπὲρ τοῦ τοιούτου γέροντος προσηύξω καὶ ὑπὲρ ἑαυτῆς οὐ προσεύχει; Ἐποίησεν οὖν καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μίαν εὐχὴν ἐκτενῆ. Εἶτα οὕτω ποιούντος αὐτοῦ καθ' ἑκάστην νύκτα καὶ τὰς δύο ἐπιτελούντης εὐχᾶς, τὴ ἕξης Κυριακὴ πάλιν ὁ γέρων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἄπιων εἶδε τοὺς δαίμονας ἔξω μὲν ἱσταμένους τοῦ κελλίου τοῦ ἀδελφοῦ ὡς καὶ πρότερον, στυγνοὺς δὲ πάνυ καὶ κατηφεῖς. Καὶ ἔγνω ὅτι διὰ τὸ εὔχεσθαι τὸν ἀδελφὸν ἔστυχνασαν οἱ δαίμονες καὶ περιχαρὴς γενόμενος, εἰσῆλθε πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ· ποίησον ἀγάπης καὶ προσθες ὑπὲρ ἐμοῦ ἄλλην μίαν εὐχήν. Ὁ δὲ ὑπήκουσε καὶ ποιήσας τὰς δύο εὐχᾶς ὑπὲρ τοῦ γέροντος, πάλιν κατανυγεῖς, εἶπε πρὸς ἑαυτόν· ὦ ταλαίπωρε ψυχή, προσθες καὶ ὑπὲρ σεαυτης ἄλλην μίαν εὐχήν.

Οὕτως οὖν διάγοντος αὐτοῦ κακείνην τὴν ἑβδομάδα καὶ ποιούντος κατὰ νύκτα τὰς τέσσαρας εὐχᾶς, ἐν τῇ Κυριακῇ, πάλιν ἐρχόμενος ὁ γέρων, εἶδε τοὺς δαίμονας ἐπὶ πλεῖον στυγνάσαντας καὶ παντελῶς σιωπώντας καὶ εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, ἐν τῷ ὑποστρέφειν εἰσῆλθε πάλιν πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ παρεκάλεσε προσθῆναι ἔτι καὶ ἑτέραν ὑπὲρ αὐτοῦ. Τοῦ δὲ καταδεξαμένου καὶ ταύτης καὶ προσθέντος καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἄλλην μίαν, καὶ καθ' ἑκάστην νύκτα ἓξ ποιούντος εὐχᾶς, ὡς διήρχετο πάλιν καὶ γέρων κατὰ τὴν Κυριακήν, εἶδε τοὺς δαίμονας μήκοθεν ἑστώτας τοῦ κελλίου αὐτοῦ, οἱ καὶ ὡς εἶδον αὐτὸν εἰσιόντα πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὕβρισαν αὐτόν, χαλεπαίνοντες ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τοῦ ἀδελφοῦ. Ὁ δὲ γέρων, δοξάσας τὸν Θεόν, εἰσῆλθε πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ παρήνεσεν αὐτὸν μὴ ἀμελεῖν, ἀλλὰ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι καὶ οὕτω σπουδαίως περὶ τὰς εὐχᾶς γενομένου τοῦ ἀδελφοῦ, χάριτι Θεοῦ ἀπ' αὐτοῦ οἱ δαίμονες τελείως ἀνεχώρησαν.

Ερμηνεία

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ι΄ (Να είμαστε πρόθυμοι στην αγρυπνία και την προσευχή)

ΕΝΑΣ Γέρων είπεν:

- Αν εργάζεσαι εις το κελλί σου και έλθη η ώρα της προσευχής σου, μή είπης, ας τελειώσω τα ολίγα φοινικοβλάσταρά μου ή το μικρόν ζεμπίλι μου και κατόπιν σηκώνομαι. 'Αλλά να σηκώνεσαι εις κάθε ώραν και να εξοφλής το χρέος σου εις τον Θεόν, επειδή διαφορετικά θα συνηθίσης σιγά - σιγά να παραμελής την προσευχήν σου και την λειτουργίας σου και θα ερημώση η ψυχή σου από κάθε έργον και σωματικών και πνευματικόν. Διότι από την πρωϊνήν προσευχήν θα φανή ή προθυμία σου.

2. Διά τον Αββάν Μακάριον διηγούντο το εξής περιστατικόν: Κάποτε καθώς επήγαινεν εις την Εκκλησίαν, διά την ακολουθίαν, έξω από το κελλί ενός αδελφού, βλέπει πλήθος από δαίμονας απ' αυτούς άλλοι είχαν μετασχηματισθή εις γυναίκας αι οποίαι ελάλουν απρεπείς λόγους, άλλοι σε νέους, οι οποίοι και αυτοι έλεγαν άσχημα λόγια, ενώ άλλοι έχόρευαν και άλλοι παρουσιάζοντο υπό διάφορα σχήματα. Ο Γέρων, έπειδή ήτο διορατικός, αντελήφθη την αιτίαν του δαιμονικού εκείνου φαινομένου. Και αφού ανεστέναξεν, έμονολόγησεν αυτός ο αδελφός περνα οπωσδήποτε την ζωήν του με αμέλειαν και δι' αυτό τα πονηρά πνεύματα έχουν κυκλώσει το κελλί του.

Αφού ετελείωσεν η ακολουθία, εισήλθεν εις το κελλίον του αδελφού εκείνου και του λέγει:

- Αδελφέ, πιέζομαι από θλίψεις πιστεύω όμως ότι αν συ προσευχηθής δι' εμέ, θα με ανακουφίση οπωσδήποτε ο Θεός από την θλίψιν μου.

Εκείνος, αφού έβαλε μετάνοιαν εις τον Γέροντα, του απαντά:

- Πάτερ, δεν είμαι άξιος να προσευχηθώ διά σε.

Ο Γέροντας όμως επέμενε, και παρεκάλει τον αδελφόν.

– Δεν φεύγω - του έλεγε- αν δεν μου δώσης τον λόγον σου, ότι κάθε νύκτα θα κάνης, έστω και μίαν προσευχήν δι' εμέ. .

Κατόπιν αυτού ο αδελφός υπήκουσεν εις την προσταγήν τού Γέροντος. Αυτό δε το έκαμεν ο Γέρων Μακάριος, διότι ήθελε να του δώση αφορμήν να προσεύχεται κατά της νύκτας.

Αφού, λοιπόν, εξύπνησε την άλλην νύκτα ο αδελφός, έκαμε προσευχήν διά τον Γέροντα. Εν τω μεταξύ εδοκίμασεν εσωτερικών συντριβήν και είπεν εις τον εαυτόν του

αθλία ψυχή μου, έκαμες προσευχήν δι' ένα τοιούτον Γέροντα και δεν προσεύχεσαι δια τον εαυτόν σου; Έκαμε λοιπόν και δια τον εαυτόν του προσευχήν, η οποία εκράτησεν αρκετήν ώραν. Μετά από αυτά ο μοναχός έκανε κάθε νύκτα δύο προσευχάς.

Την επομένην Κυριακής, καθώς μετέβαινεν ο Γέρων πάλιν εις την Εκκλησίαν, είδε τους δαίμονας να στέκουν έξω από το κελλί του αδελφού, όπως και πρίν. Τώρα όμως εφαίνοντο πολύ λυπημένοι και κατσουφιασμένοι. Έκατάλαβεν, ότι έκατσούφιασαν, επειδή προσηύχετο ο αδελφός. Γεμάτος τότε από χαράν, εισήλθεν εις το κελλί του αδελφού και του λέγει:

- Αδελφέ, κάμε αγάπης και κάνε άλλην μίαν προσευχήν δι' εμέ, κατά την νύκτα.

Ο αδελφός υπήκουσε. Και καθώς έκαμε τας δύο ευχάς διά τον Γέροντα, εδοκίμασε πάλιν εσωτερικών συντριβήν και είπε μόνος του και ταλαίπωρε ψυχή, πρόσθεσε και δια τον εαυτόν σου άλλην μίαν προσευχήν.

Έτσι επέρασε και εκείνη η εβδομάς και ο αδελφός έκανε, κάθε νύκτα, τας τέσσαρας προσευχάς. Την Κυριακής, καθώς έπερνούσε πάλιν ο Γέρων δια την ακολουθίαν, είδε τους δαίμονας πολύ περισσότερον στενοχωρημένους και εντελώς σιωπηλούς. Αφού δε ηυχαρίστησε τον Θεόν, εισήλθε και πάλιν, καθώς επέστρεφεν, εις το κελλί του αδελφού και τον παρεκάλεσε να προσθέση ακόμα μίαν προσευχήν δι' αυτόν. Ο αδελφός εδέχθη και προσέθεσεν και άλλην μίαν προσευχήν διά τον εαυτόν του.

Έτσι λοιπόν έκαμνεν έξ προσευχάς κάθε νύκτα. Καθώς δε επερνούσε πάλιν την επομένην Κυριακήν ο Γέρων δια την ακολουθίαν, είδε τους δαίμονας να στέκουν μακράν από το κελλί του αδελφού, οι οποίοι μόλις τον είδον να εισέρχεται εις το κελλί του Μοναχού, ύβρισαν αυτόν, γεμάτοι οργήν διά την σωτηρίαν του αδελφού.

Ο Γέρων εδόξασε τον Θεόν, εισήλθεν εις το κελλί του αδελφού και τον συνεβούλευσε να μη παραμελή, αλλά να προσεύχεται αδιαλείπτως. Και έτσι, αφού πλέον ο αδελφός επέδειξε ζήλον και ενδιαφέρον διά τας προσευχάς, ανεχώρησαν, με την χάριν του Θεού, οι δαίμονες τελείως από αυτόν.

Ε'. Του Αγίου Εφραίμ

ΑΔΕΛΦΕ, ὅταν κρούῃ σοὶ ὁ ἀδελφὸς νυκτὸς ὅπως ἀναστῆς εἰς τὴν δοξολογίαν τοῦ Θεοῦ, ἔγειραι προθύμως, ἵνα καὶ ὁ ἀμελέστερος, ἰδών σου τὸ πρόθυμον, διεγείρῃ τὴν

ἐαυτοῦ ψυχὴν πρὸς νήψιν, κατὰ τὸν λέγοντας «προέφθασαν οἱ ὀφθαλμοί μου πρὸς ὄρθρον τοῦ μελετᾶν τὰ λόγια σου» καὶ πάλιν «μεσονύκτιον ἐξηγειρόμην τοῦ ἐξομολογείσθαι σοὶ ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης». Οὐκ ἤκουσας ὅτι πλειστάκις κληθεῖς Σαμουὴλ ὁ Προφήτης, οὐδὲ ἅπαξ ὤκνησε τοῦ ἐγερθῆναι, καὶ πὲρ παιδίον τυγχάνων; Εἰ δὲ συμβῇ πότε κατασχεθῆναι σὲ ὕπνω βαθεῖ, ἐπηρεία ἴσως δαιμονική, καὶ ἀπολειφθῆναι τῆς συνάξεως, ἔξυπνος γενόμενος μετὰ ταῦτα, μὴ ὀκνήσης τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν σύναξις, εἴπων ἐν ἐαυτῷ" νῦν ἤδη πρὸς τὴ ἀπολύσει ἔστιν ἡ σύναξις, καγῶ ποῦ ὑπάγω; "

Μὴ εἴπῃς ταῦτα ὀκνηρῶν γὰρ καὶ ῥαθύμων ὁ λόγος οὗτος, ἀλλὰ μᾶλλον σπουδαίως ἀναστᾶς τρέχε εἰς τὴν σύναξιν, ὡς βίαν λαμβάνων καὶ ὡς δορκὰς ἐκ βρόχων ἐκφεύγουσα. Γίνωσκε γάρ, ὅτι καθάπερ οἱ πορευόμενοι εἰς κακὰ περὶ ῥήματος καὶ λόγου ἀργοῦ ἀπολόγον δώσουσιν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, οὕτω καὶ περὶ ἑνὸς βήματος ἀγαθοῦ καὶ λόγου μισθῶν κομιεῖται πᾶς ὁ τρέχων εἰς τὸ ἀγαθόν. Ἐὰν οὖν τὴν ὑστέραν εὐχὴν καταλάβῃς, εἴσελθε καὶ μὴ αἰσχυνθῆς δύνασαι γὰρ ἐξομολογησάμενος τὸ συμβὰν τῷ προεστώτι, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν βαλεῖν τοὺς ψαλμοὺς ἐν τῷ κελλίῳ σου, οὓς ὑπέσυρεν καὶ τῶν δαιμόνων φαντασία, ἐπιτρέψαντος δηλονότι ἐκείνου, καὶ οὕτως εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἑτοιμότερος εὑρεθήσει εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου ἐὰν δὲ παραλείψῃς αὐτὸ ἐξ ἀμελείας, δίχα ἀνάγκης ἢ ἄρρωστιας, μεγάλα σεαυτὸν ζημιώσεις.

Γίνωσκε δὲ καὶ τοῦτο, ἀγαπητέ, ὅτι ὅσον θάλπει τὶς κακῶς τὴν ἐαυτοῦ σάρκα, τοσούτον πλεονάζει ἐν αὐτῷ τὰ πάθη καὶ ἡ ψυχὴ λοιπόν, καταβαρούμενη ὑπὸ τῆς τοῦ σώματος κακῆς συνηθείας, ἄκαρπος γίνεται διὸ λέγει ὁ Σωτὴρ" «βλέπετε μήποτε βαρυνθῶσιν αἳ καρδίαι ὑμῶν ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθη καὶ μερίμναις βιοτικαῖς». "Ὅθεν φησὶ καὶ ὁ Ἀπόστολος «ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ μήπως, ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι». Ἐὰν δὲ βιάζηται τὶς τὸ σῶμα εἷς το ἔργον τοῦ Κυρίου, τοσούτον καὶ αὐτὸ εὔρωστος γίνεται καὶ ἡ ψυχὴ λαμπρύνεται. Καθάπερ γὰρ ἀθλητὴς κέχρηται τὴ τοῦ σώματος γυμνασία ἐπιμελῶς, ἕνα συναρμόση τὸ σῶμα πρὸς τὴν τέχνης τοῦ ἀγῶνος, οὕτω καὶ καὶ τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστῆς - φείλει γυμνάζειν ἑαυτὸν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν.

Βούλομαι δὲ σοῦ εἰπεῖν καὶ περὶ τοῦ νυσταγμοῦ. Ὡς γὰρ λογίζομαι, τρεῖς εἰσι τούτου αἰτίαι: ὅταν γὰρ ἄρξηται ἀδελφὸς ψάλλειν ἢ εὔχεσθαι, εὐθὺς ὁ πονηρὸς ἐπιφέρει αὐτὸ νυσταγμόν, ἵνα καταλείψῃ τὴν προσευχῆς καὶ ἀπέλθη ἀλλ' εἰ διεγείροι ἑαυτὸν ὁ ἀδελφὸς καὶ μὴ ραθυμήσοι, οὐδὲν κατ' αὐτοῦ καὶ δαίμων ἰσχύσει" σφοδροτέρως δὲ ἐνοχληθήσεται, ἐὰν πὲρ βεβάρηται ὁ στόμαχος αὐτοῦ ἐν βρώμασι καὶ πόμασιν. Εἶτα πάλιν κατὰ μέσον της συνάξεως ἐπέρχεται τῷ ἀδελφῷ νυσταγμὸς ἐξ ἰδίας ἀμελείας, ὅταν μὴ συσφίγξας ἑαυτὸν ἐπιμεληθῆ ἐστάναι ἄχρι τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ κανόνος, ἀλλὰ χαυνωθεῖς οὐ μεγάλης ζημίας ἡγεῖται τοῦ καταλιπεῖν τοὺς ψάλλοντας καὶ

πορευθῆναι εἰς τὴν ἑαυτοῦ στρωμνὴν ἢ ἔξω καθεσθεῖς ὑπνώσαι. Καὶ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν δὲ τοῦ κανόνος τῆς συνήθους συνάξεως, συμβαίνει τῷ ἀδελφῷ νυσταγμὸς κατὰ φύσιν καὶ μᾶλλον εἰ ἔστιν ἀσθενής, ὃ καὶ συγκαταβῆναι μικρὸν ἴσως οὐκ ἀπρεπὲς εἰς τοὺς ἀσθενεῖς.

Σὺ δέ, ἀδελφέ, μὴ ἀμέλεια τοῦ νήφειν ἐν πάσιν, ἀλλ' ὅταν στῆς ἐν τῇ συνάξει μέσον των ἀδελφῶν, εἴτε κατὰ μόνας εἰς δοξολογίας τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὀχλήση σὲ ὁ πρῶτος νυσταγμός, ἐπιγνοὺς ἀνθίστα καὶ ὑπομεινον καρτερῶς, κὰν ἐπ' ὄψεώς σε καταβάλῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς μὴ μεταστῆς τοῦ τόπου σου καὶ εὑρήσεις μεγάλην ὠφέλειαν. "Ἔοικε γὰρ τὸ πάθος τοῦ ἀκορέστου ὕπνου τὴ γαστριμαργία ἐὰν γὰρ ἐθίση τὶς πολλὰ ἐσθίειν, πολλὰ καὶ ἡ φύσις ἐπιζητεῖ εἰ δὲ συνηθίση τὴ ἐγκρατεῖα, οὐδὲ ἢ φύσις ἀπαιτεῖ πολυφαγίαν" τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ ὕπνου. Πῶς δὲ τολμήσης ἀφήνει τὴν σύναξις καὶ ἐξελθεῖν πρὶν τῆς ἀπολύσεως δίχα μεγάλης ἀνάγκης, ἄρα γάρ, ἀδελφέ, εἰ ἐκλήθης εἰς δεῖπνον ἀνδρὸς πλουσίου, ἐτόλμησας ἂν ἐγερθῆναι ἐκ μέσου των συνανακειμένων καὶ πορευθῆναι εἰς οἶκον; οὐχὶ μένων ἔμενες, ἕως οὐ ὁμοθυμαδὸν ἀναστῶσιν;

Φοβηθῶμεν οὖν, ἀγαπητέ, τὸν δεσπότης τοῦ οὐρανοῦ τὲ καὶ γῆς σπουδάσωμεν εὐαρεστῆσαι αὐτό, διότι γέγραπται: «ἐπικατάρατος πᾶς ὁ ποιῶν τὰ ἔργα Κυρίου ἀμελῶς». Ἀναλόγισαι τοὺς ἁλιεῖς, ὅτι πᾶσαν νύκτα διατελούσιν ἄγρυπνουντες καὶ τὸ ἔργο προσκαρτεροῦντες εἰ δὲ τὶς αὐτῶν βαρούμενος τῷ ὕπνῳ ἀμελήσας καθεύδει, ὅταν ἐγερθῆ ἐκ τοῦ ὕπνου κατανοεῖ ἑαυτὸν μηδὲν πιάσαντα, τοὺς δὲ ἐγρηγορήσαντας, οἰκονομηθέντας, καὶ τότε ἄρχεται μεταμελείσθαι ἐν ἑαυτῷ καὶ λέγειν' ὄἶμοι τὸ ἀμελεῖ καὶ ὀκνηρῶ, ὅτι ραθυμήσας ἐκοιμήθην, καὶ ἰδοὺ ἀποστρέφω κεναΐς ταϊς χερσὶ «ὕπνωσαν γάρ, φησιν, ὕπνον αὐτῶν καὶ οὐχ εὗρον οὐδέν».

Λάβε δὲ μετὰ νοῦν καὶ τοὺς κεραμεῖς καὶ τοὺς τὴν χαλκευτικὴν τέχνην μεταχειρίζοντας, καὶ εὑρήσεις κακεῖ κόπον ἄμετρον καὶ ἀγρυπνίαν πολλῶν καὶ σύντονον. Καὶ ἐκεῖνοι μέν, διὰ τὰ ἔργα τοῦ αἰῶνος τούτου τοιούτου κόπου καὶ καμάτου ἀνέχονται. Ἡμεῖς δέ, μηδὲν κοπιῶδες ἢ ἀηδὲς ὑπομένοντες, ἀλλ' ἐν τόπο ἑστῶτες καθαρὴ καὶ ἡγιασμένη ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἐν σεμνότητᾳ καὶ εἰρήνη πολλὴ καὶ ἀγαλλιάσει' πνευματικὴ καὶ ἐλπίδι ἀγαθὴ ἕνα τί ραθυμοῦμεν, ἀγαπητέ, καὶ χαυνούμεθα, καὶ οὐχὶ μᾶλλον διεγείρομεν ἑαυτοὺς εἰς τὴν γλυκυτάτην λατρείας τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν; Λέγει γὰρ ὁ Δαβίδ: «ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγια σου, ὑπὲρ μέλι τὸ στόματί μου» καὶ πάλιν «ἀγαλλιάσεται τὰ χείλη μου ὅταν ψάλλω σοὶ καὶ ἡ ψυχή μου ἣν ἔλυτρωσω».

Τὶς οὖν ἐστι χρόνος ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι οὕτως ἀμελοῦμεν τῆς σωτηρίας ἡμῶν; ἰδοὺ καὶ αὐτὸς Προφήτης βοᾷ «ἄνθρωπος ματαιότητι ὥμοιωθη, αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὡσεὶ σκιὰ

παραγουσι». Μὴ ἔριζε οὖν, δοῦλε Χριστοῦ ἠγαπημένε, ἐμοὶ τὸ ἀμελεῖ καὶ ἀνυπομονήτω, εἰδῶς ἀκριβῶς, ὅτι ὁ νήφων αὐτὸς κερδανεῖ, καὶ ὁ ἄμελων αὐτὸς ζημιούται' ἕκαστος γὰρ ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ ἀπολογίαν δώσει τὴ Θεῶ. Ἀλλὰ μηδὲ ὡς κέρδος ἠγοὺ τὸν ὕπνον καὶ τὴν τοῦ σώματος ἀνάπαυσιν, μᾶλλον δὲ μεγίστην ζημίαν" κέρδος γὰρ ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Βιασώμεθα οὖν καὶ ἡμεῖς ἑαυτούς, ἀγαπητοί, ἵνα καὶ τῆς βασιλείας ἐπιτύχωμεν καὶ τοῦ μακαρισμοῦ αὐτοῦ καθὼς ἔφη: «Μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθῶν ὁ Κύριος αὐτῶν εὑρήσει γρηγορούντας». Μὴ μόνον δὲ ἡμᾶς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἀλλήλους παρακαλῶμεν καὶ νουθετῶμεν ἐν ἀγάπῃ εἷς τὸν φόβον τοῦ Κυρίου, καὶ διεγείρωμεν ἀλλήλων τὴν προθυμίαν εἰς δοξολογίας τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα μὴ μόνον ὑπὲρ ἑαυτῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ πλησίον ὠφελείας μεγάλους μισθοὺς ἀπολάβωμεν παρ' αὐτοῦ του εἴποντος «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε».

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, όταν σου κτυπά την νύκτα ο αδελφός, διά να παρασταθής εις την δοξολογίαν του Θεού, να σηκωθής πρόθυμα, διά να ιδή την προθυμίαν σου και ο αμελέστερος και να παρακινηθή εις αγρυπνίαν σύμφωνα με τα θεϊκά λόγια: «ήνοιξαν οι οφθαλμοί μου λίαν ενωρίς κατα τον βαθύν όρθρον διά να μελετήσω τους λόγους εις τας Ιεράς Γραφάς» (Ψαλμ. ριη', 148) και «κατά το μεσονύκτιον εξεγειρόμην εκ της κλίνης και του ύπνου μου διά να Σε δοξολογήσω δια τας δικαίας κρίσεις Σου κατά των εχθρών μου εκ των οποίων και εσώθην» (Ψαλμ. ριη', 62). Δεν έμαθες, ότι ο Προφήτης Σαμουήλ(*), αν και προσεκλήθη πολλές φορας από μίαν μυστηριώδη φωνήν, εν τούτοις ούτε μίαν φοράν δεν παρημέλησε να σηκωθή, αν και ήτο μικρών παιδί ακόμη; Αν κάποτε σου συμβή να καταληφθής από βαθύς ύπνον, ίσως από σατανικής ενέργειαν, και καθυστερήσης να μεταβής εις την ακολουθίαν, μόλις έξυπνήσης μη

(*) Ο Σαμουήλ, υιός του Ελκανά και "Αννης της Προφήτιδος, υπήρξε Προφήτης των Εβραίων και ο τελευταίος από τους Κριτάς. Ο Σαμουήλ από μικράς ηλικίας αφιερώθη υπό των γονέων του εις τον Θεόν και παρεδόθη εις τον αρχιερέα Ηλί, διά να ανατραφή υπ' αυτού. Μίαν ημέραν, κατά την οποίαν ο Ηλί εφαίνετο ως καταλαμβανόμενος υπό ύπνου, ο δε Σαμουήλ έμενεν εις τον ναόν, ο Κύριος εκάλεσε τον Σαμουήλ. Το παιδίον έσηκώθη αμέσως και έτρεξε προς τον Ηλί, «Ιδού, λέγει, με εκάλεσες και ήλθα». Ο δε Ηλί είπε «πήγαινε εις την θέσιν σου, δεν σε εκάλεσα». Αλλ' ο Κύριος εκάλεσε πάλιν τον Σαμουήλ και το παιδίον πάλιν επήγεν εις τον Ηλί, ο οποίος το διέταξε να επιστρέψη είς τήν θέσιν του. Τούτο έγινε τρείς φοράς και τότε ο Ηλί αντελήφθη ότι εκ Θεού ήτο η κλήσεις, παρήγγειλε δε εις τον Σαμουήλ, εάν κληθή εκ νέου, να είπη «λάλει, Κύριε, ότι ακούει και δούλος σου». Τούτο πράγματι εγένετο και ο Θεός απεκάλυψεν εις τον Σαμουήλ, ότι θα γίνη Κριτής του Ισραήλ μετά τον Ηλί και θα χρίση βασιλέα τον Σαούλ. (Βασιλ. Α΄, κεφ. γ).

βαρεθής να υπάγης εις την ακολουθίαν, με την δικαιολογίαν, ότι τάχα, πλησιάζει να γίνη απόλυσις της ακολουθίας, που να υπάγω τώρα εγώ;

Να μη λέγης τέτοια λόγια, διότι αυτά τα λέγουν οι οκνηροι και οι αδιάφοροι: απ' εναντίας να σηκωθής βιαστικά και να τρέξης εις την ακολουθίαν, ωσάν να καταδιώκεσαι, και ως ελάφι, που ξεφεύγει από τα δίκτυα του κυνηγού. Διότι πρέπει να γνωρίζης, ότι όπως ακριβώς εκείνοι οι οποίοι πορεύονται εις κακούς τόπους θα δώσουν απολογίαν διά κάθε λόγον των κατά την ημέραν της κρίσεως, έτσι και ο καθένας, που εργάζεται το αγαθόν, θα λάβη μισθών και δι' ένα ακόμα βήμα, ή λόγον καλόν. Εάν λοιπόν και την τελευταίαν ακόμη ευχήν προφθάσης, να είσέλθης και να μη έντραπής· διότι μπορείς, αφού εξομολογηθής αυτό που σου συνέβη εις τον προεστώτα, να είπης εις το κελλίον σου, μετά την απόλυσιν της ακολουθίας, τους ψαλμούς, που σε έκαμε να χάσης ή φαντασία των δαιμόνων, εφ' όσον βεβαίως σου, το επιτρέψη και προεστώς.

Έτσι την άλλην ημέραν θα ευρεθής περισσότερον προετοιμασμένος εις την εργασίας του Κυρίου. Εάν όμως παραλείψης την εργασίαν σου από αμέλειαν, χωρίς ανάγκης ή ασθένειας, τότε θα ζημιωθής πάρα πολύ.

Γνώριζε δε και τούτο, αγαπητέ, ότι όσον περισσότερον περιποιείται κανείς, χωρίς λόγον, την σάρκα του, τόσον περισσότερον πλεονάζουν μέσα του τα πάθη. Και όταν η ψυχή καταπιέζεται από την κακήν συνήθειαν του σώματος, τότε γίνεται άκαρπος. Δι' αυτό και ο Σωτήρ λέγει: «Προσέχετε μήπως αι καρδίαι σας παραφορτωθούν από την κραιπάλην και την μέθην και από τας βασανιστικές φροντίδας της ζωής» (Λουκ. κα', 34). Εξ αφορμής αυτού λέγει και ο Απόστολος: «ταλαιπωρώ το σώμα μου και το μεταχειρίζομαι ως δούλον μήπως ενώ κηρύττω εις άλλους, εγώ ο ίδιος γίνω αδόκιμος» (Α' Κορ. δ', 27). Εάν όμως κανείς βιάζη το σώμα του εις το έργον του Κυρίου, τότε τούτο γίνεται περισσότερον εύρωστος και η ψυχή λαμπρύνεται. Διότι όπως ακριβώς ο αθλητης χρησιμοποιεί την γυμναστικήν του σώματος, διά να προσαρμόση το σώμα προς την τακτικής του αγώνος, έτσι και ο αγωνιστής της ευσεβείας οφείλει να γυμνάζεται εις κάθε καλόν έργον.

Θέλω τώρα να σου ειπώ και διά τον νυσταγμόν. Όπως νομίζω, τρείς είναι αι αιτίαι που τον προκαλούν. Οταν, δηλαδή, ο αδελφός άρχίση να ψάλλη ή να προσεύχεται, αμέσως ο διάβολος τον κάνει να νυστάξη, διά να εγκαταλείψη την προσευχήν και να φύγη. Αλλ' όμως αν αντιδράση ο αδελφός και δεν παραμελήση, τίποτε δεν θα ήμπορέση να του κάμη ο διάβολος. Περισσότερον θα ενοχληθή από τον νυσταγμόν,

αν ο στόμαχός του έχη φορτωθή από φαγητά και ποτά. Έπειτα, είς το μέσον της ακολουθίας, έρχεται πάλιν νυσταγμός εις τον αδελφόν από αμέλειάς του, όταν δεν φροντίση, εντείνων τας δυνάμεις του, να σταθή. μέχρις ότου τελειώση ο κανών (ή ακολουθία εις την εκκλησίαν), αλλ' αποχαυνωμένος δεν θεωρεί μεγάλην ζημίαν να αφήση τους ψάλλοντας, δια να υπάγη εις το στρώμα του ή να καθήση έξω από τον Ναόν και να κοιμηθή. Αλλά και αφού τελειώση ο κανών της καθημερινής ακολουθίας, επέρχεται εις τον αδελφόν νυσταγμός αυτός όμως είναι φυσιολογικός, όταν μάλιστα ο αδελφός είναι ασθενικός, πράγμα που πρέπει να συγχωρήσωμεν και που δεν είναι, ίσως, αταίριαστον εις ασθενείς.

Σύ, όμως, αδελφέ, να μη αμελής να προσέχης εις όλα (Β' Τιμοθ. δ', 5)· και όταν σταθής εις την ακολουθίαν ανάμεσα εις τους αδελφούς, είτε και μόνος σου, διά να δοξολογήσης τον Κύριον και Σωτήρα ημών Ιησούν Χριστόν και σε ενοχλήση ο πρώτος νυσταγμός, μόλις το αντιληφθής, να αντισταθής με επιμονήν. Και αν ακόμη σε νικήση εις την αρχήν και πρώτης και δευτέραν φοράν, συ να μη μετακινηθής από τον τόπον σου και θα εύρης μεγάλην ωφέλειαν. Διότι και το πάθος, του πολλού ύπνου ομοιάζει με την λαιμαργίαν. Αν κανείς συνηθίση να τρώγη πολύ, τότε και ο οργανισμός του ζητεί πολύ φαγητόν. Αν, πάλιν, συνηθίση κανείς να εγκρατεύεται εις το φαγητόν, ούτε και ο οργανισμός απαιτεί πολυφαγίαν το ίδιον συμβαίνει και με τον ύπνον. Πώς θα τολμήσης να αφήσης την ακολουθίαν και να εξέλθης, προτού να γίνη απόλυσις, χωρίς σοβαράν ανάγκην; Αν, δηλαδή, αδελφέ, είχες προσκληθη εις δείπνον ενός πλουσίου ανδρός, θα ετολμούσες να σηκωθής ανάμεσα από τους προσκεκλημένους και να υπάγης εις το σπίτι σου; Δεν θα παρέμενες μέχρις ότου σηκωθούν διά να φύγουν όλοι;

Ας φοβηθώμεν λοιπόν, αγαπητέ, τον Δεσπότης του ουρανού και της γης: ας φροντίσωμεν να Τον ευχαριστούμεν, διότι έχει γραφή: «άς είναι επικατάρατος ο καθένας, που εκτελεί αμελώς τα έργα του Κυρίου» (Ιερεμ. λα', 10). Σκέψου τους αλιείς, ότι κάθε νύκτα αγρυπνούν, και επιμένουν εις την εργασίας των αν δε κάποιος από αυτούς νυστάξη, παραμελήση το έργον του καταπιεζόμενος υπό του ύπνου και κοιμηθη, όταν έξυπνήση, βλέπει ότι αυτός δεν έπιασε τίποτε, ενώ εκείνοι που ηγρύπνησαν, ικανοποιήθησαν, και τότε αρχίζει να μετανοή μέσα του και να λέγη: αλλοίμονον εις εμέ τόν αδιάφορον και οκνηρόν, διότι με επήρεν ο ύπνος και τώρα γυρίζω με άδεια χέρια. «Διότι – καθώς λέγει– εκοιμήθησαν τον ύπνον αυτών και δεν ηύραν τίποτε» (Ψαλμ. οε', 6).

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ι΄ (Να είμαστε πρόθυμοι στην αγρυπνία και την προσευχή)

Φέρε, ακόμη, εις τον νούν σου και εκείνους που ασχολούνται με την κεραμευτικής και τους σιδηρουργούς: θα εύρης και εκεί υπερβολικόν κόπον, πολλών και εντατικήν αγρυπνίαν. Και εκείνοι μεν διά τα έργα της παρούσης ζωής υπομένουν τόσον κόπον και ταλαιπωρίαν· ενώ ήμείς, χωρίς να υφιστάμεθα τίποτε το κουραστικόν, ή αηδιαστικόν, αλλά παραμένοντες είς τόπον καθαρόν και ηγιασμένον ενώπιον Κυρίου του Θεού ημών, με σοβαρότητα και ειρήνην πολλήν και πνευματικήν αγαλλίασιν και καλήν ελπίδα, διατί, αγαπητέ μου, να παραμελώμεν και να αποχαυνωνώμεθα και να μη εντείνωμεν όλας μας τις δυνάμεις εις την γλυκυτάτην λατρείαν του Κυρίου και Σωτήρος ημών; Διότι λέγει και ο Δαυίδ «πόσον γλυκά είναι τα λόγια Σου εις τον λαρυγγά μου περισσότερον από μέλι γλυκαίνουν το στόμα μου» (Ψαλμ. ριη', 103): αλλού, πάλιν, λέγει· «χαίρουν τα χείλη μου, όταν σε υμνώ και η ψυχή μου, την οποίαν ελύτρωσες» (Ψαλμ. ο', 23).

Πόσος είναι ο καιρός που θα ζήσωμεν επάνω εις την γην, ώστε να παραμελούμεν την σωτηρίαν μας; Να ο ίδιος Προφήτης φωνάζει: «ο άνθρωπος ομοιάζει με την ματαιότητα, ωσάν σκιά παρέρχονται αι ημέραι του» (Ψαλμ. ρμγ', 4).

Μή φιλονικής λοιπόν, αγαπημένε δούλε του Χριστού, με εμένα τον αμελή και ανυπόμονον, και γνώριζε καλά ότι εκείνος, που επαγρυπνεί, αυτός θα κερδίση, ενώ ο αμελής και αδιάφορος ζημιώνεται ο ίδιος. Διότι ο καθένας μας θα δώση εις τον Θεόν απολογίαν δια τον εαυτόν του μόνον. Αλλά ούτε ως κέρδος να θεωρής τον ύπνον και την σωματικην ανάπαυσιν· απ’ εναντίας να τα θεωρής μεγίστην ζημίαν. Διότι πραγματικών κέρδος είναι η Βασιλεία του Θεού..

Ας βιάσωμεν, λοιπόν, και ημείς τους εαυτούς μας, αγαπητοί, διά να επιτύχωμεν και την Βασιλείαν των Ουρανών και τον μακαρισμός του Θεού. Οπως είπε, θα είναι «μακάριοι οι δούλοι εκείνοι, που όταν έλθη ο Κύριος θα τους εύρη να είναι επαγρυπνούντες» (Λουκ. ιβ', 37). Όχι δε μόνον τους εαυτούς μας, αλλά και τους άλλους να προτρέπωμεν και να νουθετώμεν, με αγάπην, διά να έχουν φόβον Κυρίου και να επαυξάνωμεν μεταξύ μας την προθυμίαν εις την δοξολογίαν του Θεού και Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού έτσι όχι μόνον χάριν των εαυτών μας, αλλά και χάριν της ωφελείας του πλησίον θα απολαύσωμεν μεγάλας αμοιβας από Αυτόν, που είπε: «έφ' όσον εκάματε το καλόν εις ένα εκ των έλαχίστων αδελφών μου, εις εμέ το εκάματε» (Ματθ. κε΄, 40).

ΣΤ'. Του Αββά Ησαΐου

ΕΑΝ ΑΝΑΣΤΗΣ ἐν τῷ κελλίῳ σου ποιῆσαι τὴν λειτουργίας σου, ὅρα μὴ καταφρονήσης ἐν ἀμελεῖᾳ, καὶ ἀντὶ τοῦ τιμᾶν τὸν Θεὸν εὑρεθῆς παροργίζων αὐτόν, ἀλλὰ στήθι ἓν φόβο Θεοῦ. Μὴ κλίνης ἑαυτὸν εἰς τὸν τοῖχον καὶ μὴ χαυνώσης τοὺς πόδας σου ἱστάμενος εἰς τὸν ἕνα καὶ κουφίζων τὸν ἄλλον ὡς οἱ ἄφρονες ἀνθίστα δὲ τὴν καρδίαν σου μὴ περιεργάζεσθαι ἐν τοῖς θελήμασί σου, ἵνα ὁ Θεὸς προσδέξηται τὴν θυσίαν σου.

Ερμηνεία

ΕΑΝ ΣΗΚΩΘΗΣ την νύκτα εις το κελλί σου, διά να κάμης την προσευχήν σου, πρόσεχε μη τυχόν δείξης καταφρόνησιν πρός τήν ιερότητα της στιγμής με την αμέλειάν σου, και αντί να τιμάς τον Θεόν, τον παροργίζεις. Στάσου με φόβον Θεού. Να μη ακουμπάς εις τον τοίχον και να μη ξεκουράζης τους πόδας σου, με το να στηρίζεσαι πότε εις τον ένα και πότε εις τον άλλον, όπως κάμνουν οι άφρονες. Να συγκρατής την καρδίαν σου να μη απασχολήται με τα θελήματά σου, διά να δεχθη ο Θεός την θυσίαν σου.

Ζ'. Εκ της Διατάξεως Πέτρου και Παύλου

ΕΥΧΑΣ ἐπιτελεῖτε ὄρθρω, καὶ τρίτη ὥρα, καὶ ἕκτη, καὶ ἐνάτη, καὶ ἑσπέρα, καὶ ἄλεκτοροφωνια. Ὄρθρω μέν, ὅτι ἔφωτισεν ἡμᾶς ὁ Κύριος, παραγωγῶν τὴν νύκτα καὶ ἐπαγαγὼν τὴν ἡμέραν τρίτη δέ, ὅτι ἐν αὐτῇ τὴν ἀπόφασιν ἀπὸ Πιλάτου ἔλαβεν ὁ Χριστὸς ἕκτη δέ, ὅτι ἐν αὐτῇ ἐσταυρώθη ἐνάτη δέ, ὅτι πάντα κεκίνητο τοῦ Δεσπότου ἐσταυρωμένου, φρίττοντα τὴν τόλμαν τῶν δυσσεβῶν Ἰουδαίων καὶ μὴ φέροντα τῆς τοῦ Κυρίου ὕβριν. Ἐφ' ἑσπέρα δέ, ὅτι ἡμὶν ἀνάπαυσιν δέδωκε τῶν καθημερινῶν κόπων τὴν νύκτα ἄλεκτρυονων δὲ κραυγή, διὰ τὸ τὴν ὥραν εὐαγγελίζεσθαι τὴν παρουσίας τῆς ἡμέρας, εἰς ἐργασίας τῶν τοῦ φωτὸς ἔργων.

Ερμηνεία

ΝΑ ΕΠΙΤΕΛΗΤΕ ευχάς εις τον όρθρον, και εις την τρίτην ώραν[(*)], και εις την έκτην, και εις την ενάτην και το εσπέρας και κατά τα μεσάνυκτα, όταν λαλούν οι πετεινοί. Εις

[(*)] Οι ιεροί συγγραφείς της Ρωμαϊκής εποχής διαιρούσι συνήθως το ημερονύκτιον εις ημέρας και νύκτα, εκάστην υποδιαιρουμένην καθ' όλας τας εποχές του έτους εις δώδεκα ώρας. Κατά την εποχής εκείνης δεν είχεν εισέτι εφαρμοσθή το σημερινόν σύστημα μετρήσεως του χρόνου, όσον αφορά την υποδιαίρεσιν του

μεν τον όρθρον, διότι μάς εφώτισεν ο Κύριος, έδιωξε την νύκτα και έφερε την ημέραν. Την τρίτην ώραν, διότι κατ' αυτήν έλαβεν ο Χριστός από τον Πιλάτον την απόφασιν της Σταυρώσεως την έκτην ώραν, διότι κατ' αυτήν εσταυρώθη· την ενάτην ώραν, διότι κατ' αυτήν όλα εσείσθησαν, επειδή έσταυρώνετο ο Κύριος, από φρίκην διά την τόλμην των ασεβών Ιουδαίων και διότι δεν υπέφερον την προσβολήν του Κυρίου.

Κατά την εσπέραν, διότι μάς έδωσεν ως ανάπαυσιν από τους καθημερινούς κόπους την επερχομένην νύκτα. Τα μεσάνυκτα, τέλος, όταν φωνάζουν οι πετεινοί, διότι από την ώραν εκείνην αναγγέλλεται η εμφάνισης της ημέρας, δια να εργασθώμεν τα έργα του φωτός.

ημερονυκτίου ήτοι των 24 ωρών σταθεράς εκάστης τούτων διαρκείας ήτοι του 1/24 του χρονικού διαστήματος το οποίον απαιτείται διά την συμπλήρωσιν του ημερονυκτίου κύκλου. Τότε η διάρκεια των ωρών της ημέρας δεν ήτο ή αυτή με την διάρκειας των ωρών της νυκτός διότι, ως είπομεν, και η ημέρα και η νυξ υποδιηρούντο ιδιαιτέρως εις 12 ώρας εκάστη, επομένως και εκάστη ώρα αποτελούσε το 1/12 του χρονικού διαστήματος το οποίον άπητείτο διά μέν την ημέραν από της ανατολής μέχρι δύσεως του ηλίου, διά δε την νύκτα από της δύσεως μέχρι της ανατολής αυτού. Κατά συνέπειαν μόνον κατά την ισημερίαν, ότε η διάρκεια της τε ημέρας και της νυκτός είναι η αυτή και το μήκος των ωρών εκάστης τούτων ήτο το αυτό. Τούτο επίσης συμβαίνει και εις την περιοχής του Ισημερινού. Διά τας εντεύθεν όμως και εκείθεν του ισημερινού περιοχάς το μήκος της ημέρας και της νυκτός ποικίλλει εκ της πλαγιότητος του ηλίου κατά τας διαφόρους εποχές του έτους.

Και η μεν αρίθμησις των ωρών της ημέρας ήρχιζεν από της ανατολής του ηλίου και ετερματίζετο κατά την δύσιν αυτού, ήτις ωνομάζετο πάντοτε δωδεκάτη ώρα της ημέρας, η δε αρίθμησις των ωρών της νυκτός ήρχιζεν από της δύσεως του ηλίου και ετερματίζετο κατά την ανατολήν ότε συνεπληρούντο αι δώδεκα ώραι της νυκτός. Κατά ταύτα το μέν θέρος, ότε η διάρκεια της ημέρας είναι μεγάλη, και αι ώραι των θερινών ημερών ήσαν μεγαλυτέρας διαρκείας, αι δε ώραι της νυκτός ήσαν μικρότεραι, εφ' όσον μικροτέρα είναι και η νύς. Τον χειμώνα εξ αντιθέτου, ότε η ημέρα είναι μικρά και αι ώραι ήσαν μικρότεραι, την δε νύκτα μεγαλύτεραι αναλόγως της διαρκείας της νυκτός. "Οταν λοιπόν ακούωμεν εν ταις Αγίας Γραφείς δωδεκάτην ώραν της ημέρας εννοούμεν πάντοτε την ώραν της δύσεως του ηλίου, έκτη δε ώρα της ημέρας είναι η μεσημβρία, ενώ έκτη της νυκτός το μεσονύκτιον.

Εκτός της εις δώδεκα ώρας υποδιαιρέσεως της ημέρας και άλλας δώδεκα της νυκτός υπήρχε κατά την εποχήν της εις τον κόσμον παρουσίας του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού και άλλη εισέτι υποδιαίρεσις αυτών εις τέσσαρα τέταρτα. Και της μέν ημέρας το πρώτον τέταρτον εκαλείτο ώρα τρίτη ή πρωί και αντιστοιχεί πρός την σημερινήν 9ην π.μ. περίπου, το δεύτερον τέταρτον εκαλείτο ώρα έκτη ή μεσημβρία ή καύμα, όπως ελέγετο εις τας θερμές περιοχάς, και αντιστοιχεί πρός τήν σημερινήν 12ην περίπου μεσημβρινήν, το τρίτον τέταρτον εκαλείτο ενάτη ώρα ή απόγευμα και αντιστοιχεί προς την σημερινήν 3ην περίπου μετά μεσημβρίαν, το δε τεταρτον είναι η δωδεκάτη ώρα και εκαλείτο δειλινόν. Της νυκτός δε το πρώτον τέταρτον εκαλείτο πρώτη φυλακή ή Εσπέρα, το δεύτερον δευτέρα φυλακή ή Μεσονύκτιον, το τρίτον τρίτη φυλακή ή 'Αλεκτοροφωνία και το τέταρτον τετάρτη φυλακή ή "Όρθρος, ήτο το χρονικό διάστημα προ της ανατολής του ηλίου, η αυγή, τα χαράματα όπως λέγομεν σήμερον. Εις τας ώρας ταύτας θεσπίζουν διά της διαταγής των ταύτης ο "Αγιοι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος να επιτελούμεν τας προσευχάς μας.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΑ'
(Περί ψαλμωδίας και προσευχής και ευταξίας)

Περὶ ψαλμῳδίας καὶ προσευχῆς καὶ τῆς ἐν αὐταῖς εὐταξίας.

Περί ψαλμωδίας και προσευχής και της ευταξίας, η οποια πρέπει να τηρήται κατ' αυτάς.

Α'. Παλλαδίου

Ο ΑΒΒΑΣ Παμβῶ ἀπέστειλε τὸν μαθητὴν αὐτοῦ πωλῆσαι τὸ ἐργόχειρος αὐτοῦ ποιήσας δὲ ἡμέρας ἑξ καὶ δέκα (ὡς ἔλεγεν ἡμίν), τὰς νύκτας ἐκάθευδεν ἐν τῷ νάρθηκι τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ναῷ τοῦ "Ἁγίου Ἀποστόλου Μάρκου καὶ ἰδὼν τὴν ἀκολουθίας τῆς Ἐκκλησίας, ἀνέκαμψε πρὸς τὸν γέροντα, ἔμαθε δὲ καὶ τροπάρια. Λέγει οὖν αὐτω ὁ γέρων: δρῶ σε, τέκνον, τεταραγμένον" μὴ τὶς πειρασμός σου συνέβη ἐν τῇ πόλει; 'Ἀποκρίνεται ὁ ἀδελφὸς φύσει, Ἀββᾶ, ἐν ἀμελεῖᾳ δαπανῶμεν τὰς ἡμέρας ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτη, καὶ οὔτε κανόνας, οὔτε τροπάρια ψάλλομεν ἀπελθῶν γὰρ ἓν Ἀλεξανδρεία εἶδον τὰ τάγματα τῆς Ἐκκλησίας πῶς ψάλλουσι καὶ ἐν λύπῃ γέγονα πολλή, διότι οὐ ψάλλομεν καὶ ἡμεῖς κανόνας καὶ τροπάρια.

Λέγει αὐτῶ ὁ γέρων· οὐαὶ ἡμίν, τέκνον, ὅτι ἔφθασαν αἳ ἡμέραι, ἐν αἷς καταλείψουσιν οἱ Μοναχοὶ τὴν στερεῶν τροφὴν τὴν διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ρηθείσαν, καὶ ἐξακολουθήσουσιν ἄσμασι καὶ ἤχοις ποία γὰρ κατάνυξις, ποία δάκρυα τίκτονται ἐκ τῶν τροπαρίων, ὅτε ἐν Ἐκκλησίαις τὶς ἵσταται ἢ ἐν κελλίῳ καὶ ὑψοὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ὡς οἱ βόες; Εἰ γὰρ ἐνώπιόν του Θεοῦ παριστάμεθα, ἐν πολλῇ κατανύξει ὀφείλομεν παρίστασθαι, καὶ οὐχὶ ἐν μετεωρισμῷ. Καὶ γὰρ οὐκ ἐξῆλθον οἱ Μοναχοὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτη ἵνα παρίστανται τῷ Θεῷ καὶ μετεωρίζωνται καὶ μελωδῶσιν ᾄσματα καὶ ρυθμίζωσιν ἤχους καὶ σείωσι χεῖρας καὶ μεταφέρωσι πόδας, ἀλλ' ὀφείλομεν ἐν φόβο Θεοῦ καὶ τρόμο, δάκρυσι τὲ καὶ στεναγμούς, μετὰ εὐλαβοῦς καὶ εὐκατανύκτου καὶ μετρίας καὶ ταπεινῆς φωνῆς τὰς προσευχᾶς τῷ Θεῷ προσφέρειν.

Ἰδοὺ γὰρ λέγω σοί, τέκνον, ὅτι ἐλεύσονται ἡμέραι, ὅτε φθερούσιν οἱ Χριστιανοὶ τὰς βίβλους τῶν Ἁγίων Εὐαγγελίων καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν θεσπεσίων Προφητῶν, λειαίνοντες τὰς Ἁγίας Γραφᾶς, καὶ γράφοντες τροπάρια καὶ Ἑλληνικοὺς λόγους, καὶ χυθήσεται ὁ νοῦς εἰς ταῦτα, ἐκείνων δὲ ἀποστήσεται. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΑ΄ (Περί ψαλμωδίας και προσευχής και ευταξίας)

Πατέρες ἡμῶν εἰρήκασιν, ἵνα οἱ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτη ὄντες μὴ γράφωσι τοὺς βίους καὶ λόγους τῶν Πατέρων ἓν μεμβράναις, ἀλλ' ἐν χαρτώοις. Μέλλει γὰρ ἡ ἔρχομενη γενεὰ λειαίνειν τοὺς βίους τῶν Πατέρων καὶ γράφειν κατὰ τὰ θελήματα αὐτῶν μεγάλη γὰρ ἡ ἔρχομενη ἀνάγκη.

Καὶ εἶπεν αὐτῶ ὁ ἀδελφὸς τί οὖν; ἀλλαγήσονται τὰ ἔθη καὶ αἱ παραδόσεις τῶν Χριστιανῶν καὶ οὐκ ἔσονται ἱερεῖς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἵνα ταῦτα γένηται ; Καὶ εἶπεν ὁ γέρων: ἐν τοῖς τοιούτοις καιροὺς ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν, καὶ ἔσται θλῖψις οὐκ ὀλίγη, ἐθνῶν ἐπιδρομαι καὶ λαῶν κινήσεις, βασιλέων ἀκαταστασία, ἱερέων σπατάλη, μοναζόντων ἀμέλεια. Ἔσονται οἱ ἡγούμενοι καταφρονοῦντες τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας καὶ τοῦ ποιμνίου, πρόθυμοι πάντες καὶ σπουδαῖοι εἰς τὰς τραπέζας, μαχιμάριοι, ὀκνηροὶ εἰς τὰς εὐχὲς καὶ εἰς τὰς καταλαλιᾶς πρόθυμοι. Πρόχειροι εἰς τὸ κατακρίναι τοὺς βίους τῶν γερόντων καὶ τοὺς λόγους αὐτῶν μήτε μιμούμενοι μήτε ἀκούοντες, ἀλλὰ μᾶλλον λοιδοροῦντες καὶ λέγοντες, ὅτι εἰ ἦμεν καὶ ἡμεῖς ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἤγωνισαμεθα ἂν καὶ ἡμεῖς.

Οἱ δὲ Ἐπίσκοποι ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἔσονται αἰδούμενοι πρόσωπα δυνατῶν, κρίνοντες κρίσεις ἕνα δώροις, μὴ ὑπερασπίζοντες πτωχοὺς ἐν κρίματι, θλίβοντες χήρας, ὀρφανοὺς καταπονοῦντες εἰσελεύσεται δὲ καὶ εἰς τὸν λαὸν ἀπιστία. μῖσος, ἔχθρα, ζῆλος, ἔριθεια, κλοπαί, μέθαι. Καὶ εἶπεν ὁ ἀδελφὸς τί οὖν ποιήσει τὶς ἐν τοῖς καιροὺς καὶ χρόνοις ἐκείνοις; Καὶ εἶπεν ὁ γέρων τέκνον, ἐν ταῖς τοιαύταις ἡμέραις καὶ σῴζων σῴζει τὴν ἑαυτου ψυχήν, καὶ μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

Ερμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Παμβώ απέστειλε τον μαθητής του να πωλήση το εργόχειρόν του. 'Απουσίασε δε δέκα εξ ημέρας, όπως μας έλεγε. Κατά τας νύκτας εκοιμάτο εις τον νάρθηκα του ναού του Αγίου Αποστόλου Μάρκου. Και αφού είδε πώς γίνεται η ακολουθία εις τας Εκκλησίας των πόλεων, έμαθε δε και μερικά τροπάρια, επέστρεψεν εις τον Γέροντά του.

- Τέκνον μου, - του λέγει ο Γέρων - σε βλέπω ταραγμένον μήπως σου συνέβη κανένας πειρασμός εις την πόλιν;

– Πραγματικώς, Αββά, – απήντησεν ο αδελφός – έξοδεύομεν άνωφελώς τας ημέρας μας είς αυτήν την έρημον και δεν ψάλλομεν ούτε κανόνας, ούτε τροπάρια. Τώρα δηλαδή που επήγα εις την Αλεξάνδρειαν είδα πώς ψάλλουν οι ψάλται εις την Εκκλησίας και ελυπήθηκα πολύ, διότι δεν ψάλλομεν και ημείς κανόνας και τροπάρια.

Ο Γέρων τότε του απαντά:

- Αλλοίμονον τέκνον μου, διότι έφθασαν αι ημέραι, κατά τας οποίας θα εγκαταλείψουν οι Μοναχοί την στερεαν τροφήν, η οποία παρει δόθη εις αυτούς διά του Αγίου Πνεύματος, και θα ακολουθήσουν άσματα και ήχους. Διότι ποία κατάνυξις, ποία δάκρυα γεννώνται από τα τροπάρια, όταν στέκη κανείς εις τας Εκκλησίας ή εις το κελλί του και ψώνει την φωνήν του όπως τα βόδια; Διότι εφ' όσον στεκόμεθα εμπρός εις τον Θεόν, πρέπει να στέκωμεν με πολλήν κατάνυξιν και να μη περιπλανάται άσκοπα εδώ και εκεί ο νους μας. Βεβαίως οι Μοναχοί δεν έβγήκαν εις αυτήν την έρημον ίνα, όταν παρίστανται ενώπιον του Θεού, φουσκώνουν την διάνοιά των με το να ψάλλουν άσματα και να ρυθμίζουν ήχους και να κινούν τας χείρας και να μετακινούν τους πόδας. Απ' εναντίας, οφείλομεν, με φόβον Θεού και με τρόμον, με δάκρυα και στεναγμούς να προσφέρωμεν τας προσευχάς μας εις τον Θεόν και η φωνή μας να είναι σοβαρά, κατανυκτική, μετρία και ταπεινή.

Διότι σε διαβεβαιώ, τέκνον μου —συνέχισεν ο 'Αββάς Παμβώότι θα έλθουν ημέραι, κατά τας οποίας οι Χριστιανοί θα καταστρέψουν τα βιβλία των Αγίων Ευαγγελίων και των Αγίων Αποστόλων και των θεσπεσίων Προφητών, με το να αποξέουν από τας μεμβράνας τας Αγίας Γραφάς και να γράφουν επάνω εις αυτάς τροπάρια και Ελληνικούς λόγους και ο νους των, τότε, θα αφοσιωθή εις αυτά και θα απομακρυνθη από τας Αγίας Γραφάς. Δι' αυτό οι Πατέρες έδωσαν έντολήν να μη γράφουν, αυτοί που ασκητεύουν εις την έρημον αυτήν, τους βίους και τους λόγους των Πατέρων είς μεμβράνας, αλλ' εις χάρτην. Διότι πρόκειται η έρχομένη γενεά να αποξέη από τις μεμβράνας τους βίους των Πατέρων και να αναγράφη αυτά που θα θέλει. Θα είναι δηλαδή μεγάλη η έρχομένη ανάγκη.

Ήρώτησε, πάλιν, ο αδελφός τον 'Αββάς Παμβώ:

- Τί λοιπόν; Θα αλλάξουν τα έθιμα και αι παραδόσεις των Χριστιανών; Και δεν θα υπάρχουν ιερείς εις την Εκκλησίαν, διά να συμβούν αυτά;

Και ο Γέρων απήντησεν:

- Εις τους καιρούς αυτούς θα ψυχρανθή η αγάπη των πολλών και θα υπάρξη θλίψις όχι όλίγη, επιθέσεις εθνών και μεταναστεύσεις λαών, ακαταστασία βασιλέων, σπατάλη ιερέων, αμέλεια μοναζόντων. Οι Ηγούμενοι θα αδιαφορούν δια την σωτηρίαν των και του ποιμνίου των, όλοι θα είναι πρόθυμοι να τρέχουν εις τα τραπέζια, θα είναι φιλόνικοι, οκνηροι εις την προσευχήν και πρόθυμοι εις την καταλαλιάν, έτοιμοι να κατακρίνουν τους βίους των Γερόντων και τα λόγια των, χωρίς

να τους προσέχουν ή να τους μιμούνται, αλλά μάλλον να τους κατηγορούν και να λέγουν, ότι αν είμεθα και ημείς εις την εποχήν των και ημείς θα ήγωνιζόμεθα.

Οι Επίσκοποι –συνέχισεν ο Αββάς Παμβώ- θα φοβούνται, κατ' εκείνας τας ημέρας, τους ισχυρούς και θα κρίνουν ανάλογα με τα δώρα που θα λαμβάνουν από αυτούς δεν θα υπερασπίζουν τους πτωχούς, όταν ζητούν το δίκαιόν των, θα στενοχωρούν τας χήρας, θα καταπιέζουν τα ορφανά. Και εις τον λαόν θα έλθη απιστία, μίσος, έχθρα. φθόνος, φιλονεικία θα συνηθίσουν οι άνθρωποι εις τας κλοπές και την μέθην.

Και ο αδελφός ήρώτησεν εκ νέου:

- Και τι θα πρέπει να κάνη κανείς εις εκείνους τους χρόνους και τους καιρούς;

Εις αυτό απήντησεν ο Γέρων:

– Τέκνον μου, εις τας τοιαύτας ημέρας όποιος θέλει να σωθεί ας σώζη την ψυχήν του και θα αναδειχθή μέγας εις την Βασιλείαν των Ουρανών.

Β'. Εν τω βίω του Οσίου Λουκά του Νέου

Ο ΟΣΙΟΣ Λουκᾶς παρέβαλε πότε πρὸς τινὰ τῶν συνήθων (σπουδαῖος δὲ καὶ οὗτος καὶ ποίμνης φιλοθέων ἀνδρῶν ἐξηγούμενος). Ὡς δὲ τρίτης ἡμέραν αὐτῳ συνδιήγαγε, πόθος αὐτὸν τῆς καλύβης καὶ τῆς ἐρημίας ἐλάμβανε καὶ ἤξιου τὴν ἀναχώρησιν, ὁ δὲ προεστῶς οὐκ ἐδίδου πόθος γὰρ αὐτὸν πάλιν καὶ τοῦ ἀνδρὸς εἶχε καὶ οὐκ ἤνειχετο τὴν διάζευξιν, ἐπεῖ καὶ δριμεῖς των κατὰ Θεὸν φιλούντων οἱ πόθοι καὶ τῶν φυσικῶν ἰσχυρότεροι. Ὡς δὲ αὐτὸς οὐ μεθίει, ἀλλ' ἀπήτει φανερῶς τὴν ἐπάνοδον, ὁ προεστῶς, ἐπεῖ καὶ ἀφορμῆς τινὸς ἐδράξατο, ἑορτῆς τινὸς ἐν γειτόνων οὔσης, τραχύτερον πὼς ἅτε δὴ καὶ τοῦ πόθου τὴν ψυχὴν ὑποθήγοντος, φησὶ πρὸς αὐτὸν μέχρι τίνος οὕτως ἀγροικικῶς ἐνστήση, καὶ τὴν ἐρημίαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς συνάξεως προτιμήσεις; καὶ ταῦτα πανδήμου ἑορτῆς ἐπὶ θύραις οὔσης, ἧς τὰς ἱερολογίας ζημιωθεῖς τὴν μεγίστην ἐποίσεις σεαυτῷ ζημίαν;

Πρὸς ταῦτα ὁ Θεοφόρος μετὰ τῆς ἴσης αὐτὸ καὶ μακαρίας ἁπλότητος φησε διδάσκαλε ἀγαθέ, ποιμὴν εὐλογημένε, καλῶς κελεύεις, ἀλλ' οἱ κανόνες δηλαδὴ καὶ τὰ ἀναγνώσματα, εἰ γὲ προσεκτέον αὐτοῖς, ἢ τὲ Ἐκκλησιαστικὴ πᾶσα ἀκολουθία, πρὸς τί φέρουσας καὶ τοὺς ἐκείνους σκοπὸς πάντως, ὥσπερ αὐτὸς διδάσκεις, πρὸς Θεοῦ φόβον ὁδηγούσι τὲ καὶ ἀναγουσι τοὺς σπουδαίους. Ὁ τοίνυν αὐτὸν ἔκεινον εἰς καρδίαν ἔχειν ἐσπουδακῶς, ἄρα τούτων ὧν λέγεις χρείαν ἔχει τινά; Ἐπεῖ ταῦτα ἐκεῖνος ἤκουσε,

μεγάλως θαυμάσας αὐτὸν τῆς ἀπολογίας, οὐκέτι ἐπισχεῖν εὐδόκησεν ὅλως, ἀλλ' ἀνῆκεν εὐθὺς εἰς τὴν ἰδίαν ἀφικέσθαι σκηνήν.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ ο Οσιος Λουκάς επεσκέφθη κάποιον γνωστόν του, πολύ αξιόλογον και ηγούμενον ποίμνης φιλοθέων ανδρών. Αφού δε επέρασε μαζί του τρείς ημέρας, τον κατέλαβεν ο πόθος της ερημίας και της καλύβης του: εζήτει δε την άδειαν να αναχωρήση. Αλλά και προεστώς που τον έφιλοξένει, δεν επέτρεπε. Διότι και αυτός πάλιν επεθύμει την συντροφιάν του ανδρός και δεν ήθελε τον αποχωρισμός του, επειδή είναι έντονα τα αισθήματα αυτών που αγαπούν κατά Θεόν και ισχυρότερα από τα αισθήματα φιλίας των κατά σάρκα συγγενών. Επειδή δε και Όσιος Λουκάς δεν υπεχώρει, αλλ' εζήτει επιμόνως την επιστροφής του εις την έρημον, ο προεστώς, αφού εύρηκεν αφορμήν και από κάποιαν μεγάλην εορτήν, που επλησίαζεν, του είπε κάπως αυστηρότερα, εξ αιτίας και του πόθου που έπαρακινούσε την ψυχήν του:

– Μέχρι πότε θα επιμένης με τόσον πείσμα και θα προτιμάς την ερημίαν από την εκκλησιαστικήν ακολουθίαν; Και μάλιστα τώρα, που έφθασεν ήδη η μεγάλη εορτή, κατά την οποίαν, εφ' όσον δεν θα λειτουργηθής, θα ζημιωθής πάρα πολύ;

Είς αυτά ο Θεοφόρος Λουκάς του απήντησε με την γνωστής του μακαρίαν απλότητα:

- Αγαθέ μου διδάσκαλε, ποιμήν ευλογημένε, καλά με παροτρύνεις· αλλ' οι κανόνες και τα αναγνώσματα, αν βεβαίως πρέπει να τα προσέχωμεν, και ολόκληρος η Εκκλησιαστική ακολουθία, που οδηγούν; Και ποιος ο σκοπός των; Πάντως, όπως και συ ο ίδιος διδάσκεις, οδηγούν προς τον φόβον του Θεού και ανυψώνουν αυτούς που έχουν ζήλον. Αυτός λοιπόν που εφρόντισε να έχη τον φόβον του Θεού εις την καρδίαν, του, έχει άραγε καμμίαν ανάγκην από αυτά, που λέγεις;

Μόλις ήκουσεν αυτά ο Προεστώς τον έθαύμασε πάρα πολύ, διά την επιχειρηματολογίας του, και δεν ήθέλησε πλέον να τον κρατήση, αλλά τον άφησε να επιστρέψη εις την καλύβαν του.

Γ'. Του Αγίου Διαδόχου

ΟΤΑΝ ἐν εὐθηνίᾳ καὶ ἡ ψυχὴ τῶν φυσικῶν αὐτῆς καρπῶν, μεγαλοφωνότερον καὶ τὴν ψαλμῳδίαν ποιεῖται καὶ φωνὴ μᾶλλον θέλει προσεύχεσθαι" ὅτε δὲ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου

Πνεύματος ἐνεργεῖται, μετὰ πάσης ἀνέσεως καὶ ἡδύτητος ψάλλει καὶ εὔχεται ἐν ὅλῃ τῇ καρδία. Ἔπεται δὲ ἐκείνη μὲν τῇ διαθέσει καὶ χαρὰ πεφαντασμένη, ταύτῃ δὲ πνευματικῶν δάκρυον, καὶ μετὰ ταῦτα θυμηδία τὶς φιλήσυχος. Θερμὴ γὰρ ἡ μνήμη διὰ τὴν τῆς φωνῆς μένουσαν συμμετρίαν, δακρυώδεις τινὰς καὶ ἠπίους ἐννοίας τὴν καρδίαν φέρειν παρασκευάζει πάντων ὅθεν ὄντων ἐστὶν ἰδεῖν τὰ σπέρματα τῆς εὐχῆς μετὰ δακρύων ἐν τῇ γῇ τῆς καρδίας χαρὰ ἔνσπειρομεγα, διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ θερισμοῦ. Πλὴν ὅτε ὑπὸ πολλῆς δυσθυμίας βαρούμεθα, δεῖ ὀλίγον μείζονι τὴ φωνὴ ποιείσθαι ἡμᾶς τὴν ψαλμῳδίαν, τὴ τῆς ἐλπίδος χαρὰ τοὺς φθόγγους τῆς ψυχῆς ἀνακρούοντας, ἄχρις οὗ τὸ νέφος ἐκεῖνο τὸ βαρύτατον ὑπὸ τῶν ἀνέμων τοῦ μέλους διαλυθῆ.

Ερμηνεία

Όταν η ψυχή ευρίσκεται εις άφθονίαν των φυσικών της καρπών, τότε ψάλλει με μεγαλυτέραν κάπως φωνήν και θέλει να προσεύχεται φωναχτά όταν πάλιν η ψυχή δέχεται την ενέργειας του Αγίου Πνεύματος, τότε ψάλλει με όλην την ευχαρίστησιν και γλυκύτητα και προσεύχεται με όλην την καρδίαν της. Εις την πρώτην περίπτωσιν ακολουθεί ζωηρά χαρά, εις την δευτέραν δε πνευματικών δάκρυον, και μετά από αυτά κάποια εσωτερική αγαλλίασις, που γεννά εις την ψυχήν την αγάπην της ησυχίας.

Θερμαίνεται, δηλαδή, η μνήμη από τα αποτυπωθέντα εις την ψυχήν, δια της εναρμονίου φωνής, και κάμνει να έρχονται εις την καρδίαν μερικαι γλυκείαι σκέψεις, που φέρουν δάκρυα. Από όλα αυτά ήμπορεί να ίδη κανείς, πράγματι, να σπείρωνται μέσα εις την γήν της καρδίας τα σπέρματα της ευχής με δάκρυα, που προξενούν όμως χαράν, δια την ελπίδα του θερισμού. Ως τόσον, όταν καταλαμβανώμεθα από μεγάλην στενοχωρίαν, πρέπει να ψάλλωμεν με ολίγον έντονωτέραν φωνήν, κτυπώντες τας χορδές της ψυχής με την ελπίδα της χαράς, μέχρις ότου διαλυθή εκείνο το βαρύτατον νέφος από τας αύρας της μελωδίας.

Δ'. Του Αββά Κασσιανού

ΠΑΝΤΑ τὰ ἀνατολικὰ Κοινόβια, καὶ μάλιστα τὰ Αἰγύπτια, τοιοῦτον κανόνα ἐπὶ τῶν προσευχῶν καὶ ψαλμῳδιῶν ἔχουσι. Συναγομένων τῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς συνάξεως, ἡνίκα τελειωθῇ ὁ ψαλμός, οὐ παραχρῆμα πρὸς γονυκλισίαν ὁρμῶσιν, ἀλλὰ πρὶν ἢ τὰ γόνατα κάμψαι, πρὸς ὅλιγον ἱστάμενοι καὶ τὰς χεῖρας ἐκτεταμένας ἔχοντες, εὔχονται. Καὶ μετὰ ταῦτα χαμαι προσπίπτοντες, καὶ πρὸς ὅλιγον πάλιν ἐν τῇ γονυκλισίᾳ εὐχόμενοι, πάντες ἅμα ἐγείρονται, καὶ πάλιν διαπτάσαντες τὰς χεῖρας ἐκτενέστερον καὶ ἐπιτεταμένως τὰς ἱκεσίας ἀποπληρούσιν, οὐδενὸς γόνυ

κλίνοντος ἢ ἐκ τῆς γονυκλισίας ἀνισταμένου, ἕως ἂν ὁ ποιῶν αὐτοῖς τὴν εὐχὴν κλίνη πρῶτος καὶ ἀνάστη πρῶτος. Ο

Καθ' ἃ τοίνυν εἴρηται, ὅτε τὰς προειρημένας συνάξεις ἐπιτελέσαντες συνέρχονται, τοσαύτη ὑπὸ πάντων παρέχεται σιωπή, ὡς νομίσαι μηδένα ἄνθρωπος ἐν τῇ τοσαύτῃ πολυαριθμήτω τῶν ἀδελφῶν πληθύϊ παρεῖναι. Ἐξαιρέτως δέ, ἐν τῷ καιρῷ τῶν προσευχῶν, ὅτε οὔτε πτύσμα προπέμπεται, οὔτε βὴξ διηχεῖ, οὐκ ἀκηδία ἢ νυσταγμοῦ χάσμη, οὐ στεναγμὸς μετ' ἤχου ἀναπέμπεται. Τὸν γὰρ ἓν χαυνότητι μετὰ κραυγῆς τὰς εὐχᾶς ἐπιτελοῦντα, διπλῶς ἁμαρτάνειν λέγουσι πρώτον μὲν ὡς ραθύμως εὐχόμενον, δεύτερον δὲ ὡς ἀπαιδεύτω τὴ φωνή, ἀλλ' οὐ τὴν ἀκοὴν κατακτυποῦντα καὶ διασκεδάζοντα τὴν διάνοιαν, συνεπιτιθεμένων καὶ τῶν πονηρῶν δαιμόνων, οἱ ἐπειδᾶν ἴδωσιν ἡμᾶς εἰς εὐχὴν ἱσταμένους, λογισμοὺς ἀπρεπέσι καὶ ἀκηδία τὴν ψυχὴν καταβαρύνουσι. Καὶ τούτου χάριν καὶ τοὺς ψαλμοὺς οὐ μετὰ θορύβου καὶ ταραχῆς σπεύδουσιν ἐπιτελεῖν, οὐδὲ τῷ πλήθει τῶν στίχων, ἀλλὰ τὴ τῆς διανοίας νοήσει εὐφραίνεσθαι, ἐκείνω τῷ λόγῳ κατακολουθοῦντες, τὰ φάσκοντι, «ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ καὶ τὰ νοῦ». Ὠφελιμώτερον γὰρ ἔχουσι τὸ δέκα στίχους μετὰ συνέσεως ψάλλειν, ἢ ὅλον τὸν ψαλμὸν μετὰ συγχύσεως διαγοίας.

Τελεσθέντων δὲ τῶν ψαλμῶν καὶ τοῦ κανόνος, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, οὐδεὶς τῶν ἀδελφῶν καν πρὸς ὄλιγον στῆναι καὶ ὁμιλῆσαι μετὰ ἄλλου τολμᾷ, ἀλλ' εἰς τὸ ἴδιον κελλίον εἰσελθῶν, τῷ ἔργῳ προσκαρτερεῖ, καὶ μετὰ χεῖρας ἕκαστος ἔχει, 'Αποστολικὸν ποιούντες παράγγελμα. Καὶ ἐν τῷ καιρῷ δὲ τῆς συνάξεως, τρίτης, ἕκτης καὶ ἐνάτης ὥρας, εἰ τὶς πρὶν ἢ ὁ πρῶτος τελεσθῆ ψαλμὸς ἀπαντήσει, τοῦ λοιποῦ εἰς τὸ εὐκτήριον εἰσελθεῖν οὐ τολμᾷ, οὔτε ἑαυτὸν καταμίξαι τοῖς ψάλλουσιν. Ἀλλὰ πρὸ τῶν θυρῶν ἱστάμενος ἐκδέχεται τῶν ἀδελφῶν τὴν ἀπόλυσιν, καὶ ἐξερχομένων πάντων, βαλῶν ἐπὶ τὴν γῆν μετάνοιαν, ἐξαιτεῖ τῆς οἰκείας ραθυμίας συγχώρησιν ἐν δὲ ταις νυκτεριναίς συνάξεσιν, ἕως τοῦ δευτέρου ψαλμοῦ παρέχεται συγγνώμη τοῖς βραδυνουσιν.

Ερμηνεία

ΟΛΑ τα Κοινόβια της Ανατολής και μάλιστα της Αιγύπτου, έχουν την εξής τάξιν εις τας προσευχές και ψαλμωδίας. Οταν συγκεντρώνονται οι αδελφοί, κατά την ώραν της ακολουθίας, μόλις τελειώση ο ψαλμός, δέν γονατίζουν αμέσως αλλά πριν να κάμψουν τα γόνατα, στέκουν ολίγον όρθιοι και προσεύχονται με υψωμένα τα χέρια. Μετά ταύτα πίπτουν χάμω όλοι και προσεύχονται πάλιν γονατιστοί έπειτα σηκώνονται όλοι μαζί και αφού πάλιν υψώσουν τα χέρια συμπληρώνουν τας παρακλήσεις των επί περισσότερος χρόνος και με μεγαλυτέραν επιμονήν. Κανείς δεν γονατίζει, ούτε

σηκώνεται από την γονυκλισίαν, έως ότου γονατίση πρώτος ή σηκωθή αυτός που προϊσταται της ακολουθίας.

Καθώς λοιπόν ελέχθη, όταν συγκεντρώνονται οι Μοναχοί διά τας ακολουθίας που ανεφέραμεν, τέτοια σιωπη επικρατεί από όλους, ώστε να νομίζη κανείς ότι ούτε ένας άνθρωπος δεν παρίσταται εις την πολυάριθμον αυτήν σύναξις των αδελφών. Εξαιρετικά δε κατά την ώραν των προσευχών ούτε πτύει κανείς, ούτε βήχας ακούεται, ούτε αμέλεια παρατηρείται, ούτε χασμουρητόν νύστας, ούτε από τα στήθη κανενός βγαίνει αναστεναγμός φωνακτός. Διότι λέγουν, ότι εκείνος που επιτελεί τας ευχας με αποχαυνωμένον νούν και άμουσον κραυγήν αμαρτάνει διπλά πρώτον μεν διότι προσεύχεται χωρίς ψυχικήν όρεξιν, δεύτερον δε, διότι με την ακαλλιέργητον φωνήν του όχι μόνον την ακοήν των παρευρισκομένων ενοχλεί, αλλά και την διάνοιάν των διασκορπίζει. Τότε επιτίθενται μαζί και οι πονηροι δαίμονες, οι οποίοι όταν μάς ίδουν να στεκώμεθα εις προσευχήν καταβαρύνουν την ψυχήν με απρεπείς λογισμούς και αδιαφορίαν.

Δι' αυτόν ακριβώς τον λόγον και οι Μοναχοί των Κοινοβίων της Ανατολής φροντίζουν και τους ψαλμούς να αναγιγνώσκουν χωρίς θόρυβον και εκνευρισμόν και να δοκιμάζουν ψυχικήν χαράν, όχι από τους πολλούς στίχους, αλλά από την βαθυτέραν κατανόησιν υπό της διανοίας των αναγιγνωσκομένων, σύμφωνα με εκείνο το ρητόν, που λέγει: «θα ψάλλω με το πνεύμα, θα ψάλλω και με τον νούν». Διότι θεωρούν πολύ πιο ωφέλιμον να ψάλουν δέκα στίχους, αλλά να αιχμαλωτίζεται ο νους των από τα νοήματα, παρά ολόκληρον τον ψαλμόν και να είναι σκορπισμένος ο νους των.

Οταν τελειώσουν οι ψαλμοι και ο κανών (ή ακολουθία του "Ορθρου), όπως είπομεν προηγουμένως, κανείς από τους 'Αδελφους δεν τολμα να σταθή δια να συνομιλήση, έστω και δι' ολίγον, με άλλον, αλλ' αφού εισέλθη εις το κελλί του, αμέσως συνεχίζει την εργασίας που έχει ο καθένας αναλάβει, εκτελούντες έτσι παραγγελίαν Αποστολικήν. Οποιος δε κατά την ακολουθίαν της τρίτης, της έκτης και ενάτης ώρας, δεν προλάβη να ευρεθή εκεί πριν τελειώση ή ανάγνωσις του προηγουμένου ψαλμού, δεν τολμά πλέον να εισέλθη εις τον χώρον των προσευχών, ούτε να λάβη μέρος εις τον χορόν των ψαλτών, αλλά στέκεται όρθιος εμπρός εις τας θύρας και περιμένει την απόλυσιν των αδελφών καθώς δε εξέρχονται μετά την ακολουθίαν όλοι, γονατίζει και ζητεί συγχώρησιν διά την ραθυμίαν του. Κατά τας συνάξεις, διά τάς νυκτερινας

άκολουθίας, δίδεται συγχώρησις εις εκείνους, που καθυστερούν να προσέλθουν μέχρι του δευτέρου ψαλμού.

Ε'. Εν τω Γεροντικώ

Ο ΑΒΒΑΣ Μακάριος ὁ μέγας, ὡς ἀπέλυεν ἡ Ἐκκλησία, ἔλεγε τοῖς ἀδελφοις φεύγετε, ἀδελφοί. Εἶπε δὲ τὶς αὐτὸ τῶν γερόντων: Πάτερ, ποῦ ἔχομεν φυγεῖν πλέον τῆς ἐρήμου ταύτης; ὁ δὲ θεῖς τὸν δάκτυλον αὐτοῦ εἰς τὸ στόμα ἑαυτοῦ ἔφη τοῦτο φεύγετε καὶ λοιπὸν εἰσήρχετο εἰς τὸ κελλίον καὶ κλείων τὴν θύραν ἐκάθητο.

2. Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Σισώη τοῦ Θηβαίου, ὅτι ὡς ἀπέλυεν ἡ Ἐκκλησία, εὐθὺς ὥρμα πρὸς τὸ ἑαυτοῦ κελλίον, βαδίζων σπουδαίως καὶ ἔοικως φεύγονται τινὲς δὲ τῶν δρώντων αὐτὸν τοῦτο ποιούντα ἔλεγον οὗτος δαίμονα ἔχει. Ἐκεῖνος δὲ τὸ τοῦ Θεοῦ ἔργον ποιῶν, οὐ προσεῖχε τοῖς κατ' αὐτοῦ λέγουσιν.

3. Ἀδελφὸς ἠρωτησε τὸν Ἀββᾶς Σιλουανὸν λέγων· τί ποιήσω, Ἀββᾶ; πῶς κτήσομαι τὴν κατάνυξιν; πάνυ γὰρ ὄχλουμαι ὑπὸ τῆς ἀκηδίας καὶ τοῦ ὕπνου καὶ τοῦ στεναγμοῦ, καὶ ὅτε ἀνίσταμαι ἐκ τοῦ ὕπνου, πυκτεύω πολλὰ ἐν τῇ ψαλμῳδία καὶ οὐ δύναμαι περιγενέσθαι τοῦ νυσταγμοῦ, οὔτε ψαλμὸν ἄνευ ἤχου λέγω. Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ γέρων τέκνον, τὸ λέγειν σὲ τοὺς ψαλμοὺς μετὰ ἤχου πρώτον μὲν ὑπερηφανία ἐστὶν ὑποβάλλει σοὶ γὰρ ὅτι ἐγὼ ψάλλω, ὁ ἀδελφὸς οὐ ψάλλει, δεύτερον δὲ καὶ σκληρύνει σου τὴν καρδίαν καὶ οὐκ ἔα κατανυγῆναι. Εἰ οὖν θέλεις τὴν κατάνυξιν, ἄφες τὸ ᾆσμα, καὶ ὅτε ἵστασαι τὰς εὐχᾶς σου ποιῶν, ἐρευνάτω ὁ νοῦς σου τοῦ στίχου τὴν δύναμιν καὶ λογίζου ὅτι ἐνώπιόν του Θεοῦ παρίστασαι, τοῦ ἐτάζοντος καρδίας καὶ νεφρούς. Ὅτε δὲ ἀναστῆς ἐκ τοῦ ὕπνου, πρὸ πάντων δοξασάτω τὸ στόμα σου τὸν Θεόν, εἶτα στιχολόγησον τὴν πίστιν καὶ τὸ Πάτερ ἡμῶν, καὶ τότε ἄρξαι τοῦ κανόνος σου ἀνετῶς, στενάζων καὶ ἐνθυμούμενος τὰς ἁμαρτίας σου καὶ τὴν κόλασιν, ἐν ἢ μέλλεις βασανίζεσθαι.

Λέγει ὁ ἀδελφὸς ἐγώ, Ἀββᾶ, ἐξότου ἐμόνασα, τὴν ἀκολουθίαν τοῦ κανόνος καὶ τὰς ὥρας κατὰ τὴν ὀκτώηχον ψάλλω. Ἀπεκρίθη ὁ γέρων καὶ διὰ τοῦτο ἡ κατάνυξις καὶ τὸ πένθος φεύγει ἀπό σου ἐννόησον γὰρ τοὺς μεγάλους Πατέρας πῶς, ἰδιώται ὑπάρχοντες καὶ μήτε ἤχους μήτε τροπάρια ἐπιστάμενοι, εἴμη ὀλίγους ψαλμούς, δίκην φωστήρων ἐν κόσμῳ ἔλαμψαν. Οἷος ἦν ὁ Ἀββᾶς Παῦλος καὶ ἁπλούς, καὶ ὁ Ἀββᾶς Παμβῶ, καὶ ὁ Ἀββᾶς Ἀπολλώ, καὶ οἱ λοιποὶ Θεοφόροι Πατέρες, οἱ καὶ νεκροὺς ἤγειραν καὶ μεγάλας δυνάμεις ἐποίησαν καὶ τὴν κατὰ δαιμόνων ἐξουσίαν ἐδέξαντο, οὐκ ἐν ἄσμασι καὶ τροπαρίοις καὶ ἤχους ἀλλ' ἐν προσευχῇ τῇ μετὰ συντετριμμένης καρδίας καὶ νηστεία, δι' ὧν καὶ τοῦ Θεοῦ φόβος τῇ καρδία ἔγγινεται ἀδιαλείπτως, καὶ τὸ πένθος κρατύνεται τὸ πάσης ἁμαρτίας ἐκκαθαῖρον τὸν ἄνθρωπος καὶ τὸν νοῦν λευκότερος καὶ χιόνος ἀπεργαζόμενον.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΑ΄ (Περί ψαλμωδίας και προσευχής και ευταξίας)

Τὸ δὲ ᾆσμα πολλοὺς εἰς τὰ κατώτατά της γῆς κατήγαγεν, οὐ μόνον κοσμικούς, ἀλλὰ καὶ ἱερεῖς, ἐκθηλῦναν αὐτοὺς καὶ εἷς πορνείαν καὶ εἰς ἕτερα πάθη αἰσχρὰ κατακρημνῖσαν αὐτούς. Τὸ οὖν ᾆσμα τῶν κοσμικῶν ἐστι, διὰ τοῦτο καὶ ὁ λαὸς συναθροίζεται ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις. Ἐννόησον, τέκνον, πόσα τάγματα εἰσιν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ οὐ γέγραπται περὶ τινὸς αὐτῶν ὅτι μετὰ τῆς Ὀκτωήχου ψάλλουσιν ἀλλ' ἐν μὲν τάγμα ἀκαταπαύστως τὸ ἀλληλούϊα, ἕτερον δὲ τὸ Ἅγιος Ἅγιος Ἅγιος Σαβαώθ, ἄλλο δὲ εὐλογημένη ἡ δόξα Κυρίου ἐκ τοῦ τόπου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Σὺ οὖν, τέκνον, μίμησαι τοὺς Πατέρας, εἰ θέλεις ἐν ταῖς προσευχαις κατάνυξιν κτήσασθαι, φυλάττων τὸν νοῦν ὡς δύνῃ ἀρέμβαστον. Ἀγάπησον τὴν ταπείγωσιν τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅπου δ' ἂν παραβάλῃς, μὴ δεικνύης ἑαυτὸν ὡς ἀγχίνουν καὶ καθηγητήν, ἀλλ' ὡς ἰδιώτης καὶ μαθητήν, καὶ ὁ Θεὸς παρέχει σοὶ τὴν κατάνυξιν.

4. Εἶπε γέρων: οἱ προσευχόμενοι τῷ Θεῷ ὀφείλουσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχία πολλῇ καὶ καταστάσει τὴν προσευχὴν ποιείσθαι, καὶ οὐχὶ ἀπρεπέσι κραυγαϊς καὶ συγκεχυμέναις ἑαυτοὺς ἔκταρασσειν καὶ τοὺς πλησίον, ἀλλὰ πάνω καρδίας καὶ λογισμοὺς νήφουσι προσέχειν τῷ Κυρίῳ. "Ὥσπερ γὰρ εἰσὶ τινὲς ἔχοντες πάθη σωματικά, καὶ ἐν τῷ καυτηριάζεσθαι ἢ χειρουργείσθαι ἀνδρείας καὶ ὑπομονητικῶς τὸν πόνον φέρουσι, μὴ κραυγάζοντες ἢ ταρασσόμενου, ἀλλὰ κρατοῦντες ἑαυτῶν τὰς ἐκ τῆς ἰατρείας ὀδύνας ἐν σιωπῇ ὑπομένοντες, ἕτεροι δὲ τούτοις ὁμοίως ἔχοντες καὶ τὰ αὐτὰ ὑφιστάμενοι, κραυγαϊς ἀπρεπέσι καὶ ταραχαϊς κέχρηνται, καὶ αὐτὸς δὲ πόνος τῶν τὲ βοώντων καὶ τῶν μὴ βοώντων ἐστίν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν προσευχῶν καὶ τῶν κατανύξεων.

Εἰσὶ τινὲς ἐν ἡσυχίᾳ προσευχόμενοι καὶ τὸν τῆς καρδίας τόνον τὴ ἀταραξία μᾶλλον φυλάττοντες ἕτεροι δὲ μηδὲ κατέχοντες ἑαυτούς, μετὰ ταραχῆς καὶ θορύβου ποιοῦνται τὰς προσευχᾶς, ὡς τὲ καὶ τοὺς ἀκούοντας σκανδαλίζεσθαι. Οὗ χρῆ δὲ τὸν τοῦ Θεοῦ δοῦλον ἓν ἀκαταστασία εἶναι, ἀλλ' ἐν πάσῃ ταπεινοφροσύνη καὶ ἡσυχία, καθὼς ἐν τῷ Προφήτῃ λέγει: «ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν πρᾶον καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους;». Οἱ γὰρ οὕτω διάγοντες καὶ τοὺς δρώντας πάντας οἰκοδομούσιν.

Ερμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Μακάριος ο μέγας, όταν απέλυεν η Εκκλησία, έλεγεν εις τους αδελφούς:

Φεύγετε, αδελφοί. Κάποιος από τους Γέροντας τον ήρώτησε τότε:

- Πάτερ, που ήμπορούμεν να φύγωμεν μακρύτερα από αυτήν την

Εις απάντησιν ο Αββάς Μακάριος, αφού έθεσε τον δάκτυλόν του εις το στόμα του, είπεν:

– Από αυτό να φύγεις και κατόπιν εισήρχετο εις το κελλίον του και αφού έκλειε την θύραν, εκάθητο.

2. Έλεγον διά τον 'Αββάν Σισώην τον Θηβαίον, ότι μόλις απέλυεν η Εκκλησία, έτρεχεν αμέσως προς το κελλί του. Έβάδιζε βιαστικα και ωμοίαζεν ώς να τον κατεδίωκε κάποιος. Μερικοί που τον έβλεπον να φεύγη έτσι, έλεγον αυτός έχει δαίμονα. Εκείνος όμως, επειδή εκτελούσε τα έργα του Θεού, δεν επρόσεχεν αυτούς, που έλεγον έναντίον του.

3. Ένας αδελφός ήρώτησε τον Αββάν Σιλουανόν:

– Τι πρέπει να κάνω, Αββά, του είπε: πώς να αποκτήσω την κατάνυξιν, διότι ενοχλούμαι από την οκνηρίαν, τον ύπνον και τον γογγυσμόν; Οταν σηκώνομαι από τον ύπνον, αγωνίζομαι πάρα πολύ εις την ψαλμωδίαν και δεν ήμπορώ να νικήσω την νύσταν, ούτε λέγω ψαλμόν χωρίς ήχον.

Είς αυτά ο Γέρων απήντησε:

– Τέκνον μου, το να λέγης τους ψαλμούς με ήχον είναι, πρώτον, υπερηφάνεια: διότι σε κάμνει να σκέπτεσαι, ότι εγώ ψάλλω, ενώ ο αδελφος δεν ψάλλει δεύτερον δέ, σκληρύνει την καρδίαν σου και δεν την αφήνει να αισθανθή κατάνυξιν.

Εάν, λοιπόν, θέλης να αισθανθής κατάνυξιν, άφησε το άσμα και όταν στέκης, διά να κάμης τας ευχάς σου, ας αναζητή ο νους σου την πνευματικήν δύναμιν του στίχου και ας σκέπτεται ότι ευρίσκεται ενώπιον του Θεού, που εξετάζει τας καρδίας και τους νεφρούς, δηλαδή ολόκληρον τον εσωτερικόν μας κόσμον. Όταν σηκωθής από τον ύπνον, ας δοξάσης, πριν από όλα, τον Θεόν μετά να είπης το σύμβολον της Πίστεως και το Πάτερ ημών, και τότε να αρχίσης τον κανόνα σου απελευθερωμένος από κάθε γήϊνην σκέψιν, αναστενάζων και ενθυμούμενος τας αμαρτίας σου, καθώς και την κόλασιν εις την οποίαν μέλλεις να βασανίζεσαι.

Του λέγει, πάλιν, ο αδελφός:

-Εγώ, Αββά μου, από τότε που έγινα μοναχός ψάλλω τον κανόνα και τας ώρας, σύμφωνα με την Οκτώηχον.

Ο Γέρων του απεκρίθη:

– Και δι' αυτό φεύγουν από την ψυχήν σου η κατάνυξις και το πένθος. Σκέψου τους μεγάλους Πατέρας, ότι, ενώ ήσαν αμόρφωτοι και δεν εγνώριζαν ούτε ήχους ούτε

τροπάρια, παρά μονάχα ολίγους ψαλμούς, έλαμψαν ως φωστήρες εις τον κόσμον. Τέτοιος ήτο ο Αββάς Παύλος ο απλούς, και ο Αββάς Παμβώ, και ο Αββάς Απολλώ, και οι άλλοι Θεοφόροι Πατέρες, οι οποίοι ανέστησαν και νεκρούς, έκαναν πολλά θαύματα και εξουσίαν έλαβον από τον Θεόν εναντίον των δαιμόνων.

Όλα δε αυτά τα επέτυχον όχι με άσματα και τροπάρια και ήχους, αλλά με προσευχήν, που εξέρχεται από καρδίαν συντετριμμένην και με νηστείαν, με τα οποία ο φόβος του Θεού διατηρείται συνεχώς εις την καρδίαν και δυναμώνεται το πένθος, που καθαρίζει τον άνθρωπος από κάθε αμαρτίαν και λευκαίνει τον νούν περισσότερον και από το χιόνι.

Ενώ το άσμα κατέρριψε πολλούς εις τα κατώτατα της γης, όχι μόνον κοσμικούς, αλλά και ιερείς, επειδή έχαλάρωσε τον ανδρικόν τους χαρακτήρα και τους κατεκρήμνισεν εις την πορνείαν και εις πάθη αισχρά. Το άσμα, λοιπόν, είναι διά τους κοσμικούς και διά το άσμα συγκεντρώνεται ο λαός εις τας Εκκλησίας. Σκέψου, τέκνον μου, πόσα τάγματα υπάρχουν εις τον ουρανόν και δεν λέγει, διά κάποιο από αυτά, η Αγία Γραφή, ότι ψάλλουν σύμφωνα με την Οκτώηχον. 'Αλλ' ένα τάγμα ψάλλει ακαταπαύστως το «άλληλούϊα», άλλο το «"Αγιος, Αγιος, Αγιος Κύριος Σαβαώθ», άλλο «ευλογημένη η δόξα του Κυρίου από τον τόπον και τον οίκον Αυτού». Σύ, λοιπόν, τέκνον μου, να μιμηθής τους Πατέρας, αν θέλης να αποκτήσης εις τας προσευχάς σου κατάνυξιν και να διατηρης τον νούν σου όσον ήμπορείς συμμαζευμένον, χωρίς να ρεμβάζη. Να αγαπήσης την ταπείνωσιν του Χριστού και όπου αν υπάγης να μη παρουσιάζεσαι ως έξυπνος και καθηγητής, αλλά ως αγράμματος και μαθητής και ο Θεός θα σου χαρίση την κατάνυξιν.

4. Ένας Γέρων είπεν αυτοί, που προσεύχονται εις τον Θεόν οφείλουν να προσεύχονται με ειρήνην και πολλήν ήσυχίαν και εις ευλαβή στάσιν· και να μη χρησιμοποιούν απρεπείς κραυγάς, χωρίς ξεκαθαρισμένας τας λέξεις, που συνταράσσουν τον εαυτόν των και τους πλησίον, αλλά να αφοσιώνονται εις τον Κύριον με πόνον καρδίας και αγνούς λογισμούς. Με τας προσευχές και την κατάνυξιν συμβαίνει το ίδιον με εκείνο το οποίον συμβαίνει με εκείνους που υφίστανται θεραπείαν διά σωματικά πάθη. Υπάρχουν, δηλαδή, μερικοί ασθενείς, πού, όταν καυτηριάζωνται ή χειρουργούνται, υποφέρουν τον πόνον με ανδρείαν και υπομονήν, χωρίς να κραυγάζουν ή να ταράσσωνται, αλλ' επιβάλλονται εις τους εαυτούς των υπομένοντες σιωπηλά τους πόνους της ιατρείας. Άλλοι, πάλιν, ενώ υφίστανται την ιδίαν θεραπείας με τους προηγουμένους, εν τούτοις χρησιμοποιούν απρεπείς

κραυγές και ταραχάς. Το ίδιον όμως πονούν και αυτοί που φωνάζουν και εκείνοι που δεν φωνάζουν. Έτσι ακριβώς συμβαίνει και εις την περίπτωσιν των προσευχών και των κατανύξεων.

Υπάρχουν μερικοί που προσεύχονται με ησυχίαν και διατηρούν τον τόνον της καρδίας των μάλλον με αταραξίαν· άλλοι, πάλιν, δεν ήμπορούν να συγκρατήσουν τους εαυτούς των, αλλά προσεύχονται με ταραχήν και θόρυβον, ώστε να σκανδαλίζωνται και αυτοί που τους ακούουν. Δεν πρέπει όμως ο δούλος του Θεού να μη έχη τάξιν, αλλά να διατηρή παντού ταπεινοφροσύνην και ήσυχίαν, όπως λέγει και ο Προφήτης «είς, ποίον άλλον θα επιβλέψω; παρά εις τον πράον και ήσυχον και εις αυτόν που τρέμει τους λόγους μου;» (Ησ. ξστ', 2). Διότι αυτοί που δείχνουν τοιαύτην διαγωγήν, οικοδομούν εις την πίστιν και εκείνους οι οποίοι τους βλέπουν.

ΣΤ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΑΠΑΝΤΩΝ πρὸ πάντων εἰς τὴν σύναξιν, καλὸν καὶ σωτήριόν" το δὲ πρὸ τῆς ἀπολύσεως ἔξιεναι ἐκ τῆς συνάξεως δίχα ἀνάγκης, βλαβερῶν καὶ ὀλέθριον. Σὺ οὖν ἔκδεξαι καὶ ἄκους τῶν θείων γραφῶν, ὅπως ὤφεληθης. "Ὃν τρόπον γὰρ ἐν καύματι ἀνδρὶ ὁδοιπόρω- ποτήριον ψυχροῦν προσηνές, οὕτω θεῖοι λόγοι δροσίζουσι ψυχήν. Ἐὰν βούλη ἀκούειν, ἔκδεξαι, καὶ ἐὰν ἀκούσης, σοφὸς ἔσῃ εἰ δὲ τὴν ὑπομονὴν τοῦ ἀκούσαι τὸν λόγον βαρέως φέρεις, πόσο μᾶλλον τὴν πρᾶξιν; Ἐντεῦθεν τοιγαροῦν ἐπιγνωθι σεαυτόν, ὅτι ἀμελὴς ὑπάρχεις, δν τρόπον κάγω. Εἰσιόντων δὲ ἡμῶν εἰς οἶκον Κυρίου, πᾶς μετεωρισμὸς ἀπέστω τῆς διανοίας ἡμῶν, καὶ σχολαζέτω καὶ ἔσω ἡμῶν ἄνθρωπος εἰς θεωρίας καὶ προσευχήν, καὶ μὴ τινὲς ἀλλότριοι λογισμοὶ τὸν νοῦν ἡμῶν ἔκταρασσωσι.

Γνῶμεν δὲ τίνι ἐν τῇ προσευχῇ παριστάμεθα, καὶ ἔστω ἡμῶν ὅλη ἡ ψυχὴ καὶ ἡ καρδία πρὸς αὐτὸν γεύουσα καὶ μηδὲν ἄλλο φανταζομένη. Νόει δὲ τὸ λεγόμενον καὶ ἐκ παραδείγματος οἷον ἐὰν λαβῶν τὶς ἐνδεσμον ἀργυρίου ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ πορευθῆ εἰς πανήγυριν θέλων βόας ἀγορᾶσαι, μὴ χοίρους κατανοεῖ; Εἰ δὲ καὶ ὄνους ὠνήσασθαι βούλεται, μὴ κύνας καταμανθάνει; οὐχὶ πᾶσα ἡ ἔννοια αὐτοῦ ἔγκειται οις ἐπιθυμεῖ καὶ ἐκεῖνα μόνον περισκοπεῖ, ἵνα μὴ χλευασθεῖς, τὰ ἐν χερσὶν ἀπολέση διακενῆς; Οὕτω καὶ ἡμεῖς, ὅταν εἰς τὸν ἱερὸν εἰσελθόντες οἶκον τῷ Θεῷ παριστάμεθα, πᾶσαν ἡμῶν τὴν διάνοιαν εἰς αὐτὸν ἀνατείνωμεν καὶ τὰ αὐτοῦ μόνα καὶ σκοπῶμεν καὶ φανταζώμεθα, ἵνα καὶ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἐντεῦθεν ἐμπορευσώμεθα, καὶ τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν ἀπολαύσωμεν. Ἀλλὰ μηδὲ εἷς τινὰ ὁμιλίαν μετὰ τοῦ πλησίον τραπῶμεν, ἵνα μή, ἀντὶ τοῦ ἔλεωσασθαι τὸν οὐρανοῦ καὶ γῆς ποιητής, εὑρεθῶμεν αὐτῷ παροργίζοντες.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΑ΄ (Περί ψαλμωδίας και προσευχής και ευταξίας)

Ὡς πὲρ γὰρ τὶς παρεστῶς καὶ ὁμιλῶν βασιλεῖ, εἰ καλέσαντος αὐτὸν σὺν ἀσύλου καταλείπῃ τὴν θαυμαστῆς καὶ ἔνδοξον ὁμιλίας τοῦ βασιλέως, καὶ στραφεῖς τῷ συνδούλῳ συνομιλεῖ, τὸ καθ' αὐτὸν ὑβρίζει τὸν βασιλέα καὶ φοβερὰν τὴν παρ' ἐκείνου ἀγανάκτησιν ἑαυτῷ προξενεῖ, οὕτω καὶ ὁ λαλῶν ἐν καιρῷ τῆς ψαλμῳδίας καὶ προσευχῆς. Ὀφείλομεν οὖν ὃν τρόπον οἱ Ἄγγελοι μετὰ πολλοῦ τρόμου παρεστῶες ἐκτελοῦσε τὴν ὑμνολογίαν τῷ κτίσαντι, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ ψαλμῳδία παρίστασθαι. Εἰ δ' ἴσως καὶ ὁ ἔγγιστά σου ἱστάμενος ἀδελφός, ἀσθενὴς ὑπάρχων τῷ ὕματι, βήσσει ἢ πτύει πολλά, μὴ σιάνου ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ μνήσθητι ὅτι πολλοὶ Ἐπὶ ἑαυτοὺς ἔδωκαν ἀρρώστους τὲ καὶ λελωβημένοις ὑπηρετεῖν, ἕνα ἐκ τούτου μεάλα κερδήσωσι, πεῖρα μαθόντες τῆς ἀγάπης καὶ τὴν συμπάθειαν. Καὶ σὺ δὲ ὡς καὶ αὐτὸ περικείμενος σῶμα, ἐγγὺς εἰ τῶν τοιούτων ἀσθενειῶν, εἰ καὶ πρὸς τὸ πάτον φιλανθρωπία Θεοῦ ὑγιαίνεις τὸ σώματι διο μὴ ἐπαίρου κατὰ τοῦ ἀσθενοῦς, ἀλλὰ φοβοῦ, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ πάθης ἢ χείρονα, καὶ τὴ πρὸς τὸν ἀδελφὸν συμπαθεία ἀσφάλιζε ἑαυτόν.

Ερμηνεία

ΤΟ ΝΑ πηγαίνης πριν από όλους εις την σύναξιν, διά την ακολουθίαν, είναι καλόν και σωτήριον: το να φεύγης όμως χωρίς ανάγκην, πριν από την απόλυσιν, είναι βλαβερών και ολέθριον. Σύ, λοιπόν, κάμε ύπομονήν και άκουε τας θείας Γραφάς, διά να ωφεληθής. Διότι όπως ακριβώς όταν είναι ζέστη ένα ποτήρι κρύο νερόν είναι ευχάριστον διά τον οδοιπόρον, έτσι και τα θεϊκά λόγια δροσίζουν την ψυχήν. Εάν θέλης να ακούης, κάμνε υπομονήν και εάν ακούσης, θα γίνης σοφός. Αν όμως με δυσκολίαν ανέχεσαι την υπομονήν διά να ακούσης λόγον, πόσον μάλλον θα δυσκολευθής να κάνης υπομονήν εις τας πράξεις; Από αυτό, λοιπόν, αναγνώρισε καλά τον εαυτόν σου, ότι είσαι αμελής, όπως και εγώ. Οταν εισερχώμεθα εις οίκον Κυρίου, ας φεύγη από τον νούν μας κάθε περιπλάνησις άσκοπος και άς προσέχη και εσωτερικός μας άνθρωπος εις την θεωρίαν και την προσευχής και ας μη ταράσσουν τον νούν μας μερικοί κακοί λογισμοί.

Ας σκεφθώμεν δε εμπρός εις ποίον παριστάμεθα κατά την προσευχήν και τότε όλη η ψυχή και η καρδία μας ας είναι εστραμμένη πρός. Αυτόν, χωρίς να φαντάζεται τίποτε άλλο. Προσπάθησε δε να αντιληφθής αυτό που λέγω και με το εξής παράδειγμα: αν κανείς πάρη ένα σακκούλι χρήματα εις το χέρι του και πορευθή εις την πανήγυριν, διά να αγοράση βόδια, μήπως θα παρατηρή προσεκτικά χοίρους; Εάν, πάλιν, θέλω να αγοράση όνους, μήπως θα ψάχνη δια σκύλους; Όλη του η σκέψις δεν θα είναι προσηλωμένη εις εκείνα που επιθυμεί να αγοράση, και αυτά μονάχα θα

εξετάζη προσεκτικά, διά να μη τον εξαπατήσουν και χάση ασυλλόγιστα τα χρήματα που έχει εις τα χέρια του;

Έτσι λοιπόν και ημείς, όταν εισέλθωμεν εις τον ιερόν Ναόν και σταθώμεν εμπρός εις τον Θεόν, ας ανυψώσωμεν όλην την σκέψιν μας προς Αυτόν και ας προσέχωμεν μονάχα όσα αναφέρονται είς Αυτόν και αυτά ας φανταζώμεθα, διά να κερδήσωμεν απ' αυτό την σωτηρίαν μας και να απολαύσωμεν τα ουράνια αγαθά. Αλλ' ούτε ακόμη και ένα άπλον λόγον να μη ανταλλάξωμεν με τον διπλανόν μας, μη τυχόν, αντί να εξευμενίσωμεν τον ποιητήν του Ουρανού και της γης, τον παροργίσωμεν.

Οπως ακριβώς, δηλαδή, όταν ευρίσκεται κανείς ενώπιον βασιλέως και συνομιλή με Αυτόν, αν τύχη και τον καλέση κάποιος σύνδουλος, εαν εγκαταλείψη την συνομιλίαν με τον Βασιλέα, η οποία δι' αυτόν αποτελεί δόξαν και τιμήν, και γυρίση να κουβεντιάση με τον σύνδουλον, προσβάλλει με τον τρόπον του τον Βασιλέα και προκαλεί εις βάρος του την φοβεραν αγανάκτησιν εκείνου, έτσι και εκείνος που ομιλεί κατά την ώραν της προσευχής και της ψαλμωδίας. Οφείλομεν, λοιπόν, με τον τρόπος που οι Αγγελοι στέκουν με πολύν τρόμον και υμνολογούν τον Δημιουργόν, έτσι και ημείς να παριστάμεθα κατά την ψαλμωδίαν. Αν, ίσως, ο αδελφός, που στέκεται κοντά σου, είναι σωματικώς άρρωστος και βήχει, ή πτύει συνεχώς, μη ενοχλείσαι απ' αυτόν. Σκέψου, ότι πολλοί αφιερώθησαν εις την υπηρεσίαν λεπρών και αρρώστων, δια να κερδίσουν από αυτό πολλά πνευματικά, και να μάθουν εκ πείρας την αγάπην και την συμπάθειαν (προς τους ασθενείς).

Και σύ, άλλωστε, αφού φορείς το ίδιον σώμα, ευρίσκεσαι κοντά εις τας τοιαύτας ασθενείας, αν και προς το παρόν το σώμα σου είναι υγιές, από φιλανθρωπίαν του Θεού· δι' αυτό μη υπερηφανεύεσαι εις βάρος του αρρώστου, αλλά να φοβάσαι μη πάθης τα ίδια και χειρότερα: και με την συμπάθειαν προς τον αδελφόν σου προφύλαττε τον εαυτόν σου.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΒ'
(Να σεβόμαστε τις θείες συνάξεις)

Ὅτι δεῖ τοὺς ἐν ταῖς θείαις συνάξεσιν ἀργολογούντας καὶ ὅλως κοινολογουμένους πρὸς ἀλλήλους ἐπιτιμῶν, καὶ εἰ μὴ διορθώσονται εξωθείν τῆς Ἐκκλησίας σὺν αὐστηρία.

Πρέπει εκείνους οι οποίοι αργολογούν ή συζητούν μεταξύ των εις τας θείας συνάξεις να επιτιμώμεν· και αν δεν διορθωθούν να τους βγάζωμεν, με αυστηρότητα, έξω από τον Ναόν.

Α'. Εν τω βίο του Αγίου Ιωάννου του Ελεήμονος

Ο ΜΕΓΑΣ Ἰωάννης τοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἄλογωτατα κοινολογουμένους ἔσπευδεν ὅ,τι μάλιστα διορθοὺν εἰ δὲ τινὰ μετὰ μίαν καὶ δευτέραν παραίνεσιν ἀδιόρθωτον ἴδοι, ἔξω εὐθὺς ἔβαλλε, τὴν δεσποτικὴν αὐτω ἐπιλέγων φωνὴν «τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, οἶκον δεῖ προσευχῆς εἶναι». Ἔμπαλιν δὲ τοὺς περὶ τὰς θείας συνάξεις σπουδαιοτέρους ἀπεδέχετο τῆς φιλοθεΐας καὶ προσεπήνει, ἔτι δὲ καὶ προκοπαῖς ἐτίμα βαθμῶν.

Ερμηνεία

Ο ΜΕΓΑΣ Ιωάννης εκείνους οι οποίοι έσυζητούσαν απερίσκεπτα μέσα εις την Εκκλησίαν εφρόντιζεν, όσον ήμπορούσε, να τους διορθώνη· αν δε έβλεπε να παραμένη κάποιος αδιόρθωτος, μετά μίαν και δευτέραν συμβουλήν, τον έβγαζεν αμέσως έξω από την Εκκλησίας και του επαναλάμβανε την φωνήν του Δεσπότου Χριστού: «Ο οίκος του Θεού πρέπει να είναι οίκος προσευχής». Αντιθέτως εκείνους οι οποίοι εδείκνυον ενδιαφέρον διά τας ακολουθίας και τας παρηκολούθουν μετ' ευλαβείας και κατανύξεως τους εδέχετο με χαράν ως φιλοθέους και τους επαινούσεν, ακόμη δε τους ετίμα παρέχων εις αυτούς αξιώματα.

Β' Εν τω Γεροντικώ

ΕΙΠΕ γέρων: ἐὰν τὶς εὐκαιρήση μετὰ πολλῶν ἢ μετὰ ὀλίγων εἰς τὴν Ἐκκλησίας καὶ φράξη τὸ στόμα αὐτοῦ του μὴ βοᾶν πρὸς τὸν Θεόν, ἐκεῖνος δαιμόνων ἔργον ἐργάζεται

καὶ γὰρ οἱ δαίμονες, μὴ δυνάμενοι ἀκούσαι τὸν ἔπαινον τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοὺς ψάλλοντας καταργούσιν.

2. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Εὐάγριος μέγα μὲν τὸ ἀπερισπάστως προσεύχεσθαι, μεῖζον δὲ τὸ ψάλλειν ἀπερισπάστως.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ Γέρων είπεν: αν ευρεθή κάποιος, κατά την ώραν της ακολουθίας, με πολλούς ή ολίγους εις την Εκκλησίαν, και φράξη το στόμα του δια να μη ψάλλη προς τον Θεόν, κάνει έργον δαιμόνων· διότι και οι δαίμονες, επειδή δεν ήμπορούν να ακούσουν τον έπαινον του Χριστού, καταργούν και τους ψάλλοντας.

2. Ο Αββάς Ευάγριος είπεν είναι σπουδαίον πράγμα το να προσεύχεται κανείς απερίσπαστος μεγαλύτερον όμως είναι το να ψάλλη χωρίς περισπασμούς.

Γ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΑΔΕΛΦΕ, ἐὰν στῆς ἐν οἴκῳ Κυρίου πρὸς λατρείαν πνευματικήν, πρόθυμος ἔσο περὶ τὴν ψαλμῳδίαν· εἰ δὲ σὺ σιγᾶς, σιγήσω κάγω, σιωπήσει καὶ ὁ πέλας, ἐξ ἀνάγκης ἀργήσει καὶ ἡ ψαλμῳδία ἀλλὰ μὴ οὕτω γενέσθω. Εἰ γὰρ οἱ εὐφημοῦντες ἄρχοντα ἢ βασιλέα, ὅταν στῶσιν ἐν θεάτρῳ καὶ θεάσωνται τινὰ μεταξὺ αὐτῶν ἑστῶτα καὶ μὴ συγεκβοώντα αὐτοῖς τεταμένη τῇ φωνή, τοῦτον ὥσαντες καταβάλλουσιν ὡς ἀνάξιόν της τοιαύτης στάσεως κρίναντες, πόσῳ δὴ μᾶλλον ἡμᾶς δέον τῷ δεσπότῃ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς παραστάντας προθύμως καὶ ἐντόνως τὰς ψαλμῳδίας ποιείσθαι; Πρόσεχε δὲ μήποτε ταράξῃς σύστημα ἀνδρῶν ἀσκητῶν, ἑστωτων καὶ ψαλλόντων ἐν Κυρίῳ, ἵνα μὴ θεήλατος σοὶ ἐπέλθη ὀργὴ καὶ πληγῆ. Τὸ γὰρ εἰς Θεὸν ἁμαρτάνειν χαλεπὸν καὶ ἀσύγγνωστον, καὶ πνεύματα δὲ Προφητῶν Προφήταις ὑποτάσσεται, κατὰ τὸ γεγραμμένον· οὐ γὰρ ἀκαταστασίας καὶ Θεός, ἀλλ' εἰρήνης καὶ τάξεως.

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, εάν σταθής εις οίκον Κυρίου (δηλαδή εις ναόν) διά πνευματικής λατρείαν, να είσαι πρόθυμος να συμμετάσχης εις την ψαλμωδίαν· έαν όμως συ σιωπάς, σιωπήσω και εγώ, σιωπήση και ο πλησίον μας, τότε κατ' ανάγκην θα παύση και η ψαλμωδία. Αλλά δεν πρέπει να γίνη αυτό. Διότι αν εκείνοι οι οποίοι ζητοκραυγάζουν ένα άρχοντα ή βασιλέα, όταν σταθούν εις θέατρον και ίδουν κάποιον, ο οποίος ευρίσκεται ανάμεσά των, αλλά δεν ζητωκραυγάζει μαζί των με υψωμένην την φωνήν,

τούτον αφού τον σπρώξουν τον αποδιώκουν, διότι τον θεωρούν ανάξιον διά μίαν τοιαύτην παράστασιν δεν πρέπει πολύ περισσότερον ημείς όταν σταθώμεν ενώπιον του Δεσπότου του ουρανού και της γης να ψάλλωμεν με προθυμίαν και με την πρέπουσαν δύναμιν τας ύμνωδίας που αρμόζουν εις Αυτόν;

Πρόσεχε δε, αδελφέ, μήπως τυχόν ανησυχήσης ομάδα ασκητών, οι οποίοι στέκονται και ψάλλουν προς δοξολογίας του Κυρίου, διά να μη πέση επί της κεφαλής σου θεϊκή οργή και τιμωρία. Διότι το να αμαρτάνη κανείς προς τον Θεόν είναι φοβερόν και ασυγχώρητον, και πνεύματα δε Προφητών υποτάσσονται είς Προφήτας, συμφώνως με την Αγίαν Γραφήν· διότι ο Θεός δεν είναι Θεός ακαταστασίας, αλλά Θεός ειρήνης και τάξεως.

Δ'. Αντιόχου του Παντέκτου

Η ΨΑΛΜΩΔΙΑ ἔργον ἐστὶ τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων, τῶν παρισταμένων καὶ λειτουργουσῶν ἀδιαλείπτως τῷ Θεῷ κατὰ τὸ εἰρημένον «αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν πάνιες οἱ Ἀγγέλου αὐτοῦ καὶ πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ» ἁρμόζει δὲ καὶ πάσιν ἀνθρώποις «πᾶσα γάρ, φησι, πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον», κατ' ἐξαίρετον δὲ τοῖς Μοναχούς τους τὸν Ἀγγελικὸν βίον ἐπανηρημένοις λέγει γάρ' «οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον αἰνέσατε αὐτόν, ἅπαν το σπέρμα Ἰακὼβ δοξάσατε αὐτόν».

Ἡ οὖν ψαλμῳδία θυσία ἔστιν ἐνδελεχισμοὺ καὶ θυσία αἰνέσεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον «θυσία αἰνέσεως δοξάσει μέ». Διὸ χρεωστοῦμεν οἱ Μοναχοὶ ἐνδελεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως λειτουργεῖν τῷ Θεῷ τὰς νενομοθετημένας αὐτῶ δοξολογίας, ἀκούοντες τοῦ Δαβὶδ παρακελευομένου ἡμὶν καὶ λέγοντος. «Ψάλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν, ψάλατε ψάλατε τῷ βασιλεῖ ἡμῶν, ψάλατε ψάλατε συνετῶς, καλῶς ψάλατε αὐτὸ ἐν ἀλαλαγμῷ' ἀγαλλιάσονται τὰ χείλη μου ὅταν ψάλλω σοί, καὶ ἡ ψυχή μου ἣν ἐλυτρώσω» καὶ αὖθις «ψάλατε τῷ Κυρίῳ οἱ ὅσιοι αὐτοῦ καὶ δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιάσθαι αὐτῶ ἐν τρόμο. Ἡ γὰρ αἴνεσις ἐν Ἐκκλησίᾳ ὁσίων καὶ οἱ υἱοὶ Σιῶν ἀγαλλιάσθωσαν ἐπὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν ἐγὼ δὲ ἄσομαι καὶ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μου, ὅτι ἐθερμάνθη ἡ καρδία μου ἐντός μου, καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ. Οὕτως εὐλογήσω σὲ ἓν τὴ ζωή μου, ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀρῶ τὰς χεῖράς μου ὅτι ὡς ἐκ στέατος καὶ πιότητος ἐμπλησθείη ἡ ψυχή μου, καὶ χείλη ἀγαλλιάσεως αἰνέσει τὸ στόμα μου τὸν γὰρ χειμάρρους τῆς τρυφῆς σου ποτιεῖς τοὺς ψάλλοντας σοί».

Ἀλλὰ τί χρὴ πάσας τὰς περὶ τοῦ ψάλλειν τοῦ Δαβὶδ παραθέσθαι μαρτυρίας, ἢ τῆς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης τῆς ἐγγινομένης ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ μετὰ κατανύξεως νηφαλέως

ψάλλοντος; Τοῦτο γὰρ οἱ πεπειραμένοι ἀκριβῶς ἐπίστανται. Εὐτόγως οὖν στῶμεν, ἀγαπητοί, ἐν τῇ ψαλμῳδία καὶ προσευχῇ, ἀποστρεφόμενοι τὰς τῶν λογισμῶν καὶ φροντίδων ἐπείξεις. Εἰώθασι γὰρ οἱ δαίμονες, ὅταν ἔδωσι τινὰ προθύμως ψάλλοντα ἢ προσευχόμενον, τότε ὑποτίθενται νοήματα τινῶν πραγμάτων, δῆθεν ἀναγκαίων, κινοῦντες τὸν νοῦν πρὸς ζήτησιν αὐτῶν, ἵνα ἐνσχεθεῖς τὴ αὐτῶν μνήμη ὁ νοῦς ἀπολέση τὴν γλυκύτητα τῆς ψαλμῳδίας. Διὰ τοῦτο γὰρ ὁ Χριστὸς διὰ στόματος νηπίων, ἤγουν τὴ ἀκακία νηπιαζόντων, καταρτίζει τὸν αἶγον, ἵνα διὰ τῆς ψαλμῳδίας καταλύση τὸν τυραννοῦντα ἡμᾶς ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητὴν διάβολον, ἐχθρὸν μὲν τῶν ἀρετῶν, ἐκδικητὴν δὲ τῆς κακίας.

Καὶ ἠμεῖς οὖν, ἁπλότητι αἰνοῦντες τὸν Κύριον, συντρίβομεν τὲ καὶ καταλύομεν τὰ αὐτοῦ μηχανήματα. "Ἔστω οὖν καὶ ψαλμὸς συνεχὴς Θεὸς γὰρ καὶ μόνον ὀνομαζόμενος φυγαδεύει δαίμονας. Καὶ τοῦτο δὲ ἀναγκαῖον ὑπομνῆσαι ὑμᾶς, ὅτι ἡ ψαλμῳδία ἠμῶν κανὼν λέγεται, ὡς καὶ αὐτοὶ οἴδατε. "Ὡς πὲρ οὖν ὁ γεωργός, ἐὰν μὴ ἀποδῶ πλήρη καὶ καλὸν τὸν κανόνα αὐτοῦ, μυρία πάσχει δεινά, εἰς φυλακὴν ἐμβάλλεται, καὶ κρεμᾶται καὶ δέρεται, ἕως οὐ ἀποδῶ πᾶσαν τὴν ὀφειλῆς αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὁ Μοναχός, ὅταν ἀμελήση τοῦ κανόνος αὐτοῦ, εὐθέως ἐγκαταλιμπάνεται ὑπὸ τῆς χάριτος καὶ παραδίδοται τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, καὶ πίπτει ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν.

Ερμηνεία

Η ΨΑΛΜΩΔΙΑ είναι έργον των ασωμάτων δυνάμεων, αι οποίαι στέκονται πλησίον του Θεού και τον υμνολογούν αδιακόπως, όπως λέγει και ο ψαλμωδός: «Αινείτε τον Κύριον από τους ουρανούς πάντες οι Αγγελοι Αυτού και πάσαι αι δυνάμεις Αυτού». Αυτό δεν επιβάλλεται και δι' όλους τους ανθρώπους· διότι, όπως λέγει πάλιν ο ψαλμωδός, «πάσα πνοή πρέπει να υμνολογή τον Κύριον» ιδιαιτέρως δε τούτο επιβάλλεται διά τους Μοναχούς, οι οποίοι έδιάλεξαν και ήκολούθησαν τον Αγγελικον βίον. Λέγει δηλαδή η Γραφή. «Σείς που φοβείσθε τον Κύριον, υμνολογήσατε Αυτόν, όλοι οι απόγονοι του Ιακώβ να τον δοξάσετε».

Η ψαλμωδία λοιπόν είναι διαρκής θυσία και θυσία αινέσεως, όπως λέγει και η Γραφή: «με θυσίαν αινέσεως θα με δοξάση». Διά τούτο ημείς οι Μοναχοί χρεωστούμεν συνεχώς και αδιακόπως να προσφέρωμεν εις τον Θεόν τας δοξολογίας, αι οποίαι έχουν νομοθετηθή δι' Αυτόν, υπακούοντες κατ' αυτόν τον τρόπον και εις τον Δαβίδ, ο οποίος μάς παρακινεί εις αυτό, λέγων: «Ψάλατε προς τον Θεόν ημών, ψάλατε: Ψάλατε προς τον Βασιλέα ημών, ψάλατε: Ψάλατε με σύνεσιν, ψάλατε προς Αύτον καλώς με ισχυράν φωνήν θα ευφρανθούν τα χείλη μου, όταν ψάλω προς Σε και η ψυχή μου, την οποίαν έσωσες, θα ευφρανθή» και πάλιν εις άλλο σημείον λέγει η

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΒ΄ (Να σεβόμαστε τις θείες συνάξεις)

Γραφή: «Ψάλατε προς τον Κύριον οι αφωσιωμένοι προς Αυτόν και υπηρετήσατε τον Κύριον με φόβον, και να αγαλλιάσθε από τον τρόμον, ο οποίος σας καταλαμβάνει. Η υμνολογία και δοξολογία του Θεού δηλαδή πρέπει να γίνεται εις Εκκλησίαν οσίων και οι υιοί της Σιών ας ευφρανθούν διά τον Βασιλέα των. Εγώ δε θα ψάλω και θα υμνήσω τον Θεόν διά την δόξαν που μου έχάρισε, διότι εθερμάνθη εντός μου η καρδία μου από την αγάπην Του και από την θέρμην της αφοσιώσεώς μου εις τον Θεόν θα ανάψη εντός μου πύρ. .

Μετά του αυτού πόθου θα σε δοξολογώ καθ' όλην την ζωήν μου και μόνον εις το όνομά Σου θα υψώνω τας χείρας μου και θα προσεύχωμαι εις Σέ. Τότε θα χορταίνη και θα ευφραίνεται η ψυχή μου, ως θα ηυφραίνετο το σώμα, όταν θα έτρωγε λιπαρά και παχέα φαγητά. Με χείλη αγαλλόμενα τότε θα σε υμνή το στόμα μου και θα τους ποτίσης με ποτόν τον χείμαρρον των απολαύσεων εκείνους που θα ψάλλουν εις Σέ.

Αλλά ποια ανάγκη υπάρχει να παραθέσωμεν τας μαρτυρίας, τας οποίας αναφέρει ο Δαβίδ σχετικώς με την ψαλμωδίαν, ή να ομιλώμεν διά την χαράν και την ευφροσύνην, η οποία γεννάται μέσα εις την καρδίαν εκείνου, ο οποίος ψάλλει με κατάνυξιν και προσοχήν; Εκείνοι οι οποίοι έχουν πείραν του πράγματος αυτού, γνωρίζουν καλώς την κατάστασιν αυτήν. Ας σταθώμεν λοιπόν, αγαπητοί, με σεβασμόν εις την ψαλμωδίαν και προσευχήν, αποφεύγοντες τας απασχολήσεις που μας προκαλούν οι λογισμοί και αι υλικαι φροντίδες. Διότι όταν οι δαίμονες ίδουν κάποιον ο οποίος ψάλλει ή προσεύχεται με προθυμίαν, τότε συνηθίζουν να βάλλουν εις τον νούν του μερικές σκέψεις διά γήϊνα πράγματα, τα οποία είναι δήθεν αναγκαία, στρέφοντες τον νούν του προς την επίλυσιν των πραγμάτων αυτών, με σκοπόν να παρασυρθή ο νούς από την ενθύμησίν των και να χάση την γλυκύτητα της ψαλμωδίας.

Διά τούτο και ο Χριστός από το στόμα νηπίων, δηλαδή εκείνων οι οποίοι διά την έλλειψιν πάσης κακίας από την καρδίαν των ομοιάζουν με τα νήπια, καταρτίζει την υμνολογίαν, ώστε με την ψαλμωδίαν αυτών να καταργήση τον εχθρόν ο οποίος μας τυραννεί και τον εκδικητής του ανθρωπίνου γένους διάβολον, ο οποίος είναι εχθρός μεν όλων των άρετών, προστάτης δε της κακίας.

Και ημείς λοιπόν, όταν υμνολογούμεν με απλότητα τον Κύριον, συντρίβομεν και άχρηστεύομεν όλας τας μηχανορραφίας του διαβόλου. Ας είναι λοιπόν η ψαλμωδία συνεχής διότι και μόνον το όνομα του Θεού όταν αναφερθή, αποδιώκει μακράν τους δαίμονας. Είναι όμως ανάγκη να σας υπενθυμίσω και τούτο ακόμη ότι δηλαδή η ψαλμωδία μας λέγεται κανών, όπως το γνωρίζετε και σείς. Όπως λοιπόν ο γεωργός,

εάν δεν αποδώση ολόκληρον και καλόν τον κανόνα του, δηλαδή την υποχρέωσίν του, υφίσταται πολλάς τιμωρίας, και εις την φυλακήν κλείεται και κρεμάται και δέρεται, μέχρις ότου επιστρέψη όλην την οφειλήν του, έτσι και ο Μοναχός, όταν παραμελήση τον κανόνα του, αμέσως έγκαταλείπεται από την θείαν χάριν και παραδίδεται εις τους εχθρούς του και καταπατείται κάτω από τους πόδας των.

Ε'. Του 'Αββά Ησαΐου

ΑΔΕΛΦΟΙ, χωρὶς μεγάλης ἀνάγκης μὴ λαλήσητε τίποτε ἐν τῇ τραπέζῃ ἢ ἓν τὴ συνάξει, καὶ μὴ διορθώσητε τινὰ ψάλλοντα, εἰ μὴ τί αὐτὸς ἐρωτήσει ὑμᾶς. Ἐὰν γὰρ πλανηθῆ εἰς λέξιν καὶ παρέλθη, λέξιν παρῆλθεν· ὑμεῖς δὲ μὴ ταχέως εἴπητε αὐτὸ καὶ ταράξετε αὐτὸν ἐὰν εἴπῃ, ποιήσατε ἀγάπην, εἴπατε μοί, εἴπατε αὐτῷ.

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΟΙ, να μη λαλήσετε τίποτα, χωρίς μεγάλης ανάγκην, εις την τράπεζαν, ή εις την σύναξιν της ακολουθίας, και να μη διορθώσετε κάποιον, που ψάλλει, εκτός αν αυτός σας ερωτήση. Διότι αν κάμη λάθος εις μίαν λέξιν και την προσπεράση, μίαν απλήν λέξιν επροσπέρασε σεις μή του είπήτε αμέσως το λάθος του και τον αναστατώσετε. Αν σας είπη όμως, κάνετε αγάπην και είπέτε μου το λάθος, τότε να του το υποδείξετε.

ΣΤ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΑΔΕΛΦΕ, ἐὰν μὴ βούλη οἰκοδομεῖν, τὰ οἰκοδομηθέντα μὴ κατάστρεφε ἐὰν μὴ βούλη φυτεύειν, τὰ πεφυτευμένα μὴ ἀνάσπα: ἤγουν ἐὰν τὴ συνάξει ἱστάμενος μὴ θέλῃς ὕμνους ἀναπέμπειν τῷ Κυρίῳ, τοὺς ἄδοντας μὴ κατάργει. Πλούσιος ἔλαλησε, καὶ πάντες ἐσίγησαν, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ ἀνύψωσαν ἕως τῶν νεφελῶν καὶ ὁ Θεὸς λαλεῖ ἡμὶν διὰ τῶν ἁγίων γραφῶν καὶ οὐ θέλομεν σιγᾶν καὶ ἀκούειν; ἀλλὰ ὃς μὲν λαλεῖ, ὃς δὲ νυστάζει, ἄλλος δὲ ρέμβεται ἔξω τοϊς λογισμούς. Ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφῆς καὶ ἀποστρέφων τὸ οὖς αὐτοῦ του μὴ εἰσακούειν νόμους ὑψίστου, καὶ αὐτὸς ἔβδελυγμενος ἔσται παρὰ Θεῶ καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ.

Ἀμελὴς Μοναχὸς ἐν προσευχῇ σπουδάζει ἀκούειν τὸ ἀμὴν καὶ δὲ νηφαλέως προσευχόμενος, οὐκ ἀκηδιά, οὐδὲ ταράττεται" μήποτε δὲ καὶ περὶ ἡμῶν λεχθείη τὸ τοῦ Προφήτου «ἐγγὺς εἰ τῶν χειλέων αὐτῶν, πόρρω δὲ ἀπὸ τῶν νεφρῶν αὐτῶν». Μοναχέ,

οἱ ἀδελφοὶ ἐν τῇ συνάξει ἑστῶτες εὐλογούσι τὸν Θεόν, καὶ σὺ ἔξω μετεωρίζῃ; οὐκ οἶδας ὅτι σεαυτὸν ζημιοίς; Εἶπε τὸ λογισμό σου, ἄρα εἰ ἦν δόσις χρυσίου ἢ τινὸς τῶν ὑλικῶν, οὐχὶ ἐσπουδάζομεν πρὸ πάντων ἀπαντῆσαι; καὶ εἰ εἰς τὰ σαρκικὰ τοσαύτη σπουδή, οὐ πολλῶ μᾶλλον εἷς τα πνευματικά; ἴσθι ζέων τῷ Πνεύματι ὡς οἱ "Ἅγιοι, ὅπως συναυλισθῆς αὐτοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, αν δεν θέλης να οικοδομής, να μη καταστρέφης τουλάχιστον τα οικοδομηθέντα: αν δεν θέλης να φυτεύης, να μη ξερριζώνης αυτά που έχουν φυτευθής δηλαδή, όταν στέκεσαι εις την ακολουθίαν και δεν θέλης να ψάλλης εις τον Κύριον, να μην ενοχλης τους ψάλτας. Όταν όμιλή κάποιος πλούσιος, όλοι σιωπούν διά να ακουσθή ο λόγος αυτού έως τα σύννεφα. Και όταν ο Θεός όμιλή προς ημάς, διά των Αγίων Γραφών, δεν θέλομεν να σιωπώμεν και να ακούωμεν, αλλά άλλος μέν ομιλεί, άλλος νυστάζει, άλλος πάλιν, αφίνει τον νούν του να περιπλανάται έξω, με τους λογισμούς. Τί λέγει όμως η Αγία Γραφή δι' αυτό; «αυτός, που στρέφει αλλού το αυτί του (την προσοχήν του) διά να μή ακούη τους νόμους του Υψίστου θα είναι μισητός ενώπιον του Θεού, καθώς και η προσευχή του».

Ο αμελής Μοναχός, όταν γίνεται προσευχή, βιάζεται να ακούση το αμήν» ενώ εκείνος που προσεύχεται με προσοχής και καθαράν διάνοιαν, δεν βαριέται ούτε εκνευρίζεται. Ας προσέχωμεν δε μήπως εφαρμοσθή και δι' ημάς αυτό που είπεν ο Προφήτης: «είσαι μεν πλησίον τών χειλέων αυτών, μακράν όμως από τας καρδίας των». Μοναχέ, οι άδελφοι όταν στέκουν εις την ακολουθίαν, εύλογούν τον Θεόν και συ απ' έξω ασχολείσαι με άλλα; Δεν γνωρίζεις ότι ζημιώνεις τον εαυτόν σου; Είπε εις τον λογισμόν σου· άραγε εάν επρόκειτο περί προσφοράς χρημάτων, ή άλλων υλικών αγαθών, δεν θα ετρέχαμεν πρώτοι από όλους; Και αν εδείχναμεν τέτοιο ενδιαφέρον για τα σαρκικά, πολύ περισσότερον δεν θα πρέπει να δείξωμεν διά τα πνευματικά;

Να είσαι θερμός εις το πνεύμα, όπως ήσαν οι Αγιοι, διά να ευρεθής μαζί με αυτούς εις την Βασιλείαν των Ουρανών.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΓ'
(Να αγρυπνούμε πάντοτε)

Ὅτι δεῖ ἐν παντὶ καιρῷ ἀγρυπνεῖν καὶ τοσούτον ὑπνοῦν, ὅσον τὸ σῶμα διακρατεῖν· καὶ ὅτι τοὺς ἀρχομένους τῆς ἀσκήσεως δεῖ καὶ δι' ἐπινοιῶν ἐθίζειν τὴν ἀγρυπνίαν.

Πρέπει πάντοτε να αγρυπνώμεν και τόσον μόνον να κοιμώμεθα, όσον διά να διατηρώμεν το σώμα μας υγιές εκείνοι δε που αρχίζουν την άσκησιν πρέπει και με τεχνάσματα ακόμη να συνηθίζουν εις την αγρυπνίαν.

Α'. Εν τω βίω του Οσίου Εφραίμ

ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ Ἐφραὶμ πολλάκις αἱ νύκτες γρηγορούντα παραλαμβάνουσαι, νήφοντα πάλιν τῷ τῆς ἡμέρας φωτὶ παρεδίδοσαν, οἷα τὸν τοῦ σκότους ἄρχοντα ὑπειδόμενον, μὴ καταλάβει αὐτὸν ὕπνῳ πεπεδημένον, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὴν ἔφοδος ἐκείνου ἐγρηγορότα. Ὕπνος γὰρ αὐτὸ καὶ λίαν βραχὺς ἐξήρκει, παραγευομένῳ μόνον, οὐκ εἰς κόρον αὐτὸ χρωμένο καὶ τοσούτον, ὅσον αὐτοῦ διακρατεῖν ἀναγκαίως καὶ συνέχειν τὸ σῶμα τοὺς πολλοὺς ἱδρῶσι καὶ πόνοις κατατεινόμενον ἐποίει γὰρ φεύγειν αὐτοῦ τους ὀφθαλμοὺς τὸν ὕπνον πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα δὲ χαμευνία, σκληραγωγία καὶ ἡ παντοδαπὴ τοῦ σώματος ἐκείνη τήξις καὶ κάκωσις.

Ερμηνεία

ΠΟΛΛΑΣ φοράς αι νύκτες παρελάμβανον τον Μέγας Εφραίμ ακοίμητον και τον παρέδιδαν, πάλιν, άγρυπνον εις το φως της ημέρας ωσάν να εφοβείτο τον άρχοντα του σκότους μήπως τον πιάση αιχμαλωτισμένος από τον ύπνον και διά να αντιμετωπίσω την επίθεσιν εκείνου έμενεν άγρυπνος. Του έφθανε δηλαδή πάρα πολύ ολίγος ύπνος, απλώς μόνον τον εγεύετο: δεν έκανε κατάχρησιν ύπνου. Και τόσον ελάχιστα έκοιμάτο, όσον τού ήτο απαραίτητον διά να διατηρή το σώμα του υγιές και να το συγκρατή, επειδή το εβασάνιζεν από τους πολλούς ιδρώτας και τους κόπους. Διά να φεύγη δε ο ύπνος από τα μάτια του εχρησιμοποίει πολλούς τρόπους, προ παντός δε εκοιμάτο τελείως καταγής, έσκληραγωγείτο, έταλαιπώρει και έκακομεταχειρίζετο παντοιοτρόπως το σώμα του.

Β'. Εν τω βίω τού Αγίου Παχωμίου

Ο ΟΣΙΟΣ Παλάμων, ὅ του Μεγάλου Παχωμίου διδάσκαλος, εἰ πότε ἐν ταῖς νυκτεριναῖς εὐχαῖς ἔβλεπε τὸν Παχώμιον τῷ ὕπνῳ βαρούμενον, ἐξήρχετο σὺν αὐτω εἰς τὸ ὄρος καὶ τὴν ἐκεῖσε ἄμμον, εἰς σπυρίδας λαμβάνοντες, οὕτω μετέφεραν ἀπὸ τόπου εἷς τόπον καὶ ἐκένουν αὐτήν, ἐκ τούτου τὸ σῶμα καὶ τὸν βεβαρημένον νοῦν εἰς προσευχᾶς καὶ ψαλμῳδίας νήφειν παρασκευάζοντες. Ἔλεγε δὲ αὐτὸ καὶ γέρων νῆφε, Παχώμιε, μήπως πειράση σὲ ο πειράζων, καὶ εἰς κενῶν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν.

Εἰώθει οὖν καὶ Παχώμιος, ἱστάμενος εἰς προσευχήν, ἐκτείνειν τὰς χεῖρας καὶ μηδόλως καθέλκειν αὐτᾶς, ἀλλὰ τὴ τούτων ἐκτάσει, ὡς ἐπὶ σταυροῦ κατατεινόμενος, οὕτω καταπογῶν τὸ σῶμα πρὸς νήψιν τὴν ψυχὴν ἐπαγάγειν.

2. Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Σαρματᾶ, ὅτι νηστεύων ἀεὶ καὶ ἐγκρατευόμενος, οὕτω περιεγένετο τοῦ ὕπνου ὡς τὲ εἰ εἶπεν αὐτῶ ὕπαγε, ὑπῆγε καὶ ὅταν εἶπεν ἔλθε, ἤρχετο.

Ερμηνεία

Ο ΟΣΙΟΣ Παλάμων, και διδάσκαλος του Μεγάλου Παχωμίου, αν κάποτε έβλεπεν, εις τας νυκτερινές προσευχάς, τον Παχώμιον να βαρύνεται από τον ύπνον, εξήρχετο, μαζί του, εις το όρος και αφού εγέμιζαν τα ζεμπίλια με την άμμον, που ευρίσκετο εκεί, την μετέφεραν από τόπου είς τόπον και την άδειαζαν. Έτσι κατώρθωναν και το σώμα και τον ναρκωμένος από τον ύπνον νούν να κρατούν άγρυπνον εις προσευχας και ψαλμωδίας.

Έλεγε δε προς αυτόν ο Γέρων:

- Αγρύπνα, Παχώμιε, μήπως σε πειράξη ο πειρασμός και υπάγη χαμένος ο κόπος μας.

Συνήθιζεν, ακόμη, ο Παχώμιος, όταν έστέκετο εις την προσευχήν, να απλώνη τας χείρας του και καθόλου να μη τας κατεβάζης με την έκτασιν αυτήν των χειρών του, ώσαν να ήτο απλωμένος επάνω είς σταυρόν, εκούραζε το σώμα του δια να διατηρή τήν ψυχήν του εις ανύστακτον προσοχήν.

2. Έλεγον διά τον Αββάν Σαρματάν, ότι με το να νηστεύη συνεχώς και να εγκρατεύεται, τόσον πολύ ενίκησε τον ύπνον, ώστε αν έλεγεν εις τον ύπνον πήγαινε, έφευγει και όταν του έλεγεν έλα, ήρχετο.

Γ'. Του Αββά Ησαΐου

ΑΔΕΛΦΕ, ποίησον τὴν ἀγρυπνίαν σου ἐν σεμνότητα καὶ μὴ ἀποστερήσης τὸ σῶμα σου τῆς χρείας αὐτοῦ, ἀλλὰ τέλεσον τὰς λειτουργίας σου μετ' ἐπιεικείας καὶ γνώσεως, μήποτε ἐκ τῆς πολλῆς ἀγρυπνίας σκοτωθῇ ἡ ψυχὴ καὶ φύγη ἐκ τοῦ σταδίου. Ἀρκεῖ οὖν σοὶ λογίζεσθαι, ὅτι τὰ ἔργα τῶν ἀρετῶν εἰσὶν οἱ σωματικοὶ κόποι ἐν γνώσει, τὰ δὲ γεννήματα τῶν παθῶν γίνονται ἀπὸ τῆς ἀμελείας. Τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλατυσμὸν ἐκδιώκει τὴν γνῶσιν, τὸ δὲ ἀγαπᾶν τὸν κόπον, μῖσος ἐστι πρὸς τὰ πάθη ἢ δὲ ὀκνηρία φέρει αὐτὰ ἀκόπως. Μὴ προσχῃς οὖν, ἀδελφέ, ἀναπαύσεσιν ἕως οὐ εἰ ἐν τῷ σώματι τούτω, μηδὲ πιστεύῃς ἑαυτῷ, ἐὰν Ἰδῃς σαυτὸν ἐν καιρῷ ἀναπαυόμενος ἀπὸ τῶν παθῶν. Διότι οἱ ἐχθροὶ συστέλλουν ἑαυτοὺς πανούργως πρὸς καιρόν, ἴσως ὁ ἄνθρωπος ἀπολύσῃ τῆς ἑαυτοῦ καρδίαν, νομίζων ὅτι ἀνεπαύθη, καὶ ἄφνω εἰσπηδῶσιν ἐπὶ τὴν ταλαίπωρος ψυχῆς καὶ ἁρπάζουσιν αὐτὴν ὡς στρουθίον" καὶ εἰ ἐπικρατέστεροι αὐτῆς γένωνται, ταπεινούσιν, αὐτὴν ἀνελεημόνως ἐν παντὶ ἁμαρτήματι, χαλεπώτερον τῶν παρὰ τὰς ἀρχὰς ὑπὲρ ὧν ηὔχετο συγχωρηθῆναι.

Σταθῶμεν οὖν ἓν φόβο Θεοῦ καὶ φυλάξωμεν ἐπιτελοῦντες τὸ πρακτικῶν ἡμῶν, φυλάττοντες πάσας τὰς ἀρετᾶς, αἵτινες κωλύουσι τὴν κακίαν τῶν ἐχθρῶν ὅτι οἱ κόποι καὶ οἱ μόχθου τοῦ βραχέος καιροῦ τούτου οὐ μόνον φυλάττουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς πονηρίας, ἀλλ' αὐτοὶ πάλιν εὐτρεπίζουσι τὴ ψυχὴ στεφάνους, πρὶν ἢ ἐξέλθη ἀπὸ τοῦ σώματος. Ὁ γὰρ Κύριος ἡμῶν καὶ διδάσκαλος, εἰδῶς τὴν μεγάλης των ἐχθρῶν ἀνελεημοσύνης καὶ οἰκτείρων τὸ γένος ἡμῶν, ἐνετείλατο ἐν στρυφνότητι καρδίας λέγων· «γίνεσθε ἕτοιμοι ἐν παντὶ καιρῷ, ὅτι οὐκ οἴδατε ποία ὥρα καὶ λῃστὴς ἔρχεται, μήποτε ἄφνω ἔλθη καὶ εὕρη ὑμᾶς κοιμωμένους» καὶ πάλιν «βλέπετε μήποτε παχυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλαις καὶ μέθαις καὶ μερίμναις βιοτικαῖς, καὶ ἐπελεύσεται ὑμὶν ἄφνω ἡ ὥρα».

Εἰδῶς δὲ ὅτι εἰ μὴ ἔχει ὁ ἄνθρωπος τί τῶν ἐχθρῶν, οὐ δύναται αὐτοῦ περιγενέσθαι, ἀποστέλλων τοὺς ἑαυτοῦ μαθητᾶς ἔλεγεν αὐτοῖς «ἴδου ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων" ἀλλὰ μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν». "Ὅσον γὰρ εἶχον τί τῶν λύκων, οὐκ ἠδύναντο αὐτοὺς καταφυγεῖν. Ὑποστρεψάντων οὖν αὐτῶν ὑγιῶν καὶ φυλαξάντων τὴν ἐντολήν, συνεχάρη αὐτοῖς εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ἐνισχύων τὴν καρδίαν αὐτῶν ἔλεγεν αὐτοῖς «εἶδον τὸν σατανᾶς ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα ἰδοὺ δέδωκα ὑμὶν ἐξουσίας τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐ μὴ ἀδικήσωσιν ὑμᾶς».

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΓ΄ (Να αγρυπνούμε πάντοτε)

Ἡ μὲν οὖν ἀποστολὴ αὐτοῦ, ἓν φόβο καὶ ἐν τηρήσει ὅταν δὲ ἐκπλήρωσαν τὴν ἐντολήν, ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν ἐξουσίαν μετὰ δυνάμεως. Οὗτοι οἱ λόγοι οὐκ εἰσὶν ἐκείνων λόγοι μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντων των πληρούντων τὰς ἐντολᾶς. Πάλιν δὲ ἐνδυναμῶν αὐτοὺς ἵνα μὴ ἐκκακῶσιν ἐν ταῖς θλίψεσιν ἔλεγεν αὐτοῖς, παρασχῶν αὐτοῦ τὴν χάριν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν: «Ἐμεῖς ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμούς μου», δηλονότι οἱ ἱστάμενοι ἐπὶ τὰς παραφύσεις, ἕως οὐ ἐκκόψωσιν αὐτᾶς.

Ταῦτα δὲ εἶπεν αὐτοῖς ἀπερχόμενος ἐπὶ τὸν Σταυρόν: «κάγω, φησι, διατίθημι ὑμὶν καθὼς διέθετο μοὶ ὁ Πατήρ μου βασιλείαν, ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνετε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου». Ὁ θέλων οὖν ἐσθίειν καὶ πίνειν ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτοῦ, συμπορευθήτω αὐτῶ ἐπὶ τὸν σταυρὸν καὶ γὰρ Σταυρὸς τοῦ Ἰησοῦ κακοπάθειά ἐστι καὶ ἐγκράτεια ἐπὶ παντὸς πάθους, μέχρις ἂν ἐκκοπῶσι καθὼς καὶ ὁ Ἀπόστολος, ἐκκόψας αὐτά, ἐτόλμα λέγειν' «Χριστῶ συνεσταύρωμαι, ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἔμοι ὁ Χριστός». Καὶ πάλιν εἶπεν: «οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἔσταυρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταϊς ἐπιθυμίαις». Γράφων δὲ καὶ Τιμοθέη ἔφη" «εἰ συναπεθάνομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν εἰ ἄρνησομεθα, κακεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς». Τίνες δὲ εἰσιν οἱ ἀρνούμενοι αὐτόν; ἤγουν οἱ πράττοντες τὰ θελήματα αὐτῶν κατὰ σάρκα καὶ ὑβρίζονες τὸ "Ἅγιον Βάπτισμα, δὶ' οὐ ἐδόθη ἡμὶν ἄφεσις ἁμαρτιῶν.

Ἔχομεν δὲ τὴν μετάνοιαν καὶ μετὰ τὸ "Ἅγιον Βάπτισμα" εἰ μὴ γὰρ ἦν μετάνοια, οὐκ ἂν τὶς ἔσωζετο. Γινώσκων γὰρ ὁ Ἀπόστολος, ὅτι ἐστι καὶ μετὰ τὸ Βάπτισμα καὶ ἁμαρτάνων, ἔλεγεν «ὁ κλέπτων, μηκέτι κλεπτέτω». "Ὅσω τοίνυν ἔχομεν τὴν τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος σφραγῖδα, σπουδάσωμεν καταλείψαι τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ὅπως εὕρωμεν ἔλεος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνη. "Ἤγγικε γὰρ καὶ ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ εἷς ἕκαστος φανερούται ἀπὸ τῆς ἰδίας λαμπάδος τῆς οὔσης ἐν τῇ πρακτικῇ των ἀρετῶν. "Οστις οὐν μὴ ἔχῃ ἔλαιον, σβεσθήσεται αὐτοῦ ἡ λαμπάς, καὶ ριφήσεται εἰς τὸ σκότος οὗτινος δὲ ἡ λαμπὰς φωτεινή ἐστι, συνεισελεύσεται αὐτὰ εἰς τὴν βασιλείαν.

Σπουδάσωμεν οὖν, ἀγαπητοί, γεμίσαι τὰ ἀγγεῖα ἡμῶν ἐλαίου ἐν ὅσῳ ἐσμὲν ἐν τῷ σώματι, ἵνα λάμψη ἡ λαμπὰς ἡμῶν. Τὰ ἀγγεῖα ἡμῶν, αἱ δυνάμεις εἰσὶ τῆς ψυχῆς αἱ χωρούσαι τὰς ἀρετᾶς, τὸ δὲ ἐν αὐτοῖς ἔλαιον, τὸ πρακτικῶν πασῶν των ἀρετῶν ἐστιν. Ἡ δὲ φωτεινὴ λαμπάς, ὁ νοῦς καὶ δεκτικός της θείας ἐλλάμψεως. Οἵα οὖν ψυχὴ γένηται φωτοφόρος διὰ τῶν ἀγαθῶν πράξεων, συνεισελεύσεται τὰ Χριστῷ εἰς τὴν βασιλείαν' ἡ δὲ ὑπὸ τῆς ἐργασίας τῶν τοῦ σκότους ἔργων ἢ ἀμελείας τῶν ἀγαθῶν ἐσκοτισμένη ἀπελεύσεται εἰς τὸ σκότος, δ ἑαυτὴ προεξένησε δὶ' ὧν ἐπραξεν.

Εἶπεν καὶ αὐτὸς μίσησον, ἀδελφέ, πάντα τα ἐν τῷ κόσμο καὶ τὴν σωματικὴν ἀνάπαυσιν, ὅτι αὐτά σε ποιούσιν ἐχθρός του Θεοῦ. Ὡς πὲρ ἄνθρωπος ἔχων ἐχθρὸν

πολεμεῖ αὐτόν, οὕτως ὀφείλομεν τὸ σῶμα ἡμῶν πολεμείν του μὴ ἀναπασαι αὐτό. Τὴν γὰρ ἀναχώρησαν οἱ ἀρχαῖοι φυγὴν τοῦ σώματος εἶπον καὶ μελέτης θανάτου.

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, την αγρυπνίαν σου να την κάνης με ιεροπρέπειαν και να μη αποστερήσης το σώμα σου από την αναγκαίαν περίθαλψιν. Να εκπληρώσης της θρησκευτικάς σου υποχρεώσεις με μέτρον και γνώσιν, μη τυχόν από την πολλήν αγρυπνίαν παραζαλισθή η ψυχή και αποχωρήση από το στάδιον του αγώνος. Σου είναι αρκετόν να σκέπτεσαι ότι τα έργα των αρετών είναι οι σωματικοί κόποι (που γεννώνται από την γνώσιν των καθηκόντων), τα δε γεννήματα των παθών γίνονται από την αμέλειαν. Η αγάπη της υπερβολής εκδιώκει την γνώσιν, ενώ η αγάπη του κόπου είναι το μίσος προς τα πάθη ή οκνηρία φέρει τα πάθη χωρίς κόπον.

Μή περιμένης λοιπόν, αδελφέ, αναπαύσεις εφ' όσον είσαι εις αυτο το σώμα, ούτε να εμπιστεύεσαι τον εαυτόν σου, εάν τον ίδης να ησυχάζη πρός καιρόν, από τα πάθη. Διότι οι εχθροί συμμαζεύονται, δι' ολίγον, πονηρά, μήπως ο άνθρωπος αφήση αφρούρητον την καρδίαν του, με την σκέψιν, ότι ησύχασε πλέον και έξαφνα ορμούν επάνω εις την ταλαίπωρον ψυχήν και την αρπάζουν ωσάν σπουργίτην. Και αν την νικήσουν, την ταπεινώνουν ανελέητα με κάθε αμάρτημα, πολύ περισσότερον από τα αμαρτήματα, διά τα οποία παρεκάλει εις την αρχήν (εννοεί την αρχήν της μετανοίας) να συγχωρηθή.

Ας σταθώμεν, λοιπόν, με φόβον Θεού και ας είμεθα προσεκτικοί εις την εκπλήρωσιν των θρησκευτικών μας καθηκόντων, τηρούντες όλας τας αρετάς, που εμποδίζουν την κακίαν των εχθρών· διότι οι κόποι και οι μόχθοι αυτού του συντόμου καιρού, που ζωμεν εδω εις την γην, όχι μόνον μάς προφυλάσσουν από την πονηρίαν, αλλ' αυτοί πάλιν οι ίδιοι κόποι ετοιμάζουν διά την ψυχήν στεφάνους, πριν ακόμα εξέλθη από το σώμα. Διότι ο Κύριός μας και διδάσκαλος, επειδή γνωρίζει την μεγάλην σκληρότητα των εχθρών της ψυχής μας, και από συμπάθειαν προς το γένος μας, μάς διέταξε, με κάποιαν αυστηρότητα: «να είσθε -μάς λέγει- έτοιμοι σε κάθε στιγμήν, διότι δεν γνωρίζετε κατά ποίαν ώραν έρχεται ο ληστής, μήπως έλθη έξαφνα και σας εύρη να κοιμάσθε» και άλλου πάλιν «προσέχετε μήπως σκληρυνθώσιν αι καρδίαι σας με τας διασκεδάσεις και τας μέθας και τας υπερβολικάς μερίμνας της ζωής και σας έλθη έξαφνικά η ώρα του θανάτου» (Ματθ. κδ'. 42-43 Λουκ. κα', 34).

Έγνώριζεν (ο Κύριος) ότι εφ' όσον ο άνθρωπος δεν έχει πάρει κάτι, από τους εχθρούς, δηλαδή κάποιο πάθος, δεν δύναται (ο εχθρός) να νικήση αυτόν. Δι' αυτό

όταν απέστειλε τους Μαθητάς Του έλεγεν εις αυτούς «προσέξατε, σας αποστέλλω ώσαν πρόβατα ανάμεσα σε λύκους: αλλά τίποτε μη παίρνετε μαζί σας εις τον δρόμον» (Ματθ. ί, 16: Μάρκ. στ', 8 Λουκ. θ', 3). Διότι εφ' όσον θα έπαιρνον (καθ' οδόν) κάτι από τους λύκους (αμαρτίαν ή πάθος) δεν θα ήμπορούσαν να ξεφύγουν απ' αυτούς. Αφού λοιπόν οι Μαθηταί επέστρεψαν υγιείς (καθαροί και αναμάρτητοι), επειδή είχον τηρήσει την εντολήν («άλλα μηδέν αίρετε εις την οδόν»), τότε έχαιρε μαζί με αυτούς και ηυχαρίστει δι' αυτούς τον επουράνιον Θεόν και Πατέρα. Διά να δώση δε δύναμιν εις την καρδίαν των, τους έλεγεν «είδα τον σατανάν, που έπεσεν ωσαν αστραπή από τον ουρανόν προσέξατε: σάς έδωσα δύναμιν να πατήτε πάνω είς όφεις και σκορπιους και εις όλην την δύναμιν του εχθρού, και δεν θα ήμπορέσουν να σάς αδικήσουν».

Η μεν αποστολή λοιπόν των μαθητών Του εγένετο με φόβον και με οδηγίας να προσέχουν μήπως παραστρατήσουν όταν δε εξεπλήρωσαν την εντολήν των, τότε έδωσεν εις αυτούς εξουσίαν και δύναμιν. Αυτοί οι λόγοι δεν είναι λόγοι, που αφορούν μονάχα εκείνους· αλλα (αφορούν) και όλους, που εκτελούν τας εντολάς. Και πάλιν, διά να τους ενδυναμώση και να μη λυπούνται εις τας θλίψεις, ενώ έχορήγει εις τας καρδίας των την χάριν Του, τους έλεγεν «σείς είσθε εκείνοι, που παρεμείνατε μαζί μου εις τους πειρασμούς», δηλαδή αυτοί, που στέκεσθε εις τα παράρριζα του δένδρου, έως ότου τα κόψουν.

Αυτά δε τα είπεν εις αυτούς, καθώς επροχωρούσε δια να αναβη εις τον Σταυρόν: «και εγώ -λέγει- σάς δίδω, καθώς έδωσεν εις εμέ και Πατήρ μου, Βασιλείαν, διά να τρώγητε και να πίνετε εις την τράπεζάν μου». Αυτός, λοιπόν, που θέλει να τρώγη και να πίνη εις την τράπεζάν Του, ας πορευθή μαζί Του και προς τον Σταυρόν· διότι ο Σταυρός του Ιησού είναι η κακοπάθεια, και η εγκράτεια από όλα τα πάθη, έως ότου να ξερριζωθούν. Και ο Απόστολος Παύλος, όταν πλέον τα είχε ξερριζώσει, ετόλμα να λέγη: «έσταυρώθην μαζί με τον Χριστόν, δεν ζω πλέον εγώ, αλλά ζή μέσα εις εμέ ο Χριστός» (Γαλατ. β', 20). Και πάλιν είπεν: «Αυτοί που ανήκουν πράγματι εις τον Χριστόν, ενέκρωσαν τον σαρκικόν άνθρωπον με τα πάθη και τας επιθυμίας του» (Γαλατ. ε', 24). Όταν έγραφε εις τον Τιμόθεον, είπεν: «εάν απεθάναμεν μαζί Του, θα βασιλεύσωμεν και μαζί Του· έαν Τον άρνηθώμεν και Εκείνος θα μάς άρνηθή» (Τιμ. Β', β', 12). Ποίοι δε είναι αυτοί, που Τον αρνούνται; Εκείνοι, ασφαλώς, που κάμνουν τα θελήματα της σαρκός, και έξευτελίζουν το Αγιον Βάπτισμα, δια του οποίου μάς εδόθη άφεσις αμαρτιών.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΓ΄ (Να αγρυπνούμε πάντοτε)

Έχομεν δε και μετά το Αγιον Βάπτισμα την μετάνοιαν, διότι αν δεν υπήρχε μετάνοια, κανείς δεν θα ήμπορούσε να σωθή. Επειδή ο Απόστολος εγνώριζεν ότι θα υπάρχη και μετά το Βάπτισμα αυτός, που θα αμαρτάνη, έλεγεν: «αυτός που ήτο κλέπτης, ας μη κλέπτη πλέον» (Έφεσ. δ', 28). Οσον λοιπόν έχομεν την σφραγίδα του Αγίου Βαπτίσματος, ας φροντίσωμεν να αφήσωμεν τας αμαρτίας μας, διά να εύρωμεν έλεος κατά την ημέραν εκείνην (της Δευτέρας Παρουσίας). Διότι πλησιάζει και έρχεται καθισμένος επάνω εις τον ένδοξον θρόνον Του, και θα συγκεντρωθούν εμπρός Του όλαι αι φυλαι και θα φανερωθή ο καθένας ξεχωριστά ποίος είναι από την ιδικήν του λαμπάδα, που έχει ανάψει από την πρακτικήν εφαρμογήν των αρετών. Όποιος λοιπόν δεν έχει έλαιον, θα σβήση ή λαμπάδα του και θα ριφθή εις το σκότος αυτού δε που φέγγει η λαμπάδα του θα εισέλθη με το Χριστόν εις την Βασιλείαν των Ουρανών.

Ας φροντίσωμεν λοιπόν, αγαπητοί, να γεμίσωμεν τα αγγεία μας με έλαιον εφ' όσον η ψυχή μας ευρίσκεται εις το σώμα, διά να φεγγοβολήση ή λαμπάδα μας. Τα αγγεία μας είναι αι δυνάμεις της ψυχής μας, που δέχονται τας αρετάς, το δε έλαιον, που πρέπει να ρίπτωμεν εις τα αγγεία, είναι η πρακτική εφαρμογή όλων των αρετών. Η λαμπάδα, που φέγγει, συμβολίζει τον νούν, ο οποίος ήμπορεί να δεχθή την θείαν έλλαμψιν. Οποια λοιπόν ψυχή θα γίνη φωτοφόρος με τας αγαθάς πράξεις, θα εισέλθη μαζί με τον Χριστόν εις την Βασιλείαν των Ουρανών ενώ εκείνη, που είναι εσκοτισμένη από την εργασίαν σκοτεινών έργων, ή από την αμέλειαν δια τα καλά έργα, θα απέλθη εις το σκότος, το οποίον η ιδία προητοίμασε, δια τον εαυτόν της, με όσα έπραξεν.

Ο ίδιος, ο Αββάς Ησαΐας είπε: μίσησε, αδελφέ, όλα τα κοσμικά και την σωματικής ανάπαυσιν, διότι αυτά σε κάνουν εχθρόν του Θεού. Όπως ένας άνθρωπος, που έχει εχθρόν, τον πολεμεί, έτσι και ημείς οφείλομεν να πολεμώμεν το σώμα μας, διά νά μή του δώσωμεν άνάπαυσιν. Διότι οι παλαιοί Πατέρες ώνόμασαν αναχώρησιν το να αποφύγη κανείς τας σωματικές αδυναμίας και να μελετά τον θάνατον.

Δ'. Του Αββά Μάρκου

Ο ΚΥΡΙΟΣ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς θεοπρεπῶς, ὡς οἶδεν αὐτός, τῆς πάντων προνοῶν σωτηρίας, διαφόρους δόγμασι τὸν τῆς ἐλευθερίας διαθέμενος λόγον, ἕνα σκοπὸν τὸν πρέποντα τοῖς πάσιν ὡρίσατο λέγων· «μετανοεῖτε» ὡς ἐκ τούτου διαγινώσκειν ἡμᾶς, ὅτι πᾶσα ἡ ποικιλία τῶν ἐντολῶν εἰς ἕνα καταλήγει, τὸν τῆς μετανοίας ὅρον. Μετάνοια δέ, ὡς οἶμαι, οὔτε καιροὺς οὔτε πράξεσι περιόρισται, ἀλλὰ διὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν ἀναλόγως ἐπιτηδεύεται. Ἐντολαὶ δὲ τινὲς περιεκτικώτεραι τυγχάνουσι, πολλᾶς τῶν

ἐνικῶν ἐν ἑαυταῖς περιέχουσαι, καὶ πολλὰ μύρια κακίας ὑφ' ἐν περικόπτουσαι διόπερ οἱ φιλόθεοι καὶ βεβαιόπιστοι ἐπὶ τὰς περιεκτικᾶς ἐντολᾶς βιάζονται, καὶ τὰς μερικᾶς δὲ κατὰ σύμβασιν ἀπαντώσας οὐ παραπέμπονται.

Πάσιν οὖν μικροὺς τὲ καὶ μεγάλοις ἕως θανάτου ἀτέλεστος ἡ μετάνοια καὶ γὰρ ὁ λυτρωτὴς τῶν ψυχῶν ἡμῶν πάσιν ὅρον ἕνα τιθεῖς, περιεκτικόν των προσταγμάτων, φησὶ πρὸς τοὺς Ἀποστόλους «λέγετε αὐτούς, μετανοεῖτε ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν», θέμενος ἅμα ἐντολᾶς τὰς ἐκτελούσας τὴν μετάνοιαν, καὶ τὴν πλήρωσιν αὐτῶν ἕως θανάτου ὥρισεν εἰπῶν: «ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, εἰς ζωὴν αἰώνιον εὕρησει αὐτὴν» καὶ κράζει λέγων· «ὁ λύσας μίαν των ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξας οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν». Εἰ οὖν ἕως θανάτου ὥρισε τὴν μετάνοιαν, καθὼς ἀποδεδεικται, καὶ πρὸ θανάτου λέγων αὐτὴν τετελεκέναι λύει τὴν ἐντολὴν ὕφαιρων τὸν θάνατον.

Ἀλλ' ἔρείς μου πάντως οἱ ἀληθῶς εὐαρεστηκότες τῷ Θεῷ καὶ πρὸς τὸ τέλειον φθάσαντες, ποίας ἔτι χρήζουσι μετανοίας; Λέγω δὲ σοῦ ὅτι μὲν ἐγένοντο τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἢ καὶ εἰσί, συμφημι· ἀλλ' ἄκουε συνετῶς καὶ γνώση πῶς καὶ οὗτου χρήζουσιν αὐτῆς. Τὸ ψεῦδος ἐκ τοῦ διαβόλου εἴρηκεν εἶναι ὁ Κύριος καὶ τὸ ἔμβλεψαι γυναικι πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, μοιχείαν ἐλογίσατο, καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ὀργήν, φόνω παρείκασε.

Τὶς οὖν τοιοῦτος ὁ καὶ ψεύδους ἄπειρος, καὶ πάσης της κατ' ὄψιν ἐπιθυμίας ἀμύητος, καὶ μηδέποτε ὀργισθεῖς τῷ πλησίον εἴκη, μήτε ἀργοῦ ρήματος ὑπαίτιος εὑρεθεῖς, ὥστε μὴ χρήζειν μετανοίας; Εἰ γὰρ καὶ νῦν οὐκ ἔστι τοιοῦτος, ποτὲ δὲ ἔγενετο, μετάνοιαν κεχρεώστηκες ἕως θανάτου. Καὶ ἡ φύσις δὲ ἡμᾶς διδάσκει μέχρι θανάτου μὴ ἀφιέναι αὐτήν. Νοῦς λογικὸς ἀργεῖν οὐ δύναται, ἀλλὰ καν τέλειος καὶ καλῶς ἔχων, ἐν τοῖς δεξιοὺς ἐργάζεται: ἐὰν δὲ προφάσει τελειότητος παύσηται τῆς τῶν ἀγαθῶν ἐργασίας, πάντως ἐπὶ τὸ ἀριστερῶν νεύει ἀποσχόμενος δὲ τοῦ ἀριστεροῦ, πάλιν ἐπὶ τὸ δεξιὸν φυσικῶς ἕλκεται. Δεξιῶν δὲ ἐργασία, καὶ ἀρχομένους καὶ μέσοις καὶ τελείοις, προσευχὴ καὶ λογισμῶν καθαίρεσις, καὶ τῶν ἐπερχομένων ὑπομονή, ὧν χωρὶς οὐκ ἔστι κατορθώσαι τὰς λοιπὲς ἐντολᾶς, δι' ὧν γίνεται εὐπρόσδεκτος ἡ μετάνοια.

Ζήτησον τοὺς ἀπ' αἰῶνος τὸν βίον τοῦτον παροδεύσαντας καὶ εὑρήσεις ὅτι οὐδεὶς ἐδικαιώθη, εἰ μὴ ταύτης ἐπεμελήσατο, καὶ οὐδεὶς κατεκρίθη, εἰ μὴ ταύτης κατεφρόνησεν. Εἰ ὁ διάβολος οὐ παύεται πολεμῶν ἡμίν, οὐδὲ ἡ μετάνοια ἀργεῖν ὀφείλει ποτέ. Εἰ καὶ μέχρι θανάτου μετανοοῦντες ἀγωνισώμεθα, οὐδὲ οὕτως τὸ δέον ἐπληρώσαμεν οὐδὲν γὰρ ἀντάξιόν της βασιλείας τῶν οὐρανῶν πεποιήκαμεν ὅτι ὡς πὲρ ἔσθιομεν καὶ πίνομεν καὶ λαλοῦμεν φυσικῶς, οὕτω καὶ μετανοεῖν φυσικῶς

κεχρεωστήκαμεν. “Ο θανάτου ἄξιος, ἅπαξ κατὰ νόμον τεθανάτωται: καὶ δὲ ζῇ, ἐν πίστει ζῇ μετανοίας ἕνεκεν, κὰν μὴ κατ' ἰδίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν τῆς παραβάσεως ἁμαρτίαν.

Βαπτισθέντες ἐκαθαρίσθημεν, καθαρισθέντες ἐντολᾶς ἐλάβομεν' ὁ δὲ μὴ ποιῶν τὸ δεύτερον, τὸ πρότερον ἔβεβηλωσεν, λήθην λαβῶν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτημάτων, ὧν οὐδεὶς ἀνελλιπὴς εὑρίσκεται τὸ καθ' ἡμέραν, μηδέποτε μηδὲν τῶν προστεταγμένων καταλείψας διὰ τοῦτο πάσιν ἂν ἐπαναγκαία ἡ μετάνοια μέχρι τέλους. Ὁ περιορίζων αὐτήν, στρέφεται εἰς τὸ ὀπίσω, καὶ ἀνακαινίζει τὰ παλαιὰ παραπτώματα. Ὁ πιστὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ δίκαιος Ἰὼβ γῆν καὶ σποδὸν ἑαυτοὺς ὤνομασαν, ταῦτα δὲ τὰ ῥήματα ταπεινοφροσύνης τεκμήριον ὁ δὲ μετανοίας κεχωρισμένος, ταπεινοφρονεῖν οὐ δύναται.

Οἱ τρεῖς παῖδες οἱ ὄντες μεγάλοι Μάρτυρες, ἐν μέσῳ καιομένης φλογὸς ἔξωμολογουντο, καὶ τὸ ἡμαρτηκέναι καὶ ἠνομηκέναι λέγουσι, καὶ περὶ τῶν ποτὲ κακῶν μετενόουν. Λοιπὸν τέλειοι ὄντες, καὶ πᾶς σχεδὸν ὁ ὕμνος αὐτῶν μετανοίας ἐπέχει δύναμιν. Εἰ οὖν καὶ οἱ λίαν εὐαρεστήσαντες καὶ τέλειοι διὰ τῶν πραγμάτων ἀποδειχθέντες, τούτῳ ἕως θανάτου ἔχρησαντό τα βοηθήματι, τὶς ἔστι λοιπὸν καὶ προφάσει δικαιοσύνης θαρρῶν ἑαυτὸ καὶ μετανοίας καταφρονῶν; Ἐγὼ γὰρ οἶμαι οὐδ' ἂν κατὰ Παῦλον ἢ Πέτρον ἅγιος τὶς εἴη, οὐδὲ οὕτως αἱρήσετο ἂν τὴν αἰτίας τῆς ταπεινοφροσύνης καταλιπεῖν. Διὰ τοῦτο Πέτρος μὲν ἑαυτὸν τῷ Κορνηλίῳ παρεπλησίασεν εἰπῶν" «ἀνάστα, καγῶ αὐτὸς ἄνθρωπος εἶμι»: Παῦλος δὲ τῆς δεδομένης αὐτῶ παρὰ Χριστοῦ χάριτος ὑπολήγειν ἑαυτὸν ἕως θανάτου λογισάμενος, οὕτως ἔφη «διώκω εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ κατελήφθην ὑπὸ Κυρίου», κατάληψιν τὴν ἓν μέχρις ἐξόδου ἐπιμονὴν εἴρηκως.

Εἶπε οὖν μοὶ ὅσην ἔχει ἡ φύσις ἡμῶν εὐσεβείας δύναμιν, ταύτην καθ' ἥμεραν κεχρεωστήκαμεν προσφέρειν Θεῶ ἢ οὖ; πάντως ἔρεἰς μου ὅτι, ναί, ἐπειδὴ τοῦτο ὁ Θεὸς τὴ φύσει κεχάρισται καὶ κατὰ δύναμιν τὰς ἐντολᾶς ἔθετο. Οὐκοῦν τὸ σήμερον αὐτῶ προσφερόμενον ἀγαθόν, σημερινόν ἐστι χρέος. Δεῖξον μοὶ λοιπὸν τῆς παλαιᾶς ἁμαρτίας ἀνταπόδομα ἧς ἐποίησας; ἐγὼ δὲ σοὶ λέγω, ὅτι οὐ μόνον τοῦτο οὐκ ἔχεις δείξαι, ἀλλ' οὐδὲ τὸ καθ' ἡμέραν ἀνελλιπῶς ἀποδοῦναι καὶ πόθεν τοῦτο δηλον; ἐκ τοῦ μὴ πάντοτε ἐν ταῖς αὐταῖς ἀρεταῖς εὑρίσκεσθαι.

Ὅσω γὰρ ἂν σήμερον προσθῆς τὴ ἀρετή, τοσούτω ἤλεγχθης χρεώστης εἶναι τῆς παρελθούσης, φανεροποιήσας τὴν τῆς φύσεως δύναμιν ἐδείχθη γὰρ διὰ τῆς σήμερον προσθήκης, ὅτι οὐ φύσεως, ἀλλὰ θελήματος ἡ χθεσινή ἐστι ἔλλειψις, καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐνεργούμεθα. Φιλήδονος καρδία, εἰρκτὴ καὶ ἄλυσις τὴ ψυχὴ ἐν καιρῷ ἐξόδου" ἡ δὲ φιλόπονος θύρα ἐστιν ἀνεωγμένη. Γεέννης φόβος καὶ παραδείσου πόθος

παρέχουσι τὴν τῶν θλιβερῶν ὑπομονὴν καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τοῦ γινώσκοντος τοὺς λογισμοὺς ἡμῶν.

Ὡς πὲρ τὰς ἀρετᾶς πόνου καὶ ἀτιμίαι, οὕτω καὶ τὰς κακίας ἡδοναι καὶ δόξαι τίκτειν εἰώθασιν. Ὁ φόβω κακοπαθείας καὶ ὀνειδισμοῦ τοὺς ἀνθρώπους μαχόμενος, ἢ ὧδε δὶ' ἐπιφορᾶς περισσοτέρως κακοπαθεῖ, ἢ ἐν τῷ μελλοντι ἀνηλεῶς κολάζεται. "Ο κακουχίας καὶ ἀτιμίαν ὑπὲρ ἀληθείας αἰρούμενος, ἀποστολικὴν ὁδὸν πορεύεται, τὸν Σταυρὸν ἄρας καὶ τὴν ἄλυσιν περικείμενος καὶ δὲ ἐκτός των δύο τούτων προσέχειν τὴ καρδία πειρώμενος πλανᾶται κατὰ νοῦν, καὶ ἐμπίπτει εἰς πειρασμὸς καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου. Ἐκτὸς συντριμμου καρδίας, ἀδύνατον καθόλου ἀπαλλαγῆναι τῆς κακίας συντρίβει δὲ καρδίαν ἢ τριμερὴς ἐγκράτεια, ὕπνου, λέγω, καὶ τροφῆς καὶ σωματικῆς ἀνέσεως ἢ γὰρ τούτων περίσσεια, ἡδυπάθειαν ἐντίθησιν ἢ δὲ ἡδυπάθεια, τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς παραδέχεται ἀντίκειται δὲ καὶ τὴ προσευχὴ καὶ τὴ προσηκούση διακονία.

Ερμηνεία

Ο ΚΥΡΙΟΣ ημών Ιησούς Χριστός, προνοών, όπως γνωρίζει Αυτός καλλίτερα, ως Θεός, διά την σωτηρίαν των ανθρώπων, καθώρισε την εντολήν της ελευθερίας με διαφόρους διδασκαλίας ώρισε δε ως μοναδικός σκοπός της ελευθερίας ένα, αυτόν που πρέπει είς όλους και τον διετύπωσε με την λέξιν: «μετανοείτε». Από αυτό πρέπει ημείς να κατανοήσωμεν ότι όλη η ποικιλία των εντολών εις ένα σκοπόν αποβλέπει, εις τον σκοπόν της μετανοίας. Η δε μετάνοια, κατά την γνώμην μου, ούτε από καιρούς, ούτε από ώρισμένας πράξεις έχει περιορισθή: αλλά ασκείται κατ' αναλογίαν με την εφαρμογής των εντολών του Χριστού. Μερικαι εντολαί είναι περιεκτικώτεραι, περιέχουν δηλαδή πολλάς από εκείνας, που αναφέρονται μόνον εις μίαν περίπτωσιν και αι οποίαι με μίαν μόνον προσταγήν (εντολήν) περικόπτουν πολλές κακίας. Δι' αυτο βεβαίως εκείνοι που αγαπούν τον Θεόν και είναι στερεοι εις την πίστιν πιέζουν τον εαυτόν των να εφαρμόσουν τας περιεκτικές εντολάς: και τας μερικάς, όμως, όταν τύχη, δεν τας παραμελούν.

Δι' όλους λοιπόν, μικρούς και μεγάλους, ο αγών διά την μετάνοιαν συνεχίζεται μέχρι του θανάτου· διότι ο Λυτρωτής των ψυχών μας έθεσεν εις όλους ένα όρον, όστις περιέχει όλας τας εντολάς. Είπεν, ως γνωστόν, εις τους Αποστόλους «λέγετε προς αυτούς μετανοείτε: διότι έπλησίασεν η Βασιλεία των Ουρανών». Έτσι έθέσπισε περιεκτικά όλας μαζί τας αρετάς, με τις οποίας εκτελείται η μετάνοια, και διέταξε την εκπλήρωσιν αυτών μέχρι θανάτου: «Αυτός, που θα απολέση -είπε- την ψυχήν (ζωήν) του δι' εμέ και το Ευαγγέλιον, θα την κερδίση εις την αιώνιον ζωήν» και αλλού εντονότερα διακηρύσσει: «αυτός, που θα καταργήση μίαν από αυτάς τας εντολάς,

που θεωρούνται ελάχισται, και θα διδάξη έτσι τους ανθρώπους, τελευταίος θα κληθή εις την Βασιλείαν των Ουρανών». Αν λοιπόν ο Χριστός ώρισε τον αγώνα της μετανοίας μέχρι θανάτου, όπως έχει αποδειχθή από τα παραπάνω ρητά της Αγίας Γραφής, αυτός που ισχυρίζεται ότι εξετέλεσε την μετάνοιαν πριν από τον θάνατον (και επομένως ήμπορεί να αδρανή), καταργεί την εντολήν, μή υπολογίζων τον θάνατον.

Αλλά θα μου είπής: εκείνοι, που πραγματικά ευηρέστησαν τον Θεόν και επλησίασαν την τελειότητα, από ποίαν μετάνοιαν έχουν ακόμη ανάγκην; Σου απαντώ λοιπόν συμφωνώ και εγώ ότι έγιναν ή και υπάρχουν τέτοιοι άνθρωποι πρόσεξε όμως και θα αντιληφθής πώς και αυτοί έχουν ανάγκην μετανοίας. Ο Κύριος είπεν, ότι το ψεύδος προέρχεται από τον διάβολον και ότι το να κοιτάξης μίαν γυναίκα με φιλήδονον επιθυμίαν, το έθεώρησεν (ο Κύριος) ως μοιχείας και ότι, ακόμη, παρομοίασε με φόνον την οργήν εναντίον του πλησίον.

Ποίος, τώρα, θα ήμπορέση να ισχυρισθή, ότι δεν έχει ιδέαν από ψεύδος, ότι δεν προσεβλήθη ποτέ από επιθυμίαν οφθαλμών, ότι ουδέποτε ώργίσθη παραλόγως εναντίον του πλησίον, ούτε ποτε ευρέθη ένοχος δι' αργολογίαν, ώστε να μη έχη ανάγκην της μετανοίας; Διότι και αν τώρα δεν είναι ένοχος, κάποτε όμως ήτο, και επομένως οφείλει να εκτελή την μετάνοιαν μέχρι του θανάτου του.

Αλλά και η φύσις μας διδάσκει να μη εγκαταλείπωμεν την μετάνοιαν μέχρι του θανάτου μας.

Νούς λογικός δεν δύναται να παραμένη εις ακινησίας αλλά και αν ακόμη είναι τέλειος και ευρίσκεται εις καλήν κατάστασιν, εργάζεται εις τα δεξιά. Αν όμως με την πρόφασιν της τελειότητος παύση να έργάζεται τα καλά έργα, τότε οπωσδήποτε στρέφεται προς τα αριστερά. Αν δε απομακρυνθη από τα αριστερά, τότε εκ φύσεως σύρεται πάλιν προς τα δεξιά. Η εργασία δε των δεξιών, και δια τους αρχαρίους, και διά τους όλίγον προχωρημένους, και διά τους τελείους είναι η προσευχή, η κατάργησης των κακών λογισμών και η υπομονή εις τας θλίψεις: χωρίς αυτά δεν ήμπορούμεν να κατορθώσωμεν και τας υπολοίπους εντολάς, με τας οποίας γίνεται ευπρόσδεκτος ή μετάνοια.

Εξέτασε προσεκτικά από την αρχήν αυτούς που επέρασαν από την ζωήν αυτήν και θα διαπιστώσης ότι κανείς δεν εδικαιώθη, αν δεν έφρόντισε δια την μετάνοιαν και κανείς δεν κατεκρίθη αν δεν ήδιαφόρησε δι' αυτήν. Αφού ο διάβολος δεν παύει ποτέ να μάς πολεμά, ούτε και η μετάνοια πρέπει ποτέ να σταματήση. Και μέχρι θανάτου

ακόμη αν θα αγωνισθώμεν εις τον αγώνα της μετανοίας, ούτε και τότε εξεπληρώσαμεν το καθήκον μας· διότι δεν επράξαμεν τίποτε δια το οποίον να είμεθα άξιοι της Βασιλείας των Ουρανών. Διότι όπως κατα φυσικήν άνάγκην τρώγωμεν και πίνωμεν και ομιλώμεν, έτσι και κατά φυσικήν άνάγκην χρεωστούμεν να μετανοώμεν. Εκείνος, που εκρίθη άξιος θανάτου, εθανατώθη εφ' άπαξ σύμφωνα με τον νόμον· η δε ζωή που ζή (ο πιστός), την ζή διά πίστεως προς χάριν της μετανοίας, αν μη δια προσωπικήν αμαρτίαν, αλλά δια την Προπατορικήν αμαρτίαν (Ρωμ. στ', 10).

Όταν εβαπτίσθημεν, εκαθαρίσθημεν από την ενοχήν του προπατορικού αμαρτήματος αφού δε εκαθαρίσθημεν, ελάβομεν εντολάς: εκείνος, λοιπόν, που δεν εκτελεί το δεύτερον, έμόλυνε το βάπτισμα, διότι έλησμόνησε τον καθαρισμόν των προηγουμένων αμαρτημάτων του, από τα οποία ποτέ κανείς καθημερινώς δεν ευρίσκεται καθαρός, έστω και αν δεν παρέλειψε τίποτε από τα διαταχθέντα. Διά τούτο είναι δι' όλους τελείως αναγκαία η μετάνοια μέχρι τέλους. Αυτός, που την περιορίζει, στρέφεται προς τα πίσω και ανανεώνει τα παλαιά παραπτώματα. Ο πιστός 'Αβραάμ και ο δίκαιος Ιώβ ώνόμασαν τους εαυτούς των χώμα και στάκτης: αυτά τα λόγια είναι απόδειξις ταπεινοφροσύνης. Εκείνος όμως, που έχει αποχωρισθή από την μετάνοιαν, δεν ημπορεί να είναι ταπεινόφρων.

Οι τρεις Παίδες, που ήσαν μεγάλοι Μάρτυρες, ανάμεσα εις την καιομένην φλόγα έξωμολογούτο και έλεγαν, ότι ήμάρτησαν και παρενόμησαν και μετανοούσαν διά τα σφάλματα, που έκαναν κάποτε. Και ήσαν τέλειοι, και ολόκληρος σχεδόν ο ύμνος των δονείται από μετάνοιαν. Αν λοιπόν και αυτοί, οι οποίοι πάρα πολύ ευχαρίστησαν τον Θεόν και τα πράγματα τους ανέδειξαν τελείους, έχρησιμοποίησαν την βοήθειαν της μετανοίας μέχρι θανάτου, ποίος θα ευρεθή εις το εξής, ο οποίος με την πρόφασιν της αρετής θα ξεθαρρευθή και θα καταφρονήση την μετάνοιαν; Εγώ δηλαδή νομίζω ότι εάν ήθελεν ευρεθή κάποιος τόσον αγιος όσον ο Πέτρος και ο Παύλος, ούτε τότε θα απεφάσιζε να εγκαταλείψη την αιτίαν της ταπεινοφροσύνης.

Διά τούτο ο μεν Πέτρος επλησίασεν αυτός ο ίδιος προς τον Κορνήλιον και του είπε: «σήκω επάνω, και εγώ ο ίδιος άνθρωπος είμαι» ο δε Παύλος αφού κατέληξεν εις το συμπέρασμα, ότι η Χάρις, που του εδόθη από τον Χριστόν, ημπορεί, από αναξιότητά του, να τον εγκαταλείψη μέχρι του θανάτου του, είπεν «έπιδιώκω και αγωνίζομαι αδιακόπως, μήπως κατορθώσω και κρατήσω ασφαλώς, εκείνο δια το οποίον (την σωτηρίαν μου) με έχει σύρει κοντά Του ο Κύριος» (Φιλιπ. 3, 12). Κατάληψιν δε ώνόμασε την αγωνιστικήν επιμονήν μέχρι της εξόδου του (εκ του σώματος).

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΓ΄ (Να αγρυπνούμε πάντοτε)

Είπε μου λοιπόν όσην δύναμιν ευσεβείας έχει η ανθρωπίνη φύσις μας έχομεν χρέος να την προσφέρωμεν ολόκληρον καθημερινώς εις τον Θεόν ή όχι; Οπωσδήποτε θα μου απαντήσης: ναί, επειδή έχάρισε τούτο ο Θεός εις την φύσιν μας και ώρισε τας εντολάς αναλόγως προς την δύναμίν μας. Οχι λοιπόν (σου απαντώ): το αγαθόν, που Του προσφέρομεν σήμερον, είναι σημερινόν χρέος. Δείξε μου πάρα κάτω το ανταπόδομα της παλαιάς αμαρτίας, που διέπραξες; Εγώ σου λέγω, ότι όχι μονάχα αυτό δεν ημπορείς να δείξης, αλλά ούτε ότι και το καθημερινόν άποδίδεις ανελλιπώς και από που γίνεται τούτο φανερόν; έκ του ότι δεν παραμένομεν πάντοτε σταθεροί εις τας ιδίας αρετάς.

Διότι όσον ήμπορείς σήμερον να προσθέσης εις την αρετήν, διά τόσον ελέγχεσαι ότι είσαι χρεώστης της παρελθούσης ημέρας, επειδή έκαμνες φανερήν την δύναμιν της φύσεως. Απεδείχθη δηλαδή με την σημερινήν σου προσθήκην εις την αρετήν, ότι το χθεσινόν υστέρημα δεν ωφείλετο εις την φύσιν, αλλά εις την προαίρεσιν και επειδή η πρόοδος εις τας αρετάς εξαρτάται από την προαίρεσίν μας, δι' αυτό ευρισκόμεθα υπό την ενέργειαν της αμαρτίας.

Καρδία, η οποία ρέπει πρός ηδονήν, είναι φυλακή και αλυσίδα διά την ψυχήν κατά την ώραν της εξόδου: ενώ η καρδία, που αγαπά τον κόπον της αρετής, είναι ανοικτή θύρα. Ο φόβος της κολάσεως και ο πόθος του Παραδείσου μάς χορηγούν υπομονήν εις τας θλίψεις και αυτο δεν οφείλεται εις ημάς, αλλ' εις Έκείνον, που γνωρίζει τους λογισμούς μας.

Όπως τας αρετάς συνηθίζουν να τας γεννούν οι κόποι και αι περιφρονήσεις, έτσι και τας κακίας τας γεννούν αι ήδοναι και αι δόξαι. Αυτός, που φιλονικεί με τους ανθρώπους, από φόβον μη τυχόν κακοπάθη ή χλευασθη, αυτός ή εδώ κακοπαθεί περισσότερον διά της προσθήκης προβλημάτων ή κολάζεται εις την μέλλουσαν ζωήν χωρίς έλεος. Εκείνος, που προτιμά την κακουχίαν και την περιφρόνησιν χάριν της αληθείας, βαδίζει επάνω εις αποστολικόν δρόμον, διότι εσήκωσε τον Σταυρόν και εδέθη με αλυσίδα ενώ εκείνου του οποίου η καρδία προσπαθεί να προσέξη πράγματα άλλα, έξω από τα δύο αυτά (τον σταυρόν και την αλυσίδα), πλανάται ο νους του και πίπτει εις τον πειρασμόν και την παγίδα του διαβόλου.

Χωρίς την συντριβήν της καρδίας είναι τελείως αδύνατον να απαλλαγή κανείς από την κακίαν την καρδίαν δε την συντρίβει η τριμερής εγκράτεια, δηλαδή και επίπονος περιορισμός του ύπνου, του φαγητού και της σωματικής ανέσεως. Διότι η περισσή απόλαυσις αυτών προξενεϊ ηδυπάθειαν ή δε ηδυπάθεια γεννά εις την ψυχήν τους

πονηρούς λογισμούς είναι δε και αντίθετος προς την προσευχής και την αρμόζουσαν, υπηρεσίαν.

Ε'. Του Αββά Ισαάκ

ΩΣΠΕΡ ἀπὸ ὠδίνων τίκτεται καρπὸς εὐφραίνων τὴν τετοκυίαν, οὕτως ἐκ τοῦ κόπου τίκτεται ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀγωνιζομένου ἡ γνῶσις τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ. Τοῖς δὲ αἰσχροὺς καὶ φιληδόνοις, αἰσχύνης καρπὸς καὶ σωματικὸς κόπος, ἄνευ τῆς τοῦ νοῦ καθαρότητος, ὡς ἄτεκνος μήτρα καὶ μαστοὶ καταξηροί. Τὴ γὰρ τοῦ Θεοῦ γνώσει προσεγγίσαι οὐ δύναται καὶ τὸ μὲν σῶμα κατάκοπον ποιεῖ, οὐδὲν δὲ ἀνύει. Πάση ἀνέσει ἕπεται ταλαιπωρία, καὶ πάση διὰ τὸν Θεὸν ταλαιπωρία, ἄνεσις ἀκολουθεῖ. Ξέσον, ἀδελφέ, τὸ κάλλος τῆς σῆς ψυχῆς ἐν δάκρυσι καὶ νηστείαις, καὶ τὴ λοιπὴ κακουχία. Θλῖψις γὰρ διὰ τὸν Θεὸν γινομένη, κρείσσων ἐστὶ μεγάλου ἔργου τοῦ ἀθλίπτως τελουμένου, διότι ἡ ἐκούσιος θλῖψις, δοκίμιον τῆς ἀνοθεύτου ἀγάπης ἀνατέλλει, τὸ δὲ ἔργον τῆς ἀναπαύσεως ἐκ τοῦ κόρου τῆς συνειδήσεως γίνεται. Διὰ τοῦτο ἐν θλίψεσιν ἐδοκιμάσθησαν οἱ "Ἅγιοι καὶ οὐχὶ ἐν ἀνέσει" καὶ γὰρ τὸ χωρὶς κόπου γενόμενον ἔργον ἡ δικαιοσύνη ἐστὶ τῶν κοσμικῶν, οἵτινες ἐκ τῶν ἔξωθεν ποιούσιν ἐλεημοσύνας, καὶ οὐκ ἐν ἑαυτοῖς κερδαίνουσι.

Σὺ δὲ ὢ ζηλωτὰ τοῦ πάθους τοῦ Χριστοῦ, ἐν σεαυτῷ ἀγώνισαι ἕνα ἀξιωθῆς γεύσασθαι τῆς δόξης αὐτοῦ. Εἰ γὰρ συμπάσχομεν, καὶ συνδοξαζόμεθα. Εἰ γὰρ μὴ πάσχει τὸ σῶμα ὑπὲρ Χριστοῦ, ὁ νοῦς οὐ συνδοξάζεται μετ' αὐτοῦ. Ἡ σωματικὴ πολιτεία ἔξυπνισμός των αἰσθήσεων ἀπαιτεῖ, ἡ δὲ ψυχικὴ πολιτεία, ἤγουν ἡ νοερὰ ἐργασία, ἐξυπνισμῶν τῆς καρδίας καὶ ὡς πὲρ ἐν τῇ φύσει κρεῖττον ἔστιν ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος, οὕτω καὶ τὸ ἔργον τῆς ψυχῆς κρεῖττον ὑπάρχει τοῦ ἔργου τοῦ σωματικοῦ. Καὶ ὡς πὲρ ἀπ' ἀρχῆς προηγήσατο ἡ πλάσις τοῦ σώματος τοῦ ἐμφυσήματος, ἤγουν τῆς δημιουργίας τῆς ψυχῆς, οὕτω καὶ τὰ σωματικὰ ἔργα προτρέχουσι τοῦ ἔργου τῆς ψυχῆς.

Ερμηνεία

ΟΠΩΣ ακριβώς από τους πόνους της γέννας γεννάται καρπός, ο οποίος προκαλεί χαραν εις την γεννήσασαν, έτσι και από τον κόπον γεννάται εις την ψυχήν του αγωνιζομένου η γνώσις των μυστηρίων του Θεού. Είς τους αισχρους και φιληδόνους όμως ο σωματικός κόπος γεννα ως καρπόν την εντροπήν. Χωρίς την καθαρότητα του νου η μήτρα (ψυχή) παραμένει άτεκνος και οι μαστοί κατάξηροι.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΓ΄ (Να αγρυπνούμε πάντοτε)

Νούς χωρίς καθαρότητα δεν ημπορεί να πλησιάση προς την γνώσιν του Θεού τότε και το σώμα γίνεται κατάκοπον, χωρίς όμως να κατορθώνη τίποτα. Μετά από κάθε άνεσιν θα επακολουθήση ταλαιπωρία και κάθε ταλαιπωρίαν διά τόν Θεόν την συνοδεύει άνεσις. Λάμπρυνε, αδελφέ, το κάλλος της ψυχής σου με δάκρυα και νηστείας και την υπόλοιπον κακουχίαν. Διότι θλίψις, που γίνεται διά τόν Θεόν, είναι καλυτερα από μεγάλον έργον, που συντελείται χωρίς στενοχωρίαν· διότι η θεληματική θλίψις είναι κριτήριον ανατολής ανοθεύτου αγάπης, ενώ το έργον της αναπαύσεως προέρχεται από πώρωσιν συνειδήσεως.

Δι' αυτό και οι Αγιοι εδοκιμάσθησαν εις τας θλίψεις και όχι εις την άνεσιν ή πνευματική εργασία, που γίνεται χωρίς κόπον, είναι η αρετή των κοσμικών, που κάνουν ελεημοσύνας διά να επιδειχθούν εις τους άλλους και έτσι δεν κερδίζουν τίποτα δια τον εαυτόν των.

Συ όμως, ζηλωτά του πάθους του Χριστού, να αγωνισθής μέσα σου, διά να αξιωθής να δοκιμάσης την δόξαν Αυτού. Διότι αν πάσχωμεν μαζί Του, και θα δοξασθώμεν. Αν δηλαδή δεν πάσχη το σώμα χάριν του Χριστού, ο νούς δεν δοξάζεται μαζί Του. Η σωματική άσκησις απαιτεί να είναι άγρυπνοι αι αισθήσεις, ενώ η ψυχική άσκησις, δηλαδή η νοερά εργασία, απαιτεί να είναι άγρυπνος ή καρδία. Και όπως εις την φύσιν η ψυχή έχει περισσοτέραν άξίαν από το σώμα, έτσι και το έργον της ψυχής είναι καλύτερος από το σωματικόν έργον. Και όπως εις την αρχήν προηγήθη ή πλαστούργησις του σώματος από το εμφύσημα της πνοής από τον Θεόν, δηλαδή την δημιουργίας της ψυχής, έτσι και η εργασία της σωματικής άσκήσεως προηγείται από το έργον της ψυχής.

ΣΤ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΑΔΕΛΦΕ, σπεῦδε βαδίζειν ἑκουσίως ἐν τῇ στενῇ ἐδῷ καὶ τεθλιμμένη, πρὶν βαδίσης ἀκουσίως ταύτην τὴν στενωτέραν. Μὴ ἀγάπα σαρκικὴν ἀνάπαυσιν, ἵνα μὴ εὕρης ἐν αὐτῇ ζημίαν πνευματικήν.

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, φρόντιζε να βαδίζης θεληματικά τον στενών και γεμάτον θλίψεις δρόμον, πρίν αθέλητα βαδίσης τον στενώτερον. Μή αγαπάς την σαρκικήν άνάπαυσιν, διά νά μή εύρης εις αυτήν πνευματικήν ζημίαν.

Ζ'. Του Αγίου Μαξίμου

ΤΑΠΕΙΝΩΣΙΣ καὶ κακοπάθεια πάσης ἁμαρτίας ἐλευθερούσι τὸν ἄνθρωπον, ἡ μὲν τὰ τῆς ψυχῆς, ἡ δὲ τὰ τοῦ σώματος περικόπτουσα πάθη. Τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ ὁ μακάριος φαίνεται Δαβίδ, ἐν οἷς εὔχεται πρὸς τὸν Θεὸν λέγων «ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον μου, καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου».

Ερμηνεία

Η ΤΑΠΕΙΝΩΣΙΣ και η σκληραγωγία ελευθερώνουν τον άνθρωπον από κάθε αμαρτίαν: η πρώτη κόπτει τελείως τα πάθη της ψυχης, ενώ η δευτέρα τα πάθη του σώματος. Τούτο φαίνεται να έκανε και ο μακάριος Δαβίδ, όπως δείχνουν τα λόγια της προσευχής του προς τον Θεόν: «ίδε την ταπείνωσίν μου και τον κόπον μου και συγχώρεσε όλας τας αμαρτίας μου».

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΔ'
(Περί φιλαυτίας)

Περί φιλαυτίας.

Περί παθολογικής αγάπης προς τον εαυτόν μας.

Α'. Του Αββά Ησαΐου

Ο ΦΟΒΟΥΜΕΝΟΣ ἀσθένειας σώματος οὐ φθάνει τὸ κατὰ φύσιν, οὐδὲ δύναται κτήσασθαι τὰς ἀρετᾶς εἰ δὲ τὶς προσπίπτει τῷ Θεῷ ἐν παντὶ κόπο αὐτοῦ, δυνατὸς ἔστιν ὁ Θεὸς ἀναπαύσαι αὐτὸν εἰ μὴ γὰρ Γεδεῶν ἔκλασε τὰς ὑδρίας, οὐκ ἂν εἶδε τὸ φῶς τῶν λαμπάδων· οὕτως ἐὰν μὴ ἄνθρωπος καταφρονήση τοῦ σώματος, οὐκ ἂν ἴδῃ τὸ φῶς τῆς Θεότητος.

Ερμηνεία

ΕΚΕΙΝΟΣ που φοβείται σωματικής ασθένειαν, δεν φθάνει το μέτρον της φυσικής του ικανότητος, ούτε ημπορεί να αποκτήση τας άρετάς. Αν όμως κανείς πίπτη με ευλάβειαν ενώπιον του Θεού εις κάθε κόπον του, ο Θεός ημπορεί να τον ξεκουράση. Αν ο Γεδεών δεν έσπαζε τας στάμνας, δεν θα έβλεπε το φως των λαμπάδων, που έκαιαν μέσα(*). Αν ο άνθρωπος δεν καταφρονήση το σώμα, δεν ημπορεί να ιδή, το φως της Θεότητος.

(*) Ο Γεδεών υπήρξεν εις εκ των Κριτών του Ισραήλ, υιός του Ιωάς, ο οποίος ήλευθέρωσε τους Εβραίους από την δουλείαν των Μαδιανιτών, εις την οποίαν ευρίσκοντο επί επτά έτη, υφιστάμενοι συχνές επιδρομάς. Ο Γεδεών, κατ' εντολήν του Θεού, παρέλαβε 300 άνδρας, τους οποίους έμοίρασεν εις τρεις ομάδας. "Εκαστος εκ των ανδρών αυτών εκράτει. εις την χείρα του υδρίαν (στάμναν) μέσα εις την οποίαν ευρίσκετο αναμμένη λαμπάς και κερατίνην σάλπιγγα. Οι άνδρες αυτοί κατά την νύκτα επετέθησαν εναντίον των Μαδιανιτών αφού προηγουμένως έθραυσαν τας υδρίας, εκράτησαν με την αριστεράν την λαμπάδα του έκαστος και εσάλπισαν με τας κερατίνας σάλπιγγας. Οι Μαδιανίται αιφνιδιασθέντες έφυγον, καταδιωκόμενοι υπό των ανδρών του Γεδεών, οι οποίοι συνέλαβον τους άρχοντας αυτών και τους εφόνευσαν. (Κριται, κεφ. ζ').

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΔ΄ (Περί φιλαυτίας)

Β'. Του Αγίου Μαξίμου

ΠΡΟΣΕΧΕ σεαυτῶ ἀπὸ τῆς μητρὸς τῶν κακῶν φιλαυτίας, ἥτις ἐστὶ τοῦ σώματος ἄλογος φιλία ἐκ ταύτης γὰρ εὐλογοφανῶς τίκτονται οἱ πρῶτοι καὶ ἐμπαθεῖς καὶ γενικώτατοι λογισμοί, καὶ τῆς γαστριμαργίας, λέγω, καὶ φιλαργυρίας καὶ κενοδοξίας, τὰς ἀφορμᾶς ἐκ τῆς ἀναγκαίας δῆθεν τοῦ σώματος χρείας λαμβάνοντες, ἐξ ὧν γεννᾶται ἅπας καὶ τῶν κακῶν κατάλογος. Δεῖ οὖν, ὡς εἴρηται, προσέχειν ἀναγκαίως καὶ ταύτην πολεμεῖν μετὰ πολλῆς νήψεως ταύτης γὰρ ἀναιρουμένης, συναναιροῦνται πάντες οἱ ἐξ αὐτῆς. Τὸ τῆς φιλαυτίας πάθος τὸ μὲν Μοναχῶ ἔλεεῖν ὑποτίθεται τὸ σῶμα, καὶ συνελθεῖν αὐτῶ παρὰ τὸ προσῆκον εἰς τὰ βρώματα, οἰκονομίας δῆθεν χάριν καὶ κυβερνήσεως, ἕνα κατὰ μικρὸν ὑποσυρόμενος, εἰς τὸν βόθρον τῆς φιληδονίας ἐμπέσῃ' τῷ δὲ κοσμικὴ ἐντεῦθεν ἤδη πρόνοιαν αὐτοῦ ποιείσθαι εἰς ἐπιθυμίας ὑποβάλλει.

Τὰ μὲν τῶν παθῶν ἀκολασίας, τὰ δὲ μίσους, τὰ δὲ καὶ ἀκολασίας καὶ μίσους εἰσὶ ποιητικά. Πολυφαγία καὶ ἠδυφαγία, ἀκολασίας εἰσὶν αἴτια. Φιλαργυρία δὲ καὶ κενοδοξία, μίσους πρὸς τὸν πλησίον ἡ δὲ τούτων μήτηρ φιλαυτία τῶν ἀμφοτέρων ἐστὶν αἰτία ταύτη δὲ ἀντίκειται ἀγάπη καὶ ἔγκρατεια. Ὁ ἔχων οὖν αὐτήν, ἔχει πάντα τα πάθη «οὐδείς, φησιν, ὁ θεῖος Ἀπόστολος, τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ὑπωπιάζει δηλονότι καὶ δουλαγωγεῖ», μηδὲν πλέον αὐτὴ παρέχων, πλὴν διατροφῆς καὶ σκεπασμάτων, καὶ τούτων μόνων των πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων. Οὕτως οὖν ἀπαθῶς τὶς ἀγαπᾷ αὐτήν, ὡς ὑπηρέτης τῶν θείων, ἐκτρέφων καὶ θαλπῶν αὐτὴν τοῖς τὴν ἔνδειας αὐτῆς ἀναπληροῦσε μόνοις.

Ὃν τὶς ἀγαπᾷ, τοῦτον πάντως καὶ σπεύδει θεραπεύειν" εἰ οὖν τὸν Θεὸν τὶς ἀγαπᾷ, πάντως καὶ τὰ ἄρεστα αὐτῶ σπεύδει ποιεῖν εἰ δὲ τὴν σάρκα ταύτην, τὰ αὐτὴν τέρποντα ἐκτελεῖ. Τῷ Θεῷ μὲν ἀρέσκει ἀγάπη καὶ σωφροσύνη καὶ θεωρία καὶ προσευχή, τὴ δὲ σαρκὶ γαστριμαργία καὶ ἀκολασία καὶ τὰ τούτων αὐξητικὰ διὰ τοῦτο οἱ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῶ ἀρέσαι οὐ δύνανται, οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἔσταυρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. Ὁ νοῦς ἐὰν μὲν γεύση πρὸς τὸν Θεόν, ἔχει δοῦλον τὸ σῶμα, καὶ πλεῖον οὐδὲν αὐτῶ παρέχει των πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, ἐὰν δὲ γεύση πρὸς τὴν σάρκα, δουλούται τοῖς πάθεσι, πρόνοιας αὐτῆς ἀεὶ εἶς ἐπιθυμίας ποιούμενος.

Ερμηνεία

ΠΡΟΣΕΧΕ τον εαυτόν σου από την μητέρα των κακών, την φιλαυτίαν, η οποία είναι μία παράλογος αγάπη προς το σώμα. Από αυτην γεννώνται δικαιολογημένα οι πρώτοι και εμπαθείς και γενικώτατοι λογισμοί, δηλαδή της γαστριμαργίας, της φιλαργυρίας και της κενοδοξίας: οι λογισμοί αυτοί σχηματίζονται με αφορμήν τας απαραιτήτους, δήθεν, ανάγκας του σώματος, και από αυτούς γεννώνται όλα τα κακά.

Πρέπει λοιπόν, όπως ελέχθη, να προσέχωμεν και κατ' ανάγκην να πολεμώμεν την φιλαυτίαν με πολλήν επαγρύπνησιν· διότι όταν αυτή εξουδετερωθή, αχρηστεύονται και όλοι οι λογισμοί που γεννώνται από αυτήν. Το πάθος της φιλαυτίας σιγοψιθυρίζει εις τον νούν του Μοναχού ότι, απλώς, λυπείται το σώμα και τον παρακινεί να ενδιαφέρεται περισσότερον από όσον πρέπει για την καλήν τροφήν, χάριν οικονομίας δήθεν και κυβερνήσεως του σώματος: έτσι, σιγά – σιγά, παρασύρεται ώστε να πέση εις τον βόθρον της φιληδονίας. Εις τον κοσμικών εμβάλλει τον λογισμόν να φροντίζη περισσότερον διά τον εαυτόν του και να ικανοποιή τας επιθυμίας του.

Από τα πάθη άλλα μεν οδηγούν την ψυχήν εις ακολασίαν, άλλα εις μίσος και άλλα είς ακολασίαν και μίσος μαζί. Η πολυφαγία και καλοφαγία προξενούν ακολασίαν η φιλαργυρία και η κενοδοξία γεννούν το μίσος προς τον πλησίον. Η μητέρα δε αυτών, η φιλαυτία, είναι η αιτία που δημιουργεί και τα δύο εις αυτήν την φιλαυτίαν αντίθετος είναι η αγάπη και η εγκράτεια. Εκείνος λοιπόν που νικάται από την φιλαυτίαν, έχει εις την ψυχήν του όλα τα πάθη. «Κανείς δεν εμίσησε την σάρκα του, λέγει ο Απόστολος Παύλος· αλλ' όμως την βασανίζει και την μεταχειρίζεται ως δούλον», χωρίς να της παρέχει τίποτα περισσότερον εκτός από διατροφής και σκεπάσματα και αυτά μόνον όσα είναι απαραίτητα διά την διατήρησιν της ζωής. Έτσι λοιπόν αγαπά κανείς χωρίς πάθος την σάρκα του ως υπηρέτριας του Θεού την διατρέφει και την ζεσταίνει τόσον μόνον όσον χρειάζεται δια την ικανοποίησιν των στοιχειωδών αναγκών αυτής.

Όποιον αγαπά κανείς, εκείνον προ παντός φροντίζει να περιποιήται: αν λοιπόν κανείς αγαπά τον Θεόν, φροντίζει οπωσδήποτε να πράττη και όσα ευχαριστούν τον Θεόν: άν, πάλιν, αγαπά την σάρκα αυτήν, τότε εκτελεί εκείνα που την ευχαριστούν. Εις τον Θεόν αρέσει αγάπη και σωφροσύνη και θεωρία και προσευχή, ενώ εις την σάρκα αρέσουν ή λαιμαργία, η ακολασία και όσα αυξάνουν αυτά τα πάθη: δι' αυτό οι φιλόσαρκοι δεν ήμπορούν να αρέσουν εις τον Θεόν. «Οι αληθινοί μαθηται του Χριστού έχουν σταυρώσει τον σαρκικόν άνθρωπον, μαζί με τα πάθη και τας αμαρτωλάς επιθυμίας» (Γαλ. ε', 24). Ο νους αν μέν στραφή προς τον Θεόν, έχει δούλον το σώμα και δεν του παρέχει τίποτα περισσότερον από όσα είναι απαραίτητα διά τήν ζωήν άν, πάλιν, στραφή προς την σάρκα, τότε υποδουλώνεται εις τα πάθη και επιθυμεί συνεχώς να φροντίζη δι' αυτήν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΕ'
(Περί εγκρατείας)

Τὶς ἡ ἐκ τῆς ἔγκρατειας ὠφέλεια καὶ τὶς ἡ ἐκ τῆς ἀκρασίας βλάβη, καὶ τὶς ὁ ἐκ τῆς ἄμετριάς του οἴνου ὄλεθρος.

Ποία η ωφέλεια από την εγκράτειαν και ποία η βλάβη από την έλλειψιν έγκρατείας και ποια η ζημία από την άμετρον οινοποσίαν.

Α'. Εκ του βίου της Αγίας Συγκλητικής

Η ΑΓΙΑ Συγκλητικὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, οὐκ ἤμελει καὶ τοῦ κατὰ τὸ σῶμα σωτηρίου φαρμάκου" τὴν γὰρ νηστείαν οὕτως εἶχε φίλην, ὡς μηδὲν ἡγείσθαι τῶν λοιπῶν ἴσον αὐτῆς εἶναι φυλακὴν γὰρ καὶ θεμέλιον ταύτην ἡγεῖτο τῶν ἄλλων, καὶ εἰ πότε ἐξ ἀνάγκης παρὰ τὸ σύνηθες ἔτραφη, τὸ ἐναντίον ὑφίστατο τοῖς ἐσθίουσιν ὠχρία γὰρ αὐτῆς τὸ πρόσωπον καὶ συνέπιπτεν καὶ τοῦ σώματος ὄγκος. Ἀεὶ οὖν ὡς πὲρ τὰ ὑλομανούντα τῶν δένδρων τοὺς ἀκάρπους περιτέμνονται κλάδους, οὕτω κακείνη τὰς ἀκανθώδεις της διανοίας ἔκφυσεις ἑαυτῆς ἀφηρεῖτο, διὰ τὲ τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς, καὶ εἰ βραχὺ τί ἕκαστον τούτων προέκοπτεν, ποικίλας αὐτοὺς τὰς τιμωρίας ἐπῆγε διὰ παντοδαπῶν πόνων κακουχοῦσα τὸ σῶμα.

Ὀπηνίκα γὰρ πόλεμος παρὰ τοῦ ἐχθροῦ συνεκροτεῖτο, προηγουμένως μὲν τὸν ἑαυτῆς δεσπότην ἐκάλει πρὸς συμμαχίαν διὰ προσευχῆς, ἔπειτα δὲ καὶ αὐστηρὰ ἀσκήσει κατ' αὐτοῦ ἔχρητο καὶ ἄρτον μὲν πιτυρίαν ἤσθιε, καὶ τοῦτον ἐγκρατῶς καὶ πεφυλαγμένως, ὕδωρ δὲ πολλάκις οὐδόλως ἐλάμβανε καὶ πρὸς τὸν ὕπνον διὰ χαμευγείας κραταιῶς ἀπεμάχετο. Διὰ τούτων δὲ τοῦ ἐχθροῦ ἥττωμενου, καὶ αὐτὴ ἐφίει μικρὸν τί τῆς τραχυτάτης ἀσκήσεως. Τοῦτο δὲ ἐποίει πρὸς τὸ μὴ ἀθρόως τὰ τοῦ σώματος μέλη διαλυθῆναι καὶ κινδύνω περιπεσεῖν ἥττης γὰρ ἔστι τοῦτο τεκμήριον τῶν γὰρ ὅπλων διαπεσόντων, ποία ἐλπὶς ἔτι τὸ στρατιώτη εἰς πόλεμος; Τινὲς γοῦν ἀμέτρως καὶ ἀδιακρίτως τὴ ἀσιτία ἑαυτοὺς ἔκδαπανησαντες, καιρίαν ἑαυτοῖς τὴν πληγὴν ἐπήγαγον, καὶ ὡς πὲρ ἐν παραιτήσει τοῦ ἀντιπάλου γενόμενοι ἑαυτοὺς κατέφθειραν.

Αὕτη δὲ οὐχ οὕτως ἐπραττεν, ἀλλὰ πάντα μετὰ διακρίσεως ἐποίει, καὶ τὸ μὲν ἐχθρὸ σφοδρῶς διὰ τὲ τῆς εὐχῆς καὶ τῆς ἀσκήσεως ἐμάχετο, πρὸς δὲ τὴν γαλήνην τῆς οἰκείας ψυχῆς ἐπεμελεῖτο τοῦ σώματος. Καὶ γὰρ καὶ οἱ ναυτιλλόμενοι χειμῶνος μὲν ἐπικειμένου

καὶ κλύδωνος ἄσιτοι διαμένουσι, πᾶσαν τὴν ἑαυτῶν τέχνην τῷ πρὸ ὀφθαλμῶν κινδύνῳ ἀντιτιθέντες, ὅπηνικα δὲ τῆς ζάλης ἀπαλλαγῶσι, τότε ἀνάπαυσιν τινὰ τῶν πόνων δεξάμενοι καὶ τῆς λοιπῆς σωτηρίας ποιοῦνται φροντίδα. Πλὴν οὐδὲ τότε ἄμεριμνως πάντη διαγουσιν, οὔτε μὴν ὕπνῳ βαθεῖ κατέχονται, πεῖραν ἐσχηκότες τῶν παρελθόντων καὶ ἔννοιαν λαμβάνοντες τῶν μελλόντων εἰ γὰρ καὶ ὁ χειμὼν ἐκόπασεν, ἀλλ' ἡ θάλασσα οὐκ ἤλαττωται" καὶ εἰ τὸ γεγονὸς ἀπῆλθεν, ἀλλὰ τὸ ἐπιὸν μένει: διὸ δεῖ, διὰ τὸ ἀβέβαιόν της θαλάσσης, ἀδιαλείπτως προσέχειν ἑαυτοὺς ἀσφαλίζεσθαι.

Ερμηνεία

Η ΑΓΙΑ Συγκλητική, εκτός από τας άλλας αρετάς που είχε, δεν παραμελούσε και το σωτήριον φάρμακον δια το σώμα τόσον πολύ δηλαδή αγαπούσε την νηστείαν, ώστε τίποτα να μη θεωρη ισάξιόν της από τα υπόλοιπα. Επίστευες ότι είναι φύλακας και θεμέλιον των άλλων αρετών και αν κάποτε έφαγεν, από ανάγκην, κάτι περισσότερον από το συνηθισμένον, επάθαινε το αντίθετον από εκείνους, που τρώγουν. Εκιτρίνιζε, δηλαδή, το πρόσωπόν της και αδυνάτιζεν. "Οπως λοιπόν από τα πολύκλαδα δένδρα κόβουν τα άκαρπα κλαδιά, έτσι και εκείνη αφαιρούσε τα αγκαθωτά δημιουργήματα της διανοίας της (τας απρεπείς, δηλαδή, σκέψεις) με την προσευχήν και την νηστείαν· και αν κάποιο αγκαθωτόν βλάστημα επρόκοπτεν επ' ολίγον, επέβαλλεν εις τον εαυτόν της διαφόρους τιμωρίας και με διαφόρους κόπους εβασάνιζε το σώμα της.

Οταν, δηλαδή, ο εχθρός της εσήκωνε πόλεμον, αυτή, κατ' αρχάς, επροσκαλούσε, με την προσευχήν, ως σύμμαχον, τον Δεσπότην της, εν συνεχεία δε εχρησιμοποιούσεν εναντίον του αυστηράν άσκησιν· έτσι έτρωγεν άρτον από πίτουρα, και αυτόν με πολλήν εγκράτειαν και προσοχήν, πολλές φορές δε δεν έπινε καθόλου νερόν. Αλλά και εναντίον του ύπνου ηγωνίζετο σκληρά κοιμωμένη τελείως κάτω εις το έδαφος. Οταν δε με αυτά τα όπλα ενικάτο ο εχθρός και υπεχώρει, τότε και αυτή εμετρίαζε την σκληρότητα της ασκήσεως. Αυτό δε το έκαμνε, διά να μη διαλυθούν όλα μαζί τα μέλη του σώματος, από την υπερβολικής και σκληροτάτην άσκησιν και έτσι περιπέση είς κίνδυνον· διότι και αυτό είναι απόδειξις ήττης. "Όταν πέσουν τα όπλα, που θα στηρίξη την ελπίδα του πλέον και στρατιώτης δια να πολεμήση; Διότι μερικοί, αφού με την ασυλλόγιστον και αδιάκριτον νηστείαν εξηντλήθησαν τελείως, ετραυμάτισαν θανασίμως τα σώματά των καί, ώσαν να εγκατέλειψαν τον αγώνα ενώπιον του εχθρού, κατέστρεψαν τον εαυτόν των.

Η Αγία όμως Συγκλητική δεν έπραττεν έτσι, αλλά όλα τα έκαμνε με διάκρισιν· και εναντίον του εχθρού ηγωνίζετο με την ευχήν και την άσκησιν, αλλά και διά το σώμα της εφρόντιζε, χάριν της γαλήνης της ψυχής της. Διότι και οι ναυτικοί, όταν εκσπάση χειμώνα και τρικυμία, παραμένουν νηστικοί διά να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνον που έχουν εμπρός των: όταν όμως απαλλαγούν από την τρικυμίαν, τότε ξεκουράζονται κάπως από τους κόπους των και φροντίζουν διά τας λοιπές ανάγκας. Ωστόσον ούτε και τότε παραμένουν τελείως αμέριμνοι, ούτε αφήνονται να νικηθούν από βαθύς ύπνον, επειδή έχουν πείραν από τα περασμένα και αγρυπνούν δια τα μέλλοντα. Διότι αν και εκόπασεν η κακοκαιρία, η θάλασσα όμως δεν έχει ελαττωθή. Και αν το γεγονός επέρασεν, εν τούτοις όμως το μέλλον είναι άγνωστον. Δι' αυτό, επειδή δεν είναι δυνατόν να είναι κανείς βέβαιος διά την κατάστασιν της θαλάσσης, πρέπει πάντοτε να προσέχουν, ώστε να είναι ασφαλισμένοι.

Β'. Του Αγίου Εφραίμ

ΑΔΕΛΦΕ, ἀγάπα ἀεὶ τὴν ἐγκράτειαν, ὅπως ὠφεληθήση σφόδρα εἰ δὲ ἄρξῃ ἀδιαφορεῖν, εἰς ἐσχάτην καταντήσεις ἀπώλειας καὶ ἐν μὲν τοὺς πρώτους τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἀποστρέψεις, εἶτα καὶ ὑπὸ τῶν δρώντων σὲ γελασθήσῃ καὶ τρίτον οὐδὲ τὸ ἐργόχειρόν σου ἔξεις ἐξαρκοῦν σοὶ πρὸς τοσαύτην δαπάνην. Καὶ ἔξεις ἐντεῦθεν λοιπὸν περισπασμοὺς πραγματείας καὶ τὰ ἐπακολουθοῦντα τούτοις, ψεύσματα, ἀδικίας, ἀποδημίας συνεχεῖς, καὶ πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας κολακείας, καὶ πᾶς ὁ βίος σου ἐν φροντίδι ἔσται καὶ ἥ του Θεοῦ μνήμη ἀπό σου μακρυνθήσεται. Καὶ ἐν τούτοις τελείως παραδοθήσῃ εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν σου, οὗ καὶ εἰς πυθμένα ᾅδου σὲ κατασπάσουσι καὶ τὰ αἰωνίω πυρὶ μεθ' ἑαυτῶν παραπέμψουσιν' ἡ πολυφαγία γὰρ καὶ ἡ πολυποσία πρὸς τὸ παρὸν ἡδύτητα ἔχουσι, τὴ δὲ ἐπαύριον ἀηδίαν καὶ ἔκλυσιν παρέχουσι τὸ λογισμῶ.

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, να αγαπάς πάντοτε την έγκράτειαν, διά να ωφεληθής πάρα πολύ αν όμως αρχίσης να αδιαφορής, τότε θα δοκιμάσης ανεπανόρθωτον ζημίαν. Κατ' αρχάς θα απομακρύνης από επάνω σου την χάριν του Θεού· έπειτα θα σε περιγελούν εκείνοι, που σε βλέπουν και τρίτον ούτε το έργόχειρόν σου θα σε φθάνη πλέον διά μίαν τοιαύτην δασπάνην, που θα προκύψη από την περιφρόνησιν της έγκρατείας.

Έτσι θα αποκτήσης εις το εξής όλους τους περισπασμούς των πραγματευτών και όσα επακολουθούν εις τα περιπτώσεις αυτάς ψέματα, δηλαδή, αδικίας, συνεχή

ταξίδια, και κολακείας προς τους ισχυρούς και ολόκληρος η ζωή σου θα είναι γεμάτη φροντίδας. Η μνήμη του Θεου θα απομακρυνθη τελείως από τον νούν σου και, εξ αιτίας αυτών, θα παραδοθείς τελείως εις τας χείρας των εχθρών σου, που θα σε παρασύρουν εις τον βυθόν του Αδου και θα σε στείλουν εις το αιώνιον πύρ, διά να είσαι μαζί των. Διότι η πολυφαγία και η πολυποσία προς το παρόν προκαλούν ευχαρίστησιν αμέσως όμως την άλλην ημέραν προξενούν αηδίαν και παραλύουν τελείως τον λογισμόν.

Γ'. Αντιόχου του Παντέκτου

ΠΑΣΙΝ ἀναγκαῖον το κρατεῖν τῆς γαστρός, μάλιστα δὲ τοῖς τῷ Θεῷ δουλεύειν ἐθελουσιν' ὁ δὲ ἀσχέτως ἔσθιων, ἔοικε νὴ ὑπερπεφορτισμένη, καὶ εὐχερῶς ὑπὸ τῶν κυμάτων βαπτιζομένη τὸ γὰρ σῶμα τροφῆς δεῖται οὐ τρυφῆς, ὀλιγοδείας οὐ πλησμονῆς αἳ μὲν γὰρ καὶ αὐτὸ καὶ τὴν ψυχὴν ὠφελούσι, τῷ μὲν νοϊ ὀξύτητα καὶ καθαρότητα, τὸ δὲ σώματι ὑγιείας καὶ εὐεξίας παρέχουσαι. Αἳ δὲ ἀμφότερα καταβλάπτουσι, τὸν μὲν λογισμὸν παχύνουσαι καὶ σκοτίζουσαι καὶ ρυπούσαι, τὸ δὲ σῶμα οὐ μόνον εἰς γαργαλισμοὺς κινούσαι καὶ ἐπιθυμίας αἰσχρᾶς, ἀλλὰ νόσους αὐτω χαλεπᾶς καὶ συνεχεῖς προξενούσαι. Διὸ καὶ οἱ τὴ ὀλιγοδεία συζῶντες ἀεὶ ἀσκηται τῶν ἀβροδιαίτων συνετώτεροι τὲ εἰσὶ καὶ σωφρονέστεροι καὶ ὑγιεινότεροι.

Φύγωμεν οὖν, ἀδελφοί, τὸν κόρον, ἵνα μὴ τὸ ἔμφυτον πῦρ τῆς σαρκὸς καθ' ἡμῶν εἰς μείζονα ἀναψωμεν ὡς γὰρ καὶ ξύλα τὰ πυρὶ χορηγῶν πλείονα τὴν φλόγα ἀνεγείρει, οὕτω καὶ καὶ τὸ σώματι πλῆθος βρωμάτων διδούς, τὴν ἐπιθυμίαν αὐξάγει καὶ διανίστησιν' ὁμοίως δὲ καὶ ἥ των βρωμάτων πολυτέλεια τὸν μὲν λαιμὸς πρὸς βραχὺ τέρπει, τρέφει δὲ σκώληκα ἀκολασίας ἀκοίμητον.

Μοναχὸς γαστρίμαργος οὐδὲν ἕτερον, εἰμὴ μόνον κοιλίας ὑποφορός ἐστι καὶ τὰς μνείας τῶν ἁγίων ἀριθμεῖ, ὁ δὲ ἐγκρατὴς μιμεῖται βίους αὐτῶν καὶ γαστρίμαργος εἰς οὐδὲν ἕτερον ἐναβρύνεται, ἀλλ' ἢ εἰς πλατείας καὶ εὐρύχωρον κοιλίαν, τὸ ταμιεῖον τῆς τιμίας αὐτῶ κόπρου καὶ προσφιλοῦς. Λυπεῖ δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ "Ἅγιόν το ἔνοικουν ἐν αὐτῷ καὶ πόρρω ἑαυτοῦ ἐκδιώκει μὴ φέρων γὰρ τὴν δυσωδίαν ἀναχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ.

Ὡς πὲρ γὰρ ὁ καπνὸς διώκει τὰς μελίσσας, οὕτω καὶ ὁ γαστρίμαργος τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἀπόστολος «σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύναται», σάρκα καὶ αἷμα καλῶν τα σαρκικὰ πάθη δι' ὧν ὁ νοῦς εἰς τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς κατασύρεται, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ σὰρξ τροφὴ ἔστι τῶν δαιμόνων. Φησὶ γὰρ ὁ Προφήτης «ἐν τῷ ἔγγιζειν ἐπ' ἐμὲ κακούντας τοῦ φαγεῖν τὰς σάρκας μου».

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΕ΄ (Περί εγκρατείας)

Ὁ οὖν διὰ τῆς ἐγκρατειας ἐκτήκων τὴν σάρκα λιμοκτονεῖ τοὺς δαίμονας καὶ ἀσθενεστέρους πρὸς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον κατεργάζεται. "Ἔχει δὲ ὁ τοιοῦτος καὶ τὸν νοῦν ἀεὶ τῶν μὲν γηίνων ὑψηλότερον, πρὸς δὲ τὸν οὐρανὸν ἐπηρμένον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ κάλλη ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι φανταζόμενον, καὶ ἔξωθεν μὲν ἔστι στυγνάζων καὶ κατηφής, ἔνδοθεν δὲ φαιδρὸς ὅλος καὶ χάροπος. "Ἔοικε γὰρ ὃ νηστευτὴς τῷ τοῦ φοίνικος ἄνθει, ὅπερ ἔξωθεν μὲν ἔστι στυγνόχροον, ἔσωθεν δὲ χιονῶδες καὶ πολύκαρπον ὥσαυτως καὶ ὁ ἐγκρατής, ἔξωθεν μὲν στυγνάζει, ἔσωθεν δὲ ὑπὸ Θεοῦ φωτιζόμενος, αὐτὸ μετὰ παρρησίας διαλέγεται.

Ερμηνεία

ΕΙΣ όλους είναι αναγκαίον να κυριαρχούν εις την κοιλίαν των, προ παντός όμως είς εκείνους που θέλουν να δουλεύουν εις τον Θεόν. Εκείνος που τρώγει, χωρίς καμμία εγκράτειαν, ομοιάζει με παραφορτωμένον πλοίον, που καταποντίζεται εύκολα από τα κύματα. Το σώμα έχει ανάγκην από τροφήν και όχι από γαστρικήν απόλαυσιν, από λιτότητα και όχι από αφθονίαν. Διότι η τροφή και η λιτότητα και την ψυχήν ωφελούν, διότι χαρίζουν εις τον νούν οξύτητα και καθαρότητα και είς το σώμα προσφέρουν υγείαν και ευρωστίαν· αντιθέτως η γαστρική απόλαυσις και η αφθονία τον μέν λογισμόν τον παχαίνουν, τον σκοτίζουν και τον ρυπαίνουν, το δε σώμα όχι μόνον το ερεθίζουν και το παρακινούν εις αισχράς επιθυμίας, αλλά του προξενούν και νόσους φοβεράς και αδιακόπους. Δι' αυτό και οι ασκηταί, που ζουν διαρκώς με λιτότητα, είναι πάντοτε νοημονέστεροι, σωφρονέστεροι και περισσότερον υγιείς, από εκείνους που ζουν με την σπατάλης και την καλοπέρασιν.

Ας αποφύγωμεν, λοιπόν, αδελφοί, τον χορτασμόν, διά νά μή ανάβωμεν περισσότερον εις βάρος μας το έμφυτον πυρ της σαρκός. Διότι όπως ακριβώς εκείνος, που ρίπτει ξύλα εις την φωτιάν, φουντώνει περισσότερον την φλόγα, έτσι και εκείνος, που δίδει εις το σώμα του πλήθος φαγητών, αυξάνει και ξεσηκώνει την αμαρτωλήν επιθυμίαν. Το ίδιον συμβαίνει και με την πολυτέλειαν των φαγητών ευχαριστεί προς στιγμήν τον λάρυγγα, τρέφει όμως και ακοίμητον τον σκώληκα της ακολασίας.

Ο κοιλιόδουλος Μοναχός δεν είναι τίποτε άλλο, παρά σκλάβος της κοιλίας του και μετρά τας εορτάς των Αγίων: ο εγκρατής όμως μιμείται τους βίους αυτών. Ο γαστρίμαργος με τίποτε άλλο δεν ευχαριστείται παρά με την πλατείαν και φουσκωμένην κοιλίαν του, την αποθήκην αυτήν της αγαπημένης του και πολυτίμου κόπρου. Κάμνει το Αγιον Πνεύμα, που κατοικεί μέσα του, να λυπάται και το εκδιώκει

μακράν του διότι, επειδή δεν υποφέρει την δυσωδίαν της γαστριμαργίας, φεύγει από αυτόν.

Όπως ακριβώς ο καπνός εκδιώκει τας μελίσσας, έτσι και ο γαστρίμαργος την χάριν του Αγίου Πνεύματος. Σχετικώς ο Απόστολος Παύλος λέγει: «η σαρξ και το αίμα δεν ήμπορούν να κληρονομήσουν την Βασιλείας του Θεού». Σάρκα και αίμα εννοεί τα σαρκικά πάθη, με τα οποία ο νους γλιστρά σιγά – σιγά εις το σαρκικόν φρόνημα. Αυτή ή σάρκα είναι τροφή των δαιμόνων, διότι όπως λέγει ο Προφήτης «καθώς με πλησιάζουν κακούργοι, διά να φάγουν τας σάρκας μου».

Εκείνος λοιπόν, ο οποίος με την έγκράτειαν καταπονεί τελείως την σάρκα του, καταδικάζει εις μεγάλης πείναν τους δαίμονας και τους κάνει ανικάνους δια τον εναντίον του πόλεμον. Ο τοιούτος Μοναχός χει τον νούν του συνεχώς υψηλότερα από τα γήϊνα, ανυψωμένον προς τον ουρανόν: έτσι φαντάζεται, με τον φωτισμός του Αγίου Πνεύματος. τα κάλλη που υπάρχουν εκεί επάνω. Απ' έξω φαίνεται λυπημένος και σκυθρωπός, ενώ εσωτερικά λάμπει ολόκληρος και είναι χαρούμενος.

Ο νηστευτής Μοναχός ομοιάζει δηλαδή, με το άνθος του φοίνικος, που εξωτερικά είναι σκοτεινόχρωμον, ενώ εσωτερικά λευκών όπως το χιόνι και γεμάτον καρπούς, έτσι και ο εγκρατής εξωτερικά σκυθρωπάζει, ενώ μέσα εις την ψυχήν του, καθώς φωτίζεται από τον Θεόν, συνομιλεί με θάρρος μαζί Του.

Δ'. Του Αββά Ησαΐου

ΩΣΠΕΡ λύκω πρόβατον οὐ συνεισέρχεται εἰς τεκνογονίαν, οὕτως οὔτε κόρω πόνος καρδιακὸς εἰς κύησιν ἀρετῶν. Οὐδεὶς δύναται πόνος καὶ λύπην κατὰ Θεὸν ἔχειν, ἐὰν μὴ πρότερον τὰς τούτων αἰτίας ἀγαπήση. Φόβος Θεοῦ καὶ ἔλεγχος εἴσδεχονται λύπην, ἐγκράτεια δὲ καὶ ἀγρυπνία προσομιλουσι πόνω. Νεότητος σάρκες πιαινόμεναι διαφόρους βρώμασι καὶ οἰνοποσίαις, ὡς χοῖρος ἕτοιμος εἰς σφαγὴν οὕτω τὴ πυρώσει τῶν τοῦ σώματος ἡδονῶν ἡ ψυχὴ κατασφάζεται, καὶ τὴ ζέσει τῆς κακῆς ἐπιθυμίας ὁ νοῦς αἰχμαλωτίζεται, ἀντέχειν πρὸς τὰς ἡδονᾶς τῆς σαρκὸς μὴ δυνάμενος. Εἰσροὴ γὰρ αἵματος, ἐκροὴν πνεύματος ἀπεργάζεται.

Ἐξαιρέτως δὲ οἴνου μετάληψιν μηδὲ ὄσφραινεσθω ἢ νεότης, ἵνα μή, διπλῆς πυρκαϊᾶς ἀγαπτομένης, τὴ ἔσωθέν του πάθους ἐνεργεῖα, καὶ τὴ ἔξωθεν ἐπιχεομένη οἰνοποσία, διὰ τούτων ἢ ἡδονὴ τῆς σαρκὸς ὑπερζέσασα, τὴν πνευματικῆς ἡδονὴν τοῦ πόνου τῆς κατανύξεως ἐξ ἐαυτῆς ἀποδιώξη, καὶ σύγχυσιν καὶ πώρωσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐμποιήση.

Ἀλλὰ δὶ' ἐπιθυμίαν ἀγνείας καὶ πνευματικῆς πολιτείας μηδὲ ὕδατος κόρον ἡ νεότης προσιέσθω πάνυ γὰρ πρὸς συνεργίαν σωφροσύνης συμβάλλεται καὶ ἥ του ὕδατος ἔνδεια.

Ερμηνεία

ΟΠΩΣ ακριβώς το πρόβατον δεν ζευγαρώνει με τον λύκον, διά να γεννήσουν παιδιά, έτσι και ο πόνος της καρδιάς δεν ταιριάζει με την πολυφαγίαν, διά να γεννήσουν αρετάς. Δεν ήμπορεί κανείς να έχη κατα Θεόν λύπην και πόνον, αν προηγουμένως δεν αγαπήση τας αιτίας, που τα προκαλούν. Φόβος Θεού και έλεγχος συνειδήσεως κυοφορούν την κατά Θεόν λύπην ή εγκράτεια δε και η αγρυπνία συντροφεύουν με τον κόπον της καρδίας. Νεανικαί σάρκες που παχαίνουν με διάφορα φαγητά και με οινοποσίας είναι όπως ο χοίρος, που τον ετοιμάζουν διά σφαγήν έτσι με την πύρωσιν των σαρκικών ηδονών σφαγιάζεται τελείως η ψυχή και με την φλόγα της κακής επιθυμίας αιχμαλωτίζεται ο νούς διά να μη ήμπορη να αντιστέκεται προς τας σαρκικάς ηδονάς. Διότι η εισροή αίματος (από τας πολλάς τροφάς) έχει ως αποτέλεσμα την εκροήν πνεύματος.

Έξαιρετικά οι νέοι ούτε να οσφραίνωνται το κρασί, διά νά μή ανάβουν διπλήν πυρκαϊάν: εσωτερικών με την επενέργειας του πάθους (της μέθης) και εξωτερικής με την άφθονον οινοποσίαν. Με αυτάς, υπερθερμανθείσα ή σαρκική ηδονή, θα αποδιώξη από την ψυχήν των νέων την ηδονήν από τον πόνον της κατανύξεως και θα προκαλέση σύγχυσιν και πώρωσιν εις την καρδίαν. Αλλ' εαν ο νέος επιθυμή την αγνείαν και την πνευματικής πολιτείαν, ούτε νερό να χορταίνη καλά - καλά διότι διά την επιτυχίας της σωφροσύνης συντελεί πάρα πολύ και η περιωρισμένη χρήσης του νερού.

Ε'. Του Αββά Ισαάκ

ΩΣΠΕΡ νέφος καλύπτει τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Σελήνης, οὕτως οἱ ἀτμοὶ τῆς γαστρὸς τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς ψυχῆς. Καθάπερ πυρὸς φλὸξ ἓν ξηροὺς ξύλους, οὕτω καὶ τὸ σῶμα γαστρὸς ἔμπεπλησμενης. Καθάπερ ὕλη παρὰ ὕλη αὔξει τὴν φλόγα τοῦ πυρός, οὕτω καὶ ἡ ποικιλία τῶν βρωμάτων τῆς τοῦ σώματος κίνησιν. Ἐν σώματι φιληδόνο ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ οὐκ οἰκεῖ καὶ ὁ ἀγαπῶν τὸ ἴδιον σῶμα, τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος οὐκ ἐπιτεύξεται. "Ὡς πὲρ πατὴρ κήδεται τέκνου, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς φείδεται σώματος κακοπαθοῦντος δὶ' αὐτόν, καὶ πλησίον ἐστι τούτου διὰ παντός, καὶ ἀντιλαμβάνεται αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔα αὐτὸ εἶς τέλος καταπεσεῖν.

Ερμηνεία

ΟΠΩΣ ακριβώς το σύννεφον αποκρύπτει το φως του ηλίου και της σελήνης, έτσι και οι ατμοί της κοιλίας αποκρύπτουν την σοφίαν του Θεού από την ψυχήν. Όπως η φλόγα της φωτιάς φουντώνει με τα ξερά ξύλα, έτσι και το σώμα φλογίζεται (από τα πάθη) όταν η κοιλία είναι γεμάτη.

Οπως τα ξύλα επάνω εις τα ξύλα μεγαλώνουν την φλόγα, έτσι και η ποικιλία των φαγητών την σωματικής δραστηριότητα. Εις τον φιλήδονον δεν κατοικεί η γνώσις του Θεού και αυτός που αγαπά το σώμα του, δεν θα τύχη της χάριτος του Θεού.

Όπως ο πατέρας φροντίζει για το παιδί του, έτσι και ο Χριστός προνοεί διά το σώμα που κακοπαθεί δι' Αυτόν και ευρίσκεται κοντά του παντοτεινά το βοηθεί και δεν το αφήνει, τελικά, να πέση εις την αμαρτίαν.

ΣΤ'. Εν τω Γεροντικώ

ΗΛΘΕ ΤΙΣ πότε εἰς σκήταν δαιμονῶν καὶ πολὺν διανύσας χρόνον οὐκ ἔθεραπευθη, τῶν Πατέρων παραιτουμένων τὸ θεραπεύσαι αὐτόν, δὶ' ὑπερβολὴν ταπεινώσεως σπλαγχνισθεῖς δὲ εἷς των γερόντων, ἐσφράγισε τὸν πάσχοντα, καὶ εὐθὺς ἐθεραπεύθη ὁ ἄνθρωπος. Ὡς δὲ ἐξῆλθεν ὁ δαίμων, διαπονηθεῖς εἶπε τὸ γέροντι ἰδοὺ ἐξέβαλες μέ, ἐπάνω σου ἔρχομαι. Λέγει αὐτῶ ὁ γέρων" δεῦρο, ἤδεως ἔχω καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν τὸ δαιμόνιον (οίμαι τοῦτο τὸν Θεὸν αἴτησαμενού του γέροντος). Ἐποίησεν οὖν ὁ γέρων δώδεκα ἔτη ἔχων τὸν δαίμονα καὶ συντρίβων αὐτὸν διὰ τῆς ἀσκήσεως ἤσθιε γὰρ καθ' ἡμέραν ὀστέα φοινίκων δώδεκα. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ δαίμων, ὁ δὲ γέρων, ἰδὼν αὐτὸν ἐξελθόντα ἐξ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῶ τί φεύγεις; ἔτι παραμεινον. Ἀπεκρίθη δὲ αὐτῶ ὁ δαίμων καταργήσοι σὲ ὁ Θεός, ὅτι εἰ μὴ αὐτὸς μόνος, ἄλλος οὐ δύναται πρός σε.

2. Εἶπεν ὁ 'Ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Κολοβός, ὅτι ἐὰν θελήση βασιλεὺς πόλιν ἐχθρῶν παραλαβεῖν, τὸ ὕδωρ πρώτον κρατεῖ καὶ τὴν τροφήν, καὶ οὕτως οἱ ἐχθροί, ἐκ τοῦ λιμοῦ ἀπολλύμενοι, ὑποτάττονται αὐτό. Οὕτω καὶ τὰ πάθη τῆς σαρκός, ἐὰν νηστεία καὶ λιμῶ πολιτεύσηται ἄνθρωπος, οἱ ἐχθροὶ ἤτοι τὰ πάθη καὶ οἱ δαίμονες ἀσθενούσιν ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

3. Εἶπε πάλιν τὶς ἰσχυρὸς ὡς λέων; καὶ διὰ τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἐμπίπτει εἰς παγίδα, καὶ ὅλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ταπεινούται.

4. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμήν: εἰ μὴ Ναβουζαρδᾶν ὁ Ἀρχιμάγειρος ἦλθεν, οὐκ ἂν ὁ Ναὸς τοῦ Θεοῦ ἐνεπρήσθη, τουτέστιν εἰ μὴ ἡ ἀνάπαυσις τῆς γαστριμαργίας ἦλθεν εἰς τὴν ψυχήν, οὐκ ἂν ὁ νοῦς κατέπιπτεν ἐν τῷ πολέμῳ τοῦ ἐχθροῦ.

5. Εἶπε πάλιν, ὅτι Δαβίδ, ὅτε μετὰ τοῦ λέοντος συνέβαλεν, ἐκ τοῦ λάρυγγος κατέσχεν αὐτὸν καὶ εὐθέως ἀπέκτεινεν. Ἐὰν οὖν καὶ ἡμεῖς κρατήσωμεν τοῦ λάρυγγος καὶ τῆς κοιλίας ἑαυτῶν, ἤτοι φιληδονίας καὶ γαστριμαργίας, νικῶμεν διὰ τοῦ Θεοῦ τὸν ἀόρατον λέονται,..

6. Εἶπεν καὶ αὐτὸς ταῦτα τὰ τρία οὐ δύναμαι παντελῶς κόψαι, τὴν βρῶσιν καὶ τὸ ἔνδυμα καὶ τὸν ὕπνον ἀλλ' ἐκ μέρους δύναμαι κόψαι.

7. Εἶπε πάλιν ψυχὴ ἐν οὐδενὶ ταπεινούται, ἐὰν μὴ ἐλαττώσης αὐτὴν ἄρτω, ἤγουν στενώσης πρὸς μόνην χρείαν τρέφων.

8. Διηγήσαντο τινὲς τὰ Ἀββᾶ Ποιμένι περὶ Μοναχοῦ τινός, ὅτι οὐ πίνει οἶνον καὶ εἶπεν ὁ οἶνος ὅλως οὐκ ἔστι τῶν Μοναχῶν.

9. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ὑπερέχιος ἡ νηστεία χαλινὸς ἔστι τῷ Μοναχῷ κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ ρίπτων αὐτήν, ἵππος θηλυμανὴς εὑρίσκεται.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ εις την σκήτην ήλθε κάποιος δαιμονισμένος δεν έθεραπεύθη όμως, αν και επέρασε πολύς χρόνος, επειδή οι Πατέρες δεν ανελάμβαναν, από υπερβολικήν ταπείνωσιν, να τον θεραπεύσουν. Ένας όμως από τους Γέροντας τον ευσπλαγχνίσθη, έσφράγισε με το σημείον του Σταυρού τον δαιμονισμένος και αμέσως ο άνθρωπος έθεραπεύθη.

Μόλις έβγήκεν ο δαίμων, επειδή κατακουράσθηκε χωρίς αποτέλεσμα, είπεν εις τον Γέροντα:

– Τώρα που με έβγαλες από αυτόν τον άνθρωπον, έρχομαι επάνω σου.

– Έλα, του λέγει ο Γέροντας, θα μου είναι ευχάριστον.

Αμέσως τότε εμπήκεν εις αυτόν το δαιμόνιον (νομίζω πως ο Γέροντας εζήτησεν αυτό από τον Θεόν). Έπέρασαν λοιπόν δώδεκα χρόνια που ο Γέροντας είχε τον δαίμονα, και συνέτριβε αυτόν με την άσκησιν· διότι έτρωγε καθημερινά δώδεκα κουκούτσια από καρπούς φοινίκων. Μετά τόσην άσκησιν έβγήκεν από αυτόν ο δαίμων ο Γέροντας μόλις τον είδε να εξέρχεται από αυτόν, του είπε:

– Διατί φεύγεις; Μείνε ακόμη.

– Ο Θεός να σε καταργήση του απήντησεν ο δαίμων- διότι εκτός από Αυτόν, τον Θεόν, κανείς άλλος δεν έχει την δύναμιν να σου κάμη τίποτα.

2. Ο Αββάς Ιωάννης ο Κολοβός είπεν· αν ένας βασιλεύς θελήση να κυριεύση μίαν εχθρικήν πόλιν, πρώτα από όλα στερεί το νερόν και την τροφήν (με την πολιορκίαν) και έτσι, εξαντλημένοι από την πείναν οι εχθροί υποτάσσονται εις αυτόν. Έτσι και τα σαρκικά πάθη: αν ο άνθρωπος περάση της ζωής του με νηστείαν, και σχεδόν με πείναν, τότε οι εχθροί του, δηλαδή τα πάθη και οι δαίμονες, φεύγουν εξασθενημένοι από την ψυχήν του.

3. Είπε, πάλιν, ο ίδιος: ποίος είναι ισχυρός όπως ο λέων; Και όμως, προς χάριν της κοιλίας του, πίπτει μέσα εις παγίδα και εξευτελίζεται ολόκληρος η δύναμής του.

4. Είπεν ο Αββάς Ποιμήν: αν δεν ήρχετο ο Ναβουζαρδάν[(*)] ο Αρχιμάγειρος, δεν θα έπυρπολείτο ο Ναός του Θεού (του Σολομώντος): δηλαδή αλληγορικά σημαίνει ότι εάν δεν είχεν έλθει εις την ψυχήν η ανάπαυσις της γαστριμαργίας, δεν θα ενικάτο ο νούς εις τον πόλεμον με τον νοητόν εχθρόν.

5. Είπε, πάλιν, ο ίδιος όταν ο Δαβίδ έπάλαισε με τον λέοντα, τον έπιασεν από τον λάρυγγα και αμέσως τον εσκότωσεν. Εάν λοιπόν και ημείς συγκρατήσωμεν τον λάρυγγα και την κοιλίαν μας, άν, δηλαδή, αποφύγωμεν την φιληδονίας και την γαστριμαργίαν, τότε νικώμεν, με την βοήθειαν του Θεού, τον αόρατον λέοντα.

6. Είπεν ο ίδιος ο 'Αββάς: δεν ημπορώ να αποκόψω τελείως αυτά τα τρία το φαγητόν, το ένδυμά και τον ύπνον. Μόνον εν μέρει ημπορώ να τα αποκόψω.

7. Είπε, πάλιν, ο ίδιος: η ψυχή με τίποτε άλλο δεν ταπεινώνεται, παρά αν της ελαττώσης τον άρτον: αν δηλαδή την περιορίσης μόνον εις την απολύτως απαραίτητον τροφήν.

8. Διηγήθησαν μερικοί εις τον Αββάν Ποιμένα, δι' ένα Μοναχόν, ότι δεν πίνει κρασί. Και ο 'Αββάς απήντησε το κρασί δεν αρμόζει καθόλου εις τους Μοναχούς.

[(*)] Ο Ναβουζαρδάν ήτο αρχηγός της σωματοφυλακής του βασιλέως των Βαβυλωνίων Ναβουχοδονόσορος, ο οποίος επολιόρκησε και εκυρίευσε την Ιερουσαλήμ και έκαυσε τον ναόν του Σολομώντος.

9. Είπεν ο Αββάς Υπερέχιος: η νηστεία είναι διά τον Μοναχόν χαλινός εναντίον της αμαρτίας αυτός που απορρίπτει την νηστείαν, όμοιάζει με άλογον, που ευρίσκεται είς οργασμόν.

Ζ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΛΕΩΝ ζωγρεῖται διὰ τὴν ἑαυτοῦ κοιλίαν, καὶ γαστρίμαργος συντρίβεται δὶ' ἡδονὴν γαστρός. Κοπιὰ γαστρίμαργος καὶ συντρίβεται ἐμπλῆσαι γαστέρα αὐτοῦ ἐδεσμάτων, καὶ φαγῶν ὀδυνᾶται περὶ τὴν πέψιν, τὴ δὲ ἐγκρατεῖα ἀκολουθεῖ ὑγεία καὶ νηφαλιότης.

2. Μοναχὸς κυκλευτὴς οὐκ ἄτρωτος ἔσται, ὁ δὲ ὑπομένων ἐν ᾧ ἐκλήθη μᾶλλον εὕρησει ἀνάπαυσιν.

3. Ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς Δανιὴλ ὅτι ὅσον τὸ σῶμα θάλλει, τοσούτον ἡ ψυχὴ λεπτύνεται καὶ ὅσον τὸ σῶμα λεπτύνεται, τοσούτον ἡ ψυχὴ θάλλει.

Ερμηνεία

Ο ΛΕΩΝ συλλαμβάνεται ζωντανός, από την λαιμαργίας του, και ο γαστρίμαργος συντρίβεται από την ευχαρίστησιν της κοιλίας. Κοπιάζει ο γαστρίμαργος και έξοδεύεται δια να γεμίση την κοιλίαν του με έκλεκτά φαγητά όταν όμως τα φάγη, υποφέρει από την δυσκολίαν να τα χωνεύση. Η εγκράτεια, αντιθέτως, συνοδεύεται από υγείας και πνευματικών διαύγειαν.

2. Μοναχός ο οποίος περιφέρεται εδώ και εκεί ασκόπως, δεν θα παραμείνη απλήγωτος από τον σατανάν, ενώ εκείνος που υπομένει εις εκείνο που εκλήθη (εις τας δυσκολίας της μοναχικής ζωής), θα εύρη οπωσδήποτε ανάπαυσιν.

3. Έλεγεν ο Αββάς Δανιήλ: όσον το σώμα παχύνεται, τόσον αδυνατίζει η ψυχή και όσον το σώμα αδυνατίζει, τόσον η ψυχή λαμπρύνεται.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΣΤ'
(Πως αγαπάμε τη νηστεία)

Πῶς οἱ Πατέρες τὴν νηστείαν ἠγάπησαν καὶ κατώρθωσαν, καὶ μέχρι τίνος καὶ εἰς ταύτην ἔχρωντο τὴ ἀκριβεία.

Πώς οι Πατέρες ηγάπησαν την νηστείας και την κατώρθωσαν και μέχρι ποίου σημείου μετεχειρίζοντο, κατ' αυτήν, την ακρίβειαν.

Α'. Εν τω Γεροντικώ

ΔΙΗΓΕΙΤΟ περὶ τοῦ 'Ἀββᾶ Ἀρσενίου καὶ Ἀββᾶς Δανιὴλ καὶ ἔλεγεν, ὅτι τοσαύτα ἔτη ἔμεινε μεθ' ἡμῶν ὁ γέρων καὶ μόνον θαλλὶν σίτου ἐποιοῦμεν αὐτῷ εἰς τὴν χρείαν παντός του ἐνιαυτοῦ καὶ ἡμεῖς, ὅτε παρεβάλομεν αὐτῷ, ἐξ ἐκείνου ἤσθιομεν.

2. Ἔλεγε πάλιν, ὅτι τῶν ὀπωρῶν καὶ γέρων ἀπείχετο, ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν τῷ μετοπώρῳ ἔλεγεν ἀφ' ἑαυτοῦ φέρετέ μου, καὶ ἐφέρομεν αὐτῷ καὶ ἐγεύετο μόνον ἀπὸ πασῶν των ὀπωρῶν, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ. “Ορα πῶς καὶ τὴν ἡδονὴν νικῶν διὰ τῆς ἀποχῆς, καὶ τὴν κενοδοξίαν καὶ ὑπερηφανίαν κατέβαλε διὰ τῆς ἐφάπαξ μεταλήψεως.

3. Ἦλθε πότε ὁ 'Ἀββᾶς Ἀχιλλᾶς πρὸς τὸν 'Ἀββᾶς Ἠσαΐαν, καὶ εὗρεν αὐτὸν ἔσθιοντα' ἦν δὲ βαλῶν εἰς τὸ πινάκιον ἅλας καὶ ὕδωρ, δ καὶ ἔκρυψεν ὄπισθέν της σειρᾶς αἰσθόμενος τὸν Ἀβδαν 'Ἀχιλλᾶν αὐτῷ παραβάλλοντα τοῦτο δὲ κατ' οἰκονομίαν ἐποίησεν, ἵνα μὴ σκανδαλίση τὸν παραβάλλοντα, ὡς καὶ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὕστερον ἔδειξεν οὐ γὰρ ἦν ἐν τῇ σκήτει τοιαύτη συνήθεια. Ὁ οὖν 'Ἀββᾶς Ἀχιλλᾶς, εὑρῶν μὲν αὐτὸν ἐσθίοντα, μηδὲν δὲ ἔμπροσθεν αὐτοῦ παρακείμενον, ἐξήταζεν αὐτὸν λέγων" εἶπε μοί, τί ἤσθιες; “Ο δὲ ἀπεκρίθη συγχώρησον μοί, 'Α6δα, ὅτι θαλλία ἔκοπτον εἰς τὸ καῦμα, καὶ ὡς ἦλθον φαγεῖν ἔβαλον εἰς τὸ στόμα μου ψωμῶν μετὰ ἅλατος καὶ οὐ κατέβαινεν ὁ ψωμός, διὰ τὸ ξηρανθῆναι τὸν φάρυγγά μου ἀπὸ τοῦ καύματος. Διὸ καὶ ἠναγκάσθην βαλεῖν ὕδωρ εἰς τὸ ἅλας, ἵν' οὕτω δυνηθῶ ποιῆσαι τὴν χρείαν μου - ἀλλὰ συγχώρησον μοί. Λέγει ὁ 'Ἀββᾶς Ἀχιλλᾶς, δεῦτε ἴδετε Ἠσαΐαν ζωμὸν ἐσθίοντα ἐν σκήτει. εἰ ζωμὸν θέλεις ἐσθιειν, ὕπαγε εἰς Αἴγυπτον.

4. Ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς Βενιαμίν, ὅτι ὡς κατήλθομεν ἀπὸ τοῦ θέρους εἰς σκήτιν, ἤνεγκαν ἡμὶν ἀπὸ 'Ἀλεξανδρείας καρποφορίαν, ἀνὰ ξεστὴν ἐλαίου ἐν ἀγγείοις γεγυψωμένοις. Εἷς οὖν τὸ ἐπιὸν θέρος ἔφερον οἱ ἀδελφοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίας ἕκαστος τὸ ἀγγεῖον αὐτοῦ,

ἤτοι τὸ περιττεύσαν ἐκ τοῦ ἐλαίου καγῶ ἤνεγκα τὸ ἐμόν, καὶ οὐκ ἤνοιξα μέν, τῇ δὲ ραφίδι τρυπήσας, μετέλαβον ἐξ αὐτοῦ καὶ εἶχεν ἡ καρδία μου, ὅτι μέγα πρᾶγμα ἐποίησα. Συναχθέντων οὖν τῶν ἀγγείων, εὑρέθη τὰ μὲν τῶν ἀδελφῶν ἀνεπιχείρητα ὅλως καὶ τὸ γύψω οὕτως ἤσφαλισμενα, ὡς κατ' ἀρχὰς ἐδόθη αὐτοῖς, τὸ δὲ ἐμὸν τετρυπημένον, καὶ ὡς πορνεύσας ἤσχυνθην.

5. Διηγήσατο ἡμὶν ὁ Ἀββᾶς Βενιαμὶν ὁ Πρεσβύτερός των κελλίων, ὅτι παρεβάλομεν εἰς σκήτιν πρὸς τινὰ γέροντα, εἰς δν καὶ ἄλλοτε ἀπήλθομεν καὶ θελησάντων ἡμῶν βαλεῖν εἰς τὸ ἔψημα μικρὸν ἔλαιον, ἵνα μετὰ τοῦ γέροντος φάγωμεν, εἶπεν ἐκεῖνος ἡμὶν ἰδοὺ ἐκεῖ κεῖται τὸ μικρῶν ἀγγείων καὶ μετὰ ἐλαίου πρὸ τριῶν ἐτῶν μοὶ ἤνεγκατε, καὶ ὡς ἐθήκατε αὐτό, οὕτω μένει ἀνεπιχείρητον καὶ λάβετε ἐξ αὐτοῦ ὅσον θέλετε. Ἠμεῖς δὲ ἀκούσαντες ἔθαυμασαμεν τὴν πολιτείας τοῦ γέροντος.

6. Εἶπεν ὁ αὐτός, ὅτι παρεβάλομεν ἄλλο γέροντα, καὶ ἐκράτησεν ἡμᾶς φαγεῖν: ἔβαλε δὲ ἡμὶν ραφανέλαιον, καὶ λέγομεν αὐτῷ Πάτερ, μᾶλλον μικρὸν ἔλαιον χρήσιμον βάλε ἡμῖν' ὁ δὲ ἀκούσας, ἐσφράγισεν ἑαυτὸν λέγων" εἰ ἔστιν ἄλλο ἔλαιον ἐκτὸς τούτου οὐκ οἶδα ἐγώ.

7. Διηγήσαντο περὶ τοῦ Ἀββᾶ Διοσκόρου, ὅτι ὁ ἄρτος αὐτοῦ κρίθινος ἦν ἢ ἀπὸ φακοῦ, κατ' ἐνιαυτὸν δὲ ἔβαλεν ἀρχὴν μιᾶς πολιτείας λέγων" τὸ ἔτος τοῦτο οὐκ ἀπαντῶ τινι, ἢ οὐ λαλῶ ὅλως, ἢ οὐ τρώγω ἔψημα, ἢ ὀπώραν, ἢ λάχανα, καὶ εἰς πᾶσαν ἐργασίαν ἀσκήσεως οὕτως ἐποίει κατ' ἐνιαυτόν. Τελειώσας τὴν τοῦ ἑνὸς ἐργασίας, ἀπήρχετο τοῦ ἄλλου, καὶ οὕτω τὴν πρὸς πάντα κατώρθωσεν ἀπροσπάθειαν, καὶ πάντων περιεγένετο, εἰς & ἔβλεπεν ἑαυτὸν ἐλαττούμενον.

8. Τὸ Ἀββᾶ Ἠσαΐα παρέβαλε τὶς τῶν ἀδελφῶν ὁ δὲ ἔνιψεν αὐτοῦ τους πόδας, εἶτα ἔβαλε δράκα φακοῦ εἰς χύτραν ἄψας πῦρ καὶ ὡς ἔβρασε, κατήνεγκεν αὐτὴν ὁ δὲ ἀδελφὸς λέγει αὐτῷ οὔπω ἐψήθη, Ἀββᾶ. Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος οὐκ ἄρκεί σου ὅτι εἶδες λαμπρόν; καὶ αὕτη μεγάλη παράκλησις.

9. "Ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Κολοβός, ὅτι ἔσθιοντες οἱ Πατέρες τῆς σκήτεως ἄρτον καὶ ἅλας, οὐδὲ εἰς ταῦτα ἠνάγκαζον ἑαυτούς, ἤγουν οὐδὲ τούτων ἀμέτρως ἐνεφορούντο καὶ διὰ τοῦτο ἰσχυροὶ ἦσαν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ.

10. Διηγήσατο ὁ Ἀββᾶς Κασσιανός, ὅτι παρέβαλεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης, ὃς ἦν ἡγούμενος Κοινοβίου μεγάλου, τὸ Ἀββᾶ Παϊσίω ἐν ἀκροτάτῃ ἐρήμω διαγοντι ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα εἶχε δὲ πρὸς αὐτὸν πολλὴν ἀγάπην καὶ παρρησίαν, καὶ λέγει τὸ γέροντας τὸ κατώρθωσας τοσούτον ἤδη χρόνος ἀναχωρῶν καὶ ὑπὸ μηδενὸς ἀνθρώπου ταχέως ὄχλουμενος; "Ο δὲ ἀπεκρίθη ἀφ' οὐ ἐμόνασα, οὐδέποτε εἶδε μὲ ὁ ἥλιος ἔσθιοντα. "Ἔφη καὶ ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης οὐδὲ ἐμὲ ὀργιζόμενον.

11. Γέρων τὶς ἐκάθητο ἐν τῷ Κοινοβίο τοῦ Ἁγίου Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου, καὶ ἐπὶ τριάκοντα ἔτη τὸν δὲ τὸν κανόνα ἐτήρει" καθ' ἑβδομάδα ἅπαξ μετελάμβανεν ἄρτου καὶ ὕδατος, εἰργάζετο δὲ ἀδιαλείπτως, καὶ τῆς Ἐκκλησίας οὐδέποτε ἐξήρχετο.

12. Ἔλεγον περὶ τοῦ 'Ἀββᾶ Μακαρίου, ὅτι εἰ πότε εὐκαιρησε συνεστιασθῆναι τοῖς ἀδελφοῖς, ἐτίθει ἑαυτῷ ὅρον, ὅτι ἐὰν εὑρεθῆ οἶνος, διὰ τοὺς ἀδελφοὺς πῖνε, καὶ ἀντὶ ἑνὸς ποτηρίου οἴνου, μίαν ἡμέραν μὴ πίῃς ὕδωρ. Οἱ οὖν ἀδελφοὶ χάριν ἀναπαύσεως ἐδίδουν αὐτῷ, ὁ δὲ γέρων μετὰ χαρᾶς ἐλάμβανεν, ἵνα ἑαυτὸν βασανίση. Ὁ οὖν μαθητὴς αὐτοῦ, εἰδῶς τὸ πρᾶγμα, ἔλεγε τοῖς ἀδελφοὺς διὰ τὸν Κύριον μὴ δότε αὐτό, εἰ δὲ μὴ γέ, εἰς τὸ κελλίον μέλλει ἑαυτὸν βασανίζειν. Καὶ μαθόντες οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἐποίει ὁ γέρων, οὐκέτι παρεῖχον αὐτῷ οἶνον.

13. "Ἔλεγον περὶ τοῦ 'Ἀββᾶ Μάρκου τοῦ ἀναχωρητοῦ, ὅτι ἐπὶ ἑξήκοντα καὶ τρία ἔτη τοιαύτην ἔσχε τὴν ἐργασίας, τὰς ἑβδομάδας νηστεύων, ὡς νομίζειν τινὰς ὅτι παρὰ φύσιν ἐστίν. Εἰργάζετο δὲ ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρα καὶ ἐδίδου πτωχοῖς τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτὴ ποριζόμενα, οὐδέποτε δὲ παρὰ τινὸς ἔλαβε τί πρὸς δὲ τοὺς διδόντας ἔλεγεν οὐκ ἔχω χρείαν λαβεῖν τὸ γὰρ ἐργόχειρόν μου τρέφει μέ, καὶ τοὺς ἔρχομενους πρὸς μὲ διὰ τὸν Θεόν.

14. Διηγήσατο τὶς μαθητὴς περὶ τοῦ Ἀββᾶ» αὐτοῦ, ὅτι ἐν ὅλους εἴκοσιν ἔτεσιν οὐκ ἐκοιμήθη ἐπὶ πλευροῦ, ἀλλ' εἰς τὸ κάθισμα, ἐν ὢ εἰργάζετο, ἐκεῖ καθήμενος ἔκαθευδεν. "Ἤσθιε δὲ διὰ δύο ἢ διὰ τεσσάρων ἢ διὰ πέντε ἡμερῶν ἐν πάσι τοῖς τοσούτοις ἔτεσιν ἐν δὲ τῷ ἐσθίειν εἶχε τὴν μίαν χεῖρα ἐκτεταμένην εἰς προσευχήν, τὴ δὲ ἄλλη ἤσθιεν. Ἐρωτήσαντος δέ μου, φησίν, αὐτὸν τίνος χάριν τοῦτο ποιεῖ, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, ὅτι τὸ κρῖμα τοῦ Θεοῦ τίθημι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ οὐ δύναμαι καρτερῆσαι. Ποτὲ οὖν ἐξελθῶν ὁ γέρων καὶ εὑρῶν μὲ ἐν τῇ αὐλῇ κοιμώμενον, ἔστη ἐπάνω μου καὶ ἔκλαυσε καὶ θρηνῶν ἔλεγεν ἄρα ποὺ ἔστιν καὶ λογισμὸς τούτου, ὅτι οὕτω καθεύδει μετὰ ἀμεριμνίας;

15. "Ἄλλος γέρων ἐκάθητο εἰς ἔρημον μακράν, καὶ τὶς ἀδελφός, παραβαλῶν αὐτῷ, εὗρε τὸν γέροντα ἀσθενοῦντα. "Ἔνιψεν οὖν αὐτὸν καὶ ἐξ ὧν ἔφερε χρειῶν ἐποίησε μικρὸν ἐψητόν, καὶ ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν ὁ δὲ γέρων ἔφη αὐτὴ φύσει, ἀδελφέ, ἐπελαθόμην ὅτι ταύτην τὴν ἀνάπαυσιν ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι προσήνεγκε δὲ αὐτὸ καὶ ποτήριον οἴνου καὶ ἰδὼν αὐτό, ἔκλαυσε λέγων οὐ προσεδόκησα ἕως θανάτου οἶνον πιεῖν.

16. "Ἔλεγεν ἀδελφός της, ὅτι οἶδα γέροντα εἰς ὅρος ὑψηλὸν καθήμενον μὴ λαμβάνοντα τίποτε παρὰ τινός. 'Ἀλλ' ἔχοντα μικρὸν ὕδωρ ἐφιλοκάλει τὸ λάχανον αὐτοῦ, καὶ οὕτω δικτάτο ἔτη πεντήκοντα, μηδέποτε ἐξελθῶν τοῦ προτειχίσματος. Ἐγένετο δὲ

ὀνομαστὸς διὰ τὰς πολλᾶς ἰάσεις, ἃς ἐποίει συνεχῶς εἰς τοὺς ἔρχομενους πρὸς αὐτόν, καὶ οὕτως ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ, καταλιπῶν ἐν τῷ τόπῳ μαθητᾶς πέντε.

17. Εἶπε γέρων εἶδον γέροντας ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτη ἀπὸ ἑβδομήκοντα ἐτῶν ποιήσαντας, καὶ μηδὲν ἄλλο ἔσθιοντας ἢ βοτάνας καὶ φοίνικας.

18. Ἔλεγον περὶ τινὸς μεγάλου γέροντος, ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ Ἀββᾶ Πέτρου καθημένου, ὅτι πεντήκοντα ἔτη ἐποίησε καθήμενος εἰς τὸ σπήλαιον αὐτοῦ, καὶ οὔτε οἶνον ἔπιεν, οὔτε ἄρτον ἔφαγεν, εἰμὴ πίτυρα, μετελάμβανε δὲ τρίτον τῆς ἑβδομάδος.

Ερμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Δανιήλ διηγείτο διά τον Αββάν Αρσένιον και μας έλεγεν, ότι ο Γέροντας έμεινε τόσα χρόνια μαζί μας και μόνον ένα θαλλιν(*) ήτοι ζεμπίλι σιτάρι του έδίδομεν δι' ολόκληρον τον χρόνον από αυτο δε ετρώγαμεν και ημείς, όταν έπηγαίναμεν εις το κελλί του.

2. Οπωρικά ο Γέροντας δεν έτρωγε –έξηκολούθησε να λέγη ο 'Αββάς Δανιήλ- μόνον δε μίαν φοράν τον χρόνον, κατά το φθινόπωρον, μας έλεγε μόνος του φέρετέ μου, και του έφέρναμεν. Και τότε μόνον εγεύετο από όλους τους καρπούς και ευχαριστούσε τον Θεόν. Κοίταξε να ιδής πώς και την ευχαρίστησιν ενίκα, με την αποχήν, αλλά και την κενοδοξίας και την υπερηφάνειαν εξουδετέρωνε με το να τρώγη μόνον μίαν φοράν τον χρόνον.

3. Κάποτε έπεσκέφθη τον Αββάν Ησαΐαν ο Αββάς Αχιλλάς και τον ευρηκε να τρώγη: είχε βάλει εις το πιάτον του αλάτι και νερόν, τα οποία έκρυψεν οπίσω από πλεγμένα φοινικόκλαδα, μόλις αντελήφθη τον 'Αββάν 'Αχιλλάν να έρχεται προς αυτόν. Αυτό δε, όπως απεδείχθη εκ των υστέρων, το έκαμε κατ' οίκονομίαν, διά να μη σκανδαλίση τον επισκέπτης του. Διότι δεν επικρατούσε τέτοια συνήθεια εις την σκήτην..

Ο 'Αββάς 'Αχιλλάς λοιπόν, επειδή τον ευρήκε να τρώγη, χωρίς να υπάρχη τίποτε εμπρός του, τον ήρώτα: είπέ μου, του λέγει, τί έτρωγες; Συγχώρησέ με, απήντησεν ο 'Αββάς Ησαΐας, έκοβα βλαστάρια φοινίκων μέσα εις την ζέστην, και τώρα μόλις επήρα να φάγω, έβαλα είς το στόμα μου ψωμι με αλάτι αλλά δεν κατέβαινε το ψωμί, επειδή εξεράθηκε ο λάρυγξ μου από την ζέστην δι' αυτό ηναγκάσθην να βάλω νερόν εις το αλάτι, δια να μπορέσω έτσι να ικανοποιήσω την ανάγκης της τροφής αλλά συγχώρεσέ

(*) Θαλλίν ήτοι θαλλία έκαλούντο και τα ζεμπίλια επειδή κατεσκευάζοντο από βλαστούς φοινίκων διά των οποίων οι Πατέρες κατεσκεύαζον και ψιάθια, κοφίνους κ.τ.λ.

με. Λέγει τότε ο 'Αββάς 'Αχιλλάς· ελατε να ιδήτε τον Ησαΐαν να τρώ γη ζωμον εις την σκήτην· έαν θέλης να τρώγης ζωμόν, πήγαινε εις Αίγυπτον.

4. Ο 'Αββάς Βενιαμίν έλεγεν ότι όταν, μετά τον θερισμόν, επεστρέψαμεν εις την σκήτην, μας έφεραν από την Αλεξάνδρειαν ολίγην γεωργικών συγκομιδήν, από ένα ξέστην(*) ελαίου, μέσα σε δοχεία κλεισμένα με γύψον. Κατά το επόμενον λοιπόν καλοκαίρι ο καθένας από τους αδελφους έφερεν εις την Εκκλησίαν το δοχείον, με το έλαιον που του είχε περισσεύσει. Έφερα λοιπόν και εγώ το ιδικόν μου, το οποίον δεν ήνοιξα, αλλά αφού το ετρύπησα ολίγον με την βελόνην, το εδοκίμασα και η καρδία μου εδοκίμασε μεγάλην χαράν, ότι τάχα κατώρθωσα μεγάλο πράγμα. Όταν όμως έμαζεύθησαν όλα τα δοχεία, των μεν αδελφών ευρέθησαν τελείως ανέγγιχτα και με τον γύψον έτσι όπως είχαν δοθή είς αυτούς από την αρχήν, ενώ το ιδικόν μου είχε τρυπητή: αυτό με έκαμε να εντραπώ, ως να είχα διαπράξει πορνείαν.

5. Ο Αββάς Βενιαμίν, ο πρεσβύτερος των κελλίων, μάς διηγήθη ότι κάποτε έπεσκέφθημεν κάποιον Γέροντα εις την σκήτην, εις τον οποίον και άλλοτε είχομεν μεταβή. Οταν ήθελήσαμεν να βάλωμεν ολίγον έλαιον εις το φαγητόν, διά να φάγωμεν με τον Γέροντα, μάς είπεν: εκεί υπάρχει το μικρόν δοχείον με το έλαιον, που μου έφέρατε πριν από τρία έτη και όπως το ακουμπήσατε, έτσι μένει κλεισμένον πάρετε λοιπόν από αυτό όσον θέλετε. Οταν ηκούσαμεν αυτό, εμείναμεν κατάπληκτοι από την αυστηράν άσκησιν του Γέροντος.

6. Ο ίδιος, πάλιν, μας είπεν: άλλοτε επεσκέφθημεν ένα άλλον Γέροντα και μας εκράτησε να φάγωμεν· έβαλε δε εις ημάς έλαιον βγαλμένον από τους σπόρους ρεπανίων (ραπανόλαδον). Πάτερ, του λέγομεν, καλύτερα να μας βάλης ολίγον γνήσιος ελαιόλαδον. Μόλις ήκουσεν αυτο ο Γέροντας έκαμε τον σταυρόν του και είπεν: αν υπάρχη άλλο λάδι, εκτός από αυτό, εγώ δεν γνωρίζω.

7. Δια τον Αββάν Διόσκορον διηγούντο ότι, το ψωμί, που έτρωγεν, ήτο από κριθάρι ή από φακήν. Έλεγον ακόμη διά τον ίδιον Αββάν, ότι κάθε χρόνον ήρχιζε και μίαν νέαν άσκησιν. Τον χρόνον αυτόν, έλεγε, δεν θα συναντήσω κανένα ή δεν θα μιλήσω καθόλου ή δεν θα φάγω μαγειρευμένον φαγητόν, ή καρπόν, ή λάχανα. Και έτσι, σύμφωνα με τον όρον, που έθετε, ενεργούσε όλον τον χρόνον. Μόλις ετελείωνεν ο χρόνος με την άσκησιν αυτήν, ήρχιζεν άλλην άσκησιν, κατά το επόμενον έτος. Έτσι

(*) Ο ξέστης ήτο ρωμαϊκόν μέτρον διά τα υγρά, χωρητικότητος περίπου έξακοσίων τεσσαράκοντα γραμμαρίων.

κατώρθωσε να αποκτήση προς όλα μίαν απάθειαν και να νικήση εις όλα, είς τα οποία έβλεπε τον εαυτόν του να ελαττώνεται (υστερεί).

8. Κάποτε επεσκέφθη τον Αββάς Ησαΐαν κάποιος αδελφός. Ο Αββάς του έπλυνε τα πόδια, έπειτα έβαλε μία φούνταν φακήν εις μίαν χύτραν και ήναψε φωτιάν. Μόλις ήρχισε να βράζη, ο Αββάς Ησαΐας την κατέβασε. Αββά, λέγει ο αδελφός, ακόμη δεν εψήθηκε καλά. Εκείνος απήντησε: δεν σε φθάνει ότι είδες φωτιάν; Και αυτό είναι μεγάλη παρηγορία.

9. Ο 'Αββάς Ιωάννης ο Κολοβός έλεγεν ότι οι Πατέρες της σκήτης, αν και έτρωγον ψωμί και αλάτι, εν τούτοις ούτε εις αυτά επίεζουν τον εαυτόν τους, δηλαδή ούτε από αυτά έτρωγαν απεριόριστα και δι' αυτό ήσαν ισχυροί εις την εκτέλεσιν των εντολών του Θεού.

10. Ο Αββάς Κασσιανός διηγήθη ότι ο Αββάς Ιωάννης, ηγούμενος μεγάλου Κοινοβίου, επεσκέφθη κάποτε τον Αββάς Παΐσιον, που εζούσεν, επί σαράντα χρόνια, εις την πλέον απομεμακρυσμένην έρημον. Τον αγαπούσε δε πάρα πολύ και είχε θάρρος απέναντί του. Λέγει λοιπόν εις τον Γέροντα: Τι κατώρθωσες μετά από τόσα χρόνια αναχωρητής (εις την έρημον), όπου δεν ενοχλείσαι εύκολα από τους ανθρώπους; Και εκείνος απήντησεν. Από τότε, που εμόνασα, ουδέποτε με είδεν ο ήλιος να τρώγω. Ούτε και εμένα να οργίζωμαι, είπε και ο Αββάς Ιωάννης.

11. Κάποιος Γέροντας έμόναζεν εις το Κοινόβιον του Αγίου Θεοδοσίου του Κοινοβιάρχου, και επί τριάντα χρόνια εφήρμοζε τον εξής κανόνα: έτρωγε μόνον μίαν φοράν την εβδομάδα ψωμί και νερό ειργάζετο συνεχώς και ουδέποτε έβγαινεν έξω από την Εκκλησίαν.

12. '"Ελεγον διά τον Αββάς Μακάριον, ότι αν κάποτε του εδίδετο η ευκαιρία να φάγη μαζί με τους αδελφούς, έθετε τον εξής όρον εις τον εαυτόν του· αν ευρεθή κρασί, να το πίνης χάριν των αδελφών: διά κάθε όμως ποτήριον οίνου, δεν θα πίνης μίαν ολόκληρον ημέραν νερόν. Οι αδελφοί λοιπόν χάριν αναπαύσεως του έδιδαν οίνον και ο Γέροντας τον έπινε με χαράν, διά να βασανίση τον εαυτόν του.

Ο μαθητής του όμως, που εγνώριζε την περίπτωσιν, έλεγεν εις τους αδελφούς:

– Προς Θεού! Μή του δίδετε κρασί: διότι διαφορετικά, θα βασανίζη τον εαυτόν του εις το κελλίον.

Μόλις έμαθαν αυτό οι αδελφοί, ουδέποτε πλέον του προσέφεραν οίνον.

13. Διά τον Αββάν Μάρκον τον αναχωρητήν έλεγαν ότι επί εξήκοντα τρία χρόνια έκανε την εξής πνευματικής εργασίας: όλην την εβδομάδα ενήστευεν, ώστε να νομίζουν μερικοί, ότι ήτο υπεράνθρωπος ειργάζετο νύκτα και ημέραν και όσα εκέρδιζε από την εργασίας του τα έδιδεν εις τους πτωχούς ουδέποτε δε επήρεν από κάποιον κάτι. Εις αυτούς, που του έδιδαν, έλεγεν δεν έχω ανάγκην να πάρω τίποτε, με τρέφει το εργόχειρόν μου, καθώς και εκείνους, που έρχονται κοντά μου διά τον Θεόν.

14. Κάποιος μαθητής διηγήθη διά τον 'Αββάς του, ότι επί είκοσιτρία ολόκληρα χρόνια δεν έπεσεν εις το κρεββάτι να κοιμηθή, αλλ' εις το κάθισμα, που είργάζετο, εκεί εκοιμάτο καθιστός. Έτρωγε δε κάθε δύο ή τέσσαρας, ή και πέντε ημέρας είς όλα αυτά τα χρόνια ενώ δε έτρωγε, το ένα χέρι το είχεν υψωμένον διά προσευχήν και με το άλλο έτρωγεν.

Οταν δε τον ήρώτησα, είπεν ο μαθητής του, διά ποίον λόγον το κάμνει αυτό, ο Γέροντας απήντησε: φέρνω έμπρός εις τα μάτια μου την κρίσιν του Θεού και δεν ήμπορώ να ησυχάσω.

Κάποτε λοιπόν, συνέχισεν ο μαθητής, έβγήκεν ο Γέροντας έξω εις την αυλήν και με ευρήκε να κοιμάμαι τότε εστάθη από επάνω μου και έκλαυσε και έλεγεν θρηνολογών: άραγε που ευρίσκεται ο λογισμός του και κοιμάται έτσι αμέριμνα;

15. Αλλος Γέροντας ήσκήτευεν εις μακρυνήν έρημον και κάποιος αδελφός, που τον έπεσκέφθη, τον ευρήκε άρρωστον. Τον έπλυνε λοιπόν και από τα πράγματα, που έφερε μαζί του, του εμαγείρευσεν ολίγον φαγητόν και του έφερε να φάγη.

Ο Γέροντας τότε του λέγει:

– Πραγματικά, αδελφέ, έξέχασα ότι οι άνθρωποι έχουν αυτήν την ανάπαυσιν του φαγητού.

Ο επισκέπτης του προσέφερε και ένα ποτήρι κρασί. Ο Γέροντας μόλις το είδε έκλαυσε και είπε:

– Δεν έπερίμενα ώσπου να αποθάνω ότι θα έπινα κρασί.

16. Κάποιος αδελφός διηγείτο: Έγνώρισε ένα Γέροντα και οποίος ήσκήτευεν εις όρος υψηλόν και δεν εδέχετο να πάρη τίποτα από κανένα. Είχεν ολίγον νερόν και

επεριποιείτο τον μικρόν του λαχανόκηπον και με αυτόν διετρέφετο έως πενήντα χρόνια, χωρίς να εξέλθη καθόλου από τον φράκτην του κελλίου του.

Ο Γέροντας αυτός έγινε ονομαστός, διά τας πολλές θεραπείας, που έκανε συνεχώς είς αυτούς οι οποίοι τον έπεσκέπτοντο.

Τώρα, αυτός απέθανε εν ειρήνη και άφησεν εις τον τόπον εκείνον πέντε μαθητάς.

17. Ένας Γέροντας είπεν είδα με τα μάτια μου, εις αυτήν την έρημον, Γέροντας, που έζησαν εδώ επί εβδομήντα χρόνια, και δεν έτρωγαν τίποτε άλλο παρά μόνον χόρτα και χουρμάδες.

18. Διηγούντο δι' ένα μεγάλον Γέροντα, που ήσκήτευεν εις την Λαύραν του Αββά Πέτρου, ότι παρέμεινεν εις τον σπήλαιόν του επί πενήντα χρόνια, και ούτε οίνον ήπιε, ούτε άρτον έφαγε, παρά μόνον πίτουρα και αυτά τρεις φορές την εβδομάδα.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΖ'
(Οι Άγιοι μας διδάσκουν υπομονή και ταπείνωση)

Πράξεις διάφοροι Πατέρων Ἁγίων εἰς ὑπομονὴν διεγείρουσαι τὴν ἡμετέραν ἀσθένειας καὶ τὴν ὑπερβολὴ διδάσκουσαι ἡμὶν τὴν ταπείνωσιν.

Διάφοροι πράξεις Αγίων Πατέρων, αι οποίαι προτρέπουν ημάς τους αδυνάτους να κάμνωμεν υπομονήν και με υπερβολήν μάς διδάσκουν την ταπείνωσιν.

Α'. Παλλαδίου

Ο ΜΕΓΑΣ Μακάριος ὁ Ἀλεξανδρεὺς οὐ μιὰ ἀσκήσει, ἀλλὰ διαφόρους ἐχρήσατο· εἰ τί γὰρ ἔργον ἀσκήσεως τινὰ τῶν ἀγωνιστῶν πεποιηκότα ἀκήκοε, τοῦτο οὐ μόνον κατορθώσαι, ἀλλὰ καὶ ὑπερβῆναι ἐσπούδασεν. Ἀκούσας οὖν παρὰ τινός, ὅτι οἱ Ταβεννησιώται διὰ πάσης της τεσσαρακοστῆς ἐσθίουσιν ἄπυρον, ἔκρινεν αὐτῷ ἐπὶ ἑπταετίας τοῦ πυρὸς χρῆσιν ἀρνήσασθαι ἤσθιε δὲ λάχανα ὠμὰ καὶ εἰ ποτὲ τί παρεῦρεν ὀσπρίου βρεκτοῦ.

2. Εἶτα ἤκουσε παρὰ τινὸς ἄλλου, ὅτι γέρων τὶς λίτραν ἄρτου ἐσθίει· καὶ κλάσας τὸ βουκέλλατον, καὶ εἶχεν, ἔνεβαλεν εἰς κεράμιον, κρίνας τοσούτον καθ' ἑκάστην ἐσθίειν, ὅσον ἂν ἡ χεὶρ ἀνενέγκη. Διηγεῖτο οὖν ἡμὶν μετὰ τοῦτο χαριεντιζόμενος, ὅτι περιεδρασσόμην μὲν πλειόνων κλασμάτων, οὐ συνεχωρούμην δὲ ἐξενεγκεῖν ὑπὸ τοῦ στενοχώρου της ὀπῆς τοῦ κεραμίου τὸ γὰρ παντελῶς μὴ ἔσθιειν, ὁ τελώνης οὐ συνεχώρει μοί.

3. Ἐπὶ ἄλλα οὖν τρία ἔτη ταύτην ἤσκησε τὴν ἐγκράτειαν, τέσσαρας ἢ πέντε οὐγκίας ἄρτου ἐσθίων καὶ ἀντίρροπον τούτων πίνων ὕδωρ.

4. Ἔκρινεν οὗτος ὁ ἀδάμας ὕπνου περιγενέσθαι καί, ὡς διηγεῖτο ὕστερον, οὐκ εἰσῆλθεν ὑπὸ στέγην ὅλοις εἴκοσι νυχθημέρους, ἀλλ' ἔμενεν αἴθριος, τὸ μὲν τῆς ἡμέρας καύματι φλεγόμενος, τὴ δὲ τῆς νυκτὸς ψυχρότητι πηγνύμενος, ἵνα νικήση τὸν ὕπνον. Εἰ μὴ τάχιον οὖν, φησιν, ὑπὸ στέγην εἰσῆλθον καὶ ἔχρησαμην ὕπνω, εἰς ἔκστασιν ἂν ἦλασα, διὰ τὸ ξηρανθῆναι μου τὸν ἐγκέφαλος. "Ὅσον οὖν ἐπ' ἐμοί, φησι, τὸν ὕπνον

ἐνίκησα ὅσον δὲ ἐπὶ τῇ φύσει τὴ χρείαν ἐχούση τοῦ ὕπνου, τούτω πάλιν ὑπήχθην, παραχωρήσας τὴ ἀνάγκη τῆς φύσεως.

5. Τοῦ Ἁγίου τούτου ἐν μιᾷ καθεζομένου ἐν τῇ κέλλῃ, κώνωψ τὸν αὐτοῦ πόδα ἔκεντησεν ὁ δὲ ἀλγήσας τοῦτον τὴ χειρὶ συνέτριψεν ἤδη κορεσθέντα τοῦ αἵματος εἶτα μεταμεληθεῖς ὡς ἑαυτὸν ἐκδικήσας καὶ τὸν λυπήσαντα ἀμυνόμενος, τοιούτω ἑαυτὸν ὑποβάλλει ἐπιτιμίω. Εἰς τὸ ἔλος τῆς σκήτεως ἀπελθῶν, καὶ ἐν τῇ πανερήμῳ ἐστίν, ἔνθα οἱ κώνωπες ὡς σφῆκες μεγάλοι ὄντες δύνανται τοὺς ἑαυτῶν κέντροις καὶ τὰ τῶν συάγρων περιπείρειν δέρματα, ἐκεῖ οὖν γυμνὸς καθεσθεῖς ἐπὶ μῆνας ἕξ, οὕτως ὑπ' αὐτῶν κατεβρώθη, ὡς καὶ σπονδύλους ἐξενεγκεῖν δι' 8λου τοῦ σώματος. Καὶ ὑποστρέψας μηδὲ γνωρίζεσθαι παρὰ τῶν εἰδότων τὶς ἔστιν, ὅσον ἀπὸ τῆς ὄψεως, εἰ μὴ μόνον ἀπὸ τῆς φωνῆς ἐπεγινώσκετο, ὅτι αὐτὸς ἔστιν καὶ Μέγας Μακάριος. Τινὲς δὲ οἱ αὐτὸν δρῶντες καὶ τὸ γεγονὸς ἀγνοοῦντες, ἐνόμισαν ὅτι ἐλεφαντίασεν τοιαύτην καρτερίαν καὶ τοῦ Χριστοῦ ἀθλητὴς ἐνεδείξατο.

6. Οὗτος ἀκούσας περὶ τῶν Ταβεννησιωτῶν ὅτι μεγάλην ἔχουσι πολιτείαν, μεταμφιεσάμενος καὶ ἀναλαβῶν κοσμικῶν σχῆμα, εἰς Θηβαΐδα τὲ ἀνελθῶν δι' ἡμερῶν δεκαπέντε, παρεγένετο πρὸς τὸ ἀσκητήριον τῶν Ταβεννησιωτῶν, καὶ προσαγγελθῆναι περὶ αὐτοῦ ἤτειτό το Ἀρχιμανδρίτη Παχωμίω, ἀνδρὶ προφητικό, ὢ καὶ κατὰ θείαν οἰκονομίαν οὐκ ἔγνωσθή τα κατὰ τὸν Μακάριον τότε παρὰ τοῦ Πνεύματος. Εἴσκληθεις οὖν καὶ τὸ Παχωμία ἔντυχων, εἶπε δέομαί σου, Κύριε, δέξαι μὲ εἰς τὴν μονήν σου, ἵνα γένωμαι Μοναχός. Λέγει αὐτῶ ὁ Μέγας Παχώμιος ἤδη εἷς γῆρας ἤλασας, καὶ πῶς δυνήση ἀσκεῖν; ἀδελφοὶ γὰρ εἰσιν ὧδε ἀπὸ νεότητος ἀσκήσαντες καὶ τοὺς πόνους συνανατραφέντες, οἱ καὶ φέρουσι τὸν κάματον. Σὺ δέ, ἐν τοιαύτῃ ἡλικία, οὐ δυνήση ἐνεγκεῖν τοὺς τῆς ἀσκήσεως πόνους καὶ περισπασμούς, ἀλλ' ἴλιγγιασας ὑποστρέψεις πάλιν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠμᾶς μὲν κακολογήσεις, σεαυτὸν δὲ καταβλάψεις τὰ μέγιστα.

Οὐκ ἐδέξατο οὖν αὐτὸν ὁ Παχώμιος, ἀλλ' ἀπεπέμψατο καὶ δὲ προσεκαρτέρησε τὸ πυλώνι" νῆστις ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ μαθῶν τοῦτο ὁ Παχώμιος εἴσκαλειται πάλιν αὐτόν, καὶ λέγει κατὰ τὰ πρότερα καὶ δὲ ἀπεκρίνατο δέξαι μέ, 'Ἀββᾶ, καὶ ἐὰν μὴ νηστεύω, ὡς οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἐργάζομαι, ὢ ἐργάζονται, τότε κέλευσον μὲ ἔκριφηναί της μονῆς. Ἐδέξατο οὖν αὐτόν, καὶ συνέταξε τοῖς ἐν τῇ μονῇ (ἐστι δὲ τὸ σύστημα τῶν ἀδελφῶν της μονῆς ἐκείνης χίλιοι τετρακόσιοι ἄνδρες ἄχρι τῆς σήμερον), εἶτα παρελθόντος ὀλίγου καιροῦ ἐπέστη ἡ τεσσαρακοστή.

Εἶδεν οὖν ὁ γέρων τοὺς ἀδελφοὺς διαφόρους πολιτείας ἀναλαμβάνοντας, καὶ τὸν μὲν ἔσθιοντα ἐν ἑσπέρᾳ, ὡς σύνηθες, τὸν δὲ διὰ δύο, τὸν δὲ διὰ πέντε, ἄλλον ἐστώτα διὰ πάσης νυκτός, τὴ δὲ ἡμέρα καθεζόμενον εἰς ἔργον, καὶ ἄλλον ἄλλο εἶδος ἀσκήσεως ἐπιτηδεύοντα, ὡς ἡ προθυμία ἑκάστω ὑπέβαλλε καὶ ἡ δύναμις. Αὐτὸς δὲ βρέξας τοὺς ἐκ

φοινίκων θαλλοὺς εἰς πλῆθος, ἔστη ἐν γωνίᾳ μιὰ καὶ μέχρις οὗ ἢ τεσσαρακοστὴ διῆλθε καὶ τὸ Πάσχα παραγέγονεν, οὐκ ἄρτου ἐγεύσατο, οὔχ ὕδατος, οὐ γόνυ ἔκαμψεν, οὐκ ἐκάθισεν, οὐκ ἔνεπεσεν, οὐδαμῶς ἄλλου ἐγεύσατο, εἴμη κράμβης φύλλων ὤμων ὀλίγων κατὰ Κυριακήν, καὶ τοῦτο, οἶμαι, ἕνα δόξῃ ἐσθίειν καὶ μὴ εἰς οἴησιν ἐκπέσῃ. Οὐκ ἐλάλησε πρὸς τινὰ λόγον, οὐ μικρόν, οὐ μέγαν, ἀλλ' ἵστατο σιωπῶν, καὶ ἑαυτῷ μὲν προσέχων καὶ τὴ καρδία ἀδιαλείπτως προσομιλῶν τῷ Θεῷ καὶ προσευχόμενος, ταῖς δὲ χερσὶ τοὺς θαλλοὺς πλέκων.

Τὴν οὖν ὑπερβολικήν, αὐτοῦ καρτερίαν οἱ ἀδελφοὶ θεασάμενοι, προσελθόντες τῷ Παχωμίῳ εἶπον πόθεν ἡμίν, Ἀββᾶ, ἤγαγες τοῦτον τὸν ἄσαρκον πρὸς ἡμετέραν κατάκρισιν; ἢ οὐν ἔκβαλε τοῦτον ἐντεῦθεν, ἢ ἔσο εἰδῶς ὅτι πάντες ἡμεῖς διαχωριζόμεθά σου σήμερον. Ὁ δὲ μέγας Παχώμιος μαθῶν τὰ κατὰ τὸν ἄδρα καὶ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπος αὐτοῦ ἄσκησιν, προσηύξατο τῷ Θεῷ ἀποκαλυφθήνα: αὐτῶ τὶς ἔστιν οὗτος, ὃς τοιαύτην ὑπομονὴν ἐπεδείξατο. Ἀπεκαλύφθη οὖν αὐτό, ὅτι οὗτός ἐστι Μακάριος ὁ Μοναχός.

Τότε προσελθῶν αὐτῶ ὁ Παχώμιος ἐκράτησε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ εἰσάγει αὐτὸν εἰς τὸ εὐκτήριον· καὶ ἀσπασάμενος αὐτὸν λέγει δεῦρο, καλογηρεῖ τὸ εἰ Μακάριος, καὶ ἕνα τί ἀπέκρυψας ἀπ' ἐμοῦ; Ἐκ πολλῶν σὲ ἐτῶν ἐπεθύμουν ἰδεῖν ἀκούων τὰ περί σου χάριν σοὶ ἔχω ὅτι ἔκονδυλισάς τα παιδία μου, ἕνα μὴ μέγα φρονῶσιν ἐπὶ τῇ ἑαυτῶν ἀσκήσεις παρακαλῶ οὐν σὲ λοιπόν, ἀπελθε εἰς τὸν τόπον σου αὐτάρκως γὰρ ὤκοδομησας ἡμᾶς, καὶ εὔχου ὑπὲρ ἡμῶν. Τότε ἀξιωθεῖς ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν ἀνεχώρησε καὶ ἦλθεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ.

7. Διηγήσατο μοὶ οὗτος ὁ οὐράνιος ἄνθρωπος, ὅτι ἤθελησα πότε πέντε ἡμέρας τὸν νοῦν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπερίσπαστον ποιῆσαι, καὶ μηδὲν ὅλως ὑλικῶν ἐννοῆσαι, ἀλλ' ἐκεῖνο προσανασχεῖν καὶ ταῖς ὑπερκοσμίαις θεωρίαις ἔνατενιζειν. Τοῦτο οὖν κρίνας ἐν ἑαυτῷ, ἀπέκλεισά μου τὴν κέλλαν καὶ ἔξωθεν τὴν αὐλήν, ὡς τὲ μὴ δοῦναι τινὶ ἐλθόντι ἀπόκρισιν, καὶ ἔστην ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς δευτέρας, παραγείλας μου τὰ νῶ καὶ εἶπων αὐτῶ. Βλέπε, μὴ κατέλθης τῶν οὐρανῶν" ἔχεις ἐκεῖ Ἀγγέλους, Ἀρχαγγέλους, τὰς ἄνω πάσας Δυνάμεις, τὰ Χερουβίμ, τὰ Σεραφίμ, τὸν Θεὸν τὸν πάντων ποιητὴν ἐκεῖ διατρῖβε, μὴ κατέλθης ὑποκάτω του οὐρανοῦ, μὴ ἐμπέσης εἰς ὑλικοὺς λογισμούς.

Διαρκέσας οὖν ἐν τούτοις ἡμέρας δύο, φησίν, οὕτω παρώξυνα τὸν δαίμονα, ὡς γενέσθαι τοῦτον φλόγα πυρὸς καὶ κατακαύσαί μου πάντα τα ἐν τῷ κελλίῳ ἐπὶ τοσούτον, ὡς καὶ τὸν ψίαθον ἐφ' δν εἰστήκειν Ῥμπρησαι. Κάμε λοιπὸν νομίσαντα καὶ ἑαυτὸν ἐμπίπρασθαι καὶ φοβηθέντα, ἀποστῆναι τὴ τρίτη ἡμέρα τῆς ὑπερκοσμίου θεωρίας ἐκείνης, καὶ πρὸς τὴν τοῦ κόσμου τούτου κατελθεῖν θεωρίαν καὶ ὑλικᾶς ἐννοίας ἀναλαβεῖν, ἵνα μὴ τὸ πρᾶγμα λογισθῆ μοὶ εἰς τῦφον.

Ερμηνεία

Ο ΜΕΓΑΣ Μακάριος ο Αλεξανδρινός δεν εξετέλεσε μόνον μίαν άσκησιν, αλλά διαφόρους: αν δηλαδή ήκουεν, ότι κάποιος αγωνιστής έπραγματοποιούσε μίαν άσκησιν, εφρόντιζεν όχι μόνον να την κατορθώση, αλλά και να την υπερβή. Όταν, λοιπόν έμαθεν από κάποιον, ότι οι Ταβεννησιώται τρώγουν καθ' όλην την τεσσαρακοστήν άμαγείρευτον φαγητόν, επέβαλλεν εις τον εαυτόν του να μη χρησιμοποιήση φωτιάν, διά φαγητόν, επι επτά έτη έτρωγε δε ωμά λάχανα, και αν εύρισκε καμμιά φορά κανένα βρεγμένον όσπριον.

2. Κατόπιν επληροφορήθη από κάποιον άλλον, ότι κάποιος Γέροντας τρώγει μόνον μίαν λίτραν[(*)] άρτου τότε αφού έσπασε το βουκέλλατον, που είχε, έβαλε ψωμί εις μίαν στάμναν και απεφάσισε να τρώγη καθημερινώς τόσον, όσον θα ήμπορούσε να βγάλη από μέσα το χέρι του. Μάς διηγείτο λοιπόν χαριεντιζόμενος, ότι έπιανα περισσότερα κομμάτια, δεν ήμπορούσα όμως να τα βγάλω, επειδή το στόμιον της στάμνας ήτο στενόν διότι αυτός ο τελώνης, η αδυναμία της σαρκός δηλαδή, δεν με άφηνε να μη τρώγω τελείως.

3. Έπειτα επι άλλα τρία χρόνια επέβαλεν εις τον εαυτόν του αυτήν την έγκράτειαν· έτρωγε τέσσαρας έως πέντε ουγκίας άρτου και έπινε το ανάλογον νερόν.

4. Αυτός λοιπόν ο αδαμάντινος ασκητής απεφάσισε να νικήση και τον ύπνον όπως δε διηγείτο αργότερα, επί είκοσιτέσσαρα ολόκληρα ημερόνυκτα δεν εισήλθεν εις το κελλί του, αλλά παρέμεινεν εις το ύπαιθρον, όπου έφλογίζετο από την υπερβολικήν ζέστης της ημέρας και επάγωνεν από το ψύχος της νυκτός, δια να νικήση τον ύπνον. Αν δεν απεφάσιζα γρήγορα, -είπε- να εισέλθω κάτω από την στέγην του κελλίου μου, θα έπαραφρονούσα, διότι θα εξηραίνετο ο εγκέφαλός μου. Όσον, λοιπόν, ήμπορούσα συνέχισε να λέγη- ενίκησα τον ύπνον υπετάγην, πάλιν, εις τον ύπνον τόσον, όσον ήτο απολύτως απαραίτητος για την ανάγκην της φύσεως, και χάριν αυτής της φυσικής ανάγκης επέτρεψα εις τον εαυτόν μου να κοιμάται ολίγον.

5. Κάποτε αυτός ο Αγιος εκάθητο εις το κελλί του και ένα κουνούπι τον ετσίμπησεν εις το πόδι του. Εκείνος έπόνεσε, και εσκότωσε, με το χέρι του, το κουνούπι, αφού είχε χορτάσει με αίμα. Έπειτα, επειδή μετενόησε, διότι εκδικήθηκε το κουνούπι που τον ήδίκησε με το τσίμπημα, επέβαλεν εις τον εαυτόν του το εξής επιτίμιον: Έπήγε

(*) Η ρωμαϊκή λίτρα ισούτο πρός 320 γραμμάρια περίπου. Υποδιηρείτο δε εκάστη λίτρα εις 12 ουγκίας (Βλέπε υποσ. σελ. 52 του ανά χείρας τόμου).

μέσα εις την πανέρημον, όπου ευρίσκονται τα έλη της σκήτης: εκεί είς τα στάσιμα βρωμόνερα τα κουνούπια είναι μεγάλα ωσαν σφήκες και ήμπορούν, με το κεντρί των, να τρυπήσουν ακόμη και τα δέρματα των αγριοχοίρων. Εκεί, λοιπόν, παρέμεινε γυμνός, επί ένα εξάμηνον και τόσον πολύ τον κατέφαγον τα κουνούπια, ώστε εις ολόκληρον το σώμα του έβγαλεν έξανθήματα, ωσάν ρόζους χονδρά. Όταν δε επέστρεψεν εις το κελλί του, τόσον πολύ είχε παραμορφωθή, ώστε δεν τον ανεγνώριζαν ούτε έκείνοι, που τον εγνώριζαν καλά. Ανεγνώρισαν δε τον Μέγαν Μακάριον όχι από το πρόσωπον, αλλά από την φωνήν. "Αλλοι, πάλιν, που τον έβλεπαν, και αγνοούσαν το γεγονός, ενόμιζαν, ότι είχε προσβληθή από ελεφαντίασιν. Τόσον μεγάλην καρτερίαν επέδειξεν ο αθλητής του Χριστού.

6. Ο ίδιος αυτός Μακάριος, όταν επληροφορήθη διά τους Ταβενησιώτας, ότι έχουν μεγάλην αυστηρότητα εις την ζωήν των, αφού αλαξεν ενδύματα και έγινεν ωσάν κοσμικός, εβάδισεν επί δεκαπέντε ήμέρας και ανέβηκεν εις Θηβαΐδα. Μόλις έφθασεν εις το Μοναστήρι των Ταβεννησιωτών, εζήτησε να ειδοποιήσουν, διά τον ερχομόν του, τον Αρχιμανδρίτης Παχώμιον, που ήτο άνθρωπος με προφητικόν χάρισμα κατά θείαν όμως οικονομίαν, το Πνεύμα δεν του εφανέρωσεν την περίπτωσιν του Μακαρίου.

Αφού, λοιπόν, τον εκάλεσαν μέσα εις το Μοναστήριον και συνήντησε τον Παχώμιον, του είπε:

– Σε παρακαλώ, Κύριέ μου, να με δεχθής εις το Μοναστήρι σου, διά να γίνω Μοναχός.

– Συ έγήρασας πλέον, του απαντά ο Μέγας Παχώμιος, και πώς θα ήμπορέσης να ασκητεύσης; Εδώ ευρίσκονται αδελφοί, που έχουν έπιδοθή εις την άσκησιν από την νεότητά των, έχουν τραφή μαζί με τους κόπους και οι οποίοι αντέχουν εις την σκληρότητα της ασκήσεως: συ όμως, εις αυτήν την ηλικίαν, δεν θα ήμπορέσης να αντέξης εις τους κόπους και τας απασχολήσεις της ασκήσεως, αλλά θα απελπισθώς και θα επιστρέψης πάλιν εις τον κόσμον, όπου και μας θα κακολογήσης και τον εαυτόν σου θα βλάψης πάρα πολύ.

Δεν τον εδέχθη λοιπόν ο Παχώμιος, αλλά τον έστειλεν οπίσω. Ο Μακάριος όμως δεν έφυγεν, αλλά παρέμενε νηστικός επί επτά ημέρας έξω από την Πύλην του Μοναστηριού. Μόλις το έμαθεν αυτό ο Παχώμιος τον καλεί πάλιν μέσα και του επανέλαβε τα προηγούμενα.

Τότε και ο Μακάριος του είπε:

– Σε παρακαλώ να με δεχθής, 'Αββά, και αν δεν νηστεύω, όπως οι αδελφοί, και αν δεν εργάζομαι όπως εκείνοι, τότε διάταξε να με πετάξουν έξω από το Μοναστήρι.

Κατόπιν αυτού τον εδέχθη και τον κατέταξεν εις τους Μοναχούς του Μοναστηρίου (εκείνο δε το Μοναστήρι έχει, μέχρι σήμερα, χιλίους τετρακοσίους Μοναχούς). Μετά μικρόν διάστημα έφθασεν η Μεγάλη Τεσσαρακοστή.

Είδε λοιπόν ο Γέροντας τους αδελφούς να επιδίδωνται εις διαφόρους ασκήσεις και άλλος μεν να τρώγη το βράδυ, όπως ήτο συνηθισμένον, άλλος κάθε δύο ημέρας, άλλος κάθε πέντε, άλλος να αγρυπνη όρθιος ολόκληρον την νύκτα και την ημέραν να απασχολήται εις την έργασίαν, και άλλος τέλος, να επιδίδεται εις άλλο είδος ασκήσεως, ανάλογα με την προθυμίαν και την δύναμίν του. Τότε και αυτός, αφού έβρεξεν αρκετά βλαστάρια φοινίκων εκάθισεν εις μίαν γωνίαν του Μοναστηριού και μέχρις ότου επέρασεν η Τεσσαρακοστή και έφθασε το Πάσχα δεν έφαγε καθόλου ψωμί, δεν ήπιε νερό, δεν ελύγισε το γόνατόν του, δεν εκάθισεν, ούτε επλάγιασε, δεν έφαγε τίποτε άλλο, παρά μόνον, κάθε Κυριακήν, έτρωγεν ολίγα ωμά λαχανόφυλλα (και αυτό, κατά την γνώμην μου, το έκανε, διά να φανή ότι τρώγει και να μη πέση είς υπερηφάνειαν). Δεν ωμίλησεν εις κανένα, μικρόν ή μεγάλον, αλλά εστέκετο σιωπηλός, έπρόσεχε τον εαυτόν του και συνομιλούσε συνεχώς, διά της προσευχής, μέσα εις την καρδίαν του με τον Θεόν, ενώ με τα χέρια του έπλεκε τα βλαστάρια των φοινίκων.

Όταν λοιπόν είδαν οι αδελφοί αυτήν την υπερβολικήν καρτερικότητα, προσήλθαν εις τον Παχώμιον και του είπαν:

- Αββά, από που μας έφερες αυτόν τον άσαρκον, διά να είναι δι' ημάς, με την άσκησίν του, ζώσα κατάκρισις; Η λοιπόν διώξε τον απ' εδώ, ή μάθε ότι όλοι ημείς χωριζόμεθα από σε σήμερον.

Τότε ο Μέγας Παχώμιος, καθώς έμαθε για τον άνδρα και την υπεράνθρωπος άσκησίν του, προσηυχήθη εις τον Θεόν να του φανερώση ποίος είναι αυτός, που έδειξεν τέτοιαν υπομονήν. Ο Θεός λοιπόν του έφανέρωσε ότι αυτός είναι ο Μοναχός Μακάριος.

Αμέσως τον επλησίασεν ο Παχώμιος, τον επήρεν από το χέρι και τον οδήγησεν μέσα εις τον Ναόν. Εκεί, αφού τον ησπάσθη, του λέγει:

- Έλα, καλόγηρε, συ είσαι ο Μακάριος: διατί μου το απέκρυψες; Από πολλά χρόνια, καθώς ήκουα διά σε, επιθυμούσα να σε γνωρίσω. Σου χρεωστω χάριν, διότι εταπείνωσες τα παιδιά μου, διά να μη υπερηφανεύωνται διά την άσκησίν των. Σε παρακαλώ λοιπόν τώρα πήγαινε εις τον τόπον σου, διότι αρκετά συνετέλεσες εις την πνευματικήν μας οικοδομήν και να προσεύχεσαι δι' ημάς.

Τότε, αφού τον ετίμησαν κατ' αξίαν οι αδελφοί, ανεχώρησε και ήλθε, πάλιν εις το κελλί του.

7. Ο ουράνιος αυτός άνθρωπος μου διηγήθη τα εξής: Κάποτε ήθέλησα να μη απομακρύνω τον νούν μου επί πέντε ημέρας από τον Θεόν και να μη σκεφθώ τίποτε το υλικόν, αλλά να κρατήσω είς Εκείνον συγκεντρωμένην την σκέψιν μου και να έχω γυρισμένα τα μάτια της ψυχής μου προς τας υπερκοσμίους θεωρίας. Αφού λοιπόν τελικώς το απεφάσισα, έκλεισα τελείως το κελλί μου και την αυλήν, από έξω, ώστε να μη ήμπορώ να αποκριθώ σε κανέναν, εαν ήρχετο, και ήρχισα την προσπάθειαν από την Δευτέραν. Εις τον νούν μου παρήγγειλα και είπα: Πρόσεχε να μη καταβής καθόλου από τους Ουρανούς: έχεις εκεί 'Αγγέλους, 'Αρχαγγέλους, όλας τας Επουρανίους Δυνάμεις, τα Χερουβείμ, τα Σεραφείμ και, τέλος, τον Θεόν, τον Δημιουργόν των όλων εκεί να περάσης τον καιρόν σου, μη καταβής κάτω από τον Ουρανόν, μή περιπέσης εις ύλικούς λογισμούς.

Αφού λοιπόν παρέμεινα εις αυτές τις σκέψεις – συνέχισε να λέγη- επί δύο ημέρας, τόσον πολύ παρώξυνα τον δαίμονα, ώστε να μετασχηματισθή σε φλόγα πυρός και να καύση τελείως όλα μέσα εις το κελλί μου, ακόμη και την ψάθαν, επάνω εις την οποίαν έστεκόμην. Εγώ, λοιπόν, επειδή ενόμισα ότι και ο ίδιος θα έκαιόμουν, εφοβήθηκα: δι' αυτο και απεμακρύνθην, κατά την τρίτην ημέραν, από εκείνην την υπερκόσμιον θεωρίαν και κατέβηκα εις την θεωρίαν αυτού του κόσμου και ήρχισα να σκέπτομαι υλικά πράγματα. Έτσι όμως δεν μου εδόθη αφορμή να υπερηφανευθώ δι' αυτό το πράγμα.

Β'. Τού αυτού

ΟΡΟΣ ΕΣΤΙΝ ἐν Αἰγύπτῳ, ἀπάγος ἐπὶ τὴν σκήτιν, καὶ καλεῖται Φέρμη ἓν τούτω κάθηνται ὡς πεντακόσιοι ἄνδρες ἀσκούμενοι, ἐν οἷς ἦν καὶ τὶς ἀνὴρ Παῦλος καλούμενος, Μοναχὸς ἄριστος, δς παρὰ πάντα τὸν χρόνον τῆς ἀσκήσεως αὐτοῦ ταύτην ἔσχε τὴν πολιτείαν, οὐκ ἔργου ἤψατο πότε, οὐ πραγματείας τινός, οὐκ ἔλαβε τί παρὰ

τινός, ἐκτὸς οὐ ἔμελλεν αὕτη τὴ ἡμέρα ἐσθίειν, ἀλλ' ἔργον αὐτῶ διηνεκὲς ἦ ἀδιάλειπτος προσευχή. Οὗτος τετυπωμένας εἶχε ποιεῖν καθ' ἑκάστην τριακοσίας προσευχᾶς. Τοσαύτας οὖν ψήφους συναγαγῶν, καὶ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ βάλλων, δὶ' αὐτῶν ἐμέτρει τὰς προσευχᾶς, μίαν ψῆφον καθ' ἑκάστην προσευχὴν ρίπτων εἰς ἔδαφος.

Παραβαλῶν οὖν οὗτος πότε τὸ Μεγάλο Μακαρίω τῷ λεγομένων Πολιτικῶ, λέγει αὐτῶ Ἀββᾶ Μακάριε, θλίβομαι σφόδρα. Ἠγάγκασεν οὖν αὐτὸν καὶ τοῦ Θεοῦ δοῦλος Μακάριος εἰπεῖν τὴν αἰτίαν, δὶ' ἣν λυπεῖται καὶ δὲ λέγει αὐτῶ ἐν κώμη τινὶ παρθένος τὶς κατοικεῖ τριακοστὸν ἤδη ἔτος ἔχουσα ἀσκουμένη, περὶ ἧς μου διηγήσαντο, ὅτι ἐκτὸς Σαββάτου καὶ Κυριακῆς οὐκ ἔσθιει τὸν ἅπαντα χρόνον, ἀλλὰ δὶ' ἡμερῶν πέντε τρεφομένη ποιεῖ καθ' ἑκάστην εὐχᾶς ἑπτακοσίας. Τοῦτο οὖν μαθῶν ἐγώ, ἀπέγνων ἐμαυτῶ, ὅτι ἀνὴρ ὑπὲρ ἐκείνην τὴ ρώμη τοῦ σώματος δημιουργηθεῖς, ὑπὲρ τὰς τριακοσίας εὐχᾶς ποιῆσαι οὐ δύναμαι. Λέγει αὐτῶ ὁ Ἅγιος Μακάριος ἑξηκοστὸν ἤδη ἔτος ἔχω ἀφ' οὗ τεταγμένας εὐχᾶς ἑκατὸν ποιῶν, καὶ τὰ πρὸς τροφὴν ἐργάζομαι ταϊς χερσί, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τὴν ὀφειλῶν τῆς συντυχίας ἀποδίδωμι, καὶ οὐ κρίνει μὲ τὸ συνειδὸς ὡς ἀμελήσαντα πότε, εἰ δὲ σὺ τριακοσίας εὐχᾶς ποιῶν κρίνῃ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως, δηλος εἰ καθαρῶς μὴ εὐχόμενος, καὶ δυνάμενος πλείονα εὔχεσθαι καὶ μὴ εὐχόμενος.

Ερμηνεία

ΕΙΣ την Αίγυπτον υπάρχει ένα βουνό, που οδηγεί εις την σκήτην και το οποίον ονομάζεται Φέρμη. Εις το βουνό αυτό ζουν πεντακόσιοι, περίπου, ασκηταί μεταξύ αυτών ήτο και κάποιος, που ονομάζετο Παύλος. Αυτός, καθ' όλον τον χρόνον της ασκήσεως, είχεν αυτήν την τακτικήν ποτέ δεν ήγγισεν εργασίαν, δεν ήσχολήθη με την αγοραπωλησίαν εργοχείρων, δεν επηρε τίποτε από κανένα, εκτός από το φαγητόν της ημέρας, αλλ' ήσχολείτο συνεχώς με την αδιάλειπτον προσευχήν. Είχε καθιερωμένος να κάμνη τριακοσίας προσευχές καθημερινώς. Αφού λοιπόν έμάζευεν ισάριθμα χαλικάκια, τα έβαζεν εις τον κόλπον του και με αυτά έμετρούσε τας προσευχάς αφού ετελείωνε, δηλαδή, μίαν προσευχήν, έρριπτε και από ένα χαλικάκι εις το έδαφος.

Αυτός λοιπόν κάποτε έπεσκέφθη τον Μεγάλον Μακάριον, τον έπονομαζόμενον Πολιτικόν, και του λέγει:

– Αββά Μακάριε, στενοχωρούμαι πάρα πολύ.

Τότε ο δούλος του Θεού Μακάριος τον έπίεσε να του είπη την αιτίαν της λύπης του. Εκείνος του απαντά:

– Εις ένα χωρίον κατοικεί μία παρθένος, που ασκητεύει ήδη τριάντα χρόνια δι' αυτήν μου διηγήθησαν, ότι εκτός από το Σάββατον και την Κυριακήν δεν τρώγει τον άλλον καιρόν. Τρώγει κάθε πέντε ημέρας και κάμνει καθημερινώς επτακοσίας ευχάς.

Μόλις το έμαθα αυτό εγώ, απελπίσθηκα, διότι αν και ως άνδρας είμαι ανώτερός της εις την σωματικήν δύναμιν, εν τούτοις δεν ήμπορώ να κάνω περισσοτέρας από τριακοσίας ευχάς.

Αφού ήκουσεν αυτά ο "Αγιος Μακάριος του λέγει:

-Εγώ, εξήντα χρόνια τώρα, έχω τακτικών και κάνω εκατόν ευχας και εργάζομαι, με τα χέρια μου, διά να εξοικονομήσω το φαγητόν μου εκπληρώνω δε και την προς τους αδελφούς τακτικής επικοινωνίαν, και δεν με κατακρίνει ή συνείδησίς μου ότι αμέλησα κάποτε κάτι αν λοιπόν σύ, ενώ κάμνεις τριακοσίας ευχάς, κατακρίνεσαι από την συνείδησίν σου, είναι φανερόν πως δεν προσεύχεσαι καθαρά και ενώ ημπορείς περισσότερον να προσεύχεσαι, δεν προσεύχεσαι.

Γ'. Τού αυτού

ΔΩΡΟΘΕΟΣ τὶς ἀσκητὴς Θηβαῖος κατώκει ἀπὸ πέντε σημείων τῆς πόλεως Ἀλεξανδρείας εἰς τὰ λεγόμενα ἐρημικά, ὧ παρεδόθην ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ἰσιδώρου τοῦ πρεσβυτέρου καὶ Ξενοδόχου τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας. Τούτω γὰρ κατ' ἀρχὰς προσῆλθον νέος ὢν, παρακαλῶν στοιχειωθῆναι ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ μονήρει βίω ὁ δὲ ἐξαγαγῶν μὲ τῆς πόλεως, ἀπήγαγε πρὸς τὸν ἀσκητὴν Δωρόθεον, καὶ παραδοὺς αὐτῶ, ἤξιωσέ τα τῶν Μοναχῶν μὲ παιδεύσαι. Μεγάλη δὲ ὁ γέρων σκληραγωγία συνέζη, διὰ πάσης μὲν τῆς ἡμέρας καὶ ἐν αὐτῷ τῷ καύματᾳ τῆς μεσημβρίας ἐν τῇ ἐρήμῳ τὴ παρὰ θάλασσαν συνῆγε λίθους, καὶ τούτους οἰκοδομῶν καὶ κέλλας ποιῶν, παρεχώρει τους μὴ δυναμένοις οἰκοδομῆσαι κέλλας ἑαυτοὺς δὶ' ἀσθένειαν. Ἐμοῦ δὲ πότε πρὸς αὐτὸν εἴρηκοτος, τί ποιεῖς, Πάτερ, ἐν γήρει τοσούτω ἀποκτείγων σου τὸ σῶμα ἐν τῷ χαλεπῷ καύματα καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων: τοῦτο ἀποκτείνει μέ; ἀποκτείνω αὐτὸ κάγω.

Ἤσθιε δὲ καθ' ἑκάστην οὐγκίας ἓξ ἄρτου, ποτὲ δὲ καὶ λεπτολάχανα, ἔπιγε δὲ ὕδατος κοτύλην. Ἐπὶ Θεοῦ μάρτυρος, οὐκ ἔγνων τοῦτον ἀπλώσαντα πότε πόδας, οὐ καθευδήσαντα ἐξεπίτηδες ἢ ἐπὶ ψιαθίου ἢ ἐπὶ κλίνης, ἀλλὰ διὰ πάσης νυκτὸς καθήμενος ἔπλεκε σειρὰν τὴν ἐκ θαλλῶν φοινίκων εἶς λόγος τροφῆς. Ὑπολαβῶν δὲ ὅτι ἴσως ἐπ' ἐμοῦ τὴν τοιαύτην ἐνδείκνυται ἄσκησιν, ἔμαθον παρὰ τῶν εἰδότων αὐτὸν ἐξ ἀρχῆς ἀκριβῶς, οἱ αὐτῶ μαθητευθέντες λοιπὸν ἤσκουντο καθ' ἑαυτούς, ὅτι ἐκ νεαρῆς ἡλικίας

ταύτην ἔσχε τὴν πολιτείαν, μηδέποτε κοιμηθεῖς ἐξεπίτηδες, εἰ μὴ ποὺ ἓν τῷ ἐργάζεσθαι ἢ ἔσθιειν ἐκάμμυε τοὺς ὀφθαλμοὺς μικρὸν τί καταφερόμενος, ὡς τὲ πολλάκις καὶ τὸν ψωμὸν ἐκπίπτειν τοῦ στόματος ἐν τῷ καιρὸ τῆς βρώσεως ὑπερβολὴ νυσταγμοῦ.

Ἐν μιᾷ οὖν ἀναγκάζοντός μου αὐτὸν μικρῶν ἐπὶ τῆς ψιάθου πεσεῖν καὶ δυσωποῦντος θερμῶς, ἐκεῖνος λυπούμενος εἶπεν: ἐὰν πείσης τοὺς Ἀγγέλους κοιμηθῆναι πότε, πείσεις ἐν τοῦτο καὶ τὸν σπουδαῖον. Ποτὲ δὲ περὶ ὥραν ἐνάτην ἀποσταλεῖς παρ' αὐτοῦ, ὡς τὲ κομίσαι ὕδωρ ἀπὸ τοῦ φρέατος εἰς λόγος τῆς μεταλήψεως, ἐθεασάμην κατωθεν ἐν τῷ φρέατι ἀσπίδα.

Φοβηθεῖς οὖν δρομέως ὑπέστρεψα, καὶ ἀπαγγέλλω αὐτῶ λέγων" ἀπεθάνομεν, 'Ἀββᾶ εἶδον γὰρ ἐν τῷ φρέατᾳ κάτω ἀσπίδα. Ὁ δὲ σεμνὸν ὑπομειδιάσας ἐπὶ πολὺ μοὶ προσέσχε, καὶ σείων. ἠρέμα τὴν κεφαλὴν εἶπεν: Ἐὰν δόξη τὸ διαβόλο κατὰ πᾶν φρέαρ ἐμβαλεῖν ἀσπίδας ἢ ὄφεις, ἢ χελώνας ἢ ἕτερα ἰοβόλα θηρία, σὺ μένεις μηδέποτε πίνων; Καὶ ἐξελθῶν αὐτός, καὶ παρὰ τὸ φρέαρ γενόμενος, δὶ' ἐαυτοῦ τὸν κάδον ἐγέμισε, καὶ τὸν σταυρὸν ἐγχαράξας τῷ ὕδατι, πρῶτος αὐτὸς ἀπερρόφησε καὶ εἶπε πρὸς μὲ ὅπου σταυρὸς ἐπιφοιτᾷ, ἐκεῖ οὐδὲν ἰσχύει ἡ κακία τοῦ σατανᾶ.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΙΟΣ ασκητής Θηβαίος, ο Δωρόθεος, κατοικούσεν εις τα ερημικά, πέντε σημεία μακράν από την Αλεξάνδρειαν. Εις αυτόν με παρέδωσεν ο Άγιος Ισίδωρος ο πρεσβύτερος και Ξενοδόχος της Έκκλησίας της Αλεξανδρείας διότι προς αυτόν αρχικώς ήλθα, όταν ήμουν νέος, και τον παρεκάλεσα να με κατατάξη εις τον μοναχικόν βίον. Ο άγιος Ισίδωρος λοιπόν, αφού με έβγαλε από την πόλιν, με οδήγησε προς τον ασκητής Δωρόθεον, με παρέδωσεν εις αυτόν και του εζήτησε να με διδάξη τα καθήκοντα των Μοναχών.

Ο Γέροντας Δωρόθεος εζούσε με μεγάλην σκληραγωγίαν· όλην την ημέραν και μέσα εις αυτήν την μεσημβρινής ζέστης, έμάζευε εις την έρημον, κοντά εις την θάλασσαν, πέτρας και έκτιζε κελλία, τα οποία τα παραχωρούσεν εις εκείνους, που δεν ήμπορούσαν να κτίσουν ιδικά των από ασθένειαν. Όταν δε κάποτε του είπα: Πάτερ, τι κάμνεις; Εις τόσον γήρας σκοτώνεις το σώμα σου εις αυτήν την μεγάλην ζέστην; Εκείνος μου απήντησεν· αυτό με σκοτώνει; Θα το σκοτώσω και εγώ.

Έτρωγε δε καθημερινά εξ ουγκίας άρτου, κάποτε δε και ολίγα άγριόχορτα και έπινε μίαν κοτύλην, περίπου, νερόν. Μάρτυς μου ο Θεός, ποτέ δεν τον αντελήφθην να απλώση τα πόδια του ούτε να πέση είς ψάθαν ή το κρεββάτι με σκοπόν να κοιμηθή όλην την νύκτα εκάθητο και έπλεκε ζεμπίλια από βλαστάρια φοινίκων, διά να

εξοικονομή την τροφήν του. Επειδή δε ενόμισα, ότι, ίσως, δεικνύει τοιαύτην άσκησιν τώρα, έπειδή ήμουν παρών, έμαθα από διαφόρους άλλους ασκητάς, που τον έγνώριζαν από την αρχήν πάρα πολύ καλά, διότι υπήρξαν κάποτε μαθηταί του, ότι από νέος ακόμη έτσι ήσκήτευεν ουδέποτε εκοιμήθη κανονικά, παρά μονάχα έγερνε ολίγον την κεφαλήν του και έκλεινεν ελαφρά τα μάτια του, καθώς είργάζετο ή έτρωγεν, ώστε πολλές φοράς και το ψωμι να πίπτη από το στόμα του, καθώς έμασούσεν, από την υπερβολικην ανάγκην ύπνου.

Κάποτε τον επίεζα και τον θερμοπαρακαλούσα να εξαπλώση ολίγον επάνω εις την ψάθαν. Τότε εκείνος μου είπε λυπημένος άν, κάποτε, πείσης τους αγγέλους να κοιμηθούν, θα πείσης επ' αυτού και εκείνον, που φλέγεται από τον ζήλον να τους μιμηθή.

Κάποτε, πάλιν, με έστειλε, κατά την ενάτην ώραν (τρίτην απογευματινήν) να φέρω νερόν από το πηγάδι, διά να πίωμεν· είδα, τότε, μέσα εις το πηγάδι μίαν ασπίδα[(*)]. Από τον φόβον μου επέστρεψα τρέχων και του είπα: 'Αββά, θα αποθάνωμεν πλέον· διότι είδα μέσα εις το πηγάδι μίαν ασπίδα. Εκείνος, μόλις το ήκουσεν, έχαμογέλασεν ολίγον, με εκοίταξεν αρκετήν ώραν και, αφού εκίνησεν ήρεμα το κεφάλι, μου είπεν:

-Έάν φανή καλόν εις τον διάβολον να ρίψη εις όλα τα πηγάδια ασπίδας, ή φίδια, ή χελώνας, ή άλλα δηλητηριώδη ερπετά, συ θα σταματήσης να πίνης νερόν;

Και αφού έβγήκεν από το κελλί και ήλθεν εις το πηγάδι, έγέμισε μόνος του από το πηγάδι τον κάδον, με νερό, έκανε επάνω εις το νερόν το σημείον του σταυρού και ήπιε πρώτος αυτός. Εκεί όπου σημειώνεται ο σταυρός -μού είπε- τίποτε δεν ήμπορεί να κάνη ή κακία του σατανά.

Δ'. Εν τω Γεροντικώ

ΔΙΗΓΗΣΑΤΟ καὶ Ἀββᾶς Δανιὴλ περὶ τοῦ 'Ἀββᾶ Ἀρσενίου, ὅτι ποτὲ ἐκάλεσε τοὺς πατέρας μου, τὸν τὲ Ἀββᾶς Ἀλέξανδρος καὶ τὸν Ζωΐλον, καὶ ταπεινῶν ἑαυτὸν εἶπεν αὐτοῖς ἐπειδὴ οἱ δαίμονες πολεμούσι μὲ καὶ οὐκ οἶδα εἰ κλέπτουσι μὲ ἓν ὕπνω, τὴν νύκτα ταύτην κοπιάσατε μετ' ἐμοῦ καὶ τηρήσατε εἰ νυστάζω εἰς τὴν ἀγρυπνίαν. Καὶ ἐκάθισεν εἰς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων ἀπὸ ὀψὲ σιωπῶντες καὶ διηγήσαντο, ὅτι ἡμεῖς μὲν ἐκοιμήθημεν καὶ ἀνέστημεν, αὐτὸν δὲ οὐκ ἤσθανθημεν ὅλως νυστάξαντα, εἰ μὴ

(*) Η ασπίς είναι δηλητηριώδης όφις της ερήμου, του οποίου το δήγμα (δάγκαμα) είναι θανατηφόρον.

μόνον ἐν τῷ πρωὶ εἴδομεν αὐτὸν φυσήσαντα τρεῖς πνοᾶς, καὶ εὐθέως ἀνέστη λέγων· ἔνυσταξα, ναὶ ἡμεῖς δὲ ἀποκριθέντες εἴπομεν· οὐκ οἴδαμεν.

2. Διηγήσατο καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀρσενίου, ὅτι ὅλην τὴν νύκτα διετέλει ἀγρυπνῶν ἀεί, καὶ ὅτε ᾖλθε περὶ τὸ πρωὶ διὰ τὴν φύσιν καθευδῆσαι, καθεζόμενος ἔλεγε τῷ ὕπνῳ· δεῦρο, κακὲ δοῦλε· καὶ ἥρπαζε μικρῶν καὶ εὐθέως ἠγείρετο.

3. Ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος, ὅτι ἀρκετὸ καὶ τὸ Μοναχὸ ἴ νὰ κοιμᾶται μίαν ὥραν ἐὰν ἡ ἀγωνιστής.

4. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Βησσαρίων, ὅτι τεσσαράκοντα νυχθήμερα ἔμεινα μέσον των ράμνων στήκων καὶ μὴ κοιμώμενος, ἵνα νικήσω τὸν ὕπνον.

5. Ὁ αὐτὸς εἶπεν, ὅτι τεσσαράκοντα ἔτη οὐκ ἔθηκα ἐπὶ πλευροῦ, ἀλλὰ καθήμενος ἢ στήκων ἐκοιμώμην. Οὗτος δὲ ὁ γέρων ὡς ἓν τί τῶν ἀερίων πτηνῶν ἀταράχως καὶ ἄμεριμνως πάντα τὸν χρόνον αὐτοῦ διετέλεσε, μὴ κτησάμενος τί ἐπὶ τῆς γῆς, ἕως καὶ λεπτοτάτου τινὸς ἢ βιβλίου ἢ ἱματίου, ἐκτὸς ἑνός, καὶ τούτου διερρωγότος. Μηδὲ ὑπὸ στέγην ποτὲ εἰσελθῶν, ἀλλ' ἐν ἐρήμους καὶ ἀοικήτοις τόποις αἴθριος πάντοτε διακαρτερῶν, καὶ πρὸς κρύος καὶ θάλψιν ἀπομαχόμενος, καὶ τῶν τοῦ σώματος ἀναγκῶν ὑπεράνω γενόμενος.

Εἰ δὲ πότε καὶ εἰς οἰκούμενον τόπον ἐλθῶν ἀσκητηρίῳ παρέβαλλεν, ἔξω θυρῶν ἐκάθητο κλαίων, ὡς ἐκ ναυαγίου περισωθεῖς καὶ ἐρωτώμενος διατὶ κλαίει, ἔλεγε δὶ' ὃν ἀπώλεσε πλούτου καὶ τὴν προτέραν δόξαν τὲ καὶ εὐγένειαν, ὧν ἄθλιως ἐκπέπτωκεν. Ὡς δὲ καλοῦντες αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸ Μοναστήριον καὶ τροφῆς κοινωνῆσαι αὐτοῖς οὐκ ἐπειθον, ἄρτον αὐτὸ παρέχοντες ἔλεγον δέξαι τοῦτον, καὶ ἃ ἀπώλεσας δυνατὸς ὁ Θεὸς πάλιν σοὶ παρασχεῖν. Ὁ δὲ τὸν ἄρτον δεχόμενος, ἔστενε μέγα καὶ ἔλεγεν οὐκ οἶδα εἰ εὑρεῖν δυνηθῶ ἃ ἀπώλεσα ὅμως δὲ τοῦ ζητεῖν, ὡς ἰσχύω, οὐ παύσομαι καὶ οὕτω ποιῶν, τὸν ἑαυτοῦ ἐτελείωσε δρόμον.

Ερμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Δανιήλ διηγήθη το ακόλουθον περιστατικόν διά τον Αββάς Αρσένιον:

Κάποτε είπεν εκάλεσε τους πατέρας μου, τον Αββάν Αλέξανδρον και τον Αββάν Ζωΐλον, και ταπεινώνων τον εαυτόν του, τους είπεν: επειδή με πολεμούν οι δαίμονες και δεν γνωρίζω αν με κλέπτουν εις τον ύπνον, σας παρακαλώ κοπιάσετε μαζί μου αυτήν την νύκτα και παρακολουθήσατε αν νυστάζω εις την αγρυπνίαν.

Πραγματικά εκάθισαν, από το βράδυ, ένας από τα δεξιά του και ένας από τα αριστερά, χωρίς να ομιλούν. Κατόπιν αυτού οι δύο 'Αββάδες διηγήθησαν, ότι ημείς

εκοιμήθημεν και έξυπνήσαμεν, αυτόν όμως δεν τον αντελήφθημεν καθόλου να νυστάξη το πρωί μονάχα τον είδαμεν να εκπέμπη τρεις βαθείας αναπνοές και αμέσως έσηκώθη και είπεν: 'Ασφαλώς, ένύσταξα.

– Δεν γνωρίζομεν, του απαντήσαμεν.

2. Ο ίδιος διηγήθη διά τον 'Αββάς Αρσένιον, ότι όλην την νύκτα παρέμενε πάντοτε άγρυπνος και όταν κατά το πρωί ηναγκάζετο, από την ανάγκην της φύσεως, να κοιμηθή ολίγον, καθώς εκάθητο, έλεγεν εις τον ύπνον έλα, κακε δουλε· εκοιμάτο ολίγον και αμέσως έξυπνούσεν.

3. Ο Αββάς Αρσένιος έλεγεν, ότι είναι αρκετόν διά τον Μοναχόν, αν είναι αγωνιστής, να κοιμάται μίαν ώραν.

4. Ο Αββάς Βησσαρίων είπεν, ότι έμεινα όρθιος, επί σαράντα ημερόνυκτα, ανάμεσα εις αγκαθωτούς θάμνους, χωρίς να κοιμούμαι, διά να νικήσω τον ύπνον.

5. Ο ίδιος ο Αββάς Βησσαρίων είπεν ότι επί σαράντα χρόνια δεν έγειρα εις το πλευρόν, αλλ' εκοιμόμουν καθισμένος ή όρθιος. Αυτός ο Γέροντας επέρασε την ζωήν του ώσαν πτηνόν, που πετά εις τον αέρα, χωρίς ταραχήν και μέριμναν δεν απέκτησε τίποτε επάνω εις την γην, έστω και κάτι ελάχιστον, ή βιβλίον, ή ιμάτιον, εκτός από ένα και αυτό καταξεσχισμένον. Ούτε ποτε εισήλθε κάτω από στέγην, αλλά διέμενε πάντοτε εις το ύπαιθρον, εις ερήμους και ακατοικήτους τόπους, όπου ήγωνίζετο εναντίον του ψύχους και της ζέστης. Έτσι κατώρθωσε να παραμείνη ανώτερος των αναγκών του σώματος.

Αν κάποτε ήρχετο, κατά τύχην, εις κατωκημένος χώρος και επήγαινεν εις κανένα άσκητήριον, εκάθητο έξω από την θύραν και έκλαιεν, ωσάν να εσώθη από ναυάγιον. Οταν ήρωτάτο διατί κλαίει, έλεγε: κλαίω διά τον πλούτον που έχασα και την προηγουμένην δόξαν και ευγένειαν, από τα οποία εξέπεσα.

Επειδή δε τον έκαλούσαν να εισέλθη μέσα εις το Μοναστήριον και να φάγη μαζί τους και δεν τον έπειθαν, τότε του προσέφεραν άρτον και του έλεγαν πάρε τώρα αυτό το ψωμί και όσα έχασες ημπορεί πάλιν ο Θεός να σου τα ξαναδώση. Εκείνος τότε, καθώς έπαιρνε το ψωμί, αναστέναζε βαθειά και έλεγε: δεν γνωρίζω αν θα ήμπορέσω να εύρω αυτά που έχασα· δεν θα παύσω όμως να τα ζητώ με όλην μου την δύναμιν.

Και έτσι ετελείωσε τον δρόμον του.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΗ'
(Η σωστή άσκηση και εγκράτεια)

Πώς δεί προνοείσθαι του σώματος και τις ή κατά λόγον άσκησις και έγκράτεια.

Πώς πρέπει να φροντίζωμεν διά το σώμα μας και ποία είναι η ορθή άσκησις και εγκράτεια.

Α'. Εν τω βίω τού Αγίου Αντωνίου

Ο ΜΕΓΑΣ Ἀντώνιος, μέλλων ἐσθίειν καὶ κοιμάσθαι καὶ ἐπὶ ταῖς ἄλλαις ἀναγκαις τοῦ σώματος ἤσχυνετο, τὸ τῆς ψυχῆς λογιζόμενος νοερόν. Πολλάκις οὖν μετὰ πολλῶν Μοναχῶν μέλλων ἐσθίειν, ἀναμνησθεῖς τῆς πνευματικῆς τροφῆς, παρητήσατο καὶ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀπῆλθε, νομίζων ἐρυθριᾶν εἰ βλέποιτο παρ' ἑτέρων ἐσθίων.

Ἤσθιε μέντοι κατ' ἰδίαν διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀνάγκην, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ τῶν ἀδελφῶν, αἰδούμενος μὲν ἐπὶ τούτω, παρρησιαζόμενος δὲ ἐπὶ τοῖς ὑπὲρ ὠφελειας λόγοις, καὶ ἔλεγε χρῆναι πᾶσαν σχολὴν διδόναι τὴ ψυχὴ μᾶλλον ἢ τῷ σώματι, καὶ συγχωρεῖν μὲν διὰ τὴν ἀνάγκην ὀλίγον καιρὸν τῷ σώματι, τὸ δὲ ὅλον σχολάζειν τὴ ψυχή, καὶ τὴν ταύτης ὠφέλειαν ζητεῖν, ἵνα μὴ αὕτη καθέλκηται ὑπὸ τῶν ἡδονῶν τοῦ σώματος, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ σῶμα παρ' αὐτῆς δουλαγωγῆται. Τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ λεγόμενον παρὰ τοῦ Σωτῆρος «μὴ μεριμνήσητε τὴ ψυχὴ τί φάγητε ἢ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε ταῦτα γὰρ πάντα τα ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητεῖ' ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων' πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμίν».

2. Ἔλεγεν ὁ Μέγας Εὐθύμιος ἀρίστης εἶναι ἐγκράτειαν τὴν μὴ τὸν κόρον φθάνουσαν, καὶ δεομένοις ἡμὶν ἔτι τὴν τροφὴν ἱστώσαν, ὅπερ ἔστι τὸ παρὰ μικρόν της χρείας τροφῆς κοινωνεῖν.

Ερμηνεία

Ο ΜΕΓΑΣ Αντώνιος, όταν επρόκειτο να φάγη ή να κοιμηθή, καθώς και διά τάς άλλας σωματικές ανάγκας, εδοκίμαζεν εντροπήν, διότι έσκέπτετο το νοερόν της ψυχής. Πολλές φοράς, λοιπόν, όταν επρόκειτο να φάγη μαζί με πολλούς άλλους Μοναχούς, επειδή έφερεν εις την σκέψιν του την πνευματικήν τροφήν, τους άφηνε και

απεμακρύνετο από κοντά των, διότι ενόμιζες ότι θα έκοκκίνιζεν εάν τον έβλεπαν να τρώγη.

Έτρωγε βεβαίως ιδιαιτέρως διά την ανάγκην του σώματος πολλας φοράς δε μαζί και με τους αδελφούς. Δι' αυτό μέν ήσθάνετο έντροπήν, όμιλούσεν όμως ελεύθερα τα λόγια, που ωφελούν πνευματικά. Μεταξύ δέ άλλων έλεγεν, ότι πρέπει όλην την προσοχήν να την δίδωμεν μάλλον εις την ψυχήν, παρά εις το σώμα. Να παραχωρούμεν ολίγον καιρόν εις το σώμα διά την ικανοποίησιν των φυσικών του αναγκών, όλον μας όμως τον χρόνον να τον διαθέτωμεν δια την ψυχήν και να ζητούμεν την ωφέλειαν αυτής, διά νά μή παρασύρεται από τας ηδονάς του σώματος, αλλά μάλλον αυτή να χρησιμοποιώ το σώμα ως δούλον. Διότι αυτό το νόημα έχουν οι λόγοι, του Σωτήρος «να μη απασχολήσετε την ψυχήν σας με την φροντίδα τί θα φάγητε ή τι θα πίητε, και μη ανησυχήτε: διότι όλα αυτά τα ζητούν τα έθνη του κόσμου. Ο επουράνιος Πατέρας σας γνωρίζει ότι έχετε ανάγκην από όλα αυτά. Ζητείτε μονάχα την Βασιλείαν αυτού και όλα αυτά θα προστεθούν σε σας» (Ματθ. στ', 33).

2. Ο Μέγας Ευθύμιος έλεγεν ότι αρίστη εγκράτεια είναι εκείνη, που δεν επιτρέπει εις τον άνθρωπον να φθάση εις τον χορτασμόν, αλλά μάς αφήνει να έχωμεν ακόμη ανάγκην να φάγωμεν, αν και η τροφή είναι εμπρός μας. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να τρώγωμεν ολιγώτερον από όσον έχομεν ανάγκην.

Β'. Εν τω βίω της Αγίας Συγκλητικής

ΕΛΕΓΕΝ ἡ μακαρία Συγκλητική, ὅτι οὐ πᾶσα ἄσκησις δόκιμός ἐστι γὰρ καὶ ἐκ τοῦ ἐχθροῦ ἐπιτεταμένη ἄσκησις, καὶ γὰρ οἱ αὐτοῦ μαθηταὶ τοῦτο ποιούσιν. Πῶς οὐν διακρίνωμεν τὴν θείαν καὶ βασιλικῆς ἄσκησιν, τῆς τυραννικῆς καὶ δαιμολιώδους; δηλον ὡς ἀπὸ τῆς συμμετρίας. "Ἅπας σοὶ ὁ χρόνος εἶς κανὼν νηστείας ὑπαρχέτω" μὴ τέσσαρας ἢ πέντε νηστεύσης καὶ τὴν ἄλλη ἐν πλήθει βρωμάτων καταλύσης τὴν δύναμιν πανταχοῦ γὰρ ἡ ἄμετρια φθοροποιὸς τυγχάνει. Μὴ ὑφ' ἕν σου τὰ ὁπλα ἀναλώσης, μήπως γυμνὸς εὑρεθεῖς ἐν τῷ πολέμῳ εὐάλωτος γένη. Τὰ ὅπλα ἡμῶν ἐστι τὸ σῶμα, ἢ δὲ ψυχή, ὁ στρατιώτης καὶ τῶν ἀμφοτέρων ἐπιμελοῦ πρὸς τὰς χρείας.

Νέος ὢν καὶ ὑγιής, νήστευσον ἤξει γὰρ τὸ γῆρας μετὰ ἀσθενείας. "Ὡς ἔτι δύνῃ θησαύρισον τροφᾶς ἵνα μὴ δυνάμενος, εὕρης. Νήστευε μετὰ λόγου καὶ ἀκριβείας, ὅρα μὴ ὁ ἐχθρὸς ὑπεισέλθη σου τὴν ἐμπορία τῆς νηστείας, ἀλλὰ γίνου δόκιμος τραπεζίτης, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν, καὶ τὸ βασιλικὸς χάραγμα ἀκριβῶς γίνωσκε. Εἰσὶ γὰρ καὶ παραχαράγματα, καὶ ἡ μὲν τοῦ χρυσοῦ φύσις ἢ αὐτή, διαφέρει δὲ τῷ χαράγματι. Ὁ μὲν

οὖν χρυσός ἐστι νηστεία, ἐγκράτεια, ἐλεημοσύνη. Ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων παῖδες τὴν τυραννικὴν ἑαυτῶν εἰκόνα ἔντιθενται, καὶ αἱρετικοὶ δὲ διὰ τούτων σεμνύνονται σὺ δὲ ὅρα τούτους, καὶ ὡς παραχαράκτας ἀπόφευγε, καὶ πρόσεχε ἀσφαλῶς μὴ ζημιωθῆς, τοῖς αὐτῶν ἔργοις ἀγυμνάστως περιπεσῶν.

Ερμηνεία

Η ΜΑΚΑΡΙΑ Συγκλητική έλεγεν ότι κάθε άσκησις δεν είναι γνησία: επειδή υπάρχει και άσκησις, που την έπαυξάνει ο εχθρός της ψυχής μας, διότι και οι μαθηταί του αυτό κάμνουν. Πώς λοιπόν θα ξεχωρίσωμεν την θείαν και βασιλικήν άσκησιν, από την τυραννικήν και διαβολικήν; Από το μέτρον άσφαλώς. Όλος ο χρόνος ας είναι δι' εσε κανών νηστείας να μη νηστεύης μονάχα τέσσαρας ή πέντε ημέρας και τας άλλας ημέρας να καταστρέψης την δύναμιν της νηστείας με πλήθος φαγητών. Παντού η έλλειψις του μέτρου προκαλεί φθοράν. Να μη εξαντλήσης διά μιάς τα όπλα σου, μη τυχόν ευρεθής γυμνός εις τον πόλεμον και αιχμαλωτισθης εύκολα από τον εχθρόν. Τα όπλα μας είναι το σώμα η δε ψυχή και στρατιώτης φρόντιζε και διά τα δύο δια την αντιμετώπισιν των αναγκών.

Όταν είσαι νέος και υγιής να νηστεύης, διότι θα έλθουν τα γεράματα μαζί με ασθένειαν. Εφ' όσον ακόμη ημπορείς, αποταμίευσε τροφάς, διά νά τάς εύρης, όταν δεν θα ήμπορης. Να νηστεύης με διάκρισιν, και ακρίβειαν πρόσεχε μήπως ο εχθρός της ψυχής εισέλθη κρυφά εις την πνευματικήν σου εργασίας της νηστείας. Να γίνεσαι δε έμπειρος τραπεζίτης, όπως λέγει ο Κύριος (Ματθ. κε', 27), και γνώριζε καλά την βασιλικήν εικόνα. Διότι υπάρχουν και παραχαραγμένα νομίσματα: και η μεν φύσις του χρυσού εις τα διάφορα χρυσά νομίσματα είναι η ιδία, διαφέρουν όμως μεταξύ των κατά την εικόνα που είναι χαραγμένη εις αυτά. Ο μέν χρυσός λοιπόν είναι η νηστεία, η εγκράτεια, η ελεημοσύνη. Αλλά και οι παίδες των Ελλήνων (φιλόσοφοι και ειδωλολάτραι) χαράσσουν επάνω εις τα χρυσά νομίσματα την σφραγίδα των, και οι αιρετικοί υπερηφανεύονται με αυτά συ όμως να τους προσέχης και να τους αποφεύγης ως παραχαράκτας και πρόσεχε διαρκώς να μη ζημιωθής και χωρίς να το πολυσκεφτης περιπλανής είς τα έργα εκείνων.

Γ'. Εν τω Γεροντικώ

ΗΡΩΤΗΣΕΝ ὁ Ἀββᾶς Ἰωσὴφ τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα πῶς χρὴ νηστεύειν καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐγὼ θέλω τὸν μοναχῶν ἐσθίοντα καθ' ἡμέραν, παραμικρὸν ἔσθιειν, ἵνα μὴ

χορτάζηται. Ὁ δὲ Ἀββᾶς Ἰωσὴφ εἶπεν Ἀββᾶ, ὅτε ἦς νεώτερος οὐκ ἐνήστευες δύο δύο; ὁ δὲ γέρων ἔφη φύσει καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας καὶ ἑβδομάδα ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἐδοκίμασαν οἱ πατέρες ὡς δυνατοί, καὶ εὗρον ὅτι κρεῖττον τὸ καθ' ἡμέραν μὲν ἔσθιειν, παρὰ μικρὸν δὲ καὶ ταύτην τὴν βασιλικῆς ὁδὸν παρέδωκαν ἡμίν, ὅτι καὶ ἐλαφρά ἐστι καὶ ὠφέλιμος.

2. Εἶπεν ὁ αὐτός, ὅτι τὰ ὑπέρμετρα πάντα των δαιμόνων εἰσίν.

3. Ἦν τὶς κατὰ τὴν ἔρημον θηρεύων ἄγρια ζῷα, καὶ εἶδε τὸν Ἀββᾶς Ἀντώνιον χαριεντιζόμενον μετὰ τῶν ἀδελφῶν: θέλων δὲ αὐτὸν πληροφορῆσαι ὁ γέρων, ὅτι χρὴ πότε συγκαταβαίνειν τοῖς ἀδελφοῖς, λέγει αὐτω βάλε βέλος εἰς τὸ τόξον σου καὶ ἔντεινον. Ὁ δὲ ἐποίησε οὕτω καὶ ἔτεινε καὶ πάλιν φησὶ τεῖνον, καὶ ἔτεινε καὶ πάλιν λέγει: τεῖνον ἀπεκρίθη ὁ θηρευτὴς ἐὰν ὑπὲρ τὸ μέτρον τείνω, κλᾶται τὸ τόξον. Λέγει αὐτῶ ὁ γέρων: οὕτω καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ ἐὰν πλείω τοῦ μέτρου τείνωμεν κατὰ τῶν ἀδελφῶν, ταχὺ προσρήσσουσι. Χρὴ οὖν, καιροῦ καλοῦντος, συγκαταβαίνειν τοὺς ἀδελφούς.

4. Παρέβαλεν ὁ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ τὸ Ἀββᾶ Ποιμένι καὶ ἰδὼν αὐτὸν βάλλοντα μικρὸν ὕδωρ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ὡς ἔχων πρὸς αὐτὸν παρρησίαν, εἶπεν αὐτῶ πῶς τινὲς ἔχρησαντο ἀποτομία, σκληραγωγήσαντες τὸ σῶμα αὐτῶν, καὶ λέγει καὶ Ἀββᾶς Ποιμὴν ἡμεῖς οὖ καὶ ἐδιδάχθημεν σωματοκτόνοι, ἀλλὰ παθο καὶ τὸ νοί.

5. Ἀδελφὸς ἤρωτησε τὸν Ἀββᾶν Σαρματᾶς λέγων'Ἀββᾶ, λέγουσι μοὶ οἱ λογισμοὶ μὴ ἐργάση, ἀλλὰ φᾶγε, πίε, κοιμῶ. Ἀπεκρίθη αὐτῶ ὁ γέρων ὅταν πεινᾷς, φᾶγε, ὅτε διψᾷς, πίε, ὅτε νυστάζεις, κοιμῶ καὶ ἀπῆλθεν ὁ ἀδελφός. "Ἄλλος δὲ γέρων κατ' εὐκαιρίαν ᾖλθε πρὸς τὸν αὐτὸν ἀδελφὸν ὁ δὲ ἀνήγγειλε τὸ γέροντι ἃ εἶπεν αὐτῶ ὁ Ἀββᾶς Σαρματᾶς. Λέγει οὖν αὐτῶ ὁ γέρων τοῦτο ἔστιν δ εἶπε σοὶ ὁ ἀδελφὸς Σαρματᾶς ὅταν πεινᾷς τόνω, καὶ διψήσης ἕως μηκέτι δυνηθῆς, φᾶγε τότε καὶ πῖες καὶ ὅταν ἀγρυπνήσης πάνυ πολλὰ καὶ νυστάξης, κοιμῶ' ἐκτὸς δὲ τῆς ἀναγκαίας χρείας μηδὲν τούτων ποιήσης.

6. Εἶπε γέρων: ἔστιν ἄνθρωπος ἔσθιων πολλὰ καὶ ἔτι πεινῶν, καὶ ἔστιν ἄλλος ὀλίγα ἔσθιων καὶ χορταζόμενος καὶ ὁ πολλὰ ἐσθίων καὶ ἔτι πεινῶν πλείονα μισθὸν ἕξει τοῦ ὀλίγα ἔσθιοντος καὶ χορταζομένου.

7. Εἶπε πάλιν ἐὰν ἔστι τὸ σῶμα σου ἀσθενές,πρὸς αὐτὸ ποίησον καὶ τὴν χρείαν σου, μήπως πέση εἰς ἀσθένειας καὶ μέλλῃ ζητεῖν βρώματα καὶ βαρεῖν τὸν διακονοῦντα σου.

8. Διηγήσαντο περὶ τοῦ Ἀββᾶ Νετρᾶ, μαθητοῦ τοῦ Ἀββᾶ Σιλουανοῦ, ὅτι ἐκάθητο εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει τὸ Σινὰ καὶ συμμέτρως διώκει ἑαυτὸν πρὸς τὴν χρείαν τοῦ σώματος. "Ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπίσκοπος εἰς Φαρᾶν, πολλὴν ἐπεδείκνυτο

σκληραγωγίαν, καὶ λέγει αὐτῷ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ 'Ἀββᾶ, ὅτε ἠμὲν εἰς τὴν ἔρημον οὐκ ἤσκεις οὕτως. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων: ἐκεῖ ἔρημος ἦν καὶ ἡσυχία καὶ πτωχεία, καὶ ἤθελον κυβερνῆσαι τὸ σῶμα, ἵνα μὴ ἀσθενήσω, καὶ ζητήσω α οὐκ εἶχον ὧδε δὲ κόσμος ἐστι καὶ ἀφορμαι εἰσι, καὶ ἐὰν ἀσθενήσω ὧδε, ἔστιν ὁ ἀντιλαμβανόμενός μου, ἵνα μὴ ἀπολέσω τὸν Μοναχόν.

9. Τὸ 'Ἀββᾶ Μεγεθίω τῷ δευτέρῳ εἰς τὸ Σινὰ κατοικούντι παρέβαλε τὶς τῶν γερόντων, καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων" πῶς διάγεις ἀδελφέ, ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτη; δ δὲ εἶπε" νηστεύω δύο δύο καὶ ἕνα ἄρτον ἔσθιων καὶ δὲ γέρων εἶπεν αὐτῷ εἰ θέλεις ἄκουσαί μου, φᾶγε καθ' ἡμέραν τὸ ἥμισύ του ἄρτου καὶ ποιήσας οὕτως εὑρες ἀνάπαυσιν.

10. Ἀδελφὸς ἠρωτησε γέροντα λέγων· πῶς δεῖ ἐπιτελεῖν τὸ μέτρον τῆς νηστείας; καὶ εἶπεν ὁ γέρων· μηδὲν ὑπὲρ τὸ διατεταγμένον πολλοὶ γὰρ θέλοντες ὑπεράνω, ὕστερον οὐδὲ ὀλίγον ἴσχυσαν ἐκτελέσαι.

Ερμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ιωσήφ ήρώτησε τον Αββάν Ποιμένα πώς πρέπει να νηστεύη και εκείνος του απήντησε:

– Εγώ θέλω ο Μοναχός να τρώγη καθημερινά, αλλά να τρώγη ολίγον ώστε να μη χορταίνη.

Ο Αββάς Ιωσήφ τον ηρώτησε πάλιν:

– Αββά, όταν ήσουν νεώτερος δεν ενήστευες δύο ημέρας και έτρωγες μίαν;

Πραγματικά –απήντησεν ο Γέρων- και τρείς ημέρας ενήστευα, και τέσσαρας και ολόκληρον εβδομάδα αλλά όλα αυτά τα εδοκίμασαν οι Πατέρες ως δυνατοί και κατέληξαν εις το συμπέρασμα, ότι είναι καλύτερα να τρώγης μέν καθημερινά, αλλά όλίγον. Έτσι μας παρέδωσαν αυτήν την βασιλικής οδόν της νηστείας, διότι και ελαφρά είναι και ωφέλιμος.

2. Ο ίδιος Αββάς είπεν, ότι όλαι αι υπερβολαι προέρχονται από τους δαίμονας.

3. Ητο εις την έρημον κάποιος κυνηγός αγρίων ζώων και είδε τον Αββάς Αντώνιον να χαριεντίζεται με τους αδελφούς. Θέλων δε και Γέρων να τον πληροφορήση ότι πρέπει κάποτε - κάποτε να δείχνωμεν συγκατάβασιν προς τους αδελφούς, του λέγει: βάλε ένα βέλος εις το τόξον σου και τέντωσέ το. Ο κυνηγός έκαμεν έτσι και το έτέντωσε. Και πάλιν τέντωσέ το, τού είπεν ο 'Αββάς Αντώνιος ο κυνηγός το έτέντωσεν εκ νέου. Του λέγει τότε ο Γέρων διά τρίτην φοράν πάλιν τέντωσέ το. Μα εαν το

τεντώσω πάρα πάνω από το μέτρον παρετήρησεν ο κυνηγός- θα σπάση το τόξον. Κατόπιν αυτού του είπε συμπερασματικά ο Γέρων: Έτσι και εις το έργον του Θεού· εαν θα ζητήσωμεν από τους αδελφούς υπέρμετρον αυστηρότητα, σύντομα θα αποκαρδιωθούν. Πρέπει λοιπόν, όταν το καλή η περίστασις, να επιδεικνύωμεν συγκατάβασιν προς τους αδελφούς.

4. Ο Αββάς Ισαάκ επεσκέφθη τον Αββάν Ποιμένα και όταν τον είδε να πλένη τους πόδας του με ολίγον νερόν, επειδή είχε θάρρος απέναντί του, του λέγει:

– Πώς μερικοί, Γέροντα, έσκληραγώγησαν με μεγάλην αυστηρότητα το σώμα των; Και ο Αββάς Ποιμήν του απήντησεν ημείς δεν έδιδάχθημεν να είμεθα σωματοκτόνοι αλλά παθοκτόνοι.

5. Ένας αδελφός ήρώτησε τον 'Αββάν Σαρματάν:

- Αββά, οι λογισμοί μου μού λέγουν· μή εργασθής, αλλά φάγε, πίε, κοιμήσου.

Ο Γέρων του απήντησεν:

- Όταν πεινάς, να φάγης, όταν διψάς, να πίνης νερόν, όταν νυστάζης, να κοιμάσαι.

Και ο αδελφός έφυγε. Κατά σύμπτωσιν ένας άλλος Γέροντας ήλθε προς τον αδελφόν αυτόν εκείνος, τότε, ανέφερεν εις τον Γέροντα όσα του είπεν ο 'Αββάς Σαρματάς. 'Αφού λοιπόν τα ήκουσε, τού λέγει ο Γέρων: Αυτά που σου είπεν ο αδελφός Σαρματάς έχουν το εξής νόημα: όταν πεινάς πάρα πολύ και όταν διψάς τόσον, ώστε να μη αντέχης πλέον, τότε να φάγης και να πίης και όταν πάρα πολύ αγρυπνήσης και νυστάξης, τότε να κοιμηθής. Όταν όμως δεν αισθάνεσαι ισχυράν την ανάγκην, τίποτε από αυτά να μη κάμης.

6. '"Ένας Γέρων είπεν υπάρχει άνθρωπος, που τρώγει πολύ και ακόμη πεινά και υπάρχει άλλος που τρώγει ολίγον και χορταίνει. Εκείνος, που τρώγει πολύ και εγκρατεύεται ώστε να πεινά ακόμη, θα έχη περισσότερον μισθόν από τον Θεόν, από εκείνον που τρώγει ολίγον και χορταίνει.

7. Ο ίδιος Γέρων είπε πάλιν. Αν το σώμα σου είναι ασθενικόν, ανάλογα με αυτό ικανοποίησε τας ανάγκας του, μη τυχόν περιπέση εις ασθένειαν και ζητή φαγητά και συ θα στενοχωρής αυτόν, που θα σε υπηρετή.

8. Διά τον Αββάν Νετράν, τον μαθητών του Αββά Σιλουανού, έλεγον ότι εκάθητο εις το κελλί του, επάνω εις το όρος Σινά, και εζούσε με μέτρον, χωρίς υπερβολάς, διά

την ανάγκην του σώματος. Όταν όμως έγινεν Επίσκοπος εις Φαράν[(*)] εφήρμοζεν, εις την ζωήν του, μεγάλην σκληραγωγίαν. Του λέγει λοιπόν ο μαθητής του.

– Αββά, όταν ήμεθα εις την έρημον, δεν έκανες τόσον αυστηραν άσκησιν.

Ο Γέρων του απήντησεν.

– 'Εκεί ήτο έρημος και ησυχία και πτωχεία και ήθελα να κυβερνήσω το σώμα έτσι, που να μη άρρωστήσω και ζητήσω εκείνα, που δεν είχα. Εδώ όμως είναι κατωκημένος τόπος και υπάρχουν αφορμαι (δι' αμαρτωλάς σκέψεις): και έπειτα αν αρρωστήσω εδώ, υπάρχει εκείνος, που θα με βοηθήση, διά να μη χάσω τον Μοναχόν.

9. Τον Αββάν Μεγέθιον τον δεύτερον, που κατώκησεν εις το Σινά, επεσκέφθη κάποιος από τους Γέροντας και τον ήρώτησε:

- Πώς περνάς, αδελφέ μου, εις αυτήν την έρημον;

– Νηστεύω δύο ημέρας –απήντησεν εκείνος- και την τρίτην ημέραν τρώγω ένα ψωμί.

Τότε ο Γέρων του είπε:

- Αν θέλης να με ακούσης, να τρώγης καθημερινά το μισό ψωμί.

Έτσι έκαμε ο αδελφός και ανεπαύθη.

10. Ένας αδελφός ήρώτησεν ένα Γέροντα: - Με ποίον μέτρον – του είπε- πρέπει να νηστεύω; Και ο Γέρων του απήντησε:

- Να μη επιχειρήσης να ξεπεράσης τα διατεταγμένα διότι πολλοι θέλοντες να εκτελέσουν περισσότερα, ούτε το ολίγον δεν ημπόρεσαν να εκτελέσουν.

[(*)] Η Φαράν αύτη ήτο πόλις επί της Ερυθράς θαλάσσης, έδρα επισκοπής και πυκνότατον κέντρον αναχωρητών, τόσον ώστε πουθενά αλλού δεν συναντά κανείς περισσότερα λείψανα Μοναστηρίων και σκητών, όσον εδώ και εις τας βραχώδεις πλευράς του πλησίον ευρισκομένου όρους Σερβάς. Η εν Χαλκηδόνι Σύνοδος ωνόμασεν Επίσκοπον επί των Μοναχών, ο οποίος υπήγετο υπό τον των Ιεροσολύμων. Από του ΣΤ' αιώνος οι Μοναχοί και οι κάτοικοι ήκολούθησαν δυστυχώς τον Μονοφυσιτισμόν. Φαράν ονομάζεται επίσης και η έρημος μεταξύ Παλαιστίνης και Αιγύπτου, την οποίαν διήλθον οι Ισραηλίται οδηγούμενοι υπό του Μωϋσέως. Εις την έρημον ταύτην Φαράν ήσκήτευσε το πρώτον ο "Οσιος Χαρίτων, ιδρύσας εκεί και Λαύραν ευαγεστάτης (276 μ.Χ.), εις την οποίαν πλήθος Μοναχών ήγωνίσθησαν. Πλησίον της Λαύρας ταύτης ήσκήτευσε βραδύτερον (406) νέος έτι ών ο Μέγας Ευθύμιος. (Βλ. και εν τη υποσημειώσει 6 της σελ. 256).

Δ'. Αντιόχου του Παντέκτου

ΝΗΣΤΕΙΑ ἐστὶν οὐ τὸ βραδυφαγῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ βραχυφαγῆσαι καὶ οὐ τὸ διὰ δύο ἢ τριῶν ἐσθίειν τοῦτο ἄσκησις ἔστιν, ἀλλὰ τὸ μὴ ποικιλοφαγή. σαι. "Ἄσκησις γὰρ ἔστι τράπεζες ἓν μονοειδεῖ συνεσταλμένη, νηστεία δὲ ἔστιν ἄλογος, ἢ τὸν μὲν ὥρισμενον καιρὸν ἀναμένουσα, ἐν δὲ τὴ ὥρα τῆς τροφῆς ἀχαλινῶτος ὀρμώσα πρὸς τὴν τράπεζαν, καὶ μετὰ τῆς σαρκὸς καὶ τὸν νοῦν πρὸς ἡδονὴν τὸν παρακειμένων δεσμοῦσα.

Ερμηνεία

ΝΗΣΤΕΙΑ είναι όχι μονάχα το να τρώγης κατά μεγάλα διαστήματα, αλλά και το να τρώγης ολίγον. Ασκησις δεν είναι το να τρώγει κανεις κάθε δύο ή τρείς ημέρας, αλλά το να μη τρώγη διάφορα είδη φαγητών. Ασκησις, δηλαδή, είναι τραπέζι με ένα είδος μονάχα πτωχικού φαγητού: η νηστεία όμως είναι ανόητος, αν νηστεύη μεν κανείς κατά την διατεταγμένην περίοδον, όταν όμως έλθη η ώρα της τροφής, όρμα ασυγκράτητα προς το τραπέζι και δένει τον νούν και την σάρκα με την ευχαρίστησιν των φαγητών, που ευρίσκονται εις το τραπέζι.

Ε'. Ησαΐου του Αναχωρητού

ΗΣΥΧΑΖΩΝ ἐν τῷ κελλίῳ σου τύπωσον σεαυτὸν ἐν τῷ ἐσθίειν, διδοὺς χρείαν τῷ σώματί σου ἕνα βαστάζῃ σὲ ποιῆσαι τὰς λειτουργίας σου καὶ ἕνα μὴ ξελήσῃς παραβαλεῖν ἔξω. Ἐὰν δὲ ὑποβάλωσι σοὶ οἱ δαίμονες ἄσκησιν ὑπὲρ τὴν ναμίν σου, μὴ ἀκούσῃς αὐτῶν θερμαίνουσι γὰρ τὸν ἄνθρωπον εἰς πᾶν πρᾶγμα δοὺ δύναται, ἕως οὐ ἐμπέσῃ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ χαρῶσιν εἰς αὐτόν.

Σὺ οὖν δὸς τὴν χρείαν τῷ σώματί σου, ὡς τὲ ἀναστῆναι σὲ ἔτι θέλοντα μπδὲν δὲ ἔσθιε ἐν ἡδονῇ, ἐν ἐπιθυμίᾳ γεύσεως, εἴτε καλὸν εἴτε κακόν. Ἐὰν γένητα ἀνάγκη οἴνου, ἕως τριῶν ποτηρίων λάμβανε καὶ μὴ λύσῃς τὴν ἐντολὴν διὰ φιλίαν.

Μὴ ἔσο γαστρίμαργος ἐν βρώμασι, ἵνα μὴ ἀνακαινισθῶσιν ἐν σοῖ τὰ πρότερά σου ἁμαρτήματα. Μὴ ἀγαπήσῃς οἶνον εἰς μέθην, ἵνα μὴ στερηθῆς τῆς εὐφροσύνης τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἄσκησις τῆς ψυχῆς ἔστι τὸ μισῆσαι τὸν περισπασμόν, ἡ δὲ τοῦ σώματος ἔστιν ἡ ἔνδεια. Ἡ ἔκπτωσις τῆς ψυχῆς ἐστι τὸ ἀγαπᾶν τὸν περισπασμόν, ἡ δὲ διόρθωσις αὐτῆς ἡσυχία ἐν γνώσει. Εἰ θέλεις οὖν, ἀδελφέ, δοῦναι μετάνοιαν τῷ Θεῷ, φύλαξε ἑαυτὸν ἀπὸ

πολυοινίας αὕτη γὰρ ἀνακαινίζει ὅλα τα πάθη καὶ ἔκδιωκει τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῆς ψυχῆς.

Ερμηνεία

ΟΤΑΝ ησυχάζης εις το κελλίον σου, ρύθμισε έτσι την ζωήν σου, ώστε να λαμβάνης την αναγκαίαν, διά το σώμα σου, τροφήν, διά να σε κρατη να εκτελής τας υπηρεσίας σου και να μη θελήσης να υπάγης έξω. Αν δε σου βάλουν εις τον νούν σου οι δαίμονες να εκτελέσης άσκησιν υπεράνω των δυνάμεών σου, μη τους ακούσης· διότι παρακινούν θερμά τον άνθρωπον σε κάθε πράγμα, που δεν ημπορεί να το κατορθώση, μέχρις ότου πέση εις τας χείρας των, να χαρούν, επειδή τον ενίκησαν.

Σύ, λοιπόν, δώσε την αναγκαίαν τροφήν εις το σώμα σου, ώστε να σηκωθής, ενώ θα θέλης ακόμη να φάγης. Να μη τρώγης τίποτα χάριν ηδονής και από επιθυμίαν γεύσεως, είτε καλόν είτε κακόν. Εάν παραστη ανάγκη να πιής κρασί, να πάρης μονάχα έως τρία ποτήρια, και να μη παραβής την εντολήν χάριν φιλίας. Να μη είσαι λαίμαργος, διά να μη ξυπνήσουν μέσα σου τα προηγούμενα αμαρτήματά σου. Να μη πιής κρασι ώστε να μεθύσης, διά να μη στερηθής την χαράν του Θεού. Η άσκησις της ψυχής είναι το να μισήσης τον περισπασμόν της προσοχής εις πολλά πράγματα, και του σώματος ή στέρησις. Ψυχική κατάπτωσις είναι το να περισπάς την προσοχήν σου εις πολλά πράγματα: η δε διόρθωσις της επιτυγχάνεται με την ησυχίαν και την (Θείαν) γνώσιν. Αν λοιπόν, αδελφέ, θέλης να προσφέρης μετάνοιαν εις τον Θεόν, να φυλαχθής από το πολύ κρασί: διότι το πολύ κρασί ανανεώνει όλα τα πάθη και διώχνει τον φόβον του Θεού από την ψυχήν.

ΣΤ'. Του Αββά Μάρκου

ΠΡΟΣΗΚΕΙ τοὺς ἀσκοῦντας ἐναρχομένους καὶ ἐπιτελεῖν, τοὺς τὲ νέους καὶ πρεσβυτέρους, ἔρρωμενον ἔχοντας τὸ σῶμα, μήτε κάκωσιν φοβουμένους, πάση προθυμία τὴν χρησιμωτέραν καὶ ἀσφαλεστέραν προσίεσθαι νηστείαν. Σταθμῶ τὸν ἄρτον ἐσθίειν, καὶ μέτρω τὸ ὕδωρ πίνεις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, τοσούτον ὅσον πειγώντας καὶ διψώντας τοῦ δείπνου ἀναχωρεῖν καὶ τὴν ἀναγκαίαν πρὸς Θεὸν λειτουργίαν μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπὸ τῆς ἡδονῆς. Ἐὰν θελήσωμεν ἔσθιοντες κορεσθῆναι, ταχέως ἀκηδιάσαντες, ἐπὶ ἑτέραν τραπησόμεθα ἐπιθυμίαν· καὶ ἐὰν αὐτῆς μεταλαβόντες ἐμπλησθῶμεν, καὶ ταύτην ὁμοίως αὖθις, ὡς τὴν πρώτην ἀποδοκιμάσαντες,

καταλείψομεν, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμᾶς χορταζομένους ἐπιμεῖναι ταῖς ἐπιθυμίαις, αἷς ἐπινοοῦμεν ἑαυτοὺς πρὸς παράκλησιν.

Τί τοῦ μάννα ἐν τοῖς σιτίοις ἥδυτερον ἢ πολυτελέστερον; καὶ ὡς τοῦτο φαγᾶν ἐνεπλήσθη ὁ Ἰσραήλ, ὅτε μὴ εἶχε κρείττονος ἐπιθυμῆσαι, τοῦ ἐλάττονος ἐπεθύμησε σκορόδων καὶ κρομμύων" ὡς τὲ ἔμφυτον τὴ πλησμονὴ ἢ τοῦ ἑτέρου ἐπιθυμία. Ἐ οὖν ἐν τῷ κορέννυσθαι ἄρτου ἐπιθυμοῦμεν ἑτέρων, τοῦτον ἔσθιοντες μὴ κορεσθῶμεν, ἕνα τοῦτον πεινῶντες, πάντοτε ἐπιθυμοῦμεν κορεσθῆναι, ὅπως καὶ τὴν βλάβην τὴν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας ἐκφύγωμεν, καὶ τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τῆς ἔγκρατειας ἀπενεκώμεθα.

Ἀλλ' ἴσως ἔρει τὶς τῶν περὶ τῆς νηστείαν ὀκνηρότερον διακειμένων μὴ γᾶς ἁμαρτία ἐστὶν ἄνθρωπος μεταλαβεῖν τροφῆς; ἀλλ' οὐδὲ ἡμεῖς ὡς ἁμαρτίας οὔσης τοῦτο συμβουλεύομεν φυλάττεσθαι, ἀλλ' ὡς ἐκ τούτου τῆς ἁμαρτίας παρακολουθούσης. Καὶ ὁ Ἰσραὴλ οὐχ ἥμαρτον ἐπιθυμήσας, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ θεοῦ καταλαλήσας ἤσεβησεν εἶπε γὰρ μὴ δυνήσεται ὁ Θεὸς ἑτοιμᾶσαι τράπεζαν ἐν ἔρημῳ; Καὶ μετὰ τὸ ἔτοιμασθηναι αὐτοῖς, τότε ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐξεκαύθη ἐν αὐτοῖς, καὶ συνεπόδισε τοὺς δυνατοὺς αὐτῶν, ἵνα μὴ ζῶντες πάλιν ἑτέρας ἐπιθυμήσωσε τροφῆς, καὶ λόγους κατὰ ὑψίστου λαλήσωσι, καὶ ἐξολοθρευθῶσιν οἱ καταλοιποὶ αὐτῶν. "Ἔργον ἐστὶ τῆς ἀναιδοῦς γαστρὸς κρατῆσαι θεὸς ἔστι τῶν ἡττωμένων αὕτη καὶ οὐκ ἔστιν ἀθωωθῆναι τὸν αὐτῆς ἀνεχόμενον.

Οὐ μόνον δὲ τῆς πλησμονῆς ἔστι τὸ κινδυνευόμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς ἀκηδίας ἐν τῷ γὰρ παρέλκειν ἡμᾶς ἡμέρας πλείους μηδενὸς μεταλαμβάνοντας, ἢ ἀκηδία χώραν λαμβάνουσα, ἐπαναστήσεται καὶ πολεμήσει ἡμᾶς. Καὶ τὴν μὲν ἄγρυπνια, ἡμῶν τῆς νυκτὸς εἰς ὕπνον μεταβαλεῖ, τὴν δὲ προσευχὴν τῆς ἡμέρας εἷς σαρκικοὺς λογισμούς, ὡς τὲ ἡμᾶς ἐκ τοῦ ὕπνου μηδὲν ὠφεληθῆναι, καὶ ἐκ τῶν σαρκικῶν λογισμῶν μᾶλλον βλαβῆναι τὰ μέγιστα. Ἀρχόμεθα γὰρ ὡς ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀσκοῦντες μέγα φρονεῖν καὶ μικροτέρου ἐξουθενεῖν, ὅπερ ἔστι πάσης πλημμελείας χαλεπώτερον. "Ὡς πὲρ γὰρ τὶς γεωργός, ἐὰν πολλοῖς ἀναλώμασι τὴν ἑαυτοῦ χώραν κατεργασάμενος ἄσπορον ἔαση, εἰς ζημίαν ἐκοπίασεν, οὕτω καὶ ἡμεῖς, ἐὰν τὴν ἑαυτῶν σάρκα πολλὴ προσοχὴ δουλαγωγήσαντες τὸν λόγον τῆς εὐχῆς μὴ καταβάλωμεν, μᾶλλον καθ' ἑαυτῶν ἐσπουδάσαμεν.

Ἀλλ' ἴσως ἔρει τὶς ἢ ἐν προσευχῇ ἢ δικαιοσύνη, τὶς ἔστι χρεία τῆς νηστείας; Πολλὴ κατὰ πάντα τρόπον. Καθάπερ γὰρ τὶς τῶν πενήτων γεωργῶν, ἐὰν ἐπὶ χέρσου σπεῖρα μὴ νεώσας τὴν γῆν, ἀντὶ πυροῦ ἀκάνθας προσοδευθήσεται, οὕτω καὶ ἥμεις, ἐὰν μὴ τὴν ἔαυτων σάρκα νηστεία ὑπωπιάσαντες τὸν λόγον τῆς εὐχῆς καταβάλωμεν, ἀντὶ δικαιοσύνης ἁμαρτίαν καρπωσόμεθα. Ἡ γὰρ σὰρξ αὕτη ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης ὑπάρχει καὶ

ἐὰν μὴ τοσαύτης ἐπιμελείας τύχοι ὅσης ἐκείνη, καρπὸν δικαιοσύνης οὐδέποτε βλαστήσει.

Ταῦτα δὲ λέγομεν οὐχ ὡς τοὺς ἐκ τῆς νηστείας ὠφεληθῆναι δυναμένους ἐκκόπτοντες, ἀλλὰ τοὺς βλαβῆναι μὴ βουλομένους προτρεπόμενοι" ὃν τρόπον γὰρ ὄφελεί τους μετὰ λογισμοῦ αὐτὴ προσιόντας, οὕτω βλάπτει τοὺς ἀλογίστως αὐτὴ προσερχομένους. Οἱ οὖν κηδόμενοι τῆς ὠφελείας αὐτῶν ὀφείλουσι φυλάσσεσθαι τὴν βλάβης αὐτῆς, τουτέστι τὴν κενοδοξίας αὐτῆς, καὶ τὸν ἄρτον δν ἐσθίειν μέλλομεν, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς νηστείας ἧς ὁρίζομεν ἑαυτοῖς, τοῦτον διελεῖν εἰς τὰς ἀσιτίας ἕνα μέρους βραχέος καθ' ἡμέραν μεταλαμβάνοντες, φιμώσωμεν τῆς ἑαυτῶν σαρκὸς τὸ φρόνημα, καὶ τὴν καρδίαν ἔχωμεν ἔστηριγμενην εἰς τὴν ὠφελιμωτέραν προσευχήν, ὅπως δυνάμει Θεοῦ ἀπὸ ἐπάρσεως φυλαχθέντες, ἐν ταπεινοφροσύνῃ διαγειν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν μεριμνήσωμεν, ἧς χωρὶς οὐδεὶς εὐαρεστήσει τῷ Θεῷ.

Ερμηνεία

ΑΥΤΟΙ που ασκητεύουν πρέπει, όταν αρχίζουν την άσκησιν, να ήμπορέσουν να την τελειώσουν· δι' αυτό και οι νέοι και οι μεγαλύτεροι, που έχουν δυνατόν σώμα και δεν φοβούνται ταλαιπωρίαν, να εκτελούν πολύ πρόθυμα την πλέον χρήσιμον και πλέον ασφαλή νηστείαν. Να τρώγουν ζυγισμένον τον άρτον και να πίνουν κατ' αραιά διαστήματα με μέτρον το νερόν, ώστε να φεύγουν από το δείπνον χωρίς να έχουν χορτάσει εντελώς το φαγητόν και το νερόν, και να μη εμποδίζωνται από ηδονήν του στομάχου, να εκτελούν την υπηρεσίας των προς τον Θεόν. Εάν θελήσωμεν να χορτάσωμεν φαγητόν, γρήγορα η προσοχή μας θα χαλαρωθη και θα στραφώμεν προς άλλην επιθυμίαν· και αν ικανοποιήσωμεν και αυτήν, τότε και αυτήν, όπως και την πρώτην, θα εγκαταλείψωμεν. Και δεν είναι δυνατόν να μείνωμεν χρτασμένοι όταν χορτάσωμεν από τας επιθυμίας, που κάθε τόσον επινοούμεν, διά να ικανοποιήσωμεν τους εαυτούς μας.

Ποίον φαγητών υπάρχει γλυκύτερον και εκλεκτότερον από το μάννα[(*)]; Και όμως όταν το έφαγε και έχόρτασεν από αυτό ο Ισραήλ, επειδή δεν είχε να επιθυμήση κάτι

[(*)] Μάννα ή μας είναι η τροφή την οποίαν ο Θεός έστειλεν εις τους Ιουδαίους κατά την περιπλάνησίν των εις την έρημον Σινά. "Οπως διηγείται η Γραφή, το μάννα παρουσιάζετο κάθε πρωί, υπό μορφήν μικρού λευκού σπόρου ή πηγμένων σταγόνων δρόσου: ώφειλον δε να συλλέγωσι τούτο οι Ιουδαίοι πρό της ανατολής του ηλίου, διότι ύστερα με την θερμότητα αγελύετο. Διετάχθησαν δε οι Ιουδαίοι να μαζεύουν το μάννα κάθε πρωί είς ποσότητα ενός γομόρ ήτοι 1750 γραμμαρίων κατά άτομος, να απορρίπτουν δε κάθε βράδυ όσον επερίσσευε, διότι εγέννα σκώληκας και ανέδιδεν δυσοσμίαν. Μόνον το μάννα που έμάζευον κατά Παρασκευήν και

καλύτερον, επεθύμησε το χειρότερον: δηλαδή τα σκόρδα και τα κρεμμύδια. Με την πλησμονήν είναι σύμφυτος και μία νέα επιθυμία. Αν λοιπόν με το να χορταίνωμεν άρτον, επιθυμούμεν άλλα πράγματα, τότε ας τον τρώγωμεν, χωρίς να τον χορταίνωμεν, διά να πεινώμεν και να θέλωμεν ακόμη να φάγωμεν, διά να χορτάσωμεν· έτσι θα αποφύγωμεν και την βλάβης από την επιθυμίαν, αλλά και από την αρετήν της έγκρατείας θα ωφεληθώμεν.

Αλλ' ίσως θα είπη κανείς από αυτούς, που δεν πολυσυμπαθούν την νηστείαν: μήπως είναι αμαρτία να φάγη ο άνθρωπος; Αλλ' ούτε και ημείς συμβουλεύομεν να φυλάγεσθε από το φαγητόν ως να είναι αμαρτία, αλλά διότι το φαγητόν συνοδεύει κάποτε η αμαρτία. Και ο Ισραήλ δεν ήμάρτησε με το να επιθυμήση τροφήν, αλλά διέπραξεν ασέβειαν, διότι εξ αιτίας της επιθυμίας εγόγγυσεν εναντίον του Θεού. Είπε δηλαδή μήπως θα ήμπορέση ο Θεός να μας ετοιμάση τράπεζαν εις την έρημον (Ψαλμ. οζ', 17-21); Και αφού ήτοιμάσθη εις αυτούς η τράπεζα, τότε έφούντωσεν εναντίον των ή οργή του Θεού και έθανάτωσε τους δυνατούς των, διά να μη ζήσουν και επιθυμήσουν πάλιν άλλην τροφήν και βλασφημήσουν κατά του Υψίστου και εξολοθρευθούν έτσι οι απόγονοί των ('Αριθμοί ια', 1-35). Είναι δύσκολον να χαλιναγωγήση κανείς την αχόρταγον κοιλίαν· διότι γίνεται θεός εις εκείνους, που νικώνται από αυτήν και δεν μπορεί να σωθή εκείνος, που την ανέχεται.

Ο κίνδυνος όμως δεν προέρχεται μονάχα από τον χορτασμόν, αλλά και από την εξάντλησιν· διότι όταν περνώμεν περισσοτέρας ημέρας τελείως νηστικοί, τότε η εξάντλησης και η κατάπτωσις θα εύρουν ευκαιρίαν να επαναστατήσουν και θα μας πολεμήσουν. Και την μεν νυκτερινήν αγρυπνίαν μας θα μεταβάλλουν εις ύπνον, την δε καθημερινήν προσευχήν είς σαρκικούς λογισμούς, ώστε από τον ύπνον καθόλου να μη ωφεληθώμεν και από τους σαρκικούς λογισμούς να ζημιωθώμεν πάρα πολύ. Διότι αρχίζομεν να υπερηφανευώμεθα, ότι υποβαλλόμεθα εις μεγαλυτέραν άσκησιν από τους άλλους και να περιφρονούμεν τον μικρότερον, που είναι το μεγαλύτερον από όλα τα άλλα σφάλματα. Όπως ακριβώς δηλαδή ένας γεωργός, που θα εξοδεύση πολλά χρήματα, δια να καλλιεργήση τα κτήματά του, αν δεν σπείρη είς αυτά, έζημιώθη, έτσι και ημείς αν σκληραγωγήσωμεν με πολλήν προσοχήν την σάρκα μας, αλλά δεν κλείσωμεν μέσα εις την ψυχήν μας τα λόγια της ευχής, ώστε αδιάλειπτα να προσευχώμεθα, μάλλον εναντίον μας ενηργήσαμεν.

Σάββατον διετηρείτο δύο ημέρας. Με το μάννα έτράφησαν οι Ιουδαίοι 40 έτη, η δε γεύσεις του, κατά την Γραφήν, ήτο ομοία με την γεύσιν «πλακούντος εν μέλιτι» (τηγανίτας με μέλι).

Τότε όμως ίσως θα είπη κανείς όταν υπάρχη η προσευχή, ή η εν γένει αρετή, τότε ποία είναι η ανάγκη της νηστείας; Οπωσδήποτε μεγίστη. Όπως ακριβώς, δηλαδή, ένας πτωχός γεωργός, εάν σπείρη σε χέρσον χωράφι, χωρίς προηγουμένως να το καλλιεργήση, θα μαζεύη, κατά την συγκομιδήν, ακάνθας αντί σίτου, έτσι και ημείς: εάν δεν καταπονήσωμεν την σάρκα μας με νηστείαν, δεν ήμπορούν να καρποφορήσουν εις την ψυχήν μας τα λόγια της προσευχής, οπόταν θα έσοδειάσωμεν αμαρτίαν αντί της αρετής. Διότι αυτή η σάρξ προέρχεται από εκείνην την γήν αν λοιπόν δεν τύχη της ιδίας φροντίδος όσης και εκείνη, ουδέποτε πρόκειται να βλαστήση τον καρπόν της αρετής.

Τα λέγομεν δε αυτά, όχι διά να εμποδίσωμεν εκείνους, που ήμπορούν να ωφεληθούν από την νηστείαν, αλλά διά να συμβουλεύσωμεν εκείνους, που δεν θέλουν να ζημιωθούν. Διότι όπως ωφελεί αύτούς, που με περίσκεψιν εκτελούν την νηστείαν, έτσι βλάπτει, αντίθετα, εκείνους που ασυλλόγιστα την εφαρμόζουν. Αυτοί λοιπόν, που ενδιαφέρονται να ωφεληθούν, οφείλουν να προφυλάσσονται από την βλάβην αυτήν, δηλαδή την κενοδοξίαν, την οποίαν γεννά. Τον άρτον, που πρόκειται να φάγωμεν μετά την συμπλήρωσιν της νηστείας, την οποίαν ορίζομεν δια τον εαυτόν μας, να τον μοιράζωμεν εις τας ημέρας, που θα μένωμεν νηστικοί, διά να τρώγωμεν καθημερινά ολίγον. Έτσι θα δεσμεύσωμεν το σαρκικόν φρόνημα και θα έχωμεν στηριγμένην την καρδίαν μας εις την προσευχήν, που ωφελεί περισσότερον, διά να προφυλαχθώμεν, με την δύναμιν του Θεού, από την έπαρσιν και να διερχώμεθα όλας τας ημέρας μας με ταπεινοφροσύνην, χωρίς την οποίαν δεν ήμπορεί κανείς να ευαρεστήση τον Θεόν.

Ζ'. Του Αγίου Διαδόχου

ΟΝ τρόπον ὑπὸ πλήθους βρωμάτων βαρυνόμενον τὸ σῶμα δειλὸν τινὰ καὶ δυσκίνητον τὸν νοῦν ἀπεργάζεται, οὕτω καὶ ἐξασθενοῦν ὑπὸ πολλῆς ἐγκρατείας στυγνὸν τί καὶ φιλόλογον τὸ θεωρητικῶν της ψυχῆς ἀποτελεῖ μέρος. Δεῖ οὖν πρὸς τὰς τοῦ σώματος κινήσεις καὶ τὰς τροφᾶς εὐπρεπίζεσθαι, ἵνα ὅτε μὲν ὑγιαίνει κολάζηται πρεπόντως, ὅτε δὲ ἀσθενεῖ πιαίνηται μετρίως. Οὐ γὰρ ἀτονεῖν δεῖ τῷ σώματι τὸν ἀγωνιζόμενον, ἀλλ' ὅσον ἀρκεῖς πρὸς τὸν ἀγῶνα δύνασθαι, ἵνα καὶ τοὺς τόνους τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ δεόντως καθαίρηται.

Ἡ νηστεία ἔχει μὲν καθ' ἑαυτὴν καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν Θεὸν ἐργαλεῖον γὰρ ἔστιν ὡς πὲρ εἰς σωφροσύνην ρυθμίζουν τοὺς θέλοντας. Οὐ δεῖ οὖν ἐπ' αὐτὴ μεγαλοφρονεῖν

τοὺς τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστᾶς, ἐκδέχεσθαι δὲ μόνον ἐν πίστει τὴ εἰς Θεὸν τὸ πέρας ἡμῶν τοῦ σκοποῦ. Οὐδὲ γὰρ οἵ των οἰωνδηποτοῦν τεχνῶν ἐπιστήμονες ἐκ τῶν ἐργαλείων τὸ τοῦ ἐπαγγέλματος ἀποτέλεσμα καυχῶνται πότε, ἀλλὰ περιμένει ἕκαστος τὸ εἶδος τοῦ ἐγχειρήματος, ἵνα ἐξ ἐκείνου τὴν τέχνην ἔνδειξηται.

Ον τρόπον ἢ γῆ συμμέτρως μὲν ἄρδευομενη καθαρόν το καταβαλλόμενον σπέρμα μετὰ πολλῆς προσθήκης ἀνίησιν, ὑπὸ πολλῶν δὲ μεθυσκομένη ὄμβρων ἀκάνθας φέρει μόνον καὶ τριβόλους, οὕτω καὶ ἡ γῆ τῆς καρδίας. Ἐὰν μὲν συμμέτρω ὀϊνω χρώμεθα, καθαρά τα φυσικὰ αὐτῆς ἀναδίδωσι σπέρματα, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ "Ἁγίου Πνεύματος εἰς αὐτὴν σπειρόμενα εὐθαλῆ λίαν ἀναφέρει καὶ πολύκαρπα ἐὰν δὲ διάβροχος ὑπὸ τῆς πολυποσίας γένηται, ἀκάνθας ὄντως ἀναφέρει τοὺς ἅπαντας αὐτῆς λογισμοὺς καὶ τριβόλους.

Ὅταν ὁ νοῦς ἡμῶν τῷ τῆς πολυποσίας ἐννήχηται κύματι οὐ μόνον τοῖς ὑπὸ τῶν δαιμόνων ἐν τῷ ὕπνο σχηματιζομένους ἐμπαθὼς ἐνορὰ εἰδώλοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἑαυτῷ ὄψεις τινὰς ἀγαπλάττων εὐπρεπεῖς, ταῖς αὐτῶν φαντασίαις ὡς ἐρωμέναις τισι κέχρηται διαπύρως θερμαινομένων γὰρ τῶν συνουσιαστικῶν ὀργάνων ὑπὸ τῆς τοῦ οἴνου ζέσεως, ἀνάγκη πᾶσα παριστᾶν ἑαυτὸ σκιὰν τοῦ πάθους ἐνήδονον.

Χρὴ οὖν τὴ συμμετρία ἡμᾶς κεχρημένους, τὴν ἐκ τοῦ πλεονάζοντος διαφεύγειν βλάβης. Ὅταν γὰρ οὐκ ἔχῃ τὴν ὑποσύρουσαν αὐτὸν ἡδονὴν πρὸς τὴν ζωγραφίας τῆς ἁμαρτίας, ἀφάνταστος ὅλος διαμένει καὶ ἀθήλυντος.

Ερμηνεία

Όπως η ποικιλία των φαγητών βαρύνει το σώμα και κάμνει τον νούν δειλόν και δυσκίνητον, έτσι και όταν, αντίθετα, εξασθενήση από την πολλήν εγκράτειαν, τότε το θεωρητικόν μέρος της ψυχής σκυθρωπάζει και γίνεται πολύλογον. Πρέπει λοιπόν ανάλογα με την σωματικην κατάστασιν να ρυθμίζωμεν και την τροφήν, διά να κακουχηται όσον πρέπει με την νηστείαν, όταν είναι δυνατόν, και να δυναμώνη κάπως όταν αρρωσταίνη, με την χαλάρωσιν της νηστείας. Διότι δεν πρέπει να άτονη σωματικά και αγωνιζόμενος, αλλά να έχη την απαραίτητον δύναμιν, διά να αγωνίζεται, ώστε να καθαρίζεται και η ψυχή με την τονωτικήν και αγωνιστικής προσπάθειας του σώματος.

Η νηστεία είναι μεν αξιέπαινος καθ' εαυτήν, όχι όμως και ενώπιον του Θεού· διότι είναι όπως ένα εργαλείον, που ρυθμίζει εις σωφροσύνην εκείνους που θέλουν. Δεν πρέπει λοιπόν να υπερηφανεύωνται διά την νηστείαν οι αγωνισταί της ευσεβείας, αλλά μονάχα να αναμένουν με την προς τον Θεόν πίστιν των το τέλος του σκοπού μας.

Διότι ούτε οι τεχνίται, οι οποίοι γνωρίζουν μίαν οιανδήποτε τέχνην, σπεύδουν να καυχηθούν από τα εργαλεία μόνον, διά το αποτέλεσμα της τέχνης των αλλά ο καθένας απ' αυτούς περιμένει το είδος της εργασίας, με την οποίαν πρόκειται να ασχοληθή, διά να δείξη έτσι την ικανότητά του εις την τέχνην του.

Οπως η γή, όταν ποτίζεται κανονικά, κάμνει να φυτρώση ο σπόρος που έπεσεν εις αυτήν με μεγάλην απόδοσιν, ενώ όταν πλημμυρίση από πολλές βροχές μονάχα ακάνθας και τριβόλους βλαστάνει, έτσι και η γη της καρδίας. Αν γευώμεθα με μέτρον τον οίνον, τότε η καρδία παράγει καθαρά τα φυσικά της σπέρματα και εκείνα που σπείρονται εις αυτήν από το Αγιον Πνεύμα τα κάμνει να αναπτυχθούν πολύ ωραία και να φέρουν πολλούς καρπούς: αν όμως παρασυρθή από την πολυποσίαν, τότε όλοι οι λογισμοί που σχηματίζονται εις αυτής είναι πραγματικά αγκάθια και τρίβολοι.

Όταν ο νους μας κατακλύζεται από το κύμα της πολυποσίας, τότε όχι μονάχα προσέχει με πάθος εις τα είδωλα, που σχηματίζουν εις τον ύπνον μας οι δαίμονες, αλλά αναπλάττει και ο ίδιος πλέον διαφόρους ωραίας εικόνας, από τας φαντασίας των ονείρων και τας χρησιμοποιεί ως ερωμένας με φλογερόν πάθος· διότι αφού θερμαίνονται τα γενετήσια όργανα από την θερμότητα που αναπτύσσει το κρασί, κατ' ανάγκην γεννώνται εμπαθείς παραστάσεις, που προξενούν ηδονήν.

Πρέπει λοιπόν με μέτρον να χρησιμοποιούμεν τον οίνον, ώστε να αποφεύγωμεν την βλάβης από την κατάχρησίν του. Διότι όταν ο νους μας δεν καταλαμβάνεται από την ηδονήν, που τον παρασύρει εις την περιγραφήν της αμαρτίας, τότε παραμένει τελείως ελεύθερος από πονηράς φαντασίας και σαρκικές επιθυμίας.

Η'. Του 'Αββά Κασσιανού

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ἡμῶν οὐχ ἕνα κανόνα τῆς νηστείας οὐδὲ ἕνα τρόπον τῆς τῶν βρωμάτων μεταλήψεως οὐδὲ τὸ ἄμετρον πάσι παραδεδώκασι, διὰ τὸ μηδὲ πάντας τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχειν ἢ διὰ ἡλικίαν, ἢ δι' ἀσθένειαν, ἢ διὰ ἕξιν ἀστασιωτέραν σώματος. Ἕνα δὲ σκοπὸν παραδεδώκασι πάσι, φεύγειν τὴν πλησμονήν, ἀποστρέφεσθαι τὴν χορτασίας τῆς γαστρός, τὴν δὲ καθημερινῆς νηστείαν ἐδοκίμασαν ὠφελιμωτεραν εἶναι καὶ συμβαλλομένην πρὸς καθαρότητα τῆς ἐν τρισὶν ἢ τέσσαρσιν ἢ ἕως ἑβδομάδος ἑλκομένης νηστείας. Καὶ γὰρ φάσιν τὸν ἀμέτρως ἐπεκτεινόμενον τὴ νηστεία, ὑπὲρ μέτρον πολλάκις τὴ τροφὴ κεχρήσθαι.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΗ΄ (Η σωστή άσκηση και εγκράτεια)

Ὡς ἐκ τούτου ποτὲ μὲν τὴ ὑπερβολὴ τῆς ἀσιτίας ἀτονεῖν τὸ σῶμα, καὶ πρὸς τὰς πνευματικὲς λειτουργίας ὀκνηρότερον γίνεσθαι, ποτὲ δὲ τῷ πλήθει τῶν τροφῶν καταβαρυνόμενον, ἀκηδίας καὶ χαύνωσιν ἔμποιεῖν τὴ ψυχή. Καὶ πάλιν οὐ πάσιν ἁρμόδιον εἶναι ἐδοκίμασαν τὴν τῶν λαχάνων μετάληψιν, ἤτοι τοῖς ὑγιαίνουσιν, ἀλλὰ τοϊς ἀσθενούσιν, οὔτε πάσι τὴν τῶν ὀσπρίων, οὔτε πάντας δύνασθαι τὴ τοῦ ξηροῦ ἄρτου κεχρήσθαι τροφή, τουτέστη- τοὺς ἀσθενοῦντας, ἀλλὰ τοὺς ὑγιαίνοντας. Καὶ ἄλλον μὲν εἶπον δύο λίτρας ἔσθιοντα ἄρτου, ἀκμὴν πεινᾶν ἄλλον δὲ ἔσθιοντα λίτραν ἢ ἐξ οὐγκίας χορτάζεσθαι. Πάσιν οὖν ὡς εἴρηται ἕνα ὅρον ἐγκρατείας παραδεδώκασι, τὸ μὴ ἀπατάσθαι χορτασία κοιλίας, μηδὲ ἐξέλκεσθαι τὴ τοῦ λάρυγγος ἡδονὴ οὐδὲ γὰρ ἢ διαφορὰ τῆς ποιότητος μόνον τῶν βρωμάτων, ἀλλὰ καὶ ἡ ποσότης τοῦ πλήθους τὰ πεπυρωμένα βέλη τῆς πορνείας ἀναπτειν εἴωθεν. Οἵας γὰρ δήποτε τροφῆς πληρουμένη γαστήρ, ἀσωτίας σπέρμα τὰ τίκτει. Καὶ πάλιν οὐ μόνον ἡ κραιπάλη τοῦ οἴνου τὴν διάνοιαν μεθύσκειν εἴωθεν, ἀλλὰ καὶ πλησμονὴ ὕδατος καὶ πασῶν τροφῶν καὶ ὑπερβολὴ κεκαρωμένην καὶ νυστάζουσαν ταύτην ἀποτελεῖ. Τοϊς Σοδομίταις οὐκ οἴνου καὶ διαφόρων βρωμάτων κραιπάλη καταστροφῆς γέγονεν αἰτία, ἀλλὰ ἄρτου πλησμονὴ κατὰ τὸν Προφήτην.

Ἡ ἀσθένεια τοῦ σώματος πρὸς τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας οὐκ ἀντίκειται, ὅταν παρέχωμεν τῷ σώματι, ἃ ἡ ἀσθένεια ἀπαιτεῖ, οὐχ ἅπερ ἢ ἡδονὴ θέλει. "Η τῶν βρωμάτων χρῆσις ὅσον ὑπουργῆσαι πρὸς τὸ ζῆν παραλαμβάνεται, οὐχ ὅσον δουλεύσαι ταϊς δρμαϊς τῆς ἐπιθυμίας. Ἡ σύμμετρος κατὰ λόγον τῶν τροφῶν μετάληψις τῆς ὑγείας φροντίζει τοῦ σώματος, οὐ τὴν ἁγιωσύνην ἀφαιρεῖται. "Ορος ἔγκρατειας δν οἱ Πατέρες παρέδωκαν, οὗτός ἐστι τὸν μεταλαμβάνοντα τινὰ τροφῆς ἔτι τῆς ὀρέξεως ἔγκειμενης ταύτης ἀπέχεσθαι, καὶ μὴ ἀναμένειν τὸν κόρον. Καὶ ὁ Ἀπόστολος δὲ εἴπών της σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιείσθαι εἰς ἐπιθυμίαν, οὐ τὴν ἀναγκαίαν της ζωῆς κυβέρνησιν ἐκώλυσεν, ἀλλὰ τὴν φιλήδονον ἐπιμέλειαν ἀπηγόρευσεν.

Ερμηνεία

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ μας δεν έχουν παραδώσει ένα μονάχα κανόνα νηστείας, ούτε ένα ωρισμένον διαιτολόγιον, ούτε την άδειαν εις όλους να τρώγουν χωρίς μέτρον επειδή όλοι δεν έχουν την ιδίαν δύναμιν, ή λόγω ηλικίας ή λόγω ασθενείας, ή διότι δεν έχουν ακόμα υποβάλλει το σώμα των εις μίαν σταθεράν συνήθειαν. Εις όλους όμως έχουν υποδείξει ένα σκοπόν να αποφεύγωμεν τα πολλά φαγητά, και να μη επιδιώκωμεν το χόρτασμα του στομάχου μας. Κατόπιν μακράς πείρας διεπίστωσαν ότι η καθημερινή εγκράτεια φαγητού, δηλαδή η μικρά νηστεία, είναι πολύ περισσότερον ωφέλιμος από την μακράν νηστείαν, που φθάνει τας τρείς ή τέσσαρας ημέρας ή διαρκεί και

ολόκληρον εβδομάδα. Διότι, καθώς λέγουν, εκείνος που παρατείνει την νηστείαν χωρίς μέτρον, πολλάκις και την τροφήν χρησιμοποιεί υπέρ το μέτρον.

Έτσι, άλλοτε μεν από την υπερβολικήν ασιτίαν ατονεί το σώμα και γίνεται οκνηρότερον διά τάς πνευματικές λειτουργίας: άλλοτε πάλιν καταβαρύνεται από το πλήθος των τροφών και προξενεί εις την ψυχήν αμέλειαν και αποχαύνωσιν. Από την μακράν, επίσης, πείραν των διεπίστωσαν ότι δεν αρμόζει εις όλους η τροφή των λαχάνων, δηλαδή εις τους υγιαίνοντας, αλλ' εις τους αδυνάτους (Ρωμ. ιδ', 2): ούτε δι' όλους είναι τα όσπρια ούτε όλοι ήμπορούν να χρησιμοποιήσουν ως τροφήν τον ξηρόν άρτον, δηλαδή οι ασθενικοί, αλλά μονάχα οι υγιαίνοντες. Είπον οι Πατέρες ότι άλλος τρώγει δύο λίτρας άρτου και ακόμη πεινά» ενώ άλλος χορταίνει μόλις φάγη μίαν λίτραν ή εξ ουγκίας. Εις όλους, λοιπόν, όπως ελέχθη, ένα όρον εγκρατείας ώρισαν, το να μη εξαπατώμεθα από την επιθυμίαν να χορτάσωμεν την κοιλίαν μας, ούτε να παρασυρώμεθα από την ηδονήν του λάρυγγος διότι όχι μόνον η ποιοτική διαφορά των φαγητών, αλλά και η ποσότης συνήθως ανάβουν τα φλογερά βέλη της πορνείας.

Από οποιανδήποτε τροφής και αν γεμίση ή κοιλία, γεννά τα σπέρματα της ασωτίας. Και πάλιν όχι μόνον η άμετρος οινοποσία φέρει μέθην εις την διάνοιαν, αλλά και το πολύ νερόν και το υπερβολικόν φαγητον αποκοιμίζουν την διάνοιαν ή την κάνουν να νυστάζη. Τους Σοδομίτας δεν τους κατέστρεψεν η ζάλη από την κατάχρησιν του οίνου και των διαφόρων φαγητών, αλλά, όπως λέγει ο Προφήτης, το χόρτασμα του άρτου (Ιεζεκιήλ ιστ', 49).

Η ασθένεια του σώματος δεν έρχεται εις αντίθεσιν προς την καθαρότητα της καρδίας, όταν προσέχωμεν να δίδωμεν εις το σώμα όσα απαιτεί η ασθένεια και όχι όσα θέλει η ηδονή. Τρώγομεν τα φαγητά με μέτρον, όσον χρειάζεται δια την ζωήν και όχι δια να γίνωμεν δούλοι είς τας ορμές της κακής επιθυμίας. Η χρήσης των τροφών με μέτρον και λογικήν εξασφαλίζει την υγείαν του σώματος· δεν αφαιρεί την αγιωσύνην. Αυτός είναι ο όρος της εγκρατείας, τον οποίον μάς παρέδωσαν οι Πατέρες το να τρώγη κανείς και να σταματά το φαγητόν του, ενώ ακόμη έχει όρεξιν, χωρίς να περιμένη να χορτάση τελείως. Και ο Απόστολος Παύλος όταν είπε «και μή φροντίζετε διά την ικανοποίησιν των ατάκτων σαρκικών επιθυμιών» (Ρωμ. ιζ', 14), δεν ήμπόδισε την απαραίτητον κυβέρνησιν της ζωής μας, αλλ' ατηγόρευσε την φιλήδονον φροντίδα.

Θ'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΓΕΝΕΤΟ προσφορὰ εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἀββᾶ Ἀντωνίου καὶ εὑρέθη ἐκεῖ κνίδιον οἴνου καὶ λαβῶν εἷς των γερόντων μικρῶν ἀγγείων καὶ ποτήριον, ἀπήνεγκε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Σισώην, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ καὶ ἔπιεν' ὁμοίως καὶ δεύτερον καὶ ἐδέξατος προσήνεγκεν αὐτῷ καὶ τρίτον καὶ οὐκ ἔλαβεν, εἶπων" παύσαι ἀδελφέ, ἢ οὐκ οἶδας ὅτι ἐστὶ σατανᾶς;

2. Ἡ σκότωσις τῆς ψυχῆς γίνεται ἐκ τῆς ἀταξίας τῆς πολιτείας, τὸ δὲ μέτρον καὶ ὁ καιρὸς ἐν τῇ πολιτείᾳ φωτίζουσι τὴν διάνοιαν καὶ τὴν σύγχυσιν ἀποδιώκουσιν" ἢ γὰρ σύγχυσις τῆς διανοίας ἢ ἀπὸ τῆς ἀταξίας τὴν σκότωσιν ἔμποιει τὴ ψυχή, ἀφ' ἧς ἡ θόλωσις καὶ ἡ ταραχὴ ἐπιγίνεται. Ἐκ δὲ τῆς τάξεως τίκτεται ἡ εἰρήνη, καὶ ἐκ τῆς εἰρήνης τὸ φῶς γεννᾶται ἐν τῇ ψυχῇ καὶ ἐκ τοῦ φωτὸς τῆς εἰρήνης καὶ καθαρὸς ἀὴρ ἐν τῇ διανοίᾳ ἀποκαλύπτεται καὶ πρὸς τὸ μέτρον πρὸς καὶ ἂν ἡ καρδία ἐγγίση τὴ σοφία, πρὸς αὐτὸ καὶ τὴν χάριν παρὰ Θεοῦ δέχεται.

Εἰ οὖν θέλεις τῷ Θεῷ προσεγγίσαι ἐν τῇ καρδίᾳ σου, πρώτον ἐν τοῖς σωματικοὺς δεῖξον αὐτῷ τὸν πόθον σου, ἤγουν ἐν τῇ ἐνδεῖᾳ τῆς χρείας, ἓν τὴ μεταλήψει τοῦ ἑνὸς εἴδους τῆς τροφῆς ἐν τάξει, καὶ ἐν τῇ λοιπῇ ἀσκήσει καὶ κακουχία τοῦ σώματος μετὰ διακρίσεως καὶ γνώσεως γινομένης. Ἐντεῦθεν γὰρ καὶ ὁ Κύριος τὸν θεμέλιόν της τελειώσεως κατεβάλετο, ἐκ κακοπαθείας ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀρξάμενος καὶ οὕτω καὶ σὺ ἀναχθήση πρὸς τὰ μείζονα τὲ καὶ τέλεια, καὶ νοερῶς τῷ Θεῷ πλησιάσεις, τὴ συνεργία τῆς χάριτος.

3. Μεγάλη δύναμις ἢ μικρὰ πολιτεία ἢ διαμένουσα τὴν γὰρ πέτραν τὴν σκληρᾶν κοιλαίνει. Μὴ νομίσης, ἀδελφέ, ὅτι ἄλλως κωλύονται οἱ ἔσω λογισμοί, εἰ μὴ ἐκ τοῦ καλῶς καὶ εὐτάκτως τὸ σῶμα καταστῆσαι.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ έγινε προσφορά (πανήγυρις)[(*)] εις το όρος του 'Αββά 'Αντωνίου. Ευρέθη λοιπόν εκεί και μικρόν δοχείον με οίνον. Τότε ένας από τους Γέροντας το επήρεν, έβαλεν εις ένα ποτήρι, το έφερε και το έδωσεν εις τον 'Αββάν Σισώην: εκείνος το ήπιε.

[(*)] Η λέξις προσφορά έχει ενταύθα την έννοιαν της λέξεως πανήγυρις. Κατα τας επισήμους δηλαδή εορτάς ή κατά την ημέραν κατά την οποίαν εώρταζεν ο κεντρικός ναός της Σκήτεως (το Καθολικών), προσήρχοντο οι εν τοις πέριξ εφησυχάζοντες Πατέρες διά να εορτάσουν από κοινού τη επερχομένην εορτήν. Κατά τας πανηγύρεις προσήρχοντο και κοσμικοί από μακρυνάς περιοχάς προσκομίζοντες μαζί με τα διά την θείαν λειτουργίαν προοριζόμενα τίμια δώρα και διάφορα τρόφιμα και άλλα αναγκαία, τα οποία προσέφερον εις τους μοναχούς. Εκ των προσφερομένων λοιπόν κατά τας επισήμους ταύτας ημέρας τιμίων δώρων και λοιπών χρειωδών εκαλούντο και αι συνάξεις αύται προσφοραι, όπως και οι διά το μυστήριον της Θείας Ευχαριστίας προοριζόμενοι άρτοι καλούνται προσφοραί ή πρόσφορα.

Του έδωσεν επίσης και δεύτερον και το ήπιεν. Οταν όμως του προσέφερε και τρίτον, ο 'Αββάς Σισώης δεν το επήρε και του είπε:

– Παύσε, αδελφέ ή δεν γνωρίζεις, ότι υπάρχει Σατανάς;

2. Η σύγχυσις της ψυχής προέρχεται από την άτακτον ζωήν το μέτρον όπως και το πρέπον εις την ζωήν φωτίζουν την διάνοιαν και αποδιώκουν την σύγχυσιν. Η σύγχυσις της διανοίας, που γεννάται από την αταξίαν, φέρνει σύγχυσιν εις την ψυχήν, εξ αιτίας της οποίας εξαφανίζεται σιγά - σιγά ή καθαρότης και μετά ταύτα επέρχεται η ταραχή. Ενώ από την τάξιν προέρχεται η ειρήνη και από την ειρήνην γεννάται το φώς εις την ψυχήν και από το φως της ειρήνης πνέει και καθαρός αέρας εις την διάνοιαν. Ανάλογα δε με το μέτρον, που θα ήμπορέση ή καρδία να προσεγγίση την σοφίαν, δέχεται από τον Θεόν και την χάριν.

Αν λοιπόν θέλης να πλησιάσης τον Θεόν με την καρδιά σου, δείξε Του πρώτα τον πόθον σου αυτόν εις τα σωματικά δηλαδή εις τον περιορισμόν των αναγκών, εις το να τρώγης με τάξιν μόνον ένα είδος φαγητού, και εις τήν λοιπήν άσκησιν και ταλαιπωρίαν του σώματος, που θα γίνεται με διάκρισιν και τάξιν. Απ' εδώ και ο Κύριος έβαλε το θεμέλιον της τελειώσεως, διότι ήρχισε το έργον Του από την κακοπάθειαν εις την έρημον. Έτσι και συ λοιπόν θα ανυψωθής προς τα μεγαλύτερα και τα τέλεια και θα πλησιάσης νοερώς τον Θεόν με την βοήθειαν της Θείας Χάριτος.

3. Ο ταπεινός και αθόρυβος τρόπος ζωής, που παραμένει σταθερός, είναι μεγάλη δύναμις: διότι ανοίγει λακκούβαν εις σκληρόν βράχον. Μη νομίσης, αδελφέ, ότι οι εσωτερικοί λογισμοί εμποδίζονται με άλλον τρόπον, εκτός από το να συνηθίζωμεν το σώμα μας εις μίαν ώρισμένην τακτικήν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΘ'
(Η διατροφή μας στις εορτές)

Πῶς δεῖ τὸν θεοφιλῆ ἑορτάζειν, καὶ τὶς καν ἐν ταῖς ἑορταῖς τῶν Πατέρων ἡ δίαιτα.

Πώς πρέπει να εορτάζη εκείνος που αγαπά τον Θεόν και ποιά πρέπει να είναι η διατροφή των πατέρων κατά τας εορτάς.

Α'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΙΠΕ γέρων·ἐὰν εἴπῃ σοὶ ὁ λογισμὸς ἐν ἑορτῇ ποιῆσαι διάφορα βρώματα, μὴ ἀκούσῃς αὐτοῦ, ἐπεῖ ἰουδαϊκῶς ἑορτάζεις, ἐκεῖνοι γὰρ ἑτοιμάζουσιν οὕτω. Μοναχοῦ δὲ τροφὴ ἀγαθή το πένθος καὶ τὰ δάκρυα.

2. Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἑλλαδίου, ὅτι ἄρτον καὶ ἅλας ἤσθιε διαπαντός, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ σκητιῶται. Ὅτε οὖν ἦλθε τὸ Πάσχα, ἔλεγε πρὸς ἑαυτόν, ὅτι νῦν οἱ ἀδελφοὶ ἄρτον καὶ ἅλας ἔσθιουσι κατὰ τὸ ἔθος, ἐγὼ δὲ ὀφείλω μικρὸν κόπον ποιῆσαι διὰ τὸ Πάσχα ἐπεῖ οὖν ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις ἐσθίω καθήμενος, νῦν, ὅτι Πάσχα ἐστι, κοπιάσω μικρῶν καὶ φάγω ἱστάμενος καὶ τοῦτο ἀεὶ ἐν τῷ Πάσχα ἐποίει.

3. Εἶπε τὶς τῶν Πατέρων οἶδα ἀδελφὸν εἰς τὰ κελλία ὄντα, νηστεύσαντα τὴν ἑβδομάδα τοῦ Πάσχα καὶ ὡς συνήχθη ὀψέ, ἔφυγεν ἵνα μὴ φάγη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐποίησε δὲ μικρὰ σεύτλα ἐκζεστὰ καὶ ἔφαγε χωρὶς ἄρτου.

4. Εἶπε γέρων ἐν λόγοις θείοις τρυφήσωμεν, καὶ ἐν διηγήμασιν Ἁγίων Πατέρων ἑορτάσωμεν, μὴ γαστρι τρυφῶντες, ἀλλὰ πνευματικῶς εὐφραινόμενοι.

5. Διηγήσατο ἡμὶν ὁ Ἀββᾶς Παῦλος ὁ Καππαδόκης, ὅτι ὅτε γέγονε τῶν Περσῶν ἡ ἐρήμωσις ἐφύγομεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τῆς Μονῆς ἡμῶν καὶ διεσκόρπισθημεν. Εἰσελθῶν οὖν ἐγὼ ἐν Κωνσταντινουπόλει, εὗρον κατὰ συγκυρίαν πλοῖον μέλλον ἀπάραι εἰς Ἀλεξάνδρειαν, καὶ δοὺς τὸν ναῦλον εἰσῆλθον ἐν αὐτῷ, καὶ δὶ' ὀλίγων ἡμερῶν ἤλθομεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Εὑρῶν δὲ ἐκεῖ Μοναχοὺς ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Νιτρίας συνόδευσα αὐτοὺς καὶ φθάσας εἰς τὸ ὄρος, συνώκησα ἐνὶ τῶν γερόντων καὶ διαγαγῶν μετ' αὐτοῦ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας τρεῖς, ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἡγούμενος τοῦ ὄρους καὶ λέγω αὐτῷ. Ποίησον ἔλεος, 'Ἀββᾶ, καὶ δὸς μοὶ κελλίον πρὸς τὸ ἡσυχᾶσαι· οὐ δύναμαι συζῆσαι τὸ γέρονται, διότι οὐ φυλάττει ἀκολουθίαν Μοναχῶν, ἀλλ' οὔτε κοσμικῶν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΘ΄ (Η διατροφή μας στις εορτές)

Ἀναγκάζει γὰρ μὲ νηστεύειν ἐν Κυριακῇ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἑορταϊς καὶ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ το δὲ χαλεπώτερον, ὅτι οὐδὲ ἔα ψάλλειν κανόνας καὶ τροπάρια, ἃ πάντες συνήθως ψάλλουσι. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις δὲ τῆς Ἁγίας Τεσσαρακοστῆς, ἄνευ Σαββάτου καὶ Κυριακῆς, οὔτε ἄρτου, οὔτε οἴνου, οὔτε ἐλαίου μετελάβομεν, ἀλλ' ὀπώραις ἠρκούμεθα παρὰ δύο τρεφόμενοι. .

Καὶ ἀπεκρίθη μοὶ ὁ γέρων καὶ τοῦ ὄρους ἡγούμενος ὑποστρεψον, ἀδελφέ, καὶ συνοίκει τὸ γέρονται εἰ γὲ βούλει σωθῆναι καὶ γὰρ σωτηρίας ἐφιέμενος οὔτε ἓν ἑορτή, οὔτε ἐν Κυριακῇ ὀφείλει ἀργεῖν ἀπὸ τῆς δοξολογίας τοῦ Θεοῦ, ἥτις ὑπὸ τῆς νηστείας καὶ ἀγρυπνίας ἐνδυναμούται τὲ καὶ φυλάττεται.

Ὃς πὲρ γὰρ ὁ ἰχθὺς ἄνευ ὕδατος ζῆσαι οὐ δύναται, οὕτως οὐδὲ Μοναχὸς χωρὶς διηνεκοῦς προσευχῆς καὶ νηστείας καὶ ἀγρυπνίας ζῆν ὅλως καὶ διαγειν κατὰ Θεόν: τὸ δὲ διπλᾶς νηστεύειν, ἀναχωρηταῖς μόνοις ἁρμόζει, ὁμοίως καὶ τὸ ὄπωρων μὲν μεταλαμβάνειν, ἄρτου δὲ ἀπέχεσθαι οὐ συμφέρον οὐδὲ ἐπαινούμενον κενοδοξίας γὰρ ἔμφασιν ἔχει. Τὸ δὲ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐγκρατεύεσθαι, ἤτοι τὴ "Ἁγία Τεσσαρακοστή, πεντήκοντα δὲ καταλύειν καὶ ἀναπαύεσθαι, ἤγουν ἐν τῇ Πεντηκοστῇ, κοσμικοὺς καὶ πλουσίους πρέπον, οὐ Μοναχοὺς ὁμοίως καὶ τὸ τροπάρια καὶ κανόνας ψάλλειν καὶ ἤχους μελίζειν τοῖς κατὰ κόσμον ἱερεύσι τὲ καὶ λοιποὺς ἁρμόζον. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ λαὸς ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις συναθροίζεσθαι εἴωθε.

Τοῖς δὲ Μοναχούς τους μακράν των τοῦ κόσμου θορύβων διαγουσι, τὸ τοιοῦτον οὐ μόνον ἀσύμφορον ἔστιν, ἀλλὰ καὶ βλάβης πολλάκις γίνεται πρόξενον ὡς πὲρ γὰρ ὁ ἁλιεὺς δὶ' ἀγκίστρου καὶ σκώληκος ἀγρεύει τὸν ἰχθύν, οὕτω καὶ ὁ διάβολος δὶ' αὐτῶν τῶν τροπαρίων καὶ τοῦ ᾄσματος εἰς κενοδοξίας καὶ ἀνθρωπαρέσκειαν καὶ φιληδονίαν, τάχα δὲ καὶ εἶς πορνείαν βοθρίζει τὸν Μοναχόν' τὸ γὰρ ᾆσμα μακρὰν ἀπὸ Μοναχοῦ ἐπ' ἀληθείας σωθῆναι θέλοντος.

Ερμηνεία

1. ΕΝΑΣ Γέρων είπε: αν σου είπη ο λογισμός σου να ετοιμάσης διάφορα φαγητά είς εορτήν, να μη τον ακούσης, επειδή θα εορτάζης όπως οι Ιουδαίοι. Μόνον οι Ιουδαίοι ετοιμάζονται έτσι διά τας εορτάς. 'Εκλεκτή τροφή για τον Μοναχών είναι το πένθος και τα δάκρυα.

2. Διηγούντο διά τον Αββάν Ελλάδιον, ότι έτρωγε πάντοτε ψωμι και αλάτι, όπως και οι υπόλοιποι Μοναχοί της Σκήτης. Οταν λοιπόν ήλθε το Πάσχα, έλεγεν εις τον εαυτόν του: τώρα οι αδελφοί τρώγουν, κατά τα συνηθισμένα, ψωμί και αλάτι: εγώ έχω χρέος να κοπιάσω ολίγον διά το Πάσχα. Επειδή λοιπόν κατά τας υπολοίπους ημέρας τρώγω

καθιστός, τώρα, που είναι Πάσχα, θα κοπιάσω όλίγον και θα φάγω όρθιος. Και αυτό έκανε πάντοτε εις το Πάσχα.

3. Κάποιος από τους Πατέρας είπε: Γνωρίζω αδελφόν, που παραμένει εις τα κελλία και ένήστευσε την εβδομάδα του Πάσχα. Όταν δε συγκεντρώθησαν αποβραδίς οι αδελφοί, αυτός έφυγε, διά να μη φάγη (εις την κοινήν τράπεζαν) εις την Εκκλησίαν. Έβρασεν ολίγα κοκκινογούλια και τα έφαγε χωρίς ψωμί.

4. Ένας Γέρων είπε: ας ευφρανθώμεν με τους λόγους του Θεού και ας εορτάσωμεν με διηγήσεις Αγίων Πατέρων και όχι με απολαύσεις της κοιλίας μας, αλλά πνευματικά.

5. Ο Αββάς Παύλος, από την Καππαδοκίαν, μάς διηγήθη τα εξής: Όταν ερήμωσεν ο τόπος μας από τους Πέρσας, έφύγαμεν και ημείς από το Μοναστήρι μας και διεσκορπίσθημεν. "Όταν λοιπόν έφθασα εις την Κωνσταντινούπολιν, ευρηκα, κατά σύμπτωσιν, πλοίον, που έπρόκειτο να αναχωρήση διά την Αλεξάνδρειαν. Αφού επλήρωσα τον ναύλον, επεβιβάσθην εις αυτό και μετ' ολίγας ημέρας εφθάσαμεν εις την Αλεξάνδρειαν. Εκεί συνήντησε Μοναχούς από το όρος της Νιτρίας και επήγα μαζί τους. Έτσι έφθασα εις το όρος και κατώκησα μαζί με ένα Γέροντα. Αφού επέρασα μαζί του ένα χρόνον και τρεις μήνας, επήγα προς τον Ηγούμενος του όρους και του λέγω:

- Κάνε έλεος, Αββά, και δώσε μου κελλίον, διά να ησυχάσω μόνος μου δεν ήμπορώ πλέον να ζήσω με τον Γέροντα, διότι δεν κάμνει ούτε την ακολουθίαν των Μοναχών ούτε των κοσμικών.

Με αναγκάζει δηλαδή να νηστεύω την Κυριακήν και τας υπολοίπους εορτάς και την Πεντηκοστήν. Το δε χειρότερον είναι, ότι δεν με αφήνει να ψάλλω κανόνας και τροπάρια, που ψάλλουν όλοι συνήθως. Κατά τας ημέρας της Αγίας Τεσσαρακοστής, εκτός από το Σάββατον και την Κυριακήν, ούτε ψωμι εφάγαμεν ούτε έλαιον, ούτε οίνον ήπιαμεν, αλλά περιωριζόμεθα εις καρπούς τρώγοντες κάθε δύο ημέρας.

Εις αυτά ο Γέρων, ο Ηγούμενος του όρους, μου απήντησε:

– Αδελφέ, γύρισε πίσω και κάθου μαζί με τον Γέροντα, αν θέλης να σωθής βέβαια. Διότι εκείνος, που επιθυμεί την σωτηρίαν του, δεν πρέπει ούτε Κυριακήν ούτε εορτήν να μένη άργός από την δοξολογίαν του Θεού, η οποία δυναμώνει και διατηρείται με την νηστείας και την άγρυπνίαν.

Οπως, δηλαδή, ακριβώς το ψάρι δεν ημπορεί να ζήση χωρίς νερόν, ούτε και ο Μοναχός ήμπορεί να ζήση ούτε στιγμήν χωρίς συνεχή προσευχήν και νηστείαν και

αγρυπνίαν και χωρίς να πολιτεύεται κατά Θεόν. Το να νηστεύη δύο συνεχείς ημέρας αρμόζει μόνον εις τους αναχωρητάς. Το να τρώγη επίσης καρπούς, να μη τρώγη δε άρτον δεν είναι συμφέρον, ούτε αξιέπαινον· διότι έχει την μορφήν κενοδοξίας. Το δε να νηστεύη επί τεσσαράκοντα ημέρας, δηλαδή κατά την Αγίαν Τεσσαρακοστήν, πεντήκοντα δε ημέρας να τρώγη από όλα και να αναπαύεται, αρμόζει εις κοσμικούς και όχι εις Μοναχούς. Και το να ψάλλη κανόνας και μελωδικούς ήχους αρμόζει εις τους ιερείς, που λειτουργούν εις τον κόσμον και εις τους υπολοίπους. Διά τούτο βεβαίως και ο κόσμος συνηθίζει να συγκεντρώνεται εις τας Εκκλησίας.

Δια τους Μοναχούς, που ζούν μακράν από τους θορύβους του κόσμου, αυτό όχι μονάχα δεν συμφέρει, αλλά πολλάκις προξενεί και βλάβην. Οπως ακριβώς ο ψαράς πιάνει το ψάρι με αγκίστρι και δόλωμα, έτσι και ο διάβολος παγιδεύει τον Μοναχών με αυτά τα τροπάρια και το ασμα και τον ρίπτει εις κενοδοξίας και ανθρωπαρέσκειαν και φιληδονίαν, αλλά και εις τον βόθρον της πορνείας γρήγορα τον παρασύρει. Μακρυά λοιπόν το άσμα από τον Μοναχόν, που θέλει να σωθή.

Β'. Του Αγίου Εφραίμ

ΕΟΡΤΗ Μοναχῶ, τήρησις ἐντολῶν Χριστοῦ ἡ δὲ παράκλησις αὐτοῦ μὴ ποιεῖν τὸ πονηρόν. Εὐφροσύνη Μοναχή, ἐκδημία πρὸς Κύριον' καὶ τὸ καύχημα αὐτοῦ, φόβος Κυρίου.

Ερμηνεία

ΕΟΡΤΗ διά τον Μοναχών είναι η τήρησης των εντολών του Χριστου: η δε παρηγορία του να μη κάνη το πονηρόν. Χαρά διά τον Μοναχόν είναι η αναχώρησής του από τον κόσμον αυτόν και το ταξείδι του προς τον Κύριον. Το καύχημά του, τέλος, είναι ο φόβος Κυρίου,

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Κ'
(Περί λαθροφαγίας)

Ὅτι μέγα κακὸν ἡ λαθροφαγία, διὸ καὶ μόνη δύναται τὸν Μοναχὸν ἀπολέσαι.

Ότι η λαθρογραφία είναι μεγάλο κακόν, διά τούτο και μόνη αυτή ήμπορεί να οδηγήση τον Μοναχών είς απώλειαν.

Α'. Γρηγορίου του Διαλόγου

ΜΟΝΑΣΤΡΙΑ τὶς ἐκ τοῦ Μοναστηρίου οὐ ὁ Μέγας Αἰκύτιος προΐστατο, εἰς κῆπον εἰσελθοῦσα θεασαμένη μαρούλιον, ἐπεθύμησε τούτου καὶ μηδὲ τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ ποιήσασα, ὡς γαστρίμαργος, τοῦτο ἔφαγε, καὶ εὐθέως εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν πνεῦμα ἀκάθαρτον καὶ κατέρραξεν αὐτὴν εἰς τὴν γῆν. Οἱ οὖν παρόντες τὸ γεγονὸς θεασάμενοι, ΑΑΑ μετὰ σπουδῆς τῷ Πατρὶ Ἀλκυτίω ἐμήνυσαν, ὅπως διὰ τάχους ἐλθῶν, τὴ κινδυνευούση βοηθήση. Εὐθὺς οὖν εἰς τὸν κῆπον τοῦ Πατρὸς εἰσελθόντος, ἤρξατο καὶ ταύτην ρήξας διάβολος ὡς ἀπολογούμενος αὐτῶ διὰ τοῦ στόματος αὐτῆς κράζεις καὶ λέγειν' ἐγὼ τί ἐποίησα; καθεζομένου μου ἐπάνω του μαρουλίου, αὕτη ἦλθε καὶ ἔδωκε μέ. "Ο δὲ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος μετ' ὀργῆς τούτω ἐπετίμησεν, ὅπως ὑποχωρήση ἐξ αὐτῆς, καὶ μηκέτι σχὴ τόπον ἐν αὐτῇ. Παραυτίκα οὖν ἐξῆλθε τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα, καὶ οὐδαμῶς αὐτὴ τοῦ λοιποῦ προσεγγίσαι ἐτόλμησεν.

Ερμηνεία

ΜΙΑ μοναχή από το Μοναστήρι, εις το οποίον ήτο Ηγούμενος ο μέγας Αικώτιος, εισήλθεν εις ένα κήπον και καθώς είδεν ένα μαρούλι, το επεθύμησε. Και χωρίς να κάμη ούτε το σημείον του Σταυρού, το έφαγε με λαιμαργίαν. Αμέσως τότε εισήλθε μέσα εις αυτήν το ακάθαρτον πνεύμα και την έρριψεν εις την γην. Οι παρόντες λοιπόν, μόλις είδαν το γεγονός, ειδοποίησαν γρήγορα τον Πατέρα Αικύτιον, να έλθη αμέσως και να βοηθήση την κινδυνεύουσαν.

Αφού λοιπόν κατέβηκεν αμέσως εις τον κήπον ο Πατήρ, ήρχισεν ο διάβολος, που την έσπάραξεν, να απολογήται με το στόμα της, να κράζη και να λέγη.

– Τι έκανα εγώ; Καθώς έκαθόμουν επάνω εις το μαρούλι, ήλθεν αυτή και με έδάγκασεν.

Ο άνθρωπος του Θεού τότε τον επετίμησε με οργήν, διά να αναχωρήση από αυτήν και ποτε πλέον να μή εισέλθη εις αυτήν.

Αμέσως εξήλθεν από αυτήν το ακάθαρτον πνεύμα και ποτέ πλέον δεν ετόλμησε να την πλησιάση.

Β'. Τού αυτού

Καὶ ὁ Ἀθανάσιος δὲ καὶ παρ' ἡμὶν ὢν πρεσβύτερος διηγήσατο μοί, ὅτι ἐν τῷ Ἰκονίῳ, ὅθεν καὶ αὐτὸς ὥρμητο, Μοναστήριόν ἐστι τῶν Γαλάτων λεγόμενον, ἐν ᾧ τὶς Μοναχὸς ἐν μεγίστῃ διαγωγὴ καὶ σεμνότητος ἤθεσι παρὰ πάσιν ὑπάρχειν ἔνομιζετο ὡς δὲ τὸ τέλος ἔδειξε, μακρὰν ὑπῆρχεν οὐ πὲρ ἐφαίνετο ἑαυτὸν μὲν γὰρ τοῖς ἀδελφοὺς νηστεύοντα ἐπεδείκνυε, κρυφὴ δὲ τούτων ἤσθιε.

Ἐπελθούσης οὖν αὐτῶ ἄρρωστιας, ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῆς ζωῆς ἀπηνέχθη γνοὺς οὖν ἑαυτὸν τὸ τέλει προσεγγίζοντα, πάντας τους ἐν τῷ Μοναστηρίῳ ἄδελφους πρὸς ἑαυτὸν συνεκάλεσεν. Οἱ δὲ προθύμως συνῆλθον, μέγα τί καὶ ἐπιθυμητικῶν προσδοκῶντες ἀκούσαι παρὰ τοιούτου τὴν ἀρετὴν ἀνδρός, ὡς ὑπελάμβανον, τελευτωντος. Ἐκεῖνος δὲ πενθῶν καὶ τρέμων πρὸς αὐτοὺς εἶπεν, ὅτι μεθ' ὑμῶν νηστεύειν μὲ ἐπιστεύετε, ἐγὼ δὲ κρυφὴ ὑμῶν ἤσθιον" καὶ νῦν ἰδοὺ εἰς βρῶσιν τῷ δράκοντι παρεδόθην, ὃς τοὺς πόδας καὶ τὰ γόνατα τὴ κέρκη αὐτοῦ συνέδησε, τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ἔνδον του δι' οὐ ἔλαθροφαγουν στόματός μου ἐμβαλῶν, τὸ πνεῦμα μου ἐκπιπίζων ἀνασπᾷ. Καὶ ταῦτα εἰπῶν εὐθέως ἀπέθανε, μὴ συγχωρηθεῖς ὑπομεῖναι, ἵνα διὰ μετανοίας ἐκ τοῦ δράκοντος ἐκείνου ἐλευθερωθῆναι δυνηθῆ.

Φανερῶς δὲ ἐν τούτῳ δείκνυται, ὅτι εἰς ἡμετέραν καὶ μόνον τῶν ἀκουόντων ὠφέλειαν τοῦτο ἐθεάσατο, ὃς τὸν πολέμιον, ᾧ παρεδόθη, δηλοποιήσας, τοῦτον διαφυγεῖν οὐκ ἠδυνήθη.

Ερμηνεία

ΚΑΙ ο Αθανάσιος, ο οποίος ήτο πρεσβύτερος εις το μοναστήρι μας, μου διηγήθη το εξής: Εις το Ικόνιον[(*)], από όπου και αυτός κατήγετο, υπάρχει ένα Μοναστήριον, των Γαλάτων, καθώς ελέγετο. Εις αυτο έζη κάποιος Μοναχός, ο οποίος εθεωρείτο από

[(*)] Το Ικόνιον είναι μεσόγειος πόλεις της Μικράς Ασίας είς απόστασιν 500 χλμ. από της Σμύρνης. Εις αυτήν εκήρυξαν το Ευαγγέλιον ο Παύλος και ο Βαρνάβας, συνήλθε δε εκεί και τοπική σύνοδος κατά το 235 μ.Χ. Προ της Μικρασιατικής καταστροφής ή πόλις είχε περί τας 40-50 χιλιάδας κατοίκων, εκ των οποίων 2000 ήσαν "Ἕλληνες ορθόδοξοι έχοντες και ναόν.

όλους ότι είχεν αρίστην διαγωγής και πολύ σεμνά ήθη. Οπως όμως έδειξεν εις το τέλος, ευρίσκετο πολύ μακράν από αυτό, που εφαίνετο, ότι ήτο· διότι παρουσιάζετο εις τους αδελφούς ότι νηστεύει, ενώ αυτός έτρωγε κρυφά από αυτούς.

Κάποτε λοιπόν αρρώστησε και έφθασεν εις το τέλος της ζωής του. Μόλις αντελήφθη ότι εντός ολίγου θα απέθνησκεν, εκάλεσε πλησίον του όλους τους αδελφούς του Μοναστηρίου. Εκείνοι πρόθυμα συνεκεντρώθησαν, διότι έπερίμεναν ότι θα ακούσουν, από ένα τέτοιον ενάρετον άνθρωπον, όπως τον ενόμιζαν, κάτι σπουδαίον, ώσαν πολύτιμον υποθήκην, τώρα που απέθνησκεν. Εκείνος όμως απηλπισμένος και κατεχόμενος από τρόμον, τους είπε:

– Σείς επιστεύετε ότι νηστεύω μαζί σας, ενώ εγώ έτρωγα κρυφά από σας. Και να τώρα, παρεδόθην εις τον δράκοντα να με φάγη: αυτός έδεσε με την ουρά του τα γόνατά μου και τα πόδια μου και αφού έβαλε το κεφάλι του μέσα εις το στόμα μου, με το οποίον έτρωγα κρυφά, πιπιλίζων ξερριζώνει το πνεύμα μου. Μόλις είπεν αυτά, απέθανεν αμέσως, χωρίς να του επιτραπή να ζήση ολίγον, διά να ήμπορέση να ελευθερωθή, με την μετάνοιαν, από εκείνον τον δράκοντα.

Με αυτό αποδεικνύεται ολοφάνερα ότι είδεν αυτό το όραμα μονάχα διά την ωφέλειαν όλων ημών, οι οποίοι τον ηκούομεν· αυτός ο Μοναχός, δηλαδή, έκαμε γνωστόν, ότι από τον εχθρόν, εις τον οποίον θεληματικά παρεδόθη, δεν ημπόρεσε να ξεφύγη.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΑ'
(Φαγητό μετά την ενάτη)

Ὅτι δεῖ τὸν Μοναχῶν ἅπαξ τῆς ἡμέρας ἐσθίειν καὶ τοῦτο μετὰ τὴν ἐνάτην πρὸς ἑσπέραν, εἰ φροντίζει τῆς ἀκριβείας, ἣν οἱ πατέρες πάντες ἐφύλαττον, οὐ μόνον δὲ ἐν ἡσυχίᾳ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Κοινοβίοις οἱ πλείονες.

Οτι πρέπει ο Μοναχός να τρώγη μίαν φοράν την ημέραν, μετά την ενάτην αν ενδιαφέρεται διά την ακρίβειαν, την οποίαν εφύλαττον οι Πατέρες, όχι μόνον οι Αναχωρηταί, αλλά και πολλοί από εκείνους, που εμόναζαν είς Κοινόβια.

Α'. Εν τω βίω του Οσίου και Ομολογητού Χαρίτωνος

Ο ΜΕΓΑΣ Χαρίτων, ἐν τῷ τῶν λῃστῶν σπηλαίῳ διάγων καὶ πᾶσαν ἀσκητικῆς πολιτείαν εἰς ἄκρον μετιῶν, πολλοὺς πρὸς ἑαυτὸν τὸ τοιούτω βίῳ ἐφείλκετο. Ὅθεν ποταμοῦ δίκην τοῦ λαοῦ παντὸς ὡς αὐτὸν ρέοντος, καὶ πόλιν ὡς πὲρ τὴ πολυοχλία τὴν ἔρημον ἐπιδεικνυμένων, ἔωρακως ἑαυτὸν καὶ μακάριος ἐκ τοῦ ἐντεῦθεν γινομένου θορύβου τῆς φίλης ἀπαγόμενον ἡσυχίας, ἄλλως τὲ δὲ καὶ τὴν ἐξ ἀνθρώπων δόξαν φεύγειν ἐσπουδακῶς (ἤδει γὰρ ὅτι χαλεπὴ αὕτη συγχέαι κόσμον ψυχῆς) ἐπισκέπτει περὶ πάντων τους μαθηταῖς, ὅσα δὴ καταστάσει προσήκει μοναχική, καιρὸν τὲ τροφῆς διατάξας, ὃς πὲρ ἐστὶ ληγούσης ἡμέρας, καὶ τὸ μὴ πρὸς κόρον ἐσθίειν, ἀλλὰ ζητούσης ἔτι τῆς γαστρὸς παύεσθαι. Εἶναι δὲ τὴν τροφὴν ἄρτον μόνον καὶ τοὺς ἅλας ἡδύσματος χώραν ἀποπληροῦντας το δὲ ποτὸν ὕδωρ, καὶ αὐτὸ μέτρο καὶ φειδοῦ λαμβανόμενον, μισεῖν τὲ ἀργίαν, ὡς πολλῶν αἰτίαν κακῶν, ἔργον δὲ ταῖς χερσὶ διδόναι, τοῖς ἱεροῖς ψαλμοῖς κατὰ τὸ ἀδόμενον.

Ερμηνεία

Ο ΜΕΓΑΣ Χαρίτων έμενεν εις το σπήλαιον των ληστών[(*)]. εκεί μέσα έζη μίαν αυστηραν ασκητικήν ζωήν, με μεγάλην ακρίβειαν. Με αυτόν τον τρόπον έσυρε κοντά

[(*)] Το σπήλαιον τούτο ήτο πρότερον κατοικητήριον ληστών τινων, οίτινες συλλαβόντες τον θείον Χαρίτωνα, νέον τότε όντα, ερχόμενον εις Ιεροσόλυμα χάριν προσκυνήσεως και διά να εύρη τόπον κατάλληλον πρός ήσυχίαν, τον οδήγησαν εις αυτό. Επειδή όμως κατ' οίκονομίαν Θεού οι λησται απέθανον δηλητηριασθέντες υπό έχιδνης, η οποία εξήμεσε το δηλητήριόν της εις το δοχείον του οίνου που έπιγον, έμεινεν ο "Οσιος Χαρίτων ελεύθερος. Θεωρήσας όθεν τούτο θέλημα Θεού παρέμεινεν εις το σπήλαιον αγωνιζόμενος συνήχθησαν δε εκεί

του πολλούς. Επειδή λοιπόν ο λαός έτρεχε προς αυτόν ωσάν ποταμός και η έρημος, από τον πολύς κόσμον, έγινεν ωσαν πόλις, ελυπήθη ο μακάριος, διότι έβλεπεν ότι ο θόρυβος αυτός τον εμποδίζει από την αγαπημένης του ήσυχίαν. Ήθελεν, άλλωστε, να αποφύγη και την δόξαν των ανθρώπων (διότι εγνώριζεν ότι ήμπορεί να φέρη μεγάλην σύγχυσιν εις τον κόσμον της ψυχής). Πρίν φύγη, καλεί κοντά του τους μαθητές και τους παραγγέλλει δι' όλα όσα αρμόζουν είς τον Μοναχικόν βίον. Τους διέταξε και διά την κατάλληλον ώραν του φαγητού, η οποία είναι προς το τέλος της ημέρας: να μη τρώγουν πολύ, διά να χορταίνουν, αλλά να σταματούν, ενώ ακόμη το στομάχι δεν θα έχη χορτάσει η τροφή των να είναι μόνον ψωμί και να χρησιμοποιούν το αλάτι διά να νοστιμίζουν ολίγον την ξηροφαγίαν των ως ποτόν να χρησιμοποιούν νερόν μόνον και αυτό να το λαμβάνουν με μέτρον και οικονομίαν να μισούν την άργίαν ως αιτίαν πολλών κακών να ασχολούνται με το έργόχειρον, όπως ψάλλουν και οι ιεροί ψαλμοί (Σοφ. Σειρ. λ', (33. 26-30) (Ησαΐας α΄, 13-15).

Β'. Εν τω Γεροντικώ

ΠΑΡΕΒΑΛΕ πότε ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος τῷ Ἀββᾷ Ἀμμουν εἰς τὸ ὄρος τῆς Νιτρίας, καὶ μετὰ τὸ συντυχεῖν ἀλλήλοις λέγει αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Ἀμμουν ἐπειδὴ διὰ τῶν εὐχῶν σου ἐπληθύνθησαν οἱ ἀδελφοὶ καὶ θέλουσι τινὲς αὐτῶν οἰκοδομῆσαι κελλία μακρὰν ἵνα ἡσυχάσωσι, πόσα κελεύεις ἕνα ἀπέχῃ τὸ διάστημα τὰ κτιζόμενα κελλία τῶν ἐνταῦθα; “Ο δὲ εἶπε γευσώμεθα ὥραν ἐνάτης καὶ ἐξέλθωμεν, καὶ διακινήσωμεν τὴν ἔρημον, καὶ σκοποῦμεν τὸν τόπον. Ὡς οὖν ὥδευσαν τὴν ἔρημον, ἕως οὐ ἐλθεῖν δύναι τὸν ἥλιον, λέγει ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος ποιήσωμεν εὐχὴν καὶ στήσωμεν ὧδε σταυρόν, ἵνα ὧδε κτίσωσιν οἱ θέλοντες κτίσαι, ὡς ἂν καὶ οἱ ἐκεῖθεν, ὅταν παραβάλωσι τούτοις, καὶ οὗτοι ἐκείνοις, ἀπερίσπαστοι μένωσιν ἐν τῷ παραβάλλειν ἀλλήλοις.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ ο Αββάς Αντώνιος επεσκέφθη τον Αββάν Αμμούν εις το όρος της Νιτρίας. Αφού λοιπόν αντήλλαξαν αδελφικόν ασπασμόν κατά την συνάντησιν, έρωτά ο Αββάς Αμμούν:

και άλλοι πολλοί θέλοντες να μονάσουν. "Οθεν ο θείος Χαρίτων με τους θησαυρούς των ληστών που είχαν μείνει έκτισε Λαύραν ευαγεστάτην, ήτις από του ονόματος του τόπου ωνομάσθηΦαράν, είναι δε αύτη περί ης γράφομεν και εν τη υποσημειώσει της σελίδας 235. Ο θέλων να μάθη της κατά πλάτος ιστορίαν ταύτην ας αναγνώση τον βίον του Οσίου Χαρίτωνος («Μέγας Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας», Τόμος Β' σελ. 636)

-Επειδή, με τας ευχάς σου, επλήθυναν οι αδελφοί και θέλουν μερικοί από αυτούς να κτίσουν κελλία μακράν απ' εδώ πόσον διατάσσεις να απέχουν τα κελλία αυτά, που θα κτισθούν;

- Ας φάγωμεν κάτι κατά την ενάτην ώραν και μετά ας εξέλθωμεν να περιπατήσωμεν εις την έρημον, διά να εξετάσωμεν επί τόπου το ζήτημα.

Αφού λοιπόν έβάδισαν εις την έρημον μέχρι της δύσεως του ήλίου, λέγει ο 'Αββάς Αντώνιος:

-Ας κάμωμεν ευχήν και ας στήσωμεν εδώ σταυρόν, διά να κτίσουν εδώ τα κελλία των όσοι θελήσουν. Έτσι και εκείνοι που θα έρχωνται απ' εκεί διά να τους επισκεφθούν, και αυτοί, που θα μεταβαίνουν εκεί απ' εδώ, θα μένουν απερίσπαστοι κατά τας επισκέψεις των αυτάς.

Γ'. 'Εν τη Φιλοθέω Ιστορία

ΤΩι ΜΕΓΑΛΩι Ἰουλιανῶ ἐν ἄντρᾳ τινὶ ἀχειροποιῆτο χρόνος ἤδη συχνὸν οἰκούντι, καὶ τὴν ἄκραν ἄσκησιν ἐπιδεικνυμένη (καὶ γὰρ σιτίον ἦν αὐτῶ ἄρτος καὶ κεγχριδίας, καὶ αὐτὸς πιτυρίας, ὄψον δὲ οἱ ἅλες, πόμα δὲ ἥδιστον τὸ αὐτοφυές των ὑδάτων νᾶμα, τρυφὴ δὲ τούτω ὑπῆρχε καὶ πανδαισία παντοδαπὴ ἢ διηνεκὴς πρὸς Θεὸν ὁμιλία). Οὕτως οὖν αὐτῶ βιούντι, προσῆλθον πολλοὶ μεμαθηκότες τὴν τοιαύτην αὐτοῦ φιλοσοφίαν, οἱ μὲν ἐκ γειτόνων οἰκοῦντες, οἱ δὲ πόρρωθεν, συνεῖναι αὐτω βουλόμενοι καὶ τὸ λοιπὸν ὑπ' αὐτὸ καθηγητὴ βιοτεύειν. Ὁ δὲ τὰ μὲν πρῶτα παρατεῖτο ἔπειτα θεόθεν κινείσθαι τοὺς ἄνδρας πληροφορηθεῖς, ἀσμένως ὑπεδέχετο, καὶ ἐντὸς ὀλίγου καιροῦ οἱ προσιόντες τὸν ἑκατὸν ἐπλήρωσαν ἀριθμῶν καὶ πάντας ἐκεῖνο τὸ ἄντρον ἐδέχετο. Ἐσιτοῦντο δὲ καὶ αὐτοὶ παραπλησίως τὰ παιδοτρίβη, τὸν κεγχριδίαν ἄρτον τοῖς ἅλσιν ἡδυνόμενον.

Ἐξεπαίδευσε δὲ αὐτοὺς τὴ μὲν νυκτὶ ἔνδον του σπηλαίου δμοῦ πάντας τὴν ὑμνῳδίας προσφέρειν, μετὰ δὲ τὴν ἕω ἀνὰ δύο κατὰ τὴν ἔρημον ἐξιέναι καὶ τὸν μὲν τὰ γόνατα κάμπτοντα τὴν ὀφειλομένην τὴ Δεσπότη προσφέρειν προσκύνησιν, τὸν δὲ ἄδειν ἑστώτα ψαλμοὺς Δαβιτικοὺς δεκαπέντε. Εἶτα ἐναλλάττειν τὸ ἔργον, καὶ τὸν μὲν ἀνιστάμενον ἄδειν, τὸν δὲ εἰς γῆν κάμπτοντα προσκυνεῖν καὶ τοῦτο ἐξ ἑωθινοῦ μέχρι δείλης ὀψίας διετέλουν ποιούντες. Πρὸ δὲ ἡλίου δυσμῶν πάντες πανταχόθεν συνίεσαν, καὶ τὴν ἑσπερινῶν ὑμνῳδίαν κοινή το Δεσπότη προσέφερον, εἶτα ἐν τῷ ἄντρῳ ἀνακλιθέντες, οἱ μὲν ἔνθεν οἱ δὲ ἔνθεν, τὴν εὐτελῆ ἐκείνην τροφὴν προσίεντο.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΑ΄ (Φαγητό μετά την ενάτη)

Ερμηνεία

Ο ΜΕΓΑΣ Ιουλιανός κατοικούσεν αρκετον χρόνον εις ένα φυσικόν σπήλαιον, χωρίς καθόλου να το διαμορφώση με τα χέρια του. Έκεί μέσα επεδίδετο εις αυστηράν άσκησιν (η τροφή του ήτο ψωμι από κεχρί με τα πίτουρα, προσφάγι το αλάτι, γλυκύτατον ποτόν, το νερό όπως το έδιδεν η φύσις, φαγητόν του δε και πλουσία απόλαυσις υπήρχε η διαρκής και αδιάκοπος νοερά επικοινωνία με τον Θεόν). Ο τρόπος αυτός της ζωής του προσείλκυσε πολλούς, οι οποίοι επληροφορήθησαν την φιλοσοφίας του αυτήν· άλλοι απ' αυτούς κατοικούσαν πλησίον, άλλοι μακράν. Όλοι αυτοί επεθύμουν να παραμείνουν κοντά του και να ζήσουν εις το εξής έχοντες αυτόν ως διδάσκαλος. Ο Όσιος ηρνείτο είς τας αρχάς να τους δεχθής έπειτα όμως από μυστικήν εσωτερικής πληροφορίαν της ψυχής του, ότι οι άνθρωποι αυτοί παρακινούνται από τον Θεόν, τους εδέχετο ευχαρίστως. Έτσι εντός ολίγου εκείνοι που ήλθαν κοντά του έγιναν εκατόν και τους εχώρεσεν όλους εκείνο το σπήλαιον. Ετρέφοντο και αυτοί όπως ο γυμναστής των με το κέχρινον ψωμί, το οποίον ενοστίμιζαν κάπως με αλάτι.

Τους εγύμνασε δε ως εξής: κατά την νύκτα όλοι μαζί μέσα εις το σπήλαιον έψαλλαν την αγρυπνίαν την αυγήν δύο - δύο εξήρχοντο εις την έρημον και ο μεν ένας ανέπεμπε γονατιστός την οφειλομένην προσκύνησιν εις τον Δεσπότην Θεόν, ενώ ο άλλος έψαλλεν όρθιος δεκαπέντε ψαλμούς του Δαβίδ. Κατόπιν ήλλασσαν εις την πνευματικήν αυτήν έργασίαν και ο μέν γονατιστός έσηκώνετο και έψαλλεν, ενώ ο όρθιος έγονάτιζε και έκαμε τας μετανοίας. Αυτήν την εργασίαν την έκαναν συνεχώς από το πρωί έως αργά το απόγευμα. Πριν από την δύσιν του ηλίου έμαζεύοντο όλοι από παντού και έκαναν από κοινού όλοι μαζί τον εσπερινόν. Μετά συνεκεντρώνοντο εις το σπήλαιον και εκάθηντο, άλλοι απ' εδώ και άλλοι εκεί, και έτρωγαν το λιτόν φαγητόν των.

Δ'. Του Αββά Ησαΐου

ΗΣΥΧΑΖΩΝ ἐν τῷ κελλίῳ σου, τύπωσον σεαυτὸν ἐν τῷ ἔσθιειν, διδοὺς τὴν χρείαν τῷ σώματί σου, ἵνα βαστάση σὲ ποιῆσαι τὰς λειτουργίας σου, καὶ ἕνα μὴ θέλῃς παραβαλεῖν ἔξω ἅπαξ δὲ ἔσθια τῆς ἡμέρας, καὶ δὸς τὴν χρείαν τῷ σώματί σου, ὡς τὲ ἀναστῆναι σὲ ἔτι θέλοντα φαγεῖν.

Ερμηνεία

[267]

ΟΤΑΝ ησυχάζης εις το κελλίον σου, κανόνισε τον εαυτόν σου εις το ζήτημα της τροφής, ώστε να τρώγης αυτό που είναι αναγκαίον διά το σώμα σου, διά να ανθέξης εις τας υπηρεσίας σου και να μη θέλης να εξέλθης έξω. Μίαν φοράν την ημέραν να τρώγης και δώσε το απολύτως απαραίτητον εις το σώμα σου, ώστε να σηκωθής ενώ ακόμη θέλεις να φάγης.

Ε'. Γρηγορίου του Διαλόγου

ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ἦν ἐν τῇ Μονῇ τὴ κατὰ τὸν "Ὅσιον Πατέρα Βενέδικτον, ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖσα, ἵνα, ἐὰν ἀποσταλῶσιν ἀδελφοὶ εἰς διακονίαν, μήτε βρώσεως μήτε πόσεως μεταλαμβάνειν, μέχρις ἂν ἐν τῇ Μονῇ ὑποστρέψωσι καὶ οὗτος καὶ κανὼν ἀκριβῶς παρὰ πάσι τοῖς ἐν τῇ Μονῇ ἐφυλάττετο.

- Ἐν μιᾷ οὖν ἀδελφοὶ τινὲς τῆς τοιαύτης Μονῆς εἰς διακονίαν ὑπὸ τοῦ "Ὁσίου ἀποσταλέντες καὶ πολὺ διάστημα τῆς ὁδοῦ διανύσαντες, ἑσπέρας ἤδη καταλαβούσης, οὐκ ἔφθασαν ἀναλύσαι εἰς τὴν Μονήν. Ὑπὸ οὖν τῆς ὥρας κατεπειγόμενοι, εἵς τινὸς Παρθένου σεμνοτάτης κελλίον κατέλυσαν, καὶ τροφῆς μετέλαβον. Εἶτα τινὰ ἐξ αὐτῶν πρὸς τὸν Πατέρα ἀπέστειλαν αἰτήσασθαι κατὰ τὸ ἔθος εὐχήν, ἵνα μεταλάβωσι τροφῆς, δν καὶ νυκτὸς παραγενόμενον ἰδὼν ὁ μέγας, ἠρώτησε λέγων: ποῦ μετελάβετε τροφῆς; "Ο δὲ εἶπεν οὐδαμοῦ, Πάτερ ὁ δὲ Ἅγιος ἕνα τί ψεύδει ; οὐκ ἐν τῷ κελλίῳ της δὲ τῆς Παρθένου κατελύσατε καὶ τροφῆς μετελάβετε; οὐχὶ ἀνὰ τόσα ποτήρια ἐπίετε; ὁ δὲ διελεγχθεῖς, πεσῶν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἤτειτο συγγνώμην.

Ὁ οὖν συμπαθέστατος Πατὴρ ἀφῆκεν αὐτοῦ το ἁμάρτημα, καὶ τοὺς λοιποὺς δὲ ἐπανελθόντας τὴ ἐπαύριον ὁμοίως διελέγξας καὶ ἱκανῶς ἐπιστύψας τοῖς λόγοις, ἐπεῖ καὶ αὐτοὶ ἡμαρτηκέναι ὁμολόγους, ἑαυτοὺς καταβαλόντες εἰς ἔδαφος καὶ ἀξιούντες συγχωρηθῆναι, καὶ συγγνώμης καὶ αὐτοὺς τοῦ σφάλματος ἐδωρήσατο πληροφορίαν λαβῶν παρ' αὐτῶν, τοῦ λοιποῦ μηκέτι παραβῆναι τὴν παραδεδομένην ὑπ' αὐτοῦ ἐντολὴν μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς.

Ερμηνεία

ΥΠΗΡΧΕ μία παράδοσις εις την Μονήν του Οσίου Πατρός Βενεδίκτου, καθιερωθείσα από τον ίδιον· σύμφωνα με αυτήν, άν αποσταλούν άδελφοι εις εξωτερικήν υπηρεσίαν, ούτε τρώγουν ούτε πίνουν τίποτα, μέχρις ότου επιστρέψουν εις το Μοναστήρι. Αυτός ο κανών ετηρείτο με ακρίβειαν από όλους τους Μοναχούς. Μίαν ημέραν λοιπόν μερικοί αδελφοί αυτής της Μονής απεστάλησαν από τον Όσιον

είς υπηρεσίας και αφού διήνυσαν μεγάλην απόστασιν, δεν επρόφθασαν να επιστρέψουν, όταν ήλθε το βράδυ. Επειδή πλέον είχε προχωρήσει η ώρα ηναγκάσθησαν να παραμείνουν εις το κελλί μιάς σεμνοτάτης Παρθένου, και έφαγον. Όταν επέστρεψαν έστειλαν κάποιον από αυτούς προς τον Πατέρα, διά να ζητήση, κατά την συνήθειαν, ευχήν, διά να φάγουν. Μόλις τον είδεν ο Μέγας, όταν έφθασε την νύκτα, τον ήρώτησε:

– Πού εφάγατε;

– Πουθενά, Πάτερ' απήντησεν ο Μοναχός.

– Διατί ψεύδεσαι; Δεν παρεμείνατε εις το κελλί της Παρθένου εκείνης, όπου και εφάγατε; Δεν ήπιατε τόσα ποτήρια ο καθένας σας;

– Ο Μοναχός τρομαγμένος από την προορατικήν δύναμίν του Οσίου, ήλέγχθη πολύ διά την παράβασιν και αφού έπεσεν εις τους πόδας του, έζητούσε συγχώρησιν.

Ο συμπαθέστατος Πατήρ τον συνεχώρησεν. Οι υπόλοιποι επέστρεψαν το πρωϊ εις το Μοναστήρι. Και εκείνους τότε τους εμάλωσεν αυστηρά. Επειδή δε και εκείνοι ώμολογούσαν, ότι ήμάρτησαν και έπεσαν μάλιστα είς το έδαφος παρακαλούντες να συγχωρηθούν, τους συνεχώρησε και αυτούς. Κατόπιν τον διαβεβαίωσαν όλοι ότι εις το εξης ποτέ πλέον δεν θα παραβούν, μέχρι τελευταίας των αναπνοής, την εντολήν, που τους παρέδωσεν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΒ'
(Να μην τρώμε για ευχαρίστηση)

Ὅτι οὐ δεῖ δι' ἡδονήν, ἀλλὰ πρὸς χρείαν ἔσθιειν καὶ ὅτι ὁ μὴ πρὸς ἡδονὴν ἐσθίων κἀν ἥδεά τα βρώματα ᾖ οὐδὲν ζημιούται.

Δεν πρέπει να τρώγωμεν δι' ευχαρίστησιν, αλλά διά την σωματικής ανάγκην εκείνος που δεν τρώγει δι' ευχαρίστησιν, και αν ακόμη τα φαγητά είναι απολαυστικά, εις τίποτα δεν ζημιώνεται.

Α'. 'Εν τω βίω του Αγίου Σάββα

Ο ΟΣΙΟΣ Σάββας, νέος ὢν ἔτι καὶ ἐν τῇ μονῇ τὴ καλουμένη Φλαβιαναι διάγων, ἣ ἐν Καππαδοκίᾳ μὲν ἔστιν, εἴκοσι δὲ σταδίοις Μουταλάσκης τῆς αὐτοῦ κώμης διέστηκεν, ἤσκει μὲν ἑαυτὸν καὶ τὴν πᾶσαν ἄλλην ἐγκράτειαν, οὐχ ἥκιστα δὲ ὀπόση περὶ γλυκασμὸν ἐστι φάρυγγος καὶ γαστρὸς εὐπάθειαν τὲ καὶ θεραπείας.

Ἐν μιᾷ οὖν εἰργάζετο τὸν τοῦ Μοναστηρίου παράδεισον, μῆλα δὲ τῶν ἐκεῖ δένδρων ἀπαιωρούμενα ἔσαινε τὲ αὐτοῦ τὴν ὄρεξιν καὶ πρὸ τῆς ὥρας εἰς βρῶσιν ἐκίνει. Ητήθη μέν, οὖν τῆς τῶν μήλων ὄψεως (καὶ γὰρ ἦν ὡραία τὴν ὅρασιν), ἄτε δὴ καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀνθρωπίναις ἐπιθυμίαις θελγόμενος. Ἠττήθη δὲ τοσούτον, ὡς τὲ λαβεῖν τὴ χειρὶ τὸ μῆλον. Εἶτα τοιαύτην εἶναι συνεῖς τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ πονηροῦ, καὶ ὡς ἔθος αὐτοῦ κλέπτειν ἀεὶ τὴν ἡδονὴν ὡς δέλεαρ προβαλλόμενον, ἔπειτα δὲ καὶ τὸ καρπὸ κρύπτεσθαι τὸν ὄφιν ὑπονοήσας, καὶ ὅπως ἄρα καὶ τοὺς προπάτορας ἡδονὴ καὶ βρῶσις ἐκβαλόντα τοῦ Παραδείσου, μυρίους ὅσους κακοὺς περιέπειραν.

Ταῦτα ἐκεῖνος καλῶς διανοηθεῖς, ρίπτει κατὰ γῆς εὐθέως τὸ μῆλον, καὶ τοῖς ποσὶν ὡς εἶχε καταπεπατηκῶς, συμπατεῖ μετὰ τοῦ μήλου καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ ὀφθαλμοὺς αὐτὴν ἐκνικήσασαν ποσὶν ἐξυβρίζει, τοιοῦτον εἰς τὸ ἑξῆς θέμενος ἑαυτῷ νόμον ὡς τὲ τὸν ὅλον της ζωῆς αὐτοῦ χρόνον μὴ μήλου τὸ παράπαν φαγεῖν μηδὲ γαστρὸς ὀρέξει χαρίσασθαι.

Ερμηνεία

Ο ΟΣΙΟΣ Σάββας, όταν ήτο ακόμη νέος και εζούσεν εις την Μονην Φλαβιανών, η οποία ευρίσκεται εις την Καππαδοκίαν, και απέχει είκοσι στάδια από την

Μουταλάσκην, το χωριό του Οσίου υπέβαλλε μεν τον εαυτόν του εις γενικής άσκησιν και εγκράτειαν εξ ίσου όμως ήσκείτο και εις την έγκράτειαν, που αναφέρεται εις τας ηδονας του λάρυγγος, την περιποίησιν και καλοπέρασιν της κοιλίας.

Μίαν ημέραν λοιπόν είργάζετο εις τον κήπον του Μοναστηρίου. Τα μήλα έκρέμοντο από τα δένδρα του κήπου, εκεντούσαν την όρεξίν του και τον έπαρακινούσαν να φάγη προ της ώρας. Εις μίαν λοιπόν στιγμήν ενικήθη από την θέαν των μήλων (διότι, πραγματικά, ήσαν ωραία να τα βλέπης), ώσαν άνθρωπος που ήτο και αυτός και εξηπατάτο από τας ανθρωπίνους επιθυμίας. Και τόσον μόνον ενικήθη, ώστε να πάρη το μήλον εις το χέρι. Αμέσως όμως έφερεν εις τον νούν του ότι αυτό ήτο επιβουλή του πονηρού και ότι συνηθίζει (ο πονηρός) να εξαπατα χρησιμοποιών πάντοτε ως δόλωμα την ηδονήν έθυμήθηκεν ακόμη, ότι ο όφις έκρύπτετο μέσα εις τον καρπόν και ότι με την ηδονήν και την βρώσιν εξεδίωξε τους Προπάτορας από τον Παράδεισον και έτσι περιέπεσαν εις πάρα πολλά κακά.

Αφού λοιπόν εκείνος τα έσκέφθη όλα αυτά καλά, ρίπτει αμέσως κατά γης το μήλο και αφού το κατεπάτησεν, όπως ήτο, με τους πόδας του, επάτησε, μαζί με το μήλον και την επιθυμίαν. Έτσι αυτήν την επιθυμίαν, που του ενίκησε τα μάτια, την ταπεινώνει με τους πόδας του ως κανόνα δε έθεσεν εις τον εαυτόν του τον όρον, ποτέ όσον ζή να μη φάγη καθόλου μήλον, ούτε να χαρισθή εις την επιθυμίαν της κοιλίας του.

Β'. Εν τω βίω της Αγίας Συγκλητικής

Η ΜΑΚΑΡΙΑ Συγκλητικὴ οὕτω τὴν νηστείαν ἔφιλει, ὡς μηδέποτε θέλεις ταύτης διαζευχθῆναι μηδὲ βραχύ. Φυλακὴν γὰρ καὶ θεμέλιον πασῶν των λοιπῶν ἀρετῶν ταύτην ἠγεῖτο. Ἐϊ πότε οὖν ἀνάγκης γενομένης ἔτραφη παρὰ τὸ σύνηθες, τὸ ἐναντίον ὑφίστατο. Ὠχρία γὰρ αὐτῆς τὸ πρόσωπον καὶ συνέπιπτεν καὶ τοῦ σώματος ὄγκος τοῦ γὰρ κινοῦντος ἀηδισθέντος, συναλλοιούται καὶ τὸ κινούμενον, καὶ ὅπως ἂν ἡ ἀρχὴ διατεθῆ, ἀκολουθεῖν πάντως ἀνάγκη καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἤρτημενα. Οἷς μὲν γὰρ καθ' ἡδονὴν ἡ τροφὴ προσφέρεται, εὐθαλὴς καὶ τοῦ σώματος ὄγκος ἐστὶν οἱ δὲ ἀνηδόνως καὶ ἀνορέκτως ἔσθιοντες, τὸ ἐναντίον πάσχουσιν ἰσχνούται γὰρ αὐτῶν καὶ συμπίπτει ἡ σὰρξ καὶ ὠχριᾷ τούτοις ἡ ἐπιφάνεια, καὶ μαρτυρούσι τῷ λόγῳ οἱ ἄρρωστοι.

Ερμηνεία

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΒ΄ (Να μην τρώμε για ευχαρίστηση)

Η ΜΑΚΑΡΙΑ Συγκλητική τόσον πολυ ηγάπα την νηστείαν, ώστε ποτέ δεν ήθελε να την αποχωριστή, έστω και δι' ολίγον. Την εθεωρούσε φύλακα και θεμέλιον όλων των άλλων αρετών. Αν, λοιπόν, κάποτε έτρωγεν, από ανάγκην, κάτι περισσότερον από το συνηθισμένον, είχε το αντίθετον αποτέλεσμα. Έκιτρίνιζε, δηλαδή, και αδυνάτιζε διότι όταν αηδιάση κανείς εκείνο, που τον παρακινεί (να τρώγη), τότε ασφαλώς καταστρέφεται μαζί και το αποτέλεσμα του κινήτρου, η ωφέλεια (του φαγητού) και από την αρχικήν ψυχικήν διάθεσιν εξαρτώνται, κατά φυσικήν συνέπειαν, όλα τα επακόλουθα. Διότι εκείνοι, που τρώγουν από ευχαρίστησιν, παχαίνουν, ενώ εκείνοι, που τρώγουν χωρίς όρεξιν και ευχαρίστησιν, παθαίνουν το αντίθετον: αδυνατίζει, δηλαδή, ζαρώνει το σώμα των, και κιτρινίζουν. Την αλήθειαν αυτήν επιβεβαιώνουν οι άρρωστοι.

Γ'. Εν τω Γεροντικώ

ΓΕΡΩΝ τὶς εἰς Θηβαΐδα οἰκῶν, Ἀντιανὸς ὀνόματι, ἐν τῇ νεοτητι αὐτοῦ πολλᾶς πολιτείας καὶ μεγάλας ἐποίησε, εἰς δὲ τὸ γῆρας αὐτοῦ ἤσθενησε καὶ ἔτυφλωθη. Οἱ οὖν ἀδελφοὶ πολλὴν παράκλησιν διὰ τὴν ἀσθένειας προσέφερον αὐτὸ καὶ παρέβαλλον αὐτόν. Αὐτὸς γὰρ διὰ τῶν οἰκείων χειρῶν τὴν τροφὴν προσιέσθαι διὰ τὴν ἀσθένειαν οὐκ ἤδυνατο. Ἠρώτησαν οὖν τινὲς περὶ αὐτοῦ τὸν 'Ἀββᾶν Ἀϊῶ, ὃς ἦν μέγας καὶ ὀνομαστός, τί γίνεται διὰ τὴν πολλὴν παράκλησιν ταύτην; καὶ εἶπεν αὐτοῖς. Λέγω ὑμίν, ὅτι ἐὰν ἡ καρδία αὐτοῦ θέλῃ καὶ συγκαταβαίνη ἡδέως, ἐὰν φάγη ἓν φοινίκιον διὰ ἡδονήν, ὁ Θεὸς αἴρει αὐτὸ ἐκ τοῦ κόπου αὐτοῦ ἐὰν δὲ μὴ συγκαταβαίνη, ἀλλὰ μὴ θέλων λαμβάνει, ὁ Θεὸς τὸν κόπον αὐτοῦ τηρεῖ σῶον, ὅτι μὴ θέλων βιάζεται, κακείνοι μισθὸν ἔχουσιν.

2. Ἠρώτησαν τινὲς τῶν Πατέρων τὸν Ἀββᾶν Μεγέθιον λέγοντες, ὅτι ἐὰν περισσεύση ἔψημα εἰς τὴν ἄλλην ἡμέραν, θέλεις νὰ φάγωσιν οἱ ἀδελφοὶ αὐτό; 'Ἀπεκρίθη ὁ γέρων: ἐὰν ἤρημωται, οὐκ ἔστι καλὸν ἕνα ἀναγκασθῶσιν οἱ ἀδελφοὶ φαγεῖν αὐτὸ καὶ ἀσθενήσωσιν, ἀλλὰ ριφήτω" εἰ δὲ καλὸν ἔστιν, καὶ διὰ ἡδονὴν ἄλλο ἔψηθη, ἐκεῖνο δὲ ριφή, τοῦτο κακὸν ἔστιν.

3. Εἶπε τὶς τῶν Πατέρων, ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ χοίρου φυσικῶς ἔχουσι τὴν πλάσιν, ὡς τὲ ἀνάγκη βλέπειν εἰς τὴν γῆν καὶ μηδέποτε ἀνανεύσαι εἰς τὸν οὐρανὸν δύνασθαι. Οὕτω φησὶ καὶ τοῦ ταῖς ἡδοναῖς ἐγγλυκανθέντος ἡ ψυχὴ ἅπαξ πρὸς τὸν τῆς ἡδυπαθείας κατολισθήσασα βόρβορον, τὰ ἄνω φρονῆσαι οὐ δύναται.

Ερμηνεία

[272]

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΒ΄ (Να μην τρώμε για ευχαρίστηση)

ΕΝΑΣ Γέρων, που κατοικούσεν εις Θηβαΐδα, ο Αντιανός, είχεν επιδοθή, κατά την νεότητά του, εις μεγάλης και επίπονος άσκησιν εις τα γηρατεια του όμως ήσθένησε και έτυφλώθη. Οι αδελφοί, λοιπόν, τον επεριποιούντο πάρα πολύ, διά την ασθένειάς του, και ήρχοντο καθημερινώς κοντά του· διότι από την αρρώστεια του και την αναπηρίαν του δεν ήμπορούσε, με τα χέρια του, να φέρη εις το στόμα του το φαγητόν. Μερικοί αδελφοί ήρώτησαν, δι' αυτόν, τον Αββάν Αϊώ, που ήτο σπουδαίος και ονομαστός.

Αββά – τού είπον – τί γίνεται τώρα με αυτήν την πολλήν περιποίησιν;

Εκείνος τους απήντησε:

- Σας λέγω ότι άν η καρδιά του αποζητή την περιποίησιν και την αποδέχεται, με ευχαρίστησιν, αν φάγη ένα χουρμαν δι' ευχαρίστησιν του στομάχου, τότε ο Θεός τον αφαιρεί από την άσκησίν του: αν όμως δεν επιθυμη μεν τας περιποιήσεις αυτές, αλλά παρά την θέλησίν του λαμβάνει (αυτά, που του προσφέρετε), ο Θεός διασώζει ακέραιον τον μισθον διά τον κόπον του, διότι χωρίς να θέλω πιέζεται απ' αυτούς, που τον περιποιούνται, οι οποίοι, βέβαια, έχουν μισθόν.

2. Ηρώτησαν μερικοί Πατέρες τον Αββάν Μεγέθιον:

- Αν περισσεύση φαγητόν διά την άλλην ημέραν, θέλεις να το φάγουν οι αδελφοί;

.

- Αν έχη χαλάσει –απήντησεν ο 'Αββάς - δεν είναι καλόν να υποχρεωθούν οι αδελφοί να το φάγουν και να αρρωστήσουν ας πεταχθή λοιπόν. Αν όμως είναι καλόν και μαγειρευθή άλλο, χάριν ηδονης της κοιλίας, πεταχθή δε εκείνο, που έμεινε, αυτό είναι κακόν.

3. Είπε κάποιος Ασκητικός Πατήρ τα μάτια του χοίρου είναι έτσι από την φύσιν πλασμένα, ώστε κατ' ανάγκην να βλέπουν προς την γήν και ποτέ να μη μπορούν να κοιτάξουν επάνω προς τον Ουρανόν. Έτσι είναι – συνέχισε – και η ψυχή εκείνου, που παρεσύρθη από τας ηδονάς: αν κατρακυλήση μίαν φοράν εις τον βούρκον της ηδυπαθείας, δεν μπορεί πλέον να σκεφθή τα επουράνια.

Δ' Του Αββά Ησαΐου

ΕΑΝ ἡ γαστριμαργία σὲ πολεμὴ ἐν ἐπιθυμίᾳ ἐδεσμάτων, μνήσθητι τῆς δυσωδίας αὐτῶν καὶ ἀναπαύει.

Ερμηνεία

ΑΝ σε πολεμή ή γαστριμαργία με την επιθυμίαν των διαφόρων φαγητών, ενθυμήσου αμέσως την δυσωδίαν των και τότε θα ησυχάσης.

Ε'. Του Αββά Μάρκου

Ο ΣΩΜΑΤΙΚΑΙΣ ἡδοναις πέρα τοῦ δέοντος ἐναπολαύσας, ἑκατονταπλασίοσι πόνοις ἀποτίσει τὴν περισσειαν. Ὁ πιστεύων περὶ τῶν μελλόντων, τῶν ὧδε ἡδεων ἀδογματίστως ἀπέχεται καὶ δὲ ἀπιστῶν, ἥδυς καὶ ἀνάλγητος γίνεται. Μὴ εἴπῃς, πῶς ἡδυπαθήσει καὶ πένης μὴ ἔχων τὰ αἴτια; δύναται γὰρ τὶς καὶ διὰ μόνων των λογισμῶν ἀθλιωτέρως ἡδυπαθεῖν.

Ερμηνεία

ΕΚΕΙΝΟΣ, που απήλαυσε τας σωματικάς ηδονάς πάρα πάνω από όσον έπρεπε, θα πληρώση με εκατονταπλασίους πόνους το πλήθος των ηδονών αυτών. Εκείνος που πιστεύει εις τα μελλοντικά αγαθά, απέχει από τα ευχάριστα του κόσμου τούτου χωρίς να πολυεξετάζη: εκείνος όμως που άπιστεί γίνεται φιλήδονος και άπονος. Να μη είπης πώς ήμποπορεί να επιθυμήση απολαύσεις ο πτωχός, αφού δεν έχει τα μέσα; Διότι ήμπορεί κανείς και μόνον με τους λογισμούς να απολαμβάνη τας ηδονάς, πολύ πιο χειρότερα.

ΣΤ'. Του Αγίου Διαδόχου

ΠΑΝΤΑ τὰ κατασκευαστὰ πόματα, καὶ δὴ προπόματα καλούσιν οἱ ταύτης τεχνίται τῆς ἐπινοίας, ὡς ἔοικε, διὰ τὸ ὁδηγεῖν εἰς γαστέρα τὸ πλῆθος τῶν βρωμάτων, οὐ δεῖ μεταδιώκειν τοὺς θέλοντας τὰ οἰδαίνοντα μέλῃ κολάζειν τοῦ σώματος. Οὐ γὰρ δὴ μόνον ἡ ποιότης αὐτῶν ἐπιβλαβής τους ἀγωνιζομένοις σώμασι γίνεται, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ παράλογος αὐτῶν σύγκρασις πλήττει λίαν τὴν θεοφόβον συνείδησιν. Τί γὰρ ἄρα τὸ

λεῖπον τὴ τοῦ οἴνου φύσει, ἵνα διαφόρων ἡδυσμάτων ἐπιμιξία ἢ τούτου στερρότης θηλύνοιτο;

Ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ ταύτης τῆς ἱερᾶς πολιτείας διδάσκαλος Ἰησοῦς Χριστός, ὄξος ἐν τῷ πάθει πεπότισται παρὰ τῶν ὑπουργούντων τοὺς διαβολικοὺς ἐπιτάγμασιν, ἵνα ὑπογραμμῶν ἡμίν, ὡς ἔμοι δοκεῖ, ἐναργῆ καταλίπῃ τῆς τῶν ἱερῶν ἀγώνων διαθέσεως. Οὐ δεῖ γὰρ φησι τοῖς ἥδυνουσι βρώμασιν ἢ πόμασι τοὺς ἀγωνιζομένους κατὰ τῆς ἁμαρτίας τὸν κατ' αὐτῆς ποιείσθαι πόλεμον, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ πικροῦ της μάχης μετὰ καρτερίας ἀνέχεσθαι. Προστεθείτω δὲ καὶ ὕσσωπον τῷ σπόγγῳ τῆς ὕβρεως, ὅπως ἂν τελείως ἐμφέροιτο τῷ ὑποδείγματι τὸ σχῆμα τῆς ἡμῶν καθάρσεως τὸ μὲν γὰρ δριμύ των ἀγώνων ἴδιον, τὸ δὲ καθαριστικὸν πάντως τῆς τελειώσεως.

Ερμηνεία

ΟΛΑ τα τεχνητά ποτά, τα οποία οι κατασκευασταί των τα ονομάζουν ορεκτικά, επειδή, όπως φαίνεται, διεγείρουν την όρεξιν διά να εισέρχεται εις την κοιλίαν πλήθος φαγητών, πρέπει να τα αποφεύγουν εκείνοι που θέλουν να τιμωρούν τα μέλη του σώματος, που φουσκώνουν από αυτά τα ποτά, διότι όχι μονάχα η ποιότης των αποβαίνει επιβλαβής διά τα αγωνιζόμενα σώματα, αλλά και το περίεργον ανακάτευμά των ζημιώνει πάρα πολύ την ψυχήν τού θεοφοβουμένου. Διότι τι λείπει από την φύσιν του οίνου, ώστε με την ανάμιξιν διαφόρων μυρωδικών να μεταβάλλεται η φυσική του κατάστασις;

Ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός, ο διδάσκαλος αυτής της Ιεράς πολιτείας, εποτίσθη όξος εις το πάθος Του, από εκείνους που εκτελούσαν τα διαβολικά προστάγματα. Κατά την γνώμην μου συνέβη αυτό, διά να μάς δείξη ολοφάνερα με ποίαν ψυχικήν διάθεσιν πρέπει να αποδυώμεθα εις τους ιερούς αυτούς αγώνας διότι δεν πρέπει – λέγει – οι αγωνιζόμενοι εναντίον της αμαρτίας να κάμνουν τον πόλεμον έναντίον της με φαγητά και ποτά, που διεγείρουν εις ηδονήν, αλλά καρτερικά μάλλον να υπομένουν την πικρίαν της μάχης. Ας προστεθη δε και ύσσωπος[(*)] εις το σφουγγάρι

[(*)] Ο ύσσωπος είναι φυτόν αρωματικών και φαρμακευτικόν, χρησιμοποιούμενον πολύ από τους Ιουδαίους, προβάλλεται δε ενταύθα ως παράδειγμα εκ του Πάθους του Κυρίου. Τότε επί του Σταυρού ών προσηλωμένος διά να απολυτρώση ημάς από της αμαρτίας ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός και αφού είδεν ότι άπας ο θείος σκοπός της επί γής ενσάρκου παρουσίας Αυτού συνετελέσθη διά να τελειωθή η προφητεία του Προφήτου Δαβίδ η λέγουσα «Και εις την δίψαν μου επότισάν με όξος» (Ψαλμ. ΞΗ' 24) λέγει: «Διψώ». Τότε οι αχάριστοι Ιουδαίοι λαβόντες ένα ύσσωπος και προσδέσαντες επ' αυτού σπόγγον ενέπλησαν εις το όξος και «προσήνεγκαν αυτού το στόματι» (Ιωάνν. ΙΘ' 28-29. Βλέπε πλατύτερον εν τώ ημετέρω «Μεγάλω Συναξαριστή της Ορθοδόξου Εκκλησίας» Τόμος ΙΓ', σελ. 516. "Έκδοσις 6' και επομ. σελ. 601).

της ύβρεως, διά να ομοιάζη τελείως το σχήμα της ψυχικής μας καθάρσεως με το παράδειγμα (του Σταυρού): η πικράδα δηλαδή είναι γνώρισμα των αγώνων, ή κάθαρσις όμως είναι οπωσδήποτε αποτέλεσμα της τελειώσεως.

Ζ'. Του Αγίου Μαξίμου

ΩΣ ΠΕΡ τὰς ἡμέρας διαδέχονται αἱ νύκτες καὶ τὰ θέρη οἱ χειμῶνες, οὕτω καὶ ἡδονὴν λύπαι καὶ ὀδύναι, εἴτε ἐν τῷ παρόντι, εἴτε ἐν τῷ μελλοντι.

Ερμηνεία

ΟΠΩΣ τας ημέρας διαδέχονται αι νύκτες και τα καλοκαίρια οι χειμώνες, έτσι και την ηδονήν διαδέχονται πόνοι και λύπαι, είτε είς αυτήν την παρούσαν ζωήν, είτε εις την μέλλουσαν.

Η'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΙΠΕ γέρων: ὁ διάβολος τὰ ἐλαττώματα τοῦ Μοναχοῦ ἀεὶ ἐπιτίθεται ὡς γὰρ ἔφη τὶς τῶν ἁγίων, ἔθος διὰ μακροῦ βεβαιωθέν, φύσεως ἰσχὺν λαμβάνει, καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς ἀμελεστέροις. Πὰν οὖν βρῶμα καὶ κατ' ἐπιθυμίαν ζητεῖς, μὴ θελήσης λαβεῖν, καὶ μάλιστα ὑγιαίνων" τα δὲ ἀπὸ Θεοῦ σοὶ ἀποστελλόμενα ἔσθιων, εὐχαρίστει πᾶσαν ὥραν.

2. Ἠρώτησαν τινὲς τῶν Πατέρων τὸν Ἀββᾶς Μακάριον τὸν Αἰγύπτιον λέγοντες πῶς ὅτε ἐσθίεις καὶ ὅτε νηστεύεις τὸ σῶμα σου ὁμοίως ξηρόν ἐστι ; καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ γέρων τὸ ξύλον τὸ στρέφουν τὰ καιόμενα φρύγανα δὶ' ὅλου ἔσθιεται ὑπὸ τοῦ πυρὸς οὕτως ἐὰν καθαρεύση ἄνθρωπος τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐν τῷ φόβο τοῦ Θεοῦ, κατεσθίει τὸ σῶμα αὐτοῦ.

3. Ἀδελφὸς ἤρωτησε τὸν Ἀββᾶς Ἰσίδωρον λέγων· διατὶ οἱ δαίμονες οὕτω σὲ φοβοῦνται σφόδρα; καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων, ὅτι ἀφ' οὗ γέγονα Μοναχός, ἀσκῶ μηδέποτε συγχωρῆσαι τὴν ὀργὴν προσαναθῆναι τὸ λάρυγγί μου" ὀργήν, οἶμαι, τὴν ἡδονὴν λέγει, δὶ' ἣν καθ' ἑαυτῶν κινοῦμεν τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ πόνοις πολλαπλασίοσι καθυποβαλλόμεθα.

4. "Ἔλεγεν καὶ αὐτός, ὅτι τεσσαρακοστὸν ἤδη ἔτος ἔχω, ἀφ' οὐ αἰσθάνομαι τῆς κατὰ διάνοιαν ἁμαρτίας, καὶ οὐδέποτε συγκατεθέμην οὔτε ἐπιθυμία οὔτε θυμῶ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΒ΄ (Να μην τρώμε για ευχαρίστηση)

5. Ἠνέχθησαν πότε σταφυλαὶ τὸ Ἀββᾶ Μακαρία καὶ ἐπεθύμει ταύτας φαγεῖν ἀλλ' ἐνδεικνύμενος τὴν ἑαυτου ἐγκράτειαν, ἀπέστειλεν αὐτᾶς πρὸς ἀδελφὸς κάμνοντα καὶ σταφυλῶν ὀρεγόμενον. Δεξάμενος οὖν ταύτας ὁ ἀδελφός, λίαν περιχαρὴς γέγονε" μὴ βουλόμενος δὲ καὶ αὐτὸς τὴν ἰδίαν ἐπιθυμίαν πληρώσαι, πρὸς ἄλλον ἀδελφὸν αὐτᾶς ἐξαπέστειλε, δηλώσας ὡς αὐτὸς ἀνορέκτως ἔχει περὶ τὰ βρώματα τοῦτο δὲ εἶπε κρύπτων τὴν ἑαυτοῦ ἐργασίας τῆς ἐγκρατείας. Κάκεινος δεξάμενος, τὸ αὐτὸ ἔποιησε, καὶ διὰ τὸ ὀρέγεσθαι αὐτῶν οὐ μετέλαβεν, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον ἀδελφὸν αὐτᾶς ἐξαπέστειλε, κακεῖνος ὁμοίως εἰς ἄλλον.

Οὕτως εἰς πολλοὺς ἀδελφοὺς ἐλθούσαι αἱ σταφυλαί, καὶ μὴ ὑπ' οὐδενὸς αὐτῶν ὅλως ἀπογευσθεῖσαι, τελευταῖος πάλιν εἰς τὸν Ἀββᾶς Μακάριον ἀνεσώθησαν, τοῦ ἔσχατον αὐτᾶς ὑποδεξαμένου ἀδελφοῦ ἀγνοοῦντος ὅτι παρ' ἐκείνου ἀρχῆθεν ἐξαπεστάλησαν, καὶ ὡς μέγα τί δῶρον ταύτας αὐτὸ προσκομίσαντος. Ὁ δὲ γέρων, ἐπιγνοὺς ταύτας καὶ πολυπραγμονήσας καὶ μαθῶν τὸ γενόμενον, ἐθαύμασε καὶ ηὐχαρίστησε τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ ἐγκρατεῖα τῶν ἀδελφῶν.

6. Ὁ Ἀββᾶς Πίωρ, ὅτε ἔμελλεν ἐσθίειν, περιεπάτει καὶ οὕτω περιπατῶν ἤσθιε. Πυθομένου δὲ τινὸς διατὶ τοῦτο ποιεῖ, οὐ βούλομαι, ἔφη, ὡς ἔργω τῷ βρώματι χράσθαι, ἀλλ' ὡς παρέργω. Καὶ πρὸς ἕτερον δὲ τὸ αὐτὸ ἔρωτησαντα ἀπεκρίθη, ἵνα μὴ ἓν τῷ ἐσθίειν φησὶν ἡδονῆς τινὸς ἀπὸ τῶν βρωμάτων αἰσθάνεται ἡ ψυχή μου, διὰ τοῦτο ἐν τῷ περιπατεῖν ἀσχολῶ ταύτης καὶ περισπῶ, ὡς ἂν μὴ τὸν νοῦν ἔχῃ προσηλωμένον τοῖς βρώμασιν.

7. Ἀδελφὸς ἤρωτησε τὸν Ἀββᾶν Σισώην περὶ πολιτείας καὶ ἀπεκρίθη καὶ γέρων· εἶπε Δανιὴλ ὁ Προφήτης, ἄρτον ἐπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον.

8. Διηγήσαντο περὶ τινὸς γέροντος, ὅτι ἐπεθύμησε πότε φαγεῖν συκίδιον καὶ λαβῶν αὐτό, μὴ ἡττηθεῖς τὴ ἐπιθυμία, ἐκρέμασε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ καὶ οὕτως ἐδάμαζεν ἑαυτόν, ὅτι ὅλως ἐπεθύμησεν.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ Γέρων είπε ο διάβολος απασχολείται συνεχώς με το ελάττωμα του Μοναχού· διότι όπως είπε κάποιος Αγιος, συνήθεια, που παραμένει πολύν χρόνον, αποκτά δύναμιν φύσεως και προ παντός εις τους αμελεστέρους. Κάθε λοιπόν φαγητόν, που το αναζητείς με επιθυμίαν ζωηράν, να μη θελήσης να το πάρης, και μάλιστα όταν είσαι υγιής. Να τρώγης αυτά που σου στέλλει ο Θεός και να Τον ευχαριστης κάθε ώραν.

2. Μερικοί Πατέρες ήρώτησαν τον Αββάς Μακάριον τον Αιγύπτιον· διατί, τού λέγουν, και όταν τρώγης και όταν νηστεύης, το σώμα σου είναι πάντοτε αδύνατον;

Εκείνος απήντησεν:

– Το ξύλον, που συστρέφει εις την φωτιάν τα φρύγανα, κατατρώγεται τελείως από το πύρ: έτσι και ο άνθρωπος, αν επιτύχη την κάθαρσιν του νου του, με τον φόβον του Θεού, κατατρώγει το σώμα του.

3. Ένας αδελφός ήρώτησε τον Αββάν Ισίδωρον διατί, του λέγει, σε φοβούνται οι δαίμονες;

– Διότι – απήντησεν ο Αββάς Ισίδωρος – από τότε που έγινα Μοναχός αγωνίζομαι να μη επιτρέψω ουδέποτε να αναβή εις τον λάρυγγά μου η οργή. Έχω την γνώμην, ότι ο Αββάς Ισίδωρος οργήν εννοούσε την ηδονήν, εξαιτίας της οποίας προκαλούμεν εναντίον μας την όργήν του Θεού και έτσι υποβαλλόμεθα εις πολύ περισσοτέρους κόπους.

4. Ο ίδιος έλεγεν: Έχω σαράντα ήδη χρόνους από τότε που αισθάνομαι την κατά διάνοιαν αμαρτίαν και ουδέποτε υπεχώρησα ούτε εις την επιθυμίαν ούτε εις τον θυμόν.

5. Κάποτε προσέφεραν σταφύλια εις τον Αββάν Μακάριον και επιθυμούσε να τα φάγη. Συγκρατούμενος, όμως από την έγκράτειάς του, τα απέστειλε προς ένα άρρωστον αδελφόν, που επιθυμούσε να φάγη σταφύλια. Μόλις τα έλαβεν ο αδελφός εδοκίμασε μεγάλην χαράν. Επειδή όμως και αυτός δεν ήθελε να ικανοποιήση την επιθυμίας του, τα έστειλεν εις άλλον αδελφόν, και του παρήγγειλεν ότι τάχα αυτός δεν έχει όρεξιν δια φαγητόν. Αυτό το είπε διά να αποκρύψη το έργον της έγκρατείας. Και εκείνος όμως το ίδιον έκαμεν επειδή επιθυμούσε τα σταφύλια, δεν τα έφαγε, αλλά τα έστειλεν εις άλλον αδελφόν. Και εκείνος ομοίως εις άλλον.

Έτσι περιήλθον εις πολλούς αδελφούς τα σταφύλια, χωρίς κανένας να τα δοκιμάση. Τελευταία επεστράφησαν πάλιν εις τον Αββάν Μακάριον· διότι ο τελευταίος αδελφός, που τα έλαβε, επειδή δεν εγνώριζεν, ότι αρχικώς απεστάλησαν από εκείνον, του τα έστειλεν ωσάν μεγάλο δώρον. Ο Γέρων μόλις τα ανεγνώρισε και αφού εξήτασε την υπόθεσιν, έμαθεν αυτό που έγινε τότε εθαύμασε και ηυχαρίστησε τον Θεόν διά την τόσον μεγάλην έγκράτειαν των αδελφών.

6. Ο Αββάς Πίωρ, όταν επρόκειτο να φάγη, έπερπατούσε και έτσι περιπατών έτρωγε. Οταν δε τον ήρώτησε κάποιος διατί το κάμνει αυτό, απήντησεν ότι δεν θέλει να μεταχειρίζεται την τροφήν ως έργασίαν, αλλ' ώς πάρεργον. Και προς άλλον, ο

οποίος τον ήρώτησε για το ίδιον πράγμα, έδωσε την εξής απάντησιν· διά νά μή αισθάνεται η ψυχή μου ευχαρίστησιν όταν τρώγω το φαγητόν, προσπαθώ να την απασχολώ και να την ξεγελώ εις το περπάτημα, ώστε να μη έχη συνεχώς τον νούν της προσηλωμένον εις τα φαγητά.

7. Πώς πρέπει να ζω; ηρώτησεν ένας αδελφός τον Αββάν Σισώην.

-Ο Προφήτης Δανιήλ – του απήντησεν ο Γέρων – είπεν άρτον επιθυμιών δεν έφαγα (Δανιήλ ί΄, 3).

8. Διηγήθησαν δι' ένα Γέροντα ότι κάποτε επεθύμησε να φάγη ένα συκαλάκι. Αφού λοιπόν το επήρε, δεν ένικήθη από την επιθυμίαν της βρώσεως: το εκρέμασεν απέναντί του διά να το βλέπη και έτσι εδάμαζε τον εαυτόν του, επειδή αρχικώς ενικήθη από την επιθυμίαν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΓ'
(Η τάξις της τράπεζας του μοναχού)

Πῶς δεῖ καὶ ποίῳ σκοπῶ τὸν Μοναχὸν ἐν τῇ τραπέζῃ καθέζεσθαι καὶ τῶν παρατιθεμένων ἐφάπτεσθαι καὶ τίνα τηρεῖν καὶ μετὰ τὴν τράπεζαν.

Πώς και διά ποίον σκοπόν πρέπει να κάθηται εις την τράπεζαν ο Μοναχός, πώς να εγγίζη τα φαγητά και ποία να φυλάττη μετά την τράπεζαν.

Α'. Εν τω Γεροντικώ

ΛΕΓΕ τὶς τῶν Πατέρων, ὅτι τρία τάγματα εἰσιν ἔντιμα μᾶλλον παρὰ τοῖς Μοναχοῖς, οἷς δεῖ ἡμᾶς μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς πνευματικῆς προσέρχεσθαι: ἡ κοινωνία τῶν ἁγίων Μυστηρίων, ἡ τράπεζα τῶν ἀδελφῶν, καὶ ὁ νιπτὴρ αὐτῶν.

2. Διηγεῖτο δὲ καὶ τί τοιοῦτον ὅτι ἦν τὶς γέρων μέγας καὶ διορατικός, συνέβη δὲ αὐτὸν πότε καθεσθῆναι μετὰ πλειόνων ἀδελφῶν καὶ ἐν τῷ ἐσθίειν αὐτοὺς προσεῖχεν ὁ γέρων τὸ πνεύματι καὶ ἔβλεπε τοὺς μὲν ἔσθιοντας μέλι, τοὺς δὲ ἄρτον, τοὺς δὲ κόπρον. Καὶ ἐθαύμαζεν ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἐδέετο τοῦ Θεοῦ λέγων: Κύριε, ἀποκάλυψόν μου τὸ μυστήριον τοῦτο, ὅτι τὰ αὐτὰ δρώματα πάσι προτεθέντα ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐν τῷ ἐσθίειν οὕτως ἐνηλλαγμένα φαίνονται. Καὶ ἦλθεν αὐτῷ φωνὴ ἄνωθεν λέγουσα, ὅτι οἱ ἐσθίοντες μέλι, οὑτοι εἰσιν οἱ μετὰ φόβου καὶ τρόμου καὶ χαρᾶς πνευματικῆς καθεζόμενοι ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἀδιαλείπτως προσευχόμενοι καὶ ἡ εὐχὴ αὐτῶν ὡς θυμίαμα ἀνέρχεται πρὸς τὸν Θεόν.

Οἱ δὲ τὸν ἄρτον ἐσθίοντες, οὗτοι εἰσιν οἱ εὐχαριστοῦντες ἐπὶ τῇ μεταλήψει τῶν ὑπὸ Θεοῦ δεδωρημένων. Οἱ δὲ τὴν κόπρον ἐσθίοντες, οὗτοι εἰσιν οἱ γογγύζοντες καὶ λέγοντες· τοῦτο καλόν, τοῦτο σαπρόν. Οὐ χρὴ οὖν, φησι, ταῦτα λογίζεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον δοξολογεῖν τὸν Θεὸν καὶ ὕμνους ἀναπέμπειν αὐτῷ, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου: «εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε ἄλλο τί ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε».

3. Ἀδελφὸς ἠρώτησε γέροντα λέγων· ἰδοὺ παραβάλλω εἰς τόπον μετὰ ἀδελφῶν καὶ παρατίθησιν ἡμὶν φαγεῖν καὶ ἴσως οἱ ἀδελφοὶ ἢ δι' ἐγκράτειαν, ἢ ἀπὸ βρώσεως εἴσι καὶ οὗ' θέλουσι φαγεῖν, ἐγὼ δὲ πεινῶ, τί ποιήσω; Καὶ ἀπεκρίθη καὶ γέρων: ἐὰν σὺ πεινᾷς, πρόσεχε τοῖς καθημένοις πόσοι εἰσῖν' ὁμοίως δὲ σκόπει καὶ τὰ παρατιθέμενα καὶ καὶ

δοκιμάζεις, ὅτι λαγχάνει σοὶ μέρος, τοῦτο φᾶγε καὶ οὐκ ἔστι σοὶ πρόσκομμα τὴν γὰρ χρείαν σου ἐποίησας ἐὰν δὲ ἠττηθῆς καὶ πλεῖον φάγης, τοῦτο ἠττημὰ σοὶ ἐστιν.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΙΟΣ από τους Πατέρας έλεγεν εις ημάς τους Μοναχούς τρία πράγματα είναι τα κατ' εξοχήν σοβαρά και εις τα οποία πρέπει να προσερχώμεθα με φόβον και πνευματικών χαράν: η κοινωνία των αγίων Μυστηρίων, η τράπεζα των αδελφών, και το μέρος όπου πλύνονται.

2. Ο ίδιος διηγείτο και τούτο το αξιόλογον. Κάποτε – έλεγεν – ήτο κάποιος Γέρων, αξιοσέβαστος και διορατικός. Μίαν ημέραν λοιπόν εκάθισε να φάγη με πολλούς αδελφούς. Καθώς έτρωγον, ο Γέρων επρόσεχε και έβλεπε με τους πνευματικούς του οφθαλμούς άλλους να τρώγουν μέλι, άλλους άρτον και άλλους κόπρον. Αυτό τον έκαμε να απορήση και παρεκάλει τον Θεόν. Εξήγησέ μου έλεγε-- Κύριε, αυτό το μυστήριον, πώς ενώ επάνω εις την τράπεζαν είναι τοποθετημένα τα ίδια φαγητά δι' όλους, εν τούτοις την στιγμήν που τα τρώγουν φαίνονται τόσον διαφορετικά; Εις εξήγησιν της απορίας του ήκουσε φωνήν από τον Ουρανόν, η οποία του έλεγεν αυτοί, που φαίνονται ότι τρώγουν μέλι, είναι εκείνοι που κάθονται εις το τραπέζι με φόβον και τρόμος και πνευματικήν χαράν, που προσεύχονται αδιαλείπτως και η ευχή τους αναβαίνει προς τον Θεόν ως θυμίαμα.

Αυτοί, που φαίνονται ότι τρώγουν ψωμί, είναι εκείνοι που ευχαριστούν τον Θεόν, καθώς τρώγουν, δι' αυτά που τους εδώρησε. Τέλος αυτοί, που φαίνονται ότι τρώγουν κόπρον, είναι εκείνοι οι οποίοι γογγύζουν, καθώς τρώγουν και λέγουν: αυτό είναι καλόν, αυτό είναι άσχημον. Δεν πρέπει λοιπόν να σκεπτώμεθα αυτά, αλλά μάλλον να δοξολογούμεν τον Θεόν και να Τον ύμνούμεν, διά να εφαρμόζεται εκείνο που είπεν ο Απόστολος: «Είτε τρώγετε είτε πίνετε είτε ό,τιδήποτε άλλο κάμνετε, όλα προς δόξαν Θεού να τα κάμνετε» (Α' Κορ. ι', 31).

3. Ένας αδελφός ήρώτησε Γέροντα:

– Συμβαίνει –του λέγει– να υπάγω κάπου μαζί με αδελφούς και μας παραθέτουν τράπεζαν διά να φάγωμεν· οι αδελφοί ή από έγκράτειαν ή διότι ίσως έχουν φάγει, δεν θέλουν να φάγουν εγώ όμως πεινώ. Τι πρέπει να κάμνω τότε;

Ο Γέρων του απήντησε:

- Αν πεινάς, πρόσεχε πόσοι είναι αυτοί, που κάθονται μέτρησε συγχρόνως και τας μερίδας, που έχουν τοποθετήσει. Αν λοιπόν διαπιστώσης ότι έχουν και διά σε μερίδα, τότε φάγε αυτό που σου ανήκει και δεν υπάρχει εμπόδιον διά σε, διότι έφαγες εκείνο που ήτο αναγκαίον.

Αν όμως νικηθής από την λαιμαργίαν και φάγης περισσότερον, αυτό είναι αμάρτημα.

Β'. Του Αββά Ησαΐου

ΑΔΕΛΦΕ, καθήμενος ἐν τῇ τραπέζῃ μετὰ ἀδελφῶν, νεώτερος ὤν, μὴ εἴπῃς ἐν ἑαυτῷ τόνο φᾶγε, ἀλλὰ μνήσθητι τῶν ἁμαρτιῶν σου, ἵνα μὴ ἔσθιης μεθ' ἡδονῆς, καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρα σου μόνον ὡς βιαζόμενος φαγεῖν. Ἐὰν δὲ ἔστι τί ἔμπροσθεν ἄλλου, μὴ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρά σου εἰς αὐτό τα δὲ μάτια σου ἔστωσαν σκεπάζοντα τοὺς πόδας σου, καὶ τὰ γόνατά σου κεκολλημένα εἰς ἄλληλα. Ἐσθίων δὲ μὴ ἐπάρης τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν πλησίον καὶ μὴ προσχης ὧδε καὶ ὧδε καὶ μὴ λαλήσης λόγον τινά, ἐκτὸς μεγάλης ἀνάγκης. Μὴ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρα σου εἰς τίποτε θέλων αὐτό, εἰ μὴ πρότερον εἴπῃς «εὐλόγησον» πίνων δὲ τὸ ὕδωρ, μὴ ἐάσης τὸν λάρυγγά σου ψόφον ποιεῖν ὡς οἱ κοσμικοί. Ἐὰν παύση ἐσθίων, ἐγειρομένων τῶν ἀδελφῶν, ἐγέρθητι καὶ αὐτὸς καὶ μὴ καθίσης μετὰ τινὸς ὁμιλῆσαι μήτε λόγους τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἴσελθε εἰς τὸ κελλίον σου καὶ κλαῦσον τὰς ἁμαρτίας σου.

2. Ἐὰν παραβάλῃς εἰς ἀδελφὸν εἴτε εἷς Κοινόβιον, πᾶν ἡδὺ εὑρισκόμενον μὴ δῶς τὸ στόματί σου εἰς πλησμονήν, ἵνα θελήσης εὐθέως ἐλθεῖν εἰς τὸ κελλίον, καὶ μὴ προδότης σαυτοὺ γένη. Καθεζομένω δὲ σοὶ μετὰ τῶν ἀδελφῶν, ἐὰν ἔλθη σοὶ φλέγμα, μὴ ρίψης αὐτὸ ἐνώπιον αὐτῶν, ἀλλὰ ἀναστηθι καὶ ρίψον αὐτὸ ἔξω. Μὴ διατεῖνε τὸ σῶμα σου δρώμενον ὑπὸ ἀνθρώπων ἐὰν πνίγη σὲ χάσμη, μὴ ἄνοιξης τὸ στόμα σου ἔμπροσθεν αὐτῶν καὶ φεύξεται ἀπό σου. Μὴ ἄνοιξης τὸ στόμα σου γελῶν τὸ σύνολον σημεῖον γὰρ ἔστιν ἄφοβιας.

Ἐὰν ἐσθίητε τίποτε ἐν τῇ τραπέζῃ, καὶ ἔστι τὶς ἐξ ὑμῶν μὴ θέλων αὐτό, μὴ εἴπῃ, ὅτι οὐ δύναμαι φαγεῖν, ἀλλὰ διασάτω ἑαυτὸν ἕως θανάτου, καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ἀναπαύει. Ἐὰν ὁ ἀδελφός σου ἐψήση ἔψητον καὶ μὴ καλῶς γένηται, μὴ εἴπῃς αὐτῷ ὅτι κακῶς ἔψησας θάνατος γὰρ ἔστι τὴ ψυχή σου, ἀλλ' ἐρεύνησον σεαυτον ὅτι ἧς σὺ ἀκούσας παρὰ ἄλλου πῶς ἔμελες θλίβεσθαι, καὶ ἀναπαύει.

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, όταν καθήσης εις την τράπεζαν μαζί με άλλους αδελφούς και είσαι νεώτερός των, μη είσπης μέσα σου: φάγε καλά. Ένθυμήσου τας αμαρτίας σου, διά να μη τρώγης με ευχαρίστησιν και άπλωνε, με συστολήν, το χέρι σου ωσάν να σε πιέζουν να φάγης. Αν υπάρχη κάτι έμπρός εις άλλον, μή απλώσης το χέρι σου προς αυτό. Τα φορέματα σου να σκεπάζουν τα πόδια σου και τα γόνατά σου να είναι κολλημένα το ένα με το άλλο. Οταν τρώγης, να μη σηκώσης το πρόσωπόν σου προς το μέρος του πλησίον και να μη προσέχης εδώ και εκεί ούτε να ομιλήσης έστω και ένα λόγον, εκτός αν είναι μεγάλη ανάγκη. Να μη απλώσης το χέρι σου σε κάτι που θα θελήσης εάν προηγουμένως δεν είπης «ευλόγησον». Όταν πίνης νερόν - να μη κάνης θόρυβον με τον λάρυγγά σου, καθώς το καταπίνεις, όπως οι κοσμικοί. Όταν θα σταματήσης να τρώγης, να σηκωθής και συ μόλις σηκωθούν οι αδελφοί, και να μη καθίσης να συνομιλήσης με κανένα ούτε ακόμη και λόγους Θεού, αλλ' αμέσως να εισέλθης εις το κελλί σου και να κλαύσεις τας αμαρτίας σου.

2. Αν επισκεφθής αδελφόν ή Κοινόβιον, να μη φάγης χορταστικα κάθε τι εύγευστον, που θα ευρεθή, διά να θελήσης να έλθης αμέσως εις το κελλίον σου και πρόσεξε μη προδώσης τον εαυτόν σου. Όταν κάθεσαι μαζί με άλλους αδελφούς, αν σου έλθη εις τον λάρυγγα φλέγμα, να μή το πτύσης εμπρός των αλλά σήκω και πτύσε έξω. Να μη τεντώνεσαι, ενώ σε βλέπουν οι άνθρωποι. Εαν σε πιάση χασμουρητόν, να μη ανοίξης το στόμα σου εμπρός είς άλλους και θα σου φύγη. Να μη γελάς με θόρυβος και ολάνοικτον το στόμα σου, διότι αυτό είναι σημείον αναιδείας.

Αν τρώγετε εις τράπεζας και ευρεθή κάποιος από σας, ο οποίος δεν θέλει το φαγητόν, ας μη είπη δεν ημπορώ να το φάγω» αλλά ας πιέση μέχρι θανάτου τον εαυτόν του και ο Θεός θα τον ξεκουράση. Αν μαγειρεύση ο αδελφός σου κάτι και δεν γίνη καλόν, μή του είπης ότι άσχημα έμαγείρευσες, διότι αυτό είναι θάνατος δια την ψυχήν σου εξέτασε τον εαυτόν σου πόσον θα έστενοχωρείσο, αν το ήκουες αυτό από άλλον και τότε θα αναπαυθης ψυχικά.

Γ'. Του Αγίου Διαδόχου

ΤΟ ΑΠΟ πάντων των παρατιθεμένων ἢ κιρνωμένων ἐσθίειν καὶ πίνειν εὐχαριστοῦντας τῷ Θεῷ, οὐδαμῶς τὰ κανόνι τῆς γνώσεως μάχεται πάντα γὰρ καλὰ λίαν· τὸ δὲ τῶν ἡδέων καὶ πολλῶν ἡδέως ἀπέχεσθαι, καὶ διακριτικωτάτων ὑπάρχει καὶ γνωστικωτάτων. Οὐκ ἂν δὲ τῶν παρόντων ἥδεων ἥδεως καταφρονήσωμεν, εἰ μὴ τῆς τοῦ Θεοῦ γλυκύτητος ἐν πάσῃ αἰσθήσει καὶ πληροφορία γευσώμεθα.

Ερμηνεία

ΤΟ να τρώγωμεν και να πίνωμεν από όλα όσα παρατίθενται εις την τράπεζας ή μάς κερνούν και να ευχαριστούμεν τον Θεόν, αυτό καθόλου δεν αντιμάχεται τον κανόνα της εσωτερικής γνώσεως, διότι όλα είναι καλά το να απέχωμεν όμως με ευχαρίστησιν από τα ευχάριστα και πολλά είναι γνώρισμα των πολύ διακριτικών και εκείνων, οι οποίοι έχουν προχωρήσει πάρα πολύ εις την εσωτερικών γνώσιν. Δεν ήμπορούμεν δε να καταφρονήσωμεν ευχαρίστως τα ευχάριστα που ευρίσκονται εμπρός μας, αν δεν δοκιμάσωμεν την γλυκύτητα του Θεού με την εσωτερικήν άσκησιν και την πληροφορίας της χάριτος.

Δ'. Του Αββά Κασσιανού

ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΙΝ ἐπιτελείσθαι ἐν τοῖς κατὰ 'Ἀνατολὴν Κοινοβίοις κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἑστιάσεως, οὐκ ἀπὸ τοῦ κανόνος τῶν Αἰγυπτίων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν Καππαδοκῶν παραδεδόσθαι ἐγνώκαμεν, οἵτινες οὐ πνευματικῆς ἕνεκεν τοσούτον γυμνασίας, ὅσον ἡσυχίας χάριν τῆς περὶ τὰς ὁμιλίας τὸ τοιοῦτον διετυπώσαντο. Παρὰ δὲ τοῖς Αἴγυπτιοις, καὶ μάλιστα τοῖς Ταβεννησιώταις, τοσαύτη σιωπὴ ὑπὸ πάντων παρέχεται, ἠνίκα εἷς ἐν τοσούτον πολυαρίθμητον πλῆθος τῶν ἀδελφῶν συνάγεται κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἑστιάσεως, ὅση σχεδὸν ἓν ἄλλοις οὐχ εὑρίσκεται οὕτως, ὡς μηδὲ τολμᾶν γρύξαι τινὰ παρεκτὸς τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς τραπέζης, ὃς τὶς εἰ χρεία τινὸς γένηται, κρούσματι μᾶλλον ἡ φωνὴ τοῦτο σημαίνει. Καὶ τὰ κουκούλια δὲ ἕως κάτω των βλεφάρων φορούσιν οὗτοι, ἵνα μὴ ρεμβοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, περιεργότερον ἀλλήλοις ἐνορῶσι, τὴ δὲ τραπέζη μόνη καὶ τὴ τοῦ τρέφοντος Θεοῦ Εὐχαριστία προσατενίζωσι. Μεγάλη δὲ τὶς παραφυλακὴ ἐστι παρ' αὐτοὺς ὅπως μηδεὶς ἔξωθέν της τραπέζης τροφῆς μεταλάβοι.

Ερμηνεία

ΤΟ να γίνεται ανάγνωσις εις τα Κοινόβια της Ανατολής, κατά την ώραν του φαγητού, όπως γνωρίζομεν μάς παρεδόθη από το τυπικόν των Καππαδόκων και όχι των Αιγυπτίων. Οι Καππαδόκες καθώρισαν την ανάγνωσιν, όχι τόσον χάριν πνευματικής άσκήσεως, όσον διά να μη όμιλούν οι τρώγοντες κατά την ώραν του φαγητού. Είς τους Αιγυπτίους δε και μάλιστα είς τους Ταβεννησιώτας επικρατεί τέτοια σιωπή, όταν συγκεντρωθή το πολυάριθμον εκείνο πλήθος, κατά την ώραν του

φαγητου, όση, σχεδόν, δεν συναντάται πουθενά αλλού. Ούτε γρύ δεν ακούεται, εκτός από τον αρχηγός της τραπέζης, ο οποίος και αυτός αν χρειασθη κάτι το φανερώνει μάλλον με ελαφρόν κτύπημα, παρά με φωνήν. Και τα κουκούλια εκείνοι τα κατεβάζουν έως τα βλέφαρα δια να μη περιφέρουν άσκοπα τα βλέμματα των, και παρακολουθούν με περισσοτέραν περιέργειαν ο ένας τον άλλον, αλλά να προσέχουν μόνον εις την τράπεζαν και εις την ευχαριστίαν του Θεού που τους τρέφει. Προσέχουν δε πάρα πολύ οι Ταβεννησιώται, να μη πάρη κανείς τροφήν έξω από την τράπεζαν.

Ε'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΛΕΓΟΝ οι Πατέρες, ότι εσθιόντων ποτέ των αδελφών εν αγάπη, εγέλασεν είς αδελφός επί της τραπέζης και ιδών αυτόν ο 'Αββάς Ιωάννης έκλαυσεν ειπών τι άρα έχει ο αδελφός ούτος εν τη καρδία αυτού, ότι εγέλασεν, οφείλων μάλλον κλαύσαι ότι αγάπην εσθίει;

2. Ησθένησε τις των γερόντων, και μη δυνάμενος δέξασθαι τροφήν επί πολλάς ημέρας, παρεκαλείτο υπό του ιδίου μαθητού επιτρέψαι αυτά ποιήσαι μικρόν λακέντιον" ο δε επέτρεψεν. Απελθών δε ο αδελφός έποίησε και ήνεγκεν αυτώ φαγείν. "Ησαν δε εκεί δύο αγγεία κρεμάμενα, το μεν έν έχον μέλι, το δε έτερον έλαιον από λινοσπέρματος, και φύσει δυσώδες όν και παντελώς άβρωτον, εις τον λύχνον έχρημάτιζε. Του ούν αδελφού θέλοντος βαλείν εις το βρώμα του γέροντος εκ του μέλιτος, λήθη γέγονε και αντί του μέλιτος εκ του λινοσπέρματος έβαλε και ούτω προσήνεγκε το βρώμα το γέροντα και δε γευσάμενος, ήσθετο μεν τήν του μαθητού άγνοιαν, ουδέν δε ελάλησεν, αλλ' έφαγε σιωπών.

Ηνάγκασεν ούν ο αδελφός αυτών και πάλιν φαγείν και δε βιασάμενος εαυτον έφαγε μικρόν. Ως ούν ενέκειτο ο αδελφός παρακαλών αυτόν και έτι φαγείν, έφη ο γέρων φύσει ου δύναμαι πλείον φαγείν, τέκνον. Ο δε ώς προθυμοποιούμενος δήθεν τον γέροντα και ανακινών την αυτού όρεξιν υπό της ασθενείας καταπεσούσαν, είπε καλόν εστιν, 'Αββά ιδού καγώ τρώγω μετά σου. Ως δε εγεύσατο, μαθών και εποίησεν, έπεσεν επί πρόσωπον αυτού λέγων· ουαί μοι, 'Αββά, ότι απέκτεινά σε, και συ την αμαρτίαν έθηκας επ' εμέ, ότι ουκ ελάλησας. Απεκρίθη ο γέρων ανάστα, τέκνον, και μη θλιβής ει γάρ ήθελεν ο Θεός ίνα φάγω μέλι, μέλι είχες βαλείν.

3. Είπε γέρων: καθίσας φαγείν τον της γαστριμαργίας δαίμονα υπερθέσει νίκα και κάτεχε λέγων αυτω μείνον, ου γάρ πεινάσεις και σεμνώς έσθιε, και όσον επείγει

εκείνος, πλέον σύ ομαλώς έσθιες και γάρ ούτως επείγει τινά, ως θέλεις από μιάς πάντα φαγείν.

Ερμηνεία

ΔΙΗΓΟΥΝΤΟ οι Πατέρες ότι κάποτε, ενώ έτρωγον οι αδελφοί εις τράπεζαν αγάπης, εγέλασε κάποιος αδελφός μόλις τον είδεν ο Αββάς Ιωάννης έκλαυσε και είπε: τί να έχη, άραγε, αυτός ο αδελφός είς την καρδίαν του, που έγέλασεν, ενώ ώφειλε μάλλον να κλαύση, διότι τρώγει εις αγάπην;

2. Ησθένησε κάποτε ένας Γέρων και επειδή δεν ήμπορούσε να φάγη τροφήν επί πολλας ημέρας, τον παρεκάλει ο υποτακτικός του να του επιτρέψη να του κάμη ολίγην κρέμαν. Ο Γέρων του επέτρεψεν. Έτρεξε τότε ο υποτακτικός, έκαμε την κρέμαν και του την έφερε να φάγη. 'Από την οροφήν του κελλίου έκρέμοντο δύο αγγεία: το μεν ένα είχε μέλι και το άλλο έλαιον από λιναρόσπορον, το οποίον εκ φύσεως έχει μια άσχημη μυρουδιά και δεν τρώγεται καθόλου, το εχρησιμοποιούσαν δε δια να ανάβουν τον λύχνον. Ο υποτακτικός λοιπόν από απροσεξίαν έβαλεν εις την κρέμαν αντί μέλι λιναρόλαδον και έτσι το έφερε να το φάγη ο Γέρων. Μόλις το εδοκίμασεν ο Γέρων, αντελήφθη αμέσως το λάθος του υποτακτικού δεν είπεν όμως τίποτα, αλλά το έφαγε χωρίς να ομιλήση.

Ο υποτακτικός τον έπίεσε και πάλιν να φάγης και εκείνος πιεζόμενος έφαγεν ολίγον. Επειδή επέμενεν ο υποτακτικός να τον παρακαλώ να φάγη ολίγον ακόμη, ο Γέρων είπε: πραγματικά, παιδί μου, δεν ήμπορών να φάγω άλλο. Τότε ο υποτακτικός διά να προτρέψη τάχα τον Γέροντα και να του κεντήση την όρεξιν που είχε χαθή από την ασθένειαν, του είπε: Είναι καλή ή κρέμα, 'Αββά μου, να και εγώ τρώγω μαζί σου. Μόλις όμως την έβαλεν εις το στόμα του και υποτακτικός, αντελήφθη αμέσως το λάθος που έκαμε και αμέσως έπεσεν εις τα πόδια του και του είπε:

- Αλλοίμονον εις εμέ, Αββά, διότι σε εσκότωσαν και συ ηνέχθης την αμαρτίαν μου αυτήν, διότι δεν ωμίλησες.

- Σήκω επάνω, τέκνον μου, – του είπεν ο Γέρων – και μη στενοχωρήσαι· διότι αν ο Θεός ήθελε να φάγω μέλι, μέλι θα είχες βάλει.

3. Ένας Γέρων είπε: όταν καθίσης να φάγης, να νικάς τον δαίμονα της λαιμαργίας με την αναβολήν να τον συγκρατης και να του λέγης περίμενε, διότι δεν θα πεινάσης. Να τρώγης με σεμνότητα και όσον ο δαίμων της γαστριμαργίας σε βιάζει, τόσον συ

τρώγε πλέον ήρεμα διότι έτσι εκβιάζει τον άνθρωπον, τον παρακινεί, δηλαδή, να τα φάγη όλα διά μιάς.

ΣΤ'. Τού Αγίου Εφραίμ

ΚΡΕΙΣΣΟΝ ἔστιν ἐσθίειν καὶ εὐχαριστεῖς τῷ Κυρίῳ, ἢ μὴ ἔσθιοντα κατακρίνειν τοὺς ἔσθιοντας καὶ εὐχαριστοῦντας τῷ Κυρίῳ. 'Ἀδελφέ, ἐκάθισας ἐπὶ τῆς τραπέζης: φᾶγε ἄρτον, καὶ μὴ καταλάλει τοῦ πλησίον, ἵνα μὴ εὑρεθῇς κρεωφαγῶν τὸν ἀδελφόν σου διὰ τῆς καταλαλιᾶς διότι γέγραπται: «οἱ κατεσθίοντε τὸν λαόν μου ἓν βρώσει ἄρτου, τὸν Κύριον οὐκ ἐπεκαλέσαντο». Ὑγιαίνων τὴ πίστει ἔσθιε πᾶν το παρατιθέμενον σοὶ ἐν Κυρίῳ. Εἰ δὲ παρατεθῇ ὑμὶν τί βρώσιμον καὶ σὺ οὐκ ὀρέγη φαγεῖν, μὴ αὐτὸ ἀπόστρεφε, τῶν πλειόνων βουλομένων ἐσθίειν, καὶ εὐχαριστεϊν Κυρίω.

Ἐκάθισας ἐπὶ τραπέζης; ἑαυτῶ πρόσεχε καὶ μὴ περιβλέπου ὡς ἀπαίδευτος. Ἀπαιδευσία ἐστὶ Μοναχῶ ἔσθιείν τα σῶα, τῶν κλασμάτων παρατεθειμένων. Μὴ ἐξουθένει τὰ κλάσματα καὶ γὰρ Κύριος εἶπε τοὺς ἑαυτοῦ μαθηταῖς συναγαγεῖν τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μὴ τί ἀπολῆται. 'Ἀδελφέ, ἐὰν εὐκαιρήση ποτήριον οἴνου, μετὰ τὴν εὐχὴν σπουδαίως εἰς τὸ κελλίον σου πορεύθητι, καὶ κλείσας τὴν θύραν εὐχαρίστει τῷ Κυρίῳ τῷ οἰκονομοῦνται τὸ γὰρ ἀπὸ τραπέζης πληθύνειν λόγους, ἐπόπτα καὶ συντρίμματα γεννᾷ. Ἀνὴρ μέθυσος πράττει καὶ λαλεῖ ἐσπέρας ἃ μὴ δεῖ καὶ ὄρθρου μεταμελεῖται καὶ ἐὰν πάλιν εὕρη οἶνον, τοῖς αὐτοὺς πάλιν χρᾶται. Εἰ ἐπειράσθης ἅπαξ, φύλαξαι τοῦ λοιποῦ γέγραπται γὰρ «ὁ γεγενημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ τηρεῖ ἑαυτόν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἅπτεται αὐτοῦ».

Τίμα πάντας διὰ τὸν Κύριον, τιμὴν μὴ ἀπαιτῶν, καὶ παρὰ Κυρίου εὐρήσεις χάριν" γέγραπται: «ὃς οὐκ αἰσχύνεται πρόσωπα δικαίων, οὐκ ἀγαθὸς ὁ τοιοῦτος ψωμῶ ἄρτου ἀποδώσεται ἄνδρα, καὶ μὴ εὐλαβούμενος πρόσωπον ἀδελφοῦ αὐτοῦ, κόπω παιδευθήσεται». Ἐὰν συνεσθίης ἀδελφούς, κατὰ κανόνα χάλα ἐν τῷ πίνακι, ἤτοι κατὰ τάξιν καὶ γὰρ τρυγῶν καὶ χελιδὼν ἀγροῦ στρουθίου ἐφύλαξαν καιροὺς εἰσόδου αὐτῶν. Χάλα, καὶ μὴ ἐνέαζε διὰ τοὺς μικροτέρους σου, ἤγουν μὴ ἐκείνων ὡς μικροτέρων καταφρονῶν ἅπαξ αὐτῶν ἐκτεινόντων τὴν χεῖρα, δὶς αὐτὸς ἔκτεινε προφθάνων αὐτούς. Σὺ δέ, ἀγαπητέ, ὅλην τὴν ἡμέραν διετέλεσας νῆστις, καὶ περὶ στιγμῆς ὥρας ταράττει, ἢ μᾶλλον ὁ Πατὴρ τὸ πάντας ἀναμένειν καὶ τοὺς μικροτέρους προτρέπεται, καὶ μὴ τῆς βρώσεως προαπάρχεσθαι, ἀλλ' ἅμα τοὺς ἀδελφοῖς τὴν χεῖρα χαλᾶν ἐν τῷ πίνακι.

Ὁ σιωπῶν ἐπὶ τραπέζης ὅμοιός ἐστι τῷ μετὰ μέλιτος ἔσθιοντι τὸν ἑαυτοῦ ἄρτον καὶ δὲ πληθύνων λόγους, ἔκταρασσει καὶ τὸν ἥσυχον. Μετὰ καταστάσεως ἔσθια καὶ τὸ πόμα σου ἔστω ἀθόρυβον. 'Ἀδελφέ, ἔφαγες ἄρτον καὶ ἐνεπλήσθης; δὸς δόξαν τὸ

χορτάσαντί σε Θεῶ' εἰ δὲ ἐν βραχεῖ ἠρκέσθης παρὰ μικρόν της χρείας λαβῶν, δόξασον ὁμοίως ἐν ἑαυτῷ τὸν σὲ ἐνισχύσαντα Κύριον, καὶ μὴ λέγε ἐνώπιον πάντων εἰ μὴ τοσούτον ἄρτον οὐκ ἔφαγον εἰ γὰρ τοῦτο εἴπῃς ἢ σπουδάσης διαγνωσθῆναι καὶ ἐποίησας, ἀπέχεις σου τὸν μισθὸν εἰ δὲ καὶ κατακρίνων τοὺς ἔσθιοντας καὶ εὐχαριστοῦντας τοῦτο εἴρηκας, ἀπώλεσάς σου πᾶσαν τὴν ἐργασίας καὶ ταῖς χερσὶ τῶν ἐχθρῶν παρέδωκας σεαυτόν.

Ερμηνεία

ΕΙΝΑΙ προτιμότερον να τρώγη κανείς και να ευχαριστή τον Κύριον παρά να μη τρώγη και να κατακρίνη αυτούς που τρώγουν και ευχαριστούν τον Κύριον. 'Αδελφέ, εκάθισες εις το τραπέζι; Φάγε άρτον και μη κατηγορης τον πλησίον σου, διά νά μή κατηγορηθής από τον Θεόν, ότι τρώγεις τας σάρκας του αδελφού σου με την καταλαλιάν· διότι έχει γραφή: «αυτοί που τρώγουν τον λαόν μου, όπως τρώγουν το ψωμί, δεν έκάλεσαν είς βοήθειάν των τον Κύριον» (Ψαλμ. ιγ', 4). Οταν δεν είσαι άρρωστος εις την πίστιν, τρώγε ό,τι σου προσφέρουν και δόξαζε τον Κύριον. Αν σας προσφερθή φαγητόν που συ δεν το θέλεις, μη το καταφρονήσης, όταν οι περισσότεροι θέλουν να φάγουν και να ευχαριστούν τον Κύριον.

Παρεκάθησες εις την τράπεζαν, διά το φαγητόν; Πρόσεχε τον εαυτόν σου και μη κοιτάζης δεξιά και αριστερά ως αμόρφωτος. Είναι αμόρφωτος ο Μοναχός που τρώγει τα ολόκληρα, όταν προσφέρωνται εις το τραπέζι τα κομμάτια· διότι ο Κύριος είπεν εις τους Μαθητάς Του να μαζεύσουν τα κομμάτια, που έπερίσσευσαν, διά να μη χαθή τίποτα. Αδελφέ, αν σου τύχη ευκαιρία να πίης ένα ποτήρι κρασί, πήγαινε γρήγορα, μετά την ευχαριστίαν, εις το κελλί σου, κλείσε την θύραν και να ευχαριστής τον Κύριον, που τα οικονομεί όλα: διότι το να αρχίζη η πολυλογία μετά το φαγητόν, έχει δυσάρεστα επακόλουθα και προκαλεί βλάβην. Ο μεθυσμένος άνθρωπος πράττει και λαλεί το βράδυ εκείνα που δεν πρέπει, και το πρωί μετανοεί αν όμως εύρη κρασί, πάλιν τα ίδια κάμνει. Αν την έπαθες μίαν φοράν, φυλάξου εις το εξής: διότι λέγει η Αγία Γραφή: «αυτός που είναι του Θεού προφυλάσσει τον εαυτόν του και ο πονηρός δεν τον εγγίζει» (Α΄ Ιωάν. ε', 18).

Να τιμάς όλους διότι ευχαριστείται ο Κύριος, χωρίς να ζητης τιμην και θα εύρης χάριν από τον Θεόν. Λέγει η Αγία Γραφή: «όποιος δεν σέβεται τους δικαίους δεν είναι καλός αυτός δι' ένα κομμάτι ψωμι ήμπορεί να προδώση άνθρωπον και επειδή δεν έχει σε υπόληψιν τον αδελφόν του θα τιμωρηθή σκληρά». (Παροιμ. κη΄, 21). Εάν

συντρώγης με αδελφούς, να απλώνης με σειράν και ταξιν το χέρι σου εις το πιάτο[(*)]. Διότι και το τρυγόνι και το χελιδόνι με την σειράν τους κατέρχονται από τας φωλεάς των εις το χωράφι, δια να τσιμπήσουν κάποιον σπόρον. Απλωνε το χέρι σου και μη προσποιήσαι έκπληξιν διά τους μικροτέρους σου: δηλαδή να μη τους προσβάλλης επειδή είναι μικρότεροι. Οταν εκείνοι απλώνουν μίαν φοράν το χέρι τους, συ άπλωνε το δύο, διά να έλθης εις το ίδιον μέτρον μαζί των. Σύ, αγαπητέ, όλην την ημέραν έμεινες νηστικός και αδημονείς τώρα διά μίαν στιγμήν; Αγωνιάς επειδή ο Ηγούμενος προτρέπει να περιμένωμεν όλους και τους μικροτέρους και να μη αρχίζουν το φαγητόν, αλλά μαζί με όλους τους αδελφούς να αρχίζουν να απλώνουν το χέρι των εις το πιάτο;

Εκείνος, που δεν ομιλεί κατά την ώραν του φαγητού, όμοιάζει με εκείνον, που τρώγει το ψωμί του με μέλι ενώ εκείνος, που φλυαρεί, ταράζει ψυχικά και τον ήσυχον. Τρώγε με ηρεμίας και να πίνης χωρίς θόρυβον. Αδελφέ, έφαγες άρτον και έχόρτασες; Δόξασε τον Θεόν που σε έχόρτασεν. Αν ήρκέσθης εις το ολίγον και έφαγες ολιγώτερον από όσον εχρειάζεσο, δόξασε πάλιν από μέσα σου τον Κύριον, που σε ενίσχυσεν (είς αυτήν την εγκράτειαν) και να μη λέγης εμπρός εις όλους: εγώ δεν έφαγα παρά μονάχα ολίγον ψωμί. Διότι αν το είπης αυτό, ή φροντίσης να γίνη γνωστόν αυτό που έκαμες, έχασες τον μισθόν σου. Εάν δε το είπες αυτό, διά να κατακρίνης εκείνους, που τρώγουν και ευχαριστούνται, τότε έχασες όλον σου τον κόπον και παρεδόθης εις τα χέρια των εχθρών σου.

(*) Εις τα Ασκητήρια του καιρού εκείνου το φαγητόν ετοποθετείτο επί της τραπέζης είς κοινόν πιάτον (πιατέλα) διά πάντας τους αδελφούς και έκαστος έτρωγεν εξ αυτού με την σειράς του, εμβαπτίζων τον άρτον του εις το άρτυμα.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΔ'
(Περί φαγητού και ποτού)

Περὶ βρώσεως καὶ πόσεως, καὶ πότε καὶ πῶς τίνων οὐ μετέχειν ἢ ἀπέχεσθαι.

Περί φαγητού και ποτού· πότε και πώς είς ποία δεν πρέπει να μετέχωμεν ή από ποία να απέχωμεν.

Α'. Παλλαδίου προς Λαύσον Πραιπόσιτον

ΑΝΔΡΙΖΟΥ ἐν πάσῃ συνέσει, παρακαλῶ, δοῦλε τοῦ Θεοῦ Λαῦσε, καὶ προσχήματι ἀνθρωπαρεσκείας τινὸς κρίσεως μὴ ὅρκο πεδήσης τὴν προαίρεσιν, καθὼς πεπόνθασιν οἱ πολλοί, οἵτινες φιλονείκω κενοδοξία το μὴ φαγεῖν τόδε ἢ πιεῖν τόδε ἀλόγως ὤμοσαν, δουλώσαντες τὸ αὐτεξούσιον τὴ ἀνάγκη τοῦ ὅρκου' εἶτα πάλιν τούτω ὑπέπεσον οἰκτρῶς, ἢ φιλοζωΐα καὶ ἀκηδία, ἢ ἀσθενεία σώματος καὶ ἐπιθυμία ἡδονῆς τινὸς τὴν ἐπιορκίαν ὤδινησαντες. Λόγω τοίνυν μεταλαμβάνων καὶ λόΟ γῶ ἀπεχόμενος οὐχ ἁμαρτήσεις ποτὲ ἄμεινον γὰρ ἢ μετὰ λόγου οἰνοποσία τῆς μετὰ τύφου ὑδροποσίας, καὶ θέα μου τοὺς μετὰ λόγου θεοσεβείας τὸν οἶνον πίνοντας, καὶ πάλιν τοὺς ἀλόγως ἀπωσαμένους τὸν οἶνον.

Ἔπιεν οἶνον ποτὲ Ἰωσὴφ παρ' Αἴγυπτιοις, ἔπιε δὲ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ κατηγορήθη φάγος καὶ οἰνοπότης. Μανιχαίοι δὲ καὶ τινὲς τῶν σοφῶν Ἑλλήνων ὑδροποτήσαντες, τὴ οἰήσει δεσμευθέντες, τὸν ὄλεθρον τῆς τοῦ Θεοῦ ἄγνωσιας οὐ διέφυγον οὐ γὰρ ψεκτὴ ἢ ἐπαινετὴ ἢ ὕλη τῶν βρωμάτων ἢ πομάτων, ἀλλ' ἡ γνώμη τῶν καλῶς ἢ κακῶς χρωμένων τὴ ὕλη.

Περὶ δὲ τῶν μετεχόντων ἢ ἀπεχομένων τῆς ὕλης εἶπεν ὁ Κύριος «ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς», ἅτινά ἐστι κατὰ τὸν Ἀπόστολον «ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια, ἁγνεία». Ὁ δὲ ἀγωνιζόμενος τοιούτους ἔχειν καρπούς, πάντα μὲν ἐγκρατεύεται, ἀναλόγως δὲ οὐ βρώσεται, οὐδὲ πίεται, οὐδὲ συνοικήσει τινὶ πονηρὼ συνειδότι. Ὑγιαίνων μὲν ἀφέξεται τῶν πιαινόντων, ἀρρωστῶν δὲ ἢ ὀδυνώμενος ἢ ἐν περιστάσεσιν ὢν ἢ πρὸς ἀνατροπὴν κενῆς δόξης χρήσεται αὐτοις μετρίως ὡς φαρμάκους, πρὸς ἴασιν μόνον ψυχῆς καὶ σώματος, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ.

Ερμηνεία

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΔ΄ (Περί φαγητού και ποτού)

ΓΕΝΟΥ γενναίος και πολύ συνετός σε παρακαλώ, Λαύσε[(*)], δούλε του Θεού. Πρόσεξε να μη δέσης με όρκον την προαίρεσίν σου με το πρόσχημα να αρέσης εις τους ανθρώπους, καθώς έπαθαν οι πολλοί, οι οποίοι από άκαιρον φιλοδοξίαν να μη φάγουν τούτο ή να μη πίουν εκείνο, ώρκίσθησαν παραλόγως και υπεδούλωσαν το αυτεξούσιόν των εις τον δεσμόν του όρκου και οι οποίοι, κατόπιν πάλιν, παρέβησαν ελεεινώς τον όρκον των καί, ήν άπό φιλοζωΐαν και αμέλειαν, ή από σωματικής ασθένειαν και επιθυμίαν κάποιας ηδονής, εδοκίμασαν την πικρίαν της επιορκίας. Οταν λοιπόν μεταλαμβάνης τροφής με μέτρον και περίσκεψιν και πάλιν με περίσκεψιν απέχης, ποτέ δεν θα αμαρτήσης· διότι είναι προτιμότερον να πίνης κρασί με λογικόν μέτρον, παρά να πίνης με υπερηφάνειαν νερόν. Πάρε ως παράδειγμα εκείνους που έπιναν με μέτρον και ευσέβειαν το κρασί και εκείνους, πάλιν, που το απέκρουσαν από παράλογον υπερηφάνειαν.

Έπιε κάποτε κρασί ο Ιωσήφ όταν ήτο με τους Αιγυπτίους, έπιε και ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός μαζί με τους Μαθητές Του και τον κατηγόρησαν (οι Φαρισαίοι) ως φάγαν και οινοπότην. Αντίθετα οι Μανιχαίοι[(*)] και μερικοί σοφοί Έλληνες, που έπιναν μόνον νερό, ήχμαλωτίσθησαν από τον εγωϊσμόν των και δεν ημπόρεσαν να αποφύγουν την καταστροφής από την άγνωσίαν του Θεού. Διότι αυτά καθ' εαυτά τα φαγητά και τα ποτα δεν είναι αξιοκατάκριτα ή επαινετά: αυτό εξαρτάται από την διάθεσιν εκείνων οι οποίοι τα μεταχειρίζονται καλώς ή κακώς.

Δι' αυτούς, που μετέχουν της ύλης ή απέχουν από αυτήν, ο Κύριος είπε: «θα τους αναγνωρίσετε από τους καρπούς των»! Αυτοί δε οι καρποί, κατά τον Απόστολος Παύλον, είναι: «αγάπη, χαρά, ειρήνη, μακροθυμία, καλωσύνη, αγαθωσύνη, πίστις, πραότης, εγκράτεια, αγνεία»! Εκείνος, λοιπόν, που αγωνίζεται να αποκτήση τέτοιους καρπούς, εγκρατεύεται από όλα και ανάλογα δεν θα φάγη, ούτε θα πιή, ούτε θα

(*) Λαύσος και Πραιπόσιτος ήτο πατρίκιος εις την Κωνσταντινούπολιν, ήκμασε δε κατά τους χρόνους του Αυτοκράτορος Θεοδοσίου του Α' (379– 395 μ.Χ.). Ούτος είχε πολυτελέστατον οίκον εις Κων/πολιν, παρά την μεγάλην πλατείας του Κωνσταντίνου και επί της μεγάλης οδού της Κωνσταντινουπόλεως της λεγομένης Μέσης ή Ρηγίας, ο οποίος κατεστράφη κατά την μεγάλην πυρκαϊάν του 476 μ.Χ. Προς τούτον έγραψεν ο "Οσιος Παλλάδιος το Λαυσαϊκόν εξ ού είναι ειλημμένον το δίδαγμα τούτο, ως επίσης και άπαντα τα επ' ονόματι Παλλαδίου τεμάχια του «Ευεργετινού».

(*) Μανιχαίοι ελέγοντο οι οπαδοί της θρησκείας του Μάνεντος. Η θρησκεία αυτή εμφανισθείσα κατά τον Γ' μ.Χ. αιώνα προήλθεν εκ της αρχαίας περσικής θρησκείας και ουδεμίαν σχέσιν είχε με τον Χριστιανισμόν. "Οταν όμως η θρησκεία αυτή διεδόθη εις το ρωμαϊκόν κράτος, επήρε πολλά στοιχεία από τον Ιουδαϊσμός και τον Χριστιανισμόν, ώστε εις την Μικράς Ασίαν ιδίως οι Μανιχαίοι παρουσιάζοντο ως ορθόδοξοι. Εμισούντο όμως υπό των Ορθοδόξων και εθεωρείτο βαρεία ύβρις το να αποκαλέση κανείς κάποιον «Μανιχαίον».

συγκατοικήση με κάποιον που θα έχη πονηράν συνείδησιν. Έτσι όταν θα είναι υγιής θα αποφεύγη τα φαγητά, που παχαίνουν, όταν δε θα είναι άρρωστος ή θα πονά ή θα ευρίσκεται εις δυσκόλους περιστάσεις ή διά να ανατρέψη την κενοδοξίαν, τότε θα χρησιμοποιήση μέτρια φαγητά και ποτά, ως φάρμακα, διά την θεραπείας της ψυχής και του σώματος και θα ευχαριστή τον Θεόν.

Β'. Εν τώ Γεροντικώ

ΑΝΕΒΗ ποτὲ καὶ Ἀββᾶς Ξανθίας ἀπὸ τῆς σκήτεως εἰς Τερενούτιν καὶ ὅπου κατέλυσε διὰ τὸν κόπον τῆς ἀσκήσεως. "Ἠνεγκαν αὐτῶ ὀλίγον οἶνον προσήνεγκαν δὲ τινὲς αὐτῶ δαιμονιζόμενον, καὶ ἤρξατο ὁ δαίμων ὑβρίζειν τὸν γέροντα λέγων πρὸς τὸν οἰνοπότην τοῦτον ἤνεγκατε μέ; Καὶ ὁ γέρων οὐκ ἤθελεν αὐτὸν ἐκβαλεῖν, διὰ δὲ τὸν ὀνειδισμὸν εἶπε πιστεύω τῷ Θεῷ, ὅτι οὐ μὴ τελέσω τὸ ποτήριον τοῦτο ἕως οὐ ἐξέλθης. Καὶ ὡς ἤρξατο ὁ γέρων πίνειν, ἔκραξεν ὁ δαίμων λέγων· καίεις μέ, καίεις μέ· καὶ πρὸ τοῦ τελέσαι ἐξῆλθε διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ ο Αββάς Ξανθίας ανέβηκεν από την σκήτην είς Τερενουθιν, όπου έμεινε για να αναπαυθη από τον κόπον της ασκήσεως. Τότε του προσέφεραν όλίγον κρασί. Μερικοί δε του έφεραν ένα δαιμονιζόμενον, διά να τον θεραπεύση. Ο δαίμων τότε ήρχισε να τον υβρίζη. «Με εφέρατε» – έλεγεν – «είς αυτόν εδώ τον μέθυσον;» Ο Γέρων δεν ήθελε να εκδιώξη από ταπείνωσιν τον δαίμονα· διά δε τον χλευασμόν, που του έκανε, είπε: πιστεύω εις τον Θεόν, ότι δεν θα τελειώσω αυτό το ποτήρι μέχρις ότου εξέλθης. Και μόλις ήρχισεν ο Γέρων να πίνη έκραξεν ο δαίμων με καίεις, με καίεις. Και πράγματι πριν τελειώση το ποτήρι με το κρασί, ο δαίμων, με την χάριν του Χριστού, είχεν εξέλθει από τον δαιμονισμένον.

Γ'. Αντιόχου του Παντέκτου

ΕΝ ΤΗι ἐγκρατεῖα ἀναγκαῖον καὶ τοῦτο παραφυλάττειν, ἤγουν το μὴ ἀπέχεσθαι τινὸς βρώματος ὡς βδελυκτοῦ καὶ ἀποτροπαίου τοῦτο γὰρ ἐπικατάρατόν ἐστι καὶ δαιμονιῶδες ὅλως. Οὐ γὰρ ὡς φαύλων των παχυτέρων βρωμάτων ἀπεχόμεθα, μὴ γένοιτο, ἀλλ' ἵνα τὰ φλεγμαίνοντα πάθη τῆς σαρκὸς ποσῶς καταστείλωμεν διὰ τῆς ξηρᾶς καὶ λεπτῆς διαίτης, καὶ οὕτω μὲν τὴν σάρκα κολάζωμεν πρεπόντως, ὅταν ὑγιαίνῃ,

ὅταν δὲ ἀσθενῆ, πιαίνωμεν ταύτην μετρίως, ὡς ἂν εἰς τὰ ἀναγκαῖα συνεργῇ τὴ ψυχὴ καὶ τὸν καλὸν ἀγῶνα σὺν αὐτὴ ἀγωνίζηται.

Ερμηνεία

Κατά τον αγώνα της εγκρατείας είναι ανάγκη να προσέχωμεν και το εξής: να μη αποφεύγωμεν δηλαδή κάποιο φαγητόν επειδή το αηδιάζομεν και το σιχαινόμεθα, διότι αυτό είναι τελείως σατανικών και επικατάρατον. Διότι δεν αποφεύγομεν τα φαγητά, που παχαίνουν, επειδή δεν είναι καλά, μη γένοιτο· αλλά δια να κατευνάσωμεν κάπως τα σαρκικά πάθη με την ξηραν και λιτην δίαιταν. Έτσι τιμωρούμεν το σώμα, όπως του πρέπει, όταν είναι υγιές: όταν όμως είναι άρρωστον, το δυναμώνομεν ολίγον, δια να βοηθή την ψυχήν εις τα αναγκαία καθήκοντα και να συναγωνίζηται μαζί της τον καλόν αγώνα.

Δ'. Του Αγίου Αναστασίου του Σιναΐτου

Ερώτησις

ΕΑΝ ΤΙΣ ὁρίση τὸ ἀγαθὸν μεθ' ὅρκου ποιῆσαι, οἷον ἐπὶ τινὰ χρόνον οἴνου μὴ γεύσασθαι, ἢ νηστεύσαι, ἢ ἄλλο τί τοιοῦτον ποιῆσαι, εἶτα ἐκ ῥᾳθυμίας μὴ ἰσχύση πληρώσαι καὶ ἐπεχείρησε, τί ὀφείλει ποιῆσαι;

Ερώτησις - Ερμηνεία

ΑΝ κάποιος ορκισθη να κάμη το καλόν, όπως π.χ. να μη δοκιμάση κρασί επί ώρισμένον χρόνον, ή να νηστεύση, ή να επιτελέση κάτι παρόμοιον και μετά, από αμέλειαν, δεν ήμπορέση να εκτελέση εκείνο, που ήρχισε, τί πρέπει να κάμη;

Απόκρισις

ΚΑΘΟΛΟΥ μὲν τὸ ὁρίζειν τοιοῦτον μεθ' ὅρκου, σφαλερὸν καὶ ἀποτρόπαιον οὐ γὰρ ἀνάγκη, ἀλλ' αὐτεξουσία διαρκούμεθα προαιρέσεις καὶ οὐ χρὴ βία ὅρκου καταδουλοῦν τὸ τῆς γνώμης ἐλεύθερον, οὔτε τινὸς τῶν τοῦ Θεοῦ κτισμάτων ὡς φαύλου ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ τὴ διακρίσει χράσθαι πρὸς πάντα. "Ὅμως οἱ Μακάριοι Πατέρες, οἱ τὰς ἱερᾶς ἡμὶν εὐχᾶς συντάξαντες, ἐποίησαν καὶ περὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως εὐχὴν διὰ τοῦ ἱερέως λύουσαν τὸν ἄνθρωπον. Εἴρηται γὰρ τοῖς τοῦ Θεοῦ ἀληθινοὺς ἱερεύσιν, ὅτι καὶ λύσετε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ πλὴς καὶ ὁ λύσας τὸν ὅρκον καὶ παραβάς, ὀφείλει ἐξομολογείσθαι τῷ Θεῷ, καταμεμφόμενος τὴν οἰκείαν ῥᾳθυμίαν καὶ ὀλιγωρίαν. Εἰ γὰρ βασιλεῖ φθαρτω συνταξάμενος τὶς οὐ τολμᾷ ἕως θανάτου παραβάτης ὀφθῆναι

τῆς συνταγῆς, πόσω γὲ μᾶλλον καὶ πρὸς τὸν ἀθάνατος καὶ οὐράνιον βασιλέα ὑπόσχεσιν τινὰ σὺν ὅρκη ποιησάμενος, εἶτα ἀθετήσας καὶ ἐπηγγείλατο, ἔνοχος τιμωρίας ἐστίν, ὅμως ἡ μετάνοια πάντα δύναται.

Απόκρισις - Ερμηνεία

ΓΕΝΙΚΩΣ το να δεσμευώμεθα διά κάτι παρόμοιον με όρκον είναι σφαλερόν και επιζήμιον· διότι δεν πρέπει να αγωνιζώμεθα διά το καλόν από καταναγκασμόν, αλλ' εξ ελευθέρας προαιρέσεως. Δεν πρέπει λοιπόν να δεσμεύωμεν την ελευθερίας της γνώμης μας εις τον εξαναγκασμόν του όρκου, ούτε να απέχωμεν περιφρονητικά από κάποιο δημιούργημα του Θεού, επειδή, τάχα, είναι κακόν, αλλά να τα χρησιμοποιούμεν όλα με διάκρισιν.

Ωστόσον οι μακάριοι Πατέρες, οι οποίοι συνέταξαν τας ιεράς ευχάς, έκαμαν και διά την περίπτωσιν αυτήν μίαν ευχήν, η οποία απαλλάσσει τον άνθρωπον, διά του ιερέως από την αυτοδέσμευσιν του όρκου. «...είτε το ιδίω αναθέματί υπέπεσον, ή όρκο υπήχθησαν». Ἔχει διαταχθή από τον Θεόν προς τους πραγματικούς ιερείς ότι όσα θα λύσετε επάνω εις την γην, θα έχουν λυθή και εις τον ουρανόν (Ματθ. κβ', 25). Πλήν όμως αυτός που κατέλυσε τον όρκον και παρέβη την ένορκον υπόσχεσιν, οφείλει να εξομολογηθή εις τον Θεόν και να κατηγορή τον εαυτόν του δι' αμέλειαν και αδιαφορίαν. Διότι αν αυτός, που θα κάμη μίαν συμφωνίαν με φθαρτον βασιλέα, δεν τολμά μέχρι θανάτου να παραβή την συμφωνίαν, πόσον μάλλον δεν θα κριθή ένοχος τιμωρίας, εκείνος, που έδωσεν ένορκον υπόσχεσιν προς τον αθάνατον και ουράνιον Βασιλέα και μετά παρέβη εκείνο, που υπεσχέθη; Ωστόσον η μετάνοια τα επανορθώνει όλα.

Ε'. Του Αγίου Διαδόχου

ΠΑΣΑΣ μὲν τὰς ἀλόγους ἐπιθυμίας οὕτω δεῖ μισεῖν τοὺς ἀγωνιζομένους, ὡς τὲ εἰς ἕξιν το πρὸς αὐτᾶς μῖσος κτήσασθαι τὴν δὲ ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἔγκρατειας οὕτω χρῆ διατηρεῖν, ἵνα μὴ εἰς βδέλυξιν αὐτῶν ἔλθη τὶς πότε· τοῦτο γὰρ καὶ ἐπικατάρατόν ἐστι, καὶ δαιμονιῶδες ὅλον. Οὐ γὰρ ὡς φαύλων αὐτῶν ἀπεχόμεθα, μὴ γένοιτο, ἀλλ' ἵνα τῶν πολλῶν καὶ ἀχρήστων τροφῶν ἑαυτοὺς ἀποσπῶντες, τὰ φλεγμαίνοντα μέρη τῆς σαρκὸς συμμέτρως κολάζωμεν λοιπὸν δὲ ἵνα καὶ τὸ ἡμῶν περίσσευμα εἰς οἰκονομίαν ἀρκοῦσαν τοὺς πτωχεύουσι γένηται, ὅπερ ἔστιν ἀγάπης εἰλικρινοῦς γνώρισμα.

Ερμηνεία

[294]

ΤΟΣΟΝ πολύ πρέπει οι αγωνιζόμενοι να μισούν τας παραλόγους επιθυμίας, ώστε να τους γίνη συνήθεια αυτό το μίσος. Την έγκράτειαν όμως από ώρισμένα πράγματα πρέπει να την διατηρούμεν έτσι, ώστε να μη φθάση κανείς εις το σημείον να σιχαθή ποτέ αυτά τα πράγματα διότι αυτό είναι και σατανικών και καταδικαστέον. Δεν απέχομεν δηλαδή από ώρισμένα φαγητά, επειδή είναι κακά, μη γένοιτο· αλλά διά να αποφεύγωμεν από πολλές και αχρήστους τροφές και να τιμωρούμεν έτσι με κάποιο μέτρον τα μέρη της σαρκός, που επαναστατούν. Ακόμη, με την αποφυγήν αυτών των δαπανηρών φαγητών εξοικονομούμεν, εν συνεχεία, το περίσσευμά μας, για να ικανοποιήσωμεν και τας ανάγκες των πτωχών, πράγμα που είναι γνώρισμα της πραγματικής αγάπης.

ΣΤ'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΞΗΛΘΟΝ ποτὲ οἱ Πατέρες εἷς Ἀλεξάνδρειαν, κληθέντες ὑπὸ τοῦ μακαρίου Ἀρχιεπισκόπου Θεοφίλου, ἵνα ποιήσωσιν εὐχὴν καὶ καθέλη τὰ εἴδωλα. Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν μετ' αὐτοῦ, παρετέθη κρέας μόσχιον καὶ ἤσθιον μηδὲν διακρινόμενοι. Λαβῶν οὖν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐν κοπάδιν, ἔδωκε τῷ ἔγγιστᾳ αὐτοῦ γέροντα λέγων" ἰδοὺ τοῦτο καλὸν κοπάδιν ἐστι, φᾶγε, 'Ἀββᾶ οἱ δὲ γέροντες ἀκούσαντες εἶπον ἡμεῖς ἕως ἄρτι λάχανα ἤσθιομεν, εἰ δὲ κρέα ἐστίν, ἡμεῖς οὐ τρώγομεν. Καὶ οὐκέτι προσέθετο οὐδὲ εἷς ἐξ αὐτῶν γεύσασθαι αὐτοῦ.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ οι Πατέρες εκλήθησαν από τον μακάριον Αρχιεπίσκοπον Θεόφιλον[(*)] και μετέβησαν εις την Αλεξάνδρειαν, διά να κάμουν ευχήν να κρημνίση τα είδωλα. Εις την τράπεζαν λοιπόν, όπου παρεκάθησαν μαζί του, παρετέθη κρέας μόσχου και οι Πατέρες έτρωγαν, χωρίς καμμίαν διάκρισιν.

Είς κάποιας στιγμήν επήρεν ο Αρχιεπίσκοπος ένα κομμάτι κρέας και το προσέφερεν εις τον Γέροντα, που εκάθητο δίπλα του, λέγων·

[(*)] Πρόκειται περί του Πατριάρχου Αλεξανδρείας Θεοφίλου Α' (385 412), ο οποίος εφήρμοσε με μεγάλην αυστηρότητα το διάταγμα του αυτοκράτορος θεοδοσίου του Μεγάλου διά το κλείσιμον των ειδωλολατρικών ναών, ώστε εξ όλων των ναών της Αιγύπτου μόνον ο ναός της Ισιδος διεσώθη. Ο Πατριάρχης ούτος υπήρξεν εις εκ των εχθρών Ιωάννου του Χρυσοστόμου.

- Νά, αυτό είναι καλόν κομμάτι του είπε- φάγε το, Αββά. Μόλις το ήκουσαν αυτό οι Γέροντες απήντησαν:

-Ημείς, έως τώρα ετρώγαμεν λάχανα, εάν λοιπόν είναι κρέας, ημείς δεν τρώγομεν.

Και κανείς πλέον δεν εδοκίμασεν από το κρέας εκείνο.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΕ'
(Ο πόλεμος της πορνείας)

Τὶς ἡ διαφορὰ τοῦ τῆς πορνείας πολέμου καὶ πὼς δεῖ κατ' αὐτοῦ ἀγωνίζεσθαι.

Ποίος είναι ο πόλεμος της πορνείας και πώς πρέπει να αγωνιζώμεθα εναντίον του.

Α'. Παλλαδίου

ΩΧΛΗΣΕ πότε τὰ μακαρία Εὐαγρίω τῷ Διακόνῃ καὶ τῆς πορνείας δαίμων εἰς βάρος, ὡς αὐτὸς ἡμὶν διηγήσατο, καὶ διὰ πάσης νυκτὸς γυμνὸς ἔστη ἓν φρέατι ἐν χειμῶνᾳ, ὡς παγῆναι αὐτοῦ τὰς σάρκας.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ ο δαίμων της πορνείας ηνώχλησε πάρα πολύ τον μακάριον Ευάγριον τον Διάκονον και, όπως ο ίδιος μας διηγήθη, παρέμεινε γυμνός μίαν ολόκληρον νύκτα χειμώνος εις ένα πηγάδι, ώστε να παγώσουν αι σάρκες του.

Β'. Τού αυτού

ΦΕΡΕΤΑΙ περὶ τοῦ μακαρίου 'Ἀμμωνίου, μαθητοῦ τοῦ Ὁσίου Παμβῶ, τοιοῦτον διήγημα, ὅτι οὐδέποτε τῷ σώματι αὐτοῦ ἡδονῆς ἐπαναστάσης ἀτόπου του σαρκίου αὐτοῦ ἐφείσατο, ἀλλὰ σίδηρον ἐκπυρακτώσας προσετίθει τοὺς μέλεσιν αὐτοῦ, ὡς εἶναι αὐτὸν πάντοτε ἠλκωμένον.

Ερμηνεία

ΔΙΑ τον μακάριον Αμμώνιον, τον μαθητήν του Οσίου Παμβώ, διηγούνται ότι ποτέ δεν ελυπήθηκε το σώμα του, οσάκις άτοπος επανάστασις ηδονής ηγέρθη εις την σάρκα του αλλά πάντοτε με πυρωμένον σίδηρον έκανε τα μέλη του και έτσι ήτο συνεχώς πληγωμένος.

Γ'. Τού αυτού

ΤΩι ΓΕΝΝΑΙΩι Φιλορώμα τῷ Ἐπισκόπῳ, ἐν προοιμίοις τῆς ἀποταγῆς αὐτοῦ, ἐπέθετο σφοδροτάτως καὶ τῆς πορνείας πόλεμος, ὡς ἔλεγεν ὃς τυραννήσας τὸ πάθος ἐξήλασε, καθάπερ πυρκαϊᾶν ἄμετρον ὕδατι λαύρη κατασβέσας, ἄκρα ἐγκρατεῖα, σιδηροφορία τὲ καὶ ἐγκλεισμῶ, καὶ ἀποχὴ βρωμάτων, καὶ σιτίνου ἄρτου, καὶ πάντων των διὰ πυρὸς διερχομένων ἐν τούτοις διακαρτερήσας ἐπὶ δεκαοκτὼ ἔτη, θεία συνεργεῖα νικητὴς τοῦ τοιούτου πάθους ἐγένετο.

Ερμηνεία

Ο ΓΕΝΝΑΙΟΣ Φιλόρωμος ο Επίσκοπος εδέχθη, καθώς μάς έλεγεν εις τας αρχάς της καλογηρικής του ζωής, σφοδροτάτην την επίθεσιν του πολέμου της πορνείας: κατώρθωσε όμως να αποδιώξη το πάθος αυτό από επάνω του, αφού το κατέσβεσεν όπως σβήνομεν την πυρκαϊάν με άφθονον νερόν. Έπεδόθη δηλαδή, εις αυστηροτάτην έγκράτειαν εφόρεσε σίδηρα, έκλείσθη μέσα εις το κελλί του, δεν έτρωγε φαγητόν ούτε σιταρένιο ψωμί και γενικά όσα ψήνονται εις την φωτιάν. Έπέμεινεν εις αυτά με υπομονήν επί δεκαοκτώ έτη και με την βοήθειαν του Θεού κατενίκησε το πάθος αυτό.

Δ΄. Γρηγορίου του Διαλόγου

ΗΣΥΧΑΖΟΝΤΙ πότε τῷ Ἁγίῳ Βενεδίκτω, καὶ πειραστὴς παραγέγονεν ἐν σχήματι ὀρνέου μέλανος, ὅπερ κόσσυφον προσαγορεύουσι, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ περιΐπτατο ἀναιδῶς οὕτως, ὡς τὲ εἰ ἤθελεν ὁ Ἅγιος ταϊς χερσὶν αὐτὸν ἐκράτησεν ἄν. Γνοὺς οὖν ὁ "Ὅσιος τὴν τοῦ ἐχθροῦ ἐνέδραν, τὸ σημεῖο τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἑαυτὸν καθοπλίσας, τὸν ἐχθρὸν πεποίηκεν ἄφαντον. Μετὰ μικρὸν οὖν, τοιοῦτος αὐτὰ πειρασμὸς ἐκ τῆς σαρκὸς ἐπετέθη, οἷος οὐδέποτε αὐτῶ ἐγεγόνει γυναῖκα γὰρ τινὰ ἦν πότε ὁ "Ἅγιος ἔωρακει ὅτε ἦν νέος, σχηματίσας καὶ τῆς πορνείας δαίμων, ταύτην τοῖς τοῦ δικαίου ὀφθαλμοῖς παρεστήσατο καὶ τοσαύτην αὐτω ἐκ τῆς σαρκὸς ἀνῆψε τὴν πύρωσιν, ὡς τὲ παρὰ βραχὺ σαλευθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῆς ψυχικῆς ἀκηδίας καὶ ἐπὶ τὸν κόσμον παλινδρομῆσαι.

Ἀλλ' ἢ τοῦ Θεοῦ σωτήριος χάρις ἐνίσχυσε τοῦτον, ὡς τὲ καταπαλαίσαι τὸν ἐχθρόν, καὶ νίκην κατὰ τῶν παθῶν ἄρασθαι σώφρονι γὰρ λογισμὸ καὶ ἀνδρεία ἀναλαβῶν

ἐαυτόν, ἀναβλέψας δρᾷ σύνεγγυς πλῆθος πολὺ κνιδῶν τὲ καὶ ἀκανθῶν. Καὶ ἀποδυσάμενος τὸ ἱμάτιον, γυμνὸν ἐαυτὸν ἔρριψεν εἰς αὐτᾶς, καὶ ἐπὶ πολλαῖς ταῖς ὥραις ἦν ἐν αὐταῖς κυλιόμενος, ὡς τὲ ἅπαν το σῶμα τοὺς κέντρους τῶν ἀκανθῶν καὶ κνιδῶν κατακοπέν, αἱμασι περιρρέεσθαι. Τὰς οὖν τοιαύτας ἀλγηδόνας γενναίως ὑπενεγκῶν, τοῦ τῆς σαρκὸς πολέμου περιεγένετο καὶ ἔκτοτε, Θεοῦ χάριτι, ἐν παντὶ τῷ τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνω οὐκέτι καὶ τῆς πορνείας δαίμων ἐκεῖνος παρενοχλῆσαι αὐτῶ ἐτόλμησεν, καθὼς ἐκεῖνος τοὺς ἐαυτοῦ μαθηταῖς ὕστερον διηγήσατο.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ ο σατανάς ήλθεν εις τον ασκητήν Αγιον Βενέδικτον, με σχήμα μαύρου πουλιού, του κοτσυφιού. Και τόσον αδιάντροπα επετούσε γύρω από το πρόσωπόν του, ώστε αν ήθελεν ο Αγιος θα ήμπορούσε να τον συλλάβη με τα χέρια του. Μόλις αντελήφθη ο Αγιος την παγίδα του εχθρού, ωπλίσθη με το σημείον του Σταυρού και τον έκαμεν άφαντον. Μετά όμως από ολίγην ώραν έφούντωσε μέσα του ένας τέτοιος σαρκικός πόλεμος, τον οποίον ποτέ άλλοτε δεν είχε δοκιμάσει. Ο διάβολος δηλαδή έχρησιμοποίησε την μορφήν μιας γυναικός, την οποίαν κάποτε είχεν είδει ο γιος, όταν ήτο νέος και την παρουσίασεν εμπρός εις τα μάτια του τόσον δε πολύ ήναψε την σαρκικήν επιθυμίαν εις την ψυχήν του, ώστε όλίγον έλειψε να κλονισθή και να επιστρέψη πάλιν εις τον κόσμον.

Εις την δραματικήν όμως εκείνην στιγμήν τον ενίσχυσεν η σωτήριος Χάρις του Θεού, ώστε να καταπολεμήση τον εχθρόν και να κερδήση την νίκην κατά των παθών. Έστήριξε τον εαυτόν του με λογισμούς σωφροσύνης και ψυχικής ανδρείας καθώς λοιπόν είδεν εκεί κοντά του μίαν έκτασιν από τσουκνίδες και αγκάθια, έβγαλε τα ρούχα του και έπεσε γυμνος επάνω εις αυτά. Επί πολλές ώρας εκυλίετο εις τα αγκάθια και τας τσουκνίδας, ώστε να καταπληγωθή το σώμα του και να τρέχη αίμα. Έτσι, αφού υπέμεινε με γενναιότητα τους πόνους αυτούς, κατόρθωσε να νικήση τον σαρκικόν πόλεμον από τότε δε, με την χάριν του Θεού, ποτέ πλέον εις τον υπόλοιπον χρόνον, που έζησεν, δεν ετόλμησε να τον ενοχλήση ο δαίμων της πορνείας, όπως ο ίδιος διηγήθη εις τους μαθητάς του.

Ε'. Εν τω βίω του Αγίου Παύλου του Θηβαίου

ΕΝ ΤΩΙ ΚΑΙΡΩι Δεκίου καὶ Βαλλεριανοὺ τῶν δυσσεβὼν βασιλέων, τὶς τῶν Ἁγίων κρατηθεῖς ὑπὸ τῶν ἀπίστων καὶ πολλᾶς ὑποστᾶς τιμωρίας, πρὸς ταῖς ἄλλαις καὶ ταύτην

ἐπαθεν ἰδόντες γὰρ αὐτὸν οἱ ἀσεβεῖς νεότητος εὖ ἔχοντα καὶ ἡλικίας ἄνθει καὶ ὥρα κεκοσμημένον, καὶ τοῦτο ὕλης οἱ πονηροὶ εὑρόντες καὶ βουληθέντες οὐ τῷ σώματι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴ ψυχὴ λυμήνασθαι τοῦ γενναίου, τί ποιούσι καὶ ποίαν εἰς τοῦτον τὴν μηχανὴν ἐξευρίσκουσιν; Εἶς κῆπον ἀγαγόντες αὐτὸν μαλακὸν τινὰ καὶ καλὸς ἄνθουντα, ἔνθα καὶ στωμνὴ ἦν λίαν μαλακὴ καὶ ἀβρῶς τὸ σῶμα διαναπαύουσα, ἐν ταύτῃ τὸν ἀθλητὴν ὕπτιον ἀνακλίνουσι καὶ μηδὲ τὰς χεῖρας τῶν δεσμῶν ἀφέντες, λείπουσι μόνον.

Ἐτελεύτα δὲ αὐτοὺς ἢ ἐπίνοια εἰς πρᾶγμα κομιδὴ βέβηλον καὶ μύσους μεστὸν μετὰ γὰρ τὴν ἐξέλευσιν ἐκείνων εἰσήγετο κόρη της, τὸ εἶδος μὲν εὐπρεπής, τὴν ψυχὴν δὲ καὶ λίαν δυσειδὴς καὶ ἀκόλαστος, ἥτις τὴ γενναίω ἐκείνω συνανακλιθεῖσα τὰ πάντα ἔπραττε μυσαρώτερα. Περιεφύετο αὐτό, συνεπλέκετο, περιέργως ἤσπαζετο, κατέψα, ὢ μιαρᾶς χειρός, αἰδοῦς ἥπτετο, διὰ πάντων ὅλως ἐκκαλουμέη πρὸς ἡδονήν.

Τί οὖν ἔδει ποιεῖν τὴν σώφρονα ψυχὴν ἐκείνην; τί ἔδει ἄπορουντα πρὸς τοτούτου κακοῦ λύσιν, καὶ διώσασθαι τὴν μπαρᾶν μὴ δυνάμενον; εὗρεν ἐκεῖνος καὶ οὐκ ἠπόρησε, λίαν μισοπόνηρος ὤν. "Ἔρωτι γὰρ ἀντιστήσας ἔρωτα, τῷ ἀκολάστῳ τὸν θεϊκόν, καὶ δείξαι θελήσας ὅτι ράον ἂν καὶ καθαρὸς καὶ φιλόθεος οὐδὲ μέλους οὐδὲ σαρκὸς φείσεται, ἵνα μόνον ἑαυτὸ τὸ σῶφρον σῶον διαφυλάξη, δήγματι τὴν ἑαυτοῦ γλώτταν ἐκκόψας καὶ διαμασησάμενος, ἀντὶ φιλήματος τὴ ὄψει τῆς πόρνης προσπτύει, πάθει πάθος καὶ ἡδονὴν ὀδύνη σβέσαι καλῶς διανοησάμενος.

Ερμηνεία

ΕΙΣ τα χρόνια των ασεβών βασιλέων Δεκίου και Βαλλεριανού συνελήφθη από τους απίστους κάποιος Αγιος. Αυτός λοιπόν μέσα εις τα πολλά βασανιστήρια, που υπέστη, υπεβλήθη και εις το επόμενον: Οταν τον είδαν οι ασεβείς ότι ήτο ένας ωραίος νέος, εις το άνθος της ηλικίας του, ευρήκαν τούτο οι πονηροί ως υλικόν και εσκέφθησαν να μιάνουν όχι μονάχα το σώμα, αλλά και την ψυχήν τού γενναίου. Τί κάνουν λοιπόν και ποίαν μηχανήν ανακαλύπτουν δια να το επιτύχουν; Τον ωδήγησαν εις ένα κήπον δροσερόν και ολάνθιστον, όπου υπήρχε και στρώμα πολύ απαλόν και αναπαυτικόν διά το σώμα εις αυτό λοιπόν εξάπλωσαν ανάσκελα τον αθλητών και χωρίς να του λύσουν τα δεσμά από τα χέρια, τον άφησαν μόνον.

Οι βασανισται έσκέπτοντο πράγμα βέβηλον και αηδιαστικόν. 'Αφού εξήλθαν εκείνοι, οδηγήθη μία κόρη, ωραία κατά το πρόσωπον, με ψυχήν όμως πάρα πολύ άσχημον και ακόλαστον. Αυτή λοιπόν έπεσε δίπλα εις τον αθλητών του Χριστού και έπραττεν όλα τα αηδιαστικά τον αγκάλιαζε, τον έφιλούσε με αναίδειαν, τον

έψηλάφιζεν, -ώ αμαρτωλόν χέρι- εις τα γεννητικά του όργανα και με όλα αυτά επροσπαθούσε να τον ερεθίση εις την επιθυμίαν της σαρκικής ηδονής.

Τι έπρεπε τότε να κάμη ή φρόνιμος εκείνη ψυχή; Τι έπρεπε να κάμη, αφού δεν ήμπορούσε να απαλλαγή από το μεγάλο εκείνο κακόν και να αποδιώξη μακράν την διεφθαρμένην εκείνην κόρην; Και όμως δεν έδυσκολεύθη να εύρη την λύσιν, επειδή έμισούσε πάρα πολύ την πονηρίαν. Εις τον έρωτα αντέταξεν έρωτα εις τον ακόλαστον έρωτα της διεφθαρμένης νέας τον ιδικόν του τον θεϊκόν. Και θέλων να δείξη ότι ο καθαρός και φιλόθεος ήμπορεί εύκολα ούτε το σώμα του, ούτε τα μέλη του να μή λογαριάση, αρκεί να διαφυλάξη την σωφροσύνην του, αφού έκοψε με τα δόντια του την γλώσσαν του και την εμάσησεν, αντί για φίλημα την έπτυσεν εις το πρόσωπον της πόρνης. Έσκέφθη πολύ καλά να σβύση το πάθος με το πάθος και την ηδονήν με τον πόνον.

ΣΤ'. Εν τω Γεροντικώ

ΗΡΩΤΗΘΗ γέρων πόθεν μου τὸ εἶς πορνείαν πειράζεσθαι; καὶ ἀπεκρίθη ἐκ τοῦ πολλὰ ἐσθίειν καὶ κοιμάσθαι.

2. Εἶπε πάλιν ἐὰν ἡ φύσις ἐγείρῃ τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ἢ τῆς ἀσκήσεως ἐπίτασις ἀποσβέννυσι ταύτας.

Ερμηνεία

- ΑΠΟ πού προέρχεται ο πειρασμός της πορνείας; Ήρώτησαν. ένα Γέροντα και εκείνος απήντησε:

-Από το πολύ φαγητόν και τον πολύν ύπνον.

2. Ο ίδιος Γέρων είπε πάλιν:

-Η φύσις του ανθρώπου γεννά τας επιθυμίας αλλ' η έντασης της ασκήσεως τάς εξαφανίζει.

Ζ'. Του Αββά Μάρκου

ΔΕΙ ΤΟΝ ΝΕΟΝ οὕτως ὑποτάσσειν τὴν νεότητα αὐτοῦ το λόγο τοῦ Θεοῦ, ὡς αὐτὸς ὁ λόγος ἀπαιτεῖ. «Παραστήσατε γὰρ φησι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν,

εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λογικῆς λατρείαν ὑμῶν», πᾶσαν τὲ νοτίδα ἐπιθυμίας σαρκικῆς δὶ' ὀλιγοδείας καὶ ὀλιγοποσίας καὶ ὁλονύκτων ἀγρυπνιῶν ψύξαι καὶ ξηράναι, ἵνα καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς διαθέσεως εἴπῃ: «Ἐγενήθην ὡς ἀσκὸς ἐν πάχνῃ, τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐπελαθόμην», καὶ ἐπιγγους ὅτι τοῦ Χριστοῦ ἐστι, τὴν ἑαυτοῦ σάρκα σταυρώσαι σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ νεκρώσαι τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐ μόνον τὴν πρᾶξιν τῆς πορνείας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνεργουμένην ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἓν σαρκὶ ἀκαθαρσίαν.

Καὶ οὐ μόνον ἕως τούτου ἵστησε τὸν ἀγῶνα καὶ ἀληθινῆς καὶ ἀμολύντου καὶ ὅλοτελους παρθενίας στέφανον ἐκδεχόμενος ἀλλ' ἐπακολουθῶν τὴ 'Ἀποστολικὴ διδασκαλία, καὶ αὐτοῦ του πάθους τὴν σημασίας καὶ κίνησιν νεκροῦν ἀγωνίζεται. Καὶ οὐδὲ οὕτως ἔτι πληροφορεῖται ὁ σφοδρὸ ἔρωτα τὴν Ἀγγελικὴν καὶ ἄχραντον παρθενίαν ἐν τῷ ἰδίῳ σώματι κατασκηνώσαι ἐκδεχόμενος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐν μόνο το λογισμῶ ψιλῆς ἐπιθυμίας ἐνθύμησιν, ἄνευ κινήσεως καὶ ἐνεργείας σωματικοῦ πάθους ἐν παραρριπισμὸ νοὸς ἀνερχομένην, ἐξαφανισθῆναι εὔχεται. Τοῦτο δὲ διὰ τῆς ἄνωθεν δυνάμεως καὶ βοηθείας καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος μόνης κατορθούσθαι δυνατόν, εἰ ἄρα τινὲς εἰσιν οἳ τῆς χάριτος ταύτης καταξιούμενοι.

Οὕτως καὶ τῆς καθαρᾶς καὶ ἀχράντου παρθενίας τὸν στέφανον ἐκδεχόμενος καὶ δὶ' αὐτὸν ἔρωτα θείω τιτρωσκόμενος, σταυροὶ δὶ' ἀσκητικῶν πόνων τὴν σάρκα. Νεκροί τα ἐπὶ τῆς γῆς μέλῃ τὴ ἐπιτάσει καὶ ἐπιμονὴ τῆς ἐγκρατείας, διαφθείρων τὸν ἔξω ἄνθρωπον, λεπτύνων αὐτὸν καὶ δίκην ρινίου κόπτων, καὶ κατεσκηλιτευμέγον αὐτὸν ἀπεργαζόμενος, ἵνα διὰ πίστεως καὶ ἀγώνων καὶ τὴ τῆς χάριτος ἐνεργεῖα ὁ ἔσω ἀνακαινίζηται ἡμέρα καὶ ἡμέρα ἐπὶ τὸ κρεῖττον προκόπτων. 'Ἀγάπη αὐξανόμενος, ἐλπίδι μεγαλυνόμενος, ἀγαλλιάσει πνεύματος εὐφραινόμενος, εἰρήνη Χριστοῦ βραβευόμενος, χρηστότητι ἀγόμενος, συνέσει καὶ γνώσει φωτιζόμενος, σοφία λαμπρυνόμενος, ταπεινοφροσύνη ὁδηγούμενος.

Ταύταις καὶ ταῖς ὁμοίαις ἀρεταῖς ἀνακαινιζόμενος ὁ νοῦς ὑπὸ τοῦ πνεύματος, τῆς θεοειδοῦς εἰκόνος τὸν χαρακτῆρα ἐν ἑαυτῷ γνωρίζει, καὶ τῆς δεσποτικῆς ὁμοιώσεως τὸ νοητὸν καὶ ἄρρητον κάλλος συνίησι καὶ τῆς αὐτοδιδάκτου καὶ αὐτομαθοῦς σοφίας τοῦ ἐνδιαθέτου νόμου τὸν πλοῦτον καταλαμβάνει.

Ερμηνεία

Ο ΝΕΟΣ πρέπει να υποτάσση της νεότητά του εις τον λόγον τού Θεού, ώστε σύμφωνα με την απαίτησιν αυτού του λόγου, «παρουσιάσατε» – καθώς λέγει η Αγία Γραφή – «τα σώματά σας θυσίαν ζωντανών, αγίαν, ευάρεστον εις τον Θεόν, που είναι η πραγματική λατρεία» (Ρωμ. ιβ', 1), να αποξηράνη και να παγώση ακόμη και κάθε

σκέψιν σαρκικής επιθυμίας με την ολιγοφαγίαν και την ολιγοποσίαν και με τας ολονυκτίους αγρυπνίας: διά να ήμπορέση να είπη και αυτός από τα βάθη της καρδίας του: «Έκακουχήθην πάρα πολύ έγινα ως ένας κατάξηρος ασκός εις την πρωϊνήν παγωνιάν και όμως δεν ελησμόνησα τας εντολάς Σου» (Ψαλμ. ριη', 83). Ας κατανοήση καλώς ότι ανήκει εις τον Χριστόν διά να σταυρώση την σάρκα του μαζί με τα παθήματα και τας επιθυμίας (Γαλατ. ε', 24) και να νεκρώση τα μέλη, που αποτελούν την έδραν των γηίνων σαρκικών απολαύσεων (Κολασ. γ΄, 5). Έτσι όχι μονάχα την πορνείαν θα νικήση, αλλά θα απαλλαγή και από κάθε σαρκικήν ακαθαρσίαν, που ενεργείται από τα πονηρά πνεύματα.

Εκείνος ο οποίος επιδιώκει τον στέφανον της πραγματικής, της αμολύντου και ολοκληρωτικής παρθενίας, δεν σταματά έως εδώ τον αγώνα' αλλά αγωνίζεται, σύμφωνα με την Αποστολικήν διδασκαλίαν, να νεκρώση και αυτήν ακόμη την σκέψιν του πάθους και την κίνησίν του εις την ψυχήν. Αλλ' ούτε και με αυτό ακόμη δεν έχει την πληροφορίαν ότι αγωνίζεται σωστά εκείνος που με σφοδράν αγάπην περιμένει να κατασκηνώση εις το σώμα του η Αγγελική και άχραντος παρθενία. Δι' αυτό και προσεύχεται να εξαφανισθή από τον λογισμόν και αυτή ακόμη ή ενθύμησις της απλής επιθυμίας, που ανεβαίνει εις τον νούν από παραπλάνησίν του, χωρίς καμμίαν κίνησιν και ενέργειας σωματικού πάθους. Αυτό βέβαια είναι δυνατόν να κατορθωθή μόνον με την δύναμιν και βοήθειαν του Θεού και με την ενίσχυσιν του Αγίου Πνεύματος, αν βέβαια υπάρχουν μερικοί, οι οποίοι είναι άξιοι αυτής της Χάριτος.

Έτσι εκείνος που επιδιώκει να πάρη τον στέφανον της καθαράς και αχράντου παρθενίας και κατακυριεύεται δι' αυτόν από θεϊκόν έρωτα, σταυρώνει την σάρκα του με ασκητικούς κόπους, νεκρώνει τα επί της γής μέλη (αυτόθι) με την έντασιν και επιμονήν της έγκρατείας. Αφού δε εξασθενίση τον εξωτερικός άνθρωπος και τον αδυνατίση, ώσαν να τον ελέπτυνε με λίμαν, τότε καταντά σωστός σκελετός, οπόταν ο εσωτερικός άνθρωπος ανανεώνεται, με την πίστιν και τους αγώνας και την ενέργειας της χάριτος και προκόπτει καθημερινώς προς το καλύτερον. Αυξάνεται κατά την αγάπην, μεγαλύνεται κατά την ελπίδα, ευφραίνεται από την πνευματικήν χαράν, βραβεύεται με την ειρήνην του Χριστού, οδηγείται , από την καλωσύνην, φωτίζεται από την σύνεσιν και την γνώσιν, λαμπρύνεται από την σοφίαν και κατευθύνεται από την ταπεινοφροσύνην.

Ανανεούμενος ο νούς από το πνεύμα με αυτάς και τας παρομοίας αρετάς ανακαλύπτει μέσα του το εκτύπωμα της θεϊκής εικόνος, εννοεί το νοητόν και

απερίγραπτον κάλλος αντιλαμβάνεται τελείως την αυτοδίδακτον σοφίαν που μανθάνει μόνος του από τον πλούτον του εμφύτου εις ημάς ήθικού νόμου.

Η'. Του Αγίου Μαξίμου

ΒΑΡΥΣ καὶ τῆς πορνείας δαίμων καὶ σφόδρα ἐπιτίθεται τοὺς κατὰ τοῦ πάθους ἀγωνιζομένοις, καὶ μάλιστα ἐν τῇ ἀμελείᾳ τῆς διαίτης καὶ ἐν ταῖς συντυχίαις τῶν γυναικῶν. Λεληθότως γὰρ τὴ λειότητα τῆς ἡδονῆς ὑποκλέπτων τὸν νοῦν, μετέπειτα ἐπεμβαίνει διὰ τῆς μνήμης ἡσυχάζοντι, τὸ τὲ σῶμα ἔμπυριζων καὶ ποικίλας μορφές το νὰ παριστῶν, πρὸς τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἁμαρτίας αὐτὸν ἐκκαλεῖται, ἂς ἐὰν θέλῃς μὴ ἔγχρονιζειν ἐν σοῖ νηστείαν ἀναλαβου καὶ κόπον, καὶ ἀγρυπνίαν, καὶ τὴν καλὴν ἡσυχίαν μετ' ἐκτενοῦς προσευχῆς. "Ὅταν τὸν νοῦν σου οἱ δαίμονες τῆς σωφροσύνης ἐκβαλόντες τοϊς τῆς πορνείας λογισμοὺς περικυκλῶσι, τότε μετὰ δακρύων λέγε πρὸς τὸν Δεσπότην «ἔκβαλοντες μὲ γυνὴ περιεκύκλωσαν μέ, τὸ ἄγαλλιαμά μου λύτρωσαι μὲ ἀπὸ τῶν κυκλωσάντων μέ».

Ερμηνεία

ΕΙΝΑΙ πολύ δυνατός ο δαίμων της πορνείας και μετά σφοδρότητος επιτίθεται εναντίον όσων αγωνίζονται κατά του πάθους αυτούς πρό παντός δε εναντίον εκείνων, που παραμελούν την νηστείαν και δεν προσέχουν τας συναναστροφής των με γυναίκας. Ξεγελά σιγά – σιγά, με την απαλότητα της ηδονής, τον νούν και μετά, όταν ησυχάζη, εισορμά, με την ανάμνησιν, μέσα εις αυτόν, οπόταν φλογίζει το σώμα και παρουσιάζει εις τον νούν διαφόρους μορφάς, διά να τον παρακινήση να συγκατατεθή εις την αμαρτίαν. Αν λοιπόν θέλης να μη παραμείνουν πολύ εις τον νούν σου αι παραστάσεις αυταί, νήστευε, κοπίαζε και αγρύπνει, και χρησιμοποίησε την καλήν ήσυχίαν μαζί με την διαρκή προσευχήν. Οταν οι δαίμονες απομακρύνουν από την σωφροσύνην τον νούν σου και τον περικυκλώσουν με τους λογισμούς της πορνείας, τότε να λέγης, με δάκρυα, προς τον Δεσπότην «αφού με έβγαλαν έξω τώρα με περιεκύκλωσαν» (Ψαλμ. ιστ', 11): «Συ ο Οποίος είσαι η αγαλλίασίς μου, σώσον με από αυτούς, που με πολιορκούν» (Ψαλμ. λα', 7).

Θ'. Εν τω Γεροντικώ

ΑΔΕΛΦΟΣ ἤρωτησε τὸν 'Ἀββᾶς Παλλάδιον λέγων: Πάτερ, εἰπὲ μοί, τί ποιήσω; ὅτι τρία ἔτη ἔχω ἤδη νηστεύων ζευγάρια ζευγάρια, ἤγουν ἀνὰ δύο ἡμέρας, τὴ δὲ τρίτη καταλύω, καὶ οὐ δύναμαι ἀπαλλαγῆναι ἐκ τοῦ δαίμονος τῆς ποργείας. Ἀπεκρίθη ὁ γέρων τέκνον, ὅτε ὁ Θεὸς τὸν Προφήτης Ἠσαΐαν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπέστειλεν, οὗτος εἶπεν αὐτῶ «ἀναβόησαν ἐν ἰσχύϊ καὶ μὴ φείσης καὶ ἀναγγειλον" τῷ λαῷ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἐμὲ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ζητούσι καὶ ἔγγιζειν μοὶ ἐπιθυμούσι λέγοντες· τί ὅτι ἐνηστεύσαμεν καὶ οὐκ ἔγνως; ἐταπεινώσαμεν τὰς ψυχᾶς ἡμῶν, καὶ οὐκ οἶδες;» 'Ἀπεκρίθη δὲ αὐτοὺς ταῦτα «ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν νηστειῶν ὑμῶν εὑρίσκεσθε ποιούντες τὰ θελήματα ὑμῶν, καὶ τοὺς ὑποχειρίους ὑμῶν κακοποιεῖτε καὶ πάντας τους ὑπεναντίους ὑμῶν κατανύσσετε, καὶ νηστεύετε εἰς κρίσεις καὶ μάχας ὡς τὲ ἀκουστὴν γενέσθαι ἐνώπιον Κυρίου τὴν κραυγὴν ὕμων. Οὗ ταύτην τὴν νηστείαν ἐξελεξάμην, λέγει Κύριος, οὐδ ἂν κάμψης ὡς κρίκον τὸν τράχηλόν σου, καὶ σάκκον καὶ σποδὸν ὑποστρώσης, οὐδ' οὕτως κληθήσεται νηστεία δεκτή».

Καὶ σὺ οὖν, τέκνον, ἐὰν νηστεύσης ἀπὸ βρωμάτων, κακολογῆς δὲ τινά, ἢ κατακρίνῃς, ἢ μνησικακῇς, ἢ λογισμοὺς πονηροὺς παραδέχη, ἢ ἐπιθυμῶν τινὸς τῶν ἡδέων ἢ τῶν ἀπαγορευμένων κατ' ἔννοιαν συγκατατίθη τὴ ἐπιθυμία, πῶς τοῦ τῆς πορνείας ἀπαλλαγήση πολέμου; ἢ ἀγνοεῖς ὅτι πᾶς καὶ πληρῶν τὴν ἐπιθυμία αὐτοῦ κατ' ἔννοιαν καὶ χωρὶς τὰ ἔξωθεν βρωμάτων κεκόρεσται καὶ μεθύει; Εἰ οὖν θέλεις τῆς νηστείαν σου δεκτή, εἶναι τῷ Θεῷ, πρὸ πάντων φύλαξαι ἀπὸ παντὸς ρήματος πονηροῦ, ἀπὸ πάσης καταλαλιᾶς καὶ κατακρίσεως καὶ ἀκοὴν ματαίαν μὴ παραδέξῃ κατὰ τὸ γεγραμμένον. Καὶ καθάρισόν σου τὴν καρδίαν ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, καὶ πάσης μνησικακίας καὶ αἰσχροκερδείας, καὶ δάμασόν σου τὸ σῶμα ἐν πλήθει μετανοιῶν καὶ ἀγρυπνιῶν καὶ λοιπῶν κόπων ἐν κρύπτῃ μελέτη, καὶ ἐν τῷ μέλλειν κοιμηθῆναι, μὴ ἀναπέσῃς, ἀλλὰ καθήμενος ὑπνωσον. Ἐν τούτοις γὰρ καὶ τοῖς τοιούτοις ἡ νεότης παιδαγωγουμένη δύναται, χάριτι Θεοῦ, τοῦ τῆς πορνείας περιγενέσθαι πολέμου.

Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Πατέρες ἔθεσπισαν μὴ ἐν κελλίῳ ἢ ἡσυχαστηριω καθέζεσθαι, ἀλλ' ἐν Κοινοβίᾳ διαγειν, καὶ κόποις δαμάζεσθαι πλείοσι. Προς τούτοις, καὶ τραχέα καὶ ρακώδη μὴ μαλακὰ ἀμφιέννυσθαι, καὶ ἐν πάσῃ ἀσφαλεία ὑπὸ τῶν προεστώτων κρατείσθαι τὲ καὶ φυλάττεσθαι. Ἡ γὰρ ἄργια καὶ ἡ ἄνεσης καὶ τὸ δὶς τῆς ἡμέρας ἐσθίειν, καὶ ὁ πολὺς ὕπνος οὐ μόνον τὸν τῆς πορνείας δαίμονα, ἀλλὰ καὶ τὸν τῆς ἀκηδίας καὶ τὸν τῆς κενοδοξίας καὶ τὸν τῆς ὑπερηφανείας ἡμὶν ἐπεγείρειν εἰώθασιν.

2. Εἶπεν ὁ 'Ἀββᾶς Ἀντώνιος λογίζομαι ὅτι ἔχει τὸ σῶμα κίνησιν φυσικῆς συναναφυρείσαν αὐτῶ, ἀλλ' οὐκ ἐνεργεῖ μὴ θελούσης τῆς ψυχῆς μόνον δὲ σημαίνει ἐν τῷ σώματι ἀπαθῆ κίνησιν. "Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη κίνησις, ἐκ τοῦ τρέφειν καὶ θάλπειν τὸ

σῶμα βρώμασι καὶ πόμασιν, ἐξ ὧν ἡ θέρμη τοῦ σώματος διεγείρει τὸ σῶμα πρὸς ἐνέργειαν διὸ καὶ παραγγέλλων φησὶν ὁ Ἀπόστολος «Μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἔστιν ἀσωτία». Καὶ ὁ Κύριος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ' «Βλέπετε μήποτε βαρυνθῶσιν αἱ καρδίαι ὑμῶν ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ». Ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα τῆς κίνησις τοϊς ἀγωνιζομένους, ἐξ ἐπιβουλῆς καὶ φθόνου δαιμόνων ἐπιγινομένη. "Ὡς τὲ εἰδέναι δεῖ ὅτι τρεῖς εἰσιν αἱ τῆς σωματικῆς ἐπιθυμίας κινήσεις μία μὲν φυσικὴ ἑτέρα δὲ ἐξ ἀδιαφορίας βρωμάτων ἢ δὲ τρίτη ἀπὸ δαιμόνων. Χρὴ οὖν τὸν ἀγωνιζόμενον, τὴν τούτων διαφορὰν ἐπιστάμενον καὶ μὴ ἀγνοοῦντα τὰ αἴτια, καταλλήλως πρὸς ἑκάστης καὶ προσφυῶς ἀγωνίζεσθαι.

3. Ἀδελφὸς ἤρωτησε τὸν Ἀββᾶς Ποιμένα λέγων· τί ποιήσω, ὅτι πολεμοῦμαι εἰς τὴν πορνείαν καὶ εἰς τὸν θυμόν; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ γέρων: ἔλεγεν ὁ Δαβίδ, ὅτι «τὸν μὲν λέοντα ἐπάτασσον, τὴν δὲ ἄρκτον ἀπέπνιγον» δηλοῦντος τοῦ λόγου, ὅτι δεῖ τὸν μὲν θυμὸν ἀποκόπτειν τὴ μακροθυμία, τὴν δὲ πορνείαν θλίβειν ἐν κόποις καὶ νηστεία.

4. Διηγήσατο ὁ Ἀββᾶς Φωκᾶς, ὅτι μετελθῶν εἰς σκήταν ὁ Ἀββᾶς Ἰάκωβος ἐπολεμήθη κραταιῶς ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς πορνείας, καὶ ἐγγύς του κινδυνεύσαι γενόμενος, ἦλθε πρὸς μὲ καὶ ἀνέθετο τὰ καθ' ἑαυτόν. Εἶτα λέγει μοὶ" εἰς τὸ δὲ τὸ σπήλαιον ἀπέρχομαι ἀπὸ τῆς αὔριον παρακαλῶ δέ σε, διὰ τὸν Κύριον, μηδενὶ εἴπείν τα περὶ ἐμοῦ, ἀλλὰ μετρῆσον, τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ ὅταν πληρωθῶσιν, ποίησον ἀγάπην καὶ δεῦρο πρὸς μὲ βαστάζων "Ἁγίας Κοινωνίας καὶ εἰ μὲν εὕρης μὲ θανόντα, θάψον μέ, εἰ δὲ ἔτι ζῶ, ἵνα μεταλάβω τῆς Ἁγίας Κοινωνίας καὶ ταῦτα εἰπῶν ἀπῆλθε.

Πληρωθείσης οὖν τῆς τεσσαρακοστῆς λαβῶν τῆς Ἁγίας Κοινωνίας καὶ ἄρτον κοινὸν καθαρὸν μετὰ ὀλίγου οἴνου, ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. Καὶ ὡς μόνον ἔπλησιασα τῷ σπηλαίῳ ὤσφρανθην πολλῆς δυσωδίας, ἥτις ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ γέγονες καὶ εἶπον ἐν ἑαυτῷ ἀνεπαύθη ὁ μακάριος. Εἰσελθῶν δὲ εἰς τὸ σπήλαιον εὗρος αὐτὸν ἡμιθανῆ κείμενον, καὶ ὡς εἶδε μέ, κινήσας τὴν δεξιὰν χεῖρα αὐτοῦ ὀλίγον, ὅσον ἠδύνατο, ἐσήμανε διὰ τοῦ σχήματος τῆς χειρὸς περὶ τῆς Ἁγίας Κοινώνιας. Ἐγὼ δὲ εἶπον, ἔχω.

Ἀνοίξας οὖν μετὰ βίας τὸ στόμα αὐτοῦ μικρόν, καὶ καταλεπτύνας μέρος τί τοῦ τιμίου σώματος ἐν τῷ ζωοποιῷ αἵματι, ἐνέχεα εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ δὲ μεταλαβῶν ἐνίσχυσεν. Εἶτα βρέξας ἐγὼ ἐκ τοῦ κοινοῦ ἄρτου ψιχία προσήνεγκα αὐτῷ καὶ προσελάβετο, καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν ἕτερα, καθὼς ἤδυνατο λαβεῖν. Καὶ οὕτω διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ ἐνδυναμωθεῖς, μετὰ μίαν ἡμέραν ἐξῆλθε σὺν ἔμοι - δεύων, καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸ ἴδιον κελλίον, ἀπαλλαγεῖς χάριτι Θεοῦ τοῦ ὄλεθριου πολέμου τῆς πορνείας.

5. Ἀδελφὸς τὶς ἐπολεμεῖτο εἶς πορνείαν" καὶ ἦν ὁ πόλεμος ὡς πῦρ καιόμενον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἡμέρας καὶ δὲ ἠγωνίζετο μηδὲ συγκαταβῆναι ὅλως τὸ λογισμό. Καὶ μετὰ πολὺν χρόνον ἔφυγεν ὁ πόλεμος μηδὲν ἰσχύσας κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ διὰ τὴν ὑπομονὴν αὐτοῦ, καὶ εὐθέως φῶς ἦλθεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

6. Ἕτερος μαθητὴς μεγάλου γέροντος ἐπολεμήθη ὁμοίως εἰς πορνείαν, καὶ ἠγωνίζετο γενναίως καὶ δὲ γέρων, βλέπων αὐτὸν κοπιώντα, λέγει αὐτῷ θέλεις παρακαλέσω τὸν Θεὸν καὶ κουφίζει τὸν πόλεμον ἀπό σου; Ὁ δὲ εἶπεν εἰ καὶ κοπιῶ, Ἀββᾶ, ἀλλὰ βλέπω ἐκ τοῦ κόπου καρπὸν εἰς ἐμὲ τοῦτο δὲ παρακάλεσαν τὸν Θεόν, ἵνα μοὶ δῶ ὑπομονὴν τοῦ ὑπενεγκεῖν ἔφη αὐτὴ ὁ γέρων, ὅτι ἐν προκοπῇ εἰ καὶ ὑπερέβης μέ.

7. Εἶπε γέρων πρὸς τινὰ ἀδελφὸν ὑπὸ πορνείας ὄχλουμενον ἀδελφέ, κοιμώμενος θέλεις σωθῆναι; ὕπαγε, κάμε, πόνεσον, ζήτησον, καὶ εὑρίσκεις γρηγόρησον καὶ κροῦσον, καὶ ἀνοίγεται σοί. Εἴσιν ἐν τῷ κόσμῳ παμμακάριοι, καὶ ἀπὸ τοῦ πολλὰ τύπτεσθαι καὶ ἐστάναι καὶ εὔτονειν στεφανοῦνται. Πολλάκις δὲ καὶ εἷς ὑπὸ δύο τυπτόμενος, εὔτονησας ταϊς πληγαῖς, τοὺς τύπτοντας ἐνίκησεν. Εἰ οὖν ἔκεινοι διὰ τὸν τῆς σαρκὸς πορισμὸν τοσαύτην ὑπομονὴν ἐπιδείκνυνται, οὗ πολλῷ μᾶλλον σὺ εὐτονώτερον σταθίση καὶ ἀγωνίση διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; καὶ ταῦτα ἔχων καὶ σύμμαχος τὸν Θεόν.

8. Ἀδελφὸς τὶς ἦν ἀγωνιστῆς ἐν σκήτει καὶ ὑπέβαλεν αὐτῷ ὁ ἐχθρὸς μνήμην γυναικὸς τινὸς εὐειδοῦς, ἣν ἐώρακε πότε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἔθλιβεν αὐτὸν σφόδρα. Κατ' οἰκονομίαν οὖν ἕτερος ἀδελφὸς ἐλθῶν ἀπὸ Αἰγύπτου εἰς σκήτιν, παρέβαλεν αὐτῷ, καὶ συλλαλῶν αὐτῷ εἶπεν ὅτι ἡ γυνὴ τοῦ δεῖνος ἀπέθανεν ἦν δὲ αὕτη εἰς ἣν ἐπολεμεῖτο ὁ ἀδελφός. Καὶ ὡς ἤκουσε, λαβῶν τὸν λεβήτωνα αὐτοῦ, ἀπῆλθεν ἐκεῖ καὶ ἔρωτά τα περὶ τῆς γυναικὸς καὶ μαθῶν, ἤνοιξε νυκτὸς τὸν τάφον αὐτῆς καὶ ἐξέμαξε τοὺς ἴχωρας αὐτῆς τῆς ἑαυτοῦ λεβήτων καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ, ἐπιφερόμενος τὸν λεβήτωνα μεστὸν ὄντα τῶν χώρων τοῦ νεκροῦ σώματος καὶ δυσωδίαν ἀφόρητον ἀποπνέοντα. Καὶ ὅτε ἠνώχλει αὐτὸ καὶ τῆς ποργείας λογισμὸς ἐτίθει τὸν λεβήτωνα ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ ἔλεγε τὸ λογισμῷ ἰδοὺ ἡ ἐπιθυμία, ἣν ζητεῖς ἔχεις αὐτήν, χόρτασον σεαυτόν. Καὶ οὕτως ἔβασανιζεν ἑαυτὸν ἐν τῇ ἀφορήτῃ ἐκείνη δυσωδία, ἕως τελείως ἐξ αὐτοῦ κατηργήθη ὁ πόλεμος.

9. Ἦλθε ποτὲ τὶς ἐν σκήτει θέλων γενέσθαι Μοναχός, ἔχων καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἤδη ἀπογαλακτισθενται καὶ ἔμειναν ὅμου ἐν κελλίῳ χρόνον ἔκανον. Ὁ δὲ παῖς, αὐξήσας καὶ γεγονῶς νεώτερος, ἤρξατο ὑπὸ τοῦ πολέμου τῆς σαρκὸς ἐνοχλείσθαι δεινῶς καὶ μὴ δυνάμενος ἀντισχεῖν, εἶπε τῷ πατρὶ αὐτοῦ. Ὑπάγω εἰς τὸν κόσμον οὐ γὰρ ἰσχύω τὸν πόλεμον ὑπενεγκεῖν. Ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἐπέμενε παρακαλῶν αὐτὸν μὴ τοῦτο ποιῆσαι. "Ἔφη δὲ ὁ νεώτερος Ἀββᾶ, οὐ δύναμαι, ἔασον μὲ ἀπελθεῖν λέγει αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἄκουσόν μου, τέκνον, ἄπαξ τοῦτο, καὶ λάβε σεαυτῷ τεσσαράκοντα ζεύγη ἄρτων, ὁμοίως καὶ θαλλία ἡμερῶν τεσσαράκοντα, καὶ πορεύθητι εἰς τὴν ἐνδοτέραν ἔρημον, καὶ μεῖνον ἐκεῖ τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ τοῦ Κυρίου τὸ θέλημα γενέσθω. Ὁ δὲ ὑπήκουσε τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ ἀναστᾶς εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἔμεινε κοπιῶν ἐκεῖ, καὶ πλέκων τὰ θαλλία ξηρά, καὶ τὸν ἄρτον ἔσθιων ξηρόν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΕ΄ (Ο πόλεμος της πορνείας)

Οὕτως οὖν ποιῶν καὶ ἡσυχάσας νυχθήμερα εἴκοσιν, εἶδε τὴν ἐνέργειαν ὡς αἰθιόπισσαν παραστάσαν αὐτὸ τοιαύτην δὲ δυσωδίαν ἀπέπνει, ὡς μηδὲ δύνασθαι τὸν νέον ὅλως καρτερῆσαι αὐτὴν διὸ καὶ σπουδαίως ἐδίωκεν αὐτὴν ἣ δὲ οὕτω διωκομένη ἔφη πρὸς αὐτόν. Ἐγὼ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀνθρώπων γλυκεῖα φαίνομαι καὶ σὺ νῦν ἐκδιώκεις μέ; ἀλλὰ γίνωσκε, ὅτι διὰ τὴν ὑπακοήν σου καὶ τὸν κόπον σου οὐκ ἀφῆκε μὲ ὁ Θεὸς ἀπατῆσαί σε, καὶ ἐνεφάνισε σοὶ τὴν δυσωδίαν μου. "Ο δὲ ἀναστας καὶ εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, ᾖλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτό. Οὔκετι θέλω ἀπελθεῖν εἰς τὸν κόσμον, 'Ἀββᾶ ἐώρακα γὰρ τὴν ἐνέργειας καὶ τὴν δυσωδίας αὐτῆς. "Ἦν δὲ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ πληροφορηθεῖς περὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπε τὸ νέω" εἰ ἔμεινας τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ ἐφύλαξας τὴν ἐντολήν, εἶχες ἰδεῖν μείζονα θεωρίαν.

10. Ἕτερος γέρων ἦλθεν ὁμοίως εἰς σκήτιν, ἐπαγόμενος καὶ τὸν ἴδιον υἱὸν ἔτι θηλάζοντα, καὶ μὴ εἰδότα τί ἐστι γυνή. Ὡς οὖν αὐξήσας γέγονεν ἀνήρ, ἐδείκνυον αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους οἱ δαίμονες τὰ σχήματα τῶν γυναικῶν καὶ δὲ ἀνήγγειλε τῷ πατρὶ αὐτοῦ & ἐθεώρει καὶ ἀκούσας ὁ γέρων ἐθαύμασε τὴν τῶν ἐχθρῶν δολιότητα. Ποτὲ οὖν ἀναβάντος αὐτοῦ εἰς Αἴγυπτος καὶ τοῦ νεωτέρου συνόντος αὐτῷ, ὡς ὑπήντησαν γυναιξί, λέγει ὁ νέος τῷ πατρὶ αὐτοῦ. Ἀββᾶ, οὗτοι εἰσιν οἱ ἔρχομενοι νυκτὸς πρὸς μὲ εἰς σκήτιν. Ἀπεκρίθη ὁ γέρων αὐτῷ τέκνον, οὗτοι εἰσιν οἱ Μοναχοί των κωμῶν: ἄλλο δὲ σχῆμα ἔχουσιν οὗτοι καὶ ἄλλο οἱ ἐρημίται καὶ εὐθέως ὑπέστρεψαν εἰς τὴν κέλλαν αὐτῶν.

11. Ἀδελφὸς εἶπε γέροντι τί ποιήσω ὅτι ἀποκτείνει μὲ ὁ ρυπαρὸς λογισμός; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ γέρων ἢ μήτηρ, ὅτε θέλει ἀπογαλακτῆσαι τὸ παιδίον αὐτῆς, σκίλλαν βάλλει εἰς τὸν μαστὸν αὐτῆς καὶ ἔρχεται τὸ παιδίον κατὰ τὸ ἔθος θηλᾶσαι καὶ γευσάμενος τῆς σκίλλας, φεύγει διὰ τὴν πικρίαν. Καὶ σὺ οὖν βάλλε σκίλλαν. Ἠρώτησεν ὁ ἀδελφὸς τὶς ἐστιν ὁ λόγος, πάτερ; καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων: ἀντὶ τῆς σκίλλας, βάλλε ἐν σεαυτῷ τὴν μνήμην τοῦ θανάτου καὶ τῶν κολαστηρίων του μέλλοντος αἰῶνος.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ αδελφός ήρώτησε τον 'Αββάς Παλλάδιον:

- Πάτερ, τι να κάνω; Έπί τρία χρόνια νηστεύω δύο - δύο ημέρας συνεχώς και τρώγω την τρίτην. Και όμως δεν ήμπορώ να απαλλαγώ από τον δαίμονα της πορνείας.

Ο Γέρων του απήντησεν:

- Οταν ο Θεός έστειλε τον Προφήτης Ησαΐαν προς τους Ισραηλίτας, του είπε: «Φώναξε δυνατά και μη διστάσης και φανέρωσε εις τον λαόν τας αμαρτίας αυτών καθημερινά με αναζητούν και επιθυμούν να με πλησιάσουν ημείς ενηστεύσαμεν — λέγουν και δεν το έμαθες; εταπεινώσαμεν τας ψυχάς μας και δεν το γνωρίζεις;»

Απεκρίθη δε εις αυτούς τα εξής: «κατά τας ημέρας των νηστειών σας, εκτελείτε τα θελήματά σας και κακομεταχειρίζεσθε αυτούς που εξουσιάζετε και καταπληγώνετε τους αντιθέτους σας και νηστεύετε δια να κρίνετε και να φιλονικήτε, ώστε να ακούση ο Θεός την κραυγήν σας. Δεν εζήτησα αυτήν την νηστείαν, λέγει ο Κύριος ούτε, ακόμη, και αν λυγίσης τον τράχηλόν σου, όπως τον κρίκον και στρώσης διά στρώμα ένα σακκί με στάκτης, ούτε τότε θα είναι δεκτή η νηστεία σου» (Ησ. νη', 1-5).

Και συ λοιπόν, τέκνον μου, αν νηστεύης από φαγητά και κακολογής κάποιον, ή κατακρίνης, ή μνησικακής, ή δέχεσαι πονηρούς λογισμούς, ή κάμνης με τον νούν σου συγκατάθεσιν διά κάποιο ευχάριστον, που επιθυμείς ή απαγορευμένον, πώς θα απαλλαγής από τον πόλεμον της πορνείας; "Η δεν γνωρίζεις ότι καθένας, που ικανοποιεί νοερά την επιθυμίαν του, χορταίνει και μεθα, έστω και χωρίς τα υλικά φαγητά; Αν λοιπόν θέλης να γίνη δεκτή η νηστεία σου από τον Θεόν, φυλάξου, προ παντός, από κάθε πονηρόν λόγον, από καταλαλιάν και κατάκρισιν και μη παραδεχθής όσα μάταια θα ακούσης (Ησαΐας νη', 5), όπως λέγει η Αγία Γραφή. Καθάρισε την καρδίαν σου από κάθε μολυσμόν σαρκός και πνεύματος, από κάθε μνησικακίαν και αισχροκέρδειαν· δάμασε την σάρκα σου με πολλάς μετανοίας και αγρυπνίας, και λοιπους κόπους, με νοεράν μελέτην των λόγων του Θεού και όταν πρόκειται να κοιμηθής, να μη ξαπλώσης αναπαυστικά είς το κρεββάτι, αλλά να κοιμηθής καθιστός. Με αυτά και τα παρόμοια όταν διαπαιδαγωγηθή ή νεότης, θα ήμπορέση, με την χάριν του Θεού, να νικήση τον πόλεμον της πορνείας.

Δι' αυτό και οι Πατέρες έθέσπισαν να μη διαμένωμεν εις κελλίον ή εις Ησυχαστήριον, αλλά να ζωμεν εις το Κοινόβιον και να δαμάζωμεν το σώμα μας με περισσοτέρους κόπους. Ακόμη ώρισαν να ενδυώμεθα με σκληρά και σχισμένα ενδύματα και όχι με μαλακά να μας κατευθύνουν δε και να μας περιφρουρούν με προσοχήν οι προεστώτες. Διότι η αργία και η άνεσης και το να τρώγωμεν δύο φορές την ημέραν και ο πολύς ύπνος εξεγείρουν συνήθως εναντίον μας όχι μόνον τον δαίμονα της πορνείας, αλλά και τους δαίμονας της ακηδίας, της κενοδοξίας και της υπερηφανείας.

2. Ο Αββάς Αντώνιος είπεν έχω την γνώμην ότι το σώμα έχει έμφυτον και φυσικήν την κίνησιν προς τας επιθυμίας δεν ενεργεί όμως χωρίς να θέλη ή ψυχή. Παραμένει απλώς εις το σώμα μας ως απαθής κίνησις. Υπάρχει δε και άλλη κίνησις επιθυμίας, που γεννάται από την περιποίησιν και την διατροφής του σώματός μας με φαγητά και ποτά, από τα οποία παράγεται θέρμη, η οποία διεγείρει το σώμα προς τας επιθυμίας.

Δι' αυτό και ο Απόστολος Παύλος παραγγέλλει: «μή μεθάτε με οίνον, εις τον οποίον υπάρχει η ασωτία» (Έφεσ. ε', 18). Και ο Κύριος μάς λέγει εις το Ευαγγέλιόν Του: «Προσέχετε μήπως αι καρδίαι σας γίνουν βαρειές από την κραιπάλην και την μέθην» (Λουκ. κα', 34). Υπάρχει, ακόμη, και μία άλλη κίνησις εις τους αγωνιζομένους, εκείνη, που προκαλείται από επιβουλήν και φθόνον των δαιμόνων. Πρέπει λοιπόν να γνωρίζωμεν ότι υπάρχουν τρείς κινήσεις σωματικής επιθυμίας μία φυσική, μία από κατάχρησιν φαγητών και η τρίτη από τους δαίμονας. Δι' αυτό και αγωνιζόμενος οφείλει να γνωρίζη καλώς την μεταξύ των διαφορών και να μη άγνοή τα αίτια, ώστε να αντιμετωπίζη την κάθε μίαν με τον κατάλληλον τρόπον.

3. Ένας αδελφός ήρώτησε τον 'Αββάν Ποιμένα: – Τι να κάμω, διότι πολεμούμαι από την πορνείαν και τον θυμόν; Ο Γέρων του απήντησεν:

– Ο Δαβίδ έλεγε: «το μέν λεοντάρι το εκτυπούσα, την δε αρκούδα την έπνιγα» (Βασιλ. Α' ιζ', 34-37). Αυτό σημαίνει ότι τον θυμόν πρέπει να τον αποκόπτωμεν με την μακροθυμίαν και το πάθος της πορνείας να το καταπιέζωμεν με κόπους και νηστείαν.

4. Ο Αββάς Φωκάς διηγήθη το εξής: Όταν ο Αββάς Ιάκωβος επήγεν εις σκήτην, επολεμήθη πάρα πολύ από τον δαίμονα της πορνείας. Μόλις έφθασεν εις τον κίνδυνον της αμαρτίας, με επεσκέφθη και μου έξωμολογήθη. '"Έπειτα μού λέγει:

- Αύριον πηγαίνω είς το τάδε σπήλαιον. Σε παρακαλώ λοιπόν, διά τον Κύριον, να μην είπης είς κανένα τίποτα δι' εμέ. Να υπολογίσις τεσσαράκοντα ημέρας και όταν συμπληρωθούν, κάνε αγάπης και έλα να με εύρης κρατών επάνω σου την Αγίαν Κοινωνίαν. Και αν έχω αποθάνει, θάψε με: αν πάλιν ζώ ακόμη θα μου δώσης να μεταλάβω την Αγίαν Κοινωνίαν.

Αφού μου είπεν αυτά, έφυγεν.

Όταν λοιπόν συνεπληρώθη η τσαρακοστή ημέρα, επήρα την “Αγίας Κοινωνίαν, ολίγον καθαρόν κοινόν άρτον, μαζί με όλίγον οίνον και επήγα να τον συναντήσω. Καθώς δε έπλησίασα το σπήλαιον, ώσφράνθην πολλήν δυσωδίαν, που προήρχετο από το σώμα του και είπα μέσα μου: ανεπαύθη ο μακάριος. Οταν εμπήκα μέσα εις το σπήλαιον, τον εύρον να κείτεται μισοπεθαμένος μόλις με είδε, εκίνησεν ολίγον το δεξί του χέρι, όσον ήμπορούσε και μου έκανε νόημα διά την Αγίαν Κοινωνίαν. 'Εγώ του απήντησα, ότι έχω.

Τότε ήνοιξα, με μεγάλην δυσκολίαν, ολίγον το στόμα του και αφού έβαλα ένα πολύ μικρόν κομματάκι από το τίμιον Σώμα εις το ζωοποιόν Αίμα, του το έδωσα εις το στόμα εκείνος μόλις μετέλαβεν, επήρε δύναμιν. Έπειτα έβρεξα ολίγα ψίχουλα από το κοινόν ψωμί, του τα έδωσα και τα επήρε και μει' ολίγον άλλα, όσα ήμπορούσε να πάρη. Έτσι, αφού έδυνάμωσε, με την χάριν του Χριστού, μετά μίαν ημέραν έβγήκεν από το σπήλαιον, εβάδισε μαζί μου και ήλθεν εις το κελλίον του. Κατόπιν αυτής της εντατικής άσκήσεως, απηλλάγη με την χάριν του Θεού από τον ολέθριον πόλεμον της πορνείας.

5. Ένας αδελφός επολεμείτο από την πορνείαν και ο πόλεμος αυτός ήτο ωσάν φωτιά, που έκαιεν εις την καρδιά του νύκτα και ημέραν ήγωνίζετο δε να μη κάμη καθόλου συγκατάβασιν με τον λογισμόν του. Μετά πολύν χρόνον έφυγεν ο πόλεμος, χωρίς να μπορέση να βλάψη καθόλου τον αδελφόν λόγω της υπομονής που έδειξεν. 'Αμέσως τότε έλαμψε φώς εις την καρδίαν του.

6. Ένας άλλος, μαθητής μεγάλου Γέροντος, επολεμήθη επίσης από την πορνείαν και ηγωνίζετο με γενναιότητα. Ο Γέροντάς του, που τον έβλεπε να κοπιάζη, του λέγει: θέλεις να παρακαλέσω τον Θεόν να σε ελαφρώση από τον πόλεμον;

- Αν και κοπιάζω, 'Αββά, -απήντησεν ο υποτακτικός- βλέπω όμως καρπόν από τον κόπον αυτόν δι' αυτό παρεκάλεσε τον Θεόν να μου δώση υπομονήν να υποφέρω.

-Έχεις προκόψει, του απήντησεν ο Γέρων, και με έξεπέρασες.

7. Είπεν ένας Γέρων προς κάποιον αδελφόν, που επολεμείτο από την πορνείαν.

-'Αδελφέ, κοιμώμενος θέλεις να σωθής; Πήγαινε κοπίασε, πόνεσε, ζήτησε και θα εύρης: αγρύπνησε και κτύπησε την θύραν του ελέους και θα σου ανοιχθή. Υπάρχουν εις τον κόσμον τρισευτυχισμένοι, που στεφανώνονται, επειδή δέχονται πολλά κτυπήματα και όμως στέκονται και δυναμώνουν. Πολλές φορές δε και ένας μόνον, αν και εκτυπάτο από δύο, ενεδυναμώθη από τας πληγές και ενίκησεν αυτούς που τον εκτυπούσαν. Αν λοιπόν εκείνοι, διά σωματικών κέρδος, δεικνύουν τέτοιαν υπομονήν, δεν πρέπει να σταθής συ με μεγαλυτέραν αντοχής και να αγωνισθής διά την Βασιλείαν των Ουρανών και μάλιστα όταν έχης σύμμαχον τον Θεόν;

8. Έζη εις την σκήτην ένας αδελφός αγωνιστής και ο εχθρός του έφερεν εις τον νούν την ανάμνησιν μιάς ωραίας γυναικός, που είδε κάποτε εις την Αίγυπτον και τον έστενοχωρούσε πάρα πολύ. Κατ' οίκονομίαν λοιπόν τον έπεσκέφθη ένας άλλος αδελφός, που επέστρεψεν από την Αϊγυπτον εις την σκήτης και του είπε, καθώς

συνομιλούσαν, ότι απέθανεν η γυναίκα του τάδε. Επρόκειτο δε περί εκείνης, διά την οποίαν επολεμείτο ο αδελφός. Μόλις το ήκουσεν ο αδελφός, επήρε το ράσος του, επήγεν εις την Αίγυπτον και εζήτει πληροφορίας διά την γυναίκα. Αφού έμαθεν, επήγε την νύκτα εις το νεκροταφείον και ήνοιξε τον τάφον της εσφόγγισε τας σάρκας του πτώματος με το ράσον του, έφερε δε μαζί του το ράσον του, που ήτο ποτισμένος από τα υγρά του νεκρού σώματος και ανέδιδεν αφόρητον δυσωδίαν, και επέστρεψεν εις το κελλίον του. Έκτοτε, οσάκις τον ενοχλούσεν ο λογισμός της πορνείας, ετοποθέτει έμπρός του το βρωμισμένον ράσος και έλεγεν εις τον λογισμός του να η επιθυμία, που ζητείς, την έχεις χόρτασε από αυτήν. '"Έτσι έβασάνιζε τον εαυτόν του με την αφόρητον εκείνην δυσωδίαν, μέχρις ότου έφυγε τελείως από επάνω του ο πόλεμος εκείνος.

9. Κάποτε ήλθεν εις την σκήτην κάποιος διά νά γίνη Μοναχός και είχε μαζί τον μικρόν υιόν του, που μόλις είχε σταματήσει το μητρικόν γάλα: παρέμειναν δε μαζί εις το κελλίον αρκετον χρόνον. Το παιδί έμεγάλωσε και έγινε άνδρας ήρχισε δε να πολεμήται φοβερά από τον σαρκικών πόλεμον. Και επειδή δεν ήμπορούσε να αντέξη, είπεν εις τον πατέρα του:

– Πηγαίνω εις τον κόσμον, διότι δεν ήμπορώ να αντέξω τον πόλεμον.

Ο πατέρας του τον παρεκάλει να μη το κάμη αυτό.

- Αββά, άφησέ με να φύγω --επέμενεν ο υιός- διότι δεν ήμπορω άλλο.

- Παιδί μου, άκουσέ με διά τελευταίαν φοράν – τού είπεν ο πατέρας του- πάρε μαζί σου σαράντα ζευγάρια ψωμιά και φοινικοβλάσταρα δι' εργασίαν σαράντα ημερών και πήγαινε εις την βαθυτέραν έρημον. Μείνε εκεί σαράντα ημέρας και ας γίνη το θέλημα του Κυρίου.

Ο νέος υπήκουσε, πράγματι, εις τον πατέρα του. Έσηκώθη, μετέβη εις την έρημον και παρέμεινε κοπιάζων εκεί έπλεκε τα ξηρά φοινικοβλάσταρα και έτρωγε τον ξηρόν άρτον.

Έτσι λοιπόν, αφού επέρασεν με ήσυχίαν είκοσι ημερονύκτια, είδε να παρουσιάζεται εμπρός του η ενέργεια του πειρασμού ομοία με αραπίναν εσκόρπιζε δε τόσην δυσοσμίαν, ώστε ο νέος δεν ήμπορούσε καθόλου να την αντέξη. Δι' αυτό και με όλην του την δύναμιν ήρχισε να την διώχνη. Ή αραπίνα, καθώς την έδιωχνε, του είπε: εγώ φαίνομαι γλυκειά εις τας καρδίας των ανθρώπων και συ τώρα με διώχνεις; Μάθε όμως, ότι δια την υπακοήν σου και τον κόπον σου ο Θεός δεν με άφησε να σε

εξαπατήσω και σου παρουσίασε την δυσωδίαν μου. Κατόπιν αυτου ο νέος έσηκώθη, ηυχαρίστησε τον Θεόν και επέστρεψεν εις τον πατέρα του.

- Δεν θέλω πλέον, Αββά, να γυρίσω οπίσω εις τον κόσμον -τού είπε- διότι είδα την σατανικής ενέργειας και την δυσωδίαν της.

Εν τω μεταξύ και ο πατέρας του είχε πληροφορηθή από τον Θεόν διά την οπτασίαν αυτήν και του λέγει:

-Αν έμενες εις την έρημον σαράντα ημέρας και εφύλαττες πιστα την εντολήν, που σου έδωσα, θα έβλεπες ασφαλώς μεγαλύτερα πράγματα.

10. Ομοίως και ένας άλλος Γέρων ήλθεν εις την σκήτης και έφερε μαζί του και τον υιόν του, ενώ ακόμη ήτο βρέφος και εθήλαζε και δεν εγνώριζε τι είναι γυναίκα. "Οταν λοιπόν έμεγάλωσε και έγινεν άνδρας, του παρουσίαζον οι δαίμονες εις τον ύπνον του γυναίκας εκείνος έξωμολογήθη εις τον πατέρα του αυτά που έβλεπε, και ο Γέρων εθαύμασε την υπουλότητα των εχθρών της ψυχής μας.

Κάποτε ο πατέρας ανέβηκε εις την Αίγυπτον, μαζί με τον υιόν του, και όταν συνήντησαν γυναίκα, λέγει ο υιός προς τον πατέρα:

- Αββά, αυτοί είναι που με επισκέπτονται την νύκτα εις την σκήτην.

– Παιδί μου, αυτοί είναι οι Μοναχοί των χωρίων –τού απήντησεν ο πατέρας- άλλο σχήμα έχουν αυτοί και άλλο οι ερημίται.

Μετά από αυτό επέστρεψαν αμέσως εις το κελλί των.

11. Τι να κάμω, που με σκοτώνει και αισχρός λογισμός; ηρώτησεν ένας αδελφός κάποιον Γέροντα.

Εκείνος του απήντησεν:

– Η μητέρα, όταν θέλη να αποκόψη το παιδί της από τον θηλασμόν, βάζει εις τον μαστόν της σκιλλοκρομμύδαν. Έτσι το παιδί έρχεται, κατά την συνήθειάν του, να θηλάση και μόλις δοκιμάση την σκιλλοκρομμύδαν φεύγει από την πικράδαν της. Βάλε λοιπόν και συ σκιλλοκρομμύδαν.

– Τι σημαίνει, πάτερ μου, αυτός ο λόγος; Εις την ερώτησιν αυτήν του αδελφού ο Γέρων απήντησεν:

-Αντι σκιλλοκρομμύδας, φέρε εις τον νούν σου τον θάνατον και τα βασανιστήρια της κολάσεως.

Εκ του αυτού

12. Ο ΑΥΤΟΣ ἠρώτησεν ἄλλον γέροντα περὶ τοῦ αὐτοῦ λογισμοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γέρων: ἐγὼ οὐδέποτε ἐπολεμήθην εἰς πρᾶγμα τοιοῦτον. Καὶ ἀκούσας ὁ ἀδελφὸς ἐσκανδαλίσθη καὶ ἀναστᾶς ἐξῆλθε μηδὲ συνταξάμενος τὸ γέροντα. Καὶ ἀπῆλθε πρὸς ἄλλον γέροντα καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ λέγων" ἰδού το δὲ μοῦ εἶπεν ὁ δεῖνα καὶ γέρων καὶ ἐσκανδαλίσθην ὅτι ὑπὲρ φύσιν ἐλάλησεν. "Ἔφη αὐτὴ ὁ γέρων οὐχ ἁπλῶς τοῦτο εἶπε σοὶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ" διὸ ὑποστρεψον συντόμως, μετανόησον αὐτῷ καὶ παρακάλεσαν ἵνα εἴπῃ σου τὴν δύναμιν τοῦ λόγου.

Ὁ δὲ ἀδελφὸς ἐπανελθῶν εὐθὺς εἰς τὸν γέροντα, ἔβαλεν αὐτῷ μετάνοιαν λέγων" συγχώρησον μοί, 'Ἀββᾶ, ὅτι ἀφρόνως ἐποίησα ἀσυντάκτως ἐξελθῶν ἀλλὰ παρακαλῶ σε, ἐρμήνευσον μοὶ πῶς οὐδέποτε ἐπολεμήθης εἰς πορνείαν; Λέγει αὐτῷ ὁ γέρων ἀφ' οὗ γέγονα Μοναχός, οὐκ ἐχορτάσθην οὔτε ἄρτου οὔτε ὕδατος οὔτε ὕπνου, καὶ ἡ μέριμνα τούτων πάνυ ὄχλουσα μοὶ οὐκ ἀφῆκε μὲ αἰσθανθῆναι τοῦ πολέμου, οὗ εἴρηκας. Καὶ ὠφεληθεῖς ὁ ἀδελφὸς ἀπῆλθεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ.

13. Ἀδελφὸς τὶς ἐπειράσθη ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς πορνείας δεινῶς τέσσαρες γὰρ δαίμονες, εἷς εἶδος γυναικῶν εὔμορφοτατων μετασχηματισθέντες, ἐπέστησαν αὐτὸ καὶ ἔμειναν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας παλαιοντες μετ' αὐτοῦ, πρὸς τὸ ἐφελκύσασθαι αὐτὸν εἰς αἰσχρᾶν μῖξιν. Ἐκείνου δὲ ἀνδρείως ἀγωνισαμένου καὶ μὴ ἡττηθέντος, ὁ Θεὸς ἰδὼν αὐτοῦ τὴν ὑπομονήν, ἀπέστησε τὸν πόλεμον ἀπ' αὐτοῦ, ἔχαρισατο δὲ αὐτῷ μηκέτι ὀχληθῆναι ὑπὸ πυρώσεως σαρκικῆς.

14. Ἀδελφὸς τὶς ἠρώτησε γέροντα λέγων Ἀββά, ὅτι ἡ κοιλία μου θλίβει μὲ καὶ οὐ δύναμαι αὐτὴν καταλύσαι" καὶ λοιπὸν στρινιὰ τὸ σῶμα μου. Λέγει αὐτῷ καὶ γέρων: εἰ μὴ βάλῃς ἐπ' αὐτῷ φόβος καὶ νηστείαν, οὐκ ὀρθοποδεῖς εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ παραβολὴν τοιαύτην, ὅτι ἄνθρωπος τὶς ὥδευεν ἐπικαθήμενος ὄνω, ἡ δὲ ὄνος ἔφερεν αὐτὸν ἔνθεν καὶ ἔνθεν της ὁδοῦ παρεκνεύουσα καὶ δὲ λαβῶν τὴν ράβδον, ἣν ἐπεφέρετο, ἔτυπτεν αὐτήν. Εἶπε δὲ ἡ ὄνος" μὴ τύπτε μέ, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ὀρθοποδῶ καὶ ὡς προέκοψε μικρόν, κατῆλθεν ἀπὸ τῆς ὄνου, θεῖς τὴν ράβδον εἰς τὸ δισάκκιον ἐπάνω της ὄνου, οὐκ ἤδει δὲ ἡ ἔνος ὅτι ἡ ράβδος ἐπάνω αὐτῆς ἐστι. Καὶ ὡς εἶδε τὸν κύριον αὐτῆς μὴ βαστάζοντα ράβδον, καταφρονήσασα αὐτοῦ, ἤρξατο πάλιν παρεκνεύειν, καὶ περιφέρεσθαι ὧδε κακεῖ εἰς τὰ σπόριμα δραμῶν δὲ ὁ κύριος αὐτῆς ἔλαβε τὴν ράβδον καὶ οὐκ ἐπαύσατο τύπτων αὐτήν, ἕως οὐ ὀρθοπόδησεν. Οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος ἠνίκα

στρινιᾶ καὶ παρεκνεύειν ποιεῖ σὲ τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ, τύψον αὐτὸ νηστεία καὶ ὀρθοποδεῖ' καὶ ἐπικείσθω αὕτη αὐτῶ ἀεὶ σὺν τῷ φόβο τοῦ Θεοῦ.

Ερμηνεία

12. Ο ίδιος αδελφός ήρώτησεν ένα άλλον Γέροντα διά τον ίδιον λογισμόν.

Ο Γέρων του απήντησεν· εγώ ουδέποτε εδοκίμασα πόλεμον διά παρόμοιον πράγμα.

Μόλις ήκουσεν αυτό ο αδελφός εσκανδαλίσθη, έσηκώθη και έφυγε, χωρίς να ζητήση ούτε την άδειαν του Γέροντος. Αμέσως επεσκέφθη άλλον Γέροντα και του ανέφερεν, ότι αυτό μου είπεν ο τάδε Γέρων και έσκανδαλίσθην, διότι ελάλησε πέραν από την φύσιν.

Ο Γέρων του απήντησε:

– Δεν σου το είπε έτσι απλώς (χωρίς κάποιο νόημα) ο άνθρωπος του Θεού. Δι' αυτό γύρισε σύντομα πίσω, βάλε μετάνοιαν και παρακάλεσε τον να σου είπη την σημασίας των λόγων του.

Πραγματικά επέστρεψεν αμέσως ο αδελφός εις τον πρώτον Γέροντα, του έβαλε μετάνοιαν και του είπε:

- Συγχώρησέ με, 'Αββά, διότι ανεχώρησα απερίσκεπτα, χωρίς την άδειάν σου αλλά, σε παρακαλώ, εξήγησε μου πως ποτέ δεν έπολεμήθης από την πορνείαν;

Ο Γέρων τότε του απήντησεν:

-Από τότε που έγινα Μοναχός, ποτέ δεν έχόρτασα ούτε ψωμι (ούτε νερόν, ούτε ύπνον και επειδή με ενοχλούσε πάρα πολύ η στέρησίς των, δεν ημπόρεσα να αισθανθώ τον πόλεμον, δια τον οποίον μου ωμίλησες.

Ωφελημένος από την απάντησιν αυτήν ο αδελφός ανεχώρησεν εις το κελλί του.

13. Κάποιος αδελφός έβασανίσθη φοβερά από τον δαίμονα της πορνείας. Τέσσαρες δαίμονες, μεταμορφωθέντες εις ωραιοτάτας γυναίκας, παρουσιάσθησαν ενώπιόν του και έμειναν σαράντα ημέρας παλαίοντες μαζί του, διά να τον παρασύρουν εις αισχράν πράξιν. Εκείνος όμως ήγωνίσθη ανδρείας και δεν ενικήθη. Τότε ο Θεός, που είδε την υπομονήν του, απεμάκρυνεν από επάνω του τον πόλεμον και του έδωσε την χάριν ποτε πλέον να μην ενοχληθή από σαρκικήν πύρωσιν.

14. Ένας αδελφός ρώτησε κάποιον Γέροντα:

- Αββά, με στενοχωρεί η κοιλία μου και δεν μπορώ να την συγκρατήσω. Εξ αιτίας αυτού άφηνιάζει η σάρκα μου.

Ο Γέρων του απήντησεν εις αυτά:

- Εάν επάνω εις αυτό δεν στηρίξης φόβον και νηστείαν, δεν θα πορευθής σωστά εις τον δρόμον του Θεού.

Δια να το αντιληφθη καλύτερα, του είπε και την εξής παραβολήν Κάποιος άνθρωπος επήγαινε καβάλλα είς ένα όνον. Ο όνος τον έφερεν εδώ και εκεί, διότι έπαραστρατούσεν από τον ορθόν δρόμον. Τότε ο επιβάτης, με την ράβδον που εκράτει, τον εκτυπούσεν. Ο όνος του λέγει: μη με κτυπάς και από εδώ και έμπρός θα ακολουθώ τον καλόν δρόμον. Όταν επροχώρησεν ολίγον, κατέβηκεν από τον όνον ο άνθρωπος και έβαλε την ράβδον μέσα εις το δισάκκι. Ο όνος δεν εγνώριζεν, ότι η ράβδος ευρίσκεται επάνω του. Μόλις λοιπόν είδε τον κύριόν του, ότι δεν κρατεί ράβδον, τον κατεφρόνησε και ήρχισε πάλιν να φεύγη από τον ίσιον δρόμον και να περιφέρεται εδώ και εκεί εις τα καλλιεργημένα χωράφια. Μόλις είδεν αυτό ο άνθρωπος, έτρεξεν, αρπάζει την ράβδον και δεν έσταμάτησε να κτυπά τον όνον, μέχρις ότου ηκολούθησε και πάλιν τον σωστόν δρόμον.

- Έτσι συμβαίνει και με το σώμα –κατέληξεν εις το συμπέρασμα ο Γέρων.-"Όταν άφηνιάζη η σάρκα και σε κάμνει και φεύγης από τον δρόμον του Θεού, κτύπησε την με νηστείαν και θα επανεύρη πάλιν τον ορθόν δρόμον. Ας ευρίσκεται πάντοτε το σώμα κάτω από την νηστείαν μαζί με τον φόβον του Θεού.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΣΤ'
(Πόλεμος της πορνείας – Τέλεια αγνεία)

Ὅτι τελείως τοῦ τῆς πορνείας πολέμου οὐκ ἔστιν ἄλλως ἀπαλλαγῆναι εἴμη ἐκ Θεοῦ βοηθείας, ἢ τοῖς ἀγωνιζομένους ἐπακολουθεῖ καὶ τὶς ἡ τελεία ἀγνεία.

Δεν είναι δυνατόν να απαλλαγώμεν τελείως από τον πόλεμον της πορνείας κατ' άλλον τρόπον, παρά μόνον με την βοήθειαν του Θεού, η οποία συνοδεύει τους αγωνιζομένους. Ποία είναι η τελεία αγνεία.

Α'. Παλλαδίου

ΜΑΚΑΡΙΟΣ Μωύσης καὶ αἰθίου, ὃς τὸ πρὶν ἦν ἀφηγούμενος ληστηρίου μεγάλου, ὕστερον δὲ γέγονε Μοναχὸς δοκιμώτατος καὶ Πρεσβύτερος καὶ τοὺς μεγάλοις Πατράσι συνηριθμήθη, οὗτος κατ' ἀρχὰς τῆς ἀποταγῆς αὐτοῦ ἐπολεμήθη ὑπὸ τοῦ τῆς πορνείας δαίμονος ἐπὶ τοσούτον, ὡς μικροῦ δεῖν τῆς προσθέσεως ἐκπεσεῖν. Ἀντεπαρετάξατο δὲ αὐτὸς τῶν ἐχθρῶ διὰ νηστείας ἄκρας καὶ ἡσυχίας. Ἐγκλείσας γὰρ ἑαυτὸν ἓν τὴ κέλλη ὑποθήκη τοῦ μεγάλου Ἰσιδώρου τοῦ τῆς σκήτεως, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπρόϊτος ἦν οὐδὲν ἄλλο ἔσθιων, πλὴν ἄρτου λίτραν ξηροῦ, καὶ πλεῖστον εἰργάζετο, καὶ πεντήκοντα εὐχᾶς τὴν ἡμέραν ἐποίει. Ἔπειτα καὶ δὶ' ἀγρυπνίας ἐπιτεταμένης ἀνταγωνίσατο, διὰ πάσης της νυκτὸς μὴ κοιμώμενος ἐπὶ ἓξ ἔτη, καὶ κατατήξας τὸ σῶμα τελείως ἔμεινεν ἔτι πυρούμενος καὶ ἀδιαφόρως ἐνυπνιαζόμενος. Εἶτα ἑτέρα σκληραγωγία ὑπέβαλεν ἑαυτόν: ἐξερχόμενος γὰρ ταῖς νυξίν, ἀπήει εἰς τὰς κέλλας τῶν γερόντων ἀδελφῶν, τῶν μὴ δυναμένων τὴν χρείαν τοῦ ὕδατος κομίζειν, καὶ λαμβάνων τὰς ὑδρίας, αὐτῶν ἀγνοούντων, ἐπλήρου τοῦ ὕδατος ἦν γὰρ παρὰ τισιν αὐτῶν τὸ ὕδωρ ἀπὸ πέντε σημείων.

Ἓν μιᾷ οὖν τῶν νυκτῶν, ἐγκύψαντι αὐτῶ εἰς τὸ φρέαρ ἐπὶ τῷ τὴν ὑδρίαν πληρώσαι τινὸς Μοναχοῦ, ὁ δαίμων δέδωκεν αὐτῶ κατὰ τῶν ψοῶν ροπάλω τινί, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν τῷ τόπῳ κείσθαι νεκρὸν οὐ γὰρ ἔφερεν καὶ βάσκανός του ἀθλητοῦ τὴν καρτερίαν. Τὴ ἐπιούση ἐλθῶν τὶς τῶν Μοναχῶν καὶ εὐρῶν αὐτὸν κείμενον καὶ ψυχορραγοῦντα, ὑποστρέψας ἀπήγγειλε τὴ Μεγάλη Ἰσιδώρω.

Παραγενόμενος οὖν ἐκεῖνος μετὰ τινῶν καὶ λαβῶν αὐτὸν ἤγαγεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ οὕτως ἐνόσησεν, ὡς μόλις ἐπ' ἐνιαυτὸν γενέσθαι ἐν ἰσχύϊ. Τότε λέγει αὐτῶ ὁ μέγας του Χριστοῦ ἱερεὺς Ἰσίδωρος παύσαι λοιπὸν τοὺς δαίμοσι πολεμῶν, ἀδελφὲ Μωύση,

καὶ μὴ αὐτοῖς οὕτως ἐπέμβαινε μέτρα γὰρ εἰσι καὶ τῆς εἰς δαίμογας πάλης ἐν τῇ ἀσκήσει. Ὁ δὲ ἀδάμας τοῦ Χριστοῦ Μωϋσῆς λέγει αὐτῷ' οὐ μὴ παύσομαι μάχεσθαι μετ' αὐτῶν, ἕως οὐ παύσηταί μου ἡ φαντασία τῶν ἐνυπνίων. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Μέγας Ἰσίδωρος ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τοῦ νῦν πέπαυταί σου τὰ ἀπρεπῆ ἐνύπνια λοιπὸν μετὰ παρρησίας τοὺς θείοις προσελθε καὶ κοινώνησον μυστηρίοις ἕνα γὰρ μὴ καυχήση ὡς τὴ σὴ ἀσκήσει περιγέγονας τούτου τοῦ πάθους, διὰ τοῦτο σφοδρῶς ὑπ' αὐτοῦ καταδυναστεύθης πρὸς τὸ συμφέρον σοί, ἵνα μὴ δὶ' ἐπάρσεως κατενεχθῆς.

Ταῦτα ἀκούσας ὑπέστρεψεν ἐπὶ τὴν κέλλαν, λοιπὸν προσέχων μεθ' ἡσυχίας ἐμμέτρως τὴ ἀσκήσει καὶ τοῦ ἄκολαστου πάθους ἀπαλλαγεῖς.

Ερμηνεία

Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ Μωϋσής ο αιθίοψ, που ήτο προηγουμένως αρχηγός μεγάλης συμμορίας ληστών και έπειτα έγινε σπουδαιότατος Μοναχός, Πρεσβύτερος και εφάμιλλος των μεγάλων Πατέρων, όταν πρωτοέγινε μοναχός επολεμήθη τόσον πολύ από τον δαίμονα της πορνείας, ώστε παρ' ολίγον να παραιτηθή από τον σκοπόν του. 'Αντεπολέμησεν όμως τον εχθρόν της ψυχής με αυστηραν νηστείαν και ήσυχίαν. Έκλείσθηκε δηλαδή μέσα εις το κελλί του, κατά συμβουλήν του μεγάλου Ισιδώρου της σκήτης, και επί πολύν χρόνον δεν εξήρχετο καθόλου δεν έτρωγε τίποτε άλλο εκτός από μίαν λίτραν(*) ξηρό ψωμί, είργάζετο πάρα πολύ και έκανε πενήντα ευχάς την ημέραν. Έπειτα επολέμησε τον εχθρός της ψυχής και με συνεχή αγρυπνίαν, επί εξ έτη δεν εκοιμήθη καθόλου την νύκτα και μολονότι αδυνάτισε τελείως το σώμα του, εν τούτοις έξηκολούθησε να βασανίζεται από το πάθος και να βλέπη όνειρα χωρίς να το θέλη. Κατόπιν αυτού υπεβλήθη εις άλλην σκληραγωγίαν» εξήρχετο, δηλαδή, την νύκτα και επήγαινεν εις τα κελλία των γερόντων μοναχών, που δεν ήμπορούσαν να μεταφέρουν νερό και αφού έπαιρνε τας στάμνας των, χωρίς αυτοί να το γνωρίζουν, τας εγέμιζε νερόν, διότι η πηγή απείχεν από τα κελλία μερικών πέντε σημεία.

Μίαν νύκτα λοιπόν, καθώς είχε σκύψει εις το πηγάδι, διά να γεμίση την στάμναν κάποιου Μοναχού, τον εκτύπησεν ο δαίμων είς τα οπίσθιά του με ένα ρόπαλον και έπεσεν επί τόπου, ως νεκρός: διότι δεν υπέφερεν ο φθονερός και μνησίκακος την καρτερικότητα του αθλητού. Την άλλην ημέραν ήλθεν εις το πηγάδι κάποιος μοναχός και τον ευρήκε ξαπλωμένον και να ψυχορραγή εγύρισεν αμέσως και ανέφερε το πράγμα εις τον μεγάλον Ισίδωρον. Εκείνος τότε ήλθε, με μερικούς άλλους, επήρε τον

(*) Το λίτρον είναι σήμερον μονάς βάρους και ισοδυναμεί με 360 γραμμάρια.

Μωϋσήν και τον οδήγησεν εις την Εκκλησίαν τόσον βαρέως δε αρρώστησεν, ώστε μόλις μετά ένα χρόνον ημπόρεσε να δυναμώση.

Αφού έθεραπεύθη, του λέγει ο μέγας ιερεύς του Χριστού Ισίδωρος:

– Σταμάτησε απ' εδώ και έμπρός να πολεμάς τους δαίμονας, αδελφέ Μωύση, και μη τους έναντιώνεσαι τόσον επίμονα· διότι υπάρχουν και μέτρα κατά την άσκησιν, εις την πάλην εναντίον των δαιμόνων.

Εις αυτά ο αδάμας του Χριστού Μωϋσής του απαντά:

– Δεν θα παύσω να πολεμώ μαζί τους, μέχρι να σταματήση και εις εμέ ή φαντασία των ενυπνίων.

Τότε του λέγει, εκ δευτέρου, ο Μέγας Ισίδωρος:

- Με την δύναμιν του ονόματος του Χριστού έπαυσαν, δι' εσέ, από αυτήν την στιγμήν τα σατανικά όνειρα. Εις το εξής να προσέρχεσαι και να κοινωνής τα θεία μυστήρια. Διά νά μή καυχηθής ότι τάχα με την άσκησίν σου ενίκησες αυτό το πάθος, δι' αυτό έβασανίσθης τόσαν πολύ από τον σατανάν: προς το συμφέρον σου, διά να μη υπερηφανευθής.

Αφού ήκουσεν αυτά εγύρισεν εις το κελλί του και εις το εξής επρόσεχεν ώστε να ζη εις ήσυχίαν και να αγωνίζεται με μέτρον και απηλλάγη από το ακόλαστον πάθος.

Τού αυτού

ΠΑΧΩΝ ΤΙΣ ὀνόματι, περὶ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη ζήσας, ἔκαθεζετο ἐν τῇ σκήτει. Συνέβη δὲ μὲ ὄχληθεντα ὑπὸ τοῦ τῆς ἀκολασίας δαίμονος, τοῖς λογισμοὺς συνεχόμενον δυσφορεῖν πρὸς τὰς νυκτερινῆς φαντασίας. Μὴ ἀνεχόμενος οὖν τὸ πρᾶγμα τινὶ ἀναθέσθαι, ἐξῆλθον τῆς ἐρήμου ὑπὸ τοῦ πάθους ἐλαυνόμενος. Λεληθότως δὲ παραβαλῶν εἰς τὴν πανέρημον, συνέτυχον τοὺς κατὰ τὴν σκήτιν ἁγίοις ἀνδρᾶσιν ἐπὶ ἡμέρας δεκαπέντε, ἐν οἷς δὴ καὶ τὸ Πάχωνι.

Εὑρῶν οὖν αὐτὸν ἀκεραιότερος καὶ ἀσκητικώτερον, ἔθαρσησα αὐτὰ τὰ τῆς διανοίας μου. Καὶ λέγει μοὶ ὁ "Ἅγιος οὕτως μὴ ξενίση σὲ τὸ πρᾶγμα οὐ γὰρ πάσχεις αὐτὸ ἀπὸ ῥαθυμίας μαρτυρεῖ γὰρ σοὶ καὶ ὁ τόπος καὶ ἡ σπάνις τῶν χρειῶν, καὶ τὸ μὴ εἶναι ἐν συντυχίᾳ τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ σπουδῆς κατὰ ἀρετὴν συμβαίνει σοὶ τοῦτο παρὰ τοῦ ἐναντίου. Τριπλοῦς γὰρ ἔστιν δ πορνικὸς πόλεμος, καὶ ποτὲ μὲν ἡ σὰρξ ἐπιτίθεται ἡμὶν εὐπαθοῦσα, ποτὲ δὲ τὰ πάθη ἐπανίστανται διὰ τῶν λογισμῶν, ἔστι δὲ ὅτε καὶ ὁ δαίμων βασκαίνων τυραννεῖ. Ἐγὼ γὰρ πολλὰ παρατηρήσας εὗρον τοῦτο ἰδοὺ γὰρ

ὡς δρᾷς μὲ γέρων εἰμί, καὶ ἔχω ἐν τῇ κέλλῃ ταύτῃ τεσσαράκοντα ἔτη φροντίζων τῆς ἔμαυτου σωτηρίας, καὶ ἐν ταύτῃ τὴ ἡλικία μέχρις ἄρτι πειράζομαι.

Καὶ ὤμνυε λέγων, ὅτι μετὰ τὸ πεντηκοστὸν μὲ ἄγειν ἔτος, ἐπὶ δώδεκα ἔτη, οὐ νύκτα μου συνεχώρησεν, οὐχ ἡμέραν ἐπιτιθέμενος μοὶ οὗτος ὁ δαίμων. Ὑπονοήσας οὖν ὅτι ἀπέστη μου ὁ Θεὸς διὸ καὶ καταδυναστεύομαι, ἤρετισαμην ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀλόγως ἢ πάθει ἆσχημονησαι αἰσχρῶς. Καὶ ἐξελθῶν τῆς κέλλης περιήειν τὴν ἔρημον καὶ εὑρῶν σπήλαιον ὑαίνης ἔθηκα ἐμαυτὸν γυμνὸν ἕνα φάγη μὲ τὰ θηρία. Καὶ γενομένης ἑσπέρας βαθείας ἐξῆλθον οἱ θῆρες καὶ τὲ ἄρρης καὶ ἡ θήλεια, καὶ ὥσφρανθησάν μου ἀπὸ ποδῶν ἄχρι κεφαλῆς, καὶ περιλείξαντες μὲ ἀνεχώρησαν ἀπ' ἐμοῦ.

Κείμενος οὖν ἐκεῖ ἕως πρωὶ ὡς δοκῶν βρωθῆναι, ἐπελογισάμην ὅτι πάντως ἐφείσατό μου ὁ Θεός, καὶ ἀναστᾶς ὑπέστρεψα εἰς τὴν κέλλαν. Καρτερήσας δὲ ὁ δαίμων ἡμέρας ὀλίγας, πάλιν ἐπέθετο μοὶ τοῦ προτέρου σφοδρότερον, ὡς παρὰ μικρὸν μὲ καὶ βλασφημῆσαι. Μετασχηματισθεῖς γὰρ εἰς αἰθιόπισσαν κόρην, ἣν ἐώρακα πότε ἕν», νεοτητί μου ἐν τῷ θέρει καλαμωμένην, ἐπεκάθισέ μου ἐν τοῖς γόνασι καὶ ἐπὶ τοσούτον μὲ κεκίνηκεν, ὡς νομίσαι μὲ συγγενέσθαι μετ' αὐτῆς. Ἀπομανεῖς οὖν ἐγὼ ἔδωκα αὕτη ράπισμα καὶ οὕτω γέγονεν ἄφαντος καὶ πιστεύετε μοὶ λέγονται, ὅτι τῆς δυσωδίας τῆς χειρός μου ἐπὶ δύο ἔτη ἀνασχέσθαι. οὐκ ἠδυνήθην.

Μικροψυχήσας οὖν καὶ ἐν τούτῳ μειζόνως καὶ ἀπευδοκήσας ἔμαυτου εἰς τέλος, ἐξῆλθον εἰς τὴν πανέρημον ἁλώμενος καὶ εὗρον ἀσπίδα μικρᾶν, καὶ λαβῶν αὐτὴν προσφέρω τοῖς γεννητικούς μου μορίοις, ἵνα κὰν οὕτω δηχθεῖς ὑπ' αὐτῆς ἀποθάγω. Καὶ προστρίψας τὴν κεφαλὴν τοῦ θηρίου τοὺς μορίοις, ὡς αἰτίοις μοὶ τοῦ πειρασμοῦ γενομένοις, οὐδὲ οὕτως ἐδέχθην προνοία τῆς χάριτος. Μετὰ δὲ ταῦτα ἤκουσα φωνῆς ἔλθουσης ἓν τὴ διανοία μου ἀπελθε, Πάχων, ἀγωνίζου· διὰ γὰρ τοῦτο ἀφήκά σε ἐπὶ τοσούτον δυναστευθῆναι, ἵνα μὴ μέγα φρονήσης, ὡς ἰδία δυνάμει τοῦ δαίμονος τούτου περιγενόμενος, ἀλλ' ἐπεγνωκῶς σου τὴν ἀσθένειαν, μηδέποτε θαρρήσης τὴ πολιτεία σου, ἀλλ' ἀεὶ πρόστρεχε τὴ τοῦ Θεοῦ βοηθεῖα.

Οὕτω πληροφορηθεῖς, ἀνέκαμψα εἰς τὴν κέλλαν. Μετὰ θάρσους λοιπὸν καθίσας καὶ μηκέτι φροντίσας τοῦ κατὰ τὴν γυναικομανίαν πολέμου, εἰρηνεύσας ἐκ τῆς μάχης ἐκείνης τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας, ὁ δὲ δαίμων, ἔγνωκώς μου τὴν εἰς αὐτὸν καταφρόνησιν, λοιπὸν αἰσχυνθεῖς, οὐκέτι μου ἴσχυσεν ἐγγίσαι. Τούτοις τοῖς λόγους καὶ παλαίσμασι τοῖς πρὸς τὸν σατανᾶς ὁ Ἅγιος Πάχων στηρίξας μὲ καὶ γενναιότερον πρὸς τοὺς πόνους ἀλείψας μέ, καὶ φέρειν ραδίως ἐκδιδάξας τοῦτον τὸν πόλεμον, ἀπέπεμψεν ἐν πάσιν ἀνδρίζεσθαι μὲ παρακελευσάμενος.

Ερμηνεία

[320]

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΣΤ΄ (Πόλεμος της πορνείας – Τέλεια αγνεία)

ΕΙΣ την σκήτην εκάθητο κάποιος, ονομαζόμενος Πάχων, που έζησε περίπου εβδομήντα χρόνια. Μου συνέβη λοιπόν να ενοχληθώ από τον δαίμονα της ακολασίας, να βασανίζωμαι από τους αισχρους λογισμούς και να στενοχωρούμαι από τας νυκτερινές σατανικής φαντασίας.

Επειδή δε δεν ήθελα να εμπιστευθώ σε κανένα την περίπτωσίν μου, έβγήκα έξω από την έρημον παρασυρόμενος από το πάθος. Χωρίς να το καταλάβω έφθασα εις την βαθείαν έρημον, όπου έμεινα επί δεκαπέντε ημέρας, μαζί με αγίους άνδρας της σκήτης, μεταξύ των οποίων ήτο και ο Πάχων.

Επειδή δε τον εύρον περισσότερον ακέραιον και πλέον ασκητικόν από τους άλλους, έλαβα το θάρρος να του εμπιστευθώ τους λογισμούς μου. Ο Αγιος, είς απάντησιν, μού λέγει: μη σε παραξενεύη το πράγμα, διότι δεν πάσχεις από ραθυμίαν αυτό το βεβαιώνει και ο τόπος και το ότι είναι πολύ σπάνια τα απαραίτητα και το ότι δεν συναναστρέφεσαι με γυναίκας. Αυτό σου συμβαίνει μάλλον από τον εχθρόν (της ψυχής μας) διότι φροντίζεις διά την αρετήν. Ο πόλεμος δηλαδή της πορνείας είναι τριών ειδών και άλλοτε μεν μάς επιτίθεται η σάρξ, όταν την περιποιούμεθα, άλλοτε επαναστατούν τα πάθη με τους λογισμούς, εις ώρισμένας δε περιπτώσεις μας τυραννεί και ο δαίμων από φθόνον. Αυτό το διεπίστωσα από πολλές παρατηρήσεις. Όπως βλέπεις είμαι γέρων και έχω εις αυτό το κελλί σαράντα χρόνια, φροντίζων δια την σωτηρίαν μου και όμως είς αυτήν την ηλικίαν πειράζομαι ακόμη.

Μου έλεγε δε με όρκον, πώς αφού συνεπλήρωσα το πεντηκοστόν έτος, επί δώδεκα χρόνια δεν με άφησε αυτός ο σατανάς ήσυχον ούτε ημέραν ούτε νύκτα χωρίς να μου επιτεθή. Επειδή λοιπόν υπέθεσα ότι με εγκατέλειψεν ο Θεός και διά τούτο βασανίζομαι, επροτίμησα ανόητα να αποθάνω, παρά να παρασυρθώ από το πάθος και να ασχημονήσω αισχρώς. Αφού λοιπόν έβγήκα από το κελλί μου, περιτριγύριζα εις την έρημον ευρήκα ένα σπήλαιον μιάς υαίνης και εκάθησα εκεί γυμνός διά να με φάγουν τα θηρία. Κατά το απόγευμα έβγήκαν από το σπήλαιον τα θηρία, το αρσενικόν και το θηλυκόν, με έμύρισαν από τα πόδια έως το κεφάλι και αφού με έγλειψαν, έφυγαν από κοντά μου.

- Παρέμεινα εκεί έξαπλωμένος έως το πρωΐ, διότι είχον την γνώμην, ότι θα φαγωθώ: έπειτα εσκέφθην ότι με ελυπήθη οπωσδήποτε ο Θεός και δι' αυτό έσηκώθηκα και επέστρεψα εις το κελλί μου. Ο δαίμων επερίμενεν ολίγας ημέρας και μου επετέθη πάλιν σφοδρότερον από πρίν. Τόσον δε υπέφερα ώστε παρ' ολίγον να βλασφημήσω. Μετεμορφώθη, δηλαδή, εις μίαν αιθιόπισσαν κόρην, που είδα κάποτε

εις τα νειάτα μου να μαζεύη, κατά το θέρος, στάχυα όπίσω από τους θεριστάς: εκάθισεν εις τα γόνατά μου και τόσον πολύ με ήρέθισεν, ώστε να νομίσω ότι συνευρέθην μαζί της. Ωσαν τρελλός δε από την οργήν μου της έδωσα ένα χαστούκι και εξαφανίσθη και πιστεύσατέ με όταν σας λέγω, ότι επί δύο ολόκληρα έτη δεν ήμπορούσα να αντέξω την δυσοσμίαν του χεριού μου.

Αυτό με έκαμε να ολιγοψυχήσω ακόμη περισσότερον και να απελπισθώ. Τέλος έβγήκα πάλιν εις την πλέον αφιλόξενον έρημον και περιεπλανώμην ασκόπως. Εκεί ευρήκα μίαν μικράν ασπίδα και αφού την έπιασα με τα χέρια μου, την έβαλα επάνω εις τα γεννητικά μου όργανα μήπως με δαγκάση και αποθάνω. Έτριψα μάλιστα το κεφάλι του φιδιού είς τα γεννητικά μου όργανα, επειδή τα εθεωρούσα αιτίαν του πειρασμού μου παρά ταύτα δεν με έδάγκωσε, από φροντίδα της θείας Χάριτος.

Μετά από αυτά ήκουσα μίαν φωνήν μέσα εις την διάνοιάν μου. Πήγαινε, Πάχων – μου έλεγε- να αγωνίζεσαι· διότι δι' αυτό σε άφησα τόσον καιρόν να βασανιστής, διά νά μή υπερηφανευθής, ότι με την δύναμίν σου, τάχα, ενίκησες αυτόν τον δαίμονα. 'Αφού λοιπόν αναγνωρίσης την αδυναμίας σου, ποτέ να μη ξεθαρρευθής διά την άσκησίν σου, αλλά πάντοτε να προστρέχης εις την βοήθειαν του Θεού.

Μετά την εσωτερικήν αυτήν πληροφορίαν, επέστρεψα εις το κελλί μου επήρα πλέον θάρρος και εις το εξής εκάθισα χωρίς πλέον να φροντίζω διά τον πόλεμον της γυναικομανίας, ειρήνευσα από την μάχην εκείνην τας υπολοίπους ημέρας και ο δαίμων, όταν είδε την καταφρόνησιν που του έκανα, έμεινε κατεντροπιασμένος και δεν ημπόρεσε μετέπειτα να με πλησιάση.

Με αυτά τα λόγια και τα παλαίσματά του προς τον σατανάς με εστήριξεν ο Αγιος Πάχων, με έκαμε να είμαι γενναιότερος προς τους κόπους και με έδίδαξε να υποφέρω άγογγύστως τον πόλεμον αυτόν έπειτα με κατευόδωσεν, αφού με συνεβούλευσε να τα αντιμετωπίσω όλα με γενναιότητα.

Τού αυτού

ΗΛΙΑΣ ΤΙΣ ὀνόματι, ἄριστος ἀσκητής, σφόδρα γέγονε φιλοπάρθενος, τοῦ ἀσθενεστέρου μέρους ποιούμενος πρόνοιαν. Εἰσὶ γὰρ τοιαύται ψυχαι, αἷς μαρτυρεῖ τὸ τέλος, ὅτι κατ' ἀρετὴν τοῦτο ποιούσιν. Οὗτος κατοικτείρας τὸ τάγμα τῶν ἀσκητριῶν, ἓν Ἀφρικὴ τὴ πόλει ἔχων ἀναλώματα, ὤκοδομησε μεγάλην μονῆς καὶ συνήγαγε πάσας τὰς ἄλωμενας ἐν τῷ Μοναστηρίῳ, ἀκολούθως αὐτῶν φροντίζων εἰς πάντα, ποιήσας αὐταῖς

πᾶσαν ἀνάπαυσιν καὶ ὅσα ἀπαιτεῖ ὁ ἀσκητικὸς βίος. Αὗται δὲ ἐκ διαφόρων βίων καὶ συνηθείας ἰδίας ἠγμέναι, συνεχεῖς μάχας ἐποίουν μετ' ἀλλήλων, ὁ δὲ εἰρήνευεν αὐτᾶς ἐπὶ δύο ἔτη.

Ἔπειτα ἐπειράσθη ὑπὸ τοῦ ἐναντίου εἰς ἡδονῆς καὶ ἀναχωρήσας τοῦ Μοναστηρίου νῆστις ἐπλανάτο κατὰ τὴν ἔρημον ἐπὶ ἡμέρας δύο, δεόμενος τοῦ Θεοῦ καὶ λέγων, ὅτι, Κύριε, ἢ ἀποκτεινὸν μέ, ἵνα μὴ ἴδω ταύτας θλιβομένας, ἢ τὸ πάθος μου λάβε, ἵνα αὐτῶν φροντίζω κατὰ λόγον. Ἦσαν δὲ ὡσεὶ τριακόσιαι καὶ γενομένης ἑσπέρας ὑπνωσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ὡς αὐτὸς διηγήσατο, ἦλθον τρεῖς "Ἄγγελοι πρὸς αὐτόν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ τί ἐξῆλθες ἀπὸ τοῦ γυναικείου Μοναστηρίου; Καὶ διηγεῖται αὐτοῖς τὸ πρᾶγμα εἶπων, ὅτι ἐφοβήθην, μήποτε ἐμαυτὸν κακείνας βλάψω. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ ἐὰν σὲ τοῦ πάθους τούτου ἀπαλλάξωμεν, ἀπέρχει καὶ φροντίζεις αὐτῶν; Ἐπὶ τούτοις συνέθετο.

Τότε ὁ εἰς κατέσχεν αὐτοῦ τους πόδας, καὶ ὁ ἕτερος τὰς χεῖρας, καὶ δὲ τρίτος λαβῶν ξυρόν, ἐξέτεμεν αὐτοῦ τους διδύμους, οὐκ ἐν ἀληθεῖᾳ, κατ' ἔκστασιν δὲ καὶ φαντασίαν. Ὡς δὲ ἐνόμισεν ὅτι καὶ ἀπετμήθη καὶ ἔθεραπευθη. Εἶτα ἐπερωτῶσιν αὐτὸν ἤσθηθης ὠφελείας τινός; Λέγει ἐκεῖνος σφόδρα ὠφέλημαι κουφισθεῖς, καὶ πεπεισμαι ἀπηλλάχθαι καὶ τοῦ πόνου καὶ τοῦ πάθους. Οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ ἀπελθε οὖν εἰς τὸ ἀσκητήριόν σου. “Ο δὲ ὑπέστρεψε μετὰ πέντε ἡμέρας, καὶ πενθοῦντος περὶ αὐτοῦ παντός του ἀσκητηρίου, εἰσέρχεται ἔνδον καὶ ἔκτοτε ἔμεινεν ἐν κελλίῳ πλησίον του Μοναστηρίου, ἐξ οὗ ἐγγύτερος ὢν συνεχῶς αὐτᾶς διωρθοῦτο, ἐπιζήσας ἄλλα τεσσαράκοντα ἔτη διαβεβαιούμενος τοῖς Πατράσιν, ὅτι οὐκ ἀνέβη ἐπὶ τὸν νοῦν μου γυναικείου πάθους ἐπιθυμία καὶ ἐν τοιούτῳ χαρίσματι ἀπαθείας ἔτελειωθη.

Ερμηνεία

ΕΖΗ κάποτε ένας άριστος ασκητής, που ονομάζετο Ηλίας. Αυτος αγαπούσε πάρα πολύ, κατά Χριστόν, τας μοναχάς και εφρόντιζε διά τας ασθενεστέρας αυτάς υπάρξεις. Υπάρχουν, πράγματι, τέτοιαι ψυχαί, των οποίων το τέλος επιβεβαιώνει ότι αυτό το κάνουν από αρετήν. Αύτος, από ευσπλαγχνίαν προς τας ασκητρίας, και επειδή είχε τα οικονομικά μέσα εις μίαν πόλιν της Αφρικής, έκτισεν ένα μεγάλο Μοναστήρι και έμάζευσεν εκεί όλας τας περιπλανωμένας μοναχάς μετά τας εφρόντιζε δι' όλα, εξησφάλισε δε εις αυτάς κάθε ανάπαυσιν και όσα απαιτεί ο ασκητικός βίος. Αυται όμως επειδή προήρχοντο από διαφορετικά κοινωνικά περιβάλλοντα και η κάθε μία είχε την συνήθειάν της, έφιλονείκουν συνεχώς μεταξύ των και αυτός επί δύο έτη της ειρήνευε.

Μετά ταύτα ο εχθρός της ψυχής τον επείραξε με την επιθυμίαν της σαρκικής ηδονής. Αμέσως τότε ανεχώρησεν από το Μοναστήρι και περιεπλανάτο δύο ημέρας

νηστικός εις την έρημον παρεκάλει τον Θεόν και του έλεγε: Κύριε, ή σκότωσέ με, διά να μη τας ίδω να στενοχωρούνται, ή πάρε μου το πάθος, διά να τας φροντίζω με ψυχικήν ήρεμίαν. Αι μοναχαι ήσαν, περίπου, τριακόσιαι.

Οταν ήλθε το βράδυ εκοιμήθη εις την έρημον. Οπως δε ο ίδιος διηγήθη, τον έπεσκέφθησαν τρείς 'Αγγελοι και του λέγουν: Διατί έφυγες από το γυναικείον Μοναστήρι; Εκείνος τους εξήγησε το ζήτημα και προσέθεσε: Έφοβήθηκα μήπως βλάψω και τον εαυτόν μου και εκείνας.

-Αν σε απαλλάξωμεν από το πάθος – του προτείνουν – θα επιστρέψης να φροντίζης δι' αυτάς; Και συνεφώνησεν ο Ηλίας με αυτήν την πρότασιν.

Τότε ο ένας του εκράτησε τα πόδια και ο άλλος τα χέρια και ο τρίτος επήρε ξυράφι και του απέκοψε τα γεννητικά του όργανα, όχι βεβαίως πραγματικά, αλλ' εις το όραμά του. Του εφάνη δε ότι, κατά την έκστασιν αυτήν, εθεραπεύθη. '"Επειτα τον έρωτούν οι 'Αγγελοι:

-Ένοιωσες καμμίαν ωφέλειαν;

– Πάρα πολύ ωφελήθηκα –απήντησεν εκείνος- και ελάφρωσα. Είμαι βέβαιος ότι απηλλάγην και από τον πόνον και από το πάθος.

Μετά την ομολογίαν αυτήν του λέγουν πάλιν: – Γύρισε λοιπόν τώρα εις το ασκητήριόν σου.

Πράγματι, μετά πέντε ημέρας επέστρεψεν, ενώ όλαι έπενθούσαν δια την εξαφάνισίν του. Έμπήκε μέσα και από τότε παρέμεινεν εις ένα μικρόν κελλί κοντά εις το Μοναστήρι, από το οποίον τας κατηύθυνε και όπου εχρειάζετο τάς διώρθωνε. '"Εζησε δε άλλα σαράντα χρόνια και όπως διεβεβαίωνε τους Πατέρας ποτέ δεν ήλθεν εις τον νούν του επιθυμία πάθους δια γυναίκας και με το χάρισμα αυτό της απαθείας έφθασε είς το μακάριον τέλος.

Β'. Του Αββά Ησαΐου

ΕΑΝ ᾖς ἐς ἀσκήσει, μὴ θαρρήση ἢ καρδία σου ἐν αὐτῇ, ὅτι αὕτη σὲ φυλάττει, ἀλλ' εἶπε τὸ λογισμό σου ὅτι διὰ τῆς κακουχίας τοῦ σώματος ὁ Θεὸς εἰσακούει τῆς ταλαιπωρίας μου.

Ερμηνεία

ΑΝ επιδιδεσαι είς άσκησιν, να μη στηρίξη το θάρρος της η καρδία σου εις αυτήν, ότι τάχα αυτή σε προφυλάγει. Να είπής εις τον λογισμόν σου ότι επειδή κακουχώ το σώμα μου, ακούει ο Θεός την ταλαιπωρίαν μου.

Γ'. Του Αββά Κασσιανού

ΕΙ ΕΣΤΙΝ ἡμὶν σπουδὴ κατὰ τὸν Ἀπόστολον νομίμως ἀθλῆσαι καὶ στεφαγωθῆναι, νικήσαντες τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα τῆς πορνείας, μὴ ἡμετέρα δυνάμει ἢ ἀσκήσει θαρρήσωμεν, ἀλλὰ τὴ βοηθεῖα τοῦ Δεσπότου ἡμῶν Θεοῦ. Οὐ παύεται γὰρ ὁ ἄνθρωπος πολεμούμενος ὑπὸ τοῦ πνεύματος τούτου, ἕως οὐ ἐν ἀληθεῖᾳ πιστεύση, ὅτι οὐκ ἰδία σπουδὴ οὐδὲ ἰδίω καμάτω, ἀλλὰ τὴ τοῦ Θεοῦ σκέπη καὶ βοηθεῖα ἀπαλλάττεται ταύτης τῆς νόσου, καὶ εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀγνείας ἀνέρχεται.

- Καὶ γὰρ ὑπὲρ φύσιν ἐστὶ τὸ πρᾶγμα καὶ τρόπον τινὰ ἔξω του σώματος γίγεται καὶ τοὺς ἐρεθισμοὺς τῆς σαρκὸς καὶ τὰς ἡδονᾶς ταύτης καταπατήσας, καὶ τούτου χάριν ἀδύνατον ἔστιν ἄνθρωπον, ἵνα οὕτως εἴπω, τοῖς ἰδίοις πτεροὺς πρὸς τὸ ὑψηλὸν τοῦτο καὶ οὐράνιον βραβεῖον τῆς ἁγιωσύνης ἀναπτηναι καὶ μιμητὴν Ἀγγέλων γενέσθαι, εἰ μὴ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῆς γῆς τοῦτον καὶ τοῦ βορβόρου ἀναγάγοι. Οὐδεμιὰ γὰρ ἄλλη ἀρετὴ μᾶλλον οἱ σαρκὶ συνδεδεμένοι ἄνθρωποι τοῖς πνευματικοὺς καὶ νοεροῖς Ἀγγέλοις ἐξομοιοῦνται, ὡς τὴ τῆς σωφροσύνης. Διὰ ταύτης γὰρ ἔτι ἐν τῇ γῇ ὄντες καὶ διάγοντες, ἔχουσι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἐν οὐρανοὺς τὸ πολίτευμα.

Δεῖγμα δὲ τοῦ τὴν ἀρετὴν ταύτην τελείως κεκτήσθαι ἡμᾶς, τὸ μηδεμιὰ εἴκονι αἰσχρᾶς φαντασίας ἐν τοῖς ὕπνους τὴν ψυχὴν προστρέχειν. Εἰ γὰρ καὶ μὴ λογίζεται ἁμαρτία ἢ τοιαύτη κίνησις, ὅμως τεκμήριον ὑπάρχει τοῦ νοσεῖν τὴν ψυχήν, καὶ μήπω τοῦ πάθους ἀπηλλάχθαι, καὶ τούτου χάριν τὰς συμβαινούσας ἡμὶν ἐν τοῖς ὑπνοις αἰσχρᾶς φαντασίας, ἔλεγχος εἶναι τῆς προλαβούσης ῥαθυμίας, καὶ τῆς ἐν ἡμὶν ἀσθενείας πιστεύειν ὀφείλομεν. Καὶ γὰρ τὴν ἐν τοῖς ἀποκρύφους της ψυχῆς κεκρυμμένην νόσον φανεροποιεῖ ἢ συμβαίνουσα ῥῦσις ἡμὶν ἐν τῇ τοῦ ὕπνου ἀνέσει. Οἱ γὰρ εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἁγιωσύνης καὶ ἁγνείας ἐλάσαντες, οὔτε ἐν τῷ ὕπνῳ ταῖς φαντασίαις προστρέχουσιν, οὔτε ἐγρηγορότες κινήσεως ὅλως αἰσθάνονται.

2. Οἵω ἀνδρὶ ἐν τῇ σκήτει συνέτυχον, ὃς ὑπὲρ τοὺς λοιποὺς Πατέρας τὸν τῆς ἁγνείας στέφανον λαμπρότερον περιέκειτο καὶ ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ τῆς ὄψεως χαρακτῆρα καὶ τῆς ψυχῆς καθαρότης ἐπέλαμπεν, ὃς ἐκ θείας χάριτος ὑπεραναβᾶς καὶ τοὺς τῆς φύσεως ὅρους, καὶ τὴν φυσικῆς ἀπηρνήσατο κίνησιν. Καὶ γὰρ ὡς ἐκ τῶν εἰδότων τὰ κατ' αὐτὸν

ἀκριβῶς ἔμαθον, νηστείαις καὶ ἀγρυπνίαις καὶ δάκρυσιν οὗτος ἐπὶ πολὺ τὸν Θεὸν ἱκετεύων, ὡς τὲ τὸ τῆς σωφροσύνης δῶρον χαρισθῆναι αὐτό, ἔτυχε παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ Δεσπότου τῆς αἰτήσεως. Καὶ δρᾷ ἓν ὀπτασία νυκτερινὴ Ἄγγελον δῆθεν τὴν γαστέρα αὐτοῦ διανοίξαντα, καὶ μᾶζαν τὴ χειρὶ πεπυρωμένην σαρκὸς ἐκ τῶν ἐγκάτων αὐτοῦ ἀποσπάσαντα, καὶ πάλιν τὰ κατὰ τὴν γαστέρα αὐτοῦ ἀποκαταστήσαντα, καὶ εἴποντα αὐτῷ ἰδοὺ ἀφειλόμην ἀπό σου τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας τὰ ὑπεκκαύματα, καὶ ἀπὸ τῆς σήμερον γίνωσκε τὴν ἀγνείαν σου παρὰ Θεοῦ δεδωρήσθαι, ἣν πιστῶς μεθ' ὑπομονῆς ἐζήτησας .

Ερμηνεία

ΑΝ πραγματικά ενδιαφερόμεθα, κατά τον Απόστολον, να αθλήσωμεν νόμιμα και να στεφανωθώμεν (Β' Τιμοθ. 6', 5), αφού νικήσωμεν το ακάθαρτον πνεύμα της πορνείας, ας μη στηρίξωμεν το θάρρος μας εις την δύναμιν μας ή την άσκησίν μας, αλλά εις την βοήθειαν του Δεσπότου μας Θεού. Διότι ο άνθρωπος δεν θα σταματήση να πολεμηται από αυτό το πνεύμα, ώσπου να πιστεύση πραγματικά ότι θα ήμπορέση να απαλαγή από αυτήν την νόσον και να ανυψωθή εις το ύψος της αγνείας μονάχα με την σκέπην και βοήθειαν του Θεού και όχι με την ιδικήν του φροντίδα και τον κόπον.

Διότι βεβαίως το πράγμα είναι ανώτερον από την ανθρωπίνην φύσιν και, κατά κάποιον τρόπον, αυτός που θα καταπατήση τους ερεθισμούς της σαρκός και τας ηδονάς της υπερβαίνει τους όρους της φύσεως. Είναι όμως αδύνατον ο άνθρωπος να επιτύχη τούτο μόνος του, δηλαδή να πετάξη με τα ιδικά του πτερά, διά νά όμιλήσω έτσι– προς το ύψηλόν τούτο και ουράνιον βραβείον της αγιωσύνης και να γίνη μιμητής των Αγγέλων, αν δεν τον ανεβάση από την γην και τον βόρβορον η Χάρις του Θεού. Διότι με καμμίαν άλλην αρετήν, εκτός από την σωφροσύνην δεν εξομοιώνονται οι σάρκινοι άνθρωποι με τους πνευματικούς και νοερούς 'Αγγέλους. Με αυτήν δηλαδή την αρετήν, αν και ευρίσκονται και ζούν εις την γην, έχουν, κατά τον Απόστολον, το πολίτευμά τους εις τους Ουρανούς (Φιλιπ. γ΄, 20).

Απόδειξις δε ότι απεκτήσαμεν τελείως την αρετήν αυτών είναι το να μη τρέχη ψυχή μας, όταν κοιμώμεθα, εις αισχρά όνειρα. Διότι αν και η κίνησις αυτή της ψυχής εις τον ύπνον δεν λογαριάζεται αμαρτία, όμως είναι απόδειξις ότι νοσεί και δεν έχει ακόμη απαλλαγή από το πάθος. Διά τούτο πρέπει να πιστεύωμεν ότι αι αισχραι φαντασίαι, αι οποίαι μας έρχονται εις τον ύπνον, φανερώνουν την προηγουμένην ραθυμίαν και αδυναμίας μας. Την νόσον, δηλαδή, που κρύβεται εις τα απόκρυφα της ψυχής μας, ξεσκεπάζει η ρεύσις, που μας συμβαίνει εις την άνεσιν του ύπνου. Διότι εκείνοι που

έφθασαν εις το έπακρον της αγιωσύνης και της αγνείας, ούτε όταν κοιμώνται προστρέχουν εις τας αμαρτωλάς φαντασίας των ονείρων, ούτε όταν είναι ξυπνητοί αισθάνονται καθόλου κίνησιν αμαρτωλής επιθυμίας.,

2. Με ένα τοιούτον άγιον άνδρα εγνωρίσθην εις την σκήτην, που ήτο, στολισμένος με τον λαμπρότερον στέφανον της αγνείας και εις αυτο ακόμη το πρόσωπόν του έλαμπεν η καθαρότης της ψυχής του. Αυτός με την βοήθειαν της Θείας Χάριτος εξεπέρασε τους όρους της φύσεως και απέβαλε τελείως και αυτήν την φυσικής κίνησιν. της επιθυμίας. Διότι, όπως εξηκρίβωσα από εκείνους, που τον εγνώριζον καλώς, ικέτευε πάρα πολύ τον Θεόν με νηστείας και αγρυπνίας και δάκρυα, διά να του χαρισθή το δώρον της σωφροσύνης πράγματι δε εις το τέλος ο αγαθός Δεσπότης ικανοποίησε το αίτημά του. Βλέπει εις νυκτερινήν οπτασίαν ένα Αγγελον, ο οποίος του άνοιξε, τάχα, την κοιλίαν του και απέσπασε, με το χέρι του, από τα σπλάγχνα του μίαν πυρωμένην μάζαν σαρκός και πάλιν, μετά την εγχείρησιν αυτήν, του έτακτοποίησε την κοιλίαν.

- Νά, σου αφήρεσα –του είπε τα ερεθίσματα της σαρκικής επιθυμίας και γνώριζε ότι από σήμερα η αγνεία, την οποίαν με πίστιν και υπομονήν εζήτησες, σου έδωρήθη από τον Θεόν.

Δ'. Εν τω Γεροντικώ

ΑΔΕΛΦΟΣ ἀγωνιστής, ὑπὸ τῆς πορνείας ὄχλουμενος, ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Ἀγάθωνα λέγων· τί ποιήσω; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ γέρων: ὕπαγε, ρίψον ἐνώπιόν του Θεοῦ τὴν δύναμίν σου, καὶ ἔξεις ἀνάπαυσιν.

2. Διηγήσαντο περὶ τῆς Ἀμμᾶς Σάρρας, ὅτι ἔμεινε δεκατρία ἔτη πολεμουμένη κραταιῶς ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς πορνείας, καὶ οὐδέποτε ηὔξατο ἀποστῆναι τὸν πόλεμον, ἀλλὰ μᾶλλον ἔλεγεν ὁ Θεὸς δὸς μοὶ ἰσχύν. Ἐν μιᾷ οὖν σφοδρῶς ὑπ' αὐτῆς ὄχλουμενη, ἀνῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς προσεύξασθαι" καὶ ὤφθη αὐτὴ σωματικῶς τὸ πνεῦμα τῆς πορνείας καὶ εἶπεν αὐτὴ σὺ μὲ ἐνίκησας, Σάρρα; ἀπεκρίθη ἐκείνη οὐκ ἐνίκησά σε ἐγώ, ἀλλ' ὁ Δεσπότης μου Χριστός.

3. Ἀνὴρ τὶς ἀποταξάμενος τῷ κόσμῳ παρεγένετο εἰς σκήταν καὶ γέγονε Μοναχός. "Ἦν δὲ ἀγωνιστῆς συνέβη δὲ αὐτὸν φθόνῃ τοῦ πονηροῦ πολεμηθῆναι εἰς γυναῖκα. Καὶ ὡς ἐπέκειτο ὁ πόλεμος, ἀνήγγειλε τοῦτο τοῖς Πατράσιν' οἱ δὲ εἰδότες ὅτι ἐργάτης ἐστίν, ἐτίθουν αὐτὸ πολιτείας, ὁ δὲ προθύμως καταδεχόμενος ἐπετέλει, ὑφ' ὧν τὸ σῶμα αὐτοῦ

ἤσθενησε τοσούτον, ὡς μηδὲ ἀναστῆναι ἔτι δύνασθαι. Κατ᾽ οἰκονομίαν δὲ τοῦ Θεοῦ, τὶς τῶν Πατέρων παρέβαλεν ἀπὸ ξένης εἰς σκήτιν, καὶ ἀπελθῶν πρὸς ἄλλους γέροντας, ἦλθε διερχόμενος καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ κέλλας, ἣν ἰδὼν ἀνεωγμένην, ἐθαύμασε πῶς οὐδεὶς ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ. Εἶπε δὲ πρὸς ἑαυτόν, μήποτε καὶ ἐν ταύτῃ οἰκῶν ἀσθενεῖς

Προσελθῶν οὖν ἔκρουσε, καὶ ὡς οὐδεὶς προήρχετο, εἰσῆλθε καὶ εὗρεν αὐτὸν κείμενον ἀσθενοῦντα καὶ λέγει αὐτῶ τί ἔχεις, πάτερ; Ὁ δὲ διηγήσατο αὐτῶ τὰ κατ' αὐτόν, πὼς πολεμούμενοςεις γυναῖκα ἀνήγγειλε τοῖς Πατράσιν, καὶ ἐπέθηκαν αὐτὴ πολιτείας διαφόρους, ἃς καὶ ποιοῦντός μου, φησί, τὸ μὲν σῶμα ἤσθενησε, ὁ δὲ πόλεμος αὔξει. Ὁ δὲ γέρων ἀκούσας, οἱ μὲν Πατέρες, ὡς δυνατοί, καλῶς ἐπέθεντο σοὶ τὰς πολιτείας, πλὴν εἴ μοῦ ἀκούεις τῆς ταπεινώσεως, ἔασον λοιπὸν τὰς πολιτείας, ἐπεῖ μὴ εὑρες ὠφέλειαν ἐξ αὐτῶν, καὶ μεταλάμβανέ σου τὴν μικρᾶν τροφὴν εἰς τὸν καιρὸν αὐτῆς καὶ ποιῶν τὴν μικρᾶν σου σύναξις. Ἐπιρριψον ἐπὶ Κύριον τὴν μέριμνάς σου καὶ τὴν ἀδυναμίαν σου ἓν γὰρ τοῖς σοῖς πόνους οὐ δυνήσει τοῦ πολέμου περιγενέσθαι. "Ἴσθι δὲ ὅτι τὸ σῶμα ἡμῶν ὡς ἱμάτιον ἔστιν ἐὰν ἐπιμεληθῆς αὐτοῦ σῴζεται, ἐὰν δὲ ἀμελήσης σήπεται. Ὁ δὲ ἐποίησεν οὕτω, καὶ ἐντὸς ἡμερῶν ὀλίγων ἀπέστη ὁ πόλεμος ἀπ' αὐτοῦ.

4. Ἀναχωρητὴς τὶς ἦν παρθένος, γυναῖκα σχεδὸν ἄγνοων, καὶ τί ἐστιν ἡ πορνεία. "Ἔλεγε δὲ αὐτός, ὅτι τὸ μέλος τοῦτο ἔχει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ προχωρεῖν τὸ ὕδωρ, ὃν τρόπον ἐν τῷ βαυκαλίῳ ἐστὶ τὸ μασθίον εἰς τὸ κενοῦν τὸ ἐν αὐτῷ ὕδωρ. Καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ὁρᾷ τοὺς δαίμονας ὡς αἰθίοπας κύκλω κινοῦντας αὐτὸ τὸ πάθος. Ἐπυροῦτο μὲν οὖν καὶ ἐπεθύμει, ἤγνοει δὲ ἐξ ἀπειρίας τίνος καθεστηκεν ἐραστής.

Ἐν μιᾷ οὖν δείκνυσιν αὐτῶ ὁ διάβολος ἄνδρα μετὰ γυναικὸς τὸ μύσος ἐργαζόμενον. Ἰδὼν δὲ ὁ Θεὸς τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακίας τοῦ δαίμονος, ἐσκέπασε τὸν ἀδελφόν, ὁδηγήσας εἰς γέροντα τινὰ μέγαν ἀπελθεῖν, ὃς διδάξας αὐτὸν πὼς δεῖ πρὸς τοὺς δαίμονας ἀγωνίσασθαι ἀπέλυσε. Καὶ ὑποστρέψας ὁ ἀδελφὸς ἠγωνίσατο δεόμενος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῶ ὁ Θεὸς τοσούτον προκόψαι ὡς καὶ μεγάλου αὐτὸν ἀξιωθῆναι χαρίσματος ἐπληροφορεῖτο γὰρ περὶ τῆς ψυχῆς ἑκάστου τῶν ἀαθνῃσκόντων ἀδελφῶν, εἰ καλῶς εἶχεν ἢ κακῶς, καὶ ποὺ μέλλει ἀπελθεῖν.

5. Ἀδελφὸς οικῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ὤχληθη ὑπὸ πορνείας καὶ ἀπελθῶν εὗρε φωλεὸν ὑαίνης, καὶ εἰσελθῶν ἐν αὐτῷ ἔμεινεν ἄσιτος ἐπὶ ἐξ ἡμέρας. Εἶτα ἔλθουσής της ὑαίνης, ἰδὼν αὐτῶν καὶ φοβηθεῖς εἶπε Κύριε, ἐὰν μέλλω τὸ σῶμα μου μιάναι, δὸς αὐτὴ ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ δὲ μή, σῶσον μὲ ἀπ' αὐτῆς. Καὶ εὐθέως ἤκουσε φωνῆς λεγούσης εὐνουχήσαντες αὐτὸν ἀπολύσατε, καὶ παραχρῆμα ἀπέστη ὁ πόλεμος ἀπ' αὐτοῦ.

Ερμηνεία

[328]

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΣΤ΄ (Πόλεμος της πορνείας – Τέλεια αγνεία)

ΕΝΑΣ αδελφός αγωνιστής, που ήνωχλείτο από λογισμούς πορνείας, κατέφυγεν εις τον Αββάν Αγάθωνα.

– Τι να κάνω; τον ήρώτησε.

– Πήγαινε, του απήντησεν ο Γέρων, ταπείνωσε την δύναμιν σου ενώπιον του Θεού και θα έχης ανάπαυσιν.

1. Διηγούντο διά τήν Αμμάν(*) Σάρραν, ότι επί δέκα τρία έτη έπολεμείτο έντονα από τον δαίμονα της πορνείας και ποτέ δεν παρεκάλεσε να της φύγη ο πόλεμος. 'Απ' εναντίας έλεγε: Θεέ μου, δυνάμωσε με. Μίαν ημέραν λοιπόν, που ήνωχλείτο ισχυρώς από πορνικους λογισμούς, ανέβηκεν εις το δωμάτιόν της να προσευχηθή και της εφανερώθη σωματικά το πνεύμα της πορνείας.

– Σὺ μὲ ἐνίκησες, Σάρρα; τὴν ἠρώτησε.

– Δὲν σὲ ἐνίκησα ἐγώ, ἀλλ' ὁ Δεσπότης μου Χριστός, ἀπήντησεν ἐκείνη.

3. Κάποιος ἄνδρας ἀρνήθηκε τὸν κόσμον, ἦλθεν εἰς σκήτης καὶ ἔγινε Μοναχός. Ἦτο ἀγωνιστῆς. Συνέβη λοιπὸν ἀπὸ φθόνον τοῦ πονηροῦ νὰ πολεμηθῆ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν γυναικός. Καθὼς δὲ τὸν ἐπλησίαζεν ὁ πόλεμος, τὸ ἐφανέρωσεν εἰς τοὺς Πατέρας. Ἐκεῖνοι, ἐπειδὴ τὸν ἐγνώριζαν ὅτι ἦτο ἀγωνιστῆς, τοῦ ἐπέβαλλον ἀσκήσεις, τὶς ὁποίας ἐξετέλει μὲ προθυμίαν. Ἀπὸ τὰς ἀσκήσεις ἐξασθένησε τόσον πολύ το σῶμα του, ὥστε νὰ μὴ ἦμπορη οὔτε νὰ σηκωθῆ.

Κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ ἦλθεν εἰς τὴν σκήτην κάποιος ξενομερίτης Πατήρ. Ἀφοῦ ἐπεσκέφθη λοιπὸν διαφόρους ἄλλους Γέροντας, ἐπέρασε καὶ ἀπὸ τὸ κελλὶ τοῦ Μοναχοῦ αὐτοῦ. Ἔθαυμασεν ὅμως, διότι ἐνῷ ἦτο ἀνοικτὴ ἡ θύρα τοῦ κελλίου, δὲν ἔβγηκεν ἔξω κανεὶς νὰ τὸν προϋπαντήση. Εἶπε δὲ ἀπὸ μέσα του: μήπως ἄραγε εἶναι ἄρρωστος αὐτὸς ποῦ κατοικεῖ εἰς αὐτὸ τὸ κελλί;

'Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπλησίασεν, ἐκτύπησεν, ἀλλὰ κανεὶς δὲν παρουσιάσθη. Διὶ αὐτὸ εἰσῆλθε καὶ εὑρῆκε τότε τὸν Μοναχῶν αὐτῶν νὰ κείτεται ἄρρωστος.

– Τί ἔχεις, πάτερ; τὸν ἔρωτα.

(*) Αμμά ή 'Αμμάς είναι το αντίστοιχος του 'Αββά, όταν πρόκειται διά Μοναστήριον γυναικών. "Όπως δηλαδή ο ηγούμενος Μοναστηρίου ανδρών λέγεται και 'Αββάς, ούτως ή ηγουμένη μοναστηρίου γυναικών λέγεται και 'Αμμά. (Η κυρία σημασία της λέξεως είναι Μήτερ, αντίστοιχον του Πάτερ).

Εἶς ἀπάντησιν ὁ Μοναχὸς διηγήθη τὰ βάσανά του, ὅτι δηλαδὴ πολεμεῖται ἀπὸ ἐπιθυμίαν γυναικὸς ὅτι τὸ ἐφανέρωσεν εἰς τοὺς Πατέρας καὶ ὅτι ἐκεῖνοι μου ἐπέβαλλον διαφόρους ἀσκήσεις, τὰς ὁποίας καθὼς ἐξετέλουν –εἶπεν ἐν τέλει– τὸ μὲν σῶμα μου ἤσθενησε, ἐνῷ ὁ πόλεμος μεγαλώνει.

Ἀφοῦ ἤκουσεν ὅλα αὐτὰ ὁ Γέρων, τοῦ ἀπήντησεν:

-Οἱ Πατέρες, ὡς δυνατοί, καλά σου ὥρισαν αὐτᾶς τὰς ἀσκήσεις. Πλὴν ἂν θέλῃς, ἄκουσε καὶ ἐμὲ τὸν ταπεινὸν ἄφησε εἰς τὸ ἑξῆς τὰς ἀσκήσεις, ἀφοῦ δὲν εὗρες ἀπὸ αὐτᾶς καμμίαν ὠφέλειαν, τρῶγε τὴν ὀλίγην τροφήν σου κατὰ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ καὶ κᾶνε τὴν μικρᾶν σου ἀκολουθίαν. Ἀνάθεσε εἰς τὸν Κύριον τὴν μέριμνάν σου (Ψάλμ. νδ΄, 23) καὶ τὴν ἀδυναμίαν σου· διότι μονάχα μὲ τοὺς κόπους σου δὲν θὰ ἤμπορεσης νὰ νικήσης εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον.

Μάθε δὲ ὅτι τὸ σῶμα μᾶς εἶναι ὅπως ἕνα φόρεμα. Ἐὰν τὸ φροντίσης, θὰ διατηρηθῆ ἐὰν τὸ παραμελήσης, θὰ καταστραφῇ.

Ὁ Μοναχὸς ἔκαμε, πράγματι, ὅπως τοῦ συνέστησεν ὁ ξενομερίτης Γέρων καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἔφυγεν ἀπὸ ἐπάνω του ὁ πόλεμος.

4. Ἦτο κάποιος ἀναχωρητής, ποὺ παρέμεινε πραγματικὰ παρθένος, δὲν ἐγνώριζε σχεδὸν γυναῖκα, καθὼς καὶ τί εἶναι πορνεία. Ἔλεγε δὲ ὅτι τὸ γενετήσιον ὄργανον τὸ ἔχει ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ φεύγῃ τὸ νερόν, ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὸ δοχεῖον ὑπάρχει τὸ στόμιον διὰ νὰ ἀδειάζωμεν τὸ νερὸ ποὺ εὑρίσκεται εἰς αὐτό. Μετὰ τὴν σκέψιν αὐτήν, καθὼς ὕψωσε τὰ μάτια του, βλέπει τοὺς δαίμονας, ὡς μαύρους νὰ τὸν κυκλῶνουν και να του ερεθίζουν το πάθος. Αναβε λοιπόν από την επιθυμίαν, δεν εγνώριζεν όμως, από έλλειψιν πείρας, τι πράγμα ήτο εκείνο που έπεθύμει.

Μίαν ημέραν του παρουσιάζει ο διάβολος ένα άνδρα να διαπράττη την αμαρτίαν με μίαν γυναίκα. Βλέπων ο Θεός την υπερβολήν της κακίας του δαίμονος εσκέπασε τον αδελφόν και τον οδήγησε να υπάγη προς ένα μεγάλον Γέροντα, ο οποίος τον εδίδαξε πώς πρέπει να αγωνίζεται εναντίον των δαιμόνων και κατόπιν τον άφησε να επιστρέψη εις το κελλί του. Αφού εγύρισεν ο αδελφός ηγωνίσθη παρακαλών τόν Θεόν. Ο Θεός του έδωσε πράγματι την δύναμιν να προκόψη τόσον, ώστε να αξιωθή να λάβη και ένα μεγάλο χάρισμα: επληροφορείτο δηλαδή (υπό της θείας Χάριτος), διά την ψυχήν του καθενός, που απέθνησκεν, εαν ευρίσκετο εις καλήν ή κακήν κατάστασιν και που πρόκειται να υπάγη.

5. Ένας αδελφός ο οποίος έκατοικούσε εις την έρημον, ήνωχλήθη από λογισμούς πορνείας. Έπήγε λοιπόν και εύρε φωλεάν υαίνης και αφού εισήλθεν εις αυτήν, παρέμεινε νηστικός επί εξ ημέρας. Όταν ήλθεν η ύαινα, την είδε και εφοβήθη. Κύριέ μου – είπεν - αν πρόκειται να μιάνω το σώμα μου, δώσε εις αυτήν εξουσίαν εναντίον μου· διαφορετικά γλύτωσέ με από αυτήν. Και αμέσως ήκουσε φωνήν, που έλεγεν. Αφού τον ευνουχήσετε, ελευθερώσατε τον και αμέσως έφυγεν ο πόλεμος από επάνω του.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΖ'
(Η αγνεία, η πορνεία και η πληρωμή)

Τὶς ἡ τιμὴ τῆς ἁγνείας καὶ τὶς καὶ τῆς πορνείας ἀτιμία, καὶ ἑκατέρων/τὰ τέλη καὶ ἀνταποδόματα, καὶ νῦν καὶ ἐν τῷ μελλοντι.

Ποία είναι η τιμή της αγνείας και ποία η ατιμία της πορνείας και ποία η πληρωμή και ανταπόδοσις των δύο και εις την παρούσαν ζωήν και εις την μέλλουσαν.

Α'. Του Αγίου Εφραίμ

ΘΕΛΕΙΣ, ἀδελφέ, μαθεῖν πῶς χαλεπὴ ἡ πορνεία καὶ ὀλέθριος; ἀναλόγισαι, ὅτι οὓς οὐκ ἴσχυσαν δήγματα ὄφεων θανατώσαι ἐν τῇ ἐρήμῳ, τούτους ἡ πορνεία ἐν Μαδιὰμ κατέστρωσε, καὶ διὰ ταύτην καὶ θυσίαν εἰδώλων ἐσθίειν οὐ παρητήσαντο. "Ὅθεν ἐπεσον ἐκ τοῦ λαοῦ ἐν μιᾷ ἡμέρα εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες.

Ερμηνεία

ΘΕΛΕΙΣ, αδελφέ, να μάθης πόσον φοβερά και καταστρεπτική είναι η πορνεία; Σκέψου ότι εκείνους, που δεν ημπόρεσαν να θανατώσουν εις την έρημον τα δαγκώματα των φιδιών, αυτούς τους έρριξε κάτω νεκρούς η πορνεία εις την Μαδιάμ εξ αιτίας αυτής και κρέατα ακόμη είδωλολατρικής θυσίας έφαγον. Ένεκα δε της παραβάσεως αυτής έπεσαν κάτω νεκροί, εις μίαν μόνον ημέραν, είκοσι τρεις χιλιάδες από τον λαόν(*).

(*) Τα γεγονότα τα οποία υπαινίσσεται ενταύθα και συγγραφεύς είναι τα εξής: Πορευόμενοι εν τη ερήμω οι Εβραίοι εξεκίνησαν εκ του όρους Ωρ και περιεκύκλωσαν την γήν 'Εδώμ. Αλλ' ο λαός ώλιγοψύχησεν εις τον δρόμον, ως στερούμενος άρτου και ύδατος, και ήρχισε να γογγύζη κατά του Μωϋσέως. Τότε ο Θεός ωργίσθη κατά των Εβραίων και έστειλεν εναντίον αυτών δηλητηριώδεις όφεις, όποιος δε έδαγκάνετο υπό των όφεων απέθνησκεν. Ούτως απέθανε «λαός πολύς των υιών Ισραήλ». Ο λαός μετενόησε διά την αμαρτίαν του και εζήτησεν από τον Μωϋσήν να παρακαλέση τον Θεόν να τον σώση. Τότε ο Μωϋσής, κατά διαταγήν του Θεού, κατεσκεύασε χάλκινον όφιν, τον οποίον έστησεν εις υψηλόν μέρος όποιον δε εδάγκανον οι όφεις, όταν έστρεφε το βλέμμα προς τον χάλκινον όφιν, έσώζετο (Αριθ. κεφ. ΚΑ' 4-9). "Οταν βραδύτερον οι Εβραίοι έφθασαν εις Σαττείν, εν τη χώρα Μωάβ, έβεβηλώθησαν εν τη πορνεία με τας θυγατέρας Μωάβ, έφαγον δε και από τα κρέατα των ειδωλολατρικών θυσιών, πράγμα το οποίον απαγορεύετο αυστηρώς, και επροσκύνησαν τα είδωλα. Ο Κύριος ώργίσθη διά την ασέβειαν αυτήν και διέταξε τον Μωϋσήν να τιμωρήση τους παραβάτας. Και ο Μωϋσής

Β'. Εν τω Γεροντικώ

ΑΔΕΛΦΟΣ ἠρώτησε γέροντα λέγων· τί ποιήσω, Ἀββᾶ, ὅτι πολεμοῦμαι δεινῶς ὑπὸ τῆς πορνείας; Ὁ δὲ γέρων εἶπεν αὐτῷ περὶ τούτου τοῦ λογισμοῦ ἀσφάλισαι ὅση δύναμις σοί ἐστι καὶ γὰρ ἐκ τούτου τοῦ λογισμοῦ ἀπόγνωσις σωτηρίας τῷ ἠττηθέντι γίνεται. "Ὡς πὲρ γὰρ πλοῖον τρικυμίαις καὶ κλύδωνι καὶ θαλάσσῃ μαχόμενον, ἐὰν τὸ πηδάλιον ἀποβάλῃ, ἐγγὺς μὲν ἔστι τοῦ κινδυνεύσαι, πλὴν ἔτι πλέει: ὁμοίως ἐὰν τὸ κερατίδιν κλασθῇ ἢ ἄλλο τί των πρὸς ἀσφάλειας τοῦ πλέειν ἀπολέσῃ, ἔτι οἱ ἐν αὐτῷ ἐν ἐλπίσιν εἰσὶ χρησταϊς τοῦ σκάφους σῳζομένου.

Οὕτω καὶ ὁ Μοναχὸς ἐὰν ῥᾳθυμὴ εἰς τὰ ἄλλα πάθη, ἤγουν ῥᾳθυμῶν νικᾶται ὑπὸ τινὸς τῶν ἄλλων παθῶν, προσδοκᾷ διὰ μετανοίας περιγενέσθαι αὐτῶν. Ἐὰν δὲ ἅπαξ εἰς τὸ πάθος τῆς πορνείας παραπέσῃ, ὡς ναυαγήσας εἰς ἀπόγνωσιν ἔρχεται, τοῦ πλοίου κάτω ἀπελθόντος.

2. Εἶπε γέρων μικρῶν ἀψίνθιον ἀχρειοῖ κεράμιον μέλιτος, καὶ μία ἁμαρτία σωματικὴ ἀπελαύνει τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν καὶ τὴ γεέννη τοῦ πυρὸς παραπέμπει. Φεῦγε, ὦ ταπεινὲ Μοναχέ, σωματικὴν ἁμαρτίαν ὡς πῦρ, ἵνα μὴ ὑπὸ ταύτης καταφλεχθῇς.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ αδελφός ήρώτησε κάποιον Γέροντα:

– Τι να κάμω, -του λέγει- Αββά, που πολεμούμαι φοβερά από την πορνείαν;

Ο Γέρων του απήντησε:

Πρόσεξε να ασφαλισθης εναντίον αυτού του λογισμού όσον (ήμπορείς· διότι όποιος νικηθή από αυτόν τον λογισμόν κινδυνεύει να χάση κάθε ελπίδα της σωτηρίας του. Όπως ακριβώς το πλοίον, όταν αγωνίζεται με την τρικυμίαν, την θαλασσοταραχήν και τα κύματα, αν τού φύγη το τιμόνι, διατρέχει κίνδυνον, αλλ' όμως πλέει ακόμη επίσης και αν σπάση ο ιστός (κατάρτι) ή χάση κάτι άλλο από αυτά, που ασφαλίζουν το ταξίδι, ήμπορούν ακόμη οι επιβάται να ελπίζουν, ότι θα σωθή τελικά το σκάφος.

διέταξε τας φυλάς του Ισραήλ, να τιμωρήση έκαστος τον συγγενή αυτού, ο οποίος υπέπεσεν εις αμαρτίαν. Ετιμωρήθησαν τότε διά θανάτου είκοσι τέσσαρες χιλιάδες Εβραίοι, πολύ περισσότεροι από όσους απέθανον από τα δήγματα των όφεων. (Αριθμοί, κεφ. ΚΕ', 1-9).

Έτσι ακριβώς και ο Μοναχός ήμπορεί να περιμένη ότι με την μετάνοιαν θα επιβληθή εις τα διάφορα άλλα πάθη, εαν εις κάποιο απ' αυτα νικάται από αμέλειαν ή ραθυμίαν. Αν όμως διά μίαν φοράν περιπέση εις το πάθος της πορνείας, τότε απελπίζεται όπως ο ναυαγός, όταν το πλοίον πλέον βυθίζεται.

2. Ένας Γέρων είπεν ολίγη αψιθιά[(*)] αχρηστεύει ολόκληρον δοχείον με μέλι και μία σωματική αμαρτία απομακρύνει από την Βασιλείαν των Ουρανών και στέλλει εις την γέενναν του πυρός. Φεύγε μακρυά, ταπεινέ Μοναχέ, από την σωματικήν αμαρτίαν, όπως από την φωτιάν, δια να μη κατακαής από αυτήν.

Γ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΩΣ ΠΕΡ θυμίαμα εὐφραίνει αἴσθησιν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῇ ἁγνείᾳ εὐφραίνεται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ κατοικεῖ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Ὡς πὲρ δὲ ὺς τέρπεται εἰς κύλισμα βορβόρου, οὕτω καὶ οἱ δαίμονες τέρπονται ἐπὶ τῇ δυσωδίᾳ τῆς πορνείας. Φῶς μέγα καὶ χαρὰ καὶ εἰρήνη καὶ ὑπομονὴ κατοικεῖ ἐν τῇ ἁγνείᾳ. Λύπη δὲ καὶ ἀκηδία καὶ ὕπνος ἀκόρεστος καὶ σκότος ζοφερὸν συνέζευκται τὴ πορνεία. Ἀγάπα, Μοναχέ, τὴν ἁγνείαν ἐν ἀγάπῃ Χριστοῦ οὕτω γὰρ ἁρμόζει τὴ σὴ πολιτεία, δν τρόπου σκέπαρνον τέκτονι.

2. Ἀδελφέ, μὴ οὕτω τὸ σῶμα ἀφόβως φιλοκάλει καλλωπίζων, ἀλλ' ἄκουε τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος τὰς δὲ γεωτερικὲς ἐπιθυμίας φεῦγε. Οὐκ οἶδᾳς οἵω ἐχθρῶ προσπαλαίεις; οὐκ οἶδᾳς ὅτι χαλεπὸν ἔστιν εἶναι παγίδα ἑτέρας ψυχῆς; Καὶ τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐὰν ὁ ἔξωθεν ἄνθρωπος εἴη κεκαλλωπισμένος καὶ εὐειδής, ἡ δὲ ψυχὴ ἐστιν ἔρρυπωμενη ἔνδον, οὐ χρονιεῖ τούτου τὸ κάλλος διαφθαρῆναι. Ἐὰν δὲ κτήση κάλλος ψυχῆς, συμφωνήσει ἐκ τοῦ κάλλους αὐτῆς καὶ εἰς τὸν ἔξω ἄνθρωπον, καὶ τοῦτο τὸ κάλλος σοὶ διαμεγεῖ.

Ερμηνεία

ΟΠΩΣ το θυμίαμα μας προκαλεί ευάρεστα συναισθήματα, έτσι και το Αγιον Πνεύμα ευχαριστείται εις την αγνείαν και κατοικεί εις τον αγνον άνθρωπον. Οπως, πάλιν, ο χοίρος χαίρεται να κυλίεται εις τον βόρβορον, έτσι και οι δαίμονες διασκεδάζουν με την δυσωδίαν της πορνείας. Εις την αγνείαν κατοικεί ολόλαμπρον φώς και χαρά και

(*) Η αψιθιά είναι φυτόν φρυγανώδες του γένους 'Αρτεμισία. Είναι αρωματική και πολύ πικρή. Σήμερον τόσον η αψιθιά όσον και το εξ αυτής παραγόμενον αιθέριο έλαιον χρησιμοποιούνται ευρύτατα εις την φαρμακευτικήν. Δι' αυτό ο Γέρων εδώ εννοεί ότι ολίγη αψιθιά με την μεγάλην πικράδαν της εάν ριφθή εις ένα δοχείον με μέλι το αχρηστεύει.

ειρήνη και υπομονή. Ενώ με την πορνείαν έχουν συνδεθή λύπη και ψυχική κατάπτωσις και αχόρταστος ύπνος και σκότος πυκνόν. Να αγαπάς, Μοναχέ, την αγνείαν με αγάπην Χριστού· διότι αυτό ταιριάζει εις την ασκητικήν ζωήν σου όπως το σκεπάρνι εις τον μαραγκόν.

2. Αδελφέ, να μη περιποιήσαι και να καλλωπίζης τόσον άφοβα το σώμα σου, αλλά να προσέχης αυτό, που λέγει ο Απόστολος: «να αποφεύγης τας επιθυμίας της νεότητος» (Β΄ Τιμ. 6', 22). Δεν γνωρίζεις με ποίον εχθρόν παλαίεις; Δεν γνωρίζεις ότι είναι φοβερόν να γίνεσαι παγίς (σκάνδαλον) άλλης ψυχής; Και αυτό ακόμη να γνωρίζης: αν ο εξωτερικός άνθρωπος είναι στολισμένος και ωραίος, η δε ψυχή από μέσα έχει ασχημίσει, δεν θα αργήση και η σωματική ωραιότης να χαλάση. Αν όμως αποκτήσης ψυχικήν ωραιότητα θα ξεχυθη από την ωραιότητα αυτήν και εις τον εξωτερικός άνθρωπον, οπόταν η ωραιότης αυτή θα παραμείνη.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΗ'
(Η συγκατάθεση στους αισχρούς λογισμούς)

Ὅτι καὶ τὸ τοὺς αἰσχροὺς λογισμοὺς παραδέχεσθαι καὶ μὴ εὐθέως ἀποκρούεσθαι ὁμοίως καὶ τὸ περιέργως βλέπεις καὶ αἰσχρὰ λαλεῖν ἢ ἀκούειν ὑπὸ τιμωρίαν ἐστὶν ἡ δὲ συγκατάθεσις ἐπίσης τῇ πράξει κολάζεται, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν καὶ ποικίλων μεθοδειῶν τὸ πνεῦμα τῆς πορνείας προσβάλλει, διὸ καὶ προσεκτέον ἀεί.

Οτι και το να παραδέχεται κανείς τους αισχρούς λογισμούς και να μη τους απομακρύνη αμέσως, όπως επίσης και το να βλέπη κανείς περίεργα και να λαλή ή να ακούη αισχρά είναι άξια τιμωρίας ή συγκατάθεσις (εις τον αισχρον λογισμον) τιμωρείται το ίδιον με την πράξιν το πνεύμα της πορνείας μας επιτίθεται με πολλούς και διαφόρους τρόπους, διά τούτο πρέπει πάντοτε να προσέχωμεν.

Α'. Εν τω βίω τού Αγίου Ευθυμίου

ΑΔΕΛΦΟΣ τὶς ἦν ἐν τῇ τοῦ Ἁγίου Εὐθυμίου Λαύρα, Ρωμαῖος το γένος, Αἰμιλιανὸς τὴν κλῆσιν, βίον δὴ χρηστῶν μετιῶν, καὶ σωφροσύγην ὡς μάλιστα τὴν καλὴν ἐξ αὐτῆς τῆς νεότητος ἀσπασάμενος. Τούτω νυκτὸς πότε διαγενομένης Κυριακῆς, χαλεπὸν ἐκ τῆς σαρκὸς ὁ ἐχθρὸς κεκίνηκε πόλεμον, πρὸς ὃν ἀντέχειν εἰς τέλος ἀπαγορεύσας, ἐνεδίδου ἤδη καὶ τοῖς λογισμοὺς ὑποκατεκλίνετο. Οὕτως ἔχων καὶ ὑπὸ τοῦ πάθους πολιορκούμενος, ἐντυγχάνει περὶ τὸν ὄρθρον ἐρχομένω πρὸς τὴν σύναξις τῷ Ἁγίῳ, καὶ τὶς ἐξ αὐτοῦ προσέβαλλε δυσωδία, τὸ χαλεπὸν ἐκεῖνο πάθος τὴ μεγάλη δηλοῦσα.

Ὀσφρανθεῖς οὖν αὐτῆς ὁ θεῖος Εὐθύμιος καὶ γιοὺς τὴν ἐπιβουλήν, ἐπιτικαι τὴ διενοχλούντι πονηρὼ δαίμονι, καὶ παραχρῆμα ὕπτιος μὲν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἀδελφὸς ἔκειτο σπαράττων ἑαυτὸν καὶ κλογῶν καὶ ἀφρὸν ἔκπτυων, συνίεσαν δὲ καὶ πολλοί των Μοναχῶν ἐπ' αὐτῶ.

Φῶς τοίνυν ὁ Μέγας Εὐθύμιος ἐνεχθῆναι κελεύσας, διά το καὶ τὸν τόπον εἶναι ζοφώδη καὶ ἀφεγγῆ, ὁρᾶτε τὸν ἀδελφόν, ὦ Πατέρες καὶ ἀδελφοί, φησὶ πρὸς αὐτούς, ὅπως ἐν ἀρετῇ ζῶν ἐκ παιδὸς καὶ σωφροσύνης ἐπιμελούμενος, νῦν διὰ τὸ μικρὸν ἐνδούναι τοῖς σαρκικοὺς πάθεσι κεῖται πάσιν ἡμὶν θέαμα θρήνων ἄξιον; Διὸ πάση φυλακὴ τὴν διάνοιαν ἑκάστω τὴν ἑαυτοῦ τηρητέον, μὴ λάθη καὶ διὰ φαντασίας δὴ τινὸς κλέψας ἡμᾶς ὁ ἐχθρὸς καὶ εἰς τὸ τῆς ἀπωλείας καταγαγὼν βάραθρον, κὰν γὰρ ἄτοπος

ἡμὶν ἔγγενηται λογισμὸς εἶς ἐπιθυμίαν ἀκόλαστον ἐρεθίζων, ἡμεῖς δὲ μὴ τὴν πρώτην εὐθὺς ἐκπολεμηθῆναι τούτω σπουδάσωμεν, ἀλλ' οἷον εὐμενῶς αὐτὸν τὴ διανοία παραδεξώμεθα, οὔμενουν ἐλεύθεροι κακίας ἐσόμεθα, ἀλλὰ καὶ σώμασι μὴ πλησιάζοντες, ὡς πεπορνευκότες κατὰ διάνοιαν κριθησόμεθα.

Ἐπεξήει δὲ τί καὶ τοιοῦτον, ὅπερ φησῖν, ἐμοὶ τῶν Αἰγυπτίων τινὲς γερόντων πότε διηγήσαντο. "Ἦν τὶς ἐν πόλει βίου μὲν θαυμαστοῦ παρὰ πάσι νομιζόμενος, καὶ πολλὴν δῆθεν πρὸς τὸν Θεὸν πλουτήσας τὴν οἰκειότητα, πυκνὰ δὲ ταῖς ἀληθείαις παροργίζων αὐτὸν ἐν τῷ κρυπτῷ κινήματι τῆς καρδίας, διὰ τῆς πρὸς τοὺς φαύλους λογισμοὺς τάχα συγκαταθέσεως, ὡς τὲ κὰν μὴ τῷ ἔργῳ, ἀλλ' οὖν τὴ διανοία ραδίως πλημμελεῖν.

Βαρεῖα δὲ καὶ τοιοῦτος ποτὲ νόσω περιπεσῶν, περὶ τὰς ἐσχάτας ἀναπνοὲς ἦν, καὶ ἤδη θάνατον ἔβλεπεν. Ὀδυρμὸς δὲ κατεῖχε τὴν πόλιν, καὶ ἡλικία πᾶσα ἐκόπτετο, καὶ τοῦ ἀνδρός, εἰ πὲρ οἷον τὲ προαναρπασθῆναι πάντες ἐπηύχοντο, βέλτιον ἡγούμενοι τοῦτο παθεῖν, ἢ ἀνδρὸς οὕτω διὰ πάσης ἀδομένου γλώττης τὴν ἐκδημίαν ἰδεῖν.

Τῶν διορατικῶν δὲ τὶς ἐν τοσούτῳ τὴν πόλιν παραβαλῶν, καὶ τὸ βαρὺ τοῦτο καὶ πάνδημον πένθος ὁρῶν, ἔπειτα καὶ τὸ πλῆθος ἀκούων μετ' οἰμωγῆς ἐκεῖνον οὕτως ἀνακλαιόμενον, ὁ "Ἅγιος, ὁ Πατήρ, ὁ Σωτὴρ ὁ ἡμέτερος, οὐ τὴ πρὸς Θεὸν πρεσβεία πάντες ἐσμὲν σῳζόμενοι, ποία λοιπὸν ἡμὶν ἔσται σωτηρίας ἐλπίς; ποία μετὰ τοῦτον ἀσφάλεια;

Ταῦτα καὶ διορατικὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ ἰδὼν τὲ καὶ ἀκούσας, ἀπήει μετὰ σπουδῆς πρὸς αὐτὸν εὐχῆς ἀξιωθῆναι τινὸς καὶ εὐλογίας κατεπειγόμενος. Ἐπει δὲ ἤδη καὶ πλησίον ἦν, δρᾷ μὲν τοὺς μὲν λαμπροτάτους τῶν πολιτῶν, δρᾷ δὲ τὸν τῶν ἱερέων κλῆρον, πρὸς δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Ἐπίσκοπον λαμπάδας διὰ χειρὸς ἔχοντας καὶ τὴν τοῦ σώματος προπομπῆς ἀναμένοντας. Εἶτα παρωσάμενος τὸ πλῆθος καὶ πρὸς τὸν κείμενον εἰσελθῶν, εὑρίσκει μὲν αὐτὸν ἔτι ἐμπνέοντα ὀλίγον, βλέπει δὲ τί θέαμα κρυπτοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ ἰδεῖν φοβερὸς καὶ ἀκούσαι δακρύων ἄξιον.

Ἐδόκει γὰρ τὶς αὐτὸ πύρινον οἷον τριόδοντα εἰς τὴν ἐκείνου καθιέναι καρδίαν, καὶ τὴν ψυχήν, φεῦ, βιαίως ἐκεῖθεν καὶ πικρῶς ἀνασπᾶν. "Ἔπειτα καὶ φωνῆς ἄνωθεν ἀκούειν, ὃν τρόπον οὐκ ἀνέπαυσε μέ, λεγούσης, ἡ ψυχὴ αὕτη οὐδὲ μίαν μόνην ἡμέραν, τὸν αὐτὸν δήπου τρόπον μηδὲ σὺ παύση σπαράττων αὐτῶν, καὶ σφοδρῶς ἕλκων καὶ τιμωρούμενος.

Ταῦτα πρὸς τοὺς παρόντας τῶν ἀδελφῶν ὁ Εὐθύμιος διεξῆλθεν, εἶτα καὶ παραινέσεως ἐξῆς ἥπτετο, προσεκτικοὺς αὐτοὺς εἶναι καὶ εἰς ἀεὶ εὐπρεπεῖς περὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἔξοδον προμηθούμενος, Αἰμιλιανός, λέγων, οὗτος ὑμὶν ὑπόδειγμα ἔστω, ὃν καὶ διὰ τοῦτο πάντως ὁ Θεὸς περιεῖδεν αἰσχρῶς οὕτωσι καὶ ἀθλίως ἐν τοῖς ἁπάντων ὑμῶν

ὀφθαλμοῖς ὑπὸ τοῦ τῆς φιληδονίας κατεργασθῆναι πικροῦ δαίμονος, ἵν' αὐτοὶ γένησθε βελτίους, καὶ ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν τιμωρίας ὑμεῖς κερδάνητε. Ἀλλὰ γὰρ δεηθῶμεν, φησί, τοῦ Θεοῦ τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἀνεθῆναι τὸν ἄνδρα.

Καὶ ὁ μὲν αὐτίκα τοῦ ἀδελφοῦ ὑπερηύχετο, ὁ δὲ τόπος εὐθὺς ἀπὸ δυσωδίας ἀνεπέπληστο, θείου καθάπερ τινὸς ὑποκατομένου, καὶ φωνὴ τὴ δυσωδία ἐπηκολούθει, ἐγὼ εἶμι τὸ τῆς πορνείας, λέγουσα, πνεῦμα. Καὶ τὸ ἑξῆς σωφρονῶν ὁ ἀδελφὸς καὶ νήφων ἀνίστατο, σκεῦος ἐκλογῆς καὶ αὐτός, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, τὸ ἀπ' ἐκείνου γενόμενος.

Καὶ τελευτῶν δὲ ὁ μέγας ταῦτα τοὺς ἀδελφοὺς ἐπισκήπτων εἶπεν, ὅτι ὁ λογισμοὺς ἀτόπους προσπαλαίων τῶν ἀδελφῶν ἀσφαλιζέσθω ὑμὶν ἀεί, καὶ παραινέσεως ἀπολαυέτω διηνεκοῦς καὶ διδασκαλίας καὶ ὑποθήκης, μὴ λάθη κατὰ μικρὸν ὑποσκελισθεῖς, καὶ πτῶμα χαλεπόν το διαβόλω γενόμενος.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΙΟΣ αδελφός, από την Ρώμην, ονομαζόμενος Αιμιλιανός, έζη κάποτε εις την Λαύραν(*) του Αγίου Ευθυμίου. Αυτός είχεν ενάρετον βίον και από την νεανικής του ηλικίαν ήκολούθησε την τόσον καλήν σωφροσύνην. Κάποιαν νύκτα, προς το ξημέρωμα Κυριακής, ο εχθρός της ψυχής εξεσήκωσεν εναντίον του φοβερόν σαρκικόν πόλεμον, προς τον οποίον δεν ηδυνήθη να ανθέξη μέχρι τέλους και δι' αυτό ήρχισε να υποχωρή και να παραδίδεται εις τους αισχρους λογισμούς. Έτσι καθώς ήτο εις αυτήν

(*) Λαύρα παρά τους Βυζαντινοίς εκαλείτο συστάς μοναστικών κελλίων εντός των οποίων έζων και ηγωνίζοντο κατά μόνας οι ασκηται. Μεταγενεστέρως απεκλήθησαν Λαύραι αι μεγάλαι και πολυάνθρωποι Μοναι. Τοιαύται Λαύραι ιδρύθησαν πολλαι πέριξ των ασκητηρίων, εις τα οποία ηγωνίσθησαν μεγάλοι "Οσιοι Πατέρες και διακεκριμένοι 'Ασκηται όπως ο "Όσιος Χαρίτων (276 μ.Χ.), ο "Όσιος Ευθύμιος (473 μ.Χ.), ο "Οσιος Σάββας (533 μ.Χ.), και άλλοι μεγάλοι "Οσιου Πατέρες, η αρετή των οποίων είλκυεν, ώς ο μαγνήτης τον σίδηρον, τάς καλοπροαιρέτους εκείνας ψυχάς, αίτινες εγκαταλείπουσαι τα του κόσμου τερπνά και ήδέα ήρχοντο πλησίον αυτών διά να αγωνίζωνται, έχουσαι αυτούς ως οδηγούς και διδασκάλους, αλλά και ως ζώντα παραδείγματα της επιτόνου αλλ' ουρανοδρόμου πορείας των προς τα άνω σκηνώματα. Η Λαύρα του Αγίου Ευθυμίου, περί ης ενταύθα γίνεται λόγος, απείχε περί τα 15 χλμ. από των Ιεροσολύμων. Είχε δε και "Οσιος Ευθύμιος ιδρύσει δύο Λαύρας. Μίαν εις τον Χείμαρρον δέκα μίλλια μακράν της Ιερουσαλήμ και υπεράνω του σπηλαίου εις το οποίον ο "Όσιος ήσκήτευεν δμου μετά του Οσίου Θεοκτίστου, μετά την αναχώρησίν των από την Φαράν, ετέραν δε εις το μέρος εις το οποίον ησύχαζεν ο "Όσιος μετά την επιστροφής του από την έρημον Ζίφ απείχε δε από της πρώτης Λαύρας περί τα τρία μίλλια. Έκτισε δε και έτερον Μοναστήριον δ "Οσιος εις την έρημον Ζίφ εις το σπήλαιον εις το οποίον εκρύβη ο Δαβίδ διωκόμενος υπό του Σαούλ (Α' Βασ. κγ', 14). Ο ενταύθα αναφερόμενος Αιμιλιανός έμόγαζεν εις την δευτέρας Λαύρας του Αγίου Ευθυμίου. (Βλέπε περί τούτων κατά πλάτος εν τώ ημετέρω «Μεγάλο Συναξαριστή της Ορθοδόξου Εκκλησίας», Τόμος Α' σελ. 484. Το συμβάν του Αιμιλιανού αναφέρεται εν σελίδι 492).

την κατάστασιν και πολιορκούμενος από το πάθος, συναντα κατά την αυγήν τον Αγιον, που ήρχετο εις τον Ναόν διά την ακολουθίαν του Όρθρου. Κάποια δυσοσμία τότε, που ανεδίδετο από τον Αιμιλιανόν, ηνώχλησε τον Μεγάλον, και του εφανέρωσεν έτσι το φοβερόν πάθος.

Μόλις λοιπόν ώσφράνθηκε την δυσοσμίαν εκείνην ο Αγιος Εύθύμιος και αντελήφθη την σατανικής ενέργειαν, επιτιμά αμέσως τον πονηρόν δαίμονα, που ενωχλούσε τον αδελφόν και αμέσως αυτός έπεσεν ανάσκελα εις το έδαφος, έσπάραζεν, έτρεμε και έβγαζεν άφρους από το στόμα του εν τω μεταξύ έμαζεύθησαν και πολλοί Μοναχοί γύρω του.

'Αφού δε διέταξεν ο Μέγας Ευθύμιος να φέρουν φώς, επειδή ο τόπος ήτο σκοτεινός και χωρίς φώς, είπε προς τους συγκεντρωθέντας: Αδελφοί και Πατέρες, βλέπετε τον αδελφόν; Από μικρό παιδί εζούσεν ενάρετα και εφρόντιζε δια την σωφροσύνην· τώρα όμως, επειδή ολίγον υπεχώρησεν εις τα σαρκικά πάθη, ευρίσκεται εμπρός μας εξαπλωμένος θέαμα αξιοθρήνητον! Διά τούτο πρέπει ο καθένας μας με όλην του την προσοχήν να περιφρουρή την διάνοιάν του, μήπως μάς ξεγελάση ο έχθρός με καμμίαν φαντασίας και έτσι μας παρασύρη εις το βάραθρον της απωλείας. Αν δηλαδή μάς έλθη εις τον νούν κάποιος αισχρός λογισμός να μας ερεθίση με ακόλαστον επιθυμίαν και δεν φροντίσωμεν ευθύς εξ αρχής να τον καταπολεμήσωμεν, αλλά τον δεχθούμεν κάπως ευχάριστα, τότε όχι μονάχα δεν θα είμεθα απηλλαγμένοι από αμαρτίαν, αλλά και αν ακόμη δεν πορνεύσωμεν με το σώμα μας, οπωσδήποτε θα κριθώμεν από τον Θεόν ωσάν να έχωμεν διαπράξει πορνείαν με την σκέψιν μας.

Εν συνεχεία μας διηγήθη και μίαν ωφέλιμον ιστορίας, την οποίαν, όπως είπεν, ήκουσεν από μερικούς Αίγυπτίους Γέροντας.

Κάποτε έλεγεν υπήρχεν εις μίαν πόλιν κάποιος, που εθεωρείτο από όλους, ότι εζούσεν αξιοθαύμαστα. "Όλοι ενόμιζαν ότι είχεν αποκτήσει μεγάλην οικειότητα προς τον Θεόν εις την πραγματικότητα όμως τον παρώργιζε πολύ συχνά, με τα κρυφά κινήματα της καρδίας του. Γρήγορα δηλαδή έκανε συγκατάθεσιν με τους αισχρους λογισμούς, ώστε αν όχι με πράξιν, με τον νούν του όμως εύκολα έπιπτεν εις την αμαρτίαν.

Κάποτε ο άνθρωπος εκείνος αρρώστησε βαρειά και έφθασεν εις τα τελευταία του έβλεπεν δε ήδη τον θάνατον να τον πλησιάζη. "'Όλοι οι πολίται οδύροντο, έκλαιον δε μικροί και μεγάλοι και επαρακαλούσαν, αν ήτο δυνατόν, να αποθάνουν πριν από τον

άνθρωπον εκείνον επροτιμούσαν δηλαδή να πάθουν οι ίδιοι αυτό το κακόν, παρά να δουν τον θάνατον άνδρός, τον οποίον όλοι έπαινούσαν.

Εν τω μεταξύ ήλθεν εις την πόλιν κάποιος διορατικός Γέροντας. Καθώς λοιπόν έβλεπε το βαρύ και παλλαϊκόν εκείνο πένθος και ήκουε το πλήθος να τον θρηνή σπαρακτικά με αυτά τα λόγια ο Αγιος, ο Πατέρας μας, ο Σωτήρας μας, που έσωθήκαμεν όλοι με τας προς τον Θεόν πρεσβείας του, ποίαν απ' εδώ και έμπρός έχομεν ελπίδα σωτηρίας; πώς θα είμεθα ασφαλείς μετά τον θάνατός του;

Δι' αυτό, μετά από όσα είδε και ήκουσεν, έτρεξε γρήγορα προς τον ετοιμοθάνατον, διά να αξιωθή να πάρη την ευχήν του. Μόλις έφθασε πλησίον βλέπει να περιμένουν οι άρχοντες της πόλεως, ο ιερός κλήρος, ακόμη και ο ίδιος ο Επίσκοπος, να κρατούν λαμπάδας εις τα χέρια των και να περιμένουν την εκφοράν του νεκρού. Αφού λοιπόν έσπρωξε το πλήθος, ήλθε κοντά εις τον ετοιμοθάνατον, που τον ευρήκε να αναπνέη ολίγον ακόμη. Τότε βλέπει με τα μάτια της ψυχής του θέαμα αξιοδάκρυτον, φοβερόν να το ίδη και να το ακούση κανείς! Του εφάνη, δηλαδή, ότι κάποιος εκρατούσε μίαν πυρίνην τρίαιναν και την εκάρφωνεν εις την καρδίαν του μελλοθανάτου και ότι άλλοίμονον– εξερρίζωνεν από εκεί, με ορμήν και μανίαν, την ψυχήν του. Του εφάνη, ακόμη, ότι ήκουσε φωνήν από τον ουρανόν να λέγης όπως δεν με ανέπαυσεν η ψυχή αυτή ούτε μίαν ημέραν, έτσι και συ να μη σταματήσης να την σπαράζης, και να την ξερριζώνης με δύναμιν και να την τιμωρής.

Αυτά διηγήθη προς τους παρόντας αδελφούς ο Ευθύμιος και κατόπιν τους συνεβούλευσε. Να είστε πάντοτε προσεκτικοί –τους έλεγενκαι πάντοτε έτοιμοι, σκεπτόμενοι την έξοδον της ψυχής σας έκ τού σώματος. Αυτός εδώ ο Αιμιλιανός άς σας γίνη παράδειγμα. Δι' αυτό ακριβώς ο Θεός τον έπεριφρόνησε τόσον πολύ και επέτρεψε να βασανισθή τόσον ελεεινά έμπρός εις τα μάτια σας από τον φαρμακερόν δαίμονα της φιληδονίας δια να διορθωθήτε σείς και να κερδίσετε ωφέλιμον διδασκαλίαν από την τιμωρίαν του. "Ας παρακαλέσωμεν όμως τον Θεόν να ανακουφίση αυτόν τον άνθρωπος από μίαν τοιαύτην ενέργειας του πειρασμού.

Αμέσως ο Μέγας Ευθύμιος έκαμεν ευχήν διά τον αδελφόν και την ιδίαν στιγμήν ο τόπος έγέμισεν από δυσωδίαν, ώσαν να έκαίετο θειάφι. Μαζί δε με την δυσωδίαν ηκούσθη μία φωνή, που έλεγεν: εγώ είμαι το δαιμόνιον της πορνείας. Μετά από αυτό ο αδελφός έσηκώθη αμέσως φρόνιμος και ήσυχος, πραγματικόν σκεύος εκλογής και αυτός γενόμενος, κατά τον θείον Απόστολον, ύστερα από αυτό, που του συνέβη.

Τέλος ο Μέγας Ευθύμιος έδωσε τας εξής παραγγελίας εις τους αδελφούς. Οποιος από τους αδελφούς αγωνίζεται εναντίον ατόπων λογισμών, ας ασφαλίζεται πάντοτε και ας λαμβάνη συνεχώς συμβουλάς, ας δέχεται διδασκαλίας και παραινέσεις, μήπως εξαπατηθή και νικηθή και έτσι καταντήση, από τον διάβολον, αξιοθρήνητον πτώμα.

Β'. Εν τω βίω του Αγίου Σάββα

ΤΩ. ΜΑΚΑΡΙΩι Σάββα πορευομένω ποτὲ πρὸς τὸν Ἰορδάνην, ἐπαγομένω δὲ καὶ τινὰ τῶν φοιτητῶν, νέον τὴν ἡλικίαν, πλῆθος αὐτοῖς κοσμικῶν ὑπῆντα, παρ' οἷς καὶ νεᾶνις ἦν εὐπρεπὴς τὴν μορφήν, ὄψεσιν ἄφυλακτου παγὶς οὐχ ὑπερβῆναι ραδία. Μετὰ γὰρ τὸ παρελθεῖν ἐκείνους, ὁ Σάββας ἀποπειρώμενος οἷα τοῦ μαθητοῦ, σοὶ δέ, φησι, ποταπὴ ἔδοξεν εἶναι ἡ κόρη; ἐμοὶ γὰρ ἐτερόφθαλμος οὖσα ἐφάνη. “Ο δὲ οὐχί, Πάτερ, ἔφη, ἀλλὰ τοὺς δύο ἔχουσα ἦν. Καὶ ὅς, ἤπατησαι, τέκνον, ἄρα; ἐκκέκοπται γὰρ ἀτεχνὼς ἄτερος τὴ κόρη. Ὁ δὲ μαθητὴς ἀγνοῶν εἶναι πεῖραν σοφοῦ τὴν ἐρώτησιν, τὸ καλῶς ἐκείνω γνωσθεν καλῶς ὑπ' αὐτοῦ γνωσθῆναι ζητοῦντος, οὐχί, ὦ Πάτερ, ἔφη ἀλλὰ καὶ λάμποντας πολὺ αὐτὴ μᾶλλον τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἰδεῖν ἥδιστους. Καὶ ὁ Σάββας πόθεν δὲ σοὶ τὸ ἀκριβῶς εἴδεναι περὶ τούτου καὶ ἰσχυρῶς διατείνεσθαι; Ἐγώ, ἔφη, ἐπιμελῶς προσέσχον αὐτὴ καὶ σαφῶς ἔγνων ἀμφοτέρους ἔχειν τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἐπεῖ οὖν ἤδη ὁ μαθητὴς ἐντὸς ἀρκύων ἦν, τηνικαύτα ὁ θεῖος Σάββας φανερῶς ἐλέγχων, ποὺ δὲ σοῦ κεῖται, φησί, τὸ παράγγελμα, τὸ μὴ ἐπιστήσης ὄμμα πρὸς αὐτήν, καὶ μὴ συναρπασθῆς σοῖς βλεφάροις; Τοιγαροῦν οὐκέτι μοὶ συνῶν ἔση το ἀπὸ τοῦδε, οὐδὲ τῷ κελλίῳ μου συμπαραμενεῖς, ἕως ἂν ἐθισθήση μὴ οὕτω πλανάσθαι, ἀλλὰ κατὰ χώραν μένειν ὁ ὀφθαλμός.

Οὕτως εἰπῶν, παραπέμπει ἐκεῖνος εὐθὺς εἰς τὸ καστέλλιον" εἶτα χρόνον ἔκανον ἐκεῖ διατρίψαντα καὶ καλῶς παιδαγωγηθέντα καὶ οἷον εἰπεῖν ἀρκοῦσαν ὄφθαλμω τίσαντα δίκην τὴ ἀψεύστω μεταμελεία καὶ τοῖς τῆς καρδίας ἀλγήμασιν, εἴσδεχεται πάλιν αὐτὸν ὁ Μακάριος καὶ τοὺς τοῦ κελλίου συναριθμεῖ.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ και μακάριος Σάββας επορεύετο προς τον Ιορδάνην, μαζί με κάποιον δόκιμος μοναχόν, νέον κατά την ηλικίαν. Εις τον δρόμον συνήντησαν πλήθος από κοσμικούς μεταξύ αυτών ήτο και μία ωραιοπρόσωπος κόρη, παγίς διά τα μάτια του απροσέκτου, από την οποίαν δεν ήτο εύκολον να διαφύγη κανείς.

Αφού λοιπόν επέρασαν, ο Σάββας, διά να δοκιμάση τον μαθητών του, τον έρωτά:

– Πώς σου εφάνηκεν εκείνη η νέα; νομίζω ότι είχεν ένα μονάχα μάτι.

- Όχι, Πάτερ, -απήντησεν ο δόκιμος- είχε και τα δύο της μάτια.

– Μήπως έχεις κάνει λάθος, παιδί μου; επέμενεν ο Σάββας· διότι κάπως αδέξια είχεν αφαιρεθή το ένα μάτι της κόρης.

Ο δόκιμος όμως, επειδή δεν έκατάλαβεν, ότι η ερώτησις τού σοφού έγινε διά να τον δοκιμάση, και εκείνο, που ο ίδιος έγνώριζε καλά έζητούσε να μάθη από αυτόν, επέμενεν.

-'"Όχι πάτερ μου, του είπεν- αλλά και τα δύο της μάτια ήσαν λαμπερά και πολύ ωραία να τα βλέπης.

Τότε ο Σάββας του απήντησε (με αυστηρότητα). - -Από πού το γνωρίζεις αυτό και τόσον πολύ επιμένεις;

-Εγώ, είπεν, επιμελώς την επρόσεξα και έβεβαιώθηκα, ότι έχει και τα δύο της μάτια.

Έτσι, αφού επαγιδεύθη ο δόκιμος, ήρχισε πλέον φανερά να τον ελέγχη ο θείος Σάββας.

– Πού επέταξες –του λέγει- την παραγγελίαν, να μη στρέψης το βλέμμα σου προς αυτήν (Παροιμ. στ', 25 και θ',18), και να μη αιχμαλωτισθης από τα βλέφαρά σου; Από τώρα λοιπόν και εις το εξης, ποτέ πλέον δεν θα είσαι μαζί μου ούτε θα παραμένης εις το κελλί μου, μέχρις ότου συνηθίσης να μή περιφέρης εδώ και εκεί το βλέμμα σου, αλλά να κρατης ακίνητα τα μάτια σου.

Αφού του είπεν αυτά, τον στέλλει αμέσως εις το φρούριον. Εκεί παρέμεινε πολύν χρόνον και διεπαιδαγωγήθη καλά και ούτως ειπείν, με την πραγματικήν μετάνοιαν και τους πόνους της καρδίας, ετιμωρήθη αρκετά δι' εκείνην την ηδονικής κίνησιν του οφθαλμού του. Δι' αυτό και ο Μακάριος Σάββας τον συγκαταλέγει μαζί με τους άλλους μοναχούς του κελλίου.

Γ'. Εν τω βίω της Αγίας Συγκλητικής

ΕΛΕΓΕΝ ἢ μακαρία Συγκλητικὴ πρὸς τὰς συνειλεγμένας, ὅτι δεῖ ἑκάστην ἡμῶν ἐπιγινώσκουσαν τὸ ἑαυτῆς ἐπάγγελμα μὴ πρὸς τὰ κάτω φέρεσθαι, ἀλλὰ τῶν ὑψηλοτέρων ἀεὶ ἐφίεσθαι. Οὐκ ἀγνοεῖτε γὰρ τὴν ἐν τῷ Εὐαγγελίᾳ παραβολήν, περὶ τῶν

ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα καὶ τριάκοντα. Ἡ μὲν οὖν ἑκατοντάς, τὸ ἡμέτερον ἔστιν ἐπάγγελμα ἢ δὲ ἑξηκοντᾶς, τὸ τῶν ἐγκρατῶν τάγμα ἡ δὲ τριακοντας, τῶν σωφρόγως βιούντων.

Καὶ ἀπὸ μὲν τῶν τριάκοντα ἐπὶ τὰ ἑξήκοντα καλὸν μεταβαίνεις ἀπὸ γὰρ τῶν μικροτέρων ἐπὶ τὰ μείζω καλὸν προκόπτειν" ἀπὸ δὲ τῶν μειζόνων ἐπὶ τὰ ἐλάττονα καταφέρεσθαι οὐκ ἀκίνδυνον ὁ γὰρ ἅπαξ γεύσας ἐπὶ τὰ χείρω, οὐδὲ ἐν τούτους στῆναι δύναται, ἀλλ' ὡς ἐν βυθὸ τῆς ἀπωλείας φέρεται.

Τινὲς γοῦν παρθενίαν ἐπαγγειλάμεναι καὶ ἀσθενεία γνώμης τὸν λογισμὸς ὑποσυρόμεναι, προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις προφασίζονται, λέγουσαι πρὸς ἑαυτός, ὅτι ἐὰν σωφρόνως, μᾶλλον δὲ ἀφρόνως, βιώσωμεν, κὰν τῶν τριάκοντα ἀξιούμεθα, αὕτη δὲ ἡ γνώμη τοῦ ἐχθροῦ ἔστιν. "Ο γὰρ ἐκ τῶν μειζόνων ἐπὶ τὰ ἐλάττονα ἐρχόμενος, ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐμπαίζεται ὡς γὰρ στρατιώτης φυγὰς καὶ τοῦτο δράσας κρίνεται, καὶ οὐχ ὅτι πρὸς τὴν ἐλάττω στρατείαν κεχώρησε συγγνώμης ἄξιος, ἀλλ' ὅτι τῆς μείζονος ἀπέστη τὴν τιμωρίαν λαμβάνει.

- Δεῖ οὖν ἐκ τῶν ἐλαττόνων ἡμᾶς ἀεὶ ἐπὶ τὰ μείζω προβαίνειν, τῶν μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανομένας, κατὰ τὴν Ἀποστόλου διάταξιν, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινομένας, καὶ κατὰ τὸ ἐπάγγελμα ἡμῶν σωφροσύνην τὴν εἰς ἄκρον ἐπιδείκνυσθαι. Καὶ εἰ παρὰ ταῖς κοσμικαῖς δοκεῖ σωφροσύνη πολιτεύεσθαι, ἀλλὰ συμπάρεστιν αὕτη καὶ ἀφροσύνη, διὰ τὸ ταῖς ἄλλαις πάσαις αἰσθήσεσιν αὐταῖς ἁμαρτάνειν. Καὶ γὰρ ὀρῶσιν ἀπρεπῶς, καὶ γελῶσιν ἀτάκτως, ἡμεῖς δὲ καὶ τούτων ἀφέμεναι ἐπαναβῶμεν ταϊς ἀρεταῖς, καὶ ἀπὸ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ἀφέλωμεν τὴν ματαίαν φαντασίας καὶ γὰρ φησιν ἡ γραφή, οἱ ὀφθαλμοί σου ὀρθὰ βλεπέτωσαν.

Δεῖ δὲ καὶ τὴν γλῶσσαν κωλύειν τῶν τοιούτων ἁμαρτημάτων ἀθέμιτον γὰρ τῶν ὕμνων ὄργανον αἰσχρὰ προφέρειν ρήματα. Ταῦτα δὲ δυνατὸν φυλάττειν, ἐὰν μὴ ταῖς προόδοις συνεχῶς χρώμεθα διὰ γὰρ τῶν αἰσθήσεων ἡμῶν, κὰν μὴ βουλώμεθα, οἱ κλέπται εἴσιασιν. Πῶς γὰρ δύναται οἶκος καπνοῦ ἐκ τῶν ἔξωθεν κινηθέντος καὶ τῶν θυρῶν ἀνοιγεισῶν μὴ μελαίνεσθαι;

Ἀναγκαίως οὖν παραιτείσθαι προσήκει τὰς εἰς τὴν ἀγορά, προελεύσεις. Κὰν γὰρ καὶ τὸ ἀδελφοὺς ἢ γονεῖς γυμνοὺς ἰδεῖν βαρὺ καὶ ἀπρεπὲς ἤγωμεθα, πόσω γὲ μᾶλλον ἐπιβλαβὲς ἡμὶν ἔσται θεωρῆσαι ἐπὶ τῶν πλατειῶν τοὺς ἀπρεπῶς γεγυμνωμένους ἢ καὶ ἀκόλαστα ἀκούσαι ρήματα; "Οπηνίκα δὲ καὶ εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτὰς καθείρξωμεν, οὐδὲ τότε τὸ ἀμέριμνον ἔχειν ὀφείλομεν, ἀλλά, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἀδιαλείπτως γρηγορεῖν. "Ὅσον γὰρ ἕαυτας ἀσφαλιζόμεθα πρὸς σωφροσύνην, τοσούτον δριμυτέροις παλαίομεν λογισμούς. "Ὅσον γὰρ προκόπτουσιν οἱ ἀθληται, τοσούτον καὶ μείζοσι συμπλέκονται ἀνταγωνισταῖς.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΗ΄ (Η συγκατάθεση στους αισχρούς λογισμούς)

"Ὁρᾷ οὖν πόσον ἀπέπτης, καὶ οὐκ ὀλιγωρήσεις τὰ παρόντα. Τὴν ὑλικῶν καὶ ἔμπρακτον ἐνίκησας πορνείαν; τὴν διὰ τῶν αἰσθήσεών σου προστίθησιν ὁ ἐχθρὸς ὅταν δὲ καὶ ταύτης ἑαυτὸν κωλύσης, ἐν τοῖς κατὰ διάνοιαν χωρίοις ἐμφωλεύει, τὸν ἄυλον σοὶ κινῶν πόλεμον πρόσωπα γὰρ εὐπρεπῆ καὶ ὁμιλίας ἀρχαίας ταῖς ἡσυχαζουσαις παρεισφέρει.

Δεῖ οὖν μὴ συγκατατίθεσθαι τοῖς φαντάσμασι γέγραπται γὰρ ἐὰν πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος ἀναβῇ ἐπί σε, τόπον σου μὴ ἀφῆς ἢ πρὸς τὰς φαντασίας συγκατάθεσις, ἐφάμιλλός ἐστι τὴ κοσμικὴ πορνεία δυνατοὶ γάρ, φησι, δυνατὸς ἐτασθήσονται. Μέγας οὖν καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς πορνείας ἀγῶν' τὸ γὰρ ἓν κακοῖς κεφάλαιον τοῦ ἐχθροῦ πρὸς ἀπώλειας ψυχῆς τοῦτο ἐστι, καὶ τοῦτο αἰνιττόμενος καὶ μακάριος Ἰὼβ ἔλεγε περὶ τοῦ διαβόλου" «ὁ ἔχων τὴν δύναμιν ἐπ' ὀμφαλοῦ γαστρός».

Πολλαῖς οὖν καὶ διαφόρους μηχαναΐς τὸ τῆς πορνείας κέντρον κινεῖ ὁ διάβολος κατὰ τῶν φιλοχρίστων ἀνθρώπων" πολλάκις γοῦν καὶ ἀγάπην ἀδελφικὴν μεθώρμισεν ὁ κακοφρων εἰς τὴν οἰκείαν κακίαν. Καὶ γὰρ παρθένους φυγουσας γάμον καὶ φαντασίαν πᾶσαν του βίου διὰ σχέσεως ἀδελφικῆς ὑπεσκέλισε, καὶ Μοναχοὺς δὲ ἔτρωσε πᾶν ὁτιοῦν ἀποφυγόντας πορνικὸν σχῆμα, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἤπατησε δι' εὐλαβοῦς ὁμιλίας τοῦ γὰρ ἐχθροῦ ἔργον τὸ ἀμφιαζόμενον τὰ ἀλλότρια τα οἰκεῖα λανθανόντως ἐνεργεῖν δείκνυσι σίτου κόκκον καὶ ὑποτίθησιν αὐτῶ παγίδα.

Οἶμαι δὲ καὶ τὸν Κύριον περὶ τούτου λέγειν, ὅτι ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσι λύκοι ἅρπαγες. Γενώμεθα οὖν ἡμεῖς φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιαι ὡς αἳ περιστερὰ καὶ κατὰ μὲν τῶν αὐτοῦ παγίδων πανούργω τὸ λογισμῶ χρησώμεθα πρὸς τὸ μὴ λανθάνειν ἡμᾶς τὰ αὐτοῦ μηχανήματα, τὸ γὰρ ὅμοιον διὰ τοῦ ὁμοίου ταχέως διαγινώσκεται, τὸ δὲ ἀκέραιόν της περιστερᾶς τῷ καθαρῷ τῆς πράξεως ἐπιδειξώμεθα.

Δέον οὖν ἡμᾶς πάντοτε νήφειν καί, κατ' ἔννοιαν λαμβανούσας τοῦ ἐχθροῦ τὴν δεινότητα, φυλάττειν ἑαυτὰς ἀπὸ τῶν ποικίλων αὐτοῦ ἐπιβουλῶν καὶ γὰρ ὡς εἴρηται καὶ διὰ τῶν ἔξωθεν πραγμάτων πολεμεῖ, καὶ διὰ τῶν ἔνδον λογισμῶν προσβάλλει, καὶ πλέον διὰ τῶν ἔνδον.

Χρεία οὖν ἡμὶν πρὸς τὸν πόλεμον τοῦτον ἀσκήσεως ἐπιπόνου, καὶ προσευχῆς ἀδιαλείπτου· ἀλλὰ ταῦτα μὲν γενικῶς ἐπὶ παντὸς λογισμοῦ ὅλεθριου ἀλεξιτήρια πέφυκε δεῖ δὲ καὶ εἴδικαις τισιν ἐννοίαις κατὰ τοῦ λαιμοῦ τούτου χράσθαι καὶ ἀνθυποφέρειν αὐτὰ τὰ ἐναντία. Καὶ εἰ παραστὴ ἓν τὴ διανοία ὄψεως εὐπρεποῦς φαντασία, τῷ λόγῳ ὁ νοῦς τὸ παριστάμενον ἐκεῖνο εἴδωλον τιμωρείτω, καὶ τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐκκολαπτέτω, τῶν δὲ παρειῶν τὰς σάρκας ἐξαιρείτω, ὑποτεμνέτω δὲ καὶ τὰ χείλη, καὶ λοιπὸν ὀράτω πῆγμα ὀστέων γυμνῶν δυσειδὲς καὶ κατανοείτω τί ἦν τὸ ποθούμενον.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΗ΄ (Η συγκατάθεση στους αισχρούς λογισμούς)

"Ἔτι δὲ ὑπογραφέτω καὶ λογισμὸς καὶ πᾶν του ἔρωμενού το σῶμα, ἕλκῃ βρύον σηπεδονώδη τὲ καὶ βαρυοσμα, καὶ εἰς ἴχωρας καὶ ἕλκῃ διαλυόμενον, οἷα τὰ τῶν νεκρῶν, ἢ καὶ αὐτὴν νεκρὰν τοῖς ἔνδοθεν ὀφθαλμοῖς ὑποτιθέτω.

Οὕτω γὰρ ὁ νοῦς ἀηδίας ὑποπλησθεῖς ἀποσβέσει τὸν πρὸς αὐτὸ πόθον, καὶ ἑαυτὸν τῆς ματαίας πλάνης ἰσχύσει ἀναχαιτίσαι, λογιζόμενος ὅτι τὸ φιλούμενον οὐδὲν ἄλλο ἦν ἢ αἷμα σὺν φλέγματι μεμιγμένον, ὅπερ καὶ ὑφάσματος χρείαν παρέχειν τοῖς ζώους καὶ λοιπὸν τῆς ἡδυπαθείας ἀποστήσεται οὕτω γὰρ καὶ τῶν ὑπογαστρίων ἡδονῶν κρατῆσαι τὶς εὐχερῶς, σὺν Θεῶ, δύναται.

Ερμηνεία

Η ΜΑΚΑΡΙΑ Συγκλητική έλεγε προς τας καλογραίας, που είχαν συγκεντρωθή: Κάθε μία από ημάς πρέπει να γνωρίζη καλά την αποστολήν της, να μη γλυστρά προς τα κάτω, αλλά πάντοτε να επιθυμη τα υψηλότερα. Διότι δεν πρέπει να αγνοήτε την παραβολήν του Ευαγγελίου διά τα εκατόν και τα εξήκοντα και τα τριάκοντα (Ματθ. ιγ', 8). Η εκατοντάς λοιπόν συμβολίζει την ιδικήν μας αποστολήν: η εξηκοντας συμβολίζει το τάγμα αυτών που εγκρατεύονται, και η τριακοντας αυτάς που ζουν με σωφροσύνην.

Είναι λοιπόν καλόν από τα τριάκοντα να πηγαίνωμεν εις τα εξήκοντα διότι είναι καλόν να προχωρή κανείς από τα μικρότερα προς τα μεγαλύτερα, ενώ είναι επικίνδυνος να πίπτη από τα μεγαλύτερα προς τα μικρότερα. Διότι εκείνος, που μίαν φοράν θα στραφή προς τα χειρότερα ούτε εις αυτά θα ήμπορέση να σταθή μέχρις ότου βυθισθή εις τον βυθόν της απωλείας.

Μερικαι λοιπόν, αι οποίαι υπεσχέθησαν παρθενίαν και δεν είναι σταθεραί εις την γνώμην των, παρασύρονται από τον λογισμός των. Έτσι προφασίζονται προφάσεις εν αμαρτίαις και λέγουν προς τον εαυτόν τους· αν ζήσωμεν με σωφροσύνην -μάλλον με αφροσύνην θα έλεγα θα κερδίσωμεν τουλάχιστον τα τριάκοντα. Αυτή όμως η σκέψις προέρχεται από τον εχθρόν. Διότι εκείνος που έρχεται από τα μεγαλύτερα προς τα μικρότερα, εμπαίζεται από τον εχθρόν. Αυτός που θα κάμνη αυτό θεωρείται ως στρατιώτης, ο οποίος έλιποτάκτησεν από την μάχην και όχι ως στρατιώτης που κατετάγη εις στράτευμα ολιγωτέρας πολεμικής σημασίας δι' αυτό δεν συγχωρείται, αλλ' απεναντίας τιμωρείται, διότι εγκατέλειψε την σπουδαιοτέραν στρατιωτικής παράταξιν.

Πρέπει λοιπόν ημείς να προοδεύωμεν συνεχώς από τα μικρότερα προς τα μεγαλύτερα να εγκαταλείπωμεν εις την λήθην τα παρελθόντα, κατά την 'Αποστολικής διάταξιν (Φιλιπ. γ΄, 14), να προχωρώμεν δε συνεχώς προς εκείνα που ευρίσκονται εμπρός μας και, σύμφωνα με την υπόσχεσίν μας να επιδεικνύωμεν την πλέον αυστηράν σωφροσύνην. Και αι κοσμικαι γυναίκες έχουν την γνώμην, ότι πρέπει να ζούν με σωφροσύνην· ωστόσον όμως μαζί με την σωφροσύνην των κοσμικών υπάρχει και αφροσύνη, διότι αυται αμαρτάνουν με όλας τας άλλας αισθήσεις. Και αδιάντροπα κοιτάζουν και με αναίδειαν γελούν: ημείς όμως, αφού αφήσωμεν αυτά, ας αναβωμεν υψηλότερα, προς τις αρετάς και ας αποδιώξωμεν από τα μάτια μας κάθε ανωφελή φαντασίαν· διότι και η Αγία Γραφή λέγει: τα μάτια σου ας βλέπουν σωστά (Παροιμ. δ', 25). Συγχρόνως δε και την γλώσσαν μας πρέπει να εμποδίζωμεν από τα σχετικά αμαρτήματα, διότι δεν είναι σωστόν το όργανον τών ύμνων να προφέρη αισχρους λόγους.

Όλα αυτά θα ήμπορέσωμεν να τα τηρήσωμεν αν δεν εξερχώμεθα συχνά από το Μοναστήρι διότι έστω και αν δεν θέλωμεν, οι κλέπται εισέρχονται εις την ψυχήν μας από τις αισθήσεις. Διότι πώς είναι δυνατόν να μη μαυρίση το σπίτι από καπνόν, που καπνίζει έξω, όταν ανοιχθούν αί θύραι;

Κατ' ανάγκην λοιπόν πρέπει να αποφεύγωμεν να πηγαίνωμεν εις την αγοράν. Διότι αν θεωρούμεν βαρύ και άπρεπον να ίδωμεν γυμνούς τους γονείς και τα αδέλφια μας, πόσον μάλλον θα είναι δι' ημάς βλαβερόν να ίδωμεν εις τας πλατείας αυτούς που έχουν γυμνωθή αδιάντροπα, ή να ακούσωμεν αισχρά λόγια; Και εις τα σπίτια μας ακόμη όταν κλεισθώμεν, ούτε και τότε πρέπει να είμεθα αμέριμνοι, αλλά σύμφωνα με αυτό που γράφει συνεχώς να επαγρυπνώμεν (Α΄ Θεσ. ε', 17). Διότι όσον περισσότερον ασφαλιζόμεθα πρός τήρησιν της σωφροσύνης, τόσον περισσότερον παλαίομεν με περισσότερον ερεθιστικούς λογισμούς. Όσον δηλαδή προκόπτουν οι αθληταί, τόσον και ανταγωνίζονται προς ισχυροτέρους αντιπάλους.

Κοίταξε λοιπόν πόσον απεμακρύνθης και δεν θα αδιαφορήσης διά τα παρόντα. Ένίκησες, παραδείγματος χάριν, την υλικήν και σαρκικήν πορνείαν; ο εχθρός θα σε ενοχλήση (με την νοεράν) δια των αισθήσεων. (Όταν και από αυτήν φυλάξης τον εαυτόν σου, τότε θα φωλιάση εις την διάνοιάν σου και θα κινήση εναντίον σαυ τον αόρατον πόλεμον. Θα παρουσιάζη δηλαδή εις τας ασκητρίας πρόσωπα ωραία και παλαιάς συνναναστροφάς, που έχουν λησμονηθή.

Πρέπει λοιπόν να μη δεχώμεθα καθόλου τα δημιουργήματα αυτά της φαντασίας διότι λέγει η Αγία Γραφή. Αν ξεσηκωθή εναντίον σου πόλεμος του εξουσιάζοντος πνεύματος (του διαβόλου), μη αφήσης τον τόπον σου, δηλαδή μη υποχωρήσης και δεχθής τους λογισμούς. Η συγκατάθεσις εις αυτά τα δημιουργήματα της φαντασίας είναι ίδια με την κοσμικήν πορνείαν· διότι οι δυνατοί, λέγει η Αγία Γραφή, θα κριθούν αυστηρά. Είναι λοιπόν μεγάλος ο αγών εναντίον του δαιμονίου της πορνείας, διότι το σπουδαιότερον κακόν, που διαθέτει ο εχθρός διά την απώλειας ψυχής, είναι αυτό. Αυτό εννοούσεν ο μακάριος Ιώβ, όταν έλεγε δια τον διάβολον: «αυτός που έχει την δύναμιν εις τον ομφαλόν της κοιλίας» (Ιώβ μ', 11).

Με πολλές και διαφόρους μηχανας κινεί ο διάβολος το κέντρον της πορνείας εναντίον των φιλοχρίστων ανθρώπων. Πολλάκις ο κακόβουλος διάβολος μετέβαλε και αυτήν την αδελφικήν αγάπην εις την ιδικήν του κακίαν. Και παρθένους δηλαδή, που ηρνήθησαν τον γάμον και κάθε κοσμικήν επίδειξιν, τας επαγίδευσε με την αδελφικήν σχέσιν και Μοναχούς, οι οποίοι απέφυγαν οποιονδήποτε πορνικόν σχήμα, τους επλήγωσε και τους εξηπάτησε με ευλαβή συνομιλίαν. Διότι έργον του εχθρού είναι να υποκρίνεται τα ξένα και με πονηρόν τρόπον να πράττη τα ιδικά του παρουσιάζει κόκκον σίτου και κάτω από αυτόν τοποθετεί παγίδα.

Νομίζω ότι και ο Κύριος δι' αυτόν λέγει, ότι έρχονται κοντά μας με ενδύματα προβάτου, ενώ από μέσα είναι αρπακτικοί λύκοι (Ματθ. ζ', 15). Ας γίνωμεν λοιπόν συνεταί όπως τα φίδια και ακέραιαι όπως τα περιστέρια (Ματθ. ι΄, 16). Προς απόκρουσιν των παγίδων του άς μεταχειρισθώμεν και ημείς πανούργον λογισμόν, διά να μη μας ξεγελούν τα μηχανήματά του, επειδή το όμοιον αναγνωρίζεται γρήγορα από το όμοιον με την καθαρότητα δε της πράξεώς μας ας επιδείξωμεν το ακέραιον της περιστεράς.

Είναι ανάγκη λοιπόν πάντοτε να προσέχωμεν και αφού έννοήσωμεν καλώς πόσον φοβερός είναι ο εχθρός, που μας πολεμεί, να προφυλασσώμεθα από τας διαφόρους επιβουλάς του· διότι όπως ελέχθη, και με τα εξωτερικά πράγματα μάς πολεμεί και με τους εσωτερικούς λογισμούς μας προσβάλλει και πολύ περισσότερον με τους εσωτερικούς.

Έχομεν λοιπόν ανάγκην, διά να νικήσωμεν εις τον πόλεμον αυτόν, από επίπονον άσκησιν και αδιάλειπτον προσευχήν αυτά έχουν αποδειχθή προστατευτικά προς απόκρουσιν γενικώς παντός βλαβερού λογισμού. Πρέπει όμως να μεταχειριζώμεθα εναντίον του όλεθρίου και καταστρεπτικού αυτού πολέμου και μερικές ειδικές

σκέψεις και να αντιτάσσωμεν έτσι εις αυτόν τα αντίθετα. Αν παρουσιασθή εις την διάνοιάν μας η φανταστική εικόνα ενός ωραίου προσώπου, ας καταστρέφει ο νους με την δύναμιν του λογικού το παρουσιαζόμενον εκείνο είδωλον: ας τού βγάζη τα μάτια, ας αφαιρή τας σάρκας από τας παρειάς, ας του κόπτη τα χείλη και ας βλέπη εις το εξής ένα άσχημον σύμπλεγμα από γυμνά κόκκαλα και τότε ας σκεφθή τί ήτο αυτό που εποθούσεν. Ας σχηματίση ακόμη η σκέψις και ολόκληρον το σώμα του αγαπημένου ως να είναι γεμάτος από βρωμερας πληγάς, που σαπίζουν, να διαλύεται εις δύσοσμα σάπια αίματα, όπως τα σώματα των νεκρών. Ας βλέπη δε ακόμη και τον εαυτόν της κάθε μια από ημάς, με τα μάτια της ψυχής της, νεκρόν.

Έτσι ο νούς θα γεμίση με αηδίαν, θα σβύση τον πόθον προς το πρόσωπον. της σαρκικής επιθυμίας και θα ήμπορέση να αναχαιτίση τον εαυτόν του από την ματαίαν πλάνην· θα σκέπτεται ότι το αγαπώμενον δεν ήτο τίποτε άλλο παρά αίμα ανακατωμένος με την ύλην των σαρκών, που προσφέρεται ως καταφύγιον εις τους σκώληκας. Κατόπιν αυτού ο νούς θα απομακρυνθη από την ηδυπάθειαν και θα ήμπορέση κανείς, με την βοήθειαν του Θεού, να κυριαρχήση εύκολα επί των σαρκικών ηδονών.

Δ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΑΔΕΛΦΕ, οἱ ἀρχαῖοι μόσχους καὶ κριοὺς καὶ ἄμνους πάντες εἰς θυσίαν προσέφερον τῷ Κυρίῳ, ἡμεῖς δὲ τὸ ἑαυτῶν σῶμα προσηνέγκαμεν αὐτῷ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. Μηκέτι οὖν μαμήσωμεν τοῦτο ἢ ρυπώσωμεν ἐν τοῖς ἀπαγορευμένοις, ἵνα μὴ ὡς ἱερόσυλοι θανάτῳ παραδοθῶμεν, ἀλλ' ἅγιον αὐτὸ καὶ ἄρτιον τηρήσωμεν. Πρὸς δὲ τὸ τηρεῖν τὴν ἁγιωσύνην τοῖς μὲν νοῦν ἔχουσι νηφάλιον ἀρκεῖ ἡ του Θεοῦ μνήμη, ἧς αἱ ἀκτῖνες φωτίζουσι τὴν καρδίαν, οἱ δὲ ἔτι ἀσθενῶς διακείμενου πρὸς τὴν τοιαύτην ἔννοιαν, χρήζουσι τινῶν ὑποδειγμάτων πρὸς κατόρθωσιν τῆς τοιαύτης ἀρετῆς.

Λάβωμεν οὖν ὑπόδειγμα τοὺς κατὰ τὸν κόσμον ἀνδραγαθούντας ἐν τοῖς πολέμοις, ὧν τὰς εἰκόνας ἐπὶ τοίχων καὶ σανίδων διαγράφουσι, τὰ κατὰ τὸν πόλεμον πάντα ἀνιστοροῦντες ἐπιμελῶς, καὶ τοὺς μὲν φεύγοντας δεικνύντες, τοὺς δὲ διώκοντας, καὶ τούτους μὲν βάλλοντας ἢ τιτρώσκοντας καὶ δίκην ἄσταχυών τους ἀντιπάλους θερίζοντας, τοὺς δὲ ἐλεεινῶς καταπίπτοντας καὶ ἀκόσμως ψυχορραγοῦντας. Πολλοὶ δὲ καὶ τὰς τῶν ἁγίων ἀθλήσεις ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις διαγράφουσι πρὸς ζῆλον τῶν νωθροκαρδίων καὶ ἀνάμνησιν τῶν ἀγωνισαμένων καὶ ἀριστευσάντων κατὰ τῶν ἐναντίων.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΗ΄ (Η συγκατάθεση στους αισχρούς λογισμούς)

Ὡς οὖν καὶ τοῦ ἡμετέρου πρὸς λεπτὸν ἀναγράφεσθαι μέλλοντος, καὶ ἐν ὑψηλῇ ἀνατίθεσθαι πρὸς ἐπίδειξιν πάντων των οὐρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, σπουδάσωμεν κατορθώσαι τὴν ἀρετήν, ἵνα μηδὲν αἰσχρὸν ἢ ψεκτὸν περὶ ἡμῶν ἐν τῇ εἰκόνᾳ ἀναγραφὴ οὐκ ἔστι γὰρ κρυπτὸν ὁ οὐ γνωσθήσεται καὶ τὰ ἐξῆς.

Αἰσχρότατον οὖν ἀληθῆ ἄνδρα ἐν εἴκονι θεάσασθαι γυναικὶ ὁμιλοῦντα ἀσέμνως, καὶ μάλιστα τὸν δοκούντα σχῆμα εὐλαβείας περικείσθαι. Εἰ δὲ καὶ μετὰ ἄρρενος, κατὰ τὸν εἰπόντα «ἄρρενες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι», τὶς ἄρα δυνηθῆ τὴ εἴκονι ἔγατενισαι ; φευκτῶν καὶ μισητὸν ἀληθῶς καὶ τὸ θέαμα. Εἰ οὖν ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀτιμία καὶ αἰσχρότητι οὐ βουλόμεθα θεαθῆναι ὑπὸ πάσης της κτίσεως, τοῦτο λογιζώμεθα πάντοτε, ὅτε ὑπὸ αἰσχρῶν λογισμῶν πολεμούμεθα, καὶ πάντως αἰσχυνθέντες καὶ ἀπογαρκήσαντες, τοῦ πάθους περιγενόμεθα, τῆς χάριτος συνεργούσης.

Οὕτως οὖν χρὴ φυλάσσειν τὸ σῶμα ἡμῶν ἁμαρτίας, εἰς τὸ μὴ ψεύσασθαι τὴ δημιουργῶ δῶρον γὰρ προσηγάγομεν ἑαυτοὺς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκέτι ἔχομεν ἐξουσίαν τοῦ ἑαυτῶν σώματος εἴτε γὰρ στενούμεθα εἴτε πολεμούμεθα, οὐ δυνάμεθα ἔτι ἐφέλκεσθαι τὸ δῶρον πρὸς τὸ ἴδιον θέλημα. "Ὥσπερ γὰρ ὁ εὐξάμενος εὐχὴν τῷ Θεῷ καὶ προσενεγκῶν αὐτῶ δῶρον τί καὶ διὰ τοῦ ἱερέως ἐν τῷ ναῷ ἀνατίθησιν, οὐκέτι τοῦ λοιποῦ ἐξουσίας ἔχει ἀφελεῖν καὶ προσήνεγκε, κὰν μεταμεληθῆ ἴσως, εἰ δὲ καὶ λάθρα τοῦτο ὑφελέσθαι ἐπιχειρήσας φωραθῆ, οὐχ ὡς τὸ ἴδιον ἀφελόμενος ἀπολυθήσεται τοῦ ἐγκλήματος, ἀλλ' ὡς ἱερόσυλος κολασθήσεται, οὕτω καὶ οἱ τῷ Θεῷ ἀφιερώσαντες ἑαυτοὺς οὐκέτι τοῦ ἰδίου ἐξουσιάζουσι σώματος.

Εἰ δὲ καὶ ἔτσι ὀχλεῖ ἡ ἐπιθυμία, ἐγκύψωμεν εἰς μνημεῖον καὶ ἴδωμεν τὰ τῆς φύσεως ἡμῶν μυστήρια, τὸν ἐπάλληλός των ὀστέων σωρόν, κρανία σαρκῶν γεγυμνωμένα, καὶ τὰ λοιπά των ὀστέων. Ἐκεῖνα δὲ θεασάμενοι ἑαυτοὺς ἐν ἐκείνοις νομίσωμεν θεωρεῖν καὶ λογισώμεθα ποὺ τοῦ παρόντος ἄνθους τὸ κάλλος καὶ ἥ της παρειᾶς εὔχροια καὶ ἡ λοιπὴ εὐμορφία, καὶ διὰ ταύτης τῆς ἐνθυμήσεως σβεσθήσεται ἡ πύρωσις τῆς σαρκός.

"Ἔστι δὲ καὶ δι' ἑτέρων λογισμῶν πολεμῆσαι καὶ καταγωνίσασθαι τὸ πάθος συνεργεῖα Θεοῦ. Ὁ γὰρ ἐχθρὸς ἐνοχλῶν συνεχῶς διὰ τῆς πυρώσεως τῷ ἀδελφῷ, ὑποτίθησιν αὐτῶ λογισμοὺς τοιούτους καὶ λέγει ἕως τίνος ὑποφέρεις τὸν κόπον καὶ τὴν ὄχλησιν τοῦ πάθους; τέλεσόν σου ἅπαξ τὴν ἐπιθυμίαν, ἵνα μηκέτι πολεμηθῆς καὶ πάλιν μετανοεῖς οὐδὲν γὰρ ἔστι τὸ πρᾶγμα μιᾶς ὥρας, καὶ εὐθὺς παρῆλθε φιλάνθρωπος δὲ καὶ συμπαθὴς καὶ Θεός, καὶ πάλιν σὲ μετανοοῦντα προσδέξεται. Ὁ δὲ ἀδελφὸς δι' ἀντιρρήσεως τοιαύτης ἀνατρέψει αὐτὸν λέγων. *Ὢ ἐχθρέ του γένους ἡμῶν καὶ τῆς σωτηρίας πολέμιες ὑποβάλλεις μοὶ ἕως τίνος ὑπομενῶ τὸν κόπον; καὶ λέγω σοί, ἕως οὐ ἐπίδη ὁ Κύριος τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον μου, καὶ ἀφήση πάσας τὰς ἁμαρτίας

μου, σοῦ τοῦ ἀντιδίκου μου ὡς τὴν χήραν ἐλευθερώσας μέ. Οὐκ οἶδας δέ, διάβολε, ὅτι ἐὰν ἐθίση θηρίον σαρκοφαγεῖν, πικρότερον εἰς τὸ ἑξῆς πρὸς τὸ πάθος καθίσταται;

Πῶς οὐν ὑποβάλλεις μου λέγων, ὅτι ἐὰν ποιήσης ἅπαξ σου τὴν ἐπιθυμίαν, οὐκέτι ἐνοχληθήση; τὶς δὲ μοὶ καὶ ὑπισχνεῖται, ὅτι ἐὰν φθείρω μου τὴν σάρκα, εὐρήσω καιρὸς μετανοίας καὶ οὐχὶ συνελκυσθῶ ἅμα τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν; σκιὰ γὰρ τυγχάνει ὁ βίος ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Τί δὲ καὶ οὐκ ἐν μιᾷ ὥρα ἔσται; ἐὰν πὲρ ἀρῶ μάχαιραν καὶ ἀνακείρω ἐμαυτόν; Μᾶλλον μὲν οὖν διὰ τοῦτο οὐκ ὀφείλω σου ἀκούσαι, ἵνα μὴ ἐν μιᾷ ὥρα ἀπολέσω πλοῦτον αἰώνιον, καὶ ἃ συνήξα διὰ τῶν τοσούτων χρόνων καὶ καμάτων τὰς ἀρετᾶς ἐργαζόμενος ἐν βραχεῖᾳ ροπὴ σκορπίσας, αἰχμάλωτος σοὶ γενήσομαι.

Λέγεις δὲ καὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι μικρόν; καὶ ἄκουε, ἔχθρέ της ζωῆς ἡμῶν καὶ ἐπίβουλε, οἵα τιμὴ κεῖται τοὺς τὸ πάθος τοῦτο, καὶ σὺ λέγεις μικρόν, νικήσασι δὶ' εὐσέβειαν καὶ οἵα τιμωρία τοὺς αὐτὴ ἠττηθείσιν ἠτοίμασται. Καὶ ὁ σώφρων Ἰωσὴφ οὐχὶ τὸ πάθος τοῦτο γικήσας ἐν πάσαις ταῖς γενεαῖς ἐπαινεῖται καὶ μεγαλύνεται ἐν οὐρανὸ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ δὲ τῆς Αἴγυπτιας ὄνειδος ὁμοίως καταγελᾶται ἐν τῷ κόσμῳ παντὶ κηρυσσόμενον; Καὶ ἡ μακαρία δὲ Σωσάννα οὐχὶ παρὰ πάντων ἐγκωμιάζεται ἄχρι τοῦ νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, ὡς μὴ τὴ ἐπιθυμία ταύτη ἔνδουσα, ἀλλὰ διὰ τὸ τηρῆσαι τὴν σωφροσύνην καὶ θανάτου καταφρονήσασα; Οἱ δὲ Πρεσβύτεροι καὶ Κριται, οἱ ἔδοκουν κυβερνᾶν τὸν λαόν, ἠττηθέντες τούτω τῷ πάθει, λιθοβοληθέντες ἀπέθανον καὶ κατέλιπον ἑαυτοῖς ὄνομα πονηρὸν εἰς τὰς μετὰ ταῦτα γενεᾶς;

Ἀποστήθη οὖν ἀπ' ἐμοῦ, ἐργάτα τῆς ἀνομίας καὶ πολέμιε τῶν ψυχῶν. Κύριος ὁ Θεὸς ὁ δοὺς τοὺς ἀνθρώπους τὸ Ἰνεύμα αὐτοῦ το "Ἅγιον, αὐτὸς ἐπιτιμῆσαι σου καὶ ἀπράκτους θήσοι τὰς σᾶς μηχανὲς καὶ τὰ ἔνεδρα, ὅτι ἐνεδρεύεις ὡς πὲρ λέων καταπιεῖν τὴν ψυχήν μου τὸ γὰρ γλυκύ σου, πικρόν ἐστι καὶ τὸ λεῖόν σου, βόθυνός ἐστι κατάγων εἰς ἀπώλειαν, καὶ τὰ χαρίσματά σου φθορᾶς καὶ θανάτου πεπλήρωνται.

Ὑποβάλλεις μοὶ γὰρ ἀθετῆσαι τὴν τοσαύτην χάριν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου μου, καὶ λυπῆσαι τὸ Πνεῦμα τὸ "Ἅγιον, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθην εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως, καὶ τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ πόρνης μέλῃ ποιῆσαι ; καὶ τὸν ἁγιασμὸν ἀπολέσαι, οὐ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον καὶ ἀτελευτήτου χαρᾶς καὶ δόξης ἐκπεσεῖν τοῦ Κυρίου μου καὶ κληρονομῆσαι σὺν σοῖ τὸ ἄσβεστον πῦρ, καὶ τὸν σκώληκα τὸν ἀκοίμητον, καὶ τὰς λοιπᾶς κολάσεις τὰς αἰωνίους, αἵτινες σὺν σοῖ καὶ τοῖς σοῖς 'Ἀγγέλοις παρὰ Θεοῦ ἡτοιμασθησαν; Ταῦτά μου ποιῆσαι καὶ παθεῖν ἐν βραχεῖ ὑποβάλλεις, καὶ λέγεις μου ὅτι οὐδὲν ἔστι τὸ πρᾶγμα;

Οἶδα μὲν ὅτι ἐὰν ἀκούσω σου, σὺ μὲν ἀπελεύση εὐαγγελιζόμενος τὸ πατρί σου τὸ σατανᾶ τὴν ἐμὴν ἀπώλειας συγχαίρων τῶν ἐμῶ πτώματι, ἐγὼ δὲ ἔμπροσθέν του Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοὺς αἰσχυνθήσομαι. Ἀλλ' οὖ πεισθήσομαι σοί, διάβολες κρεῖσσον γὰρ

μοὶ ἔστιν ἵνα σὺ ἔνοχλῃς ὡς πὲρ κύων, ἢ ἕνα γελάσης κατ' ἔμου τοῦτον τὸν γέλωτα. «Κύριος γάρ μου στερέωμα καὶ καταφυγὴ καὶ ἀντιλήπτωρ τῆς σωτηρίας μου. Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου καὶ ἐπ' αὐτῶ ἐλπιῶ καὶ τῶν σῶν παγίδων σωθήσομαι». Πρὸς τούτοις, ἀγαπητέ, ἐπίφερε κατ' αὐτοῦ τὸν φόβον τῆς γεέννης καὶ τὴν πικρίαν τῶν κολάσεων, καὶ οὕτω τὸ φόβο τοῦ πυρὸς ἐκείνου τὸ ἐν σοῖ πῦρ μαρανθήσεται.

Εἰ δὲ βούλει, παραστήσω σου καὶ τί βραχὺ ἀπεικόνισμα τῆς ἐν γεέννῃ τιμωρίας, ἵνα διὰ τοῦ μικροῦ τούτου τὴν ἀπέραντον καὶ ἀφόρητον ἐκείνην ὀδύνην ὡς ἐκ στοχασμοῦ καταμάθῃς. Οὐκ εἰσῆλθες εἰς βαλανεῖον ποτέ, καὶ ἐώρακας ἐκεῖ ἄνδρας λελυμένους ἐκ τῆς πυρᾶς καὶ εἰς τὴν γερᾶν βαλλομένους; Ἐν ἐκείνῃ δὲ τὴ φλογι τὴ μελλούση διαδέχεσθαι τοὺς ἁμαρτωλούς, οὔτε νεροφόρος. παράκειται, οὔτε θύρα καὶ ἔκβασις ὑπάρχει, οὔτε φέγγος, οὔτε ἄνεμος ἀναψύχων, οὔτε ἐὰν βοήση τὶς μεγάλη τὴ φωνὴ φλογιζόμενος ἔστιν ὁ βοηθῶν ἢ παρακαλῶν. Γέγραπται γὰρ «ἡ κρίσις ἀνίλεως τῷ μῇ ποιήσαντι ἔλεος».

Οὐχ ἑώρακας δὲ καὶ αὐτὴν τὴν κάμινον τὴν ὑποκαίουσαν τὸ βαλανεῖον, ποῖον φόβον παρέχει τὴ μόνον πλησιάσαντι; Ἐκεῖ δέ, ἀντὶ ξύλου, ἀσεβεῖς κατακαίονται θείω πυρί, καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ἐκείνην τὴν φλόγα σφοδροτέρως ἀναπτουσι, καὶ ἀφόρητον αὐτοῖς ἐμποιούσι τὴν κόλασιν. Γέγραπται γάρ' «ὀργή, θυμὸς καὶ θλῖψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου, τοῦ κακὸν κατεργαζομένου καὶ ἁμαρτάνοντος».

Ταῦτα οὖν, ἀδελφέ, ἀναλόγισαι καὶ διαλυθήσεται ἡ ἐπιθυμία τῆς ἡδονῆς ἐκ τῆς διανοίας σου, ὡς διαλύεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός. Φύλαττε δὲ καὶ τοὺς σους ὀφθαλμοὺς καὶ ἀπόστρεφέ του μὴ ἰδεῖν ματαιότητας. Δεινὸς γὰρ ὑπάρχει προδότης ὁ ὀφθαλμὸς καὶ μετέωρος. Διὰ μὲν γὰρ τῶν λοιπῶν αἰσθήσεων καὶ νοῦς προσφάτως τὸν πόλεμον δέχεται, καὶ ἀπελθόντος τοῦ πράγματος ἢ τοῦ ἐναντίου ἐπισυμβαίνοντος, συναπῆλθε καὶ ἀπηλάθη καὶ ὁ ἐξ αὐτοῦ πόλεμος. "Ο δὲ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ παρόντος τοῦ πράγματος καὶ ἀποντος, δειγῶς πολεμεῖ, μᾶλλον δὲ καὶ πλέον ἀποντος ἢ παρόντος ὀδυνᾶ τὴν ψυχήν, τὴν ἐπιθυμίαν ἀνάπτων.

Οἰὸν τί λέγω" ἤκουσε τὶς ἡδυφωνίας μουσικῶν καὶ παρῆλθεν" εἶτα ἤκουσε φωνῆς πένθους, καὶ ὀδυρμοῦ, καὶ διὰ τοῦ θρήνου ἀπεκρούσθη ἡ ἡδυφωνία τῶν μουσικῶν ὁμοίως ἐγεύσατο μέλιτος, εἶτα καὶ πικροῦ τινὸς εἴδους, καὶ ἔσβεσθη ἡ γλυκύτης τοῦ μέλιτος ὑπὸ τῆς ἐσχάτης πικρότητος. Παραπλησίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ὀσφρήσεως ὤσφρησατο τὶς εὐωδίας τινός, ἔπειτα καὶ δυσωδίας, καὶ ἀπηλάθη καὶ τῆς εὐωδίας ἡδύτης τὴ ἀηδία τῆς δυσωδίας. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ἁφῆς ἤψατο τὶς ὕδατος ψυχροῦ, μετὰ τοῦτο ἤψατο καὶ βράζοντος, καὶ ἡ ζέσις τοῦ θερμοῦ ἤμβλυνε τὴν προτέραν ψυχρότητα.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΗ΄ (Η συγκατάθεση στους αισχρούς λογισμούς)

Ὁ δὲ διὰ τοῦ μετεώρου ὀφθαλμοῦ πόλεμος, καὶ παρούσης τῆς ὕλης καὶ ἀπούσης, καταφλέγει τὸν νοῦν τὴ ἐπιθυμία. Οὗ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐνυπνίοις αἰσχροὺς φαντάζει τὴν καρδίαν' οἱ γὰρ δαίμονες, εὑρόντες παρείσδυσιν διὰ τοῦ λογισμοῦ, διαγράφουσι τὸν πειρασμὸν ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ ἀσχολοῦντες τὸν νοῦν, εἰς ἡδυπαθείας αὐτὸν καταφέρουσι.

Διὸ γέγραπται· «ρεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον». Ἐν γὰρ τὴ ἥττη τῶν ὀφθαλμῶν ἀρχὴν λαμβάνει ἡ ἁμαρτία, εἰς ἣν ὁ νοῦς, εἰ μὴ θάττον ἐκνήψη, κατὰ μικρὸν πάντως ἐκκυλισθήσεται, καθὼς καὶ ὁ Κύριος διεμαρτύρετο λέγων" «πᾶς ὁ ἔμβλεψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ». Ταύτην δὲ τὴν μοιχείαν ἐκριζοι τὸ κάτω ἀεὶ ἔχειν τὸ ὄμμα, ἄνω δὲ τὴν ψυχήν. Βοηθεῖ δὲ τούτω καὶ ἡ ἐγκράτεια ὁ γὰρ κρατήσας φησὶ γαστρός, ἐκράτησε βλέμματος. Φεῦγε λόγους αἰσχρούς, καὶ ἐκφεύξη λογισμοὺς ρυπαρούς.

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, όλοι οι αρχαίοι προσέφεραν εις τον Θεόν ως θυσίαν μόσχους και κριούς και αμνούς ημείς όμως προσεφέραμεν εις Αυτόν το σώμα μας με την χάριν του Αγίου Πνεύματος. Ας μη το μιάνωμεν λοιπόν ποτέ ή ας μη το λερώσωμεν με τα απαγορευμένα, δια να μη παραδοθωμεν εις θάνατον ως ιερόσυλοι, άλλ' ας το διατηρήσωμεν άγιον και άρτιον. Διά να παραμένωμεν εις την αγιωσύνην είναι αρκετή, δι' εκείνους που έχουν καθαράν διάνοιαν, η συνεχής ενθύμησις του Θεού, της οποίας αι ακτίνες φωτίζουν την καρδίαν εκείνοι όμως, οι οποίοι έχουν ακόμη αδυναμίας, εκτός από αυτήν την ενέργειας του νου, έχουν ανάγκην και από μερικά παραδείγματα διά να κατορθώσουν μίαν τοιαύτην αρετήν.

Ας λάβωμεν λοιπόν ως παράδειγμα τους κοσμικούς, οι οποίοι ανδραγαθούν εις τον πόλεμον τους ζωγραφίζουν επάνω εις τοίχους και σανίδια και εξιστορούν με κάθε λεπτομέρειαν όλα τα πολεμικά των κατορθώματα. Εις την αναπαράστασιν αυτήν παρουσιάζονται οι εχθροί να φεύγουν και αυτοί να τους καταδιώκουν, να τους κτυπούν, να τους πληγώνουν και να τους θερίζουν όπως τα στάχυα να πίπτουν αξιοθρήνητοι νεκροί οι αντίπαλοι και να ξεψυχούν άδοξα. Πολλοί πάλιν ζωγραφίζουν εις τους ναούς τα κατορθώματα και τα μαρτύρια των Αγίων, διά να ενθυμούνται αυτούς οι βραδυκίνητοι ότι ηγωνίσθησαν εναντίον των αντιπάλων και εβραβεύθησαν και έτσι να ξυπνά μέσα των η επιθυμία να τους μιμηθούν.

Επειδή λοιπόν πρόκειται να εξιστορηθή και ο βίος μας λεπτομερώς και να εκτεθή εις υψηλόν μέρος, δια να τον δουν όλα τα ουράνια και επίγεια και καταχθόνια κατά

την ημέραν της Κρίσεως, ας προσέξωμεν, να κατορθώσωμεν την αρετήν, διά να μη αναγραφή εις εκείνην την εικόνα δι' ημάς κανένα αισχρόν αξιοκατάκριτον· διότι δεν υπάρχει τίποτα κρυφόν, το οποίον δεν θα γίνη γνωστόν (Ματθ. ι΄, 26).

Είναι λοιπόν πολύ αισχρόν να ίδωμεν εις εικόνα ένα πραγματικόν άνδρα να συνομιλή άσεμνα με γυναίκα και μάλιστα να είναι και μοναχός. Αν, πάλιν συνομιλη (άσεμνα) με αρσενικόν, σύμφωνα με το νόημα του ρητού «αρσενικοί με αρσενικούς ασχημονούν» (Ρωμ. α', 27), άραγε τότε ποίος θα ήμπορέση να κοιτάξη αυτήν την εικόνα; Και μόνον το θέαμα αυτό είναι πραγματικά αποκρουστικών και μισητόν. Αν λοιπόν δεν θέλωμεν να μας ιδή ολόκληρος ή κτίσις εις μίαν τοιαύτην ατιμίαν και αισχρότητα, αυτό ακριβώς να σκεπτώμεθα πάντοτε, οσάκις πολεμούμεθα από αισχρούς λογισμούς οπωσδήποτε τότε θα συνερχώμεθα από την νάρκης και αισθανόμενοι εντροπήν (δι' αυτούς τους λογισμούς μας) θα νικώμεν το πάθος με την βοήθειαν της Θείας Χάριτος.

Έτσι πρέπει να προφυλάσσωμεν το σώμα μας από την αμαρτίαν και να μη γινώμεθα ψεύσται ενώπιον του Δημιουργού· διότι προσεφέραμεν τους εαυτούς μας ως δώρον εις τον Κύριον και δεν έχομεν πλέον εξουσίαν επάνω εις το σώμα μας. Είτε, δηλαδή, στενοχωρούμεθα, είτε πολεμούμεθα, δεν ήμπορούμεν να αποτραβήξωμεν το δώρον (και να το χρησιμοποιήσωμεν) όπως θέλομεν. Οπως δηλαδή εκείνος, που έταξε κάτι εις τον Θεόν και του έφερε κάποιο δώρον, το αφιερώνει, δια του ιερέως εις τον Ναόν, από εκείνην δε την στιγμής δεν έχει πλέον εξουσίαν να αφαιρέση αυτό που προσέφερεν, έστω και αν μεταμεληθη. Αν συλληφθή να επιχειρη να αφαιρέση κρυφά το δώρον που αφιέρωσεν, δεν θα απαλλαγή διά το έγκλημά του αυτό, με την δικαιολογίαν ότι αφαιρεί ιδικόν του πράγμα, αλλά θα τιμωρηθή ως ιερόσυλος. Έτσι λοιπόν ακριβώς και εκείνοι που έχουν αφιερωθή εις τον Θεόν, δεν εξουσιάζουν πλέον το σώμα των.

Αν όμως, παρ' όλα αυτά, μάς ενοχλή ακόμη η σαρκική επιθυμία, ας σκύψωμεν επάνω εις τον τάφον και ας ίδωμεν τα μυστήρια της φύσεώς μας: τον σκελετόν, τα απογυμνωμένα από τας σάρκας κρανία, και τα υπόλοιπα οστά. Αφού δε τα ίδωμεν, άς θεωρήσωμεν, ότι βλέπομεν εις εκείνα τους εαυτούς μας και τότε ας σκεφθώμεν που επήγε το κάλλος του άνθους της παρούσης ζωής, το ωραίον χρώμα εις το πρόσωπον και η υπόλοιπος ωραιότης. Με αυτήν την σκέψιν θα σβήση η φλόγα της σαρκός.

Και με άλλους λογισμούς είναι δυνατόν να πολεμήσωμεν και να νικήσωμεν αυτό το πάθος με την βοήθειαν του Θεού. Ο εχθρός, ο οποίος ενοχλεί συνεχώς τον αδελφόν με την έξαψιν της σαρκικής επιθυμίας, έμβάλλει εις τον νούν τέτοιους περίπου λογισμούς: Μέχρι πότε – τού λέγει – θα υποφέρης τον κόπον και την ενόχλησιν του πάθους; Ικανοποίησε μίαν μόνον φοράν την επιθυμίαν σου διά να μη πολεμηθής πλέον και κατόπιν μετανοείς. Διότι δεν είναι τίποτε: μιάς ώρας υπόθεσις και έπειτα επέρασε. Ο Θεός δε, επειδή είναι φιλάνθρωπος και συμπαθής, πάλιν θα σε δεχθή, όταν μετανοήσης. Ο αδελφός τότε ας τον ανατρέψη με την εξής αντίρρησιν. Ω έχθρέ του γένους μας – ας του είπη – και πολέμιε της σωτηρίας μας, μου βάζεις εις τον νούν μέχρι πότε θα υπομένω τον κόπον; Σου απαντώ: έως ότου ο Κύριος ίδη με συγκατάβασιν την ταπείνωσίν μου και τον κόπον μου και συγχωρήση τας αμαρτίας μου (Ψαλ. κδ', 18), και με απελευθερώση, όπως την χήραν (Λουκ. ιη', 3– 8) από τον αντίδικόν μου. Δεν γνωρίζεις δέ, διάβολε, ότι αν συνηθίση το θηρίον να τρώγη ανθρώπους[(*)] τότε θα γίνη εκ της συνηθείας αγριώτερον; Πώς λοιπόν φέρεις εις τον νούν μου την σκέψιν ότι αν μίαν φοραν κάμης την επιθυμίαν σου, ποτέ πλέον δεν θα ενοχληθής; Και ποιος θα μου υποσχεθή ότι αν φθείρω το σώμα μου, θα εύρω καιρόν μετανοίας και δεν θα παρασυρθώ εις την κόλασιν μαζί με τους εργαζομένους την ανομίαν; Διότι η ζωή μας επάνω εις την γην είναι μία σκιά. Και τι δεν ήμπορεί να γίνη μέσα εις μίαν ώραν; Αν πάρω μαχαίρι και αυτοκτονήσω;

Δι' αυτό λοιπόν ακριβώς δεν πρέπει να σε ακούσω, δια να μη χάσω, μέσα εις μίαν ώραν, αιώνιον πλούτον και όσα έμάζεψα τόσα χρόνια, με κόπους εργαζόμενος τας αρετάς, να τα σκορπίσω εις μίαν στιγμήν και να γίνω αιχμάλωτός σου. Και λέγεις ότι το πράγμα είναι μικρόν; Μάθε, κακόβουλε εχθρέ της ζωής μας, ποία τιμή επιφυλάσσεται εις εκείνους, οι οποίοι ενίκησαν, με την ευσέβειάν των, αυτό το πάθος, το οποίον συ λέγεις μικρόν και ποια τιμωρία, αντιθέτως, έχει ετοιμασθή δι' αυτούς, που ενικήθησαν από αυτό. Μήπως ο σώφρων Ιωσήφ δεν επαινείται από όλας τας γενεάς και δεν δοξάζεται εις τον ουρανόν και εις την γην, επειδή ενίκησε το πάθος αυτό, ενώ, αντιθέτως, δεν χλευάζεται η Αίγυπτία διά την αισχράν πράξιν της, καθώς κηρύσσεται εις όλον τον κόσμον; Και η τρισευτυχισμένη Σωσάννα δεν εγκωμιάζεται από όλους μέχρι σήμερον και θα εγκωμιάζεται εις τους αιώνας, διότι δεν υπεχώρησεν εις αυτήν την επιθυμίαν, αλλά διετήρησε την σωφροσύνην της και κατεφρόνησε τον

(*) Πράγματι πολλοί επιστήμονες αναφέρουν ότι διάφορα θηρία, ιδίως λέοντες και τίγρεις, όταν άπαξ γευθούν κρέας ανθρώπου, έπειτα το προτιμούν από κάθε άλλο και εγκαθιστάμενα πλησίον κατωκημένων τόπων προσπαθούν πάντοτε να αρπάσουν άνθρωπος να τον καταβροχθίσουν.

θάνατον; Ενώ οι Πρεσβύτεροι και Κριταί, οι οποίοι εκυβερνούσαν τον λαόν, επειδή ενικήθησαν από αυτό το πάθος, εθανατώθησαν με λιθοβολισμόν και άφησαν κακόν όνομα εις τας επομένας γενεάς(*).

Φύγε λοιπόν από κοντά μας, εργάτα της ανομίας, που πολεμείς τας ψυχάς. Κύριος ο Θεός, ο οποίος έδωσεν εις τους ανθρώπους το πνεύμα Του το Αγιον άς σε τιμωρήση και ας αχρηστεύση τας μηχανές και τας παγίδας σου, διότι ενεδρεύεις όπως το κρυμμένο λεοντάρι να καταπίης την ψυχήν μου· διότι εκείνο, που παρουσιάζεις ως γλυκύ, είναι πικρόν και το ίσιωμά σου είναι λάκκος, που οδηγεί εις την απώλειαν και τα χαρίσματά σου είναι γεμάτα από φθοραν και θάνατον.

Φέρεις εις τον νούν μου την σκέψιν να αρνηθώ την τόσον μεγάλην χάριν που έλαβα από τον Κύριόν μου και να λυπήσω το Αγιον Πνεύμα, με το οποίον έσφραγίσθην δια να απολυτρωθώ και να κάμω τα μέλη του Χριστού μέλη πόρνης (Α' Κορ. στ', 15); Με προτρέπεις να χάσω τον αγιασμόν, χωρίς τον οποίον δεν θα ίδη κανείς τον Κύριον (Εβρ. ιβ', 14) και να ξεπέσω από την ατελεύτητον χαραν και δόξαν του Κυρίου μου και να κληρονομήσω μαζί σου το άσβεστον πυρ και τον ακοίμητον σκώληκα και τας υπολοίπους αιωνίους τιμωρίας, που έχουν ετοιμασθή από τον Θεόν δι' εσε και τους υπηρέτας σου (Ματθ. κε΄, 41); Αυτά μου συνιστάς να κάμω και να πάθω εις ελάχιστον χρονικόν διάστημα και μου λέγεις ότι δεν είναι τίποτα αυτό το πράγμα;

Γνωρίζω καλά ότι εάν σε ακούσω, συ θα τρέξης να φέρης εις τον πατέρα σου, τον σατανάν, ως καλήν είδησιν, την ιδικήν μου απώλειαν και θα χαρής μαζί του διά την πτώσιν μου εγώ όμως θα παρουσιασθώ κατεντροπιασμένος εμπρός εις τον επουράνιον Πατέρα μου. Δεν θα με πείσης, διάβολες διότι είναι καλύτερον δι' εμε να με ενοχλης ως σκύλος, παρά να γελάσης εις βάρος μου διά το τοιούτον πάθημά μου. «Ο Κύριός μου είναι στερέωμά μου και καταφύγιόν μου και εκείνος που φροντίζει για την σωτηρίαν μου. Ο Κύριος υπερασπίζει την ζωήν μου και εις αυτόν θα έλπίσω και θα σωθώ από τας παγίδας σου» (Ψαλ. γ΄, 3-- ιζ', 30-- κστ΄, 10', 3).

Εκτός από αυτά, αγαπητέ, φέρε ακόμη εις τον νούν σου τον φόβον της γεέννης και την πικρίαν της κολάσεως και έτσι με τον φόβον εκείνου του πυρός θα μαρανθή μέσα σου το πυρ της πορνείας.

(*) Περί της Σωσάννας και των συκοφαντών αυτής βλέπε υποσημείωσιν της σελίδος 335 του Α' τόμου του «Ευεργετινού».

Αν δε θέλης, θα σου παρουσιάσω και μίαν μικράν εικόνα της τιμωρίας εις την γέενναν, διά να συμπεράνης, από αυτό το παραμικρόν, πόσον απέραντος και ανυπόφορος θα είναι εκείνος ο πόνος. Δεν έτυχε ποτέ να εισέλθης εις λουτρόν και να ίδης εκεί άνδρας, που έχουν παραλύσει από την θερμότητα, με πόσην λαχτάραν τρέχουν να δροσισθούν εις τον λουτήρα με το δροσερόν νερόν; Είς εκείνην όμως την φλόγα, η οποία πρόκειται να υποδεχθή τους αμαρτωλούς, ούτε λουτήρ με δροσερόν γερόν βρίσκεται κοντά, ούτε θύρα εξόδου υπάρχει, ούτε φώς, ούτε δροσερός αήρ, ούτε και εάν φωνάξη κανείς, καθώς θα καίγεται από την φλόγα, με δυνατήν φωνήν, θα ευρεθή κάποιος να τον βοηθήση ή να τον παρηγορήση. Διότι λέγει η Αγία Γραφή: «η κρίσις θα είναι χωρίς έλεος (δι' αυτόν που δεν έδειξεν ευσπλαγχνίαν» (Ιακ. 6', 13).

Δεν επρόσεξες δε και την φωτιάν που καίει κάτω από το λουτρόν, πόσον φοβίζει και εκείνον που μόνον θα την πλησιάση; Εκεί εις την κόλασιν, αντί ξύλων, κατακαίονται από το θεϊκόν πύρ ασεβείς, και αι αμαρτίαι των φουντώνουν περισσότερον εκείνην την φλόγα και τους κάμνουν ανυπόφορον την κόλασιν. Διότι, καθώς λέγει η Αγία Γραφή, «θα εκσπάση οργή, θυμός, και θλίψις δε και στενοχώρια θα πλημμυρίση κάθε ψυχήν, που εξακολουθεί να κάμνη το κακόν και να αμαρτάνη» (Ρωμ. 6', 8-9).

Αυτά λοιπόν, αδελφέ, να σκέπτεσαι και θα διαλυθή από την διάνοιάν σου η επιθυμία της ηδονής, όπως διαλύεται το κερί από την φωτιάν. Προφύλασσε δε και τα μάτια σου και γύριζέ τα αλλού, διά να μη ίδης ματαιότητας. Διότι ο οφθαλμός, ο οποίος επιπόλαια γυροφέρνει το βλέμμα, είναι προδότης. Διότι με τας μεν υπολοίπους αισθήσεις ο νούς πολεμείται μόνον όσον υπάρχει και η αιτία που τον προκαλεί όταν όμως φύγη η αιτία ή μάς συμβή κάτι αντίθετον, τότε, μαζί με την αιτίαν, έφυγε και εξεδιώχθη από τον νούν μας και ο πόλεμος που προεκλήθη από την αιτίαν αυτήν. Ο πόλεμος όμως που προκαλείται από τα μάτια, εξακολουθεί φοβερός και όταν υπάρχη η αιτία και όταν εκλείψη: μάλλον δε και περισσότερον στενοχωρεί την ψυχήν όταν έκλείψη ή αιτία, παρά όταν υπάρχη, διότι ανάπτει τότε η επιθυμία.

Και εξηγούμαι τί εννοώ κάποιος ήκουσε γλυκύφθογγον μουσικήν και έφυγε, κατόπιν δε ήκουσε φωνήν πένθους και οδυρμόν: η γλυκύφθογγος μουσική έξεδιώχθη από τους θρήνους. Επίσης κάποιος εγεύθη μέλι και αμέσως κατόπιν κάτι πικρόν: η γλυκύτης του μέλιτος εξηφανίσθη από την τελευταίαν πικράδα. Το ίδιο συμβαίνει και με την όσφρησιν· έμύρισε κανείς κάποιαν ευωδίαν και κατόπιν κάποιαν δυσωδίαν έφυγεν αμέσως ή ευχαρίστησις της ευωδίας από την αηδίαν της δυσωδίας. Κάτι

ανάλογον συμβαίνει και με την αφήν: ήγγισε κανείς ψυχρών νερών και κατόπιν θερμόν; Η θερμότητα του ζεστού νερού εξουδετέρωσε την προηγουμένην ψυχρότητα.

Ο πόλεμος όμως που προκαλείται από την επιπολαίαν περιπλάνησιν του βλέμματος, και όταν υπάρχη το αντικείμενον της οράσεως και όταν φύγη, καταφλέγει τον νούν με την επιθυμίαν. Όχι δε μόνον αυτό, αλλά και με αισχρά όνειρα εξαπατά την καρδίαν· διότι οι δαίμονες, αφού εύρουν άνοιγμα εις τον λογισμών και εισέλθουν, σχεδιάζουν εις την διάνοιαν τον πειρασμόν, απασχολούν με αυτόν τον νούν και τον παρασύρουν εις φιληδόνους σκέψεις.

Διά τούτο λέγει η Αγία Γραφή: «η διαρκής απασχόλησης με την επιθυμίαν αναστατώνει νούν άκακον» (Σοφ. Σολομ. δ', 12). Οταν δηλαδή νικηθούν οι οφθαλμοί, αρχίζει η αμαρτία, προς την οποίαν οπωσδήποτε θα κατρακυλήση ο νούς, αν δεν συνέλθη γρήγορα, σύμφωνα με την βεβαίωσιν του Κυρίου, «όποιος ίδη γυναίκα, διά να την επιθυμήση, εμοίχευσεν ήδη αυτήν εις την καρδίαν του» (Ματθ. ε΄, 28). Αυτήν την μοιχείαν ξεριζώνει το να έχωμεν συνεχώς γυρισμένον προς τα κάτω το βλέμμα προς τα επάνω δε την ψυχήν. Εις αυτό βοηθεί και η εγκράτεια διότι – λέγει – αυτός, που θα κυριαρχήση της κοιλίας του, εκυριάρχησε και του βλέμματός του. Να αποφεύγης λόγια αισχρά και θα αποφύγης, τότε, και τους ρυπαρούς λογισμούς.

Ε'. Ησαΐου του Αναχωρητού

ΕΑΝ ὑπάρχῃ εἰς πόλιν ἢ εἰς κώμην, οἱ ὀφθαλμοί σου ἔστωσαν βλέποντες κάτω, ἵνα μὴ ἐξεγείρῃς σεαυτῷ πολέμους ἐν τῷ κελλίῳ σου ἐὰν πρὸς ὕδωρ στῆς ἢ καὶ ἀναγκαίας χρείας χάριν καθίσῃς, μὴ καταφρονήσῃς, ἀλλὰ μνήσθητι τοῦ Θεοῦ, ὅτι προσέχει σοί, μέλλων δὲ κοιμηθῆναι, ἔσο περιεζωσμένος τὴν ζώνην σου. "Ἀσκησον δὲ μὴ εἰσενεγκεῖν τὰς χεῖράς σου ἔνδον σου πολλὰ γὰρ πάθη ἔχει τὸ σῶμα, ἅτινα ἐπιτελεῖ ἡ καρδία. Μὴ καταδέξῃ ποτὲ κοιμηθῆναι μετὰ τινὸς εἰς ἐν ψιάθιον, νεώτερος ὤν, εἰμὴ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἢ τοῦ 'Ἀββᾶ σου, καὶ τοῦτο μετὰ φόβου καὶ μὴ μετὰ καταφρονήσεως.

Μὴ καταφρονήσῃς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐνδυόμενος τὰ μάτια σου, μηδὲ καλὸς ἱμάτιον φορέσῃς νεώτερος ὢν ἕως οὐ φθάσῃς εἰς ἡλικίας ἄνδρος ἴασις γάρ σου ἐστί. Μὴ οἰκήσῃς εἰς τόπον ἐν ᾧ ἥμαρτες εἰς Θεόν. Φύλαξον σεαυτὸν μὴ αἰχμαλωτισθῆναι εἰς & ἥμαρτες, ἵνα μὴ ἀνακαινισθῶσιν ἐν σοῖ. Φύλαξον τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἡ καρδία σου οὐ μὴ βλέψῃ πονηρά. Ὁ ἐπιβλέπων εἶς τιγα ἐν ἡδονῇ, μοιχείαν ἐπιτελεῖ ἐὰν κάλλος σώματος ἕλκῃ τὴν καρδίαν σου, μνήσθητι τῆς δυσωδίας αὐτοῦ καὶ ἀναπαύῃ. Ἐὰν ἡδονὴ γυναικῶν ἥδιστη σοί ἐστι, μνήσθητι τῶν ἀποθανουσῶν ἤδη ποὺ ἀπῆλθον καὶ ἀναπαύει.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΗ΄ (Η συγκατάθεση στους αισχρούς λογισμούς)

Πρόσεχε σεαυτὸ ἀκριβῶς, ἵνα ὡς πὲρ ἐγκρατεύη ἀπὸ τῆς πορνείας, οὕτως ἐγκρατεύσῃ καὶ ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τῆς ἀκοῆς, καὶ τῆς γλώττης, καὶ τῆς ἁφῆς, ἕνα τους ὀφθαλμούς σου πάντοτε ἔχῃς σεαυτῶ προσέχοντας καὶ τὸ ἔργοχειρώ σου, καὶ μὴ κατανοήσης ἄνθρωπον, εἰ μήπου γνῶς ὅτι χρεία εὐλογός ἐστι. Γυναικὶ δὲ ἢ ἄρρενι εὐπροσώπω τὸ καθόλου μὴ προσχης χωρὶς ἀνάγκης, τὰς δὲ ἀκοᾶς σου οὐ μὴ συγχώρει ἀκούειν ὁμιλίας ἀνωφελῶς, καὶ τὸ στόμα σου δὲ σιωπάτω καὶ μὴ λαλείτω ὅλως μὴ οὔσης ἀνάγκης.

Ερμηνεία

ΕΑΝ ευρίσκεσαι εις πόλιν ή εις χωρίον οι οφθαλμοί σου ας βλέπουν προς τα κάτω, διά να μη ξεσηκώνης πολέμους εντός σου, όταν θα είσαι μόνος εις το κελλί σου. Αν σταθής κάπου να πιής νερόν ή καθίσης διά σοβαράν ανάγκην, να μη χαλαρώσης την προσοχήν σου θυμήσου ότι ο Θεός σε προσέχει. Όταν πρόκειται να κοιμηθής, να είσαι ζωσμένος με την ζώνην σου. Συνήθιζε να μη βάζης τα χέρια σου κατάσαρκα εις το σώμα σου, διότι το σώμα έχει πολλά πάθη, τα οποία εκτελεί η καρδία. Να μη δεχθής ποτέ να κοιμηθης με άλλον σε μίαν ψάθαν, όταν είσαι νέος, παρά μονάχα με τον αδελφόν σου ή τον 'Αββάς σου και αυτό με φόβον και όχι απρόσεκτα.

Μή παραμελήσης να προσέχης τα μάτια σου, όταν θα φορης τα φορέματά σου, ούτε να φορέσης καλόν φόρεμα, όταν θα είσαι ακόμη νέος, μέχρις ότου γίνης ώριμος άνδρας διότι αυτό είναι θεραπεία δια σε.

Μη κατοικήσης είς τόπον, εις τον οποίον ημάρτησες ενώπιον του Θεού.

Προφυλάξου να μη αιχμαλωτισθή η σκέψις σου από εκείνα που ήμάρτησες, διά να μη ανανεωθούν μέσα σου. Πρόσεξε τους οφθαλμούς σου και η καρδία σου ας μη κοιτάξη πονηρά. Εκείνος που βλέπει με φιλήδονον διάθεσιν κάποιον άλλον, διαπράττει μοιχείαν· αν παρασύρη σωματικον κάλλος την καρδίαν σου, ενθυμήσου την δυσωδίαν του και θα εύρης ανάπαυσιν. Εάν σου είναι πολύ ευχάριστος η ηδονή των γυναικών, ενθυμήσου εκείνας αι οποίαι ήδη απέθανον και θα έχης ψυχικήν γαλήνην.

Πρόσεχε αυστηρά τον εαυτόν σου, ώστε όπως εγκρατεύεσαι από την πορνείαν, έτσι να εγκρατευθής και από τας επιθυμίας των οφθαλμών και της ακοής και της γλώσσης και της αφής, διά να είναι αφοσιωμένα τα μάτια σου εις σε και εις το εργόχειρόν σου να μη κοιτάξης προσεκτικα άνθρωπον, εκτός αν αντιληφθής ότι υπάρχει σοβαρά ανάγκη. Ωραίον άνδρα ή γυναίκα μή προσέξης εκτός από ανάγκην. Να μη επιτρέψης

εις τα αυτιά σου να ακούουν ομιλίας ανωφελείς και το στόμα σου ας είναι κλειστός και ας μη ομιλή καθόλου, αν δεν υπάρχη ανάγκη.

ΣΤ'. Του Αββά Κασσιανού

ΤΑ ΜΕΝ ἄλλα πάθη ἐν τῇ ψυχῇ μόνον τὴν μάχην ἔχουσιν, ὁ δὲ τῆς πορνείας πόλεμος διπλοὺς κατέστηκεν ἐν ψυχῇ καὶ σώματι συνιστάμενος, διὸ καὶ διπλῆν τὴν πρὸς αὐτὸν πάλην ἀναδέξασθαι χρή. Οὔδε γὰρ ἱκανὴ ὑπάρχει μόνη ἡ σωματικὴ νηστεία πρὸς κτῆσιν τῆς τελείας σωφροσύνης καὶ ἀληθοῦς ἁγνείας, εἰ μὴ καὶ καρδίας γένηται συντριμμός, καὶ εὐχὴ πρὸς Θεὸν ἐκτενής, καὶ πυκνή των Γραφῶν μελέτη, καὶ κάματος καὶ ἐργόχειρον, ἅπερ δύνανται τὰς ἀτάκτους ὁρμᾷς τῆς ψυχῆς συστέλλειν καὶ ἐκ τῶν αἰσχρῶν φαντασιῶν ἀνακαλείσθαι αὐτήν. Πρὸ γὲ πάντων συμβάλλεται ταπείνωσις ψυχῆς, ἧς χωρὶς οὐδὲ πορνείας, οὐδὲ τῶν ἄλλων παθῶν δυνήσεται τὶς περιγενέσθαι.

Προηγουμένως τοίνυν χρὴ πάση φυλακὴ τηρεῖν τὴν καρδίαν ἀπὸ ρυπαρῶν λογισμῶν" ἐκ γὰρ ταύτης προέρχονται, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν, διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχείαι, πορνείαι καὶ τὰ λοιπά. Καὶ γὰρ ἡ νηστεία οὐ μόνον πρὸς κακουχίας τοῦ σώματος ἡμὶν προστέτακται, ἀλλὰ καὶ πρὸς νηψιν τοῦ νοός, ἵνα μὴ τὸ πλήθει τῶν βρωμάτων σκοτωθεῖς ἀδυνατήση πρὸς τὴν τῶν λογισμῶν παραφυλακήν.

Χρὴ τοίνυν μὴ μόνον ἓν τὴ σωματικὴ νηστεία τὴν πᾶσαν σχολὴν ἐνδείκνυσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ προσοχῇ τῶν λογισμῶν καὶ ἐν τῇ πνευματικῇ μελέτη, ὧν χωρὶς ἀδύνατον πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἀληθοῦς ἁγνείας ἀνελθεῖν.

Σπουδάζωμεν οὖν καθαρίζειν πρότερον, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν, τὸ ἔνδον του ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἔξω καθαρόν. Καὶ γὰρ ὁ ἰατρὸς τῶν ψυχῶν εἰδῶς τὴν νόσον ἐν τοῖς ἀποκρύφους της ψυχῆς κεκρυμμένην, ἐκεῖ το φάρμακον ἐναπέθετο, ἔνθα καὶ τὰς αἰτίας τῆς νόσου ὑπάρχειν ἐγίνωσκε, φάσκων, «ὁ ἔμβλεψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ», οὐ τοσούτον τοὺς περιέργους καὶ πορνικοὺς ὀφθαλμοὺς διορθούμενος, ὅσον τὴν ἔνδον ἐνιδρυμένην ψυχήν, ἥτις τοῖς ἐπ' ἀγαθῶ παρὰ Θεοῦ δοθείσιν ὀφθαλμοῖς κακῶς κέχρηται. Τούτου χάριν καὶ ἡ σοφὴ παροιμία οὐ λέγει «πάση φυλακὴ τήρει σους ὀφθαλμούς», ἀλλὰ «πάση φυλακὴ τήρει στὴν καρδίαν», ἐκείνην μάλιστα ἐπιτιθεῖσα τὴν ἰατρείαν τὴ φυλακῆς, τὴ κεχρημένη εἰς ὁ βούλεται τοῖς ὀφθαλμοῖς.

Τοιγαροῦν αὕτη ἔστω τῆς καθάρσεως ἡμῶν προφυλακή, ἵνα ὅταν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διανοία μνήμη γένηται γυναικός, ἀναδοθεῖσα διὰ τῆς διαβολικῆς κακουργίας, εἰ τύχοι μητρός, ἢ ἀδελφῆς, ἢ ἄλλων τινῶν γυναικὼν εὐλαβῶν, ταχέως ταύτην ἐκ τῆς ἡμετέρας

καρδίας ἐκβάλωμεν, ἵνα μὴ ἐπὶ πολὺ διατριβόντων ἡμῶν ταύτῃ τὴ μνήμη καὶ τῶν ψυχῶν ἀπατεὼν ἐκ τούτων τῶν προσώπων κατακυλίση καὶ κατακρημνίση τὴν διάνοιαν εἰς αἰσχρᾶς καὶ ἐπιβλαβεῖς ἐνθυμήσεις.

Καθὼς καὶ ἡ παρὰ Θεοῦ δοθεῖσα τῷ πρωτοπλάστῳ ἐντολὴ κελεύει τηρεῖν τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφεως, τουτέστι τῶν βλαβερῶν λογισμῶν τὰς ἀρχάς, δι' ὧν ἔρπειν εἰς τὰς ἡμετέρας ψυχᾶς ἐπιχειρεῖ, ἵνα μὴ τὴ παραδοχὴ τῆς κεφαλῆς, ἥτις ἔστιν ἡ προσβολὴ τοῦ λογισμοῦ, τὸ λοιπὸν τοῦ ὄφεως σῶμα, τουτέστι τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἡδονῆς, παραδεξώμεθα, καὶ ἐκ τούτου λοιπὸν ἐπὶ τὴν ἀθέμιτον πρᾶξιν κατενεχθῆ ἡ διάνοια. Ἀλλὰ προσήκει, κατὰ τὸ γεγραμμένον, εἰς τὰς πρωΐας ἀποκτείνειν πάντας τους ἁμαρτωλούς της γῆς, ἤγουν τὸ φωτὶ τῆς γνώσεως διακρίνειν καὶ ἐξολοθρεύειν τοὺς ἁμαρτωλοὺς λογισμοὺς ἐκ τῆς γῆς, ἥτις ἐστὶν ἡ καρδία ἡμων, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου διδασκαλίαν, καὶ ὡς ἔτι νήπιοι εἰσιν οἱ πονηροὶ λογισμοί, οὓς υἱοὺς Βαβυλῶνος ἡ γραφὴ καλεῖ.

Ἐὰν γὰρ διὰ τῆς ἡμετέρας συγκαταθέσεως ἀνδρισθῶσιν, οὐκ ἂν δίχα μεγάλου στεναγμοῦ καὶ καμάτου νικηθήσονται. Χρὴ δὲ γινώσκειν, ὅτι πρὸς τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ ἡ ἀγρυπνία μεγάλα δύναται ὡς πὲρ γὰρ ἢ ἁγνεία καὶ ἡ παραφυλακὴ τῆς ἡμέρας τὴν νυκτερινὴν ἁγιωσύνην προπαρασκευάζουσιν, οὕτως ἢ γυκτερινὴ κατὰ Θεὸν ἀγρυπνία τὴν ἡμερινὴν τὴ ψυχὴ προοδοποιεῖ καθαρότητα.

Ερμηνεία

ΤΑ ΜΕΝ άλλα πάθη μόνον μέσα εις την ψυχήν έχουν το κέντρον της μάχης ο πόλεμος όμως της πορνείας είναι διπλός, διακρινόμενος εις ψυχικόν και εις σωματικόν. Δι' αυτό πρέπει να αναλάβωμεν διπλήν πάλην εναντίον του. Δεν είναι, δηλαδή, αρκετή ή σωματική νηστεία διά την απόκτησιν της τελείας σωφροσύνης και της πραγματικής αγνείας, αν δεν συνοδεύεται από συντριβήν καρδίας, από θερμήν προσευχήν προς τον Θεόν, από τακτικής μελέτης της Αγίας Γραφής, από κόπον και εργόχειρον, που ήμπορούν να περιορίζουν τις ατάκτους όρμας της ψυχής και να την αποτρέπουν από τας σαρκικής φαντασίας. Περισσότερον όμως από όλα βοηθεί εις την νίκην η ταπείνωσις της ψυχής, χωρίς την οποίαν δεν θα ήμπορέση κανείς να καταβάλη ούτε την πορνείαν ούτε τα άλλα πάθη.

Πρέπει λοιπόν προηγουμένως να προφυλάσσωμεν, με όλης μας την προσοχήν, την καρδίαν μας από ακαθάρτους λογισμούς, διότι από αυτήν την καρδίαν προέρχονται, όπως λέγει ο Κύριος, πονηραι σκέψεις, φόνοι, μοιχείαι, πορνείαι και όλα τα άλλα (Ματθ. ιε', 19). Η νηστεία δηλαδή μάς έχει ορισθή όχι μόνον διά την κακουχίαν του

σώματος, αλλά και διά την νηφαλιότητα του νου, διά να μη ζαλισθη από το πλήθος των φαγητών και έτσι αδυνατίση ή επαγρύπνησίς του δια τους λογισμούς.

Πρέπει λοιπόν να μη φροντίζωμεν μόνον διά την σωματικήν νηστείαν, αλλά και διά την προσοχήν των λογισμών και διά την πνευματικην μελέτην, χωρίς τα οποία μας είναι αδύνατον να ανέλθωμεν εις το ύψος της πραγματικής αγνείας.

Ας φροντίζωμεν να καθαρίζωμεν πρώτα – όπως λέγει ο Κύριος – το εσωτερικών του ποτηρίου και του πιάτου, διά να είναι καθαρά και η εξωτερική επιφάνεια(*). Διότι και ο ιατρός των ψυχών, επειδή ήξευρεν, ότι η νόσος ευρίσκεται κρυμμένη εις τα βάθη της ψυχής, εκεί ετοποθέτησε και το φάρμακον, όπου εγνώριζεν ότι υπάρχει η αιτία της νόσου· δι' αυτό είπεν: «εκείνος, που θα ίδη γυναίκα, διά να την επιθυμήση, ήδη εμοίχευσεν αυτήν εις την καρδίαν του». Είπεν έτσι όχι τόσον διά να διορθώση τους περιέργους και πορνικούς οφθαλμούς, όσον διά να προστατεύση την ψυχήν, που ευρίσκεται μέσα μας και χρησιμοποιεί κακώς τα μάτια που μας έδωσεν ο Θεός διά αγαθόν σκοπόν. Χάριν αυτού και η σοφή παροιμία δεν λέγει «με όλην σου την δύναμιν πρόσεχε τα μάτια σου», αλλά «με όλην σου την δύναμιν πρόσεχε την καρδίαν σου». (Παροιμ. δ', 23)· εις την καρδίαν, δηλαδή, ανέθεσε την ιατρικής φροντίδα της αυστηρές προσοχής, διότι αυτή χρησιμοποιεί τα μάτια όπως θέλει.

Επομένως αυτή ας είναι η απαρχή της καθάρσεώς μας: αν τύχη, δηλαδή, και έλθη εις την διάνοιάν μας ανάμνησις γυναικός, την οποίαν προεκάλεσε διαβολική κακουργία, της μητρός μας ή της αδελφής μας ή κάποιων άλλων ευλαβών γυναικών, να την εκδιώξωμεν αμέσως από την καρδίαν μας. Πρέπει να μη χρονοτριβήσωμεν πολύ εις αυτήν την ενθύμησιν και εύρη ευκαιρίαν ο πανούργος ληστής των ψυχών μας να κατρακυλήση, από αυτά τα πρόσωπα, την διάνοιάν μας και να την κατακρημνίση εις αισχράς και επιζημίους ενθυμήσεις.

(*) Ενταύθα και συγγραφεύς υπαινίσσεται το κατηγορητήριον του Κυρίου εναντίον των Γραμματέων και Φαρισαίων, οι οποίοι εξωτερικώς προσεπάθουν να φαίγωνται δίκαιοι, ελεήμονες, ευσεβείς και καλοί, ενώ εις την πραγματικότητα ήσαν άδικοι, άρπαγες, μοιχοί και οι υποκριταί (Ματθ. Κεφ. κγ', 13-36). Διά τούτο και ο Κύριος λέγει εις αυτούς: «ουαί υμίν, γραμματείς και Φαρισαίοι υποκριται, ότι καθαρίζετε το έξωθεν του ποτηρίου και της παροψίδος, έσωθεν δε γέμουσιν εξ αρπαγής και αδικίας». Κατά ανάλογον τρόπον συνιστά ενταύθα ο 'Αββάς Κασσιανός να μή νηστεύωμεν μόνον, ώστε εξωτερικώς να φαινόμεθα ευλαβείς, αλλά και να αποφεύγωμεν τους πονηρούς λογισμούς και να ταπεινωθώμεν ενώπιον του Θεού, διότι και αν οι άνθρωποι πλανηθώσιν από την εξωτερικήν εμφάνισιν, δεν είναι όμως δυνατόν να εξαπατήσωμεν και τον παντογνώστης Θεόν.

Η εντολή που εδόθη από τον Θεόν εις τον πρωτόπλαστον παραγγέλλει να προσέχωμεν το κεφάλι του φιδιού (Γενεσ. γ΄, 15): δηλαδή τας αιτίας, αι οποίαι γεννούν τους πονηρούς λογισμούς, διά των οποίων επιχειρεί να εισέλθη εις τας ψυχάς μας. Όταν δεχθώμεν το κεφάλι που είναι η προσβολή του λογισμού, τότε και το υπόλοιπον σώμα του φιδιού θα δεχθώμεν, δηλαδή την συγκατάθεσιν της ηδονής: μετά από αυτό πλέον η διάνοιά μας θα καταπέση εις την αθέμιτον πράξιν. Αρμόζει, σύμφωνα με το ρητόν της Αγίας Γραφής, να φονεύωμεν εις τας πρωΐας όλους τους αμαρτωλούς της γης (Ψαλμ. ρ', 8): να διακρίνωμεν, δηλαδή, με το φώς της γνώσεως τους αμαρτωλούς λογισμούς και να τους εξολοθρεύωμεν από την γην, που είναι η καρδία μας, σύμφωνα με την διδασκαλίας του Κυρίου, όταν οι πονηροι λογισμοί είναι ακόμη όπως τα νήπια, τους οποίους η Αγία Γραφή ονομάζει υιούς Βαβυλώνος (Ψαλμ. ρλστ΄, 8-9) Διότι αν οι πονηροί λογισμοί ανδρωθούν, με την συγκατάθεσίν μας, δεν είναι δυνατόν να νικηθούν χωρίς μεγάλον στεναγμών και κόπον.,

Πρέπει ακόμη να γνωρίζωμεν ότι εις τον πόλεμον αυτόν προσφέρει μεγάλην βοήθειαν εις τον αγωνιζόμενον και η αγρυπνία: όπως δηλαδή η αγνεία και η μεγάλη προσοχή της ημέρας προπαρασκευάζουν την νυκτερινήν αγιωσύνην, έτσι και η νυκτερινή, κατά Θεόν, αγρυπνία προετοιμάζει διά την ψυχήν την καθαρότητα της ημέρας.

Ζ. Εν τω Γεροντικώ

ΑΔΕΛΦΟΣ ὑπὸ λογισμῶν πορνείας ὄχλουμενος ἤρωτησε τὸν Ἀββᾶν Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας λέγων· τί ποιήσω, Πάτερ; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ γέρων: ἐὰν λογισμοὺς οὐκ ἔχῃς, πρᾶξιν ἔχεις, ἤγουν εἰ οὐκ ἀνθίστασαι τοῖς λογισμούς, δηλονότι πράττεις αὐτούς, καὶ οὐκέτι ὀχλὴ ὑπ' αὐτῶν. "Ο γὰρ ἐκπληρῶν & οἱ λογισμοὶ ὑποτίθενται, πῶς ὑπ' αὐτῶν ὄχληθησεται; "Ἔφη οὖν ὁ γέρων πρὸς τὸν ἀδελφὸν μὴ συνήθειαν ἔχεις εἰς ὁμιλίας γυναικός; καὶ εἶπεν ὁ ἀδελφός του, παλαιοὶ καὶ νέοι ζωγράφοι εἰσὶν οἱ λογισμοί μου, ἤγουν μνήμαι εἰσιν ὄχλουσαί μου καὶ λογισμῶν εἴδωλα. Λέγει αὐτῷ ὁ γέρων νεκροὺς μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ τοὺς ζώντας φεῦγε καὶ ἐπεκτείνου μᾶλλον εἷς προσευχὴν νεκροὺς φησι τὰς παλαιᾶς μνήμας, ζωντας δὲ τὰς κατὰ πρόσωπον ὁμιλίας.

2. Ἠρώτησεν. ὁ Ἀββᾶς Ἀνοῦς περὶ τῶν ἀκαθάρτων λογισμῶν, ὧν γεννᾷ ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Ποιμήν: μὴ δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος αὐτήν; καὶ σὺ μὴ δώσης αὐτοῖς χεῖρα καὶ ἀργούσιν.

3. Εἶπεν καὶ αὐτὸς δεῖ ἀγωνίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον πρὸς τοὺς δύο λογισμούς, ἤτοι τὸν τῆς πορνείας καὶ τὸν τῆς καταλαλιᾶς, καὶ μήτε καταλαλεῖν τὸ σύνολον, μήτε ἐννοεῖν τὴ καρδία. Ἐὰν γὰρ θέλῃ διακρίναι ὅλως αὐτούς, οὐκ ὠφελεῖται, ἀλλὰ βλάπτεται: ἀλλοτριωθεῖς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἔξει ἀνάπαυσιν ἀλλοτριούται δὲ τὶς καταφεύγων εἰς τὸν Θεὸν καὶ αὐτοὺς ἀπωθούμενος.

4. 'Ἀδελφὸς ἤρωτησε τινὰ τῶν Πατέρων λέγων· τί ποιήσω, ὅτι πάντοτε καὶ λογισμός μου εἰς τὴν πορνείαν ἐστι, καὶ οὐκ ἀφίησι μὲ ἀναπαυθῆναι καν μίαν ὥραν καὶ θλίβεταί μου ἡ ψυχή; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῶ ὁ γέρων ὅταν οἱ δαίμονες σπείρωση τοὺς λογισμούς, μὴ συλλαλήσης αὐτοὺς τῶν μὲν γὰρ ἐχθρῶν ἐστι τὸ ὑποβάλλειν πάντοτε, καὶ οὐκ ἀμελούσιν, οὐ μέντοι καὶ βιάζεσθαι δύνανται σὸν δὲ ἔστι δέξασθαι ἢ μὴ δέξασθαι. '"Ἔμαθες τί ἐποίησαν οἱ Μαδιηναίοι; πῶς ἔκαλλωπισαν τὰς θυγατέρας αὐτῶν καὶ ἔστησαν ἐξ ἐναντίας των Ἰσραηλιτῶν; τινὰ δὲ ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔβιασαντο, ἀλλ' οἱ θέλοντες ἐπεσον μετ' αὐτῶν, ἄλλοι δὲ ἀγανακτήσαντες μετὰ ἀπειλῆς φόνω ἔχρησαντο. Οὕτως ἐστι καὶ ἐπὶ τῶν λογισμῶν, ὅταν ἄρχην βάλωσι λαλεῖν, μὴ ἀποκριθῆς αὐτούς, ἀλλὰ ἀναστᾶς εὔξαι καὶ βάλε μετάνοιαν λέγων" Ὑ ἰὲ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησον μὲ κ αἴ βοήθησόν μου τὴ ἀσθενεῖ ἅ, καὶ ὄψει συντόμως ὡς κηρὸν ἀπὸ προσώπου πυρὸς τηκομένους τοὺς λογισμοὺς καὶ ἐκλείποντας.

5. Εἶπε τὶς τῶν Πατέρων, ὅτι πολυειδές ἐστι τὸ τῆς πορνείας πάθος λέγει γὰρ ὁ Ἀπόστολος, ὅτι «πορνεία ἢ ἀκαθαρσία ἢ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν 5μίν, καθὼς πρέπει ἁγίοις». Ἡ πορνεία ἐστὶ τὸ ποιῆσαι εἰς τὸ σῶμα, ἡ δὲ ἀκαθαρσία τὸ ψηλαφᾶν τὸ σῶμα. Ὁ γέλως δὲ καὶ ἡ παρρησία, πολλάκις δὲ ὡς ἀπὸ θεοσεβείας τὶς διαλεγόμενος, ἢ διὰ διόρθωσιν, πληροὶ τὴν ἐπιθυμίαν κινηθέντος τοῦ πάθους. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπὸ ὀσμῆς ἔματιού του ἀγαπημένου, μὴ τί γὲ ἀφῆς ἢ δμιλίας. Δεῖ οὖν τὸν Μοναχῶν νήφειν ἑκάστης ὥρας, ἵνα μή, χαῦνος ὤν, ὀλισθαίνῃ εἰς τὰ προειρημένα, καὶ οὐ μόνον τὸ ἑαυτοῦ πάθος αὐξάνει καὶ τυραννικώτερον αὐτὸ καὶ δυσκαταγώνιστον ἀπεργάζεται, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα ζημιούται καὶ καταβλάπτεται.

6. Εἶπε τὶς τῶν Πατέρων περὶ τῶν λογισμῶν τῆς πορνείας τῶν γεννωμένων ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ μὴ συντελουμένων, ἤγουν μὴ διὰ πράξεως πληρουμένων, ὅτι ὡς πὲρ ἐὰν τὶς ἴδῃ ἀμπελῶνα καὶ ἐπιθυμήση ἐν ὅλῃ καρδία αὐτοῦ φαγεῖν σταφυλήν, φοβούμενος δὲ μήποτε πιασθεῖς ὡς κλέπτων ἀποθάνη, οὐκ εἰσέλθη, ἀλλ' ἔξω του φραγμοῦ διερχόμενος κατασκοπεῖ τὸν ἀμπελῶνα καὶ περιβλέπεται, καὶ τοῦτο ποιῶν ἐὰν πιασθῆ, οὐκ ἀποθνῄσκει ὁ τοιοῦτος, οὔτε γὰρ εἰσῆλθε τοῦ φραγμοῦ, οὔτε ἐγεύσατο, πληγᾶς δὲ λαμβάνει ὅτι ὅλως ἐπιθυμήσας εὑρέθη κατάσκοπος, οὕτω καὶ ἐπιθυμῶν μέν, τὴν ἁμαρτίαν δὲ μὴ τελέσας εἰς ἔργον, οὐ θανάτου ἀλλὰ πληγῶν ἄξιος.

7. Ἀδελφὸς ἤρωτησε γέροντα λέγων, ὅτι πολεμοῦμαι ὑπὸ τῆς πορνείας. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γέρων· εἰ μὲν καλόν ἐστι, διατὶ ἀπέστης ἀπ' αὐτοῦ, ἤτοι τῷ κόσμῳ ἀποταξάμενος, εἰ δὲ σαπρόν, διατὶ ἐπιζητεῖς αὐτό;

8. Ἀδελφὸς συνόδευε τινι καὶ ἠττήθησαν οἱ λογισμοὶ αὐτοῦ εἰς πορνείαν, καὶ ἀπελθὼν ἀνήγγειλε τοῖς πατράσι λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐ παρακαλεῖται ἡ καρδία μου, ἐφ' ὅσον συγκατέβην τὰ πολέμω τοῦ ἐχθροῦ; ὡς ποιήσας γὰρ τὴν ἁμαρτίαν εἰμί. Καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ Πατέρες· οὐκ ἔστι τελεία ἁμαρτία καὶ μὲν ἐχθρὸς ἦλθε πειρᾶσαι σε, ὁ δὲ Θεὸς ἔσκεπασέ σε.

Ὁ δὲ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούων οὐκ ἐπείθετο ὑπὸ τῆς λύπης καταβληθεῖς καὶ διηγήσαντο αὐτὸ οἱ Πατέρες λέγοντες, ὅτι δύο ἀδελφοὶ σταλέντες ἀπὸ Κοινοβίου εἰς κώμην τινά, ὥδευον δμού. Ἐπολεμήθη δὲ καὶ εἷς ὑπὸ τοῦ δαίμονος πεντάκις ἁμαρτῆσαι, ὁ δὲ ἀνιστάμενος ἐποίει εὐχήν, καὶ οὐ κατεκυριεύθη ὑπὸ τῶν λογισμῶν, ὅμως οὖν ἤνωχληθη σφοδρῶς. Ὡς οὖν ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν Πατέρα αὐτῶν, ἦν τὸ προσωπος τοῦ ἀδελφοῦ ἐκείνου τεταραγμένον, καὶ ἐρωτηθεῖς τί τὸ τῆς ταραχῆς αἴτιον, ἔβαλε μετάνοιαν λέγων: Εὔξαι, πάτερ, ὑπὲρ ἐμοῦ, ὅτι πέπτωκα εἷς πορνείας, καὶ διηγήσατο πῶς ἐπολεμήθη ὑπὸ τῶν λογισμῶν. Ὡς δὲ ὁ γέρων διορατικός, ἐθεώρει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ πέντε στεφάνους, καὶ εἶπεν αὐτω θάρσει, τέκνον οὐ γὰρ ἠττήθης, ἀλλὰ μᾶλλον ἐνίκησας, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐτέλεσας τὴν ἁμαρτίαν.

Καὶ σὺ οὖν, ἀδελφέ, οἱ γέροντες εἶπον, θάρσει καὶ μὴ λυπηθῆς, ὅτι οὐκ εἰς ἔργον τὴν ἁμαρτίαν ἤγαγες. Μέγας γὰρ ἀγὼν ἔστιν, ὅταν ἄνθρωπος, εὐκαιρίαν λαβῶν, ἐγκρατεύσηται, καὶ μέγαν μισθὸν ὑπὲρ τούτου λαμβάνει, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος πόλεμος τούτου ἰσχυρότερος καὶ ὀξύτερος διὸ καὶ τὸ τούτου περιγενέσθαι δυσχερὲς λίαν καὶ ἔγκοπον. Τί γὰρ νομίζεις περὶ τοῦ μακαρίου Ἰωσήφ, ἀκόπως αὐτὸ τὸ τοιοῦτον κατωρθώθη; ὄχι, ἀλλὰ μετὰ πολλοῦ του καμάτου καὶ τοῦ ἀγῶνος καὶ ὡς ἐπὶ θεάτρου ἦν τὸ γινόμενον, καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸς καὶ οἵ των Ἁγίων Ἀγγέλων δήμου τὸν ἀθλητῶν ἄνωθεν ἐθεώρουν ἀγωνιζόμενον.

Ἐμάχετο δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ διάβολος μετὰ πάσης της πονηρᾶς αὐτοῦ φάλαγγος, τὴν τὲ ἐπιθυμίας τοῦ ἀνδρὸς ἀναφλέγοντες καὶ τὴν γυναῖκα πλεῖον ἐκθηριούντες. "Ὅτε οὖν ἐνίκησεν ὁ ἄγωνοθετης, πᾶσαι αἱ στρατιαι τῶν Ἀγγέλων φωνὴ μεγάλη ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ λέγοντες ἐνίκησε ξένην νίκην καὶ ἀθλητής. Καλὸν οὖν, ἀδελφέ, τὸ μὴ δι' ἐνθυμήσεως πράττειν τὸ κακὸν εἰ δὲ πειράζῃ, ἀγώνισαι μὴ ἠττηθῆναι, ἤγουν μὴ ἐνεργῆσαι.

9. Εἶπε γέρων: ἐὰν πορνεία πολεμὴ τὸ σῶμα σου καὶ τὴν καρδίαν σου, ζήτησον πόθεν σοὶ ἐκινήθη ὁ πόλεμος καὶ διόρθωσαι, εἴτε ἀπὸ ὕπνου πολλοῦ, εἴτε ἀπὸ

ὑψηλοφροσύνης, ἢ ἐὰν ἔχῃς ἑαυτὸν καλλίονα τινὸς ἢ ἔκρινας τινὰ ἁμαρτήσαντα. Χωρὶς γὰρ τούτων, οὐ πολεμεῖται ἄνθρωπος εἷς πορνείαν.

10. Εἶπε πάλιν ἐὰν πέσῃς εἰς πορνείαν καὶ ἔστιν ἐγγύς του τόπου, ἐνῷ οἰκεῖς, τὸ πρόσωπον μεθ' οὗ ἐπεσᾶς, ἀναχώρησον ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου, ἐπεῖ οὐ μετανοεῖς.

11. Ἀδελφὸς ἤρωτησε γέροντα διὰ τὰ πάθη τὰ σωματικά, ἤτοι τοὺς λογισμοὺς τῆς πορνείας. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων· οὑτοι εἰσιν οἱ ἄδοντες τὴ εἰκόνα τοῦ Ναβουχοδονόσορ. Εἰ μὴ γὰρ οἱ αὐληται καὶ κιθαρισται ἐσαμβύκησαν τοὺς ἀνθρώποις, οὐκ ἂν προσεκύνησαν τὴ εἰκόνι. Οὕτω καὶ οἱ δαίμονες, ἄδουσι τὴ ψυχὴ ἐν τοῖς παθήμασιν, ἤγουν τὰ πάθη διεγείροντες, εἰ ἄρα ἀπατήσειεν αὐτήν, καὶ πείσειεν καταπεσεῖν εἰς τὴν κατ᾽ ἐνέργειαν ἁμαρτίαν.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ αδελφός, ο οποίος ήνωχλείτο από λογισμούς πορνείας, ήρώτησε τον Αββάν Κύριλλον τον Αλεξανδρείας[(*)]:

– Τι θα κάμω – τον έρωτά - Πάτερ; Ο Γέρων του απεκρίθη:

– Αν δεν έχης λογισμούς, τότε θα έχης πράξιν δηλαδή αν δεν αντιστέκεσαι εις τους λογισμούς, είναι φανερόν ότι εφαρμόζεις αυτούς εις την πράξιν και δεν ενοχλείσαι πλέον από αυτούς. Διότι εκείνος που εκτελεί όσα του λέγουν οι λογισμοί, πώς θα ενοχληθή από αυτούς; Κατόπιν ηρώτησεν ο Γέρων τον αδελφόν:

– Μήπως συνηθίζεις να συνομιλής με γυναίκα;

(*) Πρόκειται περί Κυρίλλου του Α' Πατριάρχου Αλεξανδρείας (375-444 μ.Χ.), όστις υπήρξεν εις από τους σπουδαιοτέρους Επισκόπους της Ανατολής. Ήτο ανεψιός του Πατριάρχου Θεοφίλου και μετά τον θάνατός του, παρά την αντίδρασιν των 'Αρειανών, εξελέγη Πατριάρχης Αλεξανδρείας. Κατεδίωξε τους Ναβατιανούς και τους Ιουδαίους και βραδύτερον εκήρυξεν αμείλικτον πόλεμος κατά του αιρετικού Νεστορίου, λαβών μέρος εις την Γ' εν Εφέσω Οικουμενική Σύνοδον, η οποία κατεδίκασε την αίρεσιν των Νεστοριανών. '"Έγραψε πολλά θεολογικά συγγράμματα και γενικώς θεωρείται ένας από τους σπουδαιοτέρους Πατέρας της Εκκλησίας.

- Όχι – απήντησεν ο αδελφός – οι λογισμοί μου είναι παλαιοί και νέοι ζωγράφοι, δηλαδή ενθυμήσεις που με ενοχλούν και φαντασίαι, τας οποίας δημιουργούν οι λογισμοί.

Λέγει προς αυτόν ο Γέρων:

– Μη φοβείσαι τους νεκρούς, αλλά να φεύγης από τους ζωντανούς και να αφοσιώνεσαι περισσότερον εις την προσευχήν. Νεκρούς εννοούσεν ο Γέρων τάς παλαιάς ενθυμήσεις, ζωντανούς δε τας συνομιλίας με διάφορα πρόσωπα.

2. Ο Αββάς Ανούς ήρώτησε τον Αββάν Ποιμένα διά τους ακαθάρτους λογισμούς που γεννά η καρδία του ανθρώπου, και εκείνος του απήντησε:

-Μήπως η αξίνη μπορεί να πάρη μόνη της αξίαν, χωρίς εκείνον ο οποίος την χρησιμοποιεί διά να σκάπτη; Έτσι και σύ, μη εκτελής τους λογισμούς και θα αδρανήσουν.

3. Είπε, πάλιν, ο ίδιος ο άνθρωπος πρέπει να αγωνίζεται έναντίον δύο λογισμών, δηλαδή εναντίον της πορνείας και της κακολογίας. Να μη κακολογή καθόλου ούτε να αφήνη την καρδίαν του να ασχολήται με πονηράς σκέψεις, διότι αν θέλω να εξετάση λεπτομερώς τους λογισμούς του, δεν ωφελείται, αλλά βλάπτεται. Αν αποξενωθή από αυτούς τους λογισμούς, θα έχη ανάπαυσιν αποξενώνεται δε κανείς με το να καταφεύγη εις τον Θεόν και να απομακρύνη τους κακούς λογισμούς του από την σκέψιν του.

4. Ένας αδελφός ήρώτησε κάποιον Πατέρα. Τι θα κάνω; – τον έρωτά – που ο λογισμός μου ασχολείται πάντοτε με την πορνείαν και δεν με αφήνει να αναπαυθώ έστω και μίαν ώραν και θλίβεται η ψυχή μου;

Εις αυτά ο Γέρων του απήντησε:

- Όταν οι δαίμονες σπείρουν τους λογισμούς, μη συνομιλήσης μαζί των. Έργον των εχθρών είναι να φέρουν πάντοτε εις τον νούν μας τοιαύτας σκέψεις και δεν το παραμελούν: δεν ήμπορούν όμως και να σε βιάσουν. Ιδικόν σου δε έργον είναι να δεχθής ή να μη δεχθής τους πονηρούς λογισμούς. Έδιάβασες τι έκαναν οι Μαδιηναίοι[(*)]; Πώς εκαλλώπισαν τας θυγατέρας των και εστάθησαν απέναντι των

[(*)] Οι Μαδιηναίοι διά να παρασύρουν εις τον όλεθρον τους Εβραίους, αντί να πολεμήσουν εναντίον των, εκαλλώπισαν τας θυγατέρας των και παρέσυραν πολλούς εξ αυτών εις την σαρκικήν αμαρτίαν και εις την χρήσιν

Ισραηλιτών; Κανένα από αυτούς δεν έβίασαν, αλλ' όσοι ήθελαν έπεσαν με τας θυγατέρας των Μαδιηναίων εις την αμαρτίαν· ενώ άλλοι, από αγανάκτησιν, τας ήπείλησαν και έχρησιμοποίησαν και φόνον ακόμη. Έτσι συμβαίνει και με τους λογισμούς, όταν αρχίσουν να ομιλούν (εις την ψυχήν σου) μη αποκριθής εις αυτούς, αλλά σήκω να προσευχηθής και βάλε μετάνοιαν. Υιέ του Θεού – να λέγης – ελέησέ με και βοήθησέ με εις την ασθένειάν μου, και θα ιδής σύντομα να λειώνουν οι λογισμοί, όπως το κερί και να χάνωνται.

5. Κάποιος από τους Πατέρας είπεν ότι το πάθος της πορνείας είναι πολύμορφον· διότι λέγει ο Απόστολος: «πορνεία, ή ακαθαρσία, ή πλεονεξία, να μη αναφέρεται μεταξύ σας, όπως πρέπει εις τους Αγίους» (Εφεσ. ε', 3). Πορνεία είναι η σωματική αμαρτία, ακαθαρσία δε η ψηλάφησις των μελών του σώματος. Τα γέλια δε και η παρρησία, πολλάκις δε και η εκ θεοσεβείας συνομιλία, ή και η πρός διόρθωσιν γενομένη, όταν κινηθή εντός μας το πάθος, ικανοποιούν την φιλήδονον επιθυμίαν. Μερικές φορές έξυπνά μέσα μας το πάθος και από την οσμήν του φορέματος αγαπημένου προσώπου: πόσο μάλλον από το άγγισμα ή την συναναστροφήν. Πρέπει λοιπόν ο μοναχός ανά πάσαν ώραν να άγρυπνη, διά να μη αποχαυνωθή και γλυστρήση εις αυτά που ανέφερα έτσι όχι μονάχα αυξάνει το πάθος του και το κάνει δυσκολονίκητον, αλλά ζημιώνεται και βλάπτεται πάρα πολύ.

6. Κάποιος άλλος από τους Πατέρας έλεγε διά τούς λογισμούς της πορνείας, οι οποίοι γεννώνται εις την καρδίαν, αλλά δεν ολοκληρώνονται, δηλαδή δεν πραγματοποιούνται, τα εξής: Οι λογισμοί αυτοί είναι ωσάν να ήδη κάποιος ένα αμπέλι και να επιθυμήση με όλην του την καρδίαν να φάγη σταφύλια: επειδή όμως φοβάται μήπως τον πιάσουν ως κλέπτην και τον φονεύσουν, δεν εισέρχεται, αλλά περιφέρεται έξω από τον φράκτης, κατασκοπεύει το αμπέλι και το κοιτάζει από όλα τα μέρη. Ενώ όμως απασχολείται με αυτό, αν τον πιάσουν, δεν θανατώνεται, διότι δεν παρεβίασε τον φράκτης ούτε έβαλεν εις το στόμα του σταφύλια τιμωρείται όμως, διότι κινούμενος από την επιθυμίας του, συνελήφθη να κατασκοπεύη. Έτσι και εκείνος που επιθυμεί την αμαρτίαν, αλλά δεν την πράττει, δεν θανατώνεται μέν, όμως τιμωρείται.

7. Ένας αδελφός είπεν εις κάποιον Γέροντα: Πολεμούμαι από την πορνείαν. Ο Γέρων του απήντησε:

κρεάτων των ειδωλολατρικών θυσιών. Αλλ' η τιμωρία του Θεού υπήρξε σκληρά. (Παράβαλε υποσημείωσιν της σελίδας 317 του ανά χείρας τόμου).

Αν η σαρκική ηδονή είναι καλόν, τότε διατί την απέρριψες και έφυγες από τον κόσμον; Αν πάλιν είναι άσχημον, τότε διατί την επιζητείς;

8. Ένας αδελφός συνεπορεύετο με κάποιον και ενικήθη από λογισμούς πορνείας. Επήγε λοιπόν αμέσως και το έξωμολογήθη εις τους Πατέρας:

– Τι να κάνω; Η καρδία μου δεν ησυχάζει, εφ' όσον έδειξα συγκατάβασιν εις τον πόλεμον του εχθρού. Είναι ώς να έχω διαπράξει την αμαρτίαν.

Οι Πατέρες του απήντησαν:

- Η αμαρτία δεν είναι τελειωμένη: ο εχθρός ήλθε να σε παρασύρη εις την αμαρτίαν, ο Θεός όμως σε εσκέπασεν.

Ο αδελφός όμως δεν επείθετο με αυτά που ήκουε, αλλά κατεβάλλετο από την λύπην. Οι Πατέρες τότε του διηγήθησαν την εξής ιστορίαν. Δύο αδελφοί – του είπαν - εστάλησαν από το κοινόβιον εις ένα χωρίον και έβάδιζαν μαζί. Ο ένας από αυτούς επολεμήθη πέντε φοράς από τον δαίμονα να αμαρτήση: εκείνος όμως εσηκώνετο κάθε φοράν και προσηύχετο: έτσι δεν ενικήθη από τους λογισμούς, ενωχλήθηκεν όμως σφοδρότατα.

Όταν λοιπόν επέστρεψαν εις τον πνευματικόν των Πατέρα, το πρόσωπον εκείνου του αδελφού ήτο ταραγμένον. Εις ερώτησιν δε τού πνευματικού του Πατρός ποία ήτο η αιτία της ταραχής του, εκείνος έβαλε μετάνοιαν και είπε:

- Πάτερ,κάμε προσευχήν δι' εμέ, διότι έπεσα είς πορνείαν· και διηγήθη πώς επολεμήθη από τους λογισμούς.

Εν τω μεταξύ ο Γέρων, επειδή ήτο διορατικός, έβλεπεν επάνω εις την κεφαλήν του πολεμηθέντος αδελφού πέντε στεφάνους και δι' αυτο του είπε:

–Έχε θάρρος, τέκνον, διότι δεν ένικήθης, αλλ' ενίκησες, εφ' όσον δεν ετέλεσες την αμαρτίαν.

Αφού ετελείωσαν, είπον τότε οι Γέροντες απευθυνόμενοι προς τον θλιβόμενος από τους λογισμούς αδελφόν:

- Και συ λοιπόν, αδελφέ, έχε θάρρος και μη λυπάσαι, διότι δεν έπραξες την αμαρτίαν. Είναι βέβαια μεγάλος αγών, όταν ο άνθρωπος, ενώ του παρέχεται η ευκαιρία να αμαρτήση, εγκρατευθή λαμβάνει δε μισθόν από αυτόν τον αγώνα, διότι

δεν υπάρχει άλλος πόλεμος περισσότερον ισχυρός και περισσότερον σκληρός από αυτόν δι' αυτό δύσκολα και με πολύ κόπον θα επιβληθή κανείς.

Τι γνώμην, δηλαδή, έχεις διά τον μακάριον Ιωσήφ; Χωρίς κόπον κατώρθωσε το γνωστόν του κατόρθωμα; Όχι! 'Αλλά μετά πολύν κόπον και αγώνα και ωσάν να συνέβαινεν αυτό που εγίνετο μέσα εις θέατρον, όπου ο ίδιος ο Θεός, τα πλήθη των Αγίων και των Αγγέλων έβλεπον από υψηλά τον αθλητών να αγωνίζεται.

Έπολεμούσεν αυτόν ο διάβολος με όλην του την πονηραν φάλαγγα διά να ανάψουν την επιθυμίαν του ανδρός και να εξαγριώσουν περισσότερον την γυναίκα. Όταν δε ενίκησεν ο αγωνιστής, τότε όλαι αι στρατιαι των Αγγέλων εδόξασαν, με μεγάλην φωνήν, τον Θεόν. Ένίκησεν – έλεγον – καταπληκτικήν νίκην ο αθλητής.

Είναι λοιπόν καλόν, αδελφέ, να μη διαπράξης το κακόν με την φαντασίαν σου: αν όμως πειράζεσαι, αγωνίσου και μη νικηθής, δηλαδή να μη πραγματοποιήσης την αμαρτίαν.

9. Ένας Γέρων είπε: άν πορνεία πολεμή το σώμα σου ή την καρδίαν σου, εξέτασε να μάθης από πού εκινήθη ο πόλεμος εναντίον σου και διορθώσου: είτε από πολύν ύπνον, είτε από υψηλοφροσύνην, ή αν θεωρής τον εαυτόν σου καλύτερος από άλλον, ή αν κατέκρινες κάποιον που ήμάρτησε, διότι χωρίς αυτά ο άνθρωπος δεν πολεμείται από την πορνείαν.

10. Είπε, πάλιν, ο ίδιος αν πέσης είς πορνείαν και το πρόσωπον, με το οποίον ημάρτησες, ευρίσκεται εκεί κοντά που κατοικείς, να φύγης από τον τόπον εκείνον, διότι άλλέως δεν μετανοείς.

11. Ένας αδελφός ήρώτησε κάποιον Γέροντα διά τα σωματικά πάθη, δηλαδή δια τους λογισμούς της πορνείας. Ο Γέρων του απήντησεν οι λογισμοί αυτοί ομοιάζουν με εκείνους που έψαλλαν εμπρός εις την εικόνα του Ναβουχοδονόσορ. Αν οι αυληται και οι κιθαρισται δεν έπαιζαν τα όργανά των διά να επηρεάσουν τους ανθρώπους, δεν θα επροσκυνούσαν την εικόνα[(*)]. Έτσι κάμνουν και οι δαίμονες τραγουδούν εις την ψυχήν

[(*)] Ναβουχοδονόσορ ο βασιλεύς της Βαβυλώνος κατεσκεύασεν εικόνα χρυσήν, - ψους 60 πήχεων και πλάτους έξ, την οποίαν έστησεν εις το πεδίον Δεηρά. Εκάλεσε δε τους υπάτους και τους στρατηγούς και τους τοπάρχας και λοιπούς άρχοντας του βασιλείου του εις τα εγκαίνια της εικόνος. Και όταν έμαζεύθησαν όλοι και κήρυξ εφώναξεν, ότι μόλις ακούσουν να παίζη η σάλπιγξ και η σύριγξ και η κιθάρα και η σαμβύκη και το ψαλτήριον και όλα τα άλλα μουσικά όργανα, να πίπτουν όλοι και να προσκυνούν την εικόνα την χρυσήν. Διότι ο μη προσκυνών θα ερρίπτετο αμέσως εις την κάμινον του πυρός τήν καιομένην. Και πράγματι «όταν ήκουον οι

τας διαφόρους αμαρτωλάς επιθυμίας, ξεσηκώνουν δηλαδή τα πάθη, μήπως την εξαπατήσουν και την πείσουν να διαπράξη πραγματικήν αμαρτίαν.

Η'. Του Αγίου Εφραίμ

ΩΣ ΠΕΡ επί κυνι εμβριθώς αντίλεγε τώ δαίμονι της πορνείας και μη θελήσης όλως συναπαχθήναι τω τοιούτω λογισμώ. Από γάρ σπινθήρος πληθύνεται ανθρακιά, και από ενθυμήσεως κακής πλεονάζουσιν επιθυμίαι κακαί. Αποτίναξον την μνήμην αυτών μάλλον ή δυσωδίαν βορβόρου.

2. Αδελφός τις πολεμούμενος υπό της πορνείας, επιτιμών τώ δαίμονι έλεγεν' ύπαγε εις το σκότος, σατανά αρά γε ουκ οίδας, ει και ανάξιος είμι, μέλη Χριστου βαστάζω; Και ευθύς επαύετο η πύρωσις, όν τρόπον τις φυσήσας σβέσει λύχνον, ώς τε αυτόν θαυμάζειν εν εαυτώ επί τούτω και δοξάζειν τον Κύριον.

3. Εάν εργαζομένω σοι ενοχλήση το πνεύμα της πορνείας, μή οκνησης εκτείναι σου τας χείρας εις προσευχήν ει δε και σφοδροτέρως επιτεθή σου, αγαστάς κλίνον γόνυ προσευχόμενος, και η ευχή της πίστεως αντιπολεμήσει υπέρ σου.

Ερμηνεία

ΩΣΑΝ να έχης εμπρός σου σκύλον, να απευθύνεσαι με σκληρότητα προς τον δαίμονα της πορνείας, και να μη θελήσης ποτέ να παρασυρθής από αυτόν τον λογισμόν. Διότι από μίαν σπίθαν φουντώνει η φωτια και από μίαν κακήν ενθύμησιν πλεονάζουν κακαι επιθυμίαι. Την ενθύμησιν των λογισμών να την αποδιώξης περισσότερον από όσον αποφεύγεις την δυσωδίαν του βορβόρου.

2. Ένας αδελφός που επολεμείτο από πορνείαν, επιτιμούσε τον δαίμονα· ύπαγε εις το σκότος – του έλεγε – σατανά μήπως δεν γνωρίζεις, ότι, αν και είμαι ανάξιος, κρατώ μέλη Χριστού; Και αμέσως έπαυεν η σαρκική επιθυμία, με την ιδίαν ευκολίας που κάποιος σβύνει με φύσημα τον λύχνον, ώστε και ο ίδιος να θαυμάζη από μέσα του και να δοξάζη δι' αυτό τον Κύριον.

λαοί της φωνής της σάλπιγγος, σύριγγός τε και κιθάρας, σαμβύκης τε και ψαλτηρίου και συμφωνίας και παντός γένους μουσικών, πίπτοντες πάντες οι λαοί, φυλαι και γλώσσαι προσεκύνουν την εικόνα τη χρυσή ή έστησε Ναβουχοδονόσορ και βασιλεύς». (Δανιήλ, Κεφ. Γ', 1-7) (Παράβαλε και σημείωσιν α' της σελίδας 192 του ανά χείρας τόμου).

3. Αν σε ενοχλήση το δαιμόνιον της πορνείας την ώραν που εργάζεσαι, μη βαρεθής να υψώσης αμέσως τα χέρια σου διά προσευχήν αν εξακολουθήση να σου επιτίθεται σφοδρότερον, τότε σήκω και προσευχήσου, γονατιστός, και η ευχή την οποίαν με πίστιν θα κάμης, θα πολεμήση προς χάριν σου το δαιμόνιον.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΘ'
(Να αποφεύγουμε τις γυναίκες και όσα μας ερεθίζουν)

Ὅτι δεῖ καὶ τὰς τῶν γυναικῶν ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι, καὶ λοιπῶν των τὴν ἐπιθυμίαν ἐρεθιζόντων.

Οτι πρέπει να αποφεύγωμεν και τας συναναστροφής των γυναικών και όσα άλλα ερεθίζουν την επιθυμίαν.

Α'. Παλλαδίου

ΗΝ ΤΙΣ Μοναχὸς ἐν ἄκρωρειᾳ πόλεως τῆς Λυκῶ, ὄνομα αὐτὰ Ἰωάννης, ὃς ἀπελθούσιν ἡμὶν πρὸς αὐτὸν τοιαύτην διήγησιν διηγήσατο. "Ἔφη γάρ, ὅτι ὑπῆρχε τὶς μοναχὸς ἐν τῇ πλησίον ἐρήμω, ἐν πάσῃ ἀσκήσει διάγων καὶ ἐν ἐργοχείρῳ τὸν ἄρτον αὐτοῦ ποριζόμενος, καὶ ταῖς δεήσεσι παραμένων προέκοπτε ταῖς ἀρεταῖς. Καὶ λοιπὸν ἐν ἑαυτῷ ἀθλίως ἐθάρρησε καὶ τὴ καλὴ αὐτοῦ πολιτεία καὶ δὲ πειράζων ὡς τὸν Ἰὼβ αὐτὸν ἐξητήσατο. Καὶ δὴ φαντασίαν αὐτῶ ἐμποιεῖ πρὸς ἑσπέραν γύναιΟ κὸς εὐμόρφου πλανωμένης κατὰ τὴν ἔρημον, ἥτις εὐρούσα τὴν θύραν ἀνεωγμένην, εἰσεπήδησεν εἰς τὸ σπήλαιον, καὶ προσπεσοῦσα τοῖς γόγασιν αὐτοῦ ἤτει παρ' αὐτοῦ ἀνάπαυσιν, ὡς ἑσπέρας αὐτὴν καταλαβούσης.

Ὁ δὲ ἀφρογεστάτη ἀδιακρισία ἐλεήσας αὐτήν, ἀπρεπῶς ἐδέξατο αὐτὴν ἐν τῷ σπηλαίῳ, καὶ ἐπυνθάνετο αὐτῆς τὴν πλάνησιν. Ἡ δὲ εὐθέως ἀπήγγειλε καὶ λόγους αὐτῶ κολακείας καὶ ἀπάτης ὑπέσπειρε καὶ πολλὴν ὁμιλίαν. Καὶ τὸ ἔντευθες λοιπὸν μειδίαμα καὶ γέλως, καὶ ἀφὴ χειρὸς καὶ γενείου καὶ αὐχένος, καὶ ἥχμαλωτισε τελείως τὸν ἀσκητήν. Ὡς δὲ ἐκινεῖτο τοῖς λογισμούς, ἅτε δὴ τὴν ἐπιθυμίαν ἓν χερσὶν ἔχων, τὴν εὐκαιρίας καὶ τὴν ἄδειαν λογιζόμενος τοῦ ἐκτελεῖν τὴν ἡδονήν, συγκατατίθετο λοιπὸν τὴ διανοία, καὶ συνελθεῖν αὐτὴ ἐπειράτο, ἄφρων ἤδη καὶ θηλυμανὴς ἵππος γινόμενος.

Ἡ δὲ ἐξαίφνης μέγα ἀναβοήσασα ἄφαντος ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γέγονεν ὡς πὲρ σκιὰ τὶς ἀποδραμοῦσα γέλως δὲ ἐν τῷ ἀέρι πολλῶν δαιμόνων ἀκούεται, ἐλεγχόντων" αὐτὸν ὡς τὴ ἀπάτη αὐτῶν ὑποκύψαντα, καὶ μεγάλη τὴ φωνὴ βοώντων πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται σὺ ὑψώθης ἕως τῶν οὐρανῶν, ἐταπεινώθης δὲ ὺν ἕως τῶν ἀβύσσων. Καὶ διανυκτερεύσας ἓν θρήνους καὶ οἰμωγαῖς, ἀπέγνω τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας, ὥσπερ οὐκ

ὤφελε, καὶ εἰς τὸν κόσμον ὑπέστρεψε. Τοῦτο γὰρ ἔστι τοῦ πονηροῦ το ἐπιτήδευμα, ὅταν τινὰ καταπαλαίση, εἰς ἀφροσύνην αὐτὸν καθίστησιν, ἵνα τοῦ λοιποῦ μηκέτι δύναται ἀναστῆναι. "Ὅθεν, ὦ τέκνα, μανθάνομεν, ὅτι οὐ συμβάλλεται ἡμὶν ἢ τῶν γυναικὼν συντυχία, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα καταβλάπτει, ἀνεξάλειπτον ἐν ἡμὶν τυποῦσα μνήμην, ἣν ἐκ τῆς ὄψεως καὶ τῆς ὁμιλίας ἐπισπώμεθα.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ Μοναχός, ονομαζόμενος Ιωάννης, που έμενεν εις την βουνοπλαγιάν της Λυκώ, μάς διηγήθη, όταν τον επισκεφθήκαμεν, τα εξής: Εδώ, εις την γειτονικής μας έρημον – είπεν – υπήρχε κάποιος Μοναχός, που εζούσε με αυστηράν άσκησιν, εκέρδιζε το ψωμί του με το έργόχειρόν του, και με τας συνεχείς προσευχές του επρόκοπτεν εις τας άρετάς. Έδωσεν όμως, κακώς βέβαια, εμπιστοσύνην εις τον εαυτόν του και την ενάρετον ζωήν του. Ο διάβολος τότε εζήτησε την άδειαν από τον Θεόν να τον πειράξη, όπως τον Ιώβ. Κάποιαν ημέραν λοιπόν, προς το δειλινόν, τον έκαμε να ίδη, με την φαντασίας του, μίαν ωραίαν γυναίκα, η οποία, τάχα, περιεπλανάτο εις την έρημον. Αυτή λοιπόν η γυναίκα - φάντασμα του διαβόλου – ευρήκεν ανοικτήν την θύραν της σπηλιάς του Μοναχού και εμπήκε μέσα: έπεσεν εις τα γόνατά του και τον έπαρακαλούσε να αναπαυθη κοντά του, επειδή, τάχα, την ευρηκεν ή νύκτα.

Ο Μοναχός, από απερίσκεπτον αδιακρισίαν, την ελυπήθη, την έδέχθη, χωρίς να πρέπει, μέσα εις το σπήλαιόν του και την ερωτούσε να πληροφορηθή πώς περιεπλανήθη. Εκείνη πρόθυμα ήρχισε να του διηγήται με αρκετήν φλυαρίας και να του λέγη λόγια κολακευτικά και απατηλά. Εν συνεχεία ανεπτύχθη οικειότης, μειδιάματα και γέλια και πιάσιμο χεριού και γενειάδας και αυχένος με όλα αυτά ηχμαλώτισε τελείως τον ασκητήν. Έτσι ο Μοναχός εκυριεύθη τελείως από την επιθυμίαν και παρεσύρετο από τους αισχρούς λογισμούς έσκέπτετο πλέον την κατάλληον στιγμήν, διά να εκπληρώση την σαρκικήν επιθυμίαν, διά την οποίαν είχεν ήδη συγκατατεθή εις την διάνοιάν του και επροσπαθούσε να συνευρεθή σαρκικώς μαζί της. Είχε πλέον καταντήσει ως ίππος εξηγριωμένος από την μανίαν του διά την απόλαυσιν του θήλεος.

Τότε εκείνη εκβάλλει έξαφνα μίαν μεγάλην κραυγήν και έγινεν άφαντος από τα χέρια του, όπως εξαφανίζεται η σκιά. Αμέσως ακούονται εις τον αέρα γέλια πολλών δαιμόνων, οι οποίοι τον ειρωνεύοντο διότι υπέκυψεν εις την απάτης των και του εφώναζαν δυνατά όποιος υπερηφανεύεται, θα ταπεινωθή· συ ανυψώθηκες μέχρι του

ουρανού από υπερηφάνειαν, και τώρα εταπεινώθης έως την άβυσον. Μετά από αυτό έμεινεν άγρυπνος όλην την νύκτα με θρήνους και στεναγμούς και το πρωί, απελπισμένος δια την σωτηρίαν του, χωρίς βέβαια να πρέπει, επέστρεψεν εις τον κόσμον.

Διότι αυτό είναι το τέχνασμα του διαβόλου: όταν, δηλαδή, νικήση κάποιον, τον παρασύρει εις απερισκέπτους και αμαρτωλάς πράξεις, διά νά μή ήμστερή πλέον να σηκωθή. Από αυτό λοιπόν, παιδιά μου, μανθάνομεν, ότι δι' ημάς τους Μοναχούς δεν είναι καλή η συναναστροφή με γυναίκας αντιθέτως, μάς ζημιώνει πάρα πολύ, διότι, από τα πρόσωπα και την συνομιλίαν αποτυπώνεται εις την ψυχήν μας ανεξάλειπτος ή ενθύμησίς των.

Β'. Γρηγορίου του Διαλόγου

ΕΝ ΟΣΩι, Πέτρε, τὰ τῶν μειζόνων ἀνδρῶν ἔργα διηγοῦμαι, αἴφνης εἰς μνήμην ἦλθον Ἀνδρέου τοῦ τῆς πόλεως Φούγδης Ἐπισκόπου, τὸ τί εἰς αὐτὸν ἡ θεία ἐλεημοσύνη πεποίηκε. Διόπερ μάλιστα τοὺς ἀναγινώσκουσι φυλάττειν παραινῶ, ἵνα οἵ το σῶμα αὐτῶν τὴ ἐγκρατεῖα καθιεροῦντες κατοικεῖν μετὰ γυναικὼν μὴ τολμῶσι, μήπως πτώματι τοσούτω τῷ λογισμῷ καθυποβληθῶσι παρουσιάζουσα γὰρ μορφὴ τὴν ἐπιθυμίαν ἐρεθίζει, καὶ κακῶς αὐτὴν ἑαυτὴ ὑποκλίνει. Περὶ οὐ γὰρ πράγματος διηγοῦμαι διστᾶσαι οὐκ ἔστι: διότι τοσούτοι μάρτυρες εἰσιν, ὅσοι τὴ αὐτὴ πόλει κατοικούσιν.

Οὗτος τοίνυν καὶ εὐλαβέστατος ἀνὴρ τῆς ἑαυτοῦ ζωὴν πλήρη ἀρετῶν διήγαγε, καὶ δὶ' ἐγκρατείας τὴν τῶν ἔνδον φυλακὴν ἱερῶς διετήρησε. Μονάστριαν δὲ τινὰ ἐκ πολλοῦ μεθ' ἑαυτοῦ συνοικοῦσαν εἶχε, ταύτην δὲ ἐκ τοῦ Ἐπισκοπείου ἢ τῆς ἑαυτοῦ φροντίδος ἀποβαλέσθαι οὐκ ἤθελησεν, ἐν πληροφορίᾳ ὑπάρχων περὶ τῆς ἑαυτοῦ κακείνης ἁγνείας, ἀλλὰ κατοικεῖν αὐτὴν μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῷ Ἐπισκοπείῳ παρεχώρησεν. Ἐκ τούτου οὖν συνέβη τὸν ἀρχέκακον ἐχθρὸν εἴσοδον πειρασμοῦ ἐν τῇ τοῦ Ἐπισκόπου ψυχὴν ἐπιζητῆσαι. "Ἤρξατο οὖν τὸ ταύτης κάλλος τοῖς νοητοῖς αὐτοῦ ὀφθαλμοῖς ὑποτίθεσθαι, καὶ ἐν τῇ κλίνῃ ἀναπεσόντα τα μὴ ἀνήκοντα αὐτὸν διαλογίζεσθαι παρεσκεύασεν.

"Εν μιᾷ οὖν Ἰουδαῖος τὶς ἐκ τῶν τῆς Καμπανίας μερῶν ἐν τῇ Ρώμῃ ἐρχόμεος, ἐν τῇ ὁδῷ ἑσπέρας αὐτὸν καταλαβούσης, μὴ ἔχων ὅπου καταλύσει, ἐν τῷ πλησίον του Ἀπόλλωνος ναῶ, ὃς ἦν αὐτόθι, πρὸς τὸ μεῖναι κατέλυσε. Φοβηθεῖς δὲ τὰ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ γινόμενα μιάσματα, καίτοι πίστιν εἰς τὸν σταυρὸν μὴ ἔχων, ἑαυτὸν τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ κατασφαλισάμενος, ἀνεκλίθη. Περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον, ἡσυχιας οὔσης, διὰ τὲ τὴν τοῦ τόπου ἐρημίαν καὶ τὴν ἑαυτοῦ μόνωσιν θροηθεῖς, γρηγορῶν ἔκειτο.

Αἴφνης οὖν ἀτενίσας εἶδε τῶν πονηρῶν πνευμάτων ὄχλον πολύν, ὡς ὅτι εἰς ὀψίκιον ἐξουσίας τινὸς προεπορεύοντο. Ὁ δὲ τῶν ἄλλων πρωτεύων, ἐν τῷ τοῦ αὐτοῦ τόπου προεδρίῳ ἐκάθισε, καὶ ἤρξατο τῶν πνευμάτων τῶν παρισταμένων αὐτῷ τὰς πράξεις καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἀνακρίνειν, ζητῶν μαθεῖν πόσην ἕκαστος κακίαν αὐτῶν καὶ πονηρίαν εἰργάσατο. Ἐν ὅσῳ δὲ πάντες αὐτῷ διηγοῦντο, ἅπερ κατὰ τῶν ἀνθρώπων εἰργάσαντο, εἷς ἐν τῷ μέσῳ εἰσπηδήσας, τὸν πειρασμὸν δν ἐξήγειρεν ἐν τῇ ψυχῇ Ἀνδρέου τοῦ Ἐπισκόπου διὰ τοῦ κάλλους τῆς συνοικούσης αὐτῷ ἐν τῷ Ἐπισκοπεῖο μοναστρίας, καὶ τὴν ταραχὴν τῆς σαρκὸς διεσάφησε.

Τοῦτο οὖν καὶ πονηρὸς δαίμων ἀκούσας καὶ τῶν λοιπῶν πνευμάτων προεστῶς, πάνυ ἤδεως ἐδέξατο, καὶ μέγα κέρδος αὐτὴ προσενεχθῆναι ὥμολογησεν, ὅτι ἁγίου ἀνδρὸς ψυχὴν ἐν σφάλματι ἀπωλείας ἐπέκλινεν. Ὁ δὲ ταῦτα ἀπαγγείλας δαίμων προσθεῖς εἶπε μέχρι τῆς παρελθούσης ἡμέρας οὐ διέλειπον αὐτῷ ἐνοχλῶν καὶ τὸν λογισμὸς αὐτοῦ παρασύρει οὐκ ἠδυνήθην. Χθὲς δὲ πρὸς ἑσπέραν πεποίηκα, ὅπως τῶν ὀπισθίων της Ἱερᾶς παρθένου τῆς οἰκεία χειρὶ ἐμπαθὼς ἄψηται. Τότε ὁ πονηρὸς διάβολος καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. ἀρχαῖος ἐχθρὸς τοῦτον κολακευτικῶς προσκαλεσάμενος, ἔφη" ὅπερ ἐνήρξω σπεῦσον πληρώσαι, ἵνα ἐν τῇ πτώσει αὐτοῦ σὺ μόνος μεταξύ των λοιπῶν το τῆς νίκης βραβεῖον κομίση.

Ταῦτα οὖν καὶ Ἰουδαῖος καὶ ἰδὼν καὶ ἀκούσας, εἰς μεγάλης δειλίαν καὶ στενοχωρίαν περιέπεσεν. Ὁ δὲ τῶν πονηρῶν πνευμάτων πρωτεύων διάβολος τούτοις ἐπέτρεψεν, ἵνα ἐπιζητήσωσι τὶς ἄρα ἐστὶν ὁ ἐν τῷ ναῷ αὐτῶν κατακλιθῆναι τολμήσας; "Ελθόντα οὖν τὰ τῆς πονηρίας πνεύματα καὶ ἐπιμελῶς καταμανθάνοντα, ὡς εἶδον αὐτὸν τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ ἐσφραγισμένον, θαυμάσαντες εἶπον βαβαί! σκεῦος σαβουρον καὶ ἐσφραγισμένον ὑπάρχει τοῦτο δὲ αὐτῷ μηνυσάντων, πᾶσα ἐκείνη ἥ των πονηρῶν πνευμάτων ταραχὴν ἄφαντος γέγονεν.

Ὁ δὲ Ἰουδαῖος, ὁ ταῦτα ἰδὼν καὶ ἀκούσας, εὐθέως ἀνέστη καὶ πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον μετὰ σπουδῆς παρεγένετο. Εὑρῶν οὖν αὐτὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατ' ἰδίαν αὐτὸν ἔλαβε, καὶ παρ' αὐτοῦ μαθεῖν ἐπεζήτει ποῖο πειρασμῷ συνέχεται. Ὁ δὲ αἰδούμενος οὐχ ὥμολογει. Τότε ὁ Ἰουδαῖος εἶπεν οὐχὶ τὴ τοῦ Θεοῦ δούλη τὴ δεῖνι αἰσχρὸ πόθω τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπεστήριξας; Ὁ δὲ Ἐπίσκοπος καὶ ἐπὶ τούτοις ἠρνεῖτο. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰουδαῖος διατὶ ἀρνεῖ; οὐχὶ μέχρι τούτου κατηνέχθης, ὅτι χθὲς πρὸς ἑσπέραν τοῖς ταύτης ὀπισθίοις ἐμπαθὼς τὴν χεῖρά σου προσήγγισας;

Τότε ὁ Ἐπίσκοπος τοῖς τούτου ρήμασιν ἐλεγχθεῖς, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης ὠμολόγησεν ὅπερ πρότερον στερρῶς ἤρνειτο. Θέλων δὲ ὁ Ἰουδαῖος τὴν αἰσχύνην τοῦ σφάλματος αὐτοῦ παραμυθήσασθαι, διηγήσατο αὐτὸ πῶς τοῦτο διέγνω, καὶ ὁποία περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ συνάθροισμᾳ τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἀκήκοε. Ταῦτα δὲ ὁ Ἐπίσκοπος

ἀκούσας καὶ ἐπιγνούς, εὐθέως ἐν τῇ γῇ κατακλιθεῖς, ἑαυτὸν εἰς προσευχὴν δέδωκεν παραχρῆμα τὲ ἐκ τοῦ Ἐπισκοπείου οὐ μόνον τὴν τοῦ Θεοῦ δούλην ἐκείνην, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν θήλειαν ἣν πὲρ εἰς τὴν αὐτῆς ὑπουργίας εἶχεν ἀπεβάλετο, τὸν δὲ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος εὐκτήριόν του μακαρίου Ἀνδρέου τοῦ 'Ἀποστόλου πεποίηκεν.

Ἀπηλλάγη δὲ καὶ τοῦ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ πειρασμοῦ, χάριτι Θεοῦ παντελῶς ἐξ αὐτοῦ ἀπελαθέντος, τὸν τὲ Ἰουδαῖον πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν ἐπεσπάσατο τὰ γὰρ μυστήρια τῆς πίστεως τοῦτον διδάξας, καὶ τὸ τοῦ Βαπτίσματος ὕδατι καθαρίσας, εἰς τὸν τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας κόλπον ἤγαγε. Γέγονεν οὖν ὡς τὲ τὸν Ἑβραῖον τὸν εἰς τὴν ἑτέρου σωτηρίαν τρέχοντα, εἰς τὴν ἰδίαν καταντῆσαι, καὶ ὁ παντοδύναμος Θεὸς ἐκ τούτου ἕτερον εἰς ζωὴν ἀγαθὴν ἤγαγεν, ὅθεν ἄλλον ἓν αὐτὴ φυλαχθῆναι ηὐδόκησε.

Πέτρος

ΤΟΥΤΟ τὸ γεγονὸς πρᾶγμα, ὅπερ ἀκῆκοα, καὶ φόβον παρέχει καὶ ἐλπίδα σωτηρίας.

Γρηγόριος

ΟΥΤΩ καὶ ἁρμόζει, τὴ τοῦ Θεοῦ ἡμᾶς εὐσπλαγχνία πάντοτε πεποιθέναι, καὶ τὴν ἡμετέραν δειλιᾶν ἀσθένειαν ἰδοὺ γὰρ καὶ τὴν τοῦ Παραδείσου κέδρον σαλευθείσαν ἠκούσαμεν, ἀλλ' οὐκ ἐκριζωθείσαν, ὅπως τοὺς ἀσθενέσιν ἡμίν, διὰ μὲν τῆς σαλεύσεως αὐτῆς φόβος γένηται, θάρσος δὲ διὰ τὴν αὐτῆς σταθερότητα ὕστερον.

Ερμηνεία

ΚΑΘΩΣ διηγούμαι, Πέτρε, τα έργα των μεγάλων ανδρών, ήλθεν εις τον νούν μου ο Επίσκοπος της Φούνδης Ανδρέας, το τί δηλαδή έπραξεν εις αυτόν η ευσπλαγχνία του Θεού. Δι' αυτό και με όλην μου την δύναμιν συμβουλεύω εκείνους που αφιέρωσαν το σώμα των εις την εγκράτειαν, να μη τολμούν να συγκατοικούν με γυναίκας, μήπως από τον λογισμόν περιπέσουν εις μίαν τόσον μεγάλην πτώσιν. Διότι η γυναικεία μορφή ερεθίζει την επιθυμίαν και σιγά - σιγά την παρασύρει προς τον εαυτόν της. Διά την υπόθεσιν, που πρόκειται να διηγηθώ, δεν θα διστάσω, διότι υπάρχουν τόσοι μάρτυρες, όσοι κατοικούν εις αυτήν την πόλιν.

Αυτός λοιπόν ο ευλαβέστατος ανήρ εζούσε μίαν ενάρετον ζωήν και με την έγκράτειαν διετήρησεν Ιεραν επαγρύπνησαν μέσα εις την ψυχήν του επί των λογισμών του. Επί πολύν καιρόν συγκατοικούσε με κάποιαν Μοναχήν αυτήν λοιπόν δεν ηθέλησεν ούτε από το Επισκοπείον να την απομακρύνη ούτε να παύση να φροντίζη δι' αυτήν. Με την βεβαιότητα δε και της ιδικής του και της ιδικής της αγνότητος εξακολουθούσε να συγκατοική μαζί της και της επέτρεπε μάλιστα να

παραμένη μαζί του εις το Επισκοπείον. Από αυτήν λοιπόν την συγκατοίκησιν προσεπάθησεν ο αρχέκακος εχθρός να εισέλθη εις την ψυχήν του Επισκόπου, διά να τον πειράξη. Αρχισε λοιπόν να παρουσιάζη το κάλλος της Μοναχής εις τα μάτια της ψυχής του και όταν έπεφτε εις το κρεβάτι του, διά να κοιμηθή, τον έκαμνε να σκέπτεται εκείνα που δεν του εταίριαζαν.

Μίαν ημέραν κάποιος Ιουδαίος από τα μέρη της Καμπανίας ήρχετο εις την Ρώμην επειδή δε ενύκτωσεν εις τον δρόμον και δεν είχε που να διανυκτερεύση, παρέμεινεν εις τον ναόν του Απόλλωνος, που ευρίσκετο εκεί κοντά. Από φόβον δε διά τα δαιμόνια που υπήρχον εκεί, έκαμε το σημείον του σταυρού, αν και δεν έπίστευεν εις τον σταυρόν, και έπεσε να κοιμηθή. Κατά τα μεσάνυχτα και ενώ επικρατούσεν ησυχία, εξύπνησεν από τον φόβον της ερημιάς και της μοναξιάς του και παρέμεινεν άγρυπνος.

Έξαφνα λοιπόν ύψωσε το βλέμμα του και είδε πλήθος από πονηρά πνεύματα, ωσάν να αποτελούσαν τιμητικήν συνοδείαν κάποιου άρχοντος. Τότε ο αρχηγός εκάθισεν εις το προεδρείον του τόπου εκείνου και ήρχισε να εξετάζη τας πράξεις και τα τεχνάσματα των πονηρών πνευμάτων, που ευρίσκοντο εκεί και έζητούσε να μάθη ποίαν κακίαν διέπραξε το καθένα από αυτά. Ενώ λοιπόν όλοι οι δαίμονες του ανέφεραν όσα κακά διέπραξαν εναντίον των ανθρώπων, επροχώρησεν ένας απ' αυτούς εις το μέσον και ήρχισε να αφηγείται λεπτομερώς τον πειρασμόν, που εξεσήκωσεν εις την ψυχήν του Επισκόπου Ανδρέου, με την ωραιότητα της Μοναχής που συγκατοικούσε με αυτόν εις το Επισκοπείον, καθώς και την ταραχήν της σαρκός που ήρχισε να δοκιμάζη.

Μόλις ήκουσεν αυτό ο αρχηγός των δαιμόνων, ηυχαριστήθη πάρα πολύ και ώμολόγησεν ότι το κέρδος του θα ήτο μεγάλον, αν κατώρθωνε τελικώς να παρασύρη την ψυχήν του αγίου ανδρός εις θάνάσιμον σφάλμα. Εν τω μεταξύ ο δαίμων που ανέφερεν αυτά προσέθεσε μέχρι προχθές δεν έπαυα να τον ενοχλώ, αλλά δεν μπόρεσα να παρασύρω τον λογισμός του χθες όμως το βράδυ τα κατάφερα να εγγίση με εμπάθειαν το χέρι του εις τα οπίσθια της καλογραίας. Τότε ο πονηρος διάβολος και αρχαίος εχθρός του ανθρωπίνου γένους προέτρεψε, με κολακευτικά λόγια, αυτόν τον δαίμονα αυτό, που ήρχισες, τρέξε να το τελειώσης, δια να κερδίσης μόνος ανάμεσα εις τους άλλους, με την πτώσιν του Επισκόπου, το βραβείον της νίκης.

Μόλις ο Ιουδαίος είδε και ήκουσεν αυτά έφοβήθη και έστενοχωρήθη πάρα πολύ. Ο δε αρχηγός των πονηρών πνευμάτων, και άρχιδιάβολος, τους παρήγγειλε να εξετάσουν ποιος είναι εκείνος που ετόλμησε να κοιμηθή εις τον ναόν. Μόλις λοιπόν ήλθον κοντα εις τον Ιουδαίον τα πονηρά πνεύματα και τον εξήτασαν προσεκτικά,

εθαύμασαν, όταν διεπίστωσαν ότι έχει σφραγισθη με το σημείον του σταυρού και είπαν: πώ! πώ! ένα άχρηστον σκεύος και όμως έχει σφραγισθή. Όταν είπαν αυτά εις τον αρχισατανάν, όλον εκείνο το πλήθος των πονηρών πνευμάτων, που επροκαλούσε την ταραχήν, έγινεν άφαντον.

Τότε ο Ιουδαίος, ο οποίος είδε και ήκουσεν αυτά, αμέσως έσηκώθηκε και έτρεξε να συναντήση τον Επίσκοπον. Αφού λοιπόν τον ευρηκεν εις την Εκκλησίαν, τον επήρε ιδιαιτέρως και επροσπαθούσε να μάθη απ' αυτόν από ποίον πειρασμόν κατέχεται. Εκείνος όμως δεν ώμολογούσε τίποτε από εντροπήν. Ο Ιουδαίος επέμενε: δεν έρριξες – του είπε – από αισχρόν πόθον τα μάτια σου επάνω εις την δείνα δούλην του Θεού; Ο Επίσκοπος και αυτό το ηρνείτο. Κατόπιν αυτού λοιπόν του είπεν ο Ιουδαίος:

– Διατί αρνείσαι; Δεν έφθασες μέχρι του σημείου, να εγγίσης το χέρι σου, με εμπάθειαν, εις τα οπίσθιά της;

Τότε ο Επίσκοπος ησθάνθη έλεγχον με τα λόγια αυτά και ωμολόγησε με μεγάλην ταπεινοφροσύνην αυτό που προηγουμένως ήρνείτο επίμονα. Διά να τον παρηγορήση δε ο Ιουδαίος δια την εντροπήν που έδοκίμασεν από το σφάλμα, του διηγήθη πως το έμαθε και τι ήκουσεν εις την συνάθροισιν εκείνην των πονηρών πνευμάτων. Μόλις ήκουσεν αυτά ο Επίσκοπος και έκατάλαβε το μεγάλο σφάλμα, μετενόησεν· αμέσως λοιπόν έπεσεν εις το έδαφος και παρεδόθη εις θερμήν προσευχήν μετανοίας συγχρόνως εξεδίωξεν αμέσως από το Επισκοπείον όχι μόνον εκείνην την δούλην του Θεού, αλλά και κάθε άλλην γυναίκα που είχε διά να την υπηρετή: τέλος, μετέβαλεν εις Χριστιανικόν ναόν, επ' όνόματι του Αγίου Ανδρέου, τον ειδωλολατρικός ναός του Απόλλωνος.

Έτσι απηλλάγη τελείως από τον σαρκικόν πειρασμόν, ο οποίος με την χάριν του Θεού εξεδιώχθη τελείως και τον Ιουδαίον ωδήγησε προς την αιώνιον ζωήν τον εδίδαξε, δηλαδή, τα Μυστήρια της Πίστεώς μας και αφού τον εκαθάρισε με το Αγιον Βάπτισμα, τον έφερεν εις τους κόλπους της Αγίας Εκκλησίας μας.

Συνέβη λοιπόν με τον τρόπον αυτόν, ώστε ο Εβραίος, ο οποίος έτρεξεν εις την σωτηρίαν κάποιου άλλου να φθάση και εις την ιδικήν του. Και έτσι ο Παντοδύναμος Θεός ωδήγησεν εις την αγαθήν ζωήν εκείνον ο οποίος ήθέλησε τον άλλον (δηλαδή τον Επίσκοπον) εις αυτήν να διαφυλαχθη.

Πέτρος

ΑΥΤΟ το γεγονός που ήκουσα, γεννά και φόβον και ελπίδα σωτηρίας.

Γρηγόριος

ΕΤΣΙ και πρέπει να έχωμεν πάντοτε εμπιστοσύνην εις την ευσπλαγχνίαν του Θεού μας και να φοβούμεθα την ιδικήν μας αδυναμίαν. Εμάθαμεν βέβαια ότι εσαλεύθη ή κέδρος του Παραδείσου, αλλά και ότι δεν εξερριζώθη, διά να την έχωμεν ημείς οι αδύνατοι ως παράδειγμα από τον κλονισμός της κέδρου να φοβηθώμεν, έπειτα δε να πάρωμεν θάρρος από την σταθερότητά της.

Τού αυτού

ΕΝ ΤΟΙΣ τῆς Καμπανίας μέρεσιν, ἐν τῷ ὄρει τῷ εἰς Μαρσήν, ἀνὴρ τὶς σφόδρα εὐλαβέστατος, Μαρτίνος ὄνομα, τὸν μονήρη βίον διετέλεσεν, ἐν σπηλαίῳ στενοτάτῳ ἐπὶ πολλοὺς χρόνους ἑαυτὸν κατακλείσας. Ἐξεδίδετο δὲ αὐτῷ ἐκ τῆς πέτρας τοῦ σπηλαίου, νεύσει τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ, νοτὶς ὕδατος ὅση αὐτῷ εἰς χρείαν καθημερινὴν διήρκει. "Ο δὲ ἀρχέκακος ἐχθρὸς τὴ ὑπομονὴ τοῦ Ἁγίου φθονῶν, ἐκδιώξαι τοῦτον ἐκ τοῦ σπηλαίου ἐπειράτο καὶ δὴ εἰσελθῶν εἰς ὄφιν, τὸ φίλον αὐτῷ θηρίον, παρεσκεύασε τοῦτον εἰς τὸ σπήλαιον εἰσέρχεσθαι, καὶ εὔχομενου αὐτοῦ ἁπλούσθαι ἔμπροσθεν. Ὁ "Ἅγιος ἀπτόητος παντάπασιν ἦν, παρετίθει δὲ τὸ ἐκείνου στόματι τὴν αὐτοῦ χεῖρα ἢ καὶ τὸν πόδα λέγων· ἐὰν ἄδειαν ἔλαβες τοῦ βλάψαι μέ, ἐγὼ οὐ κωλύω.

Μέχρις οὖν τριετίας ἀδιαλείπτως τοῦτο ἐγίνετο. Εἶτα ὁ ἐχθρὸς ὑπὸ τῆς τοσαύτης αὐτοῦ ὑπομονῆς καὶ δυνάμεως νικηθεῖς, ἔβρυξε καὶ ἑαυτὸν ὁ ὄφις κατὰ τὸ πλάγιόν του ὄρους εἰς κρημνὸς δέδωκε. Πάντα δὲ τὰ ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνω δάση τὴ ἐξ αὐτοῦ ἐκπορευομένη φλογὶ κατεφλέχθη, τοῦ Θεοῦ ἀναγκάζοντας αὐτὸν ἐπιδείξαι πόσης ὑπῆρχε δυνάμεως, ὃς νικηθεῖς, κατησχυμμένος ἀνεχώρησε. Κατανόησον οὖν αὐτῷ ἐν ποίᾳ τοῦ νοὸς φυλακὴ ἔστη καὶ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος οὗτος, ὃς μετὰ ὄφεως τριετίαν ἄμεριμνως συνώκησεν.

Πέτρος

ΤΗι ἀκοὴ καὶ μόνη δειλιῶ.

Γρηγόριος

ΟΥΤΟΣ οὖν ὁ εὐλαβέστατος ἀνήρ, ἀπ' ἀρχῆς ἡνίκα ἐν τῷ σπηλαίῳ κατέκλεισεν ἑαυτόν, ὥρισεν ἵνα τοῦ λοιποῦ γυναῖκα μὴ ἴδῃ, οὐχ ὡς τὴν φύσιν βδελυσσόμενος, ἀλλὰ τὰ κινδύνω τοῦ πειρασμοῦ φοβούμενος περιπεσεῖν, τῷ ἐκ τοῦ θεωρουμένου κάλλους

συμβαίνοντι. Γυνὴ δὲ τὶς τοῦτο ἀκούσασα, τεθαρρηκότως εἰς τὸ ὄρος ἀνῆλθε, καὶ εἰς τὸ σπήλαιον αὐτοῦ ἀναιδῶς παρεγένετο. Ἰδὼν δὲ αὐτὴν καὶ "Ἅγιος ἐκ μήκους ἐρχόμενην, καὶ ἐκ τῶν ἱματίων ἐπιγνοὺς ὅτι γυνὴ ἔστιν, ἑαυτὸν εἰς εὐχὴν δέδωκε, καὶ ἐν τῇ γῇ τῆς ἑαυτοῦ ὄψιν ἐπεστήριξεν ἐπὶ τοσούτον δὲ ἥπλωμενος ἐν τῇ προσευχῇ προσεκαρτέρησεν, ἕως οὐ τὸ ἀναιδὲς ἐκεῖνο γύναιον ἀτονῆσαν ἐκ τῆς θυρίδος τοῦ κελλίου αὐτοῦ ἀπέστη, καὶ κατελθοῦσα ἐκ τοῦ ὄρους τὴ αὐτὴ ἡμέρα τὴν ζωὴν ἐπλήρωσε, καὶ ἐκ τούτου πάσι γνώριμον γέγονεν, ὅτι σφόδρα τὸ παντοδυνάμω Θεῶ ἀπήρεσε τὸ ταύτη τὴ τόλμη τὸν αὐτοῦ δοῦλον λυπῆσαι.

Ερμηνεία

ΕΙΣ την Καμπανίαν και επάνω εις το όρος Μαρσην ήσκήτευεν ένας, πάρα πολύ ευλαβής άνθρωπος, ο Μαρτίνος αυτός παρέμεινεν έγκλειστος, αρκετά χρόνια, εις ένα στενός σπήλαιον. Από τον βράχον του σπηλαίου αυτού έβγαιναν, προς χάριν του, με θεϊκόν πρόσταγμα, μερικαι σταγόνες νερού, όσον έφθανε διά τας καθημερινές του ανάγκας. "Ο αρχέκακος εχθρός, από φθόνον διά την υπομονήν του Αγίου, επροσπαθούσε να τον εκδιώξη από το σπήλαιον. Αφού λοιπόν εισήλθεν εις όφιν, το αγαπημένος του θηρίον, έκανόνισε να εισέρχεται ούτος εις το σπήλαιον και όταν προσηύχετο ο Αγιος, να απλώνεται εμπρός του. Ο Αγιος όμως παρέμενε τελείως ατάραχος: επλησίαζε δε εις το στόμα του φιδιού το χέρι του ή το πόδι του και του έλεγεν άν επήρες άδειαν από τον Θεόν να με βλάψης, εγώ δεν σε εμποδίζω.

Αυτό λοιπόν διήρκεσεν επί τρία συνεχή έτη. Έπειτα ένικήθη και εχθρός από την τόσον μεγάλην υπομονήν και δύναμιν του Αγίου: εμούγκρισε και το φίδι κατεκρημνίσθη από την βουνοπλαγιάν. Όλα δε τα δάση εις εκείνον τον τόπον κατεκάησαν από την φλόγα, που έβγαινεν από τον όφιν. Ο Θεός υπεχρέωσε τον σατανάς να δείξη πόσην δύναμιν είχε, είς το τέλος όμως ένικήθη και έφυγε κατεντροπιασμένος. Φέρε λοιπόν εις την σκέψιν σου πόσην προσοχής και επαγρύπνησιν νου κατέβαλεν ο άνθρωπος αυτός του Θεού αφού, επί τρία χρόνια έκατοικούσε μαζί μ' ένα φίδι, χωρίς να φοβηθή ποτέ.

Πέτρος

Αι! μόνον που το ακούω, τρομάζω.

Γρηγόριος

ΑΥΤΟΣ λοιπόν ο ευλαβέστατος ανήρ, από την αρχήν, που έκλείσθη εις το σπήλαιον, έθεσεν όρον εις τον εαυτόν του να μη ίδη γυναίκα, όχι διότι έβδελύσσετο την γυναίκα,

αλλά διότι έφοβείτο μήπως περιπέση είς κίνδυνον πειρασμού, από το γυναικείον κάλλος που θα έβλεπεν.

Οταν το ήκουσεν αυτό μία γυναίκα, ανέβηκε με θράσος εις το όρος και ήλθεν αδιάντροπα εις το σπήλαιον του Αγίου. Μόλις την είδεν ο Αγιος να έρχεται από μακράν και ανεγνώρισεν από τα μάτια, ότι ήτο γυναίκα, ήρχισε να προσεύχεται και ακούμπησε το πρόσωπόν του εις το έδαφος, διά να μη βλέπη εμπρός του. Παρέμεινε δε προσευχόμενος εις την εδαφιαίαν αυτήν στάσιν τόσον, έως ότου απηλπίσθη η αδιάντροπη εκείνη γυναίκα και απεμακρύνθη από το παράθυρον του κελλιού. Μόλις δε κατέβηκεν από το όρος, απέθανε την ίδιας ημέραν και έγινε γνωστον εις όλους, διότι δεν ήρεσε καθόλου εις τον Θεόν να λυπήση με τετοιαν αναίδειαν τον δούλον Του.

Δ'. Του Αγίου Συμεών του εν τη Μάνδρα

ΠΟΘΟΣ ποτὲ θεῖος γυναῖκα εἴληφει τὸν μέγαν Συμεὼν ἰδεῖν ὀφθαλμοῖς, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ χάριτος καὶ εὐλογίας ἀπολαύσαι· ἀλλ' ἦν αὐτὴ τῆς ἐπιθυμίας ἐμπόδιον καὶ τοῦ στύλου περίβολος, γυναιξὶν ἀπείργων τὴν εἴσοδον. Ἡ φιλάρετος τοίνυν ἐκείνη, τὸ πυρὶ τοῦ καλοῦ τούτου ἁλισκομένη ἔρωτος, λογισμοὺς τὲ πάντας ἀνεκίνει πρὸς ἑαυτήν.

Καὶ - τινῶν ποτὲ κατὰ θέαν τοῦ ἀνδρὸς πορευομένων στρατιωτῶν, τὴν ὁμοίαν τούτοις ἀναβολὴν περιθεμένη, ὅλη τὲ πρὸς τὸ ἐκείνων σχήμια μεταβαλοῦσα, καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν κλέψασα, ἐπὶ τὸν ἵππον ἀναβάσα, συνίππευε τὲ αὐτοὺς καὶ τὴν ὁδὸν ὡς τάχος διήνυεν.

Ἐπειδὴ δὲ κατέλαβαν τὸν περίβολον, ἀποβαίνουσι τῶν ἵππων οἱ στρατιῶται καὶ τούτους οἷα παρὰ τινι τῶν συστρατιωτῶν τὴ γυναικὶ καταλείπουσιν, οὔπω δῆλον ὂν ὡς εἴη γυνή. Ἡ δὲ τὴν παρακαταθήκην ἑτοίμως ἐδέξατο, τῶν ἴσων καὶ αὕτη τυχεῖν ἔθελουσα, καὶ τὸν οἰκεῖον πάλιν αὐτοῖς παρακαταθέσθαι ἵππον, ἐπειδᾶν θεασάμενοι τὸν "Ἅγιον ἀναστρέψωσιν. Ἐπεῖ οὖν ὡς τὸν "Ἅγιον ἦλθον οἱ στρατιῶται καὶ ἔτυχον ἤδη ὧν ἐπεθύμουν, στρατιώτης μὲν εἷς ἐξ ὑμῶν ὑπελήφθη, ὁ θεῖος πρὸς αὐτοὺς φησι Συμεών, ὑμεῖς δὲ ἐπειδὴ πρὸς αὐτὸν ἐπανέλθητε, εἴπατε τούτω, ὡς καὶ τῆς ψυχῆς σου προσευχὴ εἰς τὰ ὦτα Κυρίου ἀνέβη, καὶ ηὐλόγησε σὲ Κύριος ὁ Θεός, ὁ ἐξεταστὴς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας, καὶ εὐλογημένος εἰ τὸ Κυρίω, τὸ πέρας ἔχοντι τῆς σπουδῆς μηκέτι σοὶ δεήσει της πρὸς τὰ ἐνταῦθα ὁδοῦ.

Ταῦτα τοῦ θαυμαάτου Συμεὼν εἴρηκοτος, ἐξιόντες οἱ στρατιῶται τοῦ περιβόλου κατεπλήττοντο μὲν τῆς προρρήσεως τὸν ἄνδρα, ἐθαύμαζον δὲ καὶ τὸν ὑπολειφθέντα

δῆθεν στρατιώτης τῆς ἀρετῆς. Ἐπεῖ τοίνυν ἐξῆλθον τοῦ περιβόλου, ἀπαγ: γέλλουσι μὲν ἅπερ εἰπεῖν ἐπετράπησαν, πολλὴ δὲ πρὸς τὴν μακαρίαν ἐκείνην κέχρηςται τὴ δεήσει, τὶς τὲ εἴη καὶ ὅ,τι ποτὲ ἐστι τῶν αὐτὴ κατωρθωμένων τὸ μέγεθος δηλώσαι" οὐδὲ γὰρ ἂν πάντως ἔλεγον τὸ μελιχρὸν ἐκεῖνο καὶ ἡδὺ στόμα τοῦ Συμεὼν διὰ πολλῆς σὲ οὕτω τῆς μνήμης ἦγεν, εἰ μὴ τὶς λανθάνων πλοῦτος ἀρετῶν ἐν σοῖ τεθησαύριστο.

Ἡ δὲ γνοῦσα ὡς ἄρα τὸν "Ἅγιόν το κατ' αὐτὴν οὐδὲν ἔλεληθει, ἀνακαλύπτει τοϊς ἀνδρᾶσι καὶ μὴ βουλομένη τὰ πάντα, καὶ φησιν' ἐμὲ μέν, ἀδελφοί, πολὺν χρόνον θεῖος εἶχεν ἔρως κατὰ θέαν τοῦ θείου τούτου ἀνδρὸς ἀφικέσθαι, καὶ τῆς ἐν αὐτῇ τοῦ Πνεύματος χάριτος αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς ἀπολαύσαι. Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἔφειτο γυναιξὶν ἐπιβαίνειν τοῦ περιβόλου, δέον ὥηθην κρύψαι τὴν φύσιν (εἴμι γὰρ γυνὴ) καὶ τὴν θέαν σοφίσασθαι" ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ γνώστης κρυφίων ὁ ἀνὴρ καὶ οὐδὲ οὕτως λαθεῖν ἔξεστιν, ἀπειμι λοιπὸν καὶ οὐκ ἀντιφθέγγομαι τὸ προστάγματι. Ἠξίωμαι γὰρ ἤδη τῆς εὐλογίας, οὗ δὶ' ὧν ἔδοξα λαθεῖν, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἑάλων τῆς χάριτος ἀπολαύσασα.

Τοιαῦτα τῆς χρηστῆς ἐκείνης γυναικὸς διεξελθούσης, ἐπὶ πλέον θαυμάσαντες τὸν ἄνδρα οἱ στρατιώται, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἕκαστος ἐπανίεσαν.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΙΑΝ γυναίκα κάποτε κατέλαβε θεϊκός πόθος να ίδη με τα μάτια της τον μέγαν Συμεών (του Οσίου πατρός ημών Συμεών του Στυλίτου) και να απολαύση την χάριν και την ευλογίαν του. Διά την επιθυμίαν της όμως αυτήν ήτο εμπόδιον ο περίβολος γύρω από τον στυλον, ο οποίος ήμπόδιζε την είσοδον εις τας γυναίκας. Η φιλάρετος όμως εκείνη γυναίκα, κυριευμένη από την επιθυμίαν της καλής αυτής αγάπης, έσκέπτετο συνεχώς αυτό το πράγμα.

Κάποτε λοιπόν επήγαιναν μερικοί στρατιώται, διά να δουν τον Αγιον: τότε και εκείνη εφόρεσε την ιδίαν με εκείνους στολήν και ήλλαξε τελείως την εμφάνισίν της, ώστε να φαίνεται ως στρατιώτης. Έτσι μεταμφιεσμένη απέφυγε κάθε υπόνοιαν και αφού ανέβηκεν εις το άλογον, επήγαινε μαζί με τους άλλους στρατιώτας καβάλλα τον ίδιον δρόμον, όσον ήμπορούσε γρηγορότερα.

Όταν δε έφθασαν εις τον περίβολον του στύλου, άφιππεύουν από τα άλογά των οι στρατιώται και τα αφήνουν εις την γυναίκα, ωσάν να ήτο κάποιος συστρατιώτης των, διότι δεν είχε φανερωθή ακόμη ότι ήτο γυνή. Εκείνη εδέχθη πρόθυμα την φροντίδα αυτήν, επειδή και αυτή ήθελε να επιτύχη τα ίδια, και να τους εμπιστευθή, με την σειράν της, το άλογόν της, όταν θα επέστρεφαν από την επίσκεψίν των εις τον "Αγιον.

'Αφού λοιπόν οι στρατιώται ήλθον εις τον "Αγιον και επέτυχον εκείνα που επιθυμούσαν, τους λέγει ο θείος Συμεών:

– Παρέμεινεν εις τον περίβολον κάποιος στρατιώτης από σας: όταν λοιπόν θα γυρίσετε κοντά του, να του είπατε ότι η προσευχή της ψυχής σου ανέβη εις τα αυτιά του Κυρίου και σε ευλόγησε Κύριος ο Θεός, που γνωρίζει καλά τας ενθυμήσεις και τας σκέψεις των καρδιών μας. Είσαι ευλογημένος ενώπιον του Κυρίου και επειδή έτελείωσεν ο σκοπός του ταξιδιού σου, μη φροντίσης να έλθης έως εδώ.

Μετά τους λόγους αυτούς του θαυμαστού Συμεών, οι στρατιώται, καθώς εξήρχοντο από τον περίβολον, εθαύμαζον τον "Αγιον διά την προφητικήν του δύναμιν, αλλά και τον δήθεν στρατιώτην, που έμεινεν οπίσω, διά την αρετήν του. 'Αφού λοιπόν έβγήκαν από τον περίβολον, λέγουν μεν εις τον νομιζόμενον στρατιώτην όσα διετάχθησαν, παρεκάλουν δε πάρα πολύ την μακαρίαν εκείνην γυναίκα, που εφαίνετο ως στρατιώτης, να τους φανερώση ποίος ήτο και πόσον μεγάλα ήσαν τα κατορθώματα του· διότι – έλεγον - ουδέποτε το μελιστάλακτος και γλυκόν εκείνο στόμα του Συμεών, δεν θα σε ανέφερε τόσον πολύ, αν δεν έχης εις τα απόκρυφα της ψυχής σου θησαυρισμένος κάποιον πλούτον αρετών.

Εκείνη τότε, όταν αντελήφθη, ότι τίποτα από όσα την αφωρούσαν δεν εξέφυγε την προσοχήν του Αγίου, φανερώνει εις τους άνδρας, και χωρίς να το θέλη, όλα και τους λέγει: από πολύν καιρόν με είχε καταλάβει η ισχυρά επιθυμία να έλθω να ίδω τον θείον τούτον άνδρα και να απολαύσω με τα ίδια μου τα μάτια την χάριν του Πνεύματος που κατοικεί εις αυτόν. Επειδή όμως δεν επετρέπετο εις τας γυναίκας να εισέλθουν εις τον περίβολον, ενόμισα ότι έπρεπε να κρύψω το γένος μου (διότι είμαι γυναίκα) και να μηχανευθώ τρόπος να τον ξεγελάσω. 'Αλλ' έπειδή ο "Αγιος γνωρίζει όλας τας κρυφές σκέψεις και δεν ήτο δυνατόν να ξεγελασθή φεύγω και δεν αντιλέγω εις την διαταγήν του. Έχω άλλωστε αξιωθή να πάρω την ευλογίαν του, όχι με τον τρόπον που ενόμισα ότι θα τον ξεγελάσω, αλλ' απήλαυσα την χάριν εκείνων που επεθύμησα, δηλαδή, να ίδω τον Όσιον.

Αυτά διηγήθη η καλή εκείνη γυναίκα και αφού οι στρατιώται έθαύμασαν ακόμη περισσότερον τον Αγιον, επέστρεψαν εις τα σπίτια των.

Ε'. Εν τω βίω του Οσίου Μαρτινιανού

Ο ΑΓΙΟΣ Μαρτινιανὸς πολλοὺς χρόνους οἰκήσας τὴν ἔρημον καὶ πᾶν ἄρετης εἶδος κατωρθωκῶς, ὕστερον ἐπηρεία τοῦ πονηροῦ παραμικρὸν ἦλθε τοῦ κινδυνεύσαι. Καὶ

γὰρ γυναῖκα τινά, ἣν ὁ σατανᾶς εἰς τὸ πειρᾶσαι τὸν δίκαιον ἐξήγειρε, δεξάμενος ἐν τῇ ἰδίᾳ κέλλῃ ὡς πλανωμένην ἐν τῇ νυκτί, ἕνα μὴ ἀπολῆται, τοσούτον ὑπὸ τῶν αὐτῆς ἐρωτικῶν λόγων τὸν νοῦν ἐσαλεύθη, ὡς συγκαταθέσθαι τὴ ἁμαρτία, κὰν εὐθὺς ἐλέει Θεοῦ, τοῦ πάθους ἀνενεγκῶν, ἑαυτὸν ἀποτόμως ἔκολασεν. Καὶ πυρὰν ὑφάψας ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς ἔστη ἐφ' ἕκανον ὡς δεινῶς καταφλεχθῆναι τοὺς πόδας, καὶ οὕτω τὴ τοῦ πυρὸς καύσει τὸ τῆς ἐπιθυμίας ἔσβεσε πῦρ καὶ διέδρασε τὸν κίνδυνον.

Μέχρις οὖν ἑπτὰ μηνῶν ἐκεῖνος τὴ κέλλῃ προσκαρτερήσας, ἐπεῖ ἀδυνάτως εἶχε διὰ τὰς ἐκ τῆς καύσεως πληγᾶς, μετὰ τοῦτο τοῦ ἐκ τῶν πληγῶν πόνου λωφήσαντος, τῆς κέλλας ἀπαναστᾶς καὶ πρὸς τὴ θαλάσση γενόμενος, πέτραν τινὰ στενὴν προσωτέρω τῆς θαλάσσης καὶ μακρὰν ἀφεστώσαν τῆς γῆς κατοικεῖ, ὑπὸ ναυκλήρου τινὸς εἰς ταύτην ὁδηγηθεῖς, ὃς εὐσεβὴς ὤν, καὶ τὴν ἀναγκαίαν χρείαν τῶν ἄρτων καὶ τὸ ὕδωρ αὐτὸ ἐχορήγει. Ἀλλὰ κακεῖ ὁ ἐχθρὸς πειρασμὸν αὐτὸ τοῦ προτέρου χείρονα ἐπανίστησιν.

Ἤδη γὰρ ἐξ ἐνιαυτῶν διελθόντων, ἐξ ὅτου ὁ Μαρτινιανὸς τὴν στενῆς πέτραν ἐκείνην ἀσκεπὴς ὅλως καὶ αἴθριος κατοικεῖν εἵλετο, καὶ τοῦ ἑβδόμου ἐνστάντος, πλοῖον τὸν τόπον διϊὸν ἀνδρῶν καὶ γυναικὼν πλῆρες, φυλάξας ὁ πονηρός, ἀνέμω τινὶ βιαίω προσαράσσει τὴ πέτρα, καὶ αὐτὰ μὲν συνέτριψε παραχρῆμα, τοὺς ἐπιβάτας δὲ τοῖς ὕδασιν εὐθὺς ἀποπνίγει. Μία δὲ τὶς κόρη, τὴν ὥραν ὑπερφυής, σανίδος ἐπιλαβομένη μιᾶς, καὶ τῆς πέτρας ἐν χρῷ γενομένη, ἀπηρτήθη τὲ αὐτῆς καὶ βοᾶν ἤρξατο, ἐλέησον μέ, δοῦλε τοῦ Θεοῦ, ὀΐκτειρον ἀπολλυμένην, ὄρεξον χεῖρα, προφθασον, ἤδη μὲ ὁ βυθὸς λαμβάνει.

Ἰδὼν οὖν ὁ μακάριος ὡς ἐπὶ ξυροῦ ἡ ἀπώλεια καὶ ὅτι μηδαμόθεν αὐτὴ ἄλλοθεν σωτηρία, ὑπομειδιάσας, καὶ τοῦτο, ἔφη, τέχνη σή, πονηρὲς ἀλλ' οὖ νικήσεις αὐτὸς τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ, ἐφ' ὧ πὲρ ἐγὼ πέποιθα. Καὶ εὐθὺς εἰς οὐρανὸν ἀποβλέψας, Κύριε, Κύριε, ἔφη, εἰς ἂν ἐγὼ πέποιθα, μὴ ἔασης μὲ ἀπολέσθαι τὸν τὴν κινδυνεύουσαν σώσαι βουλόμενον, ἀλλὰ τὸ συμφέρον αὐτῆς μου κατὰ ψυχὴν οἰκονομησον.

Οὕτως εἰπῶν, ὀρέγει τὴ γυναικὶ χεῖρα καὶ ἀνάγει τοῦ ὕδατος ἔπει δὲ καὶ εἰς ὄψιν αὐτῆς ἀπεῖδε, καὶ ὅπως περικαλλὴς ἔγνω, ἀληθῶς γέ, ἔφη, οὐ συμφωνήσει χόρτος καὶ πῦρ, οὐ δυνατὸν ἔμε καὶ σὲ κοινᾶς ἔχειν διατριβᾶς, ἐπεῖ σῆψις ἐν ἀμφοτέροις διὰ τοῦ πονηροῦ ἔσται. Σὺ τοίνυν ὑπομεινον ἐνταύθα καὶ μηδὲν δειλιάσης ἔστι γὰρ καὶ ἄρτος καὶ ὕδωρ ἄχρις ἂν ἔλθη ὁ ναύκληρος, ὃς τὰ τῆς χρείας μου κομίζειν εἰώθει ὅταν δὲ καὶ ἀφίκοιτο, διασάφησαν αὐτὸ τὸ συμβεβηκός, κακεῖνος ἀπάξει σὲ τῶν ἐνταύθα καὶ εἰς τὴν πόλιν τὴν σὴν τὸ λοιπὸν πορεύση.

Οὕτως εἰπῶν τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ τοῖς ὕδασεν ἐπιβάλλει, ὁ Θεός, ἐπευξάμενος, οὐ τὴ ἐπιτιμήσει θάλασσα τὲ καὶ ἄνεμοι ὑπακούουσιν, ἐπιβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ μὴ ἐάσης ἀπολέσθαι ἰδοὺ γὰρ ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου τὸ φοβερὸ τοῖς ὕδασιν ἔμαυτον ἐπιτρέπω,

κρίνας οὕτως ἀπολέσθαι μᾶλλον ἢ πάθει σώματος ἁλῶναι. Εἶτα καὶ πρὸς τὴν κόρην ἐπιστραφεῖς καὶ σωτηρίαν αὐτὴ ψυχῆς διευξάμενος, καθῆκεν ἑαυτὸν τὴ θαλάσσης δύο δὲ παραχρῆμα δελφίνες ἑαυτοὺς ὑποθέντες καὶ ἀσφαλῶς τὸν ἄνδρα τοὺς γάτους διαβαστάσαντες, ἐξάγουσι τῶν ὑδάτων.

Ὡς δὲ καὶ τῆς γῆς ἀπέβη καὶ ὅσιος, εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ τῆς παραδόξου ταύτης ἐκκομιδῆς, εἶθ' οὕτω λογισμοὺς ἐδίκαζε μαχομένοις καὶ τί ποιητέον ἐσκόπει, οὔτε γάρ, φησιν, ἐν τοῖς ὄρεσιν οὔτε μὴν ἐν τοῖς ὕδασιν ἀφίησιν ἥρεμεῖν ὁ ἐχθρός. Καλὸν οὖν πείθεσθαι κελεύοντι τῷ Χριστῷ, διωκομένους ἀπὸ τῆς δὲ τῆς πόλεως φεύγειν εἰς τὴν ἑτέραν. Καὶ οὕτως εἰπῶν φυγὴ ἔχρησατο λέγων" φεῦγε Μαρτι γιὰ ν ἐ, μὴ σὲ πειρασμὸς καὶ ἀταλάβη, φεῦγε, ταπεινὲ μοναχὲ καὶ οὕτω διετέλει φεύγων, μέχρι τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ ἀναπνοῆς.

Ερμηνεία

Ο ΑΓΙΟΣ Μαρτινιανός ύστερα από πολλά χρόνια, που κατώκησεν εις την έρημον και κατώρθωσεν όλας τας αρετάς, από ενέργειας του πειρασμού εκινδύνευσε πάρα πολύ να αμαρτήση. Μίαν νύκτα δηλαδή εδέχθη να φιλοξενήση εις το κελλί του μίαν γυναίκα, που περιεπλανάτο τάχα εις την έρημον διά να μη χαθής αυτήν λοιπόν έξεσήκωσεν ο Σατανάς διά να πειράξη τον δίκαιον. Τόσον πολύ δε εσαλεύθη ο νούς του από τα ερωτικά λόγια της, ώστε να συγκατατεθή να αμαρτήση: την τελευταίαν όμως στιγμήν συνήλθεν από το πάθος, με το έλεος του Θεού, και έτιμώρησεν αυστηρά τον εαυτόν του. "Αναψε φωτιάν και εστάθη αρκετών ώραν μέσα εις αυτήν, ώστε να κατακαούν φρικτά τα πόδια του, και έτσι με το κάψιμο της φωτιάς έσβυσε την φλόγα της επιθυμίας και εξέφυγε τον κίνδυνον.

Παρέμεινε λοιπόν επτά μήνας εις το κελλί του, επειδή ήτο αδύνατον να περιπατήση από τα εγκαύματα. Οταν εμετριάσθη ο πόνος από τας πληγάς, έβγήκεν έξω από το κελλί του και επήγεν εις την ακροθαλασσιάν, από όπου κάποιος ευσεβής ναυτικός τον οδήγησε σε κάποιον στενόν βράχον, μακράν από την ξηραν και κατώκησεν εκεί. Ο ναυτικός αυτός του επήγαινε το απαραίτητον νερόν και άρτον. Και εκεί όμως και εχθρός του ξεσηκώνει ένα πειρασμόν, χειρότερον από τον πρώτον.

Είχαν περάσει ήδη εξ χρόνια από τότε που ο Μαρτινιανός απεφάσισε να κατοικήση εις εκείνον τον στενόν βράχον και να παραμένη τελείως εις το ύπαιθρον. "Όταν έφθασεν εις τον έβδομον χρόνον, παρεφύλαξεν ο πονηρός κάποιο πλοίον, που έπερνούσε κοντά, γεμάτον άνδρας και γυναίκας: έξαφνα, με ένα βίαιον άνεμον που εξεσήκωσε, το παρέσυρεν έπάνω εις τον βράχον, ετσάκισεν αμέσως το πλοίον και

έπνιξε τους επιβάτας εις την θάλασσαν. Μόνον μία κόρη, πολύ νέα, ήρπασε μίαν σανίδα και επλησίασε προς τον βράχον επιάσθηκεν από κάπου και ήρχισε να φωνάζη:

–Ελέησέ με, δούλε του Θεού· λυπήσου με, διότι χάνομαι: δός μου το χέρι σου, πρόφθασε, διότι ήδη πνίγομαι.

Μόλις είδεν ο μακάριος ότι παρά τρίχα θα έχάνετο η νέα και ότι από πουθενά αλλού δεν υπήρχε δι' αυτήν σωτηρία, έχαμογέλασε και αυτό δικό σου τέχνασμα – είπε – είναι, πονηρές αλλά δεν θα νικήσης συ την δύναμιν του Χριστού, εις τον οποίον εγώ έχω εμπιστοσύνην. 'Αμέσως τότε ύψωσε το βλέμμα του εις τον ουρανόν, και προσευχήθη: Κύριε, Κύριε - είπε – εις τον οποίον έχω εμπιστευθή τον εαυτόν μου, μη με αφήσης να χαθώ, ενώ θέλω να σώσω την νέαν που κινδυνεύει, αλλ' οικονόμησε τα συμφέροντα εις αυτήν και εις την ψυχήν μου.

Μετά από την προσευχήν αυτήν απλώνει το χέρι του προς την νέαν και την ανασύρει από την θάλασσαν. 'Αφού δε την εκοίταξεν εις το πρόσωπον και είδεν ότι ήτο ωραία, είπε πραγματικά δεν θα ταιριάσουν η φωτιά και το χορτάρι δεν είναι δυνατόν έσυ και εγώ να μένωμεν είς το ίδιον μέρος, επειδή θα μας καταστρέψη και τους δύο ο πονηρός. Συ λοιπόν μείνε εδώ και μη φοβηθής καθόλου υπάρχει ψωμί και νερό, μέχρις ότου έλθη ο ναυτικός, που συνηθίζει να μου φέρνη αυτά που μου χρειάζονται. "Οταν θα έλθη, να του διηγηθής όσα συνέβησαν και έκείνος θα σε πάρη απ' εδώ και θα υπάγης έπειτα εις την πόλιν σου.

Ύστερα από τα λόγια αυτά έσταύρωσε την θάλασσαν και προσηυχήθη πάλιν: Θεέ μου, εις την διαταγήν του Οποίου υπακούουν θάλασσα και άνεμοι, επίβλεψε και εις εμέ και μη με αφήσης να χαθώ, διότι είς το '"Όνομά Σου, το φοβερόν, παραδίδω τον εαυτόν μου εις τα ύδατα και επροτίμησα να χαθώ καλύτερα με αυτόν τον τρόπον, παρά να κυριευθώ από σωματικόν πάθος. Έπειτα εξαναγύρισε προς την νέαν και αφού ηυχήθη την σωτηρίαν της ψυχής της, έπεσεν εις την θάλασσαν: αμέσως δε δύο δελφίνια έχαμήλωσαν κάτω από αυτόν, εκράτησαν γερά τον Αγιον εις την πλάτην των και τον έβγαλαν από την θάλασσαν!

Μόλις ο Όσιος απεβιβάσθη εις την ξηράν, ηυχαρίστησε τον Θεόν διά την θαυμαστής αυτήν σωτηρίαν του. Κατόπιν έσκέπτετο τί να κάμη, διότι οι λογισμοί του αντιπολεμούσαν μεταξύ των. Ούτε εις τα βουνά – έμονολογούσεν – ούτε εις την θάλασσαν με αφήνει να ησυχάσω ο εχθρός. Καλά λοιπόν είναι να υπακούσω εις τον Χριστόν, που μας παραγγέλλει, όταν μάς διώκουν από μίαν πόλιν, να φεύγωμεν εις

την άλλην (Ματθ. ί΄, 23). 'Αφού είπεν αυτά, έφυγε. Φεύγε Μαρτινιανέ, - έλεγε – δια να μη σε συλλάβη πειρασμός, φεύγε, τα πεινε μοναχέ. Έτσι δε επέρασε την υπόλοιπος ζωής του, μέχρι της τελευταίας του αναπνοής, με το να φεύγη από τόπου είς τόπον[(*)].

ΣΤ'. Εν τω βίω τού Αγίου Αρσενίου

ΠΕΡΙ τὸν Κάνωπος τοῦ Μεγάλου Ἀρσενίου διατρίβοντος (ἐν δὲ καὶ τοῦτο τῶν ἑπτὰ στομάτων τοῦ Νείλου), ἀφίκετο τὶς ἀπὸ Ρώμης συγκλητική, σφόδρα μὲν πλουσία, σφόδρα δὲ καὶ θεοφιλής. Σκοπὸς δὲ αὐτὴ τῆς ἀφίξεως Ἀρσένιον κατιδεῖν, καὶ ἅμα μὲν ὠφελείας αὐτὴν τυχεῖν, ἅμα δὲ κακεῖνον φιλοφροσύναις ταῖς κατὰ Θεὸν δεξιώσασθαι. Αὕτη τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Θεόφιλον ὑποδεξάμενον αὐτὴν καὶ ξενίσαντα, ἐμμελῶς ἤξιου πεῖσαι τὸν Ἅγιον ὀφθαλμῶν αὐτὴν ἀξιώσαι τῶν ἑαυτοῦ.

Ὁ μὲν οὖν ἀπήει καὶ προσελθῶν ἤξιου λίαν θερμῶς, ὁ δὲ οὐκ ἤνειχετο, καίτοι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς προέτεινε εἰς πειθώ, καὶ τὸν πόνον τῆς μακρᾶς ἐκείνης ὁδοῦ προστεθεικότος, καὶ κάμπτειν οὕτω πειρωμένου τὸν 'Αρσένιον, οὐκ ἤνεγκε τοῦτο ἡ συγκλητικὴ μαθοῦσα ἠρέθιζε γὰρ αὐτὴν ἡ τὲ πίστις ἡ πρὸς τὸν ὅσιος καὶ ὁ πόθος. Ἀμέλει καὶ κόπου καὶ αἰδοῦς καὶ πάντων ὑπεριδοῦσα, τῆς πρὸς αὐτὸς ὁδοῦ εἴχετο, θεάσασθαι βουλομένη.

Προσελθοῦσα γοῦν ἔξω της κέλλης διαγοντι τῷ Ἁγίῳ, προκαταβάλλει ἑαυτὴν τοῖς ποσὶν ἐκείνους καὶ δς ἀγίστησι μετ' ὀργῆς καὶ προσχῶν, εἰ τὸ πρόσωπόν μου, ἔφη, θέλεις ορᾶν, ὅρα τοῦτο. Τὴν δὲ δέος σὺν αἰδοὶ κατασχόν, μηδὲ ἀτενίσαι ὅλως μεθῆκεν αὐτήν.

Εἶτα πάλιν προσθεῖς, οὐκ ἤκουσας, ἔφη, τὰ ἔργα δήπουθεν τὰ ἐμᾶ, καὶ διὰ ταῦτα ἐπόθησας ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς; πῶς δὲ καὶ ἔθαρσησας τοσούτον τὲ ὑπομεῖναι πλοῦν, κάνταυθα καταλαβεῖν; οὐκ οἶσθᾳ ὅτι γυνὴ εἰ καὶ οὔ σοῦ θεμιτὸν αἱ ἔξοδοι; Ἀλλὰ τοῦτο σοὶ ἐπὶ νοῦν ἦλθεν ὡς ἔοικε τὸ ἐπανελθεῖν αὖθις εἰς Ρώμης καὶ δῆλον καὶ ταῖς ἄλλαις γυναιξὶ θέσθαι, ὅτι τεθέαμαι τὸν Ἀρσένιόν το δὲ ἐντεῦθεν ἔμπλεων γυναικὼν θεῖναι τὴν θάλασσαν πρὸς ἡμᾶς φοιτᾶν οὐδέποτε παυομένων.

(*) Φεύγων ο Οσιος Μαρτινιανός από τόπον είς τόπον έφθασε τέλος και εις τας Αθήνας ένθα και ετελειώθη κατά την ιδίαν εκείνην ημέραν της ενταύθα αφίξεώς του και δη εν τω Ιερό Ναό των Εισοδείων της Θεοτόκου της επιλεγομένης Καπνικαρέας. (Βλέπε περί του Αγίου τούτου εν τώ ημετέρω «Μεγάλο Συναξαριστή της Ορθοδόξου Εκκλησίας» Τόμος Β' σελ. 316)

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΘ΄ (Να αποφεύγουμε τις γυναίκες και όσα μας ερεθίζουν)

Ἡ δέ, οὐκ ἐάσω, Πάτερ, ἔφη, τοῦ θεοῦ μου συμπράττοντος, οὐδὲ μίαν ἐνταῦθα των γυναικῶν ἀφικέσθαι, ἀλλ' αὐτὸς ὑπερεύχεσθαί μου καὶ μνημονεύειν μὴ διαλείποις. Καὶ ὅς, εὔχομαι τῷ Θεῷ, εἶπε, μᾶλλον τῆς ἔμης καρδίας τὴν σὴν ἀπαλειφθῆναι μνήμην.

Τοῦτον ἀκούσασαν ἐκείνην πλείστη περιέσχε βαρυθυμία, πυρετὸς τὲ αὐτῆς καθίκετο, καὶ πρὸς Ἀλεξάνδρειαν ὑποστρέφειν ἔγνω, ὅπερ ἐπεῖ εἰς ἀκοᾶς ᾖλθε τῷ Ἐπισκόπῳ, πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτῆς ὡς τάχος ἐφοίτα.

Εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν, ἥτις εἴη τῆς νόσου, ἐρόμενος καὶ μαθῶν, πράως αὐτὴν ὑπήει καὶ ὁμαλῶς, οὐκ ἔδει σε, λέγων, ἐφ' οἷς ἤκουσας, οὕτως ἀνιαθῆναι οὐδὲ γὰρ ἀπεχθείας οἱ λόγοι, ἀλλ' ἀσφαλείας ἀκραιφνεστάτης, ἐπεῖ μηδὲ σὺ ἀγνοεῖς οἵους σύνηθές το πονηρὼ πολέμους διὰ γυναικῶν ἐγείρειν τοῖς Θεῶ δουλεύειν προελομένοις. “Οπερ οὖν ἔφη σοὶ ὁ γέρων, διὰ τοῦτο ἔφη ἔπει ἐκεῖνος οὐ παύσεται, οὐ μεγοῦν τῆς σῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ πάντων των Χριστιανῶν ἀδιαλείπτως ὑπερευχόμενος. Τούτοις ἡ γυνὴ τοὺς λόγους ἀσθεῖσα τὴν λύπην, οἴκαδε ἐπανήει.

Ερμηνεία

ΟΤΑΝ Ο Μέγας Αρσένιος έμενε κοντά εις τον Κάνωπον (ένα από τα επτά στόμια του Νείλου), ήλθεν από την Ρώμην κάποια Συγκλητική, πάρα πολύ πλουσία και θεοσεβής, διά να γνωρίση τον Όσιον και να τον τιμήση με κατά Θεόν φιλοφροσύνας. Την συγκλητικήν αυτήν υπεδέχθη και έφιλοξένησεν ο Αρχιεπίσκοπος Θεόφιλος, τον οποίον παρεκάλει επίμονα να πείση τον Αγιον να της επιτρέψη να τον ίδη.

Ο Αρχιεπίσκοπος επήγε, πραγματικά, και τον παρεκάλει επιμόνως. Εκείνος όμως δεν ήθελε να ακούση τίποτα, αν και ο Αρχιεπίσκοπος, διά να τον πείση, επρόσθεσεν, εκτός των άλλων, και τον κόπον από το μήκος της μεγάλης οδού με αυτά δε προσπαθούσε να πείση τον Αρσένιον. Όταν δε έμαθεν αυτό ή Συγκλητική εστενοχωρήθη, διότι την επαρακινούσαν και η ευλάβεια που έτρεφε προς τον Οσιον και ο πόθος, χάριν των οποίων παρέβλεψε, πραγματικά, και κόπον και αξιοπρέπειαν και όλα και επήρε τον δρόμον που θα την έφερε προς αυτόν, επειδή ήθελε να τον ίδη.

Ηλθε λοιπόν και συνήντησε τον Αγιον έξω από το κελλί του, και έπεσεν εις τα πόδια του. Ο Αγιος την εσήκωσε θυμωμένος και αφού την εκοίταξε καλά, της είπε:

- Αν θέλης να ίδης το πρόσωπόν μου, βλέπε το.

Εκείνη τότε κατελήφθη από φόβον και εντροπήν και ούτε απλώς να τον κοιτάξη δεν ημπόρεσεν.

Εν συνεχεία προσέθεσεν ο "Αγιος:

- Δεν επληροφορήθης τα έργα μου από πουθενά και δι' αυτό έπεθύμησες να έλθης κοντά; Πώς επηρες το θάρρος να επιχειρήσης τόσον μακρινόν ταξίδι και να έλθης εδώ; Δεν γνωρίζεις ότι είσαι γυναίκα και δεν σου επιτρέπεται να κάμνης τέτοια ταξίδια; Αλλ' όπως φαίνεται έβαλες εις τον νούν σου να επανέλθης πάλιν εις την Ρώμης και να γνωστοποιήσης και εις τας άλλας γυναίκας, ότι είδα τον 'Αρσένιον, και με αυτό να γεμίσης την θάλασσαν από γυναίκας, αι οποίαι δεν θα παύσουν συνεχώς να μας επισκέπτονται.

Η γυναίκα εκείνη (η συγκλητική) του απήντησε:

-Με την βοήθειαν του Θεού, Πάτερ, δεν θα αφήσω να έλθη εδώ ούτε μία γυναίκα αλλά συ (σε παρακαλώ) μη παύσης να προσεύχεσαι εις τον Θεόν δι' έμε και να με μνημονεύης.

Και εκείνος της είπε πάλιν:

-Αντιθέτως θα παρακαλώ τον Θεόν να σβύση από την καρδίαν μου ή ενθύμησίς σου.

Μόλις το ήκουσεν αυτό εκείνη, κατελήφθη από μεγάλην λύπην και την κατέλαβε πυρετός έσπευσε δε να επιστρέψη εις την Αλεξάνδρειαν. "Όταν έμαθεν αυτό το πράγμα ο Επίσκοπος, έτρεξεν αμέσως να την επισκεφθή. Αφού δε έμαθε ποία ήτο η αιτία της ασθενείας της, ήρχισε να την παρηγορή με καλόν και ήρεμον τρόπον. Δεν έπρεπε – της είπε – να λυπηθής τόσον πολύ δι' όσα ήκουσες, διότι τα λόγια αυτά δεν προέρχονται από μίσος, αλλά από καθαράν διάθεσιν (πνευματικής) ασφαλείας. Αλλωστε ούτε και συ αγνοείς ποίους πολέμους συνηθίζει να ξεσηκώνη ο πονηρός, με τας γυναίκας, εναντίον εκείνων, οι οποίοι απεφάσισαν να δουλεύσουν τον Θεόν ως Μοναχοί. Όσα σου είπε λοιπόν και Γέρων, δι' αυτό τα είπε: διότι εκείνος δεν θα παύση να προσεύχεται αδιαλείπτως όχι μονάχα διά την ψυχήν σου, αλλά και δι' όλους τους Χριστιανούς.

Με αυτούς τους λόγους παρηγορήθη η γυναίκα διά την λύπην της και επέστρεψεν εις την πατρίδα της.

Ζ'. Εν τω Γεροντικώ

ΑΔΕΛΦΟΣ ἤρωτησε γέροντα λέγων· ἐὰν ἐξέλθη ἀδελφὸς εἰς διακονίαν καὶ συναντήση αὐτὴ γυνὴ κατὰ τὴν ὁδόν, πῶς δύναται φυγεῖν τὸν πόλεμον τῆς πορνείας; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων τὸν πόλεμον ἴσως οὐ δύναται φυγεῖν, τὴν δὲ πρᾶξιν δύναται ἔκφυγειν, ἐὰν σιωπήση τὴν ὥραν τῆς ἀπαντήσεως. "Ὡς πὲρ γὰρ τὸ πυρέκβολον συγκρουόμενον μετὰ τοῦ θειαφίου ἐκβάλλει τὸ πῦρ, οὕτως ἡ λαλιὰ τῆς γυναικὸς συγκρουομένη μετὰ ἀνδρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἐργάζεται.

2. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ μὴ καταδέχθητε οἱ μοναχοὶ συνοικεῖν μετὰ παιδίων: τέσσαρες γὰρ Ἐκκλησίαι εἰς σκήτιν ἔρημοι γεγόνασι διὰ τὰ παιδία.

3. Εἶπε γέρων, ὅτι παιδίον βάλλον τὸν λόγον αὐτοῦ μεταξύ των μειζοτέρων αὐτοῦ, ὅμοιον ἔστιν ἀνθρώπω ρίπτοντι πῦρ ἐν τῷ κόλπο τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ αδελφός ήρώτησεν ένα Γέροντα:

- Αν ένας Μοναχός μεταβαίνη δι' υπηρεσίας και τον συναντήση γυναίκα εις τον δρόμον του, πώς μπορεί να αποφύγη τον πόλεμον της πορνείας;

Ο Γέρων του απεκρίθη:

– Τον πόλεμον ίσως δεν μπορεί να τον αποφύγη: την πράξιν όμως ήμπορεί να αποφύγη, αν δεν ομιλήση την ώραν της συναντήσεως. Διότι όπως η τσακμακόπετρα, όταν συγκρουσθή με το θειάφι, βγάζει την φωτιάν, έτσι και η ομιλία της γυναίκας, όταν συναντηθή με άνδρα, ετοιμάζει την αμαρτίαν.

2. Ο Αββάς Ισαάκ είπε: μη δέχεστε καθόλου οι Μοναχοί να μένετε στο ίδιον κελλί με παιδιά διότι τέσσαρες Εκκλησίαι ερημώθησαν εις την σκήτην δια τα παιδιά.

3. Ένας Γέρων είπε: παιδί που συνομιλεί μεταξύ των μεγαλυτέρων του, όμοιάζει με άνθρωπος που ρίπτει φωτιάν εις τον κόλπον του αδελφού του.

Η'. Του Αγίου Εφραίμ

ΑΔΕΛΦΕ, ἐὰν διαλέγῃ πρὸς ἡλικίας νεάζουσαν καὶ τὴ εὐχροία ἐπανθοῦσαν, τήρει τὸν ὀφθαλμόν, μήποτε ἡ ἐπιθυμία ἐπιθολώση σου τὸν νοῦν καὶ ἄρξῃ ἀποτείνεις λόγους ἐμπαθεῖς, καὶ εὑρεθῆς ἄκροις μὲν χείλεσι περὶ σωφροσύνης ὁμιλῶν, ἀσελγαίνων δὲ τὴ

ψυχή. Ἀλλ' ὅταν ἐμπέσῃ σοὶ τοιαύτη ὁμιλία, τὰ πλείονα κάτω νεύων διαλέγου, καὶ διὰ συντόμου τὸν λόγον ἀποτεμῶν, ἐπιλαβοὺ τῆς σιωπῆς. Φησὶ γὰρ ἡ γραφὴ ἀποπλάνησε δὲ αὐτὸν πολλὴ ὁμιλία.

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, αν συνομιλής με νεαρόν άνθρωπος που λάμπει από την ωραιότητα της νεότητος, πρόσεχε τον οφθαλμόν σου μη τυχόν η επιθυμία σου θολώση τον νούν και αρχίσης να απευθύνης λόγια εμπαθής έτσι θα καταντήσης να ομιλής με τα χείλη σου περί σωφροσύνης, ενώ στην ψυχήν σου θα ασελγαίνης. Όταν σου τύχη μία τέτοια ομιλία, να συνομιλής με τα μάτια χαμηλωμένα κάτω και αφού τελειώσης σύντομα την συνομιλίαν, να επαναλάβης και πάλιν την σιωπήν. Διότι η Αγία Γραφή λέγει: απεπλάνησε τον εαυτόν του με πολλήν ομιλίαν (Παροιμ. ζ', 21).

Θ'. Αντιόχου του Παντέκτου

ΚΑΛΟΝ ἐστι, ἀδελφοί, καὶ ἁρμόδιον ἡμὶν τοῖς ἅπαξ φυγοῦσε τὸν κόσμον καὶ ἐπαγγείλαμενοις Θεῶ ἅγνους ἑαυτοὺς καὶ ἀσπίλους τηρῆσαι, τοῦ ἀπέχεσθαι τῆς τῶν γυναικὼν ὁμιλίας, εἰ δυνατὸν καὶ τῆς θέας. Ἡ γὰρ τῆς γυναικὸς ὄψις βέλος ἐστὶ γέμον φαρμάκου, καὶ ἢν ἂν τρώση ψυχήν, εὐθὺς ἐν αὐτῇ τὸν ἰὸν ἀποτίθεται, καὶ ὅσον χρονίζει, τοσούτον πλείονα τὴν σῆψιν ἐργάζεται καὶ ὡς πὲρ σπινθὴρ χρογίσας ἐν ἀχύροις ἐγείρει φλόγα, οὕτω μνήμη γυναικὸς παραμένουσα ἐξάπτει ἐπιθυμίαν" καὶ ὡς πὲρ τὴν τοῦ λύχνου λαμπάδα τρέφει ἔλαιον, οὕτω καὶ τὸν τῆς ἡδονῆς πυρσὸν ἐξάπτει ἥ της γυναικὸς συντυχία. Φύγωμεν οὖν ἀπ' αὐτῶν, ἀγαπητοί, ὅτι δηλητήριον εἰσιν αἱ αὐτῶν συντυχίαι καὶ εὐχερῶς ἀναιρούσι τὰς ψυχᾶς ἡμῶν.

Ἀκούσωμεν δὲ τί περὶ αὐτῶν καὶ ἡ θεία διαγορεύει γραφή. Λέγει οὖν καὶ Παροιμιαστὴς «διὰ γυναικὸς ἀρχὴ ἁμαρτίας καὶ δι' αὐτῆς ἀποθνήσκομεν πάντες» καὶ ἐπάγει: «μὴ δῶς ὕδατι διέξοδον, μηδὲ γυναικὶ παρρησίαν ἐπί σε». Καὶ πάλιν «υἱέ μου, μὴ σὲ νικήση κάλλους ἐπιθυμία, μηδὲ συναρπασθῆς σοῖς βλεφάροις, ὅτι γυνὴ ἀνδρῶν ψυχᾶς τιμίας ἀγρεύει πλανὰ γὰρ τὸν ἄνθρωπος πολλὴ ὁμιλία, βρόχοις τὲ τοῖς ἀπὸ χειλέων ἐξώκειλεν αὐτὸν δ δὲ ἐπηκολούθησεν αὐτὴ κεπφωθεῖς, καὶ ὡς πὲρ βοὺς ἐπὶ σφαγὴν ἄγεται, ἢ ὡς κύων ἐπὶ δεσμούς, οὐκ εἰδῶς ὅτι περὶ ψυχῆς τρέχει. Μὴ οὖν ἔκκλινατω εἰς τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἡ καρδία σου, πολλοὺς γὰρ τρώσασα κατέβαλε, καὶ ἀναρίθμητοι εἰσιν οὗς πεφόνευκεν ὁδοὶ γὰρ ᾅδου ὁ οἶκος αὐτῆς καταγουσαι εἰς τὰ ταμεῖα τοῦ θανάτου. Μακρὰν δὲ ποίησον ἀπ' αὐτῆς σὴν ὁδὸν καὶ μὴ ἐγγίσης πρὸς θύραις οἴκου αὐτῆς, ἵνα μὴ πληθῶσιν ἀλλότριοι σῆς ἰσχῦος καὶ μεταμεληθῆς ἐπ' ἐσχάτων».

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΘ΄ (Να αποφεύγουμε τις γυναίκες και όσα μας ερεθίζουν)

Τούτω οὖν καὶ ἡμεῖς πειθώμεθα, καὶ μακρύνωμεν ἑαυτοὺς τῆς τῶν γυναικῶν θέας καὶ ὁμιλίας. Ἠκούσαμεν γὰρ περὶ τοῦ Σαμψῶν τοῦ Ναζιραίου, μεθ' οὗ πνεῦμα Κυρίου ἐπορεύετο, πῶς διὰ γυναικὸς εἰς τὸν τῆς ἀπωλείας κατηνέχθη βυθὸν καὶ Δαβὶδ δὲ ὁ Προφήτης ἐκ τῆς ἄφυλακτου θέας ἁλούς, τὴ μοιχεία τὸν φόνον ἐπισυνῆψε καὶ μυρίοις διὰ ταῦτα κακοῖς περιέπεσε. Τί δὲ ὁ Σολομῶν καὶ ἔχων σοφίαν ὑπὲρ ψάμμον, φρόνησιν τὲ καὶ χύμα καρδίας καὶ πλοῦτον, καὶ δόξαν πολλὴν ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους, οὐχὶ καὶ ὁ τηλικοῦτος διὰ γυναικὸς κατηνέχθη καὶ ἀποστάτης Κυρίου ἐγένετο; Καὶ οἱ πρεσβύτεροι δὲ καὶ κριται τοῦ λαοῦ ἀπερισκέπτως ὀρῶντες, καὶ ἀλλοτρίω κάλλει προσέχοντες, ἐπειδὴ σφοδρᾶν ἑαυτοῖς τὴν τῆς ἐπιθυμίας ἐξέκαυσαν κάμινον, καὶ ἐπαναστάντες τὴ μακαρία Σωσάννη ταύτης περιγενέσθαι οὐκ ἴσχυσαν, εἶς κατηγορίαν ψευδῆ μετετράπησαν, καὶ τὴ ἀθώω ἀδίκως περιήψαν τὸ ἑαυτῶν ἔγκλημα ἀλλὰ φωραθέντες βιαίω θανάτω ἀπώλοντο.

Κρεῖττον οὖν προσεγγίσαι πυρὶ καιομένω ἢ γυναικὶ πυρὸς μὲν γὰρ εἰ ἅψη, ὀδυνηθεῖς ἥδεως ἀναχωρήσεις. Εἰ δὲ γυναικὶ πλησιάσας προσέξεις τοὺς αὐτῆς ρήμασι καὶ πληθύνας μετ' αὐτῆς ὁμιλίαν, οὐκέτι ἀναχωρῆσαι δυνήση, καὶ μάλιστα εἰ νέος εἰ καὶ τὸν λογισμὸς ἀσθενής, ἀλλὰ κινδυνεύσεις ἐμπλακεῖς τοὺς δικτύοις αὐτῆς ὡς τὰ ἐμπεσόντα ζῳύφια τῷ τῆς ἀράχνης ἰστῶ.

Χρὴ οὖν τῷ τὴν ἁγνείαν φυλάττειν ἐθελοντι, φεύγεις ἀπ' αὐτῆς, ὡς φεύγει τὶς ἀπὸ ὄφεως διότι θανατηφόρος ἰὸς ἔστι τὴ ψυχὴ οὐ μόνον ἡ ταύτης ὁμιλία, ἀλλὰ καὶ ἡ περὶ αὐτὴν ἐνθύμησις. Οἶνος γὰρ φησι καὶ γυναῖκες ἀποστήσουσι καρδίας σοφῶν καὶ ὁ Ἐκκλησιαστῆς, «πικρότερον ὑπὲρ θάνατον καὶ χολὴν συντυχεῖν γυναικί». Τοῦτο δὲ τὸ πάθος καὶ ὁ φιλοψῦχος Κύριος ψυχοφθόρον εἰδῶς καὶ ὀλέθριον, ἀπεφήνατο λέγων· «πᾶς ὁ ἔμβλεψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἔμοιχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ».

Ερμηνεία

ΚΑΛΟΝ είναι, αδελφοί μου, και ταιριάζει εις ημάς που έφυγαμεν από τον κόσμον και υπεσχέθημεν εις τον Θεόν να διατηρηθώμεν αγνοί και άσπιλοι, να αποφεύγωμεν συναναστροφές με γυναίκας, εάν είναι δυνατόν ούτε να τας βλέπωμεν. Το πρόσωπος της γυναικός είναι βέλος φαρμακερόν και οποιανδήποτε ψυχήν πληγώση, χύνει αμέσως εις αυτήν το δηλητήριον: όσον δε περισσότερος χρόνος παραμένει, τόσον μεγαλυτέραν κάμνει την σηψιν. Οπως δε σπίθα που θα παραμείνη πολύ εις τα άχυρα, σηκώνει φλόγα, έτσι και ενθύμησις γυναικός, η οποία μένει, εξάπτει την επιθυμίαν και όπως την λάμψιν του λύχνου την τροφοδοτεί το έλαιον, έτσι και την φωτιά της ηδονής την εξάπτει η συναναστροφή της γυναικός. Ας φύγωμεν λοιπόν, αγαπητοί μου,

από αυτάς, διότι η συντροφιά των είναι δηλητήριον και εύκολα φονεύουν τας ψυχάς μας.

Ας ακούσωμεν τί μάς πληροφορεί δι' αυτάς και η Αγία Γραφή. Λέγει λοιπόν ο Παροιμιαστής. «από γυναίκα ήρχισεν η αμαρτία και εξ αιτίας της αποθνήσκομεν όλοι» (Σοφ. Σειρ. κε', 24): και καταλήγει: «να μη δώσης διέξοδον εις το νερόν ούτε εις την γυναίκα θάρρος απέναντί σου» (Αυτόθι 25). Και πάλιν (λέγει ο Παροιμιαστής: «υιέ, να μη σε νικήση ή επιθυμία ωραιότητος γυναικός, ούτε να παρασυρθής από τα βλέφαρά σου, διότι η γυναίκα τραβά εις το κακόν τιμίας ψυχάς ανδρών» (Παροιμ. στ', 25-26). Πλανεύει τον άνθρωπος με την πολλήν συναναστροφής και με τα βρόχια των χειλέων της τον παρέσυρεν εις την αμαρτίαν εκείνος εξαπατηθείς την ηκολούθησε και οδηγείται από αυτήν, ωσαν το βόδι, εις σφαγήν, ή όπως ο σκύλος διά να τον δέσουν, χωρίς να γνωρίζη ότι τρέχει διά να χάση την ψυχήν του. Ας μη παρασυρθή λοιπον εις τους δρόμους της η καρδιά σου, διότι ενίκησε πολλούς αφού τους έτραυμάτισε και αναρίθμητοι είναι εκείνοι, τους οποίους εφόνευσε. Διότι δρόμοι Αδου είναι το σπίτι της, που οδηγούν εις τας φυλακές του θανάτου: ας είναι μακράν απ' αυτήν ο δρόμος σου και μη πλησιάσης την θύραν του σπιτιού της, διά νά μή καρπωθούν οι ξένοι από την δύναμιν σου και εις το τέλος μετανοήσης» (Παροιμ. ε΄, 8-11).

Ας πειθαρχήσωμεν λοιπόν και ημείς εις τον ιερόν συγγραφέα και ας απομακρυνθώμεν από την συναναστροφήν γυναικών, και ούτε να τας βλέπωμεν. Έχομεν ακούσει ακόμα και διά τόν Σαμψών τον Ναζιραίον, με τον οποίον συνεπορεύετο Πνεύμα Κυρίου, ότι από την γυναίκα κατεκρημνίσθη εις τον βυθόν της απωλείας. Και ο Δαβίδ ο Προφήτης εκυριεύθη από το απρόσεκτον βλέμμα, και διέπραξε μαζί με την μοιχείαν και τον φόνον εξ αιτίας δε αυτών περιέπεσεν εις αναρίθμητα δεινά.

Τι μας διδάσκει και ο Σολομών, ο οποίος είχε σοφίαν, περισσοτέραν και από την άμμον, φρόνησιν και μεγαλοψυχίαν, πλούτη και δόξαν πολλήν, περισσότερον από όλους τους ανθρώπους; Μήπως και αυτός, εξ αιτίας της γυναικός, δεν έπεσεν εις την αμαρτίαν και έγινεν αποστάτης Κυρίου; Τι έπαθαν δε και οι πρεσβύτεροι και οι κριται του λαού με το να ιδούν ασυλλόγιστα και να προσέξουν ξένην ωραιότητα; Επειδή ήναψαν έτσι μέσα των σφοδραν την φλόγα της επιθυμίας, επετέθησαν εναντίον της μακαρίας Σωσάννας, αλλά δεν ήμπόρεσαν να την νικήσουν. Δι' αυτό μετετράπησαν εις ψευδείς κατηγόρους και απέδωσαν εις την αθώαν το ιδικόν των έγκλημα. Απεκαλύφθησαν όμως και απέθανον με βίαιον θάνατον!,

Είναι προτιμότερον να πλησιάσωμεν την αναμμένην φωτιάν παρά την γυναίκα διότι αν εγγίσης την φωτιάν, εύκολα θα απομακρυνθής, επειδή θα πονέσης. Αν πλησιάσης όμως γυναίκα και θαυμάσης τα λόγια της και πυκνώσης την συναναστροφήν σου μαζί της, δεν θα ήμπορέσης πλέον να φύγης και μάλιστα αν είσαι νέος και ο λογισμός σου είναι ασθενικός αλλά θα κινδυνεύσης να εμπλακής εις τα δίκτυά της, όπως τα ζωύφια που έπεσαν εις τον ιστόν της αράχνης.

Αυτός που θέλει να φυλάττη αγνείαν πρέπει να φεύγη από την γυναίκα, όπως φεύγει κανείς από τον όφιν· διότι διά την ψυχήν είναι θανατηφόρον δηλητήριον όχι μονάχα η συντροφιά μαζί της, αλλά και η ενθύμησής της. Οίνος – λέγει – και γυναίκες θα παρασύρουν καρδίας σοφών (Σοφ. Σειρ. ιθ', 2). Και ο Εκκλησιαστής λέγει, ότι είναι πικρότερον και από τον θάνατον και από την χολήν το να συναναστραφής γυναίκα (Έκκλησ. ζ', 27). Επειδή δε και ο φιλόψυχος Κύριος εγνώριζεν ότι είναι ψυχοφθόρον και καταστρεπτικόν αυτό το πάθος, είπε: «κάθε ένας που θα κοιτάξη με αμαρτωλήν εμπάθειαν γυναίκα, δια να την επιθυμήση, ήδη διέπραξε μαζί της την μοιχείαν εις την καρδίαν αυτού» (Ματθ. ε', 28).

Ι'. Του Αββά Ησαΐου

ΕΑΝ ἀπέρχῃ εἰς κώμην ἢ εἰς πόλιν, οἱ ὀφθαλμοί σου ἔστωσαν βλέποντες κάτω, ἵνα μὴ ἐξεγείρῃς σεαυτῷ πολέμους ἐν τῷ κελλίῳ σου πορευομένω δὲ ἐὰν εἴπῃ σου γυνή, εἰρήνη σοί, ἀποκρίθητι αὐτὴ ἐν τῇ καρδίᾳ σου κάτω προσέχων τοῖς ὀφθαλμοῖς. "Ἕως δὲ ἱματιων γυναικών, ἐὰν δύνῃ, μὴ προσχῃς. Μὴ καταδέξῃ ἐσθίειν μετὰ γυναικὸς ἢ ἔχεις φιλίαν μετὰ νεωτέρων, μηδὲ κοιμηθῆναι νεώτερον ὄντα μετὰ τινὸς εἰς ἐν ψιάθιον, εἰμὴ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἢ τοῦ Ἀββᾶ σου, καὶ τοῦτο μετὰ φόβου, καὶ μὴ μετὰ καταφρονήσεως.

Ερμηνεία

ΑΝ πηγαίνης εις χωρίον ή εις πόλιν, τα μάτια σου να βλέπουν κάτω, δια να μη ξεσηκώσης μέσα σου πολέμους, όταν θα επιστρέψης είς το κελλί σου. "Αν σου είπή μία γυναίκα «ειρήνη σοι», καθώς θα προχωρής εις τον δρόμον σου, απάντησε της μέσα εις την καρδιά σου (χωρίς να ακουσθής), ενώ τα μάτια σου να κοιτάζουν κάτω (το έδαφος). 'Ακόμη και φορέματα γυναικών μη προσέξης, εάν ήμπορης. Μή δεχθής να τρώγης μαζί με γυναίκα ή να έχης φιλίαν με νεαρούς ούτε να κοιμηθής, αν είσαι

νέος, με άλλον επάνω εις την ιδίαν ψάθαν, εκτός από τον αδελφόν σου ή τον Αββάν σου και αυτό να το κάνης με φόβον και όχι από περιφρόνησιν προς τον κίνδυνον.

ΙΑ'. Εκ του Αγίου Βαρσανουφίου

ΑΔΕΛΦΟΣ ἀποστελλόμενος εἴς τινὰ ἀπόκρισιν τοῦ Κοινοβίου μακρὰν ἀπέχοντος, ἠρώτησε τὸν γέροντα, εἰ καλούμενος ὑπὸ ἀγαπητῶν καταδέξηται συνεσθίειν γυναιξί. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων μὴ δεῖν συνεσθίειν αὐταῖς ὅλως. Καὶ εἶπεν ὁ ἀδελφὸς καὶ πόθεν οἶδα, ὅτε καλοῦμαι ὑπὸ τινός, εἰ μέλλει ἐλθεῖν γυνὴ συμφαγεῖν ἡμὶν ἵνα μὴ ἀπέλθω;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων: ἐρώτησαν τὸν καλοῦνται σε, εἰ ἔστιν ἐκεῖ γυνή, καὶ ἐὰν εἴπῃ, ὅτι ναί, παραιτήσου λέγων" συγχώρησον μοί, ὅτι ἐντολὴν ἔχω μὴ συνεσθίειν γυναικί. "Ἔφη ὁ ἀδελφὸς ἐὰν δὲ ἐπιλαθόμενος ρωτησαι ἀπέλθω, καὶ συμβῇ ἔχειν γυναῖκα καὶ μετ' ἐμοῦ ἔλθη εἰς τὴν τράπεζαν, τί ποιήσω; Ἀπεκρίθη ὁ γέρων" οφείλεις λαβεῖν ἰδία τὸν καλέσαντά σε καὶ εἴπειν αὐτῷ. Συγχώρησον μοί, ὅτι ἐπελαθόμην σοὶ προειπεῖν , ὅτι ἐντολὴν ἔχω μὴ συμφαγεῖν γυναικί, ἀλλὰ ἀπολυσὸν μὲ καὶ ὑπάγω κὰν ἀποστάσῃ τὴν γυναῖκα, μεῖνος εἰ δὲ μή, ἀναχώρησον, καὶ μὴ παρατρώσῃς τὴν ἐντολήν, ἵνα μὴ γεννηθῇ θάνατος ἐκ τῆς παρακοῆς καὶ μὴ φοβηθῆς, οὐ γὰρ γίνεται εἰς σκάνδαλον, ἀλλ' εἰς οἰκοδομῆς.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ αδελφός, που τον έστελναν σε κάποια υπηρεσίαν, μακρυά από το Κοινόβιον, ηρώτησε τον Γέροντα άν, εις περίπτωσιν που τον προσκαλούσαν αγαπητά πρόσωπα, ήμπορούσε να δεχθή να συμφάγη με γυναίκας. Ο Γέρων του απήντησε πως δεν πρέπει καθόλου να συμφάγη με αυτάς.

– Και από πού θα ηξεύρω, όταν με καλή κάποιος, ότι πρόκειται να έλθη να φάγη μαζί μας γυναίκα διά νά μή υπάγω;

– Να έρωτήσης αυτόν, που σε προσκαλεί – απήντησεν ο Γέρων – αν υπάρχη εκεί γυναίκα και αν σου απαντήση ναί, να μη δεχθής την πρόσκλησιν. Συγχώρησέ με, να του είπης, έχω την εντολήν να μη συντρώγω με γυναίκας.

Ο αδελφός ήρώτησε πάλιν:

- Αν λησμονήσω να έρωτήσω και υπάγω και υπάρχη εκεί γυναίκα και προσέλθη να φάγη μαζί μου εις το τραπέζι, τι να κάνω;

Εις αυτό ο Γέρων απεκρίθη:

– Τότε οφείλεις να καλέσης ιδιαιτέρως αυτόν, που σε προσεκάλεσε και να του είπης: συγχώρησέ με, διότι ελησμόνησα να σου είπω από πρίν, ότι έχω εντολήν να μη φάγω μαζί με γυναίκα δώσε μου λοιπόν την άδειαν να φύγω.

Αν εκείνος διώξη την γυναίκα, μείνει διαφορετικά φύγε συ και μη παραβιάσης την εντολήν, διά νά μή προέλθη θάνατος από την παρακοήν. Μή φοβηθής, διότι αυτό δεν γίνεται προς σκανδαλισμόν, αλλά πρός οικοδομήν.

ΙΒ'. 'Εν τω Γεροντικώ

ΕΙΠΕΝ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος· μὴ κοιμηθῆς εἰς κελλίον ἀδελφοῦ ἔχοντος κακὴν φήμην.

2. Ἔλεγον οἱ Πατέρες, ὅτι ἡ παγὶς τοῦ διαβόλου ἐν τοῖς μοναχοῖς, ὑπὲρ τὰς γυναίκας, τὰ παιδιὰ εἰσίν.

3. Ἔλεγον πάλιν καὶ ποὺ οἶνος καὶ παιδία, οὐκ ἔστι χρεία τοῦ σατανᾶ.

4. Εἶπε γέρων τεκνία, τὸ ἅλας ἐκ τοῦ ὕδατός ἐστι, καὶ ἐὰν προσεγγίση - δατι, λύεται καὶ ἀφανίζεται ὁμοίως καὶ ὁ μοναχὸς ἐκ τῆς γυναικός ἐστι, καὶ ἐὰν προσεγγίση γυναικί, λύεται καὶ ἀπολλυται.

5. Εἶπεν ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀββᾶ Σισώη πρὸς αὐτὸν Πάτερ, ἐγήρασας, λοιπὸν ἐγγύς της οἰκουμένης ἀπέλθωμεν. "Ἔφη αὐτὴ ὁ γέρων καὶ ποὺ οὐ καὶ ἕνι γυνή, ἐκεῖ ἀπέλθωμεν. Λέγει ὁ μαθητὴς αὐτοῦ καὶ τὶς ἐστι τόπος, ἐν ᾧ οὐκ ἔστι γυνὴ εἰμὴ μόνον ἡ ἔρημος; Καὶ εἶπεν ὁ γέρων οὐκοῦν ἀρὸν μὲ εἰς τὴν ἔρημον. Ἡσύχασε δὲ οὗτος ὁ γέρων ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ἀββᾶ Ἀντωνίου ἔτη ἑβδομήκοντα δύο, οὐκ ὀλίγα καὶ πρότερον ἐν σκήτει διενεγκῶν μετὰ τοῦ Ἀββᾶ "Ὥρ, καὶ ἴδε πὼς καὶ ἔτι ἑαυτὸν ἠσφαλίζετο.

6. Ἀδελφὸς ἤρωτησε γέροντα λέγων" ἐὰν γένηται ἀνάγκη ἐλθεῖν τινὰ εἰς συντυχίαν γυναικός, πῶς δεῖ αὐτὴν ἀπαντῆσαι; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων ἡ ἀνάγκη αὕτη ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστι, πολλὲς καὶ ποικίλας προφάσεις ὡς ἀναγκαίας δῆθεν τοῦ δολίου προτείνοντος, ἵνα τὸν ἀγωνιζόμενον κατ' αὐτοῦ μιὰ τοῦτον χειρώσηται καὶ κατενέγκη μεθ' ἑαυτοῦ πρὸς τὸ τῆς ἀπωλείας βάραθρον πλὴν ἐάν, ὡς εἴπας, γένηται πότε ἀνάγκη συντυχίας γυναικί, μὴ ἐάσης αὐτὴν μετά σου λαλῆσαι περισσόν. Καὶ σὺ δὲ ὅταν λαλῇς κεφαλαίωσον ἐν ὀλίγοις ρήμασι, πολλὲς ὑποθέσεις εἶπε καὶ ταχὺ ἀπολυσον αὐτὴν εἰ δὲ χρονίσεις μετ' αὐτῆς, οὐκ ἐκφεύξη τῆς δυσωδίας αὐτῆς, ἀλλ' ὁ λογισμός σου ταύτης πλησθεῖς χαυνωθήσεται καὶ καταπεσεῖται λοιπόν.

7. 'Ἀδελφὸς τὶς ἀπῆλθεν ἐπισκέψασθαι τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν ἓν μοναστηρίῳ ἀσθενοῦσαν" ἦν δὲ πιστοτάτη καὶ μὴ καταδεχομένη ἰδεῖν ἄνδρα. "Ἄλλως τὲ μηδὲ βουλομένη τὸν ἴδιον ἀδελφὸν προφάσει αὐτῆς εἷς μέσον γυναικὼν εἰσελθεῖν, ἐδήλωσεν αὐτὸ λέγουσα πορεύου, ἀδελφέ, εὐχόμενος ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ χαριτι Χριστοῦ βλέπω σὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

8. 'Ἀδελφὸς ἦν ὁδεύων μετὰ τῆς ἰδίας μητρός, γραΐδος τυγχανούσης καὶ ὡς ἦλθον ἐπὶ τὸν ποταμόν, οὐκ ἤδυνατο ἡ γραὺς περᾶσαι. Λαβῶν οὖν ὁ υἱὸς αὐτῆς τὸ ἑαυτοῦ μαφόριον περιείλησε τὰς ἰδίας χεῖρας, καὶ οὕτω βαστάσας αὐτὴν ἀπήνεγκεν εἰς τὸ πέραν. Εἶτα λέγει αὐτῶ ἐκείνη τέκνον, διατὶ ἐτύλιξας τὰς χεῖρας σου; "Ο δὲ ἔφη διότι τὸ σῶμα τῆς γυναικὸς πῦρ ἐστι, καὶ ἐκ τούτου ἔρχεται μνήμη ἄλλων γυναικών, καὶ διὰ τοῦτο οὕτως ἐποίησα, ἵνα μὴ τοῦ σώματός σου γυμνοῦ ἅψωμαι.

9. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Δανιὴλ πρὸς τινὰ ἀδελφὸν ὑπὸ πορνείας ὄχλουμενον" μηδέποτε χαλάσης τὴν χεῖρα σου μετὰ γυναικὸς εἰς πινάκιον καὶ φάγης μετ' αὐτῆς, καὶ ἐν τούτῳ φεύξη τὸν δαίμονα τῆς πορνείας.

10. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Κολοβὸς ὁ χορταζόμενος καὶ λαλῶν μετὰ παιδιοῦ ἤδη ἐπόρνευσε τῷ λογισμῷ αὐτοῦ.

11. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Καρίων· ἄνθρωπος μένων μετὰ παιδίου, εἰ μὲν οὐκ ἔστι δυνατός, ἔρχεται κάτω: εἰ δὲ δυνατὸς ὢν, οὐκ ἔρχεται κάτω, τέως οὐ προκόπτει.

12. Ἀναχωρητὴς τὶς ἦν ἐν τοῖς μέρεσιν τῆς Αἰγύπτου, καθήμενος εἰς μονοκελλίον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἦν ὀνομαστός. Κατ' ἐνέργειαν δὲ τοῦ διαβόλου γυνὴ τὶς ἄσεμνος, ἀκούσασα περὶ αὐτοῦ, ἔλεγε τοῖς νεωτέροις τί θέλετε μοὶ δοῦναι, καὶ καταβάλλω τὸν ἀναχωρητὴν ὑμῶν; Οἱ δὲ συνέθεντο δοῦναι αὐτὴ τί. Καὶ ἐξελθοῦσα ἑσπέρας, ἦλθεν ἐπὶ τὴν κέλλας αὐτοῦ, ὡς πλανωμένη καὶ στάσα παρὰ τὴν θύραν ἔκρουσεν. Ἐξελθῶν δὲ ὁ γέρων καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἐταράχθη καὶ εἶπε πῶς ὧδε παραγέγονας; Ἡ δὲ ἀπεκρίθη κλαίουσα πλανωμένη ἦλθον ᾧδες ἀλλὰ ποίησον ἔλεος μετ' ἐμοῦ, καὶ μὴ ἐάσης μὲ ὑπὸ τῶν θηρίων καταβρωθῆναι" καὶ σπλαγχνισθεῖς εἰσήγεγκεν αὐτὴν ἔσω.

Εἶτα ἐν τῇ νυκτὶ ἤρξατο ὁ διάβολος λογισμοὺς ἀκολασίας ὑποσπείρειν αὐτω. Ὁ δέ, γνοὺς τὸν πόλεμον τοῦ ἐχθροῦ, ἔφη πρὸς ἑαυτὸν αἳ μεθοδείαι τοῦ ἐχθροῦ σκότος εἰσίν, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Θεοῦ φῶς ἐστι καὶ ἀναστᾶς ἀνῆψε τὸν λύχνον. Ὡς οὖν ἡ φλὸξ τῆς ἐπιθυμίας ἔτι ἐν αὐτῷ ηὔξανε καὶ δεινῶς τὸν ἄνδρα ἀνέφλεγε, πάλιν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ οἵ τα τοιαῦτα πράττοντες εἰς κόλασιν ὑπάγουσιν ἐντεῦθεν οὖν δοκίμασον, εἰ δύνασαι ὑπενεγκεῖν τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. Καὶ θεῖς τὸν δάκτυλον αὐτοῦ ἐπὶ τὸ πῦρ ἐν τῷ λύχνῳ, οὐκ ἦρεν αὐτὸν ἕως τελείως ἑκάη" τὴ γὰρ ὑπερβολὴ τῆς πυρώσεως τῆς σαρκός, καιόμενος ὑπὸ τοῦ πυρός, οὐ τοσούτον ἤσθανετο. Καέντος οὖν τοῦ πρώτον τεθέντος,

ἐξῆς τὸν δεύτερον ἔθηκεν, εἶτα τὸν τρίτον, καὶ οὕτω ποιῶν ἕως πρωΐας πάντας τους τῶν χειρῶν αὐτοῦ δακτύλους κατέκαυσεν.

Ἐκείνη δὲ ἡ ἀθλία, δρώσα & ἐποίει ὁ γέρων καὶ πῶς ἑαυτοῦ τοὺς δακτύλους κατέκαυσεν, ἐκ τοῦ φόβου ἀπεπάγῃ καὶ τελείως ἀπέψυξεν. Οἱ οὖν νεώτεροι, οἱ τὰς συνθήκας ποιήσαντες, ὡς γέγονε πρωΐ, ἦλθον πρὸς τὸν ἀναχωρητὴν καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν λέγοντες ἦλθεν ὧδε ὀψὲ γυνή; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ναί, ἔσω κοιμᾶται. Οἱ δὲ εἰσελθόντες εὗρον αὐτὴν νεκράν, εἶτα λέγουσιν αὐτῷ 'Ἀββᾶ, τέθνηκε; Τότε ὁ γέρων, ἀνακαλύψας τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἔδειξεν αὐτοῖς λέγων" ἰδοὺ τί ἐποίησέ μου ἡ θυγάτηρ τοῦ διαβόλου ἀπώλεσέ μου τοὺς δακτύλους. Καὶ διηγησάμενος αὐτοῖς τὰ κατ' αὐτὸν εἶπε γέγραπται, μὴ ἀποδώσης κακὸν ἀντὶ κακοῦ" εὔξωμεθα οὖν νὰ ἀνάστη. Καὶ ποιήσας εὐχὴν ἤγειρεν αὐτὴν καὶ ἀπέλυσεν ἡ δὲ ἀπελθοῦσα, ἔσωφρονησέ του λοιποῦ.

13. Ἔλεγον περὶ τινὸς γέροντος, ὅτι περιπατῶν εὗρεν ἴχνος γυναικὸς ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ λέγων· μήπως ἴδῃ αὐτὸ ἀδελφὸς καὶ πόλεμον λάβῃ.

14. Ἔλεγον περὶ μεγάλου γέροντος, ὅτι παρέβαλεν εἰς Κοινόβιον, καὶ εἶδε παιδίον ἐκεῖ, καὶ οὐκ ἤθελε κοιμηθῆναι ἐν τῷ τόπῳ. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀδελφοὶ καὶ σὺ φοβεῖ, Ἀββᾶ; Ὁ δὲ εἶπε φύσει οὐ φοβοῦμαι, τέκνα, ἀλλὰ τὶς χρεία ἀργοῦ πολέμου;

13. Ἔλεγον ὅτι ἀπῆλθε πότε ὁ διάβολος καὶ ἔκρουσεν εἰς Κοινόβιον, καὶ ὑπήκουσε παιδίον τοῦ δοῦναι ἀπόκρισιν. Καὶ θεασάμενος ὁ δαίμων τὸ μειράκιον εἶπεν Εἰ σὺ εἰ ἐνταύθα, ἐμοῦ χρεία οὐκ ἔστιν.

16. Ἔλεγον οἱ Πατέρες, ὅτι οὐ φέρει ὁ Θεὸς τὰ παιδιὰ εἰς τὴν ἔρημον, ἀλλ' ὁ σατανᾶς, ἢ νὰ καταστρέφῃ τοὺς εὐσεβῶς θέλοντας ζῆν.

17. Κατάπλευσε πότε πλοῖον ἐπὶ διολκον, καὶ ὥρμησεν εἰς τὸ ὄρος τῶν μοναχῶν. Καὶ ἐξελθοῦσα γυνὴ ἐκ τοῦ πλοίου ἐκάθισεν ἐπὶ βουνοῦ ἀδελφὸς δὲ τὶς ἐθῶν γεμίσαι ὕδωρ ἐκ τοῦ ποταμοῦ, εἶδεν αὐτὴν καὶ ἀνέκαμψε πρὸς τὸν Πρεσβύτερον λέγων" ἰδοὺ παρὰ τὸν ποταμὸν γυνὴ καθέζεται, καὶ οὐδέποτε, 'Ἀββᾶ, γέγονεν ὧδε. Καὶ ἀκούσας ὁ γέρων ἔλαβε τὴν ράβδον, καὶ ἐξελθῶν ἔτρεχε κράζων καὶ λέγων: βοηθεῖτε, ἀδελφοί, ὅτι λησται. Καὶ πάντες ἰδόντες αὐτὸν ἔτρεχον καὶ αὐτοὶ μετὰ ράβδων ἐπὶ τὸν ποταμόν. Οἱ δὲ ναύται, ἰδόντες τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, ἐνόησαν καὶ ἁρπάσαντες τὴν γυναῖκα εἰς τὸ πλοῖον, ἔκοψαν τὰ σχοινία καὶ ἀφήκαν τὸ πλοῖον ἀπελθεῖν τὰ ρεύματι.

18. Εἶπε γέρων: ἡ παγὶς τοῦ διαβόλου πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ μάλιστα νέον ὄντα, τὸ σῶμα ἐστι, καθὼς καὶ ὁ 'Ἀββᾶς Ἡσαΐας παραγγέλλει λέγων" μὴ κράτησης χεῖρα τινὸς μηδὲ ἐγγίσης σώματι ἀλλοτρίω, ἐκτὸς ἀσθενείας μεγάλης καὶ τοῦτο μετὰ φόβου. Μηδὲ

σοὶ χεὶρ προσεγγίση ἀλλοτρία, μηδὲ προσκυνήση σε, μηδὲ εἴπῃς ποτὲ τινι ἄραι φθείρα ἀπὸ τοῦ πώγωνος ἢ τῆς κεφαλῆς σου ἢ ἐκ τοῦ ἱματιού σου οὗ φορεῖς, μηδὲ συγκοιμηθῆς πλησίον τινὸς τὸ σύνολον ἐν ὅλῃ τὴ ζωή σου. Μηδὲ δώσης ἀσπασμὸν παιδίω μὴ ἔχοντι γένειον, μηδὲ ἐν αὐτῇ τὴ Ἐκκλησία, μηδὲ ἐρχομένων ἀπὸ ξένης, μηδὲ συγγελάσης παιδίω, ἵνα μὴ σοῦ ἀπολῃται ἡ ψυχή, μηδὲ πλησίον αὐτοῦ καθίσης ἢ περιπατήσης. Καὶ ἐν ταῖς χρείαις δὲ τῆς γαστρός σου μὴ καθίσης ὅλως μετὰ ἑτέρου ὁ γὰρ ἀληθινὸς εὐλαβὴς αἰσχύνεται καὶ ἑαυτὸν πολλοὶ δὲ καταφρονήσαντες τῶν πραγμάτων, ὡς μηδαμινῶν, ἐπεσον ἐξ αὐτῶν εἰς βόθρον καὶ ἀπώλοντο ἕκαστον γὰρ κακὸν ἀπὸ μικροῦ ἄρχεται, καὶ οὕτω γίνεται μέγα.

Ερμηνεία

Ο Αββάς Μακάριος είπε να μη κοιμηθής εις κελλί αδελφού που έχει κακήν φήμην.

2. Οι Πατέρες έλεγαν ότι η παγίδα του διαβόλου διά τους Μοναχούς, περισσότερον και από τας γυναίκας, είναι τα παιδιά.

3. Έλεγον πάλιν οι Πατέρες όπου υπάρχει κρασί και παιδιά δεν χρειάζεται ο Σατανάς.

4. Ένας Γέρων είπε: παιδιά μου, το αλάτι βγαίνει απ' το νερό και αν πλησιάση το νερό λειώνει και εξαφανίζεται έτσι και ο μοναχός από την γυναίκα προέρχεται, αν πλησιάση όμως γυναίκα, διαλύεται και χάνεται.

5. Είπεν εις τον Αββάν Σισώην ο μαθητής του:

- Πάτερ μου, έγήρασας: ας υπάγωμεν λοιπόν να κατοικήσωμεν, απ' εδώ και εμπρός, κοντά εις πόλιν.

Ο Γέρων του απήντησεν: – Όπου δεν υπάρχει γυναίκα, εκεί να υπάγωμεν. Ο μαθητής του τον έρωτά τότε:

- Και ποίος τόπος είναι, που να μην υπάρχη γυναίκα, εκτός μονάχα από την έρημον;

- Πήγαινέ με λοιπόν εις την έρημον, του απήντησεν ο Γέρων.

Ο Γέρων δε αυτός ήσκήτευεν εβδομήντα δύο χρόνια είς το όρος του Αββά Αντωνίου και πρίν, όχι και ολίγα, έζησεν εις την σκήτην μαζι με τον Αββάν Ώρ και ιδε πως και τότε ακόμη έπρόσεχε τον εαυτόν του. .

6. Ένας αδελφός ήρώτησε κάποιον Γέροντα:

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΘ΄ (Να αποφεύγουμε τις γυναίκες και όσα μας ερεθίζουν)

- Αν παραστη ανάγκη να συναντήση κάποιος μίαν γυναίκα, πώς πρέπει να την συναντήση;

Και ο Γέρων του απήντησεν:

-Η ανάγκη αυτή προέρχεται από τον διάβολον αυτός ο δόλιος δημιουργεί πολλές και διαφόρους προφάσεις ως αναγκαίας, διά να αρπάση με κάποιαν από αυτάς τον αγωνιζόμενον και να τον παρασύρη μαζί του εις το βάραθρον της απωλείας. Ωστόσον, άν, όπως είπες, παρουσιασθή κάποτε ανάγκη να συναντήσης γυναίκα, μή την αφήσης να ομιλήση μαζί σου πολλά λόγια. Και συ, όταν λαλής μαζί της, να είπης αυτά που θέλεις, με ολίγα λόγια, όσαι πολλαι υποθέσεις και αν είναι, και άφησε την να φύγη γρήγορα. Διαφορετικά, αν θα παραμείνης πολλήν ώραν μαζί της, δεν θα αποφύγης τη δυσωδίαν της και λογισμός σου θα γεμίση από αυτήν την δυσωδίαν, θα αδυνατίση και θα υποπέση ύστερα είς την αμαρτίαν.

7. Κάποιος Μοναχός μετέβη να επισκεφθή την αδελφήν του, η οποία ήτο άρρωστη εις Μοναστήριον. Η Μοναχή αυτή ήτο πιστοτάτη και δεν εδέχετο να δη άνδρα άλλωστε δεν ήθελεν ούτε και ο αδελφός της να εισέλθη, εξ αιτίας της, ανάμεσα εις γυναίκας. Δι' αυτό του εδήλωσε: Πήγαινε αδελφέ μου, να εύχεσαι δι' εμέ και με την Χάριν του Χριστού θα σε ιδώ εις την Βασιλείαν των Ουρανών.

8. Κάποιος Μοναχός έπερπατούσε μαζί με την μητέρα του, η οποία ήτο γραία και όταν ήλθον εις τον ποταμόν, δεν ήμπορούσεν η γραία να περάση. Επήρε λοιπόν ο υιός της το μαφόριόν του, ετύλιξε με αυτό τα χέρια του και αφού έτσι την εβάσταξε, την επέρασεν αντίκρυ. "Όταν επέρασαν, του λέγει εκείνη:

– Διατι ετύλιξες, παιδί μου, τα χέρια σου;

–Διότι το σώμα της γυναικός είναι φωτιά, απήντησεν ο Μοναχός, και απ' αυτό έρχεται ενθύμησις άλλων γυναικών. Δι' αυτό έκαμα έτσι, διά να μη εγγίσω το σώμα σου γυμνόν.

9. Είπεν ο Αββάς Δανιήλ εις Μοναχόν, ο οποίος ήνωχλείτο από πορνείαν ποτέ μη απλώσης το χέρι σου μαζί με γυναίκα είς πιάτο και φάγης μαζί με αυτήν: έτσι θα αποφύγης το δαίμονα της πορνείας.

10. Είπεν ο Αββάς Ιωάννης ο Κολοβός: εκείνος που χορταίνει φαγητόν και συνομιλεί με παιδί, επόρνευσεν ήδη με τον λογισμόν του.

11. Ο Αββάς Καρίων είπεν· άνθρωπος, που μένει με παιδί, αν δεν είναι δυνατός, πίπτει εις αμαρτίαν· άν, πάλιν, είναι δυνατός, δεν πίπτει εις αμαρτίαν, αλλά και δεν προκόπτει.

12. Εις τα μέρη της Αιγύπτου εζούσε κάποιος 'Αναχωρητής: αύτός έκατοικούσεν εις ένα μόνον μικρόν κελλί μέσα εις την έρημον και ήτο ονομαστός. Κατά διαβολικής ενέργειαν μία κοινή γυναίκα, όταν έπληροφορήθη δι' αυτόν, είπεν εις τους νέους τί μου δίδετε και εγώ θα παρασύρω εις την αμαρτίαν τον αναχωρητής σας. Εκείνοι συνεφώνησαν να της δώσουν κάτι

Πραγματικά έβγήκε το βράδυ από την πόλιν και ήλθεν έξω από το κελλί του 'Αναχωρητού, ωσάν να είχε χάσει τάχα τον δρόμον. Έστάθη έξω από την θύραν και εκτύπησε. Μόλις έβγήκε ο Γέρων και την είδε, εταράχθη.

- Πώς έφθασες εδώ; την ηρώτησεν εκείνος.

- Έχασα τον δρόμον μου, απήντησεν εκείνη με δάκρυα, αλλά λυπήσου με και μη με αφήσης να καταφαγωθώ από τα θηρία.

Ο Αναχωρητής την ευσπλαγχνίσθη και την έβαλεν εις το κελλί του.

Την νύκτα ήρχισεν ο διάβολος να του φέρνη εις τον νούν του λογισμούς ακολασίας. Έννοήσας τότε εκείνος τον πόλεμον του εχθρού, είπεν εις τον εαυτόν του· αι πονηρίαι του εχθρού είναι σκότος, ο δε υιός του Θεού είναι φώς. Και αμέσως έσηκώθηκε και έναψε τον λύχνον. Επειδή όμως μέσα του έφούντωνε η φλόγα της επιθυμίας και κατέκαιε φρικτά τον ασκητήν, είπε, πάλιν, εις τον εαυτόν του: όσοι κάμνουν αυτά πηγαίνουν εις την κόλασιν· δοκίμασε λοιπόν απ' εδώ αν ήμπορης να υποφέρης το αιώνιον πύρ, και αμέσως έβαλε τον δάκτυλόν του εις την φλόγα δεν τον απεμάκρυνε δε έως ότου εκάη τελείως, διότι από την υπερβολικήν πύρωσιν της σαρκός δεν ήσθάνετο και τόσον τον πόνον από το κάψιμον της φλόγας. 'Αφού εκάηκεν έτσι ο πρώτος δάκτυλος, έβαλε κατόπιν τον δεύτερον, μετά τον τρίτον και έτσι μέχρι το πρωί κατέκαυσεν, όλα τα δάκτυλα των χεριών του.

Εκείνη η αθλία, καθώς έβλεπεν αυτά που έκαμνεν ο Γέρων και ότι έκαυσε τα δάκτυλά του, επάγωσεν από τον φόβον της και εξεψύχησεν.

Οι νέοι που έβαλαν μαζί της το στοίχημα, μόλις εξημέρωσεν, ήλθαν εις τον αναχωρητήν και τον ήρώτησαν: μήπως ήλθεν εδώ χθες το βράδυ κάποια γυναίκα;

– Ναι τους απήντησεν εκείνος. Είναι μέσα και κοιμάται. Οι νέοι εισήλθον εις το κελλί και την εύρον νεκράν. -Αββά, απέθανεν; ερωτούν τον ασκητήν. Εις απάντησιν ο Γέρων τους έδειξε τα χέρια του και τους λέγει:

– Να τι μου έκαμεν η θυγατέρα του διαβόλου μου κατέστρεψε τα δάκτυλα..

Αφού δε τους διηγήθη τι του είχε συμβή, τους είπεν:

– Έχει όμως γραφή: να μη αποδώσης κακόν, διά το κακόν που σου έκαμαν ας προσευχηθώμεν λοιπόν να αναστηθή. Μετά θερμήν δε προσευχήν που έκανε, την ανέστησε και την άφησε να φύγη. Εκείνη έφυγε και από τότε έσωφρονίσθη.

13. Διά κάποιον Γέροντα έλεγον, ότι ενώ έπερπατούσεν, ευρηκεν καθ' οδόν πάτημα γυναίκας και το έσκέπασε. Μήπως το ίδη κανένας αδελφός, έμονολόγησε, και πολεμηθή.

14. Έλεγαν διά κάποιον μεγάλον Γέροντα, ότι επήγεν εις Κοινόβιον και είδεν εκεί ένα παιδί, και δεν ήθελε να κοιμηθή εις εκείνο το μέρος. Οι αδελφοί που τον συνόδευαν (και το είδος αυτό) του είπαν:

– Και συ φοβάσαι, 'Αββά;

– Πραγματικά δεν φοβάμαι αλλά ποία η ανάγκη ματαίου πολέμου;

15. Κάποτε – διηγούνται – μετέβη ο διάβολος εις ένα Κοινόβιον και εκτύπησε την θύραν τον ήκουσεν ένα παιδί και έδωσε την απάντησιν. Μόλις είδεν ο δαίμονας το παιδί, είπεν: εφ' όσον είσαι συ εδώ, εγώ δεν χρειάζομαι.

16. Οι Πατέρες έλεγόν· δεν φέρνει ο Θεός τα παιδιά είς τήν έρημον, αλλά ο σατανάς, διά να καταστρέφη αυτούς που θέλουν να ζουν με ευσέβειαν.

17. Έφθασε κάποτε ένα πλοίον εις δίολκον(*) και άραξεν εις το όρος των Μοναχών. Από το πλοίον έβγήκε μία γυναίκα και εκάθισεν έπάνω εις το βουνόν. Κάποιος αδελφός ήλθε να πάρη νερό από τον ποταμόν, την είδε και επέστρεψεν εις τον

(*) Δίολκος ελέγετο κυρίως ειδικός ξύλινος διάδρομος εις Κόρινθον, που συνέδεε διά ξηράς τάς δύο θαλάσσας (Κορινθιακόν και Σαρωνικός κόλπος). Δι' αυτού εσύροντο τα πλοία από της μιάς θαλάσσης εις την άλλην, διότι τότε δεν είχε κοπή και ισθμός. Έκτοτε δίολκος λέγεται κάθε παρόμοιος διάδρομος, που διευκόλυνε την διά ξηράς μεταφοράς πλοίου από μιάς θαλάσσης εις την άλλην. Ενταύθα πιθανόν να πρόκειται περί τοιούτου ξυλίνου διαδρόμου, που συνέδεε δύο τμήματα του ποταμού Νείλου εις το Δέλτα πλησίον της εκβολής του εις την θάλασσαν.

πρεσβύτερον, προς τον οποίον είπεν εις την όχθης του ποταμού κάθεται μία γυναίκα, Αββά, πράγμα που ποτέ δεν έγινε εδώ. Μόλις το ήκουσεν αυτό ο Γέρων, επήρε το ραβδί του και αφού έβγήκεν από το κελλί του έτρεχε βοηθείτε, αδελφοί, έκραζε και έλεγε, διότι έχουν έλθει λησταί. Και όλοι, μόλις τον είδαν, έτρεχαν και αυτοί με ράβδους προς τον ποταμόν.

Οι ναύται, όταν είδαν την βιαίαν αυτήν επίθεσιν, έκατάλαβαν και ήρπασαν την γυναίκα εις το πλοίον, έκοψαν αμέσως τα σχοινιά και το άφησαν να παρασυρθή από το ρεύμα.

18. "Ένας Γέρων είπεν: η παγίδα του διαβόλου δια τον άνθρωπον και μάλιστα όταν είναι νέος, είναι το σώμα: όπως μας παραγγέλλει και ο 'Αββάς Ησαΐας. Μή κρατήσης χέρι ανθρώπου – λέγει – ούτε να πλησιάσης ξένον σώμα, εκτός όταν είναι πολύ άρρωστος ο άλλος και αυτό με φόβον ούτε το χέρι σου να το πλησιάση άλλο, ούτε να σε χαιρετήση: ούτε να είπης ποτέ σε κανένα να βγάλη την ψείραν από τα γένεια, ή το κεφάλι σου, ή από το ιμάτιον, που φορείς. Εις όλην σου την ζωήν ποτέ να μη κοιμηθής κοντά με άλλον, ούτε να ασπασθής αγένειον παιδί, ούτε εις αυτήν ακόμη την Εκκλησίαν, όταν έρχεται από άλλο μέρος, ούτε να γελάσης μαζί με μικρόν παιδί, δια να μη χαθή η ψυχή σου, ούτε να καθίσης κοντά του ή να περιπατήσης.

Και διά τας ανάγκας της κοιλίας σου, να μη καθίσης καθόλου μαζί με άλλον· διότι ο πραγματικά ευλαβής έντρέπεται και τον εαυτόν του. Πολλοί περιεφρόνησαν τα πράγματα αυτά, ως ασήμαντα, δήθεν όμως κάθε κακό από μικρόν αρχίζει και έτσι μεγαλώνει.

ΙΓ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΜΕΓΑΣ κίνδυνος παιδίω ἐν Κοινοβίῳ, ἐὰν πὲρ ἀκυβερνησία ἐστὶν ἐν τῷ μέσῳ ὁ δὲ ἐκτρέφων εὐαρέστως τῷ Θεῷ μακαριστός. Φεύγεις, ἀγαπητέ, τοὺς τοξεύοντας τὸ σῶμα; Φεῦγε μᾶλλον τοὺς τοξεύοντας τὴν ψυχήν. Φεύγεις ὄφιν δάκνοντα τὸ σῶμα; Φεῦγε μᾶλλον γυναῖκα δάκνουσαν τὴν ψυχήν. Ὁ καταμανθάνων κάλλος γυναικὼν ἐμφυτεύει ἐν τῇ ἰδίᾳ ψυχὴ ἐπιθυμίας αὐτῆς καὶ ὁ ἐνδελεχῶν πρὸ θύρας οἴκων αὐτῆς ὅμοιός ἐστι τὸ ἐπὶ κρυστάλλου περιπατούντι, ὅτι οὐ μακράν το ἐλίσθημα ἀπ' αὐτοῦ. Φεύγεις, ἀγαπητέ, τὸ πῦρ, ἵνα μὴ καῇ σου τὸ σῶμα; Φεῦγε καὶ τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ ἐν πυρὶ ἀσθέστω σὲ παραπέμψη καὶ καίηταί σου τὸ σῶμα σὺν τὴ ψυχὴ αἰωνίως. Ὡς πὲρ δύο μαχηται, οὕτω

μοναχὸς συντυγχάνων μετὰ γυναικός, καὶ ὁ νήφων σκυλεύσει καὶ σκυλευθήσεται. Σωφροσύνη καὶ ὁμιλία γυναικὸς ὡς λέαινα μετὰ προβάτου ἐν οἴκῳ ἐνί.

Ερμηνεία

ΕΙΝΑΙ μεγάλος ο κίνδυνος αν ευρίσκεται παιδι εις το Κοινόβιον, εφ' όσον βέβαια υπάρχει και ακυβερνησία είς το μέσον εκείνος όμως που ανατρέφει (ένα παιδί) όπως θέλει ο Θεός είναι ευλογημένος. Αποφεύγεις, αγαπητέ μου, αυτούς που τοξεύουν το σώμα; Καλλίτερα να αποφεύγης αυτούς που ρίπτουν τα βέλη των εις την ψυχήν. Φεύγεις από το φίδι, που δαγκώνει το σώμα; Καλλίτερα να φεύγης από γυναίκα, που δαγκώνει την ψυχήν. Αυτός που περιεργάζεται το κάλλος γυναικών, φυτεύει μέσα εις την ψυχήν του την επιθυμίαν δι' αυτήν και εκείνος, που ευρίσκεται συχνά εμπρός εις την θύραν του οίκου αυτών ομοιάζει με εκείγον, που περιπατεί επάνω εις κρύσταλλον, επειδή δεν είναι μακράν η στιγμή που θα γλιστρήση. Φεύγεις, αγαπητέ μου, από την φωτιάν διά να μή καεί το σώμα σου; Να φεύγης μακραν και από την αμαρτίαν, διά να μη σε αποστείλη είς το άσβεστον πυρ και καίεται αιωνίως το σώμα σου μαζί με την ψυχήν σου. Όπως δύο μονομάχοι, έτσι είναι και ο μοναχός, που συναναστρέφεται με γυναίκα και προσεκτικός αν είναι και θα νικήση, αλλά και θα νικηθή. Η σωφροσύνη και η συναναστροφή με γυναίκα είναι όπως η λέαινα με το πρόβατον εις την ιδίαν μάνδραν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Λ'
(Να μην ακούμε μουσικά όργανα)

Ὅτι οὐ δεῖ τὸν πιστὸν ἀνέχεσθαι ὅλως ἀκούειν αὐλοῦ ἢ κιθάρας, ἢ τινὸς ἄλλου μέλους θυμελικοῦ, ἀλλ' ὡς ὀλέθρια ταῦτα φεύγειν.

Ότι δεν πρέπει καθόλου και πιστός να δέχεται να ακούη φλογέραν ή κιθάραν, ή κανένα άλλο θεατρικόν όργανον, αλλά να τα αποφεύγη ως καταστρεπτικά.

Α'. Γρηγορίου του Διαλόγου

ΦΟΥΡΤΟΥΝΑΤΟΣ τὶς ἀνὴρ εὐγενέστατος, τὸν τοῦ Θεοῦ δοῦλον Βονιφάτιον τὸν Ἐπίσκοπόν της Φερνήτιδος πόλεως, ὃς μεγίσταις δυνάμεσιν ἔλαμψεν, ἱκέτευσεν ἐλθεῖν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ εὐλογῆσαι αὐτόν. Ο δέ, εἰδῶς ὅτι μετὰ πίστεως καὶ ἀνὴρ αἰτεῖται, προθύμως ὑπήκουσεν. Ἐλθῶν οὖν ὁ Ἐπίσκοπος εἰς τὴν τοῦ Φουρτουνάτου οἰκίαν, καὶ τῆς τραπέζης παρατεθείσης, πρὶν ἢ αὐτὸν τὴν ὥρισμενης εὐχὴν ἐν τῇ τραπέζῃ τῷ Θεῷ προσενέγκαι, ἀνὴρ τὶς πένης ἔμπροσθέν της θύρας μετὰ σείστρων παρέστη καὶ τὰ κύμβαλα ἔκρουσε, ζητῶν διὰ τούτων τροφήν.

Ὁ οὖν Ἐπίσκοπος ἐπὶ τῷ τῶν κυμβάλων ἤχω περιπαθὴς γεγονῶς καὶ κατώδυνος, ἔφη Οὔαι, οὐαί, ἀπέθανεν ὁ ἐλεεινὸς οὗτος ἐγὼ ἐν τῇ τραπέζῃ τῆς εὐφροσύνης ἐλθῶν, οὔπω εἷς τὴν τοῦ Θεοῦ αἴνεσιν τὸ στόμα μου ἤνοιξα, οὗτος δὲ μετὰ σείστρων ἐλθῶν κύμβαλα ἔκρουσε. Καὶ προσθεῖς εἶπε δότε αὐτῷ διὰ τὴν ἀγάπην τροφὴν καὶ ποτόν, γιγνώσκετε δὲ ὅτι ἀπέθανεν.

Ὁ οὖν ἄθλιος ἐκεῖνος ἀνήρ, ἄρτον καὶ οἶνον ἐκ τοῦ αὐτοῦ οἴκου λαβῶν καὶ μέλλων ἤδη τὴν θύραν ἔξελθειν, λίθω μεγίστη ἄνωθεν ἐκ τῶν κεράμων αὐτομάτως πεσόντι τὴν κεφαλὴν βάλλεται, καὶ εἰς τέλος ταύτην συνθρύπτεται. Ἠμιθανὴς οὖν ἀρθεῖς, τὴ ἑξῆς ἡμέρα τέλει τοῦ βίου ἔχρησατο, κατὰ τὴν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ ψῆφον, ἐξ οὐ πράγματος, Πέτρε, κατανοῆσαι ἐστι, πῶς οἱ "Ἅγιοι φανεροὶ τυγχάνουσι" ναοὶ γὰρ εἰσι τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐὰν πότε εἰς ὀργὴν κινηθῶσιν, δὶ' αὐτῶν τὴν δύναμιν ἐργάζεται καὶ τὴν ἐκδίκησιν ἐπάγει, οἵαν αὐτοὶ βούλονται.

Ερμηνεία

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Λ΄ (Να μην ακούμε μουσικά όργανα)

Ο ΦΟΥΡΤΟΥΝΑΤΟΣ, άνθρωπος ευγενέστατος, παρεκάλεσε κάποτε τον δούλον του Θεού Βονιφάτιον, Επίσκοπον της Φερνήτιδος, που διέλαμψε με τα μεγάλα του θαύματα, να έλθη εις την οικίαν του και να τον ευλογήση. Ο Επίσκοπος, επειδή έβεβαιώθη ότι με πίστιν το ζητεί αυτό, εδέχθη πρόθυμα.

'Αφού λοιπόν ήλθεν ο Επίσκοπος εις το σπίτι του Φουρτουνάτου και έστρωσαν το τραπέζι για φαγητόν, πριν να κάνουν την προσευχήν της τραπέζης, παρουσιάσθη έξαφνα εμπρός εις την θύραν κάποιος ζηνιάνος με ντέφια και εκτύπησε τα κύμβαλα, ζητιανεύωντας τροφήν. Ο Επίσκοπος τότε ελυπήθηκε πάρα πολύ και έστενοχωρήθη από τον ήχον των κυμβάλων. 'Αλλοίμονον! αλλοίμονον! – είπε – απέθανεν ο δυτυχισμένος αυτός, εγώ ήλθα είς το χαρούμενον τραπέζι και ακόμη δεν άνοιξα το στόμα μου να ευχαριστήσω τον Θεόν, ενώ αυτός ήλθε με τα ντέφια του και εκτύπησε τα κύμβαλα. Και προσέθεσεν δώσατε του τροφήν και ποτόν, μάθετε όμως ότι απέθανεν.

Ο άθλιος λοιπόν εκείνος άνθρωπος, αφού επήρε άρτον και οίνον από το σπίτι εκείνο και ενώ εξήρχετο από την θύραν, εκτύπησε το κεφάλι του από κάποιαν μεγάλην πέτραν, που έπεσε μόνη της από τα κεραμίδια και τελικά το συνέτριψεν. Τον εσήκωσαν μισοπεθαμένον και την άλλην ημέραν απέθανεν, όπως το προείπεν ο άνθρωπος του Θεού. Από αυτό το πράγμα, Πέτρε, ήμπορείς να εννοήσης, πώς γίνονται φανεροί οι Αγιοι του Θεού, διότι είναι ναοί του Θεού· αν κάποτε λοιπόν όργισθούν, ο Θεός, που κατοικεί εις αυτούς, ενεργεί δι' αυτών και τιμωρεί όποιον θελήσουν αυτοί.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΑ'
(Περί ενυπνιασμού - σπερματόρροιας)

Οτι εκ διαφόρων αιτιών ο ενυπνιασμός γίνεται.

Οτι ο ενυπνιασμός (ή σπερματόρροια εις τον ύπνον) προκαλείται από διαφόρους αιτίας.

Α'. 'Εν τω Γεροντικώ

ΗΡΩΤΗΘΗ γέρων περὶ τοῦ ἐνυπνιάζεσθαι" καὶ ἀπεκρίθη, ὅτι δεῖ τοῦτο ὅλως μὴ προσποιείσθαι, ἀλλὰ νομίζειν ἑαυτὸν ἀπονύσσεσθαι. Ἐὰν γὰρ περιπατῶν δημοσία ἴδῃς καπηλομαγειρεῖον, καὶ πλησιάσας ἐν τῷ παρέρχεσθαι σὲ μεταλάβῃς τῆς τῶν κρεὼν ἀναθυμιάσεως, ἔφαγες ἢ οὖ; πάντως ἔρεις ὅτι οὖ οὕτως οὔτε ἐνυπνιάζεσθαι μολυσμὸν σοὶ παρέξει. Ἐὰν γὰρ σὲ ἴδῃ καὶ ἐναντίος δειλόν, πλέον σοὶ ἐπεμβαίνει, παρατήρει δὲ ὅπως μὴ ἐν αἰσθήσει ἐλθῶν συγκαταβὴς τὴ διανοία ἤγουν μὴ ἔξυπνος γενόμενος τῆς φαντασίας ἀναμνησθῆς καὶ συγκατάθη αὐτοῦ.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ Γέρων ήρωτήθη διά τον ενυπνιασμών και απεκρίθη, ότι δεν πρέπει καθόλου αυτό το πράγμα να το αποδίδωμεν ως υπεύθυνον αμαρτωλήν ενέργειαν εις τον εαυτόν μας, αλλά να νομίζωμεν ότι απλώς εκεντήθημεν από τον σατανάν. Αν δηλαδή καθώς περιπατείς εις τον δημόσιον δρόμον ίδης μαγειρείον και, όταν περνάς ακριβώς απ' έξω, αισθανθής την μυρωδιάν από τα κρέατα, έφαγες ή όχι; Βεβαίως θα απαντήσης ότι, όχι έτσι ακριβώς και ο ενυπνιασμός δεν σου προξενεί μολυσμόν. Αν όμως ο αντίπαλος σε ίδη φοβισμένον, περισσότερον σε ενοχλεί. Πρόσεχε μόνον όταν συνέλθης από το όνειρον να μη δεχθής εις την σκέψιν σου όσα έμπαθή έβλεπες δηλαδή μη τυχόν όταν έξυπνήσης ενθυμηθής την νυκτερινής φαντασίαν και συγκατατεθής εις αυτήν.

Β'. Του Αββά Ησαΐου

ΕΑΝ πειράζῃ ἐν φαντασίᾳ συνουσίας ἐν τῇ νυκτί, φύλαξον ἐν τὴ καρδία σου μὴ λογίσασθαι αὐτὰ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ποία σώματα τῆς φαντασίας ἦν, ἵνα μὴ μιανθῆς ἐν τῇ ἡδονῇ αὐτῶν, καὶ ἐπενέγκης ἑαυτῷ ὀργὴν πονηρᾶν, ἀλλὰ παραρριπτε ἑαυτὸν τῷ Θεῷ ἐν ὅλῃ καρδία σου, καὶ βοηθεῖ σοὶ οἰκτίρμων γὰρ ἔστιν ἐπὶ τῇ ἀσθενείᾳ τοῦ ἀνθρώπου.

Ερμηνεία

ΑΝ ένοχλήσαι την νύκτα με όνειρον ότι τάχα συνουσιάζεσαι, πρόσεξε να μη σκεφθής, την ημέραν ποία ήσαν τα πρόσωπα της νυκτερινής φαντασίας, διά να μη μιανθης από την ηδονήν των και επισύρης έτσι εναντίον σου αυστηραν οργήν· αλλά να εμπιστευθής τον εαυτόν σου, με όλην σου την καρδίαν, εις τον Θεόν και θα σε βοηθήση, διότι ευσπλαγχνίζεται τον άνθρωπον όταν ασθενή.

Γ'. Του Αγίου Μαξίμου

ΤΙΝΕΣ μὲν φάσιν ὅτι τῶν μορίων τοῦ σώματος καθαπτόμενοι οἱ δαίμονες κατὰ τοὺς ὕπνους, κινούσι τὸ πάθος τῆς πορνείας εἶτα τὸ πάθος κινούμενον ἀναφέρει τὴν μορφὴν τῆς γυναικὸς διὰ τῆς μνήμης ἐπὶ τὸν νοῦν. Τινὲς δὲ ὅτι τὸ μὲν νὰ ἐν σχήματι γυναικὸς παραφαίνονται, τῶν δὲ μορίων τοῦ σώματος καθαπτόμενοι τὴν ὄρεξιν κινούσι, καὶ οὕτω γίνονται αἱ φαντασίαι. Ἕτεροι δὲ πάλιν, ὅτι τὸ πάθος τὸ ἐπικρατοῦν ἐν τῷ πλησιάζοντι δαίμονι κινεῖ τὸ πάθος, καὶ οὕτως ἀνάπτεται πρὸς τοὺς λογισμοὺς ἡ ψυχή, ἀναφέρουσα τὰς μορφὲς διὰ τῆς μνήμης. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ἐμπαθῶν φαντασιῶν ὁμοίως. Οἱ μὲν οὕτως, οἱ δὲ οὕτω συμβαίνειν φάσκουσι πλὴν ἐν οὐδενὶ τῶν εἰρημένων τρόπω ἰσχύουσι τὸ πάθος τὸ οἱονδήποτε κινῆσαι οἱ δαίμονες, παρούσης τὴ ψυχὴ ἀγάπης καὶ ἐγκρατείας, οὔτε ἐγρηγορότος τοῦ σώματος, οὔτε κατὰ τοὺς ὕπνους.

Ερμηνεία

ΜΕΡΙΚΟΙ λέγουν ότι οι δαίμονες εγγίζουν, εις τον ύπνον, τα γεννητικά μόρια και έτσι κινούν το πάθος της πορνείας: έπειτα, όταν το πάθος κινηθή, φέρνει εις τον νούν, με την ανάμνησιν, την μορφήν της γυναικός. Αλλοι πάλιν λέγουν ότι οι δαίμονες εμφανίζονται εις τον νούν μας ως γυναίκες και ότι εγγίζουν τα γεννητικά μόρια, διά να κινήσουν την όρεξιν και έτσι γεννώνται αι φαντασίαι των ονείρων. Υπάρχουν έπίσης και άλλοι που λέγουν ότι το πάθος το οποίον επικρατεί εις τον δαίμονα, ο οποίος πλησιάζει, κινεί εις την ψυχήν το όμοιον πάθος και έτσι πυρώνεται η ψυχή από τους κακούς λογισμούς και ανακαλεί εις την μνήμην τας γυναικείας μορφάς. Το ίδιο συμβαίνει και με τας άλλας φανταστικές εικόνας των ονείρων. Αλλοι λοιπόν έτσι,

άλλοι διαφορετικά λέγουν ότι συμβαίνει και ενυπνιασμός. Πλην όμως με κανένα από τους τρόπους, που είπαμεν, δεν ήμπορούν οι δαίμονες να κινήσουν οποιοδήποτε πάθος, αν υπάρχη εις την ψυχήν αγάπη και έγκράτεια, ούτε όταν είμεθα ξυπνητοί, ούτε όταν κοιμώμεθα.

Δ'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΙΠΕ γέρων: συνήθισον κατὰ μικρὸν τὴν καρδίαν σου περὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν ἀδελφῶν λέγειν ἐν ἀληθεῖᾳ οὗτος προάγει μου κατὰ Θεόν. Καὶ πάλιν οὗτος σπουδαιότερός μου ἐστί. Καὶ οὕτω λοιπὸν ἔρχει εἰς τὸ ἔχεις σεαυτὸν ὑπὸ κάτω πάντων, καὶ οἰκεῖ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐν σοῖ. Ἐὰν δὲ ἐξουδενώσης ἄνθρωπον, ἀναχωρεῖ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀπό σου, καὶ παραδίδωσι σὲ εἰς μολυσμοὺς σαρκός, καὶ σκληρύνεταί σου ἡ καρδία, καὶ κατάνυξις οὐδεμία εὑρίσκεται ἐν σοῖ.

2. Ἠρωτήθη ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν περὶ τῶν μολυσμῶν καὶ ἀπεκρίθη, ὅτι ἐὰν στήσωμεν τὸ πρακτικόν, ἤτοι τὴν ἐνέργειας τῆς ἁμαρτίας, καὶ νήψωμεν ἐπιμελῶς, ἤγουν πρὸς τοὺς λογισμούς, οὐχ εὕρησομεν ἐν ἑαυτοῖς μολυσμόν.

3. Εἶπε γέρων: μέγας καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους φθόνος τοῦ διαβόλου" μὴ δυνάμενος γὰρ τοὺς ἐκλεκτούς του Θεοῦ ὕπαρ εἰς αἰσχροὺς λογισμοὺς ἐφελκύσασθαι, κὰν ἐν τῇ νυκτὶ φαντάζῃ αὐτούς, ἀλλ' οὐδὲν ἐκ τούτου κερδαίνει ὁ δόλιος. Εἰ γὰρ ἔκτρωμα κληρονομήσει πατέρα αὐτοῦ, καὶ αἱ φαντασίαι αὗται λογισθήσονται εἰς ἁμαρτίαν τοὺς ἐκλελεγμένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ερμηνεία

ΕΙΠΕΝ ένας Γέρων: συνήθισε να λέγης, σιγά – σιγά, από την καρδιά σου, διά κάθε ένα από τους αδελφούς πραγματικά αυτός είναι ανώτερος από εμέ, εις την εκτέλεσιν των εντολών του Θεού. Και πάλιν αυτός είναι σπουδαιότερος από εμέ. Έτσι θα φθάσης να θεωρής τον έεαυτόν σου κατώτερον από όλους, ώστε να κατοικήση το Πνεύμα του Θεού εντός σου. Αν προσβάλης άνθρωπον, φεύγει η χάρις του Θεού από έσένα, και σε παραδίδει εις μολυσμούς σαρκός και σκληρύνεται η καρδιά σου και καμμίαν δυνατότητα κατανύξεως δεν θα έχης.

2. Ήρώτησαν τον Αββάς Ποιμένα, διά τους μολυσμούς και έκείνος απήντησεν· αν σταματήσωμεν το πρακτικόν, δηλαδή την ενέργειαν της αμαρτίας, και προσέξωμεν αυστηρά τους λογισμούς μας, τότε δεν θα εύρωμεν εις τους εαυτούς μας μολυσμόν.

3. Ένας Γέρων είπεν είναι μεγάλος ο φθόνος του διαβόλου προς τους ανθρώπους. Επειδή δεν ήμπορεί να παρασύρη είς αισχρούς λογισμούς τους εκλεκτούς του Θεού, όταν είναι ξυπνητοί, προσπαθεί να τους ενοχλη την νύκτα με τας φανταστικές σκηνές των ονείρων τίποτα όμως από αυτά δεν κερδίζει ο παμπόνηρος. Διότι αν παιδίον νεκρόν άωρον (βρέφος προώρως γεννώμενον, εξάμβλωμα) ήμπορεί να κληρονομήση τον πατέρα του, τότε και αι φανταστικαί σκηναι των ονείρων θα λογισθούν αμαρτίαι διά τους εκλελεγμένους υπό του Θεού.

Ε'. Του Αγίου Εφραίμ

ΜΗ κοιμηθῆς ἔχων κατὰ τινός, ἵνα μὴ φαντασίαι αἰσχραι ἔκταραξουσί σε ἐν τῇ νυκτί.

Ερμηνεία

ΝΑ μη κοιμηθής θυμωμένος εναντίον κάποιου, διά να μη σε ταράξουν την νύκτα αι αισχραι φαντασίαι ονείρων.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΒ'
(Περί πένθους – είδη και δάκρυα)

Ὅτι μεγίστη ἡ τοῦ πένθους ἐργασία, καὶ ποσαχῶς τὸ πένθος, καὶ τὶς ἡ διαφορὰ τῶν δακρύων.

Είναι πάρα πολύ μεγάλη η εργασία του πένθους και πόσων ειδών είναι το πένθος και ποια η διαφορά των δακρύων.

Α΄. Γρηγορίου του Διαλόγου

Πέτρος

ΑΙΤΩ, τιμιώτατε Δέσποτα, ἵνα μου εἴπῃς πόσα εἰσὶ γένη τῆς κατανύξεως.

Γρηγόριος

ΕΝ ΠΟΛΛΟΙΣ εἴδεσι κάλλους, Πέτρε, ἡ κατάνυξις θεωρεῖται ὅθεν καὶ Ἱερεμίας λέγει: «διαμερισμοὺς ὑδάτων ἐξήγαγεν ὁ ὀφθαλμός μου». Δύο τοίνυν εἰσὶ κεφαλαιωδέστερα γένη τῆς κατανύξεως ὅταν γὰρ τὸν Θεὸν διψήσῃ ἡ ψυχή, πρώτον μὲν τῷ φόβῳ κατανύσσεται, ἔπειτα δὲ τὸ πόθω. Ἐν πρώτοις μὲν γὰρ δάκρυσιν ἑαυτὴν κατατήκει, ὑπόμνησιν τῶν κακῶν αὐτῆς λαμβάνουσα, φοβουμένη περὶ αὐτῶν, ἵνα μὴ αἰωνία κολάσει ὑποπέσῃ. Ἠνίκα λοιπὸν ἐν πολλῇ στενοχωρία λύπης ὑπάρξῃ, τότε ἡ μὲν δειλία τέλος λαμβάνει, ἀμεριμνία δὲ τὶς περὶ τῆς συγχωρήσεως καὶ παρρησία ἐν αὐτῇ γεννᾶται, καὶ λοιπὸν ἐν τῷ πόθῳ τῆς οὐρανίου χαρᾶς ἡ ψυχὴ ἐκκαίεται καὶ ἥτις πρότερον ἔκλαιε φοβουμένη, ἵνα μὴ εἰς κρίσιν ἀπενεχθῇ, ἐν ὑστέρῳ πάλιν ἄρχεται κλαίειν πικρῶς, ὅτι ἀπέχει τῆς βασιλείας. Καθαρθεῖς γὰρ ὁ νοῦς κατοπτεύει ὁποῖοι τῶν Ἀγγέλων εἴσιν οἱ χοροί, καὶ ποία αὐτῶν ἡ συμμετοχή, ποία τὲ τῶν μακαρίων πνευμάτων ἢ λαμπρότης καὶ ἡ μεγαλωσύνη, καὶ τὶς ἡ αὐτοῦ του Θεοῦ κατόπτευσις.

Ἐπὶ πλείω τοίνυν καὶ πλείω θρηνεῖ, ὅτι τῶν διαμενόντων ἀγαθῶν στερεῖται. Οὕτως οὖν γίνεται ἕνα ἢ τελεία κατάνυξις ἐκ τοῦ φόβου τὴν ψυχὴν εἰς τὴν ἀγάπην παραπέμψῃ, ὅπερ καλῶς καὶ ἐν τῇ τερᾷ καὶ ἀληθινὴ ἱστορία γέγραπται περὶ 'Ἀσχᾶς τῆς θυγατρὸς Χάλεβ, ὅτι καθεζομένη ἐπὶ τῆς ὄνου ἐστέναξεν. Ὁ δὲ πατὴρ πρὸς αὐτὴν ἔφη" τί ἔχεις; Ἀποκριθεῖσα δὲ αὐτῷ εἶπε δὸς μοὶ εὐλογίαν τὴν γῆν τῆς ἄρκτου, ὅτι ξηρὰν δέδωκάς μου, προσθές μου καὶ τὴν ὑδρευομένην. Καὶ ἔδωκεν αὐτὴ ὁ πατὴρ αὐτῆς τὴν

ὑδρευόμενην τὴν ἄνωθεν, καὶ τὴν ὑδρευομένην τὴν κατωθεν. Ἀσχὰ τοίνυν ἐπὶ τῆς ὄνου καθεζομένη ἑρμηνεύεται ψυχή, ἣ τοῖς ἀλόγους της σαρκὸς κινήμασι προσκαθεζομένη το δὲ στενάξασα ἠτήσατο παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν γῆν τὴν ὑδρευόμενην, τοῦτο δηλοί, ὅτι παρὰ τὸ κτίστη ἡμῶν μετὰ μεγάλου στεναγμοῦ δεῖ ἡμᾶς ζητεῖν τὸ τῶν δακρύων δῶρον.

Πολλοῖς γὰρ εἰσι οἵτινες διδασκαλικοῦ μὲν χαρίσματος ἠξιωθησαν καὶ μετὰ παρρησίας τὸ τῆς ἀληθείας δικαίωμα λαλῆσαι, τοὺς ἐν θλίψεσι παραμυθήσασθαι, τοῖς δεομένους ἐπαρκέσαι καὶ ζηλωται γενέσθαι περὶ τὴν πίστιν, ἀκμὴν δὲ τὸ δῶρος τῶν δακρύων οὐκ ἔλαβον. Οὗτοι δηλαδὴ τὴν γῆν τῆς ἄρκτου τὴν ξηρὰν ἔχουσι, τῆς δὲ ὕδρευομενης ἔτι ἐπιδέονται" ἓν ἔργοις μὲν γὰρ ἀγαθοῖς πολιτεύονται, προσήκει δὲ ἵνα ἢ διὰ τὸν τῆς κρίσεως φόφον ἢ διὰ τὸν πόθον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, τὰ κακά, ἃ πρότερον ἔπραξαν, θρηνήσωσι, καὶ οὕτω λοιπὸν ἔνθα οἱ μεγάλοι καὶ ζέοντες τῷ πόθῳ καὶ οὗτοι εἰσέλθωσιν.

Καθὼς δὲ εἶπον δύο της κατανύξεως εἶναι γένη, ἔδωκεν αὐτὴ ὁ πατὴρ αὐτῆς τὴν γῆν τὴν ὑδρευόμενην τὴν ἄνωθεν καὶ τὴν ὑδρευόμενην τὴν κατωθεν. Ὑδρευομένην τοίνυν τὴν ἄνωθεν λαμβάνει ἡ ψυχή, ἣ ἐν δάκρυσι πενθοῦσα τὴ τῆς ἐπουρανίου βασιλείας ἐπιθυμία, τὴν δὲ ὑδρευόμενην τὴν κατωθεν λαμβάνει ἡ θρηνοῦσα τὸ φόβο τῆς αἰωνίου κολάσεως, καίτοι γὲ πρώτον ἡ ὑδρευομένη ἡ κάτω δίδοται, καὶ μετέπειτα ἡ ἄνω, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὑπερβάλλειν τῷ ἀξιώματι τὴν τοῦ τόπου κατάνυξιν, ἀναγκαῖον ὑπῆρχεν ἵνα πρότερόν της ἄνωθεν ὕδρευομενης ἐπιμνησθῆ ἡ ἱστορία καὶ ἐν ὑστέρῳ τῆς κατωθεν.

Ερμηνεία

Πέτρος

ΣΕ παρακαλώ, τιμιώτατε Δέσποτα, να μου ειπής πόσα είναι τα είδη της κατανύξεως.

Γρηγόριος

Η ΚΑΤΑΝΥΞΙΣ, Πέτρε, εμφανίζεται υπό πολλές μορφές πνευματικής ωραιότητος. Δι' αυτό και ο Ιερεμίας λέγει: «κατηγορίας υδάτων ανέβλυσεν ο οφθαλμός μου» (Θρήνοι Ιερ. α', 16). Δύο όμως είναι τα σπουδαιότερα είδη της κατανύξεως. '"Όταν δηλαδή η ψυχή αναζητήση, ως διψασμένη, τον Θεόν, εις την αρχήν μεν αισθάνεται κατάνυξιν από τον φόβον, έπειτα όμως από τον πόθον. Πρώτα με τα δάκρυα λειώνει η ίδια, όταν ενθυμηθή τας αμαρτίας της και φοβηθή δι' αυτάς, μήπως καταδικασθή εις αιώνιον κόλασιν. 'Αφού λοιπόν στενοχωρηθή πάρα πολύ, τότε η μεν δειλία παύει, γεννάται δε μέσα της κάποια βεβαιότης διά την συγχώρησιν και κάποιο θάρρος και εις το εξής η ψυχή θερμαίνεται από τον πόθον της ουρανίου χαράς. Και αυτή, η οποία

προηγουμένως έκλαιες από τον φόβον μήπως καταδικασθή, αρχίζει ύστερα να κλαίη πάλιν πικρά, διότι ακόμη ευρίσκεται μακράν από την Βασιλείαν των Ουρανών. 'Αφού δηλαδή ο νούς καθαρισθή, βλέπει καθαρά και από κοντά ποίοι είναι οι χοροί των Αγγέλων και πώς συμμετέχουν αυτοί και ποία η λαμπρότης των μακαρίων πνευμάτων και η δόξα των και ποία η θεωρία αυτού του ιδίου του Θεού.

Ολον λοιπόν και περισσότερον θρηνεί η ψυχή διότι βραδύνει να απολαύση τα αγαθά που παραμένουν αιώνια. Με τον τρόπον αυτόν η τελεία κατάνυξις οδηγεί την ψυχήν από τον φόβον εις την αγάπην, όπως πολύ σωστά έχει γραφή εις την τεράν και αληθινήν ιστορίαν διά τήν Ασχά, την θυγατέρα του Χάλεβ[(*)]. Αναφέρεται λοιπόν εις την Π. Διαθήκην, ότι η Ασχά, όταν εκάθητο επί της όνου, ανεστέναξεν. Τι έχεις; την έρωτα και πατέρας της και εκείνη απαντά: δώσε μου ευλογίαν την περιοχής που είναι εις τα βόρεια, διότι μου έδωσες ξερικά μέρη, πρόσθεσε μου και μέρη, που ποτίζονται. Και της έδωσεν ο πατέρας της την περιοχήν που εποτίζετο από επάνω και την περιοχής, που εποτίζετο από κάτω.

Η Ασχα λοιπόν, η οποία εκάθητο επάνω εις την όνον, συμβολίζει την ψυχήν, που εξακολουθεί να επαναπαύεται επάνω εις τα παράλογα σκιρτήματα της σαρκός: το ότι δε ανεστέναξε και εζήτησεν από τον πατέρα της την γήν που εποτίζετο, σημαίνει ότι πρέπει να ζητούμεν από τον Πλάστης μας, με μεγάλον αναστεναγμόν, το δώρον των δακρύων.

Διότι είναι πολλοί, που ήξιώθησαν να λάβουν το δώρον της διδασκαλίας και με θάρρος να διακηρύξουν την αλήθειαν, να παρηγορήσουν τους θλιβομένους, να ανακουφίσουν αυτούς που έχουν ανάγκην, να γίνουν ζηλωται της πίστεως: δεν έλαβον όμως ακόμη το δώρον των δακρύων. Αυτοί, δηλαδή, κατέχουν την περιοχής του εδάφους, που είναι ξερικής έχουν όμως ανάγκης και από περιοχής που ποτίζεται. Αυτοί επιτελούν, πραγματικά, εις την ζωήν των καλά έργα πρέπει όμως να θρηνήσουν

[(*)] Ο Χάλεβ μετά του Ιησού του Ναυή ήσαν οι μόνοι Ιουδαίοι, οι οποίοι ήδυνήθησαν να εισέλθουν εις την γήν της επαγγελίας, διότι πάντες οι άλλοι, όσοι ήσαν άνω των 20 ετών, ετιμωρήθησαν υπό του Θεού, διότι εγόγγυσαν εναντίον του. Μετά την υποταγήν της Χαναάν, ο Ιησούς του Ναυή, ο οποίος διεδέχθη τον Μωϋσήν, εμοίρασε ταύτην είς τάς δώδεκα φυλάς του Ισραήλ, έλαβε δε και ο Χάλεβ, υιός Ιεφοννή, ο οποίος κατήγετο από την φυλήν του Ιούδα, το μερίδιόν του, την «πόλιν 'Αρβόκ μητρόπολιν Ενάκ». Κατόπιν επεχείρησε να καταλάβη την πόλιν Δαβίρ και είπεν ο Χάλεβ ότι θα δώση σύζυγος την θυγατέρα του 'Ασχάν εις έκείνον που θα καταλάβη την πόλιν Δαβίρ. Και κατέλαβεν αυτήν ο Γοθονιήλ υιός Κενές. Και ότε ωδήγει αυτήν ο πατήρ της προς τον Γοθονιήλ, αύτη εβόησεν εκ της όνου επί της οποίας εκάθητο και ο Χάλεβ την ηρώτησε τι θέλει. Τότε αυτή απεκρίθη «δός μοι ευλογίαν, ότι την γήν Ναγές δέδωκάς με δός μοι την Γοθαλμαίν». Και έδωσεν εις αυτήν και Χάλεβ την Γοθαλμαιν την άνω και την Γοθαλμαιν την κάτω. (Ιησούς του Ναυή, Κεφ. ιε', 13-20).

διά τα κακά έργα που επετέλεσαν προηγουμένως, ή από τον φόβον της μελλούσης Κρίσεως, ή από τον πόθον της Βασιλείας των Ουρανών.

Έτσι λοιπόν θα εισέλθουν και αυτοί εκεί που ευρίσκονται οι μεγάλοι οι οποίοι φλέγονται από τον πόθον.

Όπως είπα, δύο είναι τα είδη της κατανύξεως: λέγει η ιστορία ότι ο πατέρας της 'Ασχα έδωσεν εις αυτήν την περιοχής του εδάφους που εποτίζετο από επάνω και εκείνης που εποτίζετο από κάτω. Την περιοχής λοιπόν που ποτίζεται από επάνω λαμβάνει η ψυχή, η οποία πενθεί με δάκρυα από την επιθυμίαν της επουρανίου Βασιλείας εκείνην δε που ποτίζεται από κάτω λαμβάνει η ψυχή, η οποία θρηνεί από τον φόβον της αιωνίου κολάσεως. Αν και κατά τα στάδια της πνευματικής προκοπής δίδεται πρώτον η ποτιζομένη από κάτω, θρηνωδεί δηλαδή, διά τον φόβον της αιωνίου κολάσεως, και κατόπιν ή ποτιζομένη από επάνω, το χαροποιόν πένθος από νοσταλγίαν της Βασιλείας των Ουρανών, εν τούτοις η ιστορία, κατ' ανάγκην, αναφέρει πρώτος την ποτιζομένην άνωθεν και έπειτα την ποτιζομένης από κάτω, επειδή η πρώτη είναι ανωτέρα κατά την αξίαν από την δευτέραν.

Β'. Του Αγίου Εφραίμ

ΑΡΧΗ ΠΕΝΘΟΥΣ τὸ ἐπιγνώναι τινὰ ἑαυτὸν ἔστω δὲ τὸ πένθος ἠμῶν μὴ κατὰ ἄνθρωπον, μηδὲ πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώπους, ἀλλὰ κατὰ Θεὸν τὸν γινώσκονται τὰ κρυπτά της καρδίας, ὅπως παρ' αὐτοῦ μακαρισθῶμεν. Ὠμεν τοίνυν φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἠνίκα ἀνθρώποις συντυγχάνωμεν, κλαίοντες δὲ καὶ πενθοῦντες τὴ φρονήματι τὸ γὰρ πένθος ἐργάζεται καὶ φυλάσσει, τὸ πένθος τὴν ψυχὴν ἀποσμήχει διὰ τῶν δακρύων, καὶ καθαρὰν ταύτην ἀποκαθίστησι σωφροσύνην γεννᾷ, ἡδονᾶς ἀποκόπτει, ἀρετᾶς κατορθοῦ, καὶ τί ἔτι λέγω; τὸ πένθος ὑπὸ θεοῦ μακαρίζεται, ὑπὸ 'Ἀγγέλων παρακαλεῖται.

Χάρισαι μοί, Κύριε, δάκρυα κατανύξεως, ὁ μόνος ἀγαθὸς καὶ ἐλεήμων, ὅπως ἐν αὐτοῖς κλαύσω ἔμαυτον καὶ ἱκετεύσω τὴν εὐσπλαγχνίαν σου. Καθάρισόν μου τὸν ρύπον τῆς ἁμαρτίας. Οἴμοι! πῶς ὑποίσω τὴν γέενναν τοῦ πυρὸς καὶ τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον; Οἴμοι! πῶς ὑποίσω τὸν τάρταρον καὶ τὰς ἐκεῖ αἰωνίους βασάνους, καὶ τὸν ἰοβόλον καὶ ἀτελεύτητον σκώληκα; Οἴμοι! πῶς ὑποίσω τὴν φοβερὰν ἀπειλῆς τῶν Ἀγγέλων τῶν ἐπὶ ταῖς κολάσεσιν ἔφεστωτων, ὅτι φρικτοὶ καὶ ἀνελεήμονες εἰσι; Τὶς δώη τὴ κεφαλή μου ὕδωρ καὶ τοὺς ὀφθαλμοίς μου πηγᾶς δακρύων, καὶ καθίσας κλαύσομαι νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἵνα Θεὸν δυσωπήσω, δν παρόργισα;

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΒ΄ (Περί πένθους – είδη και δάκρυα)

“Ημαρτες, ψυχή μου, ἥμαρτες; μετανόει ἰδοὺ γὰρ αἱ ἡμέραι ἡμῶν παραγουσιν ὡς σκιαί, ἔτι μικρῶν καὶ ἀπελεύσει ἐντεῦθεν. Φοβεροὺς τόπους μέλλεις διέρχεσθαι' οὐ δυνατόν, ψυχή μου, μὴ δι' ἐκείνων ὀδεύσαι σε. Οὐδεὶς τῶν ἐνταύθα ἐπὶ βοηθεῖα συνοδεύσει σοῖ, οὖ πατήρ, οὐ μήτηρ, ἀδελφὸς οὐχί, οὐ φίλος, οὐκ ἄλλος τὶς τῶν ὁμοίων, ἀλλὰ μόνη μετὰ τῶν ἔργων σου μέλλεις τοὺς ἄρχοντας τοῦ σκότους διέρχεσθαι. Ἐκεῖνοι οὐ βασιλέα φοβοῦνται, οὐ δυνάστης τιμῶσιν, οὐ μικρόν, οὐ μέγαν αἰδοῦνται, εἰμὴ μόνον τὸν ἐν θεοσεβείᾳ ζήσαντα, καὶ διὰ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πράξεων τὴν τοῦ Θεοῦ σκέπην ἐνδεδυμένον, ἐκ προσώπου τούτου ὑποχωρούσι φοβούμενοι καὶ δίοδον αὐτῶ μετὰ ἀδείας παρέχουσι. Προπορεύσεται γὰρ αὐτῶν ἡ δικαιοσύνη πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἥ του Θεοῦ δόξα περιστέλλει αὐτούς.

Κύριε, τὴν ὥραν ἐκείνην λαβῶν κατὰ νοῦν πίπτω τὴ σὴ ἀγαθότητι, μὴ παραδοθείην τοῖς ἀδικούσι μέ, μὴ καυχήσαιντο οἱ ἐχθροί σου κατὰ τοῦ δούλου σου, ἀγαθὲ Κύριε, τρίζοντες τοὺς ὀδόντας αὐτῶν καὶ φοβοῦντες τὴν ἁμαρτωλόν μου ψυχήν. Μὴ εἴποισαν εἰς χεῖρας ἡμῶν ἐλήλυθας; αὕτη ἡμέραν ἣν προσεδοκῶμεν. Μή, Κύριε, μὴ ἐπιλάθη τῶν σῶν οἰκτιρμῶν, Κύριε, μὴ θελήσης ἀποδοῦναι μοὶ κατὰ τὰς ἀνομίας μου, μηδὲ ἀποστρέψης τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ δούλου σου.

Σύ, Κύριε, παίδευσον μέ, πλὴν ἐν οἰκτιρμούς, ὅτι ἀσθενὴς εἶμι, καὶ μὴ ἐπιχαρείη μου καὶ ἐχθρός, ἀλλὰ σθέσον..αὐτοῦ τὴν ἀπειλῆς καὶ τὴν δυναστείαν καταργησον, καὶ δὸς μοὶ διελθεῖν τὴν πρὸς σὲ ὁδὸν ἀνύβριστον καὶ ἀνεπηρέαστον. Παρακλήθητι, ἀγαθὲ Κύριε, οὐ διὰ τὰς δικαιοσύνας μου, ἀλλὰ διὰ τοὺς σους οἰκτιρμοὺς καὶ τὴν ἀμέτρητον εὐσπλαγχνίαν σου, καὶ σῶσον ψυχὴν ἐκ θανάτου, τὴν τὸ σὸν ἐπικαλουμένην ἅγιον ὄνομα.

Μνήσθητι, πολυέλεε Κύριε, ὅτι καὶ ἁμαρτήσας καὶ παραπλησίον θανάτου πληγεῖς οὐ προσέφυγα πρὸς ἄλλον ἰατρόν, οὐδὲ ἐξέτεινα χεῖράς μου πρὸς Θεὸν ἀλλότριον, ἀλλὰ πρὸς τὴν σὴν ἀγαθότητα. Σὺ γὰρ εἰ, Κύριε, καὶ τῶν ὅλων δεσπότης, ὁ ἔχων ἐξουσίαν πάσης πνοῆς καθάρισον μέ, Κύριε, πρὸ τοῦ τέλους ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας καὶ μὴ ἀπώση τὴν δέησίν μου, ἀγαθὲ Κύριε, στόμα ἀκάθαρτον βοᾷ πρός σε καὶ καρδία ρυπαρά, καὶ ψυχὴ ἐν ἁμαρτίαις ἐσπιλωμένη.

Ἐπάκουσον, Κύριε, τῆς ἔμης ἀναξιότητος, διὰ τὴν πολλήν σου καὶ ἄφατον ἀγαθότητα, καὶ δὸς μοὶ μετάνοιαν καθαρὰν καὶ ἀληθινήν, αὕτη γὰρ διεφθαρμένη ἐστίν, ὅτι ὥραν μετανοῶ, καὶ δύο παροργίζω. Στήριξαν τὴν καρδίαν μου ἐν τῷ φόβῳ σου, ἀγαθὲ Κύριε, στήριξαν τοὺς πόδας ἐπὶ πέτραν μετανοίας εἰλικρινοῦς. Νικησάτω ἡ ἀγαθότης σου, Κύριε, τὴν ἐν ἐμοὶ κακίαν, νικησάτω τὸ φῶς τῆς χάριτός σου τὸ ἐν ἐμοὶ σκότος.

Κύριε, καὶ τῶν τυφλῶν τους ὀφθαλμοὺς διανοίξας, ἄνοιξαν τοὺς ἐσκοτισμένους ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας μου. "Ο λόγω τοὺς λεπροὺς καθαρίσας, καὶ τὴ ἐμῆς ψυχῆς τοὺς σπίλους καθάρισον. Γενέσθω ἡ χάρις σου ἐν ἐμοί, Κύριε, ὡς πῦρ φλογίζον τὰς ἁμαρτίας μου σὺ γὰρ εἰ μόνος των ψυχῶν ἰατρός, τὸ φῶς τὸ ὑπὲρ πᾶν φῶς, ἡ χαρά, ἡ ἀνάπαυσις, ἡ τρυφή, ἡ ζωὴ ἡ ἀληθινή, ἡ σωτηρία ἣ εἰς αἰῶνας αἰώνων διαμένουσα, καὶ σοὶ πρέπει δόξα, τιμή, καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀγαπητοὶ ἐκλεκτοί του Θεοῦ, δεηθῆναι τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς οἱ Ἀπόστολοι περὶ τῆς Χαναναίας, οἱ ἄξιου περὶ τοῦ ἀναξίου, οἱ τίμιοι περὶ τοῦ εὐτελοῦς καὶ ἀχρείου ὅπως συνεισέλθη ἡ δέησίς μου ἐν ταῖς εὐπροσδεκτοις ὑμῶν ἱκεσίαις ἐνώπιόν του Θεοῦ, καὶ δοθῆ μοὶ συγχώρησις ἐκ τῆς καταδυναστείας τοῦ διαβόλου, καὶ ἐγγραφὴ τὸ ὄνομά μου ἐν βίβλῳ ζωῆς, καὶ ἄξιος γένωμαι προσκυνῆσαι ἀνεπαισχύντως ἐνώπιόν του θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὅτι αὐτοῦ ἔστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμης καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ερμηνεία

ΑΡΧΗ του πένθους είναι το να γνωρίση κανείς τον εαυτόν του. Ας μη είναι δε το πένθος μας ανθρώπινον, ούτε διά να κάμωμεν επίδειξιν εις τους ανθρώπους· αλλ' όπως θέλει ο Θεός, ο οποίος γνωρίζει τα απόκρυφα της καρδίας μας, διά να μακαρισθώμεν από Αυτόν. Ας έχωμεν λοιπόν χαρούμενον πρόσωπον, όταν συναντώμεθα με ανθρώπους, ας κλαίωμεν δε και ας πενθώμεν κατά το φρόνημα της ψυχής, διότι το πένθος είναι προϋπόθεσις πνευματικής εργασίας και μας περιφρουρεί, το πένθος καθαρίζει την ψυχήν με τα δάκρυα και την αποκαθιστά καθαράν. Το πένθος γεννά την σωφροσύνην, κόπτει από την ρίζαν τας ηδονάς, κατορθώνεις τας αρετάς και τί λέγω; Το πένθος μακαρίζεται από τον Θεόν και επαινείται από τους Αγγέλους.

Χάρισέ μου, Σε παρακαλώ, Κύριε, δάκρυα κατανύξεως, ο μόνος αγαθός και ευσπλαγχνικός, διά να κλαύσω με αυτά τον εαυτόν μου και να ικετεύσω την ευσπλαγχνίαν Σου. Καθάρισέ μου τον ρύπον της αμαρτίας.

'Αλλοίμονον! Πώς θα υποφέρω την γέενναν του πυρός και το σκότος το εξώτερον; 'Αλλοίμονον! Πώς θα υποφέρω τον τάρταρον και τα αιώνια βασανιστήρια, που υπάρχουν εκεί, και τον σκώληκα που χύνει το δηλητήριον και ποτέ δεν πεθαίνει; Αλλοίμονον! Πώς θα υποφέρω την φοβεραν απειλής των Αγγέλων που επιβλέπουν τας τιμωρίας, διότι είναι φοβεροί και σκληρόκαρδοι; Ποιος θα χύση νερον εις την

κεφαλήν μου και πηγάς δακρύων εις τους οφθαλμούς μου, διά να καθίσω και να κλαύσω νύκτα και ημέραν, διά να εξευμενίσω τον Θεόν, που τον παρόργισα;

Αμάρτησες, ψυχή μου, αμάρτησες; Μετανόησε· διότι αι ημέραι μας περνούν ώσαν τας σκιάς. Ολίγον ακόμη και θα φύγης από τον κόσμον αυτόν. Πρόκειται να περάσης φοβερούς τόπους δεν είναι δυνατόν, ψυχή μου, να μη περάσης από τους τόπους αυτούς. Κανένας από τον κόσμον αυτόν δεν θα σε συνοδεύση διά να σε βοηθήση ούτε πατέρας, ούτε μητέρα, ούτε αδελφός, ούτε φίλος, ούτε κανείς άλλος άνθρωπος. Αλλά μοναχή σου, ψυχή μου, με τα έργα σου θα περάσης εμπρός από τους άρχοντας του σκότους. Εκείνοι ούτε βασιλέα φοβούνται, ούτε δυνάστην τιμούν, ούτε μικρόν, ούτε μεγάλον σέβονται, εκτός από εκείνον, που έζησε θεοσεβώς και έχει ένδυθη, με τας καλάς του πράξεις, την σκέπην του Θεού· υποχωρούν εμπρός από αυτόν, διότι τον φοβούνται και του κάνουν τόπον να περάση. Διότι εμπρός από αυτόν θα πορεύεται η αρετή του και η δόξα του Θεού θα τους περιφρουρή.

Κύριέ μου, όταν σκεφθώ εκείνην την ώραν προσπίπτω εμπρός εις και την καλωσύνην Σου και Σε παρακαλώ να μη παραδοθώ εις αυτούς, που με αδικούν (τους δαίμονας): ας μη καυχηθούν οι εχθροί Σου εναντίον του δούλου Σου, αγαθέ Κύριε, με το να τρίζουν τα δόντια των και να φοβερίζουν την αμαρτωλήν μου ψυχήν. Ας μη είπουν: έπεσες εις τα χέρια μας; Αυτή είναι η ημέρα, που επεριμέναμεν. Μή, Κύριε, μη λησμονήσης την ευσπλαγχνίαν Σου, Κύριε, μη θελήσης να με τιμωρήσης ανάλογα με τας ανομίας μου, ούτε να γυρίσης περιφρονητικά αλλού το πρόσωπόν Σου, διά να μη βλέπης τον δούλον Σου.

Σύ, Κύριε, παίδευσέ με, αλλά με εύσπλαγχνίαν, διότι είμαι ασθενής και ας μη καυχηθή εις βάρος μου ο εχθρός, αλλά αχρήστευσε την απειλών του και κατάργησε την τυραννίαν του και αξίωσέ με να περάσω τον δρόμος που οδηγεί προς Σέ, χωρίς να υβρισθώ ή να ενοχληθώ. Γίνου συγκαταβατικός απέναντί μου, αγαθέ Κύριε, όχι διά τας αρετάς μου, αλλά από την συμπόνιαν Σου και την αμέτρητον ευσπλαγχνίαν Σου και σώσε από τον θάνατον ψυχήν, που επικαλείται το άγιον όνομά Σου.

Ένθυμήσου, πολυέλεε Κύριε, ότι και αφού ήμάρτησα και έπληγώθηκα θανασίμως, δεν κατέφυγα εις άλλον ιατρόν, ούτε ήπλωσα ικετευτικά τα χέρια μου προς Θεόν ξένον, αλλά μονάχα προς την καλωσύνην Σου. Διότι Συ είσαι, Κύριε, ο κυρίαρχος των όλων, που έχεις εξουσίαν επάνω εις κάθε ύπαρξιν. Καθάρισέ με, Κύριε, πριν από το τέλος μου, από κάθε αμαρτίαν και μη αποκρούσης την δέησίν μου αγαθέ Κύριε,

ακάθαρτον στόμα βοά πρός Σε και καρδία ρυπαρά και ψυχή στιγματισμένη από τας αμαρτίας.

Ακουσε συγκαταβατικά, Κύριε, την αναξιότητά μου, διότι έχεις πολλήν και ανέκφραστον καλωσύνην και δώσε μου καθαράν και πραγματικήν μετάνοιαν, διότι αυτή την οποίαν εγώ έχω είναι ψεύτικη, επειδή μίαν ώραν μετανοώ και δύο σε παροργίζω. Στήριξε, αγαθέ Κύριε, τους πόδας μου επάνω εις βράχον ειλικρινούς μετανοίας. Ας νικήση ή αγαθότης σου, Κύριε, την κακίαν, που υπάρχει μέσα μου, ας νικήση το φώς της Χάριτός Σου το σκότος που κυριαρχεί εντός μου.

Κύριε, Συ που ήνοιξες τα μάτια των τυφλών, άνοιξε και τους σκοτισμένους οφθαλμούς της καρδίας μου. Σύ, που με τον λόγον Σου έκαθάρισες τους λεπρούς, καθάρισε και τας αμαρτίας της ψυχής μου. Ας γίνη εντός μου η χάρις Σου, Κύριε, ωσάν φωτιά για να καύση τας αμαρτίας μου· διότι Συ είσαι μοναδικός ιατρός των ψυχών, το φώς το φωτεινότερον από όλα τα φώτα, η χαρά, η ανάπαυσις, η απόλαυσις, η ζωή η αληθινή, η σωτηρία, η οποία παραμένει εις τους αιώνας των αιώνων και εις Σε αρμόζει δόξα, τιμή, προσκύνησις, νυν και αεί και εις τους αιώνας. Αμήν.

Ιδιαιτέρως παρακαλώ σας, αγαπημένοι εκλεκτοί του Θεού, να παρακαλέσετε την καλωσύνην Του δι' εμε τον αμαρτωλόν, όπως παρεκάλεσαν οι Απόστολοι διά τήν Χαναναίαν: σείς οι άξιοι παρακαλέσατε δι' εμε τον ανάξιον, σείς οι τίμιοι δι' εμέ τόν ανάξιον και άχρηστον, διά να εισέλθη και η ίδική μου δέησις μαζί με τας ευπροσδέκτους ικεσίας σας ενώπιον του Θεού και να με ελευθερώση από την τυραννίαν του διαβόλου. Να εγγραφή το όνομά μου εις το βιβλίον της ζωής και να αξιωθώ να προσκυνήσω, χωρίς εντροπήν, εμπρός εις τον θρόνον της Βασιλείας Του, διότι ιδική Του είναι η Βασιλεία και η δύναμις και η δόξα εις τους αιώνας. Αμήν.

Γ'. Του Αββά Ησαΐου

ΟΥΑΙ ΜΟΙ, οὐαὶ μοί, ὅτι οὔπω ἤλευθερωθην ἀπὸ τινὸς τῆς γεέννης! Οἱ καταποντίζοντες μὲ ἐν τῷ πυρὶ ἔτι καρποφορούσιν ἐν τῇ σαρκί μου, καὶ πάντα τα ἔργα αὐτῆς κινεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ μου οὔπω γὰρ ἔγνων ἀπ' ἐντεῦθεν ποὺ ἀπελεύσομαι, οὔπω ἥτοιμασθη μοὶ ἡ εὐθεῖα ὁδός, οὔπω ἤλευθερωθην ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν τῶν μελλουσῶν μὲ κωλύειν ἐν τῷ ἀέρι διὰ τὰ ἐν ἐμοὶ πονηρὰ αὐτῶν ἔργα οὔπω εἶδον παρρησίαν μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ κριτοῦ, οὐδὲ ἐμαρτυρήθην μὴ εἶναι ἄξιος θανάτου, οὔπω ἀπέστην κακουργῶν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΒ΄ (Περί πένθους – είδη και δάκρυα)

Οὐκ εὐφραίνεται κακοῦργος ἐν φυλακῇ ἀποκεκλεισμένος, οὐ δύναται ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ δεθεῖς σιδήρῳ' οὐ διδάσκει ἄλλον καὶ ἀποκεκλεισμένος ἓν ξύλῳ, οὐ μνημονεύει τῆς ἀναπαύσεως καὶ ἐν πόνους ὑπάρχων, οὐδὲ ἐσθίει ἐν ἡδονῇ καὶ δεδεμένος τὸν τράχηλον αὐτοῦ οὖ διαλογίζεται ὅτι ποιῆσαι πονηρά, ἀλλ' ἐν ὀδυνηρᾷ καρδία διακλαίει, διότι ὅλως ἥμαρτε. Πάντα τα πονηρὰ καὶ τὰς κολάσεις, ἃς ποιούσιν αὐτῶ, λέγει περὶ αὐτῶν ναί, ἄξιος εἴμι. Διαλογιζόμενος ἀεὶ τίνα ἔσται τὰ ἔσχατα αὐτοῦ, ἐξερευνῶν τῆς τιμωρίας κατὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἀμεριμνεῖ ἡ καρδία αὐτοῦ κρίναι τινά. Ὁ πόνος τῶν βασάνων κατατρώγει τὴν καρδίαν αὐτοῦ. ,

Οὐαι, πικρὸν ἔστιν αὐτὴ ἡ μελέτη, οὐκ ἐνδυναμοι ἄλλους μὴ ἀκηδιάν. Μέριμνα βρώσεως οὐκ ἔστιν ὅλως αὐτὸ τὸ ἔλεος τῶν ποιούντων μετ' αὐτοῦ ἔλεος ἔστιν.

Ὀνειδιζόμενος οὐκ ἀποκρίνεται τοῖς ὀνειδίζουσιν ἐν θυμῷ' γέλως ὀδόντων ἀπέστη αὐτοῦ κινεῖ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐν στεναγμῷ, μνημονεύων τοῦ βήματος ἐν ὢ μέλλει παραστῆναι. Ἐὰν ἀκούση ρήματα, οὐ λέγει καλῶς ἢ κακῶς, οὐδὲ προσέχει ὅλως αὐτοῖς. Τὰ βλέφαρα αὐτοῦ ρέουσιν ὕδωρ διὰ τοὺς πόνους ἐν οἷς συνέχεται. Ἐὰν ἔστιν ἐξ εὐγενῶν γονέων πλέον λυπεῖται διὰ τὴν αἰσχύνην τῶν μελλόντων αὐτὸν θεωρεῖν ἐν τῷ βήματᾳ.

Τοῦ βήματος εὐτρεπιζομένου δὶ' αὐτὸν οὐ προσέχει τῷ δήμῳ καλοὶ εἰσιν ἢ κακοί, ἀλλ' ἵσταται τρέμων τὴ καρδία καὶ τῷ σώματι κλονούμενος πάντοθεν. Ἐὰν εἰσιν ἄλλοι συνδεδεμένοι αὐτῶ, οὐ προσέχει αὐτούς, οὐδὲ σκέπτεται μετ' αὐτῶν τί δεῖ ποιῆσαι. Ἕκαστος γὰρ βαστάζει τὸ οἰκεῖον φορτίον ἕλκομενος ἀναιρείσθαι, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐσκοτισμένον. Οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον ποιεῖται διὰ τὸν φόβον τῶν βασάνων, ὁμολογεῖ ἅπερ ἔπραξε καὶ κριθῆναι ἀξίως ὧν ἥμαρτεν.

Ἕως πότε οὖν μεθύω ἄνευ οἴνου καὶ ἀμελῶ ἔχων ταῦτα πρὸ ἐμοῦ; Ἡ σκληρότης τῆς καρδίας μου ἐξήρανε τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ὁ περισπασμὸς τοῦ νοός μου ἐποίησε μοὶ λήθην ἕως τῆς ὥρας τοῦ σκότους. Κλαύσατε οὖν σὺν ἔμοι πάντες, ἀδελφοί μου, οἱ γινώσκοντες μέ, καὶ δεήθητε τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἔλθη μοὶ βοήθεια ὑπὲρ τὴν δύναμίν μου, καὶ κατακυριεύση μου καὶ ἐλευθερώση μὲ ἀπὸ τῶν ἑλκόντων μὲ εἰς τὴν γέενναν.

Ἀδελφοί, σπουδάσωμεν κτήσασθαι ἑαυτοῖς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν Μαρίαν, ἀϊτινὲς εἰσιν ἢ κακοπάθεια καὶ τὸ πένθος, αἳ κλαίουσιν ἐνώπιόν του Σωτῆρος, ἕνα ἔγειρῃ τὸν Λάζαρον, τουτέστι τὸν νοῦν, τὸν δεδεμένος πολλαῖς χειρίαις τῶν ἰδίων θελημάτων. Καὶ ὁ μὲν Σωτὴρ ποιεῖ τὸ ἔλεος, καὶ ἀνεγείρει αὐτὸν αὐταῖς λοιπὸν δὲ αὐτῶν ἐστι λύσαι καὶ ἀπολύσαι αὐτόν. Ἐὰν δὲ ἐλευθερωθῆ ὁ Λάζαρος, τότε ἡ σπουδὴ Μαρίας καὶ Μάρθας φαίνεται καὶ μὲν γὰρ Λάζαρος τοῦ λοιποῦ εὑρίσκεται ἀμέριμνος, ἀνακείμενος σὺν τῷ Ἰησοῦ Μάρθα δὲ ποιοῦσα τὴν ἰδίαν διακονίαν μετὰ σπουδῆς καὶ χαρᾶς, Μαρία δὲ εἰσφέρουσα τὸ ἀλάβαστρον τοῦ μύρου καὶ ἀλείφουσα τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου τὸ γὰρ

πένθος ὡς μύρον ὁ Δεσπότης προσδέχεται. Ἡ μὲν κακοπάθεια ἐν γνώσει καταλαμβάνει τὰς γενομένας πρὸ αὐτῆς ἀμελείας, τὸ δὲ πένθος τῶν αἰσθήσεων ἰᾶται τὰ πλήγματα τῶν ἔνδοθεν πολεμίων.

Ταῦτα δὲ ἐστι τὰ ἔργα τῶν ἀληθῶς πενθούντων, τὸ συνάγειν τὸν νοῦν σὺν ταῖς αἰσθήσεσιν ἄπο τούτων τῶν φαινομένων το μὴ κρίνει τὸν πλησίον. “Ο γὰρ ἀρκεσθεῖς ταϊς ἰδίαις ἁμαρτίαις ἀφίσταται τοῦ πλάσματος τοῦ Θεοῦ, τοῦ μὴ κρίναι αὐτό. Τὸ μὴ ἀνταποδούναι τὸ κακοποιοῦνται το μὴ λυπείσθαι ἐπὶ τοῖς γενομένοις παρὰ τοῦ συνοικοῦντος ἄνευ τῆς γνώμης αὐτοῦ το μὴ ποιῆσαι τὸ ἴδιον θέλημά το μὴ εἰπεῖν περὶ τινός, ὅτι καλὸς ἐστιν ἢ κακὸς αἰσχύνη γὰρ αὐτῶ ἐστι τὸ ὅλως μαθεῖν, ὅτι ἔστι τὶς αἰσχρότερος αὐτοῦ το μὴ θέλειν γνώναι περὶ πράγματος μὴ διαφέροντος αὐτό. Τὸ μὴ πονῆσαι ὀνειδιζομενόν' το μὴ κοπιᾶσαι ἐν κοινῇ μεταδόσει παροραθέντα το μὴ ταραχθῆναι συκοφαντούμενον, εἰς πρᾶγμα δ οὐκ οἶδεν, ἀλλὰ λέγειν εὐθύς το συγχώρησον. Τὸ μὴ καταδέξασθαι ἐὰν τὶς αὐτὸν δοξάζῃ το μὴ ἀλγῆσαι ὑβριζόμενον. Τὸ μὴ περιτρέχειν εἰς τὴν φιλίαν τῶν ἐνδόξων του κόσμου θέλοντα αὐτήν το μὴ θέλειν στῆσαι τὸν λόγον αὐτοῦ καν καλὰ λέγῃ, μηδὲ φιλονικῆσαι ἓν τινι.

Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα, ἐν ὢ εἰσι, φανερούσι τὸν ἄνθρωπος ὅτι τὸ ἀληθινὸν πένθος ἔχει, καὶ τοῖς νοεροῖς ὀφθαλμοῖς ἐγνώρισεν ἑαυτὸν καὶ τὴν οἰκείαν ἀσθένειαν, καὶ κατενόησε τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπέγνω ὡς οὐ δύναται ἀρέσαι τῷ Θεῷ κατὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ. Διὸ καὶ ἀρκεῖται τὴν οἰκεία λύπη, κλαίων ἑαυτὸν καὶ ἀμεριμνῶν περὶ τοῦ πλάσματος τοῦ Θεοῦ, καὶ μέλλει αὐτὸς κρίναι διὸ καὶ φυλάττει τὴν οἰκοδομῆς αὐτοῦ σώαν, ἣν ὤκοδομησεν αὐτῶ τὸ πένθος. Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη, κατατρώγουσα αὐτοῦ τὴν καρδίαν, δύναται κτήσασθαι τὰς αἰσθήσεις καὶ πάλιν ἀνθισταμένη μετὰ νήψεως σώα φυλάττει τὰ τοῦ νοὸς αἰσθητήρια. Καὶ γὰρ ἐὰν μὴ ἀπαντήση ἄνθρωπος ἐν τῷ κριτηρίων καὶ ἀκούση τῆς ἀποφάσεως, καὶ γνῶ ὁποιὸς ἔστιν ὁ τόπος αὐτοῦ, οὐ δύναται ἂμεριμνησαι, οὐδὲ ἑαυτῶ πιστεύσαι. "Ὅσον γὰρ ἔστιν ἐν τῷ σώματι, ἀκαταπαύστως ὀφείλει ἐν κόπῃ εἶναι.

Μακάριοι οἱ μὴ θαρρήσαντες τῷ ἔργῳ αὐτῶν, ὡς ἀρέσαντι Κυρίω, καὶ διὰ τοῦτο αἰδούμενοι ἀπαντῆσαι αὐτὸ καὶ πενθοῦντες ἀεὶ ἑαυτοὺς διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ποιῆσαι πᾶν το θέλημα τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν βούλησιν αὐτοῦ, εὑρήσουσιν ὄντως παράκλησιν ἀνεκλάλητον. “Οταν μαρτυρήσωσιν περὶ αὐτῶν οἱ ἐπουράνιοι, ὅτι παρῆλθον τοὺς τῆς ἀριστερᾶς ἄρχοντας, τότε τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἔσται μετὰ τῶν ἐπουραγίων. “Εως δὲ ἐστι πόλεμος, ὑπὸ φόβος καὶ τρόμον ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, ἢ νικῆσαι σήμερον ἢ νικηθῆναι, ἢ ἠττῆσαι αὔριον ἢ ἠττηθῆναι. Ὁ γὰρ ἀγὼν περισφίγγει τὴν καρδίαν, ἡ δὲ ἀπάθεια ἀπολέμητος ἐστιν' ἐδέξατο γὰρ τὸ βραβεῖον καὶ ἡμερίμνησε, τῶν τριῶν μεμερισμένων εἰρηνευσάντων ἀλλήλους καὶ ἑνοποιηθέντων, ἤγουν ψυχῆς, σώματος καὶ πνεύματος.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΒ΄ (Περί πένθους – είδη και δάκρυα)

Ὅταν γὰρ τὰ τρία ταῦτα ἐν γένηται, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὐκέτι δύναται ἀποχωρισθῆναι. Χριστὸς γὰρ ἀπέθανε, φησί, καὶ ἀνέστη, καὶ οὐκέτι ἀποθνῄσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. "Ο γὰρ θάνατος αὐτοῦ ἡμὶν ἐγένετο σωτηρία, νεκρωθείσης τῆς ἁμαρτίας διὰ τοῦ θανάτου, καὶ ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐγένετο πάσι τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσι. Σὺ δὲ μὴ λογίζου σεαυτὸν ὅτι ἀπέθανες, ἐν ὅσῳ βιάζῃ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν σου, εἴτε ἐν ἐγρηγόρσει εἴτε ἐν ὕπνο ὅσον γὰρ ἔστιν ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἐν τῷ σταδίῳ, οὐκ ἔχει τὸ θάρσος, καὶ ὁρῶν ἀπὸ διαστήματος, οὐ καταπιστεύει ταῖς ἑαυτοῦ πράξεσιν ὁ δὲ ἄφρων καθ' ἑκάστην πίπτων, δοκεῖ νικᾶν, μὴ ὄντος ἀγῶνος ἐν τῷ σταδίῳ.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἀποστέλλων τὸ πρότερον ἐπὶ τὸ κήρυγμα τοὺς ἑαυτοῦ μαθητᾶς, παρήγγειλεν αὐτοῖς λέγων· «μὴ ἀσπάσησθε τινὰ ἐν τῇ ὁδῷ, ἀσπάσασθε δὲ τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐὰν ἦ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης, παρ' αὐτῶ μείνατε, καὶ ἐκεῖ καταπαύσει ἡ εἰρήνη ὑμῶν» ἔτι γὰρ ἔδεοντο φυλακῆς.

2. Εἶπεν ὁ αὐτός, ὅτι διὰ τοῦτο ἐν τοσούτοις κόποις ἐσμὲν τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ὅτι οὔπω ἀκριβῶς ἔγνωμεν τὰ ἐλαττώματα ἡμῶν, οὐδὲ τὸ πένθος ἐπέγνωμεν ἐν γνώσει ἐπεῖ ἐὰν ἀποκαλυφθῆ ἡμὶν τὸ πένθος, φανεροὶ ἡμὶν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ ἐὰν ἡμᾶς οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν καταλείψωσιν εἰδέναι τὰς ἁμαρτίας ἑαυτῶν ἐν ἀληθεῖᾳ, αἰσχυνθῆναι ἔχομεν, κὰν εἰς πρόσωπον ἀτενίσαι τινὸς τῶν προϊσταμένων γυναικῶν, ὅτι ἐντιμότεραι ἡμῶν εἰσὶν αὗται γὰρ ἐν παρρησίᾳ τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας ποιούσιν, ὅτι οὐκ οἴδασι τὸν Θεόν. Ἡμῶν δὲ τῶν πιστῶν αἱ καρδίαι συντίθενται ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν.

3. Πάλιν εἶπεν, ὅτι ἄνθρωπος βλέπων τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ διὰ παντὸς οὐκ ἔχει γλῶσσαν λαλῆσαι μετὰ τινὸς ἀνθρώπων.

4. Εἶπεν καὶ αὐτὸς οὐαὶ μοί, ταλαίπωρε ψυχή, ὅτι λύπη μοί ἐστι καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τὴ καρδία μου, ὅτι τὰ βέλη τοῦ ἐχθροῦ τα πεπυρωμένα ἐνεπάγησάν μου, καὶ ἐξετύφλωσαν τὸν ἔσω μου ἄνθρωπον, καὶ σκιὰ θανάτου ἐκάλυψε μέ. Οὔαι μοί, ἀθλία ψυχή, ὅτι λύπην ἀντὶ χαρᾶς ἐξελεξάμην, καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν ἀσβόλην αὐτῆς ὑπὲρ τὴν τρυφὴν τοῦ Παραδείσου καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἠγάπησα. Τὶς μὴ θρηνήσει μὲ τὶς μὴ ἀποκλαύσει μὲ πικρῶς, τὸν πασάν μου τὴν ζωὴν εἰς μάταια καταναλώσαντα;

Ἐλεήσατε μέ! Ἐλεήσατε μέ! Ἐλεήσατε μέ, ὦ φίλοι, καὶ ἐμπόνως ἱκετεύσατε ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ τῆς ἔμης ἀπολυτρώσεως τῶν κατὰ συνήθειαν κακῶν, τὸν ἀνεξίκακον καὶ ἀγαθόν μου Δεσπότην Χριστόν, εἰ πὼς δυσωπηθεῖς ταῖς ἱκεσίαις ὑμῶν σπλαγχνισθῆ ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀπελάση τὴν δεινὴν σκότωσιν τοῦ μισοκάλου διαβόλου ἀπὸ τῆς διανοίας μου, καὶ θεάσωμαι ἐν πόσο βορβόρη κατακεῖμαι, καὶ δυνάμενος ἀναστῆναι οὐ βούλομαι μήπως συνεσταλμένος μου ὢν ὁ καιρὸς τῆς ζωῆς, πᾶσάν μου τὴν ἐλπίδα περιέκοψεν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΒ΄ (Περί πένθους – είδη και δάκρυα)

Οὐκ ἔστιν ἄλγος κατὰ τὸ ἄλγος μου οὐδὲ πληγῆ κατὰ τὴν ἐμὴν πληγήν, οὐδὲ ὀδύνη κατὰ τὴν ὀδύνην τῆς καρδίας μου, ὅτι αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλήν μου, καὶ κατηνέχθην εἰς ἰλὺς βυθοῦ καὶ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις. Οἴμοι, ψυχή, ἀναβλεψον καὶ ἴδε τὰ παρόντα πρόσκαιρα καὶ μετὰ μικρὸν παρερχόμενα, καὶ ἀναλόγισαι τὰ μέλλοντα, τὰ ἀεὶ ἑστώτα καὶ διαμένοντα, καὶ οἵων καὶ ὅσων ἀγαθῶν ἐκπεσεῖν μέλλεις, καὶ ποταπῶν κολάσεων κληρονόμος γενήσῃ, ἀδιάδοχος τὲ καὶ ἀπαράκλητος. Πρὶν σκοτισθῆ ὁ ἥλιος ἐπάνω της κεφαλῆς σου προκατάλαβε, καὶ προσελθε, καὶ προσπεσον ἐν στεναγμοῖς τὲ καὶ δάκρυσι δεομένη καὶ ἱκετεύουσα τὸν δοτήρα τοῦ ἀθανάτου φωτός, ἵνα σὲ ἐλευθερώση τῆς ἀστέκτου καὶ σκοτεινῆς ἐκείγης φλογός, καὶ τῶν ἄλλων ἐκείνων τιμωριῶν, ὅτι μόνος αὐτὸς δύναται συγχωρεῖν ἁμαρτίας καὶ ἀφιέναι ἀνομίας τοὺς ἀναξίοις τοῦ ἐλέους ἡμίν, καὶ αὐτοῦ ἔστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμης καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ερμηνεία

ΑΛΛΟΙΜΟΝΟΝ μου, αλλοίμονόν μου, διότι ακόμη δεν ελευθερώθηκα από την γέενναν! Αυτοί (οι δαίμονες) που με βυθίζουν μέσα εις το πυρ της κολάσεως τρυγούν ακόμη καρπούς αμαρτίας από την σάρκα μου, και όλα τα έργα της σαρκός κινούνται μέσα εις την καρδίαν μου. Ακόμη δεν έβαλα εις τον νούν μου που θα υπάγω όταν θα φύγω απ' έδώ: ακόμη δεν έχω εύρει τον ίσιον δρόμον, ακόμη δεν ελευθερώθηκα από τας ενεργείας αι οποίαι πρόκειται να με εμποδίσουν εις τον αέρα, διότι υπάρχουν μέσα μου τα πονηρά έργα των ενεργειών αυτών. Ακόμη δεν έχω το θάρρος να αναφερθώ ελεύθερα εις τον Κριτήν μου, διότι δεν έχω την πληροφορίαν ότι δεν είμαι άξιος θανάτου, ούτε ακόμη έπαυσα να διαπράττω κακουργήματα, δηλαδή αμαρτίας.

Δεν χαίρεται ο κακούργος που έχει κλεισθή εις φυλακήν. Δεν ήμπορεί να κάμη το θέλημα του αυτός που έχει δεθή με αλυσίδας. Δεν διδάσκει άλλον αυτός που τον έχουν περιορίσει εις το ξύλον(*). Δεν σκέπτεται ανάπαυσιν αυτός, που πονεϊ, ούτε τρώγει ευχάριστα αυτός που είναι δεμένος από τον λαιμόν· αυτός ο κατάδικος δεν σκέπτεται να κάμη πλέον και άλλα πονηρά έργα, αλλά κλαίει συνεχώς με σπαραγμένην την καρδίαν, διότι έσφαλεν ανεπανόρθωτα. Δι' όλας τας τιμωρίας και τα βασανιστήρια, εις τα οποία τον υποβάλλουν, λέγει: ναι: είμαι άξιος δι' αυτά. Σκέπτεται πάντοτε ποίον θα είναι το τέλος του, εξετάζει προσεκτικα ποίαι τιμωρίαι

(*) Το τιμωρητικόν ξύλον ήτο μία σανίδα με δύο οπάς, μέσα εις τας οποίας έτοποθέτουν τα πόδια του καταδίκου, διά νά μή κινείται. Τούτο ήτο κουραστικός και οδυνηρόν.

αντιστοιχούν εις τα αμαρτήματά του και έτσι δεν ενδιαφέρεται να κρίνη κανένα. Ο πόνος από τα βάσανα κατατρώγει την καρδίαν του.

Αλλοίμονον, δι' αυτόν είναι πικρόν πράγμα η μελέτη δεν έχει την δύναμιν να δώση θάρρος είς άλλους να μη βαρύνονται. Ουδόλως φροντίζει για το είδος του φαγητού του αρκείται εις την ελεημοσύνης αυτών, που τον ευσπλαγχνίζονται. Οταν ονειδίζεται, δεν απαντά με θυμόν εις αυτούς που τον ονειδίζουν το γέλιο έχει εξαφανισθή από τα χείλη του αναστενάζει και κινεί απελπισμένα την κεφαλήν του, διότι σκέπτεται συνεχώς το δικαστήριον έμπρός εις το οποίον πρόκειται να παρουσιασθή. Εάν ακούση να συζητούν, δεν απαντά αν λέγουν καλά ή κακά ούτε κάν προσέχει τί λέγουν. Τα μάτια του συνεχώς τρέχουν ως ποταμός, από τους ψυχικούς πόνους που δοκιμάζει. Αν κατάγεται από ευγενείς γονείς, λυπείται ακόμη περισσότερον από την εντροπήν δι' αυτούς που πρόκειται να τον ίδουν εις το βήμα του δικαστηρίου.

Ενώ ετοιμάζεται δι' αυτόν το δικαστήριον δεν προσέχει το πλήθος αν είναι καλοί ή κακοί, αλλά τόσον η καρδία του όσον και το σώμα του τρέμουν από παντού. "Αν υπάρχουν και άλλοι, που πρόκειται να δικασθούν μαζί του, δεν τους προσέχει, ούτε σκέπτεται μαζί των τι πρέπει να κάμη, διότι όταν κανείς σύρεται δια να καταδικασθή, σηκώνει το φορτίον των εγκλημάτων του και το πρόσωπόν του είναι σκοτεινιασμένον. Κανείς άνθρωπος δεν λέγει υπέρ αυτού ούτε μίαν λέξιν από τον φόβον των τιμωριών, ομολογεί αυτά που έπραξε και παραδέχεται ότι δικαίως θα τιμωρηθή έπαξίως των αμαρτιών τας οποίας έπραξε.

Μέχρι πότε λοιπόν θα μεθώ χωρίς κρασί και θα αδιαφορώ, όταν έχω αυτα εμπρός μου; Η σκληρότης της καρδίας μου εξήρανε τα μάτια μου και οι περισπασμοί του νου μου με έκαμαν να λησμονήσω ολότελα την ώραν την σκοτεινήν. Κλαύσατε λοιπόν μαζί μου όλοι, αδελφοί μου, σείς που με γνωρίζετε και παρακαλέσατε τον Θεόν να μου πέμψη βοήθειαν μεγαλυτέραν από την δύναμιν μου, η οποία να με κατακτήση και να με ελευθερώση από εκείνους που με σύρουν εις την γέενναν.

Αδελφοί μου, ας φροντίσωμεν να αποκτήσωμεν διά τους εαυτούς μας την Μάρθαν και την Μαρίαν, αι οποίαι σημαίνουν δι' ημάς την σωματικήν κακοπάθειας και το ψυχικόν πένθος, αι οποίαι κλαίουν έμπρός εις τον Σωτήρα διά να αναστήση τον Λάζαρον, δηλαδή τον νούν, ο οποίος είναι δεμένος με τα πολλά σχοινιά των θελημάτων μας. Και ο μεν Σωτήρ κάμνει το έλεός του και τον ανασταίνει προς χάριν των από εκεί και πέραν όμως αυται έχουν υποχρέωσιν να του λύσουν τα σχοινιά και να τον ελευθερώσουν. "Όταν δε ελευθερωθή ο Λάζαρος, τότε γίνεται φανερή ή

φροντίς της Μαρίας και της Μάρθας: διότι εις το εξής ο Λάζαρος, χωρίς μερίμνας πλέον, κάθεται μαζί με τον Ιησούν, η Μάρθα κάμνει το διακόνημά της με ενδιαφέρον και χαράς και η Μαρία φέρει μέσα το αλαβάστρινον δοχείον του μύρου και αλείφει τους πόδας του Κυρίου: ο Κύριος δηλαδή δέχεται το πένθος όπως το μύρον. Η μεν σωματική κακοπάθεια επανορθώνει την αμέλειαν που επεδείξαμεν πριν από αυτήν, το δε πένθος των αισθήσεων θεραπεύει τας πληγάς, που προεκάλεσαν μέσα εις την ψυχήν μας οι εχθροί.

Τα δε έργα αυτών που ειλικρινά πενθούν είναι: Το να απομακρύνουν τον νούν μαζί με τας αισθήσεις από τα γύρω φαινόμενα, και το να μη κρίνουν τον πλησίον· διότι εκείνος που απασχολείται με τας αμαρτίας του, αποφεύγει να κρίνη το πλάσμα του Θεού. Προσέχει να μη ανταποδώση τα ίσα εις εκείνον που του κάμνει κακόν: να μη λυπηται δι' όσα έγιναν χωρίς την γνώμην του, από τον συγκάτοικόν του να μη κάμη το θέλημά του: το να μη έκφέρη γνώμην διά κάποιον, ότι είναι καλός ή κακός, διότι το θεωρεί εντροπής του να μάθη, ότι υπάρχει κάποιος αισχρότερος από αυτόν το να μη θέλη να μάθει πράγματα, που δεν τον ενδιαφέρουν. Το να μη στενοχωρήται όταν τον ονειδίζουν: το να μη λυπηθή, αν τον παραβλέψουν εις την συνηθισμένην διανομήν το να μη ταραχθή όταν συκοφαντήται δια πράγμα, που δεν γνωρίζει, αλλά να λέγη αμέσως (διά τον συκοφάντην του) ας είναι συγχωρεμένος: το να μη παραδέχεται επαινετικούς λόγους, αν κάποιος τον έπαινή: το να μη λυπηθή, όταν τον υβρίζουν. Το να μη επιδιώκη την φιλίαν των επισήμων κοσμικών ανθρώπων το να μη θέλη να επιβάλη την γνώμην του, έστω και αν ομιλη σωστά, ούτε να φιλονικηση διά κάτι.

Όποιος άνθρωπος έχει αυτάς τας αρετάς και όσας σχετίζονται με αυτάς, αποδεικνύει ότι έχει το αληθινόν πένθος και ότι με τα μάτια της ψυχής του εγνώρισε τον εαυτόν του και την αδυναμίας του, έβαλε καλά εις τον νούν του την δόξαν του Θεού και αντελήφθη ότι δεν ημπορεί να αρέση εις τον Θεόν όπως νομίζει! Δι' αυτό και αρκείται εις την λύπην του, κλαίει δια τον εαυτόν του και δεν απασχολείται με το πλάσμα του Θεού, τον άνθρωπος, που πρόκειται να κρίνη Εκείνος: δι' αυτό και προσέχει να διατηρή ακεραίαν την πνευματικής οικοδομήν, την οποίαν έκτισεν εντός του το πνευματικόν πένθος. Διότι η κατά Θεόν λύπη, η οποία κατατρώγει την καρδίαν του, μπορεί να κατακτήση τας αισθήσεις και αν συνεχίση πάλιν να εναντιώνεται με σύνεσιν, τότε διατηρεί αβλαβή και τα αισθητήρια του νου. Διότι αν ο άνθρωπος δεν φθάση εμπρός εις το κριτήριον και δεν ακούση την απόφασιν και δεν μάθη ποίος πραγματικά είναι, δεν ήμπορεί να μην έχη αγωνίαν, ούτε να εμπιστευθή εις τον εαυτόν του. Όσον η ψυχή παραμένει εις το σώμα, οφείλει ακατάπαυστα να κοπιάζη.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΒ΄ (Περί πένθους – είδη και δάκρυα)

Μακάριοι είναι εκείνοι, οι οποίοι δεν έστήριξαν το θάρρος των εις τα έργα των ότι τάχα είναι αρεστά εις τον Κύριον, και διότι εντρέπονται να τον αντικρύσουν. Αυτοί πάντοτε πενθούν, επειδή δεν ήμπορούν να κάμουν το θέλημα του Θεού, όπως εκείνος το θέλει έτσι πραγματικά ευρίσκουν παρηγορίαν, την οποίαν δεν ήμπορούν να την εκφράσουν με λόγους. Όταν θα καταθέσουν εις το επουράνιον Κριτήριον υπέρ αυτών οι Αγγελοι και Αγιοι του Ουρανού ως μάρτυρες, ότι εξέφυγαν από την εξουσίαν των σκοτεινών αρχόντων που συνήθως μάς πολεμούν από τα αριστερά, τότε θα μνημονεύωνται και αυτοί μαζί με τους Αγίους του ουρανού.

Έφ' όσον όμως διεξάγεται και πνευματικός πόλεμος, ο άνθρωπος θα φοβείται και θα τρομάζη, τι θα γίνη σήμερον; θα νικήση ή θα νικηθής ή τι θα γίνη αύριον; θα νικήση ή θα νικηθή; Ο αγών δηλαδή σφίγγει την καρδίαν, ενώ η απάθεια είναι δύσκολον να πολεμηθη. Διότι έλαβε το βραβείον της νίκης και ηρέμως και ησύχως πλέον διάγει επειδή ειρήνευσαν μεταξύ των και έγιναν ένα οι τρείς χωρισμένοι, δηλαδή η ψυχή, το σώμα και το πνεύμα.

Οταν δηλαδή αυτά τα τρία γίνουν ένα, κατά τον Απόστολον, (Έφεσ. δ', 4) με την ενέργειας του Αγίου Πνεύματος, δεν ήμπορούν πλέον να αποχωρισθούν. Διότι ο Χριστός απέθανε - λέγει – και ανεστήθη και ποτέ πλέον δεν αποθνήσκει, ο θάνατός Του έγινε δι' ημάς σωτηρία, επειδή η αμαρτία ένεκρώθη με τον θάνατον, και η Ανάστασις Του έγινεν αιώνιος ζωή δι' όλους όσοι πιστεύουν εις Αυτόν.

Συ να μη θεωρής ότι απέθανες, εφ' όσον πολεμείσαι από τους έχθρούς σου, είτε όταν είσαι ξυπνητός είτε όταν κοιμάσαι: εφ' όσον δηλαδή ο ταλαίπωρος άνθρωπος βρίσκεται μέσα εις το στάδιον των πνευματικών αγώνων δεν ξεθαρρεύεται και, όταν βλέπη με αντικειμενικότητα, δεν εμπιστεύεται εις τας πράξεις του. Ο ασύνετος όμως, ενώ πίπτει καθημερινά, νομίζει ότι νικά, χωρίς να διεξάγεται αγών εις το στάδιον. Διά τούτο ο Κύριος, όταν έστελλε τους Μαθητάς του εις το κήρυγμα, τους παρήγγειλε «μή ασπασθήτε κανένα εις τον δρόμον, να ασπασθήτε αυτους που μένουν εις την οικίαν· και αν ευρίσκεται εκεί άνθρωπος ειρηνικός, μείνετε κοντά του και εκεί θα αναπαυθη η ειρήνη σας» (Λουκ. ι', 4-7)· και εκείνοι είχαν ακόμη ανάγκην από προφύλαξιν.

2. Ο ίδιος είπε: διά τούτο υποβαλλόμεθα εις τόσας ταλαιπωρίας και βάσανα εκ μέρους των εχθρών μας, διότι δεν έχομεν αντιληφθη ακόμη τα ελαττώματά μας, ούτε έχομεν επίγνωσιν τού τι σημαίνει πένθος. Επειδή αν γεννηθή μέσα μας το πένθος, μάς φανερώνει τας αμαρτίας μας και αν μας αφήσουν οι εχθροί της ψυχής μας να γνωρίσωμεν πραγματικά τας αμαρτίας μας, θα εντραπώμεν τότε και εις το πρόσωπον

ακόμη να κοιτάξωμεν κοινήν γυναίκα, διότι είναι εντιμότεραι από ημάς: αύται επί τέλους αμαρτάνουν με αναίδειαν, διότι δεν γνωρίζουν τον Θεόν. Ενώ ήμεις, αν και πιστεύομεν, συμφωνούμεν μέσα εις την καρδίαν μας με τας αμαρτίας των

3. Ο ίδιος είπε πάλιν ο άνθρωπος, που βλέπει συνεχώς τας αμαρτίας του, δεν ημπορεί να ομιλήση ποτέ με κανένα άνθρωπον.

4. Είπεν ο ίδιος: 'Αλλοίμονον εις εμέ, ταλαίπωρε ψυχή μου, διότι αισθάνομαι λύπην και αδιάκοπον οδύνην εις την καρδίαν μου, επειδή τα φλογισμένα βέλη του εχθρού έχουν καρφωθή εντός μου, ετύφλωσαν τελείως τον εσωτερικόν μου άνθρωπος και με εσκέπασε σκιά θανάτου. 'Αλλοίμονον εις εμέ, αθλία ψυχή, διότι εδιάλεξα την λύπην αντί της χαράς, και την γην και την στάχτην ηγάπησα περισσότερον από την απόλαυσιν του Παραδείσου και την Βασιλείαν των Ουρανών. Ποίος δεν θα με θρηνήση; Ποιος δεν θα κλαύση πικρά, διότι κατεξώδευσα ολόκληρον την ζωήν μου εις την ματαιότητα;

Ελεήσατέ με! Ελεήσατε με! Έλεήσατέ με, ώ φίλοι, και παρακαλέσατε με επιμονήν δι' εμέ τόν ανεξίκακον και καλόν μου Δεσπότην Χριστόν, να με απολυτρώση από τις κακίας που κατά συνήθειαν διαπράττω, μήπως δυσωπηθή από τας παρακλήσεις σας, με σπλαγχνισθή και διώξη από την διάνοιάν μου την φοβεραν τύφλωσιν τού μισοκάλου διαβόλου και κατορθώσω να ίδω είς ποίον βόρβορον έχω πέσει καί, ενώ ήμπορώ να σηκωθώ, δεν θέλω μήπως έτσι, επειδή πλέον είναι ολίγος ο χρόνος της ζωής μου, μου απέκοψε κάθε ελπίδα σωτηρίας μου.

Δεν υπάρχει πόνος όπως τον πόνον μου, ούτε πληγή όπως την πληγήν μου, ούτε οδύνη ωσαν την οδύνην της καρδίας μου, διότι αι ανομίαι μου εξεπέρασαν την κεφαλήν μου (Ψαλμ. λζ', 5) και κατεκρημνίσθην εις βυθόν γεμάτον λάσπην και δεν έχω που να στηριχθώ (Ψαλμ. ξη', 3). 'Αλλοίμονον, ψυχή μου, άνοιξε τα μάτια σου και ίδε ότι τα παρόντα είναι πρόσκαιρα και εντός ολίγου φεύγουν σκέψου τα μέλλοντα, τα οποία υπάρχουν αιωνίως και από ποία και πόσα αγαθά θα ξεπέσης, ακόμη δε και πόσην φρικτην κόλασιν θα κληρονομήσης, χωρίς να ελπίζης ότι κάποιος θα σε διαδεχθή ή θα σε παρηγορήση. Πριν να σκοτισθή ο ήλιος επάνω από την κεφαλήν σου, τρέξε και έλα κοντά και παρακάλεσε γονατιστή τον δοτήρα του αθανάτου φωτός και ικέτευσε Τον να σε ελευθερώση από εκείνην την ανυπόφορον και σκοτεινήν φλόγα και από τας άλλας τιμωρίας, διότι μόνον Αυτός μπορεί να συγχωρη αμαρτίας και να παραβλέπη ανομίας εις ημάς τους αναξίους του ελέους Του εις Αυτον δε ανήκει η Βασιλεία και η δύναμις και η δόξα εις τους αιώνας. 'Αμήν.

Δ'. Του Αββά Ισαάκ

ΕΙΣΙ δάκρυα καίοντα, καὶ εἰσὶ δάκρυα πιαίνοντα καὶ τὰ μὲν φόβον, τὰ δὲ ἀγάπην αἰτίαν ἔχουσιν. Τὰ μὲν οὖν πρότερα, ἤγουν τὰ διὰ τὰς ἁμαρτίας κατερχόμενα, ξηραίνουσι τὸ σῶμα καὶ καίουσι, καὶ μετὰ πόνου προέρχονται πολλάκις γὰρ καὶ αὐτὸ τὸ ἡγεμονικὸν ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτῶν τῆς ἐξ αὐτῶν βλάβης αἰσθάνεται, τὰ δὲ δεύτερα, εἰς ἅτις καταντᾷ, ὅταν ἱκανῶς τοὺς προτέροις χρήσηται καὶ δι' αὐτῶν ἀπολούσῃ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ ἐλέει Θεοῦ, ἀβιάστως καὶ σὺν ἡδονῇ κατέρχονται, τῆς ψυχῆς θείας χάριτος γευσαμένης, καὶ ἐν χαρᾷ καὶ δίψῃ ἀγάπης ἀπόνως αὐτοῦ προχεούσης, ἃ καὶ ὀρμίζουσι καὶ πιαίνουσι τὸ σῶμα, καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ὄψιν ἀλλοιούσι, κατὰ τὸ γεγραμμένον, «καρδίας εὐφραινομένης, πρόσωπον θάλλει, ἐν δὲ λύπαις οὔσης σκυθρωπάζει». Εἰ οὖν τῶν δευτέρων ἐπιθυμοῦμεν τυχεῖν, τῶν προτέρων, ὡς δυνατόν, ἐπιμεληθῶμεν, καὶ ληψόμεθα κακείνα συντόμως διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος.

Ερμηνεία

ΥΠΑΡΧΟΥΝ δάκρυα που καίουν και δάκρυα που δροσίζουν: τα πρώτα έχουν αιτίαν τον φόβον, τα δε δεύτερα την αγάπην. Τα πρώτα λοιπόν, αυτά δηλαδή που τρέχουν λόγω των αμαρτιών, ξηραίνουν το σώμα και καίουν και προκαλούν εις την ψυχήν πόνον. Διότι πολλές φοράς, όταν εξέρχωνται αυτά τα δάκρυα, δεν δύναται ο άνθρωπος να συγκρατήση τον εαυτόν του: ενώ τα δεύτερα, που έρχονται σε κάποιον, αφού χύση αρκετά από τα προηγούμενα και αποπλύνη με αυτά τας αμαρτίας του, μαζί με το έλεος του Θεού, κατεβαίνουν αβίαστα και με πνευματικήν ηδονήν.

Όταν η ψυχή γευθή πλέον την θείαν Χάριν, τότε χύνει δάκρυα χωρίς να δοκιμάζη πόνον ο άνθρωπος και αυτά τα δάκρυα δυναμώνουν, ωφελούν και περιθάλπουν το σώμα, άλλοιώνουν και το πρόσωπον του ανθρώπου, σύμφωνα με το ρητόν: «όταν χαίρεται η καρδία λάμπει το πρόσωπον, ενώ όταν είναι λυπημένη σκυθρωπάζει» (Παροιμ. ιε', 13 - 14). Αν λοιπόν επιθυμούμεν να απολαύσωμεν τα δεύτερα, ας φροντίσωμεν, όσον ήμπορούμεν, διά τα πρώτα δάκρυα (της μετανοίας), οπόταν, με την Χάριν του Θεού, θα λάβωμεν σύντομα και εκείνα.

Ε'. Τού αυτού

Ἐρώτησις

[427]

ΚΑΙ δυνατὸν ἀεὶ πενθεῖς;

Ἀπόκρισις

ΔΥΝΑΤΟΝ, πᾶσα γὰρ ἡ μελέτη τοῦ μοναχοῦ ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ οὐδὲν ἄλλο ἐστίν. εἰ μὴ ὁ κλαυθμός, καὶ ἡ πρᾶξις αὐτοῦ το πένθος ἐστι. Καὶ αὕτη δὲ ἡ ἐπωνυμία αὐτοῦ, εἰς τοῦτο παρακαλεῖ καὶ προτρέπεται αὐτὸν πενθικὸς γὰρ ὀνομάζεται, τουτέστι πικρὸς τὴ καρδία καὶ πάντες δὲ οἱ "Ἅγιοι πενθοῦντες ἐξεδήμησαν ἐκ τοῦ βίου τούτου. Εἰ οὖν καὶ οἱ "Ἅγιοι ἀεὶ ἐπένθουν, ὁ πεπληρωμένος τραυμάτων πῶς ὑποίσει παύσασθαι πότε τοῦ κλαυθμοῦ; ἡ ψυχή σου τεθανατωμένη ταῖς ἁμαρτίαις καὶ νεκρὰ κεῖται ἐνώπιόν σου, ἥτις βελτιωτέρα ἔστι παρὰ σοῖ ὑπὲρ ὅλον τὸν κόσμον, καὶ οὐ χρήζεις κλαυθμοῦ; Η παράκλησις τοῦ μοναχοῦ ἐκ τοῦ κλαυμου τίκτεται. Καὶ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται τινὰ ἀδιαλείπτως πενθοῦντα ὑπὸ τῶν παθῶν διοχλείσθαι, καὶ δὲ μὴ ἔχων ἐν ἑαυτῳ τὴν τῶν παθῶν μνήμην καθαίρεται, καὶ ἐκ τῆς καθάρσεως ἄξιουταί της τοῦ Θεοῦ παρακλήσεως, ἣν ὁ Κύριος τοῖς ἀδιαλείπτως πενθούσι διδόναι ὑπέσχετο.

Ερμηνεία

Ερώτησις

ΚΑΙ είναι δυνατόν πάντοτε να πενθούμεν;

Απάντησις

ΕΙΝΑΙ δυνατόν, διότι όλη η μελέτη του Μοναχού εις το κελλί του δεν αποβλέπει είς άλλο παρά μόνον εις τον κλαυθμών και η πράξις αυτου εις το πένθος. Και αυτή ακόμη η επωνυμία του, αυτό του ενθυμίζει και εις αυτό τον προτρέπει ονομάζεται «πενθικός», δηλαδή πικραμένος εις την καρδίαν. Όλοι οι Αγιοι έφυγαν από τον βίον αυτόν με το πένθος εις την ψυχήν των: αν λοιπόν οι "Αγιοι επενθούσαν πάντοτε, εκείνος που είναι γεμάτος τραύματα πώς θα ανεχθή να σταματήση τον κλαυθμόν; Η ψυχή σου, που διά σε αξίζει περισσότερον από όλον τον κόσμον, έχει θανατωθή από τας αμαρτίας και ευρίσκεται νεκρά εμπρός σου, και δεν έχεις ανάγκης να κλαίης; Η παρηγορία του μοναχού γεννάται από το κλάμα. Διότι όταν κανείς πενθή διαρκώς, δεν είναι δυνατόν να ενοχλήται από τα πάθη εκείνος δε που έπαυσε να σκέπτεται τα πάθη καθαρίζεται, και από την κάθαρσιν αξιώνεται να τον παρηγορή ο Θεός, όπως το υπεσχέθη εις εκείνους που ασταμάτητα πενθούν (Ματθ. ε', 4).

ΣΤ'. Του Αγίου Βαρσανουφίου

ΑΔΕΛΦΟΣ ἤρωτησε γέροντα λέγων" πὼς δύναμαι ἐκκόψαι τὴν παρρησίαν καὶ κρατῆσαι τῆς γλώσσης μου; Καὶ εἶπεν ὁ γέρων: Διὰ τοῦ πένθους. Εἶπε δὲ ὁ ἀδελφὸς καὶ πῶς δύναμαι φυλάξαι τὸ πένθος, εἰσερχόμενος καὶ ἐξερχόμενος μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ φροντίζων διακονίας ὑπηρετῶν; καὶ εἰ ἔστι πένθος καρδίας ἄνευ δακρύων; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων' οὗ τὸ πένθος δὶ ἃ τῶν δακρύων, ἀλλὰ τὰ δάκρυα διὰ τοῦ πένθους γίνεται καὶ μεταξὺ δὲ ὧν τῶν ἀνθρώπων, ἐὰν κόπτῃ τὸ ἴδιος θέλημα, καὶ μὴ προσέχῃ πταίσμασιν ἀνθρώπων, οὗτος κτᾶται τὸ πένθος. Ἐκ τούτου συνάγονται οἱ λογισμοὶ αὐτοῦ, καὶ οὗτοι συναγόμενοι γεννῶσιν τὴν κατὰ Θεὸν λύπην ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ἡ λύπη τὰ δάκρυα.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ αδελφός ήρώτησε κάποιον Γέροντα:

– Πώς είναι δυνατόν -- του λέγει – να κόψω τα πολλά λόγια και να κυριαρχήσω της γλώσσης μου;

– Με το πένθος, απήντησεν ο Γέρων.

– Και πώς μπορώ να διατηρήσω το πένθος, ηρώτησε πάλιν ο αδελφός, όταν συναναστρέφομαι με τους ανθρώπους και φροντίζω διά τα διακονήματα; Ἔπειτα ημπορεί να υπάρξη πένθος εις την καρδίαν χωρίς δάκρυα;

Εις αυτά απεκρίθη ο Γέρων:

-Δεν γεννάται το πένθος από τα δάκρυα, αλλά τα δάκρυα γεννώνται από το πένθος. Εκείνος δε που ευρίσκεται μεταξύ των ανθρώπων, αν αποκόπτη το θέλημά του και δεν προσέχη τα σφάλματα των άλλων, αυτός αποκτά το πένθος. Με την προσπάθειαν αυτήν συγκεντρώνονται οι λογισμοί του και όταν αυτοί συμμαζευθούν, γεννούν εις την καρδίαν την κατά Θεόν λύπην και τότε αυτή η λύπη φέρνει δάκρυα.

Ζ'. Εν τω Γεροντικώ

ΑΔΕΛΦΟΣ ἠρώτησε γέροντα λέγων· πῶς ἔρχεται, Πάτερ, τὰ ἀνθρώπω κλαίειν; Καὶ εἶπεν ὁ γέρων τὸ κλαίειν συνήθειά ἐστι, καὶ ἆδολεσχησαι θέλει πολὺν χρόνον καὶ ζητῶν αὐτό, ἵνα ὁ νοῦς αὐτοῦ μεριμνᾷ πάντοτε τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἃς ἐπραξεν, ἢ τὴν κόλασιν, ἢ μνήμην διηνεκῆ σχὴ τοῦ μνήματος, καὶ ἁπλῶς ὅλων των Πατέρων αὐτοῦ πῶς διῆλθον,

καὶ ποῦ ἄρα εἰσὶν ἄρτι; "Ἔφη καὶ ἀδελφὸς καὶ ὀφείλει, Πάτερ, ὁ Μοναχὸς ἐνθυμείσθαι ὅλως τῶν γονέων αὐτοῦ κὰν ἐτελεύτησαν; Ἀπεκρίθη ὁ γέρων: ἐὰν οἶδας ἐνθύμησιν ὅτι φέρει τὴ ψυχή σου κατάνυξιν, ἀδολέσχησον εἰς αὐτήν, καὶ ὅτε ἔλθη τὸ δάκρυον σὺ λοιπὸν ὅπου θέλεις μετεγκεντρίζεις αὐτό, εἴτε εἰς τὰς ἁμαρτίας σου, εἴτε εἷς ἄλλην ἀγαθὴν ἐνθύμησιν.

2. Οἶδα γὰρ ἀδελφὸν ἐργάτην, ὅτι σκληρᾶς οὔσης τῆς καρδίας αὐτοῦ πολλάκις ἔτυπτες ἑαυτόν, καὶ ἐκ τοῦ πολλοῦ πόνου ἔκλαιε, καὶ τότε λοιπὸν ἔγεθυμειτο τὸν τόπον τῆς κολάσεως καὶ πάσας τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ.

3. Ἔμαθον δὲ καὶ περὶ τινὸς ἀδελφοῦ, ὅτι ἀποταξάμενος ὤκησεν εἰς τὸ ὄρος τῆς Νιτρίας, ἦν δὲ τὸ κελλίον αὐτοῦ πλησίον ἄλλου ἀδελφοῦ, καὶ ἤκουεν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν διηνεκῶς κλαίοντος τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ. "Οτε δὲ διὰ χρόνου οὐκ ἤρχετο αὐτὸ τὰ δάκρυα, ἔλεγε τὴ ἑαυτοῦ ψυχὴ" οὐ κλαίεις, ταλαίπωρε, οὐδὲ θρηνεῖς; πίστευσον, ἐὰν μὴ θέλῃς, ἐγὼ σὲ ποιῶ κλαύσαι. Καὶ ἀνιστάμενος ἐλάμβανε μάστιγα, ἣν εἶχεν οὖσαν ἀπὸ χρυσίνου στερεοῦ, ἧς ἐξήρτητο σχοινίον διπλοῦν, καὶ δὶ' αὐτῆς ἔτυπτες ἑαυτὸν ἱκανῶς, ἕως οὐ πονέσας ἤρξατο κλαίειν.

Ὁ οὖν πλησίον αὐτοῦ οἰκῶν ἀδελφός, θαυμάζων ἐπὶ τῷ γινομένῃ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ, παρεκάλει τὸν Θεὸν ἀποκαλύψαι αὐτῶ, εἰ ἄρα καλῶς ποιεῖ βασανίζων ἑαυτόν. Καὶ ἐν μιᾷ νυκτὶ θεωρεῖ τὸν ἀδελφὸν κατ' ὄναρ φοροῦντα στέφανον καὶ στήκοντα εἰς τὸν χορὸν τῶν μαρτύρων, καὶ ἄλλον τινὰ λέγοντα αὐτὰ τὰ θεωρούντι ἴδε ὁ καλὸς ἀθλητής, καὶ διὰ τὸν Χριστὸν ἑαυτὸν βασανίζων πῶς μετὰ τῶν Μαρτύρων ἐστεφανώθη.

4. Ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος ἐν ὅλῳ τῷ τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνω, καθεζόμενος εἰς τὸ ἐργόχειρον, ράκος εἶχεν ἐν τῷ κόλπῳ χάριν τῶν δακρύων τῶν καταρρεόντων διηνεκῶς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὸν περιβόητον ἓν μοναχοὺς Ποιμένα τοῦτο θεώμενον ἐπιλέγειν Μακάριος εἰ, Ἀρσένιε, ἀνθ' ὧν ἐν τῷ δὲ τῷ κόσμῳ σὲ αὐτὸν πενθῇ σας, οὐ δεήση τῶν ἐκεῖθεν δακρύων. Οὗ πὲρ φασὶ καὶ Θεόφιλον τὸν Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπον τελευτώντα τὸν βίον, διαμνημονεύσαι τὲ καὶ εἰπειν' Μ ἃ κ ἄριος εἰ, "Ἀρσένιε, καὶ γὰρ τῆς ὥρας ταύτης σὺ οὐδὲ πότε δὶ ἐλι πὲς μνημονεύων καὶ πενθῶν ἄπαυστα.

5. Ἀδελφὸς ἤρωτησε τὸν 'Ἀββᾶν 'Ἀμμωνᾶς λέγων" εἶπε μοὶ ρῆμα πῶς σωθῶ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων: ὕπαγε, ποίησον τὸν λογισμόν σου, ὡς πὲρ οἱ κακοῦργοι ποιούσιν οἱ ὄντες ἐν τῇ φυλακῇ ἐκεῖνοι γὰρ ἐρωτῶσιν ἀεὶ τοὺς παρατυχόντας ἀνθρώπους ποὺ ἔστιν ὁ ἡγεμὼν καὶ πότε ἔρχεται ; Καὶ ἀπὸ τῆς προσδοκίας τοῦ κριτηρίου καὶ τῶν κολάσεων κλαίουσιν. Οὕτω καὶ ὁ Μοναχὸς ὀφείλει διὰ παντὸς προσέχειν τὴ ἑαυτοῦ ψυχὴ λέγων" οὐαὶ μοί, πῶς παραστήσομαι τὴ φρικτὰ βήματα τοῦ ἄδεκαστου Κριτοῦ; καὶ τί αὐτὸ ἀπολογήσομαι καὶ ἐὰν οὕτω μελετᾷς διὰ παντός, δύνασαι σωθῆναι.

6. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Λογγίνος ἡ νηστεία ταπεινοί το σῶμα, ἡ ἀγρυπνία καθαίρει τὸν νοῦν' ἡ ἡσυχία φέρει τὸ πένθος τὸ πένθος βαπτίζει τὸν ἄνθρωπος καὶ ποιεῖ ἀναμάρτητον. Εἶχε δὲ καὶ αὐτὸς Ἀββᾶς Λογγίνος κατάνυξιν πολλὴν ἐν τῇ εὐχῇ καὶ τὴ ψαλμῳδία αὐτοῦ. Λέγει οὖν αὐτῶ ἐν μιᾷ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ: Ἀββᾶ, οὗτος ἔστιν καὶ πνευματικὸς κανὼν τὸ κλαίειν ἀεὶ ἐν τῇ λειτουργίᾳ αὐτοῦ τὸν μοναχόν; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων: ναί, τέκνον, οὗτος ἔστιν ὁ κανών, δν θέλει ὁ Θεὸς νῦν ἀφ' ἡμῶν. Ἀπ' ἀρχῆς μὲν γὰρ ὁ Θεὸς οὐκ ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον ἕνα πενθῇ, ἀλλ' ἵνα χαίρῃ καὶ εὐφραίνηται, δοξάζων αὐτῶν καθαρῶς καὶ ἀναμαρτήτως ὡς οἱ Ἄγγελοι, ὁ δὲ πεσῶν εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἐδεήθη τοῦ κλαυθμοῦ καὶ πάντες οἱ πεσόντες ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ δέονται ὅπου δὲ οὐκ ἔστιν ἁμαρτία, ἐκεῖ οὐ χρεία κλαυθμοῦ.

7. "Ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος, ὅτι ὅτε ἤμην παιδίον ἔβοσκον βοΐδια, καὶ ἀπῆλθον κλέψαι συκία μετὰ καὶ ἄλλων, καὶ ὡς ἐτρέχομεν, ἐπεσεν ἐν ἐκ τῶν συκίων καὶ λαβῶν ἔφαγον αὐτὸ καὶ ὅτε μνημονεύσω αὐτοῦ κάθημαι κλαίων.

8. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς, ὅτι ἠττήθημεν πάθει σωματικῶς; μὴ ἀμελήσωμεν μετανοοῦντες καὶ πενθοῦντες ἑαυτούς, πρὶν καταλάβη ἡμᾶς τὸ πένθος τῆς κρίσεως. . 9. Εἶπεν καὶ αὐτὸς διὰ τῶν δακρύων γίνεται ἄφεσις ἁμαρτιῶν. "Ὅταν οὖν κλαίῃς, μὴ ὑψώσης τὴν φωνὴν τοῦ στεναγμοῦ σου, καὶ μὴ γινωσκέτω ἡ ἀριστερά, ἤγουν ἡ κενοδοξία, τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου.

10. Ἠρώτησεν ἀδελφὸς τὸν Ἀββᾶς Μωϋσὴν λέγων· τί ποιήσει ἄνθρωπος ἐν παντὶ πειρασμῶ ἐπερχομένω ἐπάνω αὐτοῦ, ἢ ἐν παντὶ λογισμῶ σπειρομένω ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων: κλαίειν ὀφείλει ἐνώπιόν της ἀγαθωσύνης τοῦ Θεοῦ, ἕνα βοηθήση αὐτῶ, καὶ ἀναπαύεται ταχέως, ἐὰν παρακαλῶ ἐν γνώσει. Γέγραπται γάρ' «ἐγγὺς Κύριος πάσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν», καὶ τὰ ἑξῆς.

11. Ἀνερχόμενος πότε δ Ἀββᾶς Ποιμὴν εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἶδε γυναῖκα ἐν μνημείῳ καθεζομένην καὶ κλαίουσαν πικρῶς. Καὶ λέγει: ἐὰν συναχθῶσι πάντα τα τερπνά του κόσμου ἐνώπιον αὐτῆς, οὐ μὴ καταστήσωσι τὴν ψυχὴν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ πένθους οὕτω καὶ ὁ μοναχὸς ὀφείλει διὰ παντός το πένθος ἔχειν ἐν ἑαυτῷ.

12. Ἀδελφὸς ἤρωτησε τὸν αὐτὸν γέροντα λέγων· τί ποιήσω ἕνα σωθῶ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων: Ἀβραάμ, ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, μνημεῖον ἠγόρασεν ἑαυτῶ, καὶ διὰ τοῦ τάφου ἐκληρονομησε τὴν γῆν. Λέγει ὁ ἀδελφὸς τί ἔστι τάφος; Καὶ φησιν ὁ γέρων: τόπος κλαυθμοῦ καὶ πένθους.

13. "Ο αὐτὸς εἶπε καὶ πρὸς ἕτερον ἀδελφόν, ἔρωτησαντα ὁμοίως π ὢ ς σῶ θ ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων ὅταν ὁ Θεὸς ἐπισκέπτηται ἡμᾶς, τίνος ἔχομεν τότε φροντίσαι ; "Ἔφη ὁ ἀδελφός των ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Λέγει ὁ γέρων οὐκοῦν εἰσέλθωμεν εἰς τὸ κελλίον ἡμῶν,

καὶ καθήσαντες μνημονεύσωμεν ἐνώπιόν της ἀγαθότητος αὐτοῦ, ἕως ποιήση τὸ ἔλεος αὐτοῦ μεθ' ἡμῶν.

14. Διηγήσατο ὁ 'Ἀββᾶς Ἰσαὰκ λέγων, ὅτι ἔκαθημην ποτὲ πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα, καὶ εἶδον αὐτὸν ὡς ἐν ἐκστάσει γενόμενος καὶ πενθοῦντα. "Ἔχων οὖν πρὸς αὐτὸν παρρησίαν, ἔβαλον αὐτῷ μετάνοιαν παρακαλῶν καὶ λέγων" εἶπέ μου ποῦ ἦς; "Ο δὲ ἀναγκασθεῖς ὑπ' ἐμοῦ εἶπε μοὶ ἐκεῖ ἦν ὁ ἔμος λογισμός, ὅπου ἡ "Ἁγία Μαρία ἡ Θεοτόκος ἔστηκε καὶ ἔκλαιεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος κάγω ἤθελον πάντοτε οὕτω κλαίειν.

15. Εἶπεν ὁ 'Ἀββᾶς Παῦλος εἰς βόρβορον εἶμι καταποντιζόμενος ἕως τραχήλου, καὶ κλαίω ἔμπροσθέν του Ἰησοῦ λέγων" ἐλέησον μέ.

16. Ὁ 'Ἀββᾶς Σιλουανὸς εἶχε τὸ πένθος διηνεκές, καὶ οὐδέποτε ἤθελεν ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ κελλίου αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ συνέβη αὐτὸν ἀναγκασθέντα διὰ τινὰ χρείαν ἐξελθεῖν, ἔσκεπε τὸ κουκουλίω τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ πρὸς τοὺς ἐρωτώντας τίνος χάριν τοῦτο ποιεῖ, ἔλεγε τί θέλω ἰδεῖν τὸ φῶς τοῦτο τὸ πρόσκαιρον καὶ οὐδὲν ἔχον ὄφελος;

17. Διηγήσατο ἡμὶν ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος, ὅτι ἦν τὶς ἀδελφὸς οικῶν εἷς τα κελλία καὶ ἐκέκτητο τὸ χάρισμα τῆς κατανύξεως. Συνέβη οὖν ἐν μιᾷ καὶ ἀπὸ πόνου καρδίας ἦλθεν αὐτῷ δακρύων πλῆθος. Καὶ ἰδὼν ὁ ἀδελφὸς ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ ἀληθῶς τοῦτο σημεῖον ἔστιν, ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου μου. Καὶ ὡς τοῦτο ἔλογιζετο, ἔτι τὰ δάκρυα ἐπληθύνοντο. Βλέπων δὲ αὐτὰ πληθυνόμενα, βεβαιότερον τοῦ τοιούτου λογισμοῦ εἴχετο λέγων· ἀληθῶς ἤγγικεν ὁ καιρός. Καὶ καθ' ἡμέραν ἐκ ταύτης τῆς ἐννοίας μείζονα προσθήκην ἐλάμβανε τὰ δάκρυα ἐν αὐτῷ.

Ἠρωτήσαμεν οὖν αὐτὸν περὶ τῶν δακρύων, διατὶ ποτὲ μὲν καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἔρχονται, ποτὲ δὲ οὐδὲ μετὰ πόνου τὶς δύναται προαγαγεῖν ταῦτα; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων: τὰ δάκρυα ὅμοια εἰσι τῷ ὑετῇ δὲ ἄνθρωπος ἔστιν ὁ γεωργός. Ἐρχομένων οὖν αὐτῶν, ὀφείλει καὶ τὴν γῆν τῆς καρδίας αὐτοῦ γεωργῶν ἀγωνίσασθαι, ἵνα μὴ ἀποληται ἐκ τοῦ ὑετοῦ τίποτε, ἀλλ' ὅλον εἰσέλθη εἰς τὸ κηπεῖον καὶ ποτίση αὐτό. Λέγω γὰρ ὑμίν, τέκνα, ὅτι πολλάκις εὑρίσκεται μία ἡμέρα βροχῆς προάγουσα ὅλου του ἐνιαυτοῦ καὶ σῴζουσα πάντας τους καρποὺς διὰ τοῦτο ὀφείλομεν προσέχειν, καὶ ὅτε νοήσωμεν ὅτι ἦλθεν, ἀγωνισώμεθα φυλάξαι ἑαυτούς, καὶ σχολάσωμεν τοῦ δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ ἐκτενῶς οὐ γὰρ οἴδαμεν εἰ καὶ ἓν ἄλλη ἡμέρα εὕρωμεν τὸν ὑετὸν ἐκεῖνον.

18. Πάλιν οὖν ἤρωτησαμεν αὐτὸν λέγοντες καὶ πῶς τὶς φυλάττει τὴν κατάνυξιν ὅτε ἔρχεται; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων" προσέχεις δεῖ ἕνα μὴ παραβάλῃ πρὸς ἄνθρωπον τὴ ἡμέρα ἐκείνη, ἢ τῷ καιρῷ ἐν ὅσο τὸ πένθος ἐνεργεῖ. "Ἔτι δὲ καὶ τὴν ρήση ἑαυτὸν ἀπὸ γαστριμαργίας καὶ ὑψηλοφροσύνης, τοῦ μὴ φαντασθῆναι ὅτι ὅλως κλαίει καὶ τοῦ μὴ κατακρίναι τινά, σχολάση δὲ τὴ εὐχὴ καὶ τὴν ἀναγνώσει. Πλὴν ὅταν ἔλθη τὸ πένθος,

αὐτὸ διδάξει ἡμᾶς τίνα εἰσὶ τὰ συμφέροντα καὶ διατηροῦντα αὐτό, καὶ τίνα, τὰ κωλύοντα.

- Οἶδα γὰρ ἀδελφὸν καθήμενον ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ, καὶ ἐργαζόμενος τὴν σειράν, καὶ ἤρχετο τὸ πένθος αὐτῶ. Ὁ δέ, κατερχομένων τῶν δακρύων, ἀνίστατο εἰς προσευχήν, καὶ εὐθὺς ἐκεῖνα ἔπαυοντο. Πάλιν οὖν ἤρχετο τοῦ ἔργου τῆς σειρᾶς συνάγων τὸν νοῦν αὐτοῦ, καὶ παρευθὺς τὰ δάκρυα ἤρχοντο ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως, ἀναγινώσκων κατενύσσετο, καὶ ὡς ἀνίστατο εἰς προσευχὴν οὐκ εἶχεν, αὖθις δὲ ὡς μόνον ἐνέκυπτε τὸ βιβλίο τοῦ δακρύειν πάλιν ἀπήρχετο. Τότε οὖν ἔγνω ὁ ἀδελφός της τοιαύτης διαφορᾶς τὴν αἰτίαν, καὶ εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, ὅτι καλῶς εἶπον οἱ Πατέρες, ὅτι τὸ πένθος διδάσκαλος ἐστιν αὐτὸ γὰρ διδάσκει τὸν ἄνθρωπον πάντα τα συμφέροντα αὐτῶ.

Οἶμαι διὰ δύο ταύτας αἰτίας ὁ ἀδελφὸς ἐν τῇ προσευχῇ τὸ πένθος ἀπέβαλλε. Μίαν μέν, ὅτι μήπω καθαρὰν κτησάμενος προσευχῆς καὶ ἀρέμβαστον, διὰ τοῦ ρεμβασμοῦ τὸν νοῦν σκορπιζόμενος, οὐκ εἶχε τὴν προτέραν κατάνυξιν, τὴν ἐν τῷ ἔργοχειρᾳ καὶ τὴν ἀναγνώσει προσγιγνομένην αὐτῶ, ἐν τούτοις μᾶλλον συνάγοντι τὴν διάνοιαν. Ἑτέραν δέ, ἵνα μὴ δόξῃ ὡς ἐκ τῆς ἑαυτοῦ σπουδῆς καὶ τῆς προσευχῆς κατωρθώθη αὐτῶ τὸ πένθος, ἀλλ' ἐλέει καὶ χάριτι Θεοῦ δεδόσθαι αὐτὸ ἐπιγνῶ. "Ὅθεν καὶ εἰς εὐχαριστίαν τοῦ εὐεργέτου κινηθῆ καὶ ταπείνωσιν ἕξῃ μείζονα, δι' ὧν τὸ πένθος ἐν αὐτῷ ἐπὶ πλέον ἐκρατύνετο. Ἡμὶν δὲ εἰ ποτὲ τί τοιοῦτον συμβῇ, ἤγουν κατάνυξις καρδίας καὶ θερμότης δακρύων ἐγγένηται, εὐθὺς πάντα παριδόντες, εἰς τὴν προσευχὴν δράμωμεν καὶ ταύτη προσκαρτερήσωμεν, ἕως τὸ καρδιακῶν πῦρ ἐν ἡμὶν ἀναπτόμενον αἰσθανώμεθα ἴσως γὰρ ἄλλοτε τούτου οὐκ εὐπορήσωμεν.

19. Εἶπε γέρων: ἐὰν Ἴδῃς ὅτι ὁ Θεὸς πρὸ χρόνου τινὸς ἔχαρισατο σοὶ κατάνυξιν, τῷ καιρῷ ἐκείνη καταφρόνησον τοῦ ἔργοχειρού σου, εἰ οἶδας ὅτι συμφέρει σοί, ἤγουν εἰ εὑρίσκεις ἓν τ' αὐτῶ τινὰ τοῦ πένθους περικοπήν, καὶ σχόλασον εἰς τὸ πένθος, μήπως ἐγγὺς ἔστιν ἡ ἡμέρα τῆς ἐξόδου σου, καὶ διὰ τοῦτο ἔχαρισατό σου ὁ Θεὸς τὸ κλαίειν, ἵνα δι' αὐτοῦ εὕρῃς μικρὸς ἔλεος. "Ὡς πὲρ γὰρ ὁ σατανᾶς εἰς τὰ τέλη τοῦ ἀνθρώπου σπεύδει ἀπολέσαι αὐτόν, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς πολλάκις ἓν τῷ τέλει τοῦ ἀνθρώπου διὰ προφάσεως σῴζει αὐτόν.

20. Εἶπε γέρων" ὡς πὲρ τὴν κακίαν ἡμῶν, ἤτοι τὰ πάθη καὶ τὰς ἁμαρτίας, πανταχοῦ μεθ' ἑαυτῶν περιφέρομεν, οὕτως ὀφείλομεν καὶ τὸ πένθος καὶ τὴν κατάνυξιν ἀεὶ ἐν ἑαυτοῖς ἔχειν ὅπου δ' ἂν ἐσμέν.

21. Ἀδελφὸς ἤρωτησε γέροντα λέγων· τί ποιήσω, Πάτερ; Καὶ ἀπεκρίθη καὶ γέρων δακρύειν ὀφείλομεν πάντοτε. Συνέβη γὰρ ποτὲ τινὰ τῶν Πατέρων ἀσθενήσαντα ἐκλιπεῖν καὶ πάλιν ἐλθεῖν εἰς ἑαυτόν, καὶ ἤρωτησαμεν αὐτὸν εἰπεῖν τί εἶδεν ὅπου

ἀπῆλθε. Καὶ διηγήσατο λέγων, ὅτι ἤκουσα φωνῆς κλαυθμοῦ λεγόντων ἀδιαλείπτως οὐαὶ μοί, οὐαὶ μοὶ οὕτω καὶ ἡμεῖς πενθεῖν ὀφείλομεν πάντοτε.

22. Δύο ἀδελφοὶ σαρκικοὶ ἀπετάξαντο καὶ ἀπελθόντες ἔμειναν ἐν ὑποταγῇ Πατρὸς ἐν τῷ ὄρει τῆς Νιτρίας. "Ἔδωκεν οὖν ὁ Θεὸς τοῖς δυσὶ τὸ χάρισμα τῶν δακρύων καὶ τῆς κατανύξεως. Ἐν μιᾷ οὖν θεωρεῖ καὶ γέρων ἐν δράματι τοὺς δύο ἀδελφοὺς ἱσταμένους εἰς προσευχήν, καὶ κρατοῦντα ἑκάτερον αὐτῶν χάρτην γεγραμμένον καὶ βρέχοντα αὐτὸν τοῖς ἰδίοις δάκρυσιν" καὶ τὰ μὲν γράμματα τοῦ ἑνὸς εὐχερῶς ἔλειαινοντο, τὰ δὲ τοῦ ἑτέρου μετὰ κόπου ἔφαινοντο γὰρ ὡς ἀπὸ ἔγκαυστου μέλανος. Ἐδεήθη οὖν ὁ γέρων ἑρμηνευθῆναι αὐτὸ τὸ ὅραμα, καὶ παραστὰς αὐτῷ "Ἄγγελος Κυρίου λέγει" τὰ γράμματα τὰ ἐν τῷ χάρτῃ, τὰ ἁμαρτήματα ἀμφοτέρων εἶσι. Καὶ ὁ μὲν εἰς κατὰ φύσιν ἥμαρτε, καὶ διὰ τοῦτο εὐχερῶς τὰ σφάλματα αὐτοῦ ἀπαλείφονται, ὁ δὲ ἕτερος εἰς ἀκαθαρσίας καὶ ρυπαρὰ πταίσματα ἔμολυνθη παρὰ φύσιν, καὶ τούτου χάριν κόπου περισσοτέρου χρῄζει εἰς τὸ μετανοῆσαι γνησίως καὶ σφόδρα ταπεινωθῆναι.

"Ἔκτοτε οὖν ἔλεγεν ὁ γέρων ἐκείνῳ τῷ ἀδελφῷ πόνησον, ἄδελφε, ὅτι ἐγκαυστὰ εἰσι καὶ μετὰ πόνου λειαίνονται. Οὐκ ἐφανέρωσε δὲ αὐτὸ τὸ ὅραμα ἕως τῆς τελευτῆς αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀμβλύνῃ τὴν προθυμίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸν ρηθέντα λόγον ἀεὶ ἔλεγεν αὐτῷ κ ὀπὶ ἄσον, ἀδελφέ, ὅτι ἔγκαυστα εἰσιν.

23. Ἀδελφὸς σπουδαῖος ποιῶν τὸν κανόνα αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἀδελφοῦ ἐνικάτο ὑπὸ τῶν δακρύων, καὶ ἥφιει τὸν στίχον τοῦ ψαλμοῦ. Ἐν μιᾷ οὖν παρεκάλεσεν αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς εἰπεῖν αὐτὸ τὸ τί λογίζεται εἰς τὸν κανόνα καὶ οὕτω πικρῶς κλαίει ; "Ο δὲ λέγει αὐτῷ συγχώρησον μοί, ἀδελφέ, ἐγὼ πάντοτε εἰς τὸν κανόνα μου τὸν Κριτὴν θεωρῶ, καὶ ἑαυτὸν παριστάμενον ὡς κατάδικον καὶ ἐξεταζόμενον λοιπὸν μὴ γινώσκων τί ἀπολογήσασθαι, ἔκπληκτος γίνομαι καὶ φράσσεταί μου τὸ στόμα, καὶ ἐκ τούτου ἀπόλλω τὸν στίχον τοῦ ψαλμοῦ, ἀλλὰ συγχώρησόν μου ὅτι θλίβω σε καὶ ἐὰν ἀναπαύῃ, ποιείτω ἕκαστος ἡμῶν τὸν κανόνα ἑαυτοῦ κατ' ἰδίαν. "Ἔφη αὐτῷ ὁ ἀδελφὸς οὐχί, Πάτερ" κὰν γὰρ μὴ πενθῶ ἐγώ, ἀλλ' ὅμως θεωρῶν σὲ ταλανίζω ἑαυτόν. Καὶ ἰδὼν ὁ Θεὸς τὴν ταπείνωσιν αὐτοῦ, ἔχαρισατο καὶ αὐτῇ τὸ πένθος, καὶ εἶχεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. Σπουδάσωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς τοῖς πενθούσι προσέχειν καὶ τὰ ὅμοια τῷ ἀδελφῷ τούτῳ κερδήσομεν.

24. Εἶπε γέρων" ὡς πὲρ πᾶσα ἁμαρτία, ἣν ποιήσει ἄνθρωπος, ἐκτός του σώματος ἔστιν, ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει, διότι ἐξ αὐτοῦ ἐξέρχεται ὁ μιασμός, οὕτω πᾶσα ἐργασία, ἣν ποιήσει ἄνθρωπος, ἐκτός του σώματος ἔστιν, καὶ δὲ δακρύων τὴν ἰδίαν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα καθαρίζει ἄνωθεν γὰρ καταβαῖνον τὸ δάκρυον ὅλον το σῶμα ἀποπλύνει καὶ ἁγιάζει.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΒ΄ (Περί πένθους – είδη και δάκρυα)

25. Εἶπεν καὶ αὐτὸς τὸ λαλεῖν περὶ πίστεως καὶ ἀναγινώσκειν δόγματα ξηραίνουσι τὴν κατάνυξιν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀφανίζουσιν αὐτήν· οἱ δὲ βίοι καὶ οἱ λόγοι τῶν γερόντων φωτίζουσι τὴν ψυχήν, πληροῦντες αὖ τὴν δακρύων πνευματικῶν.

26. Εἶπε γέρων ἄνθρωπος καθήμενος εἰς τὸ ἐαυτοῦ κελλίον καὶ μελετῶν ψαλμούς, ἔοικεν ἀνθρώπω ἔξωθεν ἐστώτι καὶ ζητούντι τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ μετὰ κλαυθμοῦ αἰτῶν ὅμοιός ἐστι τῷ κρατοῦνται τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως καὶ ζητούντι ἔλεος παρ' αὐτοῦ, κατ' ἐκείνην τὴν πόρνην τὴν ἐν βραχεῖ πάσας τὰς ἐαυτῆς ἁμαρτίας τοῖς δάκρυσιν ἀποπλύνασαν.

27. Εἶπε γέρων φύσει ἐὰν ἔστιν ἄνθρωπος ἀγωνιστῆς, ἀπαιτεῖ παρ' αὐτοῦ καὶ Θεὸς ἵνα μὴ ἔχῃ προσπάθειαν εἰς ὕλην σωματικήν, ἕως καὶ μικρᾶς ραφίδος δύναται γὰρ ἐμποδίσει τὸν λογισμὸς αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀδολεσχιάς της πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ τὸ πένθος.

28. Γέρων τὶς παραλαβῶν τὸν ἐαυτοῦ μαθητὴν παρέβαλεν εἶς τινὰ πόλιν διὰ τινὰ χρείαν καὶ ἔμειναν ἐν αὐτῇ μίας ἑβδομάδα. Ἐθεώρουν οὖν πολλούς των ἐν τῇ πόλει ἄνδρας τὲ καὶ γυναίκας ἑκάστη ἡμέρα κατὰ τὸν ὄρθρον ἐξερχομένους εἰς τὰ μνήματα καὶ θρηνούντας ἕκαστον τὸν ἴδιον νεκρὸν ἕως ὥρας τρίτης. Καὶ λέγει καὶ γέρων τὸ μαθητὴ αὐτοῦ βλέπεις, ἀδελφέ, εἰς τί νυκτερεύουσιν οὗτοις πίστευε μοί, εἰ μὴ καὶ ἡμεῖς οὕτω ποιήσωμεν, εἶς ἀπώλειαν ὑπάγομεν. Καὶ ὑποστρέψαντες εἰς τὸ κελλίον ἔκτισαν καὶ αὐτοὶ εὐθέως τὰ ἑαυτῶν μνήματα ἀπομάκα ἀλλήλων, καὶ καθ' ἡμέραν καθήμενοι ἕκαστος πρὸ τοῦ ἰδίου μνήματος ἔκλαιε τὴν ἑαυτου ψυχὴν ὡς νεκρόν, ἀπὸ ὄρθρου ἕως ἑσπέρας. Ἐϊ πότε οὖν περὶ τὴν πρωΐαν ἀπεκοιμήθη καὶ μαθητὴς ὡς ἀπὸ τοῦ κανόνος, ἔκραζεν ὁ γέρων ἔξυπνιζων αὐτῶν καὶ λέγων: ἀδελφέ, ἐγείρου, ἐκεῖνοι λοιπὸν ἔχουσιν ὥραν εἰς τὰ μνήματα καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν.

Ἐν μιᾷ οὖν λέγει ὁ ἀδελφός το γέροντα σκληρὰ ἐστιν ἡ ψυχή μου καὶ οὐ δύναμαι κλαύσαι. Ἀπεκρίθη ὁ γέρων: πύκτευσον, τέκνον, ὀλίγον χρόνον καὶ πόνεσον, καὶ θεωρῶν ὁ Θεὸς τὸν πόνον σου, ποιεῖ μετά σου ἔλεος ὅτι ὡς πὲρ ἂν μὴ λάϐη σαγιταίαν ἡ καρδία οὐκέτι ἔχει ἴασιν, οὕτως ἐὰν ὁ Θεός, μὴ πλήξῃ αὐτὴν εἰς τὸ πένθος οὐκέτι ὑπάγει ἐξ αὐτῆς καὶ πόνος, ἀλλὰ μένει πεπληγμένη ἕως θανάτου καὶ ὅπου δ' ἂν ὑπάγῃ ὁ τοιοῦτος, ἔσωθεν ἀεὶ ἔχει τὸ πένθος ἀδιάστατον.

Ποτὲ οὖν ὁ γέρων ἰδὼν τὸν ἀδελφὸν βαρυνθέντα ἀπὸ βρωμάτων (ἦσαν γὰρ τινὲς τὴ ἑσπέρα παραβαλόντες αὐτοῖς) , λέγει αὐτῶ ἰδιάζοντι οὐκ οἶδας ὅτι τὸ πένθος λυχνάριον ἔστιν ἅπτον, καὶ ἐὰν μὴ ἀσφαλῶς σκεπάσης αὐτό, συντόμως σβέννυται καὶ ὑπάγει; Καὶ γὰρ καὶ τὰ πολλὰ βρώματα σβεννύουσιν αὐτό, καὶ ὁ πολὺς ὕπνος ἐμποδίζει αὐτό, καὶ ἡ καταλαλιὰ ἀπολλυσιν αὐτό, ὁμοίως καὶ ἡ πολυλογία καὶ πᾶσα ἁπλῶς ἀνάπαυσις σαρκὸς διώκει αὐτὸ καὶ ἀφανίζει. Χρὴ οὖν τὸν ἀγαπώντα τὸν Θεὸν καὶ θέλοντα φυλάξαι τὸ πένθος, εἰς ἕκαστον 8 ἐὰν πρᾶγμα ποιῇ, ποιεῖν καὶ μέρος Χριστοῦ.

Λέγει ὁ ἀδελφὸς τὶς ὁ λόγος οὗτος, Πάτερ, ἐστιν; Ἀπεκρίθη ὁ γέρων: θέλεις μαθεῖν πῶς τὶς ποιεῖ μέρος τοῦ Χριστοῦ ἐν ἑκάστῳ πράγματι ; "Ἄκουσον ὅταν ἐμπέση σοὶ ἄρτος καθαρός, ἄφες αὐτὸν λόγω ἄλλου ἀδελφοῦ, καὶ φᾶγε σὺ τὸν ρυπαρὸν διὰ τὸν Χριστὸν πάλιν ἐὰν ἐμπέση σοὶ οἶνος καλός, μίξον αὐτῷ μικρὸν ὄξος διὰ τὸν Χριστόν, τὸν πιόντα ὄξος καὶ μὴ χορτασθῆς, ἀλλ' ἄφες μικρὸν λέγων ἴδου καὶ τὸ μέρος τοῦ Χριστοῦ ἐὰν εὕρης προσκεφάλαιον ἁπαλόν, ἄφες αὐτὸ καὶ βάλε λίθον διὰ τὸν Χριστόν..

Ἐὰν κοιμώμενος ριγάσης, ὑπομεινον λέγων, ὅτι ἄλλοι οὐδὲ ὅλως κοιμώνται: ἐὰν ποιήσης ἑαυτῷ ἔψημα, ἀφάνισον αὐτὸ μικρὸς λέγων, ὅτι ἄλλοι ἄξιοι ὄντες, οὐδὲ ἄρτον τρώγουσιν, ἐγὼ δὲ καὶ ἀνάξιος ἐσθίω καὶ ἔψημα ὀφείλων ἐσθίειν σποδὸν καὶ τέφραν διὰ τὴν ρυπαρίαν τῶν ἔργων μου. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, εἰς ἕκαστόν σου πρᾶγμα μίξον μικρᾶν θλῖψιν, καὶ ζήσουν μετὰ ταπεινώσεως ἐνθυμούμενος πῶς ἔζησαν οἱ "Ἅγιοι, ἵνα ἔλθουσής της ὥρας τοῦ θανάτου εὑρεθῶμεν καὶ ἡμεῖς εἰς θλῖψιν τινὰ καὶ στένωσιν, καὶ τύχωμεν ἐκεῖ ἀναπαύσεως.

29. Εἶπε γέρων: ἐὰν ἐξέλθης ἐκ τοῦ κελλίου σου καὶ παραδάλης πούποτε, καὶ μικρὸν χαυνωθῆ τὸ πένθος σου, καὶ ἐκ τῆς διαίτης ἢ ἐκ τινὸς ἄλλης αἰτίας, ὑποστρεψον ταχὺ καὶ ἀνάλαβε τὴν προτέραν ἄσκησιν, ἵνα ἀνακαινισθῆ πάλιν τὸ πένθος ἐν σοῖ καὶ μὴ ἀπολέσης αὐτό.

30. Εἶπε πάλιν ἐὰν πένθος κτήσασθαι θέλῃς, ἀγώνισαι ἵνα ὅλα τα σκεύη σου καὶ τὰ πράγματά σου πτωχὰ εἰσιν, οἷα τῶν καθημένων ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ προσαιτούντων.

31. Εἶπε πάλιν ἐὰν μὴ ἔχῃς κατάνυξιν, γίνωσκε ὅτι κενοδοξίαν ἢ φιληδονίαν νοσεῖς αὗται γὰρ οὐκ ἀφίουσι τὴν ψυχὴν κατανυγῆναι.

32. Εἶπεν πάλιν ἐὰν χαρίσηται σοὶ ὁ Θεὸς τὸ πένθος, μὴ νομίσης ὅτι μέγα τί ποιεῖς δακρύων συνεχῶς, καὶ ὑψηλοφροσύνης λογισμοὺς ἐάσης σπαρῆναι ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἐπεῖ αἴρει ἀπό σου ὁ Θεὸς τὰ δάκρυα καὶ μένει λοιπὸν ἡ καρδία σου σκληρὰ καὶ ἀκατάνυκτος.

33. Εἶπε πάλιν ἐὰν εἴσιν ἐν τῷ τόπῳ, ὅπου οἰκεῖς, μνήματα, ἀπέρχου συνεχῶς καὶ κατανόει τοὺς κειμένους ἐκεῖ, μάλιστα εἰ ἔχεις πόλεμον τῆς σαρκὸς καὶ ὅταν μάθης ὅτι ἀδελφὸς τὶς ἐκδημεῖ πρὸς Κύριον, πορεύου καὶ παραμεινον αὐτῷ, ὅπως θεάση πῶς ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος χωρίζεται καὶ ἐκ τούτου γὰρ προσλαμβάνεις κατάνυξιν.

34. Εἶπε πάλιν ὅταν Ἴδῃ ὁ σατανᾶς τὸν Θεὸν ἐλεοῦντα σε καὶ δίδοντα κατάνυξιν τὴ ψυχή σου, τότε ὑποβάλλει σοὶ ἀναγκαῖον ἔργον ἐν τῷ κελλίῳ σου λέγων ποίησον τοῦτο σήμερον ὅτι κατεπεῖγον ἐστίν, ἢ χρείαν τινὰ ἔξωθεν ὑποτιθεῖς παραβαλεῖν τινι διὰ τὴν

χρείαν, ἢ διὰ τινὰ πνευματικῆς διάθεσιν καὶ εὔλογον πρόφασιν. Ταῦτα δὲ πάντα ποιεῖ ὁ ἐχθρός, ἵνα μὴ ἀφήσῃ σὲ σχολᾶσαι ἐν τῷ κελλίῳ καὶ ἀπολαύσαι τῆς τοῦ πένθους γλυκύτητος. Εἰ δὲ γνοὺς τὸν δόλον φυλάξῃς σεαυτὸν καὶ σχολάσῃς τὴ εὐχὴ καὶ τὴν ἀναγνώσει, εὐθέως προσδόκησον πειρασμόν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων ἢ ἐκ δαιμόνων. Ὁ γὰρ σατανᾶς τότε πολεμεῖ τὸν ἄνθρωπον κακῶς, ὅταν πολεμὴ ὁ ἄνθρωπος καλῶς, ὁ θυμὸς δὲ πλεῖον πάντων ἀφανίζει τὴν κατάνυξιν καὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς ψυχῆς.

35. Εἶπε πάλιν ὅτε ὁ Θεὸς ἐπάταξεν Αἴγυπτον, οὐκ ἦν οἶκος μὴ ἔχων πένθος. Εἰ οὖν καὶ ἐν ἡμὶν καὶ τοῦ Θεοῦ φόβος καὶ λόγος τῆς ἁμαρτίαν ἐπάταξε, τοῦ πενθεῖν μὴ παυσώμεθα τὸ γὰρ πένθος διπλοῦν ἔστιν, ὅτι ἐργάζεται καὶ φυλάσσει, καὶ καὶ δωρηθῆναι ἡμὶν εὔξωμεθα.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ αδελφός ήρώτησε κάποιον Γέροντα:

– Πώς μπορεί, Πάτερ, – του λέγει – να κλαίη ένας άνθρωπος;

– Το κλάμα είναι συνήθεια - του απήντησεν ο Γέρων – και εκείνος που το επιζητεί, θέλει πολύν χρόνον να προγυμνάση την σκέψιν του, διά να φροντίζη πάντοτε ο νούς του δια τας αμαρτίας, που διέπραξεν ή να σκέπτεται την κόλασιν, ή να ενθυμήται συνεχώς τον τάφον και όλους τους Πατέρας του, πώς έζησαν εις αυτόν τον κόσμον και που να ευρίσκονται τώρα;

Είπεν ο αδελφός:

- Και έχει υποχρέωσιν, Πάτερ, ο Μοναχός να ενθυμήται καθόλου τους γονείς του, έστω και αν έχουν αποθάνει;

Ο Γέρων απεκρίθη:

-"Αν βλέπης ότι η ενθύμησις αυτή φέρνει κατάνυξιν εις την ψυχήν σου, συγκέντρωσε την σκέψιν σου εις αυτήν και όταν σου έλθουν τα δάκρυα, ύστερα συ τα διοχετεύεις όπου θέλεις, είτε εις την ανάμνησιν των αμαρτιών σου, είτε είς άλλην καλήν ενθύμησιν.

2. Εγώ γνωρίζω κάποιον αδελφόν, ο οποίος εργάζεται την άρετην: αυτός λοιπόν, επειδή η καρδία του ήτο σκληρά, εκτυπούσε πολλές φοράς τον εαυτόν του και από τον πολύν πόνον έκλαιε· τότε ενεθυμείτο την κόλασιν και όλας τας αμαρτίας του.

3. Έμαθα, διά κάποιον αδελφόν, ότι αφού ηρνήθη τον κόσμον κατώκησεν εις το όρος της Νιτρίας. Το κελλί του ευρίσκετο πλησίον του κελλίου ενός άλλου αδελφού και τον ήκουε να κλαίει συνεχώς κάθε ημέραν διά τας αμαρτίας του. Οταν δέ, μετά πολύν καιρόν, δεν του ήρχοντο δάκρυα, έλεγεν εις την ψυχήν του δεν κλαίεις ταλαίπωρε, ούτε θρηνείς; πίστευσέ με, ότι αν δεν θέλης, εγώ θα σε κάμω να κλαύσης. Έσηκώνετο δε πραγματικά, έπαιρνεν ένα μαστίγιον κατεσκευασμένον με στερεάν χρυσήν λαβήν, από την οποίαν έκρέματο διπλόν σχοινί και εκτυπούσε τον εαυτόν του με αυτό τόσον πολύ, έως ότου ήρχιζε να κλαίη από τον πόνον.

Ο αδελφός, ο οποίος κατοικούσε πλησίον του, εθαύμαζε δι' αυτό που έκανεν ο αδελφός και παρεκάλεσε τον Θεόν να του φανερώση αν κάνη καλά να βασανίζη τον εαυτόν του. Πραγματικά μίαν νύκτα βλέπει εις το όνειρόν του τον αυτοβασανιζόμενον αδελφόν να φορη στέφανον και να στέκεται μεταξύ των μαρτύρων και κάποιον να λέγη εις αυτόν, ο οποίος έβλεπε το όνειρον: ιδού ο καλός αθλητής, ο οποίος αυτοβασανίζεται δια τον Χριστόν, πώς έστεφανώθη μαζί με τους Μάρτυρας.

Ο Αββάς Αρσένιος εις όλην του την ζωήν, όταν ήσχολείτο με το έργόχειρόν του, είχεν εις τον κόλπον του ένα τεμάχιον υφάσματος και εσκούπιζε τα δάκρυα που έτρεχαν διαρκώς από τα μάτια του. Ο δε περιβόητος μεταξύ των Μοναχών Ποιμήν, όταν έβλεπεν αυτό, έλεγεν: Είσαι καλότυχος, 'Αρσένιε, διότι δεν θα έχης ανάγκης από δάκρυα εις την άλλην ζωήν, επειδή επένθησες διά τας αμαρτίας σου εις αυτόν τον κόσμον. Αυτό, επίσης – διηγούνται – ότι ένεθυμήθη και ο Επίσκοπος της Αλεξανδρείας Θεόφιλος και είπεν, όταν απέθνησκεν είσαι καλότυχος, Αρσένιε, διότι ποτέ δεν έπαυσες να σκέπτεσαι αυτήν την ώραν και να πενθής διαρκώς.

5. Ένας αδελφός ήρώτησε τον Αββάν Αμμωνάς: – Είπέ μου λόγον πώς να σωθώ; Ο Γέρων του απήντησε:

– Σκέψου όπως σκέπτονται οι κακούργοι, οι οποίοι είναι εις την φυλακήν εκείνοι, δηλαδή, ερωτούν τους ανθρώπους που τους πλησιάζουν πού είναι ο ηγεμών και πότε έρχεται; Και με την ανομονήν της δίκης και των τιμωριών κλαίουν. Έτσι και ο Μοναχός οφείλει πάντοτε να προσέχη την ψυχήν του και να λέγη αλλοίμονόν μου, πώς θα παρουσιασθώ εις το φοβερόν βήμα του δικαίου Κριτού; Και τι θα Του απολογηθώ; 'Εαν έτσι σκέπτεσαι συνεχώς ήμπορείς να σωθής.

6. Ο Αββάς Λογγίνος είπεν: η νηστεία ταπεινώνει το σώμα, η άγρυπνία καθαρίζει τον νούν η ησυχία γεννά το πένθος, το πένθος βαπτίζει τον άνθρωπον και τον

απαλλάσσει από τας αμαρτίας του. Αυτός δε ο Αββάς Λογγίνος εδοκίμαζε μεγάλην κατάνυξιν εις την ευχήν και την ψαλμωδίαν. Μίαν ημέραν λοιπόν τον έρωτά ο μαθητής του:

- Αββά, αυτός είναι ο πνευματικός κανών, το να κλαίη συνεχώς εις τας προσευχάς του ο Μοναχός;

Ο Γέρων απήντησε:

– Ναι, τέκνον μου, αυτός είναι ο κανών, που θέλει ο Θεός από ήμάς κατά την παρούσαν ζωήν. Διότι από την αρχήν δεν εδημιούργησεν ο Θεός τον άνθρωπον να πενθή, αλλά να χαίρεται και να ευχαριστήται και να δοξάζη τον Θεόν με καθαρότητα και χωρίς αμαρτίαν, όπως οι "Αγγελοι από τότε όμως που έπεσεν εις την αμαρτίαν, έχει ανάγκης από τον κλαυθμόν. Ανάγκης από τα δάκρυα έχουν και όλοι, όσοι έπεσαν εις την αμαρτίαν. "Όπου δεν υπάρχει αμαρτία, εκεί δεν χρειάζεται κλαυθμός.

7. Ο 'Αββάς Μακάριος ο Αιγύπτιος έλεγεν: όταν ήμουν παιδί, έβοσκα βόδια και επήγα να κλέψω σύκα, μαζί με άλλους. Καθώς ετρέχαμεν, έπεσεν ένα από τα σύκα: το επήρα και το έφαγα. "Οταν λοιπόν ενθυμηθώ την πράξιν μου αυτήν, κάθομαι και κλαίω.

8. Είπεν ο Αββάς Μωϋσής: ενικήθημεν σωματικώς από κάποιο πάθος; Ας μη αμελήσωμεν, ας μετανοήσωμεν και ας πενθήσωμεν δι' αυτό, πρίν μάς προλάβη το πένθος της μελλούσης κρίσεως.

9. Είπεν ο ίδιος με τα δάκρυα συγχωρούνται αι αμαρτίαι: όταν όμως κλαίης, να μή υψώνης την φωνήν του αναστεναγμού σου και ας μη γνωρίζη η αριστερά, δηλαδή η κενοδοξία, τι κάμνει η δεξιά σου.

10. Ένας αδελφός ήρώτησε τον Αββάν Μωϋσήν:

– Τι πρέπει να κάνη ο άνθρωπος - τού είπεν - εις κάθε πειρασμόν, ο οποίος έρχεται εναντίον του από τον εχθρόν;

Ο Γέρων του απήντησεν:

- Οφείλει να κλαίη εμπρός εις τον Πανάγαθον Θεόν, να τον βοηθήση και αν παρακαλη με επίγνωσιν, αμέσως αναπαύεται. Διότι λέγει η Αγία Γραφή: «ο Κύριος ευρίσκεται κοντά εις όλους όσοι τον επικαλούνται», και τα υπόλοιπα.

11. 'Ανέβαινε κάποτε ο 'Αββάς Ποιμήν εις την Αίγυπτον και είδε μίαν γυναίκα να κάθεται εις ένα τάφον και να κλαίη πικρά. Έμονολόγησε λοιπόν αν συγκεντρωθούν εμπρός της όλα τα ευχάριστα του κόσμου, δεν θα παρηγορήσουν την ψυχήν της από το πένθος. '"Έτσι και ο μοναχός οφείλει να έχη πάντοτε εις την ψυχήν του το πένθος.

12. Ένας άλλος αδελφός ήρώτησε τον ίδιον Γέροντα:

– Τι να κάμω -του λέγει-δια να σωθώ; Και ο Γέρων του απήντησεν:

– "Όταν ο Αβραάμ εισήλθεν εις την γην της επαγγελίας, ηγόρασεν ένα τάφον δια τον εαυτόν του και με τον τάφον αυτόν εκληρονόμησε την γην.

Τον έρωτά πάλιν ο αδελφός: - Τί είναι τάφος; Και του λέγει ο Γέρων: – Είναι τόπος κλαυθμού και πένθους.

13. '"Ένας άλλος αδελφός ήρώτησεν επίσης, τον ίδιον Γέροντα: πώς θα σωθώ; Ο Γέρων του απήντησε:

-'"Όταν ο Θεός προνοή διά ημάς, τότε ημείς διά ποίον πράγμα να φροντίσωμεν;

– Τας αμαρτίας μας απήντησεν ο αδελφός.

-"Ας εισέλθωμεν λοιπόν εις το κελλίον μας, απήντησεν ο Γέρων, και ας καθήσωμεν να ενθυμηθώμεν τας αμαρτίας μας εμπρός εις τον Πανάγαθον Θεόν, μέχρις ότου κάμη το έλεός Του.

14. Διηγήθη ο 'Αββάς Ισαάκ τα εξής: κάποτε παρέμενα κοντά εις τον 'Αββάν Ποιμένα και τον είδα να πίπτη εις έκστασιν και να κλαίη. Επειδή λοιπόν είχα θάρρος απέναντί του, του έβαλα μετάνοιαν και τον παρεκάλεσα είπέ μου – τού λέγω - που ήσουν; Πιεζόμενος τότε από εμέ μου απήντησεν:

– Ο λογισμός μου ευρίσκετο εκεί πλησίον εις τον Σταυρόν του Σωτήρος, όπου εστέκετο η Αγία Μαρία η Θεοτόκος και έκλαιε. Και εγώ ήθελα πάντοτε έτσι να κλαίω (με τον ίδιον πόνον της Θεοτόκου διά τον Εσταυρωμένον Υιόν της).

15. Ο Αββάς Παύλος είπεν: ευρίσκομαι εις βόρβορον και βυθίζομαι έως τον λαιμόν και κλαίω εμπρός εις τον Ιησούν μου και του λέγω: Ελέησέ με.

16. Ο Αββάς Σιλουανός έπενθούσε διαρκώς και ποτέ δεν ήθελε να εξέλθη από το κελλί του. Αν κάποτε δε υπεχρεώνετο να εξέλθη διά κάποιαν ανάγκην, εσκέπαζε το πρόσωπόν του με το κουκούλιον και εις όσους τον έρωτούσαν, διατί το κάμνει αυτό,

απαντούσε: Διατί να ίδω αυτο το πρόσκαιρον φώς, από το οποίον δεν έχω καμμίαν ωφέλειαν;

17. Ο Αββάς Θεόδωρος μας διηγήθη ότι εις τα κελλία έκατοικούσε κάποιος αδελφός, ο οποίος είχεν αποκτήσει το χάρισμα της κατανύξεως. Μίαν ημέραν λοιπόν συνέβη να πλημμυρίσουν τα μάτια του με δάκρυα από τον πόνον της καρδίας του. Μόλις τα είδεν αυτά ο αδελφός, είπε με τον νούν τους πραγματικά αυτό είναι σημείον, ότι πλησιάζει η ημέρα του θανάτου μου. Και καθώς το έσκέπτετο αυτό, ακόμη περισσότερον επλήθαιναν τα δάκρυά του. Οσον δε έβλεπε τα δάκρυά του να πληθαίνουν, τόσον και περισσότερον έπίστευεν εις αυτόν τον λογισμός του και έλεγε πραγματικά επλησίασεν ο καιρός. Και καθημερινώς από την σκέψιν αυτήν ολοένα και περισσότερα δάκρυα του ήρχοντο.

Τον ήρωτήσαμεν λοιπόν διά τα δάκρυα, διατι άλλοτε έρχονται μόνα των και άλλοτε δεν μπορεί κανείς να τα προκαλέση ούτε με πόνον; Και απήντησεν ο Γέρων: Τα δάκρυα ομοιάζουν με την βροχήν, ο δε άνθρωπος είναι όπως ο γεωργός: όταν λοιπόν έρχωνται, οφείλει αυτός που καλλιεργεί την γην της καρδίας του να αγωνισθή, δια να μη χαθή τίποτε από την βροχής, αλλά να συγκεντρωθή όλη εις τον μικρόν του κήπον και να τον ποτίση. Σας λέγω, παιδιά μου, ότι εις πολλές περιπτώσεις μία ημέρα βροχής είναι αρκετή δι' όλον το έτος και σώζει όλους τους καρπούς δι' αυτό πρέπει να προσέχωμεν και όταν καταλάβωμεν ότι ήλθεν, ας αγωνισθώμεν να φυλάξωμεν τους εαυτούς μας και ας αφοσιωθώμεν εις έντονον δέησιν προς τον Θεόν, διότι δεν γνωρίζομεν αν θα εύρωμεν άλλην ημέραν εκείνην την βροχήν.

18. Τον ρωτήσαμεν πάλιν και πώς διατηρεί κανείς την κατάνυξιν, όταν έρχεται; Ο Γέρων μας απήντησεν εκείνην την ημέραν ή εν όσο διαρκεί το πένθος της ψυχής πρέπει να προσέχη κανείς να μη επισκεφθη άνθρωπον. Να προφυλάξη ακόμη τον εαυτόν του από την γαστριμαργίας και την υψηλοφροσύνην, διά να μη φαντασθή καθόλου ότι κλαίει, και να μη κατακρίνη κανένα, να επιμένη δε εις την ευχήν και την ανάγνωσιν. Ως τόσον άμα έλθη εις την ψυχήν μας το (κατά Θεόν) πένθος, εκείνο θα μάς διδάξη ποία είναι αυτά που συμφέρουν και το διατηρούν , και ποία το παρεμποδίζουν.

Γνωρίζω ένα αδελφόν, ο οποίος εκάθητο εις το κελλίον του, έπλεκε το ζεμπίλι και έξαφνα εγεννάτο εις την ψυχήν του το πένθος. Τότε εκείνος, μόλις του ήρχοντο τα δάκρυα, έσηκώνετο να προσευχηθή και αμέσως έσταματούσαν. Πάλιν λοιπόν ήρχιζε να πλέκη, συνεκέντρωνε τον νούν του και πάλιν του ήρχοντο δάκρυα. Το ίδιον του

συνέβαινε και εις την ανάγνωσιν καθώς εδιάβαζε, κατελαμβάνετο από κατάνυξιν, αλλά μόλις εσηκώνετο δια προσευχήν, έπαυαν τα δάκρυα. Μόλις όμως έκυπτεν εις το βιβλίον, ήρχιζε πάλιν να κλαίη. Τότε λοιπόν, έκατάλαβεν ο αδελφός την αιτίαν αυτής της διαφοράς και είπεν από μέσα του, ότι καλά είπαν οι Πατέρες, ότι το ίδιον το πένθος είναι διδάσκαλος: αυτό δηλαδή διδάσκει τον άνθρωπον όσα τον συμφέρουν.

Έχω την γνώμην, ότι το πένθος έφευγεν από την ψυχήν του αδελφού κατά την προσευχήν διά τας εξής δύο αιτίας: Η πρώτη αιτία θα είναι, ότι δεν είχεν αποκτήσει ακόμη καθαράν προσευχήν, χωρίς περισπασμούς. Ο νους έτρεχεν εδώ και εκεί από ανησυχίαν και δεν διετήρει την προηγουμένην κατάνυξιν, η οποία εγεννάτο εντός του κατά το έργόχειρον και την ανάγνωσιν, επειδή εις αυτά συνεκέντρωνε περισσότερον την σκέψιν του. Η δευτέρα αιτία είναι δια να μη νομίση ότι από την ιδικήν του προσπάθειας και προσευχήν κατώρθωσε να επιτύχη το πένθος, αλλά δια να εννοήση ότι από το έλεος και την χάριν του Θεού είχε δοθή είς αυτόν. Από αυτό παρεκινείτο και τον Θεόν να ευχαριστήση και μεγαλυτέραν ταπείνωσιν θα αποκτήση, με τα οποία θα δυναμώση περισσότερον το πένθος μέσα του. Αν κάποτε συμβή κάτι παρόμοιον και εις ημάς, δηλαδή μάς έλθη κατάνυξις καρδίας και θερμότης δακρύων, αφού παραβλέψωμεν όλα, ας τρέξωμεν εις την προσευχήν και ας επιμείνωμεν καρτερικά εις αυτήν μέχρις ότου αισθανθώμεν να ανάπτη εντός μας η φλόγα της καρδίας διότι ίσως άλλοτε να μη εύρωμεν παρομοίαν ευκαιρίαν.

19. Ένας Γέρων είπεν· αν ίδης ότι ο Θεός πριν από ολίγον σου έχάρισε κατάνυξιν, να αφήσης την ιδίαν στιγμήν το έργόχειρόν σου, αν αντιληφθής ότι αυτό σε συμφέρει: αν δηλαδή διαπιστώσης ότι απασχολούμενος με το έργόχειρόν σου θα περιορίσης κάπως το πένθος, τότε αφοσιώσου εις το κατά Θεόν πένθος, μήπως πλησιάζει η ημέρα του θανάτου σου και διά τούτο σου εχάρισεν ο Θεός τα δάκρυα, διά να εύρης μ' αυτά ολίγον έλεος. Διότι όπως ο σατανάς τρέχει, εις το τέλος της ζωής του ανθρώπου, να τον παρασύρη εις την απώλειαν, έτσι και ο Θεός πολλάκις, είς το τέλος της ζωής του ανθρώπου, τον σώζει με κάποιαν ευκαιρίαν που του προσφέρει.

20. Ένας Γέρων είπεν όπως την καρδίαν μας, δηλαδή τα πάθη και τας αμαρτίας μας, φέρομεν πάντοτε μαζί μας, έτσι οφείλομεν να έχωμεν συνεχώς μαζί μας, όπου και αν ευρισκόμεθα, το πένθος και την κατάνυξιν. .

21. Κάποιος αδελφός ήρώτησεν ένα Γέροντα: - Πάτερ, - του λέγει – τι να κάνω; Ο Γέρων του απεκρίθη:

– Πρέπει πάντοτε να κλαίωμεν. Κάποτε κάποιος από τους Πατέρας ήσθένησε και έχασε τις αισθήσεις του αλλά συνήλθε πάλιν. Τον ήρωτήσαμεν λοιπόν να μας είπη τι είδεν εκεί που επήγε και μας απήντησεν με τα εξής λόγια: ήκουσα φωνήν κλαιόντων, που έλεγαν συνεχώς: αλλοίμονόν μου: αλλοίμονόν μου. Και ο Γέρων κατέληξεν· έτσι και ημείς πρέπει πάντοτε να πενθώμεν.

22. Δύο σαρκικοί αδελφοί απηρνήθησαν τον κόσμον και υπετάχθησαν εις Γέροντα, ο οποίος ήσκήτευεν εις το όρος της Νιτρίας. Ο Θεος λοιπόν και εις τους δύο έδωσε το χάρισμα των δακρύων και της κατανύξεως.

Μίαν ημέραν βλέπει ένα όραμα ο Γέρων: είδεν ότι και οι δύο αδελφοι προσηύχοντο και ο καθένας εκρατούσεν ένα γραμμένον χαρτί και το έβρεχε με τα δάκρυά του. Τα γράμματα όμως του ενός έσβυναν εύκολα από το χαρτί, ενώ του άλλου με κόπον εφαίνοντο δηλαδή ως να ήσαν χαραγμένα από πυρωμένον σίδηρον. Παρεκάλεσε τότε ο Γέρων να του εξηγηθή το όνειρον.

Παρουσιάσθηκε λοιπόν "Αγγελος Κυρίου και του λέγει: Τα γράμματα επάνω εις το χαρτί είναι τα αμαρτήματα και των δύο. Ο ένας ημάρτησε μέσα στα όρια της φύσεως και δι' αυτό εύκολα σβύνουν τα σφάλματά του: ο άλλος όμως περιέπεσεν εις αμαρτίας ακαθάρτους και δι' αυτό χρειάζεται περισσότερον κόπον διά να μετανοήση ειλικρινά και πάρα πολύ να ταπεινωθή.

'Από τότε λοιπόν έλεγεν ο Γέρων εις εκείνον τον αδελφόν κοπίασε, αδελφέ μου, διότι είναι χαραγμένα με πυρωμένον σίδηρον και με πολύν κόπον σβύνουν. Δεν του εφανέρωσε δε το όραμα μέχρι του θανάτου του, δια να μη χαλαρώση την προθυμίαν του, αλλά του έλεγε πάντοτε κοπίασε, αδελφέ, διότι είναι χαραγμένα με πυρωμένον σίδηρον.

23. Ένας σπουδαίος μοναχός έκανε τον κανόνα του μαζί με τον πνευματικός του αδελφόν κατελαμβάνετο όμως από τα δάκρυα και άφηνε τον στίχον του ψαλμού. Μίαν ημέραν λοιπόν τον παρεκάλεσεν ο αδελφος να του είπη τι σκέπτεται εις τον κανόνα και κλαίει τόσον πικρά. Έκείνος τότε του απήντησε:

– Συγχώρησέ με, αδελφέ εγώ βλέπω πάντοτε εις τον κανόνα μου τον Κριτών και τον εαυτόν μου να στέκεται ως κατάδικος και να δικάζεται. Επειδή λοιπόν δεν ηξεύρω τί να απολογηθώ, μένω έκπληκτος και μου κλείνεται το στόμα: δι' αυτό χάνω και τον στίχον του ψαλμού. Συγχώρησέ με, επειδή σε στενοχωρώ και αν δεν σε πειράζη αυτό, τότε ας κάνη ο καθένας τον κανόνα του χωριστά.

- Όχι, Πάτερ, – απήντησε τότε ο άλλος – διότι αν και δεν πενθώ εγώ, όταν όμως σε βλέπω, ελεεινολογώ τον εαυτόν μου. Και ο Θεός, επειδή είδε την ταπείνωσίν του, εχάρισε και εις αυτόν το πένθος, που είχεν ο αδελφός του.

Ας φροντίσωμεν λοιπόν και ημείς να προσέχωμεν αυτούς, που πενθούν, οπόταν θα κερδήσωμεν όσα έκέρδησεν εκείνος ο αδελφός.

24. Ενας Γέρων είπεν: Όπως κάθε αμαρτία, την οποίαν θα κάμη ο άνθρωπος, ευρίσκεται έξω από το σώμα του, ενώ εκείνος, ο οποίος πορνεύει, εις το ιδικόν του σώμα αμαρτάνει (Α΄ Κορ. στ' 18), διότι από αυτό εξέρχεται το μίασμα, έτσι και κάθε εργασία αρετής, την οποίαν θα επιτελέση: ο άνθρωπος, ευρίσκεται έξω από το σώμα του εκείνος όμως, ο οποίος κλαίει δια τας αμαρτίας του, καθαρίζει την ιδικήν του ψυχήν και το ιδικόν του σώμα. Διότι τα δάκρυα καταβαίνουν από υψηλά και αποπλύνουν και αγιάζουν ολόκληρον το σώμα.

25 Είπεν ο ίδιος Γέρων: η συζήτησις περί πίστεως και η ανάγνωσις δογμάτων ξηραίνουν την κατάνυξιν του ανθρώπου και την εξαφανίζουν οι βίοι όμως και τα λόγια των γερόντων φωτίζουν την ψυχήν και την πλημηρίζουν με πνευματικά δάκρυα.[(*)]

26. Ένας Γέρων είπεν: ο άνθρωπος, ο οποίος κάθεται εις το κελλί του και μελετά ψαλμούς, ομοιάζει με εκείνον, που στέκεται απ' έξω και ζητεί τον Βασιλέα. Εκείνος δέ, ο οποίος με κλάματα παρακαλεί τον Θεόν, ομοιάζει με κάποιον, που κρατεί τους

[(*)] Αληθέστατοι και σοφώτατοι οι λόγοι ούτοι του Μακαρίου εκείνου γέροντος και είθε να εφαρμόζωμεν αυτους πάντες οι μοναχοί. Διότι πράγματι οι βίοι και οι λόγοι των γερόντων, όταν τους ακούωμεν και τους φυλάττωμεν, φωτίζουσι την ψυχήν μας και πλημμυρίζουν τους οφθαλμούς μας δακρύων, τα οποία τόσον είναι απαραίτητα διά την σωτηρίαν της πολυτιμήτου και αθανάτου ψυχής μας. Θα ήτο ευχής έργον νά μή υπήρχεν ανάγκη απασχολήσεως των μοναχών είς ζητήματα δογματολογικά ίνα μή ούτως εξέρχωνται του προορισμού των. Ιλήν όμως επειδή ο κακός σπορεύς διάβολος δεν παύει από του να σπείρα τα ζιζάνια του, διά των οποίων προσπαθεί να σύρη ψυχάς είς απώλειαν, πρέπει οι εκ των μοναχών εγκρατείς των δογματικών ζητημάτων, όταν ανάγκη παρεμπέση, όχι μόνον να ασχολούνται απλώς αλλά και να αγωνίζονται πάση δυνάμει θυσιάζοντες και αυτήν την ζωήν των ακόμη διά την επικράτησιν της αληθείας. Οι διά τοιαύτην όμως ανάγκην εξερχόμενοι των στενών ορίων των μοναχικών των καθηκόντων δεν πρέπει να εμπλέκονται αυτόκλητοι εις τοιούτους αγώνας, αλλά αφού κληθώσι προς τούτο από τους αρμοδίους προϊσταμένους αυτών. Πρέπει δε οι προς τον σκοπόν τούτον επιλεγόμενοι να είναι ουχί μόνον εγκρατείς των θεολογικών και δογματικών ζητημάτων, αλλά και δεδοκιμασμένοι εις την αρετήν ίνα μή αποπειρώμενοι άλλους να σώσουν ζωγρηθούν οι ίδιοι από τα δίκτυα του εχθρού, διότι μέγας είναι ο κίνδυνος. Αλλά και οι δεδοκιμασμένοι εις την αρετήν πρέπει ευθύς μετά το πέρας της αποστολής των να περιορίζωνται εις τα στενά μοναχικά των καθήκοντα, εις τα έργα της μετανοίας, το πένθος και τα δάκρυα, διότι όταν χρονίσουν απέχοντες απ' αυτών απομακρύνονται από την χάριν του Θεού και εις μυρίους περιπίπτουν κινδύνους.

πόδας του βασιλέως και ζητεί να τον ελεήση: όπως και εκείνη η πόρνη, η οποία εντός ολίγων στιγμών απέπλυνεν όλας τας αμαρτίας της με τα δάκρυά της.[(**)]

27. Είπεν ένας Γέρων: αν ο άνθρωπος είναι εκ φύσεως αγωνιστής, απαιτεί απ' αυτόν ο Θεός να μη ενδιαφέρεται διά τίποτε το υλικόν, έστω και διά μίαν βελόνην· διότι αυτό είναι δυνατόν να εμποδίση την σκέψιν του από την διαρκή απασχόλησαν με τον Ιησούν και να διαλύση το κατά Θεόν πένθος.

28. '"Ενας Γέρων επήρε τον μαθητήν του και ήλθεν εις κάποιαν πόλιν διά μίαν υπηρεσίας και έμεινεν εις αυτήν μίαν εβδομάδα. Έβλεπαν λοιπόν καθημερινά πολλούς άνδρας και γυναίκας από την πόλιν να πηγαίνουν πρωί-πρωί εις το Νεκροταφείον και να θρηνή ο καθένας τον νεκρόν του μέχρι της τρίτης ώρας. Είπε λοιπόν ο Γέρων προς τον μαθητήν του

– Βλέπεις, αδελφέ, είς τί εξαγρυπνούν αυτοί οι άνθρωποι; πίστευσε με ότι αν δεν κάμωμεν και ημείς έτσι, θα υπάγωμεν εις την απώλειαν.

Όταν λοιπόν επέστρεψαν εις το κελλί των έκτισαν και αυτοί αμέσως τους τάφους των, μακράν τον ένα από τον άλλον, και καθήμενοι καθημερινώς εμπρός εις τον τάφον του ο καθένας έκλαιε την διά ψυχήν του, όπως ένα νεκρόν, από το πρωί έως το βράδυ.

Αν ετύχαινε κάποτε το πρωί να αποκοιμηθή ο μαθητής από τον κανόνα, τον έκραζεν ο Γέρων διά να τον έξυπνήση και του έλεγεν:

- Αδελφέ, σήκω, εκείνοι έχουν πλέον από ώραν εις τους τάφους και επιτελούν το έργον των.

Μίαν ημέραν λέγει ο αδελφός εις τον Γέροντα: -Έχει σκληρύνει η ψυχή μου και δεν ήμπορώ να κλαύσω.

-Αγωνίσου, τέκνον, απήντησεν ο Γέρων- ολίγον χρόνον και κοπίασε. Ο Θεός που βλέπει τον κόπον σου, θα κάμη έλεος μαζί σου. '"Οπως ακριβώς όταν πληγωθή η καρδία από κτύπημα σαΐτας, δεν έχει πλέον θεραπείας, έτσι και όταν ο Θεός την

[(**)] Τα ενταύθα λεγόμενα αναφέρονται εις την γυναίκα την αμαρτωλόν, η οποία προσήλθε προς τον Ιησούν, ότε ευρίσκετο εις Βηθανίαν εις την οικίαν Σίμωνος του λεπρού, προ δύο ημερών του Πάσχα, φέρουσα αλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικής πολυτίμου και αφού το έσπασεν, έχυσε το μύρον επί της κεφαλής Αυτού. (Μάρ. Κεφ. ιδ', 3 και Ματθ. Κεφ. κστ' 6-7). "Αλλη δε είναι η γυνή αύτη από την Μαρίαν την αδελφήν του Λαζάρου, ήτις ήλειψε και αύτη τους πόδας του Κυρίου με μύ. ρον προ εξ ημερών του ΙΙάσχα εν τη οικία αυτής. (Βλέπε περί τούτου εν τώ ημετέρω «Μεγάλο Συναξαριστή» Τόμος ΙΓ', σελίς 421).

κεντήση με το πένθος, δεν φεύγει πλέον ποτε από αυτήν ο πόνος, αλλά μένει πληγωμένη μέχρι θανάτου: οπουδήποτε δε και αν μεταβή ο άνθρωπος αυτός, έχει μέσα του πάντοτε αχώριστον το πένθος.

Κάποτε, πάλιν, όταν είδεν ο Γέρων τον αδελφόν να έχη φάγει πολύ ώστε να βαρύνη (διότι αποβραδίς ήλθαν να τους επισκεφθούν μερικοί) του λέγει ιδιαιτέρως:

– Δεν γνωρίζεις ότι το πένθος είναι ένας μικρός λύχνος, που τον ανάβεις και αν δεν τον σκεπάσης προσεκτικά, σύντομα σβύνει και χάνεται; Έτσι και τα πολλά φαγητά σβύνουν το πένθος και ο πολύς ύπνος το εμποδίζει, και η κακολογία το εξαφανίζει και η πολυλογία και γενικώς κάθε ανάπαυσις της σαρκός το εκδιώκει και το εξαφανίζει. Πρέπει λοιπόν εκείνος, που αγαπά τον Θεόν και θέλει να φυλάξη το πένθος, εις κάθε έργον που πράττει, να αφιερώνη και ένα μέρος εις τον Χριστόν.

– Τι σημαίνουν αυτά τα λόγια, Πάτερ; ηρώτησεν ο αδελφός. Και ο Γέρων του απεκρίθη:

– Θέλεις να μάθεις πώς ξεχωρίζει κανείς εις κάθε πράξιν ένα μέρος του Χριστού; Πρόσεξε όταν, παραδείγματος χάριν, σου τύχη καθαρός άρτος, άφησε τον διά να τον φάγη άλλος αδελφός και σύ, χάριν του Χριστού, φάγε τον μουχλιασμένον άν, πάλιν, σου τύχη καλό κρασί, ανακατωσέ το με ολίγον ξύδι, προς χάριν του Χριστού, ο οποίος έπιε το ξύδι. Και να μη χορτάσης (όταν θα τρώγης), αλλά να αφήσης ολίγον και να είπης να και το μερίδιον του Χριστού. Αν εύρης απαλον προσκέφαλος, άφησέ το και βάλε πέτραν, χάριν του Χριστού.

Αν κρυώσης, όταν κοιμάσαι, υπόμεινε και λέγει άλλοι καθόλου δεν κοιμούνται. "Αν μαγειρεύσης φαγητόν, διά να φάγης, χάλασε το λίγο και είπε: άλλοι, ενώ είναι άξιοι, ούτε ψωμι δεν τρώγουν, εγώ όμως ο ανάξιος τρώγω και μαγειρευμένον φαγητόν, ενώ οφείλω να τρώγω σκόνης και στάχτης, εξ αιτίας των ακαθάρτων έργων μου. Και διά να τελειώνω με δύο λόγια: εις πάσαν πράξιν σου, ανάμιξε ολίγην θλίψιν και ζήσε ταπεινά σκεπτόμενος πώς έζησαν οι "Αγιοι. Έτσι θα ευρεθώμεν και ημείς, όταν θα έλθη η ώρα του θανάτου, με κάποιαν θλίψιν και στενοχωρίαν, διά να επιτύχωμεν εις τον άλλον κόσμον την ανάπαυσιν.

29. "Ένας Γέρων είπεν: αν εξέλθης από το κελλί σου και υπάγης κάπου και χαλαρωθή ολίγον το κατά Θεόν πένθος σου, ή από τον τρόπον που ζής, ή από άλλην αιτίαν, γύρισε γρήγορα και άρχισε πάλιν την προηγουμένην άσκησίν σου, διά να ανανεωθή και πάλιν το πένθος μέσα σου και να μη το χάσης.

30. Ο ίδιος είπε πάλιν αν θέλης να αποκτήσης πένθος, προσπάθησε όλα σου τα σκεύη και τα πράγματα να είναι πτωχικά, όπως των αδελφών μας, οι οποίοι κάθονται εις την αγοράν και ζητιανεύουν.

31. Είπεν πάλιν ο ίδιος αν δεν έχης κατάνυξιν, γνώριζε ότι πάσχεις από κενοδοξίαν ή φιληδονίαν· διότι αυται δεν αφήνουν την ψυχήν να αισθανθή κατάνυξιν.

32. Είπεν πάλιν, ο ίδιος αν σου χαρίση ο Θεός το πένθος, μη νομίσης ότι κάνεις τίποτε σπουδαίον με το να κλαίης συνεχώς κι έτσι αφήσης να γεννηθούν εις την καρδίαν σου λογισμοί υψηλοφροσύνης: διαφορετικά θα σου αφαιρέση ο Θεός τα δάκρυα και εις το εξής η καρδία σου θα μείνη σκληρά και χωρίς κατάνυξιν.

33. Είπε πάλιν: αν εις τον τόπον, που κατοικείς, υπάρχει νεκροταφείον, πήγαινε συχνά και φέρε εις τον νούν σου ποίοι είναι θαμμένοι εκεί, προ παντός αν σε ενοχλη πόλεμος σαρκικός. Αν μάθης ότι κάποιος αδελφός ετοιμάζεται να εκδημήση προς Κύριον, πήγαινε και μείνε κοντά του, διά να ίδης πώς χωρίζεται η ψυχή από το σώμα. Διότι και από αυτο θα αισθανθής κατάνυξιν.

34. Είπε πάλιν ο ίδιος: όταν ο σατανάς ίδη τον Θεόν να σε ελεη και να δίδη κατάνυξιν εις την ψυχήν σου, τότε σου υπενθυμίζει κάποιαν απαραίτητον εργασίας, που πρέπει να επιτελέσης εις το κελλί σου. Κάνε το αυτό σήμερον – σού λέγει – διότι είναι βιαστικόν. Η σου υπενθυμίζει κάποιας υπηρεσίαν, διά να συναντήσης κάποιον, που τάχα είναι ανάγκη, ή από μίαν πνευματικήν διάθεσιν, ή, εν πάση περιπτώσει, από μίαν ευλογοφανή αιτίαν διά να εξέλθης από το κελλί σου. Όλα αυτά τα κάνει ο εχθρός, δια να μη σε αφήση να συγκεντρωθής εις το κελλί σου και να απολαύσης την γλυκύτητα του πένθους. Αν πάλιν αντιληφθής την απάτης και προφυλαχθής και επιμείνης εις την προσευχής και την ανάγνωσιν, να περιμένης αμέσως ότι θα σε εύρη πειρασμός ή από τους άνθρώπους ή από τους δαίμονας· διότι ο σατανάς τότε πολεμεί σκληρά τον άνθρωπον, όταν ο άνθρωπος τον πολεμεί καλώς. Από όλα τα πάθη και θυμός περισσότερον από όλα εξαφανίζει την κατάνυξιν και την ταπείνωσιν της ψυχής.

35. Είπε πάλιν ο ίδιος, όταν ο Θεός εκτύπησε με τις πληγάς την Αίγυπτον, δεν υπήρχε σπίτι, που να μη έχη πένθος[(*)]. Αν λοιπόν ο φόβος και ο λόγος του Θεού εκτύπησε μέσα μας την αμαρτίαν, ας μη παύσωμεν να πενθώμεν· διότι το πένθος

[(*)] Εννοεί την δεκάτης και τελευταίαν πληγήν του Φαραώ, κατά την οποίαν *Αγγελος Κυρίου επάταξεν εις μίαν νύκτα όλα τα άρρενα πρωτότοκα των Αιγυπτίων, επειδή ο Φαραώ δεν άφηνε τους Ισραηλίτας να φύγουν από την Αίγυπτος και να επιστρέψουν εις την γήν της επαγγελίας.

είναι διπλούν, είναι και πηγή πνευματικής εργασίας και μας περιφρουρεί. Ας ευχηθώμεν λοιπόν να μας το χαρίση ο Θεός.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΓ΄
(Επίθεσις των δαιμόνων στο τέλος της ζωής μας)

Ὅτι ἐν τῷ τέλει τῆς ζωῆς σφοδρότερον τῶν ἀνθρώπω οἱ δαίμονες ἐπιτίθενται· διο προσεκτέον τὰ μάλιστα.

Εις το τέλος της ζωής οι δαίμονες επιτίθενται με μεγαλυτέραν σφοδρότητα εναντίον του ανθρώπου· διά τούτο πρέπει να προσέχωμεν περισσότερον.

Α'. Παλλαδίου

ΕΥΛΟΓΙΟΣ τὶς σχολαστικὸς Ἀλεξανδρεύς, ἔρωτα θείω τρωθεῖς, τὸ κόσμο ἀποταξάμενος καὶ τὰ ἐαυτοῦ διασκορπίσας, πλὴν ὀλίγων, ἃ κατέλιπεν ἐαυτῷ εἰς διοίκησιν, ἐργάζεσθαι μὴ δυνάμενος, σκοπῶν ἢν πῶς τὰ καθ' ἐαυτὸν διαθηται οὔτε γὰρ εἰς συνοδείαν εἰσελθεῖν ἐδοκίμαζεν, οὔτε μόνος μένειν ἐπληροφορεῖτο. Οὕτως οὖν ἔχων, εὗρε τινὰ λελωβημένον εἰς τὴν ἀγορᾶς ἐρριμμένον, ὃς οὔτε χεῖρας ἢν ἔχων, οὔτε πόδας, μόνην δὲ σῴζων τὴν γλῶσσαν εἶς ἔλεον ἐξεκαλεῖτο τοὺς περιτυγχάνοντας. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν καὶ Εὐλόγιος καὶ κατανυγεις τὴν καρδίαν, ηὔξατο τῷ θεῷ ἐν ἑαυτὸ καὶ διαθήκην μετὰ Κυρίου ἔθετο εἴπων: Κύριε, ἐπὶ τῇ σῷ ὀνόματι λαμβάνω τοῦτον τὸν λελωβημένον, καὶ ἀναπαύω αὐτὸν ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ, ἵνα κάγω διὰ τούτου σωθῶ. Χάρισαι οὖν μοί, Κύριε, τὴν ὑπομονῆς τῆς εἰς αὐτὸν ὑπηρεσίας. Εἶτα προσελθῶν τὸ λελωβημένω λέγει: θέλεις καὶ μέγας, λαμβάνω σὲ εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ ἀναπαύσω; Λέγει ἐκεῖνος εἴθε κατηξίους, ἀλλ' ἐγὼ ἀνάξιος εἴμι. Εἶπε δὲ ὁ Εὐλόγιος οὐκοῦν ἀπέρχομαι, φέρω ὄνον καὶ λαμβάνω σὲ ἔνθεν. Συνέθετο ἐκεῖνος μετὰ πολλῆς χαρᾶς.

Ἐνεγκῶν οὖν ὄνον ἐπῆρεν αὐτόν, καὶ ἀπήνεγκεν εἰς τὴν ἰδίαν ξενίας καὶ ἣν αὐτοῦ ἐπιμελούμενος κατὰ πᾶν οὗ ἔχρῃζε, λούων τὲ καὶ ἀλείφων, διαβαστάζων ταῖς ἰδίαις χερσί, καὶ προθύμως αὐτὴ ἐν πάσιν ὑπηρετούμενος μέχρι δεκαπέντε ἔτων. Εἶτα ἐνσκήπτει ὁ δαίμων τὸ λελωθημένο σφοδρῶς, καὶ κατὰ τοῦ Εὐλογίου ἀλόγως ἐξαγριάνας αὐτόν, εἰς τὰς κατ' αὐτοῦ λοιδορίας καὶ δυσφημίας ἤρεθισεν ἤρξατο δὲ ὑβρίζεις τὸν Εὐλόγιον λέγων" Φαγοκύρι, ἀλλότρια χρήματα ἔκλεψας, καὶ τάχα δοῦλος ὑπάρχων τὸν ἴδιον δεσπότην ἐσύλησας, καὶ τὴ ἔμη προφάσει βούλει λαθεῖν, ὡς δὶ' εὐποιΐαν εἰς τὸ ξενίδιόν σου λαβῶν μὲ καὶ δὶ' ἐμοῦ θέλεις σωθῆναι.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΓ΄ (Επίθεσις των δαιμόνων στο τέλος της ζωής μας)

Ὁ δὲ Εὐλόγιος παρεκάλει αὐτὸν λέγων" μή, Κύριε, μὴ λέγε τοιαῦτα, ἀλλ' εἶπε τί σὲ ἔλυπησα καὶ διορθοῦμαι. “Ο δὲ ἔλεγεν ἐμβριθῶς οὐ θέλω σου ταύτας τὰς κολακείας ἀπένεγκε, ρίψον μὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ κρείσσων μοὶ ἐκείνη παρὰ τὴν σὴν ἀνάπαυσιν. Ὁ δὲ Εὐλόγιος παρακαλῶ σὲ θεραπεύθητι, κύριε ὁ μέγας, εἰ τί λυπῇ. Ὁ δὲ μάλιστα τὴ θυμῶ ἄγριαινων, ἀνακράζων, ἔλεγεν οὐ πληροφοροῦμαι εἶναι μετά σου μόνου, ὄχλους θέλω. Λέγει αὐτῶ ὁ Εὐλόγιος ἐγώ σου φέρω ἄρτι πλῆθος ἀδελφῶν. Ὁ δὲ ἀποδυσπετῶν πάλιν μετὰ κραυγῆς εἶπεν οὐαὶ μοὶ τῷ ταλαιπώρῳ τὴν σὴν ὄψιν οὐ θέλω ἰδεῖν, καὶ ἄγεις μοὶ τοὺς ὁμοίους σου ἀργηφαγους; Καὶ σπαράξας ἑαυτόν, αὖθις ἀνέκραξεν οὐ θέλω, οὐ θέλω, εἰς τὴν ἀγορὰν θέλω" ὢ τῆς βίας! ρίψον μὲ ὅπου μὲ εὕρες ! Εἰ οὖν εἶχε χεῖρας, τάχα ἂν οὗ παρητήσατο καὶ ἀγχόνη χρήσασθαι ἢ ξίφει ἑαυτὸν διαχειρίσασθαι' οὕτως αὐτὸν ὁ δαίμων ἠγρίανεν.

Ὁ οὖν Εὐλόγιος, ἄπορουμενος ὅ,τι ποιήσει, ἔκρινε τὴ συμβουλὴ τῶν πλησίον αὐτοῦ ἀσκητῶν ἀπελθεῖν εἰς τὸν μέγας Ἀντώνιος σὺν τῷ λελωβημένῳ, καὶ ἀγενεγκεῖν αὐτῶ τὰ τοῦ πράγματος καὶ ὁ ἂν ἐκεῖνος εἴπῃ, τοῦτο ποιῆσαι. Κολακεύσας οὖν τὸν λελωβημένον, καὶ ἐμβαλῶν αὐτὸν εἰς σκάφος, ἀπήγαγε πρὸς τὸ μοναστήριον τῶν μαθητῶν τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου, εἰς καὶ ἐλέγετο τὸν "Ἅγιον παραγίνεσθαι ἐκ τοῦ ὄρους, ποτὲ μὲν διὰ δέκα, ποτὲ δὲ διὰ εἴκοσιν ἡμερῶν, εἷς ὠφέλειαν τῶν συνελθόντων.

Συνέβη οὖν μετὰ τὸ ἐλθεῖν τὸν Εὐλόγιον, τὴ ἐπαύριον παραγενέσθαι καὶ τὸν Μέγαν ἐν ἑσπέρᾳ βαθεῖα, ἐμπεφιβλωμένον χλαμύδα δερματίνην, καθὼς μοὶ ὁ Κρόγιος διηγήσατο, ὃς ἐκεῖσε τότε παρὼν καὶ προσαγορεύσας πάντας τους παρόντας καὶ καθεσθεῖς, πρώτον Εὐλόγιον ἐξ ὀνόματος ἐκάλει, μηδέποτε αὐτὸν ἰδὼν ἢ περὶ αὐτοῦ τί μαθῶν. Ὁ δὲ Εὐλόγιος, καὶ πὲρ ἐκ τρίτου κληθεῖς ὑπὸ τοῦ Μεγάλου πρὸς ὄνομα, οὐκ ἀπεκρίθη, οἰόμενος ἄλλον τινὰ ὑπὸ τοῦ μεγάλου καλείσθαι, ἐν τῷ ὀνόματι τούτω γνώριμον αὐτῶ. Ὁ δὲ πάλιν ἔφη" σοὶ λέγω, τῷ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἐλθόντι.

Τότε ἀποκρίνεται αὐτῶ ὁ Εὐλόγιος τί κελεύεις δέομαί σου; Λέγει αὐτὸ καὶ Μέγας τί ἦλθες ἐνθάδε; Ἀπεκρίθη ὁ Εὐλόγιος καὶ ἀποκαλύψας σου τὸ ὄνομά μου, καὶ πάντα σοὶ τὰ κατ' ἐμὲ ἀνεκάλυψε. Λέγει ὁ "Ἅγιος ἔμαθον δὶ' ὁ ἦλθες, ἀλλ' ἐπὶ πάντων των ἀδελφῶν εἶπε, ἵνα καὶ αὐτοὶ μάθωσι. Τότε εἶπεν ὁ Εὐλόγιος ἐπὶ πάντων, παρόντος καὶ τοῦ λελωβημένου: "Ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, τοῦτον τὸν λελωθημένον εὗρος ἐγὼ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐρριμμένος καὶ ἀμελούμενον. Κατελεήσας οὖν αὐτόν, προσαυξάμην τῷ Θεῷ δοθῆναι μοὶ χάριν ὑπομονῆς εἰς αὐτόν, καὶ ὑπεσχόμην Χριστῷ μέχρι τέλους νοσοκομήσω, ὅπως αὐτὸς ἀναπαυθῆ δὶ' ἐμοῦ, καγῶ σωθῶ δὶ' αὐτοῦ.

Παρέλαβον οὖν αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ ἤδη δεκαπέντε ἔτη κατὰ τὸ δυνατὸν αὐτῶ ὑπηρετῶ" νῦν δὲ μετὰ τοσούτον χρόνον, οὐκ οἶδα τί δεινὸν παρ' ἐμοῦ πεπονθῶς, εἰς ἄκρον μὲ χειμάζει, καὶ ἐνεθυμήθην αὐτὸν ρίψαι, αὐτοῦ εἰς τοῦτο μὲ

καταναγκάζοντος, καὶ τούτου ἕνεκεν ἦλθον εἰς τὴν σὴν ἁγιωσύνην, ἵνα μου συμβουλεύσης τί ὀφείλω ποιῆσαι, καὶ προσεύξῃ περὶ ἐμοῦ δεινῶς γὰρ μὲ χειμάζει. Λέγει αὐτῶ ὁ Μέγας Ἀντώνιος ἐμβριθεστάτη καὶ αὐστηρὰ τὴ φωνὴ Ρίπτεις αὐτόν, Εὐλόγι ἐ; ἀλλ' ὁ ποὶ ἢ σᾶς ἃ ὐ τ ὃν οὐ ρίπτει αὐτὸ ν, σὺ αὐτὸν ἀπορρίπτεις; ἐγείρει ὁ Θεὸς τὸν καλλίονά σου καὶ συνάγει αὐτόν. Ὁ δὲ Εὐλόγιος ταῦτα ἀκούσας συνεστάλη τὲ καὶ κατέπτυξεν.

Εἶτα στραφεῖς καὶ "Ἅγιος πρὸς τὸν λελωβημένον, ἤρξατο τὴ γλώσση μαστίζειν αὐτὸν καὶ λέγειν' λελωβημένε, πεπηρωμένε, ἀνάξιέ της γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ, οὐ παύῃ θεομαχῶν καὶ παροργίζων τὸν ἀδελφόν; οὐκ οἶδας ὅτι ὁ Χριστὸς ἔστιν καὶ ὑπηρετῶν σοί; πῶς τολμᾷς κατὰ τοῦ Χριστοῦ τοιαῦτα φθέγγεσθαι; οὐ διὰ τὸν Χριστὸν ἐδούλωσεν ἑαυτὸν εἰς τὴν σὴν ὑπηρεσίαν; Στύψας οὖν καὶ τοῦτον ἔκαγως τοῖς ἐκπληκτικοὺς λόγοις, ἀφεῖς αὐτοὺς διελέχθη τοῖς ἄλλοις ἀδελφούς τα πρὸς τὴν χρείαν ἑκάστω.

Εἶτα πάλιν ἀναλαβῶν τὸν πρὸς τὸν Εὐλόγιον καὶ τὸν λελωβημένον λόγον, ἔφη ἀπέλθετε, τέκνα, ἐν εἰρήνῃ καὶ μὴ χωρισθῆτε ἀλλήλων, ἀλλ' ἀποθέμενοι πᾶσαν λύπην, ἣν ὁ δαίμων ὑμὶν ἐνέβαλε, μετὰ καθαρᾶς ἀγάπης ὑποστρέψατε εἰς τὴν κέλλαν ὑμῶν εἰς ἣν καὶ ἐχρονίσατε. "Ο γὰρ πειρασμὸς οὗτος ἐπεσείσθη ὑμὶν ὑπὸ τοῦ σατανᾶ, ἐπειδὴ εἶδεν ὅτι ἀμφότεροι περὶ τὸ τέλος ἔχετε, καὶ στεφάνων μέλλετε ἀξιούσθαι παρ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς διά σου, καὶ σὺ δι' αὐτοῦ. Μὴ οὖν ἄλλο τί φρονήσητε, μήπως ἐλθῶν ὁ "Ἄγγελος, δν ἤδη ὁ Θεὸς εἰς ὑμᾶς ἀποστέλλει, οὐχ εὕρη ὑμᾶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν τῷ τόπῳ καὶ μέλλετε τῶν στεφάνων στερείσθαι.

Σπεύσαντες οὖν οἱ ἄνδρες ἐπανῆλθον εἰς τὸν τόπον αὐτῶν ἐν τελείᾳ ἀγάπης εἶτα μετὰ τρεῖς μὲν ἡμέρας τελευτᾷ καὶ μακάριος Εὐλόγιος, μετὰ δὲ ἑτέρας τριακονταεπτᾶ ἐκδημεῖ πρὸς Κύριον καὶ καὶ τὸ σῶμα λελωβημένος, τὴν δὲ ψυχὴν ἔρρωμενος.

Ὁ οὖν Κρόνιος χρονοτριβήσας εἰς τοὺς περὶ Θηβαΐδα τόπους, κατῆλθε μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας εἰς τὰ μοναστήρια Ἀλεξανδρείας, καὶ συνέβη κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τελείσθαι παρὰ τῆς ἀδελφότητος τοῦ μὲν Εὐλογίου τὰ τεσσαρακοστά, τοῦ δὲ λελωβημένου τὰ τρίτα, δ καὶ μαθῶν ὁ Κρόνιος ἐξέστη. Καὶ διηγήσατο τοῖς Πατράσιν καὶ προεῖπε περὶ αὐτῶν καὶ Ἀντώνιος οὗτος γὰρ ἦν τότε ἑρμηνεὺς τῶν λόγων, ὧν τὲ πρὸς τὸν Ἀντώνιον καὶ Εὐλόγιος εἶπε, τὴ Ἑλληνίδι χρώμενος γλώσση, καὶ ὡς πρὸς αὐτὸν τὲ καὶ τὸν λελωβημένος ὁ Ἀντώνιος ἔφρασε τὴ Αἴγυπτιων ομιλῶν διαλέκτη, καθ' ἣν καὶ πάσιν ὠμίλει, ἑτέραν γλῶσσαν μὴ ἐπιστάμενος. .

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΙΟΣ μορφωμένος από την Αλεξάνδρειαν, ονόματι Ευλόγιος, εκυριεύθη από θεϊκόν έρωτα και απεφάσισε να αρνηθή τον κόσμον. Δι' αυτό, αφού έμοίρασε την

περιουσίας του, εκτός από ολίγα, τα οποία εκράτησε για την συντήρησίν του, επειδή δεν ήμπορούσε να εργάζεται, ήρχισε να σκέπτεται τι να κάμη δια τον εαυτόν του· διότι ούτε εις μοναστικήν συνοδείαν απεφάσιζε να εισέλθη, ούτε και η συνείδησις του τον εβεβαίωνε ότι ήτο καλόν να μένη μόνος. Έτσι λοιπόν καθώς ήτο διστακτικός ευρήκεν εις την αγοράν κάποιον λωβιασμένον, ο οποίος ήτο παραπεταγμένος εκεί. Αυτός ούτε πόδια είχεν, ούτε χέρια μονάχα η γλώσσα του είχε μείνει και με αυτήν παρακαλούσε τους περαστικούς να τον λυπηθούν.

Μόλις είδε αυτόν τον λωβιασμένον ο Ευλόγιος, έκέντησε την καρδίαν του βαθεία λύπη και αμέσως παρεκάλεσε τον Θεόν από μέσα του, και έκαμεν μίαν συμφωνίας με τον Κύριον: Κύριε, εις το όνομά Σου – είπε – παίρνω κοντά μου αυτόν τον λωβιασμένος και θα τον περιποιούμαι ώσπου να αποθάνη, διά να σωθώ και εγώ μέσω αυτού. Χάρισε μου λοιπόν, Κύριε, την υπομονήν που χρειάζομαι δια να τον υπηρετώ.

Κατόπιν επλησίασε τον λωβιασμένος και του λέγει:

- Θέλεις η εντιμότης σου, να σε πάρω εις το σπίτι μου και να σε περιποιούμαι;

– Μακάρι να το κατεδέχεσο· αλλ' εγώ είμαι ανάξιος, απήντησεν ο λωβιασμένος.

– Πηγαίνω λοιπόν, να φέρω ένα όνον διά να σε πάρω απ' εδώ. Ο λωβιασμένος με πολλήν χαράν συνεφώνησε.

'Έφερε λοιπόν ο Ευλόγιος τον όνον, επήρε τον λωβον και τον επηγεν εις το σπίτι του να τον φιλοξενήση. Εκεί τον έφρόντιζε σε κάθε τι που είχεν ανάγκην τον έλουζε, τον ήλειφε με διαφόρους αλοιφάς, τον κρατούσε με τα ίδια του τα χέρια και τον εξυπηρετούσε πρόθυμα εις όλα επί δεκαπέντε χρόνια.

Κατόπιν όμως ο δαίμων εισεχώρησε με μανίαν εις τον λωβιασμένον και τον εξηγρίωσε, χωρίς καμμίαν αιτίαν, εναντίον του Ευλογίου. Τον ήρέθισε δε τόσον, ώστε να προσβάλλη και να υβρίζη τον Ευλόγιον.

- Χαραμοφάη – του έλεγεν υβριστικά – έκλεψες ξένα χρήματα και ενώ ήσουν δούλος, ελήστεψες το αφεντικό σου και τώρα, με την ιδικήν μου δικαιολογίαν, θέλεις να ξεφύγης, ότι τάχα με επήρες εις το σπιτοκάλυβό σου διά να με ευεργετήσης και επιδιώκεις με εμένα να σωθής.

Ο Ευλόγιος είς απάντησιν τον έπαρακαλούσε:

– Μη λέγεις, κύριε - του έλεγε – τέτοια πράγματα είπέ μου εις τι σε έλύπησα και θα διορθωθώ.

Ο λωβός όμως του απαντούσε σκληρά πάλιν:

– Δεν θέλω αυτάς τας κολακείας σου πήγαινε να με ρίξης πάλιν εις την αγοράν εκείνη μου είναι καλύτερη από την ιδικήν σου περιποίησιν.

– Σε παρακαλώ, κύριε – επέμενεν ο Ευλόγιος – εάν η εντιμότης σου στενοχωρείται εις τίποτα, και εγώ σε υπηρετώ.

Τότε ο λωβος εξηγριώνετο περισσότερον από τον θυμόν και εφώναζε δυνατά:

– Δεν αναπαύομαι να μένω μοναχός μου με σένα θέλω κόσμον.

– Έγώ να σου φέρω αμέσως πλήθος από αδελφούς, του απαντούσε και πάλιν ο Ευλόγιος.

Έξω φρενών ο λωβός του απαντούσε και πάλιν με κραυγάς:

- Αλλοίμονον εις εμέ τον ταλαίπωρον εγώ δεν θέλω να βλέπω τα μούτρα σου και συ θα μου κουβαλήσης εδώ τους χαραμοφάγηδες σαν και σένα; Και τρέμων από την κακίαν του, ήρχιζε να ξεφωνίζη:

– Δεν θέλω, δεν θέλω, - εις την αγοράν θέλω. Πώ! Πώ! πόσον με καταπιέζεις! Ρίξε με εκεί που με ευρήκες!

Αν είχε τα χέρια του εκείνην την στιγμήν ο λωβός, ασφαλώς δεν θα εδίσταζε και να κρεμασθή ακόμη, ή να αυτοκτονήση με ξίφος. Τόσον πολύ τον είχεν εξαγριώσει ο δαίμων.

Ο Ευλόγιος τα είχε χαμένα δεν ήξερε τι να κάνη. Κατόπιν συμβουλής των γειτονικών του ασκητών απεφάσισε να υπάγη, μαζί με τον λωβόν, εις τον Μέγας Αντώνιον και να του αναφέρη την περίπτωσιν και να κάμη ό,τι εκείνος τον συμβουλεύσει.

Αφού λοιπόν τον έπεισε με γλυκόλογα και τον εφόρτωσεν εις μίαν βάρκαν, τον έφερεν εις το Μοναστήριον των μαθητών του Μεγάλου Αντωνίου. Καθώς έλεγαν, ο Αγιος ήρχετο εις το Μοναστήρι αυτό, άλλοτε μεν κάθε δέκα ημέρας, άλλοτε πάλιν κάθε είκοσι, πρός ωφέλειαν των επισκεπτών.

– Πραγματικά, μετά τον ερχομόν του Ευλογίου, ήλθε την άλλην ημέραν, αργά το βράδυ, και ο Μέγας, σκεπασμένος με ένα δερμάτινον επανωφόριον, όπως μου διηγήθη ο Κρόνιος, που ευρίσκετο τότε εκεί. Αφού λοιπόν ο Μέγας Αντώνιος έχαιρέτησεν όλους τους παρευρισκομένους και εκάθισεν, εφώναξε πρώτον από όλους ονομαστικά τον Ευλόγιον, που δεν τον είχεν έδει ποτέ, ούτε είχε μάθει τίποτε δι' αυτόν. Ο Εύγιος, αν και τον εφώναξε τρείς φορές ο Μέγας Αντώνιος με το όνομά του, δεν απήντησε, διότι ενόμιζες ότι ο Άγιος κάποιον άλλον φωνάζει γνωστόν του με το ίδιον όνομα. Ο Μέγας Αντώνιος πάλιν είπε:

- Σε σένα λέγω, που ήλθες από την Αλεξάνδρειαν. Τότε ο Ευλόγιος του απαντά: – Σε παρακαλώ τι διατάσσεις; – Διατί ήλθες εδώ; τον έρωτά ο 'Αντώνιος. Και ο Ευλόγιος του απεκρίθη:

– Εκείνος, που σου εφανέρωσε το όνομά μου, ασφαλώς θα σου έφανέρωσε και όλα όσα με απασχολούν.

- Έμαθα διατί ήλθες – του λέγει ο Αγιος Αντώνιος, αλλά να το είπης και ενώπιον όλων των αδελφών διά να μάθουν και αυτοί.

Ενώπιον λοιπόν όλων και του λωβού ήρχισε να διηγήται ο Εύλόγιος:

- Ανθρωπε του Θεού – είπεν - αυτόν τον λωβιασμένον τον ευρήκα εις την αγοράν, παραπεταμένουν και παραμελημένον. Τον ελυπήθην λοιπόν βαρύτατα και προσευχήθην εις τον Θεόν να μου δοθή το χάρισμα της υπομονής να τον περιποιούμαι υπεσχέθην δε εις τον Χριστόν να τον φροντίζω μέχρι τέλους της ζωής του, διά να εύρη και αυτός ανάπαυσιν κοντά μου και να σωθώ και εγώ κοντά εις αυτόν.

Τον παρέλαβα πραγματικά εις το σπίτι μου και είναι δεκαπέντε χρόνια τώρα που τον εξυπηρετώ όσον ήμπορώ. Τώρα όμως τελευταία, δεν ηξεύρω τί κακόν έχει πάθει από μένα, και με στενοχωρεί πάρα πολύ. Έσκέφθηκα να τον πετάξω· διότι εκεί με έφερε. Δι' αυτό λοιπόν ήλθα εις την αγιωσύνην σου να με συμβουλεύσης τι πρέπει να κάνω και να προσευχηθής δι' εμέ, διότι με ταλαιπωρεί φοβερά.

'"Όταν ήκουσεν αυτά ο Μέγας Αντώνιος, του απαντά αυστηρά και επιτιμητικά:

– Να τον πετάξης, Ευλόγιε; 'Αλλ' 'Εκείνος, που τον εδημιούργησε, δεν τον πετά και θα τον παραπετάξης σύ; Θα παρουσιάση ο Θεός άλλον καλύτερόν σου, διά να τον περιμαζεύση.

Μόλις ο Ευλόγιος ήκουσεν αυτά έζάρωσε και εφοβήθη.

Κατόπιν ο Αγιος Αντώνιος έστράφη προς τον λωβον και ήρχισε να τον μαστιγώνη με την γλώσσαν του και να του λέγη:

- Λαβέ, ανάπηρε, ανάξιέ και της γης και του ουρανού, δεν θα παύσης να πολεμάς τον Θεόν και να παροργίζης τον αδελφόν; Δεν γνωρίζεις ότι αυτός που σε υπηρετεί είναι ο Χριστός; Πώς λοιπόν τολμάς να λέγης τέτοια λόγια εναντίον του Χριστού; Μήπως χάριν του Χριστού δεν έγινεν ο Ευλόγιος δούλος σου, διά να σε υπηρετή; .

'Αφού λοιπόν έμαστίγωσε με αυτά τα αυστηρά λόγια και τον λωβόν, τους άφησε και συνομίλησε με τους άλλους αδελφούς, κατά την ανάγκην του καθενός.

'"Έπειτα εστράφη πάλιν προς τον Ευλόγιον και τον λωβον και τους είπε:

Πηγαίνετε, παιδιά μου, εν ειρήνη και να μη αποχωρισθήτε: αφού αποδιώξετε όλην την λύπης που έβαλεν ο δαίμων εις την καρδίαν σας, ξαναγυρίσετε με αγάπην εις το κελλί σας όπου τόσα χρόνια έζήσατε μαζί. Διότι ο σατανάς σας συνεκλόνισε με αυτόν τον πειρασμόν, επειδή είδεν ότι και οι δύο ευρίσκεσθε κοντά εις το τέλος της ζωής σας και πρόκειται να στεφανωθήτε από τον Θεόν και αυτός εξ αιτίας σου και συ εξ αιτίας του θα στεφανωθήτε. Μη σκεφθήτε λοιπόν τίποτε άλλο μη τυχόν καταφθάση ο Αγγελος, τον οποίον ήδη ο Θεός σας στέλλει, και δεν σας εύρη εις τον ίδιον τόπον και έτσι θα χάσετε τους στεφάνους.

Έφυγαν λοιπόν αμέσως οι δύο άνδρες και επέστρεψαν εις τον τόπον τους τελείως αγαπημένοι μετά από τρείς ημέρας τελειώνει την ζωήν του ο μακάριος Ευλόγιος και μετά άλλας τριάντα επτά φεύγει διά τον Κύριον και ο λωβος εις το σώμα, αλλά εις την ψυχήν θεραπευμένος.

Ο Κρόνιος, αφού παρέμεινεν ολίγον καιρόν εις τους τόπους της Θηβαΐδος, μετά από σαράντα ημέρας κατέβη εις τα Μοναστήρια της Αλεξανδρείας. Κατά την ημέραν λοιπόν του ερχομού του συνέβη να γίνωνται από την Αδελφότητα τα μνημόσυνα των σαράντα ημερών του Ευλογίου και τα τριήμερα του λωβού. Μόλις το έμαθεν αυτό ο Κρόνιος τα έχασε! Διηγήθη εις τους Πατέρας όσα επροφήτευσε δι' αυτούς ο Αγιος Αντώνιος. Διότι αυτός ο Κρόνιος ήτο τότε διερμηνεύς και μετέφραζε προς τον Αντώνιον όσα έλεγεν ο Ευλόγιος, ο οποίος όμιλούσε την ελληνικής γλώσσας και όσα είπεν ο Αγιος Αντώνιος προς αυτόν και τον λωβόν, διότι όμιλούσε προς όλους την Αίγυπτιακήν γλώσσαν, επειδή δεν εγνώριζεν άλλην διάλεκτον.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΔ'
(Η ελευθεριότης, τα γέλια, και η ευλάβεια)

Ὅτι οὐδὲν οὕτω τῷ πιστῷ ἀνοίκειον ὡς ἡ παρρησία καὶ ὁ γέλως, ἐνῷ καὶ περὶ εὐλαβείας, καὶ τίνα ταύτης τὰ ἰδιώματα.

Τίποτα δεν είναι διά τον πιστόν τόσον αταίριαστον, όσον η ελευθεριότης και τα γέλια επίσης εδώ γίνεται λόγος και διά την ευλάβειαν και ποια είναι τα γνωρίσματά της.

Α'. Εν τω Γεροντικώ

ΗΛΘΕ ποτὲ τὶς ἀδελφὸς πρὸς τὸν ἀββᾶς Ἀγάθωνα λέγων· θέλω οἰκῆσαι μετὰ ἀδελφῶν" εἶπε οὖν μοὶ πῶς μετ' αὐτῶν οικήσω; Λέγει αὐτὸ ὁ γέρων ὡς ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρα, ὅταν εἰσέρχῃ πρὸς αὐτούς, οὕτω φύλαξον τὴν ξενιτείαν σου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, ἵνα μὴ παρρησιάσῃ μετ' αὐτῶν. Λέγει αὐτῶ ὁ 'Ἀββᾶς Μακάριος τί γὰρ ποιεῖ ἡ παρρησία; Ἀπεκρίθη ὁ γέρων: ἔοικεν ἡ παρρησία καύσωνα μεγάλο, ὃς ὅταν γένηται πάντες φεύγουσιν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ τῶν δένδρων τὸν καρπὸν διαφθείρει. '"Ἔφη ὁ ἀββᾶς Μακάριος οὕτω χαλεπὴ ἔστιν ἡ παρρησία; Καὶ εἶπεν ὁ 'Ἀββᾶς Ἀγάθων" οὐκ ἔστιν ἕτερον πάθος χαλεπώτερον τῆς παρρησίας γεννήτρια γὰρ ἔστι πάντων των παθῶν.

2. '"Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀββᾶ Παμβῶ, ὅτι οὐδέποτε ἔγελασεν. Ἐν μιᾷ οὖν θέλοντες οἱ δαίμονες ποιῆσαι αὐτὸν γελᾶσαι, ἔδησαν εἰς ξύλον πτερὸν καὶ ἐβάσταζον θόρυβος ποιούντες καὶ λέγοντες ἀλλή, ἀλλή. Ἰδὼν δὲ αὐτοὺς ὁ Ἀββᾶς Παμβῶ ἐγέλασεν. Οἱ δὲ δαίμονες ἤρξαντο σκιρτᾶν λέγοντες οὐά, οὐά, Παμβῶ ἐγέλασεν. "Ο δὲ ἀποκριθεῖς αὐτοῖς, οὐκ ἐγέλασα, ἀλλὰ καταγέλασα τῆς ἀδυναμίας ὑμῶν, ὅτι τοσούτοι τὸ πτερὸν βαστάζετε.

3. Εἶπε γέρων' ἡ παρρησία καὶ ὁ γέλως ἔοικε πυρὶ καλάμην κατεσθίοντι. "Ως γὰρ ἐν ὀλίγῳ τὴν καλάμην τὸ πῦρ, οὕτω καὶ τὴν ἀρετὴν ἀφανίζει ἡ παρρησία.

4. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Μωυσῆς κτησώμεθα τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν σεμνότητα καὶ τὴν πραότητα καὶ τὴν ἐπιστήμης πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ἕνα δυνηθῶμεν φυγεῖν τὴν παρρησίαν, τὴν μητέρα τῶν κακῶν.

5. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Νισθερῶ: Μοναχοῦ ἀλλότριον ὑπάρχει τὸ ὀμνύειν, ἢ ψεύδεσθαι, ἢ καταράσθαι, ἢ ὑβρίζειν, ἢ γελᾶν.

6. Εἶδε τὶς τῶν γερόντων τινὰ μοναχὸς νεώτερον γελώντα καὶ λέγει αὐτῶ Μὴ γέλα, ἀδελφέ, ἔπει διώκεις ἀπό σου τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ.

7. Εἶπε γέρων: ἡ εὐλάβεια μετὰ ταπεινοφροσύνης πανταχοῦ καλὴ ἐστιν ἔστι γὰρ τὶς χαριεντιζόμενος καὶ δοκῶν ἔχειν χαρὰν ἐὰν δὲ ἐπὶ πολὺ τοῦτο ποιῇ, μεμπτὸς γίνεται καὶ δὲ εὐλαβὴς ἀσφαλιζόμενος ἑαυτὸν ἐν ταπεινοφροσύνῃ, ἔχει πάντοτε τιμήν.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ ήλθεν ένας αδελφός εις τον Αββάν Αγάθωνα και του λέγει:

- Θέλω να συγκατοικήσω με άλλους αδελφούς είπε μου λοιπόν πώς πρέπει να συμπεριφέρομαι όταν θα μένω μαζί των;.

Ο Γέρων του απήντησεν:

– Όπως κατά την πρώτην ημέραν, που θα προσέλθης, διά να συγκατοικήσης μαζί των, θα αισθάνεσαι ως ξένος, έτσι και εις όλας τας ημέρας της ζωής σου να διατηρήσης αυτήν την συνείδησιν του πρωτοερχομένου ξένου, διά νά μή αποκτήσης ελευθεριότητα μαζί των.

– Τι ήμπορεί να κάμη αυτή η ελευθεριότης; τον ηρώτησεν ο 'Αββάς Μακάριος.

–Η παρρησία (η ελευθεριότης) – απεκρίθη ο Γέρων - ομοιάζει με μεγάλην ζέστην που όταν επικρατήση, όλοι προσπαθούν να την αποφύγουν συγχρόνως δε κατακαίει τους καρπούς των δένδρων.

– Τόσον φοβερά λοιπόν είναι η παρρησία; ηρώτησεν ο 'Αββάς Μακάριος. Και ο 'Αββάς 'Αγάθων του απεκρίθη:

– Δεν υπάρχει περισσότερον φοβερόν πάθος από την παρρησίαν: διότι γεννά όλα τα άλλα πάθη.

2. Δια τον Αββάν Παμβώ έλεγαν, ότι ποτέ δεν εγέλασε. Μίαν ημέραν λοιπόν ηθέλησαν οι δαίμονες να τον κάνουν να γελάσης προς τούτο έδεσαν ένα πτερόν εις ένα ξύλον, το έβάσταζαν, έκαναν θόρυβον και έλεγαν: πώ! πω! πώ! Μόλις τους είδεν ο 'Αββάς Παμβώ εγέλασε. Τότε οι δαίμονες ήρχισαν να χοροπηδούν και να λέγουν: Μπράβοοο! Ο Παμβώ εγέλασε!

– Δεν εγέλασα – τους απεκρίθη ο Αββάς Παμβώ – αλλά περιεγέλασα την αδυναμίας σας, διότι τόσοι πολλοί βαστάζετε το πτερόν.

3. Ένας Γέρων είπεν: η παρρησία και τα γέλια ομοιάζουν με φωτιάν που κατατρώγει την καλαμιάν. Οπως δηλαδή εντός ολίγου ή φωτια αφανίζει την καλαμιάν, έτσι και η παρρησία την αρετήν.

4. Είπεν ο 'Αββάς Μωϋσής· ας αποκτήσωμεν την ευλάβειαν, την σεμνότητα, την πραότητα και την ακριβή γνώσιν προς όλους τους ανθρώπους, διά να ήμπορέσωμεν να αποφύγωμεν την παρρησίαν, η οποία είναι η μητέρα όλων των κακών.

5. Ο Αββάς Νισθερώ είπεν: Είναι τελείως ξένον διά τον Μοναχον το να ορκίζεται ή να ψεύδεται ή να καταράται ή να υβρίζη ή να γελά.

6. Κάποιος Γέρων είδεν ένα νεώτερον μοναχών να γελά και του είπε: Μη γελάς, αδελφέ, διότι διώχνεις από την καρδίαν σου τον φόβον του Θεού.

7. Είπεν ένας Γέρων: Η ευλάβεια μαζί με την ταπεινοφροσύνην εις κάθε περίπτωσιν είναι καλής διότι ήμπορεί να χαριεντίζεται κάποιος και να νομίζω ότι έχει χαράν: αν το κάμη αυτό συνεχώς, τότε γίνεται αξιοκατάκριτος, ενώ ο ευλαβής ασφαλίζει τον εαυτόν του με ταπεινοφροσύνην και τον τιμούν πάντοτε.

Β'. Του Αγίου Εφραίμ

ΑΡΧΗ καταστροφῆς μοναχοῦ γέλως καὶ παρρησία. "Ὅταν ἐν τούτοις ἴδῃς σεαυτόν, μοναχέ, γίνωσκε σεαυτὸν εἰς βάθος κακῶν καταντήσαντα, καὶ μὴ παύση δεόμενος τοῦ Θεοῦ, ὅπως ρύσηται σὲ τοῦ θανάτου τούτου. "Ο γέλως καὶ ἡ παρρησία ἀπολλυσι τοὺς καρποὺς τοῦ μοναχοῦ, καὶ εἰς πάθη αἰσχρὰ κατασύρει αὐτόν, οὐ μόνον τὸν νέον ὄντα, ἀλλὰ καὶ τὸν γέροντα. Ὁ γὰρ γέλως τὸν μακαρισμὸς τοῦ πένθους ἔξω βάλλει, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ "Ἅγιον λυπεῖ, καὶ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἐκδιώκει, καὶ τὴν μνήμην τοῦ θανάτου καὶ τῶν κολάσεων, καὶ πάντα τα οἰκοδομηθέντα καταστρέφει, καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπάγει ἀπώλειαν. Περίελε ἀπ' ἐμοῦ, Κύριε, τὸν γέλωτα, καὶ δώρησαι μοὶ πένθος καὶ κλαυθμόν, ὃν ἐπιζητεῖς παρ' ἐμοῦ.

Ερμηνεία

ΑΡΧΗ της καταστροφής του Μοναχού είναι τα γέλια και η παρρησία. Όταν ίδης τον εαυτόν σου Μοναχέ, να αιχμαλωτίζεται από αυτά, τότε μάθε, ότι κατάντησες εις βάθος κακών μη σταματήσης να παρακαλής τον Θεόν να σε σώση από αυτόν τον θάνατον. Τα γέλια και η ελευθεριότης καταστρέφουν τους καρπούς του Μοναχού, και τον παρασύρουν είς πάθη αισχρά, όχι μόνον τον νέον, αλλά και τον γέροντα. Διότι τα γέλια εκδιώκουν τον μακαρισμός του πένθους, λυπούν το Αγιον Πνεύμα, απομακρύνουν τον φόβον του Θεού και την ενθύμησιν του θανάτου και της κολάσεως, και όλα όσα έκτισε τα καταστρέφουν και παρασύρουν τον Μοναχόν εις ανεπανόρθωτον καταστροφήν.

Πάρε από εμέ, Κύριε, την διάθεσιν να γελώ και δώρησε μου πένθος και δάκρυα, τα οποία ζητείς από εμένα.

Γ'. Αντιόχου του Παντέκτου

ΤΟ γελᾶν ὅλως χριστιανοὺς ἀπηγόρευται, μάλιστα δὲ μοναχοὺς τοῖς σταυρώσασιν ἑαυτοὺς τῷ κόσμῳ εἰ τὶς γάρ, φησι, θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοί. Πῶς οὺν ἐνδέχεται τὸν ἐμπεπαρμένον τοῖς γλυκέσιν ἥλους τοῦ σταυροῦ διαχεϊσθαι καὶ γελᾶν; Οὐ γὰρ εἰς μετεωρισμὸν ἐκλήθημεν καὶ γέλωτα, ἵνα τὸ οὐαὶ κληρονομήσωμεν, ὡς οἱ κοσμικοὶ ἐθνικοί, ἀλλ' εἰς πένθος διηνεκές, ἵνα δὶ' αὐτοῦ της παρακλήσεως ἀπολαύσωμεν.

Ερμηνεία

ΤΑ γέλια είναι τελείως απαγορευμένα διά τους Χριστιανούς, πρό παντός όμως διά τους Μοναχούς, οι οποίοι έσταύρωσαν τον εαυτόν τους διά τον κόσμον. «Όποιος θέλει – λέγει – να έλθη οπίσω μου, ας απαρνηθή τον εαυτόν του, ας σηκώση τον σταυρόν του και ας με ακολουθη» (Ματθ. ιστο, 24). Πώς είναι λοιπόν δυνατόν εκείνος, ο οποίος έσταυρώθη με τα γλυκά καρφιά του σταυρού, να είναι χαρούμενος και να γελά; Προορισμός μας δεν είναι το να πάρουν τα μυαλά μας αέρα και να γελούμεν, ώστε να κληρονομήσωμεν το «ουαί», όπως του κόσμου οι είδωλολάτραι, αλλά να πενθώμεν συνεχώς, διά να απολαύσωμεν την Ουράνιον παρηγορίαν.

Δ'. Του Αββά Ησαΐου

ΕΑΝ λόγος γένηται ἐν ὑμὶν γελωτοποιός, φυλάξατε ἑαυτοὺς μὴ ἐᾶσαι τὴν φωνὴν ὑμῶν ἐξάκουστον γενέσθαι, ἐπεῖ σημεῖον ἔστιν ἄπαιδευσιας καὶ ἀφοβίας Θεοῦ, ὅτι οὐκ ἔστι φυλακὴ ἐντὸς ὑμῶν, ἐπειδὴ ἡ ὀργὴ ἐπῆλθεν ἐπὶ τὴν οἰκουμένην ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν.

Ερμηνεία

- ΑΝ κάποιος μεταξύ σας είπή κάτι το οποίον είναι διά γέλια, προσέξατε να μη ακουσθή η φωνή σας παρά πέρα, διότι αυτό φανερώνει έλλειψιν μορφώσεως και φόβου Θεού και ότι μέσα σας δεν υπάρχει έλεγχος· διότι κατέφθασεν εις τας ημέρας μας η οργή εις την Οικουμένην.

Ε'. Του Αββά Ισαάκ του Σύρου

ΜΗ ἐπαινέσης τὸν σωματικῶς κοπιώντα, λελυμένον δὲ τὰς αἰσθήσεις, λέγω δὴ τὴν ἀκοήν, καὶ τὸ κεχηνὸς καὶ ἀκρατὲς στόμα, καὶ τοὺς ρεμβώδεις ὀφθαλμούς. Φύσει μὲν τὴ ἀγάπη ἀκολουθεῖ ἡ ἁπλότης, καὶ τὸ μὴ κρατείσθαι τὸ καθήκοντι τῆς αἰδοῦς μέτρω, ἀλλ'ὑπερβαίνειν αὐτό. Σὺ δέ, ἀδελφέ, νῆφε ἐν πάσι καὶ πρὸς τοὺς σους φίλους ἐν εὐλαβείᾳ πορεύθητι" οὕτω καὶ σεαυτὸν κακείνους ὠφελήσεις, ἐν τῇ εὐλαβείᾳ διατηρῶν σου τὴν ψυχήν, εἰς τὸ μὴ ἀπορρίψαι τὸν τῆς παραφυλακῆς χαλινόν.

Ερμηνεία

ΝΑ μή επαινέσης αυτόν, που κοπιάζει σωματικά, έχει όμως χαλαρωμένας τας αισθήσεις: εννοώ την ακοήν, το διαρκώς ανοικτόν και ασυγκράτητον στόμα και τους ονειροπόλους οφθαλμούς. Φυσικών επακόλουθον της αγάπης είναι η απλότης και το να μη περιοριζώμεθα μέσα εις τα μέτρα του οφειλομένου σεβασμού, αλλά να τα υπερβαίνωμεν. Συ όμως, αδελφέ, να είσαι προσεκτικός εις όλα και να συναναστρέφεσαι με ευλάβειαν τους φίλους σου· έτσι, αν διατηρήσης την ψυχήν σου μέσα εις την ευλάβειαν, και τον εαυτόν σου και εκείνους θα ωφελήσης, ώστε να μη απορρίψετε τον χαλινόν της προσοχής.

ΣΤ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΣΗΜΕΙΟΝ ἀπαιδευσίας ἐστι Μοναχῶ καθημένω μέσον ἀδελφῶν καὶ γυμνούντι τὰς κνήμας ἑαυτοῦ ο δὲ εὐλαβὴς εὐσχημόνως καθιεῖται.

2. Νεώτερος μοναχός, περιερχόμενος τὰς κέλλας τῶν μοναχῶν, οὐ μόνον ἀργὸς μανθάνει, ἀλλὰ καὶ φλύαρος καὶ περίεργος, λαλῶν τα μὴ δέοντα. Ὁ δὲ ἡσυχάζων ἐν ταπεινοφροσύνῃ ἀγαπηθήσεται. "Ὡς πὲρ μανίακιν χρυσοῦν ἓν τραχῆλο ἀνδρός, οὕτω πρέπει μοναχῶ ἢ εὐλάβεια.

3. 'Ἀδελφέ, φεῦγε ἐκ τῶν εὐτραπέλων, μήποτε ἀναιδῆ σὲ ἀπεργάσωνται: ἀναίδεια δὲ μήτηρ ἀκολασίας.

4. Γέρων τὶς εἶδε τινὰ γελώντα καὶ λέγει αὐτῶ ἔμπροσθέν της ἄνω καὶ κάτω κτίσεως μέλλομεν δοῦναι λόγος περὶ παντός του βίου ἡμῶν, καὶ σὺ γελᾷς;

Ερμηνεία

ΣΗΜΕΙΟΝ, το οποίον δεικνύει απαίδευτον Μοναχόν, είναι το να κάθεται εις το μέσον των αδελφών και να γυμνώνη τα πόδια του: ο ευλαβής θα καθήση συνεσταλμένα.

2. Νέος την ηλικίαν Μοναχός, ο οποίος περιφέρεται εις τα κελλιά των άλλων Μοναχών, όχι μόνον μανθάνει να μη εργάζεται, αλλά και να γίνεται φλύαρος και περίεργος, επειδή όμιλεί αυτά που δεν πρέπει. Ενώ εκείνος που ησυχάζει εις την ταπεινοφροσύνην, θα γίνη αγαπητός. Οπως χρυσούν περιδέραιον στολίζει τον τράχηλον ανδρός, έτσι ταιριάζει και εις τον μοναχών ή ευλάβεια.

3. Αδελφέ, να φεύγης μακράν από τους ελαφρούς αστεϊσμούς, μήπως γίνης αδιάντροπος. Η αδιαντροπιά είναι μητέρα της ακολασίας.

4. Ένας Γέρων είδε κάποιον, ο οποίος εγέλα και του λέγει: Εμπρός εις τα επουράνια και τα επίγεια πρόκειται να λογοδοτήσωμεν δι' όλας τας πράξεις μας, και συ γελάς;

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΕ'
(Ο θυμός, η γέννησίς του και η θεραπεία του)

Ὅτι οὐ δεῖ τινὰ ὅλως θυμούσθαι πρὸς ἄνθρωπον ἢ κραυγάζειν, καὶ τὶς ἡ τοῦ θυμοῦ γένεσις, καὶ τὶς ἡ θεραπεία.

Δεν πρέπει ποτέ να θυμώνη κανείς εναντίον ανθρώπου και να φωνάζη, και πώς γεννάται ο θυμός και πώς θεραπεύεται.

Α'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΙΠΕΝ καὶ Ἀββᾶς Ἀγάθων, ὅτι ὀργίλος, νεκρὸν ἐὰν ἐγείρῃ, οὐκ ἔστι δεκτὸς παρὰ τῷ Θεῷ.

2. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν οὐκ ἔστι μοναχὸς μεμψίμοιρος, οὐκ ἔστι μοναχὸς ποιῶν ἀνταπόδομα" οὐκ ἔστι μοναχὸς ὀργίλος, ἤγουν οἱ ταῦτα ἔχοντες οὐκ εἰσὶ μοναχοί, κὰν εἶναι δοκῶσιν.

3. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἰσίδωρος, ὅτι ἀπῆλθον πότε εἰς τὴν ἀγορὰν πωλῆσαι σκεύη μικρά, καὶ ἰδὼν τὴν ὀργὴν ἐγγίζουσαν μοὶ ἐάσας τὰ σκεύη ἔφυγον.

4. Ἠλθὸν πότε 'Ἀρειανοὶ πρὸς τὸν ἀββᾶν Σισώην εἰς τὸ ὄρος τοῦ ἄββα Ἀντωνίου, καὶ ὡς ἤρξαντο καταλαλεῖν τῶν ὀρθοδόξων, οὐκ ἀπεκρίθη ὁ γέρων αὐτοῖς οὐδέν. Φωνήσας δὲ τὸν ἑαυτοῦ μαθητήν, εἶπεν: 'Ἀβραάμ, φέρε τὸ βιβλίον τοῦ "Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἀναγνωθι αὐτὸ καὶ σιωπώντων αὐτῶν ἐγνώσθη ἡ αἵρεσις αὐτῶν, καὶ ἀπέλυσεν αὐτοὺς μετ' εἰρήνης..

5. Ἀναχωρητὴς τὶς γέγονεν Ἐπίσκοπος οὗτος δὶ' εὐλάβειαν καὶ ἡσυχίαν οὐδενὶ ἐπετίμα, μακροθύμως φέρων τὰ ἑκάστου πταίσματα καὶ δὲ τούτου οἰκονόμος οὐ κατὰ λόγον διώκει τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα. Καὶ λέγουσι τινὲς τῷ Ἐπισκόπῳ διατὶ οὐκ ἐπιτιμᾷς τὸ οἰκονόμο οὕτω καταφρονούντι ; Παραπέμπεται ἐκεῖνος τὴν ἐπιτίμησιν εἰς τὴν αὔριον. Τὴ οὖν ἑξῆς ἀνέρχονται πρὸς αὐτὸν οἵ του οἰκονόμου κατειπόντες. Μαθῶν δὲ ὁ Ἐπίσκοπος ἐκρύβη ἓν τινι τόπω, καὶ εὑρεῖν αὐτὸν οἱ θέλοντες οὐκ ἠδυνήθησαν" ὡς δὲ πολλὰ ζητήσαντες μόλις εὗρον, λέγουσιν αὐτῷ διὰ τί ἐκρύβης ἀφ' ἡμῶν; Ὁ δὲ ἔφη διότι & κατώρθωσα ἐν ἑξήκοντᾳ ἔτεσι δεόμενος τοῦ Θεοῦ, ταῦτα ὑμεῖς εἰς δύο ἡμέρας

θέλετε συλῆσαι. Οἶμαι ὅτι ἔβιασθη ὁ γέρων γενέσθαι Ἐπίσκοπος, διὸ καὶ τοῦ νόμου τῶν ἀναχωρητῶν μᾶλλον ἐφρόντιζε ἢ τοῦ τοῖς Ἐπισκόποις καθήκοντος.

6. Ἤκουσεν ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν περὶ τινός, ὅτι ἔλκει τὰς ἐξ ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος διότι ὀργίζεται, καὶ εἶπεν οὗτος ἔμαθεν αἴρειν τὰς ἐξ, καὶ οὐκ ἔμαθεν ἐκβάλλειν τὴν ὀργήν.

7. Ἀδελφὸς εἷς ὀργὴν κινηθεῖς κατὰ τινός, ἔστη εὐχόμενος καὶ αἰτούμενος μακροθυμῆσαι ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, καὶ τὸν πειρασμὸν παρελθεῖν ἀβλαβῶς καὶ εὐθέως δρᾷ καπνὸν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐξερχόμενον.

Ερμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Αγάθων είπεν, ότι εκείνος που οργίζεται εύκολα, και νεκρόν ακόμη αν αναστήση, δεν είναι δεκτός ενώπιον του Θεού.

2. Ο Αββάς Ποιμήν είπε: δεν υπάρχει Μοναχός ο οποίος να παραπονήται διαρκώς, δεν υπάρχει Μοναχός εκδικητικός δεν υπάρχει Μοναχος που να οργίζεται εύκολα. Δηλαδή όσοι έχουν αυτά τα ελαττώματα δεν είναι Μοναχοί, έστω και αν νομίζουν ότι είναι.

3. Ο Αββάς Ισίδωρος είπε κάποτε επήγα εις την αγοραν να πωλήσω ολίγα έργόχειρα και μόλις αντελήφθην να με καταλαμβάνη ή όργή, άφησα εκεί τα έργόχειρά μου και έφυγα.

4. Κάποτε ήλθον Αρειανοί εις τον Αββάν Σισώην, εις το όρος του Αββά Αντωνίου και ήρχισαν αμέσως να κατηγορούν τους Ορθοδόξους . Ο Γέρων δεν τους είπε τίποτε: εφώναξε μόνον τον μαθητής του και του είπε: Αβραάμ, φέρε το βιβλίον του Αγίου Αθανασίου και διάβασε αυτό. Επειδή δε εσιώπων, εγένετο αντιληπτή η αίρεσις των και εν συνεχεία τους απέλυσε αφού τους ευχήθη κατευόδιον.

5. Κάποιος Αναχωρητής έχειροτονήθη Επίσκοπος. Αυτός από ευλάβειαν και ησυχαστικήν διάθεσιν δεν έμάλωνε κανέναν, αλλ' από μακροθυμίαν ήνείχετο τα σφάλματα του καθενός· ο δε οικονόμος του δεν διοικούσεν όπως έπρεπε τα πράγματα της Εκκλησίας. Μερικοί λέγουν τότε εις τον Επίσκοπον:

– Διατί δεν τιμωρείς τον οικονόμον σου, που τόσον σε περιφρονεί;

Ο Επίσκοπος ανέβαλε την επίπληξιν διά την άλλην ημέραν.

Την επομένην ημέραν αναβαίνουν προς αυτόν οι κατήγοροι του οικονόμου.

Μόλις το αντελήφθη τούτο ο Επίσκοπος εκρύβη κάπου και δεν ήμπόρεσαν να τον εύρουν εκείνοι που τον ήθελαν.

Οταν τον ευρήκαν, έπειτα από πολλές αναζητήσεις, του λέγουν διατί έκρύφθηκες από ημάς;

– Διότι – απήντησεν ο Επίσκοπος – εκείνα, που κατώρθωσα εις εξήντα χρόνια, παρακαλών τόν Θεόν, σείς μέσα εις δύο ημέρας θέλετε να μου τα καταστρέψετε.

Νομίζω ότι θα έπιέσθη ο Γέρων να γίνη Επίσκοπος δι' αυτό και περισσότερον εφρόντιζε διά τον νόμον των αναχωρητών, παρά διά τα καθήκοντα του Επισκόπου(*).

6. Ο Αββάς Ποιμήν επληροφορήθη διά κάποιον, ότι υποφέρει τας εξ ημέρας της εβδομάδος, διότι οργίζεται και είπεν αυτός έμαθε να βασανίζεται τας εξ ημέρας και δεν έμαθε να αποδιώκη την οργήν.

7. Ένας αδελφός ήσθάνθη εις την ψυχήν του οργήν εναντίον κάποιου· συνεκρατήθη όμως και προσηυχήθη παρακαλών τόν Θεόν να μακροθυμήση προς τον αδελφόν και να περάση χωρίς ζημίαν ο πειρασμός αμέσως τότε είδε να βγαίνη καπνός από το στόμα του.

Β'. Του Αββά Ησαΐου

ΑΔΕΛΦΕ, ἐὰν τὶς σὲ ἕνα ὀλωδήποτε πράγματι θλίψη, καὶ γένηται σοὶ χρεία ἔλεγξαι τὸν ἀδελφόν, καὶ βλέπῃς ἑαυτὸν ἐν ὀργῇ καὶ ἀκαταστασία ὄντα, τὸ καθόλου μηδὲν αὐτῷ λαλήσῃς, ἵνα μὴ πλείω ταραχθῇς ἀλλ' ὅταν ἴδῃς καὶ σὲ αὐτὸν κακεῖνον ἐν καταστάσει καὶ πραότητι, τότε λάλησον, μὴ ὡς ἐλέγχων, ἀλλ' ὡς ὑπομιμνήσκων μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης.

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, αν σε στενοχωρήση κάποιος δι' ό,τιδήποτε πράγμα και παραστή ανάγκη να ελέγξης τον αδελφόν και βλέπης ότι ευρίσκεσαι υπό την επήρειαν οργής και ψυχικά αναστατωμένος, μή του ομιλήσης καθόλου, διά να μη ταραχθής περισσότερον

(*) Ο Επίσκοπος δηλαδή γενόμενος παρά την θέλησίν του, ενώ επροτίμα την μοναχικής πολιτείαν, εις την περίπτωσιν του οικονόμου ήκολούθει περισσότερον την πολιτείας των Μοναχών, των οποίων και κανών επιβάλλει να μη οργιζώμεθα κατά τινος ή να μή ελέγχωμέν τινα. Ούτω όμως δεν εξετέλει τα καθήκοντα του Επισκόπου, τα οποία επέβαλλον να ελέγξη και να τιμωρήση τον κακόν οικονόμον.

όταν θα διαπιστώσης ότι και συ και εκείνος έχετε ήρεμήσει, τότε να ομιλήσης, όχι ωσάν να τον ελέγχης, αλλ' ώσαν να του υπενθυμίζης το σφάλμα του με όλην την ταπεινοφροσύνην.

Γ'. Του Αββά Μάρκου

ΤΟ τοῦ θυμοῦ πάθος ἐξαιρέτως ὑπερηφανία στηρίζεται καὶ κραταιούται, καὶ ἀκατάλυτος γίνεται. Εἰ τὶς οὺν βούλεται τοῦτον τὸν τῆς ἀνομίας οἶκον ἐν ἑαυτὸ καταλυθῆναι καὶ κατασκαφῆναι, δν δ πονηρὸς οἰκοδομεῖ ἐν τῇ ψυχῇ ἑκάστοτε, ὡς λίθους προφάσεις διαφόρους εὐλόγους ἢ ἀλόγους συνάγων διὰ τῶν τῆς ὕλης πραγμάτων ἢ ρημάτων ἐν τοῖς λογισμούς, καὶ οἰκοδομῇς κακίας ἐν τῇ ψυχῇ κατασκευάζων, ἐχέτω τὴν ταπείνωσιν τοῦ Κυρίου ἀνεπίληστον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, διαλογιζόμενος τὶς ὢν, τί γέγονε δὶ' ἡμᾶς, καὶ ἐξ οἵου ὕψους φωτὸς θεότητος ἀποκεκαλυμμένης κατὰ δύναμιν τῶν ἄνω οὐσιῶν, καὶ ἐν οὐρανοῖς δοξαζομένης ὑπὸ πάσης νοερᾶς φύσεως, εἰς οἷον βάθος ταπεινώσεως ἀνθρώπων κατῆλθε δὶ' ἄφατον ἀγαθότητα. Καὶ οὐκ ἐπαισχύνθη ὁ Δεσπότης πάσης κτίσεως, ὁρατῆς τὲ καὶ ἀοράτου, ἀναλαβεῖν τὸν ὑπὸ τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας καὶ δεσποτικῆς ἀποφάσεως καταδικασθέντα ἄνθρωπος, ἀλλὰ ταπεινώσας ἑαυτόν, γέγονε κατὰ πάντα ὅμοιος ἡμίν, χωρὶς ἁμαρτίας, τουτέστι χωρὶς παθῶν ἀτιμίας τὰ γὰρ διὰ τὴν ἁμαρτίαν τῆς παραβάσεως ὑπὸ τῆς δεσποτικῆς ἀποφάσεως ἐπενεχθέντα τῶν ἀνθρώπω θανάτου ἐπιτίμια, κόπου, πείνης, δίψης καὶ τῶν τοιούτων, πάντα ἀνέλαβε, γενόμενος ὅπερ ἐσμέν, ἕνα γενώμεθα ὅπερ ἐστίν. Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, ἵνα ἡ σὰρξ γένηται λόγος, καὶ ὥμοιωθη κατὰ πάντα ἡμίν, ἵνα ἡμεῖς διὰ πάσης ἀρετῆς ὁμοιωθῶμεν αὐτῶ, καὶ ἕνα τα πολλὰ παρήσω, δὶ' ἡμᾶς ἤτιμασθη, ὑβρίσθη, ἔμαστιγωθη, ἐνεπτύσθη, κατεγελάσθη, ἐνεπαίχθη, τέλος ἐσταυρώθη, λόγχη τὴν πλευρὰν ἐνύγη, ἀπέθανεν, εἰς ἅδην κατῆλθεν.

Ἵνα δὲ ἐν συντόμῳ καὶ τὰς τῶν παθῶν ἐπικαρπίας ἀπαριθμήσωμαι, τουτέστι τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, τὴν τοῦ ᾅδου καὶ θανάτου σκύλευσιν, τῶν συνελθουσῶν τῷ Κυρίῳ ψυχῶν, τὴν ἐν οὐρανοῖς ἀνάληψιν, τὴν ἐκ δεξιῶν του Πατρὸς καθέδραν, τὴν ὑπὲρ ἄνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου τιμὴν καὶ δόξαν, τὴν προσκύνησιν πάντων των Ἀγγέλων εἰς τὸν πρωτότοκός των νεκρῶν διὰ τὴν αἰτίας τῶν παθημάτων κατὰ τὴν τοῦ Ἀποστόλου φωνήν.

Ὁ οὺν ταύτας τὰς μνήμας ἐν πόθῳ καὶ διαθέσει ἀνεπιλήστω διασῴζων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ οὐ κυριευθήσεται ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς πικρίας καὶ τοῦ θυμοῦ. Διὰ γὰρ τῆς ταπεινώσεως τοῦ Χριστοῦ, ἧς ἀναλογίζεται, ἐπεξελθόντων τῶν θεμελίων του τῆς ὑπερηφανίας πάθους, ὅλον το οἰκοδόμημα τῆς ἀνομίας τοῦ θυμοῦ εὐχερῶς καὶ

αὐτομάτως καταλύεται. Ποία γὰρ σκληρὰ καὶ λιθίνη καρδία, ἐὰν ἐνθυμῆται διηνεκῶς τὴν τοσαύτην τῆς θεότητος τοῦ μονογενοῦς δι' ἡμᾶς ταπείνωσιν, καὶ τὴν ἀπαριθμηθεῖσαν τῶν τοσούτων παθημάτων ὑπομονήν, οὐ συντρίβεται, καὶ ταπεινούται, καὶ κατανύσσεται, καὶ γῆ καὶ σποδὸς καὶ καταπάτημα παντὸς ἀνθρώπου γίνεται; Τῆς δὲ οὕτω συντριβομένης ψυχῆς, ποιὸς θυμὸς ἢ πικρία κατακρατῆσαι δυνήσεται;

Οἶμαι οὖν, ὡς εἰ μὴ ἢ τῶν κακῶν μήτηρ λήθη ἀπὸ τῆς καρδίας συλήσει τοὺς τοιούτους σωτηρίους καὶ ζωοποιοὺς λογισμούς, οὐδέποτε ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τοῦ θυμοῦ νικηθήσεται.

Ερμηνεία

ΤΟ ΠΑΘΟΣ του θυμού στηρίζεται ιδιαιτέρως εις την υπερηφάνειαν και ισχυροποιείται και γίνεται ακατανίκητον. Εάν λοιπόν θέλη κανείς να κρημνίση και να ξεθεμελιώση τον οίκον αυτόν της ανομίας, τον οποίον οικοδομεί εις την ψυχήν κάθε φοράν ο πονηρός, συναθροίζων και χρησιμοποιών ως λίθους διαφόρους προφάσεις είτε λογικάς είτε παραλόγους, από διάφορα περιστατικά ή λόγια που στριφογυρίζουν εις τας σκέψεις μας, δια να κτίζη εις την ψυχήν μας την οικοδομών της κακίας αυτός ας διατηρή εις την ψυχήν του, χωρίς να την λησμονή ούτε στιγμήν, την ταπείνωσιν του Κυρίου. Ας αναλογίζεται ποίος είναι ο Κύριος, και τι έγινε δι' ημάς, από ποίον ύψος φωτός θεότητος, η οποία αποκαλύπτεται κατά την δύναμιν τών άνω ουσιών, και η οποία δοξάζεται εις τους ουρανούς από πάσαν νοεράν φύσιν, εις ποίον βάθος ανθρωπίνης ταπεινώσεως κατήλθε, κινούμενος από την απέραντον αγαθότητά Του.

Ας σκέπτεται ότι δεν εντράπηκεν ο Δεσπότης όλου του ορατού και αοράτου κόσμου, να λάβη την ανθρωπίνην φύσιν, η οποία κατεδικάσθη από την Δεσποτικής απόφασιν και περιέπεσεν εις πάθη ατιμίας. Έταπείνωσε τον εαυτόν Του και έγινεν εις όλα όμοιος με ημάς, χωρίς όμως αμαρτίαν, δηλαδή χωρίς πάθος ατιμίας. Διότι όλα όσα έπεβλήθησαν εις τον άνθρωπος από την Δεσποτικής απόφασιν ώς ποινή, λόγω της παραβάσεως, δηλαδή ο θάνατος, ο κόπος, η πείνα, η δίψα, και τα παρόμοια, όλα αυτά τα εδέχθη δια τον εαυτόν Του και έγινεν εκείνο που είμεθα, δια να γίνωμεν ημείς εκείνο που είναι ο Κύριος.

Ο Λόγος έγινε σαρξ (δηλ. άνθρωπος), διά νά γίνη και η σαρξ Θεός κατά χάριν και έγινε καθ' όλα όμοιος με ημάς, διά να ομοιάσωμεν και ημείς με τον Λόγον εις όλας τας αρετάς. Και διά να αφήσω τα πολλά, εδέχθη προς χάριν μας ατίμωσιν, υβρίσθη, έμαστιγώθη, τον έπτυσαν, τον κατεγέλασαν, τον ενέπαιξαν, τέλος τον έσταύρωσαν, έκέντησαν με λόγχην την πλευράν Του, απέθανε και εκατέβηκεν εις τον Αδην.

Ας απαριθμήσω δε με συντομίας και το κέρδος από τα Αγια Πάθη Του· δηλαδή την εκ νεκρών ανάστασιν, την κατανίκησιν του Αδου και του θανάτου, τας ψυχάς που ανεστήθησαν μαζί με τον Κύριον, την Ανάληψιν εις τους Ουρανούς, την ενθρόνισιν εις τα δεξιά του Πατρός, την υπεράνω κάθε αρχής και εξουσίας και κάθε γνωστού ονόματος τιμήν και δόξαν, την προσκύνησιν του Πρωτοτόκου των νεκρών από όλους τους Αγγέλους, εξ αιτίας των παθημάτων, σύμφωνα με όσα λέγει ο Απόστολος (Εβρ. 6', 5-18).

Εκείνος λοιπόν που διατηρεί, εις την καρδίαν του, με πόθον και διάθεσιν να μη τας λησμονήση αυτάς τας σκέψεις, δεν θα κυριευθή από το πάθος της πικρίας και του θυμού. Διότι με την ταπείνωσιν του Χριστού, που διαρκώς, θα σκέπτεται, θα διαβρωθούν σιγά-σιγά τα θεμέλια του πάθους της υπερηφανείας και ολόκληρον το οικοδόμημα της ανομίας του θυμού εύκολα από μόνος του θα κρημνισθή. Διότι ποία καρδία, όσον πέτρινη και σκληρή αν είναι, όταν ενθυμήται συνεχώς την τόσον μεγάλην ταπείνωσιν της Θεότητος του Μονογενούς, η οποία έγινε δι' ημάς, και την υπομονήν που έδειξεν εις τα τόσα παθήματα, δεν θα συντριβή, δεν θα ταπεινωθή, δεν θα δοκιμάση κατάνυξιν και δεν θα γίνη χώμα και στάκτη και καταπάτημα από κάθε άνθρωπον; Μίαν τοιαύτην συντετριμμένην ψυχήν ποίος θυμός ή πικρία θα ήμπορέση να κατανικήση;

Νομίζω λοιπόν ότι αν η μητέρα των κακών, η λησμοσύνη, δεν έκδιώξη από την καρδίαν αυτούς τους σωτηρίους και ζωοποιούς λογισμούς, ουδέποτε ο άνθρωπος θα νικηθή από τον θυμόν.

Δ'. Του Αγίου Διαδόχου

ΑΚΥΜΑΝΤΟΝ ἀεὶ φυλάττειν δεῖ τοὺς ἀγωνιζομένους τὴν διάνοιαν, ἕνα τους εἰς αὐτὴν διαθέοντας λογισμοὺς καὶ νοῦς διακρίνων, τοὺς μὲν καλοὺς καὶ θεοπέμπτους ἐν τοῖς ταμείοις τῆς μνήμης ἐναποτίθεται, τοὺς δὲ σκαιοὺς καὶ δαιμονιώδεις ἔξω ποὺ τῶν ἀποθηκῶν ἀπορρίπτῃ τῆς φύσεως. Καὶ γὰρ ἡ θάλασσα γαληνιώσα μὲν ἄχρις αὐτοῦ του βυθίου κινήματος ὑπὸ τῶν ἁλιέων καθορᾶται, ὡς μηδὲν αὐτοὺς σχεδὸν τότε λανθάνειν τῶν ἐκεῖσε διαπορευομένων ἰχθύων. "Ὅτε δὲ ὑπὸ τῶν πνευμάτων ταράττεται, τὴ στυγνότητα τῆς ταραχῆς κρύπτει ἅπερ ἐν τῷ γέλωτι τῆς γαλήνης δράσθαι φιλοτιμεῖται.

Ὅθεν ἀργὴν οὖσαν τὴν τέχνην τῶν ἀγρευτῶν, τότε βλέπομεν ὅπερ καὶ τὸν νοῦν τὸν θεωρητικῶν πάσχειν πάντως συμβαίνει, ὅταν μάλιστα ἐξ ὀργῆς ἀδίκου καὶ βυθὸς τῆς ψυχῆς ταράττεται.

Ερμηνεία

ΕΚΕΙΝΟΙ που αγωνίζονται πρέπει πάντοτε να φυλάγουν αδιατάρακτον τον νούν των, δια να διακρίνη τους λογισμούς που εισέρχονται εις αυτόν και τους καλούς που στέλλει ο Θεός να αποταμιεύη εις τα θησαυροφυλάκια της μνήμης, τους δε κακούς, τους οποίους εμπνέουν οι δαίμονες, να τους πετά έξω από τας φυσικές αποθήκας της σκέψεως. Διότι και εις την θάλασσαν, όταν είναι ήρεμος, οι αλιείς βλέπουν εις αυτήν κάθε κίνησιν μέχρι του βυθού, ώστε τίποτε να μη τους ξεφεύγη από τα ψάρια που πηγαινοέρχονται μέσα εις αυτήν. "Όταν όμως ταράσσεται από τους ανέμους, κρύβει με την θόλωσιν της τρικυμίας εκείνα που αφήνει να διακρίνονται με την χαροποιόν γαλήνην.

Δι' αυτό, όταν είναι τρικυμία, και οι ψαράδες δεν εργάζονται το ίδιον πάσχει και ο θεωρητικός νους, όταν ταράσσεται ο βυθός της ψυχής προ παντός από άδικον οργήν.

Ε'. Του Οσίου Κασσιανού

Ο ΕΠΙΘΥΜΩΝ τὸν πνευματικὸς ἀγῶνα νομίμως ἀγωνίσασθαι, ἀπὸ παντὸς ἐλαττώματος, ὀργῆς τὲ καὶ θυμοῦ ἀλλότριος ἔστω, καὶ ἀκουέτω τί αὐτὸ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς παραγγέλλει: «Ἰάσα, φησί, πικρία, καὶ ὀργή, καὶ θυμὸς καὶ κραυγή, καὶ βλασφημία, ἀρθήτω ἀφ' ἡμῶν, σὺν πάση κακία». "Όταν δὲ εἴπῃ πᾶσαν, οὐδεμίαν πρόφασιν θυμοῦ ἢ ὡς ἀναγκαίαν ἢ ὡς εὔλογον ἡμὶν καταλέλοιπεν.

"Ο τοίνυν πλημμελούντα τὸν ἀδελφὸν διορθούσθαι βουλόμενος ἢ ἐπιτιμίαν τούτω παρέχειν, σπουδαζέτω ἑαυτὸν ἀτάραχον φυλάττειν, μήποτε ἄλλον θεραπεύσαι βουλόμενος ἑαυτῶ τὴν νόσον ἐπισπάσηται καὶ ρηθήσεται αὐτὸ τὸ Εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο: « ἰατρὲ θεράπευσον σεαυτὸν» καὶ πάλιν «τί βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῶ οὐ κατανοεῖς»; ἢ ποίω τρόπω θεάση τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελ

πτουσᾶν σε; Ἔξ οἵας δήποτε γὰρ αἰτίας ἢ τῆς ὀργῆς κίνησις, εἰ ὑπερζέσει, τυφλοῦ τους ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς καὶ οὐκ ἔα αὐτὴν θεάσασθαι τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΕ΄ (Ο θυμός, η γέννησίς του και η θεραπεία του)

"Ὡς πὲρ γὰρ ὁ ἐπιθεῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς χρυσὰ πέταλα ἢ μολύβδινα, ἐπίσης ἐκώλυσε τὴν ὀρατικὴν δύναμιν καὶ οὐδαμῶς διαφορὰν τυφλότητος καὶ τοῦ χρυσοῦ πετάλου τιμιότης ἐποίησεν, οὕτως ἐξ οἵας δήποτε αἰτίας εὐλόγου ἢ ἀλόγου ὀργῆς ἀναφθείσης, ἡ ὀρατικὴ δύναμις τῆς ψυχῆς σκοτίζεται. Τότε φυσικῶς μόνον κεχρήμεθα τῷ θυμῷ, ὅταν πρὸς τοὺς φιληδόνους καὶ ἐμπαθεῖς λογισμοὺς τοῦτον κινῶμεν.

Οὕτως ἅμας καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ διδάσκει φάσκων: «ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε», τουτέστι κατὰ τῶν ἰδίων παθῶν τὴν ὀργὴν κινεῖτε καὶ κατὰ τῶν πονηρῶν λογισμῶν, καὶ μὴ διὰ τοῦ ἀποτελεῖν τὰ ὑποβαλλόμενα ὑπ' αὐτῶν ἁμαρτάνετε, καὶ ταύτην τὴν ἔννοιαν δηλοὶ σαφῶς τὰ ἐπαγόμενα «ἃ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, φησίν, ἐπὶ ταϊς κοίταις ὑμῶν κατανύγητε» ἤγουν ὅταν ἔλθωσιν ἐπὶ τὴν καρδίαν ὑμῶν οἱ πονηροὶ λογισμοί, ἐκβαλόντες τούτους διὰ τῆς πρὸς αὐτοὺς ὀργῆς, μετὰ τὴν αὐτῶν ἐκβολὴν ὥσανει ἐν κοίτῃ τὴ ἡσυχία εὑρισκόμενοι, τὸ τηνικαύτα κατανύσσεσθε πρὸς μετάνοιαν.

ρητοῦ τούτου καὶ προσθεῖς, φησὶν «ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν, μηδὲ δότε τόπον τὸ διαβόλω», ἤτοι μὴ παρασκευάσατε τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης Χριστὸν τὸν Θεὸν διὰ τοῦ παροργισμοῦ ὑμῶν, δν αὐτοὶ παροργίζετε, συγκατατιθέμενοι τοὺς φαύλοις λογισμοὺς ἐπιδύναι, ὡς εἴρηται, ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἵνα μὴ τὴ ἀναχωρήσει αὐτοῦ τόπον εὕρη ἐν ὑμὶν ὁ διάβολος.

Διὸ προσήκει τοὺς θείοις νόμοις ἀκολουθοῦντας πάση δυνάμει ἀγωνίζεσθαι κατὰ τοῦ πνεύματος τῆς ὀργῆς καὶ κατὰ τῆς ἔνδον ἐν ἡμὶν ἀποκειμένης νόσου, καὶ μὴ κατὰ τῶν ἀνθρώπων τὸν θυμὸν κινοῦντας, ἐρημίαν καὶ μόνωσιν μεταδιώκειν, ὡς ἐκεῖ δῆθεν μηδενὸς ὄντος τοῦ κινοῦντος ἡμᾶς πρὸς ὀργήν, καὶ ὡς εὐκόλως ἐν τῇ μονώσει ἡ ἀρετὴ τῆς μακροθυμίας κατορθωθήσεται.

Ἀπὸ γὰρ ὑπερηφανίας καὶ τοῦ μὴ θέλειν ἑαυτοὺς μέμφεσθαι καὶ ἐπιγράφειν τὴ ἰδία ῥᾳθυμία τὰς αἰτίας τῆς ταραχῆς, τὴν ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀναχώρησιν ἐπιθυμοῦμεν. "Ἕως δὲ οὕτω διακείμεθα καὶ φρονοῦμεν, καὶ τῆς ἡμετέρας ῥᾳθυμίας τὰς ἀσθενείας καὶ τὰς αἰτίας ἄλλοις ἐπιγράφομεν, οὐ δυνησόμεθα πρὸς τὴν τελειότητα τῆς μακροθυμίας φθᾶσαι. Τὸ γὰρ κεφάλαιον τῆς ἡμετέρας διορθώσεως οὐκ ἐκ τῆς τοῦ πλησίον μακροθυμίας της πρὸς ἡμᾶς γινομένης κατορθούται, ἀλλ' ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀνεξικακίας.

Εἰ δὲ καὶ τὴν ἐρημίαν καὶ μόνωσιν μεταδιώκομεν τὸν τῆς μακροθυμίας ἀγῶνα φεύγοντες, γνωστὸν ἡμὶν ἔστω, ὡς διὰ τῆς ἐρημίας πλέον ἄγριουνταί τα ἐν ἡμὶν πάθη, καὶ μάλιστα τὸ τοῦ θυμοῦ, ἀργούντα τῆς ἐκ τῶν ἀνθρώπων γυμνασίας, καὶ αὐτὴν τὴν σκιὰν τῆς ὑπομονῆς τὲ καὶ τῆς μακροθυμίας, ἣν εἰκονικῶς ἔχειν ἔδοκουμεν ἀναμεμιγμένοι τοὺς ἀδελφούς, ἀπολλύομεν τὴ στερήσει τῆς γυμνασίας καὶ διορθώσεως.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΕ΄ (Ο θυμός, η γέννησίς του και η θεραπεία του)

Διὸ χρὴ τοῖς ἐφιεμένοις πραότητα κτήσασθαι, σπουδάζειν οὐ μόνον πρὸς ἀνθρώπους μὴ ὀργίζεσθαι, ἀλλὰ μηδὲ πρὸς τὰ ἄλογα ζῷα, ἢ πρὸς τὰ ἄψυχα πράγματα. Μέμνημαι γὰρ ἐγώ, ἡνίκα ἐν τῇ ἐρήμῳ διέτριβον, κατὰ καλάμου τὸν θυμὸς κινήσας, τῆς παχύτητος τούτου ἢ τῆς λεπτότητος ἀπαρεσάσης μοί. Καὶ κατὰ ξύλου πάλιν, ὅταν κόψαι τοῦτο θελήσας, μὴ ταχέως ἠδυνήθην, καὶ κατὰ λίθου δὲ πυροβόλου ὠργίσθην, διότι σπουδάζοντός μου ἔκβαλείν το πῦρ, οὗ ταχέως καὶ σπινθήρ. ἐξεπήδησεν. Οὕτως ἡ ὀργὴ ἐπετάθη μου, ὡς καὶ κατὰ τῶν ἀναισθήτων πραγμάτων ταύτην ἔκφερειν μέ.

Πᾶσαν οὖν ὀργὴν ἀφ' ἡμῶν ἀπορρίψωμεν, φοβηθέντες τῆς τοῦ Κυρίου ἀπόφασιν, ἣν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἀπεφήνατο λέγων· «ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τὴ κρίσει» οὕτω γὰρ τὰ ἀκριβῆ των ἀντιγράφων περιέχει τὸ γὰρ εἰκῇ, ἐκ προσθήκης ἐτέθη, παρὰ τῶν μὴ βουλομένων τελείως ἐκκόπτειν τὸ πάθος τῆς ὀργῆς. Ὁ γὰρ σκοπὸς τοῦ Κυρίου, ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων παθῶν, τὴν ρίζαν αὐτὴν καὶ αἰτίαν καὶ τούτου τοῦ πάθους ἀποτέμνειν καὶ ἀνασπᾶν πάσι τρόποις ἡμᾶς βούλεται καὶ μηδεμίαν πρόφασιν ὀργῆς ἐν ἑαυτοῖς διαφυλάττειν, ἵνα μὴ τὴν ἀρχὴν εὐλόγως δῆθεν κινούμενοι, ὕστερον τὴ μανία τοῦ ἀλόγου θυμοῦ περιπέσωμεν.

Αὕτη οὖν ἡ παντελὴς ἴασις ταύτης τῆς νόσου, ἵνα σπουδάσωμεν μήτε ἐπὶ δικαίους μήτε ἐπὶ ἀδίκοις τὸν θυμὸν κινεῖν, τοῦ σκοτεινοῦ τούτου πάθους τὴν διάνοιαν ἡμῶν ζοφώσαντος, οὔτε διακρίσεως φῶς, οὔτε ὀρθοῦ βουλεύματος βεβαίωσις, οὔτε δικαιοσύνης κυβέρνησις ἐν ἡμὶν εὐρεθήσεται. Καὶ τὸ "Ἅγιον δὲ Πνεῦμα φεύξεται ἀφ' ἡμῶν, ὑπὸ τῆς ἔνδον ταραχῆς ἐλαυνόμενον.

Ἐπὶ πάσι δὲ τοῖς εἰρημένοις δεῖ ἡμᾶς διηνεκῶς τὸ ἄδηλόν του θανάτου πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντας, φυλάττειν ἑαυτοὺς ἀπὸ ὀργῆς, καὶ τὸν θυμὸν εἰς τέλος ἔγκαταλιπειν, κατὰ τὴν τοῦ Προφήτου παραίνεσιν, εἰδότας ὅτι οὔτε σωφροσύνης, οὔτε ἀποταγῆς πάσης της ὕλης, οὔτε τῶν νηστειῶν καὶ ἀγρυπνιῶν καὶ λοιπῶν κακουχιῶν ὄφελος οὐδὲ τυχόν, εἰ ὑπὸ ὀργῆς καὶ μίσους κατεχόμενοι τὴ φοβερὰ κρίσει ἔνοχοι εὐρεθῶμεν.

Ερμηνεία

ΕΚΕΙΝΟΣ που επιθυμεί να διεξαγάγη νόμιμα τον πνευματικόν αγώνα, ας αποξενωθή από κάθε ελάττωμα, και από οργήν και θυμόν, και ας προσέχη τί του παραγγέλλει το σκεύος της εκλογής[(*)]. «Πάσα πικρία – λέγει – και οργή και θυμός και κραυγή και βλασφημία, ας απομακρυνθη από ημάς μαζί με κάθε άλλην κακίαν»

[(*)] Σκεύος εκλογής καλείται ο Παύλος, επειδή ήκολούθησε τον Χριστόν ουχί διδαχθείς από άνθρωπον, αλλ' από κλήσιν αυτού του Κυρίου, όστις εφανερώθη εν δράματι εις αυτόν εις τον δρόμον της Δαμασκού.

(Έφεσ. δ', 31). Οταν δε λέγη «πάσαν», ουδεμίαν αφορμήν θυμού μάς επέτρεψεν ή ως αναγκαίαν, ή ως δικαιολογημένην.

Εκείνος λοιπόν που θέλει να διορθώση τον αδελφόν, ο οποίος σφάλλει ή να του επιβάλη μίαν ποινήν, ας φροντίζη να παραμείνη ατάραχος, μη τυχόν, ενώ θέλει να θεραπεύση άλλον, δεχθή ο ίδιος την νόσον: και τότε θα λεχθή δι' αυτόν το Ευαγγελικόν ρητόν «ιατρέ, θεράπευσε πρώτα τον εαυτόν σου» (Λουκ. δ', 23), ή το «διατί βλέπεις το ξυλαράκι εις τον οφθαλμόν του αδελφού σου και δεν αντιλαμβάνεσαι την δοκόν, που έχει καρφωθή εις τον ιδικόν σου οφθαλμόν;» (Ματθ. ζ', 3-5 και Λουκ. στ'. 42). Η με ποιον τρόπον θα ίδης το ξυλαράκι, δια να το βγάλης από τον οφθαλμών του αδελφού σου, συ που έχεις εις τον ιδικόν σου οφθαλμόν το δοκάρι του θυμού και σε σκεπάζει ολόκληρον; Διότι από οποιανδήποτε αιτίαν και αν προέρχεται η οργή, αν δυναμώση, τυφλώνει τα μάτια της ψυχής και δεν την αφήνει να ίδη τον ήλιον της δικαιοσύνης.

Όπως δηλαδή εκείνος που θα βάλη επάνω εις τα μάτια του καλύμματα χρυσά ή μολυβένια, εμποδίζει εξ ίσου την όρασιν και δεν έχει καμμίαν διαφοράν τυφλότητος η αξία του χρυσού καλύμματος, με τον ίδιον τρόπον σκοτίζεται και η δύναμις της ψυχικής οράσεως, όταν ανάψη μέσα μας η οργή από οποιανδήποτε αιτίαν, είτε εύλογον είτε παράλογον. Τότε μόνον δικαιολογημένα χρησιμοποιούμεν τον θυμόν, όταν τον κινούμεν εναντίον των εμπαθών και φιληδόνων λογισμών.

Αυτά μας διδάσκει και ο Προφήτης Δαβίδ, όταν λέγη: «να οργίζεσθε, αλλά να μη αμαρτάνετε» (Ψαλμ. δ', 5): δηλαδή να στρέφετε την οργήν εναντίον των παθών σας και των πονηρών λογισμών και όχι με το να εκτελητε αυτά που σας εμπνέουν οι λογισμοί να αμαρτάνετε αυτό το νόημα φανερώνουν ολοκάθαρα τα όσα λέγει ο Δαβίδ πάρα κάτω: «δι' αυτά που λέγετε εις τας καρδίας σας, εις το κρεββάτι σας να μετανοήτε» (Αυτόθι). Οταν δηλαδή έλθουν εις την καρδίαν σας οι πονηροι λογισμοί, εκδιώξατε τους με την εναντίον των οργήν σας μετά δε την εκδίωξίν των, ησυχάσατε ωσάν να ευρίσκεσθε εις κρεββάτι και προσπαθήσατε να δοκιμάσετε κατάνυξιν μετανοίας.

Με τον Δαβίδ συμφωνεί και ο μακάριος Παύλος, ο οποίος επικαλείται την μαρτυρίαν του ρητού τούτου και προσθέτει: «να μη δύη ο ήλιος και να είσθε όργισμένοι ούτε να δίδετε τόπον εις τον διάβολον» (Έφεσ. δ', 26): δηλαδή να μη γίνετε αιτία σείς οι ίδιοι να δύση εις τας καρδίας σας ο ήλιος της δικαιοσύνης, ο Χριστός, με τον παροργισμόν σας, που γεννάται από την συγκατάθεσίν σας εις τους αισχρους

λογισμούς, διά νά μή εύρη, με την αναχώρησιν του νοητου ηλίου, ο διάβολος τόπον εις τας ψυχάς σας.

Δι' αυτό πρέπει να συμμορφωνώμεθα με τους θείους νόμους και να αγωνιζώμεθα με όλας μας τας δυνάμεις εναντίον του πνεύματος της οργής και εναντίον της νόσου που ευρίσκεται μέσα μας. Να μη θυμώνωμεν εναντίον των ανθρώπων και μετά να επιδιώκωμεν την έρημίαν και την μοναξιάν, επειδή, δήθεν, δεν υπάρχει τίποτε εκεί, που να μας εξωθή είς οργήν και επειδή, τάχα, η αρετή της μακροθυμίας έτσι θα κατορθωθή εύκολα.

Διότι από υπερηφάνειας και από το να μη θέλωμεν να κατηγορούμεν τους εαυτούς μας και από το να μη αποδίδωμεν εις την ιδικήν μας ραθυμίαν τας αιτίας της εσωτερικής ταραχής μας, επιθυμούμεν να φεύγωμεν από τους αδελφούς έως ότου έχομεν αυτήν την διάθεσιν και αυτό το φρόνημα και αποδίδομεν εις τους άλλους τας αιτίας της ραθυμίας μας και της ψυχικής μας αδυναμίας, δεν θα ήμπορέσωμεν να φθάσωμεν προς την τελειότητα της μακροθυμίας. Διότι η διόρθωσίς μας δεν κατορθώνεται από την μακροθυμίαν του πλησίον προς ημάς, αλλά από την ίδικήν μας ανεξικακίαν.

Αν δε επιδιώκωμεν την έρημίαν και την μοναξιάν, αποφεύγοντες έτσι τον αγώνα της μακροθυμίας, ας μάθωμεν καλά, ότι με την έρημίαν εξαγριώνονται περισσότερον τα πάθη μέσα μας και προ παντός το πάθος του θυμού· διότι άγριεύουν, επειδή δεν εξασκούμεθα από την συναναστροφής με τους άλλους ανθρώπους. Και αυτή ακόμη η σκιά της υπομονής και της μακροθυμίας, την οποίαν ένομίζαμεν ότι έχομεν, έστω και φαινομενικά, όταν είμεθα μαζί με τους αδελφούς, την χάνομεν με την στέρησιν της ασκήσεως και της διορθώσεως.

Δι' αυτό πρέπει εκείνοι που επιθυμούν να αποκτήσουν πραότητα, να φροντίζουν να μη οργίζωνται όχι μονάχα εναντίον ανθρώπων, αλλ' ούτε εναντίον των ζώων ή και των αψύχων ακόμη πραγμάτων. Ενθυμούμαι, όταν έμενα εις την έρημον, ότι κάποτε εθύμωσα με ένα καλάμι, διότι δεν μου άρεσε το πάχος ή η λεπτότης του και με ένα ξύλον εθύμωσα, όταν ήθέλησα να το κόψω, επειδή δεν ήμπόρεσα να το κόψω γρήγορα και με μίαν τσακμακόπετραν ώργίσθην, διότι έβιαζόμουν να ανάψω φωτιάν και δεν έβγαινε γρήγορα η σπίθα. Τόσον έμεγάλωσεν ο θυμός μου, ώστε να τον εκδηλώνω και εναντίον αψύχων πραγμάτων ακόμη.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΕ΄ (Ο θυμός, η γέννησίς του και η θεραπεία του)

Ας πετάξωμεν λοιπόν από επάνω μας όλην την οργήν και ας φοβηθώμεν την απόφασιν του Κυρίου, ο οποίος διεκήρυξεν εις το Ευαγγέλιον: «αυτός που οργίζεται εναντίον του αδελφού του – είπε – θα είναι ένοχος εις την κρίσιν» (Ματθ. ε', 22). Διότι αυτό μονάχα αναφέρεται εις τα αντίγραφα, τα οποία θεωρούνται περισσότερον ακριβή, δηλαδή η λέξις «είκη» (άκαίρως – ματαίως – ασκόπως) προσετέθη από εκείνους που δεν ήθελαν να κόψουν τελείως το πάθος της οργής. Σκοπός του Κυρίου βεβαίως είναι να ξερριζώσωμεν και να κόψωμεν με κάθε τρόπον την αιτίαν αυτού του πάθους, όπως και των άλλων παθών, και να μη διατηρήσωμεν μέσα μας καμμίαν πρόφασιν οργής, μη τυχόν ενώ κατ' αρχάς κινούμεθα εύλογα δήθεν προς τον θυμόν κατόπιν περιπέσωμεν εις την μανίαν του παραλόγου θυμού.

Αυτή λοιπόν είναι η τελεία θεραπεία της νόσου, τα φροντίσωμεν να μη θυμώνωμεν, ούτε διά δίκαια, ούτε διά άδικα ζητήματα, Διότι όταν θολώση την σκέψιν μας το σκοτεινόν αυτό πάθος, δεν θα ευρεθή μέσα μας ούτε φώς να διακρίνωμεν το ορθόν, ούτε βεβαιότης ορθής σκέψεως, ούτε κυβέρνησις δικαιοσύνης. Και το Αγιον Πνεύμα θα φύγη από ημάς εκδιωκόμενον από την εσωτερικών ταραχήν.

Πέραν δε από όλα όσα είπομεν, ημείς πρέπει να έχωμεν συνεχώς εμπρός εις τα μάτια μας την άγνωστον ώραν του θανάτου, να φυλασσώμεθα από την οργήν και να εγκαταλείπωμεν τελείως τον θυμόν, σύμφωνα με την συμβουλήν του Προφήτου (Ψαλμ. λστ΄, 8). Ας μη διαφεύγη από τον νούν μας, ότι ούτε σωφροσύνη ούτε εγκατάλειψις όλων των υλικών πραγμάτων, ούτε νηστείαι και αγρυπνίαι και λοιπαι κακουχίαι θα μας ωφελήσουν εις τίποτε, άν, κατά την φοβεραν κρίσιν, παρουσιασθώμεν νικημένοι από την οργήν και το μίσος και επομένως ευρεθώμεν ένοχοι.

ΣΤ'. Του Αγίου Μαξίμου

ΤΟ ΜΕΝ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς, πυκνότερον ἐρεθιζόμενον, ἕξιν φιληδονίας δυσνίκητον τὴ ψυχὴ ἔντιθησιν, ὁ δὲ θυμὸς ταρασσόμενος συνεχῶς δειλὸν καὶ ἄνανδρον αὐτὴν κατεργάζεται ὠνται δὲ τὸ μὲν ἄσκησις ἐπιτεταμένη νηστείας καὶ ἀγρυπνίας καὶ προσευχῆς, τὸ δὲ χρηστότης καὶ φιλανθρωπία καὶ ἀγάπη καὶ ἔλεος.

Ερμηνεία

ΤΟ ενθυμητικόν της ψυχής, όταν ερεθίζεται συχνότερα, γεννά μέσα εις αυτην συνήθειαν φιληδονίας, δυσκολονίκητον· ο θυμός, πάλιν, με το να ταράσσεται

συνεχώς, κάνει την ψυχήν δειλήν και άνανδρον. Θεραπεύονται δε η μεν συνήθεια της φιληδονίας με εντατικής άσκησιν, νηστείαν, αγρυπίαν και προσευχήν, ο δε θυμός με καλωσύνην, φιλανθρωπίαν, αγάπης και ευσπλαγχνίαν.

Ζ'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΙΠΕ γέρων, ὅτι τὰ πάθη, καὶ περικείμεθα οἱ ἄνθρωποι παρὰ φύσιν, οἱ Ἕλληνες ἐθεοποίησαν καὶ προσεκύνουν αὐτούς, τοὺς δὲ μὴ προσκυνεῖν θέλοντας ἔβασανιζον καὶ ἐφόνευον, καὶ μάρτυρας, ὡς οὐκ ἤθελον, ἀπετέλουν. Καὶ ἡμεῖς οὖν εἰ τοὺς πάθεσιν ὑποκύπτομεν, εἰδωλολατρῶν οὐδὲν διαφέρομεν καὶ γὰρ ὀργὴ καὶ θυμῶ ἥττωμενος καὶ δουλεύων καὶ μὴ ἐκκόπτων ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν τοῦ πάθους τούτου μανίαν, ἀρνεῖται τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὸν "Ἄρεα θεὸν ἐν ἑαυτῷ ἔχει καὶ προσκυνεῖ τῷ τῆς μαγίας εἰδώλω ὁμοίως τοϊς Ἕλλησιν.

Καὶ ὁ φιλάργυρος δὲ καὶ κλείων τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐλεῶν τὸν πλησίον αὐτοῦ, εἰδωλολάτρης ὁμοίως ἐστι, τὸ τοῦ "Ἑρμοῦ τιμῶν εἴδωλον καὶ λατρεύων τὴ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων παθῶν, ὧ ἕκαστος ἥττηται, τούτω καὶ δεδούλωται, κατὰ τὴν τοῦ Ἀποστόλου φωνήν, δς δευτέραν εἰδωλολατρείαν τὴν φιλαργυρίαν ἐκάλεσεν. Ὁ δὲ ταῦτα νικήσας καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπελάσας, ἢ ἐγκρατευόμενος ἀπ' αὐτῶν, οὗτος ἐπάτησε τὰ εἴδωλα καὶ ἠρνήσατο τὴν δεισιδαιμονίαν, καὶ γέγονε μάρτυς ἀναίμακτος, τὴν καλὴν δμολογήσας ὁμολογίαν.

2. Ἔλεγες καὶ μακάριος Ζωσιμᾶς, ὅτι ἡ ἀρχὴ τοῦ κρατῆσαι θυμοῦ ἐστὶ τὸ ταράττεσθαι καὶ μὴ λαλεῖν, ἐξ οὐ ἔρχεται τὶς, χάριτι Θεοῦ, καὶ εἰς τὸ μηδόλως ταράττεσθαι. Καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀββᾶς Μωϋσῆς, τὰ μὲν πρῶτα ὅτε ἐξουδενώθη παρὰ τῶν Πατέρων εἰπόντων πρὸς αὐτόν, «τί καὶ ὁ αἰθίοψ οὗτος ἔρχεται ἐν μέσῳ ἡμῶν», ἔταραχθη ἀλλ' οὐκ ἐλάλησεν, ὡς αὐτὸς ἔφη πρὸς αὐτοὺς ἔρωτησαντας ἔπειτα δὲ ὑπὸ τῶν κληρικῶν ὑβρισθεῖς καὶ τοῦ ἱερατείου ἐκδιωχθεῖς, οὐ μόνον οὐκ ἐταράχθη, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν ἐπέπληξε λέγων· «σποδόδερμε, μελανέ, καλῶς σοὶ ἐποίησαν μὴ ὢν ἄνθρωπος, τί ἔρχει ἐν μέσῳ ἀνθρώπων»;

Ἀλλ' ἡμεῖς κάτω πολὺ καὶ τῶν ἀρχαρίων ὄντες διὰ τὴν πολλὴν ἡμῶν ἀμέλειαν, νομίζομεν ὑπέρογκα καὶ ἀδύνατα εἶναι τὰ ἐπιτάγματα, λέγοντες ἀνένδεκτος εἶναι τινὰ μηδόλως ταράττεσθαι, καὶ οὐκ ἀκούομεν τοῦ Προφήτου λέγοντος, «ἤτιμασθην καὶ οὐκ ἐταράχθην» οὐδὲ ζητοῦμεν βαλεῖν ἀρχὴν βεβαίαν, γενναίαν προαίρεσιν καὶ μεγαλόψυχον ἐπιδείξασθαι, ἵνα καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν ἀναλόγως ἐπισπασώμεθα, δὶ' ἧς καὶ τὰ λίαν δοκούντα δυσχερῆ, εὐχερῆ πάνυ καὶ εὐκατόρθωτα ἡμὶν γίνεται.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΕ΄ (Ο θυμός, η γέννησίς του και η θεραπεία του)

Ποτὲ οὖν συγκαθημένου μου τὰ μακαρίω Σεργίω τῷ ἐν τῇ Πεδιάδι ἡγουμενω, καὶ ἀναγινώσκοντος τῆς Παροιμίας, ὡς ἦλθον εἰς τὸ ρητὸν ἐκεῖνο τὸ λέγον, «ἐν πολλοῖς ξύλοις θάλλει πῦρ, ὅπου δὲ οὐκ ἔστι δίθυμος ἡσυχάζει μάχη», ἠρωτησα τὸν μακάριον Σέργιον ἐρμηνεύσαι μοὶ τὸ ρητόν. Καὶ ἀποκριθεῖς εἶπεν ὡς πὲρ τὰ ξύλα αἴτια εἰσι τῆς φλογὸς τοῦ πυρός, καὶ ἐὰν μὴ ἐπαρκέση τὶς ταῦτα σβέννυται τὸ πῦρ, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν παθῶν εἰσὶ τινὰ αἴτια, ἅτινα, εἰ ἐκκόψει τὶς, οὐκ ἐνεργούσι τὰ πάθη. Οἷον τῆς ὀργῆς αἴτια εἰσι τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν, καὶ τὸ θέλεις ποιῆσαι τὸ ἴδιον θέλημα, καὶ τὸ ἀγαπᾶν διδάσκειν καὶ φαίνεσθαι παρὰ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὸ νομίζειν ἑαυτὸν φρόνιμος εἶναι.
.

Ὁ Ταῦτα εἰ ἐκκόψει τὶς ἀτονεῖ τὸ τοῦ θυμοῦ πάθος, καὶ τοῦτο ἐστιν καὶ εἶπεν ὁ ἀββᾶς Σισώης ἐρωτηθεῖς παρὰ τινὸς ἀδελφοῦ, διατὶ τὰ πάθη οὐκ ἀναχωρούσιν ἀπ' ἐμοῦ; Καὶ ἀπεκρίθη τὰ σκεύη αὐτῶν, ἤγουν τὰ αἴτια, ἔνδοθέν σου εἰσὶ δὸς αὐτοῖς τὸν ἀρραβῶνα αὐτῶν καὶ ὑπάγουσιν. Ὁ δὲ δίθυμος, ἐν ᾧ οὐχ ἡσυχάζει μάχη, ἐκεῖνος ἔστιν ὁ μὴ ἀρκούμενος τὴ πρώτη ταραχή, ἀλλ' ἐρεθίζων ἑαυτὸν εἷς δεύτερον θυμόν, οἷον ἐὰν τὶς ἐξαφθῆ εἰς θυμὸν καὶ εὐθὺς ἔλθη εἰς ἑαυτόν, καὶ καταγνῶ ἑαυτοῦ, καὶ ἀπελθῶν μετανοήση τῷ ἀδελφῷ εἰς δν ἐθυμώθη, οὗτος οὐ λέγεται δίθυμος. Ἐν τούτῳ ἡσυχάζει μάχη, καὶ ἐν τῷ παρόντι διὰ τῆς μετανοίας τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν φιλίαν μὴ λύσαντι, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς εἰς γαλήνιον καὶ ἀτάραχον ἐκ τῆς ἔργασιας ταύτης ἔρχομενη κατάστασιν.

Ὁ δὲ θυμωθεῖς καὶ μὴ καταγνοὺς ἑαυτοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐρεθίζων ἑαυτὸν εἷς θυμὸν καὶ μεταμελόμενος, οὐχ ὅτι οὐκ ἐλάλησε πλείονα, ὧν εἶπεν ἐν τῇ ταραχῇ αὐτοῦ, οὗτος λέγεται δίθυμος. Καὶ ἐν τούτῳ οὐδέποτε ἡσυχάζει μάχη, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἐνεστώτι διαδέχεται τὴν ταραχὴν τῆς καρδίας αὐτοῦ μνησικακία, καὶ λύπη, καὶ πονηρία, καὶ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα δὲ ἡ μάχη καὶ ἡ ταραχὴ τοῦ θυμοῦ ἐπὶ πλεῖον ἐν αὐτὸ αὐξάνει τὲ καὶ πληθύνεται. Ἐνεργουμένη γὰρ προσθήκην ἀεὶ λαμβάνει, ἕως οὐ τελείως αὐτοῦ κατακυριεύσασα ἐνέγκη τὸν ἄθλιον εἰς κατάστασιν δαίμονος ἀλλὰ λυτρώσεται ἡμᾶς τῆς τῶν τοιούτων μερίδος Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἀγαθὸς δεσπότης ἡμῶν καὶ Κύριος.

3. Ἔλεγεν ὁ αὐτός, ὅτι πολλῆς ἡμὶν χρεία νήψεως καὶ φρονήσεως πρὸς τὰς ποικίλας μεθοδείας τοῦ διαβόλου ἔστι γὰρ ὅτε ἐκ τοῦ μηδενὸς ποιεῖ τινὰ ταραχθῆναι, ἔστι δὲ ὅτε φέρει εὔλογον πρόφασιν ἵνα δόξη τὶς ὅτι δικαίως ἐθυμώθη, καὶ τοῦτο δὲ τῆς αὐτοῦ μισανθρωπίας ὑποβολή. Τὸ γὰρ ἐν ἀληθεῖᾳ ποθούντι τὴν ὁδὸν τῶν ἁγίων ὁδεύσαι ἀλλότριον παντάπασι τὸ θυμούσθαι πρὸς ἄνθρωπον, ὡς φησιν καὶ μέγας Μακάριος ξένον ἀδελφοῖς τὸ ὀργίζεσθαι ἢ παροργίζειν τινά.

4. Εἶπεν ὁ 'Ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Κολοβός, ὅτι διερχόμενος πότε τὴν ὁδὸν τῆς σκήτεως μετὰ τοῦ καμηλίτου, φέροντός μου τὰ σκεύη ἐπὶ τῆς καμήλου, ὡς εἶδος αὐτὸν λαλοῦντα καὶ κινοῦντα μὲ εἷς ὀργήν, ἐάσας τὰ σκεύη ἔφυγον.

5. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ὑπερέχιος ὁ μὴ κρατῶν γλώσσης αὐτοῦ ἐν καιρῷ ὀργῆς, οὐδὲ παθῶν κρατήσει καὶ τοιοῦτος.

6. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς, ὅτι δεκατέσσαρα ἔτη ἐποίησα ἐν σκήτει δεόμενος τοῦ Θεοῦ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἵνα μου χαρίσηται νικῆσαι τὴν ὀργήν.

7. Ἠρωτήθη γέρων τί ἐστιν ὀργῆς καὶ ἀπεκρίθη ἔρις, καὶ ψεῦδος, καὶ ἀγνωσία.

8. Θυμὸς ἀνδρὶ βόθυνος αὐτῷ, καὶ ὁ ὑπερβαίνων θυμὸν ὑπερέβη βόθυνον. Μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐν πραότητι εἵλκυσε τὸν ζυγὸν τοῦ δεσπότου Χριστοῦ ἕως τέλους, ὁ δὲ ὑπερήφανος πληθύνει ταραχὲς καὶ ἔχθρας ἑαυτό. Ἀνὴρ θυμώδης καὶ κραυγάρης πολυόρκος ἔσται, καὶ δὲ ἡσυχάζων συνετὸς θυμὸς δὲ ἐστι πάθος ἀναιδὲς καὶ ἀναίσχυντον, δν διαδέχεται λύπη καὶ μεταμέλος, λύπη δὲ κατεσθίει τὴν καρδίαν τοῦ ἐμπεσόντος ἐν αὐτῇ.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ Γέρων είπε: Οτι τα πάθη τα οποία, παρά το έμφυτον αυτου, αποκτά ο άνθρωπος, οι αρχαίοι Έλληνες τα έθεοποίησαν και τα έπροσκυνούσαν. εκείνους δε που δεν ήθελαν να τα προσκυνήσουν τους έβασάνιζαν, τους εφόνευαν καί, χωρίς να το θέλουν, τους έκαναν μάρτυρας. Και ημείς λοιπόν, αν υποκύπτωμεν εις τα πάθη, δεν διαφέρομεν εις τίποτα από τους ειδωλολάτρας. Διότι εκείνος που νικάται από τον θυμόν και την οργήν και έχει υποδουλωθή εις αυτά τα πάθη και δεν προσπαθεί μόνος του να αποκόψη την μανίαν του πάθους αυτού, αρνείται τον Ιησούν και έχει μέσα του ως Θεόν τον Αρην και προσκυνεί το είδωλον της μανίας, όπως και οι αρχαίοι Έλληνες.

Και ο φιλάργυρος που δεν ευσπλαγχνίζεται τον αδελφός του και δεν δίδει ελεημοσύνην εις τον πλησίον του, είναι, επίσης, ειδωλολάτρης, που τιμά το είδωλον του Ερμού και λατρεύει την κτίσιν, αντί του Κτίστου. Το ίδιον ισχύει και διά τα άλλα πάθη, από όποιον πάθος έχει νικηθη κανείς, εις αυτό και έχει υποδουλωθή (Β' Πετρ. β', 19), σύμφωνα και με τα λόγια του Αποστόλου, που απεκάλεσε την φιλαργυρίαν δευτέραν ειδωλολατρίαν. Εκείνος όμως, που ενίκησε τα πάθη και τα εξεδίωξεν από μέσα του, ή εγκρατεύεται από αυτά, αυτός κατεπάτησε τα είδωλα, ηρνήθη την δεισιδαιμονίαν και έγινε μάρτυς, χωρίς να χύση αίμα, διότι έδωσε την καλήν ομολογίαν.

2. Ο μακάριος Ζωσιμάς έλεγεν, ότι η αρχή να επιβληθή κανείς εις τον θυμόν είναι το να ταράσσεται και να μη ομιλής από αυτό φθάνει με την χάριν του Θεού εις την τελείαν αταραξίαν. Και ο Αββάς Μωϋσης – συνέχισε να λέγη – όταν, κατ' αρχήν

εταπεινώθη από τους Πατέρας, οι οποίοι του είπαν: τι θέλει και αυτός ο αράπης, και έρχεται μαζί μας; εταράχθη αλλά δεν ωμίλησεν, όπως ο ίδιος είπε προς αυτούς, όταν τον ρώτησαν: μετά, όταν βρίσθη από τους κληρικούς και εξεδιώχθη από το Ιερατείον, όχι μόνον δεν εταράχθη, αλλά επέπληξε και τον εαυτόν του σταχτόδερμε, μαύρε – έλεγε – καλά σου έκαναν αφού δεν είσαι άνθρωπος, τί έρχεσαι με τους ανθρώπους;

Αλλ' ημείς, επειδή ευρισκόμεθα πιό κάτω και από αυτούς τους αρχαρίους εξ αιτίας της πολλής μας αμελείας, νομίζομεν ότι είναι υπερβολικά και αδύνατα τα προστασσόμενα. Δεν είναι δυνατόν, λέγομεν, να μη ταράσσεται καθόλου κανείς, και δεν ακούομεν τον Προφήτην, που λέγει: «Προητοιμάσθην καταλλήλως και δεν ησθάνθην κλονισμόν τινα και ταραχήν διά την φύλαξιν του νόμου Σου» (Ψαλμ. ριη', 60),ούτε φροντίζομεν να κάμωμεν αποφασιστικής αρχήν και να δείξωμεν γενναίαν και μεγαλόψυχον απόφασιν, διά να επισύρωμεν ανάλογα και την χάριν του Θεού, με την οποίαν και εκείνα που φαίνονται πάρα πολύ δύσκολα, θα μας γίνουν πολύ εύκολα και εύκολοκατόρθωτα.

Κάποτε έκαθήμην μαζί με τον μακάριον Σέργιον, τον Ηγούμενον της Πεδιάδος καθώς λοιπόν εδιάβαζα τας Παροιμίας, μόλις έφθασα εις το ρητόν που λέγει: «με τα πολλά ξύλα δυναμώνει η φωτιά, όπου δε δεν υπάρχει φιλόνικος άνθρωπος, δεν υπάρχει διαμάχη» (Παροιμ. κστ', 20), παρεκάλεσα τον μακάριον Σέργιον να μου ερμηνεύση το ρητόν. Εκείνος, είς απάντησιν, μου είπεν: «όπως τα ξύλα είναι αιτία να φουντώνη η φωτιά, και αν δεν ρίψωμεν αρκετά σβύνει, έτσι συμβαίνει και με τα πάθη, υπάρχουν δηλαδή μερικά αίτια, που αν τα κόψη κανείς, τα πάθη πλέον δεν ενεργούν όπως παραδείγματος χάριν, αίτια της όργής είναι, το πάρε – δώσε, το να θέλη κανείς να κάνη το θέλημά του, το να του αρέση να διδάσκη και να επιδεικνύεται εις τους ανθρώπους και το να θεωρεί τον εαυτόν του συνετόν και φρόνιμον.

Αν τα αποκόψη κανείς αυτά, εξασθενίζει το πάθος του θυμού. Αυτό είναι, εκείνο που εννοούσεν ο Αββάς Σισώης, όταν ήρωτήθη από κάποιον αδελφόν: «διατί δεν φεύγουν τα πάθη από επάνω μου;» Και απήντησε: τα αντικείμενα αυτών, δηλαδή τα αίτια, υπάρχουν μέσα σου: δώσε εις τα πάθη αυτά την προίκα των (τα αίτια που τα προκαλούν) και αναχωρούν. Ο δε φιλόνικος, εντός του οποίου δεν σταματά η διαμάχη, είναι εκείνος που δεν αρκείται εις την πρώτην ταραχήν, αλλ' ερεθίζει τον εαυτόν του να θυμώση και διά δευτέραν φοράν. Συγκεκριμένα, αν κάποιος θυμώση και αμέσως συνέλθη, αναγνωρίση δε το σφάλμα του και βάλη μετάνοιαν εις τον αδελφόν εναντίον του οποίου εθύμωσεν, αυτός δεν λέγεται φιλόνικος. Εις την ψυχήν

του ανθρώπου αυτού ησυχάζει κάθε διαμάχη και τώρα, αφού με την μετάνοιαν που έβαλεν εις τον αδελφόν, δεν κατήργησε την φιλίαν, αλλά και εις το μέλλον, αφού, με την ενέργειαν της μετανοίας, φθάνη εις κατάστασιν γαλήνης και αταραξίας.

Εκείνος όμως που εθύμωσε και δεν ανεγνώρισε το σφάλμα του, αλλά και σφοδρότερον θυμώνει, διότι μετανοεί, επειδή δεν είπε περισσότερα από όσα είπεν επάνω εις την ταραχήν του, αυτός λέγεται φιλόνικος. Εις την ψυχήν αυτού ουδέποτε ήσυχάζει η διαμάχην και κατά την στιγμήν της διαμάχης την ταραχήν της καρδίας του διαδέχεται μνησικακία και λύπη και πονηρία, αλλά και μετά ταύτα μεγαλώνει μέσα του και πληθαίνει η μάχη και η ταραχή του θυμού. Έρεθίζεται δηλαδή η διαμάχη και παίρνει πάντοτε διαστάσεις, μέχρις ότου τον κατακυριεύση τελείως και τον καταντήση τον άθλιον σωστόν δαίμονα. Αλλ' είθε να μάς λυτρώση από την κατηγορίας των ανθρώπων αυτών ο Ιησούς Χριστός και καλός μας Δεσπότης και Κύριος.

3. Ο ίδιος έλεγεν έχομεν ανάγκην από πολλήν προσευχήν και σύνεσιν, δια να αντικρούσωμεν τας διαφόρους μηχανές του διαβόλου· διότι είναι δυνατόν από το τίποτε να κάμη κάποιον να ταραχθή, άλλοτε, πάλιν, του φέρνει εύλογον δικαιολογίαν, διά νά νομίση, ότι σωστά εθύμωσεν: και όλα αυτά τα υποβάλλει μέσα εις την ψυχήν από το μίσος του εναντίον του ανθρώπου. Διότι δι' εκείνον που πραγματικά επιθυμεί να βαδίση τον δρόμον των Αγίων, είναι τελείως ξένον το να θυμώνη εναντίον ανθρώπου. Όπως λέγει και ο Μέγας Μακάριος είναι αταίριαστον δια τους αδελφούς το να οργίζωνται ή να εξοργίζουν άλλον.

4. Ο Αββάς Ιωάννης ο Κολοβός είπεν: Εβάδιζα κάποτε τον (δρόμος προς την σκήτης μαζί με τον καμηλιέρης, που μετέφερε τα πράγματά μου επάνω εις την καμήλαν μόλις λοιπόν τον είδα να ομιλή και να κινή μέσα μου οργήν, του άφησα τα σκεύη και έφυγα,

5. Ο Αββάς Υπερέχιος είπεν· εκείνος που δεν συγκρατεί την γλώσσας του, κατά την ώραν της οργής, αυτός ούτε εις τα πάθη του θα ήμπορέση να επιβληθή.

6. Ο Αββάς Αμμωνάς είπε: Δεκατέσσαρα έτη έκαμα εις την σκήτην, και έπαρακαλούσα τον Θεόν, νύκτα και ημέραν, να μου δώση την χάριν να νικήσω την οργήν.

7. Ήρώτησαν ένα Γέροντα τι είναι οργή; Και εκείνος απήντησε: φιλονικία και ψεύδος και άγνωσία.

8 Ο θυμός είναι δια τον άνθρωπον ένας λάκκος εκείνος που νικα τον θυμόν επήδησε τον λάκκον. Μακάριος ο άνθρωπος, ο οποίος με πραότητα έσυρε τον ζυγόν του Δεσπότου Χριστού μέχρι τέλους, ενώ ο υπερήφανος αυξάνει τας ταραχές και τας έχθρας εναντίον του. Ο άνθρωπος, ο οποίος θυμώνει και είναι φωνακλάς, θα κάμη πολλούς όρκους, ενώ εκείνος που ησυχάζει είναι συνετός. Ο θυμός είναι ένα πάθος αναίσχυντον και αδιάντροπος, που το διαδέχεται λύπη και μεταμέλεια: η λύπη κατατρώγει την καρδίαν εκείνου που έπεσεν εις αυτήν.

Η'. Του Αββά Ισαάκ

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ζηλωτὴς οὐδέποτε φθάγει εἰς τὴν εἰρήνην τῆς διανοίας, ὁ δὲ ἀλλότριος της εἰρήνης, ἀλλότριός ἐστι τῆς χαρᾶς. Ἡ μὲν εἰρήνη τῆς διανοίας ὑγεία τελεία καί ἐστι καὶ λέγεται, ὁ δὲ ζῆλος ἐναντίος πέφυκε τῆς εἰρήνης οὐκοῦν ὁ ἔχων αὐτὸν μεγάλην νόσον νοσεῖ. Ἄνθρωπε, οὐκ ἔστι καλὸν οὐδὲ συμφέρον τὸ θέλεις ἄλλοις μὲν βοηθεῖν, ἑαυτὸν δὲ ἐμβάλλειν εἰς μέγαν κίνδυνον. Ὁ ζῆλος οὐκ ἐκ τῶν εἰδῶν τῆς σοφίας ἐστίν, ἀλλ' ἐκ τῶν νοσημάτων τῆς ψυχῆς φρονήματος γὰρ στένωσις καὶ βραχύτης, πολλὴν τὴν ἄγνοιαν ἔχουσα. Εἰ ἐπιθυμεῖς τοὺς ἀσθενεῖς ἰατρεύειν, γνώθι ὅτι οἱ ἄρρωστοι, ἐλέους καὶ ἐπιμελείας χρήζουσιν, οὐκ ἐπιτιμίου. Ὑμεῖς γὰρ φησιν οἱ δυνατοὶ ὀφείλετε τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν" καὶ πάλιν τὸν πταίοντα διορθούσθαι οὐκ ἐν ὀργῇ, ἀλλ' ἐν πνεύματι πραότητος καὶ αὐτὸς ἐπιτρέπει.

Ερμηνεία

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ζηλότυπος ποτέ δεν κατορθώνει να έχη ειρηνικάς σκέψεις εκείνος δε που είναι ξένος προς την ειρήνην, έχει αποξενωθή και από την χαράν. Η ειρήνη της διανοίας είναι και λέγεται τελεία υγεία, η δε ζηλοτυπία είναι εκ φύσεως αντίθετος προς την ειρήνην. Εκείνος λοιπόν που έχει ζηλοτυπίαν, πάσχει από μεγάλην νόσον. Ανθρωπε, δεν είναι καλόν ούτε συμφέρον το να θέλης να βοηθής άλλους και να εκθέτης τον εαυτόν σου εις μεγάλος κίνδυνον. Η ζηλοτυπία δεν είναι είδος σοφίας, αλλά νόσημα της ψυχής είναι πνεύμα στενόν και περιωρισμένον, που οφείλεται εις την πολλήν άγνοιαν.

Αν θέλης να λατρεύσης τους ασθενείς, μάθε ότι οι άρρωστοι έχουν ανάγκην από ευσπλαγχνίαν και φροντίδα και όχι από επίπληξιν. Διότι λέγει: Σείς οι δυνατοί έχετε υποχρέωσιν να ανέχεσθε τα ασθενήματα των αδυνάτων (Ρωμ. ιε', 1). Και πάλιν ο ίδιος

Απόστολος συμβουλεύει: Αυτόν που πταίει να τον διορθώνετε όχι με οργήν αλλά με πραότητα (Γαλατ. στ', 1 και Φιλιπ. β', 2-4).

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΣΤ΄
(Ταραχή εναντίον του αδικούντος)

Ὅτι τοῖς ἐφιεμένοις τῆς τελειότητος, καὶ τὸ ταραχθῆναι ἡ ὅλως τὴν καρδίαν πρὸς τὸν ἀδικοῦντα ἢ ὑβρίζοντα οὐκ ἀνεύθυνον φαίνεται.

Δι' εκείνους, οι οποίοι επιθυμούν την τελειότητα και το να ταραχθή κάπως η καρδία των εναντίον του αδικούντος ή του υβρίζοντος, δεν φαίνεται να είναι χωρίς ευθύνην.

Α'. Εν τω βίω του Αγίου Παχωμίου

ΑΚΟΥΣΑΣ τὰ κατὰ τὸν Παχώμιον καὶ κατὰ σάρκα αὐτοῦ ἀδελφὸς Ἰωάννης, ἦκεν ἐπιζητῶν αὐτὸν ἐκεῖσε. Ἰδὼν δὲ αὐτόν, ἀσπασάμενος λίαν ἐχάρη ἀφ' οὐ γὰρ βαπτισθεῖς τὴ Χριστῷ συνετάξατο καὶ τὸν μονήρη εἵλετο βίον, οὐδέποτε παρεγένετο πρὸς τοὺς ἰδίους. Ἐσχηκότος δὲ καὶ τοῦ Ἰωάννου τὸν αὐτὸν τῷ Παχωμίῳ σκοπόν, ἔμειναν ἀμφότεροι ἐπὶ τὸ αὐτό, τὸν μὲν νόμον τοῦ Θεοῦ διὰ παντὸς μελετῶντες, τῶν δὲ ἐπὶ γῆς ἁπάντων οὐδένα λόγον ποιούμενοι.

Εἶτα μεμνημένος ὁ Παχώμιος τῆς γενομένης πρὸς αὐτὸν ἐπαγγελίας διὰ τοῦ Ἀγγέλου περὶ τῶν μελλουσῶν σώζεσθαι δι' αὐτοῦ ἀναριθμήτων ψυχῶν, ἤρξατο ἅμα τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ πλατυτέραν οἰκοδομεῖν τὴν μονήν, πρὸς τὸ τοὺς βουλομένους τῷ βίῳ ἀποτάσσεσθαι καὶ προσέρχεσθαι τῷ Θεῷ ὑποδέχεσθαι αὐτούς. Οἰκοδομούντων δὲ αὐτῶν, ὁ μὲν Παχώμιος τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔχων πλατύνειν τὸν τόπον ἔβουλετο, μείζονα ποιούμενος τὴν τοῦ οἴκου περιβολήν. Ὁ δὲ Ἰωάννης, ἀναχώρησιν μελετῶν, ἔστενοχωρεί το οἴκημα καὶ ἀγανακτήσας καὶ Ἰωάννης, μειζότερος αὐτοῦ ὢν τὴ κατὰ σάρκα ἡλικία, εἶπε πρὸς αὐτὸν παύσαι περπερευόμενος καὶ πλατύνων σεαυτόν.

Ὁ δὲ ἀκούσας παροξύνθη μέν, ἅτε παρὰ σκοπὸν ὑβρισθεῖς, οὐ μὴν ἄντειπεν αὐτῷ, ἀλλ' ἤπιος ὢν ἐνεκρατευσατο καὶ τὴ ἐπιούση νυκτὶ καταβὰς εἰς τὸ κατώγεων, καὶ ἦν ὤκοδομηκως ἐκ μέρους τοῦ οἴκου, ἤρξατο κλαίειν σφοδρῶς καὶ τῷ Θεῷ ἐξομολογούμενος ἔλεγεν Οὐαί μου, ὅτι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔτι ἔστιν ἐν ἐμοί, καὶ κατὰ σάρκα περιπατῶ. Τοσαύτην γὰρ ἄσκησιν ἀναλαβῶν, πάλιν τῷ θυμῷ συναρπάζομαι. Ἐλέησον μέ, Κύριε, ἵνα μὴ ἀπολωμαι: ἐὰν γὰρ μὴ στηρίξης μὲ ἐν τῇ μακροθυμίᾳ σου, εὕρη δὲ ἐν ἐμοὶ μέρος τί τῶν αὐτοῦ πράξεων καὶ ἐχθρός, ἔσομαι αὐτοῦ

ὑποχείριος, καθὼς γέγραπται, ὅτι «ἐὰν πάντα τὸν νόμον πληρώσῃ τὶς, πταίσῃ δὲ ἐν ἑνί, γέγονε πάντων ἔνοχος». Πιστεύω δὲ ὅτι οἱ πολλοί σου οἰκτιρμοί, Κύριε, βοηθήσουσι μοὶ καὶ διδαχθήσομαι πορεύεσθαι τὴν ὁδὸν τῶν ἁγίων σου, τοὺς ἔμπροσθεν μὲν ἐπεκτεινόμενος ἀεί, τῶν δὲ κατόπιν λήθην ποιούμενος.

Οἱ μὲν γὰρ ἀπ' αἰῶνος ἅγιοί σου βοηθούμενοι ὑπὸ τῆς σῆς χάριτος κατήσχυναν τὸν ἐχθρόν, καὶ μεγάλως διέλαμψαν, ἐγὼ δὲ πῶς διδάξω, Κύριε, οὓς καλεῖν ἐπηγγείλω δι' ἐμοῦ εἰς τὴν τῶν μοναχῶν πολιτείαν, μὴ πρότερον γικήσας τὰ πάθη, τὰ διὰ τῆς σαρκὸς τῇ ψυχῇ προσπαλαιοντα, μήτε τὸν νόμον σου ἀμέμπτως διαφυλάξας; Ἀλλὰ πιστεύω, Κύριε, ὅτι τῆς παρά σου συμμαχίας παρούσης μοί, πάσας τὰς ἁμαρτίας μου συγχωρήσεις.

Ταῦτα μετὰ κλαυθμοῦ ἐξομολογησάμενος, τὴν νύκτα πᾶσαν ἕως ὄρθρου δακρύων διετέλει, καὶ ἀπὸ τοῦ πολλοῦ ἱδρῶτος (θέρος γὰρ ἦν καὶ ὁ τόπος θερμοτατος) ὑπὸ τὰς βάσεις τῶν ποδῶν αὐτοῦ ὡς πηλὸς ἀπετελέσθη. Εἰώθει γὰρ ἱστάμενος εἰς προσευχὴν ἐκτείνειν τὰς χεῖρας καὶ μηδόλως καθέλκειν αὐτᾶς, ἀλλὰ τῇ τούτων ἐκτάσει ὡς ἐπὶ σταυροῦ κατατεινόμενος, οὕτω καταπονῶν τὸ σῶμα πρὸς νήψιν τὴν ψυχὴν ἐπαγάγειν. Τοιοῦτος ὢν, ἐν πολλῇ πραότητα καὶ εἰρηνικὴ καταστάσει συνδιῆγε τῷ ἀδελφῷ.

Ερμηνεία

ΟΤΑΝ επληροφορήθη τα κατορθώματα του Παχωμίου ο σαρκικός αδελφός του Ιωάννης, ήλθεν εις τα μέρη, όπου ήσκήτευε και τον ανεζήτει. Αφού δε τον συνήντησε, τον ησπάσθη και εχάρη πάρα πολύ διότι από τότε που εβαπτίσθη ο Παχώμιος και ήκολούθησε τον Χριστόν και εδιάλεξε τον μοναχικόν βίον, ποτέ δεν έπεσκέφθη τους συγγενείς του. Επειδή δε και ο Ιωάννης έταξε τον ίδιον σκοπόν εις την ζωήν του, έμειναν και οι δύο μαζί μελετώντας τον νόμον του Θεού, χωρίς να ενδιαφέρωνται δια τίποτα από όλα τα επίγεια.

Ένεκα τούτου έθυμήθηκε ο Παχώμιος την υπόσχεσιν, που του έδωσεν ο Θεός με τον Αγγελον, διά τάς άναριθμήτους ψυχάς, αι οποίαι επρόκειτο να σωθούν με αυτόν. "Ηρχισε λοιπόν αμέσως να κτίζη μαζί με τον αδελφός του μεγαλύτερον το Μοναστήριον διά να υποδέχονται εκείνους που ήθελαν να αρνηθούν τον κόσμον και να αφοσιωθούν εις τον Θεόν.

Ενώ δε έκτιζαν, ο μεν Παχώμιος, σύμφωνα με τον σκοπόν που είχεν, ήθελε να κάμη μεγάλο Μοναστήρι, και διά τούτο κατεσκεύαζε μεγαλύτερος τον περίβολον του τόπου. Ο Ιωάννης όμως, ο οποίος εσκόπευε να ακολουθήση τον αναχωρητικόν βίον,

ήθελε μικρότερον το οίκημα. Ἔτσι, επειδή ήτο και μεγαλύτερος κατά την ηλικίαν, είπεν αγανακτημένος προς τον Παχώμιον:

– Παύσε να υπερηφανεύεσαι και να θεωρής μεγάλον τον εαυτόν σου.

Οταν ο Παχώμιος ήκουσε τους λόγους αυτούς, εθύμωσε προς στιγμήν, διότι υβρίσθη χωρίς λόγον δεν αντιμίλησεν όμως καθόλου εις τον αδελφός του, αλλ' επειδή ήτο πράος συνεκρατήθη. Την ερχομένην νύκτα κατέβηκεν εις το υπόγειον, που είχε κτίσει εις ένα μέρος του οικήματος και ήρχισε να κλαίη απαρηγόρητα και να εξομολογήται εις τον Θεόν. 'Αλλοίμονόν μου – έλεγε – διότι υπάρχει ακόμη μέσα μου το σαρκικόν φρόνημα, και συμπεριφέρομαι όπως όλοι οι άνθρωποι. Ἔχω επιδοθή είς τόσον μεγάλην άσκησιν, και όμως πάλιν αρπάζομαι από τον θυμόν. Ελέησέ με, Κύριε, διά να μη χαθώ· διότι αν δεν με στηρίξης με την μακροθυμίαν Σου, και εύρη μέσα μου ο εχθρός κάτι από τα έργα του, θα με έχη εις την υποταγήν του, σύμφωνα με αυτό που λέγει η Αγία Γραφή: «αν εφαρμόση κάποιος όλον τον νόμον, σφάλλη δε εις ένα, έγινεν ένοχος όλων» (Ιακ. β', 10). Πιστεύω ότι οι πολλοί οικτιρμοί Σου, Κύριε, θα με βοηθήσουν και θα διδαχθώ να πορεύομαι τον δρόμον των Αγίων Σου, ώστε συνεχώς να προχωρώ προς τα εμπρός και να λησμονώ όλα τα περασμένα (Φιλιπ. γ΄, 14). Από ανέκαθεν οι Αγιοί σου κατεντρόπιαζαν τον εχθρόν, επειδή έβοηθούντο από την χάριν Σου και έτσι έλαμπαν πάρα πολύ εγώ όμως, Κύριε, πώς θα διδάξω εκείνους, που υπεσχέθης να καλέσης, δι' εμού, εις τον μοναχικόν βίον, αν προηγουμένως δεν νικήσω τα πάθη τα οποία με όργανον την σάρκα μάχονται εναντίον της ψυχής και αν δεν διαφυλάξω χωρίς κανένα σφάλμα τον νόμον Σου; Αλλά πιστεύω, Κύριε, ότι εφ' όσον έχω την βοήθειάν Σου, θα συγχωρήσης όλας τας αμαρτίας μου.

Αυτά έξωμολογήθη με δάκρυα και δεν έσταμάτησε να κλαίη όλην την νύκτα μέχρι το πρωί. Από τον πολύν ιδρώτα (διότι ήτο καλοκαίρι και ο τόπος πάρα πολύ ζεστός) κάτω από τα πέλματα των ποδιών του το έδαφος έγινεν ωσάν λάσπη, διότι συνήθιζε να στέκεται όρθιος εις την προσευχήν, να απλώνη τα χέρια και καθόλου να μη τα κατεβάζη, αλλά ωσάν νά εσταυρώνετο με το άπλωμα των χεριών, να κουράζη το σώμα του και να διατηρή την ψυχήν εις επαγρύπνησιν. Τοιούτος λοιπόν ήτο ο Αγιος Παχώμιος, και δι' αυτό εζούσε μαζί με τον αδελφός του με πραότητα και ειρήνην.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΣΤ΄ (Ταραχή εναντίον του αδικούντος)

Β'. Του Αββά Κασσιανού

ΕΙ ΕΠΙΘΥΜΟΥΜΕΝ τελείωσιν πραότητος κτήσασθαι καὶ τυχεῖν τοῦ μακαρισμοῦ τοῦ Κυρίου, οὐ μόνον τὴν κατ' ἐνέργειαν ὀργὴν ὀφείλομεν ἀφ' ἡμῶν ἀπορρίψαι, ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ διάνοιαν ταραχήν. Οὐ γὰρ τοσούτον ὠφελεῖ τὸ κρατεῖν τοῦ στόματος ἐν καιρῷ θυμοῦ καὶ μὴ ἔκφερειν ρήματα μανιώδη, ὅσον τὸ καθαρίζειν τὴν καρδίαν ἀπὸ μνησικακίας, καὶ μὴ ἀναστρέφειν ἓν τῇ διανοίᾳ πονηροὺς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ λογισμούς. Τὰς ρίζας γὰρ τῶν ἁμαρτημάτων ἐκκόπτειν παραγγέλλει ἡ Εὐαγγελικὴ διδασκαλία ἤπερ τοὺς καρπούς.

Τῆς γὰρ τοῦ θυμοῦ ρίζης ἐκκοπείσης ἀπὸ τῆς καρδίας, οὔτε μῖσος, οὔτε φθόνος εἰς ἔργον προαχθήσεται. Καὶ γὰρ ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος εἴρηται, φονεύων αὐτὸν τῇ διαθέσει τοῦ μίσους κατὰ διάνοιαν, οὗτινος τὸ αἷμα οὐ διὰ ξίφους ἐκχυθὲν ἄνθρωποι βλέπουσιν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἔνδον ὁρμὴν τῆς καρδίας ἀναιρεθέντα, Θεὸς ἔφορα, ὃς οὐ μόνον ὑπὲρ πράξεων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ λογισμῶν καὶ προαιρέσεων ἢ στεφάνους ἢ τιμωρίας ἀποδίδωσι, καθὼς αὐτὸς διὰ τοῦ Προφήτου βοᾷ «Ἐγὼ ἔρχομαι συναγαγεῖν τὰ ἔργα καὶ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν», ὅπερ καὶ διὰ τοῦ Ἀποστόλου μανθάνομεν λέγοντας μεταξὺ ἄλληλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων, ἐν ἡμέρᾳ ἢ κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτά των ἀνθρώπων.

Ερμηνεία

ΑΝ θέλωμεν να αποκτήσωμεν τελείαν πραότητα και να έχωμεν την τύχην να μας μακαρίζη ο Κύριος (Ματθ. ε', 5),οφείλομεν να πετάξωμεν από επάνω μας όχι μονάχα την εξωτερικής ενέργειας της όργής, αλλά και αυτήν ακόμη την ταραχήν της διανοίας. Διότι δεν ωφελεί τόσον το να συγκρατούμεν το στόμα μας κατά την ώραν του θυμού και να μη προφέρη λόγους μανίας, όσον το να καθαρίζωμεν την καρδίαν μας από την μνησικακίαν και να μη στριφογυρίζωμεν εις την σκέψιν μας πονηρούς λογισμούς εναντίον του αδελφού μας. Η Ευαγγελική διδασκαλία μάς παραγγέλλει να κόπτωμεν τας ρίζας, παρά τους καρπούς.

Διότι όταν κοπή από την καρδίαν η ρίζα του θυμού ούτε το μίσος, ούτε ο φθόνος θα ήμπορέσουν να γίνουν πράξεις. Αλλωστε εκείνος, ο οποίος μισεί τον αδελφός του, έχει χαρακτηρισθή ανθρωποκτόνος, επειδή τον σκοτώνει με την διάθεσιν του μίσους που διατηρεί εις την σκέψιν του (Α' Ιωαν. γ', 15): το αίμα του θύματος αυτού δεν το βλέπουν οι άνθρωποι, επειδή δεν έχύθηκε με ξίφος, αλλά την εσωτερικήν όμως ορμήν της καρδίας, η οποία νοερά τον εφόνευσε, την βλέπει ο Θεός. Ο Θεός, άλλωστε, ανταποδίδει εις τους ανθρώπους στεφάνους ή τιμωρίας όχι μόνον διά τας πράξεις

των, αλλά και διά τους λογισμούς και τας προαιρέσεις των, όπως ο ίδιος διακηρύσσει με το στόμα του Προφήτου: «εγώ έρχομαι να συγκεντρώσω τα έργα και τους λογισμούς και τας ενθυμήσεις αυτών».

Αυτό το πληροφορούμεθα και από τον Απόστολος, ο οποίος μάς λέγει· «μεταξύ των οι λογισμοί θα κατηγορούν ή και θα απολογούνται, κατά την ημέραν που θα κρίνη ο Θεός τα κρυπτά των ανθρώπων» (Ρωμ. β', 15-16).

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΖ'
(Να είμαστε μακρόθυμοι και να μην εκδικούμαστε)

Οτι δε τον αδελφόν μακρόθυμον είναι τοίς εις αυτόν πταίουσιν, και τοίς αδικούσι μή επεξέρχεσθαι.

Ο αδελφός πρέπει να είναι μακρόθυμος προς εκείνους που τον στενοχωρούν και να μη έκδικήται εκείνους που τον αδικούν.

Α'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΛΕΓΟΝ περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰσιδώρου τοῦ Πρεσβυτέρου τῆς σκήτεως, ὅτι εἰ τὶς εἶχεν ἀδελφὸν ἀσθενῆ, ἢ ὀλίγωρον, ἢ ὑβριστῆς καὶ ἤθελε βαλεῖν αὐτὸν ἔξω, ἔλεγεν οὕτως, ὅτι φέρε μοὶ αὐτὸν ὧδε, καὶ ἐλάμβανεν αὐτόν, καὶ διὰ μακροθυμίας ἔσωζεν αὐτόν. Καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δὲ τοῦτο τὸ ρῆμα ἐλάλει ἀεὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἀδελφοί, ἃ φετε καὶ ἀφεθ ἢ σεται ὑμίν.

2. Διηγήσαντο τινὲς τῶν Πατέρων περὶ τοῦ μεγάλου γέροντος, ' ὅτι εἰ ἦλθε τὶς ἐρωτῆσαι αὐτὸν λόγον, ἔλεγεν αὐτῶ μετὰ ἔξεως: ἰδοὺ ἐγὼ λαμβάνω τὸ προσωπος τοῦ Θεοῦ, καὶ κάθημαι ἐπὶ θρόνου κρίσεως τί οὖν θέλεις ἕνα ποιήσω σοί; Ἐὰν εἴπῃς ἐλέησον μέ, λέγει σοὶ ὁ Θεὸς ἐλέησον καὶ σὺ τὸν ἀδελφόν σου" εἰ δὲ εἴπῃς συγχώρησον μοί, λέγει σοὶ συγχώρησον καὶ σὺ τῷ πλησίον σου. Μὴ ἔστιν ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο! εἰ θέλομεν οὖν σωθῆναι, ἐν ἡμὶν ἐστιν.

3. Ἀδελφὸς ἀδικηθεῖς ὑπὸ ἑτέρου ἦλθε πρὸς τὸν ἀββᾶν Σισώην, καὶ λέγει αὐτῶ ἤδικηθην παρὰ τινὸς ἀδελφοῦ καὶ θέλω ἐμαυτὸν ἐκδικῆσαι. “Ο δὲ γέρων παρεκάλει αὐτὸν λέγων" μή, τέκνον, καταλειψὸν δὲ μᾶλλον τῷ Θεῷ τὰ τῆς ἐκδικήσεως. Ὁ δὲ ἔλεγεν οὐ παύσομαι ἕως οὐ ἐκδικήσω ἔμαυτον. Καὶ εἶπεν ὁ γέρων εὐξώμεθα, ἀδελφέ. Ἀναστάντων δὲ αὐτῶν καὶ εὔχομενων, ἔφη ὁ γέρων ὁ Θεός, οὐκέτι σου ἔχομεν χρείαν φροντίζειν περὶ ἡμῶν, ἡμεῖς γὰρ τὴν ἐκδίκησιν ἑαυτῶν ποιοῦμεν. Τοῦτο ἀκούσας ὁ ἀδελφὸς ἔπεσε παρὰ τοὺς πόδας τοῦ γέροντος, καὶ εἶπεν οὐκέτι δικάζομαι μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ, συγχώρησον μοί, ἀββᾶ.

4. Καὶ ἕτερος δὲ τὶς ἀδελφὸς Λιβυκὸς ᾖλθε πρὸς τὸν ἀββᾶν Σιλουανὸν εἰς τὸ ἔρος εἰς Πανεφῶ. Καὶ λέγει αὐτῷ" ἀββᾶ, ἐχθρὸν ἔχω πολλὰ κακὰ ποιήσαντά μου καὶ γὰρ καὶ τὸν ἀγρόν μου, ὡς ἤμην ἐν τῷ κόσμῳ, ἀφήρπασε καὶ πολλάκις μοὶ ἐπεβούλευσε νῦν δὲ φαρμακοὺς ἐκίνησε πρὸς τὸ θανατώσαι μὲ καὶ βούλομαι παραδοῦναι αὐτὸν τῷ ἄρχοντι. "Ἔφη αὐτὴ ὁ γέρων" ὡς ἀναπαύῃ, τέκνον, ποίησον. Λέγει καὶ ἀδελφὸς φύσει, ἀββᾶ, ἐὰν παιδευθῇ, μεγάλως ὠφελεῖται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. Ἀπεκρίθη ὁ γέρων ὡς δοκεῖ σοί, τέκνον, ποίησον. Καὶ εἶπεν ὁ ἀδελφὸς ἀνάστα, πάτερ, ποιήσωμεν εὐχήν, καὶ ἀπέρχομαι πρὸς τὸν ἄρχοντα.

Ἀναστάντες οὖν καὶ εὐχόμενοι, ὡς ἦλθον εἰπεῖν, «καὶ ἄφες ἡμὶν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν», εἶπεν ὁ γέρων καὶ μὴ ἀφήσῃς ἡμὶν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς οὐδὲ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. Καὶ λέγει ὁ ἀδελφός το γέροντι" μ ἢ ὁ ὒ τῷ, πᾷ τέρ. "Ἔφη δὲ ὁ γέρων: ναί, οὕτω τέκνον, φύσει γάρ, ἐὰν πρὸς τὸν ἄρχοντα βούλει ἀπελθεῖν ἵνα ἐκδικήση σὲ Σιλουανὸς ἄλλην εὐχὴν οὐ ποιεῖ σου. Καὶ βαλῶν μετάνοιαν ὁ ἀδελφὸς συνεχώρησε τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ.

5. Φιλόπονον τὶς ἔωρακως βαστάζοντα νεκρὸν ἐν κραββάτῳ, λέγει αὐτῷ τοὺς νεκροὺς βαστάζεις; ὕπαγε, βάσταζε τοὺς ζώντας.

6. 'Ἀδελφοὶ παρέβαλον γέρονται ἀγίω εἰς ἔρημον τόπον καθεζομένω, καὶ εὗρον ἔξω του κελλίου αὐτοῦ παιδία βόσκοντα καὶ λαλοῦντα ρήματα ἀπρεπῆ. Μετὰ οὖν τὸ ἀναθέσθαι αὐτὸ τοὺς λογισμοὺς αὐτῶν καὶ ὠφεληθῆναι ἀπὸ τῆς γνώσεως αὐτοῦ, λέγουσιν αὐτῷ πῶς ἀνέχη, ἀββᾶ, τῶν παιδίων τούτων, καὶ οὐ παραγγέλλεις αὐτοῖς ἵνα μὴ στρηνιῶσι; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων φύσει, ἀδελφοί, ἔχω ἡμέρας θέλων παραγγείλαι αὐτοῖς, καὶ ἐπιτιμῶ ἔμαυτω λέγων· εἰ τὸ μικρὸν τοῦτο οὐ βαστάζω, πῶς ἐὰν ἀπολυθῇ μοὶ πειρασμὸς μέγας βαστάσω; διὰ τοῦτο οὐδὲν αὐτοῖς λέγω, ἕνα γένηται νομὴ βαστάζειν τὰ ἐπερχόμενα.

7. Γέρων τὶς εἶχε παιδίον συνοικον, καὶ ἰδὼν αὐτὸ ποιοῦν ἔργον μὴ συμφέρον αὐτῷ, εἶπεν αὐτῷ ἅπαξ, μηκέτι τὸ πρᾶγμα τοῦτο ποιήσης το δὲ παιδίον οὐκ ἤκουσεν αὐτοῦ, καὶ δὲ γέρων ἀπεμερίμνησεν, ἐπιρρίψας αὐτὸ τὸ ἴδιον κρῖμα. Ἐν μιᾷ οὖν κλείσας καὶ παῖς τὴν θύραν τοῦ κελλίου, ἐν ὢ ἦσαν τὰ ψωμία, ἀπῆλθε καὶ ἐπὶ ἡμέρας δεκατρεῖς ἀπεδήμει. "Ἔμενε δὲ ὁ γέρων νῆστις, ἦν δὲ αὐτῷ γειτνιῶν της, καὶ ὡς ἤσθετο ὅτι ἔχρονισεν ὁ νεώτερος, ὁ δὲ γέρων οὐκ εἶχε τὴν χρείαν αὐτοῦ, ἐποίει. μικρὸν ἔψημα καὶ παρεῖχεν αὐτῷ διὰ τοῦ τοίχου, καὶ παρεκάλει αὐτὸν φαγεῖν ἔλεγε δὲ τῷ γέροντᾳ ἔβραδυνες ὁ ἀδελφὸς καὶ ἀπεκρίνατο ὁ γέρων: ἐὰν εὐκαιρήση, ἔρχεται.

8. 'Ἀδελφὸς ἤρωτησε γέροντα λέγων" θέλω μαρτυρῆσαι διὰ τὸν Θεόν. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γέρων: ἐὰν ἐν καιρῷ ἀνάγκης ἀνέξεται τὶς τοῦ πλησίον, ἴσον ἐστὶ τῆς καμίνου τῶν τριῶν παίδων.

9. Εἶπε γέρων: ἐὰν γένηται ἀναμέσον σου καὶ ἄλλου λυπηρὸς λόγος, καὶ ἀρνήσηται τὸν λόγον, μὴ ἐπιξέσης αὐτὸν λέγων, ὅτι εἶπας, ἐπεῖ ἐκτρέπεται, καὶ λέγει, ναὶ εἶπον, καὶ τὶς καὶ γίνεται μέγας παροξυσμὸς ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἔασαν τὸν λόγον, καὶ γίνεται εἰρήνη μεγάλη.

Ερμηνεία

ΔΙΗΓΟΥΝΤΟ διά τον Αββάν Ισίδωρον, τον πρεσβύτερον της σκήτης, ότι αν είχε κανείς εις την συνοδείας του αδελφόν άρρωστον ή τεμπέλην ή υβριστήν και ήθελε να τον εκδιώξη από το κελλί του, τους έλεγε: φέρετέ μου τον εδώ τον παρελάμβανε, πράγματι, και τον έσωζε με την μακροθυμίαν του. Και εις την Εκκλησίαν συνήθιζε να λέγη πάντοτε εις τους αδελφούς αδελφοί, συγχωρήσατε και θα συγχωρηθήτε.

2. Μερικοί Πατέρες διηγούντο διά τον μεγάλον Γέροντα ότι αν ήρχετο κανείς να τον έρωτήση για κανένα ζήτημα του απαντούσε παραστατικά. Νά! Είπε ότι παίρνω το πρόσωπον του Θεού και κάθομαι εις τον θρόνον της Κρίσεως: τι θέλεις λοιπόν να σου κάνω; Εάν είπης έλέησόν με, θα σου είπη και ο Θεός, ελέησε και συ τον αδελφόν σου. "Αν, πάλιν, του ειπης συγχώρησέ με, θα σου απαντήση συγχώρησε και συ τον πλησίον σου:. Μήπως είναι άδικος ο Θεός; Μή γένοιτο! Αν λοιπόν θέλωμέν να σωθώμεν, αυτό εξαρτάται από ημάς.

3. Κάποιος αδελφός, ο οποίος αδικήθηκε από άλλον, ήλθε προς τον 'Αββάν Σισώην και του λέγει:

-Αδικήθηκα από ένα αδελφόν και ζητώ ικανοποίησιν. Ο Γέρων τον παρακαλούσε και του έλεγε: -Όχι, παιδί μου, καλλίτερα άφησε εις τον Θεόν την εκδίκησιν.

Ο αδελφός όμως επέμενε δεν θα ησυχάσω - έλεγε - αν δεν τον εκδικηθώ.

-Ας προσευχηθώμεν, αδελφές επρότεινε τότε ο Γέρων.

Αφού έσηκώθησαν και προσηύχοντο, είπεν ο Γέρων: Θεέ μου, δεν έχομεν πλέον την ανάγκην Σου να φροντίζης δι' ημάς, διότι μόνοι μας λαμβάνομεν εκδίκησιν. Μόλις ήκουσε τα λόγια αυτά ο αδελφός έπεσεν εις τα πόδια του Γέροντος και του είπε: δεν αντιδικώ πλέον με τον αδελφόν, συγχώρησέ με, 'Αββά.

4. Ένας άλλος αδελφός, από την Λιβύην, ήλθε προς τον 'Αββάν Σιλουανόν εις το όρος Πανεφώ και του λέγει:

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΖ΄ (Να είμαστε μακρόθυμοι και να μην εκδικούμαστε)

– Αββά, έχω ένα εχθρόν, ο οποίος μού έκαμε πολλά κακά και το χωράφι μου, όταν ακόμη ήμουν εις τον κόσμον, μου κατεπάτησε και πολλας φοράς έσκέφθη να με ζημιώση, τώρα δε τελευταία και δηλητηριαστας έβαλε να με θανατώσουν. Θέλω λοιπόν να τον παραδώσω εις τον άρχοντα να τιμωρηθή.

- Κάνε, παιδί μου όπως αναπαύεσαι απήντησεν ο Γέρων.

- Αν τιμωρηθή, Αββά, θα ωφεληθή πραγματικά η ψυχή του προσέθεσεν ο αδελφός.

– Κάνε, παιδί μου, όπως νομίζεις είπε και πάλιν ο Γέρων.

- Σήκω, Πάτερ, να κάμωμεν προσευχήν και κατόπιν πηγαίνω και εις τον άρχοντα.

Αφού λοιπόν έσηκώθησαν και προσηύχοντο, όταν έφθασαν εις την φράσιν της προσευχής «και άφες ημίν τα οφειλήματα ημών», ο Γέρων είπε και ΜΗ αφήσης ημίν τα οφειλήματα ημών, ώς ουδε ήμείς αφίεμεν τοις οφειλέταις ημών.

Ο αδελφός λέγει: - Όχι έτσι, Πάτερ.

– Ναι, παιδί μου, έτσι απήντησεν ο Γέρων: αν πραγματικά θέλης να υπάγης προς τον άρχοντα, διά να πραγματοποιήσης την εκδίκησίν σου, ο Σιλουανός δεν σου κάμνει άλλην ευχήν.

Μετά από αυτό έβαλε μετάνοιαν ο αδελφός και συνεχώρησε τον εχθρόν του. .

5. Κάποιος είδεν ένα φιλόπονον αγωνιστήν να σηκώνη νεκρόν εις το φέρετρον και του λέγει τους νεκρούς βαστάζεις; πήγαινε, στήριξε τους ζωντανούς.

6. Μερικοί αδελφοί έπεσκέφθησαν ένα άγιον Γέροντα, ο οποίος έμενεν εις ερημικόν τόπον. Έξω από το κελλί του ευρήκαν μερικά παιδιά να βόσκουν τα ζώα τους και να λέγουν άσχημα λόγια. 'Αφού λοιπόν του εξωμολογήθησαν τους λογισμούς των και ωφελήθησαν από την γνώσιν του, του λέγουν:

– Πώς ανέχεσαι, 'Αββά, αυτά τα παιδιά και δεν τους παραγγέλλεις να μη ασχημονούν;

– Αδελφοί, τους απήντησεν ο Αββάς, πραγματικά από ημέρας θέλω να τους το παραγγείλω, αλλά μαλώνω αμέσως τον εαυτόν μου και λέγω: αν αυτό το μικρό δεν υποφέρω, πώς θα αντέξω, αν εξαπολυθή εναντίον μου ένας μεγάλος πειρασμός; Δι' αυτό δεν τους λέγω τίποτα, διά να μπορέσω να υπομείνω αυτά που θα έλθουν.

7. Ένας Γέρων συγκατοικούσε με ένα παιδί. Κάποτε το είδε να κάμη κάτι, που δεν ήτο προς το συμφέρον του και του είπε μίαν φοράν: μη ξανακάμης αυτό το πράγμα. Το παιδί όμως δεν τον ήκουσε τότε και ο Γέρων ήδιαφόρησε πλέον και του επέρριψε την ευθύνην διά το αμάρτημά του. Μίαν ημέραν το παιδί έκλείδωσε το κελλίον εις το οποίον είχον τα ψωμιά και έλειπεν επί δέκα τρείς ημέρας. Κατά το διάστημα αυτό ο Γέρων έμενε νηστικός. Κάποιος γείτονάς του αντελήφθη ότι άργησε να επιστρέψη ο νέος, ο δε Γέρων δεν είχε τίποτε να φάγη. Εμαγείρευε τότε ολίγον φαγητόν, του το έδιδεν από τον μεσότοιχον και τον έπαρακαλούσε να το φάγη. Έλεγε δε εις τον Γέροντα άργησε να επιστρέψη ο αδελφός.

Και ο Γέρων απήντησεν· όταν ευκαιρήση θα έλθη.

8. "Ένας αδελφός είπεν εις ένα Γέροντα θέλω να μαρτυρήσω, διά τον Θεόν. Ο Γέρων του απήντησεν:

- Αν εις δύσκολον περίστασιν υπομείνη κανείς τον πλησίον, ισοδυναμεί με το μαρτύριον των τριών Παίδων εις την κάμινον.

9. Ένας Γέρων είπεν· αν συ και κάποιος άλλος ανταλλάξετε μεταξύ σας πικρά λόγια και αρνηθή ο άλλος έπειτα τα λόγια αυτά, μη τον ερεθίσης με το να του λέγης τα είπες, επειδή ήμπορεί να παρεκτραπή και αυτός και να απαντήση, ναι, είπα και τι μ' αυτό; έτσι να γίνη μεγάλος παροξυσμός. "Αφησε και συ τα λόγια, και θα επικρατήση μεγάλη είρήνη.

Β'. Αντιόχου του Παντέκτου

ΦΑΣΙ περὶ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ὅτι ἰδὼν αὐτὸν ἀπαγόμενον τὴν ἐπὶ θάνατος καὶ κατηγορήσας αὐτοῦ, μεταμεληθεῖς προσέπεσεν αὐτω λέγων, συγχώρησον μοί· ὁ δὲ ἐπισχῶν μικρόν, εἶπεν, εἰρήνη σου, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. Ὁ δὲ εὐθέως φωνὴ μεγάλη Χριστιανῶν ἑαυτὸν ἀναγόρευσε, καὶ συγκατακριθεῖς τὸ ὑπ' αὐτοῦ κηρυχθέντι, σὺν αὐτὸ τοῦ βραβείου τῆς ἄνω κλήσεως ἔτυχεν.

Ερμηνεία

ΔΙΑ τον. Ιάκωβον, τον αδελφόν Ιωάννου του Θεολόγου, διηγούνται το εξής: Όταν είδε τον άγιον Ιάκωβον εκείνος που τον κατήγγειλεν ως Χριστιανόν, να οδηγήται εις τον θάνατον, μετενόησε και έπεσεν εις τα πόδια του.

- Συγχώρεσέ με, του είπε.

Τότε ο άγιος Ιάκωβος, αφού έσταμάτησεν ολίγον, τον κατεφίλησε και του απήντησε:

– Ειρήνη εις σε.

Κατόπιν αυτού και κατήγορος του αγίου Ιακώβου ώμολόγησε με δυνατήν φωνήν ότι και αυτός είναι Χριστιανός οπόταν κατεδικάσθη μαζί με εκείνον τον οποίον κατηγόρησεν ως Χριστιανών και έλαβε μαζί του το βραβείον της ουρανίου κλήσεως.

Γ'. Του Αββά Ησαΐου

ΑΔΕΛΦΕ, ἐὰν ἀκούσης τί κακὸν γεγενήσθαι σου παρὰ τινός, σπούδασον ἀντιστῆναι τὸ θέλημά σου τὸ καλόν, τοῦ μὴ ἀνταποδούναι ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ λυπήσαντί σε, καὶ ἢ μέμψασθαι ἢ κρίναι αὐτόν, ἢ καταλαλῆσαι καὶ παραδοῦναι αὐτὸν εἰς στόματα ἄλλων. Εἰ γὰρ ἔστιν ἐν σοῖ ὁ φόβος τῆς γεέννης, κατακυριεύσει τοῦ λογισμοῦ σου τοῦ βουλομένου ἀνταποδούναι τὸ πλησίον, λέγων σοὶ ταλαίπωρε ἄνθρωπε, εὖχη σὺ διὰ τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ βαστάζει σὲ ὁ Θεὸς ἕως τῆς σήμερον μὴ φανερῶν αὐτᾶς, σὺ δὲ πῶς τολμᾷς τὸ πλησίον μηνιῶν βαλεῖν αὐτὸν εἰς τὰ στόματα τῶν ἀνθρώπων; Οὔκουν εἰ τοῦτο ποιήσεις, οὐδὲ ὁ Θεὸς σοὶ συγχωρήσει τὰς ἁμαρτίας σου, ἀλλ' ἔσται φανερῶν αὐτᾶς ἐνώπιον πάσης της κτίσεως.

Ἐὰν οὖν ἐκ τούτου τοῦ λογισμοῦ ἁπαλυνθῆ ἡ καρδία σου, καὶ φυλάξης ἑαυτόν του μὴ ἀποδοῦναι τῷ πλησίον, ἔσται σοὶ ἔλεος παρὰ τοῦ Θεοῦ. Εἰ δὲ ἡ καρδία . σοῦ ἢ πονηρὰ σκληρυνθείη πρὸς τὸν πλησίον, γίνωσκε ὅτι οὔπω ᾖλθε σοὶ μνήμη ἐνώπιόν του Θεοῦ, ἀλλὰ δειλὸς εἰ, ὀμεταθέτους ἔχων ἁμαρτίας, μηδεμιᾶς καταλαβούσης σὲ συγχωρήσεως.

Μὴ οὖν ὀργισθῶμεν εἰς τοὺς πλησίον διὰ λόγους λεγομένους παρὰ τῶν ἐν ἀφροσύνῃ, οὐκ ἐν θελήματι αὐτῶν, ἀλλ' ἐξ ἐπηρείας τοῦ κινοῦντος τὰ μέλη ἡμῶν καθ' ἡμῶν, ἕνα αὐτὰ μισήσαντες, ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ γενώμεθα. Ἀλλὰ προσχωμεν εἰς τὰς ἁγίας του Σωτῆρος ἡμῶν ἐντολᾶς, καὶ ἐκκόψωμεν τὸ θέλημα ἑαυτῶν εἰ γὰρ τὸν τιμώντα ἡμᾶς ἢ ὑπακούοντα ἀγαπῶμεν, τί πλέον τοῦ ἐθνικοῦ ποιοῦμεν; Εἰ ὑπὲρ τῶν εὐεργετούντων ἡμᾶς προσευχόμεθα, καὶ ὁ Τελώνης τὸ αὐτὸ ποιεῖ εἰ μετὰ τοῦ ἐπαινοῦντος ἡμᾶς χαίρομεν, καὶ δ' ἁμαρτωλός το αὐτὸ ποιεῖ: εἰ τὸν ἄδικουντα ἢ παρακούοντα ἢ μισοῦντα μισοῦμεν, ὡς Ἰουδαῖοι καὶ ἡμεῖς.

Τί οὖν περιττὸν σὺ ποιεῖς, καὶ εἰς Χριστὸν καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ βαπτισθεῖς, καὶ λοιπὸν μηκέτι ἑαυτὸ ζῆν ὀφείλων, ἀλλὰ τὰ ὑπέρ σου ἀποθανόντι καὶ ἀναστάντι; Ἐξερεύνησον σεαυτόν, εἰ ἐξακολουθεῖς τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ αὐτὸς ἀναμάρτητός ἐστι, καὶ τύπον ἑαυτὸν δεικνὺς σοὶ ἐν πάσιν. Ἐπορεύθη ἐν πτωχείᾳ, σὺ δὲ οὐδὲ βαστάζεις τὴν πτωχείαν αὐτὸς οὐκ ἔσχε ποὺ τὴν κεφαλὴν κλίναι, σὺ δὲ οὐ βαστάζεις τὴν ξενιτείαν μετὰ χαρᾶς αὐτὸς τὰς ὕβρεις ἐβάστασε, σὺ δὲ οὐδεμίαν ὕβριν βαστάζεις αὐτὸς οὐκ ἀνταπεδίδου, σὺ δὲ οὐ φέρεις μὴ ἀνταποδούναι κακὸν αὐτὸς οὐκ ὠργίζετο πάσχων, σὺ δὲ καὶ καταπονῶν ὀργίζῃ. Αὐτὸς ἀτάραχος διέμενεν ὑβριζόμενος, σὺ δὲ μηδὲ ὑβριζόμενος ταράσσῃς αὐτὸς ἐν ταπεινοφροσύνῃ παρεκάλει τοὺς ἁμαρτάνοντας εἰς αὐτόν, σὺ δὲ καὶ τοὺς ἀγαπῶντας πλήττεις διὰ λόγου αὐτὸς πάντα τα ἐπιφερόμενα αὐτὸ μετὰ χαρᾶς ἔφερε, σὺ δὲ καὶ μικρᾶν λύπην ἀκούων ἄγριαινεις. Αὐτὸς πρᾶος ἦν μετὰ τῶν ἐμπεσόντων ἐν ἁμαρτίαις, σὺ δὲ ἐπὶ τοὺς μεγαλυτέρους σου ὑψηλοφρονεῖς αὐτὸς δέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτησάντων εἰς αὐτόν, ἕως οὐ λυτρώσηται αὐτούς, σὺ δὲ οὐδὲ ὑπὲρ τῶν ἀγαπώντων σὲ δύνει δοῦναι ἑαυτόν.

Ἴδε οὖν τίνα σοὶ δέδωκε, καὶ τίνα αὐτὸ ἀνταποδίδως γνώθι αὐτὸν διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ σεαυτὸν δι' ὧν ποιεῖς. Εἰ οὖν συναπέθανες αὐτῶ ἐν τῷ θείῳ Βαπτίσματα, τί ποιεῖς τὰ ἁμαρτήματα ταῦτα; πῶς οὐν ἔχεις ἀπαντῆσαι αὐτῶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς δόξης αὐτοῦ, ἡνίκα φανερωθήσεται ἐξ οὐρανοῦ δρώμενος ὑπὸ παντὸς γέγους ἓν τὴ μεγάλη δόξη αὐτοῦ, ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὰ σημεῖα, ἅπερ πέπονθεν ὑπὲρ ἡμῶν; Σὺ δὲ μέλλεις φανῆναι μηδὲν ἔχων τῶν παθημάτων αὐτοῦ ἐν τῷ σώματί σου; Ἔρει οὖν σοὶ πάντως, ὅτι οὐκ οἶδα σὲ μέλλεις δὲ τότε ὁρᾶν καὶ πάντας τους ἁγίους τους ἀποθανόντας διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἔχοντας τὸ σημεῖον αὐτοῦ, καὶ τότε αἰσχυνθήση ἐνώπιον αὐτῶν.

Ζήτησον γὰρ τὸν βίον ἑκάστου τῶν ἁγίων, καὶ εὑρήσεις αὐτοὺς κακὰ ὑπομείναντας, καὶ μὴ ἀνταποδεδωκότας ἤγουν τοὺς Προφήτας, τοὺς Ἀποστόλους, τοὺς Μάρτυρας, καὶ τοὺς λοιπούς των ἁγίων, ὧν πάντων το αἷμα ἀναβοᾷ, ἐκδίκησον ἡμᾶς ἀπὸ τῶν κατοικούντων τὴν γῆν. Καὶ γὰρ οὗτοι πάντες κακῶς πάσχοντες ἔμακροθυμουν, μὴ ἀνταποδιδόντες τινί, μηδὲ ὀργιζόμενοι, καὶ ἀποκτεινόμενοι, ἢ λιθαζόμενοι, ἢ κατακαιόμενοι, ἢ καταποντιζόμενοι, ἢ κατακοπτόμενοι, ἔμακροθυμουν πρὸς τοὺς κολάζοντας καὶ ηὔχοντο ὑπὲρ αὐτῶν, ἵνα συγχωρηθῆ αὐτοῖς, εἰδότες ὅτι οὐ κατὰ τὸ φυσικὸν θέλημα πράττουσιν, ἀλλὰ ἀδικία ἐστὶ τοῦ διαβόλου, ὑφ' ἧς σκοτιζόμενοι ἀναγκάζονται ταῦτα ποιῆσαι αὐτούς.

Σκόπησον οὖν καὶ σὺ σεαυτόν, ἀγαπητέ, εἰ καὶ σὺ τοιοῦτον ἔχεις ἐνώπιόν του Θεοῦ οὐδὲν γὰρ δύνασαι κρύψαι ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνη, οὐ γὰρ δύναται τὶς καθὼς θέλει φθέγξασθαι, ἀλλὰ τὰ ἔργα ἑκάστου φθέγγονται, οἵα εἰσίν. "Ὅταν γὰρ γίνεται ἡ ἀνάστασις, ἕκαστος ἀνίσταται ἐνδεδυμένος τὴν οἰκείαν πρᾶξιν, καθάπερ ἔνδυμα, εἴτε

κακίαν, εἴτε δικαιοσύνης, καὶ αὐτά ἐστι τὰ μέλλοντα λαλῆσαι, καὶ αὐτὰ ἐπίστανται ἕκαστον τὸν οἰκεῖον τόπον,

Μακάριος οὖν καὶ ἀγωνισάμενος καὶ ἐκδυσάμενος τὰ ἕλκοντα αὐτὸν εἰς τὴν γέενναν, καὶ ἔνδυσαμενός τα ἕλκοντα αὐτὸν εἰς τὴν βασιλείαν. Λέγει γὰρ ὁ Ἀπόστολος «οἴδαμεν ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῆ, οἰκοδομῆς ἔχομεν ἐκ Θεοῦ οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοὺς»

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, αν ακούσης, ότι κάποιο κακόν σου έγινεν από κάποιον, φρόντισε να αντιτάξης εις το κακόν το καλόν σου θέλημα, ώστε να μη ανταποδώσης εις την καρδίαν σου τα ίδια με αυτόν που σε έλύπησε και ή τον μεμφθής ή τον κατακρίνης, ή τον συκοφαντήσης και τον παραδώσης έτσι είς τα στόματα των άλλων. Αν υπάρχη μέσα σου ο φόβος της κολάσεως, θα νικήση του λογισμόν, που θέλει να εκδικηθή τον πλησίον σου: αυτός ο φόβος θα σου ψιθυρίσης ταλαίπωρε άνθρωπε, συ παρακαλείς διά τας αμαρτίας σου και ο Θεός σε ανέχεται μέχρι σήμερα, χωρίς να τας φανερώνη: συ όμως πώς τολμάς, γεμάτος από οργήν προς τον πλησίον, να τον ρίψης εις τα στόματα των ανθρώπων; Αν λοιπόν το κάμης αυτό, ούτε ο Θεός θα σου συγχωρήση τας αμαρτίας σου, αλλά θα τας φανερώση ενώπιον όλης της κτίσεως.

Αν με την σκέψιν αυτήν μαλακώση η καρδία σου και προφυλαχθής από το να εκδικηθής τον πλησίον, θα υπάρξη και διά σε έλεος από τον Θεόν. Αν όμως η πονηρά σου καρδία σκληρυνθη εναντίον του πλησίον σου, γνώριζε ότι ακόμη δεν έσκέφθης εμπρός εις τον Θεόν τα αμαρτήματά σου, αλλά είσαι δειλός και διατηρείς μέσα σου μονίμως αμαρτίας, αφού δεν επέτυχες καμμίαν συγχώρησιν.

Ας μη οργισθώμεν λοιπόν εναντίον των πλησίον μας διά λόγια, που λέγονται από τους ανοήτους, χωρίς την θέλησίν των, αλλά από επήρειαν του σατανά, που κινεί τα μέλη μας (τους πλησίον μας) έναντίον μας, διά να τα μισήσωμεν και να γίνωμεν υποχείριά του. Ας προσέξωμεν τας αγίας εντολάς του Σωτήρος μας και ας κόψωμεν το θέλημά μας· διότι αν αγαπώμεν μονάχα αυτούς που μας τιμούν ή μάς υπακούουν, τί κάμνομεν περισσότερον από τον ειδωλολάτρην; Αν προσευχόμεθα μονάχα διά τους ευεργέτας μας, ομοιάζομεν με τον τελώνης που κάμνει το ίδιον· αν χαίρωμεν μονάχα μαζί με αυτόν που μας επαινεί, δεν διαφέρομεν από τον αμαρτωλόν που και αυτός το ίδιον κάμνει· αν μισούμεν αυτον που μας αδικεί ή μάς παρακούει ή μάς μισεί, τότε και ημείς είμεθα όπως οι Ιουδαίοι.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΖ΄ (Να είμαστε μακρόθυμοι και να μην εκδικούμαστε)

Τί λοιπόν περισσότερον κάμνεις σύ, που εβαπτίσθης εις τον Χριστόν και τον θάνατον Αυτού, και που εις το εξής δεν πρέπει να ζής διά τον εαυτόν σου αλλά δι' εκείνον, ο οποίος διά σε απέθανε και ανεστήθη; Εξέτασε προσεκτικά τον εαυτόν σου, αν ακολουθή τα βήματά Του. Αυτός είναι αναμάρτητος και πρότυπον εις όλα. Έβάδισεν εις την πτωχείαν, συ όμως δεν υποφέρεις καθόλου την πτωχείαν: Αυτός δεν είχε πού να κλίνη την κεφαλήν του, συ δε δεν αντέχεις με χαράν την ξενιτειάν: Αυτός ήνέχθη τάς ύβρεις, ενώ συ καμμίαν ύβριν δεν σηκώνεις: Αυτός δεν εξεδικείτο, ενώ συ δεν ησυχάζεις αν δεν ανταποδώσης το κακόν που σου έκαμαν: Αυτός δεν ώργίζετο και όταν ακόμη έπασχεν, ενώ συ οργίζεσαι και όταν στενοχωρής τους άλλους. Αυτός παρέμενεν ατάραχος όταν υβρίζετο, ενώ συ και χωρίς να υβρίζεσαι ταράσσεσαι: Αυτός με ταπεινοφροσύνην συνεβούλευεν όσους ήμάρτανον εις Αυτόν, ενώ συ και αυτούς που σε αγαπούν τους κτυπάς με τα λόγια: Αυτός όλα όσα Του συνέβαινον τα υπέφερε με χαράν, συ και το παραμικρότερον που φέρνει λύπην, όταν το ακούσης, εξαγριώνεσαι: Αυτός ήτο πράος προς εκείνους που έπεσαν εις αμαρτίας, συ υπερηφανεύεσαι και εις βάρος των αξιωτέρων σου: Αυτός έδωσε τον Εαυτόν Του χάριν εκείνων που ήμάρτησαν εις Αυτόν, μέχρις ότου τους λυτρώση από την αμαρτίαν, ενώ εσύ ούτε και δι' εκείνους που σε αγαπούν δεν ημπορείς να θυσιάσης τον εαυτόν σου.

Κοίταξε λοιπόν τι σου έδωσε και τι Του ανταποδίδεις γνώρισε Τον από τα έργα Του, και τον εαυτόν σου από τα ίδικά σου. Αν λοιπόν απέθανες μαζί Του, εις το Θείον Βάπτισμα (Ρωμ. στ', 3), διατί διαπράττεις αυτάς τας αμαρτίας; Πώς λοιπόν θα ήμπορέσης να τον αντικρύσης, κατά την ημέραν της δόξης Του, όταν θα φανερωθή εις τον Ουρανόν, και θα τον βλέπη εις την μεγάλην Του, δόξαν όλον το ανθρώπινον γένος και θα φέρη επάνω Του τα ίχνη των Παθών, που εδοκίμασε προς χάριν μας (Εβρ. β', 9-10); Συ πρόκειται να εμφανισθής χωρίς να έχης τίποτε από τα παθήματα αυτά εις το σώμα σου; Θα σου είπη λοιπόν τότε οπωσδήποτε: «δεν σε γνωρίζω». Θα ίδης τότε και όλους τους Αγίους, οι οποίοι απέθανον διά το όνομα Αυτού, να έχουν το σημείον Του και τότε θα εντροπιασθής ενώπιον αυτών,

Μελέτησε τον βίον του κάθε Αγίου και θα τους εύρης όλους να έχουν υπομείνει κακά, χωρίς όμως να τα ανταποδώσουν δηλαδή τους Προφήτας, τους Αποστόλους τους Μάρτυρας και τους υπολοίπους Αγίους, των οποίων το αίμα κραυγάζει: «απόδωσε δικαιοσύνην διά την αδικίαν που διέπραξαν εις βάρος μας οι κατοικούντες την γήν» ('Αποκαλ. στ΄, 9-10). Διότι όλοι αυτοί, ενώ υπέφεραν, έμακροθυμούσαν, χωρίς να ανταποδίδουν το κακόν εις κανένα, χωρίς να οργίζωνται και ενώ εφονεύοντο

ή ελιθοβολούντο ή κατεκαίοντο ή κατεποντίζοντο ή εκόπτοντο είς μικρά κομμάτια, ήσαν μακρόθυμοι προς εκείνους που τους έβασάνιζαν και προσηύχοντο δι' αυτούς, διά να συγχωρηθούν, επειδή εγνώριζαν ότι δεν ενεργούν με την φυσικήν των θέλησιν, αλλά υπό την πίεσιν της αδικίας, που είναι του διαβόλου και από την οποίαν εσκοτίζοντο και έκαναν αναγκαστικά αυτά εις βάρος των Αγίων.

Εξέτασε και συ λοιπόν τον εαυτόν σου, αγαπητέ, μήπως έχεις κάτι τέτοιο ενώπιον του Θεού, διότι τίποτε δεν ημπορείς να κρύψης κατά την ώραν εκείνην· διότι δεν μπορεί να ομιλήση κανείς όπως θέλει, αλλά τα έργα του καθενός, όποια και αν είναι, όμιλούν μόνα των. Όταν δηλαδή γίνη η Ανάστασις, ο καθένας θα αναστηθή και θα φορη ως ένδυμα, τας ιδικάς του πράξεις, είτε κακάς, είτε εναρέτους και αυται είναι που πρόκειται να ομιλήσουν και η κάθε μία από αυτές θα γνωρίζη τον τόπον που ταιριάζει εις τον καθένα.

Είναι λοιπόν μακάριος εκείνος που ηγωνίσθη και απέβαλε τα ενδύματα, που τον σύρουν εις την γέενναν, και ενεδύθη τα ενδύματα που τον οδηγούν εις την Βασιλείαν των Ουρανών. Διότι ο Απόστολος λέγει: «γνωρίζομεν ότι όταν κρημνίσθη η επίγειος κατοικία του σώματος έχομεν από τον Θεόν οικοδομήν, κατοικίαν, την οποίαν δεν κατεσκεύασαν ανθρώπινα χέρια, αιώνιον, που ευρίσκεται εις τους Ουρανούς» (Β' Κορ. ε', 1).

Δ'. Του Αββά Μάρκου

ΗΡΩΤΗΣΕ ΤΙΣ τῶν ἐλλογίμων δικανικὸς γέροντα ἀσκητὴν λέγων" παρακαλῶ, πείσατε μέ, γνώναι θέλοντα, τί φρονοῦντες οἱ μοναχοὶ φᾶτε δεῖν τοὺς ἄδικουντας μὴ κρίνειν; Ἀπεκρίθη ὁ γέρων' το μὴ ἀδικεῖν τοὺς ἀδικοῦντας Θεοῦ ἔστιν ἐντολή, εἴρηκοτος διὰ τοῦ Προφήτου: «ἔμοι ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω λέγει Κύριος», καὶ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις «ἄφετε καὶ ἀφεθήσεται ὑμὶν» καὶ πολλαχοὺ δὲ τῆς Γραφῆς τοῦτο προστέτακται. Λοιπὸν τὶς ἔστιν καὶ τούτων δικαιοτέρους νόμους ὁρίσαμενος, καὶ πρὸ καιροῦ κρίναι θέλων τοὺς ἀδικοῦντας ὡς ἀναμάρτητος; '"Ἔφη ὁ σχολαστικὸς οἱ οὖν ἄρχοντες ἁμαρτάνουσι τοὺς ἀδικοῦντας ἀμυνόμενοι, καὶ τοῖς ἄδικουμενοίς το δίκαιον ἀποσώζοντες; Ὁ γέρων εἶπεν οἱ δικασταὶ οὐχ ἁμαρτάνουσι τοὺς ἀδικοῦντας ἄμυνομενοι, ἀλλ' οἱ παραδιδόντες καὶ μὴ Θεῶ ἀποδιδόντες.

Πρώτον μὲν ὅτι πᾶν το ἐπελθὸν αὐτοῖς τῶν ἰδίων κακῶν ἐπιφορὰ τυγχάνει, εἰς μετάνοιαν αὐτοὺς ἕλκον, καὶ οὐκ εἰς ἄμυναν δεύτερον δέ, εἰ καὶ ἀδίκως ἐπαθον τὸ

τυχὸν πλημμέλημα, ἔδει ἀφεῖναι τῷ ἀδικήσαντι, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου πρόσταξιν, ἵνα καὶ αὐτοὺς ἀφεθῇ καὶ μὴ διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἀνταποδόσεως ἀσυγχώρητα ποιεῖν τὰ ἐν ἑαυτοῖς κακά.

Οἱ δὲ ἄρχοντες, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν οὐ γὰρ τοὺς πιστοὺς καὶ εὐλαβεῖς ἀναγκάζουσι τῶν ἀδικούντων κατηγορεῖν οὐδὲ τοὺς ἀνεξικάκοις ἐγκαλούσι, διότι οὐ χρώνται τοὺς δικαστηρίοις ἀδικούμενοι, ἀλλὰ τοὺς βουλομένοις παρέχουσι τὴν ἐκδίκησάν τους δὲ διὰ τὸν Θεὸν μακροθυμούντας, ὡς μᾶλλον εὖ φρονοῦντας καὶ τιμῶσι καὶ ἀποδέχονται. "Ὡς πὲρ οὖν τους μὴ βουλομένους ἐντυγχάνειν οὐκ ἐφέλκονται, οὕτω καὶ τοὺς κατηγοροῦντας ἐκδικοῦντες οὐχ ἁμαρτάνουσι.

Διὸ χρή, ὦ σοφώτατε, μετὰ τοὺς ἔξωθεν λόγους τὲ καὶ νόμους, καὶ τὸν πνευματικῶν διδαχθῆναι νόμον, καὶ ὡς ἴδια ὑπομένειν τὰ ἐπερχόμενα θλιβερὰ καὶ τοὺς ἐπάγοντας μὴ ἀμύνασθαι, ἀλλ' ἀγαπᾷς καὶ τοὺς τῆς ἀγάπης νόμους τηρεῖν ἐπ' αὐτούς. Ἡ γὰρ ἀγάπη, φησὶν ἡ γραφή, «οὖ λογίζεται τὸ κακόν, ἀλλὰ πάντα στέγει, πάντα ἐλπίζει, πάντα πιστεύει, πάντα ὑπομένει». Ταῦτα δὲ ποιοῦσα οὐ δύναται κρίγειν τὸν ἀδικεῖν αὐτὴν δοκούντα ἐν ταύτῃ ἕτερος μὲν ἑτέρου διαφέρομεν, πάντες δὲ τῆς ἀξίας αὐτῆς ἀπολειπόμεθα, ἐκδεχόμενοι χάριτι Χριστοῦ τῶν ἐλλειμμάτων τὴν ἀναπλήρωσιν, εἴπερ τῆς κατὰ δύναμιν ἐργασίας οὐκ ἀμελήσωμεν.

Διὸ οἱ μὲν ῥήμασι σοφοὶ μόνους τους ἀδικοῦντας ἁμαρτάνειν νομίζουσιν, οἱ δὲ ἐν πνεύματι, καὶ ἄδικουμενοι ἑαυτοὺς καταμέμφονται, ὅταν μὴ αὐθαιρέτως τὰς ἀδικίας ὑποφέρωσιν οὐ μόνον δὲ διὰ τοῦτο, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐκ παλαιᾶς αὐτῶν αἰτίας αἳ θλίψεις ἀναφύονται, εἰ καὶ ἁμάρτημα ἁμαρτήματος ἐλαφρότερον τυγχάνει. Ὁ μὲν γὰρ ἐκδικῶν ἑαυτὸν ἀκρισίας Θεοῦ δοκεῖ καταγινώσκειν, ὁ δὲ ὑποφέρων ὡς ἰδίαν τὴν ἐπελθοῦσαν αὐτὸ θλῖψιν, τὴν ἔαυτου πρόληψιν ὁμολογεῖ, δι' ἣν καὶ ὑπομένει πάσχων τὰ δεινὰ ἐκφεύγει ἁμαρτίας καὶ παρὰ ἀνθρώπων ἀδικούμενος καὶ ὁμοίαν της θλίψεως εὑρίσκει ἀντίληψιν.

“Ο πιστεύων τὰ Χριστῷ περὶ ἀνταποδόσεως, πᾶσαν ἀδικίαν ὑπομένει κατὰ ἀναλογίαν τῆς πίστεως. “Ο ἀδικούντων ἀνθρώπων ὑπερευχόμενος, καταταράσσει δαίμονας καὶ δὲ τοῖς πρώτους ἀντιτασσόμενος, ὑπὸ τῶν δευτέρων τιτρώσκεται. Κρείσσων πλημμέλεια ἀνθρώπων καὶ μὴ δαιμόνων" ὁ δὲ εὐαρεστῶν τῷ Κυρίῳ ἀμφοτέρους ἐνίκησεν. Ὁ διὰ χρήματα ἢ δόξαν ἢ ἡδονὴν ὀργιζόμενος τῷ πλησίον, οὐκ ἐπέγνωκεν, ὅτι ἐν δικαιοσύνῃ διοικεῖ ὁ Θεὸς τὰ πράγματα. Μὴ θέλε ἀκούειν

δυστυχίας ἐχθρῶν ἀνθρώπων οἱ γὰρ ἥδεως ἀκούοντες τῶν τοιούτων ρημάτων καρποὺς τρυγῶσι τῆς ἰδίας προθέσεως.

Οὐκ ἔστιν ἀπὸ καρδίας συγχωρῆσαι τινι τὰ παραπτώματα, ἐκτὸς γνώσεως ἀληθοῦς αὕτη γὰρ ἴδια ἑκάστω τὰ ἐπερχόμενα δείκνυσιν. "Ο ἀθετούμενος ὑπὸ τινός, καὶ μήτε λόγω, μήτε ἔννοια τῷ ἀθετούντι φιλονικῶν, γνῶσιν ἀληθῆ κέκτηται καὶ πίστιν βεβαίαν ἐπιδείκνυται τὴ Δεσπότη. Ψευδεῖς οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ζυγοὺς τοῦ ἀδικῆσαι ἑκάστω γὰρ τὸ δίκαιόν του Θεοῦ ἀποσώζοντος, οὔτε τῷ ἀδικούντι ἐστὶ περίσσεια, οὔτε τῷ ἀδικουμένο ὑστέρημα ἔπει δὲ οὕτω ταῦτα, ἐν εἴκονι ὄντως διαπορεύεται ἄνθρωπος πλὴν μάτην ταράσσεται. Οἰκτίρμων καρδία δηλονότι οἰκτειρηθήσεται, καὶ ἐλεήμων ὁμοίως ἐλεηθήσεταί» τα δὲ ἐναντία τούτων, ἡ ἀκολουθία ἀντιπεφώνηκεν.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΙΟΣ μορφωμένος δικηγόρος ηρώτησεν ένα Γέροντα ασκητήν:

- Παρακαλώ – του είπε – διαφωτίσατέ με, διότι θέλω να μάθω, πώς σκέπτεσθε σείς οι μοναχοί, όταν λέγετε, ότι δεν πρέπει να δικάζωμεν αυτούς που μας αδικούν;

Ο Γέρων απήντησε:

– Το να μη αδικούμεν αυτούς που μας αδικούν, είναι εντολή του Θεού, ο οποίος παρήγγειλε με το στόμα του Προφήτου: «είς εμέ ανήκει ή εκδίκησις, και εγώ θα τιμωρήσω, λέγει ο Κύριος» (Ιερεμ. κη', 3637). Επίσης εις τα Ευαγγέλια προστάζει: «συγχωρήσατε και θα συγχωρηθήτε» (Ματθ. στ΄, 14-15). Και εις πολλά άλλα μέρη της Αγίας Γραφής προστάζεται αυτό. Ποίος είναι λοιπόν αυτός που ώρισε περισσότερον δικαίους νόμους και θέλει, προ της ώρας, να κρίνη ως αναμάρτητος εκείνους που αδικούν;

Ο μορφωμένος ήρώτησε πάλιν:

-Αμαρτάνουν λοιπόν οι άρχοντες όταν τιμωρούν τους αδικούντας και αποδίδουν το δίκαιον εις τους αδικουμένους;

Ο Γέρων απήντησεν:

– Οι δικασται δεν αμαρτάνουν τιμωρούντες τους αδικούντας: αλλ' εκείνοι που παραδίδουν τους αδικούντας εις τους δικαστές και δεν τους αφήνουν εις την κρίσιν του Θεού. Πρώτον μεν διότι κάθε τι που θα συμβή εις αυτούς είναι τιμωρία διά να μετανοήσουν και όχι διά να εκδικηθούν δεύτερον δε, αν ακόμη και αδίκως υπέστησαν

την τυχόν αδικίαν, έπρεπε να συγχωρήσουν τον αδικήσαντα, σύμφωνα με την προσταγήν του Κυρίου, διά να συγχωρηθούν και αυτοί και να μη κάμνουν ασυγχώρητα τα σφάλματα των με την ανθρωπίνην ανταπόδοσιν.

Οι άρχοντες, κατά τον Απόστολον, δεν είναι φόβος των καλών έργων, αλλά των κακών· διότι δεν εξαναγκάζουν τους πιστούς και ευλαβείς να κατηγορούν τους αδικούντας, ούτε καταγγέλουν τους ανεξικάκους, διότι αυτοί, και αν αδικούνται, δεν καταφεύγουν εις τα δικαστήρια, αλλά μόνον εις εκείνους που το θέλουν αποδίδουν δικαιοσύνην. Αυτούς που είναι μακρόθυμοι, διά τόν Θεόν, τους αναγνωρίζουν ως περισσότερον φρονίμους και τους τιμούν. "Όπως λοιπόν ακριβώς δεν εξαναγκάζουν εκείνους που δεν θέλουν να καταφεύγουν εις τα δικαστήρια, έτσι δεν αμαρτάνουν όταν τιμωρούν όσους κατηγορούν άλλοι διά να λάβουν το δίκαιόν των.

Δι' αυτό είναι ανάγκη, σοφώτατε, να διδαχθώμεν, μετά τας διδασκαλίας και τους νόμους του κόσμου, και τον πνευματικός νόμον, και να υπομένωμεν ως ιδικά μας τα θλιβερά που μας συμβαίνουν και να μη έκδικούμεθα αυτούς που μας τα προξενούν, αλλά να τους αγαπώμεν και τον νόμον της αγάπης να εφαρμόζωμεν απέναντί των. Διότι η αγάπη, λέγει η αγία Γραφή, «δεν λογαριάζει το κακόν, αλλά τα ανέχεται όλα, όλα τα ελπίζει, όλα τα πιστεύει, όλα τα υπομένει» (Κορ. Α' ιγ', 4-8). "Όταν δε κάμνη αυτά, δεν ήμπορεί να κατακρίνη εκείνον που νομίζει ότι την αδικεί. Κατά την δύναμιν της αγάπης διαφέρομεν ο ένας από τον άλλον όλοι όμως είμεθα κατώτεροι από την αξίαν της και περιμένομεν, με την Χάριν του Χριστού, να αναπληρώσωμεν τας ελλείψεις μας, αν βέβαια δεν παραμελήσωμεν την κατά δύναμιν πνευματικής εργασίαν.

Δι' αυτό οι κατά κόσμον μορφωμένοι νομίζουν ότι αμαρτάνουν μονάχα οι αδικούντες οι πνευματικοί όμως άνθρωποι, και αν ακόμη αδικούνται, τους εαυτούς των θεωρούν υπαιτίους όταν δεν υποφέρουν ευχαρίστως τας αδικίας όχι μόνον δε δι' αυτό, αλλά και διότι αι θλίψεις των γεννώνται από παλαιά σφάλματά των, αν και το εν αμάρτημα είναι ελαφρότερον από το άλλο. Διότι εκείνος που παίρνει μόνος του την εκδίκησίν του, φαίνεται ωσάν να κατηγορή τον Θεόν δι' έλλειψιν ορθής κρίσεως, ενώ εκείνος που υποφέρει, ώς τελείως προσωπικήν, την θλίψιν που του συνέβη, ομολογεί την ευθύνης του και δι' αυτό υπομένει τα παθήματα του. Αποφεύγει αμαρτίαν αυτός που αδικείται από τους ανθρώπους και ο Θεός τον βοηθεί ανάλογα με την θλίψιν του.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΖ΄ (Να είμαστε μακρόθυμοι και να μην εκδικούμαστε)

Εκείνος που πιστεύει εις τον Χριστόν, ότι θα του ανταποδώση το δίκαιον, υπομένει ανάλογα με την πίστιν του. Εκείνος που προσεύχεται ολόψυχα διά τους ανθρώπους που τον αδικούν, συγκλονίζει τους δαίμονας: ενώ εκείνος που εναντιώνεται εις τους πρώτους, πληγώνεται από τους δευτέρους (τους δαίμονας). Καλύτερα να υποστη κανεις κακόν από τους ανθρώπους, παρά από τους δαίμονας: εκείνος δε που είναι ευάρεστος εις τον Κύριον, ενίκησε και τους δύο. Εκείνος που οργίζεται έναντίον του πλησίον διά χρήματα ή δόξαν ή ηδονήν, δεν έκατάλαβεν ότι ο Θεός με δικαιοσύνην διοικεί τα ανθρώπινα πράγματα. Να μη θέλης να ακούς δυστυχίας των εχθρών σου· διότι εκείνοι που ακούν με ευχαρίστησιν τέτοια λόγια, τρυγούν τους καρπούς της ιδικής των ψυχικής διαθέσεως.

Δεν ήμπορούμεν να συγχωρήσωμεν από την καρδιά μας τα παραπτώματα του άλλου, χωρίς αληθινήν γνώσιν· διότι η αληθινή γνώσις παρουσιάζει εις αυτόν που την απέκτησε τας επερχομένας θλίψεις ως ιδικάς του. Εκείνος που αδικείται από κάποιον και δεν φιλονικεί με τον αδικούντα ούτε με λόγον ούτε με την σκέψιν του ακόμα, έχει αποκτήσει πραγματικήν γνώσιν και φανερώνει αληθινήν πίστιν προς τον Κύριον. Οι άνθρωποι είναι ανίκανοι να κρίνουν σωστά το δίκαιον ή το άδικον· διότι εφ' όσον εις τον καθένα και Θεός αποδίδει το δίκαιον ούτε και άδικος ευρίσκεται είς πλεονεκτικήν θέσιν ούτε και αδικούμενος εις μειονεκτικήν. Επειδή δε έτσι είναι ακριβώς αυτά, ο άνθρωπος που τα αγνοεί βαδίζει μέσα εις φανταστικόν κόσμον και δι' αυτό ματαίως ταράσσεται. Η ευσπλαγχνική καρδία θα εύρη ευσπλαγχίαν και η ελεήμων επίσης θα ελεηθή κατ' ακολουθίαν δε ανάλογος θα είναι και η συνέπεια από τα αντίθετα με αυτά.

Ε'. Γρηγορίου του Διαλόγου

ΗΚΟΥΣΑ παρὰ τινῶν εὐλαβῶν λεγόντων, ὅτι οὐ δεῖ, φησι, παραχωρεῖν τοῖς τυχούσι διαρπάζειν ἅπερ πρὸς τὴν ἑαυτῶν διοίκησιν ἢ καὶ πενήτων ἀνάπαυσιν ἔχομεν, μάλιστα εἰ παρὰ Χριστιανῶν ταῦτα πάσχομεν, ἵνα μὴ ἁμαρτίας πρόξενοι τοῖς ἄδικουσιν ἡμᾶς γινώμεθα, δι' ὧν ἀνεξικακοῦμεν. Τοῦτο δὲ οὐδὲν ἕτερον ἐστιν, ἢ θέλειν τὰ ἑαυτοῦ ὑπὲρ ἑαυτὸν μετὰ ἀλόγου προφάσεως. Εἰ γὰρ καταλιπῶν τὸ εὔχεσθαι καὶ προσέχειν τὴ ἐμαυτοῦ καρδία δίκας θέλω ἀγορεύειν πρὸς τοὺς θέλοντας μὲ ἐπηρεάζειν, κατὰ μικρὸν ἄρξομαι καὶ δικαστηρίων προσεδρεύειν προαυλίοις" δηλονότι τὰ ἐκδικούμενα κρείττονα τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἡγοῦμαι, ἵνα μὴ εἴπω καὶ αὐτοῦ του σωτηρίου ἐντάλματος.

Πῶς γὰρ ἂν ὅλως τῷ εὐαγγελικῇ ἀκολουθήσωμεν προστάγματι, τὰ κελεύοντι μοὶ καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντός τα σὰ μὴ ἀπαίτει, εἰ μὴ μετὰ χαρᾶς ὑπομείνω τὴν τῶν προσόντων μοὶ

πραγμάτων διανομῆς καὶ διαρπαγήν, κατὰ τὸ 'Αποστολικὸν λόγιον, ὁπότε οὔτε δικασάμενος τὶς καὶ ἀπολαβῶν ἅπερ ἤβουληθή της ἁμαρτίας τὸν πλεονέκτην ἐλευθεροί; Ἐπειδὴ τὰ φθαρτὰ δικαστήρια τὸ ἄφθαρτόν του Θεοῦ κριτήριον ὁρίζειν οὐ δύνανται. Τούτου γὰρ πάντως καὶ αἴτιος τοὺς νόμους πληροφορεῖ, παρ' οἷς καὶ ἀπολογηθεῖς, τῆς αἰτίας ἑαυτὸν ἀπολύει. "Ως τὲ καλόν το φέρειν τὴν βίαν τῶν θελόντων ἡμᾶς ἀδικεῖν, καὶ εὔχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν, ἵνα διὰ μετανοίας, οὐ μὴν διὰ τοῦ ἀποδοῦναι & ἀφ' ἡμῶν ἥρπασαν ἀπαλλαγῶσι τοῦ τῆς πλεονεξίας ἐγκλήματος. Τοῦτο γὰρ θέλει ἡ δικαιοσύνη τοῦ Κυρίου, ἵνα οὐχὶ τὸ πλέον κτηθέν, ἀλλὰ τὸν πλεονέκτην ἀπολάβωμεν πότε διὰ τῆς μετανοίας τῆς ἁμαρτίας ἐλεύθερον.

Ερμηνεία

ΗΚΟΥΣΑ μερικούς ευλαβείς να λέγουν: δεν πρέπει να επιτρέπωμεν εις τον οιονδήποτε να διαρπάζη εκείνα που έχομεν διά την συντήρησίν μας ή διά την βοήθειαν των πτωχών και μάλιστα αν υφιστάμεθα αυτά από Χριστιανούς, διά να μη γίνωμεν, με την ανεξικακίαν μας, πρόξενοι αμρτίας εις τους αδικούντας. Τούτο δεν σημαίνει τίποτε άλλο από το να θέλωμεν τα ιδικά μας υπέρ τον εαυτόν μας με παράλογον δικαιολογίαν. Διότι αν αφήσω το να εύχομαι (Λουκ. στ' , 28) και να προσέχω την καρδίαν μου, τότε θα θέλω να διεξάγω δίκας εναντίον εκείνων που με ενοχλούν και σιγά-σιγά θα αρχίσω να συχνάζω εις τους διαδρόμους των δικαστηρίων: δηλαδή θα φθάσω να θεωρώ τας δικαστικές υποθέσεις σπουδαιοτέρας από την σωτηρίαν μου, διά νά μή είπω και από αυτήν την εντολήν του Σωτήρος (αυτόθι 27).

Πώς θα είναι τότε δυνατόν να συμφωνήσωμεν με την εντολήν του Ευαγγελίου, που διατάσσει να μη ζητης οπίσω τα πράγματά σου από έκείνον που τα παίρνει (αυτόθι 30) (χωρίς να σε ερωτήση), αν δεν υπομείνω με χαράν την άδικον αρπαγήν και την κλοπής των υπαρχόντων μου, σύμφωνα με το ρητόν του Αποστόλου (Εβρ. ι', 34); Αλλωστε και αν ακόμη δικάση κανείς τον ένοχος και πάρη όπίσω εκείνα που έχασε, δεν απαλλάσσει τον κλέπτης από την ευθύνης της αμαρτίας. Διότι τα φθαρτα πρόσκαιρα δικαστήρια του κόσμου δεν ήμπορούν να ορίζουν την απόφασιν, που εκδίδει το άφθαρτον και αιώνιον κριτήριον του Θεού.

Ο ένοχος αποδεικνύει την αθωότητά του είς τους νόμους και αφού απολογηθή ενώπιόν των απαλλάσσει τον εαυτόν του από την κατηγορίαν. Ώστε είναι καλόν να ανεχώμεθα την καταπίεσιν εκείνων που θέλουν να μάς αδικούν και να προσευχώμεθα υπέρ αυτών, διά να απαλλαγώσιν από το έγκλημα της πλεονεξίας όχι δια της ανταποδώσεως εκείνων τα οποία ήρπασαν από ημάς, αλλά δια της μετανοίας. Αυτό

δηλαδή θέλει η δικαιοσύνη του Κυρίου, όχι για να πάρωμεν οπίσω εκείνο το οποίον απεκτήθη επί πλέον αδίκως, αλλά διά να απολάβωμεν πάλιν τον πλεονέκτην άπηλλαγμένος από την αμαρτίαν του διά της μετανοίας.

ΣΤ'. Του Αββά Ισαάκ

Ο ΛΕΓΩΝ ὅτι καταλέλοιπε τὸν κόσμον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους μαχόμενος ἕνεκεν τινός, ἵνα μὴ λείψῃ αὐτῷ τί τῆς ἀναπαύσεως αὐτοῦ, οὗτος τυφλὸς τελείως ἐστι, διότι τὸ μὲν σῶμα ὁλόκληρον ἑκουσίως κατέλιπε, περὶ ἑνὸς δὲ μέλους αὐτοῦ πολεμεῖ καὶ μάχεται. Γίνωσκε ὅτι τὸ ἀφεῖναι τοῖς ὀφειλέταις τὰ ὀφειλήματα ἐκ τῶν ἔργων τῆς δικαιοσύνης ἐστι, καὶ τότε ὄψει τὴν γαλήνην μετὰ λαμπρότητος ἐν τῷ νοῦ σου. "Ὅταν ὑπεραναβῇς τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, τότε προσκολληθήσῃ τὴ ἐλευθερία ἐν παντὶ πράγματι. Οἷς ὁ κόσμος νενέκρωται, οὗτοι τὰς ἐπηρείας μετὰ χαρᾶς ὑπομένουσιν οἷς δὲ ζῇ ὁ κόσμος, οὗτοι ἀδικίαν ὑπομεῖναι οὐ δύνανται, ἀλλ' ἢ ὑπὸ τῆς κενοδοξίας νικώμενοι, ὀργιζόμενοι ταράσσονται, ἢ ὑπὸ λύπης ἁλίσκονται.

Ὢ πῶς δυσκατόρθωτος ἐστιν ἡ ἀρετὴ αὕτη, ἤγουν τὸ μακροθύμως φέρειν τὴν ἀδικίαν καὶ πόσην δόξαν κέκτηνται παρὰ τῷ Θεῷ! Ὁ οὖν θέλων ταύτην κατορθώσαι, χρῄζει πρότερον μακρυνθῆναι τῶν ἰδίων καὶ ξενιτεύσαι, διότι οὐ δύναται αὐτὴν ἐν ἰδίᾳ πατρίδι κατορθώσαι μεγάλων γὰρ καὶ δυνατῶν ἔστιν ὑπομεῖναι τὴν ἄλγηδονα ταύτην μέσον των ἰδίων, κακείνων οἷς εἰς ἅπαν ὁ κόσμος οὗτος τέθνηκε καὶ πᾶσα παράκλησις ἀπήλπισται καὶ πεπάτηται.

Ερμηνεία

ΕΚΕΙΝΟΣ που λέγει ότι εγκατέλειψε τον κόσμον και όμως μάχεται με τους ανθρώπους διά κάτι, διά νά μή του λείψη τίποτα από την ανάπαυσίν του, αυτός είναι τελείως τυφλός: διότι ενώ θεληματικά εγκατέλειψε ολόκληρον το σώμα του, αγωνίζεται και μάχεται δι' ένα μονάχα μέλος του. Γνώριζε ότι το να συγχωρήσης εκείνους που σε έλύπησαν με τα σφάλματα των είναι από τα έργα της δικαιοσύνης τότε θα ίδης μέσα εις τον νούν σου να λάμπη η γαλήνη. Οταν θα ανυψωθής επάνω από την οδόν της δικαιοσύνης, τότε θα απελευθερωθής από κάθε πράγμα. Αυτοί δια τους οποίους ο κόσμος έχει αποθάνει, δέχονται με χαράν τας ενοχλήσεις εκείνοι όμως δια τους οποίους ζή ακόμη ο κόσμος, δεν ημπορούν να υπομείνουν την αδικίαν, αλλά νικημένοι από την κενοδοξίαν, ταράσσονται από την οργήν ή κυριεύονται από την λύπην.

Ὢ! πόσον δύσκολον είναι να κατορθώση κανείς την αρετήν αυτήν, δηλαδή το να υπομένωμεν με μακροθυμίαν την αδικίαν, και πόσην δόξαν αποκτούν ενώπιον του Θεού όσοι την κατορθώνουν! Εκείνος λοιπόν που θέλει να την κατορθώση, πρέπει να απομακρυνθη προηγουμένως από τους ίδικούς του και να ξενιτευθή, διότι δεν ημπορεί να την κατορθώση εις την πατρίδα του. Διότι μόνον μεγάλοι και δυνατοί ήμπορούν να υπομείνουν αυτόν τον πόνον μεταξύ των συγγενών των, και εκείνοι διά τους οποίους απέθανε τελείως ο κόσμος αυτός και δια τους οποίους έχάθη και κατεπατήθη κάθε ελπίς κοσμικής παρηγορίας.

Ζ'. Εν τω Γεροντικό

ΕΛΕΓΕΝ καὶ μακάριος Ζωσιμᾶς, ὅτι ὄντος μου μετὰ τῆς μακαρίας Διονυσίας, ἠτήσατο αὐτὴν τὶς ἀδελφὸς εὐλογίαν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὅσον ἐχώρει. Ὁ δὲ ἐπεῖ μὴ ἔλαβεν ὅσον ἐζήτει, ἤρξατο λοιδορεῖν αὐτὴν λέγων κατ' αὐτῆς καὶ κατ' ἐμοῦ ἀπρεπῆ ρήματα. Ἀκούσασα δὲ ἐκείνη καὶ πονήσασα, ἐζήτει κακώσαι αὐτόν. Μαθῶν οὖν ἐγώ, εἶπον αὕτη: Τί ποιεῖς; ἐπιβουλεύεις σεαυτῃ; πᾶσαν ἀρετὴν ἀπαίρεις ἀπὸ τῆς ψυχῆς σου τί γὰρ κατ' ἀξίαν ὑπομένεις, ὧν Χριστὸς ὑπέμεινε διά σε; Οἶδα, κυρία, ὅτι ἐσκόρπισας χρήματα ὡς κόπρια, ἐὰν δὲ μὴ κτήσῃ τὴν πραότητα, οὕτως εἰ ὡς χαλκεὺς τύπτων βῶλον σιδήρου, σκεῦος δὲ μὴ ἐκβάλλων.

Καὶ ἔλεγεν αὐτὴ Φησιν ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος, χρῄζω πραότητα, ἐν ᾗ καταλύεται πᾶσα ἡ δύναμις τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου σημεῖον τοῦ ρίψαι τὸν κόσμον το μὴ ταράττεσθαι. "Ἔστι γὰρ ὅτε καταφρονεῖ τὶς πολλῶν κεντηναρίων, καὶ ἔρχεται εἰς ραφίδα, καὶ ἡ εἰς τοῦτο προσπάθεια ποιεῖ αὐτὸν ταράττεσθαι καὶ ποιεῖ τὸ ραφίδιον ἐκεῖνο τόπον κεντηναρίου, καὶ γίνεται τὶς δοῦλος τοῦ ραφιδίου ἢ τοῦ κουκουλίου ἢ τοῦ μανδηλίου ἢ τοῦ βιβλίου, καὶ οὐκ ἔστι δοῦλος τοῦ Θεοῦ. Καὶ καλῶς εἶπε τὶς τῶν σοφῶν: ὅσα πάθη ψυχῆς, τοσούτοι δεσπόται. Καὶ ὁ Ἀπόστολος ᾧ γὰρ τὶς ἥττηται, τούτω καὶ δεδούλωται. Ἡ δὲ ἀκούσασα ταῦτα μετενόησε καὶ εἶπε μοί: εὕροις τὸν Θεόν, ὃν ποθεῖς.

2. Ἔλεγε πάλιν ὁ μακάριος αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ φύσει ἐλαφραὶ εἰσι πάνυ, ἀλλὰ τὰ θελήματα ἡμῶν τὰ πονηρὰ ποιούσιν αὐτᾶς βαρείας φαίνεσθαι" & κατέχουσα ἡ ψυχὴ οὐ δύναται πληροῦν τὰς ἐντολᾶς, εἰ δὲ ταῦτα ἀφήσει, εὔκολοι αὕτη αἱ ἐντολαὶ εὑρίσκονται, καὶ βάρος οὐδ' ὅ,τιουν ἔχουσαι' οἷον τί δυσχερές το καταλείψαντα τινὰ τὴν εἰς τὰ παρόντα προσπάθειαν, καὶ τὸ δὶ' αὐτὰ μάχεσθαι τοὺς ἀνθρώπους. Εἰς Θεὸν μόνον πλουτεῖν καὶ ἐλπίζεις τὸν ποιήσαντα καὶ διοικοῦντα καὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἔφιεσθαι. Τοῦτο οὐδὲ μίαν ἔχει δυσχέρειαν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΖ΄ (Να είμαστε μακρόθυμοι και να μην εκδικούμαστε)

Εἰώθαμεν γὰρ καὶ διὰ φόβον θαλάσσης, ἢ λῃστῶν ἐπιδρομήν, πάντων καταφρονεῖν τῶν προσόντων, καὶ ρίπτειν ἀόκνως τὰ πράγματα, διὰ τὸ τὴν βραχεῖαν ταύτην ζωὴν ἑαυτοῖς περισώσασθαι, ἣν ὅσον οὔπω καὶ ἡμῶν μὴ θελόντων διαλύσει καὶ θάνατος. "Ὅμως δ' οὖν διὰ τὸ μὴ στερηθῆναι ταύτης πρὸς τὸ παρὸν πάντων καταφρονοῦμεν, καὶ εὐδαιμονίαν ἡγούμεθα εἰ πάντα ἀπολέσαντες ἑαυτοὺς διεσώσαμεν ἀπὸ τῶν λῃστῶν, ἢ κλύδωνος θαλασσίου, καὶ ὁ πρὸ μικροῦ μαινόμενος καὶ θυμομαχῶν ἵνα κερδήσῃ ὀβολόν, κινδύνῳ τινὶ τοιούτῳ περιπεσῶν προθύμως πάντα ρίπτει, ἵνα τὴν πρόσκαιρον κερδήσῃ ζωήν.

Ὁ Διατὶ οὖν μὴ περὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς ταῦτα διαλογιζώμεθα καὶ οὕτω φρονῶμεν καὶ διακείμεθα, καὶ πάντα τα ἐνταῦθα εὐψύχως παρορῶμεν καὶ ἀπορρίπτωμεν, ἵνα τῆς ἀθανάτου ζωῆς μὴ ἐκπέσωμεν; Διατὶ μὴ ἰσχύει φόβος Κυρίου, ὅσον ἰσχύει φόβος ἀνθρώπινος ἢ θαλασσίου κλύδωνος κίνδυνος; Πρὸς σύστασιν δὲ τῶν λεγομέγων, διηγεῖτο καὶ τί τοιοῦτον διήγημα, καὶ αὐτὸς παρὰ τινῶν ἔμαθεν.

3. "Ἔλεγεν οὖν, ὅτι λιθουργὸς τὶς ποτέ, δν καβιδάριον καλεῖ ἡ συνήθεια, ἔχων λίθους πολυτίμους καὶ μαργαρίτας, ἀνέβη εἰς πλοῖον μετὰ τῶν παιδίων αὐτοῦ, βουλόμενος ἀπελθεῖν εἰς τινὰ τόπον φάριν τοῦ πραγματεύσασθαι.Συνέβη οὖν αὐτὸν ἕνα τινὰ τῶν τοῦ πλοίου νεώτερον σχεῖν καὶ συνήθη, ὃς καὶ ὑπηρέτει αὐτῷ εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, καὶ κοινωνὸς αὐτὸ τραπέζης ἐγίνετο. Ἐν μιᾷ οὖν ἀκούει καὶ νεώτερός των ναυτῶν ψιθυριζόντων πρὸς ἀλλήλους καὶ βουλευομένων, ἕνα ρίψωσι τὸν καθιδάριον εἰς τὴν θάλασσας καὶ κερδήσωσι τοὺς λίθους καὶ πάντα, καὶ ἐπεφέρετο, καὶ ἀκούσας περίλυπος γέγονεν.

Ἐλθόντα οὖν τὸν νέον ὡς τὲ ποιῆσαι τὴν συνήθη ὑπηρεσίαν, ὡς εἶδεν αὐτὸν καὶ καβιδάριος κατηφῆ καὶ στυγνόν, ἤρωτα μαθεῖν τὴν αἰτίας τῆς σκυθρωπότητος. "Ο δὲ τὸ μὲν πρώτον οὐδὲν ἀπεκρίνατο, εἶς ἄλλον καιρὸν ταμιευόμενος τὴν ἀγγελίας οὐ ἤκουσεν. Ὡς δὲ ἐκεῖνος ἐνέκειτο ἀπαιτῶν γνωρίσαι αὐτὸ τῆς κατηφείας τὸ αἴτιον, τότε στενάξας καὶ δακρύσας ὁ νέος ἀπαγγέλλει αὐτὴ τὴν βουλήν, ἣν ἔγνω τοὺς ναύτας βουλευομένους περὶ αὐτοῦ. Ὁ δὲ μικρῶν ἐπισχῶν, καλεῖ τοὺς παίδας καὶ παραγγέλλει αὐτοὺς ἀόκνως ποιῆσαι, καὶ ἂν προστάξῃ αὐτοῖς.

Ἁπλοὶ οὖν σινδόνα, καὶ κελεύει αὐτοὺς ἐνέγκαι τὰ σκεύη, ἐν οἷς ἦσαν οἱ λίθοι καὶ οἱ μαργαρίται. Ὡς δὲ ἤνεγκαν, ἀνοίξας ἐξήνεγκε πάντας τους λίθους καὶ τοὺς μαργαρίτας, καὶ ἤπλωσεν ἐπὶ τῆς σινδόνος, καὶ μετὰ τὸ ἁπλώσαι λέγει δὶ ἅ τα καὶ τὰ θαλασσομαχῶ κινδυνεύων; Καὶ τοιαύτην ἕλκων ζωὴν ἐπώδυνον, ἃ καὶ μετ' ὀλίγον ἀποθανῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτω μέλλω καταλιπεῖν, καὶ μὴ δὲν λαβεῖν μεθ' ἑαυτοῦ ρίψατε οὖν πάντα εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ εὐθὺς λαβόμενος καὶ αὐτὸς τῆς σινδόνος μετὰ τῶν παίδων,

ἠκόντισαν πάντα εἰς τὸ πέλαγος. Οἱ δὲ ναύται ἰδόντες ἐξέστησαν καὶ κατήργησαν τὴν βουλήν, ἣν κατ' αὐτοῦ ἔβουλευσαντο.

Κατανοήσωμεν οὖν, ἀδελφοί, πῶς ὅτε ὥρμησεν ὁ λογισμὸς αὐτοῦ, καῖπερ ἰδιώτου ὄντος καὶ κοσμικοῦ, εὐθέως κατέλυσε τὴν προσπάθειαν, καὶ γέγονε φιλόσοφος ἓν ἔργοις καὶ λόγους, καὶ τοῦτο ἕνα κερδήση τὴν μικρᾶν ταύτην ζωὴν καὶ πρόσκαιρον. Ἡμεῖς δὲ διὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν μικρᾶν ζημίαν οὐχ ὑπομένομεν οὐδὲ ἀλύπως ὑπενεγκεῖν δυνάμεθα;

Εἰ οὖν ὅλως λυπείσθαι δεῖ, διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ζημιώσαντος λυπηθῶμεν, καὶ μὴ διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀφαίρεσιν οὐ γὰρ ἡμεῖς, ἀλλ' ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ παθῶν κακῶς καὶ διὰ τῆς ἀδικίας ἑαυτὸν ἐκβαλῶν ἀπὸ τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν. "Ἄδικοι γὰρ φησι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν, ἡμὶν δὲ διὰ τῆς προσκαίρου ζημίας τὴν αἰώνιον ζωὴν προεξένησε. Χαίρετε γὰρ φησι καὶ ἀγαλλιάσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανούς.

Ἀλλ' ἡμείς το ἐναντίον ποιούμεν' ἀφέντες τὸ λυπείσθαι ὑπὲρ τῆς ἀπωλείας τοῦ μέλους τοῦ Χριστοῦ, κάθημεν πλέκοντες λογισμοὺς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὑπὲρ φθαρτῶν καὶ εὐτελῶν καὶ οὐδενὸς ἀξίων πραγμάτων. Καὶ γὰρ καὶ ἐν τάξει μελῶν ἔθετο ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐν τῇ πίστει, κεφαλὴν ἔχοντας τὸν Χριστόν, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος, ὅτι πάντα τα μέλη τοῦ σώματος πολλὰ ὄντα, ἐν σῶμα, κεφαλὴ δὲ πάντων ἐστὶν ὁ Χριστός.

"Ὅταν οὖν θλίβῃ σὲ ὁ ἀδελφός σου, νόμισαν ὅτι ἡ χείρ σου ἢ ὁ ὀφθαλμός σου ἢ ἄλλο τί τῶν μελῶν σου πάσχει καὶ θλίβει σὲ εἰ γὰρ πάσχει, φησίν, ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τα μέλη καὶ τὰ ἑξῆς. "Ὡς πὲρ οὖν ἐπὶ τοῦ σώματος ἡμῶν, εἰ κάμνει ἕν των μελῶν, τοῦ μὲν πόνου ἡμὶν μεταδίδωσι διὰ τὴν συνάφειαν, οὐκ αἴρομεν δὲ αὐτὸ ἀφ' ἡμῶν, οὐδ' ἀποκόπτομεν τὸν πόνον φεύγοντες, ἀλλὰ καὶ μεγίστην ζημίαν ἡγούμεθα, εἰ τινὸς τῶν μελῶν στερηθῶμεν. Καὶ ἄκοντες, συμπάσχοντες δὲ μᾶλλον τῷ πεπονηκότι μέλει, παντὶ τρόπο τὴν αὐτοῦ θεραπείας σπουδάζομεν, καὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ, τιμίαν σφραγῖδα ἐπιτιθέντες, καὶ ἁγίω ἐλαίω ἀλείφοντες, τάχα δὲ καὶ ἰατροὺς ὑποδεικνύντες, καὶ πάντα τα εἰς ἴασιν τοῦ πάθους ἐπιτηδεύοντες.

Ὡς ἂν τὸ πονοῦν μέλος θεραπευτῆ καὶ μηκέτι τῆς αὐτοῦ θλίψεως ἡμὶν μεταδίδωσιν, οὕτως ὀφείλομεν καὶ περὶ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ φρονεῖν καὶ ποιεῖν. Καὶ εἰ ποτὲ τὶς αὐτῶν ἡμᾶς ἀδικήσει ἢ ἄλλως λυπήσει τὴ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ ἔπηρεια, συγχωροῦντος τοῦ Θεοῦ εἰς δοκιμὴν ἡμετέραν ἢ καὶ εἰς τινὸς πάθους ἡμῶν διόρθωσιν, ὀφείλομεν λυπείσθαι οὐ διὰ τὴν τῶν χρημάτων ζημίαν καὶ ἀδικίαν, ἀλλὰ διὰ τὸν ἀδικήσαντα ἀδελφόν, μᾶλλον δὲ ἀδικηθέντα μεγάλως, ὡς προλαβῶν εἶπον, καὶ ἔκπτωσιν ἐλεεινῶς ὑποστάντα τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Τούτου ἕνεκα καὶ λυπηθῶμεν καὶ πενθήσωμεν,

καὶ τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν θερμῶς ὑπὲρ αὐτοῦ δυσωπήσωμεν, ἀφεῖναι τῷ ἀδελφῷ τὸ ἀγνόημα.

Οὕτω γὰρ ποιούντες ἐσόμεθα τῷ ὄντι Χριστοῦ μιμηταί, ὃς ὑπὲρ τῶν σταυρούντων αὐτῶν προσηύχετο καὶ τὸν πατέρα ἀφεῖναι αὐτοῖς παρεκάλει, τύπος ἡμὶν τῆς ἀνεξικακίας καὶ ἐν τούτῳ γενόμενος. Τοῦτον οὖν μιμούμενοι, ἀφήσωμεν τοῖς ἀδελφούς τα εἰς ἡμᾶς ἀγνοήματα, ἵνα καὶ ἡμὶν ἐκεῖνος ἀφήση τὰ παραπτώματα καὶ τῆς αὐτοῦ δόξης κοινωνοὺς ἀποδείξη καὶ κληρονόμους.

4. Διηγεῖτο καὶ αὐτός, ὅτι ποτὲ ἐπέταξε βιβλία τινὰ καλλιγράφω εὐφυεῖ. Μετὰ οὖν τὸ τελέσαι αὐτά, πέμψας λέγει μοί, ὅτι ἰδοὺ ἐτέλεσα, ὅ,τι δοκεῖ σοῖ ἀποστειλον καὶ λάβε αὐτά. Τὶς δὲ ἀδελφὸς ταῦτα μαθῶν, ἀπελθῶν ὡς ἐξ ἐμοῦ δῆθεν πρὸς τὸν καλλιγράφουν καὶ δοὺς τὸ λογάριον ἔλαβεν αὐτά, ἐγὼ δὲ μὴ εἰδῶς τὸ γινόμενον, ἔπεμψα ἀδελφὸν ἐκ τῶν μετ' ἐμοῦ μετὰ γραμμάτων σὺν τῷ λογαρίᾳ ὡς τὲ λαβεῖν αὐτά.

Ὡς οὖν ἀπῆλθεν ὁ ἀδελφός, καὶ ἔγνω καὶ καλλιγράφος ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τοῦ λαβόντος τὰ βιβλία, ταραχθεῖς εἶπεν ὄντως ἀπέρχομαι καὶ λυπῶ αὐτὸν ἕνεκα τούτων τῶν δύο, ὅτι τὲ ἔχλευασε μὲ καὶ ὅτι τὰ μὴ ὄντα αὐτοῦ ἔλαβεν. Ἐγὼ δὲ τοῦτο μαθῶν, πέμψας δηλῶ αὐτῶ οἶδᾳς, ἀδελφέ μου, ὅτι τὰ βιβλία διὰ τοῦτο κτώμεθα, ἕνα μάθωμεν ἐξ αὐτῶν ἀγάπην, ταπείνωσιν, πραότητα. Εἰ δὲ ἡ ἀρχὴ τῆς κτήσεως τῶν βιβλίων μάχη ἐστίν, οὐ θέλω κτήσασθαι βιβλίον, καὶ μόνον μὴ μαχήσωμαι δοῦλον γὰρ φησι Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι.

5. Ἡσυχαστὴ τινι ἐπῆλθον λησται, καὶ προαισθόμενος ὁ γέρων ἔκραξε. Καὶ ἀκούσαντες οἱ γείτονες αὐτοῦ ἐξῆλθον καὶ ἐπίασαν τοὺς λῃστές, καὶ ἔπεμψαν τῷ ἡγεμόνι. "Ο δὲ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς φυλακήν, καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀδελφοὶ ἐλυπήθησαν λέγοντες, ὅτι δὶ' ἡμᾶς παρεδόθησαν. Καὶ ἀναστάντες ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἀββᾶς Ποιμένα, καὶ ἀνήγγειλαν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἔγραψε πρὸς τὸν ἡσυχαστὴν λέγων.

Ἐγνόησαν τὴν πρώτην προδοσίαν πόθεν γέγονε, καὶ τότε βλέπεις τὴν δευτέραν" εἰ μὴ γὰρ προεδόθης πρότερον ἐκ τῶν ἔσωθεν, τουτέστι δειλιάσας ἐξ ἀπιστίας, οὐκ ἂν τὴν δευτέραν προδοσίαν ἐποίησας, ἤτοι παραδοὺς τὸ ἄρχοντι τοὺς ληστᾶς.

Ἀναγίους οὖν ὁ γέρων τὴν ἐπιστολῆς τοῦ ἀββᾶ Ποιμένος, ἀναστᾶς ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν, καίτοι μὴ ἐξερχόμενος τοῦ κελλίου αὐτοῦ, καὶ ἐξέβαλε τοὺς λῃστὲς ἐκ τῆς φυλακῆς ἦν γὰρ ὀνομαστὸς εἰς ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ δημοσία ἤλευθερωσεν αὐτούς.

Ερμηνεία

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΖ΄ (Να είμαστε μακρόθυμοι και να μην εκδικούμαστε)

Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ Ζωσιμάς διηγήθη κάποτε το εξής: Όταν ήμουν με την μακαρίαν Διονυσίαν, κάποιος αδελφός της εζήτησεν ελεημοσύνην και εκείνη του έδωσεν όσην ήμπορούσεν. Εκείνος όμως, επειδή δεν επηρεν όσην έζητούσεν, ήρχισε να την υβρίζη και να λέγη εις βάρος της και εις βάρος μου απρεπή λόγια. Όταν τα ήκουσεν η Διονυσία, επόνεσε ψυχικά και έζητούσε να τον εκδικηθή. Μόλις λοιπόν το έμαθα, της είπα: τί κάμνεις; σκέπτεσαι να βλάψης τον εαυτόν σου; απογυμνώνεις την ψυχήν σου από κάθε αρετήν μήπως όσα υπομένεις είναι ισάξια με εκείνα που υπέμεινεν ο Χριστός διά σέ; Γνωρίζω, κυρία, ότι εσκόρπισες χρήματα, ως κόπρον: αν όμως δεν αποκτήσης την πραότητα, θα είσαι όπως ο σιδηρουργός ο οποίος κτυπά ένα κομμάτι σιδήρου, χωρίς να κατασκευάζη με αυτό σκεύος.

Της έλεγεν ακόμη και μακάριος Ζωσιμάς: Ο Θεοφόρος Ιγνάτιος λέγει: έχω ανάγκην από πραότητα, με την οποίαν καταργείται όλη η δύναμις του άρχοντος του αιώνος τούτου. Το να μη ταράσσεσαι είναι σημείον ότι περιφρόνησες τον κόσμον. Υπάρχουν δηλαδή περιπτώσεις που περιφρονεί κανείς πολλά κεντηνάρια και φθάνει να υπολογίση μίαν βελόναν. Και η απασχόλησις εις αυτό τον κάμνει να ταράσσεται και κάνει την βελόναν εκείνην νόμισμα αξίας. "Έτσι γίνεται κανείς δούλος της βελόνας, ή του κουκουλίου,ή του μανδηλίου, ή του βιβλίου και παύει να είναι δούλος του Θεού. (Καλά είπε κάποιος σοφός ότι όσα πάθη έχει η ψυχή, τόσα είναι και τα αφεντικά της. Και ο Απόστολος λέγει: «από (αυτό που ένικήθη κανείς, εις αυτό και υπεδουλώθη» (Β΄ Πετρ. β', 19).

Η Διονυσία όταν ήκουσεν αυτά μετενόησε και μου είπε: είθε να εύρης τον Θεόν που ποθείς.

2. Έλεγε πάλιν ο μακάριος αι εντολαί τού Θεού είναι πράγματι πάρα πολύ ελαφραί, αλλά τα πονηρά θελήματά μας τας κάμνουν να φαίνωνται βαρείαι: όσον κρατεί η ψυχή αυτά τα θελήματά της δεν μπορεί να εκτελή τας εντολάς, αν όμως τα αφήση, τότε τας ευρίσκει ευκόλους, χωρίς να έχουν το παραμικρόν βάρος. Είναι κάτι το αταίριαστον το να εγκαταλείψη κανείς την προσπάθειαν διά τα παρόντα και να ευρίσκεται πάλιν δι' αυτά εις διαμάχης με τους ανθρώπους. Να πλουτη και να ελπίζη κανείς μόνον τον Θεόν που μας εδημιούργησε και μας φροντίζει, και την Βασιλείαν Του να επιθυμη. Αυτό δεν έχει καμμίαν δυσκολίαν.

Συνηθίζομεν, είτε από φόβον ναυαγίου εις την θάλασσαν, είτε από επίθεσιν ληστών, να καταφρονώμεν όλα μας τα υπάρχοντα και να απορρίπτωμεν, χωρίς δισταγμόν τα πράγματα, δια να σώσωμεν αυτήν την σύντομος ζωής μας, την οποίαν

εντός ολίγου, και χωρίς να το θέλωμεν, θα την διαλύση ο θάνατος. Και όμως δια να μη στερηθώμεν αυτήν την πρόσκαιρον ζωήν, καταφρονούμεν όλα εις μίαν στιγμήν και θεωρούμεν ευτυχίαν αν τα χάσωμεν όλα και διασωθώμεν από τους ληστές ή την τρικυμίαν της θαλάσσης και εκείνος που πριν από ολίγον έκανεν ωσαν τρελλός και άφριζεν από θυμόν, δια να κερδήση μίαν πεντάραν, όταν περιπέση εις ένα τέτοιον κίνδυνον, τα πετά όλα προθύμως, δια να κερδήση την πρόσκαιρον ζωήν.

Διατί λοιπόν να μη σκεπτώμεθα τα ίδια και διά την αιώνιον ζωήν και να έχωμεν αυτό το φρόνημα και αυτήν την διάθεσιν; Διατί να μη παραβλέπωμεν με θάρρος όλα τα εδώ πρόσκαιρα και να τα απορρίπτωμεν, διά να μη χάσωμεν την αθάνατον ζωήν; Διατί να μην είναι τόσον ισχυρός και φόβος του Κυρίου, όσον είναι ισχυρός και ανθρώπινος φόβος ή ο κίνδυνος από την τρικυμίαν της θαλάσσης; Προς επιβεβαίωσιν δε των όσων έλεγεν, ανέφερε και το εξής διήγημα, που έμαθεν από άλλους.

3. Κάποτε – έλεγε – κάποιος τεχνίτης πολυτίμων λίθων, καβιδάριος, όπως συνήθως τον λέγουν, επήρε μαζί του πολυτίμους λίθους και μαργαριτάρια, και μαζί με τα παιδιά του, ανέβηκεν εις πλοίον διά να ταξιδεύση είς άλλον τόπον και εκεί να εμπορευθή. Κατά την διάρκειαν του ταξιδίου εσχετίσθη με τον νεώτερον ναύτην του πλοίου και τον έκαμε φίλον του. Ο νεαρός αυτός τον εξυπηρέτει και έτρωγε μαζί του είς το τραπέζι. Μίαν ημέραν λοιπόν οι ναύται έκαναν συμβούλιον και άκούει ο νεαρός να λέγουν ψιθυριστά μεταξύ των να ρίψουν τον καβιδάριον εις την θάλασσαν δια να κερδίσουν τους πολυτίμους λίθους και όλα όσα είχεν επάνω του. Από αυτό έγινε περίλυπος.

"Οταν ήλθε λοιπόν διά να κάμη την συνηθισμένην υπηρεσίαν, μόλις τον είδεν ο έμπορος περίλυπον και στενοχωρημένον, τον ήρώτησε να μάθη την αιτίαν της λύπης του. Εκείνος όμως δεν του είπε τίποτε αμέσως, αλλ' εκράτησε την είδησιν που έμαθε δι' άλλην ώραν. Επειδή όμως ο έμπορος επέμενε να του γνωρίση την αιτίαν της βαθείας λύπης του, ανεστέναξε και με βουρκωμένα μάτια από δάκρυα, του αναφέρει την απόφασιν που αντελήφθη να παίρνουν οι ναύται δι' αυτόν. Εκείνος, αφού έσκέφθη σιωπηλός ολίγον, φωνάζει τα παιδιά του και τους παραγγέλλει να κάμουν αδίστακτα όσα τους διατάξη.

Απλώνει λοιπόν αμέσως ένα σεντόνι και τα διατάσσει να φέρουν τα κιβώτια που υπήρχαν μέσα οι πολύτιμοι λίθοι και τα μαργαριτάρια. Μόλις δε τα έφεραν, τα άνοιξεν, έβγαλες όλα τα μαργαριτάρια και τους πολυτίμους λίθους, τα έρριψεν επάνω εις το σεντόνι και μετά λέγει: δι' αυτά θαλασσοπνίγομαι και κινδυνεύω και περνώ

τέτοιαν βασανισμένην ζωήν; Και αυτά, όταν μετά από ολίγον αποθάνω, θα τα εγκαταλείψω εις τον κόσμον, χωρίς να πάρω τίποτε μαζί μου! Πέταξέ τα λοιπόν όλα είς την θάλασσαν! Και αμέσως επήρε, με τα παιδιά του, το σεντόνι και τα έρριξε μακράν εις το πέλαγος. Μόλις είδαν αυτό οι ναύται έμειναν κατάπληκτοι και δεν έπραγματοποίησαν την απόφασιν που είχαν λάβει εναντίον του.

Ας βάλωμεν λοιπόν καλά εις τον νούν μας, αδελφοί, πώς ο έμπορος εγκατέλειψεν αμέσως την προσπάθειαν (του πλουτισμού), μόλις τον παρεκίνησεν ο λογισμός του, αν και ήτο ιδιώτης και κοσμικός και έγινε, με τα έργα και τα λόγια, φιλόσοφος και αυτό δια να κερδήση την ολίγην αυτήν και πρόσκαιρον ζωήν. Ημείς, δια την εντολήν του Χριστού και την Βασιλείαν των Ουρανών, δεν ήμπορούμεν να υπομείνωμεν μικράν ζημίαν, και χωρίς λύπην να την υποφέρωμεν;

Αν πραγματικώς πρέπει να λυπούμεθα, ας λυπηθώμεν διά της και (ψυχικήν) απώλειαν αυτού που μάς έζημίωσε και όχι διά την αφαίρεσιν των χρημάτων· διότι δεν είμεθα ημείς που επάθαμεν το κακόν, αλλ' εκείνος, επειδή με την αδικίαν που διέπραξεν, εξεδιώχθη από την Βασιλείαν των Ουρανών. «Αδικοι – λέγει η Αγία Γραφή – δεν θα κληρονομήσουν την Βασιλείας του Θεού» (Α' Κορ. στ', 9). Με την πρόσκαιρον ζημίαν που μας προεκάλεσε κάποιος, έγινε πρόξενος να κληρονομήσωμεν την αιώνιον ζωήν. Διότι λέγει η Αγία Γραφή: «Να χαίρεσθε και να ευχαριστησθε, διότι θα είναι μεγάλη η αμοιβή σας εις τους Ουρανούς» (Λουκ. στ', 35).

Ημείς όμως κάμνομεν το αντίθετον αφήσαμεν την λύπην διά την ψυχικήν απώλειαν του μέλους του σώματος του Χριστού και καθήμεθα και κάμνομεν διαφόρους σκέψεις εναντίον του αδελφού μας χάριν φθαρτών, τιποτένιων πραγμάτων, που δεν έχουν καμμίαν άξίαν. Διότι ο Θεός, με την πίστιν, μάς έκαμε μέλη σώματος που έχει κεφαλής τον Χριστόν, όπως λέγει ο Απόστολος: «όλα τα μέλη, αν και είναι πολλά, αποτελούν ένα σώμα, κεφαλή δε όλων είναι ο Χριστός» (Α' Κορ. ιβ', 12).

Όταν λοιπόν σε στενοχωρη ο αδελφός σου, να νομίζης ότι το χέρι σου ή ο οφθαλμός σου ή κάποιο άλλο από τα μέλη σου πάσχει και σε στενοχωρεί «διότι αν πάσχη - λέγει η Αγία Γραφή – ένα μέλος, συμπάσχουν όλα τα μέλη». Όπως ακριβώς συμβαίνει και εις το σώμα μας αν ασθενή κάποιο μέλος μάς μεταδίδει τον πόνον με τον σύνδεσμος που υπάρχει, αλλά δεν το αφαιρούμεν από επάνω μας, ούτε το αποκόπτομεν, διά να αποφύγωμεν τον πόνον απ' εναντίας μάλιστα, θεωρούμεν μεγίστην ζημίαν αν στερηθώμεν κάποιο μέλος μας και χωρίς να το θέλωμεν. Πάσχομεν δε μαζί με το άρρωστος μέλος και φροντίζομεν να το θεραπεύσωμεν· τοποθετούμεν επάνω εις

αυτό την τιμίαν σφραγίδα του Χριστού, το αλείφομεν με άγιον έλαιον, το δεικνύομεν εις τους ιατρούς και εφαρμόζομεν όλα τα απαραίτητα διά την θεραπείας του πάθους του.

Οπως λοιπόν υπομένομεν να θεραπευθή το μέλος που πονεί και να μη μας μεταδίδη την θλίψιν του, έτσι πρέπει να σκεπτώμεθα και να πράττωμεν δια τους αδελφούς μας. Και αν κάποτε κάποιος από αυτούς μάς αδικήση ή, οπωσδήποτε, μάς λυπήση, κατόπιν επηρείας του κοινού μας εχθρου, του σατανά, κατά παραχώρησιν Θεού προς δοκιμασίαν μας ή προς διόρθωσιν κάποιου πάθους μας, οφείλομεν να λυπούμεθα, όχι διά την ζημίαν των χρημάτων ή την αδικίας που υπέστημεν, αλλά διά τον αδελφόν που μας ήδίκησε, ή μάλλον που έζημίωσε τον εαυτόν του πάρα πολύ, όπως είπα προηγουμένως, και αξιοθρήνητα εξέπεσεν από την Βασιλείαν των Ουρανών. Δι' αυτό να λυπηθώμεν και να πενθήσωμεν και θερμά να παρακαλέσωμεν δι' αυτόν τον φιλάνθρωπον Θεόν, να συγχωρήση εις τον αδελφόν το αμάρτημά του.

Όταν λοιπόν κάμνωμεν έτσι, θα είμεθα πραγματικά μιμηταί του Χριστού, ο οποίος προσηύχετο διά τους σταυρωτάς του και παρεκάλει τον επουράνιον Πατέρα να τους συγχωρήσης και εις αυτό έγινε δι' ημας τύπος ανεξικακίας. Μιμούμενοι λοιπόν Αυτόν, ας συγχωρήσωμεν είς τους αδελφούς τα σφάλματα που έκαναν εις βάρος μας, διά να συγχωρήση και Εκείνος τα παραπτώματά μας (Ματθ. στ', 12). Και έτσι να μας καταστήση μετόχους και κληρονόμους της δόξης Του.

4. Ο ίδιος διηγείτο ότι κάποτε παρήγγειλεν εις ένα σπουδαίον καλλιγράφον μερικά βιβλία. Αφού λοιπόν τα ετελείωσεν, έστειλε και με ειδοποίησε. Τα ετελείωσα, μου είπε – στείλε μου ό,τι νομίζεις και πάρε τα. Κάποιος όμως αδελφός, όταν το έμαθεν, επήγεν εκ μέρους μου τάχα εις τον καλλιγράφον, και αφού του έδωσε την αμοιβήν του, τα επήρεν. 'Εγώ, χωρίς να γνωρίζω αυτό που έγινε, έστειλα κάποιον άδελφόν, από την συνοδείαν μου, με γράμματα και με την αμοιβήν, διά να παραλάβη τα βιβλία.

Μόλις έφθασεν ο αδελφός και αντελήφθη ο καλλιγράφος, ότι τον εξηπάτησεν εκείνος που παρέλαβε τα βιβλία, εταράχθη και είπε πραγματικά θα πάω να τον τιμωρήσω δι' αυτά τα δύο· διότι με εξηπάτησε και διότι επήρε πράγματα που δεν ήσαν ιδικά του. Μόλις επληροφορήθηκα εγώ την απόφασίν του αυτήν, έστειλα και του εμήνυσα τα εξής: αδελφέ μου, γνωρίζεις ότι αποκτώμεν βιβλία δι' αυτόν ακριβώς τον λόγον διά να μάθωμεν, δηλαδή, από αυτά αγάπην, ταπείνωσιν, πραότητα αν όμως η αρχή της αποκτήσεως βιβλίων είναι η διαμάχη, δεν θέλω να τα αποκτήσω, μόνον

και μόνον διά να μην έλθω εις φιλονικίαν· διότι δεν πρέπει ο δούλος του Θεού να μαλώνη με άλλους (Β΄ Τιμ. 6', 24). –

5. Κάποτε ήλθον ληστα ι εναντίον ενός ασκητού· ούτος προσθάνθη την επίθεσίν των και μόλις έφθασαν έκραξεν εις βοήθειαν. Οι γείτονες ήκουσαν τας φωνάς του, έβγήκαν, συνέλαβαν τους ληστές και τους έστειλαν εις τον Ηγεμόνα. Ο Ηγεμών τους έβαλεν αμέσως εις την φυλακήν. "Οταν το επληροφορήθησαν αυτό οι αδελφοί, ελυπήθησαν και είπαν: εξ αιτίας μας παρεδόθησαν. Ἔσηκώθησαν λοιπόν και επήγαν προς τον 'Αββάν Ποιμένα και του ανέφεραν την υπόθεσιν. Εκείνος δε αμέσως έγραψεν εις τον 'Ασκητήν. Σκέψου - του εμήνυσε – την πρώτην προδοσίαν από που έγινε και τότε θα ίδης και την δευτέραν· αν δηλαδή δεν επροδίδεσο προηγουμένως από μέσα σου, αν με άλλα λόγια δεν έδειλιούσες από απιστίαν, δεν θα έκαμνες την δευτέραν προδοσίαν, να παραδώσης δηλαδή τους ληστές εις τον άρχοντα.

Μόλις ο Γέρων εδιάβασε την επιστολήν του 'Αββά Ποιμένος, έσηκώθη, ήλθεν εις την πόλιν, (αν και δεν έβγαινε ποτέ από το κελλί του) και έβγαλε τους ληστές από την φυλακήν. Ητο ονομαστός εις όλην έκείνην την χώραν και τους ήλευθέρωσε με την βοήθειαν της εξουσίας αμέσως.

Η'. Του Αγίου Εφραίμ

ΕΑΝ χρήσης τῶν ἀδελφῶ σου τί καὶ βραδύνῃ περὶ τὴν ἀπόδοσιν, καὶ βούλει ὑπομνῆσαι αὐτόν, ἅπαξ λάλησον" πολλάκις γὰρ γίνεται λήθη. Εἰ δὲ σὺ χρήση τί παρ' ἑτέρου, κακεῖνος εὐλαβεία φερόμενος μὴ ὑπομνήση σε, ἀλλὰ σὺ διὰ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον μὴ θελήσης ἀποστερῆσαι αὐτὸν τῶν ἑαυτου, διότι γέγραπται: μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν.

Ερμηνεία

ΑΝ δανείσης εις τον αδελφόν σου κάτι και καθυστερήση να σου το επιστρέψη και θελήσης να του το υπενθυμίσης, να του το είπης μίαν φοράν· διότι πολλές φοράς λησμονεί κανείς.

Αν συ δανεισθώς κάτι από άλλον, και εκείνος από σεβασμόν δεν σου το υπενθυμίση, συ πάντως, από φόβον Θεού, μη θελήσης να του το στερήσης, διότι έχει γραφή: «Σε κανένα να μη οφείλετε τίποτα, εκτός από το να αγαπάτε ο ένας τον άλλον» (Ρωμ. ιγ', 8).

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΗ'
(Με την ανεξικακία να μεταβάλουμε τον αδικούντα)

Ὅτι δεῖ τὸν Χριστιανὸν οὐ μόνον τοὺς ἀδικοῦντας μὴ ἀμύνεσθαι, ἀλλὰ μακροθύμως τὴν ἀδικίαν ὑφίστασθαι, καὶ τὴ ἀνεξικακία ἐντρέπειν αὐτούς.

Ο Χριστιανός πρέπει όχι μόνον τους αδικούντας να μή τιμωρή, αλλά με μακροθυμίαν να υπομένη την αδικίαν και να τους μεταβάλλη, με την ανεξικακίαν του.

Α'. Γρηγορίου του Διαλόγου

ΑΝΗΡ ΤΙΣ εὐλαβέστατος Λιβερτίνος ὀνόματι, ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου 0νωράτου ὑπῆρχε δευτεριάριος, οὐ καὶ μαθητὴς γέγονεν. Ἐν μιᾷ οὖν, Δαρδᾶς καὶ τῶν Γότθων κόμης, μετὰ στρατοῦ τὴ δούλη τοῦ Θεοῦ ὑπήντησε. Τινὲς οὖν ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ τὸν Λιβερτίνον ἐκ τοῦ ἵππου, ἐν ᾧ ἔκαθεζετο, καταγαγόντες, τὸν ἵππον ἀφείλοντο. Ὁ δὲ προθύμως τὴν τοῦ ἀφαιρεθέντος ἵππου ζημίαν ὑπενεγκῶν, καὶ τὸ φραγγέλιον, ὅπερ ἐκράτει, τούτοις ἐπιδέδωκεν εἰπῶν λάβετε καὶ τοῦτο, ἵνα ἔχετε πῶς τὸ κτῆνος τοῦτο ἐλάσητε ἔπειτα εἰς εὐχὴν ἑαυτὸν δέδωκεν. Οἱ δέ, δρόμω πολλὰ χρώμενοι, τὸν ποταμὸν κατέλαβαν τὸν Βουλτοῦρνος λεγόμενον.

Ἤρξαντο οὖν ἕκαστος τὸν ἑαυτοῦ ἵππον τὴ τῆς ρομφαίας ἄστα τύπτειν καὶ ταῖς πτερνιστήραις πλήσσειν' οἱ δὲ ἵπποι τυπτόμενοι, κόπον μὲν ὑπέμενον, κινηθήγαι δὲ οὐκ ἠδύναντο οὕτω γὰρ τῷ ὕδατι τοῦ ποταμοῦ προσεγγίσαι ἐφοβοῦντο, καθάπερ κρημνῶ θανασίμω. Ὡς οὖν ἐπὶ πολύ τους ἵππους πλήσσοντες ἐξητόνησαν, εἷς ἐξ αὐτῶν εἶπε διὰ τὸ πταῖσμα καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἰς τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ πεποιήκαμεν ταῦτα ὑπομένομεν. Πάραυτα οὖν ὑποστρέψαντες, εὑρίσκουσι τὸν Λιβερτίνον ἐν τῇ εὐχῇ κείμενον, ᾧ καὶ εἶπον ἀνάστα, λάβε τὸν ἵππον σου ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη λέγων ἀπέλθετε μετὰ καλοῦ ἐγὼ χρείαν τοῦ ἵππου οὐκ ἔχω. Κατελθόντες δὲ μετὰ βίας, αὐτὸν εἰς τὸν ἵππον, ὅθεν κατήγαγον, ἐκούφισαν καὶ παρευθὺς ἀνεχώρησαν. "Ἔπειτα πάλιν εἰς τὸν ποταμὸν ἐλθόντες, ᾧ μηδὲ προσεγγίσαι πρότερον οἱ ἵπποι αὐτῶν ἴσχυον, οὕτως εὐκόλως αὐτὸν διεπέρασαν, ὡς ἅτε μηδὲ ὕδωρ ὅλως ἔχοντα.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΗ΄ (Με την ανεξικακία να μεταβάλουμε τον αδικούντα)

Θαυμᾶσαι οὖν ἐστι τὴν τὲ τοῦ δικαίου ὑπομονὴν πῶς πράως τὴν ἀδικίαν: ὑπήνεγκε, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοκρισίαν, πῶς τὴν ἀνομίαν ἀνέστειλε καὶ διὰ τῶν ἀλόγων τοὺς λογικοὺς ἐσωφρόνισε, καὶ τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα θαυμασίως ἐδόξασεν.

Ερμηνεία

ΕΙΣ ΤΗΝ Μονήν του Αγίου Όνωράτου εζούσεν ένας ευλαβέστατος άνθρωπος, ο Λιβερτίνος, δεύτερος μετά τον Όνωράτον, του οποίου έγινε και μαθητής. Μίαν ημέραν συνήντησεν ο κόμης των Γότθων Δαρδάς, με πολύν στρατόν, τον δούλον του Θεού. Μερικοί λοιπόν από τους ανθρώπους του Δαρδά τον κατέβασαν από το άλογον, το οποίον ίππευε και του το αφήρεσαν. Εκείνος εδέχθη πρόθυμα την ζημίαν από την αρπαγήν του αλόγου τους έδωσε μάλιστα και το μαστίγιον, που έκρατούσε και τους είπε: πάρετε και αυτό, διά να κτυπάτε το ζώον να προχωρής και ύστερα επεδόθη εις προσευχήν. Οι Γότθοι, μετά από πολύν καλπασμόν, έφθασαν εις τον ποταμόν Βουλτούρνον.

Αρχισαν λοιπόν ο καθένας να κτυπά το άλογόν του με την θήκης του σπαθιού του και να το κεντά με τα σπιρούνια. Τα άλογα όμως, καθώς τα εκτυπούσαν, επροσπαθούσαν, αλλά δεν ήμπορούσαν να κινηθούν: τόσον πολύ εφοβούντο να πλησιάσουν το νερό του ποταμού, ώσαν να ήτο θανάσιμος κρημνός. Αφού λοιπόν εκουράσθησαν να κτυπούν τα άλογα, είπε κάποιος από αυτούς: αυτά τα παθαίνομεν, διά το κακόν που εκάμαμεν καθ' οδόν εις τον δούλον του Θεού. Αμέσως τότε επιστρέφουν όπίσω και ευρίσκουν τον Λιβερτίνον να προσεύχεται και του λέγουν πάρε το άλογόν σου. Εκείνος τους απήντησε: πηγαίνετε εις το καλόν εγώ δεν έχω ανάγκης από το άλογον. Μετά από αυτό, αφού κατέβησαν από τα άλογά τους, τον ανέβασαν διά της βίας εις το άλογον, από όπου πριν από ολίγον τον κατέβασαν και έφυγαν αμέσως. Έπειτα ήλθαν πάλιν εις τον ποταμόν, εις τον οποίον προηγουμένως ούτε να πλησιάσουν δεν ημπόρεσαν τα άλογα και τον επέρασαν τόσον εύκολα ωσάν νά μή είχε καθόλου νερόν.

Πρέπει λοιπόν να θαυμάση κανείς και την υπομονήν του Δικαίου, με πόσην ηρεμίαν υπέμεινε την αδικίαν, και την δικαιοκρισίαν του Θεού πώς έσταμάτησε την αδικίαν και έσωφρόνισε με τα άλογα τους λογικούς και πώς εδόξασε θαυμαστώς τον θεράποντά Του.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΗ΄ (Με την ανεξικακία να μεταβάλουμε τον αδικούντα)

Β'. Εν τω βίω του Αγίου Μαρκιανού

Ο ΜΕΓΑΣ Μαρκιανός, μέσον νυκτῶν ὅτε καὶ μάλιστα μηδενὶ ὀφθῆναι τῶν πάντων ὤετο, ἔθος εἶχεν ἀπιέναι πρὸς τινὰ συνήθη τραπεζίτης τὸ χρυσίον καταλλάζων, καὶ κέρμα λαμβάνων πλειόνων χαλκῶν, ὡς ἂν ἔχῃ τοῦ διανείμαι τοῖς πενομένοις, εὐθὺς ἐπανήει. Ὁ γοῦν τραπεζίτης, εἷς κέρδος πρόφασιν τὸ ἄωρον τῆς νυκτὸς λαμβάνων, ζυγοῖς ἀδίκους τους χρυσοὺς ἔσταθματο κακεῖνος οὐδὲν ἀντιλέγων οὐθ' ὅλως ἐξακριβούμενος, δῆλος ἦν τὸ πᾶν τὴ συνειδήσει τοῦ σταθμίζοντος ἐπιτρέπων.

Ὡς δὲ πολλάκις τοῦτο γινόμενον, Μαρκιανὸς τὸν μὴ συνιέντα ὑποκρινόμενος, οὐδὲν ἔνεκαλεί το τραπεζίτη, πολλὴ ἔκπληξις εἶχεν αὐτόν, καὶ ἅμα τὴν ὥραν ἀνασκοπῶν, ὅτι τῆς νυκτὸς ἦν τὸ μεσαίτατον, εἰς κρείττονα λογισμὸν ἐχώρει, καὶ τὰς ὑπολήψεις ἔγγιζουσας εἶχε τὴ ἀληθεῖα, καὶ τὴ Μαρκιανοὺ βίω πρεπούσας. 'Ἀμέλει καὶ τινι τῶν αὐτοῦ παίδων ἀκολουθεῖν ἐκέλευεν αὐτῶ ἐξιόντι, ὡς τὲ μαθεῖν πούποτε ἄρα τὰ τοῦ κέρματος ἐκείνη χωρούσιν. Ὁ μὲν οὖν παῖς ἤκολουθει, ἐπει δὲ καὶ νεκρῶ πένητα ἔντυχων ὁ θεῖος ἀνὴρ ἐπὶ κλίνης κειμένω, λαβῶν ἐκ τινὸς οἰκίσκου καπηλικοῦ, ὡς ἔθος εἶχεν, ἔλουσε τὲ τὸν νεκρὸν καὶ ἤμφιασεν, εἶτα καὶ ἀναστάντα, ὡς προλαβόντες εἴπομεν, αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀνακλίνας αὖθις ἀπήει.

Ταῦτα τὸν παῖδα ἰδόντα φρίκη κατέσχε καὶ στραφεῖς ὡς τάχος τῷ πέμψαντι πάντα διασαφεῖ, τὸν δὲ μετάνοια τῶν γινομένων εἰσήει, καὶ ἐφ' οἷς πρὸς τὸν 8σιον ἄδικωτατα διετέθη κλαίων ἦν καὶ τιμωρίαν ἀπὸ τοῦ συνειδότος ἑαυτῶ εἰσπραττόμενος. Διὸ καὶ παραγενομένω τῷ ἁγίῳ πάλιν πρὸς αὐτόν, ἐφ' ὧ τὸ χρυσίον καταλλάξειεν καὶ τραπεζίτης, προσέπιπτε τὲ τοὺς ἐκείνου ποσί, καὶ διωμολόγει τὰ πραχθέντα κακῶς καὶ πᾶν καὶ ἐπλεονέκτησεν ἀπεδίδου. .

Οὕτω πρᾶξις ἀγαθὴ σιωπώσα μᾶλλον ἢ πλήθει ρημάτων ἀνύειν δύναται καὶ οὗς ἔλεγχοι καὶ παραινέσεις οὐδὲν ὤνησαν, τούτοις ἔργον ἐπαινετὸν ἡσύχως χωροῦν καὶ ἀφανῶς αὐτῶν τῆς συνειδήσεως παραπτόμενον, ἔβελτιωσε τὲ καὶ αὐθαιρέτως μεταμαθεῖν τὸ ἀγαθὸν παρεσκεύασεν. Ὁ μὲν τοὶ Μαρκιανὸς μηδὲν ἤδικεισθαι φήσας, τοῦ τὲ διδομένου καὶ αὐτοῦ του διδόντος τὸ λοιπὸν ἀπέσχετο, οὐχ ὡς ἂν τινὰ πονηρὸν ἐκτρεπόμενος, ἐκείνω γὰρ οὗ συγγνώμην ἁπλῶς ἔνειμεν, ἀλλὰ καὶ φίλτατον αὐτὸν διωμολόγησεν ἔχειν, ἀλλὰ φεύγων τὴν ἀπὸ τῆς ματαίας δόξης ἐπακολουθοῦσαν βλάβην, καὶ θέλων μηδενὶ ἀνθρώπω τὰ ἑαυτοῦ δηλα γενέσθαι, ἀλλὰ τῷ Θεῷ μόνο ταῦτα ταμιευόμενος.

Ερμηνεία

Ο ΜΕΓΑΣ Μαρκιανός, κατά τα μεσάνυκτα, όταν ενόμιζες ότι δεν ήτο δυνατόν κανείς να τον ίδη, συνήθιζε να πηγαίνη εις κάποιον γνωστόν του τραπεζίτην διά να αλλάζη

τα χρυσά νομίσματα με πολλά μικρά χάλκινα νομίσματα δια να τα μοιράζη εις τους πτωχούς: αμέσως δε μετά εγύριζεν. Ο τραπεζίτης λοιπόν, λαμβάνων ως πρόφασιν ότι η αλλαγή εγένετο την νύκτα και θα μπορούσε να κερδίζη περισσότερα, έζύγιζε τα χρυσά νομίσματα με όχι σωστή ζυγαριά. Ο Αγιος δεν επρόβαλλε καμμίαν αντίρρησιν, και δεν εφρόντιζε καθόλου να τον ελέγχη: έτσι έδειχνεν ότι είχεν απόλυτον εμπιστοσύνην εις την συνείδησιν αυτού και οποίος έζύγιζε.

Επειδή όμως αυτό έγινε πολλές φοράς και ο Μακάριος υπεκρίνετο ότι δεν αντιλαμβάνεται τίποτα, ούτε κατηγορούσε τον τραπεζίτην, και τραπεζίτης ήρχισε να απορή: αφού λοιπόν επρόσεξε και πάλιν την ώραν, ότι ήτο μεσάνυκτα, κατέληξεν εις καλυτέραν σκέψιν, και αι υποψίαι του επλησίαζαν πλέον την αλήθειαν, που έταίριαζε με την ζωήν τού Μαρκιανού. Παρήγγειλε, πραγματικά, σε κάποιον υπηρέτης του να παρακολουθήση τον Μαρκιανόν, όταν φύγη από το εργαστήριον, διά να μάθη που πηγαίνουν τα χρήματα. Και ο μέν υπηρέτης τον παρακολουθούσεν όταν δε ο "Αγιος άνθρωπος συνήντησε κάποιον ζητιάνον, που ήτο νεκρός επάνω εις ένα κρεβάτι, αμέσως επήρεν από κάποιο οινοπωλείον κρασί, όπως συνήθιζε, και έπλυνε, με αυτό, τον νεκρόν και τον έσαβάνωσε. Κατόπιν όμως ο νεκρός άνεστήθη, όπως είπομεν προηγουμένως, και αφού τον ησπάσθη, πάλιν έμεινεν νεκρός, και ο Αγιος έφυγεν.

Μόλις είδεν αυτά τα πράγματα και υπηρέτης έφριξε και αφού έτρεξε όσον πιο γρήγορα ήμπορούσεν εις αυτόν που τον έστειλε, τα ανέφερε λεπτομερώς όλα. Τότε ο τραπεζίτης μετενόησε δι' όσα έγιναν και έκλαιε, διότι είχεν αδικήσει πάρα πολύ τον Όσιον και η συνείδησής του, με τας τύψεις, τον ετιμωρούσε. Δι' αυτό, όταν ήλθε πάλιν ο "Αγιος, διά να ανταλλάξη τα χρυσά νομίσματα, πίπτει και τραπεζίτης είς τα πόδια του, του εξωμολογείτο τα κακά που διέπραξε, και του επέστρεψεν όσα του επήρε παραπάνω.

Έτσι μία καλή πράξις, αποσιωπουμένη, μπορεί να ωφελήση περισσότερον από τα πολλά λόγια και εκείνους που δεν ωφέλησαν έλεγχοι και συμβουλαί, τους διώρθωσεν ένα αξιέπαινον έργον που διεξάγεται ήσυχα και χωρίς να φαίνεται, διότι ήγγισε την συνείδησίν των, τους διώρθωσε και τους έκαμε να μάθουν μόνοι των το καλόν.

Ο Μαρκιαός όμως είπε προς τον τραπεζίτης ότι δεν ήδικήθη καθόλου και αμέσως εγκατέλειψε και το επιπλέον που του έδιδε και τον ίδιον όχι δια να αποφύγη κάποιον πονηρόν (επειδή όχι απλώς τον έσυγχώρησεν, αλλά και διεβεβαίωσεν ότι τον θεωρεί πάρα πολύ αγαπητόν του), αλλά διά να μη ζημιωθή ψυχικά από την ματαιοδοξίας και

διότι ήθελε να μη φανερωθούν αι πράξεις του εις κανένα άνθρωπον, παρά μόνον εις τα ταμεία του Θεού να θησαυρισθούν.

Γ'. Εν τω βίω του Αγίου Σπυρίδωνος

ΠΡΟΣΗΛΘΕ τὶς πότε τῷ Ἁγίῳ Σπυρίδωνι αἶγας πριάσθαι τῆς ποίμνης βουλόμενος, τὸν ἀριθμὸν ἑκατόν. Ἐπιτραπεῖς οὖν ὑπὸ τοῦ Ὁσίου τὴν τιμὴν πρότερος καταθέσθαι, εἶτα λαβεῖν, αὐτὸς τῶν ἐννέα μόνον καὶ ἐνενήκοντα καταθεῖς, τῆς μιᾶς ὑπεκράτησε, λήσειν οἰόμενος ἐν τούτῳ τὸ ἁπλοϊκὸν ἐκείνου καὶ κομιδὴ ἀπραγμον. Ἐπεῖ οὖν εἶσω τῆς μάνδρας ἄμφω γεγόνασιν, ὁ μὲν ἐκέλευεν ὅσην δὴ καὶ κατέθετο τιμήν, τοσαύτας λαβεῖν, ὁ δὲ μηδὲ οὕτω συνεῖς ἑκατὸν τῆς μάνδρας ἐξήλαυνεν.

Μία γοὺς τῶν αἰγῶν οἵα θεράπαινα ἀγαθὴ αἰσθομένη ὅτι μὴ ἀπέδοτο αὐτὴν ὁ δεσπότης ὀξέως ἐπανήει μᾶλλον, καὶ πρὸς τὴν μάνδραν ἐχώρει" ὁ δὲ αὖθις ἀπῆγε καὶ πρὸς τὴν βίαν εἶλκεν ὁ ἀναιδής. Ἐπράχθη τοῦτο δίς, ἢ καὶ τρὶς τὸ θαυμάσιον καὶ ἡ μὲν αἶξ ἐπανήει, ὁ δὲ ἀνεῖλκεν ὀργώση καὶ χειρὶ καὶ ψυχή.

Τί οὖν; μηδὲν οὕτως ἀνύων, ἀφαρπάσας αὐτὴν χαμόθεν καὶ τοὺς ὤμους ἀναθεῖς, ἀπῆγεν ἡ δὲ καὶ οὕτω μέγα τί καὶ τραχύτατον ἐμβοώσα καὶ τοῖς κέρασιν αὐτὸν παίουσα, καὶ πρὸς τὴν κεφαλὴν ἐκκυρτουμένη, τὴν βίαν ἐκήρυττε φανερῶς καὶ τὸν πλεονέκτην ὡς πὲρ ἐτιμωρεῖτο τῆς ἀδικίας, ὡς τὲ καὶ τοὺς παρόντας ἐν ἐκπλήξει τὸ θαῦμα ποιείσθαι, τὴν αἰτίαν οὐκ ἔχοντας συμβαλεῖν.

Τὸν δὲ μέγαν οὐ φανερῶς ἐλέγξαι βουλόμενον, ἤρεμα πρὸς τὸν ἀδικοῦντα, ἔρα, τέκνον, εἶπειν, μήποτε οὐ μάτην ταῦτα τὸ ζῷον οὔτε μὴν ἀλόγως ἀχθήσεται τὴ ἀπαγωγή, ἀλλ' ὅτι μὴ καὶ αὐτῆς λαθῶν τὴν τιμὴν προκατέθου. Οὕτως ἐκεῖνος τὴν καρδίαν πληγεῖς εἰς νοῦν ἀνήνεγκε, καὶ εἰς αἴσθησιν ἐλθῶν οὐ πὲρ ἔδρασεν, αὐτὸ τὲ διωγμολόγει καὶ συγγνώμην ἠτεῖτο.

"Ἔπειτα καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς μιᾶς τιμὴν καταθέμενος, οὐκέτι βοώσαν εἶχε καὶ ἀντιβαίνουσαν, ἀλλ' ἡσύχως ταῖς ἄλλαις συνεπομένην" φησὶ γὰρ τὸν μέγαν κατὰ πολύ το μέτριον καὶ τύφου κεκαθαρμένον θεοφιλῶς μὲν τῆς Ἐπισκοπῆς ἔχεσθαι οὐδὲν ἧττον καὶ τῶν θρεμμάτων μεταποιείσθαι.

2. Ποτὲ οὖν ἄωρί των νυκτῶν κλέπται ταῖς ἐπαύλεσιν ἐπελθόντες τινὰ τῶν αὐτοῦ θρεμμάτων ἐσύλων. Θεὸς δὲ καὶ τοῦ ποιμένος ἐπιμελούμενος, οὐδὲ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πουμαινομένων ἤμελει" ἀλλ' οἱ κλέπται οὗτοι δεσμοῖς ἄρρηκτους ἀοράτως περιληφθέντες, τὰς χεῖρας ἐδέδεντο καὶ ἀναχωρεῖν οὐδ' ὅλως ἀνίεντο.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΗ΄ (Με την ανεξικακία να μεταβάλουμε τον αδικούντα)

"Ὄρθρος ἤδη παρήν, καὶ γνοὺς ὁ μέγας το γεγονός, ᾔλθε τὲ πρὸς αὐτοὺς καὶ τὰς χεῖρας ὀπίσω περιηγμένας καὶ δεδεμένας αὐτοὺς ἔχοντας ἰδών, εὐχὴ μὲν αὐτοὺς τῶν δεσμῶν ἀνῆκε, πλεῖστα δὲ παραινέσας ἐκ δικαίων πόνων τὰ ἀναγκαῖα πορίζεσθαι, καὶ κριὸν αὐτοῖς ἐπορέγει, ἵνα μὴ μάτην ἠγρυπνηκότες ἦτε, χαριέντως ἐπιφθεγξάμενος.

3. Καὶ ἄλλος δὲ τὶς ἀνὴρ Τριμυθούντιος, νηὸς κύριος ὢν καὶ πρὸς ἐμπορίας χρυσοῦ δεηθεῖς, προσεισι τῷ Ἁγίῳ παρ' αὐτοῦ ληψόμενος, καὶ ὃς μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ταύτης πληρωτὴς ὢν τῆς ἐντολῆς, ἢ τὸν θέλοντα ἀπό σου δανείσασθαι, φάσκει, μὴ ἀποστραφῆς, ὅπερ αὐτῷ προσὴν ὀλίγον, καὶ τοῦτο χάριν ἀναγκαίας χρείας τῆς Ἐπισκοπῆς, ἐγχειρίζει τὸ ἀνθρώπω προθύμως. "Ο δὲ τοῦτο λαβῶν, καὶ τὸν ἀπόπλουν δεξιῶς θέμενος, ἐπεῖ ἐπανῆκε σὺν κέρδει, προσεισι τῷ Ἁγίῳ καταθήσων τὸ ὄφλημα, καὶ αὐτὸς οὐδὲν περιεργασάμενος, οὔτε τὸν ἀριθμόν, ὥσπερ ἔθος τοῖς πολλοῖς, λογισάμενος, αὐτὸν ἐκεῖνον ἀναστάντα κελεύει ἐν ἐκείνῃ καταθέσθαι τῷ σκεύει, ἐξ οὐ δὴ καὶ πρότερον ἀνειληφῶς ἦν.

Καὶ τότε μὲν τὸ χρηστῶν του δανειστοῦ καὶ ἀπραγμον αἰδεσθεῖς, ἐκεῖ τὸν χρυσόν, ὡς πὲρ ἄρα καὶ ἐκελεύσθη, κατέθετο. Ὡς δὲ καὶ αὖθις τῆς χρείας αὐτὸν ἐπειγούσης, οὕτω μὲν ἑτοίμως ἐλάμβανεν, οὕτω δὲ ἀδόλως κατετίθετο, καὶ τὸν τρόπον τοῦτον πολλάκις ἐγίνετο, πάθος ὑποτρέχει φιλαργυρίας τὸν ἔμπορος, καὶ ἀπίστως πρὸς τὸν πιστεύοντα καὶ πονηρῶς διατίθεται, καὶ τὴν ἀλήθειαν διαφθείρει. Ὑπόθεσιν τινὰ κακουργίας εὑρηκῶς τὴν ἐλευθερίαν, καταθέσθαι μὲν ὑποκρίνεται, μηδὲν δὲ καταθεῖς, ἀλλὰ κενόν το σκεῦος ἀσφαλισάμενος, ὤχετο.

Δαπάναις οὖν οὗ πρὸς κέρδος δρώσαις τὸ χρυσίον ἀναλωκῶς, ἔπειτα πρὸς ἀπορίαν ἐλάσας, ὁδοῦ πάλιν μέμνηται τῆς προτέρας, καὶ πρὸς τὸν μέγαν ἐλθῶν, καὶ μὴ κατέθετο χρυσίον ὡς καταθεῖς ἐπεζήτει τὸν δὲ οὐκ ἔλαθε μὲν τὸ κακούργημα, πράως δὲ οὗτος ἐκέλευεν, ὡς πὲρ ἔθος, ἀπελθόντα λαβεῖν.

Ὁ δὲ ὡς μηδὲν σκαιὸν ἐλάσας καὶ ἀνελεύθερον ἀπήει τὸ δῆθεν καταβληθὲν ληψόμενος. Καὶ διανοίξας καὶ κενόν το σκεῦος εὑρῶν, ὡς πὲρ δὴ καὶ κατέλιπεν, ἀπαγγέλλει μὲν τοῦτο πρὸς τὸν "Ἅγιον λανθάνειν οἰομενος, ἀκούει δὲ ἀκριβέστερον ἐκζητῆσαι" ἐξ ὅτου γάρ, ἔφη, καὶ κατέθου σύ, οὐδενὸς ἄλλου χεῖρες τὸ καταβληθὲν εἰλήφασι. Καὶ δς πάλιν προσποιεῖται μὲν ἔρευναν, ἔπει δὲ ἀδύνατον εἶναι καὶ μὴ ἀληθῶς ἦν, σκηψάμενος ἄγνοιαν, οὐδὲν ἔφη, τὸ παράπαν εὑρεῖν.

Ὁ δὲ χρηστὸς καὶ πρᾶος ἐκεῖνος ἀνήρ, εἰ μὲν ἀληθῶς, ὦ φίλτατε, ἔφη, ἐτύγχανες τεθεικῶς, εὗρες ἂν καὶ ὁ κατέθηκας εὐχερῶς εἰ δέ, καὶ παρὰ σοῖ ἔμεινε, τοῦτο νῦν παρ' ἡμῶν λαβεῖν ἐκζητεῖς, ἴσθι σεαυτὸν μᾶλλον ἥπερ ἡμᾶς παραλογιζόμενος.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΗ΄ (Με την ανεξικακία να μεταβάλουμε τον αδικούντα)

Τοῦτο ἐκεῖνον ἀκούσαντα καὶ τὸν κρυπτὸν ἅμα συνεφαπτόμενον ἔχοντα τῆς συνειδήσεως ἔλεγχος μηδαμῶς ἐνεγκεῖν, ἀλλ' εὐθέως πρὸς γῆν τὲ καταπεσεῖν καὶ τῶν ἱερῶν ἐκείνου ποδῶν ἀψάμενον, συγγνώμην αἰτεῖν" τὸν δέ, ἐτοιμότερον μὲν ἀφεῖναι ἢ ἐκεῖνον αἰτήσασθαι, παραινέσαι δὲ τοῦ λοιποῦ μὴ οὕτω τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν, μηδὲ δόλους καὶ ψεύδεσι καταμιαίνειν τὸ συνειδός. Τὸ γὰρ ἐκ τούτων, φησί, περιποιούμενον οὐ κέρδος ὅλως, ἀλλὰ ζημία σαφής.

Ερμηνεία

ΕΠΕΣΚΕΦΘΗ κάποτε κάποιος τον Αγιος Σπυρίδωνα, διά να αγοράση εκατόν αίγας (κατσίκας) από το κοπάδι του. Έδέχθη λοιπόν ο Όσιος και του έδωσε την άδειαν, αφού προηγουμένως καταθέση ούτος την τιμήν, μετά να παραλάβη τα ζώα. Ο αγοραστής εκείνος όμως επλήρωσε την αξίαν μόνον δι' ενενήντα εννέα κατσίκας και εκράτησε την αξίαν της μιάς, επειδή ενόμιζες ότι θα εξαπατήση τον Όσιον, που ήτο πραγματικά απλός και απονήρευτος. Όταν λοιπόν εισήλθον και οι δύο εις την μάνδραν, ο Αγιος Σπυρίδων του υπέδειξε να πάρη τοσας κατσίκας, όσας είχε πληρώσει ο έμπορος όμως, ο οποίος ούτε και με αυτόν τον υπαινιγμόν δεν συνήλθε, έβγαζεν έξω από την μάνδραν εκατόν. Τότε λοιπόν μία κατσίκα ως καλός δούλος, ο οποίος αντελήφθη ότι δεν τον επώλησεν ο κύριος του, εγύριζεν οπίσω εις την μάνδραν μετ' επιμονής. Εκείνος ο αδιάντροπος την οδηγούσε πάλιν έξω και την έτραβούσε δια της βίας. Αυτό το περίεργον συνέβη δύο και τρεις φοράς: η κατσίκα θέγύριζεν οπίσω και εκείνος με πείσμα και δύναμιν την έσυρε και πάλιν έξω.

- Τι συνέβη λοιπόν; Επειδή έτσι δεν κατώρθωνε τίποτα, ήρπασε την κατσίκα από κάτω, την έβαλεν εις τους ώμους του και την επήρε να φύγη. Η κατσίκα τότε έβέλαζε δυνατά και άγρια, τον εκτυπούσε με τα κέρατα και έσκυβε προς την κεφαλήν του εμπόρου: έτσι το ζώον έκήρυττε φανερά την βίαν και έδειχνεν ωσάν να τιμωρή τον πλεονέκτην διά την αδικίαν. Οι παρόντες παρεξενεύθησαν από αυτό το περίεργον, διότι δεν ήμπορούσαν να το εξηγήσουν. Ο Μέγας Σπυρίδων, επειδή δεν ήθελε να τον ελέγξη φανερά, είπε με ηρεμίαν προς τον αδικούντα:

– Κοίταξε, τέκνον μου, μήπως το ζώον δεν τα κάμνει αυτά άσκοπα, ούτε δυσφορεί παράλογα διά την απαγωγήν. Μήπως έξέχασες να πληρώσης και αυτού τήν άξίαν,

Αυτά τα λόγια επλήγωσαν την καρδίαν του εμπόρου, εσκέφθη καλύτερα και συνησθάνθη το σφάλμα του. Το ώμολόγησεν αμέσως και έζητούσε συγγνώμην.

Έπειτα, αφού επλήρωσε και την τιμήν της μιάς κατσίκας, έσταμάτησε πιά αυτή να βελάζη και να αντιστέκεται και ήσυχα ήκολούθησε τα άλλα ζώα. Καθώς λέγουν, ο Μέγας Σπυρίδων, καθώς ήτο μετριόφρων και απηλλαγμένος από υπερηφάνειαν, και διά την Επισκοπήν εφρόντιζε, όπως αγαπά ο Θεός, αλλ' όχι ολιγώτερον και διά τα ζώα.

2. Κάποτε ήλθαν αργά την νύκτα κλέπται εις την μάνδραν, διά να του κλέψουν μερικά ζώα. Ο Θεός όμως, ο οποίος εφρόντιζε διά τον ποιμένα, ούτε και διά τα ζώα, που έβοσκεν, ήδιαφόρησεν. "Έτσι οι κλέπται εκείνοι επιάστηκαν αόρατα είς άλυτα δεσμά, εδέθησαν τα χέρια των και δεν ήμπορούσαν καθόλου να φύγουν,

"Όταν πλέον έφθασεν η αυγή και αντελήφθη ο Μέγας Σπυρίδων το γεγονός, ήλθε προς τους κλέπτας μόλις είδε να έχουν οπίσω γυρισμένα τα χέρια των και δεμένα, αμέσως τους ήλευθέρωσε με την ευχήν του από τα δεσμά. Έπειτα αφού τους συνεβούλευσεν αρκετά, να κερδίζουν τα αναγκαία από τον δίκαιον κόπον των, εις το τέλος τους έχάρισε και ένα κριάρι, διά να μη πάη χαμένη – όπως τους είπεν αστειευόμενος - η αγρυπνία σας.

3. Και κάποιος άλλος από την Τριμυθούντα, καραβοκύρης, είχεν ανάγκην από χρήματα, διά να εμπορευθή ήλθε λοιπόν προς τον Αγιον διά να πάρη από αυτόν. Ο Αγιος, μαζί με όλας τας άλλας εντολάς εκτελούσε και εκείνης που λέγει· «να μη περιφρονήσης αυτόν που θέλει να δανεισθή από σένα» (Ματθ. ε', 42), δίδει εις τον άνθρωπον εκείνον πρόθυμα ολίγα χρυσά νομίσματα, τα οποία είχε δια τας ανάγκας της Επισκοπής. Ο καραβοκύρης επήρε τα χρυσά νομίσματα και αφού έκαμεν ευνοϊκόν ταξίδι και εκέρδισεν από αυτό, επέστρεψεν. Έπεσκέφθη τον "Αγιον διά να του επιστρέψη το χρέος του. Ο "Αγιος, χωρίς να εξετάση τίποτα και χωρίς να τα μετρήση, όπως κάμνουν οι πολλοί, παραγγέλλει εις τον ίδιον τον καραβοκύρης να σηκωθή και να τοποθετήση τα χρήματα εις εκείνο το κουτί, από το οποίον τα είχε πάρει πριν από καιρόν.

Και τότε μέν ο καραβοκύρης, επειδή εσεβάσθη την καλωσύνην και την αθωότητα του δανειστού, του Αγίου δηλαδή, κατέθεσεν εις το κουτί όλα τα χρυσά νομίσματα, όπως του παρήγγειλεν ο "Αγιος. Και πάλιν, όταν έχρειάσθη, επήρεν ο καραβοκύρης χρήματα και έτσι χωρίς να πονηρεύεται τα κατέθετεν. Αυτό συνέβη πολλές φοράς, μέχρις ότου το πάθος της φιλαργυρίας καταλαμβάνει τον έμπορον, κατανικάται πλέον από διάθεσιν απιστίας και πονηρίας απέναντι εκείνου, που του έδειξε τόσην εμπιστοσύνης και καταστρέφει την αλήθειαν. Ως πρόσχημα της κακουργίας του

εχρησιμοποίησε την ελευθερίαν μίαν φοράν λοιπόν έκανε, τάχα, ότι τοποθετεί τα χρήματα εις το κουτί και αφού το έκλεισε χωρίς να αφήση τίποτα, έφυγεν.

Αυτά τα χρήματα, που όφειλε να αποδώση, τα εξώδευσεν εις επιχειρήσεις χωρίς κέρδος. Αφού δε πάλιν έφθασεν εις την ανάγκην, ένεθυμήθη τον προηγούμενον δρόμον και ήλθεν εις τον Μέγας Σπυρίδωνα, από τον οποίον έζητούσε τα χρυσά νομίσματα, που δεν είχε καταθέσει, ώς να τα είχε καταθέσει. Από τον "Αγιον όμως δεν εξέφυγε το κακούργημα του καραβοκύρης με πραότητα δέ, όπως συνήθιζε, του υπέδειξε να υπάγη εις το κουτί να τα πάρη.

Ο καραβοκύρης, ως να μην είχε κάνει τίποτε κακόν και απρεπές, επήγε να πάρη τα χρήματα, τα οποία δήθεν είχε καταθέσει και αφού το ήνοιξε και εύρηκεν άδειο το κουτί, όπως βέβαια το είχεν αφήσει, το αναφέρει προς τον "Αγιον με την σκέψιν ότι θα τον εξεγελούσεν. Ο Αγιος τον συμβουλεύει να ερευνήση προσεκτικώτερον. Διότι – του είπε – από τότε που τα έβαλες συ μέσα, κανενός άλλου χέρια δεν τα έπιασαν. Και πάλιν ο καραβοκύρης επροσποιείτο ότι ψάχνει επειδή όμως δεν ήμπορεί να υπάρχη αυτό, που δεν ήτο αληθινόν, έκαμε τον ανήξερον και είπεν υποκριτικά ότι δεν εύρήκεν απολύτως τίποτα.

Τότε ο καλοκάγαθος και πράος εκείνος άνθρωπος, ο Αγιος Σπυρίδων, του είπεν: αν πραγματικά, αγαπητέ μου, τα είχες βάλει μέσα, θα ήμπορούσες και εύκολα να εύρης αυτά, που κατέθεσες αν όμως τώρα ζητης να πάρης από ημάς εκείνο που έκράτησες εις τα χέρια σου, μάθε ότι τον εαυτόν σου και όχι ημάς περιπαίζεις.

Οταν ήκουσεν αυτό και καραβοκύρης, και επειδή δεν μπορούσε να υποφέρη τον έλεγχος της συνειδήσεώς του, έπεσεν αμέσως εις την γην, έπιασε τα πόδια του Αγίου και του έζητούσε συγγνώμην. Ο Αγιος τον συνεχώρησε γρηγορότερα απ' ό,τι εκείνος του το εζήτησε τον συνεβούλευσε δε εις το εξής να μη επιθυμη τα ξένα πράγματα, ούτε να λερώνη την συνείδησίν του με πονηρίας και ψεύδη. Διότι – προσέθεσε – το αποτέλεσμα των πράξεων αυτών όχι μονάχα κέρδος δεν είναι, αλλά ολοφάνερη ζημία.

Δ'. Εν τω βίω του Αγίου Ευθυμίου του Νέου τού εν Μαδύτω

ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ποτὲ ναοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ὅσιον τοῦτον Εὐθύμιον τῶν τοίχων ὑπὸ τινῶν ἱεροσύλων διορυγέντων, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἱερῶν κειμηλίων νυκτὸς ἀφαιρεθέντων, ἐπεῖπερ ὄρθρου φωραθείη τὸ πρᾶγμα, διανίσταται μὲν ἡ κώμη πᾶσα πρὸς ἔρευνας τοῦ κακοῦ, πανταχοῦ δὲ διαδοθείσης τῆς φωνῆς, ἐάλωσαν οἱ κακούργοι, καὶ ἐν χερσὶν ἦσαν

τῶν πολιτῶν, ἀσύγγνωστα τὲ ὁριζομένων, καὶ τιμωρίας καινᾶς κατὰ τῶν ἄθλιων ἐπιζητούντων.

Ως οὖν ὁ μέγας οὕτως ἔγνω βουλευομένους, παρελθῶν ἐπὶ μέσους, οὐ καλόν, ἔφησε, τέκνα, παρ' ἑτέρου ταῖς μιαροῖς τούτοις ἐπαχθῆναι τὴν τιμωρίαν παρόντος ἐμοῦ, δς δικαιότερον πάντων ἀγανακτῶν, ἅτε καὶ τὴν ζημίαν αὐτὸς ὑποστᾶς, ἀνηλεῶς τιμωρήσομαι, στρέβλαις τούτους καὶ λιμῶ καὶ δίψει τοῦ ζῆν ἀποστερήσας κατὰ μικρόν. "Ἔδοξε δίκαια λέγειν, καὶ προσλαβόμενος αὐτοὺς οἶκοι, διασκεδασθέντος τοῦ ὄχλου, φιλοφρόνως ἐστιάσας καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἐφοδιάσας, ἔλυσε τῶν δεσμῶν καὶ ἀπιέναι ὅπη καὶ βούλοιντο διετάξατο.

2. Καὶ ἄλλοτε δὲ πανσέληνος μὲν ἦν ἡ νύξ, καὶ τὸ σκότος οὐκ ἄκρατον ἐφήπλωτο ταῖς λαγόσι τῆς γῆς. Ὁ δὲ μέγας ἄρτι τοὺς μεσονυκτίους ὕμνους ἀποδιδοὺς τῷ Θεῷ, καὶ τοὺς εὐκτηρίους οἴκους περιιῶν, ὡς ἔθος αὐτό, δρᾷ κατὰ τὸ ὕπαιθρον ἄνδρας δύο τους κατὰ γῆς τοῦ σίτου ταμείους ἐπιβουλεύοντας. Καὶ τὸν μὲν κατωθεν ὑπορύττοντα τὲ καὶ σάκκοις τὸν σῖτον ἐναποκλείοντα, θάτερον δὲ ἄνωθεν ἀναλαμβανόμενον τὰ διδόμενα καὶ παρὰ γωνίαν ἀπάγοντὰ τινά, ὅπου καὶ λανθάνειν ἐξήν.

Ὡς οὖν παριόντα τὸν "Ὅσιον ἐπέγνω ὁ βέλτιστος ἐκεῖνος σιταγωγός, ὁ μὲν αὐτίκα φυγὰς ὤχετο, τὸν ἕταιρον ἐν τῷ λάκκῳ καταλιπῶν. Ὁ δὲ θεῖος Εὐθύμιος δεινὸν ἡγησαμενος εἰ τοὺς πένητας ἀπείρξει ἐπισιτίσασθαι, μάλιστα κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ὅτε χρυσὸς ἄρτος ἔδοκει διὰ τὴν σπάνιν, ἔγνω πρὸς τὸν καταλειφθέντα ἀπιέναι τὴν τοῦ φυγόντος ὑπηρεσίαν ἀναπληρώσων. Καὶ ὁ μὲν ἀνεδίδου τὸν σῖτον, μηδὲν ὅλως τῶν γενομένων εἰδῶς, ὁ δὲ ὑποδεχόμενος διεκόμιζεν.

Ἤδη δὲ πλεῖστον ὅσον ἐκφορήσαντι τῶν ἀνδρὶ καὶ ἀνιέναι προθυμουμένω, τί δέ, φησιν ὁ μέγας πρὸς τὸ οὗς ὑποψιθυρίσας αὐτῷ, τοὺς τυροὺς ἐκείνους ἐάσαντες ἀπίωμεν; δείξας τόπον τινὰ τὸ δακτύλω. Τῷ δὲ διὰ τὴν περικεχυμένην αὐτῷ δειλίαν μηδὲ οὕτω φωράσαντι τὸ πρᾶγμα, καὶ πόθεν σὺ τὸ οἶδας; Βρέσθαι. Τοῦ Ἐπισκόπου, ἔφη, τοῦτο πρὸ μικροῦ λέγοντος ἤκουσα, καὶ ὃς παρευθὺς διακωδωνίσας τὸν τόπον ὡς εἰπεῖν, καὶ τοῖς τυροῖς περιτυχῶν, ἀφηρεῖτο μὲν ὅσους ἔβουλετο καὶ ταῖς χερσὶ τοῦ μεγάλου ἐπεδίδου. Ἀνελθῶν δὲ χεῖρα δόντος ἐκείνου, καὶ ὃς τὶς εἴη μαθῶν, αἰσχύνη καὶ φόβο κατασχετος ἐγεγόνει καὶ ὡς πὲρ ἀποπαγεῖς τὸ δέει τοὺς ποσὶν ἐκείνου προσεκυλίετο.

Ο δὲ κατέψατο αὐτὸν εὐμενῶς καὶ τοῦ ἐδάφους ἀναστᾶς περιεπτύσσετο, καὶ μὴ ἀθύμει, ἔλεγε, τέκνον, ὡς τί τολμήσας καινὸν σὰ γὰρ ταῦτα καὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰ τί ἀφείλου, οὐκ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλὰ τῶν σῶν ἀφελόμενος ἴσθι: εἰ δὲ καὶ αὖθις βούλοιο, πάρεσο καὶ ἀφαιροὺ τὰ ἐν χρείᾳ. Κάκεινος μὲν οὕτω παρακληθεῖς ἀπήει, πολλά της ἀνεξικακίας καὶ συμπαθείας τὸν "Ἅγιον θαυμάζων, καὶ πρὸς πάντας το

πραχθὲν διηγούμενος. Τὸ δὲ διὰ πολλὴν ἀρετῆς περιουσίαν εἰς οὐδὲν ἔκρινετο ταῦτα, κοινὰ πάσι τὰ ὄντα λογιζομένω δεῖν οἴεσθαι τὸν ἀληθῆ χριστιανόν, καὶ μηδὲν ἔχεις ἴδιον. Καὶ εἰργάζετο μὲν ἐν αὐτῷ ταῦτα ἡ ἀγάπη, ἐφύλαττε δὲ ἡ μακαρία ταπείνωσις, πρὸς τὰ μὴ παλαιούμενα βαλάντια παραπέμπουσα.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ μερικοί ιερόσυλοι έτρύπησαν τους τοίχους του ιερού Ναού, εις τον οποίον εκτελούσε τα καθήκοντά του ο Όσιος Ευθύμιος, εμβήκαν μέσα την νύκτα και αφήρεσαν τα ιερά κειμήλια. Το πρωί, όταν έγινε γνωστόν το γεγονός, έξεσηκώθηκεν όλη η πόλις και οι κάτοικοι ερευνούσαν διά να ανακαλύψουν τους κλέπτας. Το πράγμα διεδόθη παντου και οι κλέπται συνελήφθησαν και ευρίσκοντο εις τα χέρια των πολιτων. Οι πολίται, έζητούσαν να τους κρίνουν με υπερβολικήν αυστηρότητα και να τους επιβάλουν σκληράς τιμωρίας.

Μόλις ο Μέγας Ευθύμιος αντελήφθη τας διαθέσεις των αυτάς, έπροχώρησεν εις το μέσον και τους είπε:

- Δεν είναι καλόν, παιδιά μου, να τιμωρηθούν από άλλον αυτοί οι απαίσιοι κακούργοι, εφ' όσον ευρίσκομαι εγώ παρών· διότι από όλους εγώ έχω περισσότερον δίκαιον να αγανακτώ, αφού εγώ έζημιώθηκα. Θα τους τιμωρήσω σκληρά και θα τους κάμω να πεθάνουν εντός ολίγου από τα βασανιστήρια, από την πείναν και από την δίψαν.

Οι πολίται έκριναν ότι ο "Αγιος ομιλεί σωστά: έτσι, αφού διελύθη ο λαός, επήρε τους ληστές εις το σπίτι του. Εκεί τους έφιλοξένησε με καλωσύνην, τους έδωσεν ό,τι εχρειάζοντο δια το μέλλον, τους έλυσεν από τα δεσμά και τους άφησε να υπάγουν όπου ήθελον.

2. Αλλοτε πάλιν ήτο πανσέληνος και σκότος όχι πυκνόν είχεν απλωθή επάνω εις την γην. Ο Μέγας Ευθύμιος μόλις είχε τελειώσει τους μεσονυκτικούς ύμνους προς τον Θεόν και, όπως συνήθιζε, περιήρχετο τους διαφόρους ευκτηρίους οίκους. Έξαφνα βλέπει δύο άνδρας, οι οποίοι έκλεπτον σιτάρι από τας υπογείους αποθήκας και ο μεν ένας έβγαζεν από το υπόγειον το σιτάρι και το ετοποθετούσε μέσα σε σάκκους, ενώ ο άλλος έπαιρνεν επάνω το σιτάρι και το μετέφερε σε κάποια γωνιά, όπου κανείς δεν θα το αντελαμβάνετο.

Μόλις ο σπουδαίος εκείνος σιτοκλέπτης αντελήφθη να περνά ο "Όσιος, έτρεξε να φύγη και άφησε τον σύντροφός του εις τον λάκκον. Ο θείος τότε Ευθύμιος, επειδή

εθεώρησε μεγάλο κακόν να εμποδίση τους πτωχούς να πάρουν το αναγκαίον σιτάρι και μάλιστα τότε, όταν το ψωμί ήτο σπάνιον όσον ο χρυσός, επήρε την απόφασιν να αναπληρώση εκείνον που έφυγε κοντά εις εκείνον που έμεινε. Πράγματι ο σιτοκλέπτης, ο οποίος έμεινε, χωρίς να αντιληφθή απολύτως τίποτε από όσα έγιναν, εξηκολούθησε να βγάζη επάνω το σιτάρι και δε "Αγιος Ευθύμιος το παρελάμβανε και το μετέφερε.

- 'Αφού λοιπόν ο άνθρωπος εκείνος έβγαλεν από το υπόγειον αρκετόν σιτάρι και ήθελε να ανέβη επάνω, του λέγη ψιθυριστά εις το αυτί ο Μέγας Ευθύμιος θα φύγωμεν και θα αφήσωμεν εκείνα τα τυριά, και συγχρόνως του υπέδειξε με το δάκτυλον τον τόπον! Εκείνος επειδή από τον φόβον του ακόμη τίποτα δεν είχε καταλάβει, έρωτα: συ από που το γνωρίζεις αυτό; "Ήκουσα – απήντησεν ο "Αγιος – πριν από ολίγον τον Επίσκοπον να το λέγη. Ο σιτοκλέπτης έψαξεν αμέσως τον τόπον και ευρήκε τα τυριά επήρεν αμέσως όσα ήθελε και τα παρέδωσεν εις τα χέρια του Μεγάλου Ευθυμίου. 'Αφού ετελείωσε, του έδωσε το χέρι ο Αγιος και ανέβηκεν επάνω: μόλις όμως αντελήφθη ποίος ήτο, εκυριεύθη από φόβον και εντροπήν και ωσάν να επάγωσεν από τον φόβον του, έπεσεν εις τα πόδια του Αγίου και έζητούσε συγγνώμην.

Εκείνος όμως τον εχάϊδεψε με καλωσύνην, τον εσήκωσεν από το έδαφος, τον αγκάλιασε και του είπε: μη στενοχωρείσαι, παιδί μου, ωσαν να έκαμες κάτι το τρομερόν· διότι τα πράγματα αυτά είναι ιδικά σου και του Θεού, και αν αφήρεσες από αυτά κάτι, μάθε ότι από τα ίδικά σου αφήρεσες και όχι από τα ξένα. Και πάλιν αν είς το μέλλον θελήσης τίποτα, έλα και πάρε όσα σου χρειάζονται.

Ο σιτοκλέπτης παρηγορήθη έτσι με τους λόγους εκείνους και έφυγε, θαυμάζων τον "Αγιον διά την ανεξικακίαν του και την φιλανθρωπίαν του δεν έπαυσε δε να διηγήται εις όλους ό,τι του συνέβη. Ο “Αγιος Ευθύμιος, από την πολλήν του άρετήν, δεν τα εθεωρούσε σπουδαία αυτά, επειδή είχε την γνώμην ότι ο πραγματικός χριστιανός πρέπει να θεωρή όλα τα υλικά αγαθά κοινά δι' όλους τους ανθρώπους και να μη έχη τίποτα ιδικόν του («και ουδε είς τι των υπαρχόντων αυτώ έλεγεν ίδιον είναι αλλ' ήν αυτοίς άπαντα κοινά») (Πράξ. δ', 32). Και αυτόν τον τρόπον της σκέψεως τον ενέπνεε μέσα εις την ψυχήν του η αγάπη, τον διετήρει δε ή μακαρία ταπείνωσις. η οποία τον οδηγούσε να θησαυρίζη εις τα βαλάντια τα οποία ποτέ δεν παλιώνουν (Ματθ. στ΄, 19-20).

Ε'. Εν τω Γεροντικώ

ΑΔΕΛΦΟΣ ἤρωτησε τὸν ἀββᾶν Ποιμένα λέγων· τί ἐστι τὸ ὀργισθηναι εἰκῇ τῷ ἀδελφῷ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων πᾶσαν πλεονεξίαν, ἣν ἂν πλεονεκτήση σὲ ὁ ἀδελφός σου, καὶ ὀργισθῆς αὐτῶ, εἴκῃ ὀργίζῃ κὰν ἐξορύξῃ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμός σου, ἢ ἐκκόψῃ τὴν δεξιάν σου χεῖρα, οὐκ ὀφείλεις αὐτῶ ὀργισθῆναι· ἐὰν δὲ χωρίζῃ σε ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τότε ὀργίσθητι.

2. Εἶπε γέρων καὶ ἀδικούμενος ἑκουσίως καὶ συγχωρῶν τῷ πλησίον, κατὰ φύσιν ἐστὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ δὲ μήτε ἄδικων μήτε ἀδικουμενος, κατὰ φύσιν ἐστὶ τοῦ Ἀδάμ: ὁ δὲ ἄδικων ἢ τόκους ἀπαιτῶν ἢ κακοπραγμογῶν κατὰ φύσιν τοῦ διαβόλου ἔστιν.

3. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀββᾶ Γελασίου ὅτι εἶχε βιβλίον ἄξιον δεκαοκτὼ νομίσματα περιεῖχε γὰρ τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Καινῆς Διαθήκην γεγραμμένην ὅλην καὶ ἔκειτο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἵνα καὶ θέλων τῶν ἀδελφῶν ἀναγινώσκη. Ἐλθῶν δὲ τὶς ἄδελφος ξένος παραβαλεῖν τῷ γέροντι, ὡς εἶδεν αὐτό, ἐπεθύμησεν αὐτοῦ, καὶ κλέψας αὐτὸ ἐξῆλθεν. Ὁ δὲ γέρων οὐ κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ, καῖπερ νοήσας καὶ ἐποίησεν.

Ἐκεῖνος οὖν ἀπελθῶν εἰς τὴν πόλιν, ἐζήτει πωλῆσαι αὐτὸ καὶ εὑρῶν τὸν θέλοντα ἀγορᾶσαι, ἀπήτει τὴν τιμὴν νομίσματα δεκαέξι καὶ δὲ θέλων ἀγορᾶσαι λέγει αὐτῶ δὸς μοὶ πρώτον δοκιμάσω αὐτό, καὶ τότε τὸ τίμημα σοὶ παράσχω. Δέδωκεν οὖν τὸ βιβλίον. Ὁ δὲ λαβῶν τὸ βιβλίον, ἤνεγκε τὸ ἀββᾶ Γελασίω δοκιμᾶσαι αὐτό, εἴρηκως καὶ τὴν τιμήν, ἣν ὁ πωλῶν εἶπεν.

“Ο δὲ γέρων ἀναψηλαφήσας αὐτὸ ὡς δῆθεν ἀγνοῶν, εἶπε τὸ ἀνθρώπω" ἀγόρασον αὐτὸ καλὸν γάρ ἐστι καὶ ἄξιον ἧς εἴρηκε τιμῆς. Ὑποστρέψας δὲ ἐκεῖνος πρὸς τὸν πωλοῦντα, εἶπεν ἄλλως καὶ οὐ καθὼς ἔφη ὁ γέρων εἴρηκε γὰρ ἰδοὺ ἔδειξα τὸ βιβλίον τῷ ἀββᾷ Γελασία, καὶ εἶπε μοὶ ὅτι πολλοῦ τιμήματος αὐτὸ ποιεῖς , καὶ οὐκ ἔστιν ἄξιον. Ἐκεῖνος δὲ ἀκούσας, ἔφη οὐδὲν σοὶ ἄλλο εἶπεν ὁ γέρων; Ἀπεκρίθη καὶ ἄνθρωπος οὐγί. Ὁ δὲ κατανυγεῖς ἐπὶ τῇ ἀνεξικακίᾳ τοῦ γέροντος, εἶπε τὸ ἀνθρώπω" οὐκέτι θέλω πωλῆσαι αὐτό. Καὶ λαβῶν τὸ βιβλίον ᾖλθε πρὸς τὸν γέροντα μετανοῶν, καὶ παρεκάλει αὐτὸν δέξασθαι τοῦτο ὁ δὲ γέρων οὐκ ἤθελε λαβεῖν. Ὁ δὲ ἀδελφὸς ἔφη αὐτῶ ἐὰν μὴ λάβῃς αὐτό, οὐκ ἔχω ἀνάπαυσιν. Λέγει ὁ γέρων" εἰ οὐκ ἀναπαύῃ, ἰδοὺ δέχομαι αὐτό. Καὶ ἔμεινεν ὁ ἀδελφὸς ἐκεῖνος ἕως τελευτῆς αὐτοῦ, ὠφεληθεις ἀπὸ τῆς ἐργασίας τοῦ γέροντος.

4. Ὁ Ἀββᾶς Εὐπρέπιος συλώμενος συνεβάστασε καὶ αὐτὸς τοὺς συλῶσιν αὐτὸν μετὰ δὲ τὸ ἐξενεγκεῖν πάντα τα ἐν τῇ κέλλῃ αὐτοῦ, ἑνός των κλεπτὼν ράβδος κατελείφθη ἐν τῇ κέλλῃ τοῦ γέροντος, ἣν ὡς εἶδεν ὁ γέρων ἤχθεσθη, καὶ λαβῶν ἐπέτρεχε, βουλόμενος

ἀποδοῦναι καὶ ταύτην αὐτοῖς. Τῶν δὲ μὴ βουληθέντων δέξασθαι διὰ τὸ σπεύδειν ἐκχωρῆσαι τοῦ τόπου, περιτυχῶς ὁ γέρων τισι τὴν

αὐτὴν ὁδὸν ὁδεύουσι, δέδωκεν αὐτοῖς τὴν ράβδον ἀξιῶν ἵνα ἐκείνους αὐτὴν ἀπο• δώσωσιν.

5. "Ἠλθὸν πότε ἐπάνω του ἀββᾶ Θεοδώρου τρεῖς λησται καὶ οἱ μὲν δύο ἐκράτουν αὐτόν, ὁ δὲ εἰς ἔκουβαλεί τα σκεύη αὐτοῦ. Ὡς οὖν ἐξήνεγκε πάντα καὶ τὰ βιβλία, ἤθελε δὲ λαβεῖν καὶ τὸν λεβήτωνα αὐτοῦ, ὃν ὁ γέρων εἰς τὴν σύναξις ἐφόρει, λέγει αὐτοὺς τοῦτο ἄφετε οἱ δὲ οὐκ ἤθελον καὶ κινήσας τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἔρριψε τοὺς δύο καὶ ἰδόντες ἐφοβήθησαν.“Ο δὲ γέρων ἔφη αὐτοῖς μηδὲν δειλιάσητε ποιήσατε δὲ αὐτὰ εἰς τέσσαρα μέρη καὶ λάβετε τὰ τρία, καὶ ἄφετε τὸ ἓν τοῦτο δὲ εἶπε, διὰ τὸ λαβεῖν τὸ μέρος αὐτοῦ, τὸν λεβήτωνα τὸν συνακτικόν.

6. "Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ Πέρσου, ὅτι κακούργων αὐτῷ ἐπιστάντων, νιπτῆρα προσέφερε καὶ ἤξιού τους πόδας αὐτῶν νίπτειν κακείνοι αἰδεσθέντες, μετανοήσαντες ὑπεχώρησαν.

7. Ὁ ἀββᾶς Μακάριος, ἐν μιᾷ ὑποστρέψας εἰς τὴν κέλλαν, εὗρεν ἄνθρωπος ἔχοντα κτῆνος καὶ συλώντα τὰς χρείας αὐτοῦ. Παραστὰς δὲ καὶ αὐτὸς ὡς ξένος τα συλώντι, συνεγέμου τὸ κτῆνος καὶ μετὰ πολλῆς ἡσυχίας προέπεμπεν αὐτὸν λέγων οὐδὲν εἰσηγέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δηλονότι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τί δυνάμεθα ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὡς αὐτὸς ἠθέλησεν, οὕτω καὶ ἐγένετο εὐλογητὸς Κύριος ἐπὶ πάσι.

8. Καὶ ἄλλοτε δὲ πάλιν, ἀποντος αὐτοῦ, εἰσῆλθε λῃστὴς εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ. Εἶτα ἐπανελθῶν ὁ γέρων, εὗρε τὸν λῃστὴν συλώντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ ἐπιφορτίζοντα εἰς τὴν κάμηλον. Ἐλθῶν οὖν καὶ αὐτὸς εἰς τὸ κελλίον ἐλάμβανεν ἀπὸ τῶν σκευῶν καὶ συνεγέμου τὴ λῃστὴ τὴν κάμηλον. Μετὰ οὖν τὸ ἐπιθῆναι πάντα τὴ καμήλω, ἤρξατο ὁ λῃστὴς τύπτειν τὴν κάμηλον ἵνα ἀνάστη ἡ δὲ οὐκ ἠγείρετο ἰδὼν δὲ τοῦτο ὁ ἀββᾶς Μακάριος, εἰσελθῶν ἐν τῷ κελλίῳ, εὗρε μικρῶν σκαλίδιν, καὶ ἐκβαλῶν ἐπετέθηκε αὐτὸ τὴ καμήλω λέγων· ἀδελφέ, τοῦτο ζητεῖ ἡ κάμηλος. Καὶ κρούσας αὐτὴν τὴ πόδι ὁ γέρων ἔφη ἀνάστα καὶ εὐθέως ἀνέστη καὶ ἀπῆλθε μικρὸν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐκάθισε καὶ οὐκέτι ἀνέστη ἕως ἦραν ἀπ' αὐτῆς πάντα τα σκεύη, καὶ αἰδεσθεῖς ὁ λῃστὴς ἀπῆλθε μηδὲν λαβῶν.

9. Ἠλθὸν πότε ἐν κελλίῳ γέροντος τινὸς λησται, καὶ εἶπον αὐτω πάντα τα ἐν τῷ κελλίῳ σου λαβεῖν ἤκαμεν δ δὲ φησι' ὅσα ἂν δοκεῖ ὑμίν, τέκνα, λάβετε. "Ἔλαβος πάντα & εὗρον ἐν τῷ κελλίῳ καὶ ἀπῆλθον, ἐπελάθοντο δὲ ἐν μαρσίπιον, καὶ ἦν ἐκεῖ κρεμάμενον. Ὁ οὖν γέρων λαβῶν αὐτό, κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτῶν βοῶν καὶ λέγων τέκνα, λάβετε, καὶ ἐπελάθεσθε ἐν τῷ κελλίῳ ἡμῶν. Οἱ δὲ ἐκπλαγέντες ἐπὶ τῇ ἀνεξικακίᾳ τοῦ

γέροντος ἀποκατέστησαν ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ πάντα ὅσα ἔλαβον καὶ μετενόησαν εἰπόντες πρὸς ἀλλήλους ἀληθῶς ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ ἐστιν οὗτος.

10. Διηγήσαντο τινές, ὅτι φιλόσοφοι τινὲς ἠθέλησαν πότε δοκιμᾶσαι τοὺς μοναχοὺς παρήρχετο οὖν τὶς ἐστολισμένος καλῶς, καὶ λέγουσιν αὐτῷ σὺ δεῦρο ὧδε δ δὲ ὀργισθεῖς ὕβρισεν αὐτούς. Εἶτα διελθόντος ἐκείνου, παρήρχετο ἄλλος τὶς μοναχὸς λιβυκὸς καὶ λέγουσιν αὐτῷ ἐκεῖνοι ἀϊ, σὺ μοναχὲ κακογηρε, δεῦρο ὧδε καὶ δὲ μετὰ σπουδῆς ἀπῆλθεν. Εἶτα διδούσιν αὐτῷ ράπισμα καὶ αὐτὸς εὐθὺς ἔστρεψε καὶ τὴν ἄλλην σιαγόνα οἱ δὲ ἐκπλαγέντες προσεκύνησαν αὐτὸ λέγοντες' ἀληθῶς ἰδοὺ μοναχὸς καὶ καθίσαντες αὐτὸν ἐν μέσῳ αὐτῶν ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες. Τί πλέον ἡμῶν ποιεῖτε εἰς τὴν ἔρημον; νηστεύετε; καὶ ἡμεῖς νηστεύομεν ἄγρυπνειτε; καὶ ἡμεῖς ἀγρυπνοῦμεν· καὶ εἰ τί δ' ἂν ποιεῖτε, καὶ ἡμεῖς ποιοῦμεν τί οὖν περισσὸν ποιεῖτε εἰς τὴν ἔρημον καθήμενοι; Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ γέρων εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐλπίζομεν ἡμεῖς καὶ γοῦν τηροῦμεν. Λέγουσιν ἐκεῖνοι ἡμεῖς τοῦτο φυλάξαι οὐ δυνάμεθα καὶ ὠφεληθέντες ἀπέλυσαν αὐτόν.

11. Ἦσαν δύο μοναχοὶ εἷς τόπον οἰκοῦντες, καὶ παρέβαλεν αὐτοῖς γέρων δοκιμᾶσαι αὐτοὺς καὶ ἔλαβε ράβδον καὶ ἤρξατο συντρίβειν τὰ λάχανα τοῦ ἑνὸς ἰδὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς ἐκρύβη ἕως οὐ συνέτριψε πάντα ὡς δὲ παρέμεινε μία ρίζα, λέγει τὸ γέροντα. 'Ἀββᾶ, ἐὰν θέλῃς ἄφες αὐτὸ ἵνα ἐψήσω, καὶ γευσώμεθα δμοὺ καὶ ἔβαλες ὁ γέρων μετάνοιαν τῷ ἀδελφῷ λέγων" διὰ τὴν ἀνεξικακίαν σου ἀναπέπαυται τὸ Πνεῦμα τὸ "Ἅγιον ἐπί σε, ἀδελφέ.

12. Διηγήσατο καὶ μακάριος Ζωσιμᾶς περὶ τινὸς γέροντος λέγων, ὅτι ὄντος μου ἔτι ἐν τῷ Μοναστηρίῳ ἐν Τύρῳ, παρέβαλεν ἡμὶν τὶς γέρων ἐνάρετος. Εἶτα ὡς ἀνεγινώσκομεν εἰς τὰ ἀποφθέγματα τῶν γερόντων (ταῦτα γὰρ σύνηθες ἡμὶν ἀναγινώσκειν σχεδὸν ἀεί), ἤλθομεν εἰς τὸ διήγημα τοῦ γέροντος ἐκείνου, ὧ ἐπελθόντες λησται ἔλαβον πάντα αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθον, καταλιπόντες ἐν μαρσίπιον. Καὶ τοῦτο λαβῶν, φησίν, ὁ γέρων, κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτῶν βοῶν καὶ λέγων τέκνα, λάβετε καὶ ἐπελάθεσθε ἐν τῷ κελλίῳ ἡμῶν" οἱ δὲ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀνεξικακίᾳ αὐτοῦ, πάντα ὅσα ἔλαβον ἐκ τοῦ κελλίου αὐτοῦ πάλιν ἀποκατέστησαν.

Ὡς οὖν ἀνέγνωμεν τὸ διήγημα τοῦτο, λέγει μοὶ καὶ παραβαλῶν ἡμὶν γέρων: τοῦτο τὸ ἀπόφθεγμα πάνυ μὲ ὠφέλησεν ἐμοῦ δὲ δυσωπήσαντος αὐτὸν εἰπείν μου ποίαν ἐκ τούτου εὗρεν ὠφέλειαν, εἶπεν ὁ γέρων" ποτὲ μένων, φησίν, ἐν τοῖς κατὰ τὸν Ἰορδάνην τόποις, ἀνέγνων κάγώ το διήγημα τοῦτο, καὶ θαυμάζων τὸν γέροντα τῆς ἀνεξικακίας αὐτοῦ καὶ πραότητος, ἔλεγον πρὸς τὸν Θεὸν Κύριε, καὶ καταξιώσας μὲ εἰς τὸ σχῆμα τῶν ἁγίων τούτων γερόντων ἐλθεῖν, ἀξίωσον μὲ καὶ κατ' ἴχνος τούτων ἀκολουθῆσαι, καὶ τὴν αὐτὴν ὁδεύσαι ὁδόν, ἣν οὗτοι ὥδευσαν ὑπὸ τῆς σῆς - δηγούμενοι χάριτος.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΗ΄ (Με την ανεξικακία να μεταβάλουμε τον αδικούντα)

Ταῦτα δεηθεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχων ἐν ἐμαυτῷ τοῦτον τὸν πόθον, δύο διελθουσῶν ἡμερῶν, ὡς ἔκαθημην ἐν τῷ κελλίῳ, ἤσθομην τινῶν ἐπελθόντων τὴ κέλλη, οἱ καὶ παραστάντες τὴ θύρα ἔκρουσαν ἐγὼ δὲ γνοὺς ὅτι λησταὶ εἰσιν, εἶπον ἐν ἐμαυτῳ χάρις τῷ Θεῷ ἰδοὺ καιρὸς ἐνδείξασθαι τὸν καρπὸν τοῦ πόθου. Ἀνοίξας οὖν ἐδεξάμην αὐτούς, καὶ μετὰ ἱλαρότητος καὶ ἄψας λύχνον, ἤρξαμην δεικνύειν αὐτοῖς τὰ πράγματα, λέγων πρὸς αὐτοὺς μὴ θορυβεῖσθε, πιστεύω τῷ Κυρίῳ, ὅτι οὐ μὴ κρύψω ἀφ' ὑμῶν τίποτε. ἢ δὲ λέγουσί μου ἔχεις χρυσίον; Καὶ ἀπεκρίθην αὐτοῖς ναί, ἔχω τρία νομίσματα καὶ ἤνοιξα τὸ σκεῦος ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ λαβόντες αὐτὰ καὶ πάντα τα πράγματα ἀπῆλθον μετ' εἰρήνης.

Ἐγὼ δέ, φησιν ὁ μακάριος Ζωσιμᾶς, χαριεντιζόμενος εἶπον πρὸς τὸν γέροντα τί δὲ τὸ μετὰ τοῦτο; ὑπέστρεψαν ὡς πὲρ ἐκεῖνοι οἱ ἐπὶ τοῦ πρὸ ἡμῶν γέροντος; Καὶ ἀπεκρίθη εὐθέως οὐ μὴ συγχωρῆσαι ὁ Θεός, οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἤθελον, ἵνα ὑποστρέψωσιν. "Ἴδε οὖν, φησι, ποίαν προκοπὴν αὐτῶ καὶ δόξαν εἰς Θεὸν παρέσχεν ὁ πόθος καὶ ἡ ἑτοιμασία αὐτοῦ, ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἐλυπήθη ἐπὶ τῇ ἀφαιρέσει πάντων ὧν εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ἐχάρη, ὡς μεγίστου τῷ ὄντι ἀξιωθεῖς ἀγαθοῦ.

13. Ἕτερος γέρων, χρῄζων ἱματίου, ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἀγορᾶς καὶ ἠγόρασε νομίσματος καὶ νουμίων ὀλίγων τιμώμενον. Λαβῶν οὖν τὸ ἱμάτιον ἔθηκε καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῶ, καὶ δοὺς τὸ νόμισμα τὸ πράτη λοιπὸν ἐμέτρει τὸ κέρμα εἰς τὸ πλακίον τὸ ἐκεῖ κείμενον. Ἐλθῶν δὲ τὶς ὄπισθεν αὐτοῦ εἶλκε τὸ ἱμάτιον ἀφελέσθαι αὐτὸ λάθρα βουλόμενος καὶ αἰσθόμενος ὁ γέρων ὅτι εἶλκε τὶς τὸ ἱμάτιον, ἐκούφισεν ἑαυτὸν ἐπεκτεινόμενος δῆθεν πρὸς τὸ διάστημα τοῦ τόπου, ἐνῷ τὸ κέρμα κατέβαλλεν, ἕως καὶ ἕλκων τὸ ἱμάτιον ἐπῆρεν αὐτὸ καὶ ἀπῆλθεν, καὶ οὕτως ὁ γέρων, ἀποδοὺς πᾶσαν τὴν τιμήν, ἀπῆλθε μηδὲν λαβῶν.

Ερμηνεία

Ένας αδελφός ήρώτησε τον Αββάν Ποιμένα:

– Τί σημαίνει το να οργισθή κανείς χωρίς λόγον εναντίον του αδελφού του;

Ο Γέρων του απεκρίθη:

-Αν όργισθης διά κάθε πλεονεξίαν που θα διαπράξη εις βάρος σου ο αδελφός σου, χωρίς λόγον οργίζεσαι και αν ακόμη εξορύξη τον δεξιόν σου οφθαλμόν ή κόψη την δεξιάν σου χείρα, δεν πρέπει να οργισθης εναντίον του. "Αν σε χωρίση από τον Θεόν, τότε μόνον να οργιστής.

2. Είπεν ένας Γέρων: εκείνος, ο οποίος αδικείται με την θέλησιν του και συγχωρεί τον πλησίον του, ομοιάζει με τον Ιησούν εκείνος ο οποίος ούτε αδικεί ούτε αδικείται ομοιάζει με τον Αδάμ και εκείνος, ο οποίος αδικεί, ή ζητεί τόκους ή κακομεταχειρίζεται τον άλλον, όμοιάζει με τον διάβολον.

3. Διηγούντο διά τον Αββάς Γελάσιον, ότι είχεν εις την κατοχήν του βιβλίου, που ήξιζε δεκαοκτώ νομίσματα, διότι περιελάμβανεν ολόκληρον την Παλαιάν και την Καινής Διαθήκην. Αυτό το βιβλίον ευρίσκετο εις την Εκκλησίαν, διά να το διαβάζη όποιος αδελφός ήθελε. Κάποτε λοιπόν έπεσκέφθη τον Γέροντα ένας ξένος αδελφός και μόλις είδε το βιβλίον, το επεθύμησε και αφού το έκλεψεν, έφυγεν. Ο Γέρων, αν και αντελήφθη τι έκαμεν ο αδελφός, δεν τον κατεδίωξεν. Ο κλέπτης επήγεν εις την πόλιν και έζητούσε να το πωλήσης όταν ευρέθη αγοραστής, του εζητούσε δέκα έξ νομίσματα. Ο αγοραστής, ο οποίος ήθελε να το αγοράση, του λέγει: δώσε μου να το εξετάσω και τότε θα σου δώσω όσα μου ζητείς. Του έδωσε λοιπόν το βιβλίον και εκείνος το έφερεν εις τον 'Α6βαν Γελάσιον να το εξετάση, αφού του είπε και την τιμήν, που του εζήτησεν ο πωλητής.

Ο Γέρων αφού το ήλεγξε προσεκτικά, ωσάν να μη το εγνώριζε, είπεν εις τον άνθρωπον αγόρασέ το, διότι είναι καλόν και αξίζει την τιμήν που σου είπεν. Ο αγοραστής, όταν επέστρεψεν εις τον πωλητήν, τα είπε διαφορετικά και όχι όπως του τα είπεν ο Γέρων. Του είπε δηλαδή νά, το έδειξα εις τον Αββάν Γελάσιον και μου είπεν ότι το ζητείς ακριβά και δεν αξίζει τόσον. Μόλις ήκουσεν αυτό ο άλλος, ήρώτησε τον αγοραστήν δεν σου είπε τίποτε άλλο ο Γέροντας; '"Όχι, απήντησεν ο άνθρωπος. Συνεκινήθη πολύ από την ανεξικακίαν του Γέροντος ο πωλητής και είπεν εις τον άνθρωπος δεν θέλω πια να το πωλήσω αφού δε επήρε το βιβλίον, ήλθε μετανοημένος εις τον Γέροντα και τον έπαρακαλούσε να το δεχθή. Ο Γέρων δεν ήθελε να το κρατήση. Ο αδελφός του είπε: αν δεν το πάρης, δεν θα ησυχάσω. Αν δεν αναπαύεσαι – του λέγει ο Γέρων – το δέχομαι οπίσω.Και έμεινεν εκείνος ο αδελφός κοντά εις τον Γέροντα, μέχρι του θανάτου του και ωφελήθη από την εργασίας του Γέροντος.

4. Όταν κάποτε έλήστευαν τον 'Αββάς Ευπρέπιον, έβοηθούσε και αυτός τους ληστές να πάρουν τα πράγματά του. Αφού δε οι ληστaι έβγαλαν όλα όσα ευρίσκοντο εις το κελλί του, έμεινε μέσα εις το κελλί του Γέροντος το ραβδί ενός κλέπτου. Μόλις το είδεν ο Γέρων εστενοχωρήθης το επήρε λοιπόν και έτρεχεν οπίσω από τους κλέπτας, δια να τους το δώση. Εκείνοι όμως δεν ήθέλησαν να το πάρουν, επειδή έβιάζοντο να απομακρυνθούν. Τότε ο Γέρων συνήντησε μερικούς, που επήγαιναν τον

ίδιον δρόμον και τους έδωσε το ραβδί, δια να το παραδώσουν εις εκείνους τους κλέπτας.

5. Έπετέθησαν κάποτε κατά του Αββα Θεοδώρου τρεις λησταί. Οι δύο από αυτούς τον εκρατούσαν και ο τρίτος έκουβαλούσεν έξω τα πράγματα του κελλιού του. Αφού λοιπόν τα έβγαλεν όλα ακόμη και τα βιβλία, ήθέλησε να πάρη και το ράσον, που έφορούσεν ο Γέρων είς την σύναξις. Εκείνος τους είπεν αυτό να το αφήσετε οι λησταί όμως δεν ηθέλησαν. Τότε ο Γέρων εκίνησε τα χέρια του και έρριξε κάτω τους δύο μόλις είδαν αυτό οι λησταί εφοβήθησαν. Μη φοβηθήτε, τους είπεν ο Γέρων μοιράσατε τα πράγματα σε τέσσαρα μέρη, πάρετε τα τρία και αφήσατε το ένα. Αυτό το επρότεινε, διά να πάρη είς το μερίδιόν του τον λεβήτωνα, το ράσον, δηλαδή, που έφορούσεν εις τας συνάξεις.

6. Διά τον 'Αββάς Ιωάννην τον Πέρσην διηγούντο, ότι όταν κάποτε ήλθαν λησταις εις το κελλίον του, αυτός έβαλε νερόν εις λεκάνης και έζητούσε να πλύνη τους πόδας των, διά να τους ξεκουράση. Τότε εκείνοι μετενόησαν και ανεχώρησαν εντροπιασμένοι.

7. Μίαν ημέραν που επέστρεφεν εις το κελλί του ο Αββάς Μακάριος, ευρήκεν ένα άνθρωπος που είχε και ένα κτήνος μαζί του, να κλέπτη τα πράγματά του. Τότε και εκείνος, ως να ήτο ξένος, εβοήθησε τον κλέπτην και εφόρτωνε μαζί του το ζώον με μεγάλην δε ηρεμίαν τον προέπεμπε και έλεγε τίποτε δεν εφέραμεν εις αυτόν τον κόσμον, δι' αυτό ούτε και να πάρωμεν τίποτα μαζί μας ήμπορούμεν. Ο Κύριος τα έδωσεν όπως αυτός ηθέλησε, έτσι και έγινεν ας είναι ο Κύριος ευλογημένος δι' όλα.

8. Αλλοτε πάλιν εισήλθε ληστής εις το κελλί του Αββά Μακαρίου, όταν εκείνος έλειπεν. Οταν επέστρεψεν ο Γέρων, τον ευρηκε να κλέπτη τα πράγματά του και να τα φορτώνη εις την κάμηλον. Αφού λοιπόν ήλθεν εις το κελλίον, έπαιρνε και αυτός από τα πράγματά του και τα εφόρτωνε, μαζί με τον ληστήν, εις την κάμηλον. Όταν πλέον τα έβαλεν όλα ο ληστής επάνω εις την κάμηλον, ήρχισε να την κτυπά διά να σηκωθη, αλλά εκείνη δεν έσηκώνετο. Μόλις είδεν αυτό ο 'Αββάς Μακάριος, εισήλθεν εις το κελλίον και ευρήκεν ένα μικρόν σκαλιστήρι: το επηρε, το έβαλεν επάνω εις την κάμηλον και είπεν εις τον ληστήν αδελφέ, αυτό ζητεί η κάμηλος. Μετά την εσκούντησε ο Γέρων με το πόδι του και της είπε: σήκω. 'Αμέσως το ζώον εσηκώθη και έβάδισεν ολίγον από υπακοήν εις τα λόγια του. Και πάλιν όμως εκάθισεν, αφού έκαμε μερικά βήματα και δεν έσηκώθη, μέχρις ότου εξεφόρτωσαν από επάνω της όλα τα πράγματα. Τότε εντροπιασμένος ο ληστής έφυγε χωρίς να πάρη τίποτα.

9. Ηλθαν κάποτε λησται εις το κελλί ενός Γέροντος και του είπον· ήλθαμεν, διά να πάρωμεν όλα τα πράγματα, που υπάρχουν εις το κελλί σου. Πάρετε, παιδιά μου, – τους απήντησεν ο Γέρων - όσα νομίζετε. Εκείνοι επήραν όλα όσα ευρήκαν και έφυγαν έξέχασαν όμως ένα δερμάτινον ταγάρι, που ήτο κάπου κρεμασμένον. Ο Γέρων το επήρε και έτρεξεν οπίσω από τους ληστές: παιδιά – τους εφώναξε – πάρετε και αυτό, που ελησμονήσατε εις το κελλί μου. Εκείνοι εξεπλάγησαν από την ανεξικακίαν του Γέροντος, επέστρεψαν και άφησαν εις το κελλί όσα είχαν πάρει. Πραγματικά – είπαν μετανοημένοι μεταξύ των – αυτός είναι άνθρωπος του Θεού.

10. Αναφέρουν ότι κάποιοι φιλόσοφοι ηθέλησαν κάποτε να δοκιμάσουν τους Μοναχούς. Έπερνούσε λοιπόν κάποιος καλοντυμένος και του φωνάζουν: αϊ, σύ, έλα εδώ. Εκείνος ένευρίασε και τους ύβρισε.

Μετά από αυτόν έπερνούσε κάποιος άλλος Μοναχός από την έρημον της Λιβύης και του λέγουν: αϊ, σύ, κακόγηρε μοναχέ, έλα εδώ.

Εκείνος έπήγε πρόθυμα κοντά τους. Τότε οι φιλόσοφοι του δίδουν ένα ράπισμα: ο Μοναχός έστρεψεν αμέσως και την άλλην σιαγόνα (Ματθ. ε', 39). Έθαύμασαν από αυτό οι φιλόσοφοι, του έβαλαν μετάνοιαν και είπαν πραγματικά, ιδού μοναχός! Αφού λοιπόν τον έβαλαν εις το μέσον της συντροφιάς των, ήρχισαν να τον έρωτούν:

- Πάτερ, τι περισσότερον κάνετε από ημάς εις την έρημον; Νηστεύετε; και ημείς νηστεύομεν. 'Αγρυπνείτε; και ημείς αγρυπνούμεν. Και ό,τι δήποτε άλλο κάμνετε και εμείς το κάμνομεν. Τί κάμνετε λοιπόν περισσότερον που κάθεσθε εις την έρημον;

Ημείς ελπίζομεν εις την χάριν του Θεού και έχομεν άγρυπνον τον νούν μας, ώστε ούτε καν να σκεπτώμεθα το κακόν.

– Ημείς δεν ήμπορούμεν να το εφαρμόσωμεν αυτό. 'Αφού δε ώφελήθησαν αρκετά από την συζήτησαν με τον Μοναχόν, τον άφησαν να φύγη.

11. Εις ένα τόπον κατοικούσαν δύο Μοναχοί τους επεσκέφθη λοιπόν κάποιος Γέροντας διά να τους δοκιμάση. Ήρπασεν ένα ξύλον και άρχισε να σπάζη τα λαχανικά εις τον κήπον του ενός απ' αυτούς. Μόλις τον είδεν ο αδελφός έκρύφθηκε, μέχρις ότου εκείνος του τα κατέστρεψεν όλα. Μόνον μία ρίζα έμεινεν άθικτος και ο Μοναχός λέγει εις τον Γέροντα:

- Αββά, αν θέλης, άφησε την να την μαγειρεύσω και να την φάγωμεν μαζί.

Τότε ο Γέρων έβαλε μετάνοιαν εις τον αδελφόν και του είπε:

- Αδελφέ, διά την ανεξικακίαν σου, το Αγιον Πνεύμα ευρίσκεται επάνω σου.

12. Ο Μακάριος Ζωσιμάς διηγήθη το εξής διά κάποιον Γέροντα: Τότε που παρέμενα εις το Μοναστήρι εις την Τύρον, μάς έπεσκέφθη κάποιος ενάρετος Γέρων. "Οταν ήλθεν η ώρα της αναγνώσεως, έδιαβάζαμεν κατά την συνήθειάν μας τα αποφθέγματα των Γερόντων. Έφθάσαμεν λοιπόν και εις το διήγημα του Γέροντος εκείνου, που ήλθαν εις το κελλί του λησταί, τού τα επήραν όλα και έφυγαν.. Αφησαν μονάχα - ανέφερε το διήγημα – ένα δερμάτινον ταγάρι: το επήρεν ο Γέροντας, έτρεξεν οπίσω από τους ληστές και τους εφώναζε: παιδιά, πάρετε και αυτό, που το εξεχάσατε εις το κελλί μου. Οι λησταί εθαύμασαν την ανεξικακίαν του Γέροντος και έβαλαν πάλιν οπίσω εις το κελλί τα πράγματα που είχαν πάρει.

Μόλις ετελείωσεν η ανάγνωσις αυτού του διηγήματος, μού λέγει ο Γέρων, που μας επεσκέφθη: αυτό το διήγημα με ωφέλησε πάρα πολύ. Οταν δε των παρεκάλεσα να μου είπη ποίαν ωφέλειαν ευρηκεν από αυτό, εκείνος μου απήντησε κάποτε, όταν έμενα εις τα μέρη που είναι κοντά εις τον Ιορδάνην, εδιάβασα και εγώ αυτό το διήγημα και θαυμάζων τον Γεροντα που ανέφερε το διήγημα, διά την ανεξικακίαν του και την πραότητητά του, έλεγα εις τον Θεόν κατά την ώραν της προσευχής: Κύριε, Σύ που με ήξίωσας να φορέσω το σχήμα των αγίων τούτων Γερόντων, αξίωσε με να ακολουθήσω και τα ίχνη των και να βαδίσω τον ίδιον δρόμον, που έβάδισαν αυτοί, οδηγούμενοι από την Χάριν Σου.

Αυτήν την δέησιν έκαμα προς τον Θεόν και έμεινα με αυτόν τον πόθον. Έπέρασαν δύο ημέραι καθώς έκαθήμην εις το κελλίον μου, άντελήφθην ότι κάποιοι επλησίασαν. Μέσα εις όλίγα λεπτά έφθασαν έξω από την θύραν και εκτύπησαν. Εγώ αμέσως έκατάλαβα ότι ήσαν λησταί. Δόξα τω Θεώ, είπα από μέσα μου, έφθασεν ο καιρός να καρποφορήση ο πόθος μου. Τους ήνοιξα λοιπόν αμέσως και τους υποδέχθηκα άναψα με καλωσύνην τον λύχνον και ήρχισα να τους δεικνύω τα πράγματα που είχε το κελλί. Μην ανησυχητε, τους είπα, σας διαβεβαιώνω ενώπιον του Κυρίου, ότι δεν θα σας κρύψω τίποτα. "Έχεις χρυσάφι; με ερωτούν οι λησταί. Ναι, έχω τρία νομίσματα, τους απήντησα, και ήνοιξα εμπρός των το κουτί. Οι λησταί επήραν τα νομίσματα και όλα τα πράγματα και έφυγαν ειρηνικά. " Εγώ – είπε ο μακάριος Ζωσιμάς- ήρώτησα χαριεντιζόμενος τον Γέροντα τι έγινεν έπειτα; εγύρισαν οπίσω, όπως οι λησταί πού αναφέρει το διήγημά μας; Ο Γέρων μου απήντησεν αμέσως: Να μη το δώση ο Θεός· διότι ούτε και εγώ ήθελα να επιστρέψουν. Κοίταξε λοιπόν, είπε συμπερασματικά και

μακάριος Ζωσιμάς, είς ποίαν προκοπήν και δόξαν ενώπιον του Θεού τον έφερεν ο πόθος και η ψυχική του προετοιμασία όχι μονάχα δεν ελυπήθη διά την αφαίρεσιν όλων των πραγμάτων του, αλλά και εδοκίμασε μεγάλην χαράν, ώσαν να ήξιώθη, πράγματι, να απολαύση πολύτιμον αγαθόν.

13. Ένας άλλος Γέρων είχεν ανάγκην ενδύματος. Μετέβη λοιπόν εις την αγοράν και ηγόρασεν ένα ιμάτιον άξίας ενός νομίσματος και ολίγων νουμίων. Αφού παρέλαβεν από τον πωλητήν το φόρεμα, το έβαλε και εκάθισεν επάνω εις αυτό αφού δεν έδωσεν εις τον πωλητής το νόμισμα, έπειτα εμετρούσεν επάνω εις την μικράν πλάκας που ευρίσκετο εις το κατάστημα τα ολίγα νουμία. Εν τω μεταξύ ήλθε κάποιος από πίσω του και έτραβούσε σιγά-σιγά το ιμάτιον, θέλων να το αφαιρέση κρυφά. Οταν αντελήφθη ο Γέρων ότι κάποιος έτραβούσε το ιμάτιον, άνεσηκώθη ολίγον, διά να πλησιάση δήθεν προς το μέρος που έμετρούσε τα χρήματα, έως ότου εκείνος που έτραβούσε το ιμάτιον το επήρε και έφυγε. Και έτσι ο Γέρων, ενώ επλήρωσε την αξίαν τού ιματίου, έφυγε χωρίς να πάρη τίποτε.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΘ'
(Να μην ζητούμε εκδίκηση για την αδικία σε εμάς)

Ὅτι τοὺς εὐχαρίστως τὴν ἀδικίαν ὑπομένουσι καὶ μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικούσιν, ὁ Θεὸς ἔκδικος γίνεται, καὶ μείζοσι πολλάκις ἀμείβεται, ὧν ἤδικηθησαν.

Οτι δι' εκείνους, οι οποίοι υπομένουν ευχαρίστως την αδικίαν και δεν ζητούν εκδίκησιν διά τους εαυτούς των, γίνεται και Θεός εκδικητής και πολλές φορές τους ανταμείβει περισσότερον από όσον ήδικήθησαν.

Α'. Εν τω βίω του Αγίου Ιωάννου του Ελεήμονος

ΤΩι ΘΑΥΜΑΣΤΩι Ἰωάννη τῆς μεγαλοδώρου προαιρέσεως καὶ χειρός, ὁ πονηρὸς δαίμων ὑποβάλλει τὸ Πατρικίῳ Νικήτα, ὃς συνήθης αὐτῷ καὶ φίλος ἦν, ἀνάξιον τί τῆς οἰκείας ἀρετῆς ἔννοησαι τὲ καὶ εἴπειν. Προσελθῶν τοίνυν τὰ μακαρίω, ἡ βασιλικὴ χείρ, ἔφη, δέσποτα, πολλῶν δεῖται χρημάτων εἷς ἀναγκαίας του κοινοῦ χρείας, ὅσαι ὥραι καταναλίσκουσα. “Οράς γὰρ αὐτὸς ὡς ἕνα στενὸ κομιδὴ τὰ τοῦ κοινοῦ περιέστη προσῆκον οὖν ἔστι τὰ εἰκῇ καὶ εἰς οὐδὲν δέον παρά σου δαπανώμενα, τὰ τοῦ δημοσίου ταμεῖο προσενεχθῆναι.

Ὁ δέ, μηδὲν ἐπ' αὐτῷ διαταραχθεῖς, οὐ δίκαιον, ἔφη, τὰ τῷ ἐπουρανίῳ βασιλεῖ καθιερωμένα τὰ ἐπιγεῖο καταπροέσθαι· ἐεροσυλία γὰρ ἀντικρυς τοῦτο καὶ εἰς Θεὸν οὐ φαῦλον ἁμάρτημα; Εἰ δὲ σοὶ οὕτω δέδονται πράττειν, ἰδοὺ τὰ τῆς Ἐκκλησίας πάντα λαβῶν ποίει κατὰ τὴν σὴν θέλησιν, εἰ γὲ μηδεὶς σὲ λόγος τῆς γνώμης ταύτης ἀφίστησι προαιρέσει γὰρ οἰκεία οὐδ' ὀβολὸν ἕνα των κειμένων προήσομαι. Οὐδὲν οὖν ἐκεῖνος καὶ θαυμάσιος ἀνήρ, οὐκ οἶδ' ὅπως ὑποστειλάμενος, εἰσκαλεῖται τοὺς ἑπομένους καὶ τὰ χρήματα εὐθὺς ἄραι κελεύει, μηδὲν πλέον ὅτι ἑκατὸν μόνας τοῦ χρυσοῦ λίτρας τὸ Πατριάρχη καταλιπῶν.

Ἐν ᾧ δὲ κατίεσαν οἱ ταῦτα διαβαστάζοντες, συναντῶσιν ἀνερχομένοις τισι πρὸς τὸν Πατριάρχην, κεράμια μέλιτος ἐπικομιζομένοις, ὧν τοῖς μὲν πρωτεῖον, τοῖς δὲ ἄκαπνον ἐπεγέγραπτο. Ἐπεῖ οὖν ὁ Πατρίκιος ἐθεάσατο ταῦτα, καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ὅπως εἶχεν ἀνέγνω, δηλοὶ παραχρῆμα τὸ Πατριάρχη ἔν των κεραμίων αὐτῷ ἐκπεμφθῆναι. Τοῦ δὲ πιστευθέντος αὐτὰ διαπεῖραν ὡς πὲρ ἔθος αὐτῶν ποιουμένου, εἶτα καὶ τὸ γεγονὸς ἐπ'

αὐτοὺς θαῦμα καταμαθόντος καὶ τὰ μακαρίω γνωρίσαντος, ὡς πάντα μεστὰ χρυσίου τυγχάνουσιν ὄντα, ἐν αὐτῶν παραχρῆμα πέμπει τὸ Πατρικίω, καὶ μέλι πρωτεῖον τὴν ἐπιγραφὴν εἶχε.

Τούτω τοιγαροῦν καὶ γράμματα στέλλει, ὧν ἡ δύναμις οὕτως ἦν, καὶ εἶπων Κύριος οὐ μὴ σὲ ἀνώ, οὐδ' οὐ μὴ σὲ ἐγκαταλίπω, ἀψευδὴς ὢν αὐτός, καὶ νῦν ὢν ἡ σὴ ἔνδοξοτης ἀφείλετο χρημάτων ἀντιδίδωσιν ἕτερα, δηλώσει δὲ σοὶ καὶ τὸ νῦν ἐκπεμφθὲν κεράμιον καὶ ἐν τούτων ὑπάρχει."Ἴσθι τοίνυν ἀκριβῶς, ὅτι καὶ τροφῆς καὶ πνοὴν τὸν πάσι διαχορηγοῦντα Θεὸν φθαρτὸς ἄνθρωπος στενώσαι οὐ ποτ' ἂν οὐδαμῶς δυνήσηται. Παρήγγειλε δὲ καὶ τοὺς τὸ κεράμιον διακομίζουσιν, ἐπὶ μάρτυσιν αὐτοῖς ἀνοιγῆναι κατ' ὄψιν τοῦ Πατρικίου, ἀπαγγείλαι τὲ ὡς καὶ τ' ἄλλα πάντα, ὅσα δὴ καὶ τεθέαται, οὕτως ἔχει καὶ χρυσίου τυγχάνει πεπληρωμένα.

Εὐωχούμενον τοίνυν καταλαβόντες, ἐγχειρίζουσιν αὐτὴ τὴν ἐπιστολήν, ἐπιδεικνύοντες καὶ τὸ κεράμιον, ὅπερ ὡς ἐθεάσατο, χολά μου πάντως καὶ δεσπότης μου, ἔφη, ἐπεῖ οὐκ ἂν ἓν μοὶ μόνον ἀπέστελλεν. Οἱ μὲν τοὶ διακομισται, καθὼς ἦν αὐτοῖς ἐπιτεταγμένον, ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ διανοίξαντες τὸ κεράμιον καὶ τὰ χρήματα ἐκκενώσαντες, χρυσίου πεπληρώσθαι καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως ἀπήγγελλον. Ὡς δὲ καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἔπιων εὗρεν, ὅτι Θεὸν ἄνθρωπος στενώσαι οὐ δύναται, συσταλεῖς ἐπὶ τούτω καὶ δέους ὑποπλησθεῖς, ταχεῖα γὰρ εἰς τήν του μὴ καλῶς πεπραγμένου μετάνοιαν εὐγενὴς ψυχὴ καὶ φιλάρετος, ζῇ Κύριος, ἐξεβόησεν, οὐδὲ ὁ ταπεινὸς Νικήτας στεγώσαι τοῦτον πειραθῆναι ἀνέξεται.

Παραυτίκα τοίνυν διαναστᾶς, καὶ τὰ χρήματα τῆς Ἐκκλησίας ὅσα δὴ καὶ ἀφείλετο πάλιν ἀναλαβῶν, καὶ αὐτὸ τὸ σταλὲν κεράμιον, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ χρυσίου λίτρας τριακοσίας προσεπιθεῖς, ἀνεισε πρὸς τὸν Πατριάρχην, συγγνώμην τῆς ἀβουλίας αἰτούμενος. Ὁ δὲ ἀσμένως αὐτὸν δεξάμενος, οὔτε ὀνείδισεν, οὔτε τί τῶν λυπούντων ἀπεφθέγξατο πρὸς αὐτόν, λόγοις δὲ μᾶλλον παρακαλούσι ψυχὴν καὶ νουθεσίαις ἐπιστηρίξας πνευματικαῖς ἀπέστειλε. Καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε οὕτω πρὸς φιλίας ἀλλήλοις ἐδέθησαν, ὡς καὶ ἀνάδοχός των αὐτοῦ παίδων γενέσθαι τὸν Πατριάρχην.

Ερμηνεία

Ο ΠΟΝΗΡΟΣ δαίμων έφθόνησε τον θαυμαστόν Ιωάννην διά την προαίρεσιν την οποίαν είχε, να ελεή με γενναιοδωρίαν και ενέβαλεν εις τον νούν του Πατρικίου Νικήτα(*), ο οποίος ήτο φίλος του Αγίου και πολύ γνωστός, σκέψεις και λόγους, ανάξια

(*) Πρόκειται ασφαλώς περί του Βυζαντινού στρατηγού Νικήτα, ο οποίος υπήρξεν υιός του Πατρικίου Γρηγορίου και εξάδελφος του αυτοκράτορος Ηρακλείου, και οποίος ανέθεσεν εις αυτόν την διοίκησιν της

της αρετής του (του Νικήτα). Αφού λοιπόν έπεσκέφθη τον μακάριον Ιωάννην, του είπε: “Ο Βασιλεύς, Δέσποτά μου, χρειάζεται πολλά χρήματα δι' απαραιτήτους ανάγκας του λαού, διότι εξοδεύει διαρκώς βλέπεις δε και συ ο ίδιος εις πόσον δύσκολον κατάστασιν έφθασαν τα πράγματα*. Πρέπει λοιπόν εκείνα που έξοδεύονται από εσέ χωρίς λόγον και διά το τίποτε να παραδοθούν εις το Δημόσιον Ταμείον. . "Οταν ήκουσεν αυτά ο Ιωάννης, χωρίς να ταραχθή καθόλου, απήντησε: δεν είναι ορθόν αυτά που είναι αφιερωμένα εις τον επουράνιον Βασιλέα να τα παραδώσωμεν εις τον επίγειον· διότι αυτό είναι φοβερά ιεροσυλία και πολύ σοβαρόν αμάρτημα ενώπιον του Θεού. "Αν νομίζης ότι έτσι πρέπει να πράξης, ιδού τα πράγματα της Εκκλησίας: πάρε τα όλα και κάμε όπως θέλεις, αν βέβαια δεν σε απομακρύνη κανένας λόγος από αυτήν σου την γνώμην. Εγώ πάντως, με την θέλησίν μου, δεν πρόκειται να σου παραδώσω ούτε μίαν πεντάραν από όσα είναι αφιερωμένα εις τον Θεόν.

Χωρίς λοιπόν να λάβη υπ' όψιν του τίποτε και θαυμάσιος εκείνος άνθρωπος, ούτε γνωρίζω διατί, δεν εσεβάσθη τα λόγια του Πατριάρχου. Καλεί αμέσως τους ακολούθους του και τους διατάσσει να πάρουν τα χρήματα. Δεν άφησε τίποτα περισσότερον από εκατόν λίτρας χρυσού εις τον Πατριάρχην.

Ενώ δε κατέβαιναν εκείνοι οι οποίοι εκρατούσαν αυτά που κατέσχεσαν, συνήντησαν μερικούς οι οποίοι ανήρχοντο προς τον Πατριάρχης και του έφερναν πήλινα δοχεία με μέλι: άλλα από αυτά τα δοχεία είχαν έπιγραφήν με την λέξιν «πρωτείον» και άλλα με την λέξιν «άκαπνον».

Μόλις λοιπόν τα είδεν ο Πατρίκιος και εδιάβασε τας επιγραφάς, ειδοποιεί αμέσως τον Πατριάρχην να του στείλη ένα δοχείον με μέλι. Ο Πατριάρχης, όπως συνήθιζε, τα παρέδωσεν εις κάποιον ειδικόν να δοκιμάση την ποιότητα και από αυτόν έμαθε το θαύμα, το οποίον είχε γίνει εις τα δοχεία, ότι, δηλαδή, όλα ήσαν γεμάτα, όχι από μέλι, αλλά από χρυσάφι! 'Αμέσως λοιπόν στέλλει ένα δοχείον με χρυσά νομίσματα, το οποίον είχε την επιγραφήν «πρωτεῖον μέλι», εις τον Πατρίκιον.

Μαζί με το δοχείον στέλλει και επιστολήν εις τον Πατρίκιον, η οποία με όλίγα λόγια έγραφες: ο Κύριος, ο οποίος είπεν, ότι δεν θα σε αφήσω, ούτε θα σε εγκαταλείψω. (Εβρ. ιγ', 5), επειδή είναι αληθινός, μάς έδωσε τώρα άλλα χρήματα αντί εκείνων τα

Αιγύπτου από του 610-619, δηλαδή κατά την ιδίαν έποχήν κατά την οποίαν ο Ιωάννης ο Ελεήμων ήτο Πατριάρχης 'Αλεξανδρείας.

οποία αφήρεσεν η ενδοξότης σου θα σου φανερώση δε το θαύμα και το δοχείον το οποίον σου στέλλω και που είναι ένα από αυτά (που μας έστειλεν ο Θεός). Μάθε λοιπόν ότι τον Θεόν, ο Οποίος δίδει εις όλους και τροφήν και ζωήν (πνοήν), (Ψαλμ. ρμδ', 15-17 και Ησαΐας μβ΄, 5–7) ουδέποτε θα ήμπορέση θνητός άνθρωπος να τον φέρη εις δύσκολον θέσιν. Παρήγγειλε δε και είς εκείνους οι οποίοι μετέφεραν το δοχείον να ανοιχθή ενώπιον μαρτύρων έμπρός εις τον Πατρίκιον και να του είπουν ότι όλα τα άλλα δοχεία που είδεν, είναι το ίδιον γεμάτα με χρυσά νομίσματα.

Οι απεσταλμένοι του Πατριάρχου τον ευρηκαν να διασκεδάζη: του δίδουν εις το χέρι την επιστολής και του προσφέρουν το δοχείον. Μόλις το είδεν ο "Αρχων είπεν: οπωσδήποτε είναι θυμωμένος μαζί μου ο Δεσπότης μου, διότι διαφορετικά δεν θα μου έστελλε μονάχα ένα δοχείον. Οι αντιπρόσωποι λοιπόν οι οποίοι μετέφεραν το δοχείον, σύμφωνα με την εντολήν που είχαν, το ήνοιξαν έμπρός του και άδειασαν τα χρήματα: επληροφόρησαν δε τον "Αρχοντα ότι και τα άλλα δοχεία είναι το ίδιον γεμάτα με χρυσάφι. "Οταν δε εδιάβασε και εις την επιστολήν την φράσιν ότι τον Θεόν κανείς άνθρωπος δεν ημπορεί να τον φέρη εις δύσκολον θέσιν, εντροπιάσθη απ' αυτό και εφοβήθη (διότι η ευγενική και φιλάρετος ψυχή γρήγορα μετανοεί εάν έκαμε κάτι κακόν), και εφώναξεν ενώπιον όλων: ζη Κύριος, ούτε και ταπεινός Νικήτας δεν θα θελήση ποτέ να επιχειρήση να φέρη εις δύσκολον θέσιν τον Θεόν.

Σηκώνεται λοιπόν αμέσως και αφού επήρε πάλιν όσα χρήματα αφήρεσεν από την Εκκλησίαν και αυτό ακόμη το δοχείον που του απεστάλη, και αφού επρόσθεσε και από τα ιδικά του τριακοσίας λίτρας χρυσού, αναβαίνει εις τον Πατριάρχην, του τα δίδει και του ζητεί συγγνώμην διά την απερισκεψίας του. Ο Πατριάρχης τον εδέχθη ευχαρίστως, χωρίς ούτε να τον ειρωνευθή, ούτε να του είπη πικρόν λόγον απ’ εναντίας αφού τον έστήριξε με λόγια παρηγορητικά της ψυχής και με συμβουλάς, τον κατευόδωσεν. Από τότε δε τόσον πολύ συνεδέθησαν ψυχικά, ώστε ο Πατριάρχης να γίνη και ανάδοχος των παιδιών του.

Β'. Του Αββά Μάρκου

Ο ΑΔΙΚΟΥΜΕΝΟΣ παρὰ τινὸς καὶ μὴ παραζητῶν τῷ ἀδικούντι τὰ δέοντα, κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος πιστεύει τὰ Χριστῷ, καὶ ἑκατονταπλασίονα λαμβάνει ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, καὶ ἐν τῷ μελλοντι ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.

Ερμηνεία

[537]

ΕΚΕΙΝΟΣ ο οποίος αδικείται από κάποιον και δεν ζητεί από τον αδικούντα αυτά που πρέπει, πιστεύει πραγματικά εις τον Χριστόν, όσον αφορά την περίπτωσιν αυτήν, και κερδίζει εις αυτήν μεν την παρούσαν ζωήν εκατονταπλάσια, θα κληρονομήση δε και την αιώνιον ζωήν (Μαρκ. ι',30).

Γ'. Εν τω Γεροντικώ

ΚΑΤΕΛΕΙΦΘΗ ποτὲ τὸ ἀββᾶ Γελασίω παρὰ γέροντος τινός, καὶ αὐτοῦ περὶ τὴν Νικόπολιν οἰκοῦντος, κελλίον καὶ τὸ περὶ αὐτὸ χωρίον. Γεωργὸς δὲ τὶς Βακάτου του τότε πρωτεύοντος τῆς Νικοπόλεως, συγγενὴς ὢν τοῦ κοιμηθέντος γέροντος, προσελθὼν τῷ Βακάτῳ ἤξιου λαβεῖν τὸ χωρίον ἐκεῖνο, ὡς κατὰ τὸν νόμον ἁρμόζον αὐτῷ. Ὁ οὖν Βακάτος πρῶτα μὲν τὸν ἀββᾶς Γελάσιον ἤτει τὸ χωρίον ἀποδοθῆναι τὴ γεωργῷ, ὡς δ' οὐκ ἐπειθεν, ηὐλαβεῖτο γὰρ ὁ Γελάσιος κελλίον μοναχικὸν κοσμικῷ ἀνδρὶ παραδοῦναι, ὁ Βακάτος καὶ βίαν ἐπειράτο προσαγαγεῖν. Καὶ παρατηρήσας τὰ ζῷα, ἃ δ Γελάσιος ἔμισθωσατο ἐπὶ τὸ μετακομίσαι τὰς ἐλαίας, ἃς τὸ καταλειφθεν αὐτῷ χωρίον ἐγεώργησε, ταῦτα πεφορτισμένα ἀποσπάσας βία εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰσήγαγε καὶ τὸν φόρτον πάντα λαβῶν, τὰ ζῷα μετὰ τῶν ἀγόντων αὐτὰ κενὰ καὶ μεθ' ὕβρεως ἀπέλυσεν.

Ὁ δὲ μακάριος γέρων τοῦ μὲν καρποῦ ἐκείνου οὐδόλως ἀντεποιήθη, τῆς δὲ τοῦ χωρίου δεσποτείας τοῦ παρεχώρει διὰ τὴν προρρηθείσαν αἰτίαν. Ὁ οὖν Βακάτος, τῷ θυμῷ κατὰ τοῦ γέροντος ὑπερζέσας, ἐγκλήσει κατ' αὐτοῦ ἤβουληθη χρήσασθαι: καὶ δὴ ὑπὸ τινῶν καὶ ἄλλων χρειῶν καλούμενος ἐπὶ Κωνσταντινούπολιν ὥρμησεν. "Οδεύων δὲ διὰ τῆς ξηρᾶς ἠθέλησε κατὰ πάροδον ἀπελθεῖν καὶ πρὸς τὸν ἅγιον Συμεὼν τὸν ἐν τῇ Μάνδρᾳ, καὶ τὰς αὐτοῦ εὐχᾶς κομίσασθαι εἰς ἐφόδιον" ἤκουσε γὰρ περὶ αὐτοῦ καὶ ἐπεθύμει αὐτὸν ἰδεῖν.

Προσιόντα οὖν αὐτὸν ἰδὼν ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ στύλου καὶ μακάριος Συμεών, ἤρωτα, πόθεν εἰ καὶ ποῦ πορεύει; "Ο δὲ φησιν" ἀπὸ Παλαιστίνης εἰμὶ καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπάγω.

"Ο δὲ ἅγιος πρὸς αὐτὸν καὶ τίνος χάριν; "Ἔφη ὁ Βακάτος διὰ χρείας πολλᾶς, ἐλπίζω δὲ δι' εὐχῶν τῆς Ἁγιωσύνης σου πάλιν ἐπαναλύσαι καὶ προσκυνῆσαι τὰ ἅγιά σου ἴχνη. "Ἔφη αὐτῷ ὁ μέγας οὐ λέγεις, ἀνέλπιστέ των ἀνθρώπων, ὅτι κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ ἀνέρχει, ἀλλὰ κρύπτεις τὴν ἀνομίαν; πλὴν οὐκ εὐοδὰ σοῖ ἔσται, οὐδὲ ὄψει ἔτι τὸν οἶκόν σου. Εἰ οὖν πείθει τὴ συμβουλία μου, ἐντεῦθεν ἤδη πρὸς αὐτὸν ὥρμησον καὶ μετανόησον αὐτῷ, εἰ γὲ καὶ ζῶν καταλάβης ἐκεῖ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΘ΄ (Να μην ζητούμε εκδίκηση για την αδικία σε εμάς)

Εὐθὺς οὖν ληφθεῖς ὑπὸ πυρετοῦ, καὶ ὑπὸ τῶν συνόντων ἐν λεκτικίῳ βληθεῖς, ἤπειγετο καταλαβεῖν τὴν Νικόπολιν γενόμενος δὲ εἰς Βηρυτὸν ἐτελεύτησε μὴ φθάσας εἰς Νικόπολιν, μηδὲ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἰδεῖν δυνηθεῖς, κατὰ τὴν τοῦ Ἁγίου πρόρρησιν.

2. Ὁ μακάριος Πίωρ ἐργασάμενος εἰς τὸ θέρος παρὰ τινι, ὑπέμνησε τὸν μισθὸν λαβεῖν του δὲ ὑπερτιθεμένου, εἰς τὴν μονὴν ἐπανῆλθε. Πάλιν δὲ ἐν τῷ ἐπιόντι ἐνιαυτῷ κληθεῖς ἀπῆλθεν ἐκεῖ, καὶ θερίσας καὶ μετὰ προθυμίας ἐργασάμενος, ὡς οὐδὲν παρὰ τοῦ ἀνθρώπου ἔλαβεν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν μονήν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἑξῆς ἐνιαυτῷ ἐργασάμενος καὶ μηδὲν ἀπολαβῶν, ἀνεχώρησε.

Τοῦ δὲ Κυρίου ἐτάσαντος τὸν οἶκον τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου συμφοραῖς καὶ νόσους πολλαῖς, ἐπιφερόμενος ὁ ἄνθρωπος τὸν μισθὸν περιήει τὰ Μοναστήρια ζητῶν τὸν Γέροντα, καὶ μόλις εὑρεῖν αὐτὸν δυνηθεῖς, προσέπεσε τοῖς ποσὶν αὐτοῦ καὶ ἠτεῖτο συγχώρησιν, ἀποδοὺς ἅμα καὶ τὸν ἐμβάλλοντα αὐτὸ μισθὸν ὑπὲρ τοῦ καμάτου τῶν τριῶν ἐτῶν καὶ λέγων" ἔμοι ὁ Κύριος ἀπέδωκεν. Ὁ δὲ οὐ κατεδέξατο λαβεῖν, ἐπέτρεψε δὲ παρασχεῖν αὐτὰ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῷ πρεσβυτέρῳ.

3. Ἀδελφὸς τὶς ἐποίησεν ἀντικλείδιον καὶ ἤνοιγες ἑνός των γερόντων τὸ κελλίον, καὶ ἐλάμβανε τὸ κέρμα αὐτοῦ. Ὁ δὲ γέρων ἔγραψε χάρτη, λέγων· Κύριε ἀδελφέ, ὃς τὶς, ἐὰν ἦς, ποίησον ἀγάπην καὶ ἄφες μοὶ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν ἐμὴν χρείαν. Καὶ ποιήσας τὸ κέρμα δύο μέρη, ἔθηκε τὸ χαρτίον ὁ δὲ πάλιν εἰσελθῶν καὶ σχίσας τὸ χαρτίον, ἔλαβεν ὅλον. Εἶτα μετὰ δύο ἔτη ἀρρωστήσαντος αὐτοῦ καὶ τὸ θανάτω ἐγγίσαντος ἔμενεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ βασανιζομένη ἐπὶ πολὺ καὶ μὴ ἐξερχομένη τότε πέμψας ἐκάλεσε τὸν γέροντα, καὶ λέγει εὔξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, πάτερ' ἐγὼ γὰρ ἤμην καὶ κλέπτων σου τὸ κέρμα. Καὶ ἔφη ὁ γέρων: διατὶ τάχιον οὐκ εἶπες; Καὶ εὔξαμενου αὐτοῦ, εὐθὺς παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ ο Αββάς Γελάσιος έκληρονόμησεν από κάποιον Γέροντα, ο οποίος κατοικούσε και αυτός εις την Νικόπολιν, ένα κελλί και τον αγρόν που υπήρχε γύρω. Κάποιος όμως γεωργός του τότε άρχοντος Νικοπόλεως Βακάτου, ο οποίος ήτο συγγενής του αποθανόντος Γέροντος, προσήλθεν εις τον άρχοντα με την αξίωσιν να πάρη αυτός το χωράφι, έπειδή του ανήκε κατά τον νόμον.

Ο Βακάτος εζήτησεν αρχικώς από τον αββάν Γελάσιον να παραδώση το χωράφι εις τον γεωργόν επειδή όμως δεν τον έπειθεν, διότι ο αββάς Γελάσιος δεν ήθελεν, από ευλάβειαν, να παραδώση καλογηρικόν κελλί εις κοσμικόν, ο Βακάτος εδοκίμασε να μεταχειρισθή και βίαν. Μίαν ημέραν λοιπόν ο Βακάτος παρηκολούθησε τα ζώα, τα οποία ενοικίασεν ο Γελάσιος διά να μεταφέρη τον ελαιόκαρπον από τας ελαίας του

χωραφιού, το οποίον εκληρονόμησεν· καθώς δε ήσαν φορτωμένα τα έσυρε βιαίως εις την έπαυλίν του και αφού εκράτησεν ολόκληρον το φορτίον, έδιωξε τα ζώα ξεφόρτωτα μαζί με τους αγωγιάτας τους οποίους και ύβρισεν.

Ο μακάριος Γέρων δεν εζήτησε καθόλου να πάρη όπίσω τον καρπόν, δεν έπαραχωρούσεν όμως την κυριότητα του χωραφιού διά την αιτίας που αναφέραμεν προηγουμένως. Ο Βακάτος λοιπόν έφούντωσεν από τον θυμόν εναντίον του Γέροντος και απεφάσισε να τον περιπλέξη εις δικαστικών αγώνα: επειδή λοιπόν είχε να τακτοποιήση και άλλας αναγκαίας υποθέσεις, εξεκίνησε διά την Κωνσταντινούπολιν. 'Αφού δε έταξίδευε διά ξηράς, ηθέλησε να περάση σύντομα και από τον "Αγιον Συμεών της Μάνδρας και να πάρη την ευλογίαν του, ως εφόδιον διά το ταξίδι του: διότι είχε πληροφορηθή δι' αυτόν και επιθυμούσε να τον γνωρίση.

Καθώς λοιπόν επλησίαζεν, τον είδεν επάνω από τον στύλον ο μακάριος Συμεων.

-Από πού είσαι και που πηγαίνεις; τον ήρώτησε. Εκείνος απήντησεν:

– Είμαι από την Παλαιστίνης και πηγαίνω εις την Κωνσταντινούπολιν.

– Και διά ποίαν αιτίαν; ηρώτησεν εκ δευτέρου ο “Αγιος.

– Διά πολλές εργασίας: ελπίζω δε με τας ευχές της Αγιωσύνης σου να επιστρέψω πάλιν και να προσκυνήσω τα άγια ίχνη σου.

Και τότε ο "Αγιος με αυστηρότητα του είπε:

– Δεν λέγεις, δυστυχισμένε άνθρωπε, ότι ανέρχεσαι εις την Κωνσταντινούπολιν, διά να ενεργήσης εναντίον του ανθρώπου του Θεού, αλλά αποκρύπτεις την ανομίαν;

Ωστόσον το ταξείδι σου δεν θα ευοδωθή ούτε θα ίδης πλέον το σπίτι σου. "Αν λοιπόν θέλης να ακούσης την συμβουλήν μου, ξεκίνησε αμέσως τώρα απ' εδώ, δια να τον συναντήσης και βάλε του μετάνοιαν δι' όσα του έκαμες, αν βεβαίως προλάβης να υπάγης ζωντανός έως εκεί.

Και πραγματικά τον έπιασε πυρετός και οι συνοδοί του τον έβαλαν εις λεκτίκιον(φορείο). Έβιάζοντο να φθάση εις Νικόπολιν όταν όμως έφθασαν εις την Βηρυτόν απέθανε, πριν να έλθη εις Νικόπολιν και πρίν ήμπορέση να ίδη την οικογένειάς του, σύμφωνα με την προφητείαν του Αγίου.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΘ΄ (Να μην ζητούμε εκδίκηση για την αδικία σε εμάς)

2. Ο μακάριος Πίωρ ειργάσθη εις τον αγρόν κάποιου ως θεριστης και αφού ετελείωσεν, εζήτησε τον μισθόν του επειδή όμως ο εργοδότης του ανέβαλε την πληρωμής, εκείνος επέστρεψεν εις το Μοναστήρι. Κατά το επόμενον έτος προσεκλήθη πάλιν και επήγεν εκεί εις τον ίδιον εθέρισε και ειργάσθη με προθυμίαν χωρίς να πάρη τίποτε από τον κύριον του αγρού: έτσι εγύρισεν άπρακτος εις το Μοναστήρι. Το ίδιον συνέβη και κατά τον τρίτον χρόνον ειργάσθη και χωρίς να πάρη τίποτε, ανεχώρησεν.

Ο Κύριος όμως έπληξε το σπιτικό του εργοδότου με πολλές συμφοράς και ασθενείας τότε αυτός περιήρχετο τα Μοναστήρια, με τον μισθόν, που εχρεωστούσε εις το χέρι και αναζητούσε τον Γέροντα. Αφού δε μετά μεγάλης δυσκολίας ήμπόρεσε να τον ανεύρη, έπεσεν εις τους πόδας του και εζήτει συγχώρησιν: συγχρόνως του έδιδε και τον μισθόν, ο οποίος αναλογούσεν εις τον κόπον των τριών ετών και του έλεγε με επλήρωσεν ο Κύριος. Ο μακάριος Πίως όμως δεν κατεδέχθη να τα πάρη: του επέτρεψε μονάχα να τα δώση εις την Έκλησίαν διά μέσου του πρεσβυτέρου.

3. Ένας αδελφός κατεσκεύασεν αντικλείδι και ήνοιγε το κελλί ενός Γέροντος, απ' όπου έκλεπτε τα χρήματα. Ο Γέρων έγραψεν εις ένα χαρτί: Κύριε αδελφέ, όποιος και αν είσαι, κάνε αγάπης και άφησέ μου τα μισά διά τας ανάγκας μου. 'Αφού δε έμοίρασε τα χρήματα εις δύο μέρη έβαλε το χαρτί. Ο αδελφός όμως εκείνος όταν εισήλθεν εκ νέου εις το κελλί έσχισε το χαρτί και επήρεν όλα τα χρήματα.

Μετά δύο χρόνια αρρώστησε ο αδελφός και εκινδύνευε να αποθάνη: η ψυχή του έβασανίζετο πολύ και δεν έχωρίζετο από το σώμα του. Έστειλε τότε και εκάλεσε κοντά του τον Γέροντα. Κάνε ευχήν δι' εμέ, Πάτερ – του είπε – διότι εγώ ήμουν εκείνος που σου έκλεπτα τα χρήματα. Διατί δεν το είπες γρηγορότερα; απήντησεν ο Γέρων και αφού έκαμεν ευχήν, αμέσως ο αδελφός, ο οποίος έκλεπτε, παρέδωσε το πνεύμα.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Μ'
(Να αγαπούμε και να ευεργετούμε τους εχθρούς μας)

Ὅτι δεῖ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπᾶν, ὡς τὰ μεγάλα ὠφελοῦντας, καὶ εὐεργετεῖς καὶ εὔχεσθαι αὐτοῖς τὰ σωτήρια.

Οτι και τους εχθρούς πρέπει να αγαπώμεν, διότι μας ωφελούν πάρα πολύ, και να τους ευεργετώμεν και να ευχώμεθα διά την σωτηρίαν των.

Α'. Εν τω Μαρτυρίω του Αγίου Μάρτυρος Μηνά και των συν αυτώ

ΣΥΝ ΠΟΛΛΗι παρρησία τοῦ ἁγίου Μηνᾶ περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ δυνάμεως διαλαβόντος πρὸς Ἑρμογένην τὸν ἔπαρχον, ὃς καὶ δικαστῆς αὐτοῦ καὶ κολαστῆς τότε προεκάθητο, καὶ πάντα τα ἐκείνου ὀνόματι καὶ τὴ ἐπικλήσει δύνασθαι αὐτὸν ποιεῖν διαβεβαιουμένου, καὶ νόσους χαλεπᾶς, καὶ πάθη ἀνίατα, καὶ τ' ἄλλα & μόνω Θεῶ ἐξιάσθαι δυνατόν, καὶ μάρτυρα τῶν λεγομένων τῶν παρεστηκότα δῆμον προβαλλομένου, ὁ ἔπαρχος πρὸς αὐτόν, ἐξ αὐτῆς, ἔφη, ληρούντα σὲ ἀποδείξω καὶ μάτην καυχώμενον. Ὁπότε γὰρ ἐμοῦ μέλος τί τῶν σῶν ἀποτεμόντος ἢ καύσαντος, ὁ προσκυνῶν σὺ τὸν Χριστὸν ἀποκαταστῆσαι μὴ δυνηθῆς, πῶς ἂν ὄφθειης ἑτέροις ταῦτα σὺν ἀληθεῖα δούς, ἃ σαυτω χαρίσασθαι μὴ καθίσταται δυνατός; Ὁ Ἅγιος εἶπεν: εὔχομαι, ἔπαρχε, δοκιμὴν ἐν ἐμοὶ σὲ λαβεῖν τοῦ Χριστοῦ πέποιθα γὰρ ὡς ἀποδὺς εὐθέως καὶ περικεῖσαι νῦν ἀξίωμα, εἷς καὶ αὐτὸς ὀφθήσει τῶν ἀρχομένων ὑπὸ Χριστοῦ.

Ὁ οὖν ἔπαρχος τὴν τὲ οἰκείαν ὀργὴν ἐκδικῆσαι ζητῶν, ἐλπίσας δὲ καὶ τὸν Ἅγιον, ἐφ' οἷς εἴρηκεν, ἐπὶ πάντων ἐλέγξαι, κελεύει τὸ σαρκῶδες ὅλον του τῶν ποδῶν αὐτοῦ πέλματος, ἐφ' οὗ πὲρ ἑκατέρα τῶν βάσεων ἵδρυται, μαχαίραις ἀποδαρῆναι, καὶ οὕτως ἐπὶ γυμνοὺς τοῖς ὀστέοις πρὸς τὰς περὶ θεῶν ἐρωτήσεις αὐτῶν ἵστασθαι, ὡς ἂν οὕτω μάλιστα τὸ δριμεῖ τῶν πόνων τὴν καρδίαν βαλλόμενος, πρὸς τὲ τὰς ἀποκρίσεις καὶ λύσεις τῶν προβλημάτων εὐχερῶς συμποδίζηται. “Ο δὲ "Ἅγιος, ἀνηλεῶς τὴν σάρκα ταῖς μαχαίραις τεμνόμενος, τὴν τὲ συμπαρακειμένην ἅπασαν φλέβα συγεκρισσόμενος, διασπώμενος δὲ καὶ τῶν νεύρων ὅσων τὴν κίνησιν διηκοῦν συμπεφυκὸς ἦν, ἔστενε μὲν ἐπ' ὀλίγον, τῆς χάριτος ὡς πὲρ ὑποχωρούσης καὶ δοκιμαζούσης τὸν ἀθλητής, ἀλλὰ καὶ

στεφάνων ἀφορμᾶς αὐτῶ παρεχούσης. Καρποὶ γὰρ πόνων σαφῶς οἱ στέφανοι, ἔνεκαρτερει δὲ πρὸς τὰς ἄλγηδονας.

Ἐπει δὲ καὶ τῆς βασάνου ἀφείθη, ἀναπηδήσας εὐθὺς ὁ "Ἅγιος ἐπὶ μόνοις ἔστη τοῖς ὀστέοις ὄρθιος, «ὁ πούς μου ἔστη ἐν εὐθύτητι» ψάλλων, «ἐν Ἐκκλησίαις εὐλογήσω σε, Κύριε», ὑπέρρει δὲ τῶν ἰχνῶν αὐτοῦ πάντοθεν πλῆθος αἵματος, καὶ φαιδρὰν μὲν αὐτὸς εἶχε τὴν ὄψιν, ἀκμάζουσαν δὲ πρὸς τοὺς κινδύνους τὴν ψυχήν.

Ἐκρότησε μὲν οὖν εὐθὺς ὡς ἐπὶ νίκη τὸ θέατρον ὁ δὲ ἔπαρχος ἐν ταύτῳ τὲ τοὺς ἐλέγχους διαφυγεῖν βουληθεῖς, καὶ τὸν ἀνταγωνιστὴν ὡς πὲρ ἄοπλον θεῖναι καὶ ἄπρακτον, ἵνα καὶ εὐχείρωτος αὐτῶ γένηται, αὐτίκα κελεύει ἐξ αὐτοῦ του φάρυγγος ἐκτμηθῆναι τὴν γλώτταν τοῦ Μάρτυρος. Καὶ ὁ "Ἅγιος, εἰ καὶ τὰς κόρας, ἔφη, τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν ἀποσβέσεις, οὐδὲ οὕτως ἐγὼ προσκόψω λύχνος γὰρ τοῖς ἐμοῦς ποσὶν ὁ νόμος τοῦ Χριστοῦ. Τεθάρρηκα-δὲ λέγειν, ὡς ἐπειδᾶν ἀποβάλω τὴν γλώτταν αὐτός, τότε σὺ γλώτταν ἀναλάβης εὐφώνως ἄδουσαν τὰ μεγαλεῖα του Χριστοῦ καὶ καὶ ὕστερον γέγονεν, ὡς προέφη ὁ "Ἅγιος. Καὶ ὑπὸ Χριστοῦ τοὺς τὲ πόδας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν γλώτταν αὖθις ἀπολαβῶν ὡς εἰπεῖν, καὶ προελθῶν εἰς τὸ θέατρον τὴ ἑξῆς, οὕτως ὁλόκληρος, ἔσχε καὶ αὐτὸν τὸν ἔπαρχον πιστεύσαντα καὶ τοῦ μαρτυρίου αὐτῶ κοινωνήσαντα.

Ερμηνεία

Ο ΑΓΙΟΣ Μηνάς(*) με πολύ θάρρος ωμίλησε για την δύναμιν του Χριστού προς τον Έπαρχον Ερμογένην, ο οποίος εκάθητο τότε εις τον θρόνον διά να τον δικάση και να τον τιμωρήση. Τον διεβεβαίωνε δε ο Αγιος Μηνάς ότι τα πάντα ήμπορεί να κατορθώση εις το όνομα του Χριστου: με μόνην την επίκλησιν του ονόματός Του ήτο δυνατόν να θεραπεύση τελείως φοβεράς ασθενείας και πάθη ανίατα και τα άλλα τα οποία μόνον ο Θεός ημπορεί. Ως μάρτυρα δε των ισχυρισμών του αυτών επρόβαλλε τον παρευρισκόμενον λαόν.

Είς αυτά ο Έπαρχος του απήντησε:

- Τώρα θα σου αποδείξω ότι φλυαρείς και ματαίως καυχάσαι: διότι όταν εγώ θα κόψω ή θα κάψω κάποιο από τα μέλη σου, συ που προσκυνείς τον Χριστόν δεν θα ήμπορέσης να το αποκαταστήσης: πώς θα φανής τότε εις τα μάτια των άλλων, όταν

(*) Πρόκειται περί του Αγίου Μάρτυρος Μηνά του Καλλικελάδου εορταζομένου κατά την 10ης Δεκεμβρίου. Περισσοτέρας λεπτομερείας περί του μαρτυρίου του Αγίου Μηνά και του πιστεύσαντος εις Χριστόν επάρχου Αγίου Ερμογένους βλέπε εν τω «Μεγάλο Συναξαριστή» τόμος ΙΒ', σελίς 273.

υπόσχεσαι πραγματικά να τους δώσης εκείνα, που δεν ημπορείς να χαρίσης εις τον εαυτόν σου;

– Εύχομαι, Έπαρχε – είπεν ο Αγιος – να λάβης πείραν της δυνάμεως του Χριστού από εμένα διότι έχω πεποίθησιν ότι αμέσως θα εγκαταλείψης το αξίωμα, το οποίον τώρα κατέχεις και θα γίνης και συ ένας από εκείνους που έχουν 'Αρχηγόν τον Χριστόν.

Ο Έπαρχος λοιπόν τότε και δια να ικανοποιήση την οργήν του και δια να αποδείξη, όπως ήλπιζεν, ενώπιον όλων, ότι ο "Αγιος λέγει ψέματα δι' όσα είχεν ισχυρισθή, διατάσσει να γδάρουν με μαχαίρια ολόκληρον την σάρκα του πέλματος των ποδιών του, επί του οποίου στηρίζεται κάθε μία από τις βάσεις του σώματος: έτσι δε να στέκεται επάνω εις γυμνά κόκκαλα, όταν θα τον έρωτούν διά τους θεούς, ώστε από την δριμύτητα των πόνων, οι οποίοι θα κτυπούν την καρδίαν του, εύκολα να εμποδίζεται και να μη απαντά σωστά δι' όσας ερωτήσεις θα του υποβάλλουν.

Ο Αγιος καθώς του απεκόπτοντο με μαχαίρια χωρίς ευσπλαγχνίαν αι σάρκες και έσπασεν ολόκληρος ή φλέβα, η οποία υπάρχει εις τα πέλματα των ποδιών και απεκόπτοντο τα νεύρα, που εξασφαλίζουν την κίνησιν, άνεστέναξε μεν ολίγον (ώσαν να υπεχώρει η Θεία Χάρις διά να δοκιμάση τον αθλητών και να του παρέχη αφορμας στεφάνων, διότι οπωσδήποτε οι στέφανοι είναι καρποί των πόνων), έκαμνεν όμως υπομονην εις τους φρικτούς πόνους..

Μόλις όμως τον άφησαν ελεύθερος από τα βασανιστήρια, ανεπήδησεν αμέσως ο "Αγιος και εστάθη όρθιος επάνω εις τα κόκκαλα των ποδιών του. «Το πόδι μου εστάθη εις τον ίσιον δρόμον – έψαλλε - μέσα εις τας Εκκλησίας θα σε υμνήσω, Κύριε» (Ψαλμ. κε', 12). Από τα πόδια του έτρεχε άφθονον αίμα, το πρόσωπόν του όμως έλαμπε και η ψυχή του είχε δυναμώσει απέναντι των κινδύνων.

Εμπρός εις το θέαμα αυτό έχειροκρότησαν όλοι οι θεαται, ωσαν να επρόκειτο περί νίκης. "Ο '"Έπαρχος τότε, επειδή ήθελε συγχρόνως και τον έλεγχος του πλήθους να αποφύγη, ότι δεν κατόρθωσε τίποτα, αλλά και τον αντίπαλόν του να αφοπλίση, διά νά μή ήμπορη να κάμη τίποτα και έτσι να τον υποτάξη, διατάσσει αμέσως να κοπή η γλώσσα του μάρτυρος από την ρίζας της.

Είς απάντησιν ο "Αγιος είπε:

– Και τας κόρας των ματιών μου αν σβύσης ούτε και τότε εγώ θα σκοντάψω· διότι λύχνος εις τα πόδια μου είναι ο νόμος του Χριστού (Ψαλμ. ριη', 105). Είμαι απολύτως

βέβαιος και σου λέγω με θάρρος ότι όταν εγώ χάσω την γλώσσαν μου, τότε συ θα αποκτήσης γλυκόφωνον γλώσσαν, διά να ψάλλη τα μεγαλεία του Θεού.

Αυτό που προείπεν ο "Αγιος, συνέβη πραγματικά ύστερα. "Ωσπου να τελειώση ο λόγος, αποκατεστάθησαν και πάλιν, με την δύναμιν του Χριστού, τα πόδια, τα μάτια και η γλώσσα του Μάρτυρος. "Οταν δε την επομένην ημέραν επροχώρησεν εις το στάδιον έτσι αρτιμελής και υγιής, επίστευσε πλέον και αυτός ο Έπαρχος και υπέστη το ίδιον μαρτύριον με τον Μάρτυρα.

Β'. Εν τη διηγήσει των περιόδων Πέτρου του Αποστόλου, τη συγγραφείση παρά του Αγίου Κλήμεντος

ΤΟ ΠΕΡΙ φιλανθρωπίας ζήτημα ἔτι ἐμοῦ τοῦ Κλήμεντος πρὸς τὸν Πέτρος διαπορούντος καὶ μαθεῖν αἰτοῦντος ἐπὶ ποίαις πράξεσι φιλάνθρωπος τὶς εἶναι δύναται, ἐκεῖνος ἀπεκρίνατο Φιλάνθρωπος ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ καὶ ἐχθροῖς ἡμέρας καὶ εὐεργετικῶς προσφερόμενος. Τὴν γὰρ φιλανθρωπίαν ἐκ δύο μοὶ νόει συγκείσθαι μερῶν, ὧν τὸ μὲν αὐτῆς ἐλεημοσύνη, τὸ δὲ ἀγάπη ἐστὶν ἢ πρὸς τὸν πλησίον. Πλησίον δὲ ἀνθρώπω ἐστὶν ὁ πᾶς ἄνθρωπος. "Ἄνθρωπος γάρ ἐστι καὶ ὁ κακὸς καὶ ὁ ἀγαθὸς καὶ ὁ ἐχθρὸς καὶ ὁ φίλος. Χρὴ οὖν τὸν φιλανθρωπίαν ἀσκοῦντα, μιμητὴς εἶναι Θεοῦ, εὐεργετοῦντα δικαίους τὲ καὶ ἀδίκους, ὡς αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐν τῷ νῦν κόσμο τὸν τὲ ἥλιον καὶ τοὺς ὑετοὺς αὐτοῦ πάσι παρέχων. Εἰ δὲ θέλεις ἀγαθοὺς μὲν εὐεργετεῖν, κακοὺς δὲ κολάζειν, κριτου ἔργον πράττειν ἐπιχειρεῖς.

Κάγω ἔφην: "Ἆραγε καὶ ὁ Θεὸς τότε μέλλων κρίνειν οὐ φιλάνθρωπός ἐστι;

Καὶ ὁ Πέτρος τουναντίον λέγεις ἐπεῖ γὰρ κρίνει, φιλάνθρωπός ἐστι φιλῶν γὰρ καὶ ἐλεῶν τοὺς ἠδικημενους, τιμωρεῖται τοὺς ἀδικήσαντας.

Καγῶ ἔφην Οὐκοῦν εἰ καγῶ ἀγαθοὺς μὲν εὐεργετῶ, τοὺς δὲ ἀδικοῦντας, καθὸ ἀνθρώπους ἠδικησαν, τιμωροῦμαι, φιλάνθρωπος εἴμι.

Καὶ ὁ Πέτρος ἀπεκρίνατο Εἰ μετὰ τοῦ πρόγνωσιν ἔχειν ἔφεϊτό σου καὶ ἤ του κρίνειν ἐξουσία, ὀρθῶς ἂν τοῦτο ἐποίεις, διὰ μὲν τοῦ εἰληφέναι ἐξουσίας καταδικάζων.

Κάγω ἔφην: Ὀρθῶς ἔφης καὶ ἀληθῶς ἀδύνατον γὰρ τινὰ πρόγνωσιν οὐκ ἔχοντα κρίνειν ὀρθῶς ἐνίοτε γὰρ φαίνονται τινὲς ἀγαθοί, ἀθέμιτα κρυφία διαπραττόμενοι, ἐνίοτε δὲ ἀγαθοὶ ὑπὸ διαβολῆς ἐχθρῶν κακοὶ ὑπολαμβανόμενοι. Ἀλλ' εἰ καὶ τοῦ βασανίζεις καὶ ἀνακρίνειν τὶς ἐξουσίαν ἔχων δικάζει, οὐδὲ οὕτως ἔξει πάντως τὸ δικαίως

δικάζει: "Ἔνιοι γὰρ φονεῖς ὄντες, εἶτα τὰς βασάνους ὑπενεγκόντες, ἀφείθησαν ὡς ἀθῷοι ἕτεροι δὲ πάλιν ἀθῷοι τυγχάνοντες τὰς βασάνους μὴ ὑπομείναντες, καὶ διὰ τοῦτο καταψευσάμενοι ἑαυτῶν, ὡς αἴτιοι ἐκολάσθησαν.

Καὶ ὁ Πέτρος ἔφη Οὐκοῦν δέον ἐστὶ τὸν ἀρετῆς ὅλως ἀντιποιούμενον, ὡς ὁ Χριστὸς εἴρηκε, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπᾶν, ἔτι μὴν καὶ ὑπὲρ αὐτῶν εὔχεσθαι, καὶ τοὺς λοιδοροῦντας εὐλογεῖν, καὶ τοὺς ἐπηρεάζουσι συγχωρεῖν. Οὕτω γὰρ ἀκριβὴς ἔσται φύλαξ τῶν ἐντολῶν καὶ τὰ ἁμαρτήματα πάντα διὰ τῆς εἰς τὸν πλησίον ἀγάπης συγχωρηθεῖς ἀπελεύσεται. Ἐὰν γὰρ πληροφορηθῇ τὶς ὅτι οἱ ἐχθροὶ πρὸς καιρὸς κακουχοῦντες οὗς μισούσιν, αἰωνίου κολάσεως ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς αἴτιοι γίνονται, ὡς εὐεργέτας αὐτοὺς ἀγαπήσει. "Ἄλλως δὲ ἀδύνατον τινὰ τὴν τοιαύτην ἐντολὴν κατορθώσαι, εἰ μὴ σφόδρα τὸν Θεὸν ἀγαπῶν εἴη, τῷ τούτου φόβω παιδαγωγηθεῖς πρότερον. Φησὶ γὰρ ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου. Τὸ ἐκείνου οὖν φόβω στοιχειωθεῖς τὶς, εἷς ἀγάπην ἥξει πάντως, καὶ οὕτως ἔξει τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν. Εἶπε γὰρ μοί, οὐ δοκεῖ σοὶ δύο ἐχθρῶν βασιλέων ὄντων, καὶ διηρημένας τὰ χώρας ἐχόντων, εἰ τὶς ἐκ τῶν τοῦ ἑνὸς ὑπηκόων ἐν τῇ τοῦ ἑτέρου χώρα φωραθείη θάνατος ὀφείλει, ἐὰν ραπίσματα καὶ μὴ θανάτω τῆς τιμωρίας ἀπολυθῇ, οὐ φαίνεται καὶ ἀπολύσας φιλάνθρωπος εἶναι καὶ

Κάγω ἔφην· Καὶ πάνυ.

Καὶ ὁ Πέτρος Τί δὲ εἰ καὶ ἴδιον τινὸς αὐτὸς οὗτος ἀφέληται, ἢ καὶ ἀλλότριον, καὶ ἐπὶ τούτω συλληφθεῖς ἐν ᾗ διπλάσιον δῶ, τετραπλάσιον ὄφειλων, καὶ τὸ θανεῖν ὡς ἐν τοῖς τοῦ ἐναντίου ἄλους ὅροις, οὐ δοκεῖ σοὶ ὅτι λαβῶν τὸ διπλάσιον καὶ θανάτου αὐτὸν ἀπολύσας φιλάνθρωπος τυγχάνει;

Καγῶ ἔφην· Νῦν μὲ πέπεικας, ὅτι οἱ ἀδικοῦντες αὐτοὶ ἀδικοῦνται, οἱ δὲ ἀδικούμενοι μᾶλλον πλεονεκτοῦσε καὶ διὰ τοῦτο ἄδικωτατον μοὶ φαίνεται τὸ γινόμενον ὅτι οἱ μὲν δοκοῦντες ἀδικεῖν ἑαυτοὺς ἔβλαψαν μᾶλλον, τοῖς δὲ ἀδικηθείσιν ἐπορίσαντο τὴν ὠφέλειαν" οἱ δὲ δοκοῦντες ἀδικείσθαι, αὐτοὶ μᾶλλον ἀδικούσιν" ὅτι καὶ τί παρ' ἐκείνων ὠφεληθέντες, τοὺς ὁμοίοις αὐτοῖς οὐκ ἀμείβονται.

Καὶ ὁ Πέτρος Ἀλλ' οὖ παρὰ τὴν τῶν ἐπηρεαζόντων, ἀλλὰ παρὰ τὴν τῶν δεχομένων ταῦτα γνώμην.

Ἐπαινέσας οὖν ἐγὼ τὰ εἰρημένα, πρὸς τὸν Πέτρον ἔφην "Ἀλλ' ὦ, Κύριέ μου, καὶ τοῦτον μοὶ τὸν λόγον σαφήνισον, δν προλαβῶν εἶπας ὅτι τὰ ἀδικήματα καὶ τὰ πάθη πρὸς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν πάσχομεν.

Καὶ ὁ Πέτρος Οὕτως ἐστὶν γὰρ οἱ ἄνθρωποι κτώμεθα τοῦ πλείονος ὀρεγόμενοι, εἴτε ἱμάτια φημί, εἴτε βρώματα, εἴτε ἄλλα τινά, οὐ καλῶς πάντως ποιούντες κτώμεθα, διὰ τὸ

δεῖν μηδὲν ἔχειν, εἰ πὲρ τὶς ζῆν ἐθέλοι δικαίως. Εἰ γὰρ ἐν πάσι τὰ κτήματα προξενεῖν οἶδε τοῖς ἔχουσιν ἁμαρτήματα, καὶ τούτων ὅπως ποτὲ στέρησις ἁμαρτιῶν ἔστιν ἀφαίρεσις, διὸ ἐξ ὑπερβαλλούσης Θεοῦ φιλανθρωπίας ἐπάγονται παιδείαι τοῖς μὴ κατὰ τὸ δοκοῦν Θεὸ πολιτευομένοις, ἵνα διὰ τὸ ποσῶς φιλόθεον προσκαίρους ὑπομένοντες τιμωρίας, αἰωνίων ἀπαλλαγῶσι κολάσεων.

Ερμηνεία

ΕΓΩ ο Κλήμης είχα ακόμη ώρισμένας απορίας διά το ζήτημα της φιλανθρωπίας επειδή λοιπόν έζητούσα να μάθω με ποίας πράξεις ήμπορεί να είναι κανείς φιλάνθρωπος, ηρώτησα τον Πέτρον και εκείνος μου απήντησε:

– Φιλάνθρωπος είναι εκείνος, που και στους εχθρούς του συμπεριφέρεται με ημερότητα, και τους ευεργετεί. Η φιλανθρωπία δηλαδή, καθώς νομίζω, αποτελείται από δύο μέρη: το ένα είναι η ελεημοσύνη και το άλλο είναι η αγάπη προς τον πλησίον. Δια τον άνθρωπον δε πλησίον είναι ο κάθε άνθρωπος. Διότι άνθρωπος είναι και ο καλός και ο κακός: και ο εχθρός και ο φίλος. Εκείνος λοιπόν που ασκεί την φιλανθρωπίαν, πρέπει να γίνεται μιμητής του Θεού, ο οποίος ευεργετεί και τους δικαίους και τους αδίκους· διότι ένας Θεός υπάρχει εις τον κόσμον αυτόν, και Αύτος χορηγεί εις όλους και τον ήλιον και τάς βροχές Του. "Αν θέλης να ευεργετης τους καλούς και να τιμωρής τους κακούς, προσπαθείς να γίνης κριτής.

-"Αραγε – είπα τότε εγώ, - ο Θεός, ο οποίος πρόκειται να κρίνη κατά την Δευτέραν παρουσίας δεν είναι φιλάνθρωπος;

- Το αντίθετον λέγεις, απήντησεν ο Πέτρος. Επειδή ακριβώς είναι φιλάνθρωπος, δι' αυτό κρίνει. Από αγάπης και ευσπλαγχνίαν προς τους αδικημένους, τιμωρεί εκείνους οι οποίοι τους ήδίκησαν.

– Και εγώ λοιπόν, είπα, αν ευεργετώ τους καλούς, τιμωρώ δε τους αδικούντας, διότι ήδίκησαν συνανθρώπους των, είμαι φιλάνθρωπος.

Ο Πέτρος τότε απεκρίθη:

-Αν μαζί με το χάρισμα να προβλέπης, σού εδίδετο και η εξουσία να κρίνης, θα έκανες σωστά το έργον του κρατούν να καταδικάζης δηλαδή επειδή έλαβες εξουσίαν.

– Σωστά και αληθινά απήντησες, είπα εγώ: διότι δεν ήμπορεί κανείς χωρίς το προορατικόν χάρισμα, να κρίνη ορθά, επειδή, συνήθως, φαίνονται μερικοί ότι είναι καλοί, ενώ κρυφά διαπράττουν αθέμιτα έργα: απεναντίας πάλιν, υπάρχουν άνθρωποι

καλοί, οι οποίοι έχουν συκοφαντηθή από εχθρούς και θεωρούνται κακοί. Αλλ' αν ακόμη κανείς έχη εξουσίας και να βασανίζη και να ανακρίνη, και πάλιν τότε δεν θα δικάση οπωσδήποτε δίκαια· διότι μερικοί ενώ πράγματι είναι φονείς, επειδή μετά άντεξαν εις τα βασανιστήρια, αφέθησαν ως αθώοι άλλοι πάλιν, οι οποίοι έτυχε να είναι αθώοι, επειδή δεν υπέμειναν τα βασανιστήρια, κατηγόρησαν ψευδώς τους εαυτούς των και ετιμωρήθησαν ως ένοχοι.

Και ο Πέτρος είπεν: Είναι ανάγκη λοιπόν εκείνος που θέλει να είναι ενάρετος, όπως είπεν ο Χριστός, και τους εχθρούς να αγαπά, ακόμη και να εύχεται υπέρ αυτών και να συγχωρή εκείνους που τον ενοχλούν (Ματθ. ε', 44). Διότι έτσι θα αποβή πιστός τηρητής των εντολών και θα απέλθη από τον κόσμον αυτόν, αφού προηγουμένως του συγχωρηθούν όλα του τα αμαρτήματα, επειδή ηγάπησε τον πλησίον του. Αν δηλαδή πληροφορηθή κανείς ότι οι εχθροί, οι οποίοι βασανίζουν προσωρινά εκείνους που μισούν, γίνονται αίτιοι να απαλλαγούν αυτοί που βασανίζονται από την αιώνιον κόλασιν, τότε θα τους αγαπήση ως ευεργέτας του. Διαφορετικά είναι αδύνατον να κατορθώση κανεις μίαν τέτοιαν εντολήν, αν δεν αγαπά πάρα πολύ τον Θεόν και δεν έχη προηγουμένως παιδαγωγηθή από τον φόβον Του. Διότι λέγει η Αγία Γραφή: «αρχή σοφίας φόβος Κυρίου» (Παροιμ. α', 7). Όταν λοιπόν πορευθή κανείς σύμφωνα με τον φόβον Θεού, θα φθάση οπωσδήποτε εις το μέτρον της αγάπης και έτσι θα έχη τον πλησίον του όπως τον εαυτόν του. Είπέ μου: αν δύο βασιλείς ευρίσκονται εις έχθραν και έχουν τας χώρας των χωρισμένας μεταξύ των και κάποιος υπήκοος του ενός συλληφθή εις την χώραν του άλλου και πρέπει να θανατωθή, αφεθή όμως ελεύθερος και τιμωρηθή μονάχα με ένα ράπισμα, αντί του θανάτου, δεν νομίζεις, μετά από αυτό, ότι εκείνος που τον απέλυσε φαίνεται ότι είναι φιλάνθρωπος;

– Και πάρα πολύ μάλιστα, είπον εγώ.

Και ο Πέτρος συνέχισε: Τώρα, εάν αυτός ο ίδιος κλέψη και κάτι από κάποιον ή και ξένον (που δεν θα γνωρίζη τίνος είναι) και, αφού συλληφθη επ' αυτοφώρω, επιστρέψη το ένα ή το διπλάσιον της αξίας του αφαιρεθέντος, ενώ είναι υποχρεωμένος να καταβάλη το τετραπλάσιον και να θανατωθή ακόμη, διότι συνελήφθη εις τα σύνορα του άλλου, δεν νομίζεις ότι αυτός που έλαβε το διπλάσιον και τον απήλλαξεν από τον θάνατον είναι φιλάνθρωπος;

– Είπα τότε εγώ: Τώρα με έπεισες ότι αυτοί, που αδικούν, οι ίδιοι αδικούνται, ενώ αυτοί που αδικούνται είναι μάλλον οι κερδισμένοι και δι' αυτό μου φαίνεται πάρα πολύ άδικον αυτό που γίνεται. Διότι εκείνοι που νομίζουν ότι αδικούν, έβλαψαν πολύ

τους εαυτούς των (τας ψυχάς των) και τους αδικηθέντας τους ωφέλησαν ενώ εκείνοι οι οποίοι θεωρούνται ότι αδικούνται αυτοί περισσότερον αδικούν, (εάν δεν αγαπούν τους αδικούντας), διότι αν και ωφελήθησαν από εκείνους (που ήδικήθησαν), εν τούτοις δεν προσφέρουν εις αυτούς αμοιβής αγάπης.

- Όχι όμως σύμφωνα με την γνώμην εκείνων, που ενοχλούν άλλους, αλλά εκείνων που δέχονται ταύτα, είπεν ο Πέτρος.

Αφού λοιπόν εγώ επήνεσα όσα ελέχθησαν, είπα προς τον Πέτρον Κύριέ μου, εξήγησέ μου τον λόγον που είπες προηγουμένως, ότι δηλαδή τα αδικήματα και τα πάθη τα υποφέρομεν δια την συγχώρησιν των αμαρτιών μας

- Ο Πέτρος μου απήντησεν: Έτσι είναι διότι όσα και αν αποκτώμεν οι άνθρωποι, επειδή διαρκώς θέλομεν περισσότερα, εννοώ είτε ενδύματα είτε φαγητά είτε ό, τιδήποτε άλλο, δεν κάμνομεν καλά που τα αποκτώμεν. Αν θέλη κανείς να ζή ενάρετα, δεν πρέπει, να έχη τίποτα. Διότι αν τα κτήματα γίνονται αιτία να αμαρτάνουν εκείνοι που τα έχουν, η καθ' οιονδήποτε τρόπον αποστέρησίς των είναι αφαίρεσις αμαρτιών δι' αυτό ο Θεός, από υπερβάλλουσαν φιλανθρωπίαν, παραχωρεί να συμβαίνουν τιμωρίαι εις εκείνους που δεν πολιτεύονται σύμφωνα με τις έντολας του Θεού, ώστε με το να υπομένουν αυτοί προσκαίρους τιμωρίας, διά την έλλειψιν αγάπης προς τον Θεόν, να απαλλαγούν από την αιώνιον κόλασιν.

Γ'. 'Εν τω Μαρτυρίω του Αγίου Λογγίνου τού Εκατοντάρχου

ΔΕΞΑΜΕΝΟΣ ὁ Πιλᾶτος παρὰ Καίσαρος γράμματα, τοῦ Λογγίνου διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν θάνατον καταψηφιζόμενα, εὐθὺς ὡς εἶχεν ἐγχειρίζει ταῦτα τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ πρὸς τὸν τοῦ μακαρίου φόνον πρόθυμος προθύμους ἐκπέμπει. Οἱ δὲ τῶν Καππαδοκῶν ἐπιστάντες, καὶ Λογγίνον ἔν τινι τῶν πατρῴων ἄγρων τὸν ἀπράγμονα βίον ἀσκεῖν πυθόμενοι, εὐθὺς ἐν τῷ ἀγρῷ γίγνονται, καὶ Λογγίνῳ εἷς λόγους ἔρχονται, μὴ εἰδότες ἐκεῖνον εἶναι περὶ οὐ τοὺς μακροὺς ὑπέστησαν πόνους καὶ τὴν πορείας διήνυον· ὅθεν καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ἤρωτων, τὶς ἄρα Λογγίνος εἴη καὶ ποῖος ὁ Λογγίνον ἔχων ἀγρός; Τοῦ Πνεύματος οὖν τοῦ Ἁγίου πάντα κατ' ἐκεῖνο τῆς ὥρας τὸ Λογγίνῳ γνωρίσαντος, ἠρέμα πρὸς αὐτοὺς ἐπιστραφεῖς, ἀκολουθεῖτε μοί, λέγει, πραεία καὶ φιλανθρώπῳ τῇ φωνῇ, καὶ τὸν ζητούμενον αὐτὸς ὑποδείξω.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Μ΄ (Να αγαπούμε και να ευεργετούμε τους εχθρούς μας)

Τότε οὖν ὡς πὲρ ἐνευφραινόμενος καὶ μακάριος ἐν ἑαυτῷ, καὶ τοῦ μέλλοντος προαπολαύων τῆς ἡδονῆς, καὶ πρὸ μαρτυρίου τὸν τοῦ μαρτυρίου θάνατον ἀσπαζόμενος, τοιαῦτα πρὸς ἑαυτὸν διελέγετο Ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ νῦν τοὺς οὐρανοὺς ἀνεωγμένους ὄψομαι νῦν ἱστορήσω τὴν δόξαν τοῦ Πατρός, νῦν Ἱερουσαλὴμ τῆς ἄνω, τῆς πατρίδος δὲ τῶν Ἀγγέλων, τοῦ δὲ χοροῦ τῶν "Ἁγίων παντὸς μητροπόλεως, μετὰ κρότων ἐπινικίων καὶ περιφανῶν τροπαίων ἥδιστα ἐπιβήσομαι. Νῦν ἀποδύομαι τὸν πήλινον χιτῶνα καὶ τοὺς πολυστενάκτους τῆς σαρκὸς δεσμοὺς ἀποτίθεμαι. Νῦν ἀπαλλάττομαι τῆς φθορᾶς καὶ τὴν ἀφθαρσίαν χαίρων ἐνδύομαι. "Ἐξειμι τοῦ προσκαίρου βίου καὶ τοῦ χειμῶνος, οὗ μεγάλα τα κύματα καὶ χαλεπά τα ναυάγια, καὶ πρὸς τὸν ἀληθῆ καὶ μόνον ἀφικνοῦμαι λιμένα, ἐν ὢ ζωὴ ἄλυπος καὶ αἰώνιος. Εὐφραίνου πρὸς τὸν σὸν ἀπερχομένη, ψυχή, ποιητὴν δεῖξον φαιδρόν, καιροῦ καλοῦντος, τὸ πρόσωπον τοὺς προξένους σοὶ τῶν σῶν ἀγαθῶν, Λογγίνε, φιλοφρόνως ὑποδεξαι, τοὺς ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἡμᾶς καλοῦντας τὸ βασιλικὸς πολυτελῶς ἑστιάσωμεν.

Ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν ὁ Λογγίνος διαλεχθεῖς, τοὺς ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντας εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἄγει καὶ ξενίσας λαμπρῶς, εἶτα καὶ ἐρωτᾶν μετὰ τὸ δεῖπνον ἄρχεται, ἐφ' ὢ τὲ ἦχοιεν καὶ τὶς ἡ τοσαύτη Λογγίνου ζήτησις; Οἱ δέ, ὅρκον παρ' αὐτοῦ λαβόντες πρότερον μὴ τινι τὸ κρυπτόμενον ἐκκαλύψαι, τὰ γραφέντα Πιλᾶτο παρὰ Καίσαρος λέγουσι, καὶ ὅτι Λογγίνου σὺν ἅμα καὶ δύο στρατιωτῶν τὰς κεφαλὰς ἔκτεμεῖν ἀπηντήκασιν. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι τίνες εἶεν οἱ ἅμα αὐτὸ ἀποθανεῖν μέλλοντες ἐμάνθανεν, οἳ τῆς Ἰουδαϊκῆς φημί, μισθαρνίας προτιμήσαντες τὸν Χριστόν, τάχιστα παρ' αὐτὸν ἧκει τοῖς ἀνδρᾶσι μικρὴ πρὸ τούτου διαστάσιν ἐδήλου, ὡς τὲ τῶν πρώτων ἀγαθῶν αὐτῶ κοινωνῆσαι.

Οὕτω τὲ μίαν δευτέραν καὶ ἡμέραν τοὺς ὑπὸ Πιλάτου σταλέντας φιλοξενίσας, παραλαβῶν αὐτοὺς τῆς ἐπαύριον ἐν ἀγρῷ ἀνέμενεν οὓς μετεστείλατο. Ἐγγίσαι δὲ ἤδη τούτους μαθῶν, εὐθύς, ἔγω εἶμι καὶ ζητούμενος ὑμὶν Λογγίνος, ἀπαγγέλλει τοῖς τοῦ Πιλάτου. Οἱ δέ, πρότερον μὲν διαπίστουν πῶς γὰρ ἂν καὶ ὑπέλαβον αὐτὸν εἶναι τὸν μέλλοντα παθεῖν, οὕτως αὐτὸν ὁρῶντες περιχαρῆ πρὸς τὸν κίνδυνον;

Ὡς δὲ ἐκεῖνον ἀκριβῶς ἐμάνθανον εἶναι καὶ οὐδὲν ἀμφίβολον αὐτοῖς ὑπελείφθη, βαρέως ἔφεραν καὶ πολλᾶς ἐδέχοντο τὰς ἀπὸ τοῦ συνειδότος πληγᾶς καὶ δείπνου δυστυχοῦς! λέγοντες καὶ χαλεπῆς ξενίας! Τί σοί, ὢ φίλε Λογγίνε, τοῦτο ἔδοξε τὸ ἐγχείρημα; "Ἵνα τί τοὺς ἐπὶ σὸν φόνον ἔλθοντας καὶ σὸς οἶκος ἐδέχετο; Θάνατος ἢ ξενία σου γίνεται, καὶ σεαυτὸν ἐπιθέσεις τὴ τραπέζη, λῃστὲς παραδόξως τοὺς ὑπό σου ξενισθέντας ἑδρῶν: τί ἂν ποιῶν οὕτως ἔλυπείς τους ἐπιθεῖναι σοὶ τὴν σφαγὴν μέλλοντας; "Ἀπιθι τοιγαροῦν μισθὸν τῆς ξενίας λαβῶν τοῦ θανάτου τὴν ἄφεσιν οὐ στέγομεν ἐπιθεῖναι σοὶ τὸ ξίφος ἐρυθριῶμεν τὴν τράπεζαν" τὸν τῆς ξενίας ἔφορον αἰσχυνόμεθα ναρκὰ πρὸς τὸν φόνον ἡ χεὶρ ὁ νοῦς ὀκνεῖ τοῦ εὐεργέτου τὸν θάνατον

ράων καὶ παρὰ Πιλᾶτο κίνδυνος ἡμὶν τῶν ἐκ τοῦ συνειδότος πληγῶν πάντα παθεῖν ἕτοιμοι ἐσμέν, ἢ Λογγίνω τοιαύτας ἀντιδοῦναι τὰς χάριτας.

Οὕτω μὲν οἱ στρατιῶται πρὸς τὸν τοῦ Χριστοῦ μάρτυρα καὶ λίαν περιπαθῶς ἔλεγον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ Λογγίνον ἠδύναντο πείθειν, ἀλλὰ καὶ γενναίως πρὸς αὐτοὺς καὶ γενναῖος ἀληθῶς ἀποκρίνεται: Τί μοί, ὦ οὗτοι, φθονεῖτε μεγάλων ἀγαθῶν; Τί μου τὸν θάνατον οὕτω περιπαθῶς ἀποκλαίεσθε; Ὁ θάνατος ἐμοὶ τὸ παρόν, ἀλλὰ ζωῆς ἀπαρχὴ ἔμοι τῷ ὄντι θάνατος μᾶλλον ἡ ἐνταύθα διαγωγή, ὅτι μὴ τὰ ἐμῶ δεσπότη παρίσταμαι, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἀπολαύω μακαριότητος τὸ τέλος, τέλος τῶν κακῶν, οὐχὶ καὶ τέλος τῆς ζωῆς προξενήσει μου, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀληθινὴν διαβιβάσει ἀϊδιότητα.

Ἐτι τοῦ Λογγίνου ταῦτα καὶ πλείω τούτων διεξιόντος, καὶ τοὺς τοῦ Πιλάτου ποιεῖν τὸ κελευσθεν πείθοντος, οἱ συγκατακριθέντες αὐτὸ τὸν θάνατον στρατιῶται καταλαμβάνουσιν. Ὁ δὲ φαιδρό το προσώπω τοὺς ἄνδρας ἰδών, δεξιὰν τὲ αὐτοὺς ἐμβάλλει καὶ περιβάλλει τὸν τράχηλον, καὶ ὀφθαλμοὺς ἠδέως φιλεῖ, καὶ χαίρετε, ὦ στρατιῶται Χριστοῦ καὶ κληρονόμοι τῆς βασιλείας, φησί, χαίρετε ἤδη γὰρ ἡ ἐν οὐρανοῖς ἡμὶν πύλη ἀνέφεται, καὶ "Ἄγγελοι τὰς ἡμετέρας μέλλουσι παραλαμβάνειν ψυχᾶς, καὶ τὴ μονογενεῖ προσάγειν Υἱῶ. Ἀλλὰ γὰρ εἰ τί καὶ προσετάχθητε, πρὸς τοὺς πεμφθέντας ἔλεγεν, ἐκπληροῦτε.

Εἶτα καὶ στολὴν καθαρὰν ἐνδὺς ἐκ τῆς οἰκίας κομισθεῖσαν αὐτῶ ὡς ἐπὶ γάμον ἤδη κληθέντι καὶ πρὸς αὐτὸν σπεύδοντι, εἰς γόνυ μετὰ τῶν σὺν αὐτῶ κληθεῖς, ὦ μακαρίου τέλους! τὸν ἀγῶνα διήνυσαν, καὶ τὰς κεφαλὰς ἀποτμηθέντες χοροὺς Μαρτύρων ἐγγράφονται.

Ερμηνεία

ΜΟΛΙΣ Ο Πιλάτος έλαβεν από τον Καίσαρα της Ρώμης γράμματα, με τα οποία κατεδικάζετο εις θάνατον ο Λογγίνος διά την πίστιν του εις τον Χριστόν, αμέσως τα παραδίδει, όπως ήσαν, εις τους Ιουδαίους και αποστέλλει με προθυμίαν να φονεύσουν τον μακάριον αυτοί που ήσαν, άλλωστε, πρόθυμοι δι' αυτό.

Οταν έφθασαν εις την Καππαδοκίαν, επληροφορήθησαν ότι ο Λογγίνος ζή άσκητικά σε κάποιο πατρικόν του κτήμα έρχονται αμέσως εις το χωράφι και αρχίζουν συζήτησαν με τον Λογγίνον, χωρίς να γνωρίζουν ότι είναι αυτός διά τον οποίον εδοκίμασαν μεγάλους κόπους και έκαμαν μεγάλην πορείαν. Δι' αυτό και ερωτούσαν τον ίδιον, ποίος άραγε ήτο ο Λογγίνος και ποιος ο αγρός εις τον οποίον έμενε ο Λογγίνος. Εκείνην την στιγμήν το Αγιον Πνεύμα εφανέρωσεν εις τον Λογγίνον όλα τα

συμβαίνοντα. Αφού λοιπόν εστράφη προς αυτούς ήρεμα, τους είπεν ήσυχα και ευγενικά ακολουθήσατε με και εγώ θα σας δείξω αυτόν που ζητείτε.

Τότε λοιπόν ο μακάριος, ωσάν να απελάμβανεν ήδη εκ των προτέρων την μελλοντικήν ηδονήν του μαρτυρίου, εδοκίμαζεν εσωτερικήν ευφροσύνην και ασπαζόμενος τον μαρτυρικός θάνατον (που θα υφίστατο) έμονολογούσε: Πόσον ωραία είναι τα πόδια αυτών οι οποίοι ευαγγελίζονται καλάς ειδήσεις (Ρωμ. ι΄, 15 και Ησ. ν6', 7): τώρα θα ίδω ανοιγμένους τους ουρανούς: τώρα θα γνωρίσω την δόξαν του Πατρός, τώρα θα φθάσω πάρα πολύ ευχαριστημένος, με χαρμοσύνους διά την νίκην κρότους, με ένδοξα τρόπαια, εις την άνω Ιερουσαλήμ, την πατρίδα των 'Αγγέλων, την Μητρόπολιν όλων των Αγίων. Τώρα αφαιρώ από επάνω μου το πήλινον φόρεμα και αφήνω τα πολυστένακτα δεσμά της σαρκός. Τώρα απαλλάσσομαι από την φθοράν και με χαράν ενδύομαι την αφθαρσίαν.

Φεύγω από τον πρόσκαιρον βίον και την τρικυμίαν του, με τα μεγάλα κύματα και τα φοβερά ναυάγια, και φθάνω εις τον αληθινόν και μοναδικόν λιμένα, όπου υπάρχει ζωή αιώνιος χωρίς λύπας χαίρε, ψυχή μου, τώρα που απέρχεσαι προς τον Ποιητήν σου: ας λάμψη από χαράν το πρόσωπόν σου, τώρα που το καλεί ο καιρός. Να υποδεχθής, Λογγίνε, με καλωσύνην εκείνους που σου προξενούν τόσα καλά ας περιποιηθώ μεν πλουσιοπάροχα αυτούς που μας προσκαλούν εις το βασιλικόν δείπνον.

Μετά τον μονόλογον αυτόν ο Λογγίνος οδηγεί εις το σπίτι του τους επισκέπτες του.

Και αφού τους εφιλοξένησε πλουσιοπάροχα, τους έρωτά, μετά το δείπνον, διά ποίον λόγον ήλθον και διατί αναζητούν τόσον επίμονα τον Λογγίνον; Οι επισκέπται, αφού προηγουμένως τον ώρκισαν να μη φανερώση σε κανένα το μυστικόν, του γνωστοποιούν αυτά που έγραψεν ο Καϊσαρ εις τον Πιλάτος και ότι ήλθαν διά να αποκεφαλίσουν τον Λογγίνον μαζί με δύο στρατιώτας. Οταν δε επληροφορήθη ποίοι ήσαν οι δύο άλλοι μελλοθάνατοι, οι οποίοι επρόκειτο να αποθάνουν μαζί του-λέγω αυτους που επροτίμησαν τον Χριστόν αντί να είναι πληρωμένα όργανα των Ιουδαίων[(*)] – ειδοποίησε να έλθουν γρήγορα πάλιν κοντά του αυτοί οι άνδρες, οι οποίοι προ ολίγου. έφυγαν, ώστε να απολαύσουν μαζί του τα πλέον πολύτιμα αγαθά.

[(*)] Επρόκειτο περί στρατιωτών, που ήσαν εις την υπηρεσίας του Αγίου Λογγίνου, όταν ούτος έφερεν ακόμη το αξίωμα του Εκατοντάρχου και παρευρίσκετο εις την Σταύρωσιν και την Ανάστασιν του Κυρίου. (Βλ. εν τώ ημετέρω «Μεγάλω Συναξαριστή» τόμος Ι' σ. 354).

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Μ΄ (Να αγαπούμε και να ευεργετούμε τους εχθρούς μας)

Την πρώτης και δευτέραν ήμέραν λοιπόν έφιλοξένησε τους απεσταλμένους του Πιλάτου: αφού δε τους παρέλαβε την επομένην ημέραν, τους έφερεν εις ένα αγρόν, όπου έπερίμενες εκείνους που έστειλε να καλέσουν. Μόλις δε έμαθαν, ότι αυτοί πλησιάζουν, φανερώνεται αμέσως εις τους ανθρώπους του Πιλάτου: εγώ είμαι ο Λογγίνος, τον οποίον ζητείτε!

Οι απεσταλμένοι κατ' αρχάς δεν έπίστευον· διότι πώς να πιστεύσουν ότι αυτός είναι εκείνος που επρόκειτο να μαρτυρήση, όταν τον έβλεπον να αντιμετωπίζη με τόσην χαράν τον κίνδυνον;

Οταν πλέον έβεβαιώθησαν, ότι πραγματικά αυτός ήτο και δεν τους έμενε καμμία αμφιβολία, το έφεραν βαριά και ήσθάνοντο ισχυράς τάς τύψεις της συνειδήσεώς των.

-Ώ! κακότυχον δείπνον! – έλεγαν - Ώ φοβερά φιλοξενία! Πώς αποφάσισες, φίλε Λογγίνε, να κάνης αυτό το πράγμα; Διατί εδέχτης στο σπίτι σου εκείνους που ήλθαν να σε φονεύσουν; Θάνατος σου γίνεται αυτή η φιλοξενία και θα θυσιασθής έπειτα από ένα πλούσιον τραπέζι που τους προσέφερες. Εις το πρόσωπον αυτών που έφιλοξένησες, συνήντησες ληστάς. Τι άλλο θα μπορούσες να κάνης, διά να προξενήσης τόσην λύπην εις εκείνους που ήλθαν να σε σφάξουν;

Φύγε λοιπόν γρήγορα διά να λάβης ως μισθόν της φιλοξενίας σου την απαλλαγήν σου από τον θάνατον. Δεν αντέχομεν να βάλωμεν επάνω σου το ξίφος: κοκκινίζομεν από εντροπήν διά την φιλοξενίας που μας προσέφερες εντρεπόμεθα τον άνθρωπος που μας έφιλοξένησε τρέμει το χέρι μας δια τον φόνον ο νους μας δεν τολμά να σκεφθή τον θάνατον του ευεργέτου. Μάς είναι προτιμότερος ο κίνδυνος από τον Πιλάτον, παρά ο έλεγχος της συνειδήσεώς μας. Είμεθα έτοιμοι να τα πάθωμεν όλα, παρά να ανταποδώσωμεν, με τέτοιον τρόπον, την ευεργεσίαν εις τον Λογγίνον. .

Αυτά έλεγον οι στρατιώται, πάρα πολύ λυπημένοι, προς τον Μάρτυρα του Χριστού· δεν ήμπορούσαν όμως να πείσουν τον Λογγίνον. Ο γενναίος με πραγματικήν γενναιότητα τους απήντησε:

– Διατί, αγαπητοί μου, με φθονείτε δια τα μεγάλα αγαθά; Διατί κλαίετε με τόσην λύπην διά τον θάνατόν μου; Ο εδώ θάνατος δεν είναι δι' εμέ θάνατος, αλλά αρχή ζωής: θάνατος πραγματικός δι' εμέ είναι η παραμονή μου εδώ εις την γην, επειδή δεν ευρίσκομαι πλησίον εις τον Δεσπότην μου και δεν απολαμβάνω την μακαριότητα που υπάρχει εκεί.

Ο θάνατος θα μου φέρη το τέλος των κακών αλλά όχι το τέλος της ζωής: απ' εναντίας θα με μεταφέρη προς την πραγματικήν αιωνιότητα.

Ενώ ακόμη ο Λογγίνος έλεγεν αυτά και άλλα περισσότερα και προσπαθούσε να πείση τους ανθρώπους του Πιλάτου να εκτελέσουν ό,τι διετάχθησαν, έρχονται και οι στρατιώται που κατεδικάσθησαν μαζί του εις θάνατον. Μόλις τους είδεν ο Λογγίνος με χαρούμενο το πρόσωπον τους χαιρετά με το δεξί του χέρι, τους αγκαλιάζει και φιλεί γλυκά τους οφθαλμούς των.

– Χαίρετε, στρατιώται του Χριστού – τους λέγει – και κληρονόμοι της Βασιλείας διότι δι' ημάς ήνοιξε πλέον η πύλη του Ουρανού και οι "Αγγελοι είναι έτοιμοι να παραλάβουν τας ψυχάς μας και να τας οδηγήσουν ενώπιον του Μονογενούς Γιού του Θεού.

Έπειτα απευθυνόμενος προς τους στρατιώτας: εμπρός – τους είπεν - εκτελέσατε αυτά που διετάχθητε.

Μετά ταύτα, αφού εφόρεσε καθαράν στολήν, την οποίαν του έφεραν από το σπίτι του, χαρούμενος, ώς να επήγαινεν εις γάμον, έγονάτισε μαζί με τους συντρόφους του: ώ καλοτυχισμένος θάνατος! ετελείωσαν τον αγώνα και αφού τους απεκεφάλισαν, κατετάχθησαν εις τους χορούς των Μαρτύρων.

Δ'. Εν τω βίω της Αγίας Θεοδώρας

ΤΙΝΕΣ τῶν μοναχῶν των τὴ ἁγία Θεοδώρα συνασκουμένων, βασκανίας κέντρω βληθέντες, ὡς ἐώρων τὴν μακαρίαν εἰς ἄκρον ἀρετῆς ἥκουσαν, λάθρα τῆς τοῦ προεστῶτος γνώμης, εἰς ἓν τί τῶν ἀσκητηρίων ταύτην ἐκπέμπουσιν ἐπιστολὴν ἔγχειρισαντες, τὸ φαινόμενον μὲν ὡς τί τῶν ἐπειγόντων ἔχουσαν καὶ τέλους δεόμεγον ὀξυτέρου, τὸ δ' ἀληθὲς συσκευὴ ἦν, ἔπει καὶ νυκτὸς διεπράττετο, καταβρῶμα γενέσθαι ταύτην θηρίων ἔρημος γὰρ ἡ ὁδὸς ἐκείνη καὶ θηρίων μόνον τροφὸς ἀλλ' εἰς μάτην ἡ ἐπιβουλὴ τὸ ἀντικειμένω, καὶ τουναντίον μᾶλλον ἢ αὐτὸς ἐτεχνάζετο.

Πλανωμένη γὰρ καθ' ὁδὸν τὴ ὁσία προσέρχεται τὸ θηρίον νεύσει Θεοῦ, καὶ γίνεται ταύτης ἀπλανὴς ὁδηγός, ἕως ἀγαγὸν τὴ μονὴ παρέστησε, πρὸς ἣν καὶ ἔτυχεν ἐκπεμφθεῖσα μᾶλλον δὲ οὐδ' οὕτως ἀπέστη. Εἰσελθούση γὰρ καὶ αὐτὸ συνεισήει, κακείνης πρὸς τὸ ἐγχειρίσαι τὸ προεστώτι τὴν ἐπιστολὴν ἀπελθούσης, ὁ θὴρ τῷ πυλωρῷ ἐπήει καὶ ὅσον οὔπω διασπᾶν αὐτὸν ἔμελλεν, εἰ μὴ βοήσαντα ἐκεῖνον, καὶ συνδρομῆς γενομένης, ἐπιστραφεῖσα ἡ Μακαρία, καὶ ὃς τὶς εἴη ὁ θόρυβος διαγνοῦσα,

καταλαμβάνει τὸν ἄνδρα βρῶσιν ἤδη τοῦ θηρίου γινόμενον. Εὐθὺς οὖν ἐκείνη τοῦ φάρυγγος αὐτοῦ δραξαμένη, διαφθορᾶς τὸν ἄνθρωπον ἀπαλλάττει ἐλαίω δὲ ὑπαλείφουσα τὰ βλαβέντα μέρη καὶ Χριστοῦ τὸ ὄνομα προσεπάδουσα, τοῦτο μὲν ὡς τὸ πρότερον ὑγια ἀποδείκνυσι, τὸ δὲ θηρίον πεσεῖν τὲ καὶ διαρραγῆναι παραχρῆμα ποιεῖ.

Ταῦτα ἐκείνη μὲν λαθεῖν ἤβουλετο καὶ οὐδὲν μετὰ τὴν ἐπάνοδος ἐφανέρου τοϊς Μοναχοὺς οἱ τυχόντες δὲ τῆς εὐεργεσίας, ἅμα πρωΐ, αὐτάγγελοι τοῦ πραχθέντος γίνονται, εὐχαϊς Θεοδώρου, λέγοντες, χαλεποῦ θανάτου ρύεται ἄνθρωπος, καὶ θηρίου φάρυγξ ἠμὶν χαρίζεται τὸν εἶς βρῶσιν ἤδη ληφθέντα, ὧν καὶ τοὺς λόγους καὶ προεστῶς τοῦ φροντιστηρίου καταπλαγεῖς, τὶς ὃς ἐκεῖσε τοῦτον ἀπεσταλκεν, ἄπορουμενος διηρώτα. Ὡς δὲ ἦσαν ἅπαντες ἔξαρνοι, τὴν μακαρίαν προσβλέψας, τὶς οὗτος, ἔφη, Θεόδωρε, ὃς ἐπὶ προφανεῖ κινδύνω ἀωρὶ σὲ τῶν νυκτῶν κατήπειγε τὰ ἐκεῖσε καταλαβεϊν; Καὶ θέα μου ψυχῆς εὐθείας ἀναπλάσμα, καὶ τὸ ἄτυφον γὰρ ἑαυτη περιποιουμένη, καὶ τοῖς ἀδελφοὺς φυλάττουσα τὸ ἀνέγκλητον ὕπνο, εἶπε, τότε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς ἔνδον τὲ καὶ τοὺς ἔξω βαρυνομένη, μὴ εἰπεῖν ἔχειν ἄρτι τοὺς ἀποστείλαντας ἐξ ὀνόματος.

Ερμηνεία

ΜΕΡΙΚΟΙ Μοναχοί από εκείνους οι οποίοι ήσκούντο μαζί με την αγίαν Θεοδώραν έπληγώθησαν από το κεντρί του φθόνου εναντίον της Αγίας, επειδή έβλεπον την μακαρίαν εκείνην γυναίκα να φθάνη εις το έπακρον της αρετής. Την στέλλουν λοιπόν, κρυφά από τον προεστώτα, να μεταφέρη μίαν επιστολήν εις ένα ασκητήριον, η οποία, τάχα, ήτο επείγουσα και έπρεπε να έχουν ταχείαν απάντησιν εις την πραγματικότητα όμως ήτο ένα τέχνασμα αφού άλλωστε έγένετο εν καιρώ νυκτός, διά να φαγωθη από τα άγρια θηρία. Ο δρόμος εκείνος ήτο έρημος και έτρεφε μόνον θηρία. 'Απεδείχθη όμως ματαία ή πονηρία του διαβόλου και μάλλον το αντίθετον έγινεν από ό,τι εκείνος εμηχανεύθη.

Καθώς δηλαδή περιεπλανάτο εις τον δρόμον ή Οσία, την πλησιάζει, με την θέλησιν του Θεού, ένα θηρίον και της γίνεται αλάθητος οδηγός, έως ότου την έφερεν έξω από το Μοναστήρι, εις το οποίον είχεν αποσταλή, χωρίς ούτε τότε να απομακρυνθή. "Οταν λοιπόν εισήλθεν εις το Μοναστήρι η Οσία, εμβήκε μαζί της και το θηρίον και ενώ εκείνη επήγε να επιδώση την επιστολής της εις τον Προεστώτα, το θηρίον επετέθη εναντίον του θυρωρού, έτοιμος να τον κατασπαράξη φοβηθείς τότε εκείνος έβαλε τις

φωνές και έμαζεύθησαν πολλοί. Αμέσως η Μακαρία έγύρισεν οπίσω και αντελήφθη από τον θόρυβον τί εγίνετο τρέχει τότε και προλαμβάνει τον άνθρωπον την ώραν που ήρχιζε να τον τρώγη το θηρίον.

Το αρπάζει αμέσως από τον λαιμόν και έτσι έσωσε τον άνθρωπον από τον θάνατον. Αφού δε ήλειψε με έλαιον τα πληγωμένα μέλη του σώματος και επεκαλέσθη το όνομα του Χριστού, εθεράπευσε τον θυρωρόν και τον έκαμε καλά, όπως και πρώτα, ενώ το θηρίον έπεσεν αμέσως εις την γην και έσκασεν.

Όλα αυτά εκείνη ήθελε να μείνουν άγνωστα και δι' αυτό, μετά την επιστροφής της, δεν εφανέρωσε τίποτα εις τους Μοναχούς. Εκείνοι όμως που ευηργετήθησαν, έρχονται πρωϊ - πρωί και αναφέρουν μόνοι των το περιστατικός έλεγαν, δηλαδή, ότι εσώθη ένας άνθρωπος με τας ευχάς του Θεοδώρου και ότι ο λάρυγξ ενός θηρίου μας έχάρισεν εκείνον, τον οποίον είχεν ήδη συλλάβει διά να τον καταβρογχθίση. Μόλις ήκουσεν αυτά ο Προϊστάμενος του Ησυχαστηρίου κατεπλάγη και, γεμάτος απορίαν, ερωτούσε ποίος είναι εκείνος που έστειλεν εκεί την Θεοδώραν.

Επειδή δε όλοι ήρνούντο, εκοίταξε καλά την μακαρίαν και της είπε:

- Ποίος είναι αυτός, που σε υπεχρέωσε, με φανερον κίνδυνον της ζωής σου, να υπάγης αργά μέσα εις την νύκτα εκεί;

Και βλέπε τώρα το απεικόνισμα της τελείας και αδόλου ψυχής: επειδή ήθελε να φυλάξη και την ταπείνωσιν, αλλά ούτε και τους αδελφους να κατηγορήση, απήντησε πως δεν ήμπορούσε να ενθυμηθή το όνομα αυτών, που την έστειλαν, επειδή τότε από την νύκτα ήσαν βαρειά τα μάτια της και ζαλισμένη η ιδία από την υπνηλίαν.

Ε'. Εν τω Γεροντικώ

ΔΙΗΓΗΣΑΤΟ περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μωτίου ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ἰσαάκ, ὅτι πρώτον ᾠκοδομησεν ὁ γέρων Μοναστήριον εἰς τὴν Ἡρακλᾶν ὡς δὲ ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, ἀπῆλθεν εἰς ἕτερον τόπον καὶ ᾠκοδομησεν ἐκεῖ πάλιν, καὶ κατ' ἐνέργειας τοῦ διαβόλου εὑρέθη ἐκεῖ ἀδελφὸς τὶς ἔχθραινων αὐτῷ καὶ θλίβων αὐτόν. Καὶ ἀναστᾶς κακείθεν ὁ γέρων ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδίαν κώμην, καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ Μοναστήριον καὶ ἐνέκλεισεν ἑαυτόν.

Μετὰ δὲ χρόνον ὥρμησαν οἱ γέροντες τοῦ τόπου, ὅθεν ἐξῆλθε, λαβόντες καὶ τὸν ἀδελφόν, ὃς εἶχε πρὸς αὐτὸν τὴν λύπην, καὶ ἀπήρχοντο παρακαλέσαι αὐτόν, ἕνα

ὑποστρέψη εἰς τὴν μονὴν αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἤγγισαν, ὅπου ἦν ὁ ἀββᾶς Σώρης, ἀφήκαν τὰ μηλωτάρια αὐτῶν ἐγγὺς αὐτοῦ καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν ἔχοντα τὴν λύπην, καὶ ἦλθον πρὸς τὸν ἀββᾶς Μώτιον, καὶ ὡς ἔκρουσαν, βάλλει ὁ γέρων τὸ κλιμάκιον καὶ παρακύπτει καὶ γνωρίσας αὐτοὺς λέγει ποῦ τὰ μηλωτάρια ὑμῶν; Οἱ δὲ εἶπον ἰδοὺ ὧδε μετὰ τοῦδε τοῦ ἀδελφοῦ.

Ὡς δὲ ἤκουσε τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ του λυπήσαντος αὐτόν, ὁ γέρων ἀπὸ χαρᾶς ἔλαβε πέλεκυς καὶ κατέστρεψε τὴν θύραν, καὶ ἐξῆλθε τρέχων ὡς πρὸς τὸν ἀδελφόν. Καὶ ἰδὼν αὐτόν, ἔβαλεν αὐτῷ μετάνοιαν πρῶτος, καὶ ἤσπασατο αὐτόν, καὶ εἰσηνεγκεν αὐτὸν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας εὔφρανες αὐτούς, καὶ αὐτὸς μετ' αὐτῶν, ὅπερ οὐκ εἶχε συνήθειαν ποιεῖν. Καὶ ἀναστᾶς ἐπορεύθη μετ' αὐτῶν καὶ μετὰ ταῦτα Ἐπίσκοπος γέγονεν ἦν γὰρ σημειοφόρος καὶ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ του ἀββᾶν Ἰσαάκ, ὁ μακάριος Κύριλλος ἐποίησεν Ἐπίσκοπον.

2. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμήν: ἡ πονηρία τὴν πονηρίαν οὐδαμῶς ἀναιρεῖ" ἀλλ' ἐὰν τὶς σὲ κακοποιήση, εὖ ποίησον αὐτῷ, ἵνα διὰ τῆς ἀγαθοποιΐας ἀνέλης τὴν πονηρίαν.

3. Φιλοχριστὸς τὶς παραδοθεῖς εἰς μαρτύριον ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ δούλης, ἀπαγόμενος ἐπὶ τὸ τελειωθῆναι, εἶδε τὴν δούλην αὐτοῦ τὴν παραδοῦσαν αὐτὸν καὶ λαβῶν δν ἐφόρει δακτύλιον χρυσοῦν, ἔδωκεν αὐτὴ λέγων" εὐχαριστῶ σοὶ ὅτι τοιούτων ἀγαθῶν μοὶ πρόξενος γέγονας.

4. "Ἔλεγον περὶ ἀδελφοῦ τινὸς γειτνιῶντος μεγάλο γέροντα, ὅτι εἰσερχόμενος εἰς τὸ κελλίον τοῦ γέροντος ἔκλεπτεν ἔβλεπε δὲ ὁ γέρων καὶ οὐκ ἤλεγχεν αὐτόν, ἀλλ' εἰργάζετο περισσὸν λέγων, ὅτι τάχα χρείαν ἔχει ὁ ἀδελφός. Εἶχε δὲ πολλὴν θλῖψιν ὁ γέρων μετὰ ἐνδείας εὑρίσκων τὸν ἄρτον αὐτοῦ. Εἶτα μέλλοντους τελευτᾶν, ἔκυκλωσαν αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἰδὼν τὸν κλέπτοντα αὐτόν, λέγει ἔγγισον μοὶ καὶ κατεφίλησε τὰς χεῖρας αὐτοῦ λέγων" εὐχαριστῶ ταῖς χερσὶ ταύταις, ὅτι δὶ' αὐτῶν ὑπάγω εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὁ δὲ κατανυγεῖς καὶ μετανοήσας ἐγένετο καὶ αὐτὸς δόκιμος Μοναχός, ἀπὸ τῶν πράξεων ὧν εἶδε τοῦ μεγάλου γέροντος.

5. Εἶπε γέρων: ἐὰν ἀκούσης περὶ τινὸς μισοῦντος σε καὶ λοιδοροῦντος, πέμψαι ἢ δὸς αὐτῷ μικρᾶν εὐλογίαν κατὰ τὴν δύναμίν σου, ἵνα ἔχης παρρησίαν εἰπεῖν ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς κρίσεως ἄφες ἡμίν, δέσποτα, τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

6. Ἀδελφὸς ὁδεύων καὶ πλανηθεῖς, ἠρώτησε τίνας ὡς τὲ μαθεῖν τὴν ὁδὸν οἱ δέ, κακοῦργοι ὄντες, ἀπεπλάνησαν αὐτὸν εἰς ἐρήμους τόπους ἐπακολουθήσαντος δὲ ἑνὸς ὡς τὲ ἀποσυλῆσαι αὐτόν, καὶ παρακελευομένου διελθεῖν διώρυγα, ὡς διήρχοντο, κροκόδειλος ἐπέδραμεν ἐπὶ τὸν λῃστήν. Ὁ δὲ ἀδελφὸς ἰδὼν τὸ θηρίον ἐπὶ τὸν

κακοῦργον ὁρμῆσαν οὐχ ὑπερεῖδεν, ἀλλ' ἔβοησε πρὸς τὸν λῃστήν, σημαίνων τὴν τοῦ θηρίου ὁρμὴν καὶ φυγῶν ἐκεῖνος εὐχαρίστει τῷ ἀδελφῷ, θαυμάσας τὴν ἀγάπην αὐτοῦ.

7. Εἶπε γέρων: ἐὰν λάβῃς μνήμην τοῦ θλίψαντός σε, ἢ ἀτιμάσαντος, ἢ ζημιώσαντος, μεμνῆσθαι αὐτοῦ ὀφείλεις ὡς ἰατροῦ πεμφθέντος ὑπὸ Χριστοῦ, καὶ ἔχειν αὐτὸν ὡς εὐεργέτην αὐτὸ γὰρ τοῦτο τὸ θλίβεσθαι σὲ ἐν τούτοις δηλοῖ ὅτι νοσεῖ σου ἡ ψυχὴ εἰ μὴ γὰρ ἐνόσεις, οὐκ ἂν ἔπασχες. Ὀφείλεις οὖν εὐχαριστεῖν τῷ ἀδελφῷ, καὶ εὔχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, ὅτι δι' αὐτοῦ γιγνώσκεις τὴν νόσον σου, καὶ δέχεσθαι τὰ παρ' αὐτοῦ ὡς φάρμακα ἰατρικά, πεμφθέντα σοὶ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ. Εἰ δὲ λύπη κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, δυνάμει λέγεις τῷ Ἰησοῦ' οὐ θέλω δέξασθαί σου τὰ φάρμακα, ἀλλὰ βούλομαι ἐν τοῖς τραύμασί μου σαπῆναι.

Ὁ βουλόμενος οὖν ἰαθῆναι ἐκ τῶν τραυμάτων αὐτοῦ των ψυχικῶν, ὀφείλει ὑπομεῖναι τὰ ἐπιφερόμενα ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ, οἷα ἂν καὶ εἰσίν. Οὐδὲ γὰρ ὁ νοσῶν σωματικῶς ἡδέως ἔχει τὸ τέμνεσθαι ἢ καίεσθαι ἢ καθάρσιον πίνειν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἀηδίας μέμνηται αὐτῶν. "Ὅμως πείσας ἑαυτὸν ὅτι ἀδύνατον ἔστιν αὐτὸν ἄλλως ἀπαλλαγῆναι τῆς νόσου εἰ μὴ διὰ τούτων, φέρει αὐτὰ γενναίως εὐχαριστῶν τῶν ἰατρῷ, καὶ εἰδῶς ὅτι διὰ μικρᾶς ἀηδίας ἀπαλλαγήσεται πολυχρονίου ἀσθενείας.

Καυτὴρ ἔστι τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀτιμάζων σε ἢ λοιδορῶν σε, ἀλλ' ἀπαλλάττει σὲ κενοδοξίας. Καθάρσιον τοῦ Ἰησοῦ ἔστιν ὁ ἐπιφέρων σοὶ ζημίαν ἢ ὕβριν, ἀλλ' ἀπαλλάττει σὲ πλεονεξίας. Εἰ δὲ φεύγεις πειρασμὸν ἐπωφελῆ, φεύγεις ζωὴν αἰώνιον" τὶς γὰρ ἐδωρήσατο τῷ Ἁγίῳ Στεφάνω τοιαύτην δόξαν, οἵαν προξένησαν αὐτὸ οἱ λιθάσαντες αὐτόν;

8. Γέγονε τὶς Πατριάρχης ὀνόματι Ἀλέξανδρος, κατὰ τινὰ πόλιν καλουμένην Θεούπολιν εἷς δὲ τῶν νοταρίων αὐτοῦ, κλέψας τὸ χρυσίον, καὶ εἶχεν εἰς τά της

Ἐκκλησίας ἀναλώματα, ἔφυγε καὶ πλανηθεῖς, περιπίπτει βαρβάροις Αἴγυπτιοις ἀνημέροις, οἱκαι λαβόντες ἀπ' αὐτοῦ το χρυσίον ἀπάγουσιν αὐτὸν πρὸς τὰ ἔσχατά της χώρας αὐτῶν. Ὁ δὲ Πατριάρχης τοῦτο μαθῶν, ἀποστείλας ὠνήσατο αὐτὸν ὀγδοήκοντα καὶ πέντε νομίσμασι, καὶ ἐπανελθόντι οὕτως αὐτὸ ἔχρησατο εὐσπλάγχνως καὶ φιλανθρώπως, ὡς τὲ καὶ τίνας τῶν τῆς πόλεως οικητόρων ἔκπληττομενους εἰπεῖν, μηδὲν εἶναι ἐπωφελέστερον τοῦ εἰς τὸν Πατριάρχης ἐκεῖνος ἐξαμαρτάνειν.

9. Διηγήσατο ὁ μακάριος Ζωσιμᾶς λέγων, ὅτι γέρων τὶς ἔγειτνιαζε Κοινοβίῳ τινί: ἦν δὲ πάνυ ἀγαθὸς καὶ πραότατος διὸ καὶ οἵ του Κοινοβίου ὑπερηφάπων αὐτῶν καὶ ἐσέβοντο. Καὶ τὶς δὲ ἀδελφὸς ὤκει πλησίον του γέροντος. Ἐν μιᾷ οὖν ἀποντος αὐτοῦ, ὁ ἀδελφὸς ἐνεργηθεῖς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἀπελθῶν ἤνοιξε τὴν κέλλαν τοῦ γέροντος, καὶ εἰσελθῶν ἔλαβε πάντα τα σκεύη αὐτοῦ καὶ τὰ βιβλία καὶ ἀπῆλθε.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Μ΄ (Να αγαπούμε και να ευεργετούμε τους εχθρούς μας)

Μετὰ δὲ βραχὺ ἐπανελθῶν ὁ γέρων, ὡς εἶδε τὸ κελλίον αὐτοῦ ἀνεωγμένον, καὶ εἰσελθῶν οὐχ εὗρε τὰ σκεύη αὐτοῦ, ἀπῆλθε πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀναγγείλαι αὐτὸ τὸ συμβάν. Στᾶς δὲ ἔξωθέν της κέλλης αὐτοῦ καὶ φωνήσας τὸν ἀδελφόν, ὡς εἶδε τὰ ἴδια σκεύη ἐν τῷ μέσῳ τῆς κέλλης κείμενα (οὔπω γὰρ ἔτυχεν ὁ ἀδελφὸς συστείλει αὐτά), μὴ θέλων ἐλέγξει ἢ καταισχύναι αὐτόν, προφασισάμενος χρείαν τινὰ ἀναγκαίαν, ἤγουν ὡς ὅτι ὑπὸ τῆς γαστρὸς ἐνύγη, ὑπεχώρησε τῆς κέλλης τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ἔμεινεν ὥραν ἐκανήν, ἕως τὰ σκεύη ἐκ μέσου ποιήση ὁ ἀδελφός. Εἶτα ὑποστρέψας ἤρξατο λέγειν τῷ ἀδελφῷ περὶ τινὸς ἄλλου πράγματος, μὴ μνησθεῖς ὅλως περὶ τῆς κέλλης ἢ τῶν σκευῶν αὐτοῦ, ὧν ἀπώλεσε.

Μετὰ δὲ τίνας ἡμέρας ἐγνωρίσθησαν τὰ σκεύη τοῦ γέροντος, καὶ λαβόντες αὐτὸν τινὲς γνωστοί του γέροντος ἔβαλον εἰς φυλακήν, ἀγνοοῦντος τοῦ γέροντος. Ὁ δὲ γέρων ἀκούσας περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ὅτι εἰς φυλακήν ἐστι, τὴν δὲ αἰτίαν μὴ εἰδῶς δι' ἣν ἐβέβλητο ὁ ἀδελφὸς εἰς τὴν φυλακήν, ἀπελθῶν πρὸς τὸν ἡγούμενος τοῦ ἔγγιστα Κοινοβίου (ἦν γὰρ καὶ αὐτῶ καὶ πάσι τοῖς ἀδελφοῖς αἰδέσιμος καὶ ἀνὴρ διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς, ὡς προείρηται), λέγει αὐτῶ" Ποίησον ἀγάπης καὶ δὸς μοὶ ὀλίγα ᾠὰ καὶ ὀλίγα καθαρά. Ὁ δὲ ἔφη αὐτὴ παρέβαλον σοὶ τινές, ἀββᾶ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων: ναί. Κελεύσαντος οὖν τοῦ ἡγουμένου, ἐδόθη αὐτῶ ὅσα ἤθελε καὶ λαβῶν ὁ γέρων τὰ τὲ ψωμία καὶ τὰ ᾠά, ἀπῆλθεν εἰς τὴν φυλακὴν ἐν ἢ ἦν ὁ ἀδελφὸς καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν.

"Ο δὲ ἰδὼν τὸν γέροντα, δραμῶν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ λέγων, συγχώρησον μοὶ διὰ σὲ γὰρ εἰμι ὧδε, ὅτι ἔκλεψά σου τὰ σκεύη καὶ ἰδοὺ τὸ βιβλίον σου παρὰ τῶδέ ἐστι, καὶ τὸ μάτιόν σου παρὰ τῶδε, καὶ ἐξῆς κατέλεγε πάντα. Ὁ δὲ γέρων φησὶ πρὸς αὐτὸν πληροφορηθήτω ἡ καρδία σου, τέκνον, ὅτι οὐ διὰ ταῦτα εἰσῆλθον ὧδε οὐδὲ ἔμαθον ὅλως ὅτι δι' ἐμὲ ὧδε εἰ, ἀλλ' ἀκούσας ὅτι ἔβληθης εἰς φυλακήν, τὸ δὲ διὰ τί ἀγνοῶν καὶ λυπηθεῖς, διὰ τὴν σὴν λύπην ἦλθον ποιῆσαι σοὶ παράκλησιν, καὶ ἰδοὺ ἴδε τὰ ᾠὰ καὶ τὰ καθαρά, καὶ διὰ σὲ ἤνεγκα. 'Άλλ' ἐπεῖ ἔμαθον ὅτι δι' ἐμὲ κατέχει ὧδε, πάντα ποιήσω ἕως ού, βοηθεῖα Θεοῦ, ἐκβάλω σὲ ἐκ τῆς φυλακῆς. Καὶ ἀπελθῶν, παρεκάλεσε τίνας τῶν ἐνδόξων του κόσμου (ἦν γὰρ καὶ τοῖς τοιούτοις γνωστὸς ὁ γέρων διὰ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν) καὶ ἀποστείλαντες ἐξέβαλον τὸν ἀδελφὸν ἐκ τῆς φυλακῆς.

Ερμηνεία

Ο ΙΣΑΑΚ διηγείτο διά τον διδάσκαλόν του, τον 'Αββάν Μώτιον, ότι ο Γέροντάς του έκτισε πρώτα Μοναστήριον εις την Ηρακλάν. Μόλις ανεχώρησεν απ' εκεί, επήγεν εις άλλον τόπον και έκτισε πάλιν εκεί κατά διαβολικήν όμως ενέργειαν ευρέθη εκεί κάποιος αδελφός, ο οποίος τον εχθρεύετο και τον έστενοχώρει. Και ανεχώρησε και απ' εκεί ο Γέρων εις το χωρίον του και έκαμε διά τον εαυτόν του ένα Μοναστήρι ασκητήριον και έκλείσθη μέσα εις αυτό.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Μ΄ (Να αγαπούμε και να ευεργετούμε τους εχθρούς μας)

Μετά αρκετον χρόνον οι Γέροντες του τόπου από τον οποίον ανεχώρησεν, έβγήκαν και, αφού επήραν και τον αδελφόν, που είχεν έχθραν εναντίον του, επήγαν να τον παρακαλέσουν να επιστρέψη είς το Μοναστήριόν του. "Οταν επλησίασαν εκεί όπου ήτο ο 'Αββάς Σώρης, άφησαν εκεί κοντά τα επανωφόριά τους, μαζί με τον αδελφόν που είχε την λύπην και ήλθαν εις τον 'Αββάν Μώτιον. Μόλις εκτύπησαν την θύραν του ασκητηρίου, ανέβηκεν ο Γέρων μίαν μικράν σκάλαν και έσκυψε να ίδη προς τα έξω αμέσως τους ανεγνώρισε και τους είπεν:

– Πού είναι τα επανωφόρια σας; – Τα έχομεν αφήσει εκεί, μαζί με τον τάδε αδελφόν.

Καθώς ήκουσεν ο Γέρων το όνομα του αδελφού, ο οποίος τον είχε λυπήσει, επηρε χαρούμενος ένα τσεκούρι, κατέστρεψε την θύραν τού ασκητηρίου και έβγήκε τρέχων να συναντήση τον αδελφόν. Μόλις τον είδε, του έβαλε πρώτος μετάνοιαν, τον ήσπάσθη και τον οδήγησε μέσα είς το κελλί του. Εν συνεχεία, επί τρείς ημέρας τους επεριποιήθη και ηύφράνθη και αυτός μαζί των, πράγμα που δεν συνήθιζε να το κάμη. Κατόπιν επήγε μαζί των και αργότερα έγινεν Επίσκοπος, διότι έκαμνε θαύματα. Ο μακάριος Κύριλλος έκαμεν Επίσκοπον και τον μαθητής του Ισαάκ.

2. Ο Αββάς Ποιμήν είπε: Ποτέ ή πονηρία δεν εξαφανίζει την πονηρίαν· αλλά αν κάποιος σε κακοποιήση, ευεργέτησέ τον, διά να εξαφανίσης την πονηρίαν με την ευεργεσίαν.

3. Κάποιος φιλόχριστος παρεδόθη εις το μαρτύριον από την δούλην του καθώς λοιπόν τον οδηγούσαν δια να θανατωθή, είδε την δούλην, η οποία τον παρέδωσε, και αμέσως έβγαλε το χρυσόν δακτυλίδι, που εφορούσε και της το έδωσε.

– Σε ευχαριστώ – της είπε – διότι μου επροξένησες τέτοια αγαθά.

4. Διηγούντο διά κάποιον αδελφόν, ο οποίος έγειτόνευε με ένα μεγάλον Γέροντα, τα εξής: Εισήρχετο εις το κελλί του Γέροντος και έκλεπτεν: ο Γέρων το έβλεπεν αυτό, αλλά δεν τον ήλεγχεν. Εργάζετο περισσότερον και έλεγεν: ίσως ο αδελφός έχει ανάγκην. Έστενοχωρείτο πολύ Ο Γέρων, διότι με δυσκολίαν εξοικονομούσε τον άρτον του. Όταν επρόκειτο να αποθάνη, έμαζεύθησαν γύρω του οι αδελφοί: μόλις είδεν ο Γέρων εκείνον, ο οποίος τον έκλεπτε του λέγει:

– Πλησίασε με και κατεφίλησε τα χέρια του. Ευχαριστώ αυτά τα χέρια -- συνέχισε – διότι με την βοήθειάν των πηγαίνω εις την Βασιλείαν των Ουρανών.

Με τα λόγια αυτά συνεκινήθη βαθειά ο αδελφός εκείνος και μετενόησεν. "Υστερα έγινε και δόκιμος Μοναχός παραδειγματισθείς από τας καλές πράξεις, που έκαμεν ο μεγάλος Γέρων.

5. "Ένας Γέρων είπεν: αν ακούσης ότι κάποιος σε μισεί ή σε υβρίζει, στείλε ή δώσε εις αυτόν μικράν ευλογίαν, όσην ημπορείς, διά νά έχης το θάρρος να είπης κατά την ώραν της Κρίσεως: συγχώρεσε, Δέσποτα, τα σφάλματά μας, όπως και ημείς εσυγχωρήσαμεν εκείνους που μας είχαν λυπήσει (Ματθ. στ΄, 12).

6. Ένας αδελφός οδοιπορούσε και έχασε τον δρόμον ηρώτησε λοιπόν κάποιους να του τον δείξουν. Εκείνοι όμως, επειδή ήσαν κακούργοι, τον παραπλάνησαν προς ερημικούς τόπους. Ένας από τους κακούργους τον ηκολούθησε, διά να τον ληστεύσης εις κάποιο λοιπόν σημείον τον παρακινούσε να περάσουν μίαν διώρυγα, οπόταν έξαφνα ένας κροκόδειλος ώρμησεν εναντίον του ληστού. Μόλις ο αδελφός είδε το θηρίον να ορμά δεν έμεινεν αδιάφορος, αλλ' εφώναξε προς τον ληστήν, διά να του φανερώση την επίθεσιν του θηρίου.

Ο ληστής έφυγε γρήγορα και εγλύτωσε. Μετά από αυτό ηυχαρίστησε τον αδελφόν επειδή εθαύμασε την αγάπην του.

7. Ένας Γέρων είπεν: αν ενθυμηθής εκείνον που σε έστενοχώρησεν ή σε προσέβαλεν ή σε έζημίωσε, πρέπει να τον θεωρήσης ως ιατρον τον οποίον σου έστειλεν ο Χριστός και να τον θεωρής ως ευεργέτην διότι αυτό, δηλαδή η λύπη, την οποίαν δοκιμάζεις όταν τον ενθυμείσαι, φανερώνει ότι η ψυχή σου είναι άρρωστη. Αν δεν ήσουν άρρωστος, δεν θα υπέφερες. Πρέπει λοιπόν να ευχαριστής τον αδελφόν και να εύχεσαι δι' αυτόν, επειδή απ' αυτόν έμαθες την ασθένειάν σου και να δέχεσαι την συμπεριφοράς του ως φάρμακα θεραπευτικά, τα οποία σου έστειλεν ο Ιησούς. "Αν πάλιν λυπείσαι εναντίον του αδελφού, είναι ωσάν να λέγης εις τον Ιησούν δεν θέλω να δεχθώ τα φάρμακά σου, αλλ' επιθυμώ να σαπήσω από τας πληγάς μου.

Εκείνος λοιπόν που θέλει να θεραπευθή από τα ψυχικά του τραύματα, οφείλει να υπομένη αυτά που του δίδει ο ιατρός, οποιαδήποτε και αν είναι. Διότι ούτε και εκείνος που είναι άρρωστος σωματικά, ευχαριστείται να του κόπτουν τις σάρκας του ή να τον καυτηριάζουν ή να πίνη καθάρσιον: απ' εναντίας αηδιάζει, όταν τα ενθυμήται. Επειδή όμως έπείσθη ότι είναι αδύνατον να απαλλαγή με άλλον τρόπον από την αρρώστιαν παρά μόνον με τα φάρμακα αυτά, τα υποφέρει με γενναιότητα

και ευχαριστεί τον ιατρόν γνωρίζει ότι με την μικράν αυτήν αηδίαν θα απαλλαγή από πολυχρόνιον ασθένειαν.

Καυτήριον του Ιησού Χριστού είναι εκείνος που σε προσβάλλει, ή σε υβρίζει, αλλά σε απαλλάσσει από την κενοδοξίαν. Καθαρτικόν του Ιησού είναι εκείνος που σου προξενεί ζημίαν ή σε υβρίζει, αλλά σε απαλλάσσει από την πλεονεξίαν. Αν λοιπόν αποφεύγης ένα ωφέλιμον πειρασμόν, είναι ωσάν να αποφεύγης την αιώνιον ζωήν ποίος άλλος έχάρισεν εις τον Άγιον Στέφανον τόσον μεγάλην δόξαν, από όσην του επροξένησαν εκείνοι που τον έλιθοβόλησαν;

8. Κάποιος, ονομαζόμενος Αλέξανδρος, έγινε Πατριάρχης εις την Θεούπολιν[(*)]. Ένας από τους γραμματείς του έκλεψε τα χρυσά νομίσματα τα οποία είχε δια τα έξοδα της Εκκλησίας και έφυγεν. Αυτός αφού περιεπλανήθη, έπεσεν εις τα χέρια άνημέρων βαρβάρων Αίγυπτίων, οι οποίοι του επήραν το χρυσάφι και τον οδήγησαν εις τα βάθη της χώρας των. Μόλις το έμαθεν αυτό ο Πατριάρχης, έστειλε και τον εξηγόρασε με ογδόντα πέντε νομίσματα. "Οταν επέστρεψεν οπίσω, τον μετεχειρίσθη τόσον ευσπλαγχνικά και φιλάνθρωπο, ώστε μερικοί από τους κατοίκους της πόλεως να ειπούν κατάπληκτοι: δεν υπάρχει περισσότερον ωφέλιμον πράγμα από το να διαπράττη κανεις αμαρτίας προς εκείνον τον Πατριάρχην.

9. Ο Μακάριος Ζωσιμάς διηγήθη την εξής ιστορίαν: Ένας Γέρων έγειτόνευε με κάποιο Κοινόβιον. Ητο πάρα πολύ καλός και πράος: δι' αυτό και οι Κοινοβιάται τον υπεραγαπούσαν και τον έσέβοντο. Κοντά εις τον Γέροντα κατοικούσε και κάποιος αδελφός. Μίαν ημέραν λοιπόν, κατά την οποίαν απουσίαζεν ο Γέρων, ο αδελφός, παρακινούμενος από τον διάβολον, επήγε και άνοιξε το κελλί του Γέροντος, εισήλθεν εις αυτό, επήρεν όλα τα σκεύη και τα βιβλία και έφυγε.

Μετ' ολίγον επέστρεψεν ο Γέρων. Είδεν ανοιγμένο το κελλί του, εισήλθε και δεν εύρήκε τα σκεύη αυτού. Έφυγε λοιπόν αμέσως και μετέβη προς τον αδελφόν, διά να του αναγγείλη αυτό που συνέβη. Έστάθη έξω από το κελλί του και εφώναξε τον αδελφόν. Μόλις όμως είδε τα πράγματά του είς το μέσον του κελλιού (διότι ο αδελφός δεν είχε προφθάσει να τα συμμαζεύση) και επειδή δεν ήθελε να τον ελέγξη, ή να τον εντροπιάση, επροφασίσθη κάποιαν ανάγκην, δηλαδή πονόκοιλον· έτσι έφυγες από το

[(*)] Θεούπολις ωνομάσθη υπό του Ιουστινιανού η Αντιόχεια, όταν ανωκοδομήθη μετά την καταστροφής της (βλ. και υποσημείωσιν α' της σελ. 492 του Α' τόμου του «Ευεργετινού»). Εις ταύτην έγινε πατριάρχης κατά το 695–702 και 'Αλέξανδρος Β'. Δεν δυνάμεθα όμως να είπωμεν μετά βεβαιότητος εάν εις την υπόθεσιν ταύτην πρόκειται περί του ανωτέρω Πατριάρχου Αντιοχείας.

κελλί του αδελφού και έμεινεν αρκετήν ώραν παράμερα, μέχρις ότου πάρη τα πράγματα από την μέσην ο αδελφός. Κατόπιν επέστρεψε και ήρχισε να λέγη εις τον αδελφόν δι' άλλα πράγματα, χωρίς να κάμη καθόλου λόγον διά το κελλί ή τα σκεύη που έχασε.

Μετ' ολίγας ημέρας ανεγνωρίσθησαν τα σκεύη του Γέροντος από κάποιους γνωστούς εκείνοι συνέλαβαν τον αδελφόν που τα έκλεψε, χωρίς να το γνωρίζη ο Γέρων, και τον έβαλαν εις την φυλακήν. Μόλις επληροφορήθη ο Γέρων, ότι ευρίσκεται εις την φυλακήν ο αδελφός, και χωρίς να γνωρίζη την αιτίαν, διά την οποίαν έφυλακίσθη, επήγεν εις τον Ηγούμενον του γειτονικού Κοινοβίου (διότι και ο Ηγούμενος και όλοι οι άδελφοι τον έσέβοντο, διά το μέγεθος της αρετής του, όπως ελέχθη προηγουνως) και του λέγει: κάμε αγάπης και δώσε μου όλίγα αυγά και όλίγα παξιμάδια.

– Σε επεσκέφθησαν ξένοι, Αββάς τον έρωτά ο Ηγούμενος. – Μάλιστα, απήντησεν ο Γέρων.

Ο Ηγούμενος διέταξε τότε και του εδόθησαν όσα ήθελε. Αφού λοιπόν ο Γέρων επήρε τα παξιμάδια και τα αυγά, επήγεν εις την φυλακήν, όπου ήτο κλεισμένος ο αδελφός και εισήλθεν εις αυτήν.

Μόλις τον είδεν ο αδελφός έτρεξε και έπεσεν εις τα πόδια του.

– Συγχώρεσέ με, του λέγει· διότι εξ αιτίας σου ευρίσκομαι εδώ, επειδή σου έκλεψα τα πράγματα. Το βιβλίον σου ευρίσκεται εις τα χέρια του τάδε και το ιμάτιόν σου εις τον τάδε και εν συνεχεία τα είπεν όλα.

Ο Γέρων τότε του απήντησεν:

- Ας ησυχάση, τέκνον μου, η καρδία σου, διότι δεν ήλθα εδώ δι' αυτά. Ούτε και έμαθα καθόλου ότι δι' εμέ ευρίσκεσαι εδώ ήκουσα ότι έφυλακίσθης, χωρίς να γνωρίζω το διατί. Και επειδή ελυπήθην διά την στενοχωρίαν σου, ήλθα εδώ να σε παρηγορήσω ολίγον νά, ιδε και τα αυγά και τα παξιμάδια που έφερα δια σέ. 'Αφού όμως τώρα επληροφορήθηκα, ότι εξ αιτίας μου κρατείσαι εδώ, θα κάμω το πάν, μέχρις ότου, με την βοήθειαν του Θεού, σε βγάλω έξω από την φυλακήν.

Πράγματι δε έφυγε και παρεκάλεσε μερικούς από τους ισχυρούς του κόσμου (διότι και εις αυτούς ήτο γνωστός ο Γέρων διά την αρετήν του) και εκείνοι έστειλαν και απεφυλάκισαν τον αδελφόν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΑ'
(Δεν πρέπει να μισώμεν κανένα άνθρωπον)

Οτι ου δεί τινα άνθρωπον μισείν.

Οτι δεν πρέπει να μισώμεν κανένα άνθρωπον.

Α΄. Εν τω Γεροντικώ

ΑΔΕΛΦΟΣ παρέβαλε τὸ ἀββᾶ Ποιμένι καὶ συγκαθεζομένων τινῶν καὶ ἄλλων, ἐπήνεσε τινὰ ἀδελφόν, εἶπων ὅτι μισοπόνηρός ἐστι. Καὶ λέγει αὐτῶ ὁ ἀββᾶς Ποιμήν: τί ἐστι μισοπονηρία; Ὁ δὲ ἀδελφὸς σπόρησε καὶ οὐχ εὗρεν ἀποκριθῆναι αὐτό. Ἀναστᾶς δὲ μετενόησε τὸ γέροντα λέγων εἶπε μοὶ 'Ἀββᾶ, τί ἐστι μισοπονηρία; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων" μισοπονηρίαν ἐκεῖνος κατώρθωσεν, ὅστις τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ ἐμίσησε καὶ τὸν πλησίον ἐδικαίωσε.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ αδελφός έπεσκέφθη κάποτε τον Αββάν Ποιμένα καθώς δε εκάθηντο με μερικούς άλλους, επήνεσε κάποιον αδελφόν. Είναι –είπε – μισοπόνηρος.

- Τι είναι μισοπονηρία; τον έρωτά ο Αββάς Ποιμήν.

Ο αδελφός τα έχασεν από την ερώτησιν αυτήν, και δεν εύρήκε κατάλληλον απάντησιν. Αμέσως τότε εσηκώθη, έβαλε μετάνοιαν εις τον Γέροντα και του είπε:

-Αββά, τι είναι μισοπονηρία; Και ο Γέρων απήντησε:

– Την μισοπονηρίαν κατώρθωσε να εφαρμόση εκείνος που εμίσησε τας αμαρτίας του και εδικαίωσε τον πλησίον του.

Β'. Του Αγίου Διαδόχου

ΤΗι θεοφιλεῖ ψυχὴ πολλὰ μὲν τὴν ἀρχὴν διενοχλεῖ πάθη, πλέον δὲ πάντων ὁ θυμὸς καὶ τὸ μῖσος. Τοῦτο δὲ πάσχει οὐ τοσούτον διὰ τοὺς ἐνεργοῦντας ταῦτα δαίμονας, ὅσον διὰ τὴν οἰκείαν προκοπήν. Ἕως μὲν γὰρ ἡ ψυχὴ τῷ τοῦ κόσμου φρονήματι συνεπάγεται, κὰν ὅπως ἂν ἴδῃ τὸ δίκαιον παρὰ τινῶν καταπατούμενον, ἀκίνητος καὶ

ἀτάραχος μένει" τῶν γὰρ ἰδίων ἐπιθυμιῶν φροντίζουσα, εἰς τὸ δίκαιον οὐκ ἀφορᾷ τοῦ Θεοῦ. "Ὅτε δὲ τῶν ἔαυτης ἐπάνω ἄρξεται γίνεσθαι παθῶν, οὔτε ἐν ὀνείρῳ τὸ δίκαιον ἰδεῖν ἀθετούμενον φέρει, διὰ τὲ τὴν τῶν παρόντων καταφρόνησιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ χολᾶ κατὰ τῶν κακούργων καὶ ταράττεται, ἕως ὅτε ἴδῃ τοὺς ὑβριστὲς τῆς δικαιοσύνης εὐσεβεῖ λογισμῶ τῷ ταύτης ἀπολογουμένους ἀξιώματι.

Διὰ τοῦτο οὖν τοὺς μὲν ἀδίκους μισεῖ, τοὺς δὲ δικαίους ὑπεραγαπᾷ συνάρπακτον γὰρ πάντως τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς γίνεται, ὅταν τὸ ἑαυτῆς παραπέτασμα, τὸ σῶμα, λέγω, εἰς λεπτότητα πολλὴν διὰ τῆς ἔγκρατειας ἐξυφάνη' πλὴν κρεῖττόν ἐστι πολύ του μισεῖν τοὺς ἀδίκους, τὸ κλείειν τὴν αὐτῶν ἀναισθησίαν. Εἰ γὰρ κακείνοι μίσους ὑπάρχουσιν ἄξιοι, ἀλλὰ τὴν φιλόθεον ψυχὴν ὁ λόγος οὐ θέλει ὑπὸ μίσους ὄχλεισθαι, ἐπειδὴ μίσους ἔμπαροντος τὴ ψυχὴ οὐκ ἐνεργεῖ ἡ γνῶσις.

Ερμηνεία

ΤΗΝ ψυχήν που αγαπά τον Θεόν ενοχλούν εις την αρχήν πολλά πάθη περισσότερον δε από όλα ο θυμός και το μίσος. Υποφέρει δε αυτό, όχι τόσον εξ αιτίας των δαιμόνων, που τα ενεργούν, αλλά διά την ιδικήν της προκοπήν. Διότι εφ' όσον ακόμη η ψυχή παρασύρεται από το κοσμικον φρόνημα, έστω και να ιδή να καταπατήται το δίκαιον από μερικούς, αυτή παραμένει ακίνητος και ατάραχος· διότι φροντίζει διά τάς ιδίας έπιθυμίας και δεν προσέχει εις το δίκαιον του Θεού. Όταν όμως αρχίση να γίνεται ανωτέρα από τα πάθη της, ούτε εις το όνειρόν της δεν ανέχεται να βλέπει ότι καταπατείται το δίκαιον του Θεού, διότι έχει πλέον καταφρονήσει τα παρόντα και αγαπά μόνον τον Θεόν: απ’ εναντίας στενοχωρείται και ταράσσεται κατά των κακούργων, μέχρις ότου ίδη τους υβριστής της δικαιοσύνης να απολογούνται με ευσεβείς σκέψεις ενώπιον του αξιώματός της.

Διά τούτο τους μεν αδίκους μισεί, υπεραγαπά δε τους δικαίους διότι το βλέμμα της ψυχής συναρπάζεται εξ ολοκλήρου, όταν κάνη πολύ λεπτόν, με την έγκράτειαν, το παραπέτασμά της, δηλαδή το σώμα. Ωστόσον είναι πολύ καλύτερον, αντί να μισώμεν τους αδίκους, να κλαίωμεν δια την αναισθησίαν των. Διότι αν και είναι άξιοι μίσους εκείνοι οι άδικοι, αλλά το λογικόν δεν θέλει να ενοχληται από το μίσος ή φιλόθεος ψυχή, επειδή όταν το μίσος κυριεύση την ψυχήν, δεν ενεργεί μέσα της η γνώσις του Θεού.

Γ'. Του 'Αββά Ισαάκ

ΜΗ μισήσης τον αμαρτωλόν πάντες γάρ εσμεν υπεύθυνοι και εάν διά τόν Θεόν κινή κατ' αυτού, κλαύσον υπέρ αυτού και μη μισήσης αυτόν, αλλά τας αμαρτίας αυτου μίσησον υπέρ δέ αυτού εύξαι, ίνα ομοιωθής τα Χριστώ, ός ουκ ήγανάκτει κατά των αμαρτωλών, αλλ' υπερηύχετο, έκλαυσε δε και υπέρ της Ιερουσαλήμ. Και ημείς δε εν πολλοίς υπό του διαβόλου καταγελώμεθα, και διατί τον καθ' ημάς κατά γελασθέντα υπό του κοινού εχθρού σισήσομεν και βδελυξόμεθα; Ει δε διά τούτο μισείς τον αμαρτωλόν, ότι ουκ έστι δίκαιος κατά σέ, εκ τούτου δεικνύεις ότι και συ αμαρτωλός εί, μή έχων αγάπην δ δε της αγάπης έστερημένος, εστέρηται του Θεού. ήπερ ο Θεός έστιν η αγάπη.

Μή ούν μίσει ή καταδίωκε τον αμαρτωλόν, αλλά διά της συμπαθείας γενού κήρυξ της αγαθότητος του Θεού, ός ανάξιόν σε όντα κυβερνά και ουκ απορρίπτει ουδέ βδελύσσεται, ουδε την εκδίκησιν επάγει των πολλών και μεγάλων σου όφλημάτων. Μίμησαι ούν και συ κατά το δυνατόν την αυτού εύσπλαγχνίαν και αγαθότητα και γενού οικτίρμων προς τον ομόδουλον, ίνα τη μικρά συμπαθεία την μεγίστην παρά Θεού αντικομίση συμπάθειαν. . εικος.

Ερμηνεία

ΝΑ μη μισήσης τον αμαρτωλόν, διότι όλοι είμεθα υπεύθυνοι. Και αν παρακινήσαι εναντίον του από ζήλον Θεού, να κλαύσης διά τον αμαρτωλόν και να μη τον μισήσης, αλλά να μισήσης τας αμαρτίας του. Να προσευχηθής δι' αυτόν, διά να ομοιάσης με τον Χριστόν, ο Οποίος δεν αγανακτούσεν εναντίον των αμαρτωλών, αλλά ηύχετο περισσότερον δι' αυτούς και έκλαυσε διά την Ιερουσαλήμ (Ματθ. κγ', 37). Και ημείς εξαπατώμεθα, εις πολλές περιπτώσεις, από τον διάβολον διατί λοιπόν να μισήσωμεν και να αποστραφώμεν εκείνον που εξηπατήθη και εγελάστηκεν από τον κοινόν μας εχθρόν; "Αν μισής τον αμαρτωλόν δι' αυτό, ότι τάχα δεν είναι, κατά την γνώμην σου, δίκαιος, δεικνύεις με αυτό ότι και συ είσαι αμαρτωλός, επειδή δεν έχεις αγάπην εκείνος δε που έχει αποστερηθή την αγάπην, έχει χάσει και τον Θεόν, διότι ο Θεός είναι κυρίως αγάπη.

Μη μισης λοιπόν και μη καταδιώκης τον αμαρτωλόν, αλλά με την συμπάθειάν σου προς αυτόν γίνε κήρυξ της αγαθότητος του Θεού, ο Οποίος, αν και είσαι ανάξιος, σε κυβερνά και δεν σε παραπετα ούτε σε αποστρέφεται λόγω των πολλών και μεγάλων σου αμαρτημάτων. Μιμήσου λοιπόν και σύ, όσον ήμπορείς, την ευσπλαγχνίαν Του και

την αγαθότητά Του και γίνε οικτίρμων προς τον σύνδουλόν σου, δια να κερδίσης από τον Θεόν την μεγίστην συμπάθειάν Του, με την μικράν ιδικήν σου συμπάθειαν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΒ΄
(Πόσο ολέθρια είναι η μνησικακία)

Ὅτι ὀλέθριον ἡ μνησικακία καὶ οὐ μόνον πᾶσαν ἐργασίας πνευματικῆς ἀχρειοί, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀποστρέφει συμπάθειαν, καὶ πῶς δεῖ κατ' αὐτῆς ἵστασθαι.

Ότι η μνησικακία είναι ολέθριον πράγμα και όχι μόνον καταστρέφει οποιανδήποτε πνευματικής εργασίας, αλλά αποκλείει και την συμπάθειας του Θεού και πώς πρέπει να την αντιμετωπίζωμεν.

Α'. Εν τω Μαρτυρίω του Αγίου Νικηφόρου

ΑΝΗΡ ΤΙΣ ἱερεὺς Σαπρίκιος ὄνομα φίλον εἶχεν εἰς τὰ μάλιστα τὸν μακάριον Νικηφόρον, λαϊκὸν ὄντα. Τοσαύτη δὲ ἀμφοτέροις ἦν ἡ ἀγάπη, ὡς δοκεῖν ἑκάτερον ἐν τῇ τοῦ ἑτέρου ψυχὴ ζῆν" φθόνω δὲ τοῦ ἐχθροῦ πρᾶγμα τί συμπεσόν, πᾶσαν ἐκείνην τὴν φιλίαν διέλυσε καὶ εἰς φανεραν ἔχθραν αὐτοὺς ἐξήγαγε καὶ τοσούτον, ὡς μηδὲ ὑπομένειν ἑκάτερον τοῖς ἰδίοις ὀφθαλμοῖς προσβλέψαι τὸν ἕτερον, ἀλλ' εἰ ποὺ αὐτὸ συναντήσοι, ἀποστρέφειν τὰς ὄψεις καὶ τὴν θέαν αὐτὴν βδελυττόμενον. Καὶ γὰρ πεφύκασιν αἱ μεγάλαι φιλίαι, πρὸς ἀπέχθειαν ἐκτραπεῖσαι, ἀνάλογον ἐκ τῆς ἐναντίας γνώμης ἐπιδείκνυσθαι καὶ τὸ μῖσος. 'Ἀλλ' ὁ μακάριος Νικηφόρος, ἡ ἀγαθὴ καὶ ἐπιεικὴς καὶ συμπαθεστάτη ψυχή, ταχέως τοῦ πάθους ἀνενεγκῶν, καὶ τὸν αἴτιον αὐτοῦ, ὃς τὶς εἴη, μὴ ἀγνοήσας, τὸ τῆς ἀγάπης καλὸν θερμῶς αὖθις καὶ σπουδαίως ἀνεκαλεῖτο, πρῶτα μὲν διὰ τινῶν γνωρίμων τα φίλω διαπρεσβευόμενος καὶ ἑαυτῷ ἐπιρρίπτων τὴν αἰτίαν τοῦ σφάλματος, καὶ συγγνώμην θερμῶς ἐξαιτούμενος. Ἔπειτα ὡς ἐκεῖνος ἀκαμπὴς ἦν καὶ ἀμείλικτος καὶ τὴν ἔχθραν διέλυεν οὐδαμῶς, καὶ ταῦτα καὶ ἱερεὺς ὢν καὶ θύτης, καὶ μαθητὴς τοῦ εἰρηνικοῦ τὲ καὶ ἀμνησικάκου Χριστοῦ, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ περὶ ἄμνησικακιας ἀεὶ τὸν ὑπ' αὐτὸν διδάσκων λαόν, αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ γλυκὺς Νικηφόρος τῷ Σαπρικίῳ ἐν ἐπιτηδείῳ καιρῷ προσελθῶν, καὶ πεσῶν πρὸς τοὺς ἐκείνου ποσί, καὶ δάκρυσι θερμοῖς ἱκέτευεν ἀφεῖναι αὐτὴ τὴν ἔχθραν καὶ τὴν προτέραν φιλίαν ἀναλαβεῖν.

Ἀλλ' ὁ Σαπρίκιος μηδὲν πρὸς ταῦτα παθῶν ἢ καθυφεῖς τῆς ὀργῆς, καίτοι ἐκεῖνος τὴν τοῦ σκανδάλου παρασχῶν πρόφασιν, διωσάμενος τοῦτον εὐθὺς ἀντιπαρῆλθε, μήτε λόγου μήτε προσρήσεως ἢ κὰν ψιλοῦ βλέμματος μεταδοὺς τῶν φίλω.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΒ΄ (Πόσο ολέθρια είναι η μνησικακία)

Οὕτως οὖν ἐχόντων αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους καὶ τοῦ μὲν παντὶ τρόπῳ ἀνακαλουμένου τὴν προτέραν φιλίαν, τοῦ δὲ τὸ μῖσος μὴ διαλύοντος, διωγμὸς κατὰ Χριστιανῶν αὖθις ἠγείρετο Ἰουλιανοῦ βασιλεύσαντος καὶ προστάξαντος πάντας τους ὑπ' αὐτὸν Χριστιανούς, εἰ μὴ ἐξόμνυνται τὴν εὐσέβειαν, κολάζεσθαι σφόδρα καὶ ἀναιρεῖσθαι.

Τοῦ οὖν τοιούτου προστάγματος καὶ τὴν πόλιν καταλαβόντος, ἐν ᾗ κατώκουν ἄμφω Νικηφόρος τὲ καὶ Σαπρίκιος, ὁ Σαπρίκιος διὰ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, ἐπισημότερος ὤν, κρατηθεῖς εὐθύς, δίκας ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος ἐπράττετο καὶ τὴν εὐσέβειαν ἐξόμνυσθαι ἔβιαζετο. Ὡς δὲ ἐκεῖνος γενναίως ἔνιστατο καὶ τὴ ἀσεβεῖα συνθέσθαι ὅλως οὐκ ἐπείθετο, ὁ ἡγεμὼν ἀπογνοὺς πάσης πειθοῦς, ἐχώρει πρὸς τιμωρίας. Καὶ πρῶτα μὲν ἐμβάλλει κοχλία τινὶ χαλεπῶ τὸν Σαπρίκιον, οὗτος δὲ μηχανήμασι καὶ τέχναις περιελκόμενος καὶ στρεφόμενος, ἔδοκει μὲν πάσιν ὑπολύσαι τὸν τόνον αὐτῶ τῆς ἐντάσεως, ἢ γοῦν ἀλλὰ πᾶν αὐτῶ δαπανῆσαι τὸ σῶμα καὶ ἀναλώσαι, καὶ τέλος βιαιότατα τῆς παρούσης αὐτὸν ἀποστερῆσαι ζωῆς. Ἐπει δὲ καὶ πρὸς τὸ σφοδρὸν ἐκεῖνο τῆς βασάνου διεκαρτέρει καὶ οὐδὲ ὅλως ὑφίετο τῆς ὁμολογίας, πᾶσαν ἐλπίδα μεταβολῆς καὶ διώκτης ἀπαγορεύσας, τὴν τοῦ θανάτου κατ' αὐτοῦ δίδωσι ψῆφον, ξίφει αὐτὸν ἀναιρεθῆναι προστάξας.

Ὁ μὲν οὖν ἤγετο τὴν ἐπὶ θανάτω Νικηφόρος δὲ ταῦτα μὴ ἀγνοήσας, ἀλλὰ γνοὺς τὸν Σαπρίκιον τὴν ἐσχάτην τρῖβον. ἀνύοντα, καὶ νῦν αὐτοῦ μάλιστα καιρὸν ἔσεσθαι νομίσας τοῦ ποθουμένου πράγματος τῆς διαλλαγῆς, ἅπτεται τῶν ἐκείνου ποδῶν ἀθρόον ἐπιφανεῖς, καὶ θερμοτατα δεῖται καὶ ἐκετεύει μὲ τὸν φίλον καταλιπεῖν ἀσυγχώρητον, ἀλλὰ συγγνώμην νείμαι τὰ ἁμαρτήματα. Καὶ ὁ μὲν οὗτος ἱκέτευε τῶν ἐκείνου ποδῶν δάκρυα θερμὰ καταχέων' ὁ δέ, ὢ ψυχῆς φιλανθρώπου καὶ ἀνημέρου! οὐδ' ἐρριμμένη πρὸς τοὺς πασὶν ἐπεστράφη τὸ φίλω, οὐδὲ πάθει τοσούτω καὶ ὀδυρμοῖς ἐπεκλάσθη, ἀλλὰ κηρῶ μνησικακίας τὰ ὦτα φραξάμενος, συντομώτερον ἔτι μᾶλλον εἴχετο τῆς πορείας, τὰς συμπαθεῖς του φίλου δεήσεις καὶ ἀνακλήσεις ἀντιπαρελθεῖν ἐπειγόμενος.

Ὁ δὲ θαυμαστὸς Νικηφόρος μηδ' οὕτως ἀπαγορεύσας, τὴν ἐπιτομωτέραν τραπόμενος καὶ κατατείνας ἑαυτόν, ἢ ποδῶν εἶχε πρὸς τὴν πορείαν, προϋπαντᾷ πάλιν ἀνὰ τὴν πόλιν αὐτῶ τὰς αὐτᾶς ἢ καὶ περιπαθεστέρας ἱκετηρίας, οὐ γλώττη καὶ χείλεσιν, ἀλλὰ γυμνὴ καθάπερ τὴ ψυχὴ ποιούμενος καὶ μέλεσι πάσι, καὶ σχήμασι, καὶ πλουσία δακρύων ἐπιρροή, τὸν ἔλεον ἐκκαλούμενος. Ὁ δὲ κωφὸς ἦν ἔτι πρὸς ταῦτα λίθω παντάπασιν ἔοικως καὶ οὕτω δυσμενῶς καὶ ὀργίλως ἔχων, καὶ τὴ θυμῶ καθάπερ ἐξεστηκῶς, τὸν τῆς τελειώσεως τόπον κατέλαβεν.

Ἐπειδὴ δὲ χεῖρες δημίων το ξίφος ἐπανεπείγοντο, καὶ ὑποσχεῖν ὅσον οὔπω ἔμελλε τὸν αὐχένα Σαπρίκιος, ὑπὲρ κεφαλῆς τὲ ἦσαν οἱ στέφανοι καὶ λαμπρῶς μεταβῆναι πρὸς τὸν ἀγωνοθέτην ηὔτρεπιστο, τὸ μὲν γόνυ κλίναι πρὸς τὴν ἐκτομὴν ὑπὸ τῶν δημίων

ἐπέσκηπτο, ὁ δὲ δεινῶς τὴν ψυχὴν τῷ τῆς μνησικακίας σκότῳ πεπληρωμένος, καὶ τῶν ἐν χερσίν, ὡς πὲρ ἐπιλαθόμενος καὶ ἀγνοῶν ἐν οἷς εἴη, τὴν αἰτίαν ἤρωτά της ἀναιρέσεως, οἵα τὶς ἐξεστηκῶς καὶ φρενῶν ἔρημος. Τῶν δὲ ἀποκριναμένων ὅτι βασιλικῶν ἀλογήσας ἐπιταγμάτων, θύσαι τοὺς ἐκείνων οὐκ ἐπείσθης θεούς, ὢ τῶν ἐμῶν κακῶν! ὢ τοῦ χαλεποῦ της μνησικακίας πτώματος! ἕνα των κατεχόντων αὐτὸν ἀπίστων ἀνομολογεῖ ἑαυτὸν καὶ Σαπρίκιος καὶ ὑπὸ τοϊς ἁπάντων ὀφθαλμοϊς ἀναίδην ἐξόμνυται τὴν εὐσέβειαν.

Τοῦτο ὁ θεῖος Νικηφόρος ἰδών, μεῖζον τὴν ψυχὴν ὀδυνᾶται καὶ θερμοτερον ἔτι μᾶλλον προσελιπάρει Σαπρίκιον, μή, ἀδελφέ, λέγων, καὶ πάτερ, μὴ θελήσης προδοῦναι Θεόν, ὅς σε καὶ εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε, καὶ πρὸς δν ἐπιστρέψαι μέλλεις δὶ' ἀναλύσεως, μὴ δ' εὐσεβείας καθυβρίσαι θεσμα μηδὲ ὁμολογίαν ἣν ὑπὸ Θεῶ καὶ 'Ἀγγέλοις πεποίησαι. Αἰδέσθητι τοὺς προτέρους διὰ Χριστὸν ἄθλους τὰς χαλεπᾶς ἐκείνας τοῦ κοχλίου περιτροπῆς, τὴν καινοτάτης τοῦ σώματος κάκωσιν" τίμησαν τὸ μέγα της ἱερωσύνης ἀξίωμα" μὴ κακόν. ἀρχέτυπον γένη τοῖς ἄλλοις καὶ ἀσεβείας - πόδειγμα" μὴ δέομαί σου τοῦ φίλου καὶ γόνυ κάμπτω καὶ ποδῶν ἅπτομαι. Μὴ ψεύση τὴν ὑπὲρ τῆς Τριάδος ὁμολογίαν, ἤδη σοὶ καὶ διὰ χειρὸς τὰ βραβεῖα, μονονοὺ ὑπὲρ κεφαλῆς καὶ τῆς ἀθλήσεως στέφανοι.

Ταῦτα ὁμοὺ τὲ πρὸς τὸν φίλον ἐδεῖτο καὶ τὴν ψυχὴν διεκόπτετο ἐπει δὲ πλεῖον ἔτι μᾶλλον ἡ ἀπονοια Σαπρικία καὶ ἡ φαραωνίτις ἐκείνη καρδία ἔσκληρυνετο πλέον, καὶ τούτοις οὐκ ἐμαλάσσετο, εἵλετο γὰρ τῆς εὐσεβείας ἀποστῆναι μᾶλλον ἢ μνησικακίας μεταβαλεῖν. Σφοδρότερον δὲ καὶ χρηστὸς Νικηφόρος τῷ ὑπὲρ εὐσεβείας καὶ τοῦ φίλου ζῆλο τηκόμενος, καὶ οὐκ ἔχων λοιπὸν καὶ δράσειεν, ἑαυτὸν ἀντεισάγει τὴ μαρτυρία, τὴν ἴσην ὁμολογίαν ἐπιδεικνύς, τὸν ἴσον θάνατον ἐκκαλούμενος, καὶ τὸν αὐχένα ὑπετίθει καὶ τὸ ξίφος ἐζήτει, καὶ τὰς τῶν δημίων χεῖρας λίαν καθ' ἑαυτοῦ νεανικῶς ὅπλιζεν.

Ἀλλ' ἐκείνους ἐπεῖχε τὴν κατ' αὐτοῦ τέως ὁρμὴν τὸ μηδέπω τὰ κατ' αὐτὸν ἀκουστὰ θέσθαι τῷ ἡγεμόνι, μηδ' ἐντετάλθαι τούτοις περὶ αὐτοῦ. Ὡς δὲ διὰ τινὸς τῶν ἐκεῖ συνειλεγμένων δρομαίως παρ' αὐτὸν ἄφιγμενου, ἀνηγγέλθη ταῦτα τῷ ἡγεμόνι, ὁ μὲν ἐπὶ τὸν μάρτυρα μετάγει τὴν ψῆφον. Κομισθείσης δὲ τῆς καταδίκης τοῖς δημίοις ἐν γραμματείοις, τὴν διὰ ξίφους καὶ καλὸς Νικηφόρος τελείωσιν δέχεται, ὄλιγου καιροῦ καὶ πόνου βασιλείαν οὐράνιον ὤνησαμενος, καὶ νικηφόρος μᾶλλον ἀναφανεῖς ἐκ τοῦ πράγματος ἢ τοῦ ὀνόματος.

Οὕτως οὐ σωμάτων ἆθλοι καὶ πόνοι καὶ κακοπάθειαι τοσούτον οἰκειώσαι Θεῶ δύνανται, ὡς ψυχῆς συμπάθεια καὶ φιλανθρωπία καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, τὸ πάντων ἀγαθῶν κεφάλαιον, ἃ καὶ παρ' αὐτοῦ καλῶς ἡμίν του κοινοῦ δεσπότου καὶ διδασκάλου νενομοθέτηται.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΒ΄ (Πόσο ολέθρια είναι η μνησικακία)

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΙΟΣ ιερεύς, ο Σαπρίκιος, είχε πολύ στενός φίλον τον μακάριον Νικηφόρον, ο οποίος ήτο λαϊκός. Τόση δε αγάπη υπήρχε μεταξύ των δύο, ώστε ο καθένας τον να νομίζω ότι εζούσεν εις την ψυχήν του άλλου. Από φθόνον όμως του σατανά συνέβη κάποιο γεγονός, που διέλυσεν όλην εκείνην την φιλίας και τους έφερεν εις ανοικτής έχθραν, ώστε να μη θέλη ο ένας να αντικρύση τον άλλον και αν κάπου συνηντώντο, ο καθένας των εγύριζεν αλλού το πρόσωπόν του, ωσάν νά εσιχαίνετο ο ένας να κοιτάξη τον άλλον. Διότι πραγματικά έτσι γίνεται όταν αι μεγάλαι φιλίαι μεταπέσουν εις έχθραν, τότε, λόγω της μεταβολής της γνώμης, η μεγάλη αγάπη μετατρέπεται εις άσπονδον μίσος.

Αλλά και μακάριος Νικηφόρος, αυτή η αγαθή και πλημμυρισμένη από επιείκειαν και συμπάθειαν ψυχή, συνήλθε γρήγορα από το πάθος δι' αυτό, αν και δεν αγνοούσε τον αίτιον του πάθους, όποιος και αν ήτο, έπεδίωκε πάλιν με επιμονήν και θερμότητα ψυχής να αποκαταστήση την ώραιότητα της αγάπης. Αρχικώς λοιπόν έστειλε προς τον φίλον του μερικους γνωστούς διά να τους συμφιλιώσουν· διά να επιτύχη δε το διάβημα, επέρριπτεν εις τον εαυτόν του την αιτίαν της παρεξηγήσεως και έζητούσεν ειλικρινά συγγνώμην. Εκείνος όμως παρέμενεν άκαμπτος, σκληρός, δεν διέλυε καθόλου την έχθραν, αν και ήτο ιερεύς και μαθητής του ειρηνικού, πράου και αμνησικάκου Χριστού, προσέφερε την αναίμακτον θυσίαν, και εδίδασκε πάντοτε το ποίμνιόν του, μεταξύ άλλων, και την αμνησικακίαν κατόπιν αυτού ο ίδιος ο γλυκύς Νικηφόρος επλησίασεν εις κατάλληλος στιγμήν τον Σαπρίκιον, έπεσεν εις τα πόδια του και με θερμά δάκρυα τον έπαρακαλούσε να συγχωρήσουν ο ένας τον άλλον και να γίνουν πάλιν, όπως και προηγουμένως, φίλοι.

Αλλ' ο Σαπρίκιος, χωρίς να συγκινηθή καθόλου από αυτά, ή να αφήση την οργήν, αν και ο ίδιος ήτο η αιτία του σκανδάλου, αφού τον έσπρωξε πάρα πέρα, επροσπέρασε γρήγορα χωρίς καν να ομιλήση, ή να κοιτάξη με ένα απλόν βλέμμα τον φίλον του.

Ενώ λοιπόν έτσι είχαν τα πράγματα μεταξύ των και ο μεν ένας επροσπαθούσε, με κάθε τρόπον, να αποκαταστήση μεταξύ των την προηγουμένην φιλίαν, και ο άλλος δεν διέλυε το μίσος, ηγέρθη νέος διωγμός εναντίον των χριστιανών από τον Ιουλιανόν. αυτός, μόλις επήρεν εις τα χέρια του την βασιλείαν, διέταξε να βασανίζονται σκληρά και να φονεύωνται όλοι οι Χριστιανοί που ευρίσκοντο υπό την εξουσίας του, αν δεν ήρνούντο την χριστιανικήν πίστιν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΒ΄ (Πόσο ολέθρια είναι η μνησικακία)

Οταν λοιπόν έφθασεν αυτή η διαταγή και εις την πόλιν, όπου έκατοικούσαν και οι δύο, ο Νικηφόρος και ο Σαπρίκιος, συνελήφθη αμέσως ο Σαπρίκιος, ως περισσότερον επίσημος διά το αξίωμα της ιερωσύνης που έφερε, εδικάσθη από τον Ηγεμόνα, και επιέζετο να αρνηθή την ευσέβειαν. Επειδή όμως εκείνος αντεστέκετο γενναίως και δεν επείθετο να δεχθή την ασέβειαν της ειδωλολατρείας, ο ηγεμών απηλπίσθη, ότι θα ήδύνατο να τον μεταπείση και επροχώρησεν εις τιμωρίας. Και πρώτα - -πρώτα κλείει τον Σαπρίκιον μέσα εις ένα φοβερόν κοχλίαν(*). Ο κοχλίας αυτός έσύρετο και έστριφογύριζε με διαφόρους μηχανισμούς, ώστε να φαίνεται εις όλους ότι θα διέλυε τον Σαπρίκιον με το τέντωμά του, ότι θα έλυωνε όλον του το σώμα και ότι, τέλος, θα τον έθανάτωνε βιαιότατα. Επειδή όμως έκαμνεν υπομονήν εις εκείνο το φοβερόν βασανιστήριον και με κανένα τρόπον δεν ήρνείτο την ομολογίας του, απογοητευμένος πλέον ο διώκτης, απεφάσισε να τον θανατώση και διέταξε να τον εκτελέσουν με ξίφος.

Κατόπιν αυτού ο Σαπρίκιος οδηγείτο εις τον θάνατον. Ο Νικηφόρος, ο οποίος όλα αυτά τα εγνώριζεν, όταν είδεν ότι ο Σαπρίκιος έβάδιζε τον τελευταίον δρόμον, ενόμισεν ότι αυτός ήτο ο καταλληλότερος καιρός δια να πραγματοποιήση τον πόθον του, δηλαδή την συμφιλίωσιν. Έμφανίζεται λοιπόν έξαφνα, αγκαλιάζει τα πόδια του και θερμότατα παρακαλεί και ικετεύει να μη εγκαταλείψη ασυγχώρητον τον φίλον, αλλά να τον συγχωρήση διά το σφάλμα του. Και ο μέν Νικηφόρος με επιμονην τον ικέτευε και έβρεχε με θερμά δάκρυα τα πόδια του Σαπρικίου: αλλ' εκείνος, ώ άφιλάνθρωπος ψυχή! ούτε εγύρισε να κοιτάξη τον φίλον του, έτσι καθώς ήτο ριγμένος εις τα πόδια του, ούτε εμαλάκωσεν από τόσην συγκίνησιν και τόσους οδυρμούς. Έφραξε με το κερί της μνησικακίας τα αυτιά του και έκαμε ταχυτέραν την πορείας του, δια να προσπεράση βιαστικά τον φίλον του με τα συμπαθητικά του παρακάλια.

Ο αξιοθαύμαστος όμως Νικηφόρος ούτε και τότε απηλπίσθη: ηκολούθησεν αμέσως άλλον συντομώτερον δρόμον και αφού έτρεξεν όσον ήμπορούσεν γρηγορότερα, τον προφθάνει πάλιν εις την πόλιν. Επαναλαμβάνει λοιπόν και πάλιν θερμοτέρας τας παρακλήσεις προς αυτόν: όχι μόνον με την γλώσσαν και τα χείλη, αλλ' ώς να είχε γυμνώσει την ψυχήν του, έζητούσε την ευσπλαγχνίαν του και με τα μέλη του και με χειρονομίας και με άφθονα τα δάκρυα. Ο Σαπρίκιος όμως έμενε τελείως

(*) Ο κοχλίας ήτο μηχανή χρησιμοποιουμένη διά τον βασανισμός εγκληματιών και καταδίκων, οι οποίοι προσεδένοντο επ' αυτού και διά της περιστροφής του κοχλίου ετεντώνοντο τα διάφορα μέλη των, προξενουμένων ούτω εις τους βασανιζομένους τρομερών πόνων.

κωφός προς όλα αυτά και ωμοίαζε πρός πέτραν. Έτσι εξωργισμένος και θυμωμένος, ωσάν αφηρημένος, έφθασεν εις τον τόπον της εκτελέσεως.

Και ενώ τα χέρια των δημίων ύψωναν το ξίφος και εντός ολίγου ο Σαπρίκιος θα έσκυβε τον αυχένα, επάνω δε από την κεφαλήν του ευρίσκοντο οι στέφανοι και προήτοιμάζετο να μεταβή προς τον 'Αγωνοθέτην, συνέβη κάτι το τρομερόν οι δήμιοι τον εβίαζαν να γονατίση, διά να τον αποκεφαλίσουν και εκείνος, σκοτεινιασμένος από την μνησικακίαν, έφαίνετο ώσαν να μη εγνώριζε μεταξύ ποίων ευρίσκετο και ωσάν να ελησμόνησε διατί τον συνέλαβον, ήρώτα να μάθη, σαστισμένος και με χαμένα τελείως τα λογικά του, διατι επρόκειτο να τον εκτελέσουν!

–Επειδή περιεφρόνησες – απήντησαν εκείνοι – τα βασιλικά προστάγματα και δεν επείσθης να θυσιάσης εις τους θεούς μας!

Και τότε, ώ συμφορά μου! ώ της φοβεράς πτώσεως της μνησικακίας! Ο Σαπρίκιος ομολογεί ότι είναι και αυτός άπιστος, όπως εκείνοι, οι οποίοι τον εκρατούσαν και αρνείται χωρίς εντροπήν έμπρός εις τα μάτια όλων, την χριστιανικήν ευσέβειαν!

Μόλις είδέν αυτό ο θείος Νικηφόρος εσπάραξεν η ψυχή του ακόμη περισσότερον και έπαρακαλούσεν ακόμη θερμότερα τον Σαπρίκιον.

– Μή – του έλεγεν - αδελφέ και πατέρα, μή θελήσης να προδώσης τον Θεόν, που σε εδημιούργησε και προς τον οποίον πρόκειται, μετά τον θάνατον, να επιστρέψης. Μή προσβάλης τους νόμους της ευσεβείας, ούτε την ομολογίας που έδωσες ενώπιον Θεού και 'Αγγέλων. Να σεβασθής τα προηγούμενα μαρτύρια που υπέστης δια τον Χριστόν τα φοβερά γυρίσματα του κοχλίου, την πρόσφατον σωματικής κάκωσιν. Να τιμήσης το μεγάλο αξίωμα της ιερωσύνης. Να μη γίνης κακόν υπόδειγμα δια τους άλλους και παράδειγμα ασεβείας. Σε παρακαλώ, φίλε μου, γονατιστός και τα πόδια σου φιλώ. Μή διαψεύσης την ομολογίαν σου διά της Αγίας Τριάδα, τώρα που έχεις πλέον είς τα χέρια σου τα βραβεία και σχεδόν επάνω εις την κεφαλήν σου ευρίσκονται τα στεφάνια του αθλητού.

Αυτά έπαρακαλούσε τον φίλον του με σπαραγμόν ψυχής. Επειδή όμως όλον και περισσότερον έμεγάλωνεν η αναισθησία του Σαπρικίου και έσκληρύνετο η φαραωνιτική εκείνη καρδία δεν έμαλάκωνε με τα λόγια αυτά διότι ο Σαπρίκιος επροτίμησε να αρνηθή την ευσέβειαν, παρά να αποβάλη την μνησικακίαν. Τότε ο καλός Νικηφόρος έφούντωσεν από σφοδρόν ζήλον χάριν της ευσεβείας και του φίλου του και επειδή πλέον δεν είχε τίποτα να κάμη, ρίπτεται εις το μαρτύριον, ομολογεί τον

Χριστόν και τοποθετεί τον λαιμός του κάτω από το ξίφος του δημίου, επιζητών τον ίδιον με τον Σαπρίκιον θάνατον: έτσι με γενναιότητα όπλιζε τα χέρια των δημίων εναντίον του.

Οι δήμιοι όμως συνεκράτησαν την ορμήν των εναντίον του Νικηφόρου, διότι ακόμη δεν είχεν ακούσει τίποτε δι' αυτόν ο ηγεμών και ούτε τους είχε δώσει σχετικών διαταγήν. Μόλις όμως ανεφέρθησαν αυτά είς τον ηγεμόνα από κάποιον, ο οποίος ήλθε τρέχων, από τους συγκεντρωμένους εις τον τόπον του μαρτυρίου, αμέσως ο ηγεμών μετατρέπει την καταδικαστικής απόφασιν εναντίον του Νικηφόρου. "Οταν δε η διαταγή της καταδίκης, γραμμένη εις επιστολήν, εκομίσθη εις τους δημίους, ο καλός Νικηφόρος υπέστη τον μαρτυρικός θάνατον διά ξίφους. Και έτσι μέσα εις όλίγον χρόνον και με ολίγον κόπον εκέρδισε την ουράνιον βασιλείαν, αναδειχθείς όχι εκ του ονόματος, αλλ' εκ των πραγμάτων νικηφόρος.

'Από αυτά συνάγομεν το συμπέρασμα ότι δεν ήμπορούν να συμφιλιώσουν με τον Θεόν τόσον οι σωματικοί αγώνες και οι κόποι, όσον η συμπάθεια της ψυχής και η φιλανθρωπία και η προς τον πλησίον αγάπη, η οποία είναι το κεφάλαιον όλων των καλών. Αυτά δε όλα έχουν νομοθετηθή από τον Δεσπότην μας και διδάσκαλον.

Β'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΙΠΕΝ ὁ ἀββᾶς Μακάριος ἐὰν μνησθῶμεν τῶν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπαγομένων κακῶν, ἀναιροῦμεν ἀφ' ἡμῶν τὴν δύναμιν τῆς τοῦ Θεοῦ μνήμης. Ἐὰν δὲ μὴ μιμνησκώμεθα τῶν κακῶν, ὧν πάσχομεν, ὑπὸ τῶν δαιμόνων ἐσόμεθα ἄτρωτοι.

2. Εἶπε γέρων, ὅτι ὁ κλέπτων ἢ ὁ ψευδόμενος ἢ ὁ ἄλλην ἁμαρτίαν ποιῶν, πολλάκις εὐθὺς μετὰ τὸ τελέσαι τὴν ἁμαρτίαν στεγάζει καὶ μέμφεται ἑαυτόν, καὶ ἔρχεται εἰς μετάνοιαν. Ὁ δὲ μνησικακίαν ἔχων ἐν τῇ ψυχῇ, εἴτε ἐσθίει, εἴτε καθεύδει, εἴτε περιπατεῖ, ὡς πὲρ ὑπὸ ἰοῦ κατεσθίεται, καὶ τὴν ἁμαρτίαν πάντοτε ἀχώριστον ἔχει, καὶ ἡ εὐχὴ αὐτοῦ κατάρα αὐτὴ γίνεται, καὶ ὅλος ὁ κόπος αὐτοῦ ἀπρόσδεκτος γίνεται, κὰν τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκχύση διὰ τὸν Χριστόν. Α. 3. Ἀδελφὸς ἐπηρεασθεῖς ὑπὸ τινὸς ἀπῆλθε πρὸς τινὰ γέροντα εἰς τὰ κελλία καὶ λέγει αὐτῷ Πάτερ, ἀδελφὸς τὶς ἐπηρέασε μὲ καὶ θλίβει μὲ ὁ δαίμων ἕως οὐ ἀνταμύνωμαι αὐτὸν κάγω. "Ἔφη αὐτὴ ὁ γέρων" ἄκουσόν μου, τέκνον, καὶ ὕπαγε εἰς τὸ κελλίον σου καὶ ἡσύχασον, δεόμενος τοῦ Θεοῦ ἐκτενῶς ὑπὲρ τοῦ ἀδικήσαντός σε . ἀδελφοῦ, καὶ συντόμως τοῦ πάθους ἀπαλλαγήσει.Ἐποίησεν οὖν ὁ ἀδελφὸς καθ' & ὑπέθετο αὐτὸ ὁ γέρων καὶ εἴσω ἑβδομάδος ἐξήλειψεν ὁ Θεὸς τὴν ὀργὴν

ἀπ' αὐτοῦ, διὰ τὴν βίαν ἣν ἔβιασατο ἑαυτόν, καὶ τὴν ὑπακοὴν ἣν ἐπεδείξατο πρὸς τὸν γέροντα.

4. Δύο τινὲς ἀδελφοὶ ἐν καιρῷ διωγμοῦ κρατηθέντες, ἤχθησαν εἰς τὸ μαρτυρῆσαι καὶ βασανισθέντες ἅπαξ ἐβλήθησαν εἰς φυλακήν. Γέγονε δὲ τὶς ἐξ ἐπηρείας δαιμονικῆς μεταξὺ αὐτῶν ἀμφιβολία καὶ παροξυσμός. Ὁ οὖν εἷς μεταμεληθεῖς συντόμως ἔβαλε μετάνοιαν τῷ ἀδελφῷ λέγων συμβαίνει ἡμᾶς αὔριον τελειωθῆναι: λύσωμεν τὴν κατ' ἄλληλων ἔχθραν καὶ ποιήσωμεν ἀγάπην καὶ δὲ ἄλλος οὐκ ἐπείθετο.

Τὴ οὖν ἑξῆς ἀχθέντες πάλιν εἰς τὸ δικαστήριον βασανίζονται καὶ ὁ μὴ δεξάμενος τὴν μετάνοιαν, ἀπὸ πρώτης προσβολῆς ἠττήθη. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ ἄρχων διὰ τί χθές, τοσαύτα βασανισθεῖς, οὐκ ἐπείσθης μου; Ὁ δὲ ἀποκριθεῖς εἶπε: διότι χθὲς μὲν πρὸς τὸν ἀδελφός μου ἀγάπην εἶχον, καὶ ἥ του Θεοῦ χάρις ἐνεδυνάμου μέ, νῦν δὲ ἔμνησικακησα αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο ἐγυμνώθην τῆς τοῦ Θεοῦ μου σκέπης καὶ παρακλήσεως.

Ερμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Μακάριος είπεν: αν ενθυμούμεθα τα κακά που μας προξενούν οι άνθρωποι, καταστρέφομεν μέσα μας την δύναμιν της μνήμης του Θεού. Αν όμως δεν ενθυμούμεθα τα κακά που υποφέρομεν, τότε θα παραμείνωμεν ανίκητοι από τους δαίμονας.

2. Ενας Γέρων είπεν: ο κλέπτης, ή αυτός, που λέγει ψέματα, ή αυτός, που κάμνει άλλην αμαρτίαν, πολλές φοράς, αμέσως μόλις διαπράξη την αμαρτίαν, αναστενάζει, κατηγορεί τον εαυτόν του και έρχεται είς μετάνοιαν εκείνος όμως, που διατηρεί μνησικακίαν εις την ψυχήν του, είτε τρώγει, είτε κοιμάται, είτε περιπατεί, κατατρώγεται όπως ο σίδηρος από την σκουριάν, έχει πάντοτε αχώριστον σύντροφος την αμαρτίαν, η ευχή του γίνεται κατάρα, δεν γίνεται δεκτός καθόλου ο κόπος του, έστω και αν χύση το αίμα του δια τον Χριστόν.

3. Ένας αδελφός ήνωχλήθη από κάποιον και αμέσως επήγεν εις ένα Γέροντα, που έμενεν εις τα κελλία.

- Πάτερ – του λέγει – κάποιος αδελφός με ηνώχλησε και ο δαίμων με πειράζει διά να τον εκδικηθώ και εγώ.

- Ακουσέ με, τέκνον μου – απήντησεν ο γέρων – πήγαινε εις το κελλίον σου, ησύχασε, και να προσεύχεσαι θερμά εις τον Θεόν διά τον αδελφόν, ο οποίος σε ήδίκησεν· έτσι θα απαλλαγής σύντομα από το πάθος.

Ο αδελφός έκαμεν όπως τον συνεβούλευσεν ο Γέρων και μέσα εις μίαν εβδομάδα ο Θεός έσβησεν από την ψυχήν του την οργήν, διότι εβίασε τον εαυτόν του και έδειξεν υπακοήν εις τον Γέροντα.

4. Δύο αδελφοί συνελήφθησαν εν καιρώ διωγμού και οδηγήθησαν διά να βασανισθούν αφού λοιπόν την πρώτην ημέραν τους υπέβαλαν εις μαρτύριον, τους έρριψαν εις την φυλακήν. Από ενέργειας του πειρασμού όμως συνέβη μεταξύ των μία παρεξήγησις και ολίγον εψυχράνθησαν. Ο ένας από αυτούς μετεμελήθη και έβαλε μετάνοιαν εις τον άλλον.

– Αύριον πρόκειται να μας θανατώσουν – του είπε – ας διαλύσωμεν λοιπόν την έχθραν μας και ας αγαπήσωμεν. Αλλά ο άλλος δεν επείθετο.

- Την επομένην ημέραν ωδηγήθησαν και πάλιν εις το Κριτήριον και υπεβλήθησαν εις νέα βασανιστήρια τότε εκείνος που δεν εδέχθη την μετάνοιαν του αδελφού, ενικήθη με την πρώτην προσβολήν.

– Διατί χθές - τον έρωτά ο άρχων – ενώ υπέστης τόσα βασανιστήρια, δεν επείσθης εις τα λόγια μου;

- Διότι χθές – απήντησεν ο αδελφός - ήμουν αγαπημένος με τον αδελφός μου και με έδυνάμωσεν η Χάρις του Θεού. Σήμερα όμως του εκράτησα μνησικακίαν και διά τούτο απογυμνώθηκα από την σκέπην του Θεού και την ενίσχυσίν Του.

Γ'. Αντιόχου του Παντέκτου

ΩΣΠΕΡ γέφος ὑποδραμὸν σκοτίζει τὸν ἥλιον, οὕτω τὸν νοῦν λογισμὸς μνησικακίας ἓν γὰρ μνησικάκου ψυχὴ ἀλώπεκες κατασκηνώσουσι, καὶ ἐν τεταραγμένῃ καρδία θηρία ἄγρια ἐμφωλεύσουσιν, ἤγουν οἱ πονηροὶ καὶ ἄλαστορες δαίμονες.

Ερμηνεία

ΟΠΩΣ το σύννεφον σκοτεινιάζει τον ήλιον έτσι και ο μνησίκακος λογισμός σκοτίζει τον νούν εις την ψυχήν τού μνησικάκου θα κατασκηνώσουν αλεπούδες και εις την αναστατωμένην καρδίαν θα κάμουν φωλεάν τα άγρια θηρία, δηλαδή οι πονηροί και καταραμένοι δαίμονες.

Δ'. Του Αββά Ησαΐου

ΕΑΝ ἀδελφὸς κακοποιήση σε καὶ καταλαλήση τὶς κατ' αὐτοῦ ἐπί σου, φύλαξον τὴν καρδίαν σου, ἵνα μὴ ἡ κακία ἀνακαινισθῆ ἐν σοῖ μνήσθητι δὲ τῶν ἁμαρτιῶν σου ἐνώπιόν του Θεοῦ, ὅτι θέλεις νὰ συγχωρήση αὐτᾶς, καὶ μὴ ἀνταποδῶς τὸ πλησίον σου. Ἐὰν ἀκούσης, ὅτι εἶπε τὶς κατά σου λόγον, καὶ συναντήσης αὐτὸν εἶς τινὰ τόπον ἢ παραβάλῃ σου, ποίησον τὸ πρόσωπόν σου εἰς αὐτὸν χαρωπὸν καὶ ἀγαθόν, κατὰ τὴν δύναμίν σου, μηδὲν δὲ εἴπῃς αὐτῶ ὧν ἤκουσας γέγραπται γάρ' ὃς μνησικακεῖ, παράνομος.

Ἐὰν ἡσυχάζῃς ἐν τῷ κελλίῳ σου καὶ μνησθῆς τινὸς κακοποιήσαντός σε, ἀνάστηθη καὶ εὔξαι τῷ Θεῷ ἐν ὅλῃ καρδία σου, ἵνα συγχωρηθῆ αὐτῶ, καὶ ὁ λογισμὸς τῆς ἀνταποδόσεως ἀπέρχεται ἀπό σου. Μὴ θελήσης ἀκούσαι βλάβην λυπήσαντός σε, ἵνα μὴ ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀνταποδώσης αὐτῶ.

Ερμηνεία

ΑΝ ένας αδελφός σου κάμη κακόν και τον κατηγορήση κάποιος ενώπιόν σου, προφύλαξε την καρδίαν σου διά να μη ανανεωθή μέσα σου η κακία: να ενθυμηθής αμέσως τας αμαρτίας της οποίας έχεις κάμει εις τον Θεόν και αι οποίαι θέλεις να σου συγχωρηθούν και μη επιδιώξης να ανταποδώσης το κακόν εις τον πλησίον σου. "Αν ακούσης ότι κάποιος είπε κάτι εναντίον σου και τον συναντήσης σε κάποιο μέρος ή σε επισκεφθή, φρόντισε, όσον ήμπορείς, το πρόσωπόν σου να είναι χαρούμενον και να φανερώνη καλωσύνην . Να μη τού είπης δε τίποτα από όσα ήκουσες, διότι η Αγία Γραφή λέγει: «όποιος μνησικακεί, παραβαίνει τον νόμον του Θεού» (Παροιμ. κα', 24).

Αν ησυχάζης εις το κελλίον σου και ενθυμηθής κάποιον, ο οποίος σου έκανε κακόν, σήκω και προσευχήσου εις τον Θεόν, με όλην σου την καρδίαν να τον συγχωρήση ο Θεός και αμέσως θα φύγη από επάνω σου ο λογισμός της εκδικήσεως. Μή θελήσης να ακούσης ότι έπαθε κάτι κακόν εκείνος που σε έλύπησε, διά να μη δοκιμάσης ευχαρίστησιν και έτσι τον εκδικηθής μέσα εις την καρδίαν σου.

Ε'. Του Αββά Μάρκου

ΚΑΚΙΑ ἐν λογισμοὺς μελετωμένη θρασύνει καρδίαν, ἀναιρουμένη δὲ δι' ἐγκρατείας καὶ ἐλπίδος συντρίβει αὐτήν.

Ερμηνεία

Η ΚΑΚΙΑ την οποίαν μελετά κανείς εις την σκέψιν του, αποθρασύνει την καρδίαν όταν όμως την καταπολεμά με την έγκράτειαν και την ελπίδα, τότε την συντρίβει.

ΣΤ'. Του Αγίου Μαξίμου

Η ΛΥΠΗ τὴ μνησικακία συνέζευκται, ὅταν ὁ νοῦς τὸ προσωπος τοῦ ἀδελφοῦ μετὰ λύπης ἔνοπτριζεται, δηλονότι μνησικακίαν ἔχῃ πρὸς αὐτὸν ὁδοὶ δὲ μνησικάκων εἰς θάνατον, διότι πᾶς μνησίκακος παράνομος.

Ἐὰν μὲν σὺ μνησικακῇς τινι, προσεύχου ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἵστας τὸ πάθος τῆς κινήσεως, χωρίζων τὸ πάθος διὰ τῆς εὐχῆς καὶ τὴν λύπην ἐκ τῆς μνήμης τοῦ κακοῦ, οὗ πὲρ σοὶ ἐποίησεν ἀγαπητικὸς δὲ γενόμενος καὶ φιλάνθρωπος, παντελῶς ἐκ τῆς ψυχῆς τὸ πάθος ἐξαφανίζεις. Ἐὰν δὲ ἄλλος σοὶ μνησικακῇ, χαριστικὸς γενοὺ πρὸς αὐτὸν καὶ ταπεινός, καὶ καλῶν συνδιαιτῶ, συναναστρέφου τὲ καὶ συναυλίζου, καὶ ἀπαλλάττεις αὐτὸν τοῦ πάθους.

Ερμηνεία

Η ΛΥΠΗ πηγαίνει πάντοτε μαζί με την μνησικακίαν. Οταν δηλαδή ο νους φέρη εις την σκέψιν την μορφήν του αδελφού και δοκιμάζη λύπην, έχει μνησικακίαν εναντίον του. Ο δρόμος όμως των μνησικάκων οδηγεί εις τον θάνατον, διότι «κάθε μνησίκακος είναι παραβάτης του νόμου του Θεού» (Παροιμ. κα', 24).

Αν αισθάνεσαι μνησικακίαν εναντίον κάποιου, προσευχήσου δι' αυτόν και τότε σταματάς αμέσως την κίνησιν του πάθους προς εκδίκησαν: έτσι με την ευχήν απομακρύνεις το πάθος και χωρίζεις την λύπην από την ενθύμησιν του κακού, που σου έκαναν. Και όταν πλέον αισθανθής αγάπην δι' αυτόν που σου έκανε κακόν και γίνης φιλάνθρωπος, τότε εξαφανίζεις τελείως το πάθος από την ψυχήν σου. Αν πάλιν κάποιος άλλος διατηρή μνησικακίαν εναντίον σου, να γίνεσαι ταπεινός απέναντί του και να του δείχνης καλωσύνην να τον καλής και να τρώγης μαζί του, να συναναστρέφεσαι και να συνομιλής μαζί του και έτσι θα τον απαλλάξης από το πάθος.

Ζ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΚΑΠΝΟΣ διώκει μελίσσας καὶ μνησικακία γνῶσιν ἀπὸ καρδίας. Δεήθητι τοῦ Κυρίου καὶ ἔκχεε δάκρυα ἐνώπιόν της ἀγαθότητος αὐτοῦ, καὶ μνησικακία μὴ αὐλιζέσθω ἐν τῇ ψυχῇ σου, ὡς θυμίαμα ἐνώπιον αὐτοῦ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΒ΄ (Πόσο ολέθρια είναι η μνησικακία)

Ερμηνεία

Ο ΚΑΠΝΟΣ φυγαδεύει τις μελίσσας και η μνησικακία την γνώσιν από την καρδίαν. Να δέεσαι εις τον Κύριον και να χύνης δάκρυα έμπρος εις την αγαθότητά Του. Η μνησικακία να μη ευρίσκη θέσιν εις την ψυχήν σου και να είσαι ωσαν τα θυμίαμα ενώπιον του Θεού.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΓ'
(Δεν πρέπει να καταρώμεθα κανένα)

Ότι ου δεί τινι έπαράσθαι.

Οτι δεν πρέπει να καταρώμεθα κανένα.

Α'. Γρηγορίου του Διαλόγου

ΕΝ ΤΟΙΣ μέρεσι της Νουρσίας χώρας, δύο τινές Μοναχοί κατώκουν σεμνώς βιούντες, ωνομάζοντο δε Φλωρέντιος και Ευτύχιος. Ο μεν ούν Ευτύχιος των πνευματική ζήλο και δυνάμεως θερμότητι υπεραυξάγων, πολλών ψυχάς τω Θεώ προσενέγκαι διά παραινέσεως ηγωνίζετο. Υστερον δε Μοναστηρίου εν τω τόπω εκείνω δυσωπηθείς παρά των εν αυτώ αδελφών προέστη επί πολλούς χρόνους και πολλούς εν τη της αγίας αναστροφής ασχολία εις τελειότητα προεβίβασε διό και μετά θάνατον παρά Θεού σημείοις τε και τέρασαν εδοξάσθη, του ενδύματος αυτου αυχμού τε λύσιν και άλλας ιάσεις επιτελέσαντος.

Ο δε Φλωρέντιος, τη ακακία και τη προσευχή προσκαρτερών, την παρούσαν ζωήν διήνυε μόνος μετά την του Ευτυχίου εις την μονήν υποχώρησιν, εν τω ευκτηρίω εναπομείνας, εν ώ πρώην κατώκουν αμφότεροι εδέετο δε του παντοδυνάμου Θεού, όπως αυτή βοήθειαν δώση τινά, πρός τό εκείσε αυτόν κατοικήσαι.

Εν μιά ουν μετά την ευχήν προελθών της κέλλης, άρκτον προ των θυρών ευρεν εστωσαν και την κεφαλήν επί γην κλίνουσαν, και φανερώς δεικνύουσαν ότι πρός δουλείαν αυτού παρά Θεού απεστάλη. Γνους δε την αιτίαν και του Θεού άνθρωπος δι' ήν η άρκτος παρών, ηυχαρίστησε τω Θεώ και άπερ είχε τεσσαρα πρόβατα ταύτη παρέδωκε, μή έχων τινά τον βόσκοντα, και εκέλευσεν αυτή λέγων απελθε και ταύτα τα πρόβατα είς βοσκήν εξαγαγε περί δε την έκτην ώραν υπόστρεψον.

Παραλαβούσα ούν ή άρκτος τα πρόβατα, είς βοσκήν εξήγε και πάλιν μετά την ώραν, ήν εκελεύσθη, συν αυτοίς υπέστρεφεν' ότε γάρ νηστεύσαι και δίκαιος ήθελε, περί την ενάτην ώραν υποστρέφειν εκέλευε και απαραβιάστως καθ' ήν εκελεύσθη, κατά ταύτην αεί και υπέστρεφεν. Εν ώ δε διά παντός τούτο έπράττετο και επιμελώς χρόνον ήδη συχνόν τα πρόβατα ή άρκτος εποίμαινε και η του θαύματος φήμη δια

πλάτους διέτρεχε, τέσσαρας άνδρας εκ των μαθητών του ευλαβεστάτου Ευτυχίου και πονηρός υπελθών, και φθόνον αυτοίς εμβαλών διότι ο διδάσκαλος αυτών σημεία ουκ εποίει, ο δε Φλωρέντιος εν τοσούτω θαύματι λαμπρός εφαίνετο, εκίνησεν αυτούς, και ενεδρεύσαντες την άρκτον εφόνευσαν.

Ο ούν Φλωρέντιος ήδη της ώρας ενστάσης καθ' ην υποστρέψαι επετράπη η άρκτος, προσεδόκα αυτήν υποστρέψαι κατά το έθος ώς δε και η εσπέρα παρήν και ή άρκτος εφαίνετο ουδαμώς, ήν εκείνος εκ πολλής ακακίας αδελφόν ωνόμαζε, θλίβεσθαι ήρξατο και ούτω λυπούμενος την νύκτα διενεγκών, τη επαύριον εις τον αγρός επορεύθη, την άρκτον άμα και τα πρόβατα επιζητήσων. Ως δε εύρε ταύτην πεφογευμένην και έρευνήσας έμαθε τους φονεύσαντας, εαυτόν εις θρήνον δέδωκε, των αδελφών μάλλον την πονηρίαν ή της άρκτου τον θάνατον οδυρόμενος.

Ο δε σεβάσμιος Ευτύχιος μαθών το γεγονός και προς εαυτόν τούτον επισπασάμενος, παραμυθεϊσθαι αυτόν επεχείρει. "Ο δε του Θεού δούλος Φλωρέντιος ενώπιον αυτού μεγίστη πόνο συγκινηθείς, ευχόμενος είπεν: Ελπίζω εις τον παντοδύναμον Θεόν, ότι εν τη ζωή ταύτη ενώπιον των ανθρώπων διά την κακίαν αυτών την αντάμειψιν αντιλαμβάνουσιν οι την άρκτον μου μηδέν αυτούς βλάψασαν φονεύσαντες.

Παραχρήμα ούν τη τούτου φωνή και η παρά Θεού εκδίκησις επηκολούθησεν" και οι τέσσαρες Μοναχοί, οι την άρκτον φονεύσαντες, λέπρας νοσήματι περιέπεσον, ώς τε των μελών αυτών είς τέλος σαπέντων, ούτως αυτους τελευτήσαι. Τούτου δε γεγονότος, σφόδρα και του Θεού άνθρωπος Φλωρέντιος εξέστη, φοβηθείς διότι αυτους κατηράσατο και εαυτόν φονευτήν εκείνων εκάλει και ου διέλειπεν εν όλω τω της ζωής αυτού χρόνο περί τούτων θρηνών και του Θεού δεόμενος αφεθήναι αυτό το αμάρτημα. Πιστεύομεν δε ότι τούτου χάριν ο παντοδύναμος Θεός τούτο εποίησεν, ίνα μή του λοιπού και θαυμάσιος ούτος και άκακος ανήρ τολμήση εν ολωδήποτε πόνο ταρασσόμενος την της κατάρας βολίδα τινί επιπέμψαι.

Πέτρος

ΚΑΙ ούτω σφόδρα βαρύ έστι το αμάρτημα τούτο, εάν ποτε ίσως το θυμό σαλευθέντες τινά καταρασώμεθα;

Γρηγόριος

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΓ΄ (Δεν πρέπει να καταρώμεθα κανένα)

ΠΕΡΙ του αμαρτήματος τούτου τι με επερωτάς, Πέτρε, εάν βαρύ υπάρχη, οπόταν Παύλος λέγη ότι λοιδοροι βασιλείαν Θεού ου κληρονομήσουσι ; Κατανόησον γάρ οποίον βαρύ αμάρτημα υπάρχει, ότι την κληρονομίαν της βασιλείας του Θεού αποστερεί.

Ερμηνεία

ΕΙΣ τα μέρη της Νουρσίας έμεναν δύο Μοναχοί που εζούσαν με αγιότητα και ένας ωνομάζετο Φλωρέντιος και ο άλλος Ευτύχιος. Ο Ευτύχιος, του οποίου ο πνευματικός ζήλος ηύξανε καθημερινώς όλον και περισσότερος και η δύναμις της ψυχής του εγίνετο θερμοτέρα, ήγωνίζετο να φέρη κοντά εις τον Θεόν, με τας συμβουλές του, περισσοτέρας ψυχάς. "Ύστερα μάλιστα έγινεν Ηγούμενος εις ένα Μοναστήρι της περιοχής, κατόπιν επιμόνων παρακλήσεων των Μοναχών και παρέμεινε πολλά χρόνια με το παράδειγμά του δε ώδήγησε πολλούς εις την τελειότητα. Δι' αυτό και μετά θάνατον ο Θεός τον έδόξασεν. Έκαμε πολλά καταπληκτικα θαύματα: μονάχα με το ένδυμά του έσταμάτησεν ανομβρίαν και πολλοι άρρωστοι εθεραπεύθησαν.

Ο Φλωρέντιος, πάλιν, μετά την αναχώρησιν του Ευτυχίου εις το Μοναστήρι, παρέμεινεν εις το ίδιον ασκητήριον, όπου έκατοικούσαν προηγουμένως και οι δύο. Εξηκολούθησε να είναι άκακος και να προσεύχεται με επιμονήν έτσι έπερνούσε μοναχός του την παρούσαν ζωήν. Παρεκάλει δε τον παντοδύναμον Θεόν να τον βοηθήση να παραμείνη μόνος του εκεί.

Μίαν ημέραν, μετά την προσευχήν, καθώς έβγήκεν έξω από το κελλί, ευρήκεν εμπρός εις την θύραν του να κάθεται μία αρκούδα και να έχη κατεβασμένης προς την γην την κεφαλήν της έδειχνεν ολοφάνερα ότι την έστειλεν ο Θεός διά να τον εξυπηρετη. Μόλις ο άνθρωπος του Θεού έκατάλαβε την αιτίαν, διά την οποίαν ήλθεν η αρκούδα, ηυχαρίστησε τον Θεόν και παρέδωσεν εις αυτήν τα τέσσαρα πρόβατά του , επειδή δεν είχεν άλλον βοσκών, και της παρήγγειλε: πήγαινε – της λέγει – να βοσκήσης αυτά τα πρόβατα και κατά την έκτην ώραν να επιστρέψης.

Πραγματικά η αρκούδα παρέλαβε τα πρόβατα και τα οδηγούσεν εις την βοσκήν και πάλιν την ώραν που διετάχθη, επέστρεφε μαζί με αυτά. "Οταν δε και δίκαιος Φλωρέντιος ήθελε να νηστεύη, την διέτασσε να επιστρέφη κατά την ενάτην ώραν η αρκούδα επέστρεφεν οπωσδήποτε κατά την ώραν που διετάσσετο. Αυτό εγίνετο καθημερινώς και επί αρκετός χρόνον η αρκούδα έβοσκε με επιμέλειαν τα πρόβατα.

Όταν πλέον το θαύμα είχε διαδοθή παντού, τέσσαρες άνδρες από τους μαθητές του ευλαβεστάτου Ευτυχίου, έπειράσθησαν από τον διάβολον. Ο πονηρός, δηλαδή, έβαλε φθόνον εις την ψυχήν των, διότι, τάχα, και διδάσκαλός των δεν έκανε θαύματα, ενώ ο Φλωρέντιος έγινε περίφημος με ένα τόσον μεγάλο θαύμας τους παρεκίνησε λοιπόν εις το κακόν και, αφού παρεφύλαξαν, εσκότωσαν την αρκούδα.

Οταν λοιπόν έφθασεν η ώρα που συνήθως επέστρεφεν η αρκούδα, ο Φλωρέντιος την επερίμενε καθώς όμως έβράδυαζε και δεν εφαίνετο πουθενά η αρκούδα, την οποίαν από την πολλήν ακακίαν του την ώνόμαζεν αδελφόν, ήρχισε να στενοχωρήται και έτσι λυπημένος επέρασεν ολόκληρον την νύκτα. Το πρωί της επομένης ημέρας επήγεν εις τα χωράφια διά να αναζητήση την αρκούδα μαζί με τα πρόβατα. 'Αφού δε την εύρε σκοτωμένην και έρευνήσας προσεκτικά έμαθε τους φονείς, ήρχισε τότε να θρηνή όχι τόσον διά τον θάνατος της αρκούδας, όσον δια την κακίαν των αδελφών.

Μόλις έμαθε το γεγονός ο σεβάσμιος Ευτύχιος, τον εκάλεσε κοντά του και αφού τον αγκάλιασε, επροσπαθούσε να τον παρηγορήση. Ο δούλος του Θεού Φλωρέντιος όμως, συνεπαρμένος από τον μεγάλον πόνον, ευχήθηκεν εμπρός εις τον Ευτύχιον: «Ελπίζω εις τον Παντοδύναμον Θεόν, ότι εις αυτήν την ζωήν θα τιμωρηθούν εμπρός εις τους ανθρώπους εκείνοι, οι οποίοι χωρίς να τους βλάψη καθόλου, εσκότωσαν την αρκούδα μου».

Αμέσως με τα λόγια αυτά έφθασεν η τιμωρία από τον Θεόν: οι τέσσαρες δηλαδή Μοναχοί που εσκότωσαν την αρκούδας, προσεβλήθησαν από λέπραν, και εις το τέλος εσάπισαν τα μέλη τους και απέθαναν. "Όταν συνέβη αυτό, ο άνθρωπος του Θεού Φλωρέντιος εταράχθη πάρα πολύ. Έφοβήθηκε, διότι τους έκαταράσθηκε και δεν έπαυσεν εις όλην του την ζωήν να ονομάζη τον εαυτόν του φονέα εκείνων των αδελφών, να θρηνη δι' αυτούς και να παρακαλώ τον Θεόν να του συγχωρήση την αμαρτίαν. Πιστεύομεν ότι επέτρεψεν αυτό ο Παντοδύναμος Θεός, διά να μη τολμήση πλέον ο θαυμάσιος εκείνος άνθρωπος να ρίψη την βολίδα της κατάρας εναντίον κανενός, οσάκις θα εταράσσετο από οποιονδήποτε πόνον.

Πέτρος

ΚΑΙ είναι τόσον βαρύ αυτό το αμάρτημα, αν δηλαδή επάνω εις τον θυμόν μας καταρασθώμεν κάποιον;

Γρηγόριος

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΓ΄ (Δεν πρέπει να καταρώμεθα κανένα)

ΔΙΑΤΙ με έρωτάς, Πέτρε, αν είναι βαρύ αυτό το αμάρτημα, όταν ο Παύλος λέγη ότι όσοι κακολογούν δεν θα κληρονομήσουν την Βασιλείαν του Θεού (Α' Κορ. στ', 10); Σκέψου, δηλαδή, πόσον βαρύ αμάρτημα είναι, αφού αποστερεί τον ένοχον από την Βασιλείας του Θεού!

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΔ΄
(Να ευλογούμε εκείνους που μας υβρίζουν)

Ὅτι οὐ δεῖ μόνον μὴ ὑβρίζειν τινά, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑβρίζοντας εὐλογεῖν, καὶ οὕτω καταστέλλειν αὐτῶν τὸν θυμόν.

Ότι όχι μόνον δεν πρέπει να υβρίζωμεν κανένα, αλλά και εκείνους ακόμη, οι οποίοι μάς υβρίζουν να εύλογώμεν και έτσι να καταπραύνωμεν τον θυμόν των.

Α'. Εν τω Γεροντικό

ΕΛΕΓΟΝ περὶ τοῦ ἀββᾶ Μακαρίου του Αἰγυπτιου, ὅτι ἀνέβαινε πότε ἐκ τῆς σκήτεως πρὸς τὸ ὄρος τῆς Νιτρίας καὶ ὡς ἤγγισε τῷ τόπῳ, εἶπε τὸ μαθητὴ αὐτοῦ πρόλαβε μικρόν. Προάγων οὖν καὶ μαθητὴς συναντᾷ τινι ἱερεῖ τῶν Ἑλλήνων τρέχοντι καὶ λέγει αὐτῷ μετὰ κραυγῆς ἀΐ, ἀΐ, δαῖμον, ποῦ τρέχεις; Ὀργισθεῖς δὲ ἐκεῖνος ἐντείνει αὐτὸ πληγᾶς πάνυ σφοδρᾶς τὴ ράβδω ἣ κατεῖχε καὶ ἀφεῖς ἡμιθανῆ ἐπορεύετο.

Προβάντι οὖν μικρός, συναντᾷ ὁ Μακάριος τρέχοντι, καὶ λέγει αὐτῷ' σωθείης, σωθείης, καματηρέ. Ὁ δὲ ἀποδεξάμενος τὸν λόγον, ἦλθε πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπε τί καλὸν εἶδες ἐν ἐμοί, ὅτι προσηγόρευσας μέ; 'Ἀπεκρίθη ὁ γέρων ὅτι εἶδόν σε κοπιώντα, καὶ οὐκ οἶδᾳς ὡς εἰς κενὸν κοπιᾶς. '"Ἔφη ἐκεῖνος ἐγὼ ἐπὶ τῇ ἀσπασμό σου κατενύγην, καὶ ἔγνων ὅτι τοῦ μέρους τοῦ Θεοῦ εἰ: ἄλλος δὲ κακὸς μοναχὸς ὑπαντήσας μοὶ ὕβρισε μέ, καγῶ ἔδωκα αὐτὴ πληγᾶς εἰς θάνατον καὶ ἔγνω ὁ γέρων ὅτι ὁ μαθητὴς αὐτοῦ ἐστι. Καὶ κρατήσας τοὺς πόδας τοῦ γέροντος καὶ ἱερεύς, ἔλεγεν οὐκ ἀφήσω σε, ἐὰν μὴ ποιήσης μὲ μοναχόν.

Ἦλθον οὖν εἰς τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ μαθητὴς ὥσει νεκρὸς ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβάστασαν καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ὅρους. Καὶ ἰδόντες οἱ γέροντες τὸν ἱερέα μετὰ τοῦ ἀββᾶ Μακαρίου ἐξέστησαν καὶ δοξάσαντες τὸν θεόν, ἐποίησαν αὐτὸν μοναχῶν καὶ πολλοί των Ἑλλήνων ἐγένοντο δὶ' αὐτοῦ Χριστιανοί.

2. Ἔλεγεν οὖν ὁ ἀββᾶς Μακάριος, ὅτι ὁ λόγος καὶ κακός, καὶ τὸν καλὸν ποιεῖ κακόν· ὁ δὲ καλὸς λόγος, καὶ τὸν κακὸν ποιεῖ καλόν.

3. Εἶπε τὶς τῶν Πατέρων: ἐὰν ὑβρίση σὲ τὶς, εὐλόγησον αὐτὸν καὶ ἐὰν μὲν δέξηται, καλῶς ἔσται ἀμφοτέροις. Ἐὰν δὲ μὴ δέξηται, αὐτὸς λαμβάνει παρὰ Θεοῦ τὴν ὕβριν, καὶ σὺ τὴν εὐλογίαν.

4. Εἶπε γέρων" τὸν Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ βλέπομεν, καὶ τὰ παθήματα αὐτοῦ ἀναγινώσκομεν, καὶ διατὶ κὰν ὕβριν μόνην μὴ φέρωμεν;

Ερμηνεία

ΔΙΑ ΤΟΝ ΑΒΒΑΝ Μακάριον τον Αιγύπτιον διηγούντο τα εξής: Κάποτε ανέβαινεν από την σκήτην πρός το όρος της Νιτρίας. όταν έπλησίασεν, είπε προς τον μαθητών τους, προχώρησε ολίγον. Ο μαθητής του επροχώρησε πράγματι και συνήντησε κάποιον ειδωλολάτρην ιερέα να τρέχη. Του φωνάζει λοιπόν δυνατά αϊ, αϊ, διάβολε, που τρέχεις; Ώργίσθη με αυτό και είδωλολάτρης ιερεύς και τον εκτύπησε δυνατά με το ραβδί του και αφού τον άφησε μισοπεθαμένον, εξηκολούθησε τον δρόμον του.

Ολίγον πάρα πέρα τον συνήντησεν ο 'Αββάς Μακάριος να τρέχη και του λέγει:

-Ο Θεός μαζί σου, είθε να σωθής, κουρασμένε Γέροντα.

Ο ειδωλολάτρης ιερεύς μόλις ήκουσεν αυτόν τον χαιρετισμόν, έπλησίασε τον 'Αββάς Μακάριον και τον ήρώτησε:

– Τι καλόν είδες εις εμέ και με έχαιρέτησες τόσον καλόκαρδα;

-Επειδή σε βλέπω να κουράζεσαι χωρίς να γνωρίζης ότι αδίκως κοπιάζεις.

Και ο ειδωλολάτρης ιερεύς είπε πάλιν:

-Εγώ έσυγκινήθηκα από τον χαιρετισμός σου και έκατάλαβα ότι είσαι άνθρωπος του Θεού ενώ ένας άλλος κακός καλόγηρος, που με συνήντησε προηγουμένως, με ύβρισε και εγώ τον εκτύπησα μέχρι θανάτου.

Ο Αββάς Μακάριος έκατάλαβεν ότι επρόκειτο για τον μαθητών του. Και ο ειδωλολάτρης ιερεύς αφού αγκάλιασε τα πόδια του Γέροντα του έλεγε:

– Δεν θα σε αφήσω, αν δεν με κάμης μοναχόν.

Εν τω μεταξύ έφθασαν εις τον τόπον όπου ήτο εξαπλωμένος, ωσάν νεκρός, ο μαθητής, μετά τον ξυλοδαρμόν τον εσήκωσαν και τον μετέφεραν εις την Εκκλησίαν

του όρους. Όταν είδαν οι Γέροντες τον είδωλολάτρην ιερέα μαζί με τον Αββάς Μακάριον παραξενεύθηκαν όταν δε έμαθαν και την μεταστροφής του εδόξασαν τον Θεόν και έκαμαν μοναχόν τον πρώην ειδωλολάτρην ιερέα. Εξ αφορμής μάλιστα αυτού και πολλοί ειδωλολάτραι έγιναν Χριστιανοί.

2. Έλεγε λοιπόν ο 'Αββάς Μακάριος, ότι ο κακός λόγος και τον καλόν τον κάνει κακόν ενώ ο καλός ο λόγος και τον κακόν τον κάνει καλόν.

3. Ένας Πατήρ είπεν· αν κάποιος σε υβρίση, ευλόγησε τον και αν μεν το δεχθή, θα είναι καλόν και διά τους δύο άν, πάλιν, δεν το δεχθη, αυτός θα τιμωρηθή από τον Θεόν διά την ύβριν, ενώ συ θα αμειφθής δια την ευλογίαν.

4. Ένας Γέρων είπε: βλέπομεν τον Σταυρόν του Χριστού και διαβάζομεν τα παθήματά Του· διατί λοιπόν να μη υποφέρωμεν ούτε μίαν μόνον ύβριν;

Β'. Του Αββά Ησαΐου

ΕΑΝ εἴπῃ σοὶ τὶς λόγον σκληρόν, μὴ ὑψώσης τὴν καρδίαν σου ἐπ' αὐτόν, ἀλλὰ σπούδασον αὐτῶ βαλεῖν μετάνοιαν πρὸ τοῦ γενέσθαι μέμψιν ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἐπεῖ ἡ ὀργὴ μετὰ σπουδῆς ἔρχεται. Ἐὰν τὶς σὲ ὑβρίση, μὴ ἀντείπῃς αὐτῶ, ἕως οὐ σιωπήση καὶ ἐὰν ἔρευνησας σαυτὸν εὕρησης ἃ ἤκουσας ἐν σοῖ παρ' αὐτοῦ, μετανόησον ὡς σὺ ἁμαρτήσας καὶ ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ δέχεται ἡμᾶς πάλιν.

Ερμηνεία

ΕΑΝ σου είπη κάποιος σκληρόν λόγον, μη θυμώσης εναντίον του, αλλά φρόντισε γρήγορα να του βάλης μετάνοιαν, πριν να τον κατηγορήσης μέσα εις την καρδίαν σου, επειδή, αν δεν το κάνης, θα σε καταλάβη σύντομα η οργή. Αν κάποιος σε υβρίση, μή του αντιμιλήσης μέχρι να σωπάση. Αν εξετάσης προσεκτικά τον εαυτόν σου και εύρης μέσα σου ότι όσα ήκουσες από αυτόν είναι σωστά, να μετανοήσης ωσάν να αμάρτησες σύ, και η καλωσύνη του Θεού μάς δέχεται πάλιν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΕ΄
(Δεν πρέπει να ψευδώμεθα, αλλά να λέγωμεν την αλήθειαν)

Ὅτι οὐ δεῖ ψεύδεσθαι, ἀλλὰ ἀληθεύειν.

Ότι δεν πρέπει να ψευδώμεθα, αλλά να λέγωμεν την αλήθειαν.

Α'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΡΩΤΗΘΗ ΓΕΡΩΝ: τί ἐστιν ἡ ζωὴ τοῦ μοναχοῦ; Καὶ ἀπεκρίθη: στόμα ἀληθινὸ ν, σῶμα ἅγιον, καρδία καθαρά.

2. Εἶπε γέρων τὸ ψεῦδος, καὶ παλαιὸς ἄνθρωπος τυγχάνει, καὶ φθειρόμενος κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης: ἡ δὲ ἀλήθεια, ὁ νέος ἄνθρωπος καὶ κατὰ Θεὸν κτισθεῖς.

3. Εἶπε πάλιν' ἡ ρίζα τῶν καλῶν ἔργων ἐστὶν ἡ ἀλήθεια, τὸ δὲ ψεῦδος τυγχάνει ὁ θάνατος.

Ερμηνεία

ΗΡΩΤΗΣΑΝ ένα Γέροντα τι είναι η ζωή του μοναχού; Και έκείνος απήντησε: στόμα αληθινόν, σώμα άγιον, καρδία καθαρά.

2. Ένας Γέρων είπε το ψεύδος είναι ο παλαιός άνθρωπος, ο οποίος φθείρεται από τις επιθυμίας της απατηλής αμαρτίας ενώ η αλήθεια είναι ο νέος άνθρωπος, που ανεγεννήθη σύμφωνα με το θέλημα του Θεού (Εφεσ. δ', 21-25).

3. Είπε πάλιν ο ίδιος Γέρων: η ρίζα όλων των καλών έργων είναι η αλήθεια, ενώ το ψεύδος είναι ο θάνατος.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΕ΄ (Δεν πρέπει να ψευδώμεθα, αλλά να λέγωμεν την αλήθειαν)

Β'. Αντιόχου του Παντέκτου

ΩΣΠΕΡ τὸ τοῦ ἀληθινοῦ ἀνδρὸς στόμα ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἁγιάζεται, ἤγουν τοῦ Κυρίου, λέγει γὰρ αὐτός, ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀλήθεια, οὕτω καὶ ὁ ψευδόμενος μολύνεται ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ του διαβόλου τὸ γὰρ ψεῦδος ἐκ τοῦ πονηροῦ εἶναι σαφῶς ὁ Σωτὴρ ἀπεφήνατο.

Ερμηνεία

ΟΠΩΣ ακριβώς το στόμα του ανθρώπου, που λέγει την αλήθειαν, αγιάζεται από την Αλήθειαν, δηλαδή τον Κύριον, διότι ο ίδιος λέγει: «εγώ είμαι η Αλήθεια» (Ιωάν. ιδ', 6), έτσι και εκείνος που λέγει ψέματα μολύνεται από τον πατέρα του τον διάβολον· διότι το ψεύδος προέρχεται από τον σατανάν, όπως είπε καθαρά και Σωτήρ (Ιωάν. η', 44).

Γ'. Ησαΐου του Αναχωρητού

ΜΗ ἐπαινέσῃς εἰ μὴ ἃ εἶδες ἃ δὲ ἤκουσας, μὴ εἴπῃς ὡς ἰδών. Δίδαξον τὴν γλῶσσαν σου εἰς τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ ἐν γνώσει καὶ τὸ ψεῦδος φεύγει ἀπό σου. Τὸ ἀγαπᾶν τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων τίκτει τὸ ψεῦδος το δὲ ἀνατρέψαι αὐτὸ ἐν ταπεινώσει, ποιεῖ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ μείζονα ἐν τῇ καρδίᾳ σου. Φύλαξον σεαυτὸν ἀπὸ τοῦ ψεύδους, ὅτι αὐτὸ ἐκδιώκει τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἀπό σου.

Ερμηνεία

ΝΑ μη επαινέσης, παρά μόνον εκείνα τα οποία είδες: δι' όσα δε ήκουσες, να μη ομιλήσης ωσάν νά είδες αυτά. Δίδαξε την γλώσσαν σου να γνωρίζη τα λόγια του Θεού και να τα λέγη: έτσι το ψεύδος θα φυγαδευθή από σέ. Η αγάπη προς την δόξαν των ανθρώπων γεννά το ψεύδος: όταν όμως το ανατρέψης με ταπείνωσιν, τότε γιγαντώνεται ο φόβος του Θεού εις την καρδίαν σου. Να προφυλαχθής από το ψεύδος, διότι αυτό εκδιώκει τον φόβον του Θεού από μέσα σου.

Δ'. Του Αββά Μάρκου

ΣΤΟΜΑ ταπεινόφρονος λαλήσει ἀλήθειαν, ὁ δὲ ἀντιλέγων αὐτὴ ὅμοιός ἐστι τῷ ὑπηρέτῃ ἐκείνῳ, τὸ ἐπὶ σιαγόνος τὸν Κύριον ραπίσαντι.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΕ΄ (Δεν πρέπει να ψευδώμεθα, αλλά να λέγωμεν την αλήθειαν)

Ερμηνεία

ΤΟ στόμα του ταπεινόφρονος θα λαλήση, την αλήθειαν εκείνος όμως ο οποίος αντιλέγει εις την αλήθειαν ομοιάζει με τον υπηρέτην, που έρράπισε τον Κύριον εις την σιαγόνα (Ιωάν. ιη', 22).

Ε'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΙΠΕΝ ὁ ἀββᾶς Ἀνοὺβ ἐξ οὐ τὸ ὄνομα τοῦ μοναχοῦ ἐκλήθη ἐπ' ἐμέ, οὐκ ἐξ. ᾖλθε ψεῦδος ἐκ τοῦ στόματός μου.

2. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Γρηγόριος τὰ τρία ταῦτα ἀπαιτεῖ ὁ Θεὸς παρὰ παντὸς ἄνθρωπου ἔχοντος τὸ θεῖος Βάπτισμα πίστιν ὀρθὴ καὶ ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ἀλήθεια καὶ ἀπὸ τῆς γλῶ ττῆς, καὶ σωφροσύνην ἀπὸ τοῦ σώματος.

Ερμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ανούβ είπεν: από τότε που ονομάσθηκα μοναχός, δεν έβγήκεν από το στόμα μου λόγος ψευδής.

2. Ο Αββάς Γρηγόριος είπεν: Ο Θεός απαιτεί από κάθε άνθρωπον, ο οποίος έλαβε το Αγιον Βάπτισμα, αυτά τα τρία πράγματα από την ψυχήν ορθόδοξον πίστιν, από την γλώσσαν αλήθειαν, και από το σώμα σωφροσύνην.

ΣΤ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΠΟΙΟΥΝΤΩΝ ποτὲ παρέργιον τῶν ἀδελφῶν ἐν νυκτί, χειμῶνος ὄντος, τὶς αὐτῶν ὄχληθεις ὑπὸ τοῦ ρίγους ὑπέστρεψεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ ἕτερος δὲ διεγόγγυζε κατ' αὐτοῦ. Ἀπέστειλαν οὖν πρὸς αὐτὸν ἀδελφὸν φωνῆσαι αὐτόν. Ὁ δὲ ἀπελθῶν εὗρεν αὐτὸν δεινοπαθοῦντα καὶ λέγει αὐτὸ λέγουσιν οἱ ἀδελφοὶ πῶς ἔχεις; καὶ περὶ τοῦ ἔργου σου μὴ σοὶ μελέτω ἡμεῖς ποιοῦμεν. Ὁ δὲ εἶπε μνησθείη ὑμῶν ἡ ἀγάπη καγῶ ἤθελον συγκοπιᾶσαι ὑμίν, ἀλλ' ἡ ἀσθένειά μου ἐμποδίζει μέ. Καὶ ὑποστρέψας καὶ ἀποσταλεῖς πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς λίαν κοπιὰ ὁ ἀδελφός, καὶ εἴρηκε μοὶ ὅτι κάγω ἤθελον συγκοπιᾶσαι ὑμίν, ἀλλ' οὐ δύναμαι. Οὗτος ἔστιν ὁ ἐν τῷ ψεύδει οἰκονομίαν πληρῶν.

Ερμηνεία

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΕ΄ (Δεν πρέπει να ψευδώμεθα, αλλά να λέγωμεν την αλήθειαν)

ΚΑΠΟΤΕ, μίαν χεμωνιάτικη νύκτα, μερικοί αδελφοί εκτελούσαν κάποιαν πρόσθετον υπηρεσίαν ένας από αυτούς, επειδή τον επείραξεν ή νυκτερινή παγωνιά, εγύρισεν εις το κελλί του και ένας άλλος εγόγγυζεν εναντίον του.

"Έστειλαν λοιπόν κάποιον άλλον προς τον αδελφόν, διά να τον φωνάξουν. “Ο απεσταλμένος τον ευρήκε να υποφέρη και του λέγει:

– Οι αδελφοί έρωτούν πώς είσαι; Λέγουν δε να μη στενοχωρήσαι δια την υπηρεσίαν σου την κάμνομεν ημείς.

Εκείνος απήντησεν:

– Είθε ο Κύριος να ενθυμηθή την αγάπην σας και εγώ ήθελα να κοπιάσω μαζί σας, αλλά με εμποδίζει η ασθένειά μου.

"Οταν επέστρεψεν ο απεσταλμένος, είπεν εις τους άλλους αδελφούς:

- Ο αδελφός υποφέρει πάρα πολύ και μου είπεν ότι και εγώ ήθελα να κοπιάσω μαζί σας, αλλά δεν ημπορώ. Αυτός είναι εκείνος, που μετεχειρίσθη το ψεύδος κατ’ οικονομίαν, διά να μη κάμη κακόν.

Ζ'. Εν τω Γεροντικώ

ΔΥΟ Γέροντες είχον θλίψιν προς αλλήλους έτυχε δε τον ένα εξ αυτών ασθενήσαι. "Ηλθεν ούν εις αυτόν αδελφός χάριν επισκέψεως. Ο δε γέρων παρεκάλει τον αδελφόν λέγων· λύπην έχομεν εγώ και ο δείνα γέρων, και ήθελον ίνα παρακαλέσης αυτόν όπως φιλιωθώμεν. Απεκρίθη ο αδελφός εκέλευσας, αββά; εγώ παρακαλώ. Και εξελθών ο αδελφός διελογίζετο εν εαυτώ πώς μετέλθη το πράγμα εφοβείτο γάρ μήποτε ουκ ανέξεται ο γέρων της παρακλήσεως ή και πλείων παροξυσμός γένηται.

Κατ' οικονομίαν δε Θεού τις εκ των αδελφών φέρει αυτά πέντε σύκα και ολίγα συκάμινα και λαβών ταύτα ο αδελφός έθετο εν τη ιδία κέλλη και εκλεξάμενος εν συκον και ολίγα συκάμινα, απήνεγκε το γέροντα προς δν έμελέτα απελθείν. Και είπεν Αββά, ταύτα τις ενήνοχε το γέροντα το δείνα ασθενούνται και ως έτυχον εκεί, είπέ μοι δέξαι ταύτα και δος τω δεϊνι γέροντα και έφερον αυτά πρός σε. “Ο δε γέρων, ως ήκουσεν, έστη ενεός επί πολύ. Και είπε ταύτα εμοί έπεμψε; Και απεκρίθη ο αδελφός ναι, 'Αββά. Και απέλαβεν αυτά ο γέρων ειπών καλώς ήκεις. .

Είτα επανελθών ο αδελφός εις το κελλίον αυτού, έλαβεν εκ των σύκων τα δύο και εκ των συκαμίνων ολίγα και απήνεγκε και το άλλο γέροντα των ασθενούντι. Και μετανοήσας αυτό είπε δέξαι ταύτα, 'Αββά, απέστειλε σοι ο γέρων ο δείγα. Ο δε περιχαρής γενόμενος, έφη έφιλιώθημεν; Είπε δε ο αδελφός ναι, 'Αββά, διά των ευχών σου. Και λέγει ο Γέρων" δόξα τω Θεώ. Και έφιλιώθησαν οι γέροντες διά της χάριτος του Θεού και της του αδελφού συνέσεως, δς συνήλασεν αυτούς εις ειρήνης διά των τριών σύκων και ολίγων συκαμίνων, και ουκ έγνωσαν οι γέροντες τι εποίησεν ο αδελφός.

2. Ηρώτησέ ποτε ο αββάς Αγάθων τον αββάς Αλώνιον, ει ενδέχεται ποτέ τινα ψεύσασθαι. Και απεκρίθη ο αββάς Αλώνιος, ότι ενδέχεται. “Ο δε είπε πότε; Και λέγει αυτώ ο γέρων: ιδού δύο άνθρωποι επί σού φόνον εποίησαν και ο εις έφυγεν εις το κελλίον σου. “Ο δε άρχων ζητεί αυτόν και ερωτά σε λέγων" επί σου φόνος γέγονεν; Ει ούν ου ψεύση, παραδίδως τον άνθρωπον εις θάνατον. Μάλλον ούν άφες αυτόν ενώπιον του Θεού χωρίς δεσμών, αυτός γαρ οίδε τα πάντα. Δήλον ούν εκ τούτου ότι έστι ποτέ και το ψεύδος προτιμήσαι της αληθείας.

Ερμηνεία

ΔΥΟ Γέροντες είχαν έχθραν μεταξύ των. Έτυχε κάποτε ο ένας από αυτούς να αρρωστήση. Ηλθε λοιπόν ένας αδελφός να τον επισκεφθη. Τότε ο Γέρων παρακαλούσε τον αδελφόν και του έλεγεν:

Έγώ και ο τάδε Γέροντας έχομεν ενοχληθή μεταξύ μας και ήθελα να τον παρακαλέσης να συμφιλιωθώμεν.

Ο αδελφός απεκρίθη: – Μου έδωσες διαταγήν, 'Αββά; Εγώ θα τον παρακαλέσω.

Μόλις έφυγες από το κελλί ο αδελφός, ήρχισε να σκέπτεται μέσα του πώς θα μεθοδεύση το πράγμα διότι έφοβείτο μήπως δεν δεχθή ο άλλος Γέρων την παράκλησιν και γίνη η έχθρα μεγαλυτέρα.

Κατ' οίκονομίαν Θεού κάποιος άλλος αδελφός του έφερε πέντε συκα και μερικά μούρα. Ο αδελφός τα επήρε και τα έφερεν εις το κελλί του και αφού εδιάλεξες ένα σύκον και μερικά μούρα, τα έφερε προς τον Γέροντα, τον οποίον έσκέπτετο να επισκεφθή.

-Αββά, – του είπεν - αυτά τα έφερε κάποιος εις τον τάδε Γέροντα, ο οποίος είναι άρρωστος και επειδή έτυχε να ευρεθώ εκεί, μού είπε: πάρε αυτά και δώσε τα εις τον τάδε Γέροντα.

Μόλις τα ήκουσεν αυτά ο Γέρων, έμεινε με ανοικτόν το στόμα και ηρώτησεν:

– Εμένα τα έστειλεν αυτά; . – Ναι, Αββά απήντησεν ο αδελφός. Τότε ο Γέρων τα επήρε με χαράν και είπεν: – Καλώς ήλθες.

Έπειτα ο αδελφός επέστρεψεν εις το κελλίον του και επήρε δύο από τα σύκα και ολίγα από τα μούρα και τα έφερεν εις τον άλλον Γέροντα, ο οποίος ήτο άρρωστος. 'Αφού λοιπόν του έβαλε μετάνοιαν, του είπε:

- Πάρε αυτά, 'Αββά, σου τα έστειλεν ο τάδε Γέροντας. Γεμάτος χαράν έρωτά ο Γέρων: - Λοιπόν, εσυμφιλιωθήκαμεν; – Ναι, 'Αββά – απήντησεν ο αδελφός – με τας ευχάς σου. – Δόξα τω Θεώ! Είπεν ο Γέρων.

'Έτσι συνεφιλιώθησαν οι δύο Γέροντες, με την χάριν του Θεού και την σύνεσιν του αδελφού, ο οποίος τους ειρήνευσε με τα τρία σύκα και τα ολίγα μούρα, χωρίς να γνωρίζουν οι Γέροντες τί έκαμεν ο αδελφός.

2. Κάποτε ο Αββάς Αγάθων ηρώτησε τον Αββάν Αλώνιον, αν υπάρχη περίπτωσις να είπη κανείς ψέματα και ο Αββάς Αλώνιος του απήντησεν ότι είναι δυνατόν.

– Πότε; ηρώτησεν. Ο Γέρων του απήντησεν:

-Ας υποθέσωμεν ότι δύο άνθρωποι διέπραξαν φόνον εμπρός σου και ο ένας κατέφυγεν εις το κελλίον σου. Ο άρχων τον ζητεί και σε έρωτά: Έγινε φόνος έμπρός εις τα μάτια σου; Αν λοιπόν συ δεν είπης ψέματα, τον παραδίδεις εις τον θάνατον. Είναι προτιμότερον να τον αφήσης εις την κρίσιν του Θεού, χωρίς δεσμά, διότι Αυτός τα γνωρίζει όλα.

Απ' αυτό λοιπόν γίνεται φανερόν ότι είναι δυνατόν κάποτε να προτιμήσωμεν το ψεύδος από την αλήθειαν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΣΤ΄
(Να υπομένουμε αγόγγυστα την συκοφαντία)

Ὅτι μέγα το τῆς συκοφαντίας ἁμάρτημα, καὶ ὅτι πρὸς δόξαν τῶν συκοφαντουμένων, εἰ ὑπομένουσιν εὐχαρίστως τοῖς συκοφάνταις καὶ ἐνταῦθα πολλάκις ἢ παρὰ Θεοῦ ἡ τιμωρία ἐπέρχεται.

Οτι το αμάρτημα της συκοφαντίας είναι μεγάλο και ότι εις το τέλος αποβαίνει προς δόξαν των συκοφαντουμένων, αν υπομένουν αγόγγυστα τους συκοφάντας και ότι πολλάκις ή τιμωρία των συκοφαντών επέρχεται και εις την παρούσαν ζωήν.

Α'. Παλλαδίου

ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ τινὸς θυγάτηρ παρθένος ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης ἐκπεσοῦσα, παρὰ τοῦ φθείραντος αὐτὴν ἐδιδάχθη ἀναγνώστης τινὰ τῆς πόλεως συκοφαντῆσαι, ἔγκυος γενομένη. Ἐξεταζομένη οὖν παρὰ τοῦ πατρός, κατεῖπε τοῦ ἀναγνώστου. “Ο δὲ ἀνήγγειλε τῷ Ἐπισκόπῃ ὁ δὲ Ἐπίσκοπος, τὸ ἱερατεῖον συγκαλεσάμενος καὶ τὸν ἀναγνώστην εἰς μέσον ἀγαγῶν, ἠρώτα περὶ τοῦ πράγματος. Ὁ δὲ ἀπεκρίθη ἐγὼ πρᾶγμα ἐν τούτῳ οὐκ ἔχω ἀναίτιος γὰρ εἶμι καὶ τῆς αἰτίας της πρὸς ἐκείνην εἰ δὲ θέλετε ἀκούσαι το μὴ ὂν ἵνα εἴπω, πέπραχα.

Τοῦτο αὐτοῦ εἰπόντος, καθεῖλεν αὐτὸν τοῦ ἀναγνώστου. Ἐκεῖνος δὲ προσπεσῶν παρεκάλει τὸν Ἐπίσκοπον λέγων" εἰ τοῦτο σοὶ ἔδοξε, κύρι Ἐπίσκοπε, διὰ τὸ εἰπεῖν μὲ ἐπεσόν τοῦ μὴ ἄξιον εἶναι μὲ κληρικὸν τῆς σῆς ἁγιωσύνης, κέλευσον ἀπὸ τοῦ νῦν δοθῆναι μοὶ αὐτὴν εἰς γυναῖκα οὔτε γὰρ ἐγὼ λοιπὸν κληρικός, οὔτε ἐκείνη παρθένος. “Ο δὲ Ἐπίσκοπος καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς προσδοκήσαντες διακείσθαι αὐτὸν πρὸς αὐτήν, καὶ μὴ δύνασθαι ἄλλως ἀποκοπῆναι τὴν συνήθειαν, ἐξέδοντο ταύτην αὐτῷ. Ὁ δὲ παρέθετο ταύτην ἐν Μοναστηρίων γυναικών, παρακαλέσας τὴν αὐτόθι προηγουμένην ἀνέχεσθαι αὐτῆς ἕως τῆς κυήσεως. Καὶ καταλιπῶν αὐτὴν ἀπῆλθεν ἐν αὐχμηρῷ κελλίῳ καὶ καθεῖρξεν ἑαυτόν, ἀναλαβῶν σκληραγωγίαν ἀκροτάτην.

Προσῆλθε δὲ τῷ Χριστῷ ἐν συντετριμμένῃ καρδίᾳ, μετὰ πολλῶν δακρύων λέγων: Σύ, Κύριε, καρδιογνῶστα πάντων, οἶδας καὶ τὰς ἐμᾶς πράξεις, καὶ εἰδῶς τὰ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν καὶ παντὸς γιγνώσκων ἀνθρώπου ἐνθύμημα. Σὺ ἐταστὴς ὀξὺς ἐνθυμήσεων. Σὺ ἀδικουμένων βοηθὸς καὶ ἐκδικος συκοφαντουμένων ἀπαραλόγιστος.

Οὐδὲν γὰρ σοὶ ἄδικον ἀρέσκει, πᾶσα δὲ ροπὴ ζυγοῦ δικαιοσύνης παρὰ σοῖ ἐστι. Τῆς σῆς οὖν λοιπόν, δέσποτα, ἀπαραλογίστου καὶ δικαίας κρίσεως ἔστιν ἀποφῆναι καὶ τὴν δίκην τὴν ἐμὴν εἰς πέρας ἀγαγεῖν.

Ἐν ταύταις οὖν ταῖς προσευχαῖς καὶ νηστείαις προσκαρτεροῦντος αὐτοῦ, παρέστη ὁ καιρὸς τοῦ τεκεῖν τὴν ἀθλίαν καὶ ἡ δικαία κρίσις τοῦ Θεοῦ φέρει αὐτὴ ὀδύνην ἀπότομος καὶ ἀφόρητον, δράσεις τὲ καταχθονίων καὶ φοβεραι κολάσεις ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας τὴν ἀθλίαν ταύτην ἰσχυρῶς ἐπολιόρκους καὶ τὸ βρέφος τῆς γαστρὸς οὐ προέκυπτες.Αἳ δὲ ὀδύναι κατὰ πᾶσαν ὥραν ἀφορητότεραι προσετίθεντο.Ἤρξατο οὖν γοεραις φωναῖς ἀνοιμώζειν καὶ βοᾶν· ὀΐμοι τὴ ἀθλία! κινδυνεύω ἀπολέσθαι δυσὶ κακοῖς, ποργεία καὶ συκοφαντία περιπεσοῦσα. Ὑπὸ γὰρ ἑτέρου καταφθαρεῖσα, τοῦ ἀναγνώστου κατηγόρησα. Ὡς οὖν οὐκέτι λοιπὸν ἤδυνατο ἢ ζῆσαι ἢ ἀποθανεῖν, ἢ τεκεῖν, οὔτε ἡ συνοδεία ὑπέφερε τὰς μεγάλας ταύτης οἰμωγᾶς, δρόμο ἀπελθούσαι ἀπαγγέλλουσι ταῦτα τῷ Ἐπισκόπῃ. Γενομένης οὖν ὑπὸ πάντων εὐχῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, αἳ τοῦ ἀναιτίου εὐχαι ταύτην ἀπρόσδεκτον ἐποίησαν.

'Ἀναστᾶς οὖν ὁ Ἐπίσκοπος ἐπορεύθη ἔνθα ὁ Διάκονος κατεκέκλειστο, καὶ στᾶς πρὸς τὴ θύρα ἐπὶ πολὺ ἔκρουεν' ἐκείνου δὲ μήτε ὑπακούσαντος, μήτε ἀποκριγαμένου, ἐκέλευσεν ὁ Ἐπίσκοπος τὴν θύραν ἐπαρθῆναι. Καὶ εἰσελθῶν εὗρεν αὐτὸν κείμενον ἐπ' ἐδάφους καὶ ὡς ἀπολογούμενος ἔφη αὐτῶ ἀδελφὲ ἀναγνῶστα Εὐστάθιε, φανερωθείσης, θεία κρίσει, τῆς εἰς σὲ συκοφαντίας διὰ τῶν σῶν εὐχῶν, κατοικτείρησον λοιπὸν τὴν εἶς σὲ ἁμαρτήσασαν, ἐπὶ πολὺ ταῖς βασάνοις καταικισθείσαν, καὶ λύσουν τὴν ἁμαρτίαν" ταῖς γὰρ σᾶς εὐχαῖς τοιαῦτα πάσχει. Δεήθητι οὖν τοῦ Θεοῦ, ἕνα ἐλευθερωθῆ τοῦ πανωδύνου τόκου. Αὖτου δὲ ἅμα τῷ Ἐπισκόπῳ ἐκτενῶς προσευξαμένου, εὐθέως ἡ ἀθλία ἤλευθερωθή της ἀνάγκης κυήσασα παιδίον ἱκέτευε δὲ τοὺς πάντας ἀφεθῆναι αὐτὴ τὴν κατὰ τοῦ δικαίου ἀνομίαν.

Καὶ ἀπὸ τότε λοιπὸν οἱ πάντες εἶχον αὐτὸν ἐν τάξει τῶν μαρτύρων πάσης γὰρ μερίμνης ἑαυτὸν ἀποχωρίσας, εἰς ὕψος πολιτείας ἀρίστης ἀνῆλθεν, ὡς καὶ χαρίσματος πνευματικοῦ ἀξιωθῆναι. Ταῦτα δὲ διῆλθον, ἵνα γνῶμεν ποίοις κολαστηρίοις πρὸ τῆς μελλούσης ἐν τῇ γεέννῃ τιμωρίας καὶ ἐνταύθα παραδίδονται οἱ συκοφάνται, καὶ πάλιν ποίων τιμῶν καὶ χαρισμάτων καὶ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντᾳ αἰώνι καταξιοῦνται οἱ συκοφαντούμενοι καὶ εἰς προσευχὲς καὶ εὐχαριστίας τρεπόμενοι καὶ τῷ Θεῷ προστρέχοντες.

Ερμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ εις την Καισάρειαν της Παλαιστίνης ή άγαμος κόρη ενός Πρεσβυτέρου διεφθάρη από κάποιον και έμεινε έγκυος και διαφθορεύς της την συνεβούλευσε να

συκοφαντήση ένα αναγνώστην της πόλεως ως ένοχον. Καθώς λοιπόν ανεκρίνετο από τον πατέρα της, κατηγόρησε τον αναγνώστην.

Ο πατέρας της το ανέφερεν εις τον Επίσκοπον. Ο Επίσκοπος συνεκάλεσε το Ιερατείον, έφερεν εις το μέσον τον αναγνώστης και τον έρωτούσε διά την περίπτωσιν της θυγατρός του πρεσβυτέρου.

-Εγώ δεν έχω καμμίαν σχέσιν με την υπόθεσιν αυτήν, απήντησεν ο αναγνώστης.

Ο Επίσκοπος ήγανάκτησεν από την άρνησίν του και του λέγει με αυστηρότητες:

– Δεν ομολογείς, άθλιε, το σφάλμα σου και να μετανοήσης; Ο αναγνώστης απεκρίθη και πάλιν:

-Έγώ σε παρακαλώ, την αλήθειαν είπα, ότι με αυτήν την υπόθεσιν δεν έχω καμμίαν σχέσιν, διότι είμαι αθώος από την αιτίαν του ατυχήματος της νέας: αν όμως θέλετε να ακούσετε να σας είπα ότι έκαμα έκείνο που δεν έκαμα, τότε το έκαμα.

Όταν είπεν αυτό, ο Επίσκοπος τον καθήρεσεν από το αξίωμα του αναγνώστου.

Τότε ο αναγνώστης προσέπεσεν εις τα πόδια του Επισκόπου και τον παρεκάλει.

- Αφού έτσι απεφάσισες –του έλεγε- άγιε Επίσκοπε, ότι δεν είμαι άξιος κληρικός της αγιωσύνης σου, επειδή είπα ότι ήμάρτησα, πρόσταξε να μου δοθή από τώρα σύζυγος αυτή η νέα ούτε εγώ εις το εξής πλέον θα είμαι κληρικός, ούτε εκείνη παρθένος.

Ο Επίσκοπος και ο πατέρας της νέας επίστευσαν ότι την έσυμπαθούσε τόσον πολύ, ώστε να μη ήμπορη να την αποχωρισθή δι' αυτό και του την έδωσαν ως σύζυγον.

Εκείνος τότε την οδήγησεν εις γυναικείον Μοναστήριον και παρεκάλεσε την Ηγουμένην να την δεχθή μέχρις ότου γεννήση. Και αφού την άφησεν εκεί, ο ίδιος κατέφυγεν εις ένα κελλίον που ευρίσκετο εις κατάξηρόν τόπον, εις τον οποίον έκλείσθη και επεδόθη εις αυστηροτάτην σκληραγωγίαν.

Κατέφυγε λοιπόν με συνετριμμένην καρδίαν εις τον Χριστόν και Του έλεγε με πολλά δάκρυα: Κύριε, Σύ, που είσαι καρδιογνώστης όλων, γνωρίζεις και τας ιδικάς μου πράξεις, όπως γνωρίζεις όλα πριν γίνουν, καθώς και την σκέψιν κάθε ανθρώπου. Σύ αλάνθαστα και γρήγορα έλέγχεις τους λογισμούς. Συ είσαι βοηθός των αδικουμένων και δικαιότατος υπερασπιστής των συκοφαντουμένων. Διότι δεν Σου αρέσει κανένα

άδικον. Συ δε διαθέτεις ακριβέστατον ζυγόν δικαιοσύνης. Εις την ιδικήν Σου λοιπόν, Δέσποτα, αλάνθαστον και δικαίαν κρίσιν υπάρχει η δυνατότης να φανερώσης την αλήθειας και να αποδείξης εις το τέλος την αθωότητά μου.

Ενώ λοιπόν ο αναγνώστης επέμενεν υπομονητικά εις τας προσευχας και τας νηστείας, έφθασε και ο καιρός να γεννήση εκείνη η αθλία.

Η δικαία κρίσις του Θεού της έφερεν απότομον και αβάστακτον πόνον: έβασανίζετο από σκοτεινά οράματα, και επί επτά ημέρας ή αθλία υπέφερε φρικτά από φοβερούς πόνους ωσάν κολασμένη, και όμως το βρέφος δεν έβγαινεν από μέσα της. Οι πόνοι όλον και περισσότερον ανυπόφοροι εγίνοντο. Ήρχισε λοιπόν με δυνατάς κραυγάς να στενάζη και να φωνάζη: αλλοίμονον εις εμέ τήν αθλίαν κινδυνεύω να χαθώ από δύο αμαρτίας, εις τας οποίας έπεσα, την πορνείαν και την συκοφαντίαν. Διότι ενώ με διέφθειρεν άλλος, εγώ κατηγόρησα τον αναγνώστην.

Επειδή λοιπόν δεν ήμπορούσε πλέον ούτε να ζήση, ούτε να αποθάνη, αλλ' ούτε και να γεννήση, ούτε και η αδελφότης είχε την αντοχήν να ακούη τους σπαρακτικούς οδυρμούς της, έτρεξαν γρήγορα και τα ανέφεραν εις τον Δεσπότην. 'Αμέσως τότε έγινε θερμή παράκλησις από όλους εις την Εκκλησίαν· αι ευχαι όμως του αθώου έκαμαν απαράδεκτον αυτήν την παράκλησιν από τον Θεόν.

Έσηκώθηκε λοιπόν τότε ο Επίσκοπος και επήγεν εκεί που ήτο κατάκλειστος ο Διάκονος, και αφού εστάθη εμπρός εις την θύραν, εκτυπούσεν επί πολύ να του ανοίξουν. Επειδή δε εκείνος ούτε ήκουε ούτε και απαντούσε, διέταξεν ο Επίσκοπος να σπάσουν την θύραν. "Όταν εισήλθε, τον ευρηκεν εξαπλωμένον εις το έδαφος και ωσάν να απελογείτο του είπε:

– Αδελφέ, αναγνώστα Ευστάθιε, η κρίσις του Θεού εφανέρωσε, μετά τας προσευχάς σου, την εις βάρος σου κατηγορίαν· λυπήσου και συ πλέον τώρα εκείνην, που σου έκαμε το κακόν, διότι πολύ έβασανίσθη από την τιμωρίαν και συγχώρησε την αμαρτίαν της. Από τας προσευχάς σου υποφέρει αυτά. Παρακάλεσε λοιπόν τον Θεόν να ελευθερωθή από τον τοκετόν, που την βασανίζει με φοβερούς πόνους.

Μόλις ο 'Αναγνώστης προσευχήθη μαζί με τον Επίσκοπον, ήλευθερώθη αμέσως εκείνη η αθλία από την αγωνίαν και έγέννησε παιδί.

Έπειτα παρεκάλει όλους να την συγχωρήσουν διά την ανομίαν που διέπραξεν εις βάρος του δικαίου.

Από εκεί και έπειτα όλοι εθεωρούσαν τον Διάκονον ως μάρτυρα. Εκείνος δε αφού εγκατέλειψε κάθε κοσμικής μέριμναν, έφθασεν εις το ύψος αρκετά εναρέτου ζωής, ώστε να αξιωθή να λάβη από τον Θεόν και πνευματικόν χάρισμα.

Τα ανέφερα αυτά, διά να εννοήσωμεν καλώς είς ποίας τιμωρίας, πριν από την μελλοντικήν τιμωρίαν εις την γέενναν, παραδίδονται και εις την ζωήν αυτήν οι συκοφάνται και, αντιστοίχως, ποίας τιμάς και χαρίσματα αξιώνονται να λάβουν από τον Θεόν και τώρα, εις αυτήν την ζωήν, και εις την μέλλουσαν εκείνοι που συκοφαντούνται και επιδίδονται εις προσευχάς, ευχαριστίας και προστρέχουν εις τον Θεόν.

Β'. Εν τω βίω του Αγίου Γρηγορίου του Θαυματουργού

Ο ΜΕΓΑΣ Γρηγόριος, διὰ πάσης ἐλθῶν τῆς τῶν Ἑλλήνων παιδεύσεως, καὶ γνοὺς τὴ πεῖρα τὸ ἀσύστατον καὶ ἀσύμφωνον καὶ ἀσθενές των παρ' αὐτοὺς δογμάτων, μαθητὴς τοῦ Εὐαγγελίου καθίσταται καὶ πρὶν ἀναγεννηθῆναι διὰ Βαπτίσματος, οὕτω κατώρθου τὸν βίον, ὡς μηδένα ρύπον ἐξ ἁμαρτίας ἐπὶ τὸ λουτρὸν εἰσενεγκασθαι. Διάγων τοίνυν κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, εἰς ἣν πάντες συνέρρεαν οἱ περὶ φιλοσοφίας καὶ ἰατρικὴν ἐσπουδαιότες, χαλεπὸν ἦν τοῖς ὁμήλιξι θέαμα, νέος ὑπὲρ τὴν πολιᾶν τὴ σωφροσύνη κοσμούμενος καὶ γὰρ τοῦ καθαρεύοντος ἔπαινος τῶν μολυνομένων ὄνειδος ἦν. Ὡς ἂν οὖν ἀπολογία τὶς εἴη τοῖς ἀκολάστοις το μὴ μόνους αὐτοὺς τοιούτους εἶναι δοκεῖν, ἐπίνοιαν τινὰ μηχανώνται τοῦ μῶμον τινὰ τῷ βίῳ τοῦ μεγάλου προστρίψασθαι. Καὶ προβάλλουσιν εἰς διαβολὴν ἐκείνου γύναιον ἑταιρικῶν ἐξ οἰκήματος ἐπὶ ἀτιμία κατεγνωσμένον.

Τοῦ δὲ κατὰ τὸ σύνηθες τοῖς λογάσι τῶν ἀνδρῶν ἓν σεμνῷ τῷ σχήματι περὶ τινὸς τῶν κατὰ φιλοσοφίαν διασκοποῦντος, προσεισι τὸ γύναιον λυγιζόμενον τὲ καὶ θρυπτόμενον, καὶ διὰ πάντως τὸ εἶναι πρὸς αὐτὸν συνηθεῖα δὶ' ὧν ἔφθεγγετο τὲ καὶ ἐποίει σχηματιζόμενον. Εἶτα ἔλεγε τῶν μισθωμάτων ἀποστερείσθαι, προστιθεῖσα καὶ τὰς ἀφορμᾶς, ὑπ᾽ ἀναιδείας ὑπὲρ ὧν ἤτιατο τὴν τῶν μισθῶν ἀποστέρησιν.

Τῶν δὲ συνεγνωκότων αὐτοῦ τὸν βίον ἀγανακτούντων τὲ καὶ ὀργὴ κατὰ τοῦ γυναίου συγκινουμένων, οὔτε συνεταράχθη τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ χαλεπαίνουσιν, οὔτε τί τοιοῦτον εἶπε συκοφαντούμενος, οἷον εἶκος τὸν ἀχθόμενον, οὐ μάρτυρα τοῦ βίου προσεκαλέσατο, οὔχ ὅρκω τὸν μῶμον ἀπώσατο, οὐ τὴν κακίαν τῶν ταῦτα κατ' αὐτοῦ συσκευασαμένων διήλεγξεν. Ἀλλ' ἐν ἠρεμίᾳ τὲ καὶ καθεστώση τὴ φωνὴ πρὸς τινὰ τῶν

συνήθων ἀποστραφεῖς, οὕτως, ἔφη, διαλυσον αὐτὴ τὸ ἀργύριον ὡς ἂν μὴ ἐπὶ πλεῖον διοχλοῦσα τὴν προκειμένην σπουδὴν ἐπιταράσσοι.

Ἐπει δὲ μαθῶν παρὰ τῆς ἑταιρίδος καὶ τοῦτο προστεταγμένος ὅσον ἤτει παρ' αὐτοῦ ἀργύριον ἑτοίμως ἅπαν ἀπαριθμήσατο, καὶ πέρας εἶχε κατὰ τοῦ σώφρονος ἡ ἐπιβουλὴ τοὺς ἀκολάστοις, καὶ ἦν ἐν ταῖς χερσὶν ἤδη τῆς ἀτίμου το κέρδος, τότε γίνεται θεόθεν ἢ τὲ μαρτυρία τῆς σωφροσύνης τοῦ νέου καὶ τῆς τῶν ὁμηλίκων συκοφαντίας ὁ ἔλεγχος.

Ὁμοῦ τὲ γὰρ τῷ ὑποδέξασθαι τὴ χειρὶ τὸ ἀργύριον πνεύματι δαιμονίων στρεβλωθεῖσα, καὶ βρυχηθμὸ θηριώδει παρὰ τὴν ἀνθρωπίνην φωνὴν ἀνοιμώξασα, πίπτει πρηνής, κατὰ τὸ μέσον των συνειλεγμένων, θέαμα φρικτὸν τὲ καὶ φοβερὸν τοῖς παρούσιν ἀθρόως, τῶν τριχῶν τὲ διερρηγμένων, καὶ ταῖς ἰδίαις χερσὶ σπαρασσομένων καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀνεστραμμένων, καὶ τοῦ στόματος τὸν ἀφρὸν παραπτύοντος, καὶ οὐ πρότερον ἀνῆκε καταπνῖγον αὐτὴν τὸ δαιμόνιον, πρὶν αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν μέγαν ἐπικαλέσασθαι τὸν Θεόν, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἱλεώσασθαι. Τοιαῦτα τῆς νεότητος τοῦ θαυμαστοῦ Γρηγορίου τὰ διηγήματα ἄξια των μετὰ ταῦτα βεβιωμένων αὐτὰ τὰ προοίμια.

Ερμηνεία

Ο ΜΕΓΑΣ Γρηγόριος, αφού εσπούδασεν όλην την ελληνικής φιλοσοφίαν, και αντελήφθη πλέον εκ πείρας πόσον αβάσιμα, αντιφατικά και ανίσχυρα ήσαν τα διδάγματά της, γίνεται μαθητής του Ευαγγελίου του Χριστού. Και πριν ακόμη αναγεννηθή δια του Αγίου Βαπτίσματος, έζούσε τόσον ενάρετα, ώστε να μη εισαγάγη καμμίαν αμαρτίαν εις το λουτρόν (του Βαπτίσματος). Διέμενε λοιπόν εις την Αλεξάνδρειαν, εις την οποίαν έμαζεύοντο όσοι έσπούδαζαν φιλοσοφίας και ιατρικών και ήτο αξιοθαύμαστον θέαμα μεταξύ των συνομηλίκων του, διότι αν και ήτο νέος, εν τούτοις διεκρίνετο, περισσότερον από τους γέροντας, διά την σωφροσύνην του. Ο έπαινος όμως του αγνού αποτελεί εντροπήν διά τους αμαρτάνοντας.

Διά να έχουν λοιπόν κάποιαν δικαιολογίαν οι διεφθαρμένοι και να μη φαίνονται ότι αυτοί μονάχα είναι αμαρτωλοί, μηχανεύονται κάποιο τέχνασμα, διά να κηλιδώσουν την φήμην του μεγάλου Γρηγορίου. Διά να τον κατηγορήσουν, παρουσιάζουν μίαν πόρνην, από κακόφημον οίκον, γνωστήν διά την ατιμίαν της.

'Ενώ λοιπόν εκείνος, όπως συνήθιζεν, εσυζητούσε, με ταπεινόν σχήμα, διά κάποιον φιλοσοφικόν ζήτημα με τους λογίους του τόπου, πλησιάζει η διεφθαρμένη γυναίκα, σινάμενη και κουνάμενη έδειχνε δε με όσα έκαμνε και έλεγεν, ότι τάχα ήτο γνωστή του. Έπειτα έλεγεν ότι δεν την πληρώνει και με πολλήν αναίδειαν προσέθετε τους

λόγους, τάχα διά τους οποίους της καθυστερεί τον μισθόν της ακολασίας. Εις το άκουσμα των λόγων αυτών εκείνοι που εγνώριζαν τον βίον του Αγίου αγανακτούσαν και έκινούντο με οργήν εναντίον της διεφθαρμένης γυναικός εκείνος όμως ούτε καν εταράχθη, όπως οι άλλοι που έθύμωναν δια λογαριασμόν του ούτε είπε τίποτα (να διαμαρτυρηθη) διά την συκοφαντίαν, κάτι, τέλος πάντων, που ταιριάζει εις τα χείλη ενός στενοχωρημένου ούτε επεκαλέσθη την ζωήν του, διά να υπερασπίση την αθωότητά του: ούτε προσεπάθησε να αποκρούση με όρκον την κατηγορίαν ούτε έκαυτηρίασε την κακίαν εκείνων που εμηχανεύθησαν αυτήν την συκοφαντίαν εναντίον του, αλλά με ήρεμον τρόπον, χωρίς να υψώση την φωνήν του, εστράφη προς κάποιον φίλον του και του είπε:

– Πλήρωσε της τα χρήματα που ζητεί, διά να μη ταράσση την συζήτησίν μας και μας ενοχλή περισσότερον.

Αφού δε ο φίλος του Αγίου Γρηγορίου έμαθεν από το ακόλαστον γυναικάριον πόσα χρήματα έζητούσεν, αμέσως της τα εμέτρησεν όλα και έτσι ετελείωσεν η συνωμοσία των ακολάστων εναντίον του αγνού. Και ενώ η άτιμος εκρατούσεν εις τα χέρια της το κέρδος, τότε έρχεται από τον Θεόν η απόδειξις της αγνότητος του νέου και ο έλεγχος της συκοφαντίας των συνομηλίκων του.

Συγκεκριμένα συνέβη το εξής: την στιγμήν που έπαιρνεν εις τα χέρια της τα χρήματα, αμέσως έστράβωσεν από δαιμονικόν πνεύμα, έμούγκρισε σπαρακτικά, ώσαν θηρίον, πίπτει χάμω και εξηπλώθη εις το μέσον των συγκεντρωμένων. Αμέσως όλοι οι παρόντες ευρέθησαν πρό φρικτού και φοβερού θεάματος εξερρίζωνε με τα ίδια της τα χέρια της τρίχας της κεφαλής της, έξεσχίζετο, τα μάτια της είχαν γυρίσει και από το στόμα της έβγαζεν αφρούς. Δέν έσταματούσε δε να πνίγη την γυναίκα εκείνη το δαιμόνιον, πριν ο μέγας Γρηγόριος επικαλεσθή τον Θεόν και να τον παρακαλέση δι' αυτήν.

Τα γεγονότα αυτά που έγιναν κατά την νεότητα του Αγίου Γρηγορίου, αποτελούν άξια προοίμια της μετέπειτα αξιοθαυμάστου Χριστιανικής ζωής του.

Γ'. 'Εν τω βίω του Αγίου Γρηγορίου τού Ακραγαντίνου

ΤΟΙΟΥΤΟΝ καὶ τὸ κατὰ τὸν μέγαν Γρηγόριον διήγημα τὸν 'Ἀκραγαντίνων Ἐπίσκοπον, ὃς πράως ἐνεγκῶν τὴν συκοφαντίαν, καὶ διετίαν ὅλην δεσμώτης ἐν σκοτεινῳ τινι καὶ ἄφεγγεστατη καὶ πνιγηρὴ οἰκίσκω κατακλεισθεῖς, καὶ πάντα

εὐχαρίστως καὶ ἀνεξικάκως ὑπενεγκῶν, ὕστερον ὑπὸ Θεοῦ ἐδοξάσθη μέσον συνόδου, τῆς μὲν καταψευσαμένης αὐτοῦ κόρης καὶ ἔκτοτε δαιμονώσης ὑπ' αὐτοῦ ἰαθείσης πάντων δρώντων, καὶ οὕτω τὴν συκοφαντίαν φανερωσάσης, καὶ τὸ ψεῦδος ἀντικρυς ὁμολογησάσης.

Τῶν δὲ περὶ Σαβίνον καὶ Κρισκεντίνον, τῶν ταῦτα κατὰ τοῦ ἁγίου συσκευασάντων, καὶ ἐν τῇ κέλλῃ τοῦ ἁγίου τὴν κόρην ἐπικλεισάντων, ἐκείνου τὰς μεσονυκτίους εὐχᾶς ἐν τῷ ναῷ ἀποδιδόντος Θεῷ, εἶτα ἅμα φωτὶ εἴσδραμοντων καὶ ἐξαγαγόντων αὐτὴν ἐκεῖθεν καὶ κατειπεῖν τοῦ Ὁσίου παραπεισάντων, τούτων γεύσει θεία τοῦ συνεδρίου ἐνώπιον λαίλαπι ζοφερὰ περισχεθέντων ἅμα παντὶ τῷ ἐκείνων συστηματι ἐφ' ὥραν ἔκανην.

Εἶτα μετὰ τὸ διαλυθῆναι τὴν λαίλαπα πάντων ὄφθεντων μεμελανωμένων τὰ πρόσωπα καὶ πεπελιδνωμένων τὰ χείλη, καὶ μάλιστα τῶν ἀρχηγῶν τῆς συκοφαντίας, ὡς μήτε συσφίγγειν αὐτά, μήτε λαλεῖν ὅλως δύνασθαι καὶ φανερῶς ἐκ Θεοῦ δεξαμένων τὴν τιμωρίαν, ἣν ἐξ ἐκείνου καὶ τὸ γένος αὐτῶν διεδέξατο, ἀνίερον εἶναι κατακριθὲν καὶ λειτουργὸς ἐκ τούτου Κυρίου μὴ γίνεσθαι.

Ερμηνεία

ΠΑΡΟΜΟΙΟΝ είναι και το διήγημα του μεγάλου Γρηγορίου, Επισκόπου Ακραγαντίνων. Και αυτός εσήκωσε με πραότητα τον σταυρόν της συκοφαντίας παρέμεινεν αιχμάλωτος εις ένα θεοσκότεινον και αποπνικτικόν οικίσκον, όπου τον είχαν φυλακίσει. Και αφού τα υπέφερεν όλα με υπομονήν και ανεξικακίαν, ύστερα εδοξάσθη υπό του Θεού εν μέσω Συνόδου, όταν η κόρη, η οποία τον έσυκοφάντησε και από τότε είχε δαιμονισθη, έθεραπεύθη από τον Αγιον ενώπιον όλων και έτσι εφανέρωσε την συκοφαντίαν και ώμολόγησε τελείως το ψεύδος της. Δεν έμειναν όμως ατιμώρητοι οι άνθρωποι του Σαβίνου και του Κρισκεντίνου, οι οποίοι εμηχανεύθησαν τας συκοφαντίας αυτάς εναντίον του Αγίου. Έκλεισαν δηλαδή την κόρην εις το κελλί του Αγίου, όταν εκείνος ευρίσκετο εις τον ναόν και ανέπεμπεν, εις τον Θεόν τας μεσονυκτίους ευχάς. Μόλις έφώτισεν, έτρεξαν μέσα εις το κελλί, την έβγαλαν από εκεί και την έπεισαν να κατηγορήση τον Όσιον. Όταν όμως ενεφανίσθησαν εις το συνέδριον, μέσα εις αυτό ετυλίχθησαν; από πρόσταγμα Θεού, αυτοί και οι σύντροφοί των, με σκοτεινήν ανεμοθύελλαν επί αρκετήν ώραν.

Κατόπιν, όταν επέρασεν ο άνεμος, έφαίνοντο όλοι με μαυρισμένα πρόσωπα και μελανιασμένα χείλη και προ παντός οι αρχηγοί της συκοφαντίας, έτσι που να μη μπορούν ούτε να τα κλείσουν, ούτε να ομιλήσουν καθόλου. Έτσι ολοφάνερα

ετιμωρήθησαν από τον Θεόν και την τιμωρίαν μάλιστα εκληρονόμησεν, από τότε, και ολόκληρος η οικογένειά των. Κατεδικάσθη δηλαδή, ως ανίερος και δεν εγένετο από αυτήν την οικογένειαν κανένας λειτουργός του Κυρίου.

Δ'. Εν τω Γεροντικώ

ΔΙΗΓΗΣΑΤΟ περὶ ἑαυτοῦ ὁ ἀββᾶς Μακάριος λέγων, ὅτι, ὅτε ἤμην γεωτερος καὶ ἔκαθημην εἰς κελλίον εἰς Αἴγυπτον, ἐκράτησαν μὲ καὶ ἐποίησαν κληρικῶν εἰς τὴν πόλιν. Καὶ μὴ θέλων καταδέξασθαι, ἔφυγον εἰς ἕτερον τόπον καὶ ἦλθε πρὸς μὲ εὐλαβὴς κοσμικός, καὶ ἐλάμβανε τὸ ἐργόχειρόν μου καὶ διηκόνει μοί. Συνέβη δὲ ἀπὸ πειρασμοῦ παρθένον τινὰ εἰς τὴν πλησίον κώμην ἐκπεσεῖν καὶ συλλαβοῦσα κατὰ γαστρός, ἤρωτατο τὶς εἴη καὶ τοῦτο πεποιηκῶς; Ἡ δὲ εἶπεν ὁ Ἀναχωρητής. Καὶ ἐξελθόντες οἵ της κώμης συνέλαβον μὲ καὶ ἐκρέμασαν περὶ τὸν τράχηλόν μου ἤσβολωμενας χύτρας καὶ ὠτία κούφων, καὶ πομπεύοντες περιήγαγον μὲ κατὰ τὰς ἀμφόδους τῆς κώμης, τύπτοντες ἅμα καὶ λέγοντες οὗτος ὁ Μοναχὸς ἔφθειρεν ἡμῶν τὴν παρθένον, λάβετε αὐτὸν λάβετε, καὶ ἔτυψαν μὲ παρὰ μικρόν του ἀποθανεῖν. "Ἐλθῶν δὲ τὶς τῶν γερόντων εἶπεν" ἕως πότε τύπτετε τὸν ξένον Μοναχόν;

Ὁ δὲ διακονῶν μοὶ ἤκολουθει ὀπίσω μου αἰδούμενος ἦσαν γὰρ αὐτὸν ὑβρίζοντες καὶ λέγοντες ἰδοὺ ὁ Ἀναχωρητής, ὢ σὺ ἐμαρτύρεις, τί ἐποίησε. Καὶ λέγουσιν οἱ γονεῖς τῆς κόρης οὐκ ἀπολύομεν αὐτόν, ἕως οὐ δῶ ἐγγυητὴς τοῦ τρέφειν αὐτήν. Καὶ εἶπον τῶν διακονητῆ μου καὶ ἐνηγγυήσατο μέ. Καὶ ἀπολυθεῖς ἦλθον εἰς τὸ κελλίον μου σὺν αὐτῶ καὶ ἔδωκα αὐτῶ ὅσα εἶχον σπυρίδια λέγων· πώλησον αὐτὰ καὶ δὸς τὴ γυναικί μου φαγεῖν. Καὶ ἔλεγον τὸ λογισμὸς Μακάριε, ἰδοὺ εὗρες ἑαυτῶ γυναῖκα, χρὴ οὖν ἐργάζεσθαι μικρὸν περισσόν, ἵνα τρέφῃς αὐτήν. Καὶ εἰργαζόμην νύκτα καὶ ἡμέραν καὶ ἐπεμπτον αὐτή.

"Ὅτε δὲ ἦλθεν ὁ καιρὸς τοῦ τεκεῖν τὴν ἀθλίαν, ἔμεινεν ἐπὶ πολλᾶς ἡμέρας βασανιζομένη καὶ οὐκ ἔτικτεν. "Ἤρξατο οὖν κράζειν καὶ λέγειν' ἐλεήσατε μὲ τὴν ἀθλίαν ἐλεήσατε μὲ τὴν δύο κακοῖς, δμοὺ πορνεία καὶ συκοφαντία περιπεσοῦσαν. Κατεψευσάμην γὰρ τοῦ Ἀναχωρητοῦ καὶ μάτην ἤτιασαμην αὐτὸν ἐκεῖνος γὰρ οὐδὲν ἐπραξεν, ἀλλ' ὁ δεῖνα ὁ νεώτερος οὗτος μὲ διέφθειρεν. Ὡς οὖν τοῦτο ἤκουσεν ἐ διακονῶν μοί, τρέχει καὶ ἔρχεται πρὸς μὲ καὶ ἀναγγέλλει μοί, προσθεῖς ὅτι ἰδοὺ καὶ πᾶσα ἡ κώμη ἔρχεται πρὸς σὲ τοῦ μετανοῆσαι σοὶ καὶ δοξᾶσαι σὲ ἐγὼ δὲ φοβηθεῖς τὴν ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπαίνων βλάβης, ἀνέστην εὐθὺς καὶ ἔφυγον εἰς σκήτιν. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀρχὴ καὶ αἰτία δὶ' ἣν ἦλθον ὧδε.

2. Ἐγένετο τὶς γέρων φιλάδελφος καὶ ἀγαπητικὸς σφόδρα, μὴ λογιζόμενος τὸ κακὸν ποτέ. 'Ἀδελφὸς δὲ τὶς κλέψας σκεύη, ἤνεγκε καὶ παρέθετο αὐτῶ, ἀγνοούντι ὅλως περὶ τοῦ πράγματος. Μετὰ δὲ ἡμέρας ἐγνωρίσθησαν τὰ σκεύη αὐτοῦ καὶ ἐγκληθεῖς καὶ γέρων ἔβαλε μετάνοιαν λέγων" συγχωρήσατε μοί, μετανοῶ. Μετὰ δὲ μικρὸν ἦλθεν ὁ ἀδελφὸς ὁ κλέψας τὰ σκεύη καὶ παραθέμενος αὐτῶ, καὶ ἐποίησε διάλογος μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔλεγε τὸ γέροντα σὺ ἔκλεψας τὰ σκεύη; Καὶ ἔβαλεν ὁ γέρων μετάνοιαν τῷ ἀδελφῷ λέγων" συγχώρησον μοί. Εἰ πότε δὲ καὶ ἄλλος τὶς τῶν ἀδελφῶν ἐπταισε καὶ ἤρνειτο, αὐτὸς ἔβαλλε μετάνοιαν λέγων" συγχωρήσατε μοί. Τοσούτον ἦν εὐλαβὴς καὶ ταπεινόφρων ὁ ὅσιος, μηδὲ ἕως λόγου ποτὲ πλήξας τινά.

3. Διηγήσατο γέρων, ὅτι ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἰσιδώρου τοῦ Πρεσβυτέρου τῆς σκήτεως, ἦν τὶς ἀδελφὸς Διάκονος, ὃν καὶ διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἀρετῆς ἐποίησε Πρεσβύτερον ἐπὶ τὸ διαδέξασθαι αὐτὸν μετὰ θάνατον. Ὁ δὲ δι' εὐλάβειαν οὐχ ἥψατο τῆς χειροτονίας, ἀλλ' ἔμενε Διάκονος. Τούτω γοῦν κατ' ἐπιβουλὴν τοῦ ἐχθροῦ ἔφθονησε τὶς τῶν γερόντων, καὶ πάντων ὄντων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τὴν σύναξιν, ἀπελθῶν ὁ γέρων ὑπέβαλε τὸ ἴδιος βιβλίον εἰς τὸ κελλίον τοῦ Διακόνου, καὶ ἐλθῶν ἀπήγγειλε τὸ ἀββᾶ Ἰσιδώρω λέγων, ὅτι τὶς τῶν ἀδελφῶν ἔκλεψέ μου τὸ βιβλίον. Καὶ θαυμάσας ὁ ἀββᾶς Ἰσίδωρος εἶπεν οὐδέποτε τί γέγονε τοιοῦτον ἐν τῇ σκήτει.

Λέγει οὖν τῷ Πρεσβυτέρῳ ὁ γέρων ἐκεῖνος καὶ τὸ βιβλίον ὑποβαλῶν" ἀποστειλον δύο των Πατέρων μετ' ἐμοῦ ἵνα ἐρευνήσωμεν τὰ κελλία. Ἀπελθόντες οὖν πρώτον μὲν ἐψηλάφησαν εἰς τὰ κελλία τῶν ἄλλων, ὕστερον δὲ ἦλθον εἰς τὸ κελλίον τοῦ Διακόνου, καὶ εὑρόντες αὐτὸ ἐκεῖ το βιβλίον, ἤνεγκαν αὐτὸ τὸ Πρεσβυτέρω εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀπήγγειλαν ποὺ εὗρον αὐτό, παρόντος καὶ τοῦ Διακόνου καὶ ἀκούοντος. "Ο δὲ ποιεῖ μετάνοιαν ἐπὶ παντός του λαοῦ τὸ ἀββᾶ Ἰσιδώρω λέγων: ἡμάρτηκα δὸς μοὶ ἐπιτίμιον. Καὶ ἔδωκεν αὐτῶ ἐπιτίμιον ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας μὴ κοινωνῆσαι.

Ἐρχόμενος οὖν ὁ ἀδελφὸς εἰς τὴν σύναξιν, ἵστατο πρὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπέπιπτε παντὶ τῷ λαῷ λέγων" συγχωρήσατε μοί, ὅτι ἥμαρτηκα. Μετὰ δὲ τρεῖς ἑβδομάδας ἐδέχθη εἰς τὴν κοινωνίας καὶ εὐθέως ἐδαιμονίσθη ὁ γέρων καὶ συκοφαντήσας αὐτόν, καὶ ἤρξατο ἐξομολογείσθαι κράζων καὶ λέγων ἔσυκοφαντησα τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ. Καὶ γενομένης εὐχῆς ὑπὸ πάσης της Ἐκκλησίας περὶ αὐτοῦ οὐκ ἐθεραπεύετο. Τότε ὁ μέγας Ἰσίδωρος λέγει ἐπὶ πάντων των ἀδελφῶν εὔξαι ὑπὲρ αὐτοῦ σὺ γὰρ ἔσυκοφαντηθης καὶ εἰ μὴ διά σου, οὐ θεραπεύεται καὶ εὔξαμενου αὐτοῦ παραχρῆμα ὑγιὴς γέγονεν ὁ γέρων.

4. Ἦν τὶς τῶν Πατέρων ὀνόματι Νίκων εἰς τὸ ὄρος Σινὰ' οὐ πολὺ δὲ μήκοθεν αὐτοῦ κατώκει τὶς Φαραωνίτης ἔχων θυγατέρα. "Ἄνθρωπος οὖν τὶς παραγενόμενος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαραωνίτου, καὶ εὑρῶν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ μόνην, ἀποντος ἐκείνου, διέφθειρεν αὐτήν. Εἶτα ἐδίδαξεν εἰπεῖν τῷ πατρὶ αὐτῆς, ὅτι ὁ ἀββᾶς Νίκων ἐποίησε μοὶ

οὕτως. Ὡς οὖν ἐπανελθῶν καὶ Φαραωνίτης τὸ γεγονὸς ἔμαθε, θυμὸ καὶ λύπη τὴν καρδίαν ἀναφλεχθεῖς, λαβῶν τὸ ξίφος ἀπῆλθε πρὸς τὸν γέροντα' καὶ στᾶς ἔξωθεν ἔκρουσε καὶ ἐξελθόντος τοῦ γέροντος, ἐξέτεινεν ὁ Φαραωνίτης τὴν χεῖρα τοῦ πλήξει αὐτὸν τὸ ξίφει καὶ εὐθέως ἐξηράνθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ.

Μὴ δυνηθεῖς οὖν φονεύσαι τὸν γέροντα, ἀπελθῶν εἶπε τοῖς Πρεσβυτέροις καὶ πέμψαντες ἐκάλεσαν τὸν γέροντα. Καὶ ὡς ἦλθεν, ἐπιθέντες αὐτὸ πολλὲς πληγᾶς ἤθελον διώξαι. Ὁ δὲ παρεκάλει λέγων· ἄφετε μὲ ὦδε διὰ τὸν Θεόν, ἵνα μετανοήσω. Καὶ χωρίσαντες αὐτὸν τρία ἔτη τῆς τῶν ἁγιασμάτων μεταλήψεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἔδωκαν ἐντολὴν ἕνα μηδείς, αὐτὸ παραβάλῃ καὶ διήγαγε τρία ἔτη μετανοῶν κατὰ Κυριακὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίας καὶ παρεκάλει πάντας λέγων" εὔξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ.

Ὕστερον δὲ ἐδαιμονίσθη ὁ ποιήσας τὴν ἁμαρτίαν καὶ συκοφαντήσας τὸν γέροντα καὶ μαστιζόμενος ὑπὸ τοῦ δαίμονος ὥμολογησεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶπων, ὅτι οὐδὲν οἶδεν ὅ του Θεοῦ δοῦλος, ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἁμαρτίαν ἐποίησα, καὶ εἶπον συκοφαντῆσαι αὐτόν. Καὶ ἀκούσαντες πᾶς ὁ λαὸς ἀπῆλθον πρὸς τὸν γέροντα ἐν τῷ κελλίῳ ἡσυχάζοντα, καὶ μετενόησαν αὐτὸ λέγοντες συγχώρησον ἡμίν, 'Ἀββᾶ. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς συγχωρῆσαι ὑμὶν ὁ Θεός, ἐγὼ δὲ οὐκέτι ὦδε μένω μεθ' ὑμῶν, ὅτι οὐχ εὑρέθη εἰς ἔχων διάκρισιν τοῦ συμπάθειαν τινὰ ἐνδείξασθαι εἰς ἐμέ. Καὶ ἀνεχώρησεν εὐθὺς ἐκεῖθεν ὁ γέρων.

Οἶμαι οὐ διὰ τοῦτο μόνον ἀναχωρῆσαι τὸν γέροντα, καὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπεν, ἐλέγχων αὐτῶν τὸ ἀσυμπαθὲς καὶ ἀδιάκριτον καὶ πρὸς διόρθωσιν ἐκκαλούμενος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ φεύγειν τὸν παρ' αὐτῶν ἔπαινον καὶ τὴν δόξαν, ἣν ἔκτοτε δοξάζειν αὐτὸν ἔμελλον, γνόντες τὸ ὑπερβάλλον τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς καὶ κατὰ Θεὸν ἀνδρείας καὶ γενναιότητος.

Ερμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Μακάριος διηγήθη την εξής περιπέτειαν, η οποία του συνέβη: Όταν ήμουν – έλεγε – νεώτερος εκαθόμουν εις ένα κελλίον εις την Αίγυπτον. Εκεί με έκαμαν κληρικόν εις την πόλιν. Επειδή όμως δεν ήθελαν να δεχθώ το αξίωμα, έφυγα εις άλλον τόπον. Κοντά μου ήλθεν ένας ευλαβής κοσμικός, έπαιρνε το εργόχειρόν μου και με εξυπηρετούσε. Συνέβη τότε από ενέργειας του πειρασμού, να παραστρατήση μία παρθένος, από ένα γειτονικόν χωρίον και να καταστη έγκυος.

Την ερωτούσαν λοιπόν, ποίος σου έκανε αυτό το κακόν; και εκείνη απήντησεν ο Αναχωρητής.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΣΤ΄ (Να υπομένουμε αγόγγυστα την συκοφαντία)

'Εβγήκαν τότε όλοι οι κάτοικοι του χωρίου, με συνέλαβαν και έκρέμασαν γύρω από τον λαιμόν μου μαυρισμένας χύτρας και κουτάλια ξύλινα και ήρχισαν να με διαπομπεύουν εις τους δρόμους του χωριού, να με κτυπούν και να λέγουν: Αυτός ο Μοναχός διέφθειρε την κοπέλλα μας, πάρτε τον (απ' εδώ), πάρτε τον. Με εκτύπησαν δε τόσον, ώστε παρ' ολίγον να αποθάνω. Έπάνω εις την ώραν έφθασε κάποιος Γέρων και είπε προς τον όχλον έως πότε θα κτυπάτε αυτόν τον ξένον Μοναχόν;

Εκείνος που με υπηρετούσε, με ακολουθούσε από πίσω καταντροπιασμένος, διότι και αυτόν τον ύβριζαν. Νά – του έλεγαν ειρωνικά – ο Αναχωρητής, που τόσον τον έπαινούσες, τι έκαμεν! Οι δε γονείς της νέας έλεγον δεν τον αφήνομεν να φύγη, αν δεν μάς δώση εγγυητήν, ότι θα την τρέφη. Παρεκάλεσα τον διακονητής μου και εγγυήθηκε δια λογαριασμόν μου. 'Αφού με απέλυσαν, ήλθα με τον διακονητής μου εις το κελλίον μου, του έδωσα όσα ζεμπίλια είχα και του είπα:

-Πώλησέ τα και δώσε εις την γυναίκα μου να φάγη.

Και έλεγα με τον λογισμός μου: Μακάριε, να πού εύρήκες γυναίκα: πρέπει λοιπόν τώρα να εργάζεσαι ολίγον περισσότερον, διά να την τρέφης. Και εργαζόμουνα νύκτα και ημέραν και της έστελνα χρήματα.

Όταν έφθασεν ο καιρός να γεννήση ή αθλία, έβασανίζετο επί πολλάς ημέρας και δεν ήμπορούσε να γεννήση. Ήρχισε λοιπόν να κραυγάζη και να λέγη: ελεήσατε με, διότι περιέπεσα σε δύο μεγάλα κακά, την πορνείαν και την συκοφαντίαν. Είπα ψέματα εναντίον του Αναχωρητού και αδίκως τον κατηγόρησα. Τίποτε δεν μου έκαμεν εκείνος αλλά ο τάδε νέος με διέφθειρεν.

Μόλις το επληροφορήθη αυτό και διακονητής μου, τρέχει γρήγορα, έρχεται εις εμένα και μου το αναφέρει. Και προσέθεσε και ολόκληρο το χωριό έρχεται εδώ, διά να σου ζητήση συγγνώμην και να σε τιμήση.

Εγώ, μόλις ήκουσα αυτό, εφοβήθηκα για την ψυχικής βλάβης, η οποία θα ήμπορούσε να προέλθη από τους επαίνους των ανθρώπων· δι' αυτό εσηκώθηκα αμέσως και έφυγα εις την σκήτης. Αυτή είναι η αρχή και η αιτία, που με έκαναν να έλθω εδώ.

2. Ένας Γέρων ήτο πολύ φιλάδελφος και γεμάτος από πολλών αγάπης: αυτός ποτέ δεν έσκέπτετο το κακόν. Κάποτε ένας αδελφός έκλεψε διάφορα πράγματα, τα έφερε και τα ετοποθέτησεν εις το κελλίον του, χωρίς να γνωρίζη ο Γέρων τίποτα από την

υπόθεσιν αυτήν. Μετά μερικές ημέρας ανεγνωρίσθησαν τα κλεμμένα αντικείμενα και ο Γέρων κατηγορήθη δια κλοπήν τότε εκείνος, χωρίς αντιλογίαν, έβαλε μετάνοιαν συγχωρήσατε με – τους είπε –μετανοώ.

Έπειτα από όλίγον ήλθε και ο αδελφός, που έκλεψε τα πράγματα και τα έκρυψεν εις το κελλί του. Ήρχισε λοιπόν να συζητή με τον Γέροντα και εις μίαν στιγμήν του λέγει: Συ έκλεψες τα πράγματα; Είς απάντησιν ο Γέρων έβαλε μετάνοιαν εις τον αδελφόν και του λέγει: συγχώρεσέ με.

Και οποιοσδήποτε άλλος αδελφός έκανε σφάλματα και ηρνείτο, έβαζεν αυτός μετάνοιαν και έλεγε συγχωρήσατέ με. Τόσον πολύ και Οσιος αυτός ήτο ευλαβής και ταπεινόφρων, ώστε ούτε με ένα λόγον δεν έλύπησε ποτέ κανένα.

3. Ένας Γέρων διηγήθη, ότι εις τον καιρόν του μεγάλου Ισιδώρου, του πρεσβυτέρου της σκήτης, εζούσε κάποιος αδελφός, ο οποίος είχε το ιερατικόν αξίωμα του Διακόνου" αυτόν ο μέγας Ισίδωρος, διά την υπερβολικήν του αρετήν, τον εχειροτόνησεν ιερέα, διά να τον διαδεχθή, μετά τον θάνατός του. Εκείνος όμως, από ευλάβειαν, ποτέ δεν έκαμε χρήσιν του αξιώματος του ιερέως, αλλ' έμενε Διάκονος.

Αυτόν λοιπόν τον ενάρετον αδελφόν, από ενέργειας του πειρασμού, έφθόνησε κάποιος Γέρων: επήγε λοιπόν εις το κελλί του Διακόνου, ενώ όλοι οι άλλοι είχαν συναχθή εις την Εκκλησίαν διά την ακολουθίαν, και έκρυψε το ιδικόν του βιβλίον. Και κατόπιν επήγεν εις τον 'Αββάς Ισίδωρον.

– Κάποιος από τους αδελφούς, του λέγει, μου έκλεψε το βιβλίον.

- Ποτέ δεν συνέβη ένα τέτοιο πράγμα εις την σκήτην, του απήντησε κατάπληκτος ο 'Αββάς Ισίδωρος.

'Απευθυνόμενος δε προς τον Πρεσβύτερον, ο Γέρων, που έκρυψε το βιβλίον, του λέγει:

- Στείλε μου δύο Πατέρας να κάμωμεν έρευνας εις τα κελλία.

'Αφού λοιπόν επήγαν πρώτα και έψαξαν τα κελλία των άλλων, ήλθον μετά και εις το κελλί του Διακόνου και αφού ευρήκαν εκεί το βιβλίον εκείνο, το έφεραν εις τον Πρεσβύτερον εις την Εκκλησίας και του είπαν που το ανεκάλυψαν, ενώ ήτο εμπρός και ο Διάκονος και το ήκουεν.

Ο Διάκονος τότε, εμπρός εις όλον τον λαόν, έβαλε μετάνοιαν εις τον 'Αββάν Ισίδωρον και του είπεν:

-Ημάρτησα: όρισε μου επιτίμιον.

Ο 'Αββάς Ισίδωρος του έδωσε πράγματι επιτίμιον να μη κοινωνήση επί τρεις εβδομάδας.

Έρχόμενος λοιπόν ο αδελφός εκείνος εις την σύναξιν εστέκετο έμπρός εις την Εκκλησίαν και έκαμνε μετάνοιαν εις όλους συγχωρήσατε με – έλεγε - διότι έπεσα εις αμαρτίαν.

Μετά τις τρεις εβδομάδας, έγινε δεκτός εις την Θείαν Κοινωνίαν αμέσως όμως ο Γέρων, ο οποίος τον έσυκοφάντησεν, εδαιμονίσθη και ήρχισε να κραυγάζη και να ομολογή το κακόν που διέπραξεν. Εσυκοφάντησα –εφώναζε- τον δούλον του Θεού.

'Αμέσως όλον το εκκλησίασμα έκαμε προσευχήν δι' αυτόν, αλλά δεν έθεραπεύετο. Τότε ο μέγας Ισίδωρος λέγει ενώπιον όλων είς τον άδελφόν-Διάκονον:

-Επειδή συ έσυκοφαντήθης απ' αυτόν, μόνον από σε θα θεραπευθή.

Μόλις, πράγματι, προσηυχήθη ο Διάκονος, αμέσως ο Γέρων εθεραπεύθη.

4. Εις το όρος Σινά υπήρχε και κάποιος, μεταξύ των Πατέρων, που ώνομάζετο Νίκων. Όχι δε και πολύ μακριά απ' αυτόν έκατοικούσε κάποιος Αιγύπτιος, ο οποίος είχε και μίαν θυγατέρα. Μίαν ημέραν λοιπόν ήλθε κάποιος άνθρωπος εις το σπίτι του Αιγυπτίου· επειδή δε απουσίαζεν ο Αιγύπτιος και ευρήκε μόνην την θυγατέρα, την διέφθειρε. Κατόπιν την συνεβούλευσε να ειπή εις τον πατέρα της, ότι ο 'Αββάς Νίκων την έκαμεν έτσι.

Μόλις λοιπόν επέστρεψεν ο Αιγύπτιος και έμαθε τι συνέβη, έπλημμύρισεν η καρδία του από θυμόν και λύπην και αφού επήρεν ένα ξίφος έπήγεν εις το κελλί του Γέροντος. "Οταν έφθασεν, εστάθη απ' έξω και έκτύπησε την θύραν και καθώς έβγαινεν ο Γέρων, εσήκωσεν ο Αιγύπτιος το χέρι του, διά να τον κτυπήση με το ξίφος. Αμέσως όμως το χέρι του έξεράθηκεν.

Επειδή λοιπόν δεν ηδυνήθη να φονεύση τον Γέροντα, επήγε και τον κατήγγειλεν εις τους Πρεσβυτέρους τότε εκείνοι έστειλαν αμέσως και εκάλεσαν τον Γέροντα. Οταν ήλθε τον εκτύπησαν πολύ και ήθέλησαν να τον διώξουν από την σκήτην. Εκείνος όμως τους παρακαλούσε να τον αφήσουν.

– Δι' όνομα του Θεού, έλεγεν, αφήστε με εδώ να μετανοήσω.

Και αφού τον κατεδίκασαν να μη μεταλαμβάνη και να μη έρχεται εις την Εκκλησίαν επί τρία χρόνια (αλλά να μένη χωριστά), έδωσαν έντολήν να μη τον επισκεφθή κανείς.

Επέρασαν τρία χρόνια και κάθε Κυριακήν έμενε γονατιστός είς την είσοδος της Εκκλησίας και έπαρακαλούσεν όλους κάμετε προσευχήν - τους έλεγε – δι' εμέ.

Υστερα από τον κανόνα αυτόν, εδαιμονίσθη εκείνος που έκανε την αμαρτίαν και εσυκοφάντησε τον Γέροντα: κάτω δε από τα μαστιγώματα του δαίμονος, τα ώμολόγησεν όλα εις την Εκκλησίαν. Τίποτα δεν γνωρίζει ο δούλος του Θεού – είπεν - εγώ έκαμα την αμαρτίαν και συνεβούλευσα την κόρης του Αιγυπτίου να τον συκοφαντήση. Μόλις ήκουσεν αυτό όλος ο λαός επήγεν εις τον Γέροντα, που ησύχαζεν εις το κελλί του, του έβαλαν μετάνοιαν και του είπαν:

– Συγχώρησέ μας, 'Αββά. Εκείνος τους απήντησεν:

- Ο Θεός να σας συγχωρήση: εγώ όμως δεν θα μείνω πλέον μαζί σας, διότι δεν ευρέθη ούτε ένας, που να έχη διάκρισιν και να μου δείξη κάποιαν συμπάθειαν.

Έτσι ανεχώρησεν απ' εκεί ο Γέρων.

Νομίζω ότι ο Γέρων δεν ανεχώρησε πραγματικά μόνον δι' αυτό, που τους είπε καυτηριάζων το ασυμπαθές και αδιάκριτον και παροτρύνων αυτούς έμμεσα να διορθωθούν αλλά το έκαμε και διά να αποφύγη τον έπαινόν των και την δόξαν, με την οποίαν επρόκειτο να τον δοξάζουν, όταν πλέον εγνώρισαν την καταπληκτικήν αρετήν του και την κατά Θεόν ανδρείας και γενναιότητά του.

Ε'. Του 'Αββά Ησαΐου

ΕΑΝ συκοφαντηθῆς ὑπὸ τινὸς ἓν πράγματι, μὴ πτυρής, ἀλλὰ βάλε μετάνοιαν λέγων συγχώρησον μοί, ὅτι οὐκέτι ποιῶ εἴτε οἶδας τὸ πρᾶγμα εἴτε οὐκ οἶδας.\

Ερμηνεία

ΑΝ συκοφαντηθής από κάποιον διά κάποιο πράγμα, μη φοβηθής, αλλά βάλε μετάνοιαν και είπε συγχώρεσέ με, δεν το ξανακάνω, είτε έχεις ιδέαν δι' αυτό, που σε συκοφαντούν, είτε όχι.

ΣΤ'. Του Αγίου Μαξίμου

ΟΤΑΝ ἴδωσιν ἡμᾶς οἱ δαίμονες τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου καταφρονοῦντας, ἵνα μὴ δι' αὐτὰ τοὺς ἀνθρώπους μισήσωμεν καὶ τῆς ἀγάπης ἐκπέσωμεν, τότε συκοφαντίας καθ' ἡμῶν ἐγείρουσιν, ἵνα τὴν λύπην μὴ φέροντες, τοὺς συκοφαντήσαντας μισήσωμεν. Οὐκ ἔστι πόνος βαρύτερος συκοφαντίας, κἀν τὲ εἰς πίστιν, κἀν τὲ εἰς βίον συκοφαντῆται καὶ οὐδεὶς ταύτης καταφρονεῖν δύναται, εἰ μὴ μόνος καὶ εἰς Θεὸν ἀποβλεπόμενος, ὡς ἡ Σωσάννα, τὸν μόνον δυνάμενον καὶ ἐξ ἀναγκῶν ρύσασθαι ὡς πὲρ κακείνην, καὶ τοὺς ἀνθρώπους πληροφορῆσαι, ὡς καὶ ἐπ' ἐκείνης, καὶ τὴν ψυχὴν τὴ ἐλπίδι παραμυθήσασθαι. "Ὅσον σὺ εὔχῃ ἐκ ψυχῆς ὑπὲρ τοῦ συκοφαντήσαντός σε, τοσούτον καὶ ὁ Θεὸς πληροφορεῖ τοὺς σκανδαλισθέντας.

Ερμηνεία

ΟΤΑΝ μάς ίδουν οι δαίμονες να καταφρονούμεν τα πράγματα του κόσμου, διά να μη μισήσωμεν, εξ αιτίας των πραγμάτων, τους ανθρώπους και ξεπέσωμεν από την αγάπην, τότε ξεσηκώνουν εναντίον μας συκοφαντίας, διά νά μή ήμπορέσωμεν να σηκώσωμεν την λύπην και έτσι να μισήσωμεν αυτούς που μας έσυκοφάντησαν. Δεν υπάρχει περισσότερον αβάστακτος πόνος από την συκοφαντίαν, είτε κανείς συκοφαντήται είς την πίστιν του, είτε είς τήν ζωήν του κανείς δεν ήμπορεί να την περιφρονηση, παρά μόνον εκείνος που αποβλέπει εις την υποστήριξιν του Θεού, όπως η Σωσάννα. Διότι μόνον εκείνος έχει την δύναμιν να μάς γλυτώση από τας δυσκόλους στιγμές, όπως και εκείνην, και να πληροφορήση τους ανθρώπους διά την αθωότητά μας, όπως και τότε με εκείνην και να παρηγορήση με την ελπίδα Του την ψυχήν μας. Όσον περισσότερον συ προσεύχεσαι υπέρ εκείνου, που σε έσυκοφάντησε, τόσον αποτελεσματικώτερον πληροφορεί και ο Θεός τους σκανδαλισθέντας από την συκοφαντίαν.

Ζ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΕΑΝ συμβῇ σοὶ συκοφαντηθῆναι, καὶ μετὰ ταῦτα φανερωθῇ τὸ καθαρόν σου τῆς συνειδήσεως, μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ δούλευε τῷ Κυρίῳ ἐν ταπεινοφροσύνῃ, τὴ λυτρωσαμένω σε ἀπὸ συκοφαντίας ἀνθρώπων, ἵνα μὴ πέσης πτῶμα ἐξαίσιον.

Ερμηνεία

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΣΤ΄ (Να υπομένουμε αγόγγυστα την συκοφαντία)

ΟΤΑΝ σου συμβή να συκοφαντηθής και κατόπιν αποκαλυφθη ή καθαρότης της συνειδήσεώς σου, να μη υπερηφανευθής, αλλά να υπηρετης με ταπεινοφροσύνην τον Κύριον, που σε εγλύτωσεν από συκοφαντίας ανθρώπων, δια να μη πέσης εις πτώσιν φοβεράν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΖ΄
(Περί λόγου, σιωπής, αργολογίας)

Περὶ λόγου καὶ σιωπῆς, καὶ πῶς δεῖ καὶ πότε τούτοις χράσθαι, καὶ ὅτι τὸ ἀργολογεῖν οὐκ ἀνέγκλητον.

Περί λόγου και σιωπής, πώς και πότε πρέπει να τα χρησιμοποιώμεν και ότι η αργολογία είναι αμάρτημα.

Α'. Παλλαδίου

ΜΕΛΛΩΝ τελευτᾶν ὁ μέγας Παμβῶ, παρεστῶσιν αὐτῶ Ὡριγένει καὶ Ἀμμωνίω τοὺς Πρεσβυτέροις καὶ λοιποὺς ἁγίοις ἀνδρᾶσι, τοῦτο λέγεΗ ταὶ εἰρηκέναι, ὅτι ἀφ' οὐ ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον ταύτην οὐ μεταμεμέλημαι ἕως τῆς ἄρτι ὥρας ἐπὶ λόγω ὢ ἐλάλησα, καὶ οὕτως ἀπέρχομαι πρὸς τὸν Θεόν, ὡς μὴ ἀρξάμενος θεοσεβεῖν. Διηγήσαντο δὲ μοὶ οἱ προρρηθέντες ἄνδρες, ὅτι οὐδέποτε ἐρωτηθεῖς λόγος παρὰ τινὸς ἢ γραφικῶν ἢ ἄλλον τινὰ πραγματικόν, εὐθὺς παρ' αὐτὰ ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἔλεγε, μηδέπω τὴν ἀπόκρισιν εὐρηκέναι. Πολλάκις δὲ παρῆλθε καὶ τρίμηνον καὶ οὐκ ἐδίδου ἀπόκρισιν λέγων μηδέπω κατειληφέναι. Οὕτως μέντοι καὶ τὰς ἀποφάσεις ἐδίδου περιεσκεμμένως καὶ κατὰ Θεόν, ὡς πάντας δέχεσθαι ταύτας μετὰ φόβου πολλοῦ, ὡς ἐξ αὐτοῦ του Θεοῦ.

Ερμηνεία

ΟΤΑΝ επλησίαζε να αποθάνη ο Μέγας Παμβώ και ευρίσκοντο κοντά του οι Πρεσβύτεροι Ωριγένης και Αμμώνιος και άλλοι άγιοι άνδρες, λέγεται, ότι είπεν· από τότε που ήλθα εις αυτήν την έρημον, δεν έχω μετανοήσει μέχρι τώρα δια κάποιον λόγον, που είπα και έτσι πηγαίνω εις τον Θεόν, ως να μη ήρχισα ακόμη την θεοσέβειαν. Καθώς δε μου διηγήθησαν οι άνδρες, τους οποίους ανέφερα προηγουμένως, ποτέ δεν έσπευσε να απαντήση σε κάποιον που του υπέβαλεν απορίαν έστι φράσεως της Αγίας Γραφής ή πρακτικού ζητήματος αλλ' έλεγε πως δεν ευρήκεν ακόμη την σωστήν απάντησιν. Πολλάκις δε και τρίμηνον επέρασε και δεν έδιδε την ζητουμένην απάντησιν, και έλεγεν ότι δεν αντελήφθη την απορίαν. Έτσι λοιπόν και τας απαντήσεις έδιδεν ύστερα από πολλήν σκέψιν και όπως ήθελεν ο Θεός, ώστε όλοι να τας δέχονται με βαθύτατον σεβασμόν, ωσάν να προήρχοντο από τον ίδιον τον Θεόν.

Β'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΙΠΕ Γέρων: ἔστιν ἄνθρωπος δοκῶν σιωπᾶν, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ κατακρίγει ἄλλους καὶ τοιοῦτος πάντοτε λαλεῖ. Καὶ ἔστιν ἄλλος ἀπὸ πρωὶ ἕως ὀψὲ λαλῶν καὶ σιωπὴν κρατῶν, τουτέστιν ἐκτὸς ὠφελείας οὐδὲν λαλῶν.

2. Ἠρωτήθη γέρων τί ἐστι τὸ ὑπὲρ ἀργοῦ ῥήματος διδόναι λόγον; Καὶ ἀπεκρίθη οἷος δήποτε λόγος περὶ σωματικοῦ πράγματος λαλούμενος, ἐκτός της ἀναγκαίας χρείας, ἀργολογία ἐστὶ μόνον δὲ τὸ λαλεῖν περὶ σωτηρίας ψυχῆς οὐκ ἔστιν ἀργολογία, πλὴν καὶ ἐν τούτῳ τὸ τὰ πολλὰ σιωπᾶν κάλλιον ἐστιν ὡς γὰρ λαλεῖς τὸ καλόν, ἔρχεται καὶ τὸ κακόν.

3. Παρέβαλεν ἀδελφὸς πρὸς τινὰ γέροντα καὶ λέγει αὐτῷ Ἀββᾶ, εἶπέ μου ῥῆμα πῶς σωθῶ; “Ο δὲ εἶπεν αὐτῷ ἐὰν παραβάλῃς τινί, μὴ προλάβῃς λαλῆσαι πρὶν ἐξετάσῃς. “Ο δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ κατανυγεῖς, ἔβαλεν αὐτῷ μετάνοιαν λέγων ὄντως πολλὰ βιβλία ἀνέγνων καὶ τοιαύτην παιδείας οὐδέποτε ἔγνων καὶ ὠφεληθεῖς ἐξῆλθεν.

4. Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀμμώη, ὅτι ὡς ὑπῆγεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐκ ἤφιει τὸν μαθητὴν αὐτοῦ ἔγγιστα αὐτοῦ περιπατῆσαι, ἀλλ' ἀπὸ μακρόθεν καὶ εἰ ἤρχετο Ρρωτησαι περὶ λογισμῶν, ὡς ἔλεγεν αὐτῷ μόνον, ἐδίωκεν αὐτὸν λέγων" μήποτε λαλούντων ἡμῶν περὶ ὤφελειας ἐγκύψῃ ξένη ὁμιλία, διὰ τοῦτο οὐκ ἐῶ σὲ ἔγγιστά μου.

5. "Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀμμοῦν, ὅτι παρέβαλε τὸ ἀββᾶ Ποιμένι καὶ λέγει αὐτῷ ἐὰν ἀπέλθω εἰς τὸ κελλίον τοῦ πλησίον ἢ καὶ αὐτὸς παραβάλῃ διὰ τινὰ χρείαν, εὐλαβούμεθα λαλῆσαι ἀλλήλοις, μὴ τὶς ἀνακύψῃ ξένη ὁμιλία. "Ἔφη αὐτὸ καὶ γέρων καλῶς ποιεῖς χρῄζει γὰρ ἢ νεότης φυλακῆς. Ἠρώτησεν οὖν αὐτὸν ὁ ἀββᾶς Ἀμμοῦν λέγων" οἱ γέροντες τί ἐποίουν; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων οὐκ εἶχον ἐν ἑαυτοῖς ἕτερον τί ἢ ξένον ἐν τῷ στόματι ἕνα αὐτὸ λαλήσωσιν. Ἐὰν οὖν γένηται, φησίν, ἀνάγκη λαλῆσαι μετὰ τοῦ πλησίον, θέλεις λαλήσω ἐν ταῖς γραφαῖς ἢ ἐν τοῖς λόγοις τῶν γερόντων; Λέγει ὁ γέρων" εἰ οὐ δύνασαι σιωπᾶν, καλόν ἐστι μᾶλλον λαλῆσαι ἐν τοὺς λόγους τῶν γερόντων, καὶ μὴ ἐν ταῖς γραφαῖς τὸ γὰρ ἐν ταύταις λαλεῖν οὐ μικρὸν φέρει τὸ ἀτελεῖ κίνδυνον.

6. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἠσαΐας οὐκ ἔστι σοφία τὸ λαλῆσαι, σοφία δὲ ἐστι τὸ γνωναι τὸν καιρὸν ὅτε δεῖ λαλῆσαι καὶ ἀποκριθῆναι τὰ δέοντα. Γενου ἄγνωστος ἐν γνώσει, ἕνα ἐκφύγης ἐκ πολλῶν κόπων ἑαυτῷ γὰρ ἐγείρει κόπους καὶ ἐμφανίζων ἑαυτὸν ἐν γνώσει. Μὴ καυχῶ ἐν γνώσει σου· οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν οἶδεν.

7. Ἀδελφὸς ἤρωτησε τὸν ἀββᾶς Ματώην λέγων· τί ποιήσω, ὅτι ἡ γλῶσσα μου θλίβει μέ, καὶ ὅταν ἔρχομαι μέσον των ἀνθρώπων, οὐ δύναμαι κατασχεῖν αὐτήν, ἀλλὰ κρίνω αὐτοὺς ἐν παντὶ ἔργω ἀγαθῶ καὶ ἐλέγχω αὐτοὺς τί οὖν ποιήσω; Καὶ ἀποκριθεῖς ὁ γέρων εἶπεν: εἰ οὐ δύνασαι κατέχειν ἑαυτόν, φύγε κατὰ μόνας ἀσθέγεια γὰρ ἔστιν. Ὁ δὲ καθήμενος μετὰ ἀδελφῶν, οὐκ ὀφείλει εἶναι τετραγωνιαῖος, ἀλλὰ στρογγύλος, ἵνα πρὸς πάντας κυλίεται ἐγὼ δὲ οὐ κατὰ ἀρετὴν κάθημαι κατὰ μόνας, ἀλλὰ κατὰ ἀσθένειαν δυνατοὶ γὰρ εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι εἰς τὸ μέσον των ἀνθρώπων.

8. "Ἔλεγεν ὁ ἀββᾶς Ἰωσήφ, ὅτι καθημένων ἡμῶν πότε μετὰ τοῦ ἀββᾶ Ποιμένος, ὤνομασε τὸν ἀββᾶς Ἀγάθωνα καὶ λέγομεν αὐτῶ νεώτερός ἐστι καὶ διὰ τί καλεῖς αὐτὸν ἀββᾶν; Καὶ εἶπεν ὁ γέρων: τὸ στόμα αὐτοῦ ἐποιησεν αὐτὸν καλείσθαι ἀββᾶν.

9. Εἶπε γέρων ἐὰν κτήση σιωπήν, μὴ ἔχε ἑαυτὸν ὡς ἀρετὴν κατορθούντα, ἀλλὰ λέγε ὅτι ἀνάξιος εἴμι καὶ τοῦ λαλεῖν.

10. Διηγεῖτο τὶς τῶν Πατέρων, ὅτι καθημένων ποτὲ γερόντων καὶ λαλούντων περὶ ἀφελείως, ἦν τὶς ἐν αὐτοῖς διορατικὸς καὶ ἔβλεπε τοὺς Ἀγγέλους κατασείοντας καὶ εὔφημουντας αὐτούς. Ὡς δὲ ἤρχετο ἄλλη ὁμιλία, ἀνεχώρουν οἱ "Ἄγγελοι, καὶ ἐκυλίοντο χοῖροι ἐν μέσῳ αὐτῶν μεστοὶ δυσωδίας, καὶ ἤχρειουν αὐτοὺς ὡς δὲ ἐλάλουν περὶ ὠφελειας, ἤρχοντο οἳ "Ἄγγελοι καὶ εὐφήμουν αὐτούς.

11. "Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀββᾶ "Ὧρ, ὅτι οὔτε ἐψεύσατο πότε, οὔτε ὤμοσεν, οὔτε κατηράσατο ἄνθρωπον, οὔτε ἐκτὸς ἀνάγκης ἐλάλησεν.

12. "Ἔλεγεν ὁ αὐτὸς ἀεὶ τὸ μαθητὴ αὐτοῦ Παύλω βλέπε μηδέποτε ἀλλότριον λόγον ἐνέγκης εἰς τὸ κελλίον τοῦτο.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ Γέρων είπεν υπάρχει άνθρωπος, ο οποίος νομίζει ότι σιωπά και η καρδία του κατακρίνει άλλους αυτός πάντοτε λαλεί. Καί, αντίθετα, υπάρχει άλλος, ο οποίος από το πρωί έως το βράδυ λαλεί και όμως κρατεί σιωπήν δεν ομιλεί, δηλαδή τίποτα, που να μή είναι ωφέλιμον.

2. Ήρώτησαν ένα Γέροντας τι σημαίνει, ότι πρόκειται να δώση κανείς απολογίαν δι' αργον λόγον; (Ματθ. ιβ', 36). Εκείνος απήντησεν

Οποιαδήποτε ομιλία γίνεται δια σωματικά πράγματα, εκτός εκείνων που είναι αναγκαία, θεωρείται αργολογία. Μονάχα η ομιλία δια σωτηρίαν ψυχής δεν είναι αργολογία ωστόσον και εις αυτήν την περίπτωσιν το να σιωπά κανείς τον

περισσότερον καιρόν είναι το καλύτερον. Διότι καθώς ομιλείς διά το καλόν, έρχεται και το κακόν.

3. Κάποιος αδελφός έπεσκέφθη ένα Γέροντα και του είπεν:

-Αββά, δώσε μου μίαν συμβουλήν πώς να σωθώ; Εκείνος του απήντησεν:

-Αν υπάγης εις κάποιον, μη βιασθής να ομιλήσης, πριν να έξετάσης (εκείνα τα οποία θα ομιλήσης). Ο αδελφός κατενύγη από τον λόγον αυτόν, έβαλε μετάνοιαν εις τον 'Αββάν και του είπε:

– Πραγματικά πολλά βιβλία εδιάβασαν πουθενά όμως δεν εγνώρισα τέτοιαν διδασκαλίαν.

Και έτσι έφυγεν ωφελημένος.

4. Διηγούντο διά τον Αββάν Αμμώην, ότι όταν επήγαινεν εις την Εκκλησίαν, δεν άφηνε τον μαθητής του να βαδίζη κοντά του, αλλά από μακριά. Αν, εν τω μεταξύ, τον επλησίαζεν, διά να τον έρωτήση διά τίποτα λογισμούς του, μόλις τους εξωμολογείτο, τον έδιωχνε και πάλιν και του έλεγε: δεν σε αφήνω κοντά μου, μήπως, καθώς όμιλούμεν διά ψυχικην ωφέλειαν, υπεισέλθη και ξένη ομιλία εις την συζήτησίν μας.

5. Διηγούντο διά τον 'Αββάν Αμμούν, ότι κάποτε επεσκέφθη τον Αββάν Ποιμένα και του είπεν:

-Αν υπάγω εις το κελλί του πλησίον, ή με επισκεφθή και αυτός, φοβούμεθα να ομιλήσωμεν μεταξύ μας, μη τυχόν ξεφυτρώση ξένη ομιλία.

– Καλά κάμνεις, του απήντησεν ο Γέρων: διότι η νεότης έχει ανάγκην από προσοχήν.

Ο 'Αββάς Αμμουν ηρώτησε πάλιν: – Οι Γέροντες τί έκαμναν; Ο Αββάς Ποιμήν απήντησε:

– Δεν είχον υπ' όψιν των τίποτε άλλο ή ξένον εις το στόμα των, διά να ομιλήσουν γι' αυτό.

-Αν παρουσιασθή – ηρώτησεν εκ νέου ο Αββάς Αμμούν

- κάποια ανάγκη να μιλήσω με τον πλησίον μου, τι θα ήθελες να ομιλήσω επάνω εις τας Αγίας Γραφάς ή επάνω εις τους λόγους των Γερόντων;

Ο Αββάς Ποιμήν απήντησεν:

-Αν δεν ήμπορέσης να σιωπάς, είναι καλόν να ομιλής επάνω (εις τους λόγους των Πατέρων και όχι επάνω εις τας Αγίας Γραφάς: διότι το να ομιλή κανείς επάνω εις τας Αγίας Γραφάς, φέρει μεγάλον κίνδυνον εις εκείνον, που δεν είναι ακόμη τέλειος.

6. Είπεν ο 'Αββάς Ησαΐας: σοφία δεν είναι το να ομιλήσης σοφία είναι το να γνωρίζης τον καιρόν πότε πρέπει να ομιλήσης και να απαντήσης τα πρέποντα. Να φαίνεσαι ότι δεν γνωρίζεις τίποτα, ενώ έχεις γνώσεις, δια να αποφύγης πολλούς κόπους: διότι εκείνος, που εμφανίζεται ότι έχει γνώσεις, φορτώνει με κόπους τον εαυτόν του. Να μη καυχάσαι διά τάς γνώσεις σου· διότι κανείς δεν γνωρίζει τίποτε.

7. Ένας αδελφός ήρώτησε τον Αββάν Ματώην:

– Τι να κάνω – του είπε – που η γλώσσα μου με στενοχωρεί; όταν επικοινωνώ με τους ανθρώπους, δεν ήμπορώ να την συγκρατήσω, αλλα τους κρίνω διά κάθε καλόν έργον και τους ελέγχω. Τι να κάμω λοιπόν;

Ο Αββάς Ματώης απήντησεν:

-Αν δεν ήμπορης να συγκρατης το εαυτός σου, φύγε και μένε μόνος· διότι έχεις αδυναμίαν. Εκείνος που συγκατοικεί με αδελφούς, δεν πρέπει να είναι τετράγωνος, αλλά να είναι στρογγυλός διά να ταιριάζη με όλους. Εγώ δεν κάθομαι μόνος μου από αρετήν, αλλά από αδυναμίαν· διότι δυνατοί είναι εκείνοι, που έρχονται εις επικοινωνίας με τους ανθρώπους.

8. Ο Αββάς Ιωσήφ διηγείτο: κάποτε καθώς έκαθήμεθα με τον Αββάν Ποιμένα, ώνόμασε τον Αγάθωνα «Αββάν» του λέγομεν λοιπόν: είναι ακόμη νέος διατί τον προσφωνείς με τον σεβαστικός τίτλον Αββάς; Ο Γέρων μάς απήντησε το στόμα του τον έκαμε να ονομάζεται Αββάς.

9. Είπε Γέρων: αν αποκτήσης σιωπήν, μή το πάρης επάνω σου, ότι κατώρθωσες, τάχα, αρετήν, να λέγης ότι είμαι ανάξιος και να ομιλώ ακόμη.

10. Κάποιος από τους Πατέρας μας διηγείτο, πως κάποτε εκάθηντο μερικοι Γέροντες οι συνομιλούσαν περί ψυχικής ωφελείας. Μεταξύ αυτων υπήρχε και κάποιος με προορατικόν χάρισμα και έβλεπεν Αγγέλους να συγκατανεύουν με αυτά που έλεγον και να τους επαινούν μόλις όμως ήρχιζεν άλλη ομιλία, οι Αγγελοι έφευγον και

εκυλίοντο χοίροι μεταξύ των, γεμάτοι βρωμιάν και τους έβρώμιζαν. Όταν πάλιν όμιλούσαν περί ψυχικής ωφελείας, επανήρχοντο οι Αγγελοι και τους επαινούσαν.

11. Διηγούντο διά τον Αββάν Ωρ ότι ούτε είπε ψέμματα ποτέ, ούτε ώρκίσθη, ούτε κατηράσθη άνθρωπον, ούτε ωμίλησε χωρίς να υπάρχη κάποια ανάγκη.

12. Ο ίδιος έλεγε συνεχώς προς τον μαθητής του Παύλον πρόσεχε μήπως καμμιά φορά φέρης εις αυτό το κελλί ξένον λόγον.

Γ'. Του Αγίου Εφραίμ

ΟΥ χρονιεῖ Μοναχὸς ἐν τόπῳ ἐνί, οὐδὲ εὑρήσει ἀνάπαυσιν, ἐὰν μὴ πρώτον ἀγαπήση τῆς σιωπῆς καὶ τὴν ἐγκράτειαν. Ὁ πληθύνων λόγους ἐν μέσῳ ἀδελφῶν, πληθυνεῖ μάχας καὶ πληθύνει μῖσος ἑαυτό. Φειδόμενος δὲ χειλέων, ἀγαπηθήσεται. Ἀδελφέ, ἀθλητὴς ἀγωνιζόμενος, στόμα ἑαυτοῦ σφίγγει καὶ σὺ σφίγγε τὸ στόμα σου ἀπὸ τῶν περισσῶν καὶ ἕξεις ἀνάπαυσιν. Ὁ πληθύνων λόγους αὐτοῦ βδελυχθήσεται, δ δὲ τηρῶν τὸ στόμα αὐτοῦ ἀγαπηθήσεται. “Ο φυλάσσων τὸ στόμα ἑαυτοῦ, τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ὁ δὲ προπέτης χείλεσιν, ποιήσει ἑαυτὸν ἢ ἐγγίζει συντριβή, ὡς ἀλλαχοῦ γέγραπται. Παράδεισος φραγμὸν μὴ ἔχων πατούμενος ἔρημουται καὶ ὃς οὐ φυλάσσει τὸ ἑαυτοῦ στόμα, ἀπολεῖ τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. Περὶ τῆς πολυλογίας νόει, Μοναχέ, ὅτι μυρίων λόγων τὸ τέλος σιγῆ. Προλαβῶν οὖν κέρδος ἤτοι τὴν σιωπήν, φεύγεις τὰς ζημίας. Σιγῆ νεωτέρω, ὡς πὲρ ἵππω χαλινὸς καὶ δὲ ἀχαλίνωτος, πολλοὺς ἐμπεσεῖται κακοῖς.

Ερμηνεία

ΔΕΝ θα μείνη ο Μοναχός πολύν καιρόν εις ένα τόπον, ούτε θα εύρη ανάπαυσιν, αν δεν αγαπήση προηγουμένως την σιωπήν και την εγκράτειαν. Εκείνος, που έχει πολλά λόγια μεταξύ των αδελφών, θα πολλαπλασιάση τας φιλονικίας και θα μεγαλώση το μίσος εναντίον του όταν όμως προσέχη τα χείλη του θα γίνη αγαπητός. Αδελφέ, όταν αγωνίζεται ο αθλητής, σφίγγει το στόμα του και συ να σφίγγης το στόμα σου να μη λέγη περιττά λόγια και θα έχης ανάπαυσιν. Εκείνος που λέγει πολλά λόγια θα γίνη μισητός, ενώ εκείνος που προσέχει το στόμα του θα γίνη αγαπητός. Εκείνος που προσέχει το στόμα του, προφυλάσσει την ψυχήν του, ενώ ο αυθάδης ή θα συντριβή ή θα πλησιάση προς την συντριβήν, όπως είναι γραμμένον αλλού. Κήπος που δεν έχει φράκτης καταπατείται και ερημώνεται και εκείνος που δεν προσέχει το στόμα του, θα χάση τους πνευματικούς του καρπούς. Δια την πολυλογίαν γνώριζε, Μοναχέ, ότι το τέλος χιλιάδων λόγων είναι η σιγή: αν λοιπόν προτιμήσης το κέρδος, δηλαδή την

σιωπήν, θα αποφύγης τας ζημίας. Η σιωπή δια τον νέον είναι όπως το χαλινάρι διά το άλογον εκείνος που δεν έχει χαλινάρι, θα περιπέση σε πολλά κακά.

Δ'. Αντιόχου του Παντέκτου

ΔΕΙ τὸν Μοναχῶν τῷ μὲν Θεῷ λαλεῖν πολλά, τοῖς δὲ ἀνθρώπους ὅλιγα ἢ γὰρ πολυλογία ἀμέτρως διαφοροῦσα τὸν νοῦν, οὐ μόνον περὶ τὴν πνευματικῆς ἐργασίας ἀργὸν αὐτὸν ἀποδείκνυσιν, ἀλλὰ καὶ τῷ τῆς ἀκηδίας αὐτὸν παραδίδωσι δαίμονι. Κατὰ πάντα οὖν συμφέρει ἡμὶν ἡ σιωπὴ θησαυροὶ γὰρ βασιλικοὶ πλησθήσονται χρυσίου, καὶ νόες ἀληθινῶν Μοναχῶν θείας ἔμφορηθησονται γνώσεως. Εἰ δὲ τὶς λέγει, διατὶ ὁ Παῦλος παρέτεινε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου; εἴποιμεν ἂν πρὸς αὐτὸν πρώτον μὲν διὰ τὸ μέλλειν ὀδεύειν αὐτόν, ἔπειτα δὲ ὅτι καὶ νεοκατήχητοι ἦσαν ἀρχὴ γὰρ ἦν τοῦ κηρύγματος καὶ ἐδέοντο πλείονος στηριγμοὺ' πλὴν ἀλλὰ καὶ ὁ Παῦλος ἀναπλεως ἦν τοῦ θείου Πνεύματος, καὶ οὐκ ἐκεῖνος, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα ἐλάλει δὶ' αὐτοῦ, καθὼς καὶ αὐτὸς λέγει ἢ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ;

Οἱ δὲ πνευματοφόρου οὐχ ὅταν αὐτοὶ θέλωσι λαλούσιν, ἀλλ' ὅταν κινῇ αὐτοὺς τὸ ἐνοικοῦν ἐν αὐτοῖς ΙΙ γεῦμα. Οἱ δὲ τοιοῦτοι κὰν πότε καὶ πολλὰ λαλήσωσιν, οὐδὲν βλάπτονται ἔχουσι γὰρ τὴν τοῦ Πνεύματος χάριν φωτίζουσαν αὐτοὺς καὶ τὸν νοῦν συντηροῦσαν ἀθόλωτον, πλὴν κακείνοις λυσιτελεστέρα μᾶλλον ἡ εὔκαιρος καὶ εὔλογος σιωπή. Σημεῖα δὲ τοῦ τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα ἐν ἑαυτῷ ἔχοντος, ἡ πραότης καὶ τὸ φιλήσυχον, καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη ἐν σοφίᾳ πολλὴ καὶ γνώσει, καὶ τὸ ἀνορέκτως διακείσθαι πρὸς πᾶσαν ἡδονὴν καὶ δόξαν τοῦ κόσμου τούτου, τῶν δὲ οὐρανίων ἀκορέστως ἐπιθυμεῖν.

Ερμηνεία

Ο ΜΟΝΑΧΟΣ πρέπει είς μέν τόν Θεόν να λέγη πολλά, είς δε τους ανθρώπους όλίγα: διότι η πολυλογία, περισπώσα αδιάκοπα τον νούν, όχι μονάχα τον κάνει αργόν από κάθε πνευματικής εργασίας, αλλά και τον παραδίδει εις τον δαίμονα της αδιακρισίας. Εις όλας λοιπόν τας περιπτώσεις μας συμφέρει η σιωπή, διότι τα βασιλικά θησαυροφυλάκια θα γεμίσουν από χρυσόν και ο νους των πραγματικών Μοναχών θα καταληφθη από την γνώσιν του Θεού. Αν έρωτήση δε κανείς διατι ο Απόστολος Παύλος παρέτεινε την ομιλίαν μέχρι τα μεσάνυκτα (Πράξ. κ', 7); θα ήμπορούσαμεν να του απαντήσωμεν: πρώτον, διότι επρόκειτο να αναχωρήση ο Απόστολος Παύλος, έπειτα διότι οι ακροαταί του μόλις είχαν αρχίσει να διδάσκονται την Χριστιανικής θρησκείαν. Ητο αρχή του κηρύγματος και είχαν ανάγκην από πολύν στηριγμόν εκτός όμως από αυτά και ο Παύλος ήτο γεμάτος από την χάριν του Αγίου Πνεύματος, ώστε

δεν μιλούσεν εκείνος, αλλά, με το στόμα του, το ίδιον το Αγιον Πνεύμα, όπως και ο ίδιος λέγει: μήπως ζητείτε να λάβετε πείραν και απόδειξιν του Χριστού, που ομιλεί μέσα μου; (Β΄ Κορ. ιγ', 3).

Εκείνοι δε που έχουν μέσα των το Αγιον Πνεύμα δέν όμιλούν όποτε θέλουν αυτοί, αλλ' όποτε τους κινεί το Πνεύμα, που κατοικεί μέσα των. Οι τοιούτοι δε και αν κάποτε ομιλήσουν πολλά, δεν βλάπτονται καθόλου διότι έχουν την χάριν του Αγίου Πνεύματος, η οποία τους φωτίζει και διατηρεί τον νούν των αθόλωτον: ωστόσον και δι' εκείνους ή εις την κατάλληλον περίστασιν δικαιολογημένη σιωπή είναι πολύ περισσότερον ωφέλιμος. Γνωρίσματα δε εκείνου που έχει μέσα του το Αγιον Πνεύμα είναι η πραότης, η αγάπη της ησυχίας, η ταπεινοφροσύνη, διακρινομένη διά της πολλής σοφίας και γνώσεως, και η έλλειψις κάθε επιθυμίας διά κάθε δόξαν και ηδονήν του κόσμου, αντίθετα νοιώθει σφοδράν και ανικανοποίητον την επιθυμίαν των ουρανίων.

Ε'. Ησαΐου του Αναχωρητού

ΕΑΝ γένηται χρεία λαλῆσαι μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, μικρὸν μικρὸν λάλησον μετὰ ταπεινώσεως καὶ εὐλαβείας, ὡς τοῦ Θεοῦ προσέχοντος ἡμὶν ἀεί, καὶ μὴ θελήσῃς λαλῆσαι ἢ ἀκούσαι τί των μὴ ὠφελούντων σε. Τὸ μὴ μετρεῖν ἑαυτόν, καὶ τὸ ἔχειν ἑαυτὸν ἄγνωστος καὶ σιωπᾶν, φανεροὶ τὸν ἄνθρωπος ὅτι οὐ σχολάζει τοὺς πάθεσι ποιῆσαι τὰ θελήματα αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ δὲ θέλων τὸν λόγον αὐτοῦ εἴπειν ἐπὶ πολλῶν, ἐκφαίνει ὅτι φόβος τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. Ὁ γὰρ φόβος τοῦ Θεοῦ φύλαξ ἐστι καὶ βοήθεια τὴ ψυχή, συνάγων τὸν νοῦν εἰς ἑαυτόν, ὅπως ἀπολέση πάντας τους ἐχθροὺς αὐτοῦ. Τὸ φροντίσαι τῆς γλώττης δῆλον ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι πρακτικὸς ἐστιν' ἡ δὲ ἄπαιδευσιά της γλώττης σημαίνει, ὅτι οὐκ ἔχει ἔνδοθεν αὐτοῦ ἀρετήν. Τὸ φυλάξαι τὸ στόμα διεγείρει τὴν διάνοιαν πρὸς τὸν Θεόν, ἐὰν ἐν γνώσει σιωπᾷ ἢ δὲ πολυλογία τίκτει τὴν ἀκηδίαν καὶ μανίαν.

Ἀδελφέ, ἔχε τὴν ψυχήν σου πάντοτε πενθοῦσαν καὶ τεταπεινωμένης, στενάζουσαν ἐν ἑαυτῇ, καὶ ὡς ἀνάξιος ὢν καὶ ἰδιώτης σιώπα ἀεί, καὶ τὸ καθόλου μὴ λάλει μὴ οὔσης χρείας. Ἐὰν δὲ χρεία γένηται σοὶ τοῦ λαλῆσαι καὶ δοκιμάσης πρώτον κατὰ σεαυτόν, ὅτι χρεία εὔλογός ἐστι καὶ κατὰ Θεόν ἐστι τὸ λαλῆσαι ἤπερ τὸ σιωπῆσαι, τότε λοιπὸν ἄνοιγε τὸ στόμα σου μετὰ φόβου καὶ τρόμου, ἔχων τὸ πρόσωπον κάτω, καὶ τὸν λόγον τιμητικῶν καὶ ὑποπίπτοντα, ἵνα, ἐὰν συντύχης τινί, ὀλίγον λαλήσης τῆς ἀγάπης ἕνεκα καὶ ταχὺ σιωπήσης καὶ ἐὰν ἐρωτηθῆς τί, πρὸς ἀνάγκην μόνον ὑπάκουσον καὶ μηδὲ πλέον λάλει.

Ερμηνεία

ΕΑΝ παρουσιασθή ανάγκη να ομιλήσης με τον αδελφόν σου, ομίλησέ του σιγά-σιγά με ταπείνωσιν και ευλάβειαν, επειδή πάντοτε μάς προσέχει ο Θεός και μη θελήσης να ομιλήσης ή να ακούσης κάτι από αυτά που δεν σε ωφελούν. Το να μη λογαριάζη κανείς τον εαυτόν σου, το να παραμένη άγνωστος και να σιωπά, φανερώνει ότι αυτός ο άνθρωπος δεν φροντίζει για τα πάθη του, και να κάμη θελήματά του, αλλά τα θελήματα του Θεού εκείνος δε που θέλει να είπη τον λόγον του ενώπιον πολλών, φανερώνει ότι δεν υπάρχει μέσα του φόβος Θεού. Διότι ο φόβος του Θεού είναι φύλαξ και βοηθός της ψυχής, συμμαζεύει τον νούν, διά να εξαφανίση όλους τους εχθρούς του. Το να φροντίζη ο άνθρωπος διά την γλώσσαν του, φανερώνει ότι είναι πρακτικός (ενάρετος): ενώ οι απρόσεκτοι λόγοι φανερώνουν άνθρωπος, που δεν έχει μέσα του την αρετήν. Το να προφυλάξη κανείς το στόμα του ανυψώνει την διάνοιαν προς τον Θεόν, αν σιωπά με επίγνωσιν» ενώ η πολυλογία γεννά την αμέλειαν και την απερισκεψίαν.

Αδελφέ, φρόντιζε να έχη η ψυχή σου πάντοτε πένθος, να είναι ταπεινή και να θρηνή δια τον εαυτόν της. (Να σιωπάς δε πάντοτε και καθόλου να μη ομιλής χωρίς να υπάρχη ανάγκη, ως να είσαι ένας άνθρωπος! ανάξιος και αμόρφωτος. Αν παρουσιασθή ανάγκη να ομιλήσης και πεισθης πρώτα ο ίδιος ότι πραγματικά υπάρχει σοβαρός λόγος και ότι είναι κατά Θεόν το να ομιλήσης και όχι το να σιωπήσης, τότε πλέον να ανοίγης το στόμα σου με φόβον και τρόμον το πρόσωπόν σου να είναι κάτω, ο λόγος σου να είναι σοβαρός και ταπεινός, και όταν συναντήσης κάποιον να του ομιλήσης ολίγον, χάριν της αγάπης και γρήγορα να σιωπήσης. Και αν σε ερωτήσουν διά κάτι, κάμε υπακοήν και απάντησε μόνον εις αυτό, και τίποτε πλέον να μη όμιλήσης.

ΣΤ'. Του Αγίου Διαδόχου

ΩΣ ΠΕΡ αἱ τῶν λουτρῶν συνεχῶς ἐξανοιγόμεναι θύραι τὴν ἔνδον θέρμην θάττον ὤθουσι πρὸς τὰ ἔξω, οὕτω καὶ ἡ ψυχή, ὅταν πολλὰ θέλῃ διαλέγεσθαι, κἀν πάντα καλὰ λέγῃ, τὴν ἑαυτης μνήμην διὰ τῆς φωνητικῆς πύλης διαφορεῖ. '"Ὅθεν λοιπὸν στερεῖται μὲν τῶν καιρίων ἐννοιῶν, αὐτὴν τὲ τὴν τῶν λογισμῶν συμπληγάδα ὄχληδον πὼς τοϊς τυχούσι διαλέγεται. Ἐπειδὴ λοιπὸν οὔτε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἔχει εἰς ἀφάνταστον αὐτὴν συντηροῦν διάνοιαν, φεύγει γὰρ ἀεὶ τὸ ἀγαθὸν τὴν πολυλογίων ὡς ταραχῆς οὖσαν

πάσης καὶ φαντασίας πρόξενον. Καλὴ οὖν ἡ εὔκαιρος σιωπή, οὐδὲν ἕτερον οὖσα ἢ μήτηρ ἐννοιῶν σοφωτάτων.

Ερμηνεία

ΟΠΩΣ όταν ανοίγουν συνεχώς αι θύραι των λουτρών, διώχνουν γρήγορα προς τα έξω την εσωτερικής θερμότητα, έτσι και η ψυχή, όταν θέλη να ομιλή συχνά, έστω και αν όλα τα λέγη καλά, σκορπίζει, με την φωνητικής πύλην (το στόμα), την εσωτερικών περισυλλαγήν. Ένεκα τούτου η ψυχή απογυμνώνεται από τας θεμελιώδεις πνευματικάς εννοίας, χάνει την δύναμιν να αγωνίζεται εναντίον των λογισμών και συνομιλεί με φλυαρίαν με όσους συναντά. Επειδή λοιπόν δι' αυτού του τρόπου (της πολυλογίας) η ψυχή αποδιώκει την χάριν του Αγίου Πνεύματος, δεν ήμπορεί να διατηρή την διάνοιαν καθαράν από τις βλαβερές φαντασίας. Διότι πάντοτε το αγαθόν φεύγει ένεκα της πολυλογίας, η οποία είναι πρόξενος πάσης ταραχής και φαντασίας. Καλή λοιπόν είναι η εις τον κατάλληλον καιρόν σιωπή, η οποία δεν είναι τίποτε άλλο, παρά μητέρα σοφωτάτων σκέψεων και λογισμών.

Ζ'. Του Αγίου Μαξίμου

Ο ΥΠΟΚΡΙΝΟΜΕΝΟΣ σιωπὴν κακουργίας χάριν, τῷ πλησίον τεκταίνεται δόλον, οὗ ἀποτυγχάνων, ἀπεισι τῷ ἰδίῳ πάθει προσθέμενος ὀδύνην. Ὁ δὲ σιωπῶν ὠφελείας χάριν, ηὔξησε φιλίας καὶ ἀπελεύσεται χαίρων, ὡς λαβῶν φωτισμὸς σκότους λυτήριον. Ὁ ἐν συνεδρίῳ λόγων ἀκρόασιν προπετῶς ἀνακόπτων, οὐκ ἔλαθε φιλοδοξίαν νοσῶν, ὑφ' ἧς ἁλισκόμενος μυρίους προβάλλεται λόγους προτάσεων, τὸν εἰρμὸν τῶν λεγομένων διαστῆσαι βουλόμενος.

Ερμηνεία

ΑΥΤΟΣ που σωπαίνει υποκριτικά από μοχθηρίαν, μηχανεύεται απάτην εναντίον του πλησίον: αν αποτύχη, ξαναγυρίζει πάλιν εις το πάθος του και προσθέτει θλίψιν εις τον εαυτόν του. Εκείνος όμως που σωπαίνει χάριν ωφελείας, έμεγάλωσε την φιλίαν και θα φύγη χαρούμενος, επειδή έλαβε τον φωτισμόν που διαλύει το σκοτάδι. Εκείνος που εις μίαν συγκέντρωσιν διακόπτει με αυθάδειαν την διδασκαλίαν, δεν ξεγελά κανένα ότι πάσχει από φιλοδοξίαν, από την οποίαν κυριεύεται και λέγει χίλια λόγια, διότι θέλει να διακόψη την σειράν των λεγομένων από άλλους.

Η'. Εν τω Γεροντικώ

Ο ΑΒΒΑΣ Ἰωσὴφ ἤρωτησε τὸν ἀββᾶν Νισθερῶ λέγων· τί ποιήσω τὴ γλώσση μου, ὅτι οὐ δύναμαι κρατῆσαι αὐτῆς; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῶ ὁ γέρων: ἐὰν οὖν λαλήσης εὑρίσκεις ἀνάπαυσιν; Λέγει ἐκεῖνος οὐχί. "Ἔφη ὁ γέρων καὶ εἰ οὐκ ἔχεις ἀνάπαυσιν, διατὶ λαλεῖς, μᾶλλον οὖν σιώπα καὶ εἰ πότε συμβῇ ὁμιλία, πολλὰ ἄκουε μᾶλλον ἢ λάλει.

2. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμήν: ἐὰν ἦς σιωπηλὸς ἐν παντὶ τόπω, οὗ ἐὰν οικήσης, ἕξεις ἀνάπαυσιν.

3. Ἀδελφοὶ δύο ἀπὸ σκήτεως ἤθελον παραβαλεῖν τῷ ἀββᾷ Ἀντωνία καὶ ἀνέβησαν εἰς πλοῖον, καὶ μετ' αὐτῶν ἀνέβη καὶ γέρων τὶς, ὃν οὐκ ἤδεισαν οἱ ἀδελφοί, ἀπερχόμενος καὶ αὐτὸς ὁμοίως εἰς τὸν ἀββᾶς Ἀντώνιον. Οἱ οὖν ἀδελφοὶ καθήμενοι ἐν τῷ πλοίῳ ἐλάλους λόγους Πατέρων ἐκ τῆς Γραφῆς, ἔτι δὲ καὶ περὶ ἔργοχειρων αὐτῶν καὶ δὲ γέρων ἐσιώπα.

Ὡς οὖν ἀπέβησαν τοῦ πλοίου καὶ ἦλθον πρὸς τὸν ἀβδᾶν Ἀντώνιον, λέγει ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος τοὺς ἀδελφοὺς καλὴν συνοδείαν εὕρατε τὸν γέροντα τοῦτον εἶτα φησὶ καὶ τὸ γέροντα καλοὺς ἀδελφοὺς εὗρες μετά σου, ἀββᾶ. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων' καλοὶ μὲν εἰσιν, ἀλλ' ἡ αὐλὴ αὐτῶν θύραν οὐκ ἔχει καὶ καὶ θέλων εἰσέρχεται εἰς τὸν σταῦλον καὶ λύει τὸν ὄνον. Τοῦτο δὲ ἔλεγε, δηλονότι τὰ ἔρχομενα εἰς τὸ στόμα αὐτῶν λαλούσιν.

4. Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀγάθωνος, ὅτι ἐπὶ τρία ἔτη ἔβαλε λίθον εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ ἕως οὐ κατώρθωσε τὸ σιωπᾶν. "Ὁρᾷ ὁ ἀγωνιζόμενος καὶ ἡ μίμησαι τὴν καρτερίαν τοῦ γέροντος, ἢ μὴ δυνάμενος μιμήσασθαι ταπεινώθητι.

5. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμήν, ὅτι ἐὰν μνησθῆ ἄνθρωπος τοῦ γεγραμμένου ρητοῦ, ὅτι ἐκ τῶν λόγων σου δικαιωθήση καὶ ἐκ τῶν λόγων σου κατακριθήση, αἱρεῖται μᾶλλον τὸ σιωπᾶν.

6. Εἶπεν ὁ αὐτός, ὅτι ἀδελφὸς ἤρωτησε τὸν ἀββᾶν Παμβῶ, εἰ καλὸν ἔπαινεῖν τὸν πλησίον. Καὶ εἶπεν αὐτῶ καλὸν μᾶλλον ἐστὶ τὸ σιωπᾶν.

7. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Σισώης: ἰδοὺ τριάκοντα ἔτη ἔχω μηκέτι δεόμενος τοῦ θεοῦ περὶ ἁμαρτίας, ἤγουν ἄλλης τῆς οἵας οὖν, ἀλλὰ τοῦτο εὔχομαι λέγων: Κύριε Ἰησοῦ, σκέπασον μὲ ἀπὸ τῆς γλώσσης μου καὶ ἕως τοῦ νῦν καθ' ἡμέραν πίπτω δὶ' αὐτῆς καὶ ἁμαρτάνω.

Ερμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ιωσήφ ήρώτησε τον Αββάν Νισθερώ:

– Τι να κάνω – του λέγει – με την γλώσσαν μου, που δεν ήμπορώ να την συγκρατήσω;

-Αν δηλαδή όμιλήσης, αναπαύεσαι; τον ήρώτησε, με την σειράν του, ο Αββάς Νισθερώ.

-Όχι, απήντησεν εκείνος. Τότε του απαντά και ο 'Αββάς Νισθερώ.

-Αφού δεν ευρίσκεις ανάπαυσιν, διατί όμιλείς και προτιμότερον είναι να σιωπάς. Και αν ποτέ παρευρεθής εις ομιλίαν, να προτιμάς να ακούης πολλά, παρά να ομιλής.

2. Ο Αββάς Ποιμήν είπεν· αν είσαι σιωπηλός σε κάθε τόπον που θα κατοικήσης, θα έχης ανάπαυσιν,

3. Δύο αδελφοί από την σκήτην ηθέλησαν να επισκεφθούν τον Αββάν Αντώνιον. Προς τούτο επεβιβάσθησαν εις το πλοίον μαζί των επεβιβάσθη και ένας Γέρων, τον οποίον δεν εγνώριζαν οι αδελφοί και ο οποίος, επίσης, επήγαινεν εις τον Αββάς Αντώνιον. Οι αδελφοί εκάθησαν εις το πλοίον και εσυζητούσαν δια τους λόγους των Πατέρων από την Αγίας Γραφήν, και διά τα εργόχειρά των ο Γέρων εσιωπούσεν.

Όταν λοιπόν έβγήκαν από το πλοίον και ήλθαν εις τον 'Αββάν 'Αντώνιον, λέγει ο 'Αββάς εις τους αδελφούς καλήν συντροφίαν ευρήκατε τον Γέροντα τούτον: έπειτα λέγει και εις τον Γέροντας καλούς αδελφους είχες κοντά σου, 'Αββά. Ο Γέρων απήντησεν είναι καλοί άλλ' ή αυλή των δεν έχει θύραν και όποιος θέλει εισέρχεται εις τον σταύλον και λύει τον όνον. Αυτό το έλεγε παραβολικά, δια να δείξη ότι λέγουν, χωρίς περιορισμόν, όσα έρχονται εις το στόμα των.

4. Διά τον 'Αββάν 'Αγάθωνα διηγούντο ότι επί τρία χρόνια έβαζε πέτραν εις το στόμα του μέχρις ότου κατώρθωσε την σιωπήν. Κοίταξε συ που αγωνίζεσαι και ή να μιμηθής την καρτερικότητα του Γέροντα, ή, αν δεν ήμπορης να την μιμηθής, γίνου ταπεινός.

5. Είπεν ο Αββάς Ποιμήν, ότι αν ο άνθρωπος ενθυμηθή το ρητόν «απ' τα λόγια σου θα δικαιωθής και απ' τα λόγια σου θα κατακριθής», θα προτιμήση περισσότερον την σιωπήν.

6. Ο ίδιος είπεν ότι κάποιος αδελφός ήρώτησε τον Αββάν Παμβώ, αν είναι καλόν να έπαινη τον πλησίον και ο Αββάς απήντησε καλύτερα είναι να σιωπάς.

7. Ο Αββάς Σισώης είπεν έχω τριάντα χρόνια τώρα, που δεν παρακαλώ τον Θεόν δι' αμαρτίαν, δηλαδή δι' οποιανδήποτε άλλην αμαρτίαν, αλλά μονάχα αυτό εύχομαι: Κύριε Ιησού - λέγω σκέπασέ με (από την αμαρτίαν) της γλώσσης μου και μέχρι σήμερα καθημερινά πίπτω και αμαρτάνω διά της γλώσσης μου.

Θ'. Του Αββά Ισαάκ

ΤΟ ἀεὶ θέλειν σιωπᾷς καὶ ἡ φυλακὴ τῆς ἡσυχίας ἐκ τῶν τριῶν τούτων αἰτιῶν γίνονται ἢ διὰ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, ἢ διὰ τὴν θερμότητα τοῦ ζήλου τῆς ἀρετῆς, ἢ ὅτι ὁμιλίαν τινὰ θείαν ἔχει ὁ ἀνθρωππος ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ ἡ διάνοια αὐτοῦ ἕλκεται πρὸς αὐτήν. Εἰ τὶς γοῦν μίαν των ἐσχάτων οὐκ ἔχει, ἤτοι τὴν δευτέραν ἢ τὴν τρίτην, ἐξ ἀνάγκης τὴν πρώτην ἀσθενεῖ. Ἐὰν φυλάξῃς τὴν γλῶσσάν σου, ἕξεις παρὰ Θεοῦ τὴν χάριν τῆς καρδιακῆς κατανύξεως, ἐν ᾗ θεάσει τὴν ψυχήν σου, ἤτοι τὸ τοῦ γοὸς φῶς, καὶ τῆς χαρᾶς ἐμπλησθήσει τοῦ Πνεύματος. Ἐὰν δὲ γικά σε ἡ γλῶσσα σου, οὐδέποτε δυνήσῃ ἐξελῆσαι ἐκ τῆς σκοτώσεως. Ἐὰν γὰρ οὐκ ἔχῃς καρδίαν καθαράν, ἔχε κὰν στόμα καθαρόν, ὡς ἔφη τὶς τῶν Ἁγίων.

Ερμηνεία

Το να θέλη κανείς να έχη πάντοτε την σιωπής και την περιφρούρησιν της ησυχίας είναι αποτέλεσμα των τριών τούτων αιτιών ή της επιθυμίας να δοξασθή κανείς από τους ανθρώπους, ή της θερμότητος του ζήλου της αρετής, ή ότι ο άνθρωπος αυτός συνομιλεί μέσα του με τον Θεόν και η συνομιλία αυτή απασχολεί όλην του την σκέψιν. Αν λοιπόν κανείς δεν έχη κάποιαν από τις τελευταίας, δηλαδή την δευτέραν ή την τρίτην, τότε κατ' ανάγκην είναι άρρωστος από την πρώτην αιτίαν (την ανθρωπαρέσκειαν). Εάν φυλάξης την γλώσσαν σου, θα σου δοθή από τον Θεόν η χάρις της καρδιακής κατανύξεως, διά της οποίας θα γνωρίσης την ψυχήν σου, δηλαδή θα λάβης το φώς του νοός και θα γεμίσης από την χαράν του Αγίου Πνεύματος. Αν όμως σε νικά η γλώσσα σου, ποτέ δεν θα ήμπορέσης να εξέλθης από την σύγχυσιν του νοός. Αν δεν κατορθώσης να έχης καρδίαν καθαράν, τουλάχιστον να έχης το στόμα καθαρόν, όπως είπε κάποιος Αγιος.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΗ'
(Περί όρκου)

Ὅτι καὶ τὸ ἁπλῶς ὀμνύειν ἐφάμαρτον, ἡ δὲ ἐπιορκία ἀπαραίτητον ἡ ἔχει τὴν κόλασιν, καὶ ὅτι τὸν ἐπ' ἀθετήσει ἐντολῆς Θεοῦ ἡ ἐκ προπετείας γενόμενον ὅρκον ἀναλύειν δεῖ καὶ μετανοεῖν ἐπ' αὐτῷ.

Ότι και το απλώς να ορκίζεται κανείς είναι αμαρτία η δε παράβασις τού όρκου έχει οπωσδήποτε ως συνέπειαν την κόλασιν. Τον όρκον, ο οποίος γίνεται από προπέτειαν διά να παραβώμεν κάποιαν εντολήν του Θεού, πρέπει να τον ανακαλούμεν και να μετανοώμεν δι' αυτόν.

Α'. Εν τω βίω τού Αγίου Ευθυμίου

ΑΝΗΡ ΤΙΣ ὄνομα Κυριακός, ἐκ Φαρᾶν τῆς κώμης ὁρμώμενος, θρεμμάτων ποιμὴν ἦν, καὶ τὸ ποίμνιον ἀνὰ τὰς ἐρήμους νέμων ἐκείνας, πιστεύεται παρὰ τινὸς τῆς αὐτοῦ ὥρμημενου κώμης, πένητος καὶ αὐτοῦ, δέκα τὸν ἀριθμὸν καὶ ἕτερα πρόβατα, ὡς τὲ καὶ αὐτὰ τοὺς ἑαυτοῦ συμποιμαίνειν. Χρόνου δὲ μεταξὺ διαγενομένου, κατειλήφει μὲν τὶς ἀπαραίτητος τὸν πένητα χρεία καὶ ὁ μὲν οὐδενὸς εὔπορων ἑτέρου, πρὸς τὸ βραχὺ ποίμνιον εὐθὺς ἀπεῖδε, καὶ πωλῆσαι καὶ αὐτὸ διὰ τὸ τῆς χρείας ἀναγκαῖον ἤπειγετο.

Γνώμης δὲ ὡς ἔοικεν ὁ Κυριακὸς μοχθηρᾶς ὢν καὶ οὐδὲ μικροῦ κέρδους προτιθεῖς τὴν ἀλήθειαν, ὀκτὼ ἀπεδίδου μόνα καὶ τοσαύτα λαβεῖν παρ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἰσχυρίζετο. Τοῦ δὲ καὶ τὰ ἕτερα δύο προσαπαιτοῦντος, ὁ Κυριακὸς ἔξαρνος ἦν καὶ εἰς φιλονικείαν αὐτοῖς ἐχώρει τὸ πρᾶγμα, καὶ ἄμσω σφοδρῶς ἔστασιαζον. Διαιτηταὶ δὲ τινὲς αὐτοῖς μέσοι παραληφθέντες, ὅρκον τὸ βουλομένω ἐπέθεσαν, ὡς τὲ ταύτην διαλύσασθαι τὴν ἔριν. Τοῦ Κυριακοῦ τοίνυν ὁμόσαι προηρημένου, καὶ πένης κατὰ τῆς τοῦ λειψάνου θήκης τοῦ μεγάλου δηλαδὴ Εὐθυμίου τὸν ὅρκον ἀπήτει, καὶ τὶς αὐτοῖς ἡμέρα ἤδη ἀφόριστο καὶ ὀρμούμενος κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ Κυριακὸς ἢ μᾶλλον ἐπιορκήσων, κατήει μετὰ τοῦ πένητος πρὸς τὸ Μοναστήριον.

Ἐπειδὴ δὲ τὴν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ φέρουσαν εἰς Ἰεριχῶ ἓν ποσὶν εἶχον, ἤδη δὲ αὐτοὺς καὶ τὸ Μοναστήριον ἔωρατο, ἰδὼν τὸν Κυριακὸς καὶ πένης ἔκδοτον ὅλον τὴ ἐπιορκία γεγενημένος καὶ ὡς πὲρ ἐπ' ἄκρας γλώττης τὸν ὅρκον ἔχοντα, καὶ δείσας καθάπερ ὀμνείσθαι μέλλων ἢ ἐπιορκήσειν αὐτός, ἄγε δήτα, φησίν, ἀναστρέψωμεν ἀδελφὲς ἱκανὴ

γὰρ ἡμὶν εἰς πίστιν καὶ αὐτὴ μόνη ἢ πρὸς τὸν ὅρκον ὁρμή, καὶ πλεῖον οὐδὲν δεῖ προστιθέναι. Ταῦτα ὁ μὲν εἰπῶν, ἐδεῖτο αὐτοῦ μὴ ὀμνύναι καὶ δὲ οὐκ ἤνειχετο, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ τὴν ἐπιορκίαν ἔργα τελέσειεν, ὡς ἄτοπα μᾶλλον ἐνόμιζε δρᾶν.

Ὡς οὖν εἰσῆλθεν εἰς τὸ Μοναστήριον, καὶ τὸ δεινὸν ἐκεῖνο κατὰ τῆς τοῦ λειψάνου θήκης ἐτόλμησε, καὶ τὴν ἐπιορκίαν εἰς τέλος ἤγαγεν, ὁ μὲν ἄφρων, ὡς ἀληθῶς ὤν, εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ οὐκ ἔστι Θεός, μᾶλλον δὲ λήθην αὐτὸς λαβῶν τοῦ Θεοῦ, λαθεῖν ἐνόμιζεν αὐτόν. Καὶ οἴκαδε μέν, τηνικαύτα ἐπανῆκε, καθάπερ ἐρμαίω τινὶ τῷ ἐκ τῆς ἐπιορκίας κέρδει ἀνοήτως ἡδόμενος, τῆς δὲ ὕστεραιας ὁ μὲν ἐπὶ τῆς κλίνης περὶ μέσας νύκτας ἤδη γρηγορῶν ἔκειτο. Ἐδόκει δὲ αὐτὸ τῆς κατὰ τὸν οἶκον πύλης αὐτομάτως διανοιγείσης, γέροντα τινὰ Μοναχὸν ὑπὸ γεωτέροις πέντε παραβαλεῖν, τὴ μὲν δεξιὰ ράβδον ἔχοντα, φωτὶ δὲ τὴν οἰκίαν πολλῶ διαλάμποντα, βλοσυρῶ πρὸς αὐτὸν βλέμματα καὶ αὐστηρὰ τὴ φωνή, τί πότε ἄρα, φάναι, μάταιε, κατὰ τῆς Εὐθυμίου θήκης τετόλμηκας;

Τὸν δὲ φιμωθέντα ὅλως καὶ μηδὲν εὑρεῖν εἰς ἀπολογίαν δυνάμενον, ἐκδούναι τοῖς περὶ αὐτὸν εὐθέως ἔγκελευσαμενος τιμωρείσθαι. Εἶτα τεσσάρων διατεινάντων αὐτόν, τὸ πέμπτο ἐγχειρίσαι τὴν ράβδον, καὶ τύπτειν ἐπισκηψαι σφοδρῶς, ὡς ἂν μὴ καταφρονητὴς Θεοῦ, μηδὲ ἐπίορκος, μηδὲ ἀποστερητῆς εἴη τῶν ἀλλοτρίων. .

Ἐπει δὲ ἱκανῶς ἔχειν τῶν πληγῶν ἔδοκει, στήσας τὴν χεῖρα τὴ νεανίσκω ἅπτεται αὐτοῦ των τριχῶν καὶ φησί, εἶπου ἔγνως, ἀνόσιε, ὡς ἄρα ἔστι Θεὸς τὰ τοιαῦτα κρίνων ἓν γῆ; Ἰδοὺ ταύτη τὴ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσαν ἀπό σου, καὶ δὲ κακῶς ἀπεστέρησας, τίνι ἔσται ; Διὰ τοῦτο δέ σου καὶ τὴν τιμωρίαν ταύτην ἐπήγαγον, ὡς ἂν ἕτεροι βελτίους ἀπ' αὐτῆς γένοιντο, καὶ τὸν ἐκ τῆς ἐπιορκίας κίνδυνον, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ὀμνύειν ὅλως, κὰν ἀληθεύειν μέλλωσι, διαφεύγωσι.

Ταῦτα ὁ μὲν ἀπειλήσας τὴ Κυριακὴ καὶ εἴπων, μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν εὐθὺς ὤχετο, αὐτὸς δὲ πρὸς τὲ τὴν ὄψιν διαταραχθεῖς, ἄλλως τὲ δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν πληγῶν ὀδύνας φέρειν οὐκ ἔχων, ὀξυτέρα ἔκεχρητο τὴ φωνὴ καὶ τοὺς πλησίον ἐπεκαλεῖτο, τὰς πληγᾶς τὲ ὑπεδείκνυε, καὶ τὴν ἐπιορκίαν θερμῶς ἐξηγόρευε, καὶ τὰ τῆς συμφορᾶς αὐτοῖς ἀνεκλαίετο. Εἶτα καὶ κομισθῆναι ὑπ' αὐτῶν πρὸς τὴν τοῦ Ἁγίου θήκης ἐδεῖτο, τάχα λέγων καὶ τὰς ἀφορήτους ταύτας δοὺς πληγᾶς, ράον ἂν καὶ ἰάσαιτο, μαθητὴς ὢν ἐκείνου τοῦ ἀγαθύνειν μᾶλλον ἢ κολάζειν φυσικῶς ἔχοντος, ἐπεῖ σχολὴ γ' ἂν πρὸς τηλικαύτας ὀδύνας ἰατρικαὶ τέχναι καὶ χεῖρες ἀρκέσειαν.

Ἐκεῖνοι μὲν οὖν τούτων ἀκηκοότες, ἔπειτα δὲ καὶ ὅπως ἦν βαρύτατα πεπληγῶς θεασάμενοι καὶ δείσαντες οὐ μικρῶς καὶ αὐτοί, ὅμως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀνδρὸς εἴκοντες, σοφίζονται τὴν ἐκκομιδὴν οὕτως. Δύο σάκκους ἀχύρου πληρούσι, καὶ τούτους ἄνω τινὶ ἐκ τῶν πλαγίων εὖ ἀναθέμενοι, εἶτα μέσον αὐτὸν ἐπιτιθούσι, καὶ οὕτως αὐτὸν εἰς τὸ Μοναστήριον καὶ τὴν θήκην διακομίζουσιν. Οἱ καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἡμὶν πάντα

διηγησάμενοι καὶ τὰς κατὰ τὸν νῶτον πληγᾶς ὑποδείξαντες, τοσούτον τοῖς ἀδελφοὺς ἐμβάλλουσι δέος, ὡς μηδένα ἐξ ἐκείνου, μήτε αὐτὸν τινὰ κατὰ τῆς τοῦ Ἁγίου θήκης ὀμνύειν ἐάν, μὴ τὲ ὅρκον τότε εἰς αὐτοὺς ἦκον ἑτέρω ἐπάγειν.

Ἐκεῖνοι μέντοι παρ' ἡμὶν τηνικαύτα διημερεύσαντες, ὡς ἐώρων τὸν Κυριακὸν καὶ αὐτᾶς τὰς ἀσθενεῖς καὶ λεπτᾶς ἐλπίδας ἀφαιρούμενος τῆς ζωῆς, καὶ πρὸς θάνατον ἄφορωντα, τῆς γαστρὸς αὐτὴ διαρρυείσης καὶ τοῦ στόματος μηδὲ μικρῶν ἐπισχεῖν δυναμένου τὸν ἔμετον, ἀναλαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ οἴκαδε πάλιν ἀνακομίζουσιν ὁ δὲ τὴν νύκτα μόλις διαζήσας ἐκείνην, εἰς τὴν ἑξῆς ἐτελεύτησεν.

Ερμηνεία

ΕΖΗ κάποτε ένας βοσκός ο οποίος κατήγετο από το χωρίον Φαράν και ονομάζετο Κυριακός. Αυτός έβοσκε το ποίμνιόν του εις εκείνα τα ερημικά μέρη. Κάποιος άλλος, ο οποίος κατήγετο από το ίδιον χωρίον και ήτο εξ ίσου πτωχός, του εμπιστεύεται άλλα δέκα πρόβατα να τα βόσκη μαζί με τα ίδικά του. Εν τω μεταξύ επέρασεν αρκετών χρονικόν διάστημα και ο πτωχός αντιμετώπισε μίαν μεγάλην δυσκολίαν. Επειδή λοιπόν δεν είχε τίποτε άλλο, αμέσως έσκέφθη να πωλήση το μικρόν εκείνο ποίμνιον, διότι έβιάζετο από την ανάγκην.

Επειδή όμως, όπως φαίνεται, ο Κυριακός ήτο μοχθηρός άνθρωπος και επροτιμούσε το παραμικρότερον κέρδος παρά την αλήθειαν, μόνον οκτώ πρόβατα επέστρεφεν εις τον πτωχόν και ισχυρίζετο ότι αρχικώς τόσα παρέλαβεν απ' αυτόν. Ο πτωχός όμως εζήτει με επιμονήν και τα άλλα δύο: ο Κυριακός ήρνείτο και έτσι ήρχισαν να φιλονικούν και να μαλώνουν με σφοδρότητα οι δύο τους. Τότε παρουσιάσθησαν εις το μέσον μερικοί να τους συμβιβάσουν έπρότειναν δε να ορκισθή ότι λέγει την αλήθειαν όποιος ήθελε εκ των δύο, διά να σταματήση ή φιλονικία. Πράγματι λοιπόν ο Κυριακός εδέχθη να ορκισθή ο πτωχός εζήτησε να δοθή ο όρκος ενώπιον της λειψανοθήκης του μεγάλου Ευθυμίου καθώρισαν δε και την ωρισμένην ημέραν διά τον όρκον. Πραγματικά λοιπόν, κατά την ημέραν εκείνην, κατέβαινεν ο Κυριακός προς το Μοναστήρι, μαζί με τον πτωχόν, με πρόθεσιν να ψευδορκήση.

Αφού δε επέρασαν πεζοί τον δρόμον από τα Ιεροσόλυμα εις την Ιεριχώ και έβλεπαν πλέον το Μοναστήρι, επειδή ο πτωχός είδε τον Κυριακόν αποφασισμένος να πάρη ψεύτικον όρκον, τον οποίον είχε σχεδόν κάτω από την γλώσσαν του, εφοβήθη, ωσάν να επρόκειτο ο ίδιος να ορκισθή ή μάλλον να ψευδορκήση και του λέγει:

– Εμπρός λοιπόν, αδελφέ, ας γυρίσωμεν οπίσω, διότι μου είναι αρκετόν δια την αξιοπιστίαν σου, η απόφασίς σου να ορκισθης και έτσι δεν μου χρειάζονται περισσότερα.

Αφού είπεν αυτούς τους λόγους τον έπαρακαλούσε να μη ορκισθή. Ο Κυριακός όμως δεν παρεδέχετο τίποτε απ' εναντίας ενόμιζες ότι δεν θα έκανε τίποτα, αν δεν έπαιρνε πραγματικά τον ψεύτικον όρκον.

Οταν λοιπόν εισήλθεν εις το Μοναστήριον ετόλμησεν εμπρός εις την λειψανοθήκης του Αγίου την φοβεραν εκείνην πράξιν έπραγματοποίησε, δηλαδή, την ψευδορκίαν. Ο μεν άφρων, ως πραγματικά ανόητος, είπεν εις την καρδίαν του ότι δεν υπάρχει Θεός. Ο Κυριακός όμως έξεπέρασε και τον άφρονα διότι, επειδή έξέχασεν ότι υπάρχει Θεός, ενόμιζεν ότι και ο Θεός θα τον λησμονήση. Μετά το ανοσιούργημα αυτό επέστρεψεν εις το σπίτι του, με την ανόητον ευχαρίστησιν από το κέρδος της ψευδορκίας ώσαν να ήτο οπαδός του ψευδούς θεού Ερμού.

Την επομένην όμως, καθώς εκάθητο ξυπνητός εις το κρεββάτι του κατά τα μεσάνυκτα, του εφάνη ότι ήνοιξε μόνη της η θύρα του σπιτιού του και ότι εμπήκε μέσα κάποιας Μοναχός, τον οποίον συνόδευαν πέντε νέοι. Ο Μοναχός αυτός έκρατούσε ραβδί είς το δεξί του χέρι, ενώ δε το σπίτι έλαμψεν από πολύ φώς, εκοίταξεν άγρια τον Κυριακόν και του είπε με αυστηράν φωνήν:

– Τί είναι αυτό, που ετόλμησες, άθλιε, να κάμης εις το λείψανον του Ευθυμίου:

Ο Κυριακός έμενε τελείως άφωνος και δεν ήμπορούσε να εύρη τίποτα να απολογηθή. Και τότε ο Μοναχός που εφάνηκε, τον παρέδωσεν αμέσως εις εκείνους που τον συνόδευαν με την διαταγήν να τον τιμωρήσουν. Τότε οι τέσσαρες τον εξήπλωσαν κάτω εις τον πέμπτον (ο Μοναχός) έδωσε μίαν ράβδον και διέταξε να τον κτυπά δυνατά, διά να μάθη, εις το μέλλον, ούτε τον Θεόν να καταφρονή, ούτε να ορκίζεται ψευδώς, ούτε να αρπάζη τα ξένα πράγματα.

'Αφού ο Κυριακός εδάρη αρκετά, εκράτησεν ο Μοναχός από το χέρι τον νέον διά να σταματήση τον ξυλοδαρμόν και έπιασεν από τα μαλλιά τον Κυριακόν.

– Δεν έκατάλαβες ακόμη, ασεβέστατε – του λέγει – ότι υπάρχει Θεός, ο οποίος τιμωρεί αυτάς τας κακές πράξεις επάνω εις την γην; Να αυτήν την νύκτα ζητούν την ψυχήν σου· αυτά δε που αφήρεσες από τον πτωχόν τόσον κακώς είς ποίον θα μείνουν; (Λουκ. ιβ', 20). Διά τούτο σου επέβαλα και αυτήν την τιμωρίαν, διά να ήμπορέσουν οι

άλλοι να γίνουν καλύτεροι, όταν την πληροφορηθούν και έτσι να προφυλαχθούν από τον κίνδυνον της επιορκίας: αν και είναι προτιμότερον να μη ορκίζωνται καθόλου, έστω και αν πρόκειται να είπουν την αλήθειαν.

'Αφού έφοβέρισεν αρκετά τον Κυριακόν και του είπεν αυτά τα λόγια, αμέσως έγινεν άφαντος ο Μοναχός με την συνοδείας του. Εκείνος τότε ταραγμένος από το όραμα και μη δυνάμενος να υποφέρη τους πόνους από τους ξυλοδαρμούς, ήρχισε να φωνάζη αμέσως δυνατά και να καλή κοντά του τους συγγενείς του. Μόλις έτρεξαν κοντά του, τους έδειχνε τα κτυπήματα και εξωμολογείτο με συντριβήν την ψευδορκίαν και έκλαιεν ενώπιόν των δια την συμφοράν που τον εύρε. Κατόπιν τους επαρακαλούσε να τον μεταφέρουν έμπρός εις το λείψανον του Αγίου, διότι – καθώς έλεγεν – Αυτός, που τον έτιμώρησε τόσον πολύ (ο Αγιος) με τους αφορήτους αυτούς πόνους, γρήγορα θα ήμπορούσε και να τον θεραπεύση, επειδή ήτο μαθητής Εκείνου, που εκ φύσεως προσφέρει καλωσύνην παρά τιμωρίαν και επειδή οι ιατροί και η τέχνη των δεν φθάνουν να θεμαντεύσουν τόσον φρικτούς πόνους.

- Οι συγγενείς του, όταν ήκουσαν αυτά και είδαν κατόπιν πόσον βαρειά πληγωμένος ήτο, εφοβήθησαν αρκετά και αυτοί. Από σεβασμόν δε προς την επιθυμίαν του ανδρός, σοφίζονται να τον μεταφέρουν με τον εξής τρόπον: γεμίζουν δύο σακκιά με άχυρα, τα οποία έδεσαν καλά εις τα πλάγια του σαμαριού ενός όνου: κατόπιν τον τοποθετούν και αυτόν είς το μέσον και έτσι τον μεταφέρουν εις το Μοναστήριον και τον οδηγούν εμπρός εις το ιερόν Λείψανον.

Εκείνοι λοιπόν, που μετέφεραν τον Κυριακόν, μάς διηγήθησαν όλα όσα του συνέβησαν και μας έδειξαν τας πληγάς, που είχεν (από τον ξυλοδαρμόν) εις την πλάτην. Τόσον δε πολύ εφόβισαν, με αυτά, τους αδελφούς, ώστε, από τότε, να μην αφήνουν κανένα, ούτε ο ίδιος να ορκίζεται, ούτε να επιβάλλουν είς άλλους όρκον. Κατόπιν έμειναν μαζί μας ολόκληρον την ημέραν επειδή όμως έβλεπαν ότι ο Κυριακός έχανε σιγά - σιγά και αυτάς πλέον τας ελαχίστας ελπίδας να ζήση και ότι επλησίαζε προς τον θάνατον, ήδη είχεν ανοίξει η κοιλιά του και το στόμα του και ούτε δι' ολίγον δεν ημπορούσε να συγκρατήση τον εμετόν, τον παίρνουν και τον μεταφέρουν πάλιν εις το σπίτι του, όπου μόλις την νύκτα εκείνην έζησε και την επομένην απέθανεν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΗ΄ (Περί όρκου)

Β'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΛΕΓΕΝ ὁ ἀββᾶς Ζωσιμᾶς ὅτι παραγενομένω μοὶ εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν, προσῆλθε τὶς τῶν φιλοχρίστων καὶ λέγει μοὶ" 'Ἀββᾶ, ἀδελφὸν ἔχω συνοικον, καὶ ἐξ ἐπηρείας τοῦ πονηροῦ ἔσχομεν τινὰ διαφορὰν πρὸς ἀλλήλους εἶτα ἐμοῦ μετανοοῦντος, ἐκεῖνος οὐ θέλει διαλλαγῆναι μοὶ" παρακλήθητι οὖν διὰ τὸν Κύριον, καὶ λάλησον αὐτά τα πρὸς εἰρήνην. Ἐγὼ οὖν, ὡς ἤκουσα, εὐθὺς καλέσας τὸν ἀδελφὸν ἐλάλησα αὐτὰ τὰ εἰς ἀγάπην συντείνοντα καὶ ὁμόνοιαν. Ὁ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἔδοξε πείθεσθαι, ἔπειτα δὲ διανοησάμενος λέγει μοὶ' οὐ δύναμαι διαλλαγῆναι αὐτῶ, ἐπειδὴ ὤμοσα εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ λοιποῦ ἀδιάλλακτα ἔχεις τα πρὸς αὐτόν.

Ἐγὼ δὲ ὑπομειδιάσας εἶπον αὐτῶ ὁ ὅρκος σου, ἀδελφέ, τοιαύτην δύναμιν ἔχει, οἷον ἐὰν εἴπας, ὅτι μὲ τὸν τίμιόν σου Σταυρόν, Χριστέ, οὐ μὴ φυλάξω τὰς ἐντολᾶς, ἀλλὰ ποιήσω τὸ θέλημα τοῦ ἐχθροῦ σου τοῦ διαβόλου. Οὐ μόνον οὖν ἀδελφέ, οὐκ ὀφείλεις στῆσαι τὸ κακῶς ὁρκισθέν, ἀλλὰ καὶ μετανοῆ ταὶ καὶ θλιβῆναι ἐπ' αὐτῶ καὶ καταγνώναι τῆς προπετείας σου, ἵνα μηκέτι συναρπαγῆς ὑπ' αὐτῆς. Καὶ γὰρ Ἡρῴδης εἰ μετενόησε καὶ μὴ ἔστησε τὸν ὅρκον αὐτοῦ, οὐκ ἂν τὸν δεινότατον ἐκεῖνον φόνον εἰργάσατο, ἀποκεφαλίσας τὸν τοῦ Χριστοῦ Πρόδρομον. Κατανυγεις οὖν ἐπὶ τούτω ὁ ἀδελφός, μετενόησε τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ καὶ ἐμοί, καὶ οὕτω χάριτι Θεοῦ εἰς ἀγάπην πάλιν συνήφθησαν.

Ερμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ζωσιμάς διηγήθη την εξής ιστορίαν: όταν επήγα, κάποτε, εις την Αγίαν Πόλιν, με επεσκέφθη κάποιος φιλόχριστος και μου λέγει: συγκατοικώ με κάποιον αδελφόν και, από διαβολικής ενέργειαν, εδημιουργήθη μεταξύ μας, κάποια έχθρα: τώρα όμως, αν και εγώ μετανοώ, εκείνος δεν θέλει να συμφιλιωθούμεν. Σε παρακαλώ, λοιπόν, διά τον Κύριον, ομίλησέ του να είρηνεύσωμεν. Μόλις ήκουσα αυτά, εκάλεσα αμέσως τον αδελφόν και του είπα όσα συντελούν εις την αγάπην και την ομόνοιαν. Εκείνος εφάνη εις την αρχήν ότι πείθεται, κατόπιν όμως, αφού έσκέφθη, μου είπε: δεν ήμπορώ να συμφιλιωθώ μαζί του, επειδή ορκίσθηκα εις τον Σταυρόν να μένω εις το εξής ασυμφιλίωτος μαζί του.

Εις το άκουσμα του όρκου αυτού, εγώ έχαμογέλασα και του είπα: Ο όρκος σου, αδελφέ, έχει τέτοιαν δύναμιν, ώσαν να είπες: Χριστέ μου, μα τον τίμιόν Σου Σταυρόν, δε θα φυλάξω τας εντολάς Σου, αλλά θα κάμω το θέλημα του εχθρού Σου, του διαβόλου. Όχι μόνον λοιπόν, αδελφέ, δεν οφείλεις να κρατήσης τον όρκον, τον οποίον κακώς έκαμες, αλλά να μετανοήσης και να λυπηθής δι' αυτό και να καταδικάσης την

προπέτειάν σου, διά να μη παγιδευθής και πάλιν εις το εξής από αυτήν. Διότι και ο Ηρώδης, αν μετενόει και δεν επέμενεν εις τον όρκον του, δεν θα διέπραττεν εκείνον τον φοβερώτατον φόνον, με το να αποκεφαλίση τον Πρόδρομος του Χριστού.

Συνεκινήθη λοιπόν με αυτά ο αδελφός και έβαλε μετάνοιαν εις τον αδελφόν και εις εμέ και έτσι, με την χάριν του Θεού, συνεφιλιώθησαν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΘ'
(Να μην καταλαλούμε και να μην ανεχόμαστε φιλοκατήγορο)

Ὅτι δεῖ οὐ μόνον μὴ καταλαλεῖν, ἀλλὰ μηδὲ τοῦ καταλαλοῦντος πῶς ἀνέχεσθαι, μηδὲ ψιθυρίζειν ἢ γογγύζειν.

Όχι μόνον δεν πρέπει να καταλαλώμεν εναντίον κανενός, αλλ' ούτε και τον φιλοκατήγορον να ανεχώμεθα, ούτε και να ψιθυρίζωμεν ή να γογγύζωμεν.

Α'. Εν τω βίω της Αγίας Συγκλητικής

ΕΛΕΓΕΝ ἡ μακαρία Συγκλητική, ὅτι βαρὺ λίαν καὶ ὀλέθριον ἔστιν ἡ καταλαλιά, ἀλλὰ τινῶν ἀνθρώπων τροφὴ καὶ ἀνάπαυσις ὑπάρχει σὺ δέ, ὦ πιστή, μὴ τῶν ἀλλοτρίων κακῶν δοχεῖον γένη, ἀπέριττον δὲ τὴν ψυχὴν σεαυτης παρασκεύαζε. Ὑποδεξαμένη γὰρ τὴν δυσωδίαν τῶν λόγων τοῦ καταλαλοῦντος, ἀκαθαρσίας κηλῖδας τὴ προσευχή σου προξενήσεις διὰ τῶν λογισμῶν, καὶ ἀναιτίως μισήσεις τοὺς ἐντυγχάνοντας. Καταβαφείσης γάρ σου τῆς ἀκοῆς ὑπὸ τῆς τῶν καταλαλούντων ἀπανθρωπίας, ἀγενῶς ἀπασιν ἔση ἔνατενιζουσα καὶ πάντας ἐπίσης ἀκαθάρτους ὑπολαμβάνουσα, καθάπερ καὶ ὀφθαλμὸς χρώματι ἀκριβεστέρω προληφθεῖς, ἀδιάκριτον ἔχει περὶ τὰ δρώμενα τὴν φαντασίαν.

Δεῖ οὖν φυλάττειν τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ἀκοήν, πρὸς τὸ μήτε λέγειν τί τοιοῦτον, μήτε ἀκούειν ἀνέχεσθαι γέγραπται γάρ' «ἀκοὴν ματαίαν μὴ παραδέξῃ» καὶ πάλιν: «τὸν καταλαλοῦντα λάθρα τοῦ πλησίον, τοῦτον ἐξεδίωκον» καὶ αὖθις ἐν ἑτέρῳ «ὅπως ἂν μὴ λαλήση τὸ στόμα μου τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων» ἡμεῖς δὲ καὶ τὰ μὴ ἔργα λαλοῦμεν. Δεῖ οὖν μήτε πιστεύειν τοῖς λεγομένοις, μήτε παραδέχεσθαι ὅλως, ἀλλὰ κατὰ τὸν Προφήτης καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν· «ἐγὼ δὲ ἐγενόμην ὡσεὶ ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων καὶ οὐκ ἔχων ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἐλεγμούς».

Ερμηνεία

Η ΜΑΚΑΡΙΑ Συγκλητική έλεγεν, ότι η καταλαλιά είναι πάρα πολύ βαρύ και καταστρεπτικόν ελάττωμα εν τούτοις διά μερικούς ανθρώπους είναι η τροφή και η

ανάπαυσις των. Σύ, ὡ πιστή, να μη γίνης δοχείον των ξένων κακών, αλλά να διατηρήσης την ψυχήν σου καθαράν· διότι όταν δεχθής τα βρωμερά λόγια αυτού που καταλαλεί (εις βάρος του πλησίον), θα προξενήσης, με τους λογισμούς, ακαθάρτους λεκέδες εις την προσευχήν σου και θα μισήσης, χωρίς λόγον, αυτούς που σε συναναστρέφονται. Διότι όταν η ακοή σου. θα γεμίση από την απανθρωπίαν αυτών που καταλαλούν, τότε όλους θα τους βλέπης με εχθρότητα και θα τους νομίζης όλους ότι είναι το ίδιον ακάθαρτοι· όπως και τα μάτια μας, όταν θαμπωθούν από κάποιον ισχυρών χρωματισμόν, δεν ήμπορούν να ξεχωρίσουν έπειτα τα βλεπόμενα.

Πρέπει λοιπόν να προφυλάσσωμεν την γλώσσαν μας και την ακοήν μας, δια να μη λέγωμεν τίποτε κακον (δια τον πλησίον μας), ούτε να παραδεχώμεθα να ακούωμεν κάτι παρόμοιον. Διότι η Γραφή λέγει: «να μη δεχθής άκουσμα μάταιον» (Έξοδ. κγ', 1): και αλλού: «αυτόν που καταλαλεί κρυφά εναντίον του πλησίον, τον απεμάκρυνα από κοντά μου» (Ψαλμ. ρ', 5): και πάλιν εις άλλο σημείον αναφέρεται: «διά να μη λαλήση το στόμα μου τα έργα των ανθρώπων» (Ψαλμ. ιστ', 4). Ημείς όμως και όσα δεν κάμνουν οι άνθρωποι λαλούμεν. Πρέπει λοιπόν ούτε εις τα λεγόμενα να πιστεύωμεν, ούτε να τα παραδεχώμεθα καθόλου αλλά, σύμφωνα με τον Προφήτην, και να κάμνωμεν και να λέγωμεν· «εγώ έγινα ωσαν τον άνθρωπος που ούτε ακούει ούτε έχει εις το στόμα του ελέγχους» (Ψαλμ. λζ', 15).

Β'. Εν τω Γεροντικώ

ΗΛΘΟΝ τινὲς αἱρετικοὶ πρὸς τὸν ἀββᾶν Ποιμένα καὶ ἤρξαντο καταλαλεῖν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, ὅτι παρὰ Πρεσβυτέρων ἔχει τὴν χειροτονίας: ὁ δὲ ἔφωνησεν εὐθὺς τὸν ἀδελφόν, ὃς ἦν μετ' αὐτοῦ καὶ εἶπεν παράθες τὴν τράπεζαν καὶ ποίησον αὐτοῖς φαγεῖν, καὶ πέμψον αὐτοὺς μετ' εἰρήνης.

2. 'Ἀδελφὸς ἤρωτησε γέροντα λέγων" τί ἐστι καταλαλιὰ καὶ τί ἐστι τὸ κατακρίνειν; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων ἡ καταλαλιὰ καὶ ἐν τοῖς ἄφανεσι καὶ κρυπτοῖς λέγεται, τὸ δὲ κατακρίνειν ἐπὶ τοῖς φανεροὺς ἁμαρτήμασι πᾶν οὖν ρῆμα δ μὴ δύναται τὶς λαλῆσαι ἔμπροσθέν του ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καταλαλιὰ ἔστιν οἷον ἐὰν τὶς εἴπῃ, καὶ δεῖνα ὁ ἀδελφὸς καλός ἐστι καὶ ἀγαθός, ἀσύστροφος δὲ καὶ οὐκ ἔχει διάκρισιν, τοῦτο καταλαλιὰ ἔστιν. Ἐὰν δὲ τὶς εἴπῃ, ὅτι ὁ ἀδελφὸς ἐκεῖνος πραγματευτῆς ἐστι καὶ φιλάργυρος, τοῦτο ἐστι τὸ κατακρίναι κατέκρινε γὰρ αὐτοῦ τὰς πράξεις καὶ ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ, τοῦτο δὲ χεῖρον ἐστι τῆς καταλαλιᾶς.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΘ΄ (Να μην καταλαλούμε και να μην ανεχόμαστε φιλοκατήγορο)

3. Εἶπε γέρων: ἐὰν καταλαλήσῃς τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ πλήξῃ σὲ τὸ συνειδός σου, ἀπελθε, βάλε αὐτὸ μετάνοιαν καὶ εἶπε, ὅτι κατελάλησά σου καὶ ἀσφάλισαι τοῦ λοιποῦ μὴ ἔμπαιχθηναι θάνατος γὰρ ἔστι τῆς ψυχῆς καὶ καταλαλιά.

4. Εἶπε πάλιν ἐὰν καταλαλήση ἀδελφὸς ἀδελφοῦ ἔμπροσθέν σου, βλέπε μὴ διατραπῇς αὐτὸν καὶ εἴπῃς ναί, οὕτως ἐστίναλλα σιώπα, ἢ εἶπε αὐτῷ ἐγώ, ἀδελφέ, κατακεκριμένος εἶμι, καὶ οὐ δύναμαι κρίναι ἄλλον καὶ σῴζεις καὶ σεαυτὸν καὶ ἐκεῖνον.

Ερμηνεία

ΜΕΡΙΚΟΙ αιρετικοί επεσκέφθησαν τον Αββάν Ποιμένα και ήρχισαν να κατηγορούν τον Αρχιεπίσκοπον 'Αλεξανδρείας, ότι, τάχα, έχει χειροτονηθή από πρεσβυτέρους εκείνος τότε εφώναξε τον αδελφόν που είχε μαζί του και του είπεν: «στρώσε τραπέζι και δώσε εις αυτούς να φάγουν και κατευόδωσε τους να φύγουν ειρηνικά».

2. Κάποιος αδελφός ηρώτησεν ένα Γέροντα: - Τί είναι καταλαλιά και τι είναι κατάκρισις; Ο Γέρων απήντησεν:

-Η καταλαλιά λέγεται διά τα κρυφά και μη φανερούμενα αμαρτήματα, ενώ η συννάκρισις αναφέρεται εις τα ολοφάνερα αμαρτήματα του άλλου. Κάθε λόγος λοιπόν, τον οποίον δεν ήμπορεί κανείς να τον είπη εμπρός εις τον αδελφός του, είναι καταλαλιά όπως, αν είπη κανεις ο τάδε άδελφος είναι καλός και ενάρετος αλλά περίεργος και χωρίς διάκρισιν, αυτό είναι καταλαλιά. Αν όμως κάποιος είπη ότι εκείνος ο αδελφός είναι πολυάσχολος και φιλάργυρος, αυτό είναι κατάκρισις, διότι κατέκρινε τας πράξεις του και ολόκληρον την ζωήν του αυτό δε είναι χειρότερον από την καταλαλιάν.

3. Ένας Γέρων είπεν: αν καταλαλήσης τον αδελφόν σου και σε έλέγξη η συνείδησίς σου, πήγαινε αμέσως, βάλε του μετάνοιαν και είπε του συγχώρεσέ με διότι σε κατηγόρησα. Και πρόσεχε εις το εξής να μη ξεγελασθης· διότι η καταλαλιά είναι θάνατος της ψυχής.

4. Είπε πάλιν ο ίδιος αν ένας αδελφός κατηγορήση εμπρός σου κάποιον άλλον, πρόσεξε να μη τον εντραπής και του είπης: ναι, έτσι είναι. Η να σιωπήσης, ή να του είπης: εγώ, αδελφέ μου, είμαι αμαρτωλός και δεν ήμπορώ να κρίνω άλλον. Έτσι προφυλάσσεις και τον εαυτόν σου, και εκείνον.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΘ΄ (Να μην καταλαλούμε και να μην ανεχόμαστε φιλοκατήγορο)

Γ'. Αντιόχου του Παντέκτου

ΦΥΓΩΜΕΝ, ἀδελφοί, τὸν ψιθυρισμόν, ἵνα μὴ στερήση ἡμᾶς τοῦ παραδείσου καὶ παραπέμψη ἡμᾶς εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρὸς ψιθυρίσας γὰρ ὁ ὄφις ἐξέβαλε τὴν Εὔαν τοῦ παραδείσου.

Ερμηνεία

ΜΑΚΡΥΑ, αδελφοί, από τον ψιθυρισμόν διά να μη μας στερήση τον Παράδεισον και μας αποστείλη εις την γέενναν του πυρός· διότι με το να ψιθυρίση ο όφις, έβγαλες έξω από τον Παράδεισον την Εύαν.

Δ'. Ησαΐου του Αναχωρητού

ΕΑΝ τὶς ἀδελφὸς βιασθῆ ἐπὶ τοῦ καταλαλῆσαι τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, μὴ αἰσχυνθῆς καὶ πεισθῶς αὐτὸ καὶ ἁμαρτήσης εἰς Θεόν, ἀλλ' εἶπε αὐτῷ ἐν ταπεινώσει: συγχώρησον μοί, ἀδελφέ, ταλαίπωρος εἴμι καὶ ταῦτα ἃ λέγεις ἐμέ ἐστι καὶ οὐ δύναμαι αὐτὰ βαστᾶσαι. Εἰ δὲ πολεμὴ σὺ εἰς τὸ καταλαλῆσαι τοῦ ἀδελφοῦ σου, μνήσθητι ὅτι, ἐὰν ἀκούσῃ, λυπηθῆναι ἔχει, καὶ διατρέπει ἀπαντῆσαι αὐτὸ καὶ ἀναπαύῃ.

Ερμηνεία

ΑΝ κάποιος αδελφός βιασθή να κατηγορήση ενώπιόν σου τον αδελφόν του, συ να μη πεισθής εις αυτόν, από εντροπήν, και αμαρτήσης εις τον Θεόν, αλλά να του είπης με ταπείνωσιν συγχώρεσέ με, αδελφέ, είμαι ένας ταλαίπωρος και αυτά που λέγεις ταιριάζουν εις εμένα και δεν μπορώ να τα σηκώσω. Αν, πάλιν, συ πολεμήσαι (από τον σατανάς) να καταλαλήσης εναντίον του αδελφού σου, σκέψου ότι αν το πληροφορηθή, θα λυπηθή: έτσι συγκρατείσαι από το να απαντήσης και ησυχάζεις.

Ε'. Ισαάκ του Σύρου

ΕΠΙΜΕΙΝΟΝ ἀεὶ εὔλογων τῷ στόματι, καὶ οὐ μὴ λοιδορηθῆς. Ἡ γὰρ λοιδορία, λοιδορίαν γεννᾷ, καὶ ἡ εὐλογία, εὐλογίαν. Ἐν ἡμέρᾳ ὅταν ἀνοίξῃς τὸ στόμα σου καὶ λαλήσῃς κατὰ τινός, λογίζου σαυτὸν καὶ νεκρὸς καὶ μάταιον εἶναι ἐν πάσι τοῖς ἔργοις σου, οἷς ποιεῖς, κὰν δοκῇς ὅτι ἐν εὐθύτητι καρδίας ἐλάλησας πρὸς οἰκοδομήν. Οὐ γὰρ ἀνάγκη καταλύσαι τινὰ τὴν ἑαυτου οἰκίας ἐπὶ τὸ οἰκοδομῆσαι τὴν τοῦ ἑτέρου εἰ δὲ τὶς

ἔμπροσθέν σου κινηθῆ καταλαλῆσαι τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, στυγνασόν σου τὸ πρόσωπον καὶ τότε εὑρίσκῃ τῷ Θεῷ κακείνω παραφυλαττόμενος.

Οὐκ ἰσχύεις φράξαι τὸ στόμα τοῦ καταλαλοῦντος κατὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ; φύλαξον καν σαυτὸν μὴ κοινωνῆσαι αὐτό. Γνώθι οὖν ὅτι ἐὰν ἐξέλθῃ ἔκ σοῦ πῦρ καὶ καύσῃ τοὺς ἄλλους, τὰς ψυχᾶς τὰς καιομένας ἐν τῷ πυρί σου ὁ Θεὸς ἐκ τῶν σῶν χειρῶν ἐκζητήσει. Εἰ δὲ σὺ οὐ βάλλῃς τὸ πῦρ, ἀλλὰ συνευδοκεῖς τῷ ρίπτονται καὶ ἐν τούτῳ ἀρέσκῃ, κοινωνὸς αὐτοῦ εἰ ἐν τῇ κρίσει.

Ερμηνεία

ΝΑ επιμένης πάντοτε να λέγη καλά λόγια το στόμα σου και να είσαι βέβαιος πως κανείς δεν θα σε υβρίση. Διότι η ύβρις γεννά ύβριν και η ευλογία ευλογίαν. Την ημέραν που θα ανοίξης το στόμα σου και θα λαλήσης εναντίον κάποιου, να σκεφθής πως είσαι νεκρός και πώς πηγαίνουν χαμένα όλα τα έργα που κάνεις, έστω και αν ελάλησες με καθαράν καρδίαν διά να οικοδομήσης πνευματικά διότι δεν είναι ανάγκη να γκρεμίση κανείς το σπίτι του διά να κτίση το σπίτι του άλλου. Αν δε κάποιος τρέξη εμπρός σου διά να κατηγορήση τον αδελφόν του, δείξε δυσαρέσκειαν και δυσφορίαν εις το πρόσωπόν σου και τότε θα προφυλαχθής και από εκείνον και ο Θεός θα σε σκεπάση.

Δεν ήμπορείς να κλείσης το στόμα αυτού που κατηγορεί τον πλησίον του; Προφυλάξου, τουλάχιστον, να μη συμφωνήσης μαζί του. Μάθε ότι αν εξέλθη φωτιά από μέσα σου και καύση τους άλλους, ο Θεός θα ζητηση από σε ευθύνην διά τας ψυχάς αυτών που εκάησαν από την φωτιάν σου.

Αν πάλιν δεν βάλης συ την φωτιάν άλλα συμφωνής με εκείνον που την ήναψε και ευχαριστείσαι εις αυτό, τότε κατά την Δευτέραν Παρουσίαν θα κριθής ως συνένοχός του.

ΣΤ'. Του Αγίου Μαξίμου

ΜΗ δώης τὴν ἀκοήν σου τὴ γλώττη τοῦ καταλάλου, μηδὲ τὴν γλῶσσάν σου τὴ ἀκοὴ τοῦ φιλοψόγου, ἤδεως ἀκούων κατὰ τοῦ πέλας, ἕνα μὴ ἐκπέσῃς τῆς θείας ἀγάπης καὶ ἀλλότριος εὑρεθῆς τῆς αἰωνίου ζωῆς. Μὴ καταδέχου κατὰ τοῦ πατρός σου λοιδορίαν, μηδὲ προθυμοποιήσῃς τὸν ἀτιμάζοντα αὐτόν, ἵνα μὴ ὀργισθῆ Κύριος ἐπὶ τοῖς ἔργοις σου καὶ ἐξολοθρεύσῃ σὲ ἐκ γῆς ζώντων. Ἐπιστόμιζε τὸν καταλαλοῦντα ἐν ἀκοαίς σου, ἵνα

μὴ διπλὴν ἁμαρτίαν σὺν αὐτῶ ἁμάρτης, καὶ σαυτὸν ὄλεθρια πάθει ἐθίζων κακεῖνον φλυαρεῖν κατὰ τοῦ πλησίον οὐκ ἀνακόπτων. “Ο ἀπαθῶς λέγων ἁμάρτημα ἀδελφοῦ, κατὰ δύο αἰτίας λέγει: ἢ ἵνα αὐτὸν διορθώσηται, ἢ ἄλλον ὠφελήση εἰ δὲ ἐκτὸς τούτων λέγει, εἴτε αὐτό, εἴτε ἄλλο ὀνειδίζων ἢ διασύρων αὐτὸ λέγει, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγη τὴν θείαν ἐγκατάλειψιν, ἀλλ' ἢ τῷ αὐτῷ ἢ ἄλλω πταίσματι πάντως περιπεσεῖται, καὶ ὑπὸ ἑτέρων ἐλεγχθεῖς καὶ ὀνειδισθεῖς καταισχυνθήσεται.

Ὅταν ἴδῃς τινὰς ὑπερηφάνους μὴ φέροντας ἐπαινείσθαι τοὺς κρείττονας ἀκήρυκτον τὲ ποιεῖν μὴ χαυνωμένους τὴν λεγομένην ἀλήθειαν, μυρίοις αὐτὴν ἀπείργοντας πειρασμοὺς καὶ ἀθεμίτους διαβολαῖς, νόει μοὶ πάλιν ὑπὸ τούτων σταυρούσθαι τὸν Κύριον καὶ θάπτεσθαι, καὶ στρατιώταις καὶ σφραγίσι φυλάττεσθαι, οὗς ἑαυτοῖς περιτρέπων ὁ λόγος ἀνίσταται, πλέον τὰ πολεμείσθαι διαφαινόμενος, ὡς πρὸς ἀπάθειαν διὰ τῶν παθημάτων στομούμενος πάντων γὰρ ἔστιν ἰσχυρότερος ὡς ἀλήθεια καὶ ὢν καὶ καλούμενος.

Ερμηνεία

ΝΑ μη δώσης προσοχήν εις την γλώσσαν του καταλάλου ούτε να χρησιμοποιήσης την γλώσσαν σου διά να ικανοποιήσης την ακοήν του φιλοπεριέργου, με το να ακούης ευχαρίστως κατηγορίας εναντίον του γείτονος: διαφορετικά θα ξεπέσης από την θεϊκής αγάπης και θα χάσης την αιώνιον ζωήν. Να μη δέχεσαι ύβριν κατά του πνευματικού σου Πατρός, ούτε να δίδης θάρρος εις αυτόν που τον ατιμάζει, δια να μη οργισθή ο Κύριος από τα έργα σου και σε εξολοθρεύση από την γήν των ζώντων. Να κλείνης το στόμα εκείνου που κατηγορεί άλλους εμπρός σου, διά να μη αμαρτήσης διπλά μαζί του θα συνηθίσης δηλαδή και ο ίδιος είς το ολέθριον αυτό πάθος και δεν θα εμποδίζης και εκείνον από του να φλυαρή εναντίον του πλησίον.

Εκείνος που λέγει με απάθειαν κάποιο αμάρτημα του αδελφού του, παρακινείται από δύο αιτίας ή το κάνει για να τον διορθώση, ή διά να ωφελήση κάποιον άλλον. Εκτός από αυτάς τας περιπτώσεις, τότε λέγει το αμάρτημα του αδελφού, είτε εις τον ίδιον είτε εις κάποιον άλλον, διά να τον προσβάλη, ή διά να τον διαπομπεύση, έτσι δεν θα αποφύγη την εγκατάλειψιν του Θεού και θα περιπέση οπωσδήποτε εις το ίδιον ή εις άλλο πταίσμα και αφού θα έλεγχθη και θα χλευασθή από άλλους θα δοκιμάση και αυτός εντροπήν.

Οταν ίδης υπερηφάνους που δεν αντέχουν να επαινούνται οι καλύτεροι από αυτούς, να εμποδίζουν με επιμονήν να διακηρυχθη η αλήθεια και να την περιορίζουν

με πολλούς πειρασμούς και με αδίκους συκοφαντίας, τότε να σκέπτεσαι ότι ο Κύριος ξανασταυρώνεται πάλιν απ' αυτούς και θάπτεται και φυλάσσεται με στρατιώτας και σφραγίδας. Αλλ' όμως η αλήθεια θριαμβεύει, αφού ανατρέψη όλα αυτά τα εμπόδια, διότι λάμπει περισσότερον με την πολεμικήν που της γίνεται και διότι η πολεμική αυτή την κάμνει περισσότερον ισχυρήν ώστε να μη παθαίνη τίποτε από όλα είναι περισσότερον δυνατή επειδή είναι και λέγεται αλήθεια.

Ζ'. Εν τω Γεροντικώ

ΕΙΠΕ Γέρων: ὡς πὲρ ὁ δεχόμενος πῦρ ἐν τῷ κόλπῳ, ὑπ' αὐτοῦ καταφλέγεται, οὕτω καὶ καὶ τὰς τῶν πολλῶν συντυχίας δεχόμενος, τὴν καταλαλιὰν οὐκ ἐκφεύξεται.

2. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ὑπερέχιος καλὸν φαγεῖν κρέα καὶ πιεῖν οἶνον, καὶ μὴ φαγεῖν ἐν καταλαλιαϊς σάρκας ἀδελφῶν.

3. Εἶπεν καὶ αὐτὸς ψιθυρίσας ὁ ὄφις τὴν Εὔαν τοῦ Παραδείσου ἐξέωσε τούτου οὖν ὅμοιός ἐστι καὶ ὁ καταλάλων τοῦ πλησίον ἀπολλύει γὰρ σὺν τὴ ἑαυτοῦ καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκούοντος.

4. Εἶπε πάλιν ρῆμα πονηρὸν μὴ προφερέτω τὸ στόμα σου ἄμπελος γὰρ ἀκάνθας οὐ φέρει.

5. Ἠρωτήθη γέρων τί ἐστι καταλαλιά; Καὶ ἀπεκρίθη το μὴ γνώναι τὸν Θεὸν ἢ τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ὁ φθόνος καὶ πρὸς τὸν πλησίον.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ Γέρων είπεν· όπως εκείνος που δέχεται εις τον κόλπον του φωτιάν κατακαίεται από αυτήν, έτσι και εκείνος που συναναστρέφεται με πολλούς, δεν θα αποφύγη την καταλαλιάν.

2. Ο Αββάς Υπερέχιος είπεν είναι προτιμότερον να φάγης κρέατα και να πιής κρασί, παρά να φάγης, με την καταλαλιάν, τας σάρκας των αδελφών.

3. Είπεν ο ίδιος Αββάς: Με το να ψιθυρίση ο όφις εις την Εύαν, την έδιωξε από τον Παράδεισον. Με αυτόν λοιπόν τον όφιν ομοιάζει και εκείνος, που καταλαλεί εναντίον του πλησίον του· διότι παρασύρει εις την απώλειαν μαζί με τον εαυτόν του και την ψυχήν εκείνου που τον ακούει.

4. Είπε, πάλιν, ο ίδιος το στόμα σου ας μη προφέρη κακόν λόγον: (διότι το αμπέλι δεν βγάζει αγκάθια (Ματθ. ζ', 16).

5. Ήρώτησαν ένα Γέροντα: τι είναι καταλαλιά; Και εκείνος απήντησε: Το να μη σέβεται κανείς τον Θεόν ή την δόξαν Του και ο φθόνος δια τον πλησίον.

Η'. Του Αγίου Εφραίμ

ΑΔΕΛΦΕ, μὴ ἀνέχου τοῦ καταλαλοῦντος, κὰν ἀληθῆ λέγῃ, ἵνα μὴ τοῦ αὐτοῦ ὀλέθρου κοινωνήσης αὐτῶ. Καὶ γὰρ ἐὰν συμβῇ τινὰ ἀληθῶς λέγειν κακὸν τὸν ἥμαρτηκοτα βασιλέα, οὐ φέρει τὶς τῶν παρισταμένων ἀκροάσθαι τῶν λεγομένων κατὰ τοῦ βασιλέως, εἰ δὲ ἀνασχοιτο στῆναι καὶ ἀκούσαι, μία τιμωρία ὁμοίως κατ' ἀμφοτέρων ἔστιν ἐκφερομένη καὶ ὁ μὲν φονεύεται γιὰ τὴν γλώτταν, ὁ δὲ διὰ τὴν ἀκοήν. Ἐξηγεῖται τινὰ ὁ ψεύστης, καὶ κλίνεις τὸ οὖς σου πρὸς αὐτόν, καὶ τὸν θάνατον, δν ἐκφέρει διὰ τοῦ στόματος, ὑποδέχεται ὁ κόλπος τῆς σῆς ἀκοῆς, καὶ τὴν πικρᾶν ζύμην τοῦ ψεύδους λαβῶν, ἐφύρασας αὐτὴν ἐν σεαυτῷ.

Πόθεν ὁ θάνατος εἴσοδον ἔσχεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ; Οὐχὶ δὶ' ἀκοῆς, δὶ' ἧς ἡ Εὔα τὰ τοῦ ὄφεως ἐδέξατο ρήματα; Διὰ ταύτης ἔκτοτε καὶ μέχρι τοῦ νῦν δ ὄλεθρος εἰσέρχεσθαι πέφυκε. Δύναται γὰρ ὁ διάβολος ἀναιρεῖν τὸν σιγώντα διὰ τοῦ λαλοῦντος, καὶ δν οὐ δύναται ἀναιρῆσαι διὰ τοῦ στόματος, ἀναιρεῖ διὰ τοῦ ὠτὸς τῶν δαιμόνων λεγόντων τὴν ἀλήθειαν, οὐκ ἤνεσχετο ὁ Σωτὴρ ἀκούσαι.

Καὶ οἱ Ἀπόστολοι δὲ οὐ κατεδέξαντο ἀκούσαι τοῦ ἐγκωμιάζοντος αὐτοὺς δαίμονος, ἵνα μὴ ἡ πικρὰ φωνὴ καταβληθῆ εἰς τὴν καθαρὰν ἀκοήν, καὶ ἐκ τούτου καὶ εἰς τὸ ψεῦδος ἀπαράδεκτο γένηται πέφυκε γὰρ ὁ δόλιος τὴ ἀληθεῖα τὸ ψεῦδος παραμιγνύναι, καὶ οὕτως ἀπατήσας τοὺς ἁπλουστέρους, εἰς τὸ τῆς ἀπωλείας κατακρημνίζειν βάραθρον. Καὶ ὁ ὄφις ἐσθίων γλυκύτητα, παραχρῆμα μεταβάλλει αὐτὴν εἰς πικρότητα, καὶ ἐὰν μεταπέμψη αὐτὴν εἶς τινά, οὐαὶ τὸ ὑποδεξαμένω.

Οὕτω καὶ ἐκ τῆς ἀληθείας τὸ ψεῦδος πέμπεται κώνειον θανάτου πεπληρωμένον. Ἐν γὰρ τοῖς ἡδυτάτοις αὐτοῦ λόγους πικρία χαλεπὴ καὶ ὀλέθριος ἐγκέκρυπται, λανθάνουσα τοὺς πολλούς. Οὕτω καὶ ὁ Ἰσκαριώτης, ἐν τῷ φιλήματι τοῦ στόματος καὶ ἐν τῇ εἰρηνικῇ γλώττη κρύψας τὸν δόλον, κατεσκεύασε προδοσίας κατὰ τοῦ καρδιογνώστου Δεσπότου. Καὶ εἰ πρὸς τὸν δημιουργῶν τοιοῦτος ὤφθη ὁ ψεύστης, πρὸς σὲ πηλίκος γενήσεται; Παρέδωκεν ἑαυτὸν ὁ Σωτὴρ τῷ θανάτῳ, καὶ οὐ παρέδωκε τὴν ἀκοὴν αὐτοῦ τὴ φωνὴ τοῦ ψεύστου.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΘ΄ (Να μην καταλαλούμε και να μην ανεχόμαστε φιλοκατήγορο)

Ἀνοίξας αὐτοῦ το στόμα, ὄξος μετὰ χολῆς ἐγεύσατο, καὶ τὸ οὗς οὐ παρέσχεν εἰς τὸ δέξασθαι ρήματα τοῦ μιαροῦ. Δέδωκεν αὐτοῦ το στόμα ἕνα φιλήση καὶ προδότης, καὶ ἀπόκρισιν οὐ παρέσχε τὸ ἀπατεώνι. Δίδου τὸ στόμα σου τὰ ψεύστη φιλῆσαι, καὶ μὴ δῶς αὐτὴ τὴν σὴν ἀκοήν. Τὸ μὲν γὰρ φίλημα αὐτὸν κατακρίνει, διὰ δὲ τῆς ἀκοῆς φονεύσει σε ἢ τῶν ρημάτων αὐτοῦ γεῦσις βέλτιον δὲ ποιήσεις, ἐὰν παντελῶς ἐκφύγης τὴν ὀσμὴν καὶ τὸ γεῦμα τοῦ κωνείου.

Διατὶ τὸν μὲν καπνὸν φεύγεις ὀξέως, τοῦ δὲ ψεύστου ἀκούεις ἥδεως; παραιτῇ τὴν δυσωδίαν, καὶ καθέζη παρὰ τὸν κατήγορον; "Ἕκαστος τῶν μελῶν σου οφείλεις δεόντως φυλάξασθαι ἀπὸ τῶν βλαβερῶν. Ἐὰν ἀθῷον σου τὸ σῶμα ὑπάρχη ἀπὸ τῆς πορνείας, φεῖσαι σου τοῦ στόματος ἀπὸ τῆς καταλαλιᾶς μὴ δυνάμενον τὸ στόμα μοιχεύσαι, δύναται ψεύσασθαι καὶ συκοφαντῆσαι, καὶ τὰ αὐτὴ περιβαλεῖν ὀλέθρω. Ἐὰν γὰρ ἕν σου μέλος ὑπεύθυνον ἦ, ὅλος κατάδικος εἰ δὶ' ἐκείνου τοῦ κατακεκριμένου.

Ὁ στρατιώτης ἅπαν το σῶμα πέφρακται ἐν θώρακι σιδηρῷ, ἀλλ' ἐὰν μία των λεπτοτάτων του θώρακος ὀπῶν διακοπεῖσα εἰσοικισμὸν τῷ βάλει παράσχῃ, θάνατον φέρει κατὰ τοῦ γενναίου. Οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ ὠτὸς θύρας, εἰ εὑρεθῇ τὸ καταλάλω ἀνεωγμένη, ὅλεθρον τῷ ὑποδεξαμένῳ δεινότατον εἰσοικίζεται. Αὕτη δὲ ἡ θύρα τοιαύτη μεγάλη ἐστίν, ὡς τὸν τηλικοῦτον θάνατον δὶ' αὐτῆς χωρῆσαι καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὸν κόσμον, ὃς καταπίνων πάσας τὰς γενεᾶς ἀκόρεστος μένει. Ἀποκλειστέον οὖν τὰ ὦτα θυρώμασι καὶ μοχλοῖς, ἵνα μὴ εἰσέλθη κατηγορία μὴ καταφρονήσης καταλαλιᾶς ὡς μιουροῦ τινὸς καὶ μὴ δυναμένου ἀναιρεῖν.

Λεπρὰ γέγονεν ὡς χιῶν ἡ Μαριάμ, καταγνωσθεῖσα ἐν ἐνὶ λόγω κατηγορίας. Καὶ εἰ ἐκείνη Προφήτις οὖσα φρικτὴν δίκην ἔδωκε τῆς γλωσσαλγίας, ἠλίκον ἄρα τῆς τιμωρίας τοὺς διαφόρως ταῖς καταλαλιαις κεχρημένους; Καὶ τὸ ὃν λαλησάσης τῆς Μαριάμ, ἀπεδοκιμάσθη ἡ ἀλήθεια, διότι μετὰ κατηγορίας ἔφρασεν. Ὡσαύτως ἐὰν χρήσηται τὶς τὴ καταλαλιὰ δικαίως, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ ἀδικίας μεστὴ ἢ γὰρ ἔλεγξον δικαίως ἢ μὴ λάθρα κατηγορήσης. Ἐξουθενεῖται γὰρ ἡ δικαιοσύνη ὅταν συγκεκέρασται αὐτὴ ἥ της δολιότητος φαυλότης. Καὶ ἡ τροφὴ ἀναιρεῖ, ἐὰν ἔχῃ κεκρυμμένον τὸ κώνειον.

Διὰ τῶν φανερῶν τα ἀφανῆ καταμάθωμεν, διὰ Μαρίας ζωγραφουμένην κατίδωμεν τὴν ἀλήθειαν λεπρῶν γὰρ αὐτῆς ὅλον το σῶμα γέγονε προφανῶς ἐπειδὴ πάση τὴ ψυχὴ ἥμαρτεν ἀφανῶς διὰ τῆς βλάβης τῆς φανείσης ἔγνω τὴν βλάβην ἣν ὑπέμεινε λελησθότως. Διὰ τῆς ἀηδεστάτης λέπρας ἔμαθεν ὅσον κακὸν καὶ μεμισμένον ἡ κατηγορία καὶ γέγονε τὸ δρώμενον σῶμα κάτοπτρον ἔνδον ἀοράτου ψυχῆς διὰ τῆς διαφθορᾶς τῆς σαρκὸς ἐδιδάχθη πῶς διαφθείρεται καρδία φιλοῦσα τὴν καταλαλιὰν διὰ τοῦ ἔξωθεν ἀνθρώπου συνῆκε τὸν ἔνδοθεν αὐτῆς ἄνθρωπον, τί πέπονθε.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΘ΄ (Να μην καταλαλούμε και να μην ανεχόμαστε φιλοκατήγορο)

Καθάπερ γὰρ ἐκείνη κατεμερίσθη κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, οὕτω καὶ ἀπ' αὐτῆς κατεμερίσθη τὸ ἴδιον σῶμα αὐτῆς, ὅπως αὐτὴ δι' ἑαυτῆς μάθη πόσον ἀγαθὸν ἡ ἕνωσις τῆς ἀγάπης γέγονεν ἐν αὐτῇ καὶ ἀντίπαλά τα μέλη, ἐπειδὴ κακείνη ἐναντία τῷ ἀδελφῷ γέγονεν, ὡς ἂν διὰ τῆς ἐναντιωσεώς του σώματος σπουδάση κτήσασθαι πρὸς τὸν πλησίον εἰρήνην τὲ καὶ ὁμόνοιαν.

Ερμηνεία

ΑΔΕΛΦΕ, να μη ανέχεσαι εκείνον που καταλαλεί εναντίον κάποιου άλλου, έστω και αν λέγη την αλήθειαν, διά να μη πάθης και συ την ίδια συμφοράν με εκείνον. Διότι και αν συμβή κάποιος να λέγη την αλήθειαν, ότι είναι κακός ο βασιλεύς, που ήμάρτησε, κανείς από τους παρισταμένους δεν στέκεται να ακούσω τα λεγόμενα εναντίον του βασιλέως αν σταθή και ακούση, μία τιμωρία αναμένει και τους δύο. Ο ένας φονεύεται δι' αυτά που είπε και ο άλλος δι' αυτά που ήκουσε. Κατηγορεί κάποιον ο ψεύστης και συ στήνεις το αυτί εις αυτόν έτσι τον θάνατον που βγάζει από το στόμα του, τον δέχεται η ακοή σου και αφού πάρης το πικρόν προζύμι του ψεύδους, έζύμωσες με αυτό την καρδίαν σου.

Από πού εισήλθεν ο θάνατος εις τον άνθρωπον; Μήπως όχι με την ακοήν, με την οποίαν η Εύα εδέχθη τα λόγια του όφεως; Με αυτήν, από τότε μέχρι και σήμερα, εισέρχεται πάντοτε η καταστροφή. Ημπορεί βέβαια ο διάβολος να θανατώνη αυτόν που σιωπά με εκείνον που ομιλεί και εκείνον που δεν ημπορεί να θανατώση με το στόμα, τον θανατώνει με την ακοήν. Και την αλήθειαν, όταν έλεγαν οι δαίμονες, ο Σωτήρ δεν έδέχετο να την ακούση.

Και οι Απόστολοι δεν εδέχθησαν να τους εγκωμιάζη ο δαίμων, διά να μη ριζώση η φαρμακερή φωνή εις την καθαράν ακοήν και να συνηθίση έτσι να μη παραδέχεται και το ψεύδος. Διότι ο διάβολος ανακατώνει εκ φύσεως το ψεύδος με την αλήθειαν, διά να εξαπατήση έτσι τους απλουστέρους και να τους ρίψη εις το βάραθρον της καταστροφής. Και ο όφις ενώ τρώγει γλυκείαν τροφήν, αμέσως την μεταβάλλει σε δηλητήριον, και αν την διοχετεύση σε κάποιον, αλλοίμονον εις εκείνον που θα την δεχθή.

Έτσι και από την αλήθειαν ο διάβολος παρασκευάζει το ψεύδος και το στέλλει γεμάτο με θανατηφόρον δηλητήριον. Μέσα δηλαδή είς τα γλυκόλογα του είναι κρυμμένη φοβερή και καταστρεπτική πικρία, την οποίαν οι περισσότεροι δεν την προσέχουν. Έτσι και ο Ισκαριώτης μέσα εις το φίλημα και την ειρωνικήν γλώσσαν

έκρυψε το δόλωμα, με το οποίον επέτυχε να προδώση τον καρδιογνώστην Δεσπότην. Και αν ο ψεύστης εφάνη τέτοιος απέναντι του Δημιουργού, είς εσένα θα φανή διαφορετικός; Ο Σωτήρ παρεδόθη εις τον θάνατον, αλλά δεν παρέδωσε την ακοήν του εις την φωνήν του ψεύστου.

Ανοιξε το στόμα του και εδοκίμασε ξίδι με χολήν δεν προσέφερεν όμως τα ώτα του διά να ακούση τα λόγια του ακαθάρτου. Έδωσε το στόμα του να το φιλήση ο προδότης και δεν έδωσεν απόκρισιν εις τον απατεώνα. Να δίδης το στόμα σου να το φιλήση ο ψεύστης, αλλά μη προσέξης εις τα λόγια του. Διότι το φίλημα τον καταδικάζει, αν δεχθής όμως και τον ακούσης θα σε φονεύση η γεύσις των λόγων του. Θα κάνης πολύ καλά, αν αποφύγης ολότελα και την οσμήν και την γνώσιν τού δηλητηρίου.

Διατι αποφεύγεις γρήγορα μεν τον καπνόν, τον δε ψεύστην τον ακούς ευχάριστα; Αποφεύγεις την δυσωδίαν και κάθεσαι κοντά εις τον κατηγορον; '"Έχεις υποχρέωσιν να φυλάξης προσεκτικά κάθε μέλος σου από ό,τι είναι επιβλαβές. Αν το σώμα σου έχη διατηρηθή καθαρόν από την πορνείαν, φύλαξε το στόμα σου από την καταλαλιάν. Το στόμα δεν ήμπορεί να μοιχεύση, ημπορεί όμως να είπη ψέματα, να συκοφαντήση και να σου προξενήση την ιδίαν καταστροφήν. Διότι αν είναι ένα μέλος σου υπευθυνον (δι' αμαρτίαν), είσαι ολόκληρος καταδικασμένος, ένεκα του μέλους εκείνου που έχει κατακριθή.

Ο στρατιώτης έχει φραγμένον ολόκληρον το σώμα του με σιδερένιον θώρακα αλλά αν μία πάρα πολύ μικρή τρύπα ανοίξη περισσότερον και αφήση δρόμον διά να περάση το βέλος, τότε φέρνει τον θάνατον εις τον γενναίον. Έτσι συμβαίνει και με την θύραν της ακοής: αν ευρεθή ανοικτή διά τον κατάλαλον, προξενεί τρομακτικής καταστροφήν εις εκείνον που δέχεται την κατάκρισιν. Αυτή δε η θύρα της ακοής είναι τόσον πολύ μεγάλη, ώστε να χωρέση και να εισέλθη από αυτήν εις τον κόσμον ο απέραντος αυτός θάνατος (των Πρωτοπλάστων), που καταπίνει όλας τας γενεάς και ακόμη μένει αχόρταγος. Πρέπει λοιπόν να κλείσης τα αυτιά σου με σύρτας και μάνταλα, διά νά μή εισέλθη κατηγορία εναντίον συνανθρώπου του. Μή περιφρονήσης την καταλαλιάν ότι τάχα είναι κάτι μικρόν και δεν ήμπορεί να βλάψη.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΘ΄ (Να μην καταλαλούμε και να μην ανεχόμαστε φιλοκατήγορο)

Η Μαριάμ[(*)] έγινε κατάλευκος από την λέπραν, ωσάν το χιόνι, έπειδή ετιμωρήθη δι' ένα μονάχα λόγον. Και αν εκείνη, που ήτο και προφήτις ετιμωρήθη φρικτά διά την έκ ζηλοτυπίας καταλαλιάν της, πόσον μεγάλη θα είναι η τιμωρία εκείνων που απερίσκεπτα κατακρίνουν; Και μολονότι είπε την αλήθειαν η Μαριάμ, δεν ελήφθη υπ' όψιν , αλλ' ετιμωρήθη, επειδή ωμίλησε με διάθεσιν κατακρίσεως. Έτσι και αν σωστά ακόμη κατακρίνη κανείς, η δικαιοσύνη του αυτή είναι γεμάτη από αδικίαν· διότι ή πρέπει να ελέγξης δίκαια, ή να μη τον κατηγορήσης κρυφά όταν δεν θα είναι εμπρός. Διότι εξευτελίζεται η δικαιοσύνη όταν ανακατευθή με την φαυλότητα της πανουργίας. Και η τροφή σκοτώνει, αν έχη κρυμμένο το δηλητήριον.

Ας κατανοήσωμεν από αυτά τα φανερά, εκείνα που δεν φαίνονται, και ας διακρίνωμεν την αλήθειαν ζωγραφισμένην εις την περίπτωσιν της Μαριάμ ολόκληρον το σώμα της εγέμισεν από λέπραν, επειδή ήμάρτησε, χωρίς να φαίνεται, με όλην της την ψυχήν. Έτσι με την βλάβης που εφάνηκε, έμαθε την βλάβης που υπέστη χωρίς να το καταλάβη. Με την αηδιαστικήν λέπραν έμαθε πόσον μισητον κακόν είναι η κατάκρισις και το βλεπόμενον σώμα έγινεν ο καθρέπτης του εσωτερικού της ψυχής που δεν φαίνεται. Με την ζημίαν της σαρκός εδιδάχθη πόσον ζημιώνεται η καρδία που αγαπά την κατάκρισιν από τον έξω άνθρωπον εννόησε τι έπαθεν ο εσωτερικός της άνθρωπος.

Διότι όπως εκείνη εξεχώρισε από τον αδελφός της όταν τον κατέκρινε, έτσι και το σώμα της εξεχώρισεν από την ίδιαν (με την τιμωρίαν), διά να πληροφορηθή από τον εαυτόν της πόσο καλόν είναι η ένωσις της αγάπης. Έγιναν αντίπαλα εις αυτήν τα μέλη της, επειδή και εκείνη έγινεν αντίπαλος του αδελφού της, ώστε από την εναντίωσιν αυτήν του σώματος να φροντίση να αποκτήση την ειρήνης και την ομόνοιαν προς τον πλησίον.

[(*)] Μαριάμ καλείται εν τη Παλαιά Διαθήκη η αδελφή του Μωϋσέως και του Ααρών. Αύτη ήτο προφήτης και οδηγός των γυναικών του Ισραήλ, αι οποίαι έψαλλον προς τον Θεόν τον ύμνος της ευχαριστίας μετά την εν τη Ερυθρά θαλάσση πανωλεθρίαν των Αιγυπτίων, των καταδιωκόντων τους Ισραηλίτας εξ Αιγύπτου μεταναστεύοντας (Εξοδ. ιε' 20,21). Πιθανώς αύτη ήτο και η κομίσασα εις τον Νείλον και παραφυλάξασα το σπάρτινσον κάνιστρον ή κιβώτιον, εις το οποίον ήτο το βρέφος Μωϋσής (Εξοδ. 6' 4,5, Αριθ. κστ, 59. Μιχ. στ', 4). Διά δε την κατά του Μωϋσέως ζηλοτυπίας αυτής ετιμωρήθη διά προσκαίρου λέπρας (Αριθ. ιβ'. Δευτερ. κδ' 9). Απέθανε δε και ετάφη εν Κάδης (Αριθ. κ',).

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ν'
(Οι αδελφοί να μενουν μαζί να αλληλοδιορθώνονται)

Πῶς δεῖ τοὺς συνόντας ἀδελφοὺς διορθούσθαι ἀλλήλους ἔν τισι σφαλλομένους, καὶ πότε μὲν καὶ ἐν ποίοις σφάλμασι σιωπᾶν χρή, πότε δέ το καὶ ἐν ποίοις λαλεῖν καὶ μὴ ἀποκρύπτειν.

Πώς πρέπει οι αδελφοί, που μένουν μαζί, να διορθώνουν ο ένας τον άλλον, όταν περιπίπτουν εις διάφορα σφάλματα: πότε δε και διά ποΐα σφάλματα πρέπει μεν να σιωπούν, πότε δε και είς ποία πρέπει να ομιλούν και να μη τα αποκρύπτουν.

Α'. Εκ του Αγίου Βαρσανουφίου - Ερωταποκρίσεις

ΑΔΕΛΦΟΣ ἠρώτησε γέροντα λέγων.

α' Ἐπειδὴ βάλλω τὸν λόγον μου πρὸς τὸν ἀββᾶν, ἤγουν ἀπαγγέλλω τὰ τῶν ἀδελφῶν σφάλματα παρ' ἐκείνου ἐπιτραπεῖς, ἤσθομην τινὰς θλιβομένους τί οὖν ποιήσω, μὴ κάθημαι βλαπτόμενος; "Ο μὲν γὰρ λογισμὸς οὐ κατακρίνει μὲ τὸ σκοπὸ προσέχων, ὅτι οὐ κατὰ πάθος λέγω, φοβοῦμαι δὲ μήπως εἰς ζῆλον προκόψῃ τὸ πρᾶγμα καὶ σαλεύση μέ.

Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

Ἐὰν καθαρὰ καρδία καὶ δι' ὠφέλειας ψυχῆς καὶ ἐκκοπὴν πὰ- θούς, καὶ μὴ ψηφήσης ρήματα ἀνθρώπων" τὸ γὰρ μεσᾶσαι, ἤγουν ἀναγγείλαι πρὸς τὸν ἀββᾶν ἄνευ πάθους, καλὸν ἐστιν οὐ πάσι γὰρ δίδοται τὸ λαλῆσαι τῷ ἀββᾷ οὐδὲ συμφέρει. Σὺ οὖν ἐὰν κατὰ Θεὸν λαλῇς, ἀφ' ἑαυτοῦ οὔτε λαλεῖς οὔτε ποιεῖς τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔστιν ἐν πάσι, καὶ τὸ ἀγαθόν του Θεοῦ ζῆλον οὐ γεννᾷ ἀλλ' εἰ καὶ φαίνεται πρὸς ὥραν, ταχὺ σβέννυται.

β' Καὶ εἶπεν ὁ ἀδελφός. Καὶ ἄλλος δὲ τὶς ἐὰν ὀφείλῃ καὶ εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ, ὀφείλει πληροφορῆσαι αὐτὸν τὸν ἀδελφόν, ὅτι οὐχὶ μισῶν, ἀλλὰ ἀγαπῶν αὐτὸν εἶπεν, ἢ σιωπήσει;

Ἔφη ὁ γέρων.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ν΄ (Οι αδελφοί να μενουν μαζί να αλληλοδιορθώνονται)

Κατὰ κενοδοξίαν αὐτὸν θέλει πληροφορῆσαι, ὡς ἵνα μὴ φανῇ κατάλαλος, ἀλλὰ φαίνεται παρὰ τοὺς ἀνθρώποις δίκαιος πρόσχη οὖν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ μάθη εἰ κατὰ Θεὸν καὶ θέλων ὠφελῆσαι τὸν ἀδελφὸν εἶπε τὸ 'Ἀββᾶ, καὶ εἰ εὕρη οὕτως, ἀφήσει τὸ πᾶν τῷ Θεῷ, κακεῖνος πληροφορεῖ τὴν καρδίαν τοῦ ἀδελφοῦ ὡς οἶδεν. Ἐὰν δὲ αὐτὸς ὁ ἀδελφὸς εἴπῃ αὐτῷ, ἢ δι' ἑαυτοῦ, ἢ δι' ἄλλου, & ἔμαθεν εἴποντι περὶ αὐτοῦ τῷ Ἀββᾷ, καὶ λυπᾶται περὶ τούτων, τότε ὀφείλει μετὰ ταπεινώσεως πληροφορῆσαι αὐτὸν λέγων· ὁ Θεὸς οἶδεν, ἀδελφέ, ἀγαπῶν σε καὶ θέλων σου τὴν ὠφέλειαν ταῦτα ἐλάλησα.

Εἶπε γὰρ μοὶ εἰ κατὰ ἄλλον τινὰ τρόπον ταῦτα εἶπον, τί ὠφελούμης ἀπὸ τούτων; οὐ φοβοῦμαι τὴν ἀπόφασιν τὴν λέγουσαν, ὅτι ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστίν; Μεμνημένος οὖν τοῦ λέγοντος, ὅτι ζήτησαν τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν, ἐζήτησα σὲ διορθωθῆναι διὰ τὸν λέγοντας ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ τετειχισμένη. Παρακαλῶ σε, ἐὰν καὶ αὐτὸς ἴδῃς μου πταῖσμα, ἔλεγξον μὲ καὶ σύ, ἵνα κὰν οὕτως αἰσχυνόμενος μετανοήσω περὶ τοῦ πταίσματος. Ἐὰν δὲ οὐχ ὡς θέλων διορθωθῆναι τὸν ἀδελφόν, ἀλλ' ὡς διαβάλλων αὐτὸν εἴπῃ, ὀφείλει πρώτον καταγνώναι ἑαυτοῦ καὶ δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ συγχωρῆσαι αὐτῷ.

Ἔπειτα, εἰ οἶδεν ἀκριβῶς ὅτι ἠσθάνθη ὁ ἀδελφός, ὀφείλει ἀπελθεῖν μετὰ ταπεινώσεως καὶ βαλεῖν αὐτῷ μετάνοιαν, ὁμολογῶν, συγχώρησον μοί, ἀδελφέ, ὅτι ἔχλευασθην ὑπὸ τῶν δαιμόνων, καὶ κατελάλησά σου καὶ εὔξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα συγχωρήση μοὶ ὁ Κύριος, καὶ δώη μοὶ καιρὸν μετανοίας, ὅτι πλανῶμαι. Οὐκ ἔστι γὰρ δυνατὸν διὰ πλάσματος καὶ ψεύδους πληροφορῆσαι τινὰ τῶν ἀδελφῶν, ἀλλ' ἐν ταπεινώσει διὰ τῆς ἀληθείας. Ἐὰν δὲ οὐκ ἔγνω ὁ ἀδελφός, αὐτῷ μὲν μηδὲν εἴπῃ, ἕνα μὴ βάλῃ αὐτὸν εἰς λογισμούς, ὀφείλει δὲ τῷ Θεῷ μετανοῆσαι περὶ τοῦ ἰδίου σφάλματος καὶ ἐξαγορεύσαι αὐτὸ τὸ 'Ἀββᾶ.

γ' Ὁ αὐτὸς ἤρωτησε τὸν αὐτὸν γέροντα λέγων.

Ἐὰν ἀδελφὸς ἔρωτηση περὶ τινὸς λόγου ἢ πράγματος, καὶ οἶδα αὐτὸ ἀκούσας ἢ καὶ πειραθεῖς, ἀποκριθῶ αὐτῷ ἢ οὔ; Ἐὰν δὲ μὴ ἐρωτηθῶ, ἴδω δὲ πρᾶγμα μὴ καλῶς γινόμενον, ἄρα καλὸν ἀναμνῆσαι τὸν ποιοῦντα ἅπαξ ἢ οὔ;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

Φύλαξόν του μὴ εἰπεῖν κατὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ κατὰ ταπείνωσιν καὶ φόβον Θεοῦ καὶ περὶ πάντων, ὧν ἠρώτησας, εἶπε καὶ ὑπομνησον, χρείας γενομένης, εἰς τὸ Κοινόβιόν σου μέντοι καὶ οὐκ ἀλλαχοῦ" καὶ γὰρ οἳ τοῦ Κοινοβίου ὡς ἐν σῶμᾳ εἰσίν, ἐὰν δὲ εὑρεθῆς ἀλλαχοῦ, ἀφ' ἑαυτοῦ μηδὲν εἴπῃς, ἀλλ' ἐὰν ἐρωτηθῆς, εἶπε μετὰ ταπεινώσεως.

δ' Ἔφη ὁ ἀδελφός.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ν΄ (Οι αδελφοί να μενουν μαζί να αλληλοδιορθώνονται)

Ἐὰν ἴδω τὴν καρδίαν μου ἡδυνομένην τὴ κενοδοξία ἐν τῷ λέγειν ἢ τότε μὲν οὐχ ἡδυνομένην, προκατανοῶ δὲ ὅτι μέλλει μοὶ γίνεσθαι ὕστερον, ἄρα καλόν ἐστι σιωπῆσαι ἢ οὖ;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων. Τὸ εἰπεῖν τί ποτὲ τινι μετὰ ταπεινώσεως, τοῦτο ἐστι τὸ μὴ λέγειν ὡς διδάσκοντα, ἀλλ' ὡς ἀκούσαντα παρὰ τοῦ ἀββᾶ ἢ τῶν Πατέρων. Ἐὰν οὖν ἔχῃ ὠφέλειαν τὸ πρᾶγμα ἐν τῷ εἰπεῖν τῷ ἀδελφῷ, καὶ πολεμεῖ ἡ κενοδοξία ἐμποιοῦσα ἡδύτητα, πρόσεχε σεαυτῷ, ὅτι ἐμποδίσαι βούλεται τὴ ὠφελεῖα τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἐὰν ἀκούσῃς αὐτῆς οὐδέποτε ἐάσει ὠφεληθῆναι τινὰ ἀδελφὸν διά σου. Ἐπιτίμησον οὖν τὴ κενοδοξία, καὶ καταφρόνησον αὐτῆς καὶ μεθ' δ εἴπῃς τῶν ἀδελφῶ, μετανόησον τὸ Θεῶ λέγων" συγχώρησον μοί, Κύριε, ὅτι κενοδόξως ἐλάλησα. Ὁμοίως ποίησον, καὶ [ὅταν ἡ κενοδοξία] ὕστερον ἔρχεται.

ε' Ἔφη ὁ ἀδελφός.

Πῶς, πάτερ, ἐπέτρεψας μοί, ἐὰν ἴδω πρᾶγμα παραλόγως, καὶ πρὶν ἐρωτηθῶ, ἵνα λέγω, τῶν Πατέρων λεγόντων πρὸ ἐρωτήσεως μὴ ἀποκρίνασθαι;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

Ἀδελφέ, πρὸς τὸ μέτρον τοῦ ἀνθρώπου λαλούσιν οἱ γέροντες. "Ἔστιν οὖν καιρὸς ἐνῷ τὸ ὑπηρετεῖ, τὸ ἀνθρώπω ἁρμόζει, νέω ὄντι δηλονότι καὶ ἀτελεῖ, καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἔργα ὀφείλει δείξαι διακονίας. Καὶ ἔστι καιρός, ὅταν καὶ αὐτὸς ἔλθη εἰς τὸ διακονείσθαι, καὶ ἄλλα ἐστὶ τὰ ἔργα τοῦ μέτρου τούτου τὰ γὰρ τέλεια, τοῖς τελείοις εἴρηται, τὰ δὲ ἄλλα, τοῖς ὑπὸ νόμον οὔσιν" ὑπὸ παιδαγωγὸς γὰρ ἀκμῆς ἐξετάζονται.

στ' Ἠρώτησεν ὁ ἀδελφός.

Ποιεῖ τὶς μέσον πρᾶγμα μὴ ἔχον ἁμαρτίαν, ἐγὼ δὲ διὰ θέλημα ἐμὸν θλίβομαι εἰς αὐτόν, ἄρα σιωπήσω καὶ μὴ ἀναπαύσω τὴν καρδίαν μου ἢ εἴπω ὡς μετὰ ἀγάπης, καὶ μὴ μείνω ταρασσόμενος; Ἐὰν δὲ ἄλλους θλίβῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐκ ἐμέ, εἴπω διὰ τοὺς ἄλλους; εἰ μὴ τί δοκεῖ τοῦτο ἐργολάβημα;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

Ἐὰν ἢ πρᾶγμα μὴ ἔχον ἁμαρτίαν, ἀλλὰ μέσον, καὶ λαλήσης διὰ τὸ ἀναπαύσαι τὴν καρδίαν σου, ἥττημα σοί ἐστι, ὅτι ἀπὸ ἀσθενείας οὐκ ἠδυνήθης βαστᾶσαι, ἀλλὰ μέμψαι σεαυτὸν καὶ σιώπα ἐὰν δὲ ἄλλους θλίβῃ, εἶπε τὸ ἀββᾶ σου, καὶ ἡ αὐτὸς λέγει αὐτῶ ἢ λέγει σοὶ τί δεῖ εἰπεῖν αὐτῶ, καὶ σὺ ἀμεριμνεῖς.

ζ' Εἶπεν ὁ ἀδελφός.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ν΄ (Οι αδελφοί να μενουν μαζί να αλληλοδιορθώνονται)

Ἐὰν οὖν οὐ δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ διὰ τὸ θλίβεσθαι ἄλλους θέλω εἰπεῖν τῷ ἀββᾷ, ὑπονοῶ δὲ ὅτι ταράσσεται ὁ ἀδελφός, τί ποιήσω; εἰ δὲ καγῶ σὺν ἐκείνοις ἐκ τοῦ πράγματος θλίβομαι, εἴπω διὰ τὴν ἀνάπαυσιν ἐκείνων ἢ σιωπήσω διὰ τὸ μὴ πληροφορῆσαι ἑαυτόν;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

Περὶ τῆς ταραχῆς τοῦ ἀδελφοῦ, ἐὰν εἴπῃς τὸ ἀββᾶ, σὺ πρᾶγμα οὐκ ἔχεις, ὅταν χρεία εἰπεῖν. Εἰ οὖν σὲ τὸ πρᾶγμα οὐ θλίβει, διὰ τοὺς ἄλλους εἶπε τῷ Ἀββᾷ εἰ δὲ καὶ σὺ ὁμοίως ἐκείνοις ἐν τούτῳ θλίβῃ, κὰν μέλῃ σου περὶ ἐκείγων, ἀλλὰ γὲ διὰ σεαυτὸν μόνον καὶ τὸ μὴ πληροφορῆσαι σου τὸ πάθος βίασαι μὴ εἰπεῖν.

η' Λέγει ὁ ἀδελφός.

Ἀλλ' ὁ λογισμὸς λέγει μοί, ὅτι ἐὰν ταραχθῆ ὁ ἀδελφός, ἐχθρός μου γίνεται, ἔχων ὅτι κατελάλησα αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἀββᾶν.

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

Οὗτος ὁ λογισμὸς πονηρός ἐστι θέλων ἐμποδίσει τὴ διορθώσει τοῦ ἀδελφοῦ, ὡς προεῖπόν σου" μὴ οὖν ἀκούσης αὐτοῦ, ἀλλὰ εἶπε, κατὰ Θεὸν μέντοι καὶ μὴ κατά καταλαλιὰν καὶ γὰρ κατὰ τῶν ἰατρῶν γογγύζουσιν οἱ θεραπευόμενοι ἄρρωστοι, ἀλλ' οἱ ἰατροὶ οὐ φροντίζουσί του πρὸς τὸ παρὸν γογγυσμοῦ, εἰδότες ὅτι ὕστερον εὐχαριστούσιν αὐτοῖς.

θ' Ἠρώτησεν ὁ ἀδελφός.

Ἐὰν βλέπω τὸν λογισμόν, ὅτι οὐ διὰ τὴν ὠφέλειαν θέλω εἰπεῖν, ἀλλὰ σκοπῶ τοῦ διαβαλεῖν τὸν ἀδελφόν, εἴπω ἢ σιωπήσω;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

Νουθέτησον τὸν λογισμὸς κατὰ Θεὸν εἰπεῖν καὶ μὴ κατὰ διαβολὴν ἐὰν δὲ γικᾶται τὴ καταλαλιά, καὶ οὕτως εἶπε ὁμολογῶν τῷ Ἀββᾷ τὴν σὴν καταλαλιάν, ἕνα ἀμφότεροι θεραπευθέντες, ὁ μὲν ἀπὸ τοῦ πταίσματος, σὺ δὲ ἀπὸ τῆς καταλαλιᾶς.

ι' Ἔφη ὁ ἀδελφός. .

Ἐὰν δὲ μὴ συγχωρῇ μοὶ ὁ λογισμὸς ὁμολογῆσαι τῷ Ἀββᾷ, ὅτι σκοπὸ τοῦ καταλαλῆσαι τοῦ ἀδελφοῦ λέγω, τί ποιήσω; εἴπω ἢ οὖ;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

Μηδὲν εἴπῃς αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος φροντίζει" οὐ χρεία γὰρ σὲ μετὰ βλάβης ψυχῆς εἰπεῖν, καὶ ὁ Θεὸς ὡς θέλει φροντίζει τῆς διορθώσεως τοῦ ἀδελφοῦ.

ια' Ἠρώτησεν ἀδελφός.

Καὶ αὐτὸς δὲ δ σφαλεῖς ἀδελφός, περὶ οὐ ἐγὼ ἢ ἄλλος τὶς εἶπε τῷ 'Ἀββᾷ, πῶς ὀφείλει διακείσθαι πρὸς τὸν εἰπόντα περὶ αὐτοῦ του Ἀββᾶ;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

Ἐὰν πιστὸς καὶ κατὰ Θεὸν ζῶν ἤ, εἰ καὶ κατ' ἔχθραν εἶπεν ὁ εἰπῶν περὶ αὐτοῦ, ἐκεῖνος μέντοι ὀφείλει λογίσασθαι, ὅτι θέλων ὁ ἀδελφὸς ὠφελῆσαι μὲ ταῦτα εἶπε, καὶ πληρούται εἰς αὐτὸν τὸ εἰρημένον· «ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ ἐκβάλλει τὰ ἀγαθὰ» καὶ ταῦτα ἐνθυμούμενος, πλεῖον ὀφείλει τὸν ἀδελφὸν ἀγαπᾷς καὶ εὐχαριστεῖν αὐτῷ. Ὁ οὖν οὕτως ἀναστρεφόμενος, ταχὺ προκόπτει κατὰ Θεόν.

ιβ' Ἠρώτησεν ὁ ἀδελφός.

Καὶ τοὺς ἀδελφοὺς δὲ τοὺς ὄντας μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ διακονίᾳ τοῦ νοσοκομείου, ἐὰν σφαλῶσι, πῶς αὐτοὺς διορθώσωμαι;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

Ἐὰν προτυπώσῃς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, οὐ ταράττη, ἀλλ' ἔξιν ποιεῖς ὡς οἱ Πατέρες ἐὰν δὲ μὴ προσέχῃς καὶ συναρπαγῆς ὡς ἄνθρωπος, εἶπε τῷ Θεῷ μετανοῶν" συγχώρησον μοί, δέσποτα, καὶ ἐλέησον μὲ» καὶ εἶπε τοῖς μετά σου βλέπετε, ἀδελφοί, ὅτι ἐκ τούτων κατακρινόμεθα καὶ ἀπολλομεν τὰς ψυχᾶς ἡμῶν πρόσεχε δὲ μὴ κράζεις πάνυ ἐν τῷ λέγειν αὐτοῖς, ἀλλ' ἔκανως εἰς ἀκοὴν ὠτίου, καὶ ἐὰν συντριβῆς ἐν τούτοις, ἔρχεται ἡ κατὰ Θεὸν κατάστασις.

ιγ΄ Εἶπεν ὁ ἀδελφός.

Παρακαλῶ σε, Πάτερ, εἰπὲ μοὶ πῶς ὀφείλει εἶναι ὁ τρόπος τῆς διορθώσεως καὶ πότε δεῖ μωροποιεῖν, ἤγουν μωρῶν ἑαυτὸν ποιεῖν, καὶ παραβλέπειν τὸ γινόμενον καὶ ἐὰν ἡττηθῶ ἐν τῷ πράγματι, ἤτοι συναρπαγῶ καὶ ταραχθῶ, τί ὀφείλω ἐμαυτῶ δεσμὸς ὁρίσαι, τουτέστιν ἐπιτίμιον;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

Πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀεὶ ποίει ἐὰν ἴδῃς ὅτι συνετός ἐστι καὶ δέχεται, ἤτοι καὶ κατά σου ἐν τὴ διακονία ὑπὸ σὲ ταχθεῖς ἀδελφός, λέξον αὐτῶ ἀδελφέ, ἐὰν ἀμελῶς ποιῶμεν τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἀπώλεια ψυχῆς ἔστιν ἄρτι καλῶς ἐγένετο τοῦτο; σπούδασαν ἀπὸ τοῦ νῦν. Ἐὰν δὲ ἢ ἀσύνετος, εἶπε αὐτῶ' ὅτι πίστευσον, ἀδελφέ, χρείαν ἔχεις παιδευθῆναι οὕτως ἀμελεῖς; ἐὰν εἴπω τῷ Ἀββᾷ, ἤτοι τῷ προεστώτι, καλῶς σὲ παιδεύσει.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ν΄ (Οι αδελφοί να μενουν μαζί να αλληλοδιορθώνονται)

Περὶ δὲ τοῦ μωροποιεῖν, πρὸς τὸ σφάλμα ποίει" εἰ μὲν ἢ μικρόν, μωροποίησον' εἰ δὲ μέγα, μηδαμῶς τοῦτο ποιήσῃς μὴ βάλῃς δὲ δεσμὸν κατά σου περὶ τῆς ἥττης, μηδὲ πάλιν καταφρονήσῃς, ὅταν ἔρχῃ εἰς αὐτήν, παρακάλεσον δὲ τὸν Θεὸν συγχωρῆσαι σοί, εἰ δὲ καταφρονήσεις, ἀμέλεια γίνεται.

ιδ' Ἔφη ὁ ἀδελφός.

Ἐὰν δὲ σφαλέντος τινὸς τῶν σὺν ἔμοι ἀδελφῶν, ἢ αὐτῶν τῶν ἀρρώστων, θέλων διορθώσασθαι αὐτόν, μετὰ ταραχῆς εἴπω τὸν λόγον, ἄρα ὀφείλω βαλεῖν αὐτῷ μετάνοιαν; Ἐὰν δὲ καὶ ὀργισθεῖς ἀπέλθῃ τοῦ νοσοκομείου τί ποιήσω; Καθόλου δὲ ἐπὶ ποίοις ἁμαρτήμασι δεῖ βάλλειν μετάνοιαν; ὅτι ἡ ὑπερηφανία καὶ τὸ δικαίωμα τὸν νοῦν σκοτίζουσι, καὶ οὐ συγχωρούσι μέμψασθαι ἑαυτόν, καὶ βαλεῖν τῷ ἀδελφῷ μετάνοιαν. Εἰ δὲ βάλῃ τὶς, ἢ κενοδοξία πάλιν ἀκολουθεῖ, φυσιούσα τὸν ποιήσαντα τὴν μετάνοιαν, ὡς καλὸν ἔργον ποιήσαντα.

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

Μετὰ ταραχῆς μηδὲν λαλήσῃς: τὸ κακὸν γὰρ καλὸν οὐ γεννᾷ ἤγουν το ἀπὸ τεταραγμένης καρδίας λαλούμενον, οὐκ ἀναπαύει τὸν ἀκούοντα, οὐδὲ διορθούται αὐτόν, ἀλλὰ μακροθύμησον, ἕως οὐ παύσηται ὁ λογισμὸς τῆς ταραχῆς, καὶ τότε λάλησον εἰρηνικώς, κὰν μὲν πεισθῇ, ἰδοὺ καλῶς, εἰ δὲ μή, εἰπὲ αὐτῷ' εἰ θέλεις, λέγω τῷ 'Αββα, καὶ εἰ τί δοκιμάζει ποιοῦμεν καὶ οὕτως ἀναπαύῃ. Ἐὰν δὲ ὀργισθεῖς ἀπέλθῃ, εἶπε τῷ 'Ἀββᾷ, καὶ ἐπιτιμᾷ αὐτῷ μὴ βάλῃς δὲ αὐτῷ μετάνοιαν, ἐπεῖ παρέχεις αὐτῷ ὑποψίαν, ὅτι ἀληθῶς ἥμαρτες, οὕτω λαλήσας αὐτὸ καὶ πολεμεῖ σὲ πλέον.

Ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, ἤτοι τῶν μὴ ὄντων ὑπὸ σὲ ἓν τὴ αὐτὴ διακονία, πρὸς καὶ βλέπεις τὴν ἁμαρτίαν, ποίει μετὰ σπουδῆς ἐὰν μὲν ἢ μέγα το σφάλμα καὶ ἐσφάλης, βάλε τῷ ἀδελφῷ μετάνοιαν ἐὰν δὲ μικρὸν ἔστιν, εἶπε πρὸς αὐτὸν στόματι καὶ τὴ μετανοῖα τῆς καρδίας συγχώρησον μοί, ἀδελφέ, σφόδρα δὲ φυλάττου τὴν ὑπερηφανίαν καὶ τὸ δικαίωμα, ἐπεῖ οὐκ ἐῶσι προκόψαι τὸν ἄνθρωπον. "Ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ κενοδοξίας βαλεῖν μετάνοιαν καταφρονῶν οὖν τῶν τριῶν τούτων, βάλε ὅπου χρῆ μετὰ ταπεινώσεως καὶ φόβου Θεοῦ καὶ διακρίσεως εἰς ταῦτα ποίησον τὴν δύναμίν σου, καὶ ὁ Θεὸς βοηθεῖ σοί, εὐχαις τῶν αὐτοῦ "Ἁγίων Πατέρων, ὢ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμή, καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ερμηνεία

ΕΝΑΣ αδελφός ήρώτησεν ένα Γέροντα:

Ο Αββάς μου έδωσεν εντολήν να του φανερώνω τα σφάλματα των αδελφών. Έκατάλαβα όμως ότι αυτό στενοχωρεί μερικούς αδελφούς. Τι να κάμω λοιπόν διά να

μη ζημιώνομαι; Ο μεν λογισμός μου δεν με κατακρίνει, διότι λαμβάνει υπ' όψιν τον σκοπόν, επειδή δεν τα λέγω εις τον 'Αββάν από πάθος φοβούμαι όμως μήπως αυτό το πράγμα με οδηγήση εις υπερβολήν και με ζημιώση.

Ο Γέρων του απήντησε:

Αν αυτό, που κάμνεις, το κάμνεις από καθαράν καρδίαν, διά ψυχικήν ωφέλειαν και διά την εκκοπήν των παθών, τότε να μη λάβης υπ' όψιν τα λόγια των ανθρώπων, αφού δεν ζημιώνεσαι· διότι το να φανερώσης εις τον 'Αββάν τα σφάλματα των αδελφών, χωρίς εμπάθειαν, είναι καλόν. Δεν έχουν όλοι την δυνατότητα να ομιλήσουν εις τον 'Αββάν ούτε και συμφέρει. Συ λοιπόν, αν όμιλής κατά Θεόν, ούτε ομιλείς ούτε ενεργείς από τον εαυτόν σου, αλλ' εις όλα είσαι όργανον του Θεού και το κατά Θεόν αγαθόν δεν γεννα ζηλοτυπίαν ή φθόνον και αν προς στιγμην εκδηλωθή εις την ψυχήν, γρήγορα εξαφανίζεται.

2. Ο αδελφός ήρώτησε πάλιν εκ νέου:

- Αν κάποιος άλλος είπη εις τον αδελφόν (δι' αυτό που γίνεται με τον Αββάν), πρέπει να τον πληροφορήση αυτόν τον αδελφόν, ότι , από αγάπης προς αυτόν και όχι από μίσος το είπεν, ή να σιωπήση;

Ο Γέρων απεκρίθη:

- Από κενοδοξίαν θέλει να τον πληροφορήση, διά να μη θεωρηθή κατάλαλος, αλλά να θεωρήται δίκαιος από τους ανθρώπους. Ας εξετάση λοιπόν προσεκτικά την καρδίαν του, διά να διαπιστώση αν ενήργησε κατά Θεόν και ανεφέρθη εις τον 'Αββάν, επειδή ήθέλησε να ωφελήση τον αδελφόν. Και αν πράγματι έτσι είναι, ας τα αφήση όλα εις τον Θεόν και Εκείνος, όπως γνωρίζει, θα πληροφορήση την καρδίαν του αδελφού. Αν πάλιν, του είπη αυτός ο αδελφός, ή ο ίδιος, ή δια μέσου άλλου, ότι έμαθεν εκείνα, που είπε δι' αυτόν εις τον Αββάν και λυπάται δι' αυτά, τότε έχει υποχρέωσιν να τον πληροφορήση μετά ταπεινώσεως. Ο Θεός γνωρίζει αδελφέ, - να του είπη – ότι ωμίλησα αυτά εις τον 'Αββάν, επειδή σε αγαπώ και θέλω την ωφέλειάν σου.

Διότι, - είπέ μου, τί είχα να ωφεληθώ από αυτά, αν τα έλεγα δι' άλλον σκοπόν; Δεν φοβούμαι νομίζεις την φοβεραν απόφασιν του Θεού ότι εκείνος που μισεί τον αδελφός του είναι ανθρωποκτόνος (Α΄ Ιωάν. γ΄, 15). Επειδή λοιπόν είχα υπ' όψιν μου Αυτόν, που λέγει προσπάθησε να σώσης τον αδελφόν σου, όπως τον εαυτόν σου

(Ματθ. ιθ', 19), εζήτησα να διορθώσω και εσένα, προς χάριν Αυτού που λέγει όταν ο αδελφός βοηθείται από τον αδελφόν είναι και οι δύο ωσαν πόλις οχυρά και περιτειχισμένη (Παροιμ. ιη', 19). Σε παρακαλώ, αν και συ ίδης κανένα πταίσμα μου και συ να με ελέγξης, διά να αισθανθώ έτσι έντροπην και να μετανοήσω διά το πταίσμα μου.

Αν πάλιν τα είπεν εις τον 'Αββάν όχι διότι θέλει να διορθώση τον αδελφόν, αλλά να τον κατηγορήση, έχει υποχρέωσιν να καταδικάση πρώτα τον εαυτόν του και να παρακαλέση τον Θεόν να τον συγχωρήση.

Έπειτα, αν γνωρίζη μετά βεβαιότητος, ότι το έκατάλαβεν ο αδελφός, οφείλει να υπάγη να τον συναντήση, να του βάλη μετάνοιαν με ταπείνωσιν και να του ομολογήση το σφάλμα του συγχώρεσέ με, αδελφέ – να τού είπη – διότι εξεγελάσθηκα από τους δαίμονας και σε κατηγόρησα. Παρακάλεσε δι' εμέ να με συγχωρήση ο Κύριος και να μου δώση καιρόν μετανοίας, διότι παρεσύρθην εις πλάνην. Δεν είναι δυνατόν να πληροφορήση τον αδελφόν με πλαστόν ψεύδος, αλλά πρέπει να τον πληροφορήση λέγων όλην την αλήθειαν.

Αν όμως δεν αντελήφθη τίποτε ο αδελφός, ας μη του είπη τίποτε, διά να μη του βάλη λογισμούς: έχει όμως υποχρέωσιν να μετανοήση ενώπιον του Θεού διά το σφάλμα του και να το εξομολογηθή εις τον Αββάν.

3. Ο ίδιος αδελφός ηρώτησε και πάλιν τον ίδιον Γέροντα:

- Αν ένας αδελφός με ερωτήση για κάποιον λόγον ή πράγμα και το γνωρίζω, είτε διότι το ήκουσα είτε διότι έχω πείραν δι' αυτό, να του απαντήσω ή όχι; "Αν, πάλιν, δεν ερωτηθώ, αντιληφθώ όμως ότι κάτι δεν γίνεται καλά, θα είναι άραγε σωστόν να υποδείξω, διά μίαν φοράν, εις αυτόν που το κάμνει, ότι δεν το κάμνει καλά ή όχι; .

Είς αυτό ο Γέρων απήντησε:

– Πρόσεξε να μη ομιλήσης από κενοδοξίαν, αλλά με ταπείνωσιν και φόβον Θεού. Και δι' όλα όσα με ήρώτησας, να είπης και να υπενθυμίσης τα δέοντα, αν παραστη ανάγκη, εις το Κοινόβιόν σου όμως και όχι άλλου· διότι οι Μοναχοί του Κοινοβίου είναι όπως ένα σώμα. Αν ευρεθής αλλού, τίποτε να μην είπης από ιδικήν σου πρωτοβουλίαν· αν ερωτηθής, απάντησε με ταπείνωσιν.

4. Ο αδελφός ήρώτησε πάλιν:

- Αν αντιληφθώ ότι η καρδία μου ευχαριστείται από κενοδοξίαν, καθώς όμιλώ, ή ότι τότε μεν δεν ευχαριστείται, καταλαβαίνω όμως, ότι πρόκειται ύστερα να δοκιμάσω ευχαρίστησιν, μήπως τότε θα πρέπει να σιωπήσω ή όχι;

Ο Γέρων απήντησε: .

-Το να είπη κανείς κάτι με ταπείνωσιν, σημαίνει ότι πρέπει να ομιλη όχι ως να διδάσκη, αλλ' ώς να λέγη αυτά που ήκουσεν από τον Αββάν ή τους Πατέρας. "Αν λοιπόν απ' αυτό το πράγμα έχη ωφέλειαν ο αδελφός και σε πολεμή η κενοδοξία με το να σου προτείνη ευχαρίστησιν, πρόσεχε τον εαυτόν σου, διότι (ο διάβολος) θέλει να εμποδίση την ωφέλειαν του αδελφούς και αν ακούσης αυτήν την συμβουλήν, ουδέποτε θα αφήση να ωφεληθή κανείς αδελφός. Να επιτιμήσης λοιπόν την κενοδοξίας και να την καταφρονήσης και μετά από αυτά που θα είπης εις τον αδελφόν, να μετανοήσης ενώπιον του Θεού· συγχώρεσέ με -να λέγηςΚύριε, διότι ελάλησα με κενοδοξίαν. Το ίδιον να κάμνης και όταν σου έρχεται ύστερα και λογισμός της κενοδοξίας.

5. Είπεν ο αδελφός:

-Πώς, Πάτερ, μου επέτρεψες, αν ίδω πράγμα παράλογον, να όμιλήσω και πριν ακόμη ερωτηθώ, ενώ οι Πατέρες συμβουλεύουν να μη απαντάς, αν δεν ερωτηθής;

Ο Γέρων απεκρίθη:

Αδελφέ, οι Γέροντες όμιλούν σύμφωνα με το μέτρον (δηλαδή την πνευματικήν ωριμότητα) του ανθρώπου. Υπάρχει λοιπόν καιρός, κατά τον οποίον αρμόζει εις τον αδελφόν το να υπηρετή άνθρωπον διά της υποταγής και υπακοής: όταν δηλαδή είναι νέος και ατελής και εις αυτόν τον καιρόν οφείλει να παρουσιάση έργα. Υπάρχει, αντιθέτως, και άλλος καιρός, όταν ο άνθρωπος αυτός φθάση εις την κατάστασιν να τον υπηρετούν, οπόταν και τα μέτρα της περιόδου αυτής είναι άλλα. Τα τέλεια εις τους τελείους λέγονται, ενώ τα άλλα εις εκείνους που ευρίσκονται ακόμη υπό Νόμον· διότι ακόμη ευρίσκονται υπό την καθοδήγησιν παιδαγωγού.

6. Ηρώτησεν ο αδελφός:

– Κάποιος κάμνει κάτι, που δεν έχει χαρακτήρα αμαρτίας: εγώ όμως, διά το θέλημά μου, στενοχωρούμαι με αυτόν. Αραγε, να σωπάσω και να μη ικανοποιήσω την καρδίαν μου, ή να ομιλήσω με αγάπην διά να μή έχω ψυχικήν ταραχήν; Αν αυτό το

πράγμα στενοχωρή άλλους και όχι εμένα, να ομιλήσω χάριν των άλλων; ή μήπως τούτο φανή τάχα ως τέχνασμα;

Ο Γέρων απήντησεν:

- Αν είναι πράγμα που δεν έχει αμαρτίαν, είναι δηλαδή ηθικά αδιάφορον, και ομιλήσης για να αναπαύσης την καρδίαν σου, αυτό αποτελεί δια σε ήταν, ότι από αδυναμίαν δεν ημπόρεσες να το κρατήσης: κατηγόρησε τον εαυτόν σου και σιώπησε. Αν πάλιν στενοχωρή άλλους, να το ειπής εις τον 'Αββάς σου και ή ο ίδιος του το λέγει, ή σού λέγει τι πρέπει να του είπης, και συ ησυχάζεις.

7. Ο αδελφός είπεν:

- Αν λοιπόν θέλω να είπω εις τον Αββάν κάτι, που δεν αφορά τον εαυτόν μου, αλλ' επειδή στενοχωρούνται άλλοι, καταλαβαίνω δε ότι ταράσσεται ο αδελφός (περί του οποίου θέλω να ομιλήσω) τι να κάμω; Αν πάλιν και εγώ, μαζί με εκείνους, θλίβομαι δι' αυτό το πράγμα, να το είπω (εις τον 'Αββάν) διά να αναπαύσω εκείνους, ή να σιωπήσω διά να μη προσφέρω ικανοποίησιν εις τον εαυτόν μου;

Ο Γέρων απεκρίθη:

- Αν είπης εις τον Αββάν διά την ταραχήν του αδελφού, όταν είναι ανάγκη, συ δεν έχεις ευθύνην. Αν λοιπόν δεν σε στενοχωρή η περίπτωσις, να το αναφέρης εις τον Αββάν διά να αναπαύσης τους άλλους. Αν δε και συ το ίδιος με εκείνους θλίβεσαι, έστω και αν ενδιαφέρεσαι δι' εκείνους, αλλ' όμως διά τον εαυτόν σου και μόνον, διά να μη ικανοποιήσης το πάθος σου, βίασε τον εαυτόν σου να μη το είπης.

8. Λέγει ο αδελφός:

Ο λογισμός μου μού λέγει, ότι αν ταραχθή ο αδελφός, γίνεται εχθρός μου, με την δικαιολογίαν ότι τον κατηγόρησα εις τον Αββάν.

Ο Γέρων απεκρίθη:

-Ο λογισμός αυτός είναι πονηρός, επειδή θέλει να εμποδίση την διόρθωσιν του αδελφού, όπως σου προείπα μην τον ακούσης λοιπόν, αλλά ομίλησε, κατά Θεόν όμως και όχι προς κατηγορίαν. Και κατά των ιατρών γογγύζουν οι άρρωστοι, κατά το διάστημα της θεραπείας των αλλ' οι ιατροί δεν ενδιαφέρονται διά τον τωρινον αυτόν γογγυσμόν, επειδή γνωρίζουν, ότι ύστερα από την θεραπείαν θα τους ευχαριστήσουν.

9. Ο αδελφός ήρώτησεν:

- Αν βλέπω ότι ο λογισμός θέλει να μιλήσω εις τον 'Αββάν όχι διά την ωφέλειαν του αδελφού, αλλά με σκοπόν να τον κατηγορήσω, να είπω ή να σιωπήσω;

Ο Γέρων απεκρίθη:

- Συμβούλευσε τον λογισμός σου να τα είπη κατά Θεόν και όχι προς κατηγορίαν· αλλά και αν ακόμη νικάται ο λογισμός σου από φιλοκατηγορίαν, συ να ομιλήσης εις τον 'Αββάν, εξομολογούμενος και την ιδικήν σου αδυναμίαν, δια να θεραπευθήτε και οι δύο: ο αδελφός από το πταίσμα και συ από την φιλοκατηγορίαν.

10. Είπεν ο αδελφός:

- Αν δεν με αφήνη ο λογισμός να ομολογήσω εις τον 'Αββάν, ότι τα λέγω με σκοπόν να κατηγορήσω τον αδελφόν, τι να κάνω; να τα είπω ή όχι;

Ο Γέρων απήντησε:

-Τίποτε να μή του είπης και θα φροντίση ο Κύριος διότι δεν είναι ανάγκη να είπης με βλάβης της ψυχής σου και ο Θεός, όπως Εκείγος θέλει, θα φροντίση δια την διόρθωσιν του αδελφού.

11. Ο αδελφός ήρώτησε:

– Και ο ίδιος ο αδελφός που έσφαλλε, διά τον οποίον εγώ ή κάποιος άλλος είπεν εις τον Αββάν, ποίαν διάθεσιν πρέπει να έχη απέναντι εκείνου που ωμίλησεν εις τον Αββάν δι' αυτόν;

Ο Γέρων απεκρίθη:

-Εάν είναι πιστός και ζη κατά Θεόν, τότε και αν ακόμα από έχθραν είπεν εκείνος που ανέφερε δι' αυτόν εις τον 'Αββάν, αυτός οφείλει να σκεφθή ότι ο αδελφός ήθελε να με ωφελήση με αυτά, που είπε: έτσι εφαρμόζεται εις αυτήν την περίπτωσιν το λεγόμενον: «ο καλός άνθρωπος από τον θησαυρός της καλής του καρδιάς εξάγει καλά». Και όταν σκεφθή αυτά, οφείλει να αγαπά περισσότερον τον αδελφόν και να τον ευχαριστή. Εκείνος λοιπόν που συμπεριφέρεται έτσι, γρήγορα θα προκόψη κατά Θεόν.

12. Ήρώτησεν ο αδελφός :

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ν΄ (Οι αδελφοί να μενουν μαζί να αλληλοδιορθώνονται)

Αν σφάλλουν οι αδελφοί που είναι μαζί μου εις την υπηρεσίας του νοσοκομείου, πώς πρέπει να τους διορθώσω;

Ο Γέρων απεκρίθη:

- Αν χαράξης βαθειά μέσα εις την καρδίαν σου το θέλημα του Θεού, δεν ταράσσεσαι, αλλά κάμνεις το καθήκον σου, όπως οι Πατέρες.

Αν δεν προσέξης και παρασυρθής ως άνθρωπος, εξομολογήσου με μετάνοιαν εις τον Θεόν: «συγχώρεσέ με, Δέσποτα, και ελέησέ με». Και εις αυτούς που είναι μαζί σου να ειπής: προσέχετε, αδελφοί μου, διότι απ' αυτά καταδικαζόμεθα και χάνομεν τας ψυχάς μας. Πρόσεχε να μη φωνάζης δυνατά, όταν τους ομιλής, αλλά πολύ σιγά, ώσαν να ομιλής εις το αυτί του καθενός ξεχωριστά. Αν με αυτά άλλοιωθή η καρδία σου, έρχεται κατόπιν ή κατά Θεόν κατάστασις.

13. Ο αδελφός είπε:

– Πάτερ, σε παρακαλώ, ειπέ μου πώς πρέπει να γίνεται η διόρθωσις και πότε πρέπει να προσποιούμαι τον αδιάφορον, να κάνω δηλαδή τον κουτόν και να παραβλέπω αυτό πού έγινε και αν νικηθώ από αυτό το πράγμα, και παρασυρθώ και ταραχθώ, ποίον δεσμόν οφείλω να ορίσω εις τον εαυτόν μου, δηλαδή ποίον επιτίμιον να επιβάλω;

Ο Γέρων απήντησεν:

-Αναλόγως με τους ανθρώπους να ενεργής πάντοτε αν ιδης ότι είναι συνετός ο αδελφός που ευρίσκεται υπό την εξουσίαν σου και ταραχθη εναντίον σου καθώς κάμνει την υπηρεσίας του, είπε τους αδελφέ, αν κάμνωμεν με αμέλειαν το έργον του Θεού, θα χάσωμεν την ψυχήν μας: αυτήν λοιπόν την στιγμήν έγινεν η εργασία όπως έπρεπε; Φρόντισε από τώρα και εις το εξής να γίνεται καλά. Αν όμως δεν είναι φρόνιμος αλλά απρόσεκτος να του είπης: σε διαβεβαιώ, αδελφέ, ότι είναι ανάγκη να τιμωρηθής: έτσι παραμελείς το διακόνημά σου; Εάν το είπω εις τον Αββάν, δηλαδή εις τον Ηγούμενον, θα σε τιμωρήση δικαίως.

Όσον αφορά το να προσποιήσαι τον αδιάφορον, να το κάμης ανάλογα με το σφάλμα: αν είναι μικρόν, κάμνε τον κουτόν, ότι δεν κατάλαβες: όχι όμως όταν είναι μεγάλο το σφάλμα. Μη βάλης εις τον εαυτόν σου κανένα περιορισμόν διά την τυχόν αποτυχίαν σου, αλλά ούτε πάλιν και να αδιαφορήσης: όταν ηττηθής, παρακάλεσε τον Θεόν να σε συγχωρήση: αν αδιαφορήσης, τότε υποπίπτεις εις αμέλειαν.

14. Είπεν ο αδελφός:

- Αν σφάλη κάποιος από τους αδελφούς που είναι μαζί μου ή από τους ίδιους τους αρρώστους, όταν θέλω να τον διορθώσω, να του όμιλήσω αυστηρά, ή πρέπει να του βάλω μετάνοιαν; Αν δε οργισθη και φύγη από το νοσοκομείον, τι να κάνω; Γενικά διά ποία αμαρτήματα πρέπει να βάζω μετάνοιαν; Διότι η υπερηφάνεια και η εξουσία σκοτίζουν τον νούν και δεν αφήνουν κανένα να αυτοκατηγορηθή και να βάλη είς τον αδελφόν μετάνοιαν. Αν πάλιν βάλη κανείς μετάνοιαν, έρχεται αμέσως η κενοδοξία και φουσκώνει από υπερηφάνειαν αυτόν που έβαλε μετάνοιαν, ότι τάχα έκαμε καλόν έργον.

Ο Γέρων απήντησεν:

- Όταν είσαι ταραγμένος να μην είπης τίποτε διότι το κακόν δεν γεννά καλόν εκείνο, δηλαδή, που λέγεται με ταραγμένην καρδίαν δεν αναπαύει αυτόν που το ακούει, ούτε τον διορθώνει. Να μακροθυμήσης λοιπόν έως ότου ηρεμήση ο λογισμός σου και τότε να ομιλήσης ειρηνικά: και αν μέν ο αδελφός πεισθή, έχει καλώς αν πάλιν δεν πεισθή, ειπέ του: αν θέλης, το λέγω εις τον Αββάν, και ας κάμωμεν αυτό που θα κρίνη σωστόν και έτσι ησυχάζεις. Αν όμως φύγη ώργισμένος, να το είπης εις τον 'Αββάν και εκείνος θα του επιβάλη τιμωρίαν. Εις την περίπτωσιν αυτήν να μη του βάλης μετάνοιαν, διότι του γεννάς υποψίαν ότι έσφαλες πραγματικά με το να τού όμιλήσης έτσι και θα σε πολεμή περισσότερον.

Διά δε τους υπολοίπους αδελφούς, που δεν είναι υπό την επίβλεψίν σου εις την ιδίαν υπηρεσίας, όπου βλέπεις σφάλμα, κάμνε γρήγορα αυτό που πρέπει. "Αν είναι μεγάλο το σφάλμα σου, βάλε μετάνοιαν εις τον αδελφόν αν πάλιν είναι μικρόν, να του είπης με το στόμα: συγχώρησέ με, αδελφέ, και νοερά, με την καρδίαν σου, βάλε του μετάνοιαν. Να προφυλάσσεσαι πάρα πολύ από την υπερηφάνειας και το δικαίωμα της εξουσίας, διότι αυτά τα δύο δεν αφήνουν τον άνθρωπον να προκόψη: ακόμη και από κενοδοξίαν ήμπορεί κανείς να βάλη μετάνοιαν. Αφού λοιπόν αδιαφορήσης δι' αυτάς τας τρεις περιπτώσεις, την υπερηφάνειαν, το δικαίωμα της εξουσίας και την κενοδοξίαν, βάλε όπου πρέπει μετάνοιαν με ταπείνωσιν, με φόβον Θεού και με διάκρισιν. Κάμνε ό,τι ήμπορείς και θα σε βοηθή ο Θεός, με τας ευχάς των Αγίων Του Πατέρων. Εις Αυτόν πρέπει κάθε δόξα, τιμή και προσκύνησις και τώρα και πάντοτε. Αμήν.